

Sisipac Ac Qelia

Global Bible Translators

Sisipac Ac Qelia

Sampela hap Buk Baibel long tokples Kube long Niugini

The New Testament and Psalms in the Kube language of Papua New
Guinea
[kgf]

Translation: © 2012, Global Bible Translators

Print publication, 2012, Global Bible Translators

Web version
2017, Wycliffe Bible Translators, Inc.
www.Wycliffe.org
pngscriptures.org

www.ScriptureEarth.org

Creative Commons license (Attribution-Noncommercial-No Derivative Works)

<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0>

You are free to share — to copy, distribute and transmit the text under the following conditions:

- **Attribution.** You must attribute the work to *Wycliffe Bible Translators* (but not in any way that suggests that they endorse you or your use of the work).
- **Noncommercial.** You may not use this work for commercial purposes.
- **No Derivative Works.** You may not alter, transform, or build upon this work.
- **In addition,** you have permission to port the text to different file formats, as long as you don't change any of the text or punctuation of the Bible.

Notice — For any reuse or distribution, you must make clear to others the license terms of this work.

Tok Orait

Dispela Buk Baibel i kam wantaim tok orait na lo bilong Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivative Works license. Em i tok olsem **yu ken givim kopi long narepela manmeri**. Yu ken wokim kopi na givim long husat i laikim. Tasol, yu mas tok klia dispela samting i kam long <http://tokplesbaibel.org>. Yu no ken kisim mani na salim dispela. **Yu mas givim nating**. Na tu, **yu no ken senisim Tok**.

Ol piksa i kam wantim ol Baibel na narepela buk i stap long dispela sait i gat tok orait long usim wantaim dispela samting tasol. Sapos yu laik narepela tok orait, yu mas askim husat i papa bilong copyright long dispela ol piksa.

Sapos yu laik stretim samting i no orait long dispela tok orait, stretim tok, salim Buk Baibel, o tainim Tok bilong God long nupela tok ples, yu ken **askim mipela**.

Olgeta tok orait na lo long tok ples English i stap long

<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0>.

Sapos yu gat askim long dispela, **plis askim mipela**.

Table of Contents

Legic	Leg	5
Mataio	Mat.	137
Mareko.	Mrk	201
Luka	Luk.	240
Yohane.	Yoh.	309
Méliméli icac ai	Mél.	354
Roma.	Rom	416
1 Korinti	1Ko.	445
2 Korinti	2Ko.	473
Galatia	Gal	491
Efeso	Efs	501
Filipai	Flp	511
Kolosai	Kol	518
1 Tesalonika	1Te.	525
2 Tesalonika	2Te.	531
1 Timoteo	1Ti	535
2 Timoteo	2Ti	543
Tito	Tit	549
Filemon	Flm.	552
Hebiraio	Heb	554
Yakobo.	Yak.	575
1 Petero	1Pe.	583
1 Yohane.	1Yo.	596
2 Yohane.	2Yo.	603
3 Yohane.	3Yo.	605
Yuda	Yud.	607
Ac Saḡa	AcS.	610
Read the New Testament.		642

Legic

Kiwi 1

(Legic 1–41)

Legic 1

Héna éréhéc.

¹Ic ségi ségiyaguc imi ic zipiliñ zapalaña ionac niniñ areñgia imi ménda méndacma kemma, képésic ic ionac kekecac hénaiguc momacnec ménda namma, zédesi ic iniguc^a momacnec ménda tacanzac. ²Néñ Yaweac^b héna acwac^c ewa siña heyu, siñi kaiwe séc héna ac imi zéniñanzac.

³Inéñ ic hésa doku téfara giñgiñaguc himicgic nañanzac ésécnec haréña ménda bura tiyu naléya méndacma héla gocmia haianzac. Inéñ imuac me imuac ai meyu hiabianec saima keñanzac.

⁴Néñ ic zipiliñ zapalaña imi imuhuc qahac. Inéñ imi gorosonja sénéwéra luhucnéñ mihilañgéyu keñanzac ésécnec. ⁵Imuac niñac ic zipiliñ zapalaña ieneñ imi Anutunéñ kitiwa biria melenj énécmiyu hia ménda nañselimu. Wañu képésic ic ieneñ ic solaña iniguc momacnec kecmuac séc qahac. ⁶Ic hiabia imi Yawenéñ inicgaleñ wañ énécmianzac, néñ ic zipiliñ zapalaña imi eneñ tima keñanzu héna imuac tetcgia imi humu qai wawaña.

Legic 2

Anutunéñ Kristoac sisipac ac ézéyec.

¹Némac niñac baera baera ic embac ieneñ qeqetali ac qewelonja wamma, imuac ic embac ieneñ ai gorosonja imuhucyawac niñareñ

^a 1:1 Hebiraio aciguc; Ionac tataciguc. ^b 1:2 Yawe; Anutuac qara, kiwi téréyaiguc ogic hezac, néñ qac téréya imi ménda olomma Miñ Kewu zéanzu. ^c 1:2 Héna ac; Hebiraio aciguc Tora, Moseac kiwi ura 5 Anutuac ackuažéc imuac hénihéniaiguc hezac imuac qara.

waŋanʒu? ²Waŋu Yawe ʒéma iwac halécnéŋ météré mima gésimimia iorac haʒéc waŋ érécmima baecac ic kewu ieneŋ ʒéréŋqéréŋ wamma naŋgic, baecac galen'héra ieneŋ momacnec toroqe amuma yomuhuc eminingu; ³Seŋ hésa qaté nénécmizac imi qetecgéma hésa selia ziki sipac menénéc mizac imi hulac gilidacbiŋ.

⁴Waŋu ou kurumeŋiguc tacʒac inéŋ desi énécmizac. Miŋ Kewunéŋ isocfagociguc onopocʒac. ⁵Inéŋ qeri geric wamma ac waŋ énécmizac, tericgé énécmima yomuhuc ʒézac; ⁶Nenaoc, nena ic kewu, nuac baec boŋa téréya Zioniguc kumuwa nanʒac.

⁷Imuac ni miŋ kewuac ʒézé seli ac imi ʒéau énécmiwa baec séc kenʒac. Yawenéŋ yomuhuc nézézac; Gi imi nuac naŋna. Deguc ni héri haima mihicŋi génzua. ⁸ʒéwelecnénna neŋ nuac mératéc baec séc ic embac hénia hénia imi gémba guac buŋa wandacmu. Waŋu baec tetecgia séc mocʒoŋ guac buŋa wandacmu. ⁹Waŋu geŋ aiŋ qarucganéŋ haʒéchécga unuwésémaŋ. Kewuc nomuŋ ésécnec qésénénécmiŋa.

¹⁰Imuac baera baera ic kewu ini niŋtegic qinʒegic ginaguc wammu. Baera baera galen ini goro ac imuac geʒac haimu. ¹¹Bac yandi yandi wamma Yaweac welen qemima, bac yandi yandi wamma ʒézé ségiségi wammimu. ¹²Qeri geric waŋ énécmiyu baec hénaginaiguc biriwu niŋac. Iwac naŋa kiricne mima welen qemimu. Qeri birianéŋ élanʒaŋnec geric bélaŋ ésécnec yacma onowac niŋac. Iwac muru héima naŋanʒu imi eneŋ mocʒoŋ ségiségi ginaguc wammu.

Legic 3

Haʒéc hécgina ieneŋ helanʒi énécmigic Anutuac muru héima nammu.

¹(Dawidinéŋ eŋeya naŋa Apsalomac wésia igucnec néŋgacma keŋec nalé imuaru oyec.) Yawe, haʒéc hécna imi yei sasala yanda. Ic embac haʒéc wannémma yaré qewiŋ ʒéma yacma nanʒu imi sasala yanda. ²Ic embac sasalanéŋ nuac^d yomuhuc ʒéanʒu; Anutunéŋ aŋgéŋa ménda tianʒac. (Ohec)

³Néŋ Yawe, gi imi nuac saiwa, nuac edamuna, nuac orucna meyac néŋanʒaŋ. ⁴Ni Yaweac kucnec ewa ewananéŋ qacma héiwa, inéŋ iwac baec boŋa téréyaiguc^e acna melen néŋanʒac. (Ohec)

⁵Ni ama siŋiyu gau heanzua. Waŋu Yawenéŋ néŋgalen waŋnéŋu siŋunec muŋguc yacanzua. ⁶Haʒéchécna tausenja tausenja ieneŋ lelecgé néŋgic, néŋ ni bac yandi yandi ménda waŋanʒua.

⁷⁻⁸Aŋgéŋ titi imi Yawe guac murunec. Miŋ kewuac mériaŋ imi ic embachécga qacginaiguc mama heanzac. Imuac niŋac, Yawe, gi yacna!

^d 3:2 Hebirairo aciguc; Kekec uŋanawac. ^e 3:4 Zion baec boŋa, imuac qahaiguc Dawidiac demiŋ selia neun kiroponéŋ lelecgéma nanʒac.

Oh nuac Anutu, ni aṅgəṅna tina. Nuac hažéchéčna nekaṅgina kuma ic žipiliṅ žapalaṅa ionac žécgina héžəṅgéna.

Legic 4

Žérabéra naléiguc ewa éréhéc qahac žéwelec waṅec.

¹(Legic galeṅawac; waṅgoṅ hésiaguc, Dawidiac legic žéra.) Anutu, nuac solaṅa miṅina, ni guac qacma guruwa acna melenj némbésémaṅ, ni baec wéṅwéṅgiaiguc kecba baec kondoṅa mihicṅi nénec, imuac ewa hia niṅnémma žéwelecna niṅna.

²Baec ic ionac naṅhéra^f ini nalé dahecac séc gamu qeqe mihicṅi némmu? Nalé dahecac séc edamuna imi melengic gamu qeqeac buṅa waṅu, haka biriawac siṅa nimma baniara méndac énécmima kecmu? (Ohec) ³Yawenén eṅeya niṅac wamma siṅ niṅmianžac i gésimiyec imi niṅasarimu. Imuac ni žéwelec wamba Yawenén nimma kecaṅzac. ⁴Ini bac yandi yandi wamma képésic ménda wammu. Gaugina hewiṅ žé emma acgina qaiyu bėnzéṅnec qeriginanén žéma nimmu. (Ohec) ⁵Miṅ Kewuac muru hakagina solaṅa iminén mulu ésécnec haimimu. Yaweac muru héima nammu.

⁶Ic embac sasalanén Mérénenj haka silic hiabia ménj nénézéyu hémbiṅ? žéanžu. Imuac Yawe gi guac kic tanecga asac mararaṅa gucnén ninicna. ⁷Miṅ Kewunén nuac ewa qerinaiguc ségiségi kunenj yanda tiyu sécgéanžac. Ségiségi iminén padi me waiṅ qelianén sécgéyu ségiségi waṅanžin imi qeyu maanžac. ⁸Ni imuhuc solaṅanec demin menénma nēṅgaleṅ waṅnéṅanžac imi Yawe momacguc sac kecžac, imuac mia ni ewana déṅ waṅu gauna heanžua.

Legic 5

Anutunén yéwéri igucnec metecgé némmac žéma niṅkinžén wamma žéwelerec.

¹(Legic galeṅawac; kuṅaguc héigic, Dawidiac legic.) Yawe nuac acnawac gezac haina. Nuac yaiwisisiṅ acna niṅnémma. ²Méra némbésémaṅ niṅ wamma guru héhéli gėnzua imi nimbésémaṅ. ³Yawe, siṅunec séc geṅ nuac ac ewana niṅanžan. Acna melenj némbésémaṅ niṅac siṅunec žéwelecma bėnzéṅnec mambéc kecaṅzua.

⁴Hénia imi yomuhuc; Miṅ Kewu gi biriawac siṅa ménda niṅanžan. Ic birianén giguc hia tacyac ménda wammac. ⁵Séwi eṅeṅ icnén guac

^f 4:2 Ac haka silicginaiguc ic tosara kuc buṅaginaguc ionac icac naṅhéra žéanṅic.

wéségaiguc nammucac sác qahac. Miñ Kewu gi imi haka silic biria wañanžu imi onac mézégá kuney yanda tianžac. ⁶Yawenén ikoc ac zéanžu imi unuma sac naec énécmianžu imi zéma tilic qilic ic ionac mézéya tianžac.

⁷Ni imi Miñ Kewu guac goi héihéiganén nanğé néñu kucna mihicñima Miñ Kewuac ocmuñ téréyaiguc keremman. Eega héigemma simiñ héigemba Miñ Kewu guac ocmuñ téréyawac muru kemmac. ⁸Yawe, nuac leleciguc hažéchéčna sasala kecžu, imuac Miñ Kewu guac héná solañgaiguc nuagicma kenna, Miñ Kewu, hénaga dindiña imi nézéna hémba.

⁹Imuac hénia imi yomuhuc; Kuaginaiguc imi ac héla ménj ménda hezac. Ewa qerigina imi ic embac mebiri énécmiwiñ zé niñarenğégic sécgédacžac. Wañu déménğina imi kic suañ añañgia ésécnec. Wañu ezelañgina iminén haléc ac efima zéanžu. ¹⁰Anutu, ionac imi kápésic ginaguc zéénécmína. Waiénécmína eñañ niniñ bétaciguc eñaoc hiñgacgic inimac. Ieneñ Miñ Kewu andé qeanžu, imuac niñac wawañ memegina biria imuac niñac wamma nesi énécmína kemmu.

¹¹Nénj ménñénj mén guac muru hama sangianžu imi ségiségi mihicñi énécmína. Ionac imi wai énécmína nalé tetecgia qahac ségiségiac legic héima kecmu. Ic imuhucya imi saiwa wañ énécmína, guac wañanžu imi eneñ guac niñ wamma ségiségi wammu. ¹²Yawe, gi imi hélacnec ic solaña mérianj mihicñi énécmianžan. Guac ewa hiaganén saiwa éséc demij meénécmína.

Legic 6

Qenžen manžen qeriaiguc Miñ Kewu zéwelec wammiyec.

¹(Dawidiac ewa biricac legic, wañgoñ hésiaguc.) Yawe, qeri biricgaiguc ac ménda wañnéna. Miñ Kewu, guac qeri gericgaiguc zémindiñi ménda wañnéna. ²Yawe, ni kucna qahac, imuac ewa hia wañnéna. Yawe, mehiaru néna. Sicnawac toroya imi geriwa nozac. ³Nuac kekec uñananén zuracgézac ésécnec geriwa nozac. Yawena nalé dahecac sác mambéc kecmañac hezac?

⁴Yawe, lilingéma hama kekec uñana metecgé néna, Miñ Kewuna goi héihéiganén ni humuc igucnec añağéña tina. ⁵Ménñénj ménj humumaguc Miñ Kewu niñqelimacac sác qahac. Humuc ic ionac baec sasañgia igucnec mérénénj gi hia mepési gémmac? ⁶Ni zésilac wamma kecma birizua. Siñi herec kic qelinec kecma siacba kic masinanénj hehena mézégézac. Siacma kecba aturu hehenanénj dokuyaguc wandacžac. ⁷Siac yanda wañkecba kicananénj biriyu hia hémmañac sác qahac wanžac. Hažéchéčna niñac siacba kic masinanénj wañu kicnawac kuhanénj mazac.

⁸Haka biria waŋanŋu ini moczoŋ nuac murunec néŋgacma kendacmu. Yawenéŋ nuac zéŋiacna niŋnéŋzac. ⁹Ewa biric waŋ némmac niŋac qerinanéŋ hélacnec qacma zéwelecba Yawenéŋ niŋnéŋzac. Waŋu nuac zéwelecna imi kéŋa aŋgétizac. ¹⁰Nuac hažéchéčna imi gamu qeŋe zéma bac yandi yandi kunéŋ yanda mihicŋi énécmiyu, gamugina nimma néŋgacma liliŋgéma kemmu.

Legic 7

Ununesi mihicŋima Anutunéŋ méra mimac niŋ zéwelerec.

¹(Benzaminac qelia ménŋ Kusinéŋ ac wammiyu Dawidinéŋ ara bakia meleŋmiyec.) Yawe, nuac Anutuna, ni Miŋ Kewunawac muru sangi sangina mihicŋizua. Nesinéŋzu moczoŋ yanda ionac murunec aŋgéŋna tima kératacnec népésina. ²Imuhuc ménda waŋ némbaŋnec, ieneŋ laion yaŋ ésécnec kucnec hama kekec uŋana kiricqiric waŋ némbunec. Gi qahac waŋu metecgé nénéŋa ménŋ ménda keczac.

³Yawe, nuac Anutuna, ni haka yomuhuc waŋi iguc, nuac méranaiguc hakana biria yomuhuc hezaciguc wai énécmima imuhuc hia waŋ némmu.

⁴Ni ic ménŋac képésic ménŋ wammiyi iguc, héniaŋa qahac hažécnawac iwawai ménŋ wagiri iguc, ⁵wai énécmima hažéchéčna ieneŋ kekec uŋana nesima hama népésimu. Waŋu wai énécmima ieneŋ baeciguc kekecna tihumu némma edamuna imi seitotoŋiguc gilic hia mamac. (Ohec)

⁶Yawe, qeri biricgaguc yacbésemaŋ. Nuac hažéchéčna geric bélaŋginaguc hažéc waŋ énécmima yacbésemaŋ. Anutuna, yacma nambésemaŋ. Héna ac nénézénec imuac séhaiguc waŋ énécmiwésemaŋ. ⁷Baera baera unuruna hama lelecgé géŋgic, geŋgaoc liliŋgéma hama ou eŋeŋa tacma inicgaleŋ waŋ énécmiwésemaŋ.

⁸Miŋ Kewunéŋ baera baera ic embac zégési nénécmimac. Yawe eŋeŋa miŋina, geŋgaoc solanŋ dindiŋa zéma haka héra qerinaiguc hezac imi héŋgésiweésemaŋ. ⁹Qeri héhéŋ, solana miŋina, gi imi niniŋnina batucgéma héŋanŋaŋ. Ic zipiliŋ zapalaŋa ionac haka biria imi metecgéma haka solana mesolaŋanina nammac.

¹⁰Eŋeŋa miŋina, Anutu, nuac saiwa keczac. Inéŋ ic embac qeri solanŋ keczu imi aŋgéŋ tiénécmianzac. ¹¹Anutu imi zégésigési ic solana. Inéŋ naléŋa naléŋa qeri biric niŋénécmianzac. ¹²Ieneŋ ewa qerigina ménda mindiŋimuiguc Anutunéŋ souŋa zéra qericma tewiŋa héré muimaŋac zé zéréŋ qéréŋ wammac. ¹³Anutunéŋ zérabéra humumia zéréŋqéréŋ wandaru hezac. Inéŋ tewi geric bélaŋaguc miyacgéŋu hezac.

¹⁴Ic birianéŋ haka biria aži kiyu mihicŋizac. Inéŋ réwéri héri haima imuacnec merac ikora mezac. ¹⁵Baec séséŋ tewi luacyaguc mihicŋianzac

i eņeyaoc imuaru mama hiņgacanzac. ¹⁶Kaiziliweņa iminénj eņeya oruc qahaiguc maanzac. Žipiliņ žapalaņa iminénj eņeya oruc siraiguc maanzac.

¹⁷Ni Yawe imi solanjawac niņac ewa hia ac ézémanj. Eņeņa miņinawac qara mepésimanj.

Legic 8

Ic imi némac hiaya niņac niņmianzanj?

¹(Legic galeņawac; Dawidiac legic zéra, waņgoņ hésiaguc.) Yawe neņanj Miņ Kewunina, guac qac buņaganénj baec séc zézé ségiségiyaguc wanžac. Gi imi ou kurumeniguc asac mararaņga haina sécgéma hezac. ²Miņ Kewuac hazéchéra zéma ac bakia melembiņ zé waņanzu imi eneņ acgina qaimac niņac, Miņ Kewunénj waņu kokoc namu nene ieneņ Miņ Kewu mepésimigic kuhaguc waņanzac.

³Miņ Kewuna méraga merawanénj memeya kurumeņ zéma imuac iwawai qeriaiguc haina hezac maso zéma ménni sikiluc imi kicna hima hémba kuneņ yanda wanžac. ⁴Nénj icac niņna némaria waņu, Miņ Kewunénj niņmianzanj. Waņu icac naņa imi némaria waņu héņgaleņ wammianzanj? ⁵Ic imi mihicņima séha komora ménj memamina kuaya meme uņa ionac bacginaiguc kerec. ⁶Waņu edamu zéma qac buņa eņeņanénj ic kewuac opocya ésécnec haiminec.

⁶Waņu Miņ Kewunénj zéhicņiyec kekec iwawai imi moczoņ inicgaleņ wammac niņac zémima iwac hēna bawaiguc onopocnec. ⁷Imi mia rama tuņa tuņa, burumakao tuņa tuņa, zéma zélénj baec kondonaiguc wiri yaņ zéma ⁸sawaiguc nei hénia hénia zéma konduņ dokuiguc lambéc zéma iwawai hicņima hēna hezac séc keņha waņanzu imi moczoņ yanda momacnec.

⁹Yawe neņanj Miņ Kewunina, guac qac buņaganénj baec séc zézé bipiyaguc wanžac.

Legic 9

Anutuac kuha zéma zégésigési solaņa.

¹(Legic galeņawac; Dawidiac legic zéra; Soņgoņ legic ‘Naņa humuzac’ imuac ewaiguc.) Oh, Miņ Kewu, ni ewa qerina moczoņnec Yawe qacma mepési gēnzua. Ai welicwelicgia wamma menec imi moczoņ zéau énécmimanj. ²Ni Miņ Kewu guac ségiségi wamma ewa hia nimmanj. Eņeņa miņina kecanzanj guac qacga gita kulele qema mepési gēmmanj.

³Nuac hazéhcéna ieneṅ nēṅgacbiṅ zé lilingégic, nēṅ guac wéségaiguc qonʒontōṅ géma mama humudacgic. ⁴Imi mia hénia yomuhuc niṅac; Geṅ mia nuac solanṅ dindiṅa zéma acna héipuc wannémma meselinec. Ic kewu tatacgaiguc tacma dindiṅanec zétecgénec. ⁵Geṅ baera baera ac geriwiguc waṅ énécmima ic biria mebiri énécmima qacgina hémbénaṅawac auna qahac wandaczac. ⁶Humuc hémbénaṅanéṅ hazéhcéna énépésiycac keczac. Waṅu ama areṅa areṅa yanda deminṅ seliaginaguc imi ic gétéya ésécnechéréma qézidacnec. Méṅnéṅ méṅ ama areṅ imuac méndagucnec niṅqelianzac.

⁷Yawenén hémbénaṅa kecanzac. Inénṅ zégésigési ai niṅac ic kewu tatacya miyacgéyu hezac. ⁸Inénṅ solanṅanec baera baera imuac tacyachéra zégési énécmianzac. Waṅu dindiṅanec ic embac galengé énécmianzac. ⁹Yawe imi helanṅi énécmimia ionac kiropo selia wanʒac, zérabéra naléiguc eṅeyaoc deminṅ seli waṅ énécmimac. ¹⁰Geṅ guac hochoc ai meanṅu imi ménda wai énécmianṅa, imuac niṅac Yawe guac qacga ninṅu imi eneṅ guac héima nandacmu.

¹¹Ini imi Zion iguc kecanzac Yawe imi mepési migic. Iwac haihaka imi baera baera ic embac suginaiguc zéau énécmigic. ¹²Ic méṅac sacnéṅ mayu haka imuac zéqesi énécmianzac inénṅ mia niṅqeli énécmima kecmac. Inénṅ maqeqeya, gum bēnzēnzēṅ mema amuma kekec, tidacgé énécmimia ionac zésiagcinawac ménda eluṅ qemac.

¹³Yawe ewa hia waṅnéna, hazéc wannénṅu ieneṅ tilanṅi nēṅkeczu imi hénna. Gi humuc ac saṅgulaṅaiguc ni meyac néṅanṅaṅ. ¹⁴Imuhuc waṅ néna ni guac mepé qepésiach legic imi énézédacmaṅ. Ninna béracga tanec waṅanṅac Zion kiropo imuac saṅgulaṅ yandaiguc^h aṅgéṅ titi aiga menec imuac wamma ségiségi wammaṅ.

¹⁵Baera baera ieneṅ baec sésénṅ eṅaoc éségic imuaru mama hiṅgacgic. Waṅu ufic eṅaoc musaṅgéma haigic iminénṅ eṅaṅ hénagina késazac. ¹⁶Yawenénṅ tasia meénécmima eṅeya hénia mewininiyu niṅgicac nindaczu. Ic biria eneṅ iwawai eṅaṅ méraginanéṅ miyacgéic iminénṅ ziki sipac meénécmizac. (Ohec) ¹⁷Kaiziliweṅ ic ieneṅ humuc ic ionac baec saṅgeṅaiguc lilingéma kendacmu. Anutuac eluṅ unuyec imi eneṅ mocʒonṅ imuhuc wandacmu.

¹⁸Maqeqeya ionac imi nalé séc eluṅ ménda qemac. Maqeqeya imi onac kic hihi imi hémbénaṅa haréṅa ménda wammac.

¹⁹Yawe gi yacma nanna. Baec icnéṅ meseliwu niṅac. Baera baera imi eneṅ guac kicgaiguc zétecgé énécmimia wammac. ²⁰Oh Yawe, bac yandi yandi mihicṅi énécmina, baera baera imi eneṅ héniaṅina niṅtegicma baec icdac imuhucya keczu imi niṅasarimu. (Ohec)

^h 9:14 Yuda ic ieneṅ saṅgulaṅ yandaiguc ac gésigési ai meanṅic.

Legic 10

Helanži mianzu ionac murunec aṅgéṅa timac niṅac zéwelerec.

¹Yawe, némac niṅac lakec naṅkeczan? Némac niṅ zérabéra naléiguc saṅgima keczan? ²Ic birianéṅ séwi eṅeṅ wamma ic kucya mamaya nesi mikeczac. Geṅ zéna manam batuc areṅgéyu hezac imuaru eṅeyaoc mama hingacmac.

³Ic birianéṅ eṅeya kekec uṅayawac ewa siṅ imuac mepési amuanzac. Hémbaoc icnéṅ Yawe zéhiaru mimaguc mematiti wammima keṅanzac.

⁴Ic birianéṅ séwi eṅeṅ ac kic tanecya wamma Yawenéṅ ménda kic hima néṅanzac zéma niniṅa imuac me imuac séc Anutu ménda keczac. zéma niṅanzac. ⁵Iwac hénayanéṅ nalé séc seligima heyu, guac zégésigésiác tatacnéṅ ou taru inéṅ héṅtegiacmacac séc qahac waṅu, hažéchéra moczoṅ ionac imi mematiti waṅ énécmima kecanzac.

⁶Eṅeya ewa qerianéṅ ni imi keṅqe haqena qahac hicṅisaiya hicṅisaiya yéwéri ménṅ ménda mihicṅimaṅ imuhuc zéanzac. ⁷Iwac kuayaiguc imi saec ac zéma ikoc ac zéma zébiri qébiri acnéṅ sécgéma heyu ezelaṅa bawaiguc imi réwéri zéma kažiliweṅnéṅ hezac.

⁸Inéṅ ama areṅ maréṅaiguc mambéc tacma sasāṅgiaiguc ic késpedes solanṅ kekera unuhumuanzac. Waṅu ic maqeqeyawac niṅu neneyawac tanec waṅu imuac kiwa hima awima tacanzac. ⁹Inéṅ laion yaṅnéṅ zunzuṅaiguc tacanzac ésécnec sasāṅgiaiguc héima tacma ic maqeqeya késamaṅ zé mambéc keru hayu uficyanéṅ késahéréma keṅanzac. ¹⁰Inéṅ tererema héima taru ic maqeqeyanéṅ mériaiguc eṅanzac. ¹¹Waṅu ic birianéṅ ewa qeriiguc yomuhuc zéanzac; Anutunéṅ eluṅ qeyu kecanzac. Waṅu kic tanera imi usuyaguc imuac hémbénaṅa hémmacac séc qahac.

¹²Yawe, yacma nanna. Anutu, méraga meyacna eṅu. Ic maqeqeya helanži énécmimiawac eluṅ ménda gumac. ¹³Ic birianéṅ Anutu mematiti wammima Inéṅ hakana biria yomuac ménda zéqesi waṅ némmac. zéma niṅanzac imuac niṅac imuhuc zézua.

¹⁴Geṅ imi héndaczan. Ewa biric zéma yéwéri imi héṅsosolima méraganéṅ tasia melemmanṅ zé ninzan. Imuac ic maqeqeyanéṅ guac muru héianzac. Gi imi becarunec gupaṅ merac héipuc wammianzan. ¹⁵Ic biriawac méria kuna. Ic biriawac haka biria imi moczoṅ mihicṅi dacmaguc hocma waiwésémaṅ.

¹⁶Yawenéṅ tetcgia qahac hémbénaṅa ic kewu kecanzac, baera baera ic embacⁱ imi iwac baec igucnec auénécmiyu humuqai wandaczu. ¹⁷Yawe gi imi ic memama amuma kecanzu ionac ewa siṅgina imi niṅénécmianzan. Imuac ionac ewa qerigina meseli énécmima gezac qema niṅna. ¹⁸Gupaṅ merac zéma helanži énécmimia ionac niṅac wamma zétecgé énécmia baec ic eneṅ muṅguc ménda tericgé énécmimu.

ⁱ 10:16 Ic enia ionac zézéya.

Legic 11

**Niŋkinzéŋnina imi Miŋ
Kewuninawac muru haini hemac.**

¹(Legic galeŋawac; Dawidiac legic zéra.) Ni néŋgacma Yaweac muru sangizua. Ini némac niŋac kekec uŋanawac ézéma nei éséc nec néŋgacma nonac baec boŋaiguc hana zézu? ²Ic biria ieneŋ tewiginaiguc ʒakoŋa mui hérétéŋ wanʒu. Ic qeri solanʒa tunumaniguc qewiŋ zé wanʒu. ³Baec nananjanéŋ bacgéyu ic solanjanéŋ dimuhuc wammac?

⁴Yawenéŋ enjeya ocmuŋ téréyaiguc kecanʒac. Yaweac ic kewu tatacya imi kurumeniguc tacʒac. Imuac nec inéŋ kic hima baec ic neŋaŋ ninic tegicanʒac. Kicyanéŋ ninic sosolianʒac. ⁵Yawenéŋ ic solanʒa batucgé inicma ic biria zéma kaiʒiliweŋac siŋa niŋanʒac iwac kekec uŋayawac mézia tianʒac. ⁶Inéŋ zéyu salfanéŋ kia éséc nec mama ic biria onomac. Geric zéma salfa zéma luhuc bélanʒagucnéŋ ionac sokociguc mesécgé énécmimac.

⁷Yawe imi solanʒ dindiŋa, imuac ai solanʒawac siŋa niŋanʒac. Imuac ic solanʒa ieneŋ iwac kic tanera hémmu.

Legic 12

**Nalé biriaiguc méra mimac
niŋac zéwelerec.**

¹(Legic galeŋawac; Dawidiac legic zéra.) Yawe méra némbésémaŋ. Eega héianʒac imi humuqaimaŋ zé wanʒac. Ic hélanéŋ ic onac sugcina iguc nec qahac wammaŋ zé wanʒac. ²Ic ieneŋ ama momac hécgina ac ikoc waŋ énécmima kecanʒu. Ac haléc zéma qeriginanéŋ lukeŋ luha waŋu ac zéanʒu. ³Yawenéŋ haléc ac zéanʒu ionac kua taségina zéma séwi enjéŋ ac zéanʒu ionac ezelaŋgina imi hericdarmac. ⁴Ieneŋ ezelaŋ ninanéŋ meseliwiŋ, kuanina imi neŋaŋ buŋa, imuac mérénéŋ neuj hia héi nénécmimac? Imuhuc zéanʒu, imuac niŋac imuhuc waŋ énécmiwésémaŋ.

⁵Yawenéŋ yomuhuc zézac; Ic mété qététaŋa, helanʒi mimia zéma ic maqeqeya ionac zésilacgina niŋac ni deguc yacma onagicma baec imuhucgeŋ me imuhucgeŋ kembij zé niŋkumu wanʒu baec zéra béra qahac imuaru keŋ onopocmaŋ.

⁶Yaweac actuazécnéŋ siliwa nomuŋ geric weŋweŋanéŋ hatac 7 zesolanjaniju hiaruyec éséc nec laclalac gocya qahac wanʒac. ⁷Yawe, ic imi hicŋisai yomi onac murunec demij memina hémbénaŋa guac buŋa kecmac. ⁸Baec ic ionac sugcinaiguc haka kai ziliweŋawac niŋgic enu ic biria imi baec séc lelecgéma keŋha wanʒu.

Legic 13

Hazéchéra ionac murunec anğéŋa timac niŋac zéwelerec.

¹(Legic galeŋawac; Dawidiac legic zéra.) Yawe némac naléac? Nuac nalé hémbénaŋa eluŋ guzac? Guac kic tanecga nuac murunec nalé dahecac séc musaŋgévésémaŋ? ²Nalé dahecac séc ni ewa qerinanén niŋareŋgéma, kaiwe herec niŋyévérimaŋ? Hazécnanén nalé dahecac séc mematiti wannémma tétéc qeŋe wammac?

³Yawe nuac Anutu, niŋnémma acna melenj némbésémaŋ. Kicna meqeli némma gau yanda^j hewi niŋac. ⁴Hazécnanén ni ic imi ogiczua zéwac niŋac. Ni qekeŋ qeŋa wamba hazéchécna ienen ségiségi wambu niŋac. ⁵Ni imi guac goi héihéigawac héima kecmaŋ. Nuac ewa qerinanén guac anğéŋ titigawac niŋac wamma ségiségi wammac. ⁶Yawenén goina héinéŋanžac imuac niŋac ni legicya héimimaŋ.

Legic 14

Anutunén ic solaŋawac horec.

¹(Legic galeŋawac; Dawidiac legic zéra.) Ic qelaŋanén ewa qerianén zéma Anutu ménda kecžac zéanžac. Ic imuhucya enenj houdacma haka ewa loloŋa Anutuac wammianžu. Imuac haka hiabiawac waŋanžac imi ménj ménda kecžac.

²Yawenén baeciguc ic ménénj niŋtegic qințegicyaguc wamma Anutuac niŋkewu waŋanžac ménj kecžac me qahac imi inicyacgémaŋ zé kurumenj igucnec sigéma kic hiyu mazac. ³Nénj momac yanda sigima kemma momacnec zapi qeŋe wandacgic. Imuac haka hiawac waŋanžac ménj ménda keru, qahac ténğénj waŋu horec.

⁴Képésic wamma saménj neanžu ésécnec nuac ic embachécna neénécmanžu. Waŋu Anutugina ni ménda nuruanžu imi enenj niniŋgina qahac kecanžu me? ⁵Waŋu Anutunén ic solaŋaguc kecanžac imuac niŋac ienenj imuaru zénénj hirihiri wamma kecžu. ⁶Biria meme ini imi maqeqeya ionac niniŋ areŋgia imi gamu masanğiguc opocanžu, nénj Yawenén iwac sanği sanğia wanžac.

⁷Israelac^k anğéŋ titi iminénj Zion igucnec hicŋimac niŋac wanžua. Yawenén ic embachéra melenj énécmiyu hésa ama igucnec éréma hamu nalé imuaru Yakoboac areŋhéra ienenj ségiségi wammu. Israel ienenj ségiségi wammu.

^j 13:3 Humuc niŋac gau yanda zéanğic. ^k 14:7 Anutunénj Yakoboac qara qelia ménj Israel miyec.

Legic 15

Mérénénj Anutuac wésiaiguc hia kecmac?

¹(Dawidiac legic zéra.) Yawe mérénénj guac hali téréyaiguc¹ hia tacyac wammac? Mérénénj guac baec boŋa téréyaiguc hia kecmac? Ic yomuhucyanénj kecmac;

²Haka solañ wamma kecma qekenj qeha qahac namma ewa qerianénj ac héla zéanzac ic imuhucyawac buŋa wanzac. ³Waŋu ezelaŋanénj mematiti ac ménda zéma alaya haka biria ménda wammima alahéra ménda zébiri énécmianzac.

⁴Kicyanénj kaiziliweŋ ic mematiti wammima Yaweac zénénj hirihiri waŋanzu ionac eegina héianzac. Waŋu qerianénj wammaŋ zéma ac ménj zéselima andiaiguc niŋu yéwériyuguc kileŋ ewaya hai netec ménda waŋanzac. ⁵Soukiwa énécmimaciguc kosia ménda meanzac. Waŋu ic késpedesya qahac yéwéri miwiŋ zé héna ac logima soukiwa migic ménda késama ménda niŋénécmianzac.

Waŋu haka hiabia imuhuc wamma kecanzac iminénj hémbénaŋa qekenj qeha qahac kecmac.

Legic 16

Anutu niŋkinzénj wammima ewa déŋ wamma keckec.

¹(Dawidiac legic zéra.) Anutu, demin menénna, ni néŋgacma guac muru hazua. ²Ni Yawe guac yomuhuc zézua; Gi imi nuac Miŋ Kewuna. Nuac ségiségina imi tosara qahac, néŋ gi sac keczaŋ.

³Baeciguc météré ic keczu imi moczoŋ eeginaguc. Nuac ségiségi imi moczoŋ ionac muru hezac. ⁴Anutu ménjac muru sese hai énécmianzu ionac imi yéwéri toroqe énécmiyu emmac. Sac muluac sokoc ieneŋ hai énécmianzu imi ni ménda haimaŋ. Waŋu imuac qara acguc ménda zéwa kua tasénaiguc emmac.

⁵Yawenénj nuac mératéc buŋa zéma sokocna kuaya qeqeya. Gi nuac buŋa héŋgaleŋ waŋanzaŋ. ⁶Qaŋaŋ sililic hainénzaŋ imi baec hiabia, méra téc nuaru imi hiabia téŋgénj.

⁷Ac pakeŋ waŋnéŋanzac Yawe i simiŋ héimima zéhiaru mimaŋ. Siŋia séc nuac wéiwécnanénj ac pakeŋ waŋnéŋanzac. ⁸Ni nalé séc Yawe wésénaiguc opocma aŋgétima kecanzua. Waŋu inénj nuac méra héinaiguc

¹ 15:1 Yuda ic ionac hali imi yaŋ séwélanénj nec meyacgéaŋgic. Imi ama hémbénaŋa qahac. Israel ic embac ieneŋ baec kéra kérésiaiguc kegcic imuaru Anutunénj suginaiguc tacyac waŋu hali imi memigic.

keru ni kenqe haqe qahac kecmañ. ⁹Imuac nuac ewa qerinanénj ségiségi wañu nuac qeri uñananénj^m ségiségi wañu nuac séwina acguc bénzénj heanzac.

¹⁰Miñ Kewuac ic téréya ménda waina houmac. Imuac niñac gi nuac kekec uñana imi humuc ic ionac baec sañgeñaiguc ménda waina hemac.

¹¹Geñ imi kekecac héna nézéna hémmañ. Guac wéségaiguc imi ségiséginénj sécgéma hezac. Guac méra héigaigucⁿ imi ségiségi hémbénañanénj heanzac.

Legic 17

Qenesi wammianzu ionac murunec metecgé mimac niñ zéwelerec.

¹(Dawidiac zéwelecwelec ac.) Yawe, acna solaña nimbésémañ. Nuac qaqaciguc gezac haiwésémañ. Kua tasé ikora qahac imuacnec zéhicñi hicñiya zéwelecna imuac gezac haiwésémañ. ²Ac zésolañi nénéña imi zéna guac wéséga igucnec hamac. Kicganénj solañana hémbésémañ.

³Geñ nuac ewa qerina héngésima héipuc wañ nénzañ. Wañu siñiyaiguc ni hanémma kicganénj némma képésicna hoczañ, imuac ni ewa qerinanénj zéseli amuma képésic ménj ménda wammañ. ⁴Baec ic nanañ ninaiguc hémma zénimba ni imi kaiziliweñ ic ionac héna biria imi héñara mema guac ackuazéc niñtohoma kecanzua. ⁵Kenkeñ hahanaiguc guac héna imi tima kemba seligiyyu hénananénj tisuqisurac ménda wañi.

⁶Anutu gi acna niñanzañ imuac guruwa gezac haima acna niñnémbésémañ. ⁷Ic tosara hazéc hécgina ionac murunec néngacma guac méra héigawac bawaiguc sañgianzu ionac aḡénj titi ic imi gi, goi héihéiga imi nézéna hakaga welic welicgiaguc hicñiyu hémmañ. ⁸Ni guac kic gomacga ésécnec galeḡgé némma guac qeḡgaḡa amiaiguc musaḡgé némbésémañ.

⁹Ic biria helanzi néñanzañ imi zéma hazéchécna wésé polañ ginagucnénj^o lelecgé némma nanzu ionac murunec metecgé nénna.

¹⁰Ieneñ eñañ haléginanénj oso énécmiyyu^p niniḡgina qahac wañu kuaginanénj tétéc qeḡe ac wamma zéanzañ.

¹¹Deguc nini kemma kecni lelecgé nénécmima nunugic baeciguc mama nunumac niñ ninictima awima keczu. ¹²Ieneñ imi laion yañnéñ neneya kiric qiricmañ zé wañanzañ ésécnec. Wañu laion sac qelinénj sasañgiaiguc héima taczac ésécnec.

¹³Yawe, geḡgaoc yacma ic biria ionac wésé bacginaiguc tima qéfacgé énécmima maunuyu. Guac souganénj ic biria ionac murunec nuac kekec

^m 16:9 Hebiraio aciguc; edamuna. ⁿ 16:11 Méra héiyaiguc; Imuac niñgić kuhaguc zéma eeyaguc wañec. ^o 17:9 Hebiraio aciguc; kekec uña. ^p 17:10 Héña imi; qeriganénj yéwériyyu.

uṇana metecgé nénna. ¹⁴Yawe, ic tosara baeciguc eṇaṇ buṇa késa kecṣu ionac murunec guac méraganén metecgé némbésémaṇ. Ic imuhucya ieneṇ haleṇ guac buṇa haihaiyanén tomenḡina kuaya qeyu nambérac héraguc ségiségi wamma kecgic, ai buṇa saménja he énécmiyu kokoc onac acguc mératéc hai énécmianzu.

¹⁵Ni imi solan kekecgic kecmanec guac kic tanecga hémmaṇ. Gau yanda igucnec^q yacmaṇ imuaru guac tanecga hémba ségiséginén sécgé némmac.

Legic 18

Ewa hia ac.

¹(Legic galeṇawac; Yaweac welenqeḡe ic Dawidiac legic zéra. Yawenén Dawidi hažéchéra ionac murunec metecgémiyu legic yomi Yaweac héimiyec.) Nuac kucna Yawe, ni singa ninzua. ²Yawe imi nuac zamanziṇ,^r nuac demin seli, aṇḡén titi ic, nuac Anutu, hoc seli musaṇḡé nénéja, nuac saiwa, aṇḡén titiac iliha, neuṇ kiropo selina wanžac.

³Ni mepé qepési minja Yawe guac muru acna zéwa kemmac. Ni hažéchécna ionac murunec aṇḡénna tinémmac. ⁴Humucac hésianén dérécgé néṇu hénna logilogiac hakanén doku qaoṇa luma keṇkeṇa ésécnec tericgé nénzac.

⁵Kic suaṇac hésanén dérécgé néṇu humucac bétacnéṇ wésé bacna tizac. ⁶Waṇu ni zérabéraiguc Yawe ézéma nuac Anutu qacmiwa inén iwac ocmuṇ téréyaiguc nuac ewana niṇu, wésiaiguc zésiacnanén kemma gezawaiguc héiyu niṇec.

⁷Nimma qeri biric waṇu baecnén hiriyu baec boṇawac qambaṇa acguc hiriyec. ⁸Iwac sunḡuruṇaiguc hofac mayu kuayaiguc geric bélaṇanén éréma zeyu bélaṇ imuac qeriaiguc geric lokocnéṇ weṇweṇgéma zezac.

⁹Inén kurumeṇ tilicgéyu mayu tima mayec. Mayu iwac hénna bawaiguc tunumaṇ yandanén siṇindénḡéma heyec. ¹⁰Waṇu welen qeḡe uṇa qeṇḡaṇaguc imuac qahaiguc emma tacma putitima luhuc qeṇḡaṇanén mihilaṇgéyu uuuknec mayec. ¹¹Inén tunumaṇnéṇ hali ésécnec hoturumiyu saṇgianzac. Sawaiguc dokuac tunumaṇ zéma hosusu dépaṇ yandanén hoturumiyec. ¹²Wésiaiguc asac mararaṇ iminén hosusu dépaṇ yanda qéndemma keṇec. Waṇu komboc zéma geric lokoranén mayec.

¹³Kurumeṇiguc parandaṇ héiyu eṇeṇa minjananén ac ewa zéhicṇiyu komboc zéma geric lokoc mayec. ¹⁴Inén luhucnéṇ zakon ésécnec muiyu mama hažéchéra héndén énécmiyec. Waṇu pilitic sasalanén nesi énécmiyec. ¹⁵Nalé imuaru Yaweac zéqindiṇi ac waṇ énécmiyu konduṇ dokunén keṇha waṇu dumuc sira wininiyu baec qambaṇa wininiyec.

¹⁶ Waṇu inéṇ ounec méramma mama népésiyece. Népésima doku yanda igucnec hérénéṇec. ¹⁷ Ni hazéchécna selia zéma nuac mézétiti waṇanzu ionac murunec metecgé néṇec. Kucginanéṇ kucna ogirec imuac mia imuhuc wannéṇec. ¹⁸ Ieneṇ nuac zérabéra naléiguc hosucgé néṅgic, néṇ Yawenéṇ nuac héipuc wannéṇec. ¹⁹ Waṇu ni nuagicma kemma baec kondonaiguc noporec. Inéṇ nuac ségiségi wamma aṅgēṇa tiyec.

²⁰ Yawenéṇ nuac haka solaṇa niṇac bakia hiabia melenṇ néṇec. Waṇu mérana solaṇa niṇac tasia hiabia ku néṇec. ²¹ Ni Yaweac hēna ac tohotoho wamma ic biria ésécnec ménda wamma Anutu ménda waiyi imuac niṇac imuhuc wannéṇec. ²² Waṇu hēna ac imi nuarunec ménda giliwa keṇec, néṇ zégésigési acya imi nalé séc nuaru heyec. ²³ Imuacnec sac qahac, ni iwac kiwaiguc solaṇanec kecma kápésic igucnec nena aṅgēṇa tima galenṅgé amuyi. ²⁴ Imuac niṇac Yawenéṇ nuac solaṇa niṇac wamma bakia hiabia menémma kiwaiguc mérana solaṇanec keru imuac séhaiguc tasia menéṇec.

²⁵ Goi héihéi icac imi goi héihéiga mewinini mianzaṇ. Ic solaṇawac imi solaṇaga ézéna héṇanzaṇ. ²⁶ Ic météré amuma kekec imi guac téréyaga mewinini mima ic qariṇ qariṇgiawac imi héimindiṇi wammianzaṇ. ²⁷ Hēnaoriṇ maqeqeya imi aṅgēṇgina tiénéc mima suginaiguc méṇnéṇ séwi eṇeṇ kic hiyu memama mianzaṇ.

²⁸ Miṇ Kewu geṇ mia nuac kifana otorianzaṇ. Yawe nuac Anutunanéṇ nuac tunumaṇ measarianzaṇ. ²⁹ Ni guac muru héima namma hazéchécna suginaiguc usuṇnec keṇha waṇanzaṇ. Nuac Anutuac muru héima namma deminṇ hézicgé nénéṇa imi hia técgélogima keṇanzaṇ.

³⁰ Anutuac hēna acnéṇ solaṇa wanzaṇ. Yaweac ackuazécnéṇ gocya qahac. Inéṇ eṇeya muru néṅgacma haanṇu séc saiwa waṇ énécmianzaṇ. ³¹ Mérénéṇ Anutu keczaṇ? Yawenéṇ sac Anutu keczaṇ. Mérénéṇ neṇaṇ zamaṇziṇ wanzaṇ? Anutunéṇ sac neṇaṇ zamaṇziṇ wanzaṇ. ³² Anutu iminéṇ kucyanéṇ rikunṇa menémma nuac hēna mesolaṇanianzaṇ. ³³ Nuac hēnana imi haséṇ yaṇ dia hēnaya ésécnec meefinémma ou baec boṇaiguc noporu naṇanzaṇ.

³⁴ Inéṇ mérana yaré qeqeac hénia kumiyec. Kumiyu mérananéṇ aiṇ tewi neṇgocya héréanzaṇ. ³⁵ Geṇ aṅgēṇ titigawac saiwaya nénnec, waṇu méra héiganéṇ meyac kumu nénnec. Waṇu guac gum bēnzénzēṇganéṇ meyadi nénnec. ³⁶ Gi hēna titina mehoruginec. Waṇu meseli nénnā tisuqisurac ménda waṇanzaṇ.

³⁷ Ni hazéchécna nesi énécmima onogiri. Waṇu keṇkecma unuwa humuqai wandacgicguc lilingéyi. ³⁸ Unu hézéza énécmiwa yacbiṇ zé osigic. Osima hēna bakanaiguc tendiṇgédacgic. ³⁹ Geṇ mia yaré qemaṇ niṇac kucganéṇ rikunṇa menénnece. Waṇu hazéc wannémma yacgic geṇ mebélacgé énécmiṇa hēna bakanaiguc sicgé néṅgic.

⁴⁰ Geṇgaoc waṇ énécmiṇa andégina numa néṅgacgic, hazéc wannénṇu imi unudacba qahac wandacgic. ⁴¹ Qac kuc kuc waṇgic méṇnéṇ méṇ

ménda metecgé énécmiyec. Miñ Kewuninawac muru acguc wammigic, néñ ac kitiwa mén ménda melen énécmiyec. ⁴²Nen unuma qézéza énécmiwa luhucnéñ seitotoñ mihilangéyu keñanzac ésécnec kendacgic, wañu hoñnec qolacgé énécmiwa gizon ésécnec sēñgāñgen mama hedacgic.

⁴³Geñ mia ni baera baera ic embac ionac zébiri qébiri igucnec metecgé nēmma meyac nēnna orucgina wamma kecba tosara ménda niñénécmiyi imi eney acguc hama welen qenēñanzu. ⁴⁴Ieney nuac buña nimma nalé sosola qahac acna tohoanzu. Ic enia ieney méra bacnaiguc qeka meka wandaczu. ⁴⁵Ic méréra ieney kucgina loloma mayu eñañ neñ kiropo selia igucnec zénēñ hiri wamma mama hadacanzu.

⁴⁶Nuac zamanziñ Yawe kekecyaguc, simiñ héima zéhiaru mimia wañu. Nuac aṅgēñ titiac Anutu, meyac mimia wañu. ⁴⁷Anutu iminēñ mia nuac wamma hazéchēcna bakia melen énécmima baera baera ic embac méra bacnaiguc onoporec. ⁴⁸Inēñ ni hazéchēcna ionac murunec metecgé nēmma hazéc wannēñzu ionac qacginaiguc meyac nēmma ic qeri gericginaguc ionac murunec metecgé néñec.

⁴⁹Yawe, hénia imuac niñac baera baera suginaiguc ni ewa hia ac gézémañ. Wañu guac qacga mepésigēmma legic héigēmman. ⁵⁰Yawenēñ eñeya ic kewuya méra miyu hazéchēra onogicdarec. Halécnēñ météré mimia iwac goi héihéi wammianzac. Wañu Dawidi zéma qelihéra ionac momacnec hēmbēnaña imuhuc wañénémianzac.

Legic 19

Kaiwe zéma Anutuac ackuazéc.

¹(Legic galeñawac; Dawidiac legic zéra.) Kurumeñnéñ Anutuac edamuya zéauanzac. Wañu iwawai iwac mérianēñ meyec imi ou sawanēñ mewininianzac. ²Kaiwe méñnéñ kaiwe ménac ac zéhicñimiyu, siñi méñnéñ siñi ménac niniñ zéaumianzac. ³Ac qahac ewa mén ménda niñanzñ, néñ ⁴ac ewa imi baec séc keñha wandaru ackuazéc iminēñ baec tetcgia séc kereñdaczac. Anutunēñ kaiwe niñac wamma kurumeñ imi hali ésécnec héréyec. ⁵Kaiwe iminēñ ic mén embac meyec iminēñ ama gññiyu ama igucnec mazac ésécnec, wañu ic kawali eñeya hēna ségiségi wamma usuñnec keñanzac ésécnec, ⁶Kurumeñ nēwéc igucnec éréma nēwéciguc hénia méndacma keñanzac. Wañu iwawai méñnéñ mén geriwa imuacnec ménda sañgima kecanzac.

⁷Yaweac hēna acnéñ solaña wañu kekec uñanina meqeli nénécmianzac. Yaweac héipuc acnéñ niñkinzēñaguc nambérac ewa kekec ic niñtegic qññtegic mihicñi mianzac. ⁸Yaweac ac pakeñ imi dindiña wañu ewa qerinaiguc ségiségi mihicñianzac. Wañu Yaweac zézé seli acnéñ qala qala wañu kicnina measari nénécmianzac.

⁹Yawe eeya héimimiawac haka imi météré qeque waŋu hémbénaŋa hema kecmac. Yaweac haka silicac pakeŋ ac imi héla waŋu moczoŋ solaŋa wanzac. ¹⁰Imi mia goli solaŋa ogicma waŋmimiawac séc waŋu, morombazecac dokuya, doku howia imi ogicma siŋaguc wanzac.

¹¹Iminéŋ guac welen qeque icac goro ac wammianzac. Waŋu nimma niŋtohoŋu mériaŋ kunéŋ yandanéŋ bakia meleŋmiyu meanzac.

¹²Mérénéŋ eŋeya biriaya hia niŋtegicmac? Biriana muŋaŋ gégéya imuacnec hetecgé némbésémaŋ. ¹³Waŋu meseli nénnu guac welen qeque icganéŋ séwi eŋeŋac késpedes waŋaŋiac waŋanzua imuac méra bawaiguc ménda kecmac. Imuhuc waŋ nénnu ni ikoc ménda wamma késpedes kunéŋ yanda imuacnec zuacnénéŋa wammac.

¹⁴Nuac zamanziŋ, nuac boŋhére meme miŋina, Yawe, nuac kuanaiguc ac zézéna zéma ewa qerinaiguc ac zéma niŋanzua imi guac kicgaiguc hénna sécgéyu késa aŋgé tiwésémaŋ.

Legic 20

Ic kewuginawac mozoc ac zéma zéwelecŋic.

¹(Legic galeŋawac; Dawidiac legic zéra.) Zérabéraiguc Yawenéŋ guac acga niŋgémmac. Qara qacna Yakoboac Anutunéŋ ou eŋeŋaiguc goporu tacbésémaŋ. ²Ocmuŋ téréya igucnec méria sulugémmac. Zioniguc gi késa naŋgé gémmac. ³Guac lémbaŋ sese imi moczoŋ niŋqelimac. Guac hofac oo seseya imi aŋgé timac. (Ohec)

⁴Ewa siŋa hezac séc niŋgémmac. Ai memaŋ zé niŋareŋgéna hezac séc héla mihicŋi gémmac. ⁵Aŋgéŋ tinénécmina^s hériaŋ legic héima neŋaŋ Anutuac qaraiguc filacnina meyacni emmac. Yawenéŋ guac zéwelecga moczoŋ niŋgémmac niŋac wanzua.

⁶Yawenéŋ eŋeya buŋa qemima halécnéŋ météré mimia imi aŋgéŋa tianzac imi deguc ni niŋzua. Anutuac méra héiyaiguc aŋgéŋ titiac kuha hezac. Inéŋ kurumeŋ téréyaiguc iwac ara nimmima kuha iminéŋ mia méra mimac.

⁷Tosara imi karisiiginawac, tosara imi becosicginawac niŋqelianzu, néŋ nini imi Yawe Anutuninawac qarawac niŋqelianziŋ. ⁸Ieneŋ imi licgéma madacanzu, néŋ nini imi héŋgeŋnec yacma naŋanziŋ.

⁹Yawe ic kewuninawac aŋgéŋa tina. Guru héhéli génziŋ séc, niŋnénécmina.

^s 20:5 Hebiraio aciguc; aŋgéŋ titigawac qeriaiguc.

Legic 21

Anutu ewa hia ac ézégic.

¹ (Legic galeñawac; Dawidiac legic zéra.) Yawe, ic kewu iminéñ guac kucgaiguc ségiségi wammac. Guac aṅgén titigawac niñac kuney yanda ségiségi wammac. ² Geñ, iwac qeriaiguc ewa siñ haiminec. Wañu iwac kua tasianén zéweleru ménda qaecgémianzan. (Ohec) ³ Geñ iwawai hiabianén mérian mihicñi mima tétécgéminec. Imuhuc wamma iwac oruhaiguc ic kewuac opoc goli solañanén memeya haiminec. ⁴ Inén kekecac zéweleru mima kekec hémbénañ minec.

⁵ Guac aṅgén titiganén iwac edamuya meyandima eebipiya zéma qac buñaya héiminec. ⁶ Nalé tetcgia qahac, mérian mihicñi mina meanzac. Wañu ézéna guac wéségaiguc ségiségi zéma ewa hia nimma kecanzac. ⁷ Ic kewu iminéñ Yaweac muru héima nañanzac. Imuac niñac eñeña miñinawac goi héihéianén wammiyu qeken qehaya qahac kecanzac.

⁸ Ic kewu, guac méraganén guac hazéchécga moczoñ mihicñima guac méra héiganén mézétiti waṅgēñanžu imi moczoñ mihicñi énécmiwésémañ. ⁹ Geñ wininiwésémañ nalé imuaru hazéchécga ieneñ geric lokoc weñweña ésécnecc wammu. Yawenén qeri birianén qécgé énécmiyu zema qahac wandacmu. ¹⁰ Gi imi qelihécgina baec igucnec metecgé énécmína, qelihécgina ieneñ baec ic ionac sugina igucnec humu qai wandacmu. ¹¹ Ieneñ mebirigémbiñ zé haka biria niñareñ gémuiguc hia ménda meseli gémmu. ¹² Musuginaiguc tewiganén héré mui wanna liliñgéma néñgacmu.

¹³ Yawe, guac kucga mewininina meyac géñgéña wammac. Nini guac kucga legiciguc héima mepési gémbiñ.

Legic 22

Aṅgéña timac niñac zéwelerec.

¹ (Legic galeñawac; Dawidiac legic zéra. Legic mén Siñunecac dia yañ imuac ewaiguc.) Nuac Anutu, nuac Anutu, némac niñac wainénzan? Némac niñac lakec namma méra ménda néñzan? Némac niñac nuac zésilacna ménda niñnéñzan? ² Nuac Anutu, ni kaiweiguc qacma siñiya acguc ac ewana ménda qaiyu guruwa acna ménda melenéñzan.

³ Israel ic ieneñ legic héigic imuaru tatac dunğa mihicñima tacanzan gi imi téréya. ⁴ Yanda hécninanén guac héima nañangic. Ieneñ imuhuc waṅgic yéwérigina igucnec aṅgēñgina tiénécmiañnec. ⁵ Ieneñ guru héhélima aṅgēñ titi mihicñigic. Guac muru héima namma gamu ménda mihicñigic.

⁶ Ni imi ic qahac, néñ gisic zinaṅgoc ésécnecc. Ic ieneñ zédesi desiac buña zéma mema titiac buña nopocgic kecanzua. ⁷ Néñgic séc zédesi

némma kichoc menémma orucgina gilima yomuhuc zéanžu; ⁸Inén Yaweac héima nanžac waigic inén hama metecgé mimac. Iwac niñac ségiségi wanžaciguc i eneyaoc metecgé mimac.

⁹Waņu gi geŋgaoc ni neŋgocnawac héri qeri igucnec népésinec. Waņu neŋgocnawac namu nekeri imuaru geŋgaoc waŋ nénna ni ewa déŋ keri. ¹⁰Ni hicŋihicŋinaiguc guac buŋa zénénéŋa. Waņu neŋgocnawac héri qeri igucnec hicŋiyi imuarunec geŋgaoc nuac Anutuna waŋnecac waŋanžan.

¹¹Imuac lakec ménda nambésémaŋ. Zérabéra hosucgé néŋu méra nénéŋa mén ménda kecžac. ¹²Burumakao sasalanén' lelecgé nénžu. Basan baec boŋawac burumakao kuc seliseli ginagucnéŋ ni lelecgé nénžu. ¹³Kiric qiric wamma qacma kuagina aŋgéanžu laion imuhucya ésécnec waŋ nénžu.

¹⁴Waņu ni doku ésécnec wamma mazua.^u Nuac sicna imi moczoŋ tecgéma sicsaoc waņu nuac ewa qerinanén kendol dokuya ésécnec pépélíma mazac. ¹⁵Nuac kuana' imi qakarangéyu ezelaŋnanén kewuc nomuŋ ésécnec waņu, nuac ezelaŋnanén ewa siraiguc qékétazac. Geŋ mia muŋguc ni humumac seitotoŋiguc nopocna hezua. ¹⁶Kazu enéŋ lelecgé néŋgic. Ic biria tuŋaguc ieneŋ lelecgé némma méra hénana tiricqiric^w wannéŋgic. ¹⁷Ni sicna zaŋgégina imi moczoŋ olommaŋac séc.^x Ieneŋ néŋtima ¹⁸nuac séwi usuna mena mewa wamma késama malekuna mewiŋ zé sumbic nézu. ¹⁹Yawe lakec ménda kenna. Nuac kucna, focdac méra némbésémaŋ. ²⁰Nuac kekec uŋana imi sou zéra igucnec aŋgéŋa tina. Momacguc henénéŋa imi kazu onac kucgina igucnec aŋgéŋa tina. ²¹Laionac kua igucnec kekec uŋana aŋgéŋa tina acna niŋnémma hasén burumakao ilicgina igucnec aŋgéŋa tinénna. ²²Ni guac qacga imi dacmuna hécna ionac sugcinaiguc zéau énécmima hénaríŋ sugcinaiguc mepésimaŋ. ²³Yaweac bac yandi yandi wamma kecžu ini i mepésimu. Yakoboac qelihéra ini moczoŋ qac buŋaya meyacmu. Israelac qelihéra ini moczoŋ eeya héimimu. ²⁴Inén helanži énécmigic kecanžu ionac helanži énécmimia imi niŋu eŋomia ménda waŋanžac. Waņu imuac ewa loŋloŋ ménda waŋanžac. Inén kic tanecya ménda musaŋgé énécmimac. Qacgic séc niŋénécmianžac. ²⁵Azoažoroiguc nuac mepé qepési imi guac murunec haanžac. Eega héianžu ionac sugcinaiguc ac koroma zézé seli ac zéyi imi moczoŋ meselimaŋ. ²⁶Memaamuma kekec imi enéŋ negic sécgé énécmimac. Yaweac hochoc waŋanžu imi enéŋ i mepésimimu. Ewa qerigina imi heheseli kekecyaguc kecmac. ²⁷Baec tetcgia séc Yawe

^t 22:12 Ic biria ionac zéma burumakao zézac. ^u 22:14 Kuha qahac wandaru séséc ac imuhuc zézac. ^v 22:15 Kiwi tosaraiguc melemma 'kucna' ogic hezac. Kucna zéma kuana imi Hebiraio aciguc sécgira éréreŋ tanec wanžaoc; ytk 'kuc', ykt 'kua'. ^w 22:16 Hebiraio ac momacgucac hénia éréhécnec imuac niñac kiwi téréya tosaraiguc 'laion yaŋ ésécnec' ogic hezac. ^x 22:17 Sic toroya toroyaiguc geriwa zeyec me séwiya madaru sic zaŋgégina olommacac séc waŋec.

niŋqelima liliŋgéma hamu. Baec séc ic embac hénia hénia imi eneŋ guac wéségaiguc sicgéégemmu. ²⁸Héŋgaleŋ ama yanda imi Yaweac buŋa. Yawe imi baera baera ic embac ionac héŋgaleŋ waŋ énécmianzac. ²⁹Baec séc ic embac mériaŋginaguc ini negic sécgé énécmiyu mepésimimu. Eŋeya kekec uŋaya meqeli amumacac séc qahac seitotoŋiguc^y maqezac i acguc iwac wésiaiguc simiŋ héimimac. ³⁰Qelihéra moczoŋ i welenqemimu. Imuhuc wamma hicŋisai qelia hahaya ionac miŋ kewuac hénia énézégic nimmu. ³¹Hama iwac hénia solaŋa imi hicŋisai kecma hahaya ionac énézéma inéŋ^z haka waŋec imi suruc waŋ énécmimu.

Legic 23

Kurumeŋac rama galeŋ téréya.

¹(Dawidiac legic zéra.) Yawe imi nuac rama galeŋna, ni imuac me imuac ménda hocmaŋ. ²Inéŋ ni qézézac téŋgiŋ téŋgiŋiguc noporu hemaŋ. Waŋu doku giŋgiŋa hétéŋa qahac imuaru nuagicma keŋanzaŋ. ³Nuac kekec uŋana meqeli néŋna.

Inéŋ eŋeya qac buŋaya niŋac wamma hénia solaŋaiguc nuagicma keŋanzaŋ. ⁴Ni humucac baec wéŋwéŋgia siŋi déndéŋgiaiguc keŋha wammaŋiguc, geŋ mia niguc kecanzaŋ, imuac kileŋ zérabérwac bac yandi yandi ménda wammaŋ. Guac tacga zéma qarucganéŋ ni qindiŋi néŋanzaŋ.

⁵Geŋ mia nuac hažécnawac kicginaiguc neneac zae hainémma halécnéŋ orucna naecma météré néŋna nuac sokocnéŋ sécgéma mazac.

⁶Nuac kekecnawac nalé séc, guac ewa hia zéma goi héihéiganéŋ hélacnec méndac néŋu, ni Yawe guac amaiguc hémbénaŋa kecammaŋ.

Legic 24

Météré amuma ocmuŋ téréyaiguc kerembiŋ.

¹(Dawidiac legic zéra.) Baec zéma iwawai imuaru sécgéma hezac iwawai momac yanda zéma baec séc ic embac imi moczoŋ Yaweac buŋa wanzu. ²Yawenéŋ baec qambaŋa imi konduŋ qeriaiguc^a haiyu naŋu doku téfara qeriaiguc^b miyacgéyu naŋec.

³Mérénéŋ Yaweac baec boŋaiguc hia emmac? Mérénéŋ iwac baec boŋa téréya imuaru hia nammac? ⁴Mérayaiguc késpedesira qahac zéma qeri

^y 22:29 Humucac déciŋiguc. ^z 22:31 Miŋ Kewunéŋ. ^a 24:2 Hebiraio aciguc; konduŋ qahaiguc. ^b 24:2 Hebiraio aciguc; doku téfara qahaiguc.

solaṇaguc kecma haka sicsaocyawac eṇeya kekec uṇaya ménda oporu keṇu zéselima ac ikoc ménda waṇanzac imuhucya. ⁵Ic imuhucya imi Yaweac muru mériaṇ mema aṇgēṇ titiac Anutu iwarunec kápésic solaṇ mihicṇimac. ⁶Imuhucya imi hicṇisai Yaweac hochoc wamma Yakoboac Anutu guac kic tanecgawac waṇanzu. (Ohec) ⁷Sangulaṇ séc orucgina meyacḡic endacmac. Sangulaṇ hehe selia ini moczoṇ imuhuc wandacḡic, Miṇ Kewu edamuyagucnéṇ keremmac.

⁸Mérénēṇ ic kewu edamuyaguc? Kuc miṇina, wandac wandac miṇina, Yawe imi mia. Yaré miṇina Yawe imi mia.

⁹Sangulaṇ séc orucgina meyacḡic endaru. Sangulaṇ hehe selia ini moczoṇ imuhuc wandacḡic, ic kewu edamuyagucnéṇ keremmac.

¹⁰Mérénēṇ ic kewu asac mararaṇaguc? Kurumeṇac téṇgiṇ ic ionac Yawe iminēṇ mia ic kewu edamuyaguc wanzac. (Ohec)

Legic 25

Héṇgaleṇa wammima saiwa memimac niṇac wamma zéwelerec.

¹(Dawidiac legic zéra.) Yawe, nuac kekec uṇananēṇ kic hiwa eṇu génzua. ²Nuac Anutu, ni guac muru héima nanzua. Imuac méra nénna, gamuna mihicṇiwi niṇac. Nuac hažéc hécnanēṇ nogicbu niṇac. ³Guac kichihi waṇanzu imi enēṇ gamu qeqeiguc ménda onopocḡic emmu, néṇ hénia qahac ikoc waṇ énécmianzu imi enēṇ gamu qeqe mihicṇimu. ⁴Yawe, guac hénaga nézéna hémba. Guac hénia imi nézéma ku némbésémaṇ. ⁵Guac ac hélanēṇ ni ku némma zéqindini nénna. Gi imi nuac aṇgēṇ titiac Anutu, imuac ni kaiwe herec guac ewa kewu wamma kecua.

⁶Yawe, guac wésé niniṇ zéma goi héihéiga hegēṇecac hegénzac imuac niṇqeliwésémaṇ. ⁷Yawe, komocnawac kápésic zéma haka biria ménda niṇqelina. Guac goi héihéiiguc ni niṇqeli némma ewa hiagawac niṇac niṇnémbésémaṇ. ⁸Yawe imi hiabia zéma solaṇa, imuac inēṇ eṇeya hénia acnéṇ kápésic ic ku énécmianzac.

⁹Inēṇ gum bénzénzēṇ ic imi wagicma hénia solaṇaiguc keṇanzac. Waṇu gum bénzénzēṇ ic imi eṇeya hénia kumianzac. ¹⁰Sésépac ac zéma héipuc ac niṇtohoanzu ionac muru imi Yaweac hénia imi moczoṇ goi héihéi zéma haka héla waṇanzac.

¹¹Yawe, nuac kápésic imi kuneṇ yanda, guac qacga niṇac auna. ¹²Mérénēṇ Yawe bac yandi yandiiguc eeya héimianzac? Yawenēṇ ic imuhucyawac hénia imuac me imuac aṇgé timacac hezac imuac kumimac. ¹³Iwac kekec uṇayanēṇ luaeguc kecmac. Waṇu qelihéra ieneṇ baec mératéc memu.

¹⁴Yaweac ala kekecnēṇ eeya héimianzu ionac muru he énécmimac. Inēṇ sisipac acya énézéyu nimmu. ¹⁵Nuac kicnanēṇ susucnec Yaweac

hiwa enanzac. Imuac niñac, inéñ uñic igucnec nuac hénana hetecgé némmac. ¹⁶Ni nenacnec niñgumbi niñguñ wamma kecba zérabéra mihicñi néñgic kecanzua. Liliñgéma ewa hia niñ némbésémañ. ¹⁷Nuac ewa qerinaiguc niñyéwéc sasala henénzac. Yéwécna igucnec metecgé néñna. ¹⁸Nuac yéwécna zéma zérabéra imi hémma nuac késpedesna moczoñ auna qahac wañu.

¹⁹Nuac hažéhcéna inícna, zañgégina imi sasala, wañu nuac mézé titi kuney yanda wañanzu. ²⁰Nuac kekec uñana héñgalen wamma añgégina tiwésémañ. Ni néñgacma guac muru hazua. Méra nénna gamu qeqe mihicñi némbu niñac. ²¹Ni ewa qerina moczoñnec niñtoho wañgéganzua. Imuac gi hakaga solaña zéma dindiñanéñ ni osonénna.

²²Anutu, Israel zérabéra hénia hénia imuacnec boñhéregina meénécmina.

Legic 26

Zésolañi mimac niñ zéwelerec.

¹(Dawidiac legic zéra.) Ni hakana solañanec wañanzua. Wañu keñqe haqe qahac Yaweac héima kecanzua. Imuac Yawe néñgési wambésémañ. ²Yawe ni néñsosolima batucgé némma nuac ewa qerina zéma nuac ewa siñna mesolañi néñna. ³Guac goi héihéiganén nuac wésénaiguc hezac ni guac haka héla imuac méndacma keñha wammañ. ⁴Ic gorosona iniguc ménda tacyac wañanzua. Wañu ic diwi qiwiliña iniguc momacnec keñha ménda wammañ. ⁵Ni kaiziliwen ic ionac ažoazoro imuac mézétiti wamma ic biria iniguc momacnec tacyac ménda wammañ.

⁶Yawe ni késpedesna qahac, imuac mérana zuacma^c guac zaki téreyaiguc kereñ haré wammañ. ⁷Ewa hia ac zéhicñima guac haka welic welicgia imi zéau énécmimañ. ⁸Yawe ni guac tacyacwac ama zéma ocmuñ téreya guac edamugaguc imuac qerinanén wammianzua. ⁹Nuac kekec uñana imi késpedes ic iniguc, wañu nuac kekecna imi sac naec ic iniguc momacnec ménda metocgéna. ¹⁰Ionac méraginaiguc imi iwawai zéragucnéñ heyu méra héginaiguc imi ikociguc boñhére wawañawac iwawainén sécgéma hezac. ¹¹Néñ nenaoc solañanec hakana wamma kecmañ imuac ni boñ héréna menémma ewa hia niñénna.

¹²Ni hénana baec kondonaiguc tima nanzua.^d Hénaoriñ ionac sugcinaiguc Yawe zéhiaru mimañ.

^c 26:6 Mat 27:24, Hén 21:6 ^d 26:12 Baec luaeyaguc.

Legic 27

Ewa déŋ wamma Anutu mepésimiyec.

¹(Dawidiac legic zéra.) Yawe imi nuac asac mararaŋ, nuac aŋgén titi miŋina, ni mérac zénén hirihiri wammaŋ? Yawe imi kuhanén kekecnawac saiwa waŋnéŋanzaŋ, ni mérac mia bac yandi yandi wammaŋ? ²Biria meme ic, hažéc waŋ némma, héŋacna meanzu, ieneŋ nuac séwi busuna newiŋ zé hagic, hama tisuqisura wamma maunudarec. ³Téŋgiŋ ic tuŋagucnéŋ yaré waŋ némbiŋ zé areŋgéma lelecgémuiguc kileŋ nuac qerinanén bac yandi yandi ménda wammac. Yaré hicŋi némmaciguc kileŋ niŋkinzéŋgéma kecmaŋ.

⁴Ni Anutunén yomuhuc waŋ némmac niŋac qesimiyi imuac wamma kecmaŋ. Inén niŋu sécgéyu ni ménda humumanec Yaweac ocmuŋ téréyaiguc emma kecma Yaweac hénia héŋsorocya imuac kic hihi wamma ocmuŋ téréyaiguc qerinanén iwac wamma kecmaŋ.

⁵Yawenén zérabéra naléiguc eŋeya haliiguc ni sasangianec néŋgaleŋ wannémma hali imuac saŋgi saŋgiiguc ni musaŋgé némmac. Waŋu kecma zamanziŋ yanda qahaiguc ou meyac néŋu nammaŋ. ⁶Inén deguc nuac orucna meyac néŋu^e ni hažéchécna lelecgé néŋzu imi moczoŋ onogicma ou emmaŋ. Waŋu ni hali téréya imuaru ewa hiawac hériaŋ wamma hofac omima legic héima Yawe mepésimaŋ.

⁷Yawe, ni ac ewanaguc qacba niŋnémma ewa biric waŋ némma acna meleŋ némbésémaŋ. ⁸Ini nuac kic tanecnawac wamma kic hihi wammu zénec imuac mia ni guac kic tanecgawac wamma kic hihi wanžu. ⁹Guac kic tanecga imi ménda musaŋgé néŋna. Guac weleŋ qeqe icga qeri biric nimma ménda nesinéŋna. Gi imi méra néŋannecac néŋanzaŋ. Nuac aŋgén titina Anutu ni ménda wainémma kembésémaŋ. ¹⁰Nuac neŋgoc maŋgocnéŋ wai némbaocnec, Yawenén kileŋ aŋgéŋna timac.

¹¹Yawe, guac hénaga ku némma hažéchécna kicgaleŋ wannénzu imi inicma héná kondoŋaiguc hezac imuaru ni nuagicma kembésémaŋ. ¹²Héipuc ic ikora zéma ac biria loŋanzaŋ imi eneŋ yacma nuwiŋ zé wanžu, imuac nuac kekec uŋana imi hažéchécna ionac méraginaiguc ménda opocna. ¹³Ni Yaweac haihaka hiabiawac hémmaŋ zéma niŋzéŋgéyiac deguc ic kekecginaiguc ionac baeciguc kecžu.

¹⁴Gi imi Yaweac ewa kewu wambésémaŋ. Kucgaguc wamma zénén hirihiri qahac Yaweac ewa kewu wambésémaŋ.

^e 27:6 Edamuna mihicŋi néŋu.

Legic 28

Méra mimiawac zéwelerec.

¹(Dawidiac legic zéra.) Yawe ni guac qacma guruzua. Nuac zamanjin gi gezacga ménda hézicgéna. Acga qaiyu kecbésémaniguc ni imi kic suanjiguc higacbi niñac. ²Ni guac ocmuñ téréyawac qeria météré qeqeya imuac melemma mérana meemma zéwelecma guruwa nuac zésiacna niñnéna.

³Ic biria zéma haka biria wañanzu iniguc ni momacnec ménda hérénemma gilina. Ieneñ imi ama momachéra luae ac énézémaguc ewa qeriginaiguc imi niniñ biria donégégic heanzac. ⁴Ionac haka silic séc wawañ meme biriawac séc tasia melen énécmína. Méraginanéñ wañgic séc tasia memuac hezac séc melen énécmiwéséman. ⁵Ieneñ imi ai Yawenéñ meyec imi zéma mérianéñ meyec imuac ningic ménda eñanzac, imuac niñac Yawenéñ mebirí énécmima muñguc ménda meyacgé énécmimac.

⁶Zéwelecna niñnénzac imuac niñac Yawe imi mepésimimañ. ⁷Yawe imi nuac kuc zéma nuac saiwa, ewa qerinanéñ iwac niñkinzéñ wamba méra nénzac. Imuac ewa qerinanéñ ségiségi kuneñ yanda nimma legicnanéñ i mepésimizua.

⁸Yawe imi halécnéñ météré énécmimia ionac kucgina zéma angén titiac neuñ kiropo wanzac. ⁹O, ic embachéga angéngina tiénécmína, guac mératéc buñaga mozoc ac wañ énécmína. Geñ rama galeñ wañ énécmima hémbénaña énépésima kecbéséman.

Legic 29

Yaweac kuc yanda.

¹(Dawidiac legic zéra.) Kucginaguc ini qac buña zéma kuc buña imi Yaweac melenmigic iwac buña wañu. ²Edamu asaha qac buñayawac séha mihicñi mima séwi usu téréya héima Yawe mepési migic.

³Yaweac ewa hétéñ imi doku qahaiguc hicñima hezac. Anutu edamuyaguc inéñ parandañ mihicñianzac imuac Yawe imi doku yanda qahaiguc keczac. ⁴Yaweac ewa hétéñ imi kuhaguc. Yaweac ewa hétéñ imi kuc eeyaguc. ⁵Yaweac ewa hétéñ iminéñ yéménzéc ic kuanzac. Yawenéñ Lebanon yéménzéc ic kuyu maanzac. ⁶Inéñ wañu Lebanon^f imi haséñ burumakao merawa tanec técgéyu Sirion^g imi burumakao sac qelia tanec técgézac.

^f 29:6 Lebanon imi Galilaia doku téfaraiguc hénni baec wañgoña Not iguc nanzac.

^g 29:6 Herimon baec boñawac qara mén, Lebanon baec boñaiguc hénni kaiwe éré éréyaiguc nanzac.

⁷Yaweac ewa héténénén waju geric bélaña téma maanzac. ⁸Yaweac ewa hétén iminén waju baec kisanén hirianzac. Inén waju Kadesi baec kérékérasianén hirizac. ⁹Yaweac ewa héténénén waju dia yanénén aurima azi kiyu merac alia mezac. Waju ic zuj imi hetecgéyu katanec wajanzac. Imuac ocmuñ téréyaiguc haka imi moczoñénén edamuyaguc! zémizu.

¹⁰Yawenén doku qaoñ luyu imuaru tatacya késa tarec. Waju Yawenén tetecgia qahac ic kewu wamma kecmac. ¹¹Yawenén ic embachéra kuha qeénécmianzac. Yawenén ic embachéra luaeac mériaña énécmianzac.

Legic 30

**Hafi humuc igucnec yacma
ewa hia ac zéyec.**

¹(Dawidiac legic, ocmuñ téréya qelia Anutuac buña qemima legic yomi héiyec.) Yawe geñ mia meyac nénna hazéchécna ienen nuac niñ ségiségi wammucac séc qahac waneç. Imuac gi meyacgénzua. ²Yawe Anutu ni guac qachéhéliwa mehiaru nénneç. ³Yawe geñ mia kekeç uñana késa héréma humuc igucnec meqeli nénna ni kicsuaniguc ménda hingari.

⁴Miñ Kewuac météré énécmimia imi Yawe mepésimigic. Qara téreyawac ewa hia ac zému. ⁵Qeri biria imi nalé hotoñadac heheya, néñ ewa hiyawac buña imi kekecnawac séc henémmaç. Siñiyaiguc zésiacnéñ hama hemac, néñ ama gianjiyu ségiséginén hama hemac.

⁶Ménac mén ménda osiañi nalé imuaru ni hémbénaña qeken qeha ménda wammañ zéyi. ⁷Yawenén ewa hiawac nuac baec boña meyacgéyu seligima nañec, néñ kic tanera musañgéyu ni niñyéwériyi.

⁸Yawe ni guac qacma zéwelecma yomuhuc zéyi; ⁹kic suañiguc hingacmañiguc sacnanén némaciguc nañgé némmaç. Dimuhuciguc seitotoñ wawañanéñ gi mepésigémma guac ac héla imi zéau énécmimac. ¹⁰Yawe acna niñnémma ewa hia niñnémbésémañ. Yawe nuac héipuc icna wañ némbésémañ imuhuc ézéyi.

¹¹Geñ mia nuac soñgoñac zésiacna meleşna legic hirihi waju soñgoñac séwi usu hetecgéma ségiségiac rikuña menéñanzañ. ¹²Imi mia acna ménda qaiyu nuac kekeç uñananén gi mepési gémmañ niñac imuhuc wañ néñanzañ. Yawe nuac Anutu ni nalé tetecgia qahac ewa hia ac zégémmañ.

Legic 31

Zérabéra naléiguc zéwelec wammiyec.

¹(Legic galeñawac; Dawidiac legic zéra.) Yawe ni néñgacma guac muru hazua. Guac hiaganén ni metecgé nénna gamuna méndagucnec nimmañ.

²Nuac gezac qema kératacnec népésina. Nuac wamma hoc bañec kuhaguc zéma demin seli angén tinénéña wambésémañ.

³Gi imi nuac zamanziñ zéma demin seli baec boñaiguc tatara, guac qacga niñac ni nuagicma kemma hénana qindiñi nénna. ⁴Népésiwiñ zé sasañgiaiguc ufiç haigic hezac imuacnec héré némbésémañ. Gi imi nuac hoc bañec. ⁵Ni nuac qeri uñana guac méragaiguc haizua. Haka hélawac Anutu gi boñ héréna menec.

⁶Ni imi iwawai enomia ikora mepésianzu imi onac mézéna tianzac. Ni Yaweac muru héima nañanzua. ^{7a}Geñ nuac yéwécna héñtegicma kekec uñana zérabéraiguc keczac imi nimmizañ. Imuac guac goi héihéigawac qeriaiguc ewa hia nimma ségiségi wammañ. ⁸Imuhuc wamma hazéchécna ionac méraiguc ménda wainémma nuac hénana baec kawé qeqeya yandaiguc nopoczañ. ^{7b}Imuac niñac ni guac goi héihéiiguc ewa hia nimma ségiségi wañanzua.

⁹Yawe nuac zérabéra niñac wamma ewa hia niñnémbésémañ. Ni imi niñ yéwécna niñac kicna zéma kekec uñana zéma séwinanéñ méiméiya wanzac. ¹⁰Kekecna imi ewa biriciguc sohoanzac. Yawuñna imi zésilacguc hama kenzac. Képésicna niñac nimbiriwa séwinawac kuha imi mayu, sicna imi lokolima kenzac.

¹¹Hazéchécna ieneñ zédesi wañnéñanzu, wañu ama momachécna imi eneñ acguc ogicma imuhuc wañnéñanzu. Alahécna eneñ néñqacgéma keñanzu. Wañu ic tosara imi hénaiç mihicni némma néñgacanzu. ¹²Ni imi humuc ic ésécnec eluñ unudaczac. Wañu ni kewuc nomuñ tétéya ésécnec, ewa qeriginanéñ ménda niñnéñzu. ¹³Ic tuñagucnéñ zébiri néñgic niñanzua. Ieneñ leleçgé némma tericgé néñzu. Ieneñ hazéc wañ némma zéeminiñ wamma kekec uñana nuagicbiñ zé niñareñgézu.

¹⁴Néñ ni imi Yawe guac muru héima namma gi imi nuac Anutu zéanzua. ¹⁵Naléna imi méragaiguc hezac. Hazéchécna zéma nunesi wañanzu ionac méragina igucnec kératacnec népésina. ¹⁶Guac kic tanecga asahagucnéñ welen qeqe icga ni némma guac goi héihéiganéñ angénna tina.

¹⁷Yawe, ni guruzua, gamuiguc ménda nopocma, ic biria ionac gamu qeqe mihicni énécmima kic suañiguc onopocna acgina qaimac. ¹⁸Séwi eneñ ac zéma ac zéragucnéñ ic solaña unuanzu ionac kua taségina ikora imi hézicgéna acgina qaimac.

¹⁹Guac bac yandi yandi wamma kecanzu ionac niñac sese qauqau haina emma hezac imi yei kuneñ yanda wanzac. Ewa hiawac buña imi guac néñgacma haanzu ionac niñ wamma sasala haina hezac. ²⁰Geñ ic imuhucya guac sañgi sañgiiguc musangé énécmima, ic onac manam batucac ai areñgéçic hezac imuacnec metecgé énécmima, guac haliiguc musangé énécmima, ic biria ionac zéhésiginawac qizizingéma keczu.

²¹Yawe zéhiaru mimia wañu. Inéñ ama areña demin seliaiguc imuhucgeñ goi héihéiya welic welicgia nézéyu héñi. ²²Ni aurima guac

wéségaiguc elicgé nénéŋa wanzua zéyi, néŋ guac qachéhéliwa nuac zéwelecna selia imuac hétéŋa niŋnec.

²³Ic embac météré énécmimia ini moczoŋ Yawe siŋa niŋmigic. Yawenén ic hakagina héla imi inicgaleŋ waŋ énécmima, séwi eŋeŋ ic imi bakia yéwéria melleŋ énécmimac. ²⁴Yaweac mambéc kekec ini zénén hirihiri qahac seligima nammu.

Legic 32

Képésic waiwaiac ségiségi.

¹(Dawidiac legic zéra.) Héna ac logiyu aumima képésicya hoturu mimia waŋu ségiségiyaguc wammac. ²Qeri uŋaiguc ikoc ménda heyu Yawenén képésiraguc ménda zémiyu imi ségiségiyaguc wammac.

³Ni képésicna ménda lomma zeauyi nalé imuaru kaiwe herec héisilac wamba sicnanén lokoliyec. ⁴Hénia imi yomuhuc; Guac méraganén siŋi kaiwe helanzi néŋu kaiwe geriwanén zeriru iwawai moczoŋ zicgéanzac ésécnec nuac sépécna imi zicgédarec. (Ohec)

⁵Waŋu ni képésicna Yaweac muru zéaumaŋ zéma nuac képésicna zéma hakana biria ménda musaŋgéma auwa geŋ imi képésicnaguc zénénéŋa imuacnec metecgé nénec. (Ohec)

⁶Imuac niŋac, Anutu eeya héimima kecanzu imi wai énécmima, gi mihicŋi géŋgéŋa wammac nalé imuaru gi zéwelec waŋgémmu. Imuhuc waŋgic doku qaoŋ érémac imi ionac hia ménda emma énépésimac. ⁷Gi imi nuac saŋi saŋgina, zérabéraiguc ni néŋgaleŋ waŋ némma, aŋgéŋ titiac hériarŋ legicnéŋ ni lelecgé néŋanzaŋ. (Ohec)

⁸Ni imi gi imuhucgeŋ me imuhucgeŋ kemmaŋ zé niŋna héna imi gézéwa hémbésémaŋ. Waŋu géŋsosolima zéqindiŋi gémmaŋ. ⁹Ini imi becosic kuneŋ me komora niniŋgina qahac imuhucya ésécnec ménda wammu. Ieneŋ imi kuaginaiguc pinzuŋ zéma déméŋginaiguc hésanéŋ koro qaté ménda énécmigic imi hosucginaiguc ménda haanzu.

¹⁰Ic biria ionac imi ewa biric sasala hicŋi énécmimac, néŋ Yawe niŋkinzén wammianzu ionac imi goi héihéiya lelecgé énécmimac. ¹¹Ic solaŋa ini Yaweac ségiségi wamma zézé ségiségi wammu. Ewa qeri dindiŋanec kecanzu ini moczoŋ ségiségi wamma hériarŋ haimu.

Legic 33

Anutu imi hiabia.

¹Ic solaŋa ini Yaweac niŋac zézé ségiségi wammu. Mepé qepésiac legic imi ic solaŋa ionac buŋa sécy. ²Gita zéma kulele hésia sasalanén Yawe

ewa hia wammima mepési mimu. ³Legic qelianén héimima ségiségiac ewa héténén hiabianec mezericma héimimu.

⁴Yaweac ackuazéc imi solañ dindiña, wañu iwac haka silic imi moczon hélacnec. ⁵Inén haka solaña zéma haka dindiñawac siña niñanzac. Imuac baec séc Yaweac goi héihéianén sécgéma hezac.

⁶Yaweac ackuazécnéñ kurumeña kurumeña mihicñiyec. Iwawai sécgéma hezac imi moczon kuaya wéséséyanén mihicñidarec. ⁷Inén konduj doku qauqau haiyu enu doku hingac hingara imi hofi yandaiguc haiyu heanzac. ⁸Baec séc ic embac Yaweac bac yandi yandi wañgic. Baera baera miñina ini eeya héi mimu. ⁹Imi mia hénia yomuhuc niñac; Iwawai imi moczon inén zéyu hicñidarec. Wañu inén zéseliyu seligima nandarec.

¹⁰Yawenén baera baera ionac niniñ areñgia imi nélicgéyu nenesic wandaczac. Wañu hicñisai hénia hénia ionac niniñ hingac hingara imi meleñu enomia wandaczac. ¹¹Yawenén niniña niñareñgéyu hehe seli nañselianzac. Iwac niniña hingac hiñgaranén hicñisaiya hicñisaiya emma hema kecmac. ¹²Yaweac neñañ Anutu zémima aṅgég tигic Anutuac ic embac buña zéénécmyu keczu imi eneñ ségiségi ginaguc. ¹³Yawenén kurumeñiguc ninicsosolima baec ic moczon ninicanzac. ¹⁴Tacyac wañanzac ama duña imuacnec mia baec séc tacyachéra imi moczon kiwa hiyu mayu ninicanzac. ¹⁵Inén mia ic séc ionac ewa qerigina héniaquina meyacgéma wawañ memegina héñsosolianzac.

¹⁶Ic kewu méñac aṅgég timimia imi téñgiñ ichéra sasala ionac muru ménda hezac. Ic kawali méñac aṅgég timimia imi acguc eñeya kuha kuneñ yanda imuaru ménda hezac. ¹⁷Kekecnina imi becosic me kuc yandanén ménda aṅgég tiwiñac séc. ¹⁸Ninzu, Yawe imi eeya héimima goi héihéiyawac kic hihi wañanzu imi onac inicgaleñ wañ énécmianzac. ¹⁹Imuhuc wamma ionac kekec uña imi humuc igucnec metecgé énécmima béti naléiguc méra énécmiyu kekecginaguc kecanzu.

²⁰Kekec uñaninanén Yaweac kic hihi wañanzñ. Inén mia neñañ héipuc ic zéma saiwanina wanzac. ²¹Ewa qerininanén iwac ségiségi wamma iwac qac téréyawac héima nañanzñ imuac mia imuhuc wañ nénécmianzac. ²²Yawe, guac mambéc wañanzñ nalé sura imuac séc guac goi héihéiga qacninaiguc hemac.

Legic 34

Réwéri metecgémiyu Anutu mepésimiyec.

¹(Dawidinén ic kewu Awimelekac wésiaiguc ic moroha tanec haka wañu nesimigic mayec nalé imuaru legic yomi oyec.) Ni Yawe nalé séc mepési mimañ. Mepé qepésiya imi nuac kuaiguc susucnec hemac. ²Nuac

kekec uñananéñ Yaweac niñac zézé ségiségi ac wammanñ. Maqeqeya ienenñ nimma ségiségi wammu. ³Niguc momacnec Yawe imi kunenñ yanda kunenñ zéni. Neñawu iwac qac buñaya meyacmini.

⁴Ni Yawe zéwelecmiwa niñnémma zénénñ hirihirina hénia hénia igucnec metecgé néñec. ⁵Ienenñ iwac niñkumuma kecma asac mararanñ séwi usu ésécnec héiénécmimia wañec. Ionac kic tanecgina imi hémbénaña gamuyaguc ménda wammac. ⁶Kekec uña maqeqeya imuhucyanénñ qac héhéli miyu Yawenénñ nimmima zérabéra hénia hénia imuacnec angéña tiyec.

⁷Yaweac kua meme uñanéñ Miñ Kewuac eeya héimianzu imi onac lelecgé énécmima tacyac wamma angénñ tiénécmianzac. ⁸Ini imi Yawe imi hiabia wanzac imi batucgéma siña niñgic. Néñgacma iwac muru kemma kecanzu imi enenñ zézé ségiségi ginaguc.

⁹Météré énécmimia ini Yawe eeya héimigic. Ninzu! I eeya héimianzu imi enenñ sécgé énécmiyu iwawai ménac ménñ niñac ménda wammu. ¹⁰Laion sac qelinénñ yaka niñ humuwacnec, néñ Yaweac wamma kecanzu imi enenñ buña hiabia hénia hénia he énécmiyu ménda hocmu.

¹¹Nambérac ini hama gezac qema nimmu. Yawe eeya dimuhuc héimimu imuac hénia ku énécmimañ. ¹²Mérénénñ kekecac niñ kumuma yawuñ sasala kecma mérianñ mihicñimañ zé wanzac? ¹³Gi imi guac ezelañgawac neuñ héiamuma kua tasianénñ ac biria ménda zéna. ¹⁴Haka biria gilina kenju, haka hiawac wamma mema, luaeac wamma nesimiwésémañ.

¹⁵Yaweac kiwanénñ ic solañawac hiyu keñanzac. Wañu ic imuhucya ionac qac héhéliginawac gezac qeanzac. ¹⁶Yaweac kic tanera imi kaiziliweñ wañanzu imi onac musuqege wañ énécmima ionac eluñ unudacmac niñac baeciguc metecgé énécmimañ zé niñanzac. ¹⁷Qac héhélima zéwelecmanzu imi onac niñénécmima zérabéra hénia hénia igucnec metecgé énécmianzac. ¹⁸Yawe imi ewa biri wañkeczu ionac hosucgé énécmima ewa qerigina meñénñ énécmianzac. Wañu ewa qerigina qésénñ howuc howuc^h wanzac imi angéngina tiénécmianzac.

¹⁹Ic solañanéñ zérabéra sasala mihicñimacac hezac, néñ Yawenénñ zérabéra séc metecgé mianzac. ²⁰Sicya imi moczoñ galengéyu ménñ ménda zéñgémac.

²¹Birianénñ ic biria qeyu humumac. Wañu ic solañawac mézétiti wammianzu imi kápésic ginaguc zéénécmimac. ²²Yawenénñ welenñ qeqehéra ionac kekec uña imi moczoñ boñhérégina meénécmimac. Néñgacma iwac muru keñanzu imi onac imi kápésic ginaguc ménda zéénécmimac.

Legic 35

Angéŋa timac niŋ zéwelerec.

¹(Dawidiac legic.) Yawe, niguc tohalic wanŋu iniguc tohalic wamma, niguc euqeŋe wanŋu iniguc euqeŋe wambésémaŋ. ²Saiwa yanda zéma asamaŋ késama yacma méra némbésémaŋ. ³Luac héréma nesinénŋu imi onac hénagina hézicgéna. Nuac kekec uŋanawac zéma Neŋ guac angéŋ titi miŋina. zénénna.

⁴Nuac kekec uŋanawac hochoc ai mezu imi onac gamu qeŋe mihicŋi énécmína. Mebiri némbiŋ zé wanŋu imi nesi énécmína andé andé kemma gamunéŋ unu humudacmac. ⁵Kua meme uŋahécga énézéna ieneŋ luhucnéŋ goc mihilaŋgéŋu keŋanzac ésécneŋ mihilaŋgé énécmiyu kendacmu. ⁶Hénaginaiguc siŋi zéma susurac mihicŋi énécmíma kua meme uŋaga ézéna nesi énécmímac. ⁷Ieneŋ héniana qahaciguc ni népésiwiŋ zé baec séséŋiguc uŋic muŋagé haima héniana qahaciguc kekec uŋana mebiri némbiŋ zé baec séséŋ éséma lekiŋ himicanŋu. ⁸Zéna élanzaŋneŋ humucnéŋ hicŋi énécmímac. Uŋic muŋagéŋic hezac imuaru eŋaoc eŋŋic énépésiŋu humucac buŋa hiŋgacdacmu.

⁹Nuac kekec uŋananéŋ Yaweac ségiséŋi wammac. Iwac angéŋ titi niŋac zézé ségiséŋi wammac. ¹⁰Nuac sicna moczoŋ yomuhuc zému; Méréneŋ Yaweac séc wammac? Inéŋ maŋeqeŋa imi kucŋinaguc helanŋi énécmianŋu ionac méragina igucneŋ metecgé énécmianzac. Waŋu maŋeqeŋa imi iwawaigina onagicanŋu ionac murunec metecgé énécmianzac.

¹¹Héipuc ic ikoranéŋ yacma haka ni ménda niniŋnawac qesinénŋu. ¹²Hakana hiawac haka birianéŋ meleŋ néŋŋic, kekec uŋananéŋ niŋgumbi niŋuŋ kecŋua. ¹³Ni imi ieneŋ hafi iniyu heŋic ewa biricac séwi usu héima nene ziki kecma kekec uŋana helanŋi amuyi, néŋ zéwelecnanéŋ eŋ liliŋgéma hayu tétécgéŋua. ¹⁴Nuac alana zénimma dac muna waŋ énécmianŋua ésécneŋ waŋ énécmiyi. Waŋu neŋgocnawac siari ésécneŋ ionac wamma sicgéma siari.

¹⁵Waŋu ni zérabéra mihicŋima kecba ieneŋ ségiséŋi wamma azorogic. Waŋu kaiziliweŋ ic ni ménda nimmianŋua imi eneŋ sasaŋgiaiguc tocgéma susucneŋ nunesi néŋanŋu. ¹⁶Waŋu ieneŋ ségiséŋi ariaciguc azoroma zébiri qébiri waŋanŋu ésécneŋ nuac niŋac zécgina kizéŋgéanŋu. ¹⁷Miŋ kewu, nalé dahecac séc eŋ inicma kecbésémaŋ? Nuac kekec uŋana imi kisikiyoŋ ic ionac murunec metecgéna. Momacguc sac henénéŋa imi laion imuhucya ionac murunec metecgé némbésémaŋ. ¹⁸Ni hénaoŋiŋ suginaiguc mepésigemma, ic embac tuŋa tuŋa suginaiguc gi mepésigemmaŋ.

¹⁹Ménda wai énécmína, nuac haŋéchécna ieneŋ sicsaoc nuac niŋac ségiséŋi wambu niŋac. Haŋéc waŋnéŋanŋu ieneŋ héniana qahaciguc

kic hoc menémma zébiri némbu niḡac. ²⁰Ieneḡ imi luaeac ac ménda zéma baeciguc bénzég kecanzu imi onac ac ikocnéḡ yéwéri mihicḡi énécmianzu. ²¹Waḡu ieneḡ kuagina kuneg yanda aḡgéma nuac zédesima ahaec, ahaec, kicnéḡ héipuc wamma héndacziḡ. zézu.

²²Yawe, geḡ mia haka imi héndaczaḡ imuac acga qaiyunec ménda kecbésémaḡ. Waḡu lakec ménda kecbésémaḡ. ²³Nuac Anutu, Miḡ Kewuna gau igucnec hetecgéma yacma nuac acna zégési wambésémaḡ. ²⁴Yawe, nuac Anutu, guac haka solanaiguc zégési néḡna. Ieneḡ nuac niḡac ségiségi ménda wammu. ²⁵Ménda wai énécmína, ewa qeriginanéḡ ahaec ewa siḡninaⁱ séc hicḡizac, ic imi qécgé miziḡ. zéwu niḡac.

²⁶Zéna yéwécna niḡac ségiségi waḡanzu ieneḡ gamu qeqe mihicḡima gamu mamasuḡ kuneg yanda nimmu. Waḡu nuac muru séwi eḡeḡ waḡanzu imi onac gamunég qacginaiguc endacmac.

²⁷Nuac solan dindiḡanawac niḡic sécgéanzac ionac imi zéna ségiségi wamma qacma ewa hia nimmu. Welenqege icya luaeiguc keru ségiségi waḡanzac Yawe imi kuneg yanda! zéma nalé séc ézému. ²⁸Ni ezelaḡnanég kaiwe herec guac haka solana zénimma kaiwe herec gi mepési gémmaḡ.

Legic 36

Baec ic ionac biriagina zéma Anutuac hiaya.

¹(Legic galeḡawac; Yaweac welenqege ic Dawidiac legic zéra.) Ic biria ionac héniaḡina biriawac niḡtegic qinḡtegic ac mén ewa qerinaiguc yomuhuc hicḡizac; Iwac kiwaiguc Anutuac bac yandi yandi mén ménda hezac. ²Inég séwi eḡeḡ wamma eḡeya képésicyawac zéma ménnéḡ mén mewininimac me mézia timacac séc qahac zéanzac imuac mia. ³Kuayawac ac imi képésicyaguc zéma ikocyaguc. Inég niḡtegic qinḡtegicya zéma haka hia imi waiyu tecgéyec. ⁴Inég hehe tataciguc hema biria niḡareḡgéma eḡeya hena biriaiguc opocamuma haka biriawac mézétiti qahac kecanzac.

⁵Yawe, goi héihéiga kurumeniguc sécgéma heyu, guac haka hélé iminéḡ ou hosusu iguc sécgéma hezac. ⁶Solana imi Anutuac baec boḡa ésécnec. Guac zégésigésinéḡ konduḡ ésécnec. Yawe geḡ imi ic embac zéma yaḡ momacnec ninicgaleḡ waḡ nénécmianzaḡ.^j

⁷Anutu guac goi héihéiganég yei eeyaguc yanda wanzac. Baec ic moczoḡ guac qeḡgaḡa amiayaiguc néḡgacma saḡgianzu. ⁸Ieneḡ imi guac amaiguc iwawai kindindiḡa hezac imi nezeléléḡ wamma, ségiségiac doku téfara igucnec gumu énécmína neanzu. ⁹Kecec dokuac kiwanég guac muru hezac. Guac asac mararaḡiguc asaha hémbiḡ.

ⁱ 35:25 Hebiraio aciguc; kecec uḡanina. ^j 36:6 Yon 4:11

¹⁰ Gi niñgəŋanʒu ionac muru goi héihéi susucnec waŋ énécmima ewa solanʒ kecanʒu ionac guac solanʒa imuhucyanec mihicŋi énécmína.

¹¹ Séwi eŋeŋ ic ionac héná tawéginanéŋ nesinémbac niŋac. Galenʒé néŋna ic biriawac méraginanéŋ nesinémbac niŋac.

¹² Kaiʒiliweŋ waŋanʒu imi eneŋ imuaru maunuyec. Ieneŋ mama hema muŋguc yacmuac séc qahac wammac.

Legic 37

Miŋ Kewuac muru kemma saŋgimu.

¹ (Dawidiac legic zéra.) Haka biria waŋanʒu ionac niŋac qeri geric hélandaŋnec ménda wamma képésic waŋanʒu imi onac nimbupuc ménda wambésémaŋ. ² Ieneŋ imi qézézac ésécnec focdac qeriru qasima mamu. Waŋu ʒuaʒua ésécnec méima humumu.

³ Yaweac muru héima namma haka hiabia wambésémaŋ. Baeciguc kecma iwac haka héla imi nene ésécnec nema kecbésémaŋ. ⁴ Yaweac ségiségi wamma kecbésémaŋ. Inéŋ guac ewa siŋgawac héla mihicŋigémmac.

⁵ Guac kekecgawa hénaya imi Yaweac muru haimina. Iwac muru héima nanna, inéŋ wamma medacmac. ⁶ Inéŋ waŋgéŋu, guac solanʒa imi asac mararaŋ ésécnec, guac hakaga solanʒa imi meleŋu kaiwe wenʒoroŋiguc kaiwe asaha ésécnec wammac.

⁷ Yaweac wéséyaiguc bənzéŋnec mambéc kecbésémaŋ. Ic birianéŋ héná qéréŋgé mimia waŋu ai areŋ biria meseliyu kindindiŋa yaru hémma qeri biric hélandaŋnec ménda wambésémaŋ. ⁸ Qeri geric waima qeri biric gilina keŋu. ʒénasiŋ menasiŋ ménda wanna. Haka imuhucya imi haka biria mihicŋimac. ⁹ Haka biria waŋanʒu imi eneŋ qericénécmiyu qahac wandacmu, néŋ Yaweac mambéc kecanʒu imi eneŋ baec késamu.

¹⁰ Ic biria imi hotoŋadac kecma tecgéma qahac wandacgic imuaru hocma hocbipiwsémaŋ. ¹¹ Waŋu gum bənzənzəŋ ic imi baec késamu. Waŋu ewa momac hakanéŋ sécgé énécmiyu ségiségi wamma kecmu.

¹² Ic birianéŋ ic hiabia qemaŋ ʒé niŋareŋ wamma kic hiyu iwac muru keŋu zéra kiʒéŋgéanʒac. ¹³ Miŋ Kewunéŋ ic imuhucyawac naléya hosucgéyu héŋtegicʒac imuac niŋac ʒédesi wammianʒac. ¹⁴ Ic birianéŋ maqeqeya zéma iwawai niŋac hocanʒu imi eneŋ maunumac niŋac zéma ic dindinanec keŋha waŋanʒu imi unuhumumaŋ ʒé souya héréma tewiya awianʒac. ¹⁵ Néŋ sou iminéŋ eŋeya wéiwécya néʒéŋgémac. Waŋu tewi imi ʒéŋgédacmac. ¹⁶⁻¹⁷ Ic biriawac méria imi ʒéŋgémac, néŋ ic hiabia imi Yawenéŋ kesa seligimimac.

Imuac niŋac ic solanʒawac iwawai komodianéŋ ic biria sasala ionac iwawai kunerŋ yanda imi ogicanʒac.

¹⁸Yawenén ic kúpésicya qahac iwac kekec naléya imi moczon nindaru hezac. Iwac mératéc ai buña imi heheseli hema emma kecmac. ¹⁹Ic imuhucya ienen imi zérabéra naléiguc gamugina ménda mihicnima bėti naléiguc acguc iwawai sécgé énécmiyu kecmu.

²⁰Ic biria imi birimac. Yaweac hažéchéra imi rama merawawac haléc ésécnec zepépélíma hofac qema aucgéma qahac wammac.

²¹Ic biria imi iwawai mema tasia ménda meleşanzu, néj ic solaña imi ewa hiawac eñ énécmianzac. ²²Min Kewuac mérianġinaguc imi enej baec késamu. Ic saecġinaguc imi qeric énécmigic qahac wammu.

²³Yawenén ic onac tiken tihagina meseligima kekecac héná imuac ségiségi wañanzac. ²⁴Ic imuhucya imi Yawenén késaseligianzac imuac niñac qonzonon ġemaciguc moczonnec ménda tendiġgedacmac.

²⁵Ni komocna igucnec éréma deguc yandanaiguc, ic solaña andé qema waimimia mén ménda hénjac hénzua. Wañu hémba iwac qelihéra ménén mén yaka niñ ménda zéwelec wañec. ²⁶Ic imuhucya imi kaiwe herec ewa hiawac eñ énécmima haiyu ken haiyu ha wañanzac. Imuac qelihéra enej mérian mihicni énécmiyu kecanzu.

²⁷Haka biria waima haka hiawac wammu. Imuhuc wamma nalé tetcġia qahac kecmu. ²⁸Yawenén haka solañawac siña nimma météré ic imuhuc wañanzu imi ménda wai énécmimac. Ic imuhucya imi nalé tetcġia qahac inicġalen wañ énécmimac, néj kaižiliwen ic ionac qelihéra imi qeric énécmigic qahac wandacmu. ²⁹Ic solaña imi baec késama imuaru hémbénañ kecmu.

³⁰Ic solañawac kua imi ac niñtegic qinťegicyaguc zéhicnima, ezelañanén haka dindiñawac zémac. ³¹Iwac ewa qeriaiguc imi Anutuac héná acnéñ heyu kenken hahaiguc tisuqisurac ménda wammac.

³²Ic biria enej ic solaña unuwijn zé awima kecanzu. ³³Yawe imi ic solaña ic biriawac mériaiguc ménda waimimac. Wañu zégésigési naléiguc acguc kúpésiraguc ménda zémimac.

³⁴Yaweac niñkumuma iwac kekecac héná imi méndacma kembésémañ. Inén meyac ġemma baec buña qegéñu aġġétiwésémañ. Wañu kaižiliwen ic imi birima qahac wañġic kicġanén hima inicbésémañ.

³⁵Ni ic biriawac kuha hémba ic hésa téñġin téñġin eñeya baeciguc nanaña ésécnec wanzac, néj ³⁶ic hésa imi éléñnec humuqai wañu hocma hocbiyi.

³⁷Nén ic solaña héñsosoligic. Ic dindiña héñġic. Luae ic imuhucya imi enej andiaginaguc. ³⁸Ac qeque ic ienen momacnec biridacmu. Kaižiliwen ic ionac tetcġia imi humu qaiyaguc.

³⁹Ic solañawac aġġén titi imi Yaweac muru hezac. Inén zérabéra naléiguc hoc bañec ésécnec wammimac. ⁴⁰Yawenén méra énécmima metecgé énécmimac. Ic biria ionac murunec metecgé énécmimac. Ienen imi néñġacma iwac muru sañġianzu hénia imuac niñac imuhuc wañ énécmianzac.

Legic 38

Eñeya kápésic niñac ewa biric wamma zéwelerec.

¹(Dawidiac legic yomi hofac omiwiñ zé héiañgic.) Yawe, guac qeri biricganéñ kápésicna ménda zénénna. Guac qeri gericnéñ ni ménda zéqindijí nénna. ²Guac zakonéñ nuac séwinaiguc nézénjéma hingaczac. Guac méraganéñ selianec helanzi nénzac.

³Guac qeri biric niñac séwi busuna solaña ménj ménda hezac. Nuac kápésic niñac nuac sicna imi bénzénja qahac wanzac. ⁴Nuac kápésicnanéñ orucnaiguc sécgéma enju hinac yéwéria tanec wañu bisiqaténj wammanjac séc qahac.

⁵Nuac wizinanéñ houyu wéréñ biria haizac. Imi mia nuac haka qelaja imuac tasia. ⁶Ni geriwa noyu qoucégma kaiwe herec ewa biric wamma kecanzua. ⁷Nuac marénjaiguc geriwa sécgénénzac. Wañu nuac séwina solaña ménj ménda hezac. ⁸Séwina hézézayu humumia tanec wanzac. Ewa qerina waizalanj wañu zésilac wanzua.

⁹Miñ Kewu nuac niñ kewu imi moczonj guac muru hezac. Nuac zésilacnanéñ guac wéségaiguc usuya qahac hezac. ¹⁰Wéiwécnanéñ hélandanj yaru kucnanéñ mayu qeka meka wamma kicna imi acguc mugu mugumia wañu asaha qahac wanzac.

¹¹Numindijiga imi nuac séwinaiguc hezac imuac niñac nuac sorochécna zéma alahécna lakec kecgic sac taséhécna ini acguc lakec nanzu. ¹²Nuac kekec uñanawac hochoc ai meanzu ienénj bétac hainénzu. Mebiri némbiñ zé wanzu imi enénj humumia tericgé némma kaiwe herec andé nuwiñ zé haka biria zéarengéma keczu.

¹³Ni gezac héñ ésécneñ niñbipima ic ara qahac ésécneñ kuana ménda añgéma kecanzua. ¹⁴Ni gezac héñ ésécneñ wamma acgina ménda meleñanzua.

¹⁵Yawe ni guac niñkumuma kecanzua. Nuac Miñ Kewu Anutu, gi acna meñj némbésémañjac hezac. ¹⁶Ni yomuhuc zézua; Ni tisuqisurac wamba ienénj nuac niñac ségiségi wamma séwi enénj wañ némbu niñac.

¹⁷Ni léklék manumacac heyu niñyéwécnanéñ nalé séc henénzac. ¹⁸Hénia imi yomuhuc; Ni kápésicna zéauma nuac kápésic niñac ewa biric wañanzua. ¹⁹Nuac hazéchécna ienénj kucginaguc kenja wañanzu. Wañu téñésima mézétiti wañnéñanzu ionac zañgégina imi sasala. ²⁰Wañu haka birianéñ haka hiawac meñj énécmianzu imi enénj ni haka hiawac méndacma kamba hénia imuac niñac mia hazéc wañ néñanzu.

²¹Yawe gi ménda wainémma kenna. Nuac Anutu lakec ménda kecbésémañ. ²²Focdac qenangé wañ nénna. Miñ Kewu, gi nuac añgén titina.

Legic 39

Niṇteḡic qĩṇteḡic mimac niṇ zéwelerec.

¹ (Dawidiac legic.) Neṇ yomuhuc zéyi; Ni hakana lolonḡéma wamma ezelaṇnanéṇ kápésic ménda mihicṇimaṇ. Ic biria ieneṇ wésénaiguc nanzu séc kuanaiguc neuṇ zékalaṇa haiwa hemac. ² Ni acna qaiyu ac hiabia acguc ménda zéwa niṇ yéwécna imi muṇḡuc yandizac.

³ Nuac ewa qerina geriwiguc waṇu qerinanéṇ zénimba hiṇḡacma éséyu qeri biric yaru ezelaṇnanéṇ yomuhuc zézua; ⁴ Yawe, kekecnawac tetecḡia zéma nalénawac séha imi nézéna niṇasarima nuac kekecna dodowima hazac imi niṇteḡicmaṇ niṇac ku nénna. ⁵ Geṇ mia nuac naléna imi méra tawé ésécnec mehotoṇina nuac kekecnanéṇ guac kicḡaiguc ménda hezac tanec wanzac. Icy a icya naṇselima kecanzu, néṇ hofac ésécnec aucḡéanzu. (Ohec) ⁶ Hélaṇnec, ic neṇac neṇac imi héla qahac, néṇ uṇa tanec keṇha wamma ai eṇomiawac keṇkésa hakésa wamma iwawai mihicṇima saméṇaguc haini emma hezac, néṇ hélaṇnec mérénéṇ iwawai imi nonagicma késamac imi acguc ménda niṇasarima kecanziṇ.

⁷ Miṇ Kewu ni erac némac iwawai niṇac niṇkumuma mambéc kecmaṇ? Nuac niṇkumuna imi guacnec hezac. ⁸ Ni kápésicna moczoṇ imuacnec metecḡé némma galeṇḡé nénna, ewa soho ic ieneṇ zébiri qébiri waṇ némbu niṇac. ⁹ Waṇu Miṇ Kewunéṇ haka imi waṇ nénzac zéma nimma acna qaiyu kuana ménda auanzua.

¹⁰ Guac numindiṇi nuac muru hezac imi nuagicma gilina keṇu. Méraganéṇ nuna ni qeka meka wanzua. ¹¹ Geṇ ac zéénécmima ic unu qindiṇianzaṇ nalé imuaru iwawaigina eeyaguc imi waṇ énécmima gisicnéṇ neyu qahac waṇanzac ésécnec qahac wanzac. Imuac icy a icya imi wésésé ésécnec wanzu. (Ohec)

¹² Yawe nuac zéwelecna niṇnémma nuac qacsilaciguc gezac hainéṇna. Kic masina maanzac nalé imuaru acḡa ménda qaimac. Ni imi yandahécna ésécnec ic kianṇ tanec, ic qaṇ tanec giguc kecza. ¹³ Kápésicnawac ménda héṇsosomalima, hafina mehiaru némma kekecna komocdia dac mehorugina séḡiséḡi nimmaguc humuwa.

Legic 40

Méra mimac niṇ zéwelerec.

¹ (Legic galeṇawac; Dawidiac legic zéra.) Ni Yaweac mambécnéṇ mambéc kecba gezac haima zésiacna niṇec. ² Inéṇ ni baec séséṇ biriqiria igucnec hérénéṇu éréwa hénana zamanziṇ hilaṇeṇiguc nopocma keṇkeṇ hahana imi meseli néṇec. ³ Legic qelia Anutuac mepé qepésiāc buṇa, kuanaiguc haiyu ic embac sasalanéṇ némma bac yandi yandi wamma Yaweac muru héima nammu.

⁴Yaweac héima namma séwi enen ic zéma ac ikociguc lukeŋ luha waŋanžu imi onac kichihi ménda waŋanžu imi enen zézé ségiségi ginaguc. ⁵Yawe nuac Anutuna, wawaŋ meme welic welicgia geŋ wannec imi sasala. Waŋu niniŋga nonac niŋ wamma niŋna hiŋgacanzac imi acguc sasala waŋu ni olomma zémanjac séc qahac wanžac.

⁶Geŋ mia gezacnaiguc nézéna héiyu yomuhuc niŋi; Ni mulumanan zéma seseac ewa hia ménda nimma hofac oo zéma képésic waiwaiac olémbaŋ imuac ménda waŋanžua. ⁷Imuhuc zéna imuaru ni yomuhuc zéyi; Ni hazua, nuac ac ooya imi kiwi limbi limbiŋaiguc hezac. ⁸O, nuac Anutu, ni guac ewa siŋ niŋtohomani zé ségiségi waŋanžua! Imuac guac hena acnéŋ nuac ewa qerinaiguc heanzac.

⁹Ni henaoriŋ yandaiguc guac solaŋ dindiŋaga imuac buŋa suruc ségiségiyaguc imi zéau énécmianžua. Ninzaŋ, Yawe ni kua taséna ménda héiwa en heanzac imi gi nindaczan. ¹⁰Ni guac solaŋga imi nuac ewa qerinaiguc ménda musaŋgéwa heyec, néŋ guac haka hélé imi zéma aŋgéŋ titi imi zéau énécmima goi héihéiga zéma hakaga hélé imi henaoriŋ yandaiguc ménda musaŋgé énécmianžua.

¹¹Yawe guac ewa biricga imi ménda hézicgéna susucnec mayu. Waŋu goi héihéiga zéma hakaga hélé iminéŋ ni nalé séc néŋgaleŋ waŋ némbésémaŋ.

¹²Biria gelec malec qahac ni lelecgé néŋu nuac képésicnanéŋ méramma nuaru hayu kic hima gémmaŋac séc qahac. Képésic imuac zaŋgégina imi nuac oruc zucna ogicma heyu nuac ewananéŋ sohodaczac. ¹³Yawe ewa biric waŋ némma aŋgéŋna tina. Yawe focdac méra némbésémaŋ.

¹⁴Nuac kekec uŋana mihicŋima mebiri némbiŋ zé wanžu imi moczoŋ gamu qeŋe zéma gamu mamasuŋ mihicŋi énécmi. Waŋu zéna zérabéra hicŋinéŋu ségiségi wanžu imi moczoŋ néŋgacma kemma gamu qeŋe mihicŋimu. ¹⁵Waŋénécmi. nuac niŋac ahaec zéma desianžu ieneŋ enaŋ gamugina héŋteŋicma aurimu.

¹⁶Waŋénécmi, guac hochoc wamma mihicŋianžu imi enen guac niŋac ségiségi wammu. Waŋu guac aŋgéŋ titiac qerinéŋ wammianžu imi enen nalé séc Yawe imi kuneŋ yanda kuneŋ zému.

¹⁷Ni imi maŋeqeya kecma imuac me imuac hocanzua. Imuac niŋac Yawe imi nuac niŋnémmac. Gi imi nuac méra nénéŋ zéma metec metec miŋna. Anutuna, nalé ménda mehorugina.

Legic 41

Hafiya mehiaru mimac niŋ zéwelerec.

¹(Legic galeŋawac; Dawidiac legic zéra.) Kuc mama wamma kecanžu ionac niŋkewu waŋ énécmianžac ic imi zézé ségiségiyaguc, nalé biriaiguc

Yawenénj hénaya méwéréngéyu orima kemmac. ²Yawenénj deminj memima kekecya galenggé miyu baeciguc zézé ségiségiyaguc kecmac. Wañu hazéc onac ewa siñiguc^k i ménda waimimac. ³Hafi kiyu heyu Yawenénj nanjémimac, Hehe tataciguc hafiya mehiaru midacmac. ⁴Wañu neñ yomuhuc zéyi; Yawe, ewa hia niñnéna. ni guac kicgaiguc késpedesna mihicñizua. Nuac kekec uñana mehiaruna.

⁵Hazéc hécnanéñ nuac zébiri némma némac naléiguc ic imi humuyu qara eluñ nunudacmac zézu. ⁶Ni némbiñ zé hama ac gorosonja wamma nówéc ewa qeriginaiguc zébiri qébiri niñtocgéma amana igucnec hingacma kemma zésaigic keñanzac.

⁷Mézétiti wañ nénzu ieneñ moczon nuac andé ac zéma mebiñi némbiñ zé arengéma yomuhuc zéanzu; ⁸Hafi biria késazac imuac ic imi hema muñguc ménda yacmac. ⁹Ala sorocna ninzénggé miwa nuac saménj momacnec neañic i acguc hazéc wannémma sou andianénj qéfacgé néñec.

¹⁰Wañu Yawe Miñ Kewuna ni ewa hia niñnémma hafi igucnec metecgé némma bakia melenj énécmimañ. ¹¹Hazécnanénj hia ménda nogiczac imuac gi nuac ségiségi wanzañ imi ni ninzua. ¹²Ni qerina mesolañanima kecba nanjé némma kecne. Kumu némma wéségaiguc hémbénañja nammañ.

¹³Miñ Kewunina, Israelac Anutu hénihénia qahac, tetcgia qahac, mepési mimia wammac, hélacnec! hélacnec!

Kiwi 2

(Legic 42–72)

Legic 42

Anutuac ewa siñsiñ wamma kekec.

¹(Legic galeñawac; Korawac qelihéra ionac legic zéra niñtegic qinñtegicyaguc.) Anutu, dia wañ déméña qañgararañ qeyu hakhak géma doku téfara niñac hocanzac ésécnec nuac kekec uñananénj guac ewa ewa wañanzac. ²Nuac kekec uñananénj Anutu kekec miñinawac déméña kérakérasia wanzac. Ni némac naléiguc kemma Anutu wésiaiguc wininimañ. ³Ic embac eneñ kaiwe herec nuac ac zénémma guac Anutu imi dimia zéma zézé qesi wañ néngic nuac kic masinéñ siñi kaiwe nenena éséc wañanzac.

⁴Ni becne nalé téreyawac tacniniñ kecañgic iniguc momacnec keñha wamma zézé ségiségi wamma mepé qepési legic héima onagicma kemma Anutuac ocmuñ téreyaiguc onopocañi. Wañu deguc haka silicna imuac

^k 41:2 Hebiraio aciguc; kekec uñaginawac.

niŋqelima ewa biric wamma ewa howucna qocgézua. ⁵Kecec uŋana, gi némac niŋac niŋméima waizalaŋ nukeczan? Gi imi Anutuac niŋkumu wambéséman. Ni imi iwac aŋgér titiac kic tanera niŋac néwéc i mepésimiman.

⁶Anutuna, kecec uŋananér qerinaiguc niŋméima mayu, ni Yodan baec zéma Herimon zéma Miza baec boŋaiguc gi niŋqeli gémma. ⁷Guac kondun dokunér qaru kondun hingat hingatánér qac héhéli amugic, guac doku rendunanér zéma doku temboŋa limbima hama hoturu nénzac.

⁸Kaiweiguc Yawenér goi héihéiya waŋ némma siŋiyaiguc legicnér nuac muru henér, kececawac Anutu zéwelec miman.

⁹Zamanziŋna Anutu, yomuhuc zézua; Némac niŋac nuac elun guzac? Némac niŋac hazéc hécnanér helanzi néngic ewa biric wamma keŋha waŋanzua me? ¹⁰Sounér sicna nézac éséc nec hazéchécna enér zébiri qébiri wannémma Anutuga imi dimia? zéanzu.

¹¹Kecec uŋana, némac niŋac kucmama wamma, némac niŋac qerinaiguc siroŋ qaroŋ wamma keczan? Gi imi Anutuac niŋkumu wambéséman. Ni imi kileŋ kic tanecna meyac néŋanzac Anutu i mepési miman.

Legic 43

Réwéri qeriaiguc zéwelec wammiyec.

¹Anutu ni niŋgési némma, baec yanda eega ménda héigénanzu ionac muru, acna imi héipuc wannémma meselima, ikoc ic, hénac ac logilogi ic ionac murunec ni metecgé némbéséman. ²Gi imi Anutu nuac hoc baŋecna kecmaguc némac niŋac ni héŋacna mena hazéchécna ienér helanzi néngic ewa biric wamma keŋha waŋanzua?

³Guac asac mararaŋga zéma acga héla mélina hama ni qindiŋi némma nuagicma kemma guac baec boŋa téréya zéma haliga téréya imuaru nopocmac. ⁴Imuac mia ni Anutuac zaki téréyaiguc keremma, nuac Anutu, zézé ségiségina, nuac ewa hiawac buŋa, guac muru haréman. Anutu, Anutuna, ni waŋgoŋna hésiaguc imi qema gi mepésigémman.

⁵Kecec uŋana, némac niŋac kuc mama wamma némac niŋac qerinaiguc waizalaŋ numa keczan? Gi imi Anutuac niŋkumu wambéséman. Ni imi néwéc kic tanecna meyac néŋanzac Anutu i mepési miman.

Legic 44

**Baec yandagina imi aŋgéra
timac niŋ zéwelecigic.**

¹(Legic galeŋawac; Korawac qelihéra ionac legic, niŋgic hingat hingatara.) Anutu geŋ bec nec yanda hécnina ionac naléiguc haka silic

wannec imuac suruc imi nénézégic gezacninanénj niñij. ²Gi imi baera baera hicñisai wamma kecñic imi méraganénj nesi énécmima keñgic, yanda hécnina imuaru ic hésa ésécnec himic énécminec. Hicñisaia hicñisaia tosara imi yéwéri mihicñi énécmima, yanda hécnina imi méndénj énécmigic baecgina séc kemma késagic ³Ienenj souginanénj baec imi ménda késagic. Eñanj méraginanénj yaréguc ménda onogicgic, nénj geñ mia ewa hia niñénécmima hénia imuac niñac guac méraga zéma huaga zéma kic tanecgawac asac mararañanénj imuhuc wañj énécminec.

⁴Anutu imi nuac ic kewuna, imuac Yakoboac niñac wamma yaréguc onogicdacmu zéma zétecgéneç. ⁵Nini guac muru héima namma hazéchécñina helanji énécmima nunuwij zé yacgic séc guac qacganénj tidacgé énécmianzñj. ⁶Ni imi tewinawac ménda héima nammañ. Sou acguc hia ménda metecgé némmac. ⁷Gi sac hazéchécna ionac murunec añgégñina tinénécmima mézétiti wañj nénécmianzu imi onac gamu qeqe mihicñi énécmianzanj. ⁸Nini kaiwe herec Anutuac niñac zézé ségiségi wanzñj. Nini Anutuac qara hémbénanja ewa hia ac wammiwñj.

⁹Kileñdac deguc imi geñ mia héñacnina mema gamuiguc memama wañj nénécmima téñgñj ic hécnina iniguc momacnec ménda keñha wañzanj. ¹⁰Geñ imuhuc wanna nini hazéchécñina wéséginaiguc lilingéma néngac énécmimi, hazéc wañj nénécmianzu imi enenj eñanj siñginawac nunuma iwawainina nonagicdaczu. ¹¹Geñ mia nini rama qeqeyawac buñja ésécnec nonopocna, baera baera héndénj qéndénj rouc wamma kecñij. ¹²Geñ ic embachécga bonjegic hai énécmima megic, nénj imuac bonja ménj ménda géñgic mezanj.

¹³Geñ imi lelec lelec tacyachéra ionac méraginaiguc nonopocna gamu mema kecni lelecgéma nanzu imi enenj zédesi wañj nénécmima isocfagociguc nonopocanzu. ¹⁴Geñ baera baera ionac sucginaiguc gamu mamasuñac nonopocna kuaginaiguc eñanzñj. Wañju sucginaiguc oruc héinénéc mimiawac buñja imuac sésécya wamma kecñij. ¹⁵⁻¹⁶Séwi eñej wamma ac wañj némma zébiri qébiri wañj nénzu ionac niñac zéma hazéchécna tasé melenj némbñj zé wanzu imi onac niñac, isocfagocnanénj kaiwe herec wésénaiguc henénju gamunanénj musuna hoturu nénzac.

¹⁷Haka silic imuhucya moczoñj hicñi nénécmiyec, nénj guac eluj ménda nunuyunec guac sisipac ac imi ménda logianzñj. ¹⁸Ewa qerininanénj héñacga ménda mema lilingéyec. Wañju keñkenj haha ninaiguc imi guac hénia imi ménda waiyñj. ¹⁹Geñ imi hasénj kazuac baec kisiaiguc hézézä nénécmima humucac tunumaññénj hoturu nénécmizanj.

²⁰Nini Anutuac qara eluj nunuyeciguc me méranina ic enia ionac anutu hécgina ionac muru sulu mérañ waññiguc imi ²¹Anutu inénj ewa qerininainiguc niniñ sañja hezac imi nindaczac, imuac niñac hénia imi hia menzamma mihicñiwacnec. ²²Nini kaiwe herec guac niñac humuciguc nonopocgic kecanzñj. Wañju rama qehumumiawac buñja ésécnec wañzanjñj.

²³ Miñ Kewu gi yacna, némac niñac gau hekeczan? Yacma nañna. Nini hémbénaña héñacnina ménda mewéséman. ²⁴ Némac niñac kic tanecga musañgé nénécmima zérabéranina zéma helanži nénécmimia imuac eluñ guyu keczan? ²⁵ Kec uñanina imi baec gizoniguc mama héima hezac. Séwinina imi baeciguc mékétama hezac. ²⁶ Gi yacma méra nénécmiwéséman. Guac goi héihéigawac niñac wamma nini boñ hérénina menénéc mina.

Legic 45

Ic kewuac zammarén legic.

¹ (Legic galeñawac; Korawac qeli méñnéñ legic zéra niñu hiñgac hiñgara yomi oyec. Sosanim wañgoñ hésiaguc. Ic kewuac kikiya mema siñ nimmima legic yomi héigic.) Ewa qerina igucnec ac hiabianén kuaya qema mayu ic kewuac zéareñgéyiac hezac imuac zéman. Ezelañna imi kiwi oo ic qacguc méñac kirifi ésécnec wanzac.

² Ic kewu gi imi baec ic ionac nañhécgina moczoñ onogicma hiabia soroc wanzan. Wañu ewa hia acnéñ kuaga igucnec qocgéma maanzac. Imuac Anutunén nalé séc gi mérian mihicñi géñanzac. ³ Kuc miñina gi, souga zikina hénaga kembrañguc hiñgaru, ic kewuac asac mararan zéma qac buña séwi usu ésécnec héina. ⁴ Ic kewu gi, ac héla zéma gum bénzénzén zéma haka solañawac wamma edamugaguc becosic qahaiguc tacma kemma yaréiguc onogicbéséman. Guac méra héiganén gi haka welic welicgia kugémmac. ⁵ Ic kewu, guac zakonğanén zéra qizilic, guac hažéchécgá ionac wéiwécgina néžéngéma keremmac. Ic embac momac yanda guac wéségaiguc simiñ héigémmu.

⁶ Anutu guac tatacga edamuyaguc imi hémbénaña, baec héñgaleñ wawañawac ic kewu qarucganén hénac ac dindiñanec meselimac. ⁷ Gi imi haka solañawac siña nimma haka biriawac méžéga tianzac. Imuac Anutu, ic kewu guac Anutunén zézé ségiségiac halécnén météré gémma guac qocgégemma meyac géñu alahécgá onogiczan. ⁸ Guac séwi usuga imi moczoñ hémbénaña guac hiabia, ziniñ kizubera sañkara imuac héméña héimimia wañu elefante yañac zuñanén memeya guac ama kewuya igucnec gita kulele qacma mehiaru géñanzac. ⁹ Guac inihécgá eeginaguc ionac sugcinaiguc imi baera baera ic kewu ionac bérac hécginanén keczu. Guac ininga qéžianén Ofiri baecac golinén mezeric amuma guac méra héigaiguc nanzac.

¹⁰ Béracna, gezac qema niñna, gi geñga ic embachécgá zéma mañgocgawac ama areña yanda imuac eluñ gumac. ¹¹ Imuhuc wanna ic kewunén guac tanec héñ sorocya imuac ewa siñsiñ wañgémmac. Inén mia guac miñga wanzac imuac sicgé miwéséman. ¹² Ic kewu guac imi

Tirowac béraranén^l sese eeyaguc haigémmac. Wañu imuac ic embac zuña masapu ginaguc imi enen ewa hia wañ énécmimac niñac hulunğa késama yaizézé ac wañgémму. ¹³Guac béracganén zuña masapuyaguc kecmac.

Iwac séwi usuya imi golinén bilongéma memeya. ¹⁴Béracga séwi usu kiwiyaguc imi wagiru guac muru hamac. Alahéra embac serañ imi enen momacnec onagiru hamu. ¹⁵Wañu onagiru ségiségi wamma ewa hia nimma ama kewuyaiguc keremmu.

¹⁶Guac nañhécga ienen guac yandahécga mératécgina mema nañgic geñ imi baera baera imuac baec galeñ buña onopocbésémañ.

¹⁷Ni wañ énécmiwa ic kewu guac qacga hicñisaiya hicñisaiya niñqelimu. Imuac baec séc ic embac ienen ic kewu gi hémbénanğa mepési gémmu.

Legic 46

Anutunén ic embachéra zéma ama baecginawac saiwa meénécmianzác.

¹(Legic galeñawac; Korawac qelihéra ionac legic, Alamot legic imuac ewaiguc héihéi.) Anutu imi sanği sanğinina zéma kucnina. Méra nénéñnina soroc yéwéri qeriaiguc ha nénécmimia. ²Imuac baecnén meleñu baec boñanén qeken qeha wamma konduniguc hiñgacmaciguc me ³kondun dokunén qac silacma yacma sépéc sépéra loñu baec boñanén sicsuc wamma hirimaciguc imi ni kilen bac yandi yandi ménda wammañ. (Ohec)

⁴Imuac doku téfara imi téma séra sasala wamma eñeña miñina Anutuac ama areña yanda, ocmuñ téréya imi ségiségi mihicñi mianzu. ⁵Anutunén ama areña yanda imuac suraiguc keru ama areña yanda imi seligima ménda hirimac. Wañu ama gianjmac imuaru Anutunén méra mimac.

⁶Baera baera qewelon qegic héngaleñ ama areña yanda imuac miñina enen zénéngina hirizac. Wañu inén ac zéyu baecnén pépélisma mazac.^m ⁷Kurumeñac téñgiñ ic tauseña tauseña imuac miñina Yawenén niniguc momacnec keczac. Yakoboac Anutu iminén neñan hoc bañec eñeña wanzac. (Ohec)

⁸Hama Yaweac wawañ meme imi hémmu. Inén baec meleñu kerasizac. ⁹Wañu inén baec tetecgia séc yaré metecgéma tewigina kuma luacgina hézéngeéma becosicac karisi imi gericnén odarec. ¹⁰Zéyecnén gi imi bénzén kecmu ni Anutu wanzua imi héñ tegicbésémañ. Ni baera baera zéma baec séc ic embac ionac sugcinaiguc meyac nénéña wammac.

^l 45:12 Ama areñ yanda imuac ic embachéra. ^m 46:6 Baec ic enen bacgina yandizac.

¹¹Ic ténggiŋa tausenja tausenja ionac Yawenénj niniguc keczac. Yakoboac Anutu imi neŋaŋ hoc baŋec eŋeŋa waŋaŋzac. (Ohec)

Legic 47

Anutunénj galeŋgé énécmianzac.

¹(Legic galeŋawac; Korawac qelihéra ionac legic zéra.) Ic embac momac yanda ini méragina qema ewa ségiségiyaguc qacma Anutu mepésimu. ²Eŋeŋa miŋina Yawenénj kuc buŋa eeyaguc kecma baec séc ic embac ionac ic kewu waŋ énécmima keczac. ³Yawenénj baec séc ic embac momac yanda imi nonac muru onopocma, baera baera ic embac imi weleŋ qenénécmimu niŋac hénanina duandiaiguc onoporec. ⁴Neŋaŋ niŋac wamma mératécac baec imi gésima aŋgé tiyec. Imi mia siŋ niŋmianzac Yakobo iwac zézé ségiségiyawac buŋa wanzac. (Ohec)

⁵Anutu ségiségi legic héimini eŋaŋzac. Tomuŋ hihini qacma eŋaŋzac.ⁿ ⁶Mepésimigic, Anutu mepésimigic, mepésimigic, ic kewunina mepésimigic. ⁷Hénia imi yomuhuc; Anutunénj baec ic embac momac yanda neŋaŋ ic kewu keczac. Legic zéra niŋtegic qinŋtegicyaguc mepésimimu.

⁸Anutunénj baera baera inicgaleŋ wamma ic kewu tatac téréyaiguc taczac. ⁹Saiwa baec séc hezac imi moczoŋ Yaweac buŋa. Inénj eŋeŋa miŋina wanzac. Imuac mia baera baera imuac baec galeŋhéra, Abarahamac Anutu iwac ic embachéra wamma tocgogic.

Legic 48

Anutuac baec boŋa Zion.

¹(Korawac qelihéra ionac legic zéma legic zéra.) Yawe imi kunen yanda, Anutuninawac ama areŋa yanda demin seliaguc, baec boŋa téréya imuaru i kunen yanda mepési mimia wammac. ²Zion baec boŋa, ic kewu yandawac ama areŋa yanda, baec waŋgoŋa Not iguc nanzac imi nanaŋa eŋeŋa zéma héŋ sorocya. Waŋu baec séc ic embac ieneŋ imuac zézé ségiségi wanzu. ³Ic kewuac ama areŋa yanda demin seliaguc imuac qeria séc Anutunénj keczac. Kecma eŋeyaoc imi aŋgéŋ tinénéc mimiawac neuŋ kiropo wanzac imi zéauzac.

ⁿ 47:5 Dimuaru eŋec zéma eminiŋgic ac zéra haréwéc waŋec; 1) Sésépac acwac katapa huama Zioniguc engic imuac niŋqeli mimia (2Sa 6:1-19). 2) Anutunénj mama yaréiguc Israel méra énécmima munguc kurumeŋu eŋec. 3) Yesu mama aia metecgéma kurumeniguc eŋec.

⁴Ninzu, imuaru ic kewu enej aʒoroma momacnec ototonj qema kenjic. ⁵Ienen ama areña yanda imi hémma aurima bac yanidi yandi wamma néngacjic.

⁶Waņu zénén hirihirinén énépésiyu embacnéñ aʒi kiyu merac mihicñianzac ésécnec geriwanén kunen yanda onoyec. ⁷Gi imi luhuc Is igucnec hahayanén Tarasisiac zéic imi moczonj qéséñdacnec. ⁸Gezac ninanén ninjén ésécnec, téngin ic tauseña tauseña minjina Yawe iwac ama areña yanda demin seliayaguc, neñan Anutuac ama areña yanda demin seliayaguc imuaru kicninanén héñin. Anutunén ama areña yanda imi hémbénaña meselimimac. (Ohec)

⁹Anutu, nini guac ocmuñ téreya imuac suraiguc guac goi héihéigawac ninjén. ¹⁰Anutu guac qacga ésécnec mepé qepésiga imi acguc baec tetcgia kereñdaczac. Waņu guac méra héigaiguc imi haka solañanén sécgéma hezac. ¹¹Guac zégésigési ninac Zion baec boñanén ségiségi wanzac. Yuda baecac ama areña kunen kunen séc^o imi enej ségiségi wammu.

¹²Ini imi Zion baec boña imi baec héna tima kereñdacma lelecgéma kemma awiawi ama horua imuac ʒaṅgégina olommu. ¹³Demin seli imuac tanera héñyacgéma ic kewuac ama imi moczonj héndacma énézégic bian hicñisaia hicñisaia hema kecmac imi suruc imi acguc hema kecmac.

¹⁴Anutu imi hémbénaña neñan Anutu kecmac. Qindiñi nénécmimacnec keru nalé tetcgia hamac.

Legic 49

Baecac iwawaiiguc héima nanaña imi ewa soho haka.

¹(Legic galeñawac; Korawac qelihéra ionac legic zéra.) Ic embac momac yanda ini gezac qema ninjic. Gezacgina nuac muru haima ninjic.

²Ic eñeña me mamaya, ic ʒuña masapuyaguc me ic maqeqeya ini moczonj ninjic. ³Kuananén ninjegic qinjegic ac zéma ewananén hénia héiqelima nimman. ⁴Ni qeqain ac imuac gezacna haima gita kulele qema legiciguc haima nuac qelumbec ac imi measariman.

⁵⁻⁶Ic tosara imi iwawai kindindiñ he énécmimia zéma samén bipiyaguc imuac héima namma séwi eñeñ wañanʒu, haʒéchécna imuhucya ionac haka qariñ qaringianén méndac némma lelecgé némmac nalé imuaru ni némac nin bac yandi yandi wamman? ⁷Ic méñnéñ méñ dac munaya méñac kekecy a boñ héré wañ mimacac séc qahac. Waņu iwac nin wamma Anutuac muru mulu memeac soukiwa méñ haimacac séc qahac. ⁸Hénia imi yomuhuc; Kecec uñawac mulu meme imi eeyaguc wanzac. Soukiwanén hémbénaña boñ mewinac séc qahac. ⁹Houhouya ménda mihicñi mima hémbénaña kecmacac nin méra mimiawac séc qahac.

¹⁰Ménjnén mén hémma hénia yomi nintegicmac. Nintegic qintegic ic imi humumu, waŋu ic qelaŋa zéma ic zampaliliŋa imi momacnec humuqai wandacmu. Humugic iwawai samén bipiyaguc he énécmimia imi ic ménjnén késaanzu. ¹¹Waŋu qeriginanén ninjic amagina imi hémbénaŋa heyu baec tacyac waŋanzu imi hicŋisaiya hicŋisaiya hema emma kecmac tanec waŋu baec imi qac waségina haimima qacanzu. ¹²Baec ic imi eeginagucnén hémbénaŋa ménda kecanzu. Yanqesi ésécnec humuanzu.

¹³Haka silicgina imi ionac niniŋ sicsaocya zéauanzac, nén qelihécgina hahaya ienen ionac ackuazéc imuac mepésimu. (Ohec) ¹⁴Rama ésécnec ienen humucac buŋa zéénécmimia. Humucnén ionac galeŋgina wammac. Ama gianaŋiŋu ic solaŋa ionac méra bacginaiguc kecmu. Waŋu ionac haihaka hénsoroc sorocya imi humuc ac buŋa wandaru ama duŋgina imuhucyanec qahac wandacmac. (Ohec) ¹⁵Nén Anutunén ni népésimac. Imuac nuac kekec uŋana imi humuc igucnec boŋhére menémmac. (Ohec)

¹⁶Ic ménjnén iwawai samén bipiyaguc hemiyu amaya imi yandima eeyaguc waŋu gi kileŋ bac yandi yandi ménda wammiwésémaŋ. ¹⁷Ic imi humumac nalé imuaru iwawai mén ménda mema kemmac. Qac buŋaya aguc ménda méndacmima kemmac.

¹⁸Inén kekec uŋayaguc kecmanec mepési amuma mezeric amuyu ic embac enen iwac ninjic emmac, nén ¹⁹yandahécgina ionac muru liliŋgéma kemma toroqe énécmimac. Waŋu hémbénaŋa kaiwe asaha hémmacac séc qahac wammac. ²⁰Eŋeŋa kecma kekecac hénia ménda nintegicanzu imi enen hasén yaŋ ésécnec humumu.

Legic 50

Mulu ai héla aŋgé timacac séha.

¹(Asafeac legic zéra.) Anutu, Yawenén Is igucnec Wes igucgeŋ baec séc ic embac énézéma unuruyec. ²Zion baec boŋa hénsoroc sorocya imuarunec Anutunén asaha qetagaliyu kenzac.

³Anutunina imi hama hétén qahac ménda kecanzac. Iwac wésiaiguc imi qécgé énécmimiawac geric bélaŋanén naŋu wiliŋ wiliŋ luhucnén lelecgémima humumia qeanczac.^p ⁴Anutunén ic embachéra zégési énécmimaŋ zé ou kurumeŋiguc zéma baeciguc zéau énécmima yomuhuc zéyec; ⁵Nuac météré ic hécna mulu meme aiiguc niguc sisipac ac megic imi nuac wésénaiguc unuruna hadacmu.

⁶Anutu imi zégésigési ai miŋina wanzac. Imuac niŋac kurumeŋnén iwac solaŋa measarimac. (Ohec)

⁷Ic embachéna gezac qema ningic neŋ énézéman. Israel, neŋ héipuc ac waŋ énécmiman. Ni imi Anutu, eŋaŋ Anutu kecua. ⁸Hofac ooginanén nalé séc wésénaiguc hezacnec imuac mia ni zaki téréyawac iwawai niŋac ac ménda waŋ énécmiman. ⁹Ni imi amaginaiguc burumakao iwa me demingina qeriaiguc noniŋ iwa imi ménda onagicman.

¹⁰Hénia imi yomuhuc; Haséniguc wiri yaŋ zéma zélén boŋa boŋaiguc burumakao hezac imi moczoŋ nena. ¹¹Baec boŋaiguc nei hénia hénia imi moczoŋ neŋ kampititi nindacba hezu. Baec kisiaiguc keŋha waŋanŋu imi acguc moczoŋ nuac buŋa.

¹²Waŋu baec kurumeŋ zéma iwawai imuaru sécgéma hezac imi moczoŋ nena buŋa, yaka niŋ waŋ némbacnec qesi énécmiwinec.

¹³Ningic, ni burumakao busia nema noniŋ sawa neanŋua tanec wanzac me? ¹⁴Ewa hia acginanéŋ hofac oo ésécnec Anutu haimima eŋeŋa miŋina iwac muru zézé seli acgina megic imi wamma mema melenj midacgic.

¹⁵Waŋu zéra béra naléiguc nurugic metecgé énécmiwa qac buŋana meyac némmu.

¹⁶Ic biria ionac imi Anutunénj yomuhuc zézac; Gi dimuhuc nuac hénia ac zéau énécmima nuac sisipac ac imi guac kuaga taségaiguc opocna eŋanzac? ¹⁷Geŋ imi ac pakeŋnawac mézéga tiyu acna andégaiguc gilina mazac? ¹⁸Kowu nene ic inicma toroqe énécmima kaisero ic iniguc ala waŋamuma ¹⁹kuaga haka biriawac buŋa qemima ezelaŋga zéma ac ikocga dérécgéma zéanzaŋ. ²⁰Tacma dac munahécga hazéc ac waŋ énécmima, neŋgocgawac naŋa zébiri mianzaŋ.

²¹Gi haka imuhucya waŋanzaŋ, néŋ ni acna qaiyu kecba, gi imi nuac niŋna gi ésécnec waŋec. Waŋu neŋ gi ac waŋgémma képésicga guac kicgaiguc qererema areŋgéwa hémbésémaŋ. ²²Anutuac eluŋ unuyu kecanŋu ini deguc haka yomuac qeriginanéŋ ningic, imuhuc ménda wammuiguc imi neŋ ini meric qeric waŋ énécmiwa méŋnéŋ méŋ metecgé énécmimacac séc qahac wammac.

²³Ewa hia acnéŋ hofac onénŋu imi eneŋ mia nuac qac buŋana meyac néŋanŋu. Waŋu haka silic dindiŋanec wamma meanŋu imi onac mia neŋ Anutuac aŋgéŋ titi énézéwa hémmu.

Legic 51

Ac qeqe hakayawac tasia waimac niŋac zéwelerec.

¹(Legic galeŋawac; Dawidiac legic, inénj Batsebaguc heyicguc Anutuac tiliŋ tiliŋ ic Natannénj hayec nalé imuaru^q legic zéra yomi oyec.) O Anutu, goi héihéigawac séhaiguc ewa hiawac waŋnéna. Ewa biricga zékéŋanéŋ

acqege hakana auna qahac waŋu. ²Hakana qariŋ qariŋgia imi moczoŋnec zuacnéndacna, késpedesicna solanjanec zuacnénnna. ³Nuac késpedesicna imi nalé séc wésénaiguc heyu ni ac qeque hakana niŋtegicanzua, imuac mia imuhuc zézua. ⁴Ni guac, guacnec sac, késpedesic wamma, guac kicgaiguc haka biria waŋi. Imuac niŋac acga zéna nimba solana wanzac, zégésina nimba dindiŋa wanzac.

⁵Hénna! Ni hakana qariŋ qariŋgiaguc hicŋiyi. Nengocnawac héri qeriiguc keri nalé imuaru acguc késpedesicna qeriaiguc keri. ⁶Ewa qerinaiguc ac héla hemac niŋac ewa ewa waŋanzaŋ. Qerinaiguc geŋgaoc niŋtegic qinŋtegic ku némma mihicŋi nénzaŋ. ⁷Ic hésa haréjanén zuacnénnna, ni lalac lalac wammaŋ. Zuacnénnna ni komboc sanŋeŋa lalac lalac imi ogicma lalac qeque wammaŋ. ⁸Zéhiaru nénnna nimma zézé ségiségi wammaŋ. Sicna hézénŋénec imi^r qelima ségiségi wammac. ⁹Késpedesicnawac musuqege imi waima késpedesicna imi moczoŋ auna. ¹⁰Anutu nuac qerinaiguc ewa lalac lalac mihicŋi némma qeri uŋana seligima nanana imuhucyawac meqeli némbésémaŋ. ¹¹Guac wéséga igucnec ménda nesinénnna. Uŋaga téréya ménda nuagicna.

¹²Guac aŋgén titiac zézé ségiségi imi meqeli nénnna. Wésé polanac qeri uŋana qenanŋé nénnna. ¹³Ni ac qeque ic ionac guac héna ku énécmiwa, késpedesic ic ieneŋ guac lilingéma hamu. ¹⁴Anutu, aŋgén titiac Anutu, sac naec énécmimiawac késpedesicna igucnec kératacnec metecgé nénnna. Ezelaŋnanén hakaga solanjawac qacma mepésigémmaŋ.

¹⁵Miŋ Kewu kuana meefina aŋgéma legicga héima zéau énécmimaŋ. ¹⁶Gi imi hofac oo niŋac ségiségi ménda waŋanzaŋ. Imuhuc wambaŋnec bec hofac ogémbinec. Gi imi hofac oo imuac ewa hia ménda niŋanzaŋ. ¹⁷Hofac oo Anutunén niŋkumuanzac imi ewa biric nimma kekec. Anutu gi imi qerinén ewa biric wamma késpedesic niŋac zésiác wawaŋa imi mematiti ménda waŋanzaŋ.

¹⁸Guac hiagawac Zion mehiaruma Yerusalemac demina imi meyacgéna. ¹⁹Nalé imuaru imi gi mulu solana zéma hofac oo solana zéma hofac oo howiawac ségiségi wanna ieneŋ burumakao iwa hofac ogémmu.

Legic 52

Ikoc ic zégési énécmimiawac ara.

¹(Dawidiac Héngésigésiác legic zéra, Edom ic Doeknéŋ ic kewu Sauloac amaiguc hama Dawidinén Ahimelekac amaiguc hayec zéma ézéyec nalé imuaru oyec.) Kaiziliweŋ ic gi, dimuhuc haka biria niŋarenŋéma imuac

^r 51:8 Késpedesic niŋac niŋu ewa howuc waŋu geriwa imi sicya zénŋéyec tanec waŋec.

zézé ségiségi wanʒaŋ? Anutuac goi héihéianéŋ hémbénaŋa heanʒac.

²Ezelanʒanéŋ haka biria téŋgéŋ zéareŋgéma sou zéra ésécnec ikoc wanʒanʒaŋ. ³Gi imi haka hiabia imuac niŋna mayu haka biriawac niŋna eŋu ac solaŋa waima ac ikorawac siŋa niŋanʒaŋ. (Ohec) ⁴Ezelanʒ ikora miŋina gi imi ac qécgé énécmimia imuhucyawac siŋa niŋanʒaŋ.

⁵Imuac Anutunéŋ gi hémbénaŋa mebiri gémma gépésima guac ama igucnec héréma baec tacyac wanʒanʒaŋ imuacnec hérégéŋu gété zaligaguc éréwésémaŋ. (Ohec) ⁶Ic solaŋa eneŋ haka imi hémma bac yandi yandi wamma ic imuac zédesi wammima yomuhuc zému; ⁷Ic imi Anutuac nuac saŋgi saŋginawac baŋec imuhuc ménda zénimma hinacyawac héima namma eŋeya haka birianéŋ meseli amuyec.

⁸Néŋ ni imi oliwa ic téŋgiŋa Anutuac amaiguc nanʒac ésécnec Anutuac goi héihéiyaiguc hémbénaŋa héima nammaŋ. ⁹Ni imi haka silic wamma menec imuac wamma ewa hia ac gézémaŋ. Waŋu guac qacgaiguc héima nammaŋ. Qacga imi hiabia imuac niŋac météré ichécga ionac kicginaiguc imuac mambéc kecmaŋ.

Legic 53

Anutunéŋ ic solaŋawac horec.

¹(Legic galeŋawac; Dawidiac legic zéra niŋu hiŋgac hiŋgara, Mahalat legic imuac ewaiguc héihéiya.) Ic qelaŋ imi ewa qerianéŋ zéma Anutu ménda kecʒac zéanʒac. Ic imuhucya eneŋ houdacma haka ewa loloŋawac wanʒanʒu. Imuac haka hiabiawac wanʒanʒac imi ménʒ ménda kecʒac.

²Anutunéŋ ic niŋtegic qinʒegicyaguc, Anutuac hochoc ai meanʒac ménʒ tacʒac me qahac imi hémmaŋ zé, kurumeŋ igucnec baec icac naŋhéra neŋaŋ niŋac kic hiyu mazac. ³Héŋu momac yanda andé andé kemma momacnec biridacgic, imuac haka hiabia wanʒanʒac ménʒ ménda kerec, qahac téŋgéŋ waŋu horec.

⁴Képésic wamma saméŋ neanʒu ésécnec nuac ic embachécna neénécmina Anutugina ni ménda nuruanʒu imi eneŋ niniŋgina qahac kecanʒu me? ⁵Onac yaré qewiŋ zé areŋgéma nanʒu imi onac siggina imi Anutunéŋ héndéŋ énécmiyec, imuac niŋac ieneŋ zénéŋ hirihiriac iwawai ménʒ ménda heyec imuaru zénéŋ hirihiri yanda waŋgic. Anutunéŋ ionac héŋacgina meyec imuac niŋac gi gamu qeqe mihicŋi énécminec.

⁶Israelac aŋgéŋ titi miŋinanéŋ Zion igucnec hamac. Anutunéŋ ic embachéra hésa qatégina igucnec onagiru liliŋgému nalé imuaru Yakobonéŋ zézé ségiségi waŋu, Israelnéŋ ewa hia nimmac^s

^s 53:6 Israel imi Yakoboac qara qelia Anutunéŋ qacmimia, waŋu qara imi iwac qelihéra ionac qac yanda wanʒac.

Legic 54

Héipuc wammimac niñac zéwelerec.

¹(Legic galeñawac; Dawidiac legic zéra niñu hiñgac hiñgara, gita kuleleginaguc, 3ip ic eney Sauloac hama ézéma, Dawidinén sucninaiguc ménda sañgima taczac? zégic nalé imuaru oyec.)^t Yawe qacganén aṅgénna tima kucganén wañ nénnna solañanimañ.^u ²Anutu zéwelecná nimma kuana igucnec acna gezac qema niñna. ³Ic enianén yacma nuwiñ zé wanžu. Helanži tilanži wannénžu ienen nuac kekec uñanawac hochoc wanžu, imuac niñac guruzua. Ienen imi Anutuac ewa éréhéc ménda wañanžu.^v Ohec

⁴Héñgic! Anutu imi nuac héipuc icna keczac, Miñ Kewuna imi kekec uñana qenanégé némma kecanzac. ⁵Inén hazéchécna bakia biria meénécmimac. Miñ kewu, hakaga héla iminén unuhumuna.

⁶⁻⁷Geñ zérabéra hénia hénia igucnec metecgé néñna hazéchécna ienen bakia megic kicanén iniri, imuac niñac ni ewa siñnawac sese haigémman. Qacga imi hiabia imuac niñac, Yawe guac qacga qacma mepési gémmañ.

Legic 55

Alayanén andé qeyu imuac ac zéruguc zéyec.

¹(Legic galeñawac; gita kuleleguc héihéiya, Dawidiac legic zéra, niñu hiñgac hiñgara.) Anutu zéwelecnawac gezac qena. Guruhéhéliwa ménda sañgiwésémañ. ²Gezacga qema acna bakia melenéñna. Ni niñ yéwérima waizalañ wamma zésilac mezua. ³Imi mia hazéchécna ionac ewa hétén zéma ic biria ionac helanži nénéña niñac imuhuc wañanžu. Ienen yéwéri mihicñi némma qeri biric wamma niniñ hazérawac héwiña meanžu. ⁴Qerinaiguc ewa qerina geriwa noyu humucnéñ hosucgé néñu zénéñna hirizac. ⁵Bac yandi yandi zéma zénén hirihirinén hicñinéñu humucnéñ tericgé nénzac.

⁶Ni yomuhuc zézua; Ni kembo nei ésécnec qeñgañna henémbacnec putitima kemma bénzénec tac hiaruwinec. ⁷Lakec putitima kemma baec kéra kérésiaiguc kemma kecbinec. (Ohec) ⁸Sasañgiaiguc focdac kemma murayo luhuc zéma yowaro luhucnéñ qizizíngé néñu kecbinec.

⁹Ni neñañ ama areña yanda neuñ kiropo seliaiguc imuac qeriaiguc kaiziliwen zéma euqeque hicñiyu héñi. Miñ Kewuna mebiri énécmima

^t 54:1 1Sa 23:19 ^u 54:1 Hebiraió aciguc; zégési néñna. ^v 54:3 Hebiraió aciguc; Anutu wéséginaiguc ménda opocgic kecanzac.

acgina^w héndénj énécmína. ¹⁰Ienej siñi kaiwe neuñ kiropo seli imuac qahaiguc kenha wañgic imuaru haka qariñ qaringia zéma réwéri hicñianzac. ¹¹Kisikiyoñ zéma helanži énécmímia zéma ac ikocnéñ sombeñ yandagina imi ménda waima kenzac.

¹²Ac geriwiguc wannéñec imi hazécna qahac. Hazécnanénj imuhuc wañ némbacnec hia bisiqaténj wammiwinec. Nuac hama séwi eñej wanzu imi hazécna qahac. Hazécnanénj imuhuc wambacnec néñgacma sangibinec. ¹³Ic imi mia nuac séc. Wañu alahécna, alahécna eñomia qahac, néñ nekawu qéqéhéréñj wamma kecañic imi mia. ¹⁴Niri nekawu siña nimma zéemi nimma ic embac tosara iniguc momacnec Anutuac ocmuñ téréyaiguc eñej mama wañij.

¹⁵Haka biria humumianénj ionac suginaiguc acguc he énécmizac, imuac niñac wañ énécmína, humucnéñ élanzañnec ionac muru haénécmiyu ménda humumanec kicsuañiguc hiñgacmu.

¹⁶Ni imi Anutu qachéhéliwa Yawenénj añgégña timac. ¹⁷Siñiya zéma siñunec zéma kaiweiguc ni niñyéwécnaguc zésilacba Yawenénj qacsilacna imi niñnémmac. ¹⁸Sasalanénj hazéc wañ néñgic, inénj yaré mihicñi nénéña imuacnec luae qema uñana boñhéré menéñec. ¹⁹Becarunec kerecac keczac Anutu iminénj acna niñnémmac ohec wahec. Ewagina ménda melemma Anutu eeya ménda héimianzu imi onac tasia melen énécmimac.

²⁰Ic imi ic tosara luae qema momacnec kecanzu imi zikiziki ac logima méria meyacma unuyec. ²¹Kua dokuya imi namu haléc ogicma susurac wanzac, néñ ewa qeriaiguc imi yaré doñgéma keczac. Ac zéanzac imi moczoñ haléc ogicma bénzégna wanzac, néñ imuac héla imi sou bec meyacma nanaña ésécnec wanzac.

²²Guac yéwécga Yaweac muru hetecgé haina, inénj ic solañanénj hémbénaña kenqe haqe ménda wammac niñac késaselimac. ²³Anutu zéna, ieneñ humucac baec séséñiguc hiñgacmu. Sac naec énécmima ikoc wañ énécmianzu imi eneñ kekec nalégina bakia ménda kecma humudacmu, néñ ni imi guac muru niñkinzégña haima kecmañ.

Legic 56

Qenesi mimia imuac qeriaiguc Anutuac niñkumuma kekec.

¹(Legic galeñawac; Yonawac legic Kembo nei lakecaru héténj qahac tatara imuac ewaiguc, Dawidiac legic zéra Miktam taneraiguc, Fileset ic eneñ Gat baeciguc i késagic nalé imuaru oyec.) Anutu, ewa biric wañ nénná. Ic imi qécgé némmanj zéma kaiwe herec numa helanži

^w 55:9 Hebiraio aciguc; ezelañgina.

nénzac. ²Hazéc hécnanéñ kaiwe herec qécgé némbiñ zé wanzu. Wañu séwi eñeñ wamma nuanzu ionac zañgégina imi sasala imuac niñac.

³Bac yandi yandi wammañ nalé imuaru guac muru héima nammañ.

⁴Ni Anutuac muru héima namma ackuazécya mepési mimañ. Ni Anutuac muru héima nanzua imuac bac yandi yandi ménda wammañ. Baec icnéñ némac haka hia wañ némmu?

⁵Ieneñ kaiwe herec acna megic qariñ qariñgia wañu nuac niñgic niniñgina areñareñgia imi moczoñ biria wañanzac. ⁶Ieneñ qeriiguc ésé ésé wañ énécmiyu euqeque wañanzu. Nuac kekecna mebiriwiñ zéma eñaoç tocgo amuma sañgima hénna titinawac awima kecçu.

⁷Ieneñ haka qariñ qariñgia wamma dimuhuc tasiawac hia qiziñgéma kemmu me? Anutu qeri biric wamma ic embac imi memaénécmina.

⁸Néñgacma lelecgéma keñha wamba gi yéwécna imi oloñniñnec. Nuac kic masi imi guac kiruñiguc haina hiñgaru. Haka imi guac kiwiiguc ooyawac hezac imuac oloñnimbésémañ.

⁹Ni gi gurumañ nalé imuaru hazéchécna ieneñ héréamuma kemmu. Anutunéñ nuac keczac imi ni ninzua. ¹⁰Ni Anutuac muru héima namma ackuazéc imi mepésima Yaweguc héima namma ackuazécya mepésimañ. ¹¹Anutuac muru niñkinzégna haizua. Imuac ni bac yandi yandi ménda wammañ. Baec icnéñ némac haka hia wañ némmu?

¹²Anutu ni ac zéseliyac hezac. Ac imi meselima ni ewa hiawac sese haigémmañ. ¹³Geñ nuac kekec uñana humuc igucnec metecgé nénneç imuac mia imuhuc zézua. Ni Anutu wéségaiguc kekec asahaiguc keñha wammañ niñac geñgaoc hénana galeñgé nénna tisuqisura ménda wañi, imi gi qahac wañu méré?

Legic 57

Qenesi mimia imuac qeriaiguc

Anutu mepésimiyec.

¹(Legic galeñawac; Ménda mebiri nénécmina, Dawidiac legic zéra Miktam taneraiguc, Saulo inéñ qemañ zéyu néñgacma kemma bañeciguc sañgiyec nalé imuaru oyec.) Ewa biric wañ nénna, Anutuna, kekec uñananéñ néñgacma guac muru sañgima hezac imuac niñac, ewa biric wañ nénna. Zéra béranéñ nogicma kemmac nalé imuac suraiguc séc ni néñgacma qeñgañgawac amiaiguc hama kecmañ. ²Ni eñeña miñina Anutu, nuac niñ wamma iwawai moczoñ meseligianzac iwac mia qachéhélizua. ³Inéñ kurumeñ igucnec méramma ni qécgé némbiñ zé wanzu ionac murunec metecgé némmac. (Ohec) Anutunéñ iwac goi héihéi zéma haka héla imi wañ néñu hicñinémmac.

⁴Ni laion yañ hémbaoc wamma qécg énécmianzu ionac sugcinaiguc kecanza. Imi mia baec ic mia,^x nēj zécgina imi luac zéma zakon zéra éséc nec, wañ ezelanina imi sou zér aguc éséc nec.

⁵Anutu, meyac génni ou kuruméniguc kecbésémañ. Guac edamuganén baec séc ic embac ionac qacginaiguc ou meenmimia wammac.

⁶Ienen nuac kenkeñ hahanaiguc ufic haigic hezac. Imuac qerinanén^y memamimiawac hezac. Wañ ienen wésénaiguc baec sésén éséma mihicnigic, nēj eñao imuaru hingacgic unuyec. (Ohec) ⁷Qeri uñana imi bēñ qema hezac. O Anutu, qeri uñananén kenqe haqeya qahac. Ni mepési gémma legic héigémmañ. ⁸Nēñ gñangiañ imi mindiwa yacmac. Nuac qeri uñana gi yacna,^z gita kulelena iri yaric. ⁹Ic embac momac yanda ionac sugcinaiguc ewa hia ac gézémañ. Baera baera ionac sugcinaiguc legic héigémmañ. ¹⁰Guac goi héihéiganén imi kuruméniguc sécgéma heyu, guac haka hēla iminén ou hosusuiguc sécgéma hezac.

¹¹Anutu gi meyac gēngēña wamma ou kuruméniguc kecbésémañ. Guac edamuganén baera baera ionac qacginaiguc hemac.

Legic 58

Hazéchéra bakia melen énécmimac niñac zéwelerec.

¹(Legic galeñawac; legic ‘Ménda mebirí nénécmína’ imuac ewaiguc, Dawidiac legic zéra Miktam taneraiguc.) Icac nañhéra^a ini, ini hēna ac solañanec zéanzu? Ini hēnaorin hécgina kenkésa hakésaya qahac zégési énécmianzu? ²Qahacgucnec, ini qeriginaiguc haka biria wamma baeciguc eñañ méraginawac kaiziliwen imuac yéwéria imi sasala korohémma énécmianzu. ³Ic zipilin zapalaña imi nengoc hériiguc kecmanec kemma rouc wañgicac hicñima imuarunec bec qizizingéma kemma ikoc ac zéma kecanzu. ⁴Ionac sacmasi biria imi mokoleñac sac masi biria éséc nec. Wañ ienen gezac hēñ qaté mokoleñ gezacgina hézicgé énécmimia éséc nec wañ ⁵zina icnén ac wañ ménda niñanzac. Gété manirawac kuhanén harēña wañanzac.

⁶Anutu ionac kuaginaiguc zécgina imi kuna. Laion sac qeli zér awac erinā imi kuna mayu. ⁷Waiénécmína ienen doku téfara focfoc kenñanzac éséc nec ken qahac wammu. Zakonñ muigic zēngéanzac éséc nec zēngédacmu. ⁸Wañénécmína, gulucnén kenkecma loloma humuanzu éséc nec wammu. Wañ kokocnén naléya heyunec hicñima asac mararañ ménda hémmanec humuanzu éséc nec wammu. ⁹Ic hēsa waiyaguc imuac geric bélañanén kuñ

^x 57:4 Hebiraio aciguc; icac nañhéra ^y 57:6 Kecec uñana. ^z 57:8 Hebiraio aciguc; uñanina imi Anutu arunec hahaya imuac niñac uñana ménda oma edamuna ogic hezac.
^a 58:1 Me ic kewu kucginaguc.

zeyu geriwiguc ménda wanunec nene qelikin zéma geric bélanaguc momacnec luhuc nenngocyanén mihilangéyu élégnec kenanzac ésécnec auénécmimac.

¹⁰Ic solana ieney ic biria eney bakia megic inicma ségiségi wammu. Ionac saciguc hénagina zuacmu. ¹¹Nalé imuaru ic embac ieney yomuhuc zému; Hélaenec ic solana imi tasia hiabia ku énécmianzac. Hélaenec baeciguc Anutunén zégési nénécmianzac.

Legic 59

Hazéchéra méragina igucnec metecgé mimac niñ zéwelerec.

¹(Legic galeñawac; Dawidiac ‘Ménda meberi nénna.’ Miktam tanera, Saulonén Dawidi qehumuman zé amayawac awima tacmu niñ énézéyec nalé imuaru oyec.) Anutuna hazéchéna ionac murunec ni metecgé némma, yacma nuwiñ zé wanzu ionac muruenc ni ou meyac néña.

²Haka biria wananzu ionac murunec metecgé néña. Siña nimma sac naec énécmianzu ionac murunec kekecna angén tina.

³Ieney nuac kekecna mebiriniñ zé héima tacma mambécanzu. Ic kawali eney tocgéma ni nuwiñ zé wanzu. Yawe, imi mia ac qeqe hakana me képésicna niñac qahac. ⁴Hakana qarinqaringia qahac, néñ ieney kucnec hama eñaoc zérén qérén wandaczu. Gi kic qeli kecma méra némman zé nuac awima tacbésemañ. ⁵Téngiñ ic miñina Yawe Anutu, Israelac Anutu, yacma baera baera bakia melen énécmína. Andé qeqe ic biria ionac ewa biric ménda wañ énécmína. (Ohec)

⁶Ieney ama siñiyu lilingéma hama kazu eney ésécnec qacma ama areña yanda séc lelecgéan zu. ⁷Kua taséginaiguc sou zéráguc heyu Kuaginaiguc ac zéráguc géréréc mericma mérénén gezac qema acnina hia nimmac imuhuc zéan zu.

⁸Yawe geñ zédesi énécmína, baera baera zédesi énécmína. ⁹Anutu, nuac neñ kiropona selia, nuac kuc miñina, guac kic hihi wamma kecmañ. ¹⁰Nuac Anutunén goi héihéiyaguc tétécgé némmac. Wañu hazéchéna bakia megic nézéyu kicanén inicmañ. ¹¹Gi imi ménda unuhumuna ic embachéna ieney eluj unuwac niñac.

Saiwanina Miñ Kewu, kucganén héndén énécmima memaénécmína. ¹²Ezelanginawac ac imi kuaginawac képésic wanzac. Saec ac zéma ikoc ac zéan zu imuac niñac waina séwi eñey wamma kecgicnec énéc énépésia wammac. ¹³Qeri gericganén onona, qahac wammuc séhaiguc onona. Hémma Anutunén Yakoboac qelihéra sugginaiguc inicgalen keczac imi niñasarimu. (Ohec)

¹⁴Wañu ieney ama siñiyu lilingéma hama kazu ésécnec qacma lelecgéan zu. ¹⁵Ieney nene niñac hocma lelecgégic tomengina ménda qeyu lelecgémanec kecgic ama gianjanzac.

¹⁶Ni imi guac kucga mepésigemma sijunec guac goi héihéiga meyacma legic héigemmañ. Gi imi nuac demin selina baec boñaiguc nanaña. Wañu zérabéra naléiguc sañgi sañgina wanzañ. ¹⁷Nuac kucna, ni gi mepésigemmañ. Anutu imi neuñ kiropo selina baec boñaiguc nanaña. Anutu imi ewa biric wañ néngazac.

Legic 60

Anutuac héima nammu.

¹(Legic galeñawac; ‘Sésépac acac baorac zariñ.’ imuac ewaiguc héihéiya, Dawidiac legic zéra Miktam taneraiguc pakeñ ac wañ énécmimañ zé oyec. Dawidinén Aram Naharaim^b zéma Aram Zobaguc^c yaré wamma yéwéri mihicniyecac eñeya kawali ic Yoapnéñ yaré ic énépésima lilingéma hama Edom ic 12,000 imuac séc baec boña wéñwéñgia sei heyec imuaru unugic nalé imuaru oyec.) Anutu héñacnina mema héndén nénécmima qeri biric wañ nénécminec. Wañu deguc mehiaru nénécmima. ²Geñ wanna baec mimiñzalizac, geñ wanna baecnén tézac. Téma hirizac imuac niñac toroqema qotona. ³Geñ imi geñga ic embachéçga nalé yéwéria mihicni nénécmizañ. Waiñ tarac turuc mihicni nénécmimia gumu nénécmima neyiñ.

⁴Néñ eega héianzu ionac filac énécmima énézéna ac hélawac meyacgic eñec. (Ohec) ⁵Goi héihéi wañ énécmianzañ neñañ metecgé nénécmimañ zé acnina melen nénécmima méra héiganén metecgé nénécmima.

⁶Anutunén ocmuñ téréyaiguc nénézéyec imuac séciguc; Ni Dawidinén téçgéma aria memañ. Sikem baec méndemma Sukot baec wéñwéñgia imuac séçya olommañ. ⁷Gileade imi nuac, Manase imi imuhucyanec nuac, Eferaim imi nuac aiñ opocna, Yuda imi ic kewu qarucna. ⁸Moabi imi nuac naec naecac doku pakena, Edom baeciguc imi hena usuna giliwa hemac, Fileset baec imi nuac wamma qacmac.

⁹Mérénén nuagicma ama neuñ kiropo seliaguc keremmac? Mérénén Edomoac hena nézéyu hémmañ. ¹⁰Anutu geñ nini ménda wai nénécmizañ me? Anutu gi neñañ téngiñ ic iniguc momacnec ménda kenzañ. ¹¹Méra nénécmima hazéchéçnina unuwiñ. Ic onac aḡgén titi ai imi gorosña wanzaç. ¹²Imuac nini Anutuac muru héima namma efima kembiñ. Inén mia hazéchéçnina tidacgé énécmimac.

^b 60:1 Mesopotamiawac Not Wes iguc Aram ic kecgic ionac qacgina. ^c 60:1 Siria baec namuñaguc Aram ic kecgic ionac qacgina.

Legic 61

Anutunéŋ aŋgéŋa timac zéma ninzénégéyec.

¹(Legic galeŋawac; waŋgoŋ hésiaguc qema héihéiya, Dawidiac legic zéra.) Anutu nuac qaqacna nimma zéwelecnawac gezac haina. ²Ewa qerina imi helanŋi mimia waŋu baec tetcgia igucnec guac qacma héhélizua.

Nuagicma hoc yanda ni nogiczac imuaru keŋ nopocna. ³Gi imi nuac saŋgi saŋgina, neuŋ kiropona selia hažéchéčna hézicgé énécmimia.

⁴Ni hémbénaŋa guac haliiguc kecmaŋ. Néŋgacma qeŋgaŋgawac amiaiguc hama kecmaŋ. ⁵Anutu zézé seli acna nimma eega héianzu ionac ai buŋa imi nuac qenénne.

⁶Ic kewu iwac kekecya imi mehorugina yawuŋa yawuŋa ogicma emma kecma. ⁷Inéŋ hémbénaŋa Anutuac wésiaiguc ic kewu waŋ énécmima kecma. Goi héihéiga hémbénaŋa zéma hakaga héra zéréŋ qéréŋ wamma wammima héŋgaleŋ wammiwésémaŋ.

⁸Imuhuc wanna ni guac qacga nalé tetcgia qahac mepésima kaiweya kaiweya zézé seli acna meselima wammaŋ.

Legic 62

Anutu arunec sac héima nammaŋ.

¹(Legic galeŋawac; Yédudun tanera méndacma ooya, Dawidiac legic zéra.) Qeri uŋananéŋ bénzénne Anutuacnec sac niŋkumuma kecmaŋ. Nuac aŋgéŋ titi imi iwarunec haanzac. ²Inéŋ sac nuac zamanziŋna, aŋgéŋ titina, demin selina baec boŋa eŋejaiguc nanaŋa, imuac ni kunen yanda keŋqe haqe ménda wammaŋ.

³Nalé dahecac séc ini ic demin qasima nanaŋa zéma demin mimiŋzalia imuhucya ni nuwiŋ zé momacnec néfacgé némbiŋ zé wanzu? ⁴Ieneŋ dimuhuc wammimi ou eŋeja igucnec mama qemac zéma niŋareŋgéma ac ikoc efima zéanzu. Kuaginanéŋ mériaŋ ac zéma qeriginanéŋ saec ac zéanzu. (Ohec)

⁵Niŋkumuma kekecac kuha imi Anutu arunec sac haanzac. Imuac niŋac qeri uŋana gi imi bénzénne iwacnec sac niŋ kumuma kecbésémaŋ. ⁶Inéŋ sac nuac hoc saiwana zéma aŋgéŋ titina zéma demin selina baec boŋaiguc nanaŋa, imuac ni keŋqe haqe qahac kecmaŋ. ⁷Aŋgéŋ titina zéma edamunanéŋ Anutuac muru hezac. Nuac zamanziŋna selia zéma saŋgi saŋgina imi acguc Anutuac muru hezac.

⁸Anutunéŋ neŋaŋ saŋgi saŋginina imuac mia, ic embac ini, naléya naléya iwac muru héima namma iwac wésiaiguc ewa qerigina

zégolacgégic mayu. (Ohec) ⁹Hélaacnec baec ic maqeqeya^d imi héla qahac,^e ic enja acguc ac ikocginaguc, momac yanda enja eegina imuac qétéya imi komodia dac, korohénni wéséséac réwéria ménda ogicmac. ¹⁰Hénia qahac hélanzi énécmimia haka imuhucyawac héima namma iwawai onagicma késagic imuac nimbupuc héla qahac imuhucya ménda wammu. Waŋu hinacgina yandima kunen yanda he énécmizaciguc kilen imuac ménda niŋkinzén wammu.

¹¹Anutunén hatac éréhécnén mén zéyu yomuhuc niŋi; Kuc imi Anutuac buŋa wanjac. ¹²Miŋ Kewu, geŋ icya icya wamma meanzu séc bakia melen énéncmianzan imuac niŋac goi héihéi imi acguc guac buŋa.

Legic 63

Anutu ninzégéma ewa bénzén mihicŋiyec.

¹(Dawidiac legic zéra, baec kisiaiguc kerec nalé imuaru oyec.) Anutu, gi imi nuac Anutu, kekec uŋananén moczoŋnec guac hochoc wamma baec kéra kériasia, kic giligili mihicŋi nénéŋa imuaru gi niŋ héhéli gémma kecba nuac séwina acguc guac siŋsiŋ waŋ néŋu kecua.

²Ni guac kucga zéma edamuga hémmaŋ zé yomuhuc ocmuŋga téréyaiguc kichihi wamma kecua. ³Guac goi héihéiganén kekec ogiczac imuac kua tasénanén mepési gémmac. ⁴Imuac kekecnawac séc gi mepési gémma guac qacgaiguc mérana meyacma zéwelecmaŋ. ⁵Aŋaroroc zéma haléc sic qeriaiguc heheya neanzu ésécnec nuac qeri uŋananén sécgémimia waŋu kua tasénanén ségiségi wamma gi mepési gémmac.

⁶Ni hehe tatacnaiguc gi niŋqeli gémma siŋiyaiguc kicqeli kecma qerinanén guac zénimmaŋ nalé imuaru imuhuc wammaŋ. ⁷Gi nuac héipucna waŋ nénénc imuac niŋ imuhuc wammaŋ. Ni guac qeŋgaŋgawac amiaiguc ségiségi wamma legic héimaŋ. ⁸Nuac kekec uŋananén qéhéréŋgaiguc naŋu méra héiganén népési seligianzan.

⁹Kekec uŋana mihicŋima qewiŋ zé wanzu imi enen baec sésén hiŋgac hiŋgaraiguc hiŋgacmu. ¹⁰Sounén énériyu hasén kazuac neneya wandacmu.

¹¹Nén ic kewu inén^f imi Anutuac ségiségi wammac. Waŋu guac zéseligénigic séc zézé bipi ac waŋgémmu, néŋ ac ikoc zéanzu ionac kuagina imi wézéc qéénécmimac.

^d 62:9 Baec icac naŋhécgina. ^e 62:9 Hebiraio aciguc; wésésé. ^f 63:11 Dawidinén eneya niŋac zézac.

Legic 64

Angéna timac niḡac zéwelerec.

¹ (Legic galeḡawac; Dawidiac legic zéra.) Anutu, niḡyéwécawac ewa hétéḡ imi nimma hažéc hécnawac bac yandi yandi yandi igucnec metecgé némbésémaḡ. ² Gi ni musaḡgé némma ic biria ionac niḡareḡ areḡgia saḡa imuacnec zéma tilic qilic ic ionac qeweloḡ igucnec ni musaḡgé némma.

³ Ieneḡ ezelaḡḡinawac zéra imi sou ésécnec qericma acḡina howura zakoḡ ésécnecnéḡ muinéḡaḡzu. ⁴ Sasagaiguc ic solaḡa unuwiḡ zé bac yandi yandi ménda wamma éléḡnec unuaḡzu.

⁵ Ieneḡ haka biria wambiḡ zé niḡkumugic heheya imuac selianec késa aḡgétima sasagaiguc bétac haiwiḡ zé eminimma mérénéḡ hia ninicmac zéaḡzu. ⁶ Héna ac logilogiac haka imuac hohoc ai mema neḡaḡ héna diwi qiwiliḡa qacguc niḡareḡ gédacziḡ zéaḡzu. Hélaecnec eḡac eḡac ionac ewa siḡgina zéma ewa qerigina imi hiḡḡac hiḡgara.

⁷ Néḡ Anutunéḡ ini unumac. Élénec zakoḡnéḡ unuyu biridacmu. ⁸ Eḡaḡ ezelaḡ giḡanéḡ waḡu qoḡzontoḡ géma maunuyu biriaḡzu. Waḡu inicaḡzu séc orucḡina giliaḡzu. ⁹ Ic momac yanda bac yandi yandi wamma Anutuac ai zéauma haka silicya qeriaḡnéḡ hiḡḡac hiḡgarawac nimmu.

¹⁰ Ic solaḡa eneḡ Yaweac niḡac wamma zézé séḡiséḡi wamma néḡḡacma iwac muru kemmu. Qeri solaḡ keczu séc séḡéra herec wammu.

Legic 65

Mériaḡ hemiyu ewa hia ac zéyec.

¹ (Legic galeḡawac; Dawidiac legic zéra, 'Legic'.) Anutu, mepé qepésiac legicnéḡ Zioniguc guac mambéc hezac. Ic eneḡ zézé seli acḡina meselima wandacmu. ² Anutu gi zéwelecnina niḡaḡzaḡ. Ic séwiginaḡ moczoḡ guac muru hamu. ³ Képésicnéḡ nonogiczac. Gi képésicnina aunénécmina. ⁴ Ic embac geḡ unuruna hosucgaiguc hama kecaḡzu imi eneḡ séḡiséḡi giḡaḡ. Guac amaga, guac ocmuḡ téréyawac tanec héḡsoroc sorocgia imi héḡni zézé séḡiséḡinéḡ sécgé nénécmimac.

⁵ Miḡ Kewu geḡ mia haka solaḡa méndacma haka silicga welic welicḡianeḡ acnina melenḡ nénécmiaḡzaḡ. Neḡaḡ aḡgéḡ titinina Anutu, baec tetcgia zéma konduḡ lakec arunecnéḡ guac muru héima nammuc hezac. ⁶ Gi kucga imi rikū ésécnec zikima kucgaḡnéḡ baec boḡa miyacgéneḡ. ⁷ Konduḡac hétéḡa zéma temboḡawac hétéḡa zéma ic embac ionac qeweloḡ yanda imi mebélac géaḡzaḡ. ⁸ Baec tetcgiaiguc kecaḡzu imi eneḡ guac asé kiwiga méréra niḡac bac yandi yandi waḡaḡzu. Wainénécmina ama ḡiaḡḡiaḡawac naguya zéma ama mariyawac

naguyaiguc séc ic embac keczu momac yanda neňañ ségiségi legic héiwiñ.

⁹Baec goiya héima doku haimima halécya mihicjima Anutuac doku téfaraiguc doku tina sécgéanzac. Baec imuhuc mindiñima nene yaka[§] mihicñi nénécmianzan. ¹⁰Geñ mia ai takareñiguc doku sécy haimima baec boña héimindiñima kia silic silicyanéñ héiyu qérawia qeanzac. ¹¹Ai yawuñnina imi guac ewa hiawac mériañnéñ ic kewuac opoc héimina, tikeñ tiha wañanzan baec imuac séc halécyaguc wañanzac. ¹²Baec kisia, baec lulucyaguc imi acguc halécyaguc wañu, baec boña komoc komocnéñ zézé ségiségiac séwi usuginaguc^h wanzu. ¹³Baec lulucyaiguc ramanéñ hoturu mima hezac. Baec wéñwéñgia kondonaiguc imi padinéñ hoturuma hezac. Imuac momac yanda ieneñ ségiségi wamma qacma legic héizu.

Legic 66

Anutuac hiaya niñac mepésimigic.

¹(Legic galeñawac; Legic méñac legic zéra.) Baera baera Anutu zézé ségiségi wammigic. ²Qac buñayawac edamuya imuac legic héimima mepé qepési edamuyaguc héimigic. ³Anutu yomuhuc ézégic; Yei guac aiga imi eeyaguc yéwéria. Guac kucga yanda niñac hazéchécga eneñ méra bacgaiguc keczu. ⁴Wañu baera baera eneñ simiñ héima legic héigemma guac qacga mepési génzu. (Ohec)

⁵Hama haka silic Anutunéñ wamma meyec imi hénigic. Baec ic neňañ niñac wamma meyec imi eeyaguc yéwéria. ⁶Anutunéñ konduñ meleñu baec wañec. Wañu doku téfara qeriru baec hena doku nówéc hagic. Hama iwac niñac ségiségi wañiñ. ⁷Inéñ kuhanéñ hémbénaña ninicgaleñ wañ nénécmima kicyanéñ baera baera héñsosolianzac. Imuac ac qeqe ic ini séwi eñeñ ménda wammu. (Ohec)

⁸Ic embac momac yanda ini Anutu mepésima legic héimigic. Ewa hétéñ iminéñ héiyu nimmac. ⁹Inéñ kekec uñanina galeñgé nénécmiyu kekecninaguc kecanziñ. Wañu inéñ nanagé nénécmiyu hénaninanéñ tisuqisura ménda wañanzñiñ.

¹⁰Anutu gi imi manam batuc wañ nénécmima siliwa oanzu ésécneç mezeric nénécmineç. ¹¹Imuhuc wamma nonagicma ufigiguc nonopocma yéwéri qacninaiguc hai nénécmineç. ¹²Wañu wai énécmina ic embac ieneñ orucnina tidacgéma keñha wañgic. Nini geric zéma doku yanda qericma hani geñ mia héré nénécmima baec halécyaguc imuhucgeñ nonopocneç.

¹³Ni hofac ooac buña mema amaga téréyaiguc emma zézé seli acnawac tasia imi melenj gémmanj. ¹⁴Imi mia kua tasénanéñ zéseliyi. zérabéra

§ 65:9 Hebiraio aciguc; sençoñ padi. h 65:12 Hebiraio aciguc; rikunginaguc.

naléiguc nuac kuananéñ zéseliyi. ¹⁵Ni rama iwawac wéréñaguc zéma halécýaguc hofac ogémma burumakao iwa zéma noniñ momacnec haigémman. (Ohec)

¹⁶Anutuac bac yandi yandi wamma kecanzu ini moczoñ hama ningic. Anutunéñ kekec uñanawac ai meyec imuac zéau énécmiman. ¹⁷Neñ nena kuananéñ qacmima ezelañnanéñ legic héimiman. ¹⁸Ni qerinaiguc kápésic dongéma kecbinec inéñ ménda niñ némbacnec, néñ ¹⁹inéñ hélacnec niñnémma nuac zéwelecnawac gezac qeyec. ²⁰Anutu mepésimigic, inéñ zéwelecn ménda elicgéma goi héihéiya ménda aṅgé tinéñec.

Legic 67

Anutu mepésimimu.

¹(Legic galeñawac; wañgoñ hésiaguc, legic méñac legic zéra.) Anutu, goi héihéi wañ nénécmima mériañ nénécmima kic tanecga asahagucnéñ ninicna. (Ohec) ²Imuhuc wamma guac hénia imi baeciguc, guac aṅgéñ titiac buña imi baera baera énézéna nimmu.

³Anutu wai énécmína baec séc ic embac tuña tuña gi mepési gémmu. baec séc ic embac momac yanda ieneñ legic héigémmu. ⁴Énézéna baera baera ségiségi wamma ewa hia nimma legicya héimu. Inéñ ic embac keñkésa hakésaya qahac zégési énécmima baec qahaiguc ic embac hénia hénia imi galeñgé énécmimac. (Ohec) ⁵Anutu wai énécmína baera baera ic embac ieneñ gi mepési gémmu. Ic embac momac yandanéñ gi legic héigémmu.

⁶Baecnéñ héla haizac. Anutunéñ neñañ muru mériañ nénécmimac. ⁷Anutunéñ mériañ nénécmiyu baec tetcgia séc moczoñ Anutu eeya héimu.

Legic 68

Mepé qepési zéma ewa hia ac.

¹(Legic galeñawac; Dawidiac legic zéra, Legic.) Anutu yaru, hazéchéra héndéñ énécmiyu tuidacmu. Héñara meanzu ionac wañ énécmiyu moczoñ iwac murunec néñgacma kendacmu. ²Luhucnéñ hofac mihilañgéyu keñanzac ésécnec nesi énécmiyu kendacmu. Gericiguc kendolnéñ pépélíma maanzac ésécnec ic biria eneñ Anutuac wésiaiguc humu qai wandacmu. ³Ic solaña eneñ ségiségi wamma Anutuac wésiaiguc técgéma aria mema ewa hia nimma ségiségi wammu.

⁴Anutuac muru legic héimima iwac qara mepésimimu. Hosusuiguc tacma

baec kéra kérésiaiguc kenha wañajec i meyacmigic.ⁱ Iwac qara imi Yawe, wésiaiguc técgéma aria memu.

⁵Rara téréyaiguc kecanzac Anutu iminéñ gupañ merac onac mañgoc zéma embac malé onac zégésigési ic kiwa wanzac. ⁶Anutunéñ ningumbi ningun keczu imi ama géséhéra mihicñi énécmima hésa amaiguc keczu imi metecgé énécmima kekecgina mébéréñgé énécmianzac. Néñ acqeque ic ionac tacyacac buña imi baec kérakérasia wañanzac.

⁷Anutu, ic embachécga wéséginaiguc walac kenec nalé imuaru, baec kéra kérésia qericma kenec nalé imuaru, (Ohec) ⁸baecnéñ hiriyu kurumeñnéñ mayec.^j Wañu Sinai baec boña acguc Israelac Anutu guac wéségaiguc hiriyec. ⁹Anutu geñ kia sécyá haina mayec. Guac mératéc buñahécganéñ météqététan wañgic meseli énécminec. ¹⁰Imuhuc wamma guac hénaríñ hécgá imuaru onopocna kecgic. O Anutu, geñga hiaga niñac maqeqeya ionac imi iwawai mihicñi énécminec.

¹¹Geñ ackuazéc nénézéna embac gezac qézéñ ac zéauanzu imi tun yandaguc wanzac. ¹²Téñgíñ ic tuña tuña ionac ic kewu hécginanéñ ichéra iniguc néñgacma kendacgic, embac amaiguc kecgic ieneñ^k acguc téñgíñ ic onac ama baec saocyaiguc iwawai mema hama méndéñ énécmiyec. ¹³Ini rama demíñ qeriaiguc hegic tanera imi kembo nei qeñgaña siliwanéñ oso osoya, nei zucya goli qaoranéñ oso osoya ésécnece wañec.

¹⁴Wandac wandac medac medac miñinanéñ ic kewu héndéñ énécmiyu Zalmoniguc komboc efefia luhucnéñ mihilangéyu sicsaoc maanzac tanec wañgic.

¹⁵Basanac baec boña imi Anutuac buña. Basanac baec imi eñeña yanda. ¹⁶Baec boña eñeña eñeña ini némac niña baec boña^l Anutunéñ tacyac wampañ zé wanzac imuac nimbupuc wamma héñ sosolizu? Hélañec Yawenéñ baec boña imuaru hémbénaña kecmac.

¹⁷Anutuac yaré qeqeac becosicac karesi imi zañgégina tauseña tauseña wanzu. Miñ Kewunéñ sugcinaiguc keru héñni Sinai baec boña tacyacac buña téréyaiguc keczac ésécnece wanzac. ¹⁸Gi ou eñeñaiguc eñnece nalé imuaru hésa ic énépésinece imi héré énécmima kemma ic onac murunec me acqeque ic ionarunec acguc momacnece sese menec. Mema Yawe Anutunéñ imuaru tacyac wampañ zé eñec.^m

¹⁹Kaiweya kaiweya yéwérinina nonagicma bisianzac Miñ Kewu Anutunina imi mepésimimu. (Ohec) ²⁰Anutu imi añgégíñ titi miñina. Humuc igucnece qizizíñgéma kenkeña imi Anutuac murunec.

ⁱ 68:4 Kiwi tosaraiguc; 'meyacmigic' ménda oma 'héna yanda haimigic' ooyawac hezac.

^j 68:8 Anutunéñ Mose héna ac mimañ zé mayec nalé imuaru gururu mericma parandan pilitic qeyu hosusu zapéla mayec imuac niñqelima zézac. ^k 68:12 Hebiraio aciguc; embac méñ amaiguc kerec. ^l 68:16 Zion baec boña niñac zézac. ^m 68:18 Zion baec boñaiguc eñec.

²¹ Hazéchéra ionac orucgina, nalé séc késpedesac héna tima kenha wañanzu imi onac oruc zuc ic kewuac opoc tanec mezericgic heheya imi Anutunén qésemma unumac. ²² Miñ Kewunén zézac; Neñ wañ énécmiwa ienen Basan igucnec lilingéma hamu. Wañu kondun hingac hingara igucnec munguc lilingéma érému.ⁿ ²³ Hagic enen humumia unuma sacginaiguc hénagina tindungégic kazugina acguc sacgina nemu.

²⁴ Anutuna, ic kewuna gi ocmuñ téreyaiguc kereña ienen géngic. ²⁵ Walac legic héihéi ic enen hocma kengic imuac andiaiguc wañgon ic enen embac serañ tambariñ ginaguc ionac sugcinaiguc méndac énécmima kengic. ²⁶ Israel hénaoriñ sugcinaiguc Miñ Kewu Anutu mériañ ac wammigic. Israelac doku hogocya igucnec hicñihicñiya ini imuhuc wammigic. ²⁷ Imuaru imi ziagina Benzaminac sac taséhéra ienen kiwa wañ énécmima kecgc. Wañu Yudawac galeñhéra zéma Sebulonac galeñhéra zéma Naftaliac galeñhéra ienen momacnec kecgc.

²⁸ Anutunén kucgina zéhiaru énécmizac. O, Anutu neñañ niñac wañ nénéc minec imi meseligina. ²⁹ Ocmuñga Yerusalem taczac imuac niñac wamma ic kewu enen guac sese mema hamu.

³⁰ Zélén baeciguc hasén yañ zéma burumakao iwa tuñaguc zéma baera baera imuac burumakao merawa imi ac geriwiguc wañ énécmima. Anutunén ic yaréac siña niñanzu imi héndén énécmima siliwagina tidacgéyec. ³¹ Ic kunen enen Izipte baeciguc érégc, Etiopia ic enen focdac méragina meyacma Anutuaru opocamumu.

³² Baecac héncaleñ ama areña yanda moczon Anutu legic héimimu. Miñ Kewu mepésimimu. (Ohec) ³³ Inén kurumeñ kerecac keczac imuac qahaiguc tacma parandañ ésécnec ac zéanzac.

³⁴ Anutuac kuha zéau énécmigic. Iwac eeya yéwérianén Israel qacginaiguc hezac. Iwac kuhanén kurumeñiguc hezac. ³⁵ O Anutu ocmuñgaiguc kecanzañ gi imi welic welicgiaguc. Israelac Anutu imi eneya ic embachéra ionac kuc énécmima meseli énécmianzac. Anutu mepésimigic!

Legic 69

Qenesi wawaña igucnec metecgé mimac niñ welerec.

¹ (Legic galeñawac; ‘Baorac zariñ’ ewaiguc, Dawidiac legic zéra.) O Anutu ni metecgé nénnna. Dokunén déméñgaiguc^o éréma sécgézac. ² Ni hauruc gizon dumuñ qahac imuac qeriaiguc hingacmanec kecqua. Ni

ⁿ 68:22 Hénia imi Anutuac hazéchéra enen néngacma kemmuac séc qahac wañu baec boña zun igucnec me Kondun Humumia imuacnec lilingéma hamuac hezac.

^o 69:1 Hebiraio aciguc; kekec uñanaiguc.

doku hingac hingaraiguc hingacba, temboŋ yandanéŋ hoturu nénzac.
³Guac qacma kecba kucna qahac waŋu, déméŋna kérakérasia wanzac.
 Anutunawac mambéc kecba kicna aguc méiméiŋa wanzac.

⁴Héniana qahac mézétiti wannénzu imi oruc zucna ogicma sasala wanzu. Héniana qahac numa mebirí némbiŋ zé wanzu imi eneŋ gelec malec qahac. Iwawai ni kowu ménda meyi, waŋu melen énécmimaŋ niŋac téŋésima qesinéŋgic énécmimaŋac hezac. ⁵Anutu, gi imi ni ic témpíŋa kecŋua héniana imi ninzaŋ. Imuac képésicna kicgaiguc winiŋu hezac.

⁶Kurumeŋac téŋgiŋ ic tauseŋa tauseŋa Anutu Yawe, guac niŋkumuma kecanzu imi eneŋ nuac niŋac wamma gamugina nimbu niŋac. O Israelac Anutu, guac hochoc ai meanzu imi eneŋ nuac niŋac mematiti mihicŋiwu niŋac. ⁷Gamunéŋ kic tanecna osonénzac. Waŋu ni guac niŋ wamma imi bisiqatéŋ wanzua. ⁸Ni nuac dac munahécna ionac muru ic méréra ésécnec wamma kecŋua. Sac taséhécna ionaru ic enia tanec kecŋua.

⁹Imi mia guac amagawac siŋniŋ henénzac iminéŋ geric bélaŋ ésécnec noyu imuhuc wanzua. Zébiri géŋanzu ionac zébiri qébirinéŋ nuac qacnaiguc mazac. ¹⁰Ni nene ziki kecma kekec uŋana memaamuma kecba ic embac eneŋ zédesi waŋ nénzu. ¹¹Ni ewa biricac séwi usuna héima kecba ic embac ieneŋ isocfagociguc nopoczú. ¹²Ama areŋ yanda imuac saŋgulaŋiguc taczu imi eneŋ zédesi waŋ nénzu. Doku seli nema ewa soho keczu imi eneŋ aguc legiciguc nopocma zédesi waŋ nénzu.

¹³O Yawe, ewa hiagawac naléiguc zéwelec géŋzua. O Anutu, zéwelecna niŋnémma guac goi héihéiga yandanéŋ mehiaru némbésémaŋ. ¹⁴Ni gizoŋ hingac hingara igucnec metecgé nénnu hingacbi niŋac. Hazéc waŋ nénzu ionac murunec zéma doku yanda igucnec metecgé nénnu. ¹⁵Doku yandanéŋ hoturu némma qécgé néŋu dumuŋaiguc hingacbi niŋac. Gizoŋ hingac hingaraiguc hingacba kuayanéŋ qacnaiguc ha kizicgéwac niŋac.

¹⁶Yawe guac goi héihéi imi hiabia. Imuac acna melen némma guac ewa biric yanda niŋac nuac liliŋgéwésémaŋ. ¹⁷Guac kic tanecga imi welen qeqe icga ménda musaŋgé némbésémaŋ. Ni zérabéra qeriaiguc tacŋua focdac acna nimbésémaŋ. ¹⁸Qeri uŋanawac hosucgé némma mulu menémma hazéchécna ionac murunec boŋhére menémbésémaŋ.

¹⁹Gi imi nuac gamuna zéma zébiri qébiri imi nindaczaŋ. Nuac hazéchécna imi moczoŋ wéségaiguc keczu. ²⁰Zébiri qébirinéŋ nuac ewa qerina mebiriyu niŋyéwécna imi sécgénéŋu kic hima hocba ewa biric waŋ nénéŋa méŋ ménda keczac. Waŋu kic hima hocba mebélacgé nénéŋa méŋ ménda keczac. ²¹Ieneŋ sacmasi biria imi nemaŋ niŋac néŋgic. Démeŋna zicgéyu doku howuraguc nemaŋ niŋac néŋgic.

²²Waŋénécmina wéséginaiguc neneac tatacnéŋ hénagina dérécgéyu luaeginanéŋ bétac wamma iniyu. ²³Waŋénécmina kicginanéŋ siŋindéŋgéyu hémmuac séc qahac wammac. Kembaŋ ginanéŋ kuha qahac

waŋu hirimu. ²⁴Qeri biricga qacginaiguc qocgéna mayu. Guac qeri biric bélaŋagucnéŋ ionaru suluma kemma énépésimac. ²⁵Tacyacginawac buŋanéŋ biridaru ama kisia wandacmac.

²⁶Ieneŋ imi ic geŋ ununec imi muŋguc ununesi waŋ énécmima, ic geric mihicŋi énécminec imuac suruc siŋa nimma waŋzu. ²⁷Hakagina qariŋ qaringia imuac qahaiguc hakagina qariŋ qaringia muŋguc toroqe énécmima, guac zégésigési solaŋaiguc ménda keremmu. ²⁸Qacgina imi kekec hémbénaŋa imuac kiwiiguc auna ic solaŋa ionac qacginaiguc momacnec ménda hemac. ²⁹Ni imi maqeqeya wamma zérabéraiguc qenzer manzer qema kecŋua. Anutu guac aŋgéŋ titiganéŋ meyac némbésémaŋ.

³⁰Ni legiciguc Anutuac qara héimimaŋ. Ewa hia ac ézéma Anutuac qac buŋaya meyandimaŋ. ³¹Iminéŋ mia burumakao ilihaguc zéma haséraguc imuhucya ogicma Yawe ségiségi mihicŋi mimac. ³²Gumbénzénzén icnéŋ imi hémma ségiségi waŋzu. Anutuac hochoc waŋanŋu ini imi ewa qerigina meqeligic kekecginaguc wammac. ³³Yawe imi maqeqeya niŋénécmima eŋeya hia niŋac wamma hésa ic kecŋu imi mematiti ménda waŋ énécmimac.

³⁴Baec kurumeŋnéŋ i mepésimiyic, konduŋ zéma doku yaŋ imuaru sécgéma hezu imi moczoŋ i mepésimu. ³⁵Anutunéŋ Zionac aŋgéŋa tima Yuda ama areŋa kunéŋ kunéŋ meyacgémac. Waŋu hénariniŋ hécgá imuaru kecma miŋina wammu. ³⁶Iwac welen qeŋe ichéra ionac qelihéra ieneŋ Zion baec imi mératéc memu. Qara siŋ nimmianŋu imi eneŋ imuac geriaiguc kecmu.

Legic 70

Hazéchéra ionarunec metecgé mimac niŋac zéwelerec.

¹(Legic galeŋawac; Dawidiac legic zéra, haka ménac niŋqelima ooya.) Anutu focdac ni metecgé néŋna, Yawe focdac méra némbésémaŋ. ²Waŋénécmima nuac kekec uŋanawac hochoc waŋanŋu imi eneŋ gamu qeŋe zéma gamu mamasuŋ mihicŋimu. Mebiri némbiŋ zé waŋanŋu imi waŋ énécmima andé andé kemma gamu mihicŋimu. ³Ahaec, ahaec zéma desizu imi waŋ énécmima gamugina niŋac wamma andé andé kendacmu.

⁴Guac hochoc waŋanŋu imi moczoŋ waŋ énécmima guac niŋ wamma ségiségi wamma ewa hia nimmu. Waŋu guac aŋgéŋ titiac niŋkumuma kecánŋu imi waŋ énécmima nalé séc Anutu imi kunéŋ yanda! zémanec kecmu. ⁵Ni maqeqeya zéma météqététaŋ kecŋua. Anutu focdac hawésémaŋ.

Gi imi nuac héipucna. Ni metecgé nénéŋa imuac miŋina, sosola ménda wamma focdac hawésémaŋ.

Legic 71

Saiwa memima méra mimac niñac zéwelerec.

¹Yawe ni néngacma guac muru hazua. Hémbénaña gamunaguc ménda wammañ niñac galenǵé nénna. ²Hakaga solañanén metecǵéma hulac némbésémañ. Gezac qenimma metecǵé némbésémañ. ³Gi imi nalé séc sañgi sañginawac bañec wambésémañ. Gi imi nuac zamanǵiñ zéma demin seli baec boñaiguc nanaña, imi añaña timac niñac zéna hicñima hezac.

⁴Anutuna ic biriawac méria igucnec metecǵé nénna. Kaiziliweñ zéma biria meme icnéñ népésiñ méria igucnec metecǵé nénna. ⁵Hénia imi yomuhuc; Min Kewu Yawe, Nuac niñkumuna imi guaru hezac. Komocna igucnec guac muru héima namma kecanzua. ⁶Neñgocnawac hériiguc kecbanec népésinecac népésianzan. Neñgocnawac tomenañiguc kecba geñ nuagicna mayi. Mepé qepésina zéñgé toroya qahac imi guac buña wanzac.

⁷Ic tuñagucnéñ nuac niñgic ic témpina tanec wañu néñsosoligic. Wañu geñ mia nuac sañgi sañgi selina wañanzan. ⁸Nuac kuananéñ kaiwe herec guac edamuga zéauwa mepé qepésiganén sécǵéanzac. ⁹Ic yanda wamma kecmāñ nalé imuaru ménda wainémbésémañ. Kucna audacba mamaya wañu ménda wai némbésémañ. ¹⁰Hazéchécna ieneñ nuac zéemi ninzu. Wañu kecec uñanawac awima taczu imi eneñ nuwin zé zéareñ wamma yomuhuc zégic imuhuc zéwelecza; ¹¹Anutunén i waimizac metecǵé mimiawac ic méñ ménda keczac, nesima késani. ¹²Anutu lakec ménda néngac némma kembésémañ. Nuac Anutuna focdac méra némbésémañ. ¹³Wañénécmina qeri uñanawac hazéc wannénzu imi eneñ gamu qeqe zéma humuc mihicñimu. Wañénécmina mebiri némbiñ zé wanzu imi zédesi zéma mematinén hoturu énécmimac. ¹⁴Ni imi nalé séc guac niñkumuna gi séc méñ meemma mepési gémmañ. ¹⁵Ni guac haka solaña oloñ oloñawac séc qahac imi zéma guac añañ titiac ai imi kaiwe herec zéau énécmimañ. ¹⁶O Min Kewu Yawe, ni guac hama guac wawañ memega kuhaguc imi mepési gémmañ. Ni guac haka solaña imuacnec sac niñqelima zémañ.

¹⁷Anutu gi imi ni komocna igucnec ac pakeñ ku nénnecac néñanzan imuac mia ni érema deguc guac wawañ memega welic welicgia imi zéau énécmianzua. ¹⁸O Anutu ni ic yanda wamba oruc zucna lalac lalac wammac nalé imuaru acguc ni ménda wainémbésémañ. Ni kucga imi hicñisai méndacma hahaya ionac énézédacmañ imuac nalé sura séc ménda wainemma niguc kecbésémañ. ¹⁹Anutu guac haka solaña imi eñeña yanda. Anutu gi haka silic kuneñ yanda menec, imuac mérénén gi ésécnec wammac.

²⁰ Zérabéra réwéria sasala mihicji nénec Miñ Kewu geñ mia ni munguc meqeli némma baec dumuc sira hiñgac hiñgara igucnec munguc hérénénna érémañ. ²¹ Ni séc méñ meyadi nénna. Liliñgéma ewa qerina mebelacgé nénna.

²² Anutuna ni gita kulelenén gi mepésima guac haka héla imuac mepésigemmañ. Israelac Miñ Kewu téréya ni gita kulelenén gi mepési gémmañ. ²³ Gi mepési gémba, kua tasénanén ségiségi wamma qacmac. Wañu kecec uñana angéña tinec imi acguc imuhuc wañgémmac. ²⁴ Nuac ezelañna acguc kaiwe herec guac haka solaña zéaumac. Imi mia mebirí némmañ zé wanžu imi enén gamu mihicjima sicsaoc wanžu imuac mia imuhuc wañgémmañ.

Legic 72

Ic kewu nañgémima galeñgé mimac niñ zéwelerec.

¹ (Solomonac legic zéra.) Anutu guac niñgési gésigawac kuha imi ic kewu iwac miwésémañ. Solañanec galeñgé énécmimiawac kuha imi ic kewuac naña mina. ² Inén ic embachécgá solañanec niñgésima maqeqe hécgá héna ac méndacma dindíjanec zégési énécmimac. ³ Inén imuhuc wañu baec boña eñeña eñeñanén ic embac ionac mériañ mihicji énécmimu. Wañu baec boña komoc komoc acguc imuhuc wañ énécmimu. ⁴ Wañu inén ic embac maqeqeya héipuc wañ énécmima météqététañ ic añgégina tima helanži énécmianžu imi hézéggé énécmidacmac. ⁵ Inén kaiwe zéma maso nañicnec nañselima hicñisaiya hicñisaiya inicgaleñ wammac niñac wammiwésémañ. ⁶ Inén qézézac qegic mama heheya imuaru kianén mazac ésécnec, wañu kia yanda baec mézécgézanc ésécnec wañ énécmimac. ⁷ Iwac naléiguc imi ic solaña enén yandi saima kecgic maso asaha nañunec luae sécgé énécmima hemac.

⁸ Inén konduñ hénihénia igucnec tetcgiawac séc, doku téfara Yufurata igucnec baec tetcgiawac séc galeñgé énécmimac. ⁹ Baec zéléñaiguc kecanžu imi enén iwac wésiaiguc sigémigic hazéchéra enén seitoton ezelañ ginanén bézéma nemu. ¹⁰ Tarasisi zéma konduñ baec komoc komoc imuac ic kewu ienen takis haimimu. Arabia zéma Ediopia^p ic kewunén sese eeyaguc mema hamu. ¹¹ Ic kewu momac yanda wésiaiguc sigémigic baera baera i welenqemimu.

¹² Inén ic embac iwawai niñac osiqosi kecanžu imi enén qacgic metecgé énécmima maqeqeya héipuc ichécgina qahac imi metecgé énécmianzac. ¹³ Inén maqeqeya zéma météqététañ kecec ionac ewa

^p 72:10 Hebiraio aciguc; Shewa zéma Sewa.

biric waŋ énécmima iwawai niŋac hochoc ai mema kecanzu imi humuc igucnec metecgé énécmianzac. ¹⁴Inéŋ ic embac helanŋi énécmianzu ionac murunec zéma kaiziliweŋ ic ionac murunec sacginawac niŋu eeyaguc waŋu kekec uŋagina aŋgégina tiénécmianzac.

¹⁵Inéŋ kekecyaguc keru Sebowac goli mema hama iwac muru haimimu niŋac wanzua. Waŋu ic embac ieneŋ iwac niŋac wamma nalé séc zéwelecma kaiwe herec legic héimimu niŋac wanzua. ¹⁶Baec séc padinéŋ sécgéma hemimac. Baec boŋa qahaiguc acguc padi heyu luhucnéŋ mihilaŋgéyu Lebanonac ic hésa ésécnec hirima nammac. Ama areŋa yandaiguc imi ic embac eneŋ imi baec kisiaguc zéléŋ ésécnec kucginaguc saima kemmu. ¹⁷Qara imi hémbénaŋa, kaiwe ésécnec hehe seli hemac. Ic embac ionac imi iwac niŋac wamma mériaŋ énécmiyu memu. Baera baera ic embac ieneŋ iwac mia mériaŋaguc zémimu.

¹⁸Momacguc eŋeyanec wawaŋ meme welic welicgia waŋanzac Israelac Anutu, Yawe mepésimimu. ¹⁹Qara zézé bipiyaguc imi hémbénaŋa mepésimimu. Baec séc iwac edamuyanéŋ sécgéma hemac, hélacnec, hélacnec!

²⁰Yesiac naŋa Dawidiac zéwelec ménéŋŋ you hama tecgézac.

Kiwi 3

(Legic 73–89)

Legic 73

Hélanŋi énécmianzu ionac méra igucnec hulac énécmimac niŋ zéwelerec.

¹(Asafeac legic.) Anutunéŋ Israel ionac suginaiguc ewa qerigina lalac lalac kecanzu ionac muru hia waŋ énécmianzac. ²⁻³Néŋ ni imi kaiziliweŋ ic ionac kekec mériaŋaguc imi hémma séwi eneŋ ic ionac nimbupuc waŋi imuac niŋac hénana tisuqisurac wamma manumaŋ zé waŋec. Waŋu nanaŋnawac qambaŋa imi keŋ sangimaŋ zé waŋec. ⁴Ieneŋ imi humucac naléiguc acguc hafi geriwa qahac kucginaguc kecma humuanzu. ⁵Tosara ionac ésécnec zérabéra ménda mihicŋima yéwéri ménda mihicŋianzu.

⁶Imuac séwi eŋeŋginanéŋ soronŋina waŋu kaiziliweŋ ginaŋéŋ ionac séwi usu waŋanzac. ⁷Ieneŋ haléginaguc waŋu kicgina qégélianzac. Waŋu iwawai ewa siŋginawac séc ogicma késa keczu. ⁸Ieneŋ zédesi waŋ énécmima zébiri qébiri waŋ énécmima séwi eŋeŋginaiguc tericgé énécmima helanŋi énécmianzu. ⁹Kuagina imi kurumenŋac séc emma keczac. Waŋu ezelaŋgina imi baec séc lelecgéanzac.

¹⁰Imuac ic embac ieneŋ liliŋgéma keŋ toroqe énécmima dokugina kuaya qeqeya moczoŋ qécgéanzu.

¹¹ Anutunéj dimuhuc niŋtegicmac? Eneŋa miŋina imi niniŋaguc wambacnec zéanžu. ¹² Inictegicgic. Ienej imi ic biria ionac héniaŋina imi ewa éréhéc ménda wamma kecma hinacgina meyangianžu. ¹³ Ni ewa qerina galeŋgé kecba lalac lalac waŋu mérana zuacma kápésicna qahac zéma kecaŋi imi héla qahac wanzac. ¹⁴ Ni kaiwe herec zérabéra mihicŋima siŋunec séc zéqindiŋi waŋnéŋu kecaŋi. ¹⁵ Ni imuhuc zéaumaŋ zé zéwinec miŋ kewuac nambérac héra ikoc waŋ énécmiwinec

¹⁶ Dimuhuc hénia imi niŋasarimaŋ zéma batucgéma nimba sécna ogicma yéwéria waŋec. ¹⁷ Waŋu Anutuac ocmuŋ qeriaiguc keremma nimmaguc kekecginauwac tetcgia imi niŋasariyi. ¹⁸ Hélaacnec geŋ mia ic biria ini baec susuraciguc onopocma humucac buŋa gili énécmianzaŋ. ¹⁹ Ienej dimuhuc éléŋnec birianžu? Tericgé énécmiŋa aurigic, usuŋénécmiŋa qahac waŋanza. ²⁰ Ic neŋaŋ gau igucnec yacma gau héŋiŋ imuac ninni eŋomia waŋanzaŋ acécnec gi yacbésemaŋ nalé imuaru ionac niŋna eŋomia wandacmac.

²¹ Ewa biric wamba wéiwécnaiguc néyu ²² ni sicsaoc niniŋna qahac kecba kicganéŋ nénnna wéségaiguc haséŋ yaŋ acécnec waŋi. ²³ Waŋu geŋ mia nuac méra héinaiguc késana ni nalé séc giguc kecanžu. ²⁴ Geŋ pakeŋ acganéŋ zéqindiŋi némma biaŋ kecma edamugaiguc nuagicma kembésemaŋ. ²⁵ Gi qahac waŋu mérénéŋ kurumeŋiguc kecnénzac? Gi qahac waŋu, baeciguc méŋac méŋ niŋkumuma kecanjac séc qahac. ²⁶ Séwi qerina imi qasima kenzac, néŋ Anutu gi imi ewa qerinauwac kuha^q zéma buŋana hémbénaŋa wanzaŋ.

²⁷ Anutu héŋacya mema lakec keczu imi eneŋ moczoŋ biridacmu. Gi waigemma keŋgic séc mebiri énécmianzaŋ. ²⁸ Anutuac hosuraiguc kekec iminéŋ nuac mériaŋna wanzac. Gi imi nuac saŋgi saŋgina imuhuc zéma nimma wawaŋ memega moczoŋ zéau énécmimaŋ.

Legic 74

Héŋgaleŋ ama areŋ yandaginawac zéwelecgic.

¹ (Asafeac legic zéra.) O Anutu gi némac niŋac hémbénaŋa wai nénécmizaŋ? Dimuhuc ramahécga galeŋgé nénécmianzaŋ ionac qeri biricac hofac qéfacgé nénécmizaŋ? ² Hénaoriŋ hécga ionac kisic areŋ tuŋa tuŋa becarunec aŋgéŋ tima metecgé énécminec imi niŋqeli énécmima guac baec boŋa téréya Zion imi momacnec niŋqeliwésémaŋ. ³ Hémbénaŋa mebiri mimia imuaru hénaga liliŋgéma hana, hazéchécga eneŋ ocmuŋga téréyaiguc kaiziliweŋ hénia hénia wamma keczu.

⁴ Hazéchécga eneŋ imi geŋ mihicŋi nénécminec ama areŋa yanda imuaru hériŋa héima filacgina imuaru kumugic nanzac. ⁵ Ienej imi naka

^q 73:26 Hebiraio aciguc; zamanziŋ.

meyacma ic zuṇ héianzu ésécnec waṇ nénécmima keczu. ⁶Deguc ienen imi naka zéma aiṇ hamanén ocmuṇac méra kiwi imi héiqésén wamma ⁷ocmuṇga geric higic zeyu guac qacga heyec imi zapi qema hezac.

⁸Qeriginanén imi qésénni qahac wandacmac zéma Anutuac azoazoro amaya amaya baec yomuaru nangic imi moczoṇ kumugic zedarec. ⁹Kiwi méréra mén ménda hénziṇ Anutuac tiliṇtiliṇ ic muṇguc ménda keczac. Nalé dahecac séc imuhuc mehorugima kecmac imi sucninaiguc méṇnéṇ mén ménda ninzac.

¹⁰Nalé dahecac séc hažécganén žédesi waṇgémmac? Inén hémbénaṇa gi zébiri gémmac? ¹¹Némac niṇac méraga, guac méra héiga imi aṇgétima zikima keczaṇ? Méraga imi tétécgā igucnec hulacma méra némbésémaṇ.

¹²Anutu gi imi becarunec nuac ic kewu kecneccac keczaṇ. Waṇu ic embac suginaiguc aṇgén tinénéc mimiawac ai imi meañnec. ¹³Gi imi kucganén konduṇ doku qericna éréhéc waṇec. Doku qeriaiguc mokolen yandawac oruha qésénec. ¹⁴Oawac oruha^r héžéngéma imi zélén yaṇ baec kéra kérésiaiguc kecanzu ionac nene buṇa énécminec. ¹⁵Baṇa zéna téyu doku yanda mayec. Doku téfara hémbénaṇa keṇkeṇa imi zéna zicgédarec. ¹⁶Siṇi kaiwe imi moczoṇ guac. Geṇ mia maso^s zéma kaiwe zéna hicṇiyoc. ¹⁷Baecac suc séré mihicṇima kaiwe nalé zéma kia nalé zéhicṇinec.

¹⁸Hažéc héccganén zébiri gémma ic embac niniṇgina qahac ienen guac qacga zébiri qébiri wammizu imi niṇ asariwésémaṇ. ¹⁹Kembo neiac kekec uṇa^t imi hasén yaṇ ménda énécmīna, guac ic maqeqeya ionac kekec imi hémbénaṇa eluṇ ménda gumac. ²⁰Baec tosara siṇidénžézac imuaru kaiziliweṇ ic ionac baṇec sécgéma hezu. Imuac niṇac sisipac acga imi niṇqeliwésémaṇ. ²¹Helanži énécmīmīa ienen gamuginaguc andé andé ménda kemmu niṇac waṇ énécmīna. Maqeqeya zéma iwawai niṇac osiqosi kecanzu imi eneṇ mepésigémmu niṇac waṇ énécmīna. ²²Anutu yacma žé solanjanina. Ic témpiṇa imuhucyanén kaiwe herec zébiri qébiri waṇgénzu imi niṇqeliwésémaṇ. ²³Hažéchécgā ionac ewa hétén imuac eluṇ ménda gumac. Yacma hažéc waṇgénzu imi onac qeweloṇ acginanén nalé séc guac muru haanzac.

Legic 75

Anutuac haka welic welicgiawac ewa hia ac wammigic.

¹(Legic galeṇawac; Ménda mebirī nénécmīna. Asafeac legic zéra.) Ewa hia ac gézéziṇ, o Anutu nini ewa hia ac gézéziṇ. Guac qacga qacni

^r 74:14 Izipte ic ionac zézéya. ^s 74:16 Kiwi tosaraiguc; asac mararaṇ ooyawac hezac.

^t 74:19 Mété qététaṇ icac kekec uṇa.

hosucninaiguc kecma melen nénécmianzan. Ic enen guac wawan meme welic welicgiawac zéaugic guac qacga gezac ninaiguc heyu niñanžin.

²Gi yomuhuc zézan; Naléya imi mewa hezac, ni hénac aciguc dindinanec zégési énécmiman. ³Baec zéma imuac tacyachéra imi hirimu, néñ neñ imi baecac tandéya késaseligima kecua. ⁴Séwi enen ic ionac séwi enen ménda wanžic zéma kaižiliwen ic ionac ilicgina ménda meyacgic enu zézu. ⁵Ini ilicgina meyacgic ou ménda emmac. Wanž séwi enenac déméñginanén ac ménda zému.

⁶Meyac énécmimia imi baec wanžona Is me Wes me Saut igucnec hahaya qahac. ⁷Zégésigési miñina Anutunina Yawenén méñac meyacmima méñac memamianzac. ⁸Yaweac mériaiguc sokoc taru wain hénia hénia lelecgégéya imuac sépéc sépéra qéitima érézac. Wain imi inén qocgéyu mazac. Mayu wain imi imuac gocya momacnec baeciguc ic biria ienen nedacmu. ⁹Ni imi Yakoboac Anutu imi hémbénaža zéau énécmima mepésimiman.

¹⁰Wanž kaižiliwen ic ionac ilicgina imi moczon mericdama ic solana ionac ilicgina meyac énécmiman.

Legic 76

Zégésigési miñina Israelac Anutu.

¹(Legic galeñawac; Gita kuleleginaguc, Asafeac legic zéra marayaguc.) Anutu imi Yuda baeciguc niñmimia. Wanž qara imi Israel sugcinaiguc niñgic kunen yanda wanžanac. ²Haliya imi Salem hénğalen ama arenaguc, tacyacwac ama duña imi Zioniguc hezac.^u ³Imuaru inén yaréac iwawai zakon gericyaguc zéma saiwa zéma sou imi qéséñu qahac wandarec. (Ohec)

⁴Gi imi baec boña yaré qema onagicna saocga wanec imuaru edamugaguc wanžan. ⁵Ic kawali imi unuyu mama hezu. Méñnéñ méñ méragina meyacmac ac séc qahac wanžac. ⁶Yakoboac Anutu gi ac wan énécmia yaréac karisi zéma becosic imi moczon gau yanda hezu.

⁷Gi momacguc sac bac yandi yandi wanğéñğéñawac buña keczan. Geñ qeri biric wanna méréñén guac wéségaiguc hia nanšelimac? ⁸Gi kurumenjiguc zétecgéna baecnén zénén hirihiri wamma néñ qema hezac. ⁹Imi mia, o Anutu geñ baeciguc gum bénzénzén ic aňğéñgina timan zé yacnec nalé imuaru imuhuc hicñiyec. (Ohec) ¹⁰Gi biriawac qeri biric wanna ic embac ienen mepési génzu. Qeri biricga saméña hegénzac imi rikun ésecnec zikiamuna hezac.

^u 76:2 Becnec Melkisedec naléiguc imi Yerusalem baecac Salem zéangic. Zion imi acguc Yerusalem baec boña imuac qara. Dawidinén zéyu imuaru Anutuac hénac acac katapa imi huama hagic.

¹¹Ini imi Yawe Anutugina sisipac ac memima ac imi meselima melen mimu. Lelec lelec keczu ini acguc moczorꝋnec eeya héimimiawac hezac iwac mia sese haimimu. ¹²Inéꝋ kawali wéségina makikia wésé qoꝋqoꝋ mihicꝋ énécmiyu ic kewu momac yanda bac yandi yandi wammizu.

Legic 77

Anutuac haka silic kuhaguc imi niꝋqeliyec.

¹(Legic galeꝋawac; Asafeac legic zéra Yédudun ewaiguc héihéiya.) Ni nuac ewananéꝋ Anutuac muru qacmaꝋ. Inéꝋ gezac qenémmac.

²Nuac zérabéra naléiguc ni Anutuac hochoc wamma siꝋiyaiguc mérana meyacma ménda memayi. Nuac kekec uꝋananéꝋ ic onac héibélac qéibélac imuac héꝋara meyec. ³Anutuac nimma ewa goro wamma niꝋyéwériwa nuac qerinanéꝋ birima kemma qiritic numajac zé waꝋ nénzac. (Ohec)

⁴Kicna héméꝋzalimaꝋ zéwa ménda wainénna niꝋyéwériwa acna zémaꝋac séc qahac waꝋec. ⁵Becnecac naléna niꝋqelima ⁶legic méꝋ siꝋi méꝋu héiyi imuac nimba qerinanéꝋ hiꝋgaru kekecac héniaawac hocma zéyi; ⁷Miꝋ Kewunéꝋ hémébénaja wai nénécmimac me? Ewa hia muꝋguc ménda waꝋ nénécmimac? ⁸Iwac goi héihéianéꝋ hémébénaja tecgézac me? Inéꝋ hémébénaja ménda niꝋnénécmimac me? ⁹Eluꝋ qeyu ewa hiawac ménda waꝋ nénécmianzac me? Qeri biricnéꝋ goi héihéiya hézicgézac me? (Ohec) ¹⁰Waꝋu muꝋguc yomuhuc zéyi; Ewana mayu nimba birizac. Ni eꝋeꝋa miꝋinawac méra héiyawac nalé^v imuac niꝋqelimaꝋ.

¹¹Ni Yaweac, wawaꝋ memeya becnec waꝋec imi niꝋqelima haka waꝋec imi zéaumaꝋ. ¹²Imuacnec toroqema ai menec imi moczorꝋ nimba hiꝋgaru guac wawaꝋ memega imi hiꝋgac hiꝋgarawac nimmaꝋ. ¹³Yawe guac hénna imi téréya yanda. Anutu méꝋ gi éséc kuneꝋ yanda méꝋ ménda keczac. ¹⁴Gi imi Anutu haka welic welicgia wawaꝋa. Imuac hiꝋꝋisaiya baeciguc keczu imi onac kucga imi énézéna hémmu. ¹⁵Guac kucganéꝋ guac ic embachéca Yakobo zéma Yosefeac qelihéra boꝋhére meénéc minec. (Ohec)

¹⁶Anutu doku yanda yandanéꝋ gi géꝋgic. Gémma bac yandi yandi wamma doku dumuꝋanéꝋ hiriyec. ¹⁷Hosusunéꝋ kia qocgéyu mayu sawanéꝋ buꝋ parandaꝋ héiyu piliticga acguc zakorꝋ ésécnec nówéc nówéc mayec. ¹⁸Luhuc neꝋgocya qeriaiguc guac parandaꝋ qaru pilitic asahanéꝋ baec séc qetagaliyu baecnéꝋ hirima keꝋha waꝋec.

^v 77:10 Anutunéꝋ méra héiyawac kuha mewininima Israel ic Izipe baec igucnec énépésima hayec imuac naléya.

¹⁹Guac héna dunğanéñ konduñ doku yandaiguc heyec. Wañu héna tawégawac uñaya imi hocanñiñ. ²⁰Ic embachécga rama tuñ ésécnec Mose zéma Aron iorac méragiranéñ onagicma hayoc.

Legic 78

Israel ic eneñ Anutuac hiaya ménda nimmigic.

¹(Asafeac Masikil legic zéra.) Ic embachécna ac pakeñna nimma gezacgina kuanaiguc haigic. ²Kuana angéma qeqaiñ aciguc héima ac saña becarunec imi zéau énécmimañ. ³Imi yanda hécninanéñ nénézégic gezacninanéñ nimma niñtegicma kecziñ imi mia. ⁴Nini imi qelihécgina ionac ménda musañgé énécmima Yaweac qac buña zéma kuha zéma haka welic welicgia imi hicñisai hahaya ionac énézéni hema kecmac.

⁵Héna ac imi Yawenéñ Yakoboac niñac kumuyu nanzac. Zézé seli ac imi Israel onac énézéyec. Wañu yanda hécninanéñ héna ac imi qeli hécgina ku énécmimu niñac énézéyec. ⁶Imi mia qelihécgina bianguc hicñi saima kecmu imi onac énézégic nimma ieneñ acguc imuhucyanec wañgic hema kecmac niñac imuhuc énézéyec. ⁷Wañu qelihécgina ieneñ Anutuac niñkumuma Anutuac wawañ meme imuac eluñ ménda unuyu héna ac imi niñtohoma kecmu. ⁸Yandahécgina ewa seli wamma ac qeqe wamma ewa qeriginanéñ eñeñ mama wañu keñhéi hahéi wamma Anutu solañanec ménda weleñ qemigic ionac ésécnec ménda wamma kecmu niñac imuhuc wañ énécmiyec.

⁹Eferaim^w qelihéra imi tewigina zéma yaréac iwawai tosara késa kecgic, nēñ yaré hicñi énécmiyu andé andé kendacgic. ¹⁰Ieneñ Anutuac sisipac ac ménda niñtohoma héna acwac héñara mema ménda méndacma keñgic. ¹¹Imuhuc wamma haka welic welicgia Yawenéñ wañec zéma énézéyu héñgic imuac eluñ unudarec. ¹²Becnec Anutunéñ Izipte baec yanda Soan baec kondonaiguc haka welic welicgia yandahécgina kicginaiguc wañec.

¹³Inéñ konduñ qeriru dokunéñ nēwéc nēwéc qauqau emma nañu onagiru sucnéñ suc keñgic. ¹⁴Wañu kaiweiguc imi hosusunéñ, siñi herec imi geric bélañanéñ walac andu wañ énécmiyec.^x ¹⁵Baec kéra kérasiaiguc imi baña qeriru dokunéñ doku hogocya hiñgac hiñgaraiguc éréanzac

^w 78:9 Yakobonéñ walac Ruben mihicñima imuac andiaiguc Eferaim mihicñiyec.

Wañu mériañ ac méréc meracwac buña imi Ruben waima Eferaimac mozocgéma ézéyec. ^x 78:14 Hosusu imi hazéchéra hénagina nezicgé énécmima Israel ic amia mihicñi énécmima kaiwe geriwa imi nezicgé énécmima néma naléiguc waima kemmu me zikima namu imuac énézéma qindñi énécmiyec. Geric bélaña imi siñi tunumañ measari énécmima siñiac sañgeña igucnec mehocñi énécmiyec.

ésécnec éréyu doku sécgina gumu énécmiyec. ¹⁶ Waŋu doku imi baŋa imuacnec éréma doku téfara ésécnec wamma keŋec.

¹⁷ Waŋu kileŋ ieneŋ imi toroqemanec képésic wamma baec kéra kérésiaiguc eŋeŋa miŋina andé qegic. ¹⁸ Ieneŋ ionac séwíac siŋ méndacma nene yaka niŋ qesima ewa qeriginanéŋ Anutu manam batuc wammigic. ¹⁹ Imuacnec toroqema, Anutuac hažéc wammima ac zéma Anutunéŋ baec kéra kérésiaiguc neneac tatac imi hia hai nénécmimacac séc? zégic. ²⁰ Inéŋ Moseac mérianéŋ baŋa qema doku mihicŋi énécmiyu doku téfara ésécnec luma keŋec, néŋ ieneŋ muŋguc Anutu zégicsiŋ megicsiŋ zémima inéŋ saméŋ zéma yaŋ busia hia mihicŋi nénécmimac ac séc? zégic.

²¹ Waŋu Yawenéŋ nimma qeri biric wamma Yakoboac qeri biric geriwiguc wammima Israel onac hažéc eŋeŋa waŋ énécmiyec.^y ²² Imi mia Anutu ménda ninžéŋgémima iwac aŋgéŋ titi ai imuac ménda héima naŋgic imuac mia imuhuc waŋ énécmiyec.

²³ Waŋu nówécgeŋaiguc inéŋ ou sawa ézéma kurumeŋac nagu auma ²⁴ ionac muru Mana^z imi kia ésécnec haiyu mayec. Mayu kurumeŋa nene haima gumu énécmiyec. ²⁵ Baec icnéŋ kuc miŋina ionac^a saméŋ negic. Anutunéŋ nene énécmiyu sécgé énécmiaŋec.

²⁶ Inéŋ zéyu baec waŋgoŋa Is igucnec luhucnéŋ yacma hayec. Waŋu iwac kuhanéŋ baec waŋgoŋa Saut igucnec luhuc wagicma hayec. ²⁷ Imuhuc wamma ionac yaŋ busia imi seitotoŋ ésécnec haiyu mayec. Nei putitima keŋkeŋanéŋ mama konduŋ sakasac ésécnec sécgéma heyec. ²⁸ Tacyac wawaŋa imuaru mama sel haligina lelecgéma heyec.

²⁹ Waŋu ieneŋ negic sécgé énécmiyec. Anutunéŋ séwíac siŋgina séc hai énécmiyec. ³⁰ Waŋu ieneŋ séwíac siŋ imuac héŋacya ménda mema keŋgic kuaginaiguc nene he énécmiyunec, ³¹ Anutunéŋ ionac hažéc waŋ énécmima sugina igucnec haléginaguc^b imi unuyu Israelac sacqeli ieneŋ tendiŋgéma mama humudacgic.

³² Imuhuc waŋ énécmiyec, néŋ ieneŋ nówéc képésic susucnec wamma kileŋ haka welic welicgia imi ménda ninžéŋgégic. ³³ Anutunéŋ kekecac nalégina eŋ mesoho énécmima waŋ énécmiyu zénéŋ hirihiŋi waižalaŋiguc naŋgicnec yawuŋa yawuŋa hama keŋec. ³⁴ Anutunéŋ tosara unuhumuyec nalé imuaru tosara ieneŋ zéwelecmima liliŋgéma hama Anutuac hochoc wammigic. ³⁵ Imuhuc wamma Anutunéŋ eŋaŋ zamanziŋ hilaŋeŋ keczac imi zéma aŋgéŋ titi miŋina keczac imi niŋqeligic. ³⁶ Néŋ ieneŋ kuaginanéŋ haléc ac wammima ezelaŋ ginanéŋ ikoc ac wammigic.

^y **78:21** Israel imi Yakoboac qara méŋ Anutunéŋ qacmimia, waŋu kiwi yomuaru imi qeli hécginaŋac imuhuc qacénécmizac. ^z **78:24** Nene méŋ kurumeŋiguc mayec imuac qara, qac imuac hénia imi lmi némac? ^a **78:25** Kiwi tosaraiguc; Anutuac kua meme uŋahéra ogic hezac. ^b **78:31** Kiwi tosaraiguc; kucginaguc.

³⁷Ewa qerigina Anutuac muru heyec iminéŋ kenhéi hahéi waŋu sisipac acyaiguc hélacnec ménda héima nangic.

³⁸Waŋu kileŋ Anutunéŋ ewa biric waŋ énécmima késpedescina wai énécmima moczoŋ ménda unu humudacma hatac sasala qeri biria imi waima qeri geric moczoŋnec ménda pocgé énécmiyec. ³⁹Ieneŋ imi baec ic kecma luhuc ésécnec kemma muŋguc ménda hamu imi niŋqelima imuhuc waŋ énécmiyec.

⁴⁰Baec kéra kérésiaiguc ieneŋ yei hatac dahec acqeque wamma ewa biric mihicŋi migic? ⁴¹Ieneŋ muŋguc muŋguc Anutu manam batuc wammima Israelac téréya miŋina qeri biric mihicŋi migic. ⁴²Ieneŋ iwac kuha ménda niŋqelima hazéc hécgina ionac murunec metecgé énécmiyec imuac naléya acguc ménda niŋqelima kecic.

⁴³Nalé imuaru Anutunéŋ Izipte baec Soan baec kendoŋaiguc haka welic welicgia imi mihicŋi énécmima ⁴⁴doku téfara yanda me komora meleŋu sac waŋu hima nemuac séc qahac wandarec. ⁴⁵Sék tuŋaguc méli énécmiyu hama awéénécmima inigic taŋa méli énécmiyu hama mebiri énécmigic.

⁴⁶Waŋu padi imi kambij onac buŋa qeyec. Waŋu aiguc hicŋima heyec imi zikoŋ onac buŋa qeyec. ⁴⁷Waŋu waiŋ ic imi kombocnéŋ, saŋsaŋ ic imi siŋunecac doku saŋgeŋanéŋ unuyec. ⁴⁸Waŋu ama yaŋhécgina imi kombocac buŋa, rama yaŋhéra imi piliticac buŋa onoporec.

⁴⁹Qeri biric geriwiguc zéma qeri geric, zérabéra, tasé kukuac kua meme uŋahéra imuhucya méli énécmiyec. ⁵⁰Inéŋ qeri biric imi mewininimaŋ zé hénaya areŋgéma méndarec. Waŋu humucnéŋ qizizŋgéma kemmu niŋac ménda wamma kekecgina imi wizi selia kuhaiguc onoporec. ⁵¹Izipte baeciguc méréc merac, kucginawac hénihénia wawaŋa, Ham wac^c ama hali séc kecic imi moczoŋ unuhumudarec.

⁵²Imuhuc wamma eŋeya ic embachéra imi rama ésécnec énépésima hama baec kéra kérésiaiguc rama tuŋ ésécnec qindiŋi énécmiyec.

⁵³Bénzéŋnec walac andu waŋ énécmiyu zénéŋ hirihiri qahac kecic, néŋ hazéc hécgina ieneŋ imi konduniguc dokunéŋ téŋgé énécmiyec.

⁵⁴Waŋu baec téréya eŋeya méra héiyawac kuhanéŋ onagirec baec boŋa yomuaru ic embachéra imi onagicma hayec. ⁵⁵Waŋu baera baera imuac miŋina imi wéséginaiguc nesi énécmiyu keŋgic baec buŋagina ic suŋ qema méndéŋ énécmima Israel areŋa areŋa ama hali imuaru onoporu tacyac waŋgic.

⁵⁶Néŋ kileŋ imi eneŋ eŋeŋa miŋina Anutu batucgéma acqeque wamma hénac acya imi ménda niŋtoho waŋgic. ⁵⁷Yandahécgina ésécnec andé

^c 78:51 Ham imi Noawac méréc merac Sem wac bawaiguc hicŋihicŋiya. Izipte ic embac ieneŋ imi Hamwac qelihéra waŋzu.

qeqe wamma haka biria wangic. Tewi merawa qariñ qaringia muigic qelu qeluluma sigima kenanzac éséc nec andé qema kengic. ⁵⁸Kemma baec boña eñeña eñeña séc ocmuñ meyacgéma méraginanén baniarawac ireha meyacgéma haima qeri biric mihicñi migic.

⁵⁹Wañu Anutunén nimma qeri biric wamma Israel hažéc kunen yanda wañ énécmiyc. ⁶⁰Wañu Siloac ama hali téréya baec ic onac sugcinaiguc hécicgéyc imi héñara mema ⁶¹eñeya kuha zéma eñeya edamu asahawac buña héna acac katapa imi hažéc hécgina ionac méraginaiguc haiyu mema kengic.

⁶²Wañu souac buña onopocma eñeya buña ionac qeri geric wañ énécmiyc. ⁶³Qapé wilingina yaréac gericnén onoyu humugic imuac niñac seraña ionac muru zammarénac legic hétéña imi qahac wandarec. ⁶⁴Ionac hofac oo ic imi sou zéraiguc onoporu humudacgic. Wañu neuñ héié nécmiyu embac maléhécgina zési ac mén ménda wangic.^d

⁶⁵Wañu nalé imuaru Miñ Kewunén gau igucnec yacanzu éséc nec yacma ic kawali waiñ doku selianén wammiyu qacanzu éséc nec ⁶⁶hažéchéra ununesi wañ énécmima gamu qeqe hémbéñaña mihicñi énécmiyc. ⁶⁷Yosefeac ama hali imuac mézétiti wamma Eferaim areña imi ménda énépésima ⁶⁸Yuda areña zéma héñsoroc wammimia Zion baec boñanec sac énépésima ⁶⁹eñeya ocmuñ téréya imi baec boña eñeña éséc nec, baec hémbéñaña hemac niñ haiyec éséc nec meyacgéyc.

⁷⁰Wañu eñeya welen qeqe icya Dawidi gésimimañ zé rama demin qeriaiguc késayec. ⁷¹Wañu rama namu nene imuac galeña imi wagicma eñeya ai buña Yakoboac qelihéra Israel gumu énécmimac niñac oporec. ⁷²Wañu Dawidi inén qeri hélanén héngalen wañ énécmima méria welic welicgianén galengé énécmiyc.

Legic 79

Yerusalem ewa biric wammimac
niñ welerec.

¹Anutu, baera baera ienen guac buñaiguc haréma ocmunga téréya imi mezapi qema Yerusalem mebiridacgic. ²Ienen welen qeqehécgia ionac qamoc imi sawa nei onac neniawac énécmima météré ichécgia ionac séwigina imi yañ onac énécmigic neanzu. ³Sacgina imi Yerusalem leleclelec doku éséc nec qocgéic mayec. Wañu qamocgina téngémuac icya mén ménda kerec. ⁴Ama yanda lelec lelec imuac miñina ionac zébiri qébiri imuac buña kecziñ. Ienen zédesi wañ nénécmima isocfagociguc nonopocanzu.

^d 78:64 1Sa 4:19-22

⁵Yawe nalé dahecac séc? Hémbénaŋa qeri biric waŋ nénécmiwésémaŋ? Qeri biricganéŋ geric bélaŋ ésécnec nonomac me? ⁶⁻⁷Ieneŋ Yakoboac ama baecya imi mebirianzu imuac niŋac Héŋgaleŋ amaya amaya gi ménda niŋgéŋanzu imi onac zéma baera baera guac qacga ménda guruanzu ionac mia qeri biricga qocgé énécmiwésémaŋ.

⁸Yanda hécninawac késpedescina niŋqelima nonac muru ménda melen nénécmiwésémaŋ. Nini maqeqeya gamu qeqeninaguc wamma kecziŋ. Ewa biric waŋ nénécmima tétécgé nénécmína. ⁹Aŋgéŋ titi miŋina Anutu, guac qac buŋagawac niŋac méra nénécmína, guac qac buŋaga niŋac wamma metecgé nénécmima késpedescina waina.

¹⁰Dimuhuciguc wai énécmína baera baera ieneŋ Anutugina imi dimia zénénzu? Welen qeqehéca sac naec nénécmigic imuac bakia kicninaiguc baera baera meénécmína gi tasé kuku miŋina kecanzaŋ imi niŋtegicmu.

¹¹Waina hésa ic ionac zésilacgina imi guac wéségaiguc hia harémac. Humucac buŋa qeénécmímia imi kucga yandanéŋ aŋgé tiénécmína kecmu. ¹²Baera baera ic embac lelec lelec keczu zébiri qébiri waŋgéŋanzu ionac imi taségina hatac 7ac séc meyandima melen énécmína. ¹³Imuhuc wanna ic embachéca rama héŋgaleŋ waŋ énécmímia nini hémbénaŋa ewa hia ac gézéma guac qac buŋaga hicŋisaiya hicŋisaiya énézéni hema emma kecmac.

Legic 80

Israel meqeli énécmimac niŋac welerec.

¹(Legic galeŋawac; Asafeac legic zéra, Legic ‘Ewa momacac baorac’ imuac ewaiguc.) Yosefeac qelihéra rama tuŋ ésécnec héŋgaleŋ waŋ énécmianzaŋ, Israelac rama galeŋ gi, gezac qema niŋnénécmína. Kua meme uŋa Kerubim iorac sugiraiguc kecanzaŋ gi, asac mararaŋga qetagali nénécmína. ²Eferaim zéma Benzamin zéma Manase ionac wéséginaiguc kucga meqelima mehiaru nénécmimaŋ zé hawésémaŋ. ³Anutu acnina melen nénécmína, guac kic tanecga asahagucnéŋ ninicna, aŋgéŋ titi guac murunec hahaya mihicŋiwiŋ.

⁴Kurumeŋac téŋgiŋ ic tauseŋa tauseŋa ionac Anutu Yawe, ic embachéca ionac zéwelecgina ménda niŋénécmima nalé dahecac séc qeri biric niŋnénécmiwésémaŋ? ⁵Geŋ imi kic masigina imi nene ésécnec gumu énécmima kic masi sasala gumu énécmianzaŋ. ⁶Baera baera ic embac lelec lelec keczu ionac muru tohaliac buŋa nonopocna hazéc hécnina ieneŋ eŋawu tacma desi nénécmianzaŋ. ⁷Kurumeŋac téŋgiŋ ic tauseŋa tauseŋa ionac Anutu, acnina melen nénécmima guac kic tanecga asahagucnéŋ ninicna aŋgéŋnina tinénécmímia wammac.

⁸Geŋ waiŋ ic momacguc Izipte baec igucnec mema hama baera baera ic embac imi nesina kengic baec imuaru himicnec. ⁹Geŋ walac zérénqérén wandacnec imuac niŋac zalianén emu hiŋgacma baec késama sécgéyec. ¹⁰Imuac amiyanén baec boŋa hoturu énécmima imuac hawaya hawaya imi Anutuac yéménzéc ic tanec wanzac. ¹¹Hawa imi suluma kemma konduŋ késazac. Imuac hésia imi doku téfara Yufurataac séc kerezac.

¹²Némac niŋ gi demiŋa imi hézénagéna hénaiŋuc keŋha wanzu imi eneŋ imuac héla gocmia metecgéanzu? ¹³Waŋu hasén bericnéŋ mebirigic hasén yaŋ eneŋ neanzu.

¹⁴Kurumeŋac téŋgiŋ ic tauseŋa tauseŋa ionac Anutu, zéwelecgénziŋ. Lilingéma kurumeŋ igucnec kic hina mayu hémma waiŋ ic imi héŋgaleŋ wammiwésémaŋ. ¹⁵Wariha imi méra héiganén himicnec. Waŋu imi mia guac niŋac wamma meseli mimia waŋec.

¹⁶Imi mia deguc qericma gericiguc ooya wanzac. Geŋgaoc ac waŋ nénécmima ic embachéca imi biridaczu. ¹⁷Guac méra héigaiguc tacyac wawaŋa, guac niŋac wamma meyacna nanzac ic iwac qahaiguc méraga haimina. ¹⁸Imuhuc wanna nini imi guac murunec ménda waima kembiŋ. Meqeli nénécmima nini qacga qacbiŋ.

¹⁹Kurumeŋac téŋgiŋ ic tauseŋa tauseŋa ionac Anutu Yawe, melen nénécmima guac kic tanecga asahagucnéŋ ninicna, nini aŋgéŋnina tinénécmimia wammac.

Legic 81

Israel ic ewa seli ménda waŋgic.

¹(Legic galeŋawac; Gitit waŋgoŋguc héimu. Asafeac legic zéra.) Kucnina Anutu imi ségiségi wamma kucnec qacma legic héimiwiŋ. Yakoboac Anutu ségiségi wamma hériaŋ héimiwiŋ. ²Legic zéra zéauma tambariŋ qema gita kulele momacnec hiabianec qemu. ³Maso qeliawac témuŋ qemu. Maso bakianén yandima howia waŋu kendoŋ aria naléiguc imuhuc wammu. ⁴Imi mia Israelac zézé seli ac, Yakoboac Anutu iwac héná wanzac. ⁵Anutunén Izipte baec unumaŋ zé keŋec nalé imuaru Yosefeac areŋ ionac suginaiguc zézé seli ac imi kumuyu naŋec.

Ni imuaru ac méréra mén yomuhuc niŋi; ⁶Ni huaya igucnec hinac hetecgéma wagicmaŋ. Méria igucnec kodoc wagicba efima kecmac. ⁷Gi zéra béraiguc qac héhéline metecgé gémma parandaŋ héténaguc acga melen gémma Meriba doku giŋgiŋaiguc batucgé géŋi. (Ohec)

⁸Ac embachéca gezac qema niŋgic neŋ gorogina qema énézézua. Israel ini acna nimmu niŋac wanzu. ⁹Suginaiguc anutu tosara ménda onopocgic kecmu. Baera baera ionac anutuhécgina ménda sicgé

énécmigic. ¹⁰Ni imi ini Izipte baec igucnec énépésima hayi onac Anutu Yawe wanzua. Kuagina kunerñnec aṅgégic kuaya qeénécmimañ.

¹¹Nuac ic embachéčna ieneñ acna ménda niñnémmu. Israel imi nuac niñ ménda efimu. ¹²Imuac ni ewa qerigina selia imi hezac séc wai énécmiwa hakagina siñginawac sicsaoc wammu.

¹³Ic embachéčna imi eneñ ni niñtoho wañ némmu niñac wanzua. Israel eneñ nuac héna wamma memu niñac wanzua. ¹⁴Imuhuc wañgic ni focdac hažéc hécgina helanzi énécmima mérana melemma hažéc hécgina unumañ. ¹⁵Yaweac méžétiti wañanzu imi eneñ ikoc wamma siggémimu, néñ taségina hémbénaña he énécmimac. ¹⁶Wañu onac imi padi hiabia gumu énécmima morombazecac dokuya gumu énécmiwa niñgic sécgémac.

Legic 82

Héna ac dindiñanec hiçñitegicmac niñac zéwelerec.

¹(Asafeac legic zéra.) Anutu imi nemu ionac suginaiguc nammac. Wañu anutu tosara suginaiguc namma zégési énécmimac. ²Ini héna solañanec ménda zégési énécmima nalé dahecac séc ic biria ionac muru keñhéi hahéi wammu? (Ohec) ³Maqeqeya zéma gupañ merac onac niñac wamma zégési wammu. Yéwériginaguc zéma iwawai niñac osiqosi wamma kecanzu imi onac héna solañanec zégési énécmimu. ⁴Maqeqeya zéma mété qététañ kecanzu imi aṅgégina tima kaiziliweñ ic ionac murunec metecgé énécmimu.

⁵Ic biria imi eneñ niñtegic qin̄tegicgina qahac kecma siñi qeriaiguc keñha wañgic baec qambaña moczoñ hirima keczac.

⁶Ni énézéma ini moczoñ anutu, eñeña miñinawac nañhéra zéyi, ⁷néñ ini ic eñomia ésécnec humuma baec galeñ tosara ésécnec maunudacmac.

⁸Anutu yacma baec séc ic embac imi zégési énécmima baera baera ic embac imi moczoñ guac buña wandacmu.

Legic 83

Israelac hažéchéra zégési énécmimac niñac zéwelerec.

¹(Legic. Asafeac legic zéra.) Anutu, ac qahac ménda kecbésémañ. Acga ménda qaimac; ménda néñ qemac. ²Guac hažéchéçga ieneñ hériañ haizu. Hažéchéçga ieneñ orucgina meyacma keczu. ³Ieneñ ic embachéçga unuwiñ zé imuac héna humumia niñareñgéma geñ musaṅgé énécmima keczu imi unuwiñ zé eñawu eminimma keczu. ⁴Wañu yomuhuc zéanzu; Mebiri énécmimi ionac héñgaleñ ama areña yanda imi muñguc ménda meyacgému. Israelac qara imi eluñ unudacmac.

⁵Ienej ewa momac wamma eminimma gi hazéc waŋgémma acgina zikizu. ⁶Ienej imi Edomac ama hali zéma Isimael ic zéma Moap zéma Hagiri ic ⁷zéma Gebal zéma Ammon zéma Amalek zéma Tirowac tacyachéra, ⁸waŋu Asiria acguc iniguc toroqema Lot iwac qelihéra méra énécmizu. (Ohec)

⁹Gi imi Midian ic waŋ énécminec ésécnec, waŋu Kison doku téfaraiguc Sisera zéma Yabin onac waŋ énécminec ésécnec ionac acguc imuhuc waŋ énécmína. ¹⁰Ienej imi Endoroiguc maunuyu baecac sézén wandacgic. ¹¹Ionac ic eŋeja imi waŋ énécmína, Orep zéma Zeep ésécnec wammu. Galerhécgina imi Zeba zéma Zalmunna ésécnec wandacmu. ¹²Ienej yomuhuc zéanžu; Nini Anutuac rama baec imi onagicni nonac buja wammac.

¹³Anutuna waŋ énécmína ienej imi luhuc nengocyanénj seitotoŋ meyarú melej qelej waŋanzac ésécnec wammu. ¹⁴Gericnéj ic zuŋ zeanzac ésécnec, waŋu geric bélaŋa baec boŋa zeanzac ésécnec ¹⁵guac luhuc selianénj nesi énécmíma guac luhuc humumianénj tericgé énécmína. ¹⁶Yawe, waŋ énécmína gamunénj kic tanecginaiguc sécgé énécmímac. Imuhuc waŋ énécmína ienej guac qacgawac hoc hoc wammu. ¹⁷Waŋénécmína gamuginaguc wamma aurima hémbénaŋa humu qai wammu. ¹⁸Qacga imi Yawe wanzac imi zéma gi sac baec séc ionac eŋeja miŋina kecanzaŋ imi niŋtegicdacmu.

Legic 84

Ama téréyaiguc mepé qepési ai imi ségiségiyaguc.

¹(Legic galeŋawac; Korawac sac taséhéra ionac legic zéra.) Kurumeŋac téŋgiŋ ic tauseŋa tauseŋac Yawe, yei guac ama haliga imi héŋsorocya yanda. ²Nuac kekec uŋananénj guac ama yanda deminaguc imuac niŋkumuma kecba séwi qerina momacnec kuc qahac waŋu kic qeli kecanzac Anutu guac guru héhéli wanzua.

³Nuac ic kewu, nuac Anutu, kurumeŋac téŋgiŋ ic tauseŋa tauseŋac Yawe, guac ocmuŋiguc rezorezo nei acguc haecgina mihicŋiangic zipilalec acguc haecgina mihicŋianzu.

⁴Guac amaiguc tacyac waŋanzu imi eneŋ zézé ségiségi ginaguc. Ienej imi nalé séc gi mepési gémma kecanzu. ⁵Guac murunec kuc mema ewa qerigina meefigic Zionac héná yanda béréŋgé énécmiyu kecanzu imi eneŋ ségiségi ginaguc. ⁶Ienej imi baec wocwocya qara Baka^e imuacnec

^e 84:6 Baka imi baec wocwocya mén Palesitainiguc hezac imuac qara. Waŋu qac imuac hénia imi ‘zésiac wawaŋa’.

keremmu nalé imuaru doku hogocya sasala mihicñianzu. Wañu kia nalé ménda ducñiyunec hahaya imi acguc doku zékéña mihicñi énécmianzac. 7Ieneñ imi kuc mema toroqema ogicma mema eñac eñac keremma guac baec boña Zioniguc, Anutuac wésiaiguc wininima nammu.

⁸Kurumeñac téñgiñ ic tauseña tauseñac Yawe, zéwelečna niñnéna. Yakoboac Anutu, gezac qema niñna. (Ohec) ⁹Saiwanina Anutu, gi halécnéñ météré mimia iwac kic tanera imi hémma nimbésémañ.

¹⁰Guac ama yandagaiguc ai meme momacguc kekera iminéñ ama tosaraiguc ai meme tauseñ kekec imi qeyu mazac. Ic biria ionac ama yandaiguc kekec imuac nimba omaya wanzac, néñ guac amagawac sañgulañ imuac galeñdac wamma kekec imuac nimba eeyaguc wanzac.

¹¹Yawe Anutu imi kaiwe zéma saiwanina wañanzac. Yawenéñ ewa hia wañ nénécmima kekec eeyaguc mihicñi nénécmianzac. Ikoc qahac kecanzu ionac iwawai hiabia ménda aṅgé tiénécmianzac.

¹²Kurumeñac téñgiñ ic tauseña tauseñac Yawe, guac héima nañanzu imi eneñ zézé ségiségi ginaguc.

Legic 85

Anutunéñ muṅguc ewa hia wañ énécmimac niñ zéwelerec.

¹(Legic galeñawac; Korawac sac taséhéra ionac legic zéra.) Yawe, gi baecga yomuac ewa hia wammima Yakoboac areñ hésa ic keczu imi onagicna lilingéma hagic. ²Ic embachécga késpedesgina imi wai énécmima késpedesgina moczoñ oso énécminec. (Ohec) ³Qeri biricga imi moczoñ waina keñu, kimbeña imi qizizingéna keñu.

⁴Aṅgéñ titiac Anutu, acnina meleñ nénécmima. Qeri biricga nonac muru hahaya imi waina qahac wañu. ⁵Geñ imi hémbénaña qeri biric wañ nénécmima hazéc wañ nénécmi wésémañ me? ⁶Meqeli nénécmima ic embachécga guac niñ wamma ségiségi wambiñ. ⁷Yawe goi héihéiga mewininina hémbiñ. Wañu aṅgeñnina tina.

⁸Inéñ ic embachéra eñeya météré ichéra luae qeénécmimac. Imuhuc wamma ieneñ muṅguc késpedes wambiñ zé ménda lilingému niñac meseli énécmimac. Imuac niñac ac imuac me imuac Yawe Anutunéñ zémañ zé wanzac imi ni moczoñ niñtoho wammañ. ⁹Hélañec iwac aṅgéñ titi ai imi eeya héimianzu ionac muru hosuru hezac. Imuac niñac odamuyanéñ neñañ baeciguc hemac.

¹⁰Goi héihéi hémbénaña zéma haka héra iminéñ añañzaoc. Haka solaña zéma luaenéñ kiricne amuzaoc. ¹¹Ac héra imi baeciguc doku éréanzac ésécñec érézac. Haka solaña miñinanéñ kurumeñiguc kicya hiyu maanzac.

¹²Yawenéñ iwawai hiabia nénécmiyu baecninanéñ imuac héra gocmia haimac. ¹³Haka solañañéñ wéséyaiguc kemmac. Kemma iwac keñken hahayawac héra héimindiñi wammac.

Legic 86

Hazéchéra ionac méra igucnec metecgé mimac niñac zéwelerec.

¹(Dawidiac legic zéra.) Yawe, ni kucna qahac, maqeqeya keczua. Gezac qema niñnéna. ²Eega héima kekera nuac qeri uñana galeŋgé nénna. Miñ Kewu Anutuna guac muru héima nañanzua. Welenj qeqe icga ni aŋgégna tina. ³Ni kaiwe herec guac guru héhélizua, imuac wamma goina héina. ⁴Miñ Kewu, kekec uñanawac kiwanéj hiwa éréyu génzua. Welenj qeqe icga qeri uñana ségiségi mihicji nénna. ⁵Gi imi hiabia, ségiségi wamma képésic wai énécmianzanj. Wañu guac guru héhélizua kecanzu ionac goigina héianzanj imuac niñac imuhuc zéwelecza. ⁶Yawe, nuac zéwelecnaiguc gezac qema niñna. Zéwelecna selia niñsima gézézua imi niñnéna. ⁷Nuac zérabéra naléiguc ni guac guru héhélizua. Gi nuac niñnémbésémanj zéma ninzéngezua.

⁸Miñ Kewu Anutu nemu ionac suginaiguc guac séc ménj ménda keczac. Ménénj ménj wawanj memega imuac séc ménj ménda wammac. ⁹Héngalenj ama areña areña geñ zéna hicñima hezac moczoñ wéségaiguc hama odamuga mepési gémmu. ¹⁰Gi imi kunéj yanda imuac kiwi welic welicgia meanzanj. Gi sac Anutu keczanj.

¹¹Yawe guac héna nézéna niñarenjémanj, ni guac ac héla méndacma kemmanj. Ewana momacguc wañu qacga eeya héigémmanj niñac méra nénna. ¹²Nuac Anutu, ni ewa moczoñnec legic héigémma hémbénaña guac qacga mepési gémmaj. ¹³Imi mia goi héihéiga nuac hezac imi kunéj yanda wañu kekec uñana humucac déc igucnec metecgé nénec imuac niñac mia imuhuc wañgémmanj.

¹⁴Anutu, séwi eneñ ic eneñ yacma ni nuwiñ zé wanzu. Kaiziliwenj ic tunagucnéñ qeri uñanawac hochoc ai megic. Wañu ieneñ guac niñac niñ éréhéc ménda wanzu. ¹⁵Wañu gi imi goi héihéiac Anutu, qeri biric focdac ménda wamma goi héihéi zéma haka héla iminéñ guac muru sécgéma hezac. ¹⁶Nuac lilingéma hama welenj qeqe icga ni meseli némma guac welenj qeqe embacgawac naña ni imi humuc igucnec metecgé nénna. ¹⁷Ewa hiagawac asé kiwiya imi mewininina hémba. Imuhuc wañ nénna hazéc wañ nénzu imi eneñ gamugina nimmu. Yawe gi imi méra némma mebélacgé néñanzanj.

Legic 87

Zioniguc tacyac wawaña imi ségiségiyaguc.

¹(Korawac sac taséhéra ionac legic zéra.) Inéñ baec boña téréyaguc tacyac wañanzac. ²Yawenéñ Yakoboac tacyacac buña tosara onogicma Zionac nagu imuac siña niñanzac. ³Anutuac ama areña yanda, guac zéma edamugaguc zéanzu. (Ohec)

⁴Ni niñnéñanžu ionac sugginaiguc Rahab^f zéma Babilon hezaoc zéman. Filisitia, Turo zéma Kusi imi acguc imuhucyanec Zion igucnec hicñihicñiya zéénécmiman.

⁵Eñeña minina eñeyaoc Zion imi meyacgémac imuac niñac Zionac yomuhuc zému; Ic yomi me imi imuacnec hicñi hicñiya. ⁶Yawenén ic embac qacgina oma zangégina olomma ic yomi acguc imuacnec zémac. (Ohec)

⁷Legic héima hirianžu imi enen yomuhuc zému; Doku kiwana imi moczoñ guac muru hezac.

Legic 88

Qeri mamaiguc méra mimiawac zéwelerec.

¹(Legic galeñawac; Korawac sac taséhéra ionac legic zéra, Kuñaguc.) Yawe, nuac añgén titiac Anutu, ni sinji kaiwe wéségaiguc guru héhélianžua. ²Nuac zéwelecnanén guac wéségaiguc érémac niñ wanzua. Guru héhéliwa gezac qema niñnéna.

³Kecec uñana imi yéwérinén sécgé néñu, kececna imi humucac déciguc hezac. ⁴Nuac niñgic ic kic suañiguc hiñgac hiñarawac tanec kuc mama wanzac. ⁵Ni imi humuc ic ionac sugginaiguc gilinénéña ésécnec. Nuhumugic kic suañ qeriaiguc heheya ésécnec. Humuc ic imi guac méra igucnec elicgé énécmimia, imuac niñac gi imi ionac ménda niñqeli énécmianžan.

⁶Gi imi ni baec sésén horua dumuc sira tunumañiguc nopocnec. ⁷Guac qeri biricganén ni réwérianec helanži nénzac. Doku temboñganén nuagicken nuagicha wañ nénžan. ⁸Ni niñnéñanžu imi moczoñ énézéna lakec kendacgic. Wainéña kececawac niñgic qaorac qeqeya wanzac. Ni imi nagu héinénéña wañu, néñgacma kemmanac séc qahac wanzac. ⁹Niñ yéwérima kecba kicna mugu mizac.

Yawe ni naléya naléya guac guru héhélima kecma méra éréhécnac meyacma kecanžua. ¹⁰Gi imi dimuhuc humuc ic ionac kiwi welic welicgia wañ énécmia hia hémmu? Uñaginanén yacma gi hia mepési gémmu me? ¹¹Guac goi héihéiga imi kic suañ qeriaiguc, wañu guac haka héla imi humuc ic ionac sugginaiguc hia zéau énécmimia wammac me? ¹²Tunumañ qeriaiguc guac haka welic welicgia, wañu baec eluñ unuunuyaiguc guac haka solaña imi hia nimmu me?

¹³Yawe ni guacnec sac guru héhéli génžua. Siñunec nuac zéwelecnanén guac muru érémac. ¹⁴Yawe némac niñac nuac qeri uñana imi waizan? Némac niñac guac kic tanecga musangé nénžan? ¹⁵Ni komocna igucnec

^f 87:4 Izipteac qara mén. Qac yomi yañ kuneñ yanda kondunjuguc kekera imuac qara.

yéwéri mihicņima hakecma deguc humucac déciguc kecġua. Bac yandi yandi mihicņi nēġna niņkinzēġna imi hēla qahac wanġac.

¹⁶Guac qeri biricnēġ hoturu nēġnac. Guac nimba zēnēġ hirihirinanēġ bacna mēsēġnac. ¹⁷Haka imuhucya imuhucyanēġ doku ésēcneġ kaiwe herec lelecgē nēmma momacneġ hoturu nēġzu. ¹⁸Geġ imi ala sorochēcna nuac murunec elicgē énéġmina lakeġ kendacġu. Tunumaġnēġ nuac ala sorochēcna ésēcneġ niguc qéqéhérēġ keġanġac.

Legic 89

Sésēpac ac Anutunēġ Dawidiguc memeya.

¹(Eġera ic qara Etanac Masikil legic.) Ni Yaweac goi héihēiya imi nalé tetcġia qahac legic héigēmmanġ. Guac haka hēla imi kuananēġ énézēwa hicņisaiya hicņisaiya hema emma keġmac. ²Ni yomuhuc zēau énéġmimanġ; Goi héihēiga hēmbēnaġa seligima naġanġac. Hakaga hēla imi kurumeņiguc kumuna seligima naġanġac.

³Waġu geġ yomuhuc zēneġ; Ni nuac gésimimia i guc sisipac ac memaġ. Welenqeġe icna Dawidiac sipacġēma yomuhuc zēyi; ⁴Neġ qelihēġga meseli énéġmima guac ic kewu tataġga edamuyaguc imi kumuwa hicņisaiya hicņisaiya hema emma keġmac. (Ohec)

⁵Yawe guac haka welic welicġia imi kurumeņ eneġ mepésimu. Waġu hakaga hēla imi météré énéġmimia ieneġ kurumeņac hēnaorinġ suginaiguc mepésimu.

⁶Sawaiguc méréneġ Yaweac séc wammac? Uġa kucġinaguc ionac suginaiguc méréneġ Yaweac séc wammac? ⁷Anutunēġ kurumeņac météré ic ionac aġoazoroiguc eeyaguc yanda waġu lelecgē mimia mocġon onogicma bac yandi yandi wammiwiġnac hezac. ⁸Yawe, kurumeņac téġġinġ ic tauseġa tauseġa ionac Anutu, méréneġ gi ésēc kuhaguc wammac? Haka hēlanēġ lelecgē gēmma hezac. ⁹Geġ mia konduġ temboġaguc galenġéanġaġ. Temboġ yaru geġ zēna nēġ qeānġac. ¹⁰Gi Rahab[§] imi qegic bec humuma hayec ésēcneġ efefianec qésēġneġ. Haġzéġcēġa imi méragawac kuhanēġ héndēġ énéġmineġ. ¹¹Kurumeņ imi guac, baec imi acġuc guac. Baec kurumeņ zēma imuac qeriaiguc iwawai séġġēma hezac imi mocġon geġ zēna hicņidareġ. ¹²Baec waġgoġa Not zēma Saut imi geġ zēna hicņiyec. Saut baec boġa Taboro zēma Not baec boġa Helmon imi qacġawac niġac séġisēġi wanġaoc. ¹³Guac méraga imi kuha yanda, guac méraga imi selia, waġu méra héiga imi eġeġa. ¹⁴Hakaga solaġa zēma zégésigésiga solaġanēġ tataġga edamuyaguc imuac qambaġa wanġac. Goi héihēiga hēmbēnaġa zēma hakaga hēla iminēġ wésēgaiguc heānġac.

^{§ 89:10} Izipteac qara ménġ imi konduġ yaġ yanda ménġac wasēya mema Rahap zēānġu.

¹⁵O, Yawe hérianj héigemma imuac hénia nintegicanzu imi enenj ségiségi ginaguc. Ienenj imi kic tanecga asahaiguc kenja wanzu.

¹⁶Imuhuc wamma kaiwe herec qacgawac zézé ségiségi wanzu. Wanju imi enenj imi hakaga solanja nijac meyac énécmimia wanzac. ¹⁷Gi imi ionac kucginawac edamuya wanzanj imuac nijac imuhuc wanzanzu. Ilcinananéj^h ewa hiaga nijac yandima enanzac. ¹⁸Saiwanina imi Yawead muru hezac. Ic kewunina imi Israelac téréya minjina iwac buja wanzac.

¹⁹Becnec qeri unjawac haka ménj hicji énécmiyu héngic imuacnec météré ichécgá yomuhuc énézénec; Ni méra énécmimiawac kuha ic kawali ménjac mima i ic embachéra ionac sugcinaiguc meyacba ejec.

²⁰Ni welenj qeqe icna Dawidi mihicjima haléc téréya qocgémiyi.

²¹Mérananéj iguc zéngé toroya qahac hemac. Huananéj meseli mimac.

²²Ic imi hazécya ménjnéj ménj ejeya méra bawaiguc opocmacac séc qahac. Ic biria ménjnéj ménj helanzi mimacac séc qahac. ²³Ni wésiaiguc hazéchéra mebiri énécmima hazéchéra unudacmaj. ²⁴Hakana héla zéma goi héihéinanéj i guc momacnec hemac. Qacnawac nijac ilihanéj yandimac. ²⁵Ni méria meyacba konduj qaha zéma doku téfara séc qahaiguc hemac. ²⁶Imuhuc wammiwa inéj nuac nézéma zémac; Gi imi nuac mangocna, nuac Anutu, anjéj titiac zamanziŋna.

²⁷Ni imi i méréc meracna kumuwa inéj baec séc ic kewu ionac orucgina wammac. ²⁸Iwac nij wamma goi héihéi wammima kecmanj. Sisipac ac ic imiguc memeya imi selianec meseligiwa hekecmac.

²⁹Wanju qelihéra waj énécmiwa hémbénaŋa hicŋisai wamma kecmu. Wanju ic kewu tatacya naléya mehorugiwa kurumeŋa kurumejanéj nalé horua heanzac ésécnec horua hemac. ³⁰Qelihéra ienenj hénia acna waima zézé seli acnawac séc ninŋtoho ménda wamma ³¹hénia acna mesohoma zézé seli acna ménda ninŋtoho wammuiguc imi ³²qarucnanéj kápésic ginawac unumindiŋi énécmima hihilocnéj haka biriagina unumindiŋi énécmimaj. ³³Wanju kilenj goi héihéina moczoŋ ménda wagicma hakana héla wammima ikoc ménda wammimaj.

³⁴Sisipac acna ménda auma ac kuananéj zéhicŋiyi imi ménda melemmaj. ³⁵Hakana téréyanéj hatac momacguc zéseliwa heyecac hezac. Dawidi ac ikoc ménda wammimaj. ³⁶Qelihéra imi enenj hémbénaŋa hicŋisai wamma kecmu. Ic kewu tatacyanéj kaiwe ésécnec wésénaiguc nalé tetcgia qahac hema kecmac. ³⁷Wanju sawawac héipuc icⁱ qekenj qehaya qahac nanaŋa maso ésécnec hémbénaŋa seligima nammac. (Ohec)

³⁸Néj gi kilenj halécnéj météré mimia imi qeri biric kunéj yanda wamma zésure wammima héjara menec. ³⁹Welenj qeqe icgawac sisipac

^h 89:17 Ic kewugina kuha iwac nijac zézéya. ⁱ 89:37 Maso imi tunumanj qeriaiguc ninicanzac imuac nijac héipuc ic zézac.

ac imuac mézégá tiyu ic kewu opocya imi baeciguc gilina qaurac qezac. ⁴⁰Waņu demīņa imi hēzēģ gēdacma neuņ kiropo selia imi mebiridaczaņ. ⁴¹Imuac hēna keņkeņ haha waņanžu imi enēģ kisikiyoņ qemigic ama lelec lelec ieneģ imi isocfagociguc opocanžu.

⁴²Geņ imi hažēchéra ionac méra hēigina imi meyac énécmīna eņģ hažéc enēģ moczoņ ségiségi wanžu. ⁴³Waņu iwac souya mebirina zéra qahac waņu yaréiguc kemmacac séc qahac wanžac. ⁴⁴Edamuya auna tecgéyu ic kewu tatacya imi meleņna baeciguc mazac. ⁴⁵Iwac sac qeli naléya imi meducņima gamunēģ qacyaiguc haina enzac. (Ohec)

⁴⁶Yawe nalé dahecac séc me? Geņgaoc hēmbēnaņa musaņģé amuwésēmaņ? Nalé dahecac séc qeri biricģa geric bēlaņa téma zēanžac ésécnec waņ némbésēmaņ? ⁴⁷Yei nalēna hotoņa dac wanžac imi niņqeliwésēmaņ. Gi imi baec ic moczoņ mihicņi énécmīma imuhuc wai énécmīna kekecgina yei gorosoņa ésécnec wanžac. ⁴⁸Mérēnēģ kecma humuc ménda mihicņima hēmma eņeya qeri uņaya humucac kuha igucnec hia metecgé amumac? (Ohec)

⁴⁹Miņ Kewu hakaga hēla iminēģ Dawidi sisipac ac wamminec. Waņu imuac goi hēihēi becneč heaņec imi dimuaru keņ saņģizac? ⁵⁰Weleņ qečq ichécģa zébiri qébiri wammianžu imi niņqelina, kucģinaguc hicņi saima keczu momac yanda ionac zébiri qébiriginanēģ nuac wésēnaiguc hezac. ⁵¹Yawe zébiri qébiri imi mia hažéc hēcganēģ guac halécnēģ météré wammimīa inēģ tima keņec hēna imuac mia zébiri qébiri wammizu.

⁵²Yawe, hēmbēnaņa mepésimini, hēlacnec! hēlacnec!

Kiwi 4

(Legic 90–106)

Legic 90

Kekeč hēmbēnaņa imi Anutuac muru hezac.

¹(Anutuac icya Moseac zéwelec welec.) Miņ Kewu, guac niņni gi imi hicņisaiya hicņisaiya nonac tacyacninawac ama ocmuņ wanžaņ.

²Baec boņa ménda hicņigicnec, baec kurumeņ ménda zēna hicņiyunec hēmbēnaņa igucnec hēmbēnaņa gi imi Anutu kecanžaņ.

³Geņ zēna ic embac enēģ lilingéma seitotoņ waņanžu. Geņ mia baec ic ini lilingéma kemmu zēnec. ⁴Kicģaiguc yawuņ tauseņa imi oraņ ésécnec hotoņa waņu siņģi bakia tanec wanžac.

⁵Geņ mia doku qaoņ ésécnec luma usuģénécmīma keņanzaņ. Ieneģ imi gau hēhēģ ésécnec, zariņ siņģunec zuria qēanžac ésécnec wanžu. ⁶Zariņ

imi siɲunec zuria qema heyu kaiwenéɲ qeyu mariyaiguc sélécgéanzac. 7Nini imi guac qeri gericnéɲ nonoyu zema qahac wanziɲ. Waɲu guac qeri gericnéɲ hoturu nénécmizac. 8Geɲ mia kápésicnina wéségaiguc haima, hakanina biria saɲa imi kic tanecgawac asahaiguc haianzaɲ.

9Nalénina moczoɲ imi qeri biricgawac qeriaiguc qahac waɲanzaɲ. Kekecnina howianéɲ wésénina ésécnec tecgéanzac. 10Yawuɲnina imi 70, waɲu tosara kucginaguc imi 80 wanzaɲ. Waɲu imuac surucya imi bisi qatéɲ zéma zésiaɲ. Waɲu imi focdac keɲu nini putitima keɲ humuanziɲ. 11Mérénéɲ qeri gericgawac kuha hia niɲtegicmac? Mérénéɲ héniaga séha niɲtegicma bac yandi yandi wammac? 12Ku nénécmima nalénina hia olomma niɲtegic qɲtegic ewa qerininanéɲ doɲgéma kecbiɲ.

13Yawe, némac naléiguc hawésémaɲ? Focdac liliɲgéma hana. Welenqeɛ ichécga goi héihéi waɲ nénécmima. 14Siɲunec guac goi héihéiganéɲ mesécgé nénécmima kekecninawac nalé howia séc zézé ségiségi wamma kecbiɲ. 15Yéwéri mihicɲi nénécminec imuac naléya moczoɲ zéma qeri biric waɲ nénécminec imuac yawuɲ moczoɲ toroqema imuac séc zézé ségiségi mihicɲi nénécmiwésémaɲ. 16Wawaɲ memega welen qeɛ ichécga ionac muru mewinini énécmima guac edamuga imi qelihécgina ionac muru mewinini énécmima. 17Miɲ Kewu Anutuninawac ewa hia imi neɲaɲ muru haina mayu. Méraninanéɲ wamma meanziɲ imi meseligina nammac. O, méraninanéɲ wamma meanziɲ imi meseligina nammac.

Legic 91

Anutunéɲ saiwa wammimac zéma ninzéhéyec.

1Eɲeɲa miɲinanéɲ hoturumiya sangima kecanzac imi wandac wandac miɲinawac amiaiguc kecmac. 2Ni Yaweac yomuhuc zéanzaɲ; Inéɲ sangi sangina, zéma neuɲ kiropo selina; Anutu iwac muru mia héima naɲanzaɲ.

3Imuac mia inéɲ nei késakésa ic ionac ufic igucnec zéma yaɲhafi warihaguc humumia imuacnec metecgé gémmac. 4Inéɲ gi kuruc neɲgocya ésécnec qeɲgaɲ zucyanéɲ hoturugéɲu qeɲgaɲa bawaiguc kemma sangiwésémaɲ. Imuhucyanec iwac haka héla iminéɲ saiwaga zéma asamaɲga ésécnec hézicgé gémmac.

5Gi imi siɲiyawac zéra imuac bac yandi yandi zéma kaiweac zakon muigic hahaya imuac zénéɲ hirihiri ménda wambésémaɲ. 6Yaɲhafi wariha tunumaniguc hahaya zéma kisi kiyon kaiweiguc hicɲi hicɲiya imuhucyawac bac yandi yandi ménda wambésémaɲ.

7Tauseɲ me 10 tauseɲnéɲ wésé andégaiguc mama humuwu, néɲ gi imi saec imuhucyanéɲ ménda hosucgé gémmac. 8Gi imi kaiɲiliweɲ ic

ienenj bakia megic kicganénj inicbésémañ. ⁹Gi imi Yawe angétina sanji sanjigawac buña wanzac. Eñeña miñina angétina tacyacgawac ama ocmuña wanzac. ¹⁰Imuac niñac zérabéra guac muru ménda haréma yañ hafinéñ ama haliga hosuraiguc ménda hosucgémac.

¹¹Inénj guac wamma kua meme uñahéra énézéyu héná kenkenj haha wañanzañ imuaru galenjë gémmu. ¹²Ienenj méraginanénj gépésigic hénaga imi hocnéñ ménda héimac. ¹³Gi imi laion zéma qaté mokolenj tidacgéwésémañ. laion sacqeli zéma mokolenj hénaga bawaiguc tidacgé énécmiwésémañ.

¹⁴Anutunénj yomuhuc zézac; Inénj goina héianzac imuac angéña timañ. Inénj qacna niñnéñanzac imuac i meyacmimañ. ¹⁵Inénj zéwelecnéñu acya meleñ mimañ. Zérabéra naléiguc i guc momacnec kecma metecgé mima méra miwa eebipiyaguc wammac. ¹⁶Yawuñ mehorugiwa niñu sécgémac. Wañu angénj titiac ai ézéwa hémmac.

Legic 92

Héipuc wammiyu ewa hia ac ézéyec.

¹(Legic zéra, Sabata naléiguc héihéiyawac legic.) Eñeña miñina Yawe, ewa hia ac gézéma guac qacga kikicmelonj legiciguc héigéñgéña imi hiabia. ²Siñunec goi héihéiga zéauma siñiyaiguc hakaga héra imuac zéauauya imi hiabia. ³Gita kulele zéma wañgoñ qema mepési géñgéña imi hiabia soroc. ⁴Yawe, wawañ memeganénj ségiségi mihicñi nénzanj. Ni méragawac haka silic niñac ewana meyacma mepési géñzua.

⁵Yawe, wawañ memega imi yei kunéñ yanda. Guac nininga imi yei kunéñ yanda wanzac. ⁶Ic diwi qiwiliña imi ménda niñasarianzac. Ic sicsaocya imi ménda niñtegicanzac. ⁷Ic biria imi qézézac ésécnec saigic. Kaiziliwenj ic enéñ kindindij ginaguc wanzu, néñ kecma hémbénaña birima qahac wandacmu. ⁸Yawe, gi imi hémbénaña eñeña miñina wanzañ. ⁹Niñzanj? Hazéchécga, O, Yawe, hazéchécga ienenj kileñ biridacmu. Képésic meme ic imi héndéñ qéndéñ wañ énécmimia wammac. Imuac mia imuhuc zézua.

¹⁰Wañu geñ imi ilicna hasénj burumakao ésécnec meyac néñanzañ. Haléc hiabia orucnaiguc qocgé nénzanj.^j ¹¹Hazéchécna haka biriawac bakia megic kicnanénj inicanzua. Yacma nuanzu imi tasia biria mezu zégic gezacnanénj niñanzua.

¹²Ic solaña imi yéménzéc ic ésécnec lonjo biacbiac wamma Lebanonac sida ic ésécnec yandimu. ¹³Yaweac ama, Anutuninawac ama yandaiguc

^j 92:10 Halécnéñ météré mima kuc buña qemima Israelac ic kewu kumu mimiaawac zézéya.

himicgic lonjo biacbiac wamma nanzu. ¹⁴Wanju ic yanda wammaguc kileŋ héla haianzu. Dokugina ménda zicgéyu téngiŋ téngiŋ wananzu. ¹⁵Yawe hakaga dindiŋa imi mewininina. Yawe imi nuac zamanziŋ. Iwaru imi képésic mén ménda hezac.

Legic 93

Anutuac héngaleŋ ai imi edamuyaguc.

¹Yawenén héngaleŋ wamma eŋeyaoc héngaleŋ aiac kuha héiamuyu eeyaguc wanzac. Yawe imi kuhanén séwi usuya zéma rikunja héiamuzac. Imuac baec kurumeŋ kumuyu qeken qehaya qahac seligima nammac. ²Gi imi nalé hémbénaja igucnec kecneac keczaŋ. Ic kewu tatacga imi becarunec héitumuna seligima taczac.

³Yawe doku yandanén luma yaczac. Doku yandanén luma hétéŋa meyaczac. Doku yandanén luma géréréc mericzac. ⁴Ou eŋeŋa tacanzaŋ, Yawe guac kucga imi doku qara zéma kondun temboŋ yanda ogicma kunen yanda wanzac. ⁵Yawe, ackuazécga imi héla téngén. Téréyaganén amaga mezericna sécy aŋu hémbénaja hema kecmac.

Legic 94

Anutunén ic solaŋa ionac hazéc hécgina bakia melen énécmimac.

¹Yawe, tasé kuku miŋina Anutu, bakia melenmelen miŋina Anutu, geŋ asac mararaŋ qetawaliwésémaŋ. ²Yacna, baec yandawac zégésigési miŋina gi. Yacma séwi eŋeŋ ic tasé ku énécmina. ³Yawe, ic biria enen nalé dahecac séc hériaŋ haimu? Némac naléiguc haka imi tecgémac?

⁴Ienen séwi eŋeŋ wamma zébiri qébiri wananzu. Biria meme ienen moczoŋ séwi eŋeŋ wamma keczu. ⁵Yawe, ienen ic embachécga qézéŋgé unuma guac buŋa imi helanji énécmianzu. ⁶Embac malé zéma, ic kian unuhumuma, gupaŋ merac unuhumuanzu. ⁷Imuhuc wamma yomuhuc zéanzu; Yawe imi ninicmacac séc qahac. Yakoboac Anutu imi niniŋa qahac.

⁸Ic embac sugcinaiguc ic qelaŋa keczu ini qeriginanén niŋgic. Niniŋgina qahac ini, némac naléiguc niŋtegic qindegic ginaguc wammu? ⁹Gezacnina meyacgé nénécmiyec inén acnina hia ménda nimmac me? Kicnina meyacgé nénécmiyec inén hakanina hia ménda hémmac me? ¹⁰Baera baera bakia meénécmima ic pakeŋ ac ku nénécmianzac inén niniŋa qahac zéma ninzu me? ¹¹Yawenén ic onac niniŋgina nindaczac. Niniŋgina imi gorosona wanzac imi nindaczac.

¹²Yawe, gi zéqindiŋi mianzaŋ ic imi zézé ségiségiyaguc. Héna acganén pakeŋ ac wammianzaŋ ic imi ségiségiyaguc. ¹³Ic imi zérabéra

naléiguc metecgé mima luaeiguc opocna kerunec, ic biria ionac imi baec sésénj éséénécmimia wammac. ¹⁴Yawenénj ic embachéra ménda wai énécmianzac. Wañu eñeya buña héñacgina ménda meanzac. ¹⁵Žégésigési imi haka solañaguc lilingéma hamac. Hayu ewa qerigina solañanec kecanzu imi enej moczonj qeriginanénj méndacmimu.

¹⁶Mérénénj nuac niñ yacma biria meme ic unumac? ¹⁷Yawenénj ménda méra némbacnec kekec uñananénj bec humuma nénj qema kecbacnec. ¹⁸Yawe, hénana tisuracgéyi nalé imuaru goi héihéiganénj ni népésinec. ¹⁹Qerinaiguc niniñ sasala hicñinéñu guac mebélac qebélac ainénj kekec uñanaguc ségiségi mihicñi néñanzañ. ²⁰Héna aciguc koroma haka biria wañanzac gésigési ic kiwa biria imuhucyanénj dimuhuc giguc ala kekec wammac? ²¹Ieneñ tocgéma ic solañawac kekecy a qewiñ zé wamma ic késpedesiya qahac imi késpedesiraguc zéma zétecgéma sac naecmianzu.

²²Yawe imi neñ kiropo selia baec boñaguc nanaña. Nuac Anutu imi zamanziñ selia, réwéri igucnec néñgacma imuaru sanñianziñ. ²³Késpedesicgina melenj énécmia ionac muru lilingéma kemmac. Haka biriagina niñac mebiri énécmia qahac wandacmu. Yawe Anutunanénj mebiri énécmimac.

Legic 95

Mepésimima niñtoho wammiwiñ

zé nunuruzac.

¹Hagic nini Yawe legic héimima, neñañ añgénj titiac zamanziñ ségiségi wamma legic héimiwiñ. ²Ewa hia ac ézéma wésiaiguc kemma legic zéra zéni iwac muru kemmac.

³Yawe imi Anutu kuney yanda, anutu moczonj ionac qacginaiguc eñeña keczac. ⁴Baec hiñgac hiñgara imi mériaiguc hezac. Baec boña eñeña acguc iwac buña wanzac. ⁵Konduñ imi iwac, inénj zéyu hicñiyec. Wañu baec acguc mérianénj meyec.

⁶Hagic nini sicgéma mepésimima, kekecnina mihicñi nénécmiyec Yawe iwac muru simiñ héimiwiñ. ⁷I imi Anutunina, nini imi ic embachéra, rama tuña mériaiguc ono onopora.

Ini nalé yomuaru ewaya nimbiñ zé wanzuiguc imi; ⁸Meriba zéma baec kérékérasia Masa imuac nalé ésécnec ewa qerigina seliseli ménda wammu. ⁹Nalé imuaru yandahécgina ni batucgé némma awinémma wawañ memena imi héngic. ¹⁰Ni yawuñ 40 séc hicñisai imuac niñyéwécnaguc wamma zéyi; Ieneñ imi ic embac ewagina soho sohoya, nuac héna imi ménda niñzu. ¹¹Imuac ni qeri biric wamma zéselima zéyi. Ieneñ nuac tac hiahiaaruiguc harémuac séc qahac.

Legic 96

Žégési nénécmimaŋ zé hahaya Anutu i mepésimini.

¹Legic qelia Yawe héimigic. Baec séc ic embac Yawe legic héimigic.

²Yawe legic héimima qara mepési migic.

Anǵénj titi ai imuac naléya naléya zéau énécmigic. ³Edamuya imi baera baera ionac. Waŋu kiwi welic welicgia imi ic embac momac yanda ionac zéau énécmigic. ⁴Yawe imi kuneŋ yanda, imuac niŋac hélacnec mepésimimu. Anutu tosara moczoŋ onogicma eeya héimimu. ⁵Anutu baera baera keczu imi moczoŋ eŋomia. Tosara qahac, néŋ Yawe inéŋ mia kurumeŋ zéyu hicŋiyec imuac mia imuhuc zézua. ⁶Eeya eŋeŋa zéma ic kewuac qarucnéŋ iwaru hezac. Kuha zéma héŋsorocyanéŋ iwac ocmuŋ téréyaiguc hezac.

⁷Yawe zézé ségiségi wammigic. Baera baerawac ic embac hénia hénia ini, edamuya zéma kuha imuac Yawe zézé ségiségi wammigic. ⁸Yaweac qara eeyaguc imuac séciguc edamuyawac zézé ségiségi wammigic. Sesegina mema iwac ama yandaiguc keremmu. ⁹Héŋsorocya^k zéma téréya niŋac wamma Yawe mepési mimu. Baera baera iwac wésiaiguc zénéŋ hirihiri wammu.

¹⁰Baera baera sugcinaiguc ini yomuhuc zému; Yawenéŋ héŋgaleŋ wanzac imuac baec momac yandanéŋ seligima qeken qeha ménda wammu. Inéŋ ic embac momac yanda hénia ac hezac séc dindiŋanec žégési énécmimac.

¹¹Kurumeŋ imi ségiségi waŋu baec imi zézé ségiségi waŋu konduŋ zéma iwawai imuac qeriaiguc sécgéma hezac imi hériarŋ haimimu.

¹²Nene ai lépaya lépaya zéma iwawai imuaru hezac imi moczoŋ ségiségi wammu. Imuhuc waŋgic zuŋiguc ic hésa acguc Yaweac wésiaiguc ségiségi wamma legic héimu. ¹³Inéŋ hamac. Baec žégési énécmimaŋ zé hamac. Inéŋ solananeŋ baec yanda žégési énécmima ikoc qahac, néŋ hélacnec ic embachéra žégési énécmimac.

Legic 97

Anutuac héŋgaleŋ ai imuac edamuya.

¹Yawenéŋ héŋgaleŋ waŋ énécmimac. Imuac baecnéŋ ségiségi waŋu konduŋiguc baec komoc komoc imi acguc zézé ségiségi wammu. ²Hosusu zéma tunumaŋnéŋ lelecgémizac. Haka solana zéma žégésigési solana iminéŋ ic kewu tatacyawac qambaŋa wanzac. ³Geric bélaŋaneŋ wésia igucnec hicŋima hažéchéra yanda lelec lelec keczu onodacmac. ⁴Iwac

^k 96:9 Ic kewunéŋ zuri zambayaguc naŋu héŋsoroc wammiaŋgic ésécnec.

piliticnéŋ baec séc keŋ qetagaliyu baecnéŋ hémma zénéŋa hirizac. ⁵Baec boŋaya boŋaya iminéŋ Yawe baec yanda miŋina iwac wésiaiguc kufan éscéc nec pépélíma mazac.

⁶Kurumeŋnéŋ iwac solan dindiŋa zéauyu ic embac moczon edamuya héŋanŋu.¹ ⁷Anutu méraginanéŋ seima memeya welen qemima iwawai eŋomia niŋac séwi eŋeŋ waŋanŋu imi eneŋ moczon gamuginaguc wammu. Anutu sasala ini Yawe mepésimigic.

⁸Yawe guac zégésigési imi Zionac hénaoŋeŋ eneŋ nimma ségiségi wanŋu. Yudawac ama areŋa kunen kunen séc^m ieneŋ imuac wamma zézé ségiségi wanŋu. ⁹Yawe gi imi baec séc eŋeŋa keczaŋ. Anutu momac yanda qacginaiguc onogicma keczaŋ.

¹⁰Yawe siŋniŋ wammianŋu ini, biriawac mézégina tiyu. Inéŋ hénaoŋeŋ héra galenŋé énécmima ic biria ionac méragina igucnec metecgé énécmianŋac. ¹¹Ic solan onac asac mararaŋ zilaloŋa qesa énécmima qerigina dindiŋa kecanŋu ionac ségiségiac gocmia qesa énécmianŋac. ¹²Ic solan ini Yaweac niŋac ségiségi wamma qara téréyawac ewa hia ac zémigic.

Legic 98

Baec zégési mimiawac mepésimigic.

¹(Legic zéra.) Yawenéŋ haka welic welicgia waŋec imuac niŋac legic qelianéŋ mepési migic. Iwac méra héiya zéma hua héiya téréyanéŋ onogicma kawali waŋec. ²Yawenéŋ aŋgéŋ titi ai imi énézéyu héŋgic. Waŋu iwac solan dindiŋa imi baera baera ionac kicginaiguc kawé qema mewininiyec. ³Inéŋ goi héihéiya zéma haka héra imi Israel héra géséhéra ionac niŋac wamma sisipac acya niŋqelima imuhuc waŋec. Waŋu baec zécgéria séc Anutuac aŋgéŋ titi ai imi héŋdacgic.

⁴Baera baera ini ségiségi wamma Yawe hétéŋ héimigic. Ewagina meyacma ségiségi wamma legic héima mepési migic. ⁵Gitanéŋ Yawe mepésigic. Gita zéma ewaginanéŋ mepési migic. ⁶Tomuŋ mimisuleac hétéŋanéŋ ic kewu Yaweac wésiaiguc ségiségi wamma hérian haimu.

⁷Konduŋ zéma iwawai imuaru sécgéma hezac imi zéma baec zéma imuaru tacyac waŋanŋu imi moczon hérian haimimu. ⁸Yaweac wésiaiguc dokunéŋ luma méra qeqe waŋgic baec boŋanéŋ momacnec ségiségi wamma legic héimigic. ⁹Inéŋ mia baec zégési énécmianŋ zé hamac. Inéŋ solan dindiŋayanéŋ baec zégési énécmima, keŋkésa hakésaya qahac ic embachéra zégési énécmimac. Hénia imuac niŋac mia imuhuc mepé qepési wammigic.

¹ 97:6 Rom 1:20 ^m 97:8 Hebraio aciguc; bérachéra.

Legic 99

Anutuac hénia téréya imuac wamma mepésimigic.

¹Yawenénj hénjgalenj wajj énécmizac, ic embac momac yanda zénénj hirihiri wajjic. Yawenénj Kerubim kua meme uña qacginaiguc taczac. Baecnénj hiriyu. ²Yawenénj Zioniguc kunenj keczac. Icembac hénia hénia ionac qacginaiguc meyac mimiawac keczzac. ³Énézéna ienenj qacga yanda welic welicgia imi mepésimu. Inénj téréya wanzac! ⁴Ic kewunina imi kuhaguc. Inénj zégésigési dindinjawac siña niñanzac. Inénj haka kenjkesa hakésaya qahac imi kumuyec. Yakoboac ichéra ionac sugcinaiguc hénia aciguc nanañ seli zéma haka solaña kumuyec. ⁵Ini Yawe Anutunina meyacmima iwac héniaiguc mepésimu. Inénj téréya wanzac.

⁶Hofac oo ichéra ionarunec imi Mose zéma Aron, wajj Anutuac qara qacanzu ionarunec imi Samuel, ic imuhucyanénj ewagina moczoñnec Yawe zéwelecmigic acgina niñénécmiyec. ⁷Yawenénj hosusu tandéyaiguc namma ionac énézéyu hénia ac zéma zézé seli ac imi niñtoho wajjic.

⁸Yawe, Anutunina, gi imi acgina niñénécminec. Nalé tosiaiguc bakia melej énécminec, néj gi imi képésic waiwaiac Anutu keczanaj. ⁹Ini Yawe Anutunina meyacmima baec boña téréya imuaru i mepési mimu. Yawe Anutunina imi téréya wanzac.

Legic 100

Baera baera Anutu mepésimimu niñac unuruyec.

¹(Ewa hia zémimiawac legic zéra.) Baera baera momac yanda, ségiségi wamma Yawe oñhérianj haimigic. ²Ségiségi wamma Yawe welenj qemima legic héima iwac wésiaiguc kereñjic.

³Yawe imi Anutunina wanzac imi ini niñasarigic. Inénj zéyu nini hicñima keczñj. Wajj nini imi iwac buña. Iwac ic embachéra zéma rama inénj ninicgalenj wajj nénécmiyu kekera.

⁴Ewa hia ac ézéma sangulañaguc keremmu. Legic héimima ama yandayaiguc keremmu. Keremmu ewa hia ac wammima legic héima qara meyac mimu. ⁵Yawe imi hiabia. Goi héihéiya hémbénaña imi nalé tetcgia qahac heanzac. Hakaya héla imi hicñisaiya hicñisaiya ionac muru hema emma kecmac.

Legic 101

Ic kewu zéma sisipac acya.

¹(Dawidiac legic zéra.) Ni goi héihéiga zéma zégési gésigawac legic héimañ. Yawe, ni gi gita kulele qhéi wajjémmanj. ²Ni hénia solañawac

ewama kecmaj. Néma naléiguc nuac hanémbéséman? Ni amanaiguc ewa solanjanec hakana wamma kecmaj.

³Iwawai biria imi imuac me imuac kicnaiguc ménda haiwa hemac. Héna ac andé qema kecanzu ionac mézétiti wamma kecba haka iminéj ménda qéqéhéréj wajnémmac. ⁴Ewa qerigina qarij qarijgia ienej nuac murunec lakec kemma kecmu. Ni haka biria héjara mema kecmaj.

⁵Méjnénj méj alahéra sasangiaiguc zébiri qébiri waj énécmianzac imi mebiri énécmiwa qahac wandacmu. Ségéra herec zéma séwi enej imi bisiqatéj ménda waj énécmimanj.

⁶Kicna hima baec yomuaru ic héla imuhucya mihicji énécmima énézéwa niguc momacnec kecmu. Héna solaja tima kejanzu imi kumu énécmiwa welenj genémmu.

⁷Ikoc ic imi méjnénj méj amanaiguc ménda kecmac. Ikoc ac zéanzu imi enej kicnaiguc ménda wai énécmiwa nammu. ⁸Siñunec séc ni baec yomuaru ic biria moczoj mebiré énécmiwa qahac wandacmu. Biria meme ienej Minj Kewuac ama areja yandaiguc qahac wandacmu.

Legic 102

Méra mimac niñac zéwelecma Ic kewu hémbénaña ézéyec.

¹(Yéwéri mihicjima ewa biric wamma niñyéwécya imi Yawe ézéma zéwelerec.) Yawe, zéwelecwelecna niñnéna. Waina guru héhéliwa qaqacnanéj guac muru haréyu. ²Helanji nénéjwawac kecba nalé imuaru kic tanecga ménda musangé némbésémanj. Guru héhélimanj imuaru gezac qema focdac acna kitiwa melej némbésémanj.

³Kekecnawac naléya imi hofac ésécnec emma sohoanzac. Sicnanéj geric lokora ésécnec zeanzac. ⁴Ni eluj nuyu nene ménda neanzua. Ewa qerina imi baec kérékérasiawac qézézac ésécnec zicgézac. ⁵Zésilacna niñac séwinanéj sicnaiguc qékétazac. ⁶Ni imi baec kéra kérasiaguc guae nei ésécnec, baec kisiaiguc kouteranj nei ésécnec wanzua. ⁷Siñiiguc kic qeli kecba ama bauyaiguc maulalac nei ésécnec wanzua.

⁸Hažéchéna enej kaiwe herec zébiri qébiri waj némma meenqesac memaqesac waj némma sésécac wammac niñac qacna imi saeciguc haianzu. ⁹Sigicⁿ newa nenena ésécnec waj doku newa kic masina mayu momacnec neanzua. ¹⁰Hénia imi yomuhuc; Guac qeri biric zéma qeri geric niñac imuhuc wanzua. Gi ni népési yacmaguc duja gilina nuanzac. ¹¹Naléna imi tegémañ zé mariawac amia ésécnec melemma mazac. Qézézac ésécnec zangéma kenzua.

¹²Néj Yawe gi imi hémbénaña kecanzanj. Qacga imi niñqeligic hicñisaiya hicñisaiya hema emma kecmac. ¹³^{13a} Deguc imi Zion

ⁿ 102:9 Ewa biric mihicjima sigic naecangic.

wéséniniḡ waḡmimiawac naléya. Nalé niḡna hezac imi ducḡizac. ¹⁴ Waḡu welenḡ qeqe ichécga nini Zionac hoc baḡec niḡac ségiségi wanḡiḡ. Waḡu imuac seitotoḡadac imuhucya acguc siḡa nimmianḡiḡ. ^{13b} Imuac niḡac geḡ yacma Zion ewa hia wammiwésémaḡ.

¹⁵ baera baera ic embac imi Yawe guac qacga nimma bac yandi yandi wammu. Baec séc ic kewuhéra ienenḡ edamugawac eeya héimu. ¹⁶ Yawenénḡ Zion miyacgéma eḡeya edamuya qeriaiguc wininiyu imuhuc wammu. ¹⁷ Yawenénḡ maqeqeya inic sosoli waḡ énécmina zéwelecgina mematiti ménda waḡu imuhuc wammu.

¹⁸ Haka imi bianḡac hicḡisai ionac ogic heyu ic embac bianḡ hicḡimu imi enenḡ Yawe mepési mimu. ¹⁹⁻²² ²¹ Waḡu hésa ic ionac zésilacgina nimma humucac buḡa qeénécminia hulac énécmiyu. ²² Ic embac hénia hénia zéma héḡgaleḡ ama areḡa yanda Yawe mepésimiwiḡ zé tocgému nalé imuaru, ²¹ Yaweac qara imi Zioniguc, waḡu qac buḡaya imi Yerusalemiguc zéau énécminu niḡac ¹⁹ Yawenénḡ ocmuḡ téréya eḡeḡa imuaru kic hiyu mayu ninicanzac. Inénḡ kurumeḡ igucnec baec héḡgaleḡ waḡanzac.

²³ Inénḡ kekec hénanawac suraiguc nuac kucna memama kekecnawac nalé imi mehotoḡiyec. ²⁴ Waḡu ni yomuhuc zéyi; Anutuna, Anutuna, naléna kembraḡu ménda nuagicna. Guac yawuḡga imi hicḡisai lépaya lépaya hema emma kecmac.

²⁵ Geḡ mia becneḡ baec qambaḡa hainec. Kurumeḡ acguc méraganéḡ mihicḡineḡ. ²⁶ Baec kurumeḡ imi hia qahac wammac, néḡ gi imi hémbénaḡ kecanzaḡ. Iwawai imuhucya imi séwi usu ésécneḡ méiméiya wamma tegicanzac. Waḡu séwi usu ésécneḡ hainetec waḡanzaḡ. ²⁷ Gi imi ménda melemma imuhucyanec kecanzaḡ. Yawuḡga imi tectecgia qahac. ²⁸ Welenḡ qeqehécga ionac qelihécgina imi nalé séc kecmu. Qelihécgina imi wéségaiguc seligima nammu.

Legic 103

Anutuac hiyawac niḡac ewa hia ac wammiyec.

¹ (Dawidiac legic zéra.) Kekec uḡana, Yawe zéhiaru mina. Qerinaiguc heheya ini moczoḡ qara téréya zéhiaru migic. ² Kekec uḡana, Yawe zéhiaru mima, ewa hiawac buḡa iwarunec hahaya moczoḡ imuac eluḡ ménda gumac.

³ Inénḡ képésicga moczoḡ augemma yaḡhafiḡa moczoḡ mehiaruma ⁴ kekecga imi humuc igucnec metecgé gémma goi héihéia zéma wésé niniḡanéḡ ic kewu opoc héigémmac. ⁵ Waḡu iwawai hiabianénḡ ewa siḡga mesécgé gémmac. Waḡu séwigawac sac qeli imi meqeligéḡu kunta nei ésécneḡ kucgaguc wambésémaḡ.

⁶Yawenén haka solañ wamma mema helanži énécmimia ionac niñac wamma hažéc hécgina hénac acac séhaiguc zétecgé énécmianzac. ⁷Imuhuc wamma hakaya Moseac muru, wañu wawañ memeya imi Israel qelihéra énézéyu niñgic.

⁸Yawe imi wésé niniñ wañ énécmima ewa hia wañ énécmima qeri biric focdac ménda niñénécmima goi héihéi kuaya qeqeya wañ énécmianzac. ⁹Inén képésicninawac nalé séc tualefic ac ménda wañanzac. Wañu qeri biric nalé horua ménda dongéanzac. ¹⁰Képésic ninawac séc ménda melej nénécmima, haka biriawac bakia howiacnec ménda melej nénécmianzac.

¹¹Hénia imi yomuhuc; Kurumeñnéñ baec igucnec ou eñeña hezac ésécnec, goi héihéiya imi eeya héimianzu ionac muru kuney yanda he énécmianzac. ¹²Baec wangoña Is néñ Wes igucnec lakec hezac ésécnec, inén ac qeqe wawañanina imi qetecgéyu lakec keñec.

¹³Manogcnén nambérac héra ionac wésé niniñ wañ énécmianzac ésécnec, Yawe imi eeya héimianzu imi onac wésé niniñ wañ énécmianzac. ¹⁴Inén séwininawac hénia nimma, nini imi seitotoñ wanzin imi niñqelima imuhuc wañ nénécmianzac. ¹⁵Baec ic kekecninawac nalé imi qézézac ésécnec. Edamunina imi baec kisiawac zariñ zuria ésécnec. ¹⁶Imuhucya imi luhuc geriwigucnéñ qacginaiguc qeyu qahac wañu, baec kisanén zariña hocanzac.

¹⁷Nén Yaweac goi héihéianén eeya héimianzu ionac hémbénañaguc hémbénaña hema emma kecmac. Solañ dindiyaya imi qelihécgina lépaya lépaya he énécmima kecmac. ¹⁸Imi mia sisipac acya niñtoho wamma hénac acya niñqelima wamma meanzu ionac mia imuhuc wañ énécmianzac.

¹⁹Yawenén ic kewu tatacya kurumeñiguc meyacgéma, héngalen kuhanén kekec momac yanda galengé énécmianzac. ²⁰Kucginaguc wamma Yaweac ackuazéc meselima, ac ewaya niñtohoanzu kua meme uña ini Yawe zéhiaru migic. ²¹Yawe welen qemima iwac ewa siñ wamma meanzu kua meme uña ini Yawe zéhiaru migic. ²²Yawenén zéhicñi énécmiyu baec imuaru me imuaru inén héngalen wañanzac séc kecnazu ini moczoñ Yawe zéhiaru migic. Kekec uñana Yawe zéhiaru mina.

Legic 104

Baec kurumeñ miñina Anutunén héngalen wañ nénécmianzac.

¹Kekec uñana, Yawe zéhiaru mina. Yawe Anutuna, gi imi kuney yanda, eega eñeña zéma edamuga imi maleku ésécnec héima kecanzañ. ²Inén asac mararaña imi séwi usu ésécnec héima, kurumeñ imi sel hali ésécnec hérétén haiyu hezac. ³Dokuiguc amayawac nandun kumuma hosusu ézéyu kareya wañu luhuc ézéyu qeñgaña wañu keñha wañanzac. ⁴Luhuc oporu eñeña welen qeqe icya wañu, geric oporu eñeña ai icya wanzac.

⁵Baec imi qambaŋa qahaiguc haimiyu hémbénaŋa qeken qeha ménda wanzac. ⁶Geŋ baec imi konduŋ doku yandanéŋ séwi usu ésécneç hoturuna baec boŋa qahaiguc naŋec. ⁷Waŋu geŋ mia ac wamina dokunéŋ néŋgacma keŋec. Parandaŋa qaru foc foc keŋec. ⁸Keŋu baec boŋanéŋ eŋu baec wéŋwéŋgianéŋ hiŋgacma imuac me imuac zéminec séc mekemma hezac. ⁹Waŋu dokunéŋ muŋguc ménda hama hoturumu niŋ ménda logimu zéma qaŋaŋ silic hai énécminec.

¹⁰Yawenéŋ zéyu doku hogocyanéŋ baec boŋa wéŋwéŋgia séc hicŋima éréma baec boŋa namuŋ ginaiguc téfara wamma keŋanzu. ¹¹Kemma baec kisiaiguc haséŋ yaŋ sécgina séc gumu énécmiyu haséŋ becosic eneŋ acguc negic déméŋgina qaŋgararaŋa imi méwécgéyu hiaruanzac. ¹²Sawa nei acguc imuac giŋgiŋaiguc aségina haima ic hawaiguc tacma ewa hétéŋ waŋanzu. ¹³Inéŋ ou ai amayaiguc tacma baec boŋa séc doku haiyu aiyawac héla imi baeciguc sécgéma hezac. ¹⁴Inéŋ waŋu ama yaŋ onac qézézac zéma ic neŋaŋ niŋac zuazua yandianzac. Waŋu inéŋ zéyu baeciguc nene yaka hicŋianzac. ¹⁵Icac ewa qeriaiguc zézé ségiségi mihicŋi mimia waiŋ zéma icac kic tanera measari mimia haléc zéma icac ewa qeriaiguc kuha mihicŋi mimia nene yaka imi inéŋ zéyu hicŋidarec.

¹⁶Yaweac ic hésa dokunéŋ sécgé énécmiyu hezac. Lebanonac yéménzéc ic imi inéŋ himiru hezac. ¹⁷Nei eneŋ imuaru haegina haianzu. Zanzan nei eneŋ imi kumbu^o iciguc amia mihicŋianzu. ¹⁸Baec boŋa eŋeŋa imi haséŋ noniŋ ionac buŋa, waŋu hoc baŋec imi nehec qérandeŋ ionac saŋgi saŋgiac buŋa wanzac.

¹⁹Inéŋ maso haiyu baec ai memeyawac naléya zéanzac. Waŋu kaiwe imi naléya nimma hiŋgacanzac. ²⁰Geŋ mia tunumaŋ mihicŋina ama siŋiyu haséŋ yaŋ hénia hénia mama keŋha waŋanzu. ²¹Laion sac qelinéŋ neneyawac buŋa nesima qacma neneyawac Anutu guru héhélima kecanzu. ²²Kaiwe éréyu kemma teŋginaiguc heanzu. ²³Duŋa ic eneŋ mama kuc qema ai mema kecgic ama siŋianzac.

²⁴Yawe ai geŋ menec imi yei sasala yanda wanzac! Geŋ mia niŋtegic qiŋtegicganéŋ kekec imi moczoŋ mihicŋina mériaŋganéŋ baec séc sécgéma hezac. ²⁵Eri konduŋ hilaŋeŋ kuneŋ yanda hezac. Waŋu imuac qeriaiguc imi, iwawai bacginanéŋ héima keŋha waŋanzu zéma doku yaŋ kuneŋ komora hénia hénia zaŋgégina ménda oloŋ oloŋawac séc hezac. ²⁶Zéicnéŋ imuac qahaiguc keŋha waŋgic geŋ zéhicŋi mimia konduŋ yaŋ oa gaŋugaŋu eneŋ doku imuac qeriaiguc lelecgéanzu.

²⁷Imuhucya ieneŋ moczoŋ nalégina séc méndacma geŋ nene gumu énécmiwésémaŋ niŋac guac kichihi wamma kecanzu. ²⁸Gumu énécmia neanzu. Méraga auna iwawai hiabia sécgé énécmianzac. ²⁹Kic tanecga musaŋgéna ieneŋ zénéŋ hirihiri wamma kecanzu. Waŋu geŋ wéségina

onagicna humuma baec igucnec hicnjigicac imuac munguc lilingéma kejanzu. ³⁰ Wañu geñ uñaga téréya mélina hama kekec hezac séc mihicñi énécmiyece. Wañu inéñ baec séwiya imi munguc meqelianzac.

³¹ Yaweac edamuya imi hémbénaña hema emma kemmac. Yawenén eñeya ai niñac zézé ségiségi wammac. ³² Inéñ baec héñu baecnén hirianzac. Wañu baec boña osiyu hofacnéñ yacanzac. ³³ Kekecnawac séc Yawe legic héimimañ. Kic qeli kecmañ imuac sura séc Anutuna gita kulele qemimañ. ³⁴ Zézé niniñnanén ségiségi mihicñi mimac niñac wanzua. Ni imi Yaweac niñac zézé ségiségi wammañ.

³⁵ Zéna képésic ic baeciguc humuc qai wañgic, kaiziliweñ ic imuaru munguc ménda kecmu. Kekec uñana, Yawe mepé qepési wamina, haleluya ohec wahec!

Legic 105

Min kewunina imi hakaya hélanén galengé nénécmianzac.

¹ Yawe ewa hia ac ézéma qara qacma ézégic. Ic embac momac yanda suginaiguc wawañ memeya imi zéau énécmimu. ² Legic héimima i mepésigic. Haka welic welicgia wañec imi moczoñ zéau énécmigic. ³ Qara téréya mepésigic. Yawe hochoc wañanzu imi ewa qeriginaiguc ségiségi he énécmimac.

⁴ Yawe zéma kuhawac niñkewu wañgic. Kic tanecyawac nalé séc niñkewu wañgic. ⁵⁻⁶ Welen qeqeya Abarahamac qelihéra, Yakoboac qelihéra, gési énécmimia ini haka welic welicgia zéma kiwi méréra zéma kuayaiguc zégésigési ac inéñ wamma meyece imuac niñqeligic.

⁷ I imi Yawe Anutunina wanzac. Iwac zégésigésinéñ baec séc sécgéma hezac. ⁸ Inéñ sisipac ac hicñisai lépaya tausenja imuac buña qeénécmima zéselima zéyec imi hémbénaña niñqelima kecanzac. ⁹ Imi mia sisipac ac Abarahamac zémiyece imi zéma zézé seli Isaka wammiyece imi mia. ¹⁰ Wañu inéñ Yakoboac muru imi hena acwac buña meseligiyu Israelac sisipac ac hémbénaña wañecac hezac. ¹¹ Zéyecnéñ; Ni Kanaañ baec imi ic suc qema gémba mératécgina wammac.

¹² Wañu nalé imuaru imi zangégina sasala qahac efefia komodia dac téngén ic kiana wamma kecgic. ¹³ Kecma hicñisai méñac murunec méñac muru, héngalen ama areña yanda méñac murunec méñac muru kiana wamma lelecgégic. ¹⁴ Néñ ic eneñ mebiri énécmimu niñac ménda wai énécmiyece, hélanec ionac niñac wamma ic kewuya ic kewuya ac geriwiguc wañ énécmima yomuhuc zéyec; ¹⁵ Nuac haléc qocgémimia imi ménda osigic, nuac tilin tilin ic imi ménda mebirigic.

¹⁶ Inéñ baec imuaru bétí zéhicñi énécmima samén padi imuac ura imi moczoñ hézénégéyu qahac wañec. ¹⁷ Bétí igucnec angéngina timañ

zé ic ménj méliyu walacgina mema keñec. Qara imi Yosefe, welenj qeqe buña qeyu, mambonj mema wagicma kengic. ¹⁸Hénaya imi iwawai sou zérágucnénj kima heyec. Séwiya^q imi senj hésanénj dérécgégé migic heyec.

¹⁹Yaweac ackuazécnénj hélaguc wandacmac nalé imuac sura séc, Yaweac ackuazécnénj^r Yosefe manam batuc wañ mimanec kerec. ²⁰Keru baec imuac ic kewunénj icya mélimima hulacmiyec. Baera baera ic embac ionac ic kewunénj imuhuc wammiiyec. ²¹⁻²²Ic kewu inénj eñeya ewa siña méndacma galeñ ichéra dérécgégé énécmima hésa amaiguc onopocma ic yanda ninjegic qinjegic ku énécmimac zéma Yosefe oporu hénqalenj ama areña yanda imuac galeña wamma iwawaiya moczonj galeñgéyec.

²³Nalé imuaru Israelnénj^s Izipte baeciguc kereñec. Yakobonénj^t Ham baeciguc^u ic kianj kerec. ²⁴Yawenénj Israelac ic embachéra imi kunenj yanda mesai énécmiyu kucgina imi hazéc hécgina ionac kucgina ogirec. ²⁵Wañu Anutunénj hazéc hécgina ionac ewa qerigina melenj énécmiyu ic embachéra ionac mézétiti wañ énécmigic. Anutuac welenj qeqe ichéra diwi qiwiliñ wañ énécmigic. ²⁶Wañu welenj qeqe icya Mose zéma ic gésimimia Aron méli érécmiyec. ²⁷Ierenj imi ic embac ionac sugcinaiguc asé kiwiyawac haka énézéyic hénqic. Ham baeciguc haka welicwelicgia wañoc. ²⁸Yawenénj tunumañ méliyu sinjindénjgéyec. Wañu ierenj ara qema ninjtohoiyc ²⁹Anutunénj doku melemma sac mihicñima lambéc unuhumudarec. ³⁰Wañu baec imuaru tañanénj sasala saima sécgéma kecgic. Ic kewuhécgina ionac ama qeriaiguc acguc sécgéma kecgic. ³¹Yawenénj zéyu sék tuñagucnénj hagic. Wañu baec yanda imuac qeria séc iminj sasala sécgéma kecgic.

³²Kiawac melemma komboc luhuc hai énécmiyu mayec. Wañu buñ parandanj geric bélañagucnénj baecgina séc qocgégé énécmiyec. ³³Qocgéma ionac wainj ic hésa zéma fik ic qeyu humudarec. Wañu ic hésa lelec lelec imi héiyu madarec. ³⁴Yawenénj zéyu gaoc zéma kambinj enenj gelec malec qahac harégic. ³⁵Haréma baec imuac zuañua moczonj nedacma aiiiguc héléa gocmia heyec imi nedacgic. ³⁶Yawenénj baec imuac méréc merac moczonj unuyu humudacgic. Ienenj imi ionac séwiginawac kucya imuac hénihénia.

³⁷Wañu ic embachéra énézéyu siliwa goli medacgic onagiru érégic. Wañu areña areña séc ménñénj ménj météqététañ ménj ménda wañqic. ³⁸Izipte ic enenj ionac zénénj hirihiri wañqic imuac niñac waima hagic ségiségi wañqic. ³⁹Yawenénj hosusu imi kaiweiguc amiaginawac, wañu geric bélaña imi sinjiiguc asahaginawac lémbéc énécmiyec.”

^q 105:18 Hebiraio aciguc; Kekec uñaya. ^r 105:19 Ackuažéc inénj gauiguc hémma niñec imi manam batuciguc ménda waima ninžéñgéyec. ^s 105:23 Yosefeac mañgoc.

^t 105:23 Israelac qara wahala. ^u 105:23 Izipte ic ienenj Hamac qelihéra hénia imuac niñac Iziptec baecac qacma Ham baec zéangic. (Hén 10:6) ^v 105:39 Hebiraio aciguc; Hoturu énécmiyec.

⁴⁰Waṇu ieneṇ zéwelecgic zéyu koneṇ nei hagic. Waṇu kurumeṇ nene mayu negic sécgé énécmiyec. ⁴¹Waṇu baṇa kuaya auyu doku mama baec kéra kérésiaiguc doku téfara ésécnec hama keṇec. ⁴²Imi mia eṇeya ackuazéc téréya zéma welen qeqeya Abaraham niṇqelima imuhuc waṇ énécmiyec.

⁴³Ic embachéra waṇ énécmiyu ségiségi wamma mama hagic. Gési énécmimia ieneṇ legic héima mama hagic. ⁴⁴Héngalenṇ ama areṇa yanda yanda imuac baec imi onagicma énécmiyec. Baera baera ic embac ieneṇ ai yanda mema mihicṇigic imi moczoṇ ionac buṇa qeénécmiyec. ⁴⁵Imi mia ieneṇ hénac ac imi niṇtohoma zézé seli ac imi méndacmu niṇac imuhuc waṇ énécmiyec. Haleluya ohec wahec!

Legic 106

Israelac képésic.

¹Haleluya, Yawe imi hiabia. Waṇu goi héihéiya imi hémbénaṇa. Imuac niṇac ewa hia ac ézégic. ²Mérénénṇ Yaweac wawaṇ meme kuhaguc imi hia énézéma qac buṇaya moczoṇ hia zéau énécmimac? ³Héngalenṇ wawaṇawac hénac ac tohodacma nalé séc haka solaṇa waṇanṇu imi eneṇ ségiségi ginaguc.

⁴Yawe, ic embachécgac ewa hia waṇ énécmiwésémaṇ nalé imuaru ni niṇqeli nénnac. Angéngina tiwésémaṇ nalé imuaru nuac hanémbésémaṇ. ⁵Wainénna guac gési énécmimia ieneṇ mériaṇginaguc kecgic inicmaṇ. Inicma héngalenṇ ama areṇa yandagawac mératéc buṇa niṇac ségiségi wamma mératécgawac zézé ségiségi wammaṇ.

⁶Nini yanda hécnina waṇgic éséc haka biria wamma kaiziliwenṇ wamma képésic mihicṇiyiṇ. ⁷Yanda hécninanénṇ Izipe baeciguc hakaga welic welicgia imuac hénac ménda niṇtegicma goi héihéiga yanda imi ménda niṇqelima kondunṇ, kondunṇ pésia imuaru ac qeqe haka waṇgic.

⁸Waṇu Yawenénṇ eṇeya qac buṇaya niṇac wamma angéngina tiénécmiyec. Imi mia kuha yanda imi énézéyu héntegicmu niṇac imuhuc waṇ énécmiyec. ⁹Imuhuc nimma kondunṇ pésia imi ac wammiyu focdac zigéyu ic embachéra onagiru kondunṇ dumuc sira imi baec kérékérasia ésécnec tima hagic. ¹⁰Imuhuc wamma hazéc hécgina ionac méragina igucnec angéngina tiénécmima ununesi waṇ énécmigic ionac méragina igucnec boṇhére meénécmiyec. ¹¹Waṇu hazéc hécgina imi mia dokunénṇ hoturu énécmiyu moczoṇ humuqaigic méṇnéṇ méṇ ménda kerec.

¹²Imuacnec ieneṇ ackuazéc imi niṇzégéma legicya héimigic.

¹³Waṇu ieneṇ nalé sosola ménda waṇunec haka imi elunṇ unuyu iwac zéarenṇ areṇgiawac ménda mambéc waṇgic. ¹⁴Imuhuc wamma baec kéra kérésiaiguc hémbaoc kuneṇ yanda wamma baec sakasacya imuaru Anutu

batucgégic. ¹⁵Yawenénj zéwelecgic séc énécmiyeç, nénj kekeç uñaginawac imi hafi mihicñi énécmiyu zañgéma keñeç.

¹⁶Ieneñ baec ménj tacyac wañgic imuaru Mose zéma Yaweac météré ic Aron iorac nimbupuc wañgic. ¹⁷Imuhuc wañgic baecnénj téma Datán qéçgé mima Abiramac tohotoho ichéra imi hoturu énécmiyeç. ¹⁸Wañu geric bélañanénj tohotoho ic tuñ imi késama onodareç.

¹⁹Ieneñ Horep baec boñaiguc burumakao merawa ireha meyacgégic. Goli opépélíma qocgéma memeya baniara imi mepésimigic. ²⁰Imuhuc wamma Anutuac asac mararañ imi melençgic qézézac nema kekera burumakao tanec wañeç. ²¹Izíte baeciguc haka kunenñ yanda wañeç añgénj titi miñina Anutu imi eluñ unuyec. ²²Inénj Ham baeciguc kiwi méréra zéma konduñ pésiaiguc haka welic welicgia wañeç imi mia. ²³Imuac Yawenénj unuhumumañ zéyeç, nénj gésimimia Mosenénj Anutu zéma icembac héra téamuma nañgic imuac sugcinaiguc Anutuac wésiaiguc namma ménda unumac niñac qeri biria mebélacgéyeç.

²⁴Wañu ieneñ ackuazécya ménda ninzénngéma baec hiabia imi mematiti wammigic. ²⁵Haliginaiguc zébiri qébiri wamma Yaweac ackuazéc imi ménda niñtohogic. ²⁶Imuhuc wañgic inénj zéselima zéyeç; Neñ wañ énécmiwa baec kéra kérésiaiguc maunudacmac. ²⁷Wañu qelihéçgina imi héndénj énécmiwa baera baera ic embac ionac sugcinaiguc kemma maunudacmac.

²⁸Ieneñ Peol baec boñawac Baal iwac muru toroqema baniara kekeçya qahac imuac wamma nene saménj ohai wammigic imi mema negic. ²⁹Imuhuc wamma wawañ meme iminénj Miñ Kewu qeri biric yanda mihicñi migic yañ hafi humumianénj saima énépésiyeç. ³⁰Nalé imuaru Pinehasinénj yacma Anutuac ewa siña méndacma acqeçe ic imi bakia melenñ énécmiyu saec buña imi tecgéyeç.^w ³¹Imuhuc wañu Anutunénj iwac niñu ic solaña wañeç imi hémbénaña niñyacgéwiñac hezac.

³²Wañu ieneñ imi Meriba dokuiguc Yawe qeri biric mihicñi migic haka imuac niñac wamma yéwéri ménj Moseac muru hicñimiyec. ³³Imi mia ieneñ Anutuac uñawac ac qeçe wammigic Mose imi kua tasiañénj ac sicsaocya zéyeç imuac niñac imuhuc hicñiyec.

³⁴Wañu ieneñ Yaweac zézé seli imi ménda tohoma ic enia ménda unugic. ³⁵Imuhuc wamma iniguc momacnec tacyac wamma hakagina biria imi niñareñgéma késagic. ³⁶Késama baniaawac ireha imi mepésigic iminénj ionac muru bétac ésécnec wañeç. ³⁷Ieneñ nambérac héçgina baniaawac mulu buña hai énécmigic. ³⁸Sac solaña késpedesya qahac, nambérac héra ionac sac imi qocgéma Kanaañ ic ionac baniaawac mulu buña hai énécmigic baec imi sac iminénj mezapi qeyec. ³⁹Ieneñ imi wawañ meme iminénj mezapi qeamuma kaiseroac haka wañgic.

⁴⁰Hénia imuac niñac Yawenénj eñeya ic embachéra qeri biric kunen yanda niñénéc mima eñeya buña mézétiti wañ énécmiyec. ⁴¹Imuhuc nimma baera baera ic embac ionac méraginaiguc onoporu mézétiti wañ énécmianzu imi onac méra bacginaiguc kecgic. ⁴²Hazéchécgina ienenj helanji énécmigic ionac méra bacginaiguc welenj qeqe ic kecgic. ⁴³Yawenénj hatac sasala mehiaru énécmiyec, néj niniñgina qarinqaringia méndacma andé qegic. Wañu eñañ késpedes niñac memaénéc mimia wañec.

⁴⁴Wañu Yawenénj ionac qachéhéli imi niñénéc miyec nalé imuaru zénangé énécmiyec. ⁴⁵Wañu ionac niñac wamma sisipac ac imi niñqelima goi héihéiya zékénaguc imi méndacma ewaya melenec. ⁴⁶Melemma ionac wañ énécmiyu hésa ic énépésigic ienenj moczonj ewa biric wañ énécmigic.

⁴⁷Yawe Anutunina añgénina tima baera baera igucnec tocgé nénécmima qacga téréyawac ewa hia nimma qac buñaga mepési gémbij.

⁴⁸Yawe Israelac Anutu hémbénaña igucnec hémbénaña mepésimigic. Ic embac momac yandanénj 'Hélañec!' zému. Haleluya ohec wahec!

Kiwi 5

(Legic 107–150)

Legic 107

Añgénina tiyu ewa hia ac zégic.

¹Yawe imi hiabia, wañu goi héihéiya imi hémbénaña imuac niñac i ewa hia ac zémigic. ²Yawenénj boñhére meénéc miyu keczu imi enenj imuhuc zému. Ini Yawenénj hazéc hécgina ionac méragina igucnec mulu meénéc miyec. ³Baec wañgoña Is, Wes, Saut zéma Not igucnec tocgé énécmiyec.

⁴Baec kéra kérésiaiguc rouc wamma tacyacwac tauña ménj ménda mihicñima ⁵nene doku niñac humugic déménjgina kérakérasia wañec. Wañu imuac niñac kecec uñaginanénj kuc mama wandacgic. ⁶Imuac ienenj qeri yéwéc nimma Yawe qachéhéligic yéwéri igucnec metecgé énécmiyec. ⁷Wañu héná dindiña mihicñi énécmima tacyacwac tañj ménjiguc kemma onoporec. ⁸Yaweac goi héihéi zéma baec ic onac niñac wamma haka welic welicgia inénj wañec imuac niñac i mepésimigic. ⁹Inénj doku niñ humuanzu imi mesécgé énécmima yaka niñac humuanzu imi iwawai hiabia gumu énécmianzac.

¹⁰Tunumañ zéma humucac amiaiguc tacgic yéwéri zéma señ hésanénj dérécgé énécmiyu keczu imi ¹¹Anutuac ackuazéc andé qema eñeña

miñinawac ewa siñ imi mematiti wañgic imuac mia imuhuc hicñi énécmiyec. ¹²Imuac zérabéra yéwéria mihicñi énécmiyu maunuyec, nér mériñér méri méra ménda énécmigic. ¹³Imuaru ienér yéwéc qeriaiguc Yawe qachéhéligic, inér zérabéra igucnec aṅgégina tiyec. ¹⁴Inér tunumañ zéma humucac amia igucnec énépésima hésa dérécg énécmima heyec imi qéséñu bororoñanec madarec.

¹⁵^{15a} Yaweac goi héihéi zéma haka welic welicgia baec ic onac wañec imi zéma ¹⁶inér nagu aṅnér memeya imi qésémma aṅ wétéya imi kuyec imuac wamma ^{15b} i ewa hia ac zémigic.

¹⁷Tosara imi acqeque wamma ic diwi qiwiliña wamma kecgcic. Kecma kápésicgina niñac zérabéra mihicñigic. ¹⁸Ienér imi nene yaka moczoñ héñacya mema kecma humucac saṅgulañguc hosucgégic. ¹⁹Nalé imuaru ienér yéwérigina niñac Yawe qachéhéli wammigic. Wañu inér helanzi énécmiyec yéwéri imuacnec aṅgégina tiénécmiyec. ²⁰Inér ackuazécya mélima humucac déc igucnec metecgé énécmiyec.

²¹Yaweac goi héihéiya imuac ewa hia ac zémigic. Haka welic welicgia ic onac wañec imuac ewa hia ac zémigic. ²²Ewa hiawac mulu haimima zézé ségiségiac legic héima wawañ meme Yawenér wañec imi ic embac momac yanda énézégic.

²³Tosara zéiciguc kemma kondun yandaiguc nénnagémba ai meanzu imi enér ²⁴Yaweac wawañ meme zéma haka welic welicgia kondun hiñgac hiñgaraiguc héngic. ²⁵Yawenér zéyu luhuc selianér yacma kondun temboña meyarec. ²⁶Yaru ienér ou kurumeñiguc emmaguc duña emu dumuc siraiguc hiñgacgcic. Wañu haka iminér tericgé énécmiyu ewa qerigina imi pépéli ma yec. ²⁷Wañu ienér tendiñ tendiñ kemma qeken qeha wamma duña waiñ dokunér wañ énécmiyu wañanzu éséc nec sicsaoc qasiken qasiha wañgic niñtegic qintegicgina aulanégyec. ²⁸Wañu ienér niñ yéwéri ma Yawe qachéhéligic yéwéri helanzi énécmimia imuacnec metecgé énécmiyec. ²⁹Wañu luhuc selia imi ézéyu nér qema qahac wañu kondun temboña ézéyu nér qeyec. ³⁰Nér qeyu ienér bénzér kekec imuac ségiségi wañgic Yawenér zéic ala imuaru me imuaru kembin zé niñkumuma kecgcic imuaru onagicma keñanzac.

³¹Yaweac goi héihéi zéma haka welicwelicgia ic onac wañec imuac ewa hia ac zémigic. ³²Ic embac azoazoroiguc i mepési mima galen ionac azoazoroiguc legic héimigic.

³³Yawenér doku téfara melemma baec kérakérasia mihicñianzac. Wañu doku hogocya melemma baec témba mihicñianzac. ³⁴Tacyachéra ionac biria niñac baec halécya melemma baec kérakérasia mihicñianzac.

³⁵Wañu baec kérakérasia melemma doku zékér mihicñima baec témba melemma doku hogocya mihicñianzac. ³⁶Wañu maqeqeya imi imuaru onoporu tacyacwac taungina meanzu. ³⁷Wañu aiiguc iwawai gocmia qesama waiñ ai galengéma héla mihicñianzu. ³⁸Wañu

mériaŋ mihicŋi énécmiyu ʒaŋgégina saima sasala waŋaŋzu. Waŋu ama yaŋhécgina ʒaŋgégina imi ménda maanʒac.

³⁹Waŋu duŋa muŋguc yéwéri helanʒi énécmimia ʒéma ʒérabéra ʒéma yaŋhafinéŋ waŋ énécmiyu ʒaŋgégina maanʒac. ⁴⁰Yawenéŋ galen ionac qacginaiguc gamu qolacgé énécmima baec kérakérasia héna qahac imuhucgeŋ onoporu rouc waŋaŋzu. ⁴¹Waŋu néwéc maqeqeya imi météqététaŋ igucnec meyac énécmima sac taséhéra rama tuŋ ésécnec mesai énécmianʒac. ⁴²Ic dindiŋa imi haka imi hémma ʒézé ségiségi waŋaŋzu, néŋ ic biria momac yanda eneŋ eŋaŋ kuagina wézéc qema ac qahac kecɡic.

⁴³Eŋaŋ niŋac niŋɡic niŋteɡic qinʒeɡic ginaguc wanʒuiguc Yaweac haka imuhucyawac héŋsosolima iwac goi héihéi imi niŋteɡicɡic.

Legic 108

**Méra mimac niŋac Anutu ewa
hia ac ʒéma ʒéwelerec.**

¹(Dawidiac legic ʒéra.) Anutu, ewa qerina imi keŋqe haqeya qahac, qeri uŋana mocʒoŋnec legic héima mepési gémmaŋ. ²Gita kulele ʒéma waŋgoŋna, ini yacɡic. Ni ɡiaŋɡiaŋa imi mindiwa yacmac. ³Yawe ni ic embac momac yanda ionac sugcinaiguc ewa hia ac gézéma baera baera ionac sugcinaiguc gi mepési gémmaŋ. ⁴Guac goi héihéiga ou kurumeŋiguc kunéŋ yanda wanʒac. Waŋu guac haka héla iminéŋ ou hosusu igucgeŋ sécgéma hezac.

⁵Anutu, ou kurumeŋiguc meyac géŋgéŋa wammac. Asac mararaŋga imi baec séc ic embac ionac qacginaiguc meyacara wammac. ⁶Méra héiganéŋ aŋgéŋna tima ʒéwelecna niŋna. Goi héihéi waŋ énécmianʒaŋ ionac muru aŋgéŋ titi hicŋimac.

⁷Anutunéŋ ocmuŋ téréyaiguc ʒézac. Ni técgéma técgéma aria memaŋ. Sekem méndémma Sukot baec wéŋwéŋɡia imuac qétéya memaŋ. ⁸Gileate imi nuac, Manase imi acɡuc nuac, Eferaim imi nuac orucnawac opoc selia. Yuda imi héŋgalen ainawac qarucya wanʒac. ⁹Moap imi nuac doku naec pakeya wanʒac. Edomiguc nuac héna usuna giliwa hemac waŋu Filisitia qahaiguc ni hériaŋ haimaŋ.

¹⁰Mérénéŋ nuagicma ama neuŋ kiropo seliaguc imuaru keremmac? Mérénéŋ Edomac héna nézéyu hémmaŋ? ¹¹Anutu gi imi wai nénécmizaŋ me? Anutu gi imi némac niŋac téŋɡiŋ icnina iniguc momacnec ménda keŋaŋzaŋ? ¹²Méra nénécmima haʒéchécna unuwiŋ. Baec icnéŋ méra nénécmigic gorosoŋa waŋaŋʒac. ¹³Nini Anutuaru héima namma bac yandi yandi qahac kembiŋ. Inéŋ haʒéchécna tidacgé énécmimac.

Legic 109

Žésolaņanima hažéchéra bakia zéruguc meénécmimac niņac zéwelerec.

¹ (Legic galeņawac; Dawidiac legic zéra.) Nuac mepé qepésiac Anutu, acga ménda qaiyu. ² Ieneņ imi kua biria zéma kua ikora aņgéma ni zébiri nénzu. Ezelaņgina ikoranéņ ac waņnéņanzu. ³ Waņu méžétiti ac wamma helanži némma hénia qahaciguc zébiri qébiri wannénzu. ⁴ Ni imi ala waņ énécmianzua néņ ieneņ imi néwéc hažéc wannénzu imuac ni zéwelec sac waņanzua. ⁵ Ieneņ haka birianéņ hakana hiawac bakia meleņ nénzu. Waņu nuac ala siņnawac bakiawac méžétiti waņ nénzu.

⁶ Ieneņ yomuhuc zégic; Kaiziliweņ icac mériaiguc opocna helanži mimac. Hažécya mihicņi mina méra héiyaiguc namma aciguc opocmac. ⁷ Aciguc emmac nalé imuaru waina késpedesyaguc zémimia wammac. Waina zéwelecya acguc melemma késpedesya wammac. ⁸ Kekecyawac yawuņ imi meducņima ai buņaya imi wagicma ic tosara énécmia. ⁹ Waiénécmia nambérac héra ieneņ gupaņ merac wandacmu. Iniņa imi malé wammac. ¹⁰ Nambérac héra eneņ lelecgéma yaka niņac zéqesi énécmima kecmu. Amagina kisiya waņu waima météqététaņ wamma kecmu.

¹¹ Soukiwa kosia meme icnéņ iwawaiya moczoņ wagicmu. Iwawai inéņ kuc qema mihicņiyec imi ic tosanéņ medacmu. ¹² Ic méņnéņ méņ iwac ewa hiawac susucnec ménda wammimac. Gupaņ merachéra ionac méņnéņ méņ ewa biric ménda waņ énécmimac. ¹³ Qelihéra humuqai wandacmu. Kecma qacgina imi moczoņ eluņ unudacmac.

¹⁴ Yawe imi yandahéra ionac késpedes imi nimmanec kecmac. Neņgocginawac késpedes imi ménda auna. ¹⁵ Késpedesgina imi nalé séc Yaweac wésiaiguc waina hemac. Qac buņaya imi auna baeciguc qahac wammac. ¹⁶ Imi mia inéņ goi héihéi waņénec mimiawac haka imuac niņ éréhéc ménda wamma maqeqeya zéma mété qététaņa zéma ewa biric mihicņima kecanzu imi ununesi wamma unuhumumaņ zé waņec imuac mia imuhuc zéziņ.

¹⁷ Inéņ siņa nimma saec ac énéžéyec. Waņu iminéņ eņeya muru liliņgéyec. Mériaņ ac zémaņ zé méžétiti waņec imuac mériaņnéņ héņacya mema lakec keņec. ¹⁸ Inéņ séwi usu héianzac éséc saec ac waņ énécmiyec. Waņu saecnéņ doku ésécnec qeriaiguc hiņgaru haléc ésécnec sira méžécgéma késayec. ¹⁹ Wammina saecnéņ séwi usu zéma rikuņa ésécnec nalé séc héi ziki waņu hemimac.

²⁰ Qeri uņana hažéc wammima zébiri qébiri imuhuc wammianzu ionac imi Yawenéņ bakia imuhucyanec meleņ énécmimac niņac wanzua. ²¹ Yawe qacga niņac wamma goina hiabianec héina. Guac goi héihéiga hiabia imuac niņac wamma metecgé nénna.

²²Ni imi maqeqeya météqététaŋ wamma kecba ewa qerinanén birizac imuac mia. ²³Kekecna imi mariyawac amia ésécnec melemma mazac. Waŋu gaoc dac imuhucya luhucnéŋ mihilaŋgéyu kenzu ésécnec efefianec kenzac. ²⁴Nene sigi kecba simiŋna kuha qahac séwina mazac. ²⁵Ni imi ionac zébiri qébiriac buŋa wanŋua. Ieneŋ ni némma oruc gilianzu.

²⁶Yawe Anutuna, méra néŋna goi héihéigawac niŋac ni metecgé nénna. ²⁷Imuhuc wanna ieneŋ haka iminéŋ guac méraga wanzac imi héŋtegicmu. Yawe geŋ imuhuc waŋ nénec imi niŋtegicmu. ²⁸Ieneŋ saecnec sac zénémmu, néŋ geŋ mia mériaŋ mihicŋi némhésémaŋ. Ieneŋ hažéc waŋ némma yacmu imuaru gamugina mihicŋimu, néŋ guac wleŋ qeqega imi ségiségi wammaŋ. ²⁹Waŋénécmina hažéchécna ieneŋ zébiri qébiri séwi usu ésécnec héima kecmu. Gamugina imi sanŋeŋa maleku ésécnec he énécmimac.

³⁰Ni kuananéŋ Yawe ewa hia kunéŋ yanda zémima ic embac tuŋaguc ionac suginaiguc legic héimimaŋ. ³¹Inéŋ maqeqe icyawac méra héiyaiguc nammac. Namma iwac qeri uŋayawac késpedesiraguc zéwiŋ zé wanŋu ionac méragina igucnec anŋeŋa timac.

Legic 110

Anutuac hofac oo ic hélanéŋ, ic kewu waŋ énécmimac.

¹(Dawidiac legic zéra.) Yawenéŋ Miŋ Kewuna yomuhuc ézéyec; Gi mérana héiyaiguc tacnanec ni hažéchécga hénagaiguc hena titigawac buŋa onopocmaŋ.

²Yawe geŋ Zion igucnec ic kewu qarucga kuhaguc imi méranna kemmac. Miŋ Kewu gi hažéchécga suginaiguc inicgaleŋ wambésémaŋ. ³Héŋgaleŋ kucgawac naléiguc hénaoŋiŋ hécga séwi usu météré mimiaguc ségiségi wamma welen qema kecgic. Giaŋ giaŋawac héri igucnec sac qelihécga sénjérc ésécnec hicŋima guac muru hamu. ⁴Yawenéŋ zéselima ménžé ménžéya ménda waŋanzac. Inéŋ mia yomuhuc zéyec; Gi Melikisedekac^x areŋ méndacma hofac oo ic hémbénaŋa wambésémaŋ.

⁵Miŋ Kewuna guac méra héigaiguc keczac inéŋ qeri geric nimmac nalé imuaru ic kewu momac yanda unuyu wizi kukuginaguc wandacmu. ⁶Baera baeraiguc zégési énécmiyu qamocnéŋ ionacmuru sécgéma hemac. Orucgina qésemma unudacmac. ⁷Unudacmaguc hena giŋgiŋaiguc doku téfara nema usuŋa meqelima oruha meyacmac.

^x 110:4 Hén 14:18, Heb 7:3

Legic 111

Anutuac ai welic welicgiawac mepésimiyec.

¹Haleluya, ni ic solañ dindiña ionac aʒoʒoroiguc zéma hénarion ionac aʒoʒoroiguc ewa qerina mocʒonhec Yawe ewa hia ac ézémanj. ²Yaweac wawañ meme imi kuney yanda, imuac ségiségi wañanzu imi eney mocʒon hénia imuac niñareñ géanzu. ³Wawañ memeya imi eeya eñeja, héngaleñ kuc buñayaguc. Wañu solañ dindiñanén hémbénaña heanzac.

⁴Haka welic welicgia imi ic embac wañ énécmiyu niñqelimanec kecʒu. Yawe imi ewa hia wañ nénécmima goi héihéi wañ nénécmianzac. ⁵Yawe imi eeya héimianzu ionac nene yaka gumu énécmima sisipac acya hémbénaña nimmanec kecmac. ⁶Inén baera baera imi ic embachéra énécmima wawañ memeyawac kuha énézéyu héngic.

⁷Mériawac wawañ meme imi héra zéma gésigési aiya imi solaña. Héna acya imi niñkinzégaguc. ⁸Imi mia hémbénañawac buña qemimia, wañu ewa héra zéma solañ dindiñanec wamma memeya. ⁹Yawenén ic embachéra boñhéré meénécmima sisipac ac hémbénañawac buña kumu énécmiyec. Imuac niñac qara imi téréya zéma welic welicgiaguc.

¹⁰Yaweac bac yandi yandi wawaña imi niñtegic qinʒtegicac hénihénia wanzac. Héna acya niñtoho wañanzu imi eney mocʒon niñtegic qinʒtegic ginaguc. Yawe mepé qepésiac haka imi ionac muru hémbénaña heanzac.

Legic 112

**Ic solañ dindiñawac muru
ségiségi hemimac.**

¹Haleluya, Yawe eeya héimima hénia acyawac ségiségi kuney yanda wañanzac inén zézé ségiségiyaguc. ²Qelihéra ieney baeciguc kucginaguc kecmu. Ic solañ dindiña ionac qelihécgina ieney zézé ségiségi ginaguc. ³Amayaiguc mérianj hemimac. Hakaya solañ dindiñanén hémbénaña hemimac. ⁴Ic solañ dindiña ionac imi tunumañ qeriaiguc asac mararañnéñ éréanzac. Asacmararañ iminén ewa hia zéma ewa biric zéma haka solañ dindiña wañ énécmianzac.

⁵Ewa hia wañ énécmima iwawaiyanén ic tosara méra énécmianzac imi hiaruanzac. Inén ai memañ zé hénia ac séciguc dindiñanec meanzac. ⁶Inén qeken qehaya qahac. Ic solaña imi hémbénaña niñqeli mimia wammac. ⁷Inén gezac qézén ac biriawac bac yandi yandi ménda wañanzac. Ewa qeria imi Yaweac héima nañu waizalaña qahac. ⁸Ewa qerianén seligima heyu zénén hirihiri ménda wammanec keru Hazéchéra bakia megic inicmac. ⁹Inén iwawaiya méndemma maqeqeya ionac énécmiyec. Haka solaña imi hémbénaña heyu iliha imi zézé bipiyaguc

meyac mimia wammac. ¹⁰Kaiziliwenj ic imi haka imi hémma aric aric kima pépélíma qahac wammac. Kaiziliwenj ic ionac ewa singina imi gorosona wandacmac.

Legic 113

Anutunénj météqététanj wamma kecanzu i méra énécmianzac.

¹Haleluya, Yaweac welenj qeqhéra, Yaweac qara mepésigic!

²Degucmuacnec hémbénaña Yaweac qara mepésigic. ³Baec wangona Is igucnec Wes ac séc Yaweac qara mepési mimia wammac. ⁴Yawe imi baera baera moczonj yanda imuac qacginaiguc eñeja keczac. Edamuya imi eñeja ou kurumeniguc hezac.

⁵Mérénénj Yawe Anutunina éséc? Inénj ou eñeja keczac. ⁶Wañu eñeyaoc memaamuma kiwa hiyu mayu baec kurumenj héñanzac. ⁷Hémma maqeqeya seitotoñ igucnec meyac énécmima météqététanj ic munguc sendurunj igucnec meyac énécmianzac. ⁸Wañu onoporu ic kiwa, ic embac ionac galeñhécgina iniguc momacnec nañanzu. ⁹Wañu embac héfiña mehiaru miyu amaiguc bénzénj kecma nambérac héra mihicñima neñgoc wañ énécmima ségiségi wamma kecanzu. Haleluya, Yawe mepésigic.

Legic 114

Anutuac haka welic welicgia.

¹Israel, Yakobo zémímia iwac ic embachéra ienenj Izipte baeciguc acgina ménj zéangic ionac murunec érégi.^y ²Nalé imuaru Yuda imi Yaweac ocmuñ téréya wañec. Israel imi iwac ama baera wañec.

³Konduñ imi hémma néngacma keñec. Wañu Yodan doku acguc héréma andé andé keñec. ⁴Baec boña imi enenj rama iwa ésécnec técgéma aria megic. Baec boña komoc komoc imi rama merawa ésécnec imuhuc wañgic.

⁵Konduñ doku gi némac niñac néngacma keñec? Yodan doku gi némac niñac héréma andé andé keñec? ⁶Baec boña ini némac niñac rama iwa ésécnec técgéma aria megic? Baec boña komoc komoc ini némac niñac rama merawa ésécnec técgéma aria megic?

^y 114:1 Israel imi Yakoboac qara qelia Anutunénj zémímia. Ic embac acgina ménj zéanzu imi Izipte ic ionac imuhuc zézac. Kembraña 2 iguc Yakoboac qelihéra qacgina qacma Yuda zéma munguc melemma Israel zézac. Yakobonénj Yudawac mérianj ac sasala zéma arenj imuacnec ic kewu sasala hicñimac zéyec imi niñqelimu.

⁷Baec ini imi miñ kewuninawac kiwaiguc, Yakoboac Anutu iwac wésiaiguc zénénj hirihi wammu. ⁸Inénj baña hilañej melemma doku zékénj mihicñima hoc selia melemma doku hogocya mihicñianzac.

Legic 115

Anutu imi kunej yanda.

¹Yawe, goi héihéiga zéma hakaga héla imuac niñac guac qacgaiguc edamu yanda hemac. Nonac muru qahac, nonac muru qahac, guac muru hegémmac. ²Némac niñac baera baera ic embac ieney Anutugina dimia zéma zédesi wañ nénécmianzu?

³Anutunina imi kurumenjiguc kecma imuac me imuac siña hemizac séc wañanzac. ⁴Nénj ionac^z baniara imi siliwa zéma goli mema ic onac méraginanénj memeya. ⁵Kuaginaguc, néj ac zézégina qahac, kicginagucnéj kic hihigina qahac. ⁶Gezacginaguc, néj ac nimmuac séc qahac. Sunguruj ginaguc, néj wéréña nimmuac séc qahac. ⁷Méraginaguc, néj késa nimmuac séc qahac. Hénaginaguc, néj kenja wammuc séc qahac. Wañu déménjinaguc, néj ewa héténj wammuc séc qahac. ⁸Baniara meyacgéanzu imi eney zéma imuaru héima nañanzu imi eney moczoñ imuhucyanec.

⁹Israel, Yaweac muru héima nammu. Inénj méra énécmima saiwa wañ énécmianzac. ¹⁰Aronac ama momachéra ini, Yaweac muru héima nammu. Inénj méra énécmima saiwa wañ énécmianzac. ¹¹Yawe eeya héimianzu ini, Yaweac muru héima nammu. Inénj méra énécmima saiwa wañ énécmianzac.

¹²Yawenénj niñnéécmima mérianj mihicñi nénécmianzac; Israelac ama imuhucyanec, Aronac ama imuhucyanec. ¹³Kunej komora momacnec Yaweac muru héima nañanzu imi onac mérianj mihicñi énécmimac.

¹⁴Yawenénj ini zéma qelihécgina séc ménj meemma mesai énécmimac niñac wanzua. ¹⁵Ini imi baec kurumenj zéyu hicñiyec Yawenénj mérianj mihicñi énécmimac niñ wanzua.

¹⁶Kurumenj imi Yaweac buña. Wañu baec imi ic neñañ buña genénécmiyec. ¹⁷Humuc icnéj Yawe mepési mimuac séc qahac. Mérénenj hiñgacma néj qema hema hia mepési mimac. ¹⁸Nini imi deguc muacnec hémbénaña Yawe mepési miwiñ.

^z 115:4 Izipte ic ionac.

Legic 116

Hafiya hiaruyu ewa hia ac ézéyec.

¹Yawenérj ac ewana zéma zéwelecna selia niñnéñanzac imuac ni siña niñanzua. ²Gezac qema niñnéñec imuac kekecnawac séc zéwelec wammimanj. ³Humucac hésanéj dérécgé néñu kicsuanjac zéra béranéj nuac muru hayu zérabéra zéma ewa biric mihicjiyi. ⁴Wañu ni Yaweac qaraiguc yomuhuc zéweleri; Yawe zéwelec génzua qeri uñana metecgé néñna.

⁵Yawe imi ewa hia zéma solarj dindiñayaguc. Anutu imi goi héihéiyaguc. ⁶Yawe imi ic ewa éréhéc ménda wawaña galenjë énécmianzac. Ni mematiti wañ nénéñawac kecha angéñna tiyec. ⁷Kecec uñana, lilingéma hama bénzénj kecbésémanj. Yawenérj goihéihéi wañgénzac.

⁸Inénj kecec uñana imi humuc igucnec zéma kicna imi kic masi igucnec, wañu hénana imi qonzononj igucnec metecgé néñec. ⁹Kececninaguc kecanzínj baec yomuaru ni imi Yaweac wésiaiguc kenha wammanj. ¹⁰Ni yéwéri kunenj yanda mihicñizua imuhuc zéma keri nalé imuaru ninzénjëgéma keri. ¹¹Focdac nimba ménda sécgéyu ic momac yanda imi ikoc ic zéyi.

¹²Ewa hiawac buña Yawenérj néñec imi némac iwawainénj bakia melenjmimanj? ¹³Ni kekecna angénj tinénéñawac sokoc mema Yaweac qara qacma ¹⁴Yaweac ic embachéra momac yanda ionac wéséginaiguc zézé selinawac tasia imi Yawe melenj mimanj. ¹⁵Météré ic méñnéñ humuyu Yawenérj niñu eeyaguc wañanzac.

¹⁶Yawe ni hélacnec welenj qeqe icga wanzua. Guac welenj qeqe embacgawac naña guac welenj qeqe ic wanzua. Geñ mia dérécgé néñéña imi hulac nénnec. ¹⁷Ni guac muru ewa hiawac mulu haigémma Yawe guac qacga qacmanj. ¹⁸Ni Yaweac ic embachéra momac yanda ionac wéséginaiguc zézé seli acnawac tasia Yawe guac muru melenj gémmanj. ¹⁹O Yerusalem, tacyachéçga ionac sugcinaiguc, Yaweac ocmuñ téreyaiaguc taséna melenj mimanj, haleluya!

Legic 117

Baec séc tacyachéra, Anutu mepésigic.

¹Baera baera icembac ini Yawe mepésimigic. Ic embac momac yanda ini zéhiaru migic. ²Anutuac goi héihéi imi nonac muru kunenj yanda he nénécmizac. Wañu Yaweac haka héla imi hehe seli nañselimac, haleluya!

Legic 118

Yawe mepé qepési mimiawac legic.

¹Yawe ewa hia ac zémigic. Inénj hiabia wañu goi héihéiya imi hémbénaña heanzac.

²Israel ini goi héihéianéñ hémbénaña zéma zémimu. ³Aronac ama ini goi héihéianéñ hémbénaña zéma zémimu. ⁴Yawe eeya héimianzu ini goi héihéianéñ hémbénaña zéma zémimu.

⁵Ni qenzen manzenjiguc Yawe qachéhéli miwa Yawenéñ acna melen némma ni baec kondonja yandaiguc hulac néñec. ⁶Yawe imi niguc keczac. Ni bac yandi yandi ménda wanzua. Baec ic mérénéñ némac wañnémmac? ⁷Yawenéñ niguc keczac. Méra néñanžu ionac suginaiguc keczac. Imuac hazéc wañ nénžu imi bakia melen énécmiyu hémmañ. ⁸Yaweac muru héima nanan imi ic onac héima nanan ogiczac. ⁹Néngacma Yaweac muru kenkenja imi galeñ ionac niñkinzén wawaña imi ogiczac.

¹⁰Baera baera icembac ieneñ ni lelecgé nénžu, néñ ni Yaweac qaraiguc qeric énécmimañ. ¹¹Ieneñ ni lelecgéma wésé andu lelecgé nénžu imuac ni Yaweac qaraiguc qeric énécmimañ. ¹²Ieneñ morombazec ésécnec ni lelecgé nénžu, néñ sécmañ imuac geric bélaña ésécnec focdac zedacmu. Ni Yaweac qaraiguc qeric énécmimañ. ¹³Néfacgé néngic manumañ zé wañec, néñ Yawenéñ méra néñec. ¹⁴Yawe imi nuac kucna zéma mepé qepésina. Wañu inén nuac aṅgén titina wanzac.

¹⁵Ic solanawac haliiguc zézé ségiségi, aṅgén titiac hériañ hicñima hezac. Yaweac méra héiyanéñ kuc yanda mihicñima ¹⁶Yaweac méra héiya imi ou meyac mimiawac hezac. Yaweac méra héiyanéñ kuc mihicñi nénzac.

¹⁷Ni ménda humuma kicqeli kecma Yaweac wawañ meme imi zéau énécmimañ. ¹⁸Yawenéñ yéwéria humumia mihicñi némma mindi qindiñi néñec, néñ humucac buña ménda noporec.

¹⁹Haka solanawac naguya naguya audacgic, ni keremma Yawe ewa hia ac zémimañ.

²⁰Nagu imi Yaweac saṅgulañ, ic solananeñ imuacnec keremmu.

²¹Inén acna melen némma nuac aṅgén titina wañec. Imuac ni miñ kewu mepésimimañ. ²²Mericqe ic ieneñ hoc méñ héñara mema gilicic kenkenja iminéñ ama wañgoñaiguc ama imuac hoc oruha wañec.

²³Haka imi Yawenéñ wañec. Wañu hénni kicninaiguc haka welic welicgia wanzac. ²⁴Nalé yomi Yawenéñ meyu heyec. Nalé imuaru nini zézé ségiségi wammanec ségiségi wambiñ. ²⁵Yawe zéwelec génziñ; Aṅgénina tina. Nini zéwelecgénziñ; Mehiaru nénécmina.

²⁶Yaweac qaraiguc hahaya imi mériañaguc. Nini Yaweac ocmuñ téryaiguc mériañ ac wañgénziñ.

²⁷Yawe imi Anutu, neñañ muru qetagali nénécmiyec. Ic hésa haréña mema ségiségiac arenjiguc toroqema nañgic, zaki térya ilihaiguc kerembiñ.^a

^a 118:27 Ac iliha yomi Yesuac asé kiwiya wanzac. Képésicnina niñac hofac oo ic eneñ méragina merawa saciguc tindungéma zaki térya imuac ilihaiguc zuacgic ésécnec Yesunéñ neñañ niñac wamma sacya qocgéma képésicnina zuac nénécmiyec.

²⁸Gi imi Anutuna, ewa hia ac zégémmanj. Gi imi Anutuna, ni meyac gémmanj.

²⁹Yawe ewa hia ac ézégic! Goi héihéiya imi hémbénaña heanzac.

Legic 119

Héna ac edamuyaguc Anutuac murunec hahaya.

¹Wawanj meme solañanec Yaweac héna ac méndacma wamma meanzu imi enej ségiségi ginaguc. ²Yaweac héna ac niñtohoma ewa qeri moczoñnec Yaweac ewama kecanzu imi enej ségiségi ginaguc. ³Ieneñ haka biria ménda wamma iwac héna acya wamma meanzu. ⁴Geñ héna ac zéseli nénécmima imi niñtohodacbiñ niñac nénézénec. ⁵Kekecac hénananénj imuhucyanec hemac niñac wanzua. Héna acga keñhéi hahéi qahac niñtohomañ niñac wanzua. ⁶Guac héna acga moczoñ nimma héiqelima kecmanj imi gamunaguc ménda wammanj. ⁷Zégésigési aiga solaña niñarenégémanj imuaru ewa qeri solañanec mepési gémmanj. ⁸Ni guac zézé seliga wamma medacmanj. Ni moczoñ ménda wainémbésémanj.

⁹Sac qeli méñnéñ némacnéñ ejeya wawanj memeya lalac lalac galengéma kecmac? Imi mia ackuazécga méndacma kecma imuhuc wammac. ¹⁰Ni ewa qeri moczoñnec guac hochoc ai meanzua. Méra nénna guac héna acga ménda waima kemmanj. ¹¹Ni guac muru késpedes ménda wammanj niñac ackuazécga ewa qerinaiguc haiwa hezac. ¹²Yawe, gi imi zéhiaru géñgéña wanzac. guac héna ac imi ku nénna. ¹³Kuagawac zézé seli ac moczoñ kuananéñ zéauanzua. ¹⁴Ni baecac iwawai niñac ségiségi wañanzua ésécnec guac héna acgawac ségiségi wañanzua. ¹⁵Ni héna acga nimba hiñgaru héna acga héñ sosolianzua. ¹⁶Ni guac zézé seli acga moczoñ imuac me imuac ségiségi wamma ackuazécgawac eluj ménda numac.

¹⁷Welenj qeqe icga hiabia wañ nénna kecmanj. Imuhuc wañ nénna ackuazécga niñtohomañ. ¹⁸Uñanawac kiwa mebéreñgéna héna acgawac hénia welic welicgia imi héñtegicmanj. ¹⁹Baeciguc ic kianj wamma kec3ua, héna acga imi ménda musangé nénna. ²⁰Héna acgawac nalé séc niñkumuma kecba kekec uñananénj kuha qahac wanzac. ²¹Séwi ejenñ ic saecginaguc héna ac waima keñanzu imuhucya ac geriwiguc wañ énécmianzanj. ²²Ni guac ackuazéc niñtohoanzua. Imuac zébiri qébirigina zéma mema titigina imi nuac murunec nesina keñu. ²³Galenj enej acguc tacma zébiri qébiri wannéñgic, néñ welenj qeqe icga ni imi héna acga nimma héiqeliyi. ²⁴Guac héñgaleñ héna ac imi ségiségina zéma zéqindiñi icna wanzac.

²⁵Qeri uñananénj gizoniguc héima hezac, ackuazécga méndacma ni meqeli némbésémanj. ²⁶Wawanj memena gézéwa acna meñéñ nénec.

⁴⁹ Ackuažéc weleŋ qeŋe icgawac zéneć imuac niŋqeliwésémaŋ. Geŋ ac imi zéma ewa qerinaiguc niŋkumu kumuna mihicŋi nénneć. ⁵⁰ Iminén yéwéri qeriaiguc ewana mehiaruanzac. Ackuažécganén kekeć wésé polañaguc mihicŋi nénzac. ⁵¹ Tétéc qeŋe ic eneŋ geleć maleć qahac zédesi néŋgić, néŋ ni guac hénac ac imi ménda waiyi. ⁵² Yawe ni hénac ac wahala imi niŋqelima ni nenaoc mehiaru amuyi. ⁵³ Ic biria hénac acga andé qegic ionac niŋac qeri geric kunéŋ yandanén népésizac. ⁵⁴ Ama méŋu ic kian wamma tacba hénac acganén legic zéra hénia hénia waŋu héianzua. ⁵⁵ Yawe, ni siŋiyaiguc qacga niŋqelizua. Hénac acga imi niŋtoho wamma kećmaŋ. ⁵⁶ Hénac acga niŋtohowa kekeć iminén nuac mériaŋna wanzac.

⁵⁷Yawe, gi imi nuac bujana ni ackuazécga imi niŋtohomañ. ⁵⁸Ni ewa qerina moczoŋnec kic tanecgawac zéwelecua. Ackuazécga zénec séc ewa hia niŋnéna. ⁵⁹Ni wawaŋ memena niŋgésima hénana melemma hénacgaiguc hazua. ⁶⁰Nalé ménda mehorugima hénacga focdac niŋtohomañ. ⁶¹Kaiziliweŋ ic ionac hésanéŋ ni qaté néŋec, néŋ ni hénacgawac eluŋ ménda nuyec. ⁶²Guac hénacac solaŋa niŋac siŋiyaiguc yacma ewa hia ac gézéman. ⁶³Ni imi bac yandi yandi waŋgemma guac hénacga niŋtohoanzu ionac alagina wanzua. ⁶⁴Yawe, goi héihéiganéŋ baeciguc sécgéma hezac. Hénacganéŋ ni ku nénna.

⁶⁵Yawe, ackuazécga zénec séc welen qeque icga ni hiabia waŋ néna. ⁶⁶Ni hénacga niŋzénégéua. Niŋtegic qintegic zéma niniŋ ku nénna. ⁶⁷Zérabéra qahac kerimuaru imi ni sicsaoc wamma kerim, néŋ deguc imi ackuazécga tohoma wamma meanzua. ⁶⁸Gi imi hiabia imuac wawaŋ meme hiabia waŋanzaŋ. Hénacga nézéma ku nénna. ⁶⁹Tétéc qeque ic eneŋ ikoc mihicŋima mebiri némbiŋ zé waŋanzu, néŋ ni imi ewa qerimoczoŋnec hénacga niŋtoho waŋanzua. ⁷⁰Ionac ewa qerigina imi haléc dépaŋ yanda ésécnecc,^b néŋ ni imi hénacgawac ségiségi waŋanzua. ⁷¹Zérabéra imuac nimba méra nénéŋa wanzac. Iminéŋ waŋnéŋu ni hénacga niŋareŋgéyi ⁷²Kuagawac hénacacnéŋ siliwa goli sasala ogiczac.

⁷³Méraganéŋ ni mihicŋima kumu nénnecc. Imuac méra nénna niŋtegicma hénacga niŋareŋgéman. ⁷⁴Ac kua zécgawac niŋac niŋkumuma kecba eega héigéŋanzu imi eneŋ ni némma ségiségi waŋanzu. ⁷⁵Yawe, ni zégésigésiga imi solaŋa wanzac imi zéma hakaga hélamuaru héima namma yéwéri mihicŋi nénnecc imi niŋzua. ⁷⁶Zéwelec génzua, welen qeque icga sisipac ac waŋ nénnecc séc méndacma waŋ néna goi héihéiganéŋ ewana mehiarumac. ⁷⁷Guac ewa biric wawaŋawac hakanéŋ wannemma humuc igucnec meqeli nénna. Hénacga imi nuac zézé ségiségina wanzac imuac mia imuhuc zéua. ⁷⁸Tétéc qeque ic eneŋ héniana qahaciguc yéwéri mihicŋi nénzu. Gamugina mihicŋi énécmína. Ni imi hénacga zénimma kecman. ⁷⁹Eega héigéŋanzu imi waŋ énécmína nuac lilíngéma hamu. Imuhuc wanna ieneŋ héipuc acga imi niŋasarimu. ⁸⁰Ewa qerina mehiaruna hénacgawac séc képésicna qahac waŋu gamunaguc ménda wamman.

⁸¹Kekec uŋananéŋ aŋgégitiŋigawac nalé herec niŋkumu wamma kecma qiritic qezac, néŋ ni hénacgawac niŋkumu wammanec kecman. ⁸²Kicna imi sisipac ac imuac hélawac mambéc kecma kucmama wanzac. Qesigénzua, gi némac naléiguc ewa qerina mehiaru némbéséman? ⁸³Tanecna imi kiruŋ yaŋ séwélanéŋ memeya imi hofac qeriaiguc zapi qeyec ésécnecc wanzac, néŋ guac hénacga imi eluŋ ménda nuanzac. ⁸⁴Welen qeque icgawac naléya imi dahec hezac? Nunesim waŋnéŋanzu imi

^b 119:70 Anutuac ackuazéc técyaménda niŋanzu ionac zézéya.

némac naléiguc ac geriwiguc waŋ énécmiwésémaŋ? ⁸⁵Tétéc qeŋe ic hénac acga ménda tohoanŋu. Imi eneŋ mebirí némbiŋ zé baec séséŋ ésézu.

⁸⁶Ieneŋ héniana qahaciguc ni nunesi waŋ nénŋu, Méra némbsémaŋ. Guac hénac ac imi moczoŋ hélacnec! ⁸⁷Ieneŋ imi baec igucnec metecgé némbiŋ zé humumia nugic, néŋ ni guac hénac acga ménda waiyi. ⁸⁸Goi héihéiga niŋac wamma meqeli nénna. Imuhuc waŋ nénna kuagawac héipuc ac imi niŋtoho wammaŋ.

⁸⁹Yawe, guac ackuažécga kurumeŋiguc hémbénaŋa seligima hezac. ⁹⁰hakaga hélé iminéŋ hičŋisaiya hičŋisaiya hema emma kecmač. Baec imi geŋ hainecac nalé séc seligima heanŋac. ⁹¹Iwawai imi moczoŋ méra bacgaiguc hezac imuac mia baec kurumeŋnéŋ kuaga tohoma heyecac hezac. ⁹²Hénac acganéŋ ségiségi ménda mihicŋi némbacnec qenzeŋ manzeŋ qeriaiguc bec humuwinec. ⁹³Gi hénac acnéŋ kekecna galeŋgéna kecanŋua imuac ni hénac acgawac hémbénaŋa eluŋ ménda numac. ⁹⁴Ni imi guac buŋa. Imuac mehiaru nénna. Ni hénac acgawac hochoc wamma kecanŋua. ⁹⁵Kaiziliweŋ ic ieneŋ nuhumuwiŋ zé néŋsosolima kecanŋu, néŋ ni guac hénac ac nimma kecmaŋ. ⁹⁶Neŋ hémba iwawai solaŋa zézéya imi moczoŋ qétégina olombiŋac séc, néŋ hénac acga imi hilaneŋ yanda qétéya olombiŋac séc qahac.

⁹⁷Yei ni hénac acga kuneŋ yanda niŋsiŋsiŋ waŋanŋua. Ni kaiwe herec imuac nimma héiqelianŋua. ⁹⁸Hénac acganéŋ nalé séc niguc hema méra néŋu hažéchéčna onogicma niŋtegic qinŋegicna kuneŋ yanda wanŋac. ⁹⁹Ni hénac acga nimma héiqeliwa kiwi ichéčna moczoŋ onogicma niŋtegic qinŋegicna kuneŋ yanda henénŋac. ¹⁰⁰Hénac acga niŋtohowa ic yanda moczoŋ onogicma niŋtegic qinŋegicna kuneŋ yanda henénŋac. ¹⁰¹Ni ackuažécga niŋtoho wammaŋ zé hénana neuŋ héima hénac biria hénia hénia ménda kereŋi. ¹⁰²Geŋ hénac ac ku nénneč imuac niŋac ni hénac ac ménda waianŋua. ¹⁰³Ackuažécga imi yei siŋa kuneŋ yanda, kuanaiguc morombazecac dokuya ogicŋac. ¹⁰⁴Hénac acgawac niŋac niŋtegic qinŋegicnaguc wanŋua. Imuac haka ikora hénia hénia imuac méžéna tianŋac.

¹⁰⁵Ackuažéčganéŋ hénanawac kifa wamma baec hénawac asaha wanŋac. ¹⁰⁶Hénac acga solaŋa imi niŋtohomaŋ zé zéselima acna selianec zikizua. ¹⁰⁷Qenzeŋ manzeŋna imi gelec malec qahac imuac ackuažéčgawac séc galeŋgé nénna kekecnaguc kecmaŋ. ¹⁰⁸Yawe, zéwelec géŋzua. Mepé qepésiač legic kuana igucnec imi aŋgétima hénac acganéŋ ni ku nénna. ¹⁰⁹Kekecna imi nalé séc humucac déciŋuc hezac, néŋ guac hénac ac imi eluŋ ménda nuanŋac. ¹¹⁰Kaiziliweŋ ic ieneŋ mebirí némbiŋ zé bétac haigic hezac, néŋ ni hénac acga ménda waizua. ¹¹¹Hénac acga imi hémbénaŋa mératéčnawac buŋa opocba hezac. Iminéŋ ewa qerinawac zézé ségiségi waŋanŋac. ¹¹²Ni hénac acga tetečgia qahac niŋtohomaŋ zé ewa qerinanéŋ doŋgéma kecanŋua.

¹¹³Ni ewa éréhéc waŋanŋu ionac mézé titi wamma héna acga imuac siŋa niŋanŋua. ¹¹⁴Gi imi nuac saŋgi saŋgina, nuac saiwa, ni ackuažécgawac niŋkumu wamma kecanŋua.

¹¹⁵Biria meme ini wainemma keŋgic. Ni imi Anutunawac héna ac niŋtoho wamman.

¹¹⁶Ackuažécgawac séc ni népésima meqeli nénna kecman. Galenŋé nénna niŋkumunanéŋ gamuyaguc ménda wammac. ¹¹⁷Népésima aŋgéŋna tina héna acgawac nalé séc kic hihi wamma kecman. ¹¹⁸Héna acga waima kenŋu imi gi elicgé énécmianŋan. Imi mia hakagina ikora imi gorosona waŋanzac imuac mia imuhuc waŋ énécmianŋan. ¹¹⁹Gi imi baeciguc ic biria imi nenesic ésécnec gilina keŋanzac. Imuac ni héna acga siŋa niŋanŋua. ¹²⁰Séwinanéŋ guac bac yandi yandi wamba hirizac. Ni zégési gésigawac bac yandi yandi waŋanŋua.

¹²¹Ni haka solana wamma héna acac séc wamma kecanŋua. Helanŋi néŋanŋu ionac méraginaiguc ménda nopocna. ¹²²Meseli nénna mériaŋnaguc kecba, tétéc qeqe ic eneŋ ni hia ménda helanŋi némmu. ¹²³Guac aŋgéŋ titi zéma guac ackuažéc solanawac kic hihi wamma kecba kicananéŋ birizac. ¹²⁴Goi héihéiga méndacma welen qeqega ni hia waŋ némma héna acga ku nénna. ¹²⁵Ni imi guac welen qeqe icga. Niŋtegic qinŋtegic mihicŋi nénna héna acga niŋasariman. ¹²⁶Ic embac eneŋ héna acga qegic madaczac. Deguc imi guac ai memegawac nalé wanŋac. ¹²⁷Imuac ni imi héna acga goli, goli solana ogicma eeya héianŋua. ¹²⁸Imuac ni wawaŋ memenawac séc héna acac nimba dindiŋa waŋu haka ikora mocŋon imuac nimba méžétitiyaguc waŋanzac.

¹²⁹Héna acga imi welic welicgia imuac kekec uŋananéŋ niŋtoho waŋanŋua. ¹³⁰Ic diwi qiwiliŋanéŋ ackuažéc auma oloŋu qetagalimiŋu niŋtegic qinŋtegicyaguc waŋanzac. ¹³¹Kazunéŋ doku niŋac ezelaŋa tacgéyu kuaya aŋgéma wésésé kucnec héianŋac ésécnec ni héna acgawac niŋkumuma imuhuc waŋanŋua. ¹³²Qacga eeya héianŋu ionac haka waŋ énécmianŋan ésécnec nuac liliŋgéma ewa biric waŋ nénna. ¹³³Hénana ackuažécgaiguc meseligima késpedes méra bacyaiguc ménda nopocna. ¹³⁴Ic embac helanŋi nénécmianŋu ionac murunec ni metecgé nénna, ni héna acga hia niŋtoho wamman. ¹³⁵Kic tanecga asahagucnéŋ ni némma héna acganéŋ ni ku nénna. ¹³⁶Ic embac eneŋ héna acga ménda niŋtohoanŋu imuac kic masinanéŋ doku téfara ésécnec maanzac.

¹³⁷Yawe, gi imi solana, guac zégésigésiga imi hélanec. ¹³⁸Héna acga zéselinec imi solana zéma héra téŋgéŋ. ¹³⁹Hažéc hécnanéŋ ackuažécga eluŋ unuyu ni guac ackuažécgawac niŋkewu wamba geric bélaŋ ésécnec nozac. ¹⁴⁰Ackuažécga imi solana imuac guac welen qeqe icganéŋ imuac niŋsiŋsiŋ waŋanzac. ¹⁴¹Ni ic mamaya kecba mema titi waŋ nénŋu. Néŋ héna acga imuac eluŋ ménda nuanŋac. ¹⁴²Dindiŋaga imi dindiŋa hehe selia, waŋu héna acga imi héra. ¹⁴³Nunesi zéma niŋyécwécnanéŋ

népésizac, nérj kilej zézé seli acganérj ségiségi mihicij nérjanzac.

¹⁴⁴Guac zéauauganérj hehe seli solanjanec hema kecmac. Niñtegictegic mihicij nénna kekecnaguc kecmaj.

¹⁴⁵Ni qeri howiacnec guru héhélizua, O Miñ Kewu niñnéna ni hénacga imi niñtohomaj. ¹⁴⁶Ni Miñ Kewu gi guru héhélizua ni metecgé nénna zéauau acga imi wamma mema kecmaj. ¹⁴⁷Ni ama ménda gianjiyunc yacma guruanzua, guruma acgawac mambéc kecanzua.

¹⁴⁸Guac ackuazécga imi hiñgac hiñgarawac nimmaj zé siñi ménda horugiyunc kic qeli yacanzua. ¹⁴⁹Goi héihéigawac wamma ewa hétérj na niñna. O Miñ Kewu zéqindijigawac séciguc kekecna héngalen wanna.

¹⁵⁰Haka biria méndacma wananzu imi enérj hosucnu nesinénzu. Ienerj imi hénacga andé qema kecanzu. ¹⁵¹Miñ Kewu gi mia hosucgé némma keczaj. Waju hénacga imi moczoñ hélacnec. ¹⁵²Zéauau acga imi becarunec niñarenégéyi. Guac ac imi hehe seli hemac niñ hainec.

¹⁵³Zéra waizalanja hémma metecgé nérja, ni hénacgawac ménda eluj nuanzac. ¹⁵⁴Nuac héipuc ac énézéma boñhére menémbésémaj waju zézé seli acgawac séciguc kekec qelia hainémbésémaj. ¹⁵⁵Kaiziliwen ic ienerj ac seligawac hochoc ai ménda meanzu. Imuac niñac ionac imi añgérj titiganérj ménda hosucgé énécmianzac. ¹⁵⁶O Miñ Kewu, gi qeri bénzérja yéwéria imuac zémindi mindijigawac séciguc kekecna meqeli nénna. ¹⁵⁷Sasalanérj nunesi wamma hazéc wanénjanzu. Waju ni mia zéauau acga ménda waianzua. ¹⁵⁸Ni acqeque ic inicba Ienerj hénacga ménda tohoanzu imuac niñac lommaj zé wanzua. ¹⁵⁹Ni hénacga dimuhuc niñsiñsiñ wammianzua imi kicga hina mayu hénna. Yawe, goi héihéiga séciguc kekecna meqeli nénna. ¹⁶⁰Acga moczoñ héla wanzac. Waju zégésigésiga dindiña moczoñ hehe seli hema emma kecmac.

¹⁶¹Galen ererja ienerj téñésima nunesi wanzu. Nérj qerinanérj ackuazécgawac eeya héimianzac. ¹⁶²Ni imi hinac yanda onagicma ségiségi wananzu ésécnec ni zézé seli acgawac ségiségi wanzua. ¹⁶³Ni ikocwac mézéna tiyu ewa lolon waj nérjanzac, nérj hénacgawac siña imi niñiac niñanzua. ¹⁶⁴Gésigési acga imi dindiña, imuac niñ kaiwe séc hatac 7 mepési géñanzua. ¹⁶⁵Hénacgawac siña niñanzu ienerj luae kunerj yanda mihicijanzu. Ionac muru imi iwawai qonqontongé énécmimia mérj ménda hezac. ¹⁶⁶Yawe, ni guac añgérj titiac kic hihi wamma guac hénacga tohoanzua. ¹⁶⁷Kekec uñananérj zéauau acga méndacanzac. Ni imuac siña kilej yanda niñanzua. ¹⁶⁸Hénana imi moczoñ kicgaiguc hedaczac, imuac ni guac hénacga zéma zéauau acga tohoanzua.

¹⁶⁹O Yawe qac héhélinanérj wéségaiguc érémac niñac wanzua. Waju acgawac séciguc niñtegic qindegic hainénna. ¹⁷⁰Welec welecnanérj wéségaiguc érémac. Ackuazécgawac séciguc metecgé némbésémaj. ¹⁷¹Gerj hénacga ku nérjanzaj imuac niñ kua taséna igucnec zézé ségiségi dundunaguc maanzac.

¹⁷² Zézépaŋ acga imi moczoŋ solaŋanec. Imuac ezelaŋnanéŋ ackuažécgawac zézé ségiségi wammac. ¹⁷³ Ni hénac acga aŋgétiyi imuac niŋ méraganéŋ méra némmac. ¹⁷⁴ O Yawe, ni aŋgér titigawac qerina héŋgeŋ héŋgeŋ waŋ néŋaŋzac. Waŋu hénac acgawac ewa hía niŋaŋzua. ¹⁷⁵ Qeri uŋana meqeli nénna zéhiaru gémmac. Hénac acganéŋ méra némmac. ¹⁷⁶ Ni rama soho sohoya ésécnec rouc wamma kecua. Nér ni hénac acgawac eluŋ ménda nuanzac imuac welen qeqe icga ni mihicŋi némbésémaŋ.

Legic 120

Aŋgéŋa timac niŋac zéwelerec.

¹ (Ocmuŋ téréyaiguc eŋeŋawac legic.) Ni zérabéra qeriaiguc kecma kewu yomuhuc welecmiwa niŋnéŋec; ² O, Miŋ Kewu ic kua tašéya ikora zéma ezelaŋa ikora igucnec metecgé némbésémaŋ.

³ Ezelaŋ ikoraguc gi, Anutunéŋ némac waŋgémmac? Némac toroqema waŋgémmac? ⁴ Ic kawaliac tewi merawa zéraguc zéma zunipa ic geric weŋweŋagucnéŋ bakia melen gémmac.

⁵ Ewa biric, Meseke baeciguc kekera nidac imuhucya, ewa biric Kedarawac haliiguc kekera nidac imuhucya.^c ⁶ Ni nalé horua luaeac méžégina tianzac ic imuhucya iniguc kecanzua. ⁷ Ni luaeac wamma ac zéwa ieneŋ yaré qewiŋ zé wanžu.

Legic 121

Anutuac aŋgéŋ titi iguc nanaŋ selia.

¹ (Ocmuŋ téréyaiguc eŋeŋawac legic.) Ni kicna hiwa baec boŋaiguc eŋzac. Méra nénéŋa imi dimuarunec hamac? ² Méra nénéŋa imi baec kurumeŋ mihicŋiyec Yawe iwarunec hamac.

³ Inéŋ niŋu hénaga ménda tisurac géwésémaŋ. Galeŋga iminéŋ gau niŋac sicgéturuc ménda wammac. ⁴ Israel héŋgaleŋ wammianzac inéŋ sicgéturuc me gau yanda ménda hemac.

⁵ Yawe imi galeŋga kecanzac. Yawe imi amiaga, héigaiguc nanaŋa. ⁶ Imuac kaiweiguc kaiwenéŋ ménda mebiri gémmac. Waŋu siŋiiguc masonéŋ acguc ménda mebiri gémmac.^d

⁷ Yawenéŋ galeŋgé gémma zérabéra moczoŋ yanda imuacnec aŋgéŋ tigéŋaŋzac. Waŋu kekec uŋaga imi galeŋgéaŋzac. ⁸ Yawenéŋ keŋkeŋ hahaga imi deguc muacnec hénima hémbénaŋa galeŋgémac.

^c 120:5 Kiwi oo icyawac hažéchéra ionac areŋginawac qara. Mén imi Not iguc mén imi Saut iguc hezac. (Hén 10:2, 25:13) ^d 121:6 Kaiweac geriwa me masoac saŋgeŋa.

Legic 122

Mepé qepési zéma zéwelec ac Yerusalem niñac wawaña.

¹(Ocmuñ téréyaiguc eñeñawac legic, Dawidinén oyec.) Ic eneñ Yaweac ocmuñiguc^e enni zéma nézégic nimma ségiségi wañi. ²O Yerusalem! Hénaninanén guac demin qeriaiguc tima nanñin.

³O Yerusalem, tanecga imi héiqelima megic amaya amaya toroqema qin héima taczac ésécne. ⁴Ama areñ yanda imuaru mia Yaweac qara mepési miwin zé Min Kewuac henaorin Israel énézéyec imuac séciguc enzu. ⁵Hénia imi yomuhuc; Imuaru mia zégésigésiac tatac eeyaguc imi sasala haiyecac tacma kenzac. Imi mia tatac eeyaguc Dawidiac ama imuac buña qemimia.

⁶Yerusalemwac luac niñac zéwelecgic. Yerusalem guac sinğa niñanzu imi eneñ ewa dên wamma kecmu. ⁷Deminga qeriaiguc luac hema kecmac. Ama arenga demin seliaguc imuac qeriaiguc mérian hema kecmac. ⁸Ala sac taséhéna ionac niñac wamma zéman; Deminga qeriaiguc luac hekecmac. ⁹Anutunina Yaweac ocmuñ niñac wamma Yerusalem gi mérianğaguc wambéséman niñac wanğua.

Legic 123

**Zé siac ac goi héihéiya
niñac zézéya.**

¹(Ama téréyaiguc eñeñawac legic.) Kurumeniguc tacyac wañanzañ Min Kewu guac mia ni kicna hiwa érezac. ²Ninzañ, welen qeqe merac eneñ minğinawac méraiguc kic hianzu ésécne, wañu welen qeqe embac eneñ embac kunenğinawac méraiguc kic hianzu éséc kicnina imi Min Kewu Anutuninawac himanec kecni ewa hia wañ nénécmimac.

³Yawe ewa hia wañ nénécmima. Mematiti humumianén kuaya qeqeya sécgé nénécmizac. ⁴Yéwéri qahac bénzénnece kecanzu ieneñ zédesi nénécmima mema titi wañ nénécmigic kekec uñaninaiguc sécgéma hezac.

Legic 124

**Ewa hia ac Israelac anğén
titi niñac zézéya.**

¹(Dawidiac ocmuñiguc eñeñawac legic.) Nonac muru kec nénécmianğec imi Yawe qahac zéma ninzanğiguc, Israel imi yomuhuc hia zémac; ²Ic

^e 122:1 Sel hali téréya hena acac katapa téréya heyec imuac zézéya.

ienenj hazéc wañ nénécmima yacgic nalé imuaru Miñ Kewunéñ nonac muru ménda kecnénecmiyec iguc, ³ionac qeri biricginawac bélañanénj zeyec nalé imuaru nini qeliqeli kerinjec focdac qécgé nénécmiwunec. ⁴Wañu imuaru doku qaoñanénj qacninaiguc hoturu nénécmima nénépésima kerembacnec. Wañu doku dunduñanénj qeri uñanina hoturu nénécmiyu hiñgacbiñnec. ⁵Wañu doku dunduñanénj tétéc qeamuma hoturu nénécmiwacnec.

⁶Zécginaiguc nini neneginawac buña ménda hai nénécmiyec Miñ Kewu imi mepésiwiñ. ⁷Neinénj zuñ meme ic ionac bétac igucnec néñgacanzac ésécnec bétac imi tegiru néñgacdaczin.

⁸Méra nénécmimia imi baec kuruménj zéyu hicñiyec Yawe iwac qaraiguc hezac.

Legic 125

Anutuac hénaorinj héra imi ménda hirima qin héima kecmu.

¹(Ocmuñiguc eñeñawac legic.) Yaweac héima nañanzu imi enenj Zion boñanénj Yerusaleml lelecgémima ménda hirima hémbénaña qin héima tacselizac ésécnec wammu. ²Baec boña imuac sia yandanénj Yerusaleml lelecgéma nanzac ésécnec Yawenénj hénaorinj héra deguc muacnec hémbénaña lelecgé énécmima kecmac. ³Ic solaña ienenj kápésic wambin jé méragina suluwu niñac Anutunénj imuhuc wañ énécmianzac. Ic biria ionac ic kewuac qarucnéñ ic solaña ionac buña qeénécmimia baec imuaru ménda galengé énécmima kecmac. ⁴Yawe gi ic hiabia zéma ic qeri solañ kecanzu ionac mia hiabia wañ énécmia.

⁵Eñañ héna qarinj qarinqiawac lilingéma keñanzu imi onac imi Yawenénj wañ énécmiyu biria meme ic iniguc momacnec kemmu, néñ Israel ionac muru imi luae hema kecmac niñac wanzua.

Legic 126

**Ai yawuñiguc metocgo
metocgoac ségiségi.**

¹(Ama téréyaiguc eñeñawac legic zéra.) Yawenénj hésa ic imi onagicma amagina Zioniguc lilingéma hayec nalé imuaru nini haka imi hénni gau tanec wañec. ²Nalé imuaru imi kuanina imi zédesi yandanénj sécgéyec. Ezelañnina imi legicnéñ sécgéyec. Wañu baera baera ic embac ienenj Yawenénj ionac niñac wamma haka kunenj yanda meénécmizac zéma zégic. ³Yawenénj nonac niñ wamma haka kunenj yanda wañec imuac nini ségiségi wañanzin.

⁴O Yawe, hésa ichécnina melenj nénécnina, kia hayu baec wanğonja Saut iguc doku téfaranéj luma kenğanzac ésécnec focdac hadacmu.

⁵Iwawai gocmia siacma himicanzu imi enej ségiségi legicya héima imuac héra metocgé wammu. ⁶Siacma gocmia eeyaguc qesamanj zé mema kenğzac imi kilenj imuac héra déréc dérécgiaguc ségiségi wamma huama hamac.

Legic 127

Anutuac mérianj amaiguc hicñihicñiya.

¹(Solomonac legic, ama tétéyaiguc eñeğawac legic.) Yawenéj ama ménda memaciguc imi ama meme ic ionac ai imi eñomia wammac. Yawenéj ama arenj yanda imuac deminja ménda galeñ gémaciguc imi galeñ meme ic ionac kicqeli wamma kekec imi eñomia wammac. ²Siğunec yanda yacma ai mema kecma gau nalé ogicma hema qenğenj manğenj qema héra mihicñima neanzu imi eñomia wanğzac. Hénia imuac mia Yawenéj ala wağ énécnimia ionac imi gağina siğaguc énécnianğzac.

³Ninzu, nağhéçgina imi Yawenéj onac buğa énécnimia. Héri qeriiguc hicñima keczac imi bakia hiabia iwarunec hahaya. ⁴Kucginaguc kecma merachéçgina mihicñi énécnigic merachéçgina ienenj imi ic kawali ionac méraiguc tewi merawa ésécnec wammu. ⁵Ic ménj tewi zakoğnéj hénéjaiguc séçgéma hezac ésécnec nağhéra keczu imi zézé ségi ségiyaguc. Imuac niğac hağéchéra iniguc ac gésiğési ic ionac^f kemma ac wammu nalé imuaru gamuyaguc ménda wammac.

Legic 128

Ic hélawac hénia géséhéra imi ségiségi ginaguc.

¹(Ama téréyaiguc eñeğawac legic zéra.) Yawe eeya héimima iwac hénia acwac wamma meanğzac inéj ségiségiyaguc. ²Méraganéj ai mena imuac héra hicñigéñu newésémanj. Ai ménac ménj meanğzanj séc hiarudaru ségiségigaguc wammac. ³Amaga qeriaiguc ininğa imi wañ ic héra mérianaguc ésécnec wañu, nambérac héçga zaega leleçgéma tacma kenzu imi enej olivanj ic séra qeqeya ésécnec wammu. ⁴Ninzu, Yaweac eeya héimianğzac imi hélacnec imuhuc mérianaguc wanğanzac.

⁵Yawenéj Zioniguc kecma mérianj haigémmac. Wañu Yerusalemac mérianj imi kic qeli kecbésémanj nalé imuac suraiguc séc hémbsémanj. ⁶Esaheçga hicñigic inicbésémanj. Israel hénia géségaiguc luae hemac.

^f 127:5 Hebiraio aciguc; sağgulaniguc.

Legic 129

Israelac hazéc hécgina ménda nañseligimu niñac zéwelecgic.

¹(Ama téréyaiguc eñeñawac legic.) Israel imi deguc yomuhuc hia zémac; Ienerñ komocna igucnec haisisiric eñeña wañ néñangic. ²Ienerñ komocna igucnec haisisiric wañ néñangic wañu kileñ ménda nogicgic. ³Ienerñ baec aiguc takareñ éséanzu ésécnec gemacnaiguc wizi horua mihicñi néñgic.

⁴Wañu Yawe imi solaña keczac imuac niñ kaiziliwerñ ic ienerñ qaté nénécmigic heyec hésa imi héricma hulac nénécmiyec. ⁵Zionac mézé titi wañanzu imi gamu qeqe mihicñi énécmiyu moczoñ yanda andé andé kemma baecginaiguc lilingéma kendacmu. ⁶Ienerñ imi ama qahaiguc qézézac hicñima ménda yandimanec qasianzac ésécnec wammu. ⁷Qinziñ imuhucya imi komocdiadac imuac niñac dérécgéanzac iwac tétéyaiguc me qericanzac iwac mériaiguc hia ménda sécgémac. ⁸Ic imuhucya ionac imi ic kian kenña wañanzu imi enerñ acguc inictegicma mériañ ac yomuhuc ménda énézéanzu; “Yaweac mériañnéñ onac muru hema kecmac!” “Yaweac qaraiguc mériañ ac wañ énécmiziñ!”

Legic 130

Anutuac boñhéré ai niñac mambécma kecmu.

¹(Ama téréyaiguc eñeñawac legic.) Yawe, ni yéwérinawac dumuc siraiguc gi guruzua. ²Miñ Kewu, ewa hétéñna niñna. Zéwelečna hélacnec imuac gezac haina.

³Yawe, gi kápésicnina héñsoli wambañnec mérénéñ hia nañseliwacnec?

⁴Képésic waiwai imi guaru hezac, imuac mia nini eega héigéñanzñi.

⁵Ni, kekec uñananéñ Yaweac mambéc kecanzua. Iwac ackuazéc niñac niñhéhélima kecanzua. ⁶Siñi galeñ enerñ gian gianawac mambécanzu imuac séha ogicma kekec uñananéñ Miñ Kewuac mambéc kecanzac. Hélacnec siñi galeñnéñ giangianawac mambéc kecanzu imuac séha ogiczac.

⁷Israel ini Yaweac mambéc wañgic. Iwaru imi gum bénzénzén zéma boñhéré hakanéñ sécgéma hezac. ⁸Inéñ mia Israel hénagésé kápésicgina moczoñ yanda imuacnec metecgé énécmimac.

Legic 131

Waizalañ ménda wamma

Anutuac niñkumuyec.

¹(Dawidiac legic zéra, ocmuñ téréyaiguc eñeñawac legic.) Yawe, ni qeri eñeñ ménda kecanzua. Wañu iwawai ménac mén sécna ogicma hezac imuac kic hihi ménda wañanzua. Ni ai qac buñayaguc me ai tosara nuac séc ogiczac imuac mia nimbupuc ménda wañanzua. ²Hélacnec ni qerina^g

kuma mama mebélaçgéwa kokoc namu nema séçgémiyu neñgocyawac tawéiguc heañzac imuac séc qerinanén nér qema hezac.

³Israel ini degucmuacnec hémbénaña Yaweac niñkumu wammu.

Legic 132

Anutunén Zioniguc hémbénaña kecmac.

¹(Ocmuñ téréyaiguc eñeñawac legic.) Yawe, Dawidiac niñac wamma inén yéwéri hénia hénia bisiqatén wañec imi niñqeliwésémañ. ²Inén Yawe zépañgé mima Yakoboac wandac wandac miñina zéseli mima yomuhuc zéyec; ³Ni hélaçnec amanaiguc ménda emmañ. Hehe duñnaiguc ménda emma hemañ. ⁴Wañu kicna galeñgéwa gau niñ ménda wammac, wañu kicna amia ménda waiwa mamac. ⁵Imuhuc wammanec kecmac ama geric mén Yawe guac buña mewa tecgémac. Yakoboac wandac wandac miñina, ama mén guac buña mewa tecgéyuguc mia kicna waiwa gauya hemac.

⁶Nini Efarata amaiguc tacma sisipac acgawac katapa imuac zégic niñiñ. Wañu Yarim baec kisiaiguc mihicñiyiñ. ⁷Hagic iwac tacyac wawañawac amaya imuaru kerenni, keremma hénia titiya imuac wésiaiguc sigémini.

⁸O Miñ Kewu gi yacma tacniniñ amagaiguc hama embésémañ. Gi zéma sisipac acgawac katapa kuhaguc imi momacnec. ⁹Wañénécmina héfac oo ichéçga ieneñ haka solañanén séwi usugina ésécnec héigic hiñgacmac. Wañu ichéçga téreya ieneñ ségiségi wamma qacmu. ¹⁰Welen qeqe icga Dawidiac niñmiwésémañ. Guac haléc naecmimiaga imi ménda nesimina keñu. ¹¹Yawenén Dawidiac ac hénia yomuhuc zépañgémiyec. Inén imi ménda andé qema kemmac; Guac sac igucnec hiçñimu ionarunec mén tatacga edamuyaguc imuaru opocba tacmac. ¹²Nañhéçga eneñ zikiçziki ac zéma héipuc acna ku énécmimañ imi tohoma wammuiguc imi nañhéçgina ieneñ imuhucyanec tatacga edamuyaguc imuaru tetcgia qahac tacmu.

¹³Yawenén Zioniguc^h tacyac wammañ zé ama imi megésima yomuhuc zéyec; ¹⁴Yomi mia nuac tac niniñ wawañawac buña hémbénaña wanzac. Ni imuac wañi imuac mia yomuaru tacyac wammañ. ¹⁵Ni imuac nene yaka kindindiña mesaima imuac ic embachéra maqeqeya gumu énécmiwa séçgé énécmimac. ¹⁶Wañu hofac oo ichéra añañéñ titina imi maleku ésécnec héiéncmimañ. Ocmuñ imuac tére ichéra ieneñ ségiségi wamma hémbénaña legic héima kecmu. ¹⁷Neñ zéwa ama imuaru Dawidiac niñac wamma ilia ménⁱ éréma yandimac. Wañu ni nenaoc halécnéñ météré mimia iwac niñ wamma kifa mézézéñgéwa héñtegicmu. ¹⁸Neñ iwac

g 131:2 Kekec uñana. h 132:13 Yerusalem taczac baec boña imuac qara.

hazéchéra ionac imi gamu qeqenénj séwi usugina ésécnec héiénécmiwa hingacmac, néj iwac imi ic kewuac opoc haimiwa asarimac.

Legic 133

**Ala siñ wañamuma kekec
imi mériañaguc.**

¹(Ocmuñ téréyaiguc eñeñawac legic.) Ningzu, dacmuna momac yanda azoroma ewa momac wamma kekera imuac hiabiaya zéma inicsoroc sorocya imi yei dimuhucya wanzac! ²Tanera imi mia haléc Aronac orucyaiguc qocgéic ewa zucya igucnec mama malekuya horua imi mézécgéma mama zécgériaiguc momacnec naecmiyec ésécnec. ³Wañu Herimon baec boñawac tutulucnéjⁱ Zion baec boñaya boñayaiguc mama mebélac géanzac ésécnec. Imuac hénia imi yomuhuc; Baec imuaru Yawenénj mériañ ac zéyec. Imi mia kekec hehe seliawac mériañ ac.

Legic 134

Siñi qeriaiguc mepé qepési wammimu.

¹(Ocmuñ téréyaiguc eñeñawac legic.) Siñiaiguc Yaweac amaiguc welen qema nañanzu Yaweac welenqege ichéra ini moczonj Yawe mepésimu. ²Méragina meyacgic ocmuñ téréyaigucgenj kendaru Yawe mepésigic. ³Baec kurumenj zéyu hicñiyec Yawe inénj mia Zion igucnec mériañ ac gézémac.

Legic 135

**Anutuac kuha zéma hiaya
niñac mepésimigic.**

¹Haleluya, Yaweac qara mepésigic, Yaweac welen qeqe ichéra ini i mepésigic. ²Yaweac ocmuñ, Anutuninawac ocmuñ imuac sombeniguc nanzu ini ³Yawe mepésigic. Yawe imi hiabia, wañu qara imi niñsoroc sorocya, imuac niñac qara imi mepésigic. ⁴Yawenénj eñeya niñac wamma Yakobo, qara ménj Israel i angétiyu iwac buña wañec.

⁵Ni ninzua, Yawe imi kuneñ yanda, wañu nemu momac yanda onogiczac. ⁶Yawe imi haka niñu sécgéyu séc wañanzac. Kurumenjiguc

ⁱ 132:17 Ac iliha imuac hénia imi kuc yanda, wañu yomuaru imi ic kewu ménj hicñimac niñ zézéya. ^j 133:3 Kiwi tosaraiguc; sénéréc.

zéma baeciguc, waŋu konduniguc zéma zékén hingac hingara horuaiguc. ⁷Inén zéyu baec zécgériaiguc hosusu yacanzac. Waŋu kia mihicŋiman zé pilitic mihicŋianzac. Waŋu luhuc ézéyu hofiya igucnec éréma haanzac.

⁸Inén mia Izipte baeciguc méréc merachécgina ic zéma yaŋhécgina momacnec unudarec. ⁹Izipte baec, guaru mia Yawenén haka sésécyaguc zéma haka welicwelicgia méliyu Farao zéma ichéra momac yanda ionac hayec. ¹⁰Inén baera baera sasala unuma ic kewu kucginaguc unuhumuyec. ¹¹Qacgina imi Amori ic ionac ic kewu Sihon zéma, Basan ic kewu Ok zéma, Kanaan baecac ic kewuya ic kewuya momac yanda. ¹²Waŋu baecgina imi Israel ic embachéra ionac buŋa qema énécmiyec.

¹³Yawe, guac qacga imi hémbénaŋa hema kecmac. Yawe, guac qacga imi hémbénaŋa niŋqeli mimia wammac. ¹⁴Yawenén eŋeya ic embachéra zénaŋgé énécmimac. Waŋu welen qeqe ichéra ewa biric niŋénécmimac.

¹⁵Baera baera imuac nemu imi siliwa zéma goli, ic méranén memeya. ¹⁶Kua ginagucnéŋ ac ménda zéanzu, kicginagucnéŋ kic hihigina qahac. ¹⁷Gezac ginagucnéŋ ac ménda niŋanzu. Waŋu kua ginaigucnéŋ wéséségina qahac. ¹⁸Imuhucya meanzu ini zéma imuaru héima naŋanzu ini imi moczoŋ imuhucyanec wamma kecmu.

¹⁹Israel héná gésé ini, Yawe mepésigic. Aronac héná gésé ini Yawe mepésigic. ²⁰Lewi héná gésé ini Yawe mepésigic. Yawe eeya héimianzu ini Yawe mepésigic. ²¹Yerusalemiguc tacyac waŋanzac Yawe imi Zioniguc mepésimimia wammac. Haleluya!

Legic 136

Goi héihéiya niŋac Anutu ewa hia ac ézégic.

¹Yawe imi hiabia, waŋu goi héihéiya imi hémbénaŋa heanzac imuac niŋac i ewa hia ac ézégic. ²Goi héihéiya imi hémbénaŋa heanzac imuac niŋac nemu momac yanda onogicma Anutu keczac i ewa hia ac ézégic. ³Goi héihéiya imi hémbénaŋa heanzac imuac niŋac miŋ kewu momac yanda onogicma Miŋ Kewu kecanzac i ewa hia ac ézégic.

⁴Goi héihéiya imi hémbénaŋa heanzac imuac niŋac eŋeyaocnec kiwi welic welicgia kunen yanda meanzac i ewa hia ac ézégic. ⁵Goi héihéiya imi hémbénaŋa heanzac imuac niŋac niŋtegic qinŋtegicyanéŋ kurumeŋa kurumeŋa zéyu hicŋidarec i ewa hia ac ézégic. ⁶Goi héihéiya imi hémbénaŋa heanzac imuac niŋac doku qahaiguc baec lémbécma haiyec i ewa hia ac ézégic. ⁷Goi héihéiya imi hémbénaŋa heanzac imuac niŋac asac mararaŋ kunen kunen zéyu hicŋidarec i ewa hia ac ézégic. ⁸Goi héihéiya imi hémbénaŋa heanzac imuac niŋac kaiwenén kaiwe séc galen nammac niŋac zéyu hicŋiyec i ewa hia ac ézégic. ⁹Goi héihéiya imi

hémbénaña heanzac imuac niñac maso zéma ménni sikilunénj siñi galen nammuc niñ zéyu hicñidarec i ewa hia ac ézégic.

¹⁰Goi héihéiya imi hémbénaña heanzac imuac niñac Izipte baeciguc méréc merachécgina unuyec i ewa hia ac ézégic. ¹¹Goi héihéiya imi hémbénaña heanzac imuac niñac Izipte ic ionac sugina igucnec Israel héná gésé onagicma hayec i ewa hia ac ézégic. ¹²Goi héihéiya imi hémbénaña heanzac imuac niñac méraya kuhagucnéñ suluma nangé nénécmima nonagicma hayec i ewa hia ac ézégic. ¹³Goi héihéiya imi hémbénaña heanzac imuac niñac kondun pésia qeriru nówéc nówéc nanjoc i ewa hia ac ézégic.

¹⁴Goi héihéiya imi hémbénaña heanzac imuac niñac Israel hénáorinj goigina héima kondun namuñaguc onagicma hayec i ewa hia ac ézégic. ¹⁵Goi héihéiya imi hémbénaña heanzac imuac niñac Farao zéma téñginj ichéra kondun pésia imuaru hoturu énécmiyu melemma hiñgacgic i ewa hia ac ézégic. ¹⁶Goi héihéiya imi hémbénaña heanzac imuac niñac ic embachéra onagicma baec kéra kériasia qericma keñec i ewa hia ac ézégic. ¹⁷Goi héihéiya imi hémbénaña heanzac imuac niñac ic kewu kunenj kunenj unuyec i ewa hia ac ézégic. ¹⁸Goi héihéiya imi hémbénaña heanzac imuac niñac ic kewu qac buñaginaguc unuhumuyec i ewa hia ac ézégic. ¹⁹Goi héihéiya imi hémbénaña heanzac imuac niñac Amori ic ionac ic kewu Sihon qehumuyec i ewa hia ac ézégic. ²⁰Goi héihéiya imi hémbénaña heanzac imuac niñac Basanac ic kewu Ogo qehumuyec i ewa hia ac ézégic. ²¹Goi héihéiya imi hémbénaña heanzac imuac niñac baecgina onagicma ic embachéra ionac buña qeénécmiyec i ewa hia ac ézégic. ²²Goi héihéiya imi hémbénaña heanzac imuac niñac welenj qeqe ichéra Israel ionac wamma baec iwawai buña qeénécmiyec i ewa hia ac ézégic.

²³Goi héihéiya imi hémbénaña heanzac imuac niñac maqeqeya kecni niñnéncmiyec i ewa hia ac ézégic. ²⁴Goi héihéiya imi hémbénaña heanzac imuac niñac hazéchécnina ionac méragina igucnec metecgé nénécmiyec i ewa hia ac ézégic. ²⁵Goi héihéiya imi hémbénaña heanzac imuac niñac séwiginaguc kecanzu ionac nene yaka gumu énécmianzac i ewa hia ac ézégic.

²⁶Goi héihéiya imi hémbénaña heanzac imuac niñac kurumeñac Anutu ewa hia ac ézégic.

Legic 137

Yerusalemiguc kisikiyonj hicñiyu zésiac wanjic.

¹Nini Babilon baecac doku téfara zécgériaiguc tacma Zion niñqelima siariñ. ²Imuaru surunj ic nanu hawaiguc gita kulelenina koroni nanec. ³Hénia imi yomuhuc; Hésa icac nénépésigic ienenj imuaru legic héiwinj

nijac nénézégic imuhuc wañiñ. Amanina kisikiyoñ qenénécmigic imi eneñ Zionac legic méñ héigic nimma ségiségi wanní zégic imuhuc wañiñ.

⁴Nini dimuhuciguc Yaweac legic imi baec méréraiguc kecma héiwiñ?

⁵Yerusalem ni guac eluñ numaciguc imi méra héina imi gita qeqeac héniauwac eluñ qemac. ⁶Guac eluñ numaciguc, wañu Yerusalemac nimba ségiségina tosara onogicma eñeña ménda wammaciguc imi legic ménda héimañ nijac ezelañnanéñ owuruñnaiguc mékétamac.

⁷Yawe gi Yerusalem imi zérabéra mihicñiyec nalé imuac niñqelima Edomac qelihéra ununa. Hénia imi ieneñ imi yomuhuc zégic; Héndéñ qéndéngic, ama wotuña momacnec hérédacma kisikiyoñ qegic.

⁸Kisikiyoñac buña embac biria, Babilon baec gi, méñnéñ méñ geñ wañ nénécminecac séc imuhucyanec wañgémamac imi ségiségiyaguc wammac.

⁹Méñnéñ méñ kokochécga hociguc qéséñ énécmimac imi ségi ségiyaguc wammac.

Legic 138

**Dawidiac ewa hia ac zéma
mepé qepési ac.**

¹Ni qeri howiacnec ewa hia ac gézézua. Nemu ionac kicginaiguc gi mepésigénzua.^k ²Ni ocmuñga téréyawac^l sicgégémba hazac. Wañu goi héihéiga zéma hakaga héla imuac niñ guac qacgawac ewa hia ac gézémanñ. Imi mia gi qacga zéma zézé seli acga meyacna iwawai moczoñ qehoturuma onogicma eñec imuac mia imuhuc wañgénzua. ³Ni guruyi nalé imuaru acna meñeñnec, wañu kekec uñanawac kuha meyandi nénneç.

⁴Baecac ic kewu moczoñ ieneñ kuaga igucnec acga niñgic imuac nijac ieneñ Miñ Kewu gi zéhiaru gémmu. ⁵Yaweac edamuya imi eñeña yanda imuac ieneñ Yaweac hakayawac mepésimimu. ⁶Yawe imi eñeña. néñ mamaya hia inicgaleñ wañ énécmianzac, wañu tétéc qeqe ic imi acguc lakec kecma hia inictegicanzac.

⁷Ni zéra waiya qeriaiguc keñha wamba gi kekecna hénigaleñ wañanzañ. Wañu hazéchécna ionac qeri gericgina igucnec méraga suluma méra héiganéñ metecgé néñanzañ.

⁸Yawenéñ nuac wamma eñeya ewa siñ hezac séc wandacmac. Yawe guac goi héihéiganéñ hehe seli hema kecmac. Ai méraganéñ memeya imi ménda waiwésémañ.

^k 138:1 Hénia imi efianec niñasariwiñac séc qahac. Néñ niniñ ic tosara imi yomuhuc héniaya zéanñu; Nemu tosara ménda mepési énécmima guacnec sac mepésigénzua.

^l 138:2 Yerusalem ocmuñ imi ménda megic heyec. Imuac niñ yomi imi sel hali hénia acac katapa haigic heyec imuac zézéya.

Legic 139

Anutuac kiwa igucnec néngacbiṇac séc qahac.

¹ (Legic galeṇawac; Dawidiac legic zéra.) Yawe gi ésé hindihindi wannemma niṇtegic néṇzanṇa. ² Tacyacna nimma lakec kecma niniṇna niṇtegicanṇa.

³ Héna kekecna zéma hehena héṇgaleṇ wamma wawaṇ memena imi moczoṇ niṇtegicnecac niṇtegicanṇa. ⁴ Ac méṇ ezelaṇnaiguc ménda hicṇi tegirunec Yawe geṇ bec howiacnec niṇtegicanṇa. ⁵ Gi wésé andu lelecgé némma méraga nuac qacnaiguc hainéṇzanṇa. ⁶ Niniṇ imuhucya imi eebipiya séc méṇ eṇeṇa waṇu nimmaṇ zéma nimbipizua.

⁷ Ni uṇaga waima dimia méṇ hia kemmaṇ? Kic ségéraga néṇgacmima dimuaru méṇ saṇgiwinec? ⁸ Kurumeniguc embinec imi imuaru gi kecṇa. Humuc amaiguc hiṇgacma hehe tatacna lémbécbinec imi imuaru acguc gi kecṇa.

⁹ Siṇunec imi asoṇ héiṇu qeṇgaṇnaguc putitima kemma konduṇ teteṇgiaiguc keremma tacbinec ¹⁰ imuaru acguc méraganéṇ nuagicma méra héiṇanéṇ selianec népési wésémaṇ. ¹¹ Siṇi panamaṇnéṇ hoturunéṇu asac mararaṇ lelecgé némma hezac imi siṇidéṇgédaru zéwinec, ¹² guaru imi siṇi zéma kaiwe imi héniaḡira momacguc wanzac imuac niṇac guac kicḡaiguc imi siṇinéṇ iwawai méṇ ménda musaṇgémac. Waṇu siṇi imi kaiwe ésécnec asahaḡuc wammac.

¹³ Geṇ mia séwinawac qeriaiguc séwi taséna momac momac mihicṇidacnec. Neṇgocnawac héri qeriaiguc geṇgaoc mia séwina toro toroya moczoṇ areṇgéma mihicṇi nénnec. ¹⁴ Ni imi hiabianec welic welicḡianec mihicṇi nénnec imuac niṇ ewa hia ac gézézua. Wawaṇ memega imi welic welicḡiaḡuc imi qeri uṇana acguc héṇtegicanṇac.

¹⁵ Sasanaḡiaḡuc menémma baec dumuc siraiguc welic welicḡianec menénec nalé imuaru nuac séwi busuac iwawai imi guac kicḡa igucnec ménda saṇḡima heyec. ¹⁶ Séwinawac tanera ménda hicṇi tegirunec qérawa imi kicḡanéṇ bec hénec naléna ménda ducṇiyunec bec séwinawac tasia hicṇima keṇec séc kiwiḡaḡuc ona hedacṇac.

¹⁷ O Anutu niniṇḡa imi nimba eebipiyaguc eṇeṇa wanzac. Qétéya imi acguc yei eṇeṇa wanzac. ¹⁸ Némacnanéṇ olombinec, qétéḡina imi sakasac ogicṇac. Ni gau igucnec yacmaṇ imuaru acguc giguc kecmaṇ.

¹⁹ O Anutu kaiziliweṇ ic unuwaṇnec, sac nene ieneṇ wainémma kembunec. ²⁰ Ieneṇ guac zébiri qébiri waṇgéṇanṇu. Ha zéchécḡa ieneṇ kicḡaiguc iwawai eṇomiawac séwi eṇeṇ waṇanṇu. ²¹ O Miṇ Kewu guac mézégina tianṇac imi onac ni acguc mézéna tianṇac. Waṇu gi zébiri géṇanṇu ionac imi ewa loloṇ waṇ néṇanṇac. ²² Ieneṇ ha zéchécna wanzu imuac ionac niniṇ biric hélacnec késa kecṇua.

²³ O Anutu néṇsosomalima batucgé némma qerinawac hénia niṇna. Batucgé némma niniṇna niṇtegicna. ²⁴ Néṇḡésina nuaru wawaṇ meme biria méṇ hezaciguc qindiṇi némma héna hémbénaḡawac buṇa imuaru nuagicna.

Legic 140

Hazéchéra ionac murunec metecgé mimac niñ zéwelerec.

¹(Legic galeñawac; Dawidiac legic zéra.) Yawe ic biria ionarunec metecgé nénna. Kaiziliwenñ ic ionac murunec saiwa menénna. ²Ieneñ qeriginanéñ haka biria niñareñ mema nalé séc yaré mihicñianzu. ³Ieneñ mokoleñ ésécneç ezelangina qericgic zéraguc wañanzac. Wañu ezelangina bawaiguc imi qaté mokoleñac kua doku zéraguc he énécmizac. (Ohec)

⁴O Yawe galeñgé nénna. Kaiziliwenñ ic méraginaiguc embi niñac. Yaré qeqe ic ionarunec hetecgé nénna. Ieneñ imi néfacgé némbiñ zé wanzu. ⁵Séwi eñeñ ic ieneñ mebirí némbiñ zé bétac hainémma hésanéñ uñic mema héna ewiaiguc haima baec séséñna éségic hezac. (Ohec)

⁶Ni Yawe yomuhuc zéma gézézua; Gi Anutuna, O Yawe, guru héhélinawac gezac haina. ⁷Nuac angéñ titi Miñ Kewu Yawe, gi yaré naléiguc orucnawac saiwa menénneç.

⁸Yawe kaiziliwenñ icac ewa siñ imi ménda nimmina. Manambatucac niniñ biria imi muñguc ménda seligimac. Qahac wañu séwi eñeñ wambu niñac. (Ohec) ⁹Lelecgé néñanzu imi eneñ orucgina meyacgic, zéna eñañ ezelanginañawac zéranéñ liliñgéma eñañ hoturu énécmimac. ¹⁰Geric lokocnéñ ionac mama hoturu énécmimac niñ wanzua. Gericiguc néfacgé éneçmina baec séséñ imuaru hiñgacma muñguc ménda érému. ¹¹Zébbiri qébbiri ic ieneñ baeciguc ménda seligima nammu. Yaré qeqe ic imi birianéñ méndacmima kemma inimac.

¹²Ni niñzua Yawenéñ zérabéra mihicñima keczu ionac acgina goiya héianzac. Wañu maqeqeya ieneñ aciguc eñgic zédiñi énécmianzac.

¹³Hélaçneç ic solaña ieneñ guac qacgawac ewa hia ac zému. Ic dindiña ieneñ kicgaiguc tacyac wammu.

Legic 141

Kaiziliwenñ igucneç angéña timac niñac zéwelerec.

¹(Dawidiac legic zéra.) Yawe ni guru héhélizua, focdac hanéñna. Guruwa ewa hétéñnawac gezac haina. ²Zéweleçnawac niñna hofac héméña hiabia ésécneç wammac. Mérana meyacba iminéñ siñiyawac mulu ai ésécneç wammac.

³Yawe kuanawac galeñ meme ai ic méñ opocna nañu. Kua tasénawac naguya galeñgéma kecbésémañ. ⁴Imuhuc wañ nénna qerinanéñ haka biriawac ménda qasima mamac. Képésic meme ic iniguc momacneç haka biria ménda wammañ. Wañu ionac nene halécýaguc imi ménda nemañ.

⁵Wañu ic solañanéñ orucnaiguc numindiñi néñu nimba goi héihéiya ésécneç wammac. Wañu qindiñi néñu nimba orucnawac météré haléc

éséc nec waŋu orucnanéŋ imuac héŋacya ménda memac. Ionac haka biria imuac niŋac kilen ni zéwelec ai memaŋ. ⁶Waŋu galeŋhécgina^m hocnéŋ unugic mama unuyu, ic embac ieneŋ ackuazécnaⁿ imi siŋaguc wanzac imi niŋtegicmu. ⁷Waŋu ieneŋ ackuazéc yomi niŋqelimu; Ai icnéŋ baec patoma hoc sira giligic hezac éséc nec sicnina imi kicsuaŋ kuayaiguc héndéŋ qéndéŋgiawac hezac.^o

⁸Miŋ Kewu Yawe kicna hiwa guaru hayu néŋgacma guac hazua. Qeri uŋana imi katanec ménda waimina nammac.^p ⁹Ni galeŋgé némma biria meme ic ieneŋ népésimaŋ zé bétac haigic imuacnec zéma ionac baec séséŋ igucnec metecgé néŋna. ¹⁰Ic biria ieneŋ wai énécmína eŋaŋ bétacginaiguc momacnec hiŋgacgic inimac, néŋ ni imi técgéma ogicmaŋ.

Legic 142

Zérabéra igucnec metecgé mimac niŋ zéwelerec.

¹(Dawidiac Masikil tanera legic. Baŋec ménac qeriaiguc saŋgima zéwelec ac yomi zéyec.) Ni Yaweac qachéhélizua. Ni Yaweac qacma zéwelecmezua. ²Ni ewa gorona wésiaiguc qocgéwa mazac. Waŋu nuac zéra waiya imi zéhicŋi mizua. ³Qerinaiguc qeri uŋananéŋ kic gili gili waŋec séc, geŋ mia hénana bétacya qahac imi niŋdacma mihicŋi nén nec.

Ni hénagaalen keriiguc ieneŋ saŋgima bétac hainéŋgic. ⁴Nuac héinaiguc hima hénna, ménéŋ mén héniana ménda niŋnéŋu hoczua. Hainezic mén ménda hayu hoczua. Ménéŋ mén qeri uŋana ménda galeŋgé néŋu hoczua.

⁵O Yawe ni zési ac waŋgemma zézua. Miŋ Kewu geŋgaoc imi hainezicna zéma kicqeli kekec baec yomuaru gi imi nuac buŋa wanzaŋ.

⁶Zési acna niŋna, ni maqeqeya wamma kecanzua, nunesi waŋnéŋan zu ionac méra igucnec metecgé néŋna, ieneŋ kucgina eŋeŋa nuac séc qahac. ⁷Qeri uŋana imi hésa ama igucnec hulac néŋna, qacgawac ewa hia ac zémaŋ. Goi héihéi waŋ nénna, ic solaŋa ieneŋ lelecgé némma nammu.

Legic 143

Hazéchéra méragina igucnec metecgé mimac niŋ zéwelerec.

¹(Dawidiac legic.) Yawe gi zéwelecna niŋna. Guru héhélinawac gezac haina. Héniaŋa héra zéma héniaŋa solaŋawac séciguc acna niŋna.

^m 141:6 Saulo zéma ichéra. ⁿ 141:6 Anutuac ackuazéc Dawidinéŋ zéauyec imuac zézéya.

^o 141:7 Yes 26:19 ^p 141:8 Ac yomuac hénia imi; Ménda wainéŋna kece humuwi niŋac.

²Guac kicgaiguc imi baec ic méñnéñ méñ késpedes solarñ ménda keczac. Imuac niñac welenj qeqe icga niguc ac ai ménda mena. ³Hazécnanénj qeri uñanawac zuñj mezac. Kekecna qéziyu baeciguc maqezac. Siñi tunumañ qeriaiguc noporu becaru humugic ionac séc wan3ua. ⁴Imuac qerinaiguc qeri uñananénj kic gili gili wañ néñju wésé bacna imi témañ zé wan3zac.

⁵Ni nalé wahalawac nimba kenzac. Ai menec imi qerinanénj nimma tac3ua. Wañu iwawai méraganénj wamma menec imi nimma ⁶mérana guac murugeñ suluzua. Baec irec irecgianénj doku niñj humuan3zac imuac séc kekec uñananénj guac wammizac. (Ohec)

⁷Yawe gi acna foc niñnéna. Qeri uñana kuha mazac. Kic tanecga ménda musangé néna. Baec séséniguc hiñgacan3u ionac séc wambi niñac. ⁸Niñkin3éñna imi guaru hezac imuac niñj siñunec goi héihéigawac ackua3éc né3éna nimba. Kekec uñana guaru nangéwa érézac imuac mia héna kecmañ niñj nin3añ imi ku néna.

⁹Yawe hazéchécna ionac méragina igucnec metecgé néna, ni guac méraga bawaiguc san3izua. ¹⁰Gi nuac Anutu kec3añ, imuac niñac ku néna guac ewa siñga méndacma wammañ. Uñaga imi hiabia, imuac héna kondoñaguc nuagicma kembésémañ.

¹¹Yawe qacgawac wamma kekecna meqeli néñna. Solarñ dindiñagawac séciguc zéra waiya igucnec népésina éréwa. ¹²Wañu goi héihéiga nuac hezac imuac séciguc hazéchécna qeric énécmína qahac wañgic. Neñ guac welenj qeqe icga kec3ua. Imuac niñj qeri uñana yéwéri mihicñi mian3u imi moc3oñ auénécmína qahac wandacmu.

Legic 144

Baec yanda imi añgéña timac niñac zéwelerec.

¹(Dawidiac legic.) Yawe haine3icac zamañziñna i zézé ségiségi wammimañ. Inénj mérana yaréac meefima mérana merawa yaré qeqeac hénia kumiyec. ²Yawe imi goi héihéina, zamañziñna zéma bañecna, inénj neuj kiropo selina zéma metec metecna zéma saiwana, ni imi ic embac hécna méra bacnaiguc onopocanzac iwaru mia héiselian3ua.

³Yawe, gi ic imi némac hiaya niñac eeya héian3añ? Miñ Kewu gi baec icac ninna némaria wañu niñmian3añ? ⁴Ic imi kua wésésé ésécnec hotoñadac kecma qahac wammac, wañu kekec naléyanénj amia timima keñanzac ésécnec focdac hama kemmac.

⁵Miñ Kewu gi kurumeñ misicgéma tima mana. Baec boña séc onosina hofac téma yacmac. ⁶Hazéchécga pilitic giliénécmima héndénj énécmína. ⁷3akon3a⁹ muima héndénj énécmína keñgic. ⁷Ounec méraga suluma

népésina éréwa. Doku qauŋ kuhaguc imuacnec zéma ic méréra ionac méragina igucnec metecgé nénna. ⁸Ieneŋ kua taséginanéŋ ikoc ac zéma méra héiginanéŋ manam batuc ai meanzu.

⁹O Anutu ni legic qelia héima gita hésia 10 imi qema legic héigénzua. ¹⁰Geŋ meseli énécmína ic kewuya ic kewuya yaréginaiguc onogicanzu. Weleŋ qeqe icga Dawidi sou zéra igucnec metecgé néŋanزاŋ guac mia legic héigénzua. ¹¹Ic enia ionac méragina igucnec ni metecgé néŋna. Ieneŋ kua taséginanéŋ ikoc ac zéma méra héiginanéŋ manam batuc ai meanzu.

¹²Naŋ hécnina imi ic hésa komoranéŋ kecma séha séc yandianzac ésécnec wammu. Waŋu bérac hécnina ieneŋ ic kewuac ama yanda meanzu imuac hénia méndacma méra kiwi héimimia ama kewuac wotuŋa hocnéŋ memeya imuhucya ésécnec wammu. ¹³Hofi amaninaiguc nene mériaŋ kuaya qeyu rama hécnina ieneŋ baec kisiaiguc saigic zaŋgégina imi tauseŋa tauseŋa zéma 10 tauseŋa 10 tauseŋa wammu. ¹⁴Burumakao hécnina iwa ieneŋ haléginaguc réwéria wammu. Nununesi ménda hicŋiyu ama sombeŋnina iguc zésiác mén ménda hicŋimac.

¹⁵Ic embac areŋ imuhucya imi zézé ségiségi ginaguc. Ic embac Yawenéŋ Anutu kecénécmimia imi zézé ségiségi ginaguc.

Legic 145

Anutuac hiaya zéma kewuya.

¹(Dawidiac mepé qepési ac.) Ic kewu Anutuna, ni zézé ségiségi waŋgemma qacga nalé tetcgia qahac mepési gémmaŋ. ²Ni kaiweya kaiweya zézé ségiségi waŋgémmaŋ. Waŋu qacga tetcgia qahac mepési gémmaŋ. ³Yawe imi kunéŋ yanda imuac kunéŋ yanda mepésimimia wammac. Kunéŋ yandayawac séha imi qétéya olombiŋac séc qahac. ⁴Hicŋisaia hicŋisaia emma kemma guac wawaŋ memega imi mepésima haka silicga kuhaguc imi zéau énécmimu. ⁵Qac buŋaga eebipiyaguc zéma edamugaguc imi zéma guac haka welic welicgia imi qerinanéŋ zénimma kecmaŋ. ⁶Hakaga welic welicgia imuac kuha imi zéau énécmimia wammac. Ni acguc héniaŋa kunéŋ yanda imi zéau énécmimaŋ. ⁷Ieneŋ guac sese kunéŋ yanda imuac buŋa zéma guac héniaŋa solaŋa imuac legic héimu.

⁸Yawe imi ewa hiawac waŋ énécmima ewa biric waŋ énécmima qeri geric foc foc ménda wamma goi héihéi kunéŋ yanda waŋ énécmianzac. ⁹Yawe imi kekec momac yanda hiabia waŋ énécmima zéyu hicŋima keczu séc goi héihéi waŋ énécmianzac.

¹⁰Yawe geŋ zéna hicŋima kecŋu imi mocŋoŋ guac ewa hia ac zému. Guac muru météré amuma kekec ieneŋ gi mepésigémmu. ¹¹Ieneŋ guac héŋgaleŋ ama areŋa yanda imuac edamuya zéauma guac kucga zéemininŋ wammu. ¹²Guac ai kuhaguc imi zéma héŋgaleŋ ama areŋa yandagawac qac buŋayawac edamuya imi ic onac qelihécgina énézégic nimmu. ¹³Guac héŋgaleŋ ama areŋa yanda imi héŋgaleŋ ama areŋa yanda hémbénaŋa. Waŋu héŋgaleŋ aiga imi hicŋisai lépayá lépayá hema emma kecmac. Miŋ kewu imi zéyu hicŋima kecŋu imi mocŋoŋ goigina héima ménzé ménzéya qahac zikiziki acya mocŋoŋ méndacanzac. ¹⁴Yawe imi tendinŋéwiŋ zé waŋanzu ionac nanŋé énécmianzac. Waŋu mema titi waŋ énécmimia imi meyac énécmianzac. ¹⁵Kekec momac yandanéŋ guaru kic hianzu. Geŋ nalé zézéya méndacma nene yaka gumu énécmianzac. ¹⁶Waŋu méraga suluma iwawai kekecginaguc imi mocŋoŋ galeŋgé énécmia sécgé énécmianzac.

¹⁷Yawe imi wawaŋ memeya mocŋoŋ solanŋ dindiŋa waŋanzac. Haka silicya mocŋoŋ ewa hiawac waŋanzac. ¹⁸Yawe imi zéwelec wammima hélacnec zéwelecanzu séc hosucgé énécmianzac. ¹⁹Inéŋ mia eeya héimianzu séc ewa siŋginawac sécgé énécmianzac. Waŋu ionac qac héhéligina imi nimma aŋgéŋgina tianzac. ²⁰Yawe imi goi héihéi wammianzu séc héŋgaleŋ waŋ énécmianzac, néŋ kaiziliweŋ ic imi mocŋoŋ mebiré énécmianzac.

²¹Kuananéŋ Yaweac qac buŋaya zéaumaŋ. Waŋu séwiginaguc momac yanda ieneŋ qara téréya imi tetcgia qahac mepésimu.

Legic 146

Anutunéŋ méra miyu mepésimiyec.

¹Haleluya, kekec uŋana Yawe mepésina. ²Ni kecma emma kecmaŋ séc Yawe mepésimaŋ. Kecma emma kecmaŋ séc Anutuna legic héimimaŋ.

³Ini ic eŋeŋa ionaru ménda laheŋgému. Baec ic ieneŋ méra énécmimuac kuc ménda he énécmizac. ⁴Ieneŋ imi uŋagina wai énécmiyu baeciguc liliŋgéma kemmu. Keŋgic kaiwe imuaru mia ionac niŋareŋ areŋgia imi mocŋoŋ qahac wandacmac.

⁵Yakoboac Anutunéŋ méra mimac imi ségi ségiyaguc. Waŋu Yawe Anutuyawac niŋkumuma kecanzac imi zézé ségi ségiyaguc. ⁶Yawe imi baec kurumeŋ zéma iwawai imuaru sécgéma hezac imi mocŋoŋ zéyu hicŋidacgic. Waŋu hémbénaŋa qeri héra késa kecanzac. ⁷Inéŋ hédacgé énécmiawac kecanzu imi hena acac séc zédiŋi énécmima yaka niŋ humuanzu séc nene yaka gumu énécmianzac.

Waŋu Yawenéŋ qaté énécmimia imi hulac énécmianzac. ⁸Yawenéŋ kic hilic onac kic hihi meénécmianzac. Yawe imi mema titi waŋ énécmimia

imi meyac énécmianzac. Wañu Yawe imi ic solañja goi héihéi wañ énécmianzac. ⁹Yawe imi ic kiana héngalen wañ énécmianzac. Wañu qawéc gupañ énépésima nañgé énécmianzac. Wañu kaiziliweñ ic ionac hénagina imi mebiri énécmianzac.

¹⁰Zion ama areña yanda, Yawe guac Anutunéñ hicñisai lépaya lépaya hémbénañ héngalen wañgémmac. Haleluya!

Legic 147

Anutunéñ Yerusalem héngalen wammianzac, mepésimini.

¹Anutunina legic héimimia imi hiabia. Wañu imi niñsorocya zéma niñu sécgémac. Imuac niñac Yawe mepésini, haleluya! ²Yawenéñ Yerusalem meyacgéanzac. Inéñ mia Israel héndéñ qéndéñ wañ énécmigic keczu imi qutulangé énécmianzac. ³Inéñ ewa biric wamma keczu séc mehiaru énécmima wizigina oso énécmianzac. ⁴Inéñ ménni sikilu qétégina oloñ énécmima qacgina qacénécmianzac. ⁵Min Kewunina imi kuneñ yanda, kuc yandayaguc. Wañu niñtegic qñtegicya séha imi olombiñac séc qahac. ⁶Yawenéñ memaamuma kecanzu imi énépésima nañgé énécmianzac. Wañu kaiziliweñ ic imi giliyu baeciguc maunudacmac.

⁷Saiwop zémima Yawe legic héimimu. Gita kulele qema Anutu legic héimigic. ⁸Inéñ hosusu haima kurumeñ osoanzac. Wañu baecac wamma kia imi hofiaiguc haiyu heanzac. Wañu kia haiyu baec boñaiguc qézézac éréma yandianzac. ⁹Inéñ haséñ yañ zéma koeckoec nei merawanéñ qacma kecgc nenegina mihicñi énécmianzac. ¹⁰Yawe imi becosicac kuhawac niñkumuma kenzu ionac siñgina ménda niñanzac. Wañu ic mén eñeya hén kuhawac niñkumuma keñanzac imuac ménda héñsorocanzac. ¹¹Inéñ eeya héimima goi héihéiyawac kic hihi wañanzu ionac mia ewa hia niñanzac.

¹²Yerusalem gi Yawe legic héimina. Zion gi Anutuga legic héimina. ¹³Inéñ amagawac nagu wétéya imi meseligianzac. Wañu ama imuac qerigaiguc merachéga mérian mihicñi énécmianzac. ¹⁴Inéñ baecgawac suc séré yanda imuac qeriaiguc luae qegéñu heanzac. Wañu nene héra gocmia hiabianéñ gumu géñu sécgéanzac.

¹⁵Inéñ zézé seli acya baeciguc méliyu ackuažéc iminéñ foc foc keñanzac. ¹⁶Inéñ komboc rama zucya imuhucya éséc nec giliyu maanzac. Wañu komboc bororoña baeciguc hicñi hicñiya imi qesayu bucgazeñ éséc nec heanzac. ¹⁷Inéñ saméñ bororoña éséc nec komboc giliyu maanzac. Mérénéñ sañgeña imi ogicma hia ménda tétéñgarimac? ¹⁸Wañu inéñ zéyu komboc imuhucya imi pépélima

doku wanjanzac. Inéj luhuc ézéyu qeanzac. Wanju doku ézéyu kejanzac.

¹⁹Inéj ackuazécya Yakobo zéhicni miyec. Wanju hénac acya zéma paken acya imi Israelac zéhicni miyec. ²⁰Baec méjac ic arej tosia ionaru imi imuhuc méj ménda waj énécmiyec. Imuac ienej Anutuac hénac ac imi ménda ninzu. Haleluya!^r

Legic 148

Anutuac edamuya imi baec kuruménj sécgéma hezac.

¹Haleluya, kuruménjiguc keczu ini Yawe mepésigic. Yawe mepésigic, ou eñejaiguc keczu ini i mepésigic. ²Kua meme uñahéra ini moczoj i mepésigic. Kawali areñhéra ini i mepésigic.

³Maso kaiwe iri i mepésiyic. Sikilu asarianzu ini moczoj i mepésigic. ⁴Kuruménjac kuruménj ini acguc i mepésigic. Sawaiguc doku hedaczac ini acguc i mepésigic.

⁵Momac yanda inéj zéyu hicñima hezu imi wai énécmigic Yaweac qara mepésimu. ⁶Inéj méñnéj méj ménda logimac niñ qañañ silic hai énécmima imuhucya imuhucya hémbénaja kumu énécmiyu nanzu.

⁷Baec igucnec Yawe mepésigic, kondunac mokolenj yanda zéma kondun zékéña zékéña ini momacnec.

⁸Geric zéma komboc zéma komboc boborónja zéma hosusu dépañ zéma luhuc kuaya tohoanzu ini acguc imuhucyanec.

⁹Baec boña zéma baec qindiñ qindiña moczoj, ic gocmiaguc zéma yéménzéc ic moczoj imuhucyanec, ¹⁰hasén yañ moczoj yanda zéma ama yañ moczoj zéma gisic zéma nei qeñgañginaguc moczoj imuhucyanec.

¹¹Baera baera ic kewu moczoj zéma ic embac areña areña moczoj zéma ic eñeja zéma baecac zétegittegic ic moczoj imuhucyanec, ¹²ic qaré, embac seraña, ic embac yanda zéma nambérac moczoj imuhucyanec.

¹³Iwac qara momacgucnec sac eñeja yanda wanzac. Wanju edamuya imi baec kuruménjiguc keczu imi moczoj onogicma eñeja wanzac, imuac niñac momac yanda ini Yaweac qara mepésimu.

^r 147:20 Hebiraio ac yomuac hénia imi; Yawe mepésigic!

¹⁴Inénj mia héna géséhéra ilicgina meyac énécmiyec imuac niñac i imi qéhéréngé mima kecanzu météré énécmimia Israel ic ionac mepé qepésiac buña wanzac. Haleluya!

Legic 149

Anutuac haka hiabia ic embachéra ionac muru hezac.

¹Haleluya, legic qelianénj Yawe mepésigic. Météré ichéra^s ionac azoazoroiguc legic héimigic. ²Israel imi eñeya mihicñi miyec iwac niñac wamma ségiségi wammac. Zionac nanjhéra ienenj eñaj ic kewu niñac wamma ségiségi wammu. ³Legic hirima qara mepésigic. Wañgoñ zéma gita qema legic héimigic. ⁴Yawenénj eñeya ic embachéra niñac ségiségi wañanzac. Wañu ic embac memaamuma kecanzu séc aṇgégina tima kiwi méréra hénsoroc sorocya meénécmianzac. ⁵Météré énécmimia ienenj imi edamuya qeriaiguc ségiségi wamma eñaj hehe tataciguc legic héimimu. ⁶Kuaginaiguc imi Anutuac mepé qepési acnéñ hemac. Wañu méraginaiguc sou bawa andia zéraguc imi he énécmimac. ⁷Wañu iminénj mia baera baera ic bakia melenj énécmima ic embac areña areña tasé ku énécmimu. ⁸Wañu ic kewuhécgina imi señ hésanénj, ic eñeña hécgina imi aiñ bétacnéñ hénagina helanzi énécmimu. ⁹Zétegic tegic ac ooyawac hezac imuac séciguc imuhuc wañ énécmimu. Ai eeyaguc imuhucya imi météré énécmimia ionac méraginaiguc hai énécmiyu hezac. Haleluya!

Legic 150

Kewunina yanda Anutu.

¹Haleluya, ocmuñaguc Anutu legic héimigic. Kuha héima hezac kurumenj imuaru legic héimigic. ²Wawañ memeya kuhaguc imuac niñac legic héimigic. Héniaya, kunenj yanda edamuyaguc imuac niñac wamma legic héimigic.

³Tomuñ qema legic héimigic. Kulele zéma gita qema legic héimigic. ⁴Tambariñ qema legic hirima mepésigic. Kuña zéma gitanénj legic héimigic. ⁵Aiñ hilaña qara kunenj yanda imuhucya qema mepésigic. Aiñ hilaña héténj ou eñeñawac qema mepésigic. ⁶Kua wésésé héima kecanzu séc Yawe legic héimigic. Haleluya!

^s 149:1 Hénaoriñ Anutu niñzégéanžu momac yanda ionac qacgina.

Mataio

Yesuac esañ ambéchéra ionac qacgina.

1 ¹ Abaraham zéma Dawidiac qeli, Kristo Yesuac sac kitichéra.^a
² Abarahamnén Isaka mihicniyec. Isakanén Yakop mihicniyec. Yakobonén Yuda zéma iwac dac munahéra mihicni énécmiyc.^b
³ Yudanén Tamari iwarunec Feresi zéma Zara mihicni érécmiyc. Feresinén Hesiron mihicniyec. Hesironnén Aram mihicniyec. ⁴ Aramnén Aminadap mihicniyec. Aminadapnén Nason mihicniyec. Nasonnén Salmon mihicniyec. ⁵ Salmonnén Rahap iwarunec Boasi mihicniyec. Boasinén Rut iwarunec Yobedi mihicniyec. Yobedinén Yesi mihicniyec. ⁶ Yesinén ic kewu Dawidi mihicniyec.
Waņu Dawidinén Uriawac iniņa iwarunec Solomon mihicniyec. ⁷ Solomonnén Rehoboam mihicniyec. Rehoboamnén Abia mihicniyec. Abiyanén Asafe^c mihicniyec. ⁸ Asafenén Yosafat mihicniyec. Yosafatnén Yoram mihicniyec. Yoramnén Uzia mihicniyec. ⁹ Uzianén Yotam mihicniyec. Yotamnén Ahazi mihicniyec. Ahazinén Hezekia mihicniyec. ¹⁰ Hezekianén Manase mihicniyec. Manasenén Amosi^d mihicniyec. Amosinén Yosia mihicniyec. ¹¹ Waņu Babilon baeciguc onagicma keņkeņa nalé imuaru Yosianén Yekonia zéma dac munahéra mihicni énécmiyc.
¹² Waņu Babilon baeciguc onagicma keņgicguc Yekonianén Salatiel mihicniyec. Salatielnén Zorobabel mihicniyec. ¹³ Zorobabelnén Abiut mihicniyec. Abiutnén Eliakim mihicniyec. Eliakimnén Azori mihicniyec. ¹⁴ Azorinén Sadok mihicniyec. Sadoknén Akim mihicniyec. Akimnén Eliut mihicniyec. ¹⁵ Eliutnén Eleazari mihicniyec. Eleazarinén Matan mihicniyec. Matannén Yakop mihicniyec. ¹⁶ Yakopnén Mariawac euya

^a **1:1** Ac oruha yomi imi kiwi Mataioac ac oruha qahac, nén kembraņa 1:2-17 imuac ac oruha wanžac. Kiwi téréya yomuaru ic embac onac qacgina sasala hezac imi owiņ zé žipilalec ac me Nei ac qahac, nén Girik ic me Hebiraio ic ewagina méndacma ooyawac hezac. ^b **1:2** Yudawac dachéra imi 3, munahéra imi 8, nén tosara waima iwac qara ooyawac hezac imuac hénia imi Hén 49:10 imuaru hezac. ^c **1:7** Kiwi méranén ooya tosaraiguc Asafeac qara méņ imi Asa. ^d **1:10** Kiwi méranén ooya tosaraiguc Amosiac qara méņ imi Amon.

Yosefe mihicñiyec. Wañu Maria iwarunec mia Yesu Kristo^e zémimia imi hicñiyec.

¹⁷Imuac Abaraham igucnec éréma Dawidiguc hayu hicñisaiac qétégina imi 14 wanzac. Wañu Dawidi igucnec éréma Babiloniguc onagicma kenkenawac naléiguc hayu hicñisaiac qétégina imi 14 wanzac. Wañu Babiloniguc onagicma kenkenawac nalé imuarunec éréma Kristoac naléiguc hayu hicñisaiac qétégina imi 14 wanzac.

Halécnéñ météré mimia Yesuac hicñihicñiya imuac suruc.

¹⁸Wañu Kristo Yesuac hicñihicñiya imi yomuhuc; Iwac nengocya Maria imi Yosefeac buña wammac niñ zéérécmimia wañec, néñ ekawu momacnec ménda kericnec Uña Téréyanéñ kiwi meyu hériyaguc wañu héñec. ¹⁹Wañu iwac eu buña Yosefe imi ic dindiña kerec. Imuac niñ, ara zéauyu kicginaiguc gamuyaguc wambac niñac, éléñnec waimiyu kemmac zé nimma niñareñgéyec. ²⁰Imuhuc nimma keru Miñ Kewuac kua meme uña ménéñ gauiguc hicñimima yomuhuc ézéyec; Dawidiac qeli Yosefe, iniñ buñaga Maria wagicmañ zé zénéñga ménda hiriyu, tomeñaiguc taczac imi Uña Téréyawac murunec. ²¹Inéñ nañawac mihicñimac. Mihicñiyu inéñ kecma eñeya ic embachéra késpedesgina igucnec aḡgégina timac, imuac niñac qara Yesu zéwésémañ. ²²Haka hicñiyec imi Miñ Kewuninanéñ kua meme icya kuaya mema ac yomuhuc zéyec imi moczoñ meselimañ zé imuhuc hicñiyec;^f ²³Ninzu, embac serañanéñ héri haima naña meyu iwac qara Immanuel zému (Hénia imi Anutunéñ neñaḡguc keczac). ²⁴Imuhuc zéyu Yosefenéñ gau igucnec yacma Miñ Kewuac kua meme uñanéñ zéyec séc wamma iniñ buñaya wagicma hayec. ²⁵Wañu inéñ i guc momacnec heyac ménda wamma kerunec embac imi méréc merac naña mihicñiyec. Mihicñiyu Yosefenéñ qara Yesu zéyec.

Niniñ ic ieneñ Yesu hémbiñ zé hagic.

2 ¹Ic kewu Herodeac héḡgaleñ naléiguc Yesunéñ Yuda baec Betelehem ama areña yandaiguc hicñiyec. Gezac qema niñgic, hicñiyu Is igucnec niniñ ic tosara Yerusalem hama yomuhuc zégic; ²Merac Yuda ic onac ic kewu buña hicñiyec imi dimia? Nini Is iguc iwac widi mén hémma mepésimiwiñ zé haziñ. ³Imuhuc zégic ic kewu Herodenéñ ac imi niñu ewayaiguc niñkéndéñaguc wañec. Imi mia inéñnec qahac, Yerusalem miñina i guc kecgic ieneñ moczoñ imuhuc wañgic. ⁴Wañu inéñ hofac oo ic kiwahécgina zéma hénaroiñ ionac hénac acac kiwi ic unuruma Kristo^g dimuaru hicñima keczac imuac qesiénécmiyec.

^e 1:16 Hebiraio aciguc; Mesia imuac hénia imi halécnéñ météré mimia. ^f 1:22 Yes 7:14

^g 2:4 Hebiraio aciguc; Mesia imuac hénia imi halécnéñ météré mimia.

⁵Qesiénécmiyu yomuhuc ézégic; Yuda baec Betelehemiguc. Imi mia Anutuac tiliñ tiliñ ic méñnéñ yomuhuc oyecac hezac hénia yomuhuc niñac imuhuc zégic; ⁶Betelehem ama areña, guac murunec galeñ méñnéñ hama nuac hénaioriñ Israel imi rama galeñ ésécnec galeñgé énécmimac. Imuac niñ gi imi Yuda baeciguc ama areña yanda kuney kuney hema kenjac imuac sugcinaiguc komodia ménda wanjañ.

⁷Imuhuc zégic nimma Herodenéñ niniñ ic éléñnec unuruyu hagic eñacnec tacma widi hicñiyec imuac naléya dindiñanec qesiénécmima niñec. ⁸Qesiniñu tecgéyu Betelehem ama areña yandaiguc méli énécmima yomuhuc énézéyec; Kemma merac imuac dindiñanec qesinimmu. Wañu mihicñimuiguc lilingéma hama nézégic, ni acguc kemma mepési mimañ. ⁹Ic kewunéñ imuhuc zéyu ningic tecgéyu, hénagina méñgucnec toroqema kenjic. Wañu gezac qema niñgic, widi Is imuaru hénigic iminéñ muñguc hicñi énécmima walac walac kemma moczoñ merac heyec ama imuaru kemma héiselima tarec. ¹⁰Wañu ieneñ widi imi muñguc hémma ségiségi kuney yanda wañgic. ¹¹Wañu ama imuaru haréma merac imi neñgocya Mariaguc momacnec iricma simiñ héima mepési migic. Imuhuc wamma géségina auma sese mema hagic goli, libanosi ic tutuha héméñaguc zéma sacmasi haléc héméñaguc imi sécgina séc haimigic. ¹²Wañu gauiguc Herodeac muru ménda kemmu niñ énézéyec. Énézéyu nimma héná méñ igucnec ama baecginaiguc lilingéma kenjic.

Yosefe iniñ meracyaguc Izipte baeciguc néngacma kenjic.

¹³Lilingéma kenjic, ninzu, Anutuac kua meme uñanéñ gauiguc Yosefe hicñimima yomuhuc ézéyec; Herodenéñ merac yomi qemañ zé hochoc ai mezac, imuac gi yacma merac zéma neñgocya oragicma Izipte^h baeciguc néngacma kemma kecna muñguc gézémañ. ¹⁴Imuhuc zéyu Yosefenéñ siñiyaiguc yacma merac zéma neñgocya oragicma Izipte baeciguc kenec. ¹⁵Kemma imuaru kerunec Herode humuyec. Imi mia Miñ Kewuninanéñ eñeya kua meme ic méñac kuaya mema zéma yomuhuc zéyec ac yominéñ héla héimac niñ imuhuc hicñiyec; Izipte baec igucnec nañna qac hérémizua.ⁱ

Yesu qewiñ zé wamma namu nene tosara unuhumugic.

¹⁶Wañu Herode imi niniñ ic ieneñ ikoc wammigic imi niñtegicma qeri biric kuney yanda wañec. Wañu yaré ic méli énécmiyu kemma Betelehem ama areña yanda zéma ama areñ yanda yanda hosuraiguc tacma kenec imuac qeriaiguc merac kecgic imi niniñ ic qesiénécmima naléya niñec imi méndacma yawuñgina éréhéc zéma bawaiguc moczoñ

^h 2:13 Girik aciguc; Aigiptos. ⁱ 2:15 Hos 11:1

unugic humudacgic. ¹⁷Imuhuc waŋgic kua meme ic Yeremianén yomuhuc zéyec ac imi héla héiyec; ¹⁸Ewa hétén mén Rama ama areŋa yandaiguc hicŋiyu niŋgic. Ewa biric yanda zéma zésiác yandanén hicŋiyu niŋgic. Rahelnén merachéra ionac niŋ siaczac. Merachéra qahac wandaczu imuac niŋ mebélac gémuac séc qahac waŋec.

Izipte baec igucnec lilingéma hagic.

¹⁹Waŋu Herode humuyu, niŋzu, Miŋ Kewuac kua meme uŋa ménén Izipte baeciguc Yosefe gauiguc hicŋimima yomuhuc ézéyec; ²⁰Meracac kekecyá qewiŋ zé hogcic ienen humudaczu, imuac gi yacma merac imi zéma neŋgocya oragicma Israel baeciguc lilingéma kenna. ²¹Imuhuc zéyu Yosefenén yacma merac neŋgocyaguc oragicma Israel baeciguc keŋec. ²²Nén Akelaonén maŋgocya Herodeac tatac késama Yuda baec galenézac imuhuc zégic nimma imuaru kemman zé zénéŋa hiriyc. Waŋu gauiguc kua meme uŋanén ézéyu nimma Galilaia baeciguc keŋec. ²³Kemma tauŋ mén Nazarete zéanzu imuaru kerec. Haka imi mia kua meme ichéra kuagina mema ac yomuhuc zéyec imi hélaguc wammac niŋ imuhuc hicŋiyec; Nazarete ic zémimu.

Yohaneac héipuc ac.

3 ¹Nalé imuaru doku naec haka ic Yohanenén hama Yuda baec kisiaiguc yomuhuc zéauyec; ²Kurumeŋac hénɡaleŋ ama areŋa yandanén hosucninu hazac, imuac niŋ ewa qerigina melenɡic. ³Waŋu ic iwac mia kua meme ic Yesaiawac kuaya mema yomuhuc zéyec; Ic mén baec kisiaiguc qaczac, iwac ewa imi yomuhuc; Miŋninawac hénaya zérén qérén wamma megic, iwac hénaya héimindiŋigic dindiŋa waŋu. ⁴Yohane i imi maleku kamele zuanén memeya imi héima rikunja yaŋ séwélanén memeya imi kembajaiguc zikima kerec. Waŋu iwac neneya imi gaoc zéma hasén morombazecac dokuya. ⁵Waŋu imuhuc zéauyu Yerusalem zéma Yuda baec séc zéma Yodan doku néwéc néwéc ic embac moczoŋ iwac muru kendacgic. ⁶Kemma képésicgina zéaugic Yodan Dokuiguc doku naec énécmiyec.

⁷Waŋu doku naec énécmiyec imuaru Farisaio ic zéma Sadukaio ic sasala hagic inicma yomuhuc énézéyec; Qaté mokoleŋac qelihéra qeri geric hahaya imuacnec néŋgacmu niŋac mérénén goro ac énézéyec? ⁸Ewa melen melenac séciguc héla mihicŋigic. ⁹Waŋu eŋaŋ qeriginanén Abaraham imi neŋaŋ yandanina imuhuc ménda zéma nimmu. Ni énézéwa niŋgic, Anutunén hoc yomi hia énézéyu yacma Abarahamac qelihéra wandacmu. ¹⁰Ic hésa sasala imuac héniaiguc naka bec haiyu hedaczac. Héla hiabia ménda haianzac séc héiyu mayu gericiguc giliyu hiŋgacdacmac. ¹¹Ni imi qerigina melemmu niŋac dokunén naec énécmianzua, nén nuac andénaiguc hakeczac inén kuc yandayaguc ni

nogiczac. Nidac imuhucyanén héné usuya metecgéma késamañac séc qahac. Inén Uña Téréya zéma geric bélañanén naec énécmimac. ¹²Iwac méraiguc sarac yanda iminén hélé gocmia imi tocgéma hofiiguc haimac, nén gorosona imi héiusun wamma geric bélañ tectecgia qahac imuaru giliyu zemac.

Yesu doku naec haka wammiyec.

¹³Wañu nalé imuaru Yesunén Galilaia baec igucnec Yodan dokuiguc hama Yohanenén doku naecmimac niñ ézéyec. ¹⁴Ézéyu Yohanenén qetalimima yomuhuc zéyec; Geñ ni doku naec némbésémañ niñac wanzua, nén geñ nuac muru hazañ? ¹⁵Yesunén melemma zéyec; Deguc imi acna niñnéna imuhuc wamma nekañ haka solaña moczon meseliwic, imuhuc zéyu ara nimmiyec. ¹⁶Nimmima doku naecmiyu Yesu imi doku igucnec éréyec. Éréyu kurumeñ aṅgéyu Anutuac Uña Téréya kembo nei ésécnec mama hama iwac orucyaiguc nañu héñec. ¹⁷Wañu kurumeñ igucnec ewa mén yomuhuc hicñiyec; Yomi imi nuac Naña. Iwac siñ kunen yanda niñanzua. Iwac niñ ewa qerinanén ségiségi yanda wañanzac.

Yesu manam batuc wammiyec.

4 ¹Wañu Yesu Biria miñinawac ala batuciguc emmac niñ Uña Téréyanén wagiru baec kisiaiguc keñec. ²Kemma siñ kaiwe 40 imuac séc nene zikima zéwelecma kecma andiaiguc yaka niñ humuyec. ³Ara batuc miñinanén Yesuac muru hama yomuhuc zéyec; Gi Anutuac Naña wanzañiguc zéna hoc sasala yominén melemma samén wammac. ⁴Imuhuc zéyu Yesunén melemma zéyec; Yomuhuc mia ooyawac hezac; Icnén samén sac qahac, nén ackuazéc Anutuac kuaya igucnec haanzac imi moczon nimma kekecyaguc kecmac. ⁵Imuhuc zéyu Biria miñinanén Yesu wagicma Yerusalem kiropoc téréyaiguc emma ama téréya imuac witiyaiguc oporu nañec. ⁶Nañu yomuhuc ézéyec; Inén guac wamma kua meme uñahéra énézéyu ienen méraginanén gi gépésima osogéngic hocnén hénaga ménda nézéngémac. Imuhuc ooyawac hezac, imuac mia gi Anutuac Naña wanzañiguc yomuaecnec luma emu hiñgacna. ⁷Zéyu Yesunén munguc yomuhuc ézéyec; Yomuhuc ogic hezac; Nén Miñ Anutuga ménda batucgé miwésémañ. ⁸Imuhuc zéyu Biria miñinanén wagicma baec boña eñeña yandaiguc emma héñgalen ama areña yanda sasala baec séc hema keñkeña imi zéma imuac edamuya ézéyu héndarec. ⁹Héñu yomuhuc ézéyec; Gi simiñ héima mepési némbésémañiguc iwawai imi moczon guac géndacmañ. ¹⁰Imuhuc zéyu Yesunén melemma zéyec; Biria miñina,^j gi néñgacna! Yomuhuc mia ogic hezac; Miñ Anutuga simiñga héimima mepési miwésémañ, wañu iwacnec sac welen

j 4:10 Girik aciguc; Satana.

qemiwésémanj. ¹¹ Imuhuc zéyu Biria miñinanéj Yesu waimima keñec. Keñu kua meme uña enej haréma Yesu welenj qemigic.

Yesunéj Galilaia baeciguc aiya hénima meyec.

¹² Wañu Yesunéj Yohane hésa amaiguc opocgic imuac buña suruc nimma Galilaia baeciguc keñec. ¹³ Wañu Nazarete ama waima Kafanaum amaiguc kemma kerec. Ama imi Zabulon zéma Naftali baec suciguc zékéj yanda hezac imuac giñgiñaguc taczac. ¹⁴ Imi mia Anutuac tiliñtiliñ ic Yesaiawac kuaya mema ac yomuhuc zéyec imuac héra héimac niñac imuhuc hicñiyec; ¹⁵ Zabulon baec, Naftali baec, Yodan doku néwécgeñ kondun giñgiñawac héra zéma ic enia ionac baec Galilaia imuaru, ¹⁶ ic embac tunumañiguc taczu enej asac mararañ yanda hicñiyu héngic. Wañu humucac tunumañaguc kecgic ionac muru asac mararañ qetagali énécmizac.

¹⁷ Wañu nalé imuaru mia Yesunéj aiya hénima yomuhuc zéauma énézéyec; Anutuac héngalenj ama areña yanda hosucginu hazac, imuac mia ewa qerigina melenjic.

Yesunéj hénima tohotoho ichéra unuruma énépésiyec.

¹⁸ Wañu Yesunéj Galilaia kondun giñgiñaguc keñkecma héñu Simon, Petero zémimia imi zéma iwac munaya Anderea ierenj konduniguc ufigira gilimanec nañoc. Wañu ierenj imi lambéc héréhéré ic keroc. ¹⁹ Wañu iricma yomuhuc érézéyec; Hama ni méndacnéñic, neñ ai ménj érécmiwa iri ic embac héréhéré ic wammaoc. ²⁰ Imuhuc zéyu focnec ufigira waiyic taru Yesu méndaroc. ²¹ Wañu imuacnec keñkecma héñu dac muna éréhéc Zebedaioac nañ héréra, Yokobo zéma iwac munia Yohane ierenj mañgocgira Zebedeguc eñawu zéiciguc ufigina qotoma tacgic mihicñi érécmima ururuyec. ²² Ururuyu focnec zéic zéma mañgocgira imi waima Yesu méndacmiyoc.

Yesunéj ic embac tuñaguc ackuazéc ku énécmiyec.

²³ Wañu Yesunéj Galilaia baec séc kereñ haré wamma tocgotocgo amaginaiguc Anutuac héngalenj ama areña yandawac buña suruc hiabia imi zéauma ku énécmima ic embac sugcinaiguc ic embac tosara hafi zepaginaguc hénia hénia imi moczoñ mehiaru énécmiyec. ²⁴ Imuhuc wañu iwac qac buñaya imi Siria baec séc saima kendarec. Kendaru ic embac ienenj hafi ic hénia hénia; hafi zepaginaguc, uña biriaginaguc, humuc turucginaguc, zéma héra méragina séléc sélécgia imi onagicma hagic mehiaru énécmiyec. ²⁵ Wañu Galilaia, Dekapoli, Yerusalema, Yuda, zéma Yodan doku néwéc igucnec ic embac tuña tuña hama méndacmigic.

Ic zézé ségiségiyaguc.

5 ¹ Wañu Yesunéj ic embac tuña tuña imi inicma baec boñaiguc emma tarec. Taru tohotoho ichéra ienenj iwac muru hagic. ² Wañu

kuaya auma ku énécmima zéyec; ³Uŋa qerigina maqeqeya kecanzu imi eney ségiségi ginaguc, kurumeŋac héngaleŋ ama areŋa yanda imi ionac buŋa wanžac. ⁴Žé siac wamma kecanzu imi eney ségiségi ginaguc, Anutunén ewa hia qeénécmimac. ⁵Gumbénžénžéŋ kecanzu imi eney ségiségi ginaguc, baec yanda baec imi mératéc énécmiyu késamu. ⁶Yaka žéma doku niŋ humuanzu éséc haka solanjawac waŋanžu imi eney ségiségi ginaguc, sécgé énécmimia wammac. ⁷Goi héihéi waŋ énécmianžu imi eney ségiségi ginaguc, Anutunén goigina héimac. ⁸Ewa qerigina qala qala imi eney ségiségi ginaguc, ieneŋ Anutu hémmu. ⁹Luac qeqe ic imi eney ségiségi ginaguc, Anutuac nambérac héra zéénécmimu. ¹⁰Haka solanjawac unuhéi waŋ énécmigic birizu imi eney ségiségi ginaguc, kurumeŋac héngaleŋ ama areŋa yanda imi ionac buŋa wammac. ¹¹Nuac niŋac žéma žébiri qébiri waŋ énécmima unuhéi waŋ énécmima ikoc wamma ac biria hénia hénia onac séwiginaiguc haimu imi ségiségi ginaguc, ¹²Anutuac kua meme ic walac hama kecgcic imi imuhucyanec unuhéi waŋ énécmigic. Imuac niŋac ewa hia nimma ségiségi wammu. Imuac kitiwa kurumeŋiguc heheya imi kuneŋ yanda imuac niŋac imuhuc zézua.

Sei žéma asac mararaŋ.

¹³Ini imi baec ic ionac sei kecžu. Waŋu seinén siŋa qahac wammaciguc némacyanéŋ iwawai ménj hésiyu siŋaguc wammac? Qahacgucnec, iwawai omaya wamma iwawai ménj ménda mehiarumac, néŋ momacguc waŋmimiawac séc imi giligic ic embac eney tizižamu. ¹⁴Waŋu ini imi baec ic ionac asac mararaŋ, ama areŋa yanda ménj baec boŋaiguc imi musaŋgémacac séc qahac. ¹⁵Kifa imi acguc otorima kewuc guandiaiguc ménda haianžu, qahac, imi mia tataraiguc haigic taru asahanénj ama qeriaiguc ic embac asari énécmianžac. ¹⁶Imuac onac asac mararaŋ ginanéŋ imuhucyanec ic onac kicginaiguc measari énécmimac. Waŋu ieneŋ onac wawaŋ meme hiabia imi héngic hiaruyu Maŋgocgina kurumeŋiguc kecžac imi mepési mimu.

Héna ac žéma Anutuac tiliŋtiliŋ ic.

¹⁷Niŋgic ni héna ac žéma kua meme ic ionac ac imi mesohomaŋ žé mazua tanec ménda wammac. Ni imi mesohomaŋ žé ménda mayi, néŋ meseligimaŋ niŋac mayi. ¹⁸Ni hélacnec énéžéžua, héna ac igucnec ac kiwi siliha me bororoŋadac ménj eŋ hema ménda qahac wammac, néŋ mocžon hélacgucnec wandaruguc mia baec kurumeŋ imi hia qahac wammac. ¹⁹Imuac ic méŋnéŋ ménj héna ac imuarunec komocdiadac ménj logima tosara imuhucnec wammu niŋ ku énécmimac imi, kurumeŋac héngaleŋ amaiguc ic mamaya zémimac. Waŋu méŋnéŋ ménj wawaŋ memeyaiguc haima héna ac imi imuhucyanec tosara ku énécmimac imi, kurumeŋac héngaleŋ amaiguc ic eneŋa zémimac. ²⁰Imuac

énézéwa ningic, onac haka solarjanénj héná acac^k kiwi ic zéma Farisaio ic ionac hakagina ménda ogicmac imi, kurumerjac héngalenj amaiguc keremmuac séc qahac.

Qeri geric hakawac goro ac.

²¹Yandahécgina yomuhuc énéc énézéya; Ic ménda qehumuwsémanj, wanju méjnénj ic qehumumac imi acac buja wammacac hezac, ac imi ini ningicac nindaczu. ²²Nénj ney yomuhuc énézézu; Méjnénj ménj hénia qahac alaya qeri biric ninmizac imi acac buja wammac. Méjnénj ménj imi alayawac nijac, ic qelanj^d zémizac imi kua meme ic ionac kaunsol iguc onopocmu. Méjnénj ménj alayawac moroc zémizac imi geric siawac buja wammac. ²³Imuac gi zaki téréyawac sese mema hama alaganénj guac nijac hazéc ac ménj késa keczac imi ninqelizanjuc ²⁴sesega imi zaki téréya wésiaiguc haina taru walac alagawac kenna luae qegénjuguc bec lilingéma hama sesega imi haimiwésémanj. ²⁵Gi hazécgaguc héniaiguc kemmanec focdac ewa momac wammaoc. Imuhuc ménda wanna hazécganénj gésigési icac muru goporu gésigési ic iminénj ténginj ic kunénginawac mériaiguc waigénju hésa amaiguc gopocmac. ²⁶Goporu, ni hélacnec gézéwa nijna, alagawac kitic imi moczorj ménda kudacma imuarunec mawésémanjac séc qahac wammac.

Kaisero haka.

²⁷Yandahécgina yomuhuc énéc énézéya; Kaisero ai ménda mewésémanj, ac imi ningicac nindaczu. ²⁸Nénj ni yomuhuc énézézu; Ic méjnénj embac ménj hémma ewayaiguc hémbaoc wammizac imi mia ewa qerianénj bec kaisero wanjac. ²⁹Kicga héiigucnéj biriawac simbaiguc goporu, imi néfindingéma gilina kemmac. Séwi taséga momacguc qahac wanju séwiga yanda imi geric siaiguc ménda giliyu hingacbésemanj iminénj hia wammac. ³⁰Méraga héiigucnéj biriawac simbaiguc goporu, imi hericma gilina kemmac. Séwi taséga momacguc qahac wanju séwiga yanda geric siaiguc ménda giliyu hingacbésemanj iminénj hia wammac.

Eu iniñ waiwai haka.

³¹Jézéya ménj imi yomuhuc; Ic méjnénj ménj iniña waimimac imi wai amuamuac kiwi oma mimac. ³²Nénj ni yomuhuc énézézu; Ic méjnénj ménj iniña kaiseroac qahac, néj yéwéri tosara nijac waimizac imi, inénj embac imi kaiseroiguc opoczac. Wanju ic méjnénj embac waimimia imi mezac imi, i acguc kaisero wanjac.

Jézépanj ac.

³³Wanju muñguc, yandahécgina yomuhuc énéc énézéya; Gi Anutuac kiwaiguc acga enj ménda zéseliwésémanj, néj guac jézépanj acga imi

^k 5:20 Moseac héná ac. ^l 5:22 Girik aciguc; Raka.

kewuac kiwaiguc wandacbésemanj. ³⁴ Wañu ni yomuhuc énézézua; Anutuac kiwaiguc ac ménj méndagucnec zéselimu. Kurumeñ qacma ménda zéselimu. Kurumeñ imi Iwac ic kewu tatac wanzac. ³⁵ Wañu baec acguc ménda qacma zéselimu. Baec imi Anutuac héná titiya wanzac. Wañu Yerusalem acguc ménda qacma zéselimu. Imi ic kewu eñeñawac ama areña yanda wanzac. ³⁶ Wañu orucgaiguc acguc ménda koroma zéseliwésemanj. Imi mia gi oruc zucga meleña ménac ménj lalac me zapéla wammacac séc qahac imuac niñac imuhuc zézua. ³⁷ Imuac bénzénj dac, hélacnecac imi hélacnec, qahacwac imi qahac sac zému. Ac toroqegeya imi Biria miñinawac murunec hahaya.

Bakia meleñ énécmimiawac haka.

³⁸ Ac zézéya ménj yomuhuc niñanzu; Kiwawac kitiwa imi kiwa, zécyawac kitiwa imi zécya. ³⁹ Wañu neñ yomuhuc énézézua; Haka biria kétik imuac nuna guwa ménda wammu. Ménénj hulunga otomac imi, néwécgeña hia meleñ mina qemac. ⁴⁰ Wañu ménénj geña maleku niñac aciguc guagicma keñu sanjeña malekuga imi momacnec wai miwésemanj. ⁴¹ Ménénj héná hosuru guagicma kemmanac zéyu horua méndacmima kembésemanj. ⁴² Ménénj iwawaiga ménj guagicmanj zé me lagulawac késamanj niñac welecgeñu eñdac ménda mélina kemmac.

Hazéc onac goigina héimu.

⁴³ Alaga siñ nimmima hazécga mézétiti wammiwésemanj ac zézéya ménj imuhuc niñanzu, ⁴⁴ néñ neñ mia yomuhuc énézézua; hazéc hécgina siñgina niñénécmimu. Wañu ununesi wañ énécmianzu ionac niñac wamma zéwelec wammigic goigina héimac. ⁴⁵ Imuhuc wamma kurumeñ Mañgoc ginawac nambérac wamma kecmu. Kurumeñ Mañgocginanéñ kaiwe zéyu ic hia biria momacnec asari énécmianzac. Wañu kiaya imuhucyanec ic hia biria momacnec énécmianzac. ⁴⁶ Siñ niñénécmianzu ionacnec sac goigina héiénécmimu imi, némac kitiwa hiabia he énécmimac? Takis meme ic acguc haka imuhucya hia ménda wañanzu me? ⁴⁷ Wañu alahécgina ionacnec sac ac qacguc wañ énécmimu imi, némac iwawai kuney yanda wanzu wammac? Ic enia eney haka imuhucya hia ménda wañanzu me? ⁴⁸ Imuac mia kurumeñ Mañgocgina imi solaña keczac séc ini imuhucnec solaña kecmu.

Méra énécmimiawac haka.

6 ¹ Técgina nimma kecmu. Haka solaña imi ic ieneñ hémmu niñac zéma kicginaiguc wambu niñac. Imuhuc wammuiguc kurumeñ Mañgoc ginanéñ bakia hiabia ménda meleñ énécmimac.

² Kicac welenj qeque imi ieneñ togototogo amaiguc zéma héná yanda séc kemma icnéñ mepési énécmimu niñac témuñ hianzu. Néñ hélacnec zéwa

ningic; Ic imi eney baec icnéj mepési énécmigic bakiagina bec medaczu. Gi imi genja wéségaiguc imuhuc ménda wambésémanj. ³Néj maqeqeya iwawai ménj énécmiwésémanj nalé imuaru méra héiganénéj némac haka wanzac imi méra kanaganénéj ménda nimmac. ⁴Imuac niñ haley haihaiga imi sasangiaiguc wambésémanj. Wañu Mañgocga sasangiaiguc géjanzac inénj imuac bakia melenjémmac.

3éwelec ai.

⁵Wañu 3éwelec wambésémanj imuaru ninzénj ninzénj ic ikora ieney wañanzu ésécnec ménda wambésémanj. Ieney mia inicmu niñac tocgotocgo amaiguc 3éma héna yanda séc namma 3éwelec wawaña imuac siña niñanzu. Ni hélacnec énézézua; Ieney imi boña bec késagic tecgezac. ⁶Gi 3éwelecbésémanj imuaru amagaiguc emma naguga héima mañgocga sasangiaiguc kecanzac iwac muru 3éwelec wambésémanj. Wañu mañgocga sasangiaiguc hémma niñanzac inénj bakia imi melenjémmac. ⁷Ini 3éwelecbiñ 3é ic enia ésécnec ac héla qahac sasala ménda olommu. Ieney mia ac sasala 3éniguc niñnéncmimac imuhuc 3éma niñanzu. ⁸Mañgocgina imi 3éwelec ménda wañgicnec iwawai hocanzu imi bec nindaczac. Imuac ini ionac séc ménda wammu. ⁹Imuac ini yomuhuc 3éma 3éwelec wammu; Kurumey Mañgocnina guac qacga mepésini téréya hemac. ¹⁰Guac héngalenj ama areña yanda mama hamac; Kurumenjiguc hezac ésécnec baeciguc guac ewa siña wandac wandara wammac. ¹¹Gi deguc kaiwe yomuac nene sécnina nénécmína. ¹²Nini ic ionac képésicgina wai énécmizij, imuhucyanec képésicnina wai nénécmína. ¹³Nini ménda wai nénécmína ala batuciguc kerembiñ niñac. Néj Biriá miñinawac murunec metecgé nénécmína. ¹⁴Ini ic ionac képésic waimuiguc kurumey Mañgocginanéj onac képésic imuhucyanec waimac. ¹⁵Wañu ini ic onac képésic ménda waimuiguc mañgoc ginanéj képésicgina imuhucyanec ménda waimac.

Nene 3ikima 3éwelec wawaña.

¹⁶Wañu nene 3ikima 3éwelec wammuiguc ninzénj ninzénj ic ikora ieney wañanzu ésécnec ewa biric tanec ménda wammu. Némac niñ ieney imi tanecgina wininiyu inictegicmu niñac imuhuc wañanzu. Hélacnec énézézua; Ieney imi bakiagina séha imi bec megic tecgezac. ¹⁷Geñ mia nene 3ikima 3éwelecbésémanj imuaru orucga haléc naec mima kic tanecga zuacbésémanj. ¹⁸Wañu nene 3ikima 3éwelecma keczañ imi ic ionac muru qahac, néj Mañgocga sasangiaiguc kecanzac iwac muru sac wininiyu géntegicmac. Wañu Mañgocga sasangiaiguc iwawai hicniyu héjanzac inénj bakia melenjémmac.

Iwawai eeyaguc kurumenjiguc haigic emmac.

¹⁹Ini hinac iwawaigina eeyaguc imi baeciguc ménda tocgégic emmac. Imuaru mia gureñ 3éma hufenjanénéj mebiriwac niñac. Wañu imuaru

imi kowu nene ienen hézénégéma hingacma kowu memu. ²⁰Nén hinac iwawaigina eeyaguc imi kurumeniguc qutulanégégic emmac. Imuaru imi gureñ zéma hufenanén ménda mebirimac. Wañu imuaru kowu nene ienen ménda hézénégéma hingacma kowu memu. ²¹Hinac iwawaiga eeyaguc hemac imuaru mia ewa qeriga acguc hemac imuac niñac imuhuc zézua.

Kifanina asahaguc me qahac?

²²Kicga imi séwigawac kifaya. Kicga hiabia hezaciguc asahanén séwiga moczoñ yanda sécgémac. ²³Nén kicga birizaciguc imi tunumañnéñ séwiga moczoñ yanda sécgémac. Wañu asac mararañ ewa qerigaiguc hezac iminén siñindénégzaciguc siñi tunumañ dimuhucyanén hicnigémmac?

Anutu iwacnec sac welen qemimu.

²⁴Ic momacgucnéñ ic kewu éréhéç welen qeérécmimacac séc qahac. Méñac mézétiti wammima méñac siñ nimmimac, me méñac eeya héima méñac niñméimac. Ini Anutu zéma soukiwa momacnec welen qeqe wañ érécmimuac séc qahac.

Nene me séwi usuginawac ewa goro ménda wammu.

²⁵Imuac bec énézéwa; Némac dokuac me neneac newiñ zéma kekecginawac qeri yéwéri ménda wammu. Séwiginawac némac iwawai héiwiñ zéma qeri réwéri ménda wammu. Kekecganéñ nenega ogicma eeyaguc ménda wanzac me? Séwiganén malekuga ogicma eeyaguc ménda wanzac me? ²⁶Ini sawaiguc nei inicgic. Ienen héihimic ménda wañanžu. Wañu nene mequtulañ me hofiiguc haihai ménda wañanžu. Wañu onac kurumeñ Mañgocnéñ gumu énécmianzac. Wañu ini nei onogicma eeginaguc ménda wanzu me? ²⁷Wañu onarunec mérénenéñ qeri réwéri wamma kekecginawac naléya komora mén hia mehorugimac? ²⁸Wañu ini némac niñac malekugina niñac qeri réwéri wañanžu? Sombeñac baorac zurigina inicgic dimuhuc éréma yandianžu? Ienen malekugina niñac hésadac mén tarañ ménda héianžu. ²⁹Wañu énézéwa niñgic; Solomonnéñ edamuyaguc mezeric amuma kerec, néñ zuria yomi ionarunec mén ménda ogirec. ³⁰Anutunén baec kisiawac qézézac deguc you heyu orañguc gericiguc gilicig hingacmacac hezac zariñdac imuhucya imi imuhuc haioso meénécmianzac iguc, yei ninzén ninzénigina komodia ini, Anutunén ini imi zuriadac imuhucya onogicma ménda haioso meénécmimac me? ³¹Imuac mia, némac neneac me dokuac newiñ me némac iwawai héiwiñ zéma qeri réwéri ménda wammu. ³²Imi mia ic enia eneñ imuac wañanžu. Wañu kurumeñ Mañgocginanéñ iwawai imuhucyawac hocanžu imi nindaczac. ³³Imuac bec walac imi Anutuac

hén̄galeŋ ama areŋa yanda zéma iwac haka solaŋa^m niŋac wamma zéwelecmu. Iwawai tosara imi moczoŋ momacnec toroqe énécmidacmac. ³⁴Imuac ini oraŋac qeri réwéri ménda wammu. Oraŋac qeri réwéri imi oraŋ eŋeya buŋa. Ai meme eŋac eŋac imi eŋeya réwéria sécyá hemizac.

Niŋgési énécmimiawac haka.

7 ¹Ménda gési énécmimu imi, ini acguc imuhucyanec ménda gési énécmimia wammac. ²Imi mia gési énécmianzaŋ imuhucyanec gésigéŋgéŋa wammac. Waŋu ac waŋ énécmianzaŋ imuhucyanec ac waŋgéŋgéŋa wammac, hénia imuac niŋac imuhuc zézua. ³Gi némac niŋac alagawac kiwaiguc gocya hémma geŋga kicgaiguc ic zékalaŋa imuac mia ménda niŋteŋicanzaŋ? ⁴Gengac kicgaiguc ic zékalaŋa heyunec, gi alagawac dimuhuc waina kicgaiguc gocya imi mewa mayu zéma hia ézévésémaŋ? ⁵Ninzéŋ ninzéŋ ic ikora gi, walac ic zékalaŋa geŋga kicgaiguc imi mena mayuguc alagawac kiwaiguc gocya imi hiabianec hémma auwésémaŋ. ⁶Ini iwawai téréya imi kazu ménda énécmimu. Waŋu décnaŋ boŋa eŋeŋaguc imi beric onac ménda gilimu. Imuhuc wammuiguc imi iwawai imi hénaginaneŋ tiŋizama lilingéma eŋaŋ kirciqiric waŋ énécmiwu niŋac.

Zéqesi ai, hochoc ai, zéma nagu qeqe ai.

⁷Zéwelec waŋgic énécmimac. Hochoc ai mema mihicŋimu. Qoŋqoŋ qegic nagu auénécmimac. ⁸Mérénéŋ mén̄ zéwelec waŋanzaŋac séc, énécmiyu meanzac. Mérénéŋ mén̄ hochoc ai meanzac séc, mihicŋianzaŋac. Waŋu mérénéŋ mén̄ qoŋqoŋ qeanzaŋac séc, nagu aumimia wammac. ⁹Onarunec mén̄néŋ naŋa saméŋ niŋac weleru hoc hia mema mimac me? ¹⁰Lambéc niŋac weleru qaté mokoleŋ hia mema mimac me? ¹¹Ini imi ic birianeŋ iwawai hiabia nambérac hécgina énécmimiawac hénia nindaczu. Waŋu Maŋgocgina kurumeŋiguc keczac inéŋ welecmianzu ionac iwawai hiabia sécgina ogicma ménda énécmimac me? ¹²Némac haka waŋgémmu niŋ niŋanzaŋac séc ionac muru imuhucyanec waŋ énécmína. Ac iminéŋ hén̄a ac zéma kua meme ic ionac ac imi moczoŋ dérécgédacma hezac.

Nagu komora.

¹³Ini nagu géŋgéŋa imuaru keremma kemmu. Imi mia hénia yomuhuc niŋac imuhuc zézua; Nagu onagicma kisikiyoŋiguc keŋkeŋa imi kuneŋ yanda. Waŋu hénaya imi laŋhahala yanda, imuac mia imuaru ic embac kileŋnéŋ kereŋanzu. ¹⁴Nagu zéma hén̄a kekeciguc nonagicma kenzac imi komora zéma géŋgéŋa. Imuac niŋac ic embac éréhécdacnéŋ imi mihicŋianzaŋu.

^m 6:33 Anutunéŋ ewa qerigina maŋgoc waŋ énécmiyu iguc qéhéréŋgéma kecmu niŋac.

Ic hésa zéma imuac gocmia.

¹⁵ Kuameme ic ikora ionac galeñ mema kecmu. Ieneñ imi rama séwi hamu, néñ qerigina imi hasén kazu yaréya. ¹⁶ Héla gocmiagina hémma héniaquina inictegicmu. Ini imi hésa waiyagucnéñ waiñ gocmia haiyu meanzu me? Wañu qézézacnéñ fik ic gocmia haiyu meanzu me? ¹⁷ Qahacgucnec, imuac mia ic hésa hiabianén héla hiabia haianzac, néñ ic hésa birianén héla biria haianzac. ¹⁸ Ic hésa hiabianén héla biria ménda haianzac. Wañu ic hésa birianén héla hiabia ménda haianzac. ¹⁹ Imuac ic hésa héla hiabia ménda haianzac imi qericma geric qeriaiguc gilianzac. ²⁰ Imuac niñ hélagina hémma héniaquina inictegicmu.

Ikoc wañamuma kekec.

²¹ Nuac niñac Miñ Kewuna, Miñ Kewuna zénéñanžu séc moczoñ kurumeñac héñgaleñ ama areña yandaiguc kereñdacmuac ménda hezac. Mangocna kurumeñiguc kecanzac iwac ewa siñ tohoanzac inén sac keremmac. ²² Ic sasalanén nalé yandaiguc yomuhuc zému; Miñ Kewuna, nini guac qacgaiguc bianzac ara ménda énézéyñ me? Guac qacgaiguc tilñtiliñ biria ménda nesi énécmiyñ me? Guac qacgaiguc kiwi méréra yanda sasala ménda meyñ me? ²³ Imuhuc zégic ni yomuhuc zéasariman; Ni méndagucnec niñénécmiyi, hénac ac logima ai meanzu ini nuac muru néñgacgic!

Gezacnéñ sac niniña zéma niñ tohotoho haka.

²⁴ Imuac mérénén mén nuac acna yomi nimma tohoma wañanzac imi, niñtegic qñtegic icnéñ amaya zamanziñ qahaiguc meyec tanec wanzac. ²⁵ Kia kiyu doku luyu luhuc qema ama lukunziyec, néñ ménda hucgéyec. Ama sérañ qambaña imi zamanziñ qahaiguc ésékumuyec imuac niñac imuhuc wañec. ²⁶ Wañu mérénén mén nuac acna yomi nimma ménda tohoma wañanzac imi ic niñtegic qñtegicya qahac. Inén amaya sakasac qahaiguc meyec tanec wanzac. ²⁷ Kia mayu doku luyu luhucnéñ qema ama qeyu kuneñ yandanec hézén qézéñgéma mayec.

²⁸ ^{28a} Yesunén ac imuhuc zédaru tecgéyu ic embac tuñ yanda imi eneñ niñgic ²⁹ hénac acac kiwi ic ésécnec qahac, néñ ic kuc buñaguc ésécnec ku énécmiyec imuac niñac ^{28b} ku énécmima zézéya imuac welicgéyc.

Yesunén lepra wizi selia mehiaruyec.

8 ¹ Yesunén baec boña igucnec mayu ic embac tuñ sasala yandanén méndacmigic. ² Wañu ic mén wizi seliayagucnéñⁿ hama sicgémima yomuhuc ézéyec; Miñ kewuna gi mehiaru némmañ zé wanzanjiguc

ⁿ 8:2 Girik aciguc; lepra imi lepra wizi selia zéma wizi selia tosara mutulangéma zéañgic.

imuhuc hia wambésémañac séc. ³ Imuhuc zéyu Yesunénj méria suluma séwélaiguc haima zéyec; Ni siñna imuac wanzac, hiaruna. Imuhuc zéyu imuarunec mia wizi seliaya imi solañaniyec. ⁴ Wañu Yesunénj yomuhuc ézéyec; Ic méñac ménj ménda énézézésémañ, nénj kemma hofac oo ic ézéna séwiga héñu, Mosenénj énézézec séc sese haina kicginaiguc héipuc acga ésécnec wañu hémma niñtegicmu.

Yesunénj yaré ic 100 ionac orucgina méñac welenj qeqe icya mehiaruyec.

⁵ Wañu Yesunénj Kafanaum ama areña yandaiguc kereñu yaré ic 100 ionac orucgina méñnénj iwac muru hama méra mimac niñac zéwelec wammima yomuhuc zéyec; ⁶ Miñ kewuna, welenj qeqena ménj imi séwiya humudaru amaiguc qenzej manzej réwéria qema hezac. ⁷ Zéyu Yesunénj yomuhuc ézéyec; Neñ kemma mehiaru mimañ. ⁸ Imuhuc zéyu yaré ic 100 ionac galenjinanénj ac yomuhuc melemma zéyec; Miñ kewuna gi hana nidac imuhucya nuac ama baenánénj logigémmacac séc qahac, imuac acnec sac zéna, nuac welenj qeqena imi hiarumac. ⁹ Ni acguc eñeña hécna ionac méra bawu kecba, nena ewa bacnaiguc yaré ichécna keczu. Wañu méñac niñ kenna zéwa keñanzac. Wañu méñac niñ hana zéwa haanzac. Wañu welenj qeqena méñac yomi wanna zéwa wañanzac. ¹⁰ Yesunénj ac imi nimma welicgéyec. Wañu méndacmima kecgic ionac yomuhuc énézézec; Ni hélacnec énézézua. Israel ic sugcinaiguc ic niñzénj niñzénj kunenj yanda imuhucyaguc ménj ménda mihicñiyi. ¹¹ Ni énézézua, Is igucnec zéma Wes igucnec ic embac sasalanénj haréma kurumeñac hénjgaleñ ama areña yandaiguc Abaraham, Isaka zéma Yakop iniguc tacma momacnec nezélélénj wammu. ¹² Nénj becarunec kurumeñac hénjgaleñ ama areña yanda imuac buña kecanzu ienenj imi séñganñenj siñi tunumaniguc giliénécmiyu hñgacdacmu. Hñgacma imuaru mia zésiac yanda wamma zécgina aric aric kimu. ¹³ Wañu Yesunénj yaré ic galenjina yomuhuc ézéyec; Amagaiguc kenna, niñzénjgézanj imuac séc hicñigémmac. Wañu welenj qeqe imi nalé imuarunec mia hiaruyec.

Yesunénj Peteroac amaiguc ic embac sasala mehiaru énécmiyec.

¹⁴ Yesunénj Peteroac amaiguc emma héñu Peteroac howuhaya imi séwi geric yanda wamma duñaguc hekerec. ¹⁵ Hekeru mériaiguc késayu hafiya waimiyu embac imi yacma Yesu welenj qemiyec. ¹⁶ Ama mari wañu uña birianénj énéc énépésia sasala onagicma iwac muru hagic uña biria imi acyanénj zéma nesi énécmima hafiginaguc moczoñ mehiaru énécmiyec. ¹⁷ Imuhuc wañu kua meme ic Yesaianénj ac ménj yomuhuc zéyec imi héla héiyec; Inénj kucmama qeka mekanina nonagirec. Wañu yañhafinina bisima keñec.

Yesuac tohotoho ichéra wamma kekec.

¹⁸ Yesu imi ic tunagucnénj lelecgémigic inicma tohotoho ichéra zékénj yanda néwécgeñaguc kemmu niñac énézézec. ¹⁹ Wañu héna acac kiwi

ic méñnéñ iwac muru hama zéyec; Kiwi ic, dimia dimia kembésémañ imi ni méndac gémmañ. ²⁰ Zéyu Yesunéñ ac yomuhuc ézéyec; Haséñ kazu imi tenjinaguc sawaiguc nei imuhucnec haecginaguc, néñ Icac Naña imi oruha haihaiyawac ama duña mén ménda hemizac. ²¹ Wañu tohotoho icya méñnéñ yomuhuc ézéyec; Miñ kewuna, waina walac kemma mañgocna téngémaguc hawa. ²² Zéyu Yesunéñ yomuhuc ézéyec; Gi waima méndacnéna, humuc ic eñaocnec humuc ichécgina téngé énécmimu.

Yesunéñ zéyu luhuc yandanéñ niñtoho wammiiyec.

²³ Imuhuc zéma zéiciguc eñu tohotoho ichéra méndacma emma keñgic. ²⁴ Keñgic nalé sosola qahac luhuc yandanéñ qeyu temboñ yanda yacma zéic hoturumañ zé wañec. Wañu Yesu imi gau hekerec. ²⁵ Wañu tohotoho ichéra eneñ kemma mindima ézéigic; Miñ kewunina, añgénina tina, nini humuwiñ zé wanzíñ. ²⁶ Zéigic acgina melemma zéyec; Ini ninzén ninzéngina komocdiadac. Némac niñac bacgina yandizac? Imuhuc zéma yacma luhuc zéma temboña ac wañ érécmiyu moczoñ néñ qeyoc. ²⁷ Wañu ic eneñ welicgéma yomuhuc eminiñgic; Imi némac ic mén imuhucya? Luhuc zéma konduj acguc ara tohozaoc?

Yesunéñ ic mén mehiaruma kuwi nesiyu keñec.

²⁸ Yesu zéma tohotoho ichéra ieneñ zékén qericma néwécgeñ Gadara baeciguc kereñgic ic éréhéc uña birianéñ érec érépésiya imi kicsuan igucnec hama Yesu mihicñiyoc. Ic éréhéc imi qeri yarégira eñeña, imuac niñac méñnéñ imuacnec kemmuac séc qahac wañec. ²⁹ Wañu iereñ kucnec qacma yomuhuc zéyoc; Guac némac mén norac muru heyu hazañ? Anutuac naña, nalé ménda ducñiyunec zéra waiya nérécmimañ zé hazañ? ³⁰ Wañu baec imuaru mia lakec ésécdac kemma beric tunjinaguc gumu énécmigic nañgic. ³¹ Imuac uña biria ieneñ Yesu welecmima zéigic; Nesi nénécmimañac zé méli nénécmima beric ionac qeriginaiguc hiñgacbiñ. ³² Zéigic yomuhuc zéyec; Keñgic! Wañu Yesunéñ imuhuc énézéyu uña biria imi mama kemma beric ionac qeriginaiguc hiñgacdacgic. Wañu, ninzu, beric imi moczoñ yanda siaiguc gindindingéma kemma zékéniguc hiñgacma humudacgic. ³³ Beric galengé énécmigic imi eneñ usupñec néñgacma tauñiguc keremma suruc imi moczoñ zéma ic uña birianéñ érec érépésia iorac suruc momacnec wañ énécmidacgic. ³⁴ Wañu tauñ imuac ic embac moczoñ imi Yesu mihicñiwiñ zé hadacgic. Hama hémmaguc baec imi waima kemmac niñac welecmigic.

Yesunéñ ic héná méria séléc sélécgia mén mehiaruyec.

9 ¹ Wañu Yesunéñ zéiciguc emma konduj qericma eñeya tauñiguc hayec. ² Haréyu ic mén héná méria humumia sasañiguc haima

huama iwac muru hagic. Waŋu Yesunéŋ ninzéŋ ninzéŋgina hémma ic héná méria humumia yomuhuc ézéyec; Naŋ, ewa qeriga déŋ, Képésicga waigéndac géndara waŋzac. ³Imuhuc zéyu, héná acac kiwi ic tosia ienen qeriginaiguc yomuhuc niŋgic; Ic yomi Anutu zébiri qébiri wammizac. ⁴Waŋu Yesunéŋ qerigina niŋtegicma yomuhuc zéyec; Ini némac niŋac ewa qeriginaiguc niniŋ biria imuhucya niŋkeczu? ⁵Ac diminéŋ efefia waŋzac? Képésicga waigéndac géndara iminéŋ me Yacma kenna imi? ⁶Waŋu Icac Naŋa imi baeciguc kápésic waiwaiyawac kuc buŋa hemizac imi hémma niŋtegicmu. Imuhuc zéma ic hénia humumia yomuhuc zéma ézéyec; Yacma sasanga mema amagaiguc kenna. ⁷Imuhuc zéyu ic imi yacma amayaiguc keŋec. ⁸Waŋu ic tuŋginaguc ienen haka imi hémma welicgégic. Waŋu kuc buŋa imuhucya baec ic énécmiyec imuac niŋac Anutu mepési migic.

Takis meme ic Mataio ézéyu méndacmiyec.

⁹Waŋu Yesunéŋ imuacnec kemma héŋu ic ménŋ qara Mataio imi takis meme amaiguc taru hémma ézéma zéyec; Gi hama méndacnéŋna. Imuhuc zéyu yacma méndacmiyec. ¹⁰Méndacmiyu iwac amayaiguc emma nene nema tarec. Taru takis meme zéma biria meme sasalanéŋ hama Yesu zéma tohotoho ichéra iniguc momacnec tacma nene negic.^o ¹¹Imuhuc waŋgic Farisaio ic ienen inicma tohotoho ichéra yomuhuc énézégic; Némac niŋac kiwi icgina imi takis meme ic zéma biria meme ic iniguc nene nezac? ¹²Imuhuc zégic, Yesunéŋ nimma yomuhuc zéyec; Yaŋ hafigina qahac ienen mehiahiaŋu ic ionac niŋ ménda waŋaŋzu, néŋ hafiginaguc ienen mia ionac niŋ waŋaŋzu. ¹³Kemma ac yomuhuc hezac imuac hénia dimuhuc imi niŋareŋgému; Ni imi mulu meme imuac qahac, néŋ goi héihéi imuac waŋaŋzua. Imuac ni ic embac solaŋa unurumaŋ zé ménda mayi, néŋ kápésic ic unurumaŋ zé mayi.

Nene waima zéwelec wamma kekec imuac tualefic ac hicŋiyec.

¹⁴Nalé imuaru Yohaneac tohotoho ichéra ienen Yesuac muru hama yomuhuc qesigic; Nini zéma Farisaio ic nalé séc nene zikima zéwelecanaŋi. Waŋu guac tohotoho ichécga imi eneŋ némac niŋac nene zikima zéwelecwelec ai imi ménda waŋaŋzu? ¹⁵Zégic Yesunéŋ yomuhuc énézéyec; Zammaréŋ ic buŋawac ménac ic qaŋ ienen dimuhuc ic imi iniguc kerunec ewa biric wammu? Naléya hayu ic buŋa onagicma keŋgicguc nene zikima zéwelecmu. ¹⁶Ic ménŋnéŋ mén séwi usu walaha bobogélaiguc qelia dépaŋa ménda nékétama qotomac. Imuhuc waŋu nékétatara iminéŋ icgéma wahala imi héré muzucgéyu

^o 9:10 Yuda ic hakagina imi maréŋginanéŋ héima hema nene neaŋgic.

kuneh̄nec tegicmac. ¹⁷Waiñ qelia imi gésé wahalaiguc ménda tianzu. Imuhuc wammuiguc imi luhucyanéh̄ itiracgéyu téyu waiñ imi qocgéma madacmac. Wañu gésé acguc biridacmac. Imuac niñ waiñ qelia imi gésé qeliaiguc kisigic hiñgacanzac. Imuhuc wañu waiñ zéma gésé imi momacnec hiabianec hemaoc.

Embac seraña zéma embac neñgia mén̄ iorac hafigira mehiaruyec.

¹⁸Yesu ac imi énézémanec nañu qeriwac galeñ mén̄n̄n̄ iwaru hama hén̄iaiguc sicgémima zéyec; Béracna degucdacmi humuzac, n̄n̄ gi hama méraga qahaiguc haimina qelima kecmac. ¹⁹Imuhuc zéyu Yesu yacma iguc keñoc. Keñic tohotoho ichéra imuhucyanec wañgic. ²⁰Keñkecma kecgic embac mén̄ yawuñ 12 séc embac hafi wamma kecañec imi Yesuac andiaiguc hama malekuya susuria osiyec. ²¹Imuhuc wamma ewayanéh̄ yomuhuc niñec; Malekuya sac osiwa mehiaru némmac. ²²Wañu Yesunéh̄ lilingéma hémma zéyec; Bérac, ewaga déñ. Ninzéh̄ ninzéh̄nganéh̄ mehiaru gén̄zac. Imuhuc zéyu imuarunec mia embac imi hiaruyec. ²³Wañu Yesu imi qeriwac galeñ imuac amayaiguc kemma héñu kuña hihi ic zéma ic tuñginaguc eneñ héisiac wamma hétéh̄ yanda wamma tacgic. ²⁴Wañu énézéyec; Ini yacma hiñgacdacgic embac komoc imi ménda humuzac, n̄n̄ eñ gau hezac. Wañu imuhuc zéyu desimigic. ²⁵Desimima hiñgacdacgic ama qeriaiguc emma embac komoc imi mériaiguc késayu yarec. ²⁶Wañu imuac buña surucya imi baera baera saima kendarec.

Kic hilic éréhéc mehiaru érécmiyec.

²⁷Wañu Yesu imi baec imi waima keñu ic kic hilic éréhéc iereñ méndacmima kucnec yanda qacma zéyoc; Dawidiac qeli, gi norac ewa biric wanna. ²⁸Wañu Yesu imi ama qeriaiguc eñu kic hilic ic éréhéc imi iwac muru hayic qesiéércmiyec; Qesiéércmima yomuhuc érézéyec; Iri imi neñ ai imi hia memañ niñac ninzéh̄ngézaoc? Zéyu iereñ melemma zéyoc; Oo, Miñ kewunira. ²⁹Imuhuc zéyic, kicgiraiguc osima zéyec; Ninzéh̄ngézaoc séc hicñi érécmiyu. ³⁰Imuhuc zéyu kicgira hiaruyec. Wañu Yesunéh̄ zéseli érécmima zéyec; Ninzaoc, yomuac suruc imi ic mén̄jac mén̄ ménda zéyic nimmu. ³¹Wañu iereñ kemma kilen̄ suruc imi zésaiyic baec imuaru sécgédarec.

Ic mén̄ ac zézéya qahac imi mehiaruyec.

³²Wañu ic éréhéc imi séngangen̄ keñic duña ic mén̄ uña birianéh̄ késayu ac ménda zéañec imi wagicma Yesuac érégic. ³³Wañu uña biria imi nesiya néngaru ic ara qahac imi ac zéyec. Zéyu ic embac tuñginaguc hémma nañgic imi eneñ welicgéma zégic; Haka imuhucya mén̄ Israel baeciguc ménda hicñiyu héñiñ. ³⁴Wañu Farisaio ic ieneñ Yesuac yomuhuc

zégic; Imi uña biria ionac kunenġinanénġ kuc buña miyu uña biria nesi énécmizac.^p

Ai sasala hezac, néġ ai ic sasala qahac.

³⁵ Yesu imuhuc imuhuc wamma ama areña yanda yanda zéma komoc komoc séc kendacma tocgotocgo amaginaiguc emma hénġgaleġ ama areña yanda imuac buña suruc hiabia imi zéau énécmima ku énécmiyec. Imuhuc wamma wizi kukuginaguc zéma yaġ hafiginaguc imi moczoġ mehiaru énécmiyec. ³⁶ Waġu ic embac tuġġinaguc imi iniru rama galenġina qahac kecanzu ésécnec kucġina qahac tuima kecgic ewa biric waġ énécmiyec. ³⁷ Imuhuc inictegicmaguc tohotoho ichéra yomuhuc énézéyec; Ai yawuġ imuac héra imi sasala, waġu imuac ai ic imi efefiadac. ³⁸ Imuac niġ ai ic méli énécmiyu aiyaguc kemmu niġac metocgo tocgoc ai yawuġ miġina zéwelec wammigic.

Yesuac tohotoho ichéra 12.

10 ¹ Yesu imi tohotoho ichéra 12 eġeya muru unuruyu hagic uña biria nesi énécmima wizikuku zéma yaġhafi moczoġ mehiaru énécmimu niġ imuac kuc buña énécmiyec. ² Yesuac Méléliméli ic 12 ionac qacġina imi yomuhuc; Walac Simon Petero zémimia, iwac munia Anderea, zéma Żebedaioac naġa Yakobo zéma munia Yohane. ³ Waġu Filipo zéma Batolomaio, Toma zéma takis meme ic Mataio, Alfaioac naġa Yakobo, waġu Tadaio,^q ⁴ Kanaan ic Simon^r zéma Yuda Karioto, waġu inénġ mia kecma Yesu andé qemiyec.

12 ionac ai buñagina qeénécmiyec.

⁵ Yesu tohotoho ichéra 12 imi méli énécmima pakeġ ac yomuhuc énézéyec; Ic enia ionac ménda kemmu. Waġu Samaria ic ionac tauġ imi imuaru me imuaru méġ ménda keremmu. ⁶ Rama roucyia Israel ic ionac sac kemmu. ⁷ Keġkecma imuac séc yomuhuc zéma zéaumu; Kurumeġac hénġgaleġ ama areña yanda imi hosucgé énécmizac. ⁸ Waġu yaġhafi ginaguc imi mehiaru énécmimu. Humuc igucnec meqeli énécmimu. Wizi seliginaguc imi mesolaġani énécmimu. Waġu tiliġtiliġ biria nesi énécmimu. Waġu boġa qahac eġ késazu imuac eġ énécmimu. ⁹ Owo géséginaiguc soukiwa haréña zéma gocmia lalaha me pésia méġ ménda tima kemmu. ¹⁰ Hénawac gésé me maleku saméña me hena usu me tacġina imi ménda mema kemmu. Ai ic imi nene yaka boġa qahac énécmimuac hezac. ¹¹ Ama areña yanda me ama areña hocma keremma

^p 9:34 Kiwi méraginanénġ ooya tosaraiguc kembraña 34 yomi ménda hezac. ^q 10:3 Kiwi méranénġ ooya tosaraiguc; Lebaeus me Lebaeus Tadaio zémimia. ^r 10:4 Luk 6:15, Mélé 1:13

ama miñina ménjac niñgic sécgéyu iwac ama igucnec sac heyac wamma opocma kemmu. ¹² Wañu ama imuac emma yomuhuc énézému; Luae onac muru hemac. ¹³ Anutunénj ama imuac miñinawac niñu sécgéyu luae qeqe acginawac héla imi ionac muru hama hemac. Néj ménda sécgéyu luae qeqe acginawac hélanéj enañ muru lilingémac. ¹⁴ Méjnéj ménj ménda héihéré énécmimac me acgina ménda nimmaciguc imi ama me tañj imi hénaginaiguc seitotoñ qesagic mayu waima kemmu. ¹⁵ Ni hélacnec énézéwa, gésigési nalé yandaiguc Sodom Gomora baec ic ionac taségina imi tañj yomuac ic ionac taségina ogicma meefiyu huahuayawac séc wammac.

Qacna niñac ununesi wañ énécmimu.

¹⁶ Ninzu, ni ini hasénj kazu sugcinaiguc rama ésécnec méli énécmizua. Imuac niñtegic qindegicgina mokoleñac séc kecma kembo neiac séc képésic solañ kecmu. ¹⁷ Ic ionac niñ, galeñgina mema kecmu. Ieneñ mia ac gésigési ic ionac muru onopocgic, tocgotocgo amaiguc kocbiñnéj unumu. ¹⁸ Wañu nuac niñac wamma ini baec galeñ zéma ic kewu wéséginaiguc onagicma kemmu. Keñgic ionac muru zéma ic enia ionac muru nuac héipuc ic wamma nammu. ¹⁹ Néj énépésimu imuaru némac ac zéwiñ me dimuhuc zéwiñ imuac ewa goro ménda wammu. Nalé imuaru némac ac zému imi énécmimia wammac. ²⁰ Ac zézé ic imi enej qahac, néj Mañgoc ginawac Uñanéj ac imi kuaginaiguc hai énécmiyu zému. ²¹ Wañu dac muna ekaocnec andé qeamuma méjnéj ménj késama humuciguc opocmac. Wañu mañgoc méjnéj naña imuhucyanec wammimac. Wañu nambérac enej hénac ac topec qema neñgoc mañgoc hécgina humuciguc onopocmu. ²² Nuac niñac ic embac moczoñ yanda ieneñ ini mézétiti wañ énécmimu, néj mérénénj ménj deguc muacnec hénima emma nalé tetcgia hamac imuac séc nañseligima kecmac imi késayu kekec hémbénaña kecmac. ²³ Wañu unuhéi wañ énécmigic tañj imuarunec néngacma baec méjiguc kemmu. Ni hélacnec énézéwua. Israel ama areña kunej kunej séc ménda kendacgicnec Icac Naña hamac.

²⁴ Kiwi merac méjnéj kiwi icya ménda ogiczac. Wañu welenj qeqe ic méjnéj imuhucyanec miñina ménda ogiczac. ²⁵ Kiwi meracnéj kiwi icya ésécnec wañu sécgémac. Wañu welenj qeqe icnéj miñina séc wañu sécgémac. Amawac galeña imi Beelzebub^s zémigiciguc tohotoho ichéra dimuhuc ogicma zébiri énécmimu?

Mérac téngénj bac yandi yandi wamma kecbiñ?

²⁶ Imuac ionac niñac bacgina ménda yandimac. Iwawai ménj musañ musañgia imi auyu winiñu ménda hemacac séc ménj ménda hezac.^t

^s 10:25 Mat 12:24 ^t 10:26 Hénia imi; moczoñ wininidacmac.

²⁷Tunumanjiguc zézua ac imi kaiwe asahaiguc zému. Wañu gezacginaiguc zéwa ninzu ac imi ama bauyaiguc namma zéaudacmu. ²⁸Séwigina qehumumu, néñ qeri uñagina hia ménda qemuac séc wanzu ionac niñac bac yandi yandi ménda wammu. Néñ uña zéma séwi momacnec geric siaiguc hia mebirimac iwac niñ mia bac yandi yandi wammu. ²⁹Sirikic nei dac éréhéc imi soukiwa momacgucnéñ boñ ménda meanzu me? Wañu Mañgocginanéñ ménda niñuguc baeciguc mén ménda mama qemac. ³⁰Onac imi oruc zucginawac qétéya acguc oloñ nindac nindara wanzac. ³¹Imuac ini bac yandi yandi ménda wammu. Ini imi sirikic nei sasala onogicma eebipiginaguc wanzu.

Luae qahac, néñ sou zéra mihicñimuac hezac.

³²Mén ic onac kicginaiguc nimmizua zéma zéaunéñu ni acguc kurumeñ Mañgocnawac kiwaiguc nimmizua zéma zéaumimañ. ³³Néñ ménéñ mén ic onac kicginaiguc ni qaecgé néñu ni acguc kurumeñ Mañgocnawac kiwaiguc i qaecgé mimañ. ³⁴Nuac niñ baeciguc luae qemañ zé mayec gezañ imuhuc ménda zéma nimmu. Luae qahac, néñ sou énécmimañ zé mayi. ³⁵Ni imi naña mén eñeya mañgocyawac murunec, bérara mén eñeya neñgocyawac murunec, wañu erañiya mén eñeya erañiya wac murunec héric énécmiwa téamumu niñac mayi. ³⁶Wañu ic ménac sac taséhéranéñ eñeya hazéchéra wammu. ³⁷Ménéñ mén neñgocyawac me mañgocyawac mia sécna ogicma ewa siña eñeña niñérécmimac imi nuac ai ic buñawac séc qahac. Wañu ménéñ mén nañawac me bérarawac niñ sécna ogicma ewa siña eñeña nimmimac imi acguc nuac ai ic buñawac séc qahac. ³⁸Wañu ménéñ mén imi eñeya ic héñgeña wéndara ménda huama méndac némmac imi imuhucyanec nuac ai ic buñawac séc qahac. ³⁹Ménéñ mén eñeya kekecy añgétiyu kekecy imi sohomac. Wañu ménéñ mén nuac niñac wamma kekecy waimac imi kekecy mihicñimac.

Bakia hiabia.

⁴⁰Ic ménéñ ini héihéré énécmimac imi ni héihéré néñzac wammac. Wañu ni héihéré némmac imi méli néñec i héihéré mizac wammac. ⁴¹Ménéñ mén kua meme ic mén kua meme ic keczac imuac niñac héihéré mimac imi kua meme icac séciguc bakia memac. Wañu ménéñ mén ic solaña mén ic solaña keczac imuac niñ héihéré mimac imi ic solañawac séciguc bakia memac. ⁴²Wañu hélacnec énézéwa niñgic. Ménéñ mén ic mamaya youmi ionarunec mén nuac tohotoho ic keczac imuac niñ doku dac sanjeña mén himimac imi boñtegitic mén ménda heselimac.

11 ¹Yesunéñ tohotoho ichéra 12 pakeñ ac imuhuc énézéyu tecgéyec. Tecgéyu Galilaia baec ama areña yanda yandaiguc ackua zéc zéau énécmima ku énécmimañ zé imuacnec waima keñec.

Doku naec haka ic Yohanenénj ac haiyu hayec.

² Wañu Yohane imi hésa amaiguc tacma Yesunénj ai meyec imuac buña nimma tohotoho ichéra méli énécmiyu kenjic. ³ Kemma yomuhuc zéma qesimigic; Hanénécmimac niñac zézéya imi gi mia me méñac mambéc kecbiñ? ⁴ Imuhuc zégic Yesunénj yomuhuc énézéyec; Ini lilingéma kemma iwawai hémma ninzu imuac buña surucya wamma Yohane yomuhuc ézému; ⁵ Kic hilicnéj kicgina hima hénzu. Héna méragina humumianénj héna kenzu. Wizi seliginaguc ienénj séwigina solañ wanzu. Gezacgina héhénagianénj ac ninzu. Humuc icnéj qelima keczu. Wañu maqeqeya ionac buña suruc hiabia éné énézéya wanzac. ⁶ Ic méñ nuac niñ nimma ménda maqeanzac imi ségiségiyaguc. ⁷ Wañu Yohaneac tohotoho ichéra ienénj lilingéma kenjic imuaru Yesunénj Yohaneac niñ ic embac yomuhuc hénima énézéyec; Ini baec kisiaiguc némac hémbiñ zéma kenjic? Uñ téfara luhucnéj mihilangéyu kenja wamma hezu imuac hémbiñ zéma kenjic? ⁸ Qahaciguc, némac iwawai hémbiñ zéma kenjic? Ic méñ séwi usuya hiabia hima nañu imuac hémbiñ zéma kenjic? Séwi usugina hiabia hianzu imi enénj ama kewuyaiguc tacyac wañanzu. ⁹ Wañu némac iwawai hémbiñ zéma kenjic? Anutuac tilin tilin ic méñac me? Iminénj mia héla wanzac! Ni énézéwa, ic imi kua meme ic tosara onogicma séc méñ wanzac. ¹⁰ Iwac niñac mia yomuhuc ogic hezac; Ninzan, ni kua meme icna méñ méliwa wéségaiguc walac kemmac, kemma inénj mia guac hénaga héimindiñi wamma zérénjqrénj wammac. ¹¹ Ni hélacnec énézéwa, embac igucnec hicñihicñiya ionarunec méñnéj méñ doku naec haka ic Yohane ménda ogiczac. Néñ kurumeñac héngalenj ama arenj yandawac qeriaiguc imi ic mamaya ginanénj i hia ogiczac. ¹² Doku naec haka ic Yohane iwac nalé igucnec érékecma deguc kurumeñac héngalenj ama arenj yanda imi seliseliiguc kereñangicac keremmanec nanzu. Wañu seliseli wamma kereñanzu ienénj imi añgétianzu. ¹³ Anutuac tilin tilin ic moczon zéma Moseac héna ac moczon yanda bianac ara zéangic imi Yohaneac muru hama tecgédarec. ¹⁴ Wañu ac yomi késawin zé qeriginanénj wanzaciguc zéwa niñgic; Elia hamac niñ zézéya imi Yohane ic yomi mia wanzac. ¹⁵ Imuac gezawagucnéj ac imi nimmac.

¹⁶ Nalé yomuac hicñisai imi némaciguc séc héiéncmimanj? Yomi enénj imi mia nambérac enénj nénnagémba sombenjiguc tacma alahécgina unuruanzu ésécnec; ¹⁷ Nini onac kuña hihi wanni ini ménda hirizu. Ewa biric legic héini ini zésiác ménda wanzu. ¹⁸ Séséc imuhucyanec Yohanenénj hama nene me doku ménda nema zéwelec wamma keru hémma uña biriayaguc zémigic. ¹⁹ Wañu Icac Nañ mama nene doku neyu hémma zucnuñguñ zéma miñgonj ic, wañu takis meme zéma képésic ic ionac alagina zémianzu. Wañu nintegic qinjegic ac imi imuac wawañ memeyanénj^u mesolañani mimac.

^u 11:19 Kiwi méranénj ooya tosaraiguc; iwac nambérac héranénj.

Ama areñ yanda ewa melen ménda wawaña imi saecyaguc.

²⁰ Wañu kiwi méréra sasala ama areñ tosara onogicma meyec ama areña yanda yanda imuac miñina ieneñ ewagina ménda melenjic. Imuac Yesunéñ ionac yomuhuc ac wañ énécmiyec; ²¹ Korasin zéma Betsaida miñina ini imi saecginaguc. Kiwi méréra icnéñ ménda memeya sasala onac muru meénécmimia imi Tiro zéma Sidoniguc mewa hicñiwacnec, ieneñ becarunec ewa biricac toma héigic qacginu eñu siacma ewa biri wamma ewagina melembunec. ²² Énézéwa niñgic, gésigési nalé yandaiguc, Tiro zéma Sidon baec ic ionac taségina imi ama areñ yomuac ic ionac taségina ogicma meefiyu bisiqatén hia wammucac séc wammac. ²³ Wañu Kefanaum ama areña geñ meñ amuma kurumenjiguc embésémañ me? Qahacgucnec, gi humumia ionac baec dumuñaguc hingatbésémañ.

Kiwi méréra guaru hicñiyec iminéñ Sodom ama areñiguc hicñiwacnec ama areñ imi ménda qahac wamma deguc youmi tacbacnec. ²⁴ Imuac zéwa niñgic, gésigési nalé yandaiguc Sodom baec miñina ionac taségina imi ama areñ yomuac ic ionac taségina ogicma meefiyu bisiqatén hia wammucac séc wammac.

Yesunéñ Mañgocya ewa hia ac ézéyec.

²⁵ Wañu nalé imuaru Yesunéñ yomuhuc zéyec; Baec kurumenj miñina, gi ackuazécga imi niñtegic qintegic ic zéma niniñ ic ionac muru musañgé énécmianzañ, néñ nambérac komoc komoc ionac mia énézéna héñanzañ. Mañgoc, imuac mia gi mepésigénzua. ²⁶ Oo, Mañgoc, yominéñ ewa siñga heyec imi mia wanzac. ²⁷ Mañgocnanéñ iwawai moczoñ méranaiguc haidarec. Ic mén Naña ménda niñmizac, néñ Mañgocyanéñ sac niñmizac. Wañu méñnéñ mén Mañgoc ménda niñmizac, néñ Naña zéma Nañanéñ énézéyu hémmu imi eneñ sac nimmizu. ²⁸ Qekameka zéma iwawai réwéria bisiqatén wamma keczu imi moczoñ nuac muru hadacgic. Neñ tac niniñ mihicñi énécmimañ. ²⁹ Ni imi ewa qerinanéñ gum bénzénzégga zéma memaamu kekera, imuac nuac muru hagic. Hama boñ zurana mema qacginu haima nuac murunec niñareñ wañgic. Kecec uñaginanéñ tacniniñ mihicñimac. ³⁰ Nuac boñ zurana imi hañ qeqeya wañu nuac hinana imi efefia.

Yesu imi Sabata imuac miñina.

12 ¹ Nalé imuaru Yesunéñ Sabata naléiguc wit ai qericma keñec. Keñu tohotoho ichéra ieneñ yaka niñ humuma wit héla tosara kuma negic. ² Negic Farisaio ic eneñ inicma Yesu ézéma zégic; Inicna! Tohotoho ichécga eneñ Sabataiguc haka ménda wawañawac wanzu. ³ Zégic yomuhuc énézéyec; Dawidi zéma méndacmimia ieneñ yaka

niñac humuma némac haka wañgic imi ini ménj ménda oloñanžu? ⁴Inénj Anutuac ocmuñ qeriaiguc emma méndacmimia iniguc saménj téréya imi negic. Haka hofac oo ic ieneñ sac wawañawac séc imi wañgic. ⁵Me Sabata séc hofac oo ic ieneñ ocmuñ téréyaiguc hénac ac logima ai mema kendoñ qesaulianžu, néñ képésic solañ kecžu imi ini hénac aciguc ménda oloñanžu? ⁶Neñ imuac énézéwa niñgic, ocmuñ téréya ogicma eñeña wanzac imi youmi nanzua. ⁷Ac kiwi ménj yomuhuc hezac; Ni mulumanañ qahac, néñ wésé niniñac ewa siña heanzac. Ini ac imuac hénac nimbunec képésic ginaguc ménda zéénécmiwunec. ⁸Imi mia Icac Naña imi Sabata kendoñ imuac miñina keczac imuac niñac imuhuc zézua.

ic méria séléc sélécgia.

⁹Imuhuc zéma baec imuacnec kemma tocgotocgo amaginaiguc eñec. ¹⁰Wañu imuaru ic ménj méria séléc sélécgia tarec. Taru ic embac eneñ Yesu aciguc opocbiñ zé hénac hocma qesimigic; Sabata kendoñguc hafi mehiaru énécmiawac hezac me? ¹¹Zégic Yesunénj yomuhuc énézéyec; Onac murunec méñnéñ rama momacguc késakeru Sabata kendoñguc baec séséniguc hiñgaru ménda késahéréyu érémac me? ¹²Incénj rama ogicma kunegnec eeyaguc wanzac, imuac Sabata kendoñguc goi héihéi ai imi hia wammacac hezac. ¹³Imuhuc zéma ic imuac, Méraga suluna, zéyu méria suluyu moczoñ kekec tataru wamma néwécyawac séc wañec. ¹⁴Imuhuc wañu Farisaio ic ieneñ hiñgacma Yesu dimuhuc qewiñ zéma sasañgiaiguc zéareñ wañgic.

Anutuac welenqeque ic.

¹⁵Wañu Yesu imi niñtegicma ama baec imi waima baec ménju keñec. Keñu ic embac sasalanénj méndacmigic. Wañu yañ hafiginaguc imi moczoñ mehiaru énécmidarec. ¹⁶Mehiaru énécmima eñeña hénac ménda zéaumu niñac neuñ héiéncmiyec. ¹⁷Imi mia Anutunénj Yesaiawac murunec bianñac ara yomuhuc zéyec imi hénac héimac niñac imuhuc wañec; ¹⁸Youmi imi welenñ qeqena, neñ i gésimiya. Nuac qeri uñanénj iwac siñ nimmima ségiségi yanda wanzua. Ni Uñana iwac muru haimiwa inénj ic enia kekec solaña zéau énécmimac. ¹⁹Wañu inénj tohalicya qahac, qac silacya qahac. Méñnéñ ménj hénac yandaiguc ac ewaya ménda nimmac. ²⁰Uñ kéténaguc imi ménda kumac. Kifa zéra bouc bouc wanzac imi ménda hiwécgémac. Imuhuc wammanec kecma kekec solaña qindiñima keñu ogicogira wandacmac. ²¹Wañu ic enia ieneñ ewagina kewugina Yesuac qaraiguc korodacmu.

Yesu zéma Beelzebub.

²²Wañu nalé imuaru ic ménj tiliñtiliñ birianénj késayu kic hilic wañu ara qahac kerec imi Yesuac muru wagic keñgic. Wañu Yesunénj mehiaru

miyu ac zéma kiwa hima keñec. ²³ Wañu ic embac moczon welicgéma zégic; Youmi Dawidiac qeli me deic? ²⁴ Zégic Farisaio ic enen ac imi nimma yomuhuc zégic; Uña biria ionac kunengina Beelzebul iminén kuc ménda miyu uña biria nesimacac séc qahac. ²⁵ Wañu Yesunén niningina nintegicma yomuhuc énézéma zéyec; Héngalen ama areña yanda ménac ic embachéranén eñaocnec héndén amugic héngalen ama areña yanda imi kisi wammac. Wañu ama areña yanda me ama ménac ic embachéranén eñaocnec héndén amuma hia ménda nañselimu. ²⁶ Biria miñinanén Biria miñina elicgézaciguc ekaocnec téamuzaoc. Imuhuc wañu iwac héngalen ama areña yanda imi dimuhuc nañselimac? ²⁷ Wañu ni Beelzebulnén kuha néñu uña biria elicgé énécmianzuaiguc, nañhécginanén mérac kuhaiguc nesi énécmianzu? Imuac bec eñaoc ningésigési wammuc hezac. ²⁸ Wañu Anutuac Uñanén kuha néñu uña biria nesi énécmianzuaiguc, Anutuac héngalen ama areña yanda imi bec onac muru ha énécmizac. ²⁹ Ménénén mén walac ama miñina selia ménda késa qatémaguc dimuhuc amayaiguc emma iwac iwawaiya wagicma kemmac? ³⁰ Ic mén niguc ménda kecanzac imi andianén nuanzac. Ic mén niguc mequtulan ménda wañanzac imi héndén qéndéñanzac. ³¹ Imuac énézéwa niñgic, késpedes hénia hénia zéma Anutu zébiri qébiri wammimia imi waiwaiyawac séc wammac, néñ Uña Téréya zébiri qébiri wammimia imi waiwaiyawac séc qahac. ³² Mén Icac Naña zébiri mimaciguc késpedesiya imi waiwaiyawac séc. Wañu mén Uña Téréya zésure wammimac imi késpedesiya imi deguc baeciguc me baec bianguc hahaya imuaru momacnec ménda waiwaiyawac séc.

Ic hésa zéma imuac héla gocmia.

³³ Ini ic hésa ménac hiabia zéma hélaya niñac imuhucyanec hiabia zému. Wañu ic hésa ménac biria zéma hélaya niñac imuhucyanec biria zému. Ic hésawac hénia imi imuac hélanén zéauanzac. ³⁴ Qerigina igucnec qesalecgéma mayu kuaginanén zéanzu imuac niñac qaté mokolenac qelihécgina ini némaciguc ac hiabia mén hia zému? ³⁵ Ic hiabianén qeriawac hofia igucnec iwawai hiabia wiriru éréanzac. Wañu ic birianén qeriawac hofiyaiguc iwawai biriawac wiriru éréanzac. ³⁶ Zéwa niñgic gésigési nalé yandaiguc ac sicsaocya zéanzu imuac hénia moczon zéasaridacmu. ³⁷ Imuac niñac geñga acganéñnec mesolanani géñgéña wammac. Imuhucyanec geñga acganéñnec késpedesigaguc zégéñgéña wammac.

Yonawac séséc.

³⁸ Imuhuc zéyu, Farisaio ic zéma hénia acac kiwi ic tosara ienen ac yomuhuc melenmigic; Kiwi ic nini guac murunec séséc méréra mén hémbiñ zé wanzin. ³⁹ Imuhuc zégic melemma énézéyec; Hicñisai biria

téngén zéma kaiseroac buŋa yominén séséc mérérawac hémbiŋ zé zéwelec wanŋu. Wanŋu asé kiwias séséc tosara qahac, néŋ kua meme ic Yonawac sésécya sac mihicŋi énécmimia wammac. ⁴⁰Yona imi siŋi kaiwe haréwéc kondun yaŋ tomeŋa qeriaiguc heyec, imuhucyanec icac naŋa imi siŋi kaiwe haréwéc baec omoŋaiguc hemac. ⁴¹Niniwe ic embac ienen Yonawac ackuažéc nimma ewagina melenŋic, néŋ mén Yona ogicma eŋeŋa wanŋac imi youmi namba ewagina ménda melenŋu. Imuac niŋac gésigési naléiguc Niniwe ic embac ienen hicŋisai yomi iniguc namma hicŋisai yomuac kápésic ginaguc zéénécmimu. ⁴²Baec wanŋoŋa Saut imuac embac garatanén Solomonac niŋtegic qinŋtegic ac nimmaŋ zé baec teteŋcia igucnec hayec, néŋ mén Solomon ogicŋac imi youmi namba gezacgina ménda qeanŋu. Imuac niŋac gésigési naléiguc embac garata iminén hicŋisai yomi iniguc namma kápésic ginaguc zéénécmimac.

Uŋa biria lilingéma hahaya.

⁴³Uŋa birianén ic ménac qeria igucnec éréma tachiarumaŋ zé baec kisiaiguc lelecgéma kemma hocbipiyec. ⁴⁴Imuhuc wamma yomuhuc zéyec; Ama waima hayi imuhucgeŋ lilingéma kemmaŋ. Imuhuc zéma lilingéma kemma héŋu ama imi miŋina qahac qeusun wamma mezeriru eŋ naŋec. ⁴⁵Imuhuc hémma kemma uŋa biria 7 eŋeya ogicma moczoŋ biriŋiria wanŋu imi onagiru hama ama imuaru hiŋgacma tacyac wanŋic. Imuhuc wanŋic ic imuac kekecyawac teteŋcia imi kekecy walac kerec imi ogicma moczoŋ biridacŋac. Haka silic imuhucyanec hicŋisai biria yomi onac muru hicŋi énécmimac.

Yesuac sac taséhéra héla.

⁴⁶Yesunén ac imi ic embac tunŋinaguc énézémanec naŋu neŋgoc munahéra ienen ac ézéwiŋ zé hama séŋgaŋgeŋ naŋkecgic. ⁴⁷Imuhuc wanŋkecgic ic ménén ézéma zéyec; Ninzaŋ, neŋgoc munahécga ienen giguc ac zéwiŋ zé séŋgaŋgeŋ nanŋu. ⁴⁸Imuhuc zéyu Yesunén yomuhuc énézéyec; Méré méré eneŋ nuac neŋgoc munahécna wanŋu? ⁴⁹Imuhuc zéma méria suluyu tohotoho ichéra ionac muru keŋu zéyec; Inicŋic, nuac neŋgoc dac munahécna imi youmi tacŋu. ⁵⁰Ménén mén Kurumeŋ Maŋgocna iwac ewa siŋ tohoma wamma mezac imi mia nuac neŋgoc nauŋa zéma dac muna wanŋu.

Iwawai gocmia qesaanŋu imuac qelumbec ac.

13 ¹Ai meme imuaru Yesu ama igucnec mama zékén zécgériaiguc kemma tarec. ²Tackeru tocgégic imi eneŋ tunŋ yanda imuac niŋ Yesu eŋeyaoc imi zéiciguc emma tarec, néŋ ic embac tunŋinaguc imi moczoŋ zékén giŋgiŋa sakasaciguc naŋic. ³Naŋkecgic inén qeqaiŋ aciguc ackuažéc sasala énézéma zéyec; Gezac haigic! Héhihimic ic ménén

iwawai gocmia qesaman zé aiguc keñec. ⁴Qesamanec keñu tosara imi hēna giñgiñaguc mayec. Mayu nei eneñ hama hēima qécgédacgic. ⁵Wañu tosara imi hoc sisic, baera hañqeqeya imuaru mama héiyec. Wañu baec dépaña imi komora wañu qérawia imi focdac nézēngéma éréyec. ⁶Néñ zaligina ménda hiñgac yacgéyu kaiwenéñ éréma qeyu uririma humudarec. ⁷Wañu tosara imi hēfēréréc qeriaiguc mama héiyu hēfērérécneñ yandima hédacgéyec ⁸Wañu tosara imi baec hiabiaiguc mama hēima ura méñnéñ 100, méñnéñ 60, méñnéñ 30 imuac séc hēla sasala haidacgic. ⁹Méñ gezawagucneñ ac yomi nimmac.

Qelumbec ac imuac hénia.

¹⁰Wañu tohotoho ichéra eneñ hosuraiguc kemma qesimigic; Némac niñac ac qeqaiñguc haima énézékeczañ? ¹¹Zégic melemma énézéyec; Kurumeñac hēñgaleñ amawac niniñ saña imi onac muru énécmimia wañec, néñ ionac muru imi qahac. ¹²Ic méréneñ hemizac imi toroqema miyu ogicma hemimac. Wañu ic méréneñ ménda hemizaciguc imi iwawai éréhécdac hemizac imi acguc momacnec wagiru qahac wandacmac. ¹³Ieneñ kicgina hibipima hēñanzu, néñ ménda hēñtegicanzu. Wañu gezacginanéñ ac niñanzu, néñ ménda niñtegicanzu. Hénia imuac niñ qeqaiñ aciguc énézéanzua. ¹⁴Yesaianéñ bianac ara zéyec imuac hēla imi ionac muru héizac. Zéyecneñ; Gezacginanéñ nimmu, néñ méndadac niñtegicmu. Kic hima hémmu, néñ méndadac hēñtegicmu. ¹⁵Ic embac yomi onac ewa qerigina imi mehēngé énécmimia wañu, gezacginanéñ niñbipima kicgina hémēñzaligic. Imi mia kicginanéñ hēñtegicma gezacginanéñ niñtegicma ewa qeriginanéñ niñasarima liliñgégic mehiaru énécmiwi niñac imuhuc wañgic. ¹⁶Eneñ imi kicginanéñ hēñtegicma gezacginanéñ niñtegicanzu imuac kic gezacgina imi mériañaguc. ¹⁷Ni hēlacnec énézéwa niñgic; Kuameme ic zéma ic embac solaña sasalanéñ ini hēñzu imuac hēmbiñ zé mambéc kecañgic, néñ ménda hēñgic. Wañu ini niñzu imuac nimbiñ zé mambéc kecañgic, néñ ménda niñgic.

Gocmia qesaqesa imuac hénia.

¹⁸Imuac bec héihimic icac muru qeqaiñ ac imuac hénia zéwa niñasarimu. ¹⁹Méñnéñ méñ hēñgaleñ ama areña yanda imuac ackuazéc nimmaguc ménda niñsariyu iwac ewa qeriaiguc qesayu hezac imi Biria miñjananéñ hama paktak wagicma kemmac. Ic imuhucya imi iwawai gocmia hēna giñgiñaguc mama héianzac ésécnec. ²⁰Wañu gocmia hoc siraiguc qesayu mama héiyec ic imuhucyanéñ ackuazéc nimma ségiségi wamma ewa qeriaiguc focdac késama kecañzac. ²¹Wañu ewa qeriaiguc gétéya ménda késayacgéyu nalé hotoñanec nañselimac, néñ ackuazéc imuac niñac zérabéra me ununesi hicñiyu focdac maqeañzac. ²²Wañu qesayu hēfēréréc qeriaiguc héiyec ic imuhucyanéñ ackuazéc niñanzac,

nén baecac ewa goro zéma hinawac ikocnéñ hézicgéyu gorosona wañanzac. ²³ Wañu qesayu baec halécyaguc mayec ic imuhucyanén ackuazéc nimma hénia niñasariyu ménjac héla 100, ménjac 60, wañu ménjac 30 imuhuc haianzac.

Qézézac wit sucginaiguc hicñihicñiya imuac hénia.

²⁴ Wañu Yesunén qeqaiñ ac mén yomuhuc énézéyec; Kurumeñac héñgaleñ ama areña yanda imi ic ménñén aiyaguc iwawai gocmia hiabia qesayec ésécnec. ²⁵ Wañu ic embac héra moczon gaugina hedacgic hazéranén hama neneac gocmia qeriaiguc qézézac gocmia qesama néñgacma keñec. ²⁶ Wañu gocmia imi yandima héla haiyu duña qézézac imi acguc wininiyec. ²⁷ Wañu ama miñinawac welen qeqhéra eney imi hémma miñgina ézéma zégic; Miñ Kewunina gi aigaiguc gocmia hiabiawac qesanec, néñ qézézac imi dimuacnec? ²⁸ Qesimigic melemma énézéyec; Hazécna ménñén imuhuc wañec. Wañu welen qeqhéra ienen qesima zégic; Nini kemma qézima mutulangéwiñ niñac wañgénzac? ²⁹ Zégic, qahac zéma zéyec; Imuhuc wañkecma padi imi momacnec hérégic éréwac niñac. ³⁰ Imuac niñac ini waigic momacnec yandima yacmu. Wañu héla meme naléyaiguc héla meme ic énézéwa hama walac qézézac imi qézima gericiguc omu niñac dérécgému. Wañu neneya imi tocgéma hama hofinaiguc haidacmu.

Gocmia komodia imuac qelumbec ac.

³¹ Wañu qeqaiñ ac mén yomuhuc énézéma zéyec; Kurumeñac héñgaleñ ama areña yanda imi ic ménñén saiwa gocmia mén mema aiyaguc himirec ésécnec. ³² Imi iwawai gocmia ionac komoragina téñgén. Wañu yandimac imuaru aiguc ichésa tosara onogicma kuney yanda wañanzac. Wañu sawawac nei eney hama hawaiguc haecgina haima kecanzu.

Yis imuac qelumbec ac.

³³ Wañu qeqaiñ ac mén muñgucnec énézéma zéyec. Kurumeñac héñgaleñ ama areña yanda imi yis embac ménñén mema padi uha sasala imuac qeriaiguc haima lelcgéyu tackecma moczon sécgédaru yandianzac ésécnec.

Qelumbec aciguc zéanzac imuac hénia.

³⁴ Yesunén ackuazéc imi moczon qeqaiñ acguc qemanec ic embac tuñaguc énézédarec. Qeqaiñ ac qahac mén ménda énézéyec. ³⁵ Imuhuc wañu Anutunén kua meme icyawac^v murunec ac mén yomuhuc zéyec imi, héla héiyec; Ni kuana auma qeqaiñ ac zéman. Baec kurumeñ zéyu hicñiyec imuarunec sasangiaiguc hema éréyec imuac mia zéauman.

^v 13:35 Asafe (Leg 78:2).

Yesunén qézézac imuac hénia zéasariyec.

³⁶ Wañu Yesunén ic embac tunaguc imi méli énécmima ama qeriaiguc eñec. Eñu tohotoho ichéra ieneñ iwac muru hama zégic; Qézézac aiguc éréyec qeqaiñ ac imuac hénia zéasarina ninni. ³⁷ Zégic melemma énézéyec; Iwawai gocmia hiabia qesayec imi Icac Naña. ³⁸ Ai imi baera baera. Ic gocmia hiabia imi kurumeñac héngaleñ ama areña yanda imuac nañhéra. Wañu qézézac imi Biria miñinawac nañhéra. ³⁹ Wañu iwawai biria qesayec imi Biria miñina imi mia. Hélawac ai yawuñ imi mia baec yomuac nalé tetcgia. Wañu héla meme ic imi kua meme uña eneñ. ⁴⁰ Wañu qézézac mutulangéma gericiguc oanžu éséc nec baec yomuac nalé tetcgiaiguc haka imuhucya hicñimac. ⁴¹ Icac Nañanéñ kua meme uñahéra méli énécmiyu hama héngaleñ ama areña yanda iguc nec iwawai képésic mihicñianžu imi zéma ic hénia ac logianžu imi moczoñ gési énécmidacmu. ⁴² Gési énécmidacma geric yanda qeriaiguc giligic hñgacdacmu. Hñgacma imuaru zési ac wamma zécgina aric aric kimu. ⁴³ Wañu ic solañanéñ Mangoc ginawac héngaleñ ama areña yandaiguc kaiwe éséc nec asarima kecmac. Ic gezawagucnéñ, ac yomi nimmac.

Qelumbec ac haréwéc.

⁴⁴ Kurumeñac héngaleñ ama areña yanda imi iwawai eeyaguc ai qeriaiguc sañgima heyu ic méñnéñ mihicñima muñguc musañgéma ségiségi wamma kemma iwawai hemimia imi moczoñ haidacma soukiwa mihicñima baec imi boña meyec éséc nec.

⁴⁵ Wañu muñguc méñ imi yomuhuc; Kurumeñac héngaleñ ama areña yanda imi nénnagémba ic méñnéñ hoc welic welicgiawac hohoc ai meanzac éséc nec. ⁴⁶ Keñkecmma méñ boña eñeña sécy mihicñiyec imuaru kemma iwawai hemiyec séc moczoñ haidacma soukiwa mihicñima iwawai imi boñ meyec.

⁴⁷ Wañu muñguc méñ imi yomuhuc; Kurumeñac héngaleñ ama areña yanda imi uñic konduniguc giligic hñgacma lambéc hénia hénia énépésiyc éséc nec. ⁴⁸ Wañu uñic imi kuaya qeyu hérégic kondun élélahu eñu mama tacma hiabia imi neñgeniguc tигic hñgarec, néñ biria imi giligic keñec éséc nec. ⁴⁹ Baec yomuac nalé tetcgiaiguc haka silic imuhucyanéñ hicñimac. Kua meme uña ieneñ hama biria meme ic imi ic solaña ionac sugina iguc nec gési énécmimu. ⁵⁰ Gési énécmima geric yandaiguc giligic hñgacma imuaru mia zési ac wamma zécgina aric aric kimu.

Iwawai eeyaguc wahala zéma qelia.

⁵¹ Imuhuc zéma qesi énécmiyec; Ini ac imi moczoñ niñasaridaczu? Zéyu zégic; Oo Miñ Kewunina. ⁵² Wañu énézéma zéyec; Imuac bec hénia acac

kiwi icya icya kurumen amawac hénia ku énécmiyu tohotoho ic héra wamma keczu imi ama miñina mén iwawai eeyaguc hénia hénia qelia zéma wahala momacnec hofi amaya igucnec mema maanzac ésécnec.

Nazarete ama areña yanda imuac miñina enej Yesuac héñacya megic.

⁵³Yesunén qeqain ac imuhuc zédaru tecgéyu imuacnec waima keñec. ⁵⁴Wañu eñeya tauniguc hama tocgotocgo amaginaiguc ackuazéc hénima ku énécmiyec. Kuénécmiyu welicgéma qesiamuma zégic; Ic imi ninjegic qinjegic zéma kuc imuhucya yomi dimuacnec meyc? ⁵⁵Wañu ic yomuac hénia hiadac nindacziñ. Imi kamundawac naña, neñgocyawac qara Maria, wañu munahéra, Yakobo, Yosefe, Simon zéma Yuda. ⁵⁶Nañhéra imi neñanguc ménda kecancziñ? Wañu ic yomi ninñ zéma kuc imuhucya dimuacnec meyc? ⁵⁷Wañu ninñ imuhucyanén batucgé énécmiyu ninzégé mimuac séc qahac wañec. Wañu Yesunén yomuhuc zéma énézéyec; Anutuac tilin tilin ic méñnéñ eñeya ama areñaiguc zéma taséhéra suginaiguc sac imi eebipiyaguc ménda wañanzac. ⁵⁸Wañu ninzég ninzégina qahac imuac niñac ama areñ imuaru kiwi mérera kuhaguc sasala ménda meénécmiyec.

Doku naec ic Yohane humuc suruc.

14 ¹Nalé imuaru baec galeñ Herodenén Yesuac buña suruc imi niñec. ²Nimma welen qeqhéra énézéma zéyec; Ic imi doku naec haka ic Yohane. Inén mia humuc igucnec qelima yaczac! Imuac niñac kuha sasala imuhucyanén iwac muru ai mezac. ³Becnec Herodenén munaya Filipinoac iniña qawéra Herodiawac niñac wamma Yohane kesa qatéma hésa amaiguc oporu tarec. ⁴Hénia imi Yohananén, Gi embac qawéca menec imi hénia qahac, imuhuc zéma ac zémianec imuac niñac imuhuc wammiyec. ⁵Nalé imuaru Herodenén Yohane qehumumañ zé wañec, néñ ic embac enej iwac niñgic Anutuac kua meme ic wañu ionac niñac niñyéwérima waiyec. ⁶Wañu Herodeac hicñhicñi naléya hayu nezélélén aria mekecgic Herodiawac béraranén suginaiguc legic hiriyu Herodenén hémma ségiségi wañec. ⁷Ségiségi wamma némac iwawai niñac qesiyu hía midacmañ zéma zéseliyec. ⁸Wañu neñgocyanén zéqindiñi wammiyu yomuhuc ézéyec; Doku naec haka ic Yohaneac orucya youmi zéiciguc haima nénnia. ⁹Imuhuc zéyu ic kewu imi nimma ewa biric wañec. Wañu ic embac i guc momacnec tacgic ionac zéma ac zéselima zéyec imuac wamma qesiyec séc wammimu niñac énézéyec. ¹⁰Énézéma ichéra méli énécmiyu Yohane hésa amaiguc taru déméña qericgic. ¹¹Qericma oruha imi zéiciguc haima mehama embac seraña iwac migic duña neñgocyawac meken miyec. ¹²Wañu Yohaneac tohotoho ichéra enej hama qamora meken téngéma kemma Yesu ézégic.

Ic 5,000 nene gumu énécmiyec.

¹³Zégic nimma eñeyanec zéiciguc emma baec kisiaiguc keñec. Wañu ic embac tuñagucnéñ imuhuc nimma tauñ igucnec séc méndacmima baec

héna kengic. ¹⁴Waŋu Yesunéŋ hama ic embac tuŋaguc imi inicma ionac niŋ ewa biric wamma yaŋ hafiginaguc imi méhiaru énécmiyec. ¹⁵Ama mari waŋu tohotoho ichéra ieneŋ hama zégic; Yomi imi baec kisia, waŋu nalé bec tecgézac. Imuac ic embac méli énécmína ama areŋiguc kemma eŋaoc nenegina boŋ memu. ¹⁶Imuhuc zégic énézéyec; Kemmu niŋac ménda ninzua. Eŋaoc énécmigic negic. ¹⁷Imuhuc énézéyu ézégic; Nini you imi saméŋ méra mén zéma lambéc éréhéc sac he nénécmizac. ¹⁸Imuhuc zégic zéyec; Imi mema you nuac muru hagic. ¹⁹Waŋu ic embac imi qézézaciguc mama tacmu niŋ énézéyec. Waŋu saméŋ méra mén imi zéma lambéc éréhéc imi mema kiwa kurumeŋiguc hiyu eŋu mériaŋ ac zéyec. Zéyu tecgéyu saméŋ imi mésemma tohotoho ichéra énécmiyu duŋa ieneŋ mema ic embac énécmigic. ²⁰Waŋu ic embac moczoŋ yanda negic sécgé énécmidarec. Waŋu Yesuac tohotoho ichéra ieneŋ saméŋ bororoŋa waigic heyec imi tocgégic neŋgeŋ 12 kuagina qedarec. ²¹Saméŋ negic imi embac zéma nambérac imi ménda olomma ic sac oloŋgic zaŋgégina 5,000 zézéya séc waŋec.

Yesu imi konduŋ doku qahaiguc tima keŋec.

²²Imuhuc waŋgic tecgéyu nalé imuarunec focdac Yesunéŋ ic embac onopocma naŋunec tohotoho ichéra zéiciguc emma walac walac zékéŋ nénéwéc kemmu niŋac énézéyec. ²³Waŋu inéŋ ic embac onoporu kendacgicguc zéwelec wammaŋ zé eŋeyanec baec boŋayaiguc eŋec. Emma keru ama siŋiyu i eŋeyanec sac imuaru kerec. ²⁴Waŋu zéic imi bec baec zécgéria waima lakec kemma zékéŋ namuŋaiguc keŋkeru luhucnéŋ wéségina igucnec hayu konduŋ temboŋa yaru ai yanda mekecgic. ²⁵Ama ewia 3 kilok zéma 6 kilok sura imuaru Yesu imi zékéŋ qahaiguc tima tima ionac muru hayec. ²⁶Hayu tohotoho ichéra ieneŋ héŋgic bacgina zaŋagiya zénéŋgina hiriyu kucnec qacma zégic; Kuwic erimi! ²⁷Qacgic Yesu focnec énézéma zéyec; Bacgina ménda yandiyu! Yomi nenaoc, zénéŋgina ménda hiriyu. ²⁸Zéyu Peteronéŋ melemma zéyec; Miŋ kewuna geŋgaoc wanzaŋiguc zéna doku zékéŋ qahaiguc guac hawa. ²⁹Imuhuc qesiyu hia hana zéyec. Zéyu Peteronéŋ zéicigunec mama doku qahaiguc tima tima Yesuac murugeŋ keŋec. ³⁰Keŋu luhuc yandanéŋ hayu hémma bawa yandiyu hénima hiŋgacma qarec; Miŋ kewuna hama népésina!^w ³¹Zéyu Yesunéŋ focnec méria suluma késayu éréyu zéyec; Ninzéŋ ninzéŋga komocdiada! Némac niŋac ewa éréhéc wanzaŋ? ³²Imuhuc zéma késayu ekawu zéiciguc eŋic luhuc imi néŋ qeyec. ³³Waŋu zéiciguc tacgic eneŋ sicgémima zégic; Gi hélacnec Anutuac Naŋa.

Genesarete ama areŋiguc hafi ic mehiaru énécmiyec.

³⁴Waŋu zékéŋ handi handi qericma Genesarete baeciguc keremma zéic igucnec magic. ³⁵Magic ama areŋ imuac miŋina eneŋ Yesu héŋtegicma ac

^w 14:30 Girik aciguc; aŋgéŋna tina!.

haigic ama areñ lelec lelec tacgic séc kendaru ic embac eneñ tosara yañ hafiginaguc imi moczoñ onagicma iwac muru hagic. ³⁶Hama Yesunén niñénecmiyu yañhafi ginaguc eneñ iwac malekuya susuriadac imi enñdac osimu niñac zéwelec wammigic. Wañu késagic séc hiarudacgic.

Yanda onac haka silic.

15 ¹Wañu duña Yerusalemnec Farisaio ic zéma hénac acac kiwi ic eneñ Yesuac muru hama yomuhuc qesimigic; ²Némac niñac tohotoho ichéga eneñ yanda hécnina ionac haka silic imi logima méragina ménda zuacma nene nezu? ³Zégic Yesunén melemma énézéyec; Wañu ini acguc némac niñac eñañ haka silic niñac wamma Anutuac hénac ac logianzu? ⁴Anutunén yomuhuc zéyec; ^xNengoc mañgocga eegira héiwésémañ. Wañu mérénén mén nengoc me mañgocyawac zébiri mimac imi humucac buña wammac. ⁵Nén ini yomuhuc zéanzu; Ménénén mén nengoc me mañgocya ézéma iwawai hezac imi guac gémbinec nangé gémbacnec, nén imi Anutuac buña qemimia, imuhuc zémuiguc ⁶iwawai iminén nengoc mañgocya eegira efima ménda héiyu hia wammac zéma eñañ haka silic imuac mia wamma Anutuac ackuazéc^y imi qizizingégic zécgériaiguc keñanzac. ⁷Ini ic ikora! Yesaianén onac bianac ara yomuhuc zéyec imi hélacnec; ⁸Ic embac youmi kua taséginanén sac mepési néñanzu. Wañu qeriginanén néngac némma lakec hezac. ⁹Ic eñañ pakeñ ac zéma hénac ac ku énécmima ni imi héra qahac eñ mepési néñanzu.

Iwawai mebiri hélacnec énécmimia.

¹⁰Wañu Yesunén ic embac unuruyu hosuru hagic énézéma zéyec; Gezacginanén nimma niñasarigic. ¹¹Iwawai ic ménac kuaya igucnec hiñgacanzac iminén ménda mezapi qemianzac, nén iwawai kuaya igucnec maanzac iminén mezapi qemianzac. ¹²Wañu tohotoho ichéra ieneñ hosuru hama qesimigic; Acganén Farisaio ic qeri yéwéc mihicñi énécmizac imi nintegiczan? ¹³Imuhuc zégic acgina melemma zéyec; Ic hésa kurumeñ Mañgocnanén ménda himirec imi moczoñ gété zaliginaguc qézidacmac. ¹⁴Waigic siñginawac wañgic. Ic imuhucya imi galeñ kicgina hilic hilicgia. Ic mén kiwa hilic hilicgianén kichilic ménac galeñgéma wagiru kemmaoc imi, ekawu momacnec baec sésénjiguc hiñgacmaoc. ¹⁵Wañu Peteronén ara melemma zéyec; Qeqaiñ ac imi nonac zéasari nénécmima ninni. ¹⁶Zéyu Yesunén yomuhuc zéyec; Ini niñtegic qinñtegicgina qahacnec keczu? ¹⁷Iwawai ic kua igucnec tomenjiguc hiñgacanzac imi moczoñ muñguc hénaya igucnec maanzac imi ini ménda héñtegiczu? ¹⁸Wañu iwawai kua igucnec éréanzac imi ewa qeria igucnec éréanzac. Wañu iminén mia ic imi mezapi qemianzac.

^x 15:4 Me zéseliyec. ^y 15:6 Kiwi méranén ooya tosaraiguc; hénac ac.

¹⁹Ewa qerigina igucnec éréanzac imi yomuhuc; Niniñ biria, ic qeqe, kaisero, kaisero ewa ewa, señkowu, héipuc ac ikora, zébiri qébiri.

²⁰Iwawai imuhucyanéñ ic imi mezapí qemianzac. Wañu méra ménda zuacma nene nenia iminéñ ic imi ménda mezapí qemianzac.

Kanaañ embac iwac ninzén ninzéña.

²¹Wañu Yesunéñ baec imi waima Tiro zéma Sidon baeciguc keñec.

²²Gezac haigic, Kanaannec embac mén baec suc imuaru kecanec inéñ Yesuac muru hama qacma yomuhuc zéyec; Miñ Kewu, Dawidiac naña, nuac niñ ewa biric wanna. Béracna imi uña birianéñ gelec malec qahac lafeñgé mianzac. ²³Imuhuc zéyu, Yesunéñ nimma ac mén ménda meleñec. Imuac tohotoho ichéra ieneñ iwac hama hinocgémima zégic; Embac imi andéninaiguc qacmanec hazac imuac mélina keñu. ²⁴Zégic melemma zéyec; Ni imi Israel amawac rama sohogic ionac sac méli néñu hayi. ²⁵Imuhuc zéyu embac imi haréma wésiaiguc siggémima zéyec; Miñ Kewu, méra nénn. ²⁶Wañu Yesunéñ ara melemma zéyec; Nambérac ionac samén mema kazu énécmimia imi hiabia qahac. ²⁷Imuhuc zéyu embac iminéñ yomuhuc zéyec; Oo, Miñ Kewu imi hélacnec, néñ kazu acguc nene bororoña miñhécgina ionac zae igucnec mayu neanzu.

²⁸Imuhuc zéyu, Yesunéñ ézéma zéyec; Owec embac, gi ninzén ninzéña kuney yanda. Zéwelec wanzañ séc hicñigémac. Imuhuc zéyu nalé imuarunec dindiña bérara imi hiaruyec.

Yesunéñ ic embac sasala hafigina mehiaru énécmiyec.

²⁹Yesunéñ baec imi waima Galilaia zékén giñgiñanec kemma baec boñaya méñiguc emma tarec. ³⁰Taru ic embac tuña tuñanéñ zeke puriña, kic hilic, acgina qahac, héna méragina biria, zéma tosara kileñ onagicma haréma Yesuac wésiaiguc onopocgic hegic. Wañu inéñ mehiaru énécmiyec. ³¹Ic acgina qahac imi ac zégic. Zeke puriña imi hiarugic. Hénagina biria imi hiaruma keñha wāngic. Kic hilic imi kicgina hima héñgic. Wañu ic embac tuñaguc eneñ haka imuhuc hémma welicgéma Israelac Anutu mepésigic.

Ic 4,000 nene gumu énécmiyec.

³²Yesunéñ tohotoho ichéra unuruyu hosuru hagic énézéma zéyec; Ni ic embac tuñ yomi onac ewa biric wanzua. Ieneñ niguc toroqema kecgic bec ai meme haréwéc wañu iwawai neniawac mén ménda he énécmizac. Imuac yaka niñac humugicguc epñec méli énécmiwa kemmu niñac ménda wanzua. Keñkecma hénaiguc qiritic unuwac niñac. ³³Zéyu tohotoho ichéra ieneñ ara melemma zégic; Baec kisia yomuhucgeñ samén sasala imuhucya dimuacnec mihicñima ic embac tuñ yanda yomuhucya hia gumu énécmiwiñ? ³⁴Zégic qesiéncmima zéyec; Onac muru samén dahec he

énécmizac? Zéyu melemma zégic; Samén 7 zéma lambéc éréhécdac sac he nénécmizac. ³⁵Imuhuc zégic ic embac tuṇa imi baeciguc mama tacmu niṇac énézéyec. ³⁶Imuhuc énézéma samén 7 imi zéma lambéc imi mema ewa hia ac zéyu tecgéyu kuma tohotoho ichéra énécmiyu duṇa ienen mema ic embac énécmigic. ³⁷Ic embac moczoṇ negic sécgé énécmidarec. Waṇu nene bororoṇa waigic tarec imi tocgégic nenṇen yanda 7 kuagina qedarec. ³⁸Ic nene negic ionac zaṇgégina imi 4,000. Embac zéma nambérac imi ménda oloṇ énécmigic. ³⁹Yesunén ic embac méli énécmiyu kendacgic zéiciguc emma Magadan baeciguc keṇec.

Sésécac kiwi méréra mén hémbiṇ zé welecmigic.

16 ¹Farisaio ic zéma Sadukaio ic ienen hama Yesunén séséc kurumen igucnec hahaya mén meyu hémbiṇ zé batucgéma qesimigic. ²Qesigic melemma zéyec; Ama mari waṇu kurumen pésigiya hémma kurumen pésigizac imuac oraṇguc kaiwe qemac zéanṇu. ³Waṇu siṇunec yacma héngic kurumen pésic pésic wamma hosusunén nezicgéyu, kia kimac zéanṇu. Kaiwe kiwa imuhuc héṇtegicma hélacnec zétecgéanṇu, néṇ nalé yomuac séséc imi hia ménda niṇtegicanṇu? ⁴Hicṇisai biria zéma kaiseroya imuhucyanén séséc icnéṇ ménda memeya imuhucyawac hémbiṇ zé waṇanṇu. Waṇu ionac séséc imi tosara qahac, néṇ Anutuac tilin tilin ic Yonawac séséc imi sac meyu hémmu. Yesu imi imuhuc zéma wai énécmima keṇec.

Farisaio zéma Sadukaio ionac yis imuac goro ac.

⁵Kemma tohotoho ichéra iniguc zékén néwéc keṇgic. Waṇu tohotoho ichéra ienen eluṇ unuyu samén mén ménda mema keṇgic. ⁶Waṇu Yesunén yomuhuc énézéyec; Ini Farisaio ic zéma Sadukaio ic ionac yis niṇac técgina nimma galeṇ memu. ⁷Imuhuc zéyu suginaiguc yomuhuc niṇgésima eminiṇgic; Samén ménda mema haziṇ imuac niṇ imuhuc zézac. ⁸Yesunén hénia niṇasarima yomuhuc zéma énézéyec; Ninzén ninzénngina komocdiadac, samén ménda mema hazu imuac némac niṇac zé eminiṇ waṇkeczu? ⁹Samén 5 imi ic 5,000 sécgé énécmiyuguc nene bororoṇa tocgégic nenṇen dahec kuagina qedarec imi ini méndagucnec niṇasarizu? Waṇu némac niṇac méndadac niṇqelizu? ¹⁰Waṇu samén 7 imi ic 4,000 sécgé énécmiyuguc nenṇen dahec metocgéic? ¹¹Samén niṇ ménda zézua, néṇ Farisaio ic zéma Sadukaio ic ionac yis niṇac galeṇ memu niṇac zézua imi némac niṇ ménda niṇasarizu? ¹²Imuhuc zéyu yis saméniguc haianṇu imuac galeṇ memu niṇ ménda zéyec, néṇ Farisaio ic zéma Sadukaio ic ionac pakeṇ ac niṇac imuhuc zéyec imi niṇasarigic.

Petero Yesuac héniaya ninzénngéma zéauyec.

¹³Yesu Kaisarea Filipi baec tasiaiguc haréma tohotoho ichéra gesiénécmima zéyec; Ic embac ienen Icac Naṇawac méré zéanṇu?

¹⁴Qesiénécmyu melemma zégic; Tosara imi doku naec haka ic Yohane zéanžu, tosara imi Elia, Tosaranéj Yeremia me Anutuac tilin tilin ic ionarunec ménj zéanžu. ¹⁵Imuhuc zégic qesiénécmyu zéyec; Waŋu ejaoc, nuac niŋac méré zénénanžu? ¹⁶Imuhuc qesiénécmyu Simon Peteronéj zéyec; Gi imi Kristo, Anutu kekecyaguc iwac Naŋa. ¹⁷Imuhuc zéyu Yesunéj melemma zéyec; Yohaneac naŋa^z Simon, gi imi mérianŋaguc! Zézan imi séwi zéma sac igucnec hahaya qahac, néj kurumeŋ Maŋgocnanéj zéhicŋi génzac. ¹⁸Imuac gézéwa niŋna, gi imi Petero^a waŋu zamanŋiŋ imuac qahaiguc hénariŋna meyacgémaŋ. Waŋu humumia ionac baec dumuŋa imuac kuhanéj méndagucnec onogimac. ¹⁹Waŋu ni kurumeŋac héŋgaleŋ amawac nagu auauyawac kuha imi gi gémmaŋ. Némac iwawai baeciguc zikina kurumeŋiguc momacnec zikizikia wammac. Waŋu némac iwawai baeciguc hulacna kurumeŋiguc momacnec hulachulara wammac. ²⁰Imuhuc zéma eŋeyaoc Kristo^b wanzac imi ménac ménj ménda énézému niŋac tohotoho ichéra zéseli énécmiyec.

**Yesunéj eŋeya humuc zéma humuc igucnec
yacyac imuac biaŋ ac zéyec.**

²¹Nalé imuaru hénima i Yerusalem keŋu ic kunéj zéma hofac oo ic kiwahécgina zéma hénac acac kiwi ic ionac méraiguc emma qenŋen manŋen sasala mihicŋiyu qegic humuyu ai meme haréwéc waŋu humuc igucnec qelima yacmacac hezac imi tohotoho ichéra zéasari énécmiyec. ²²Imuhuc énézéyu Peteronéj wagicma qiziziŋgéma kemma ac yomuhuc zémiyec; Miŋ kewuna, goiga héina, haka imuhucya méndagucnec hicŋigémmac. ²³Imuhuc zéyu Yesu imi liliŋgéma Petero ézéyec; Biriya miŋina, andénaiguc kemma nanna. Gi imi tisuqisurac qamén, nuac hénana hézicgé nénzan; Gi imi Anutuac ewa siŋ ménda méndacma ic onac ewa siŋ méndaczan. ²⁴Imuhuc zéma duŋa tohotoho ichéra yomuhuc énézéyec; Ic méŋnéj ni méndac némmaŋ zé eŋeya qacgé amuma eŋeya ic héŋgeŋa wéndaraya huama méndac némmac. ²⁵Ic ménj kekecy aŋgétiyu sohomac, néj nuac niŋ wamma kekecy waimac imi mihicŋimac. ²⁶Ic méŋnéj baecac iwawai momac yanda aŋgétiyuguc duŋa kekecy sohomac imi némacnéj iwac muru hiabia wammac? Me némacnéj kekecyawac kitiwa hia kumacac séc wammac? ²⁷Icac Naŋa imi Maŋgocyawac edamuguc kua meme uŋahéra iniguc hama wawaŋ memeginawac séc kitic ku énécmimac. ²⁸Imuac hélacnec énézézua, yomi nanžu onac murunec tosara eneŋ ménda humugicnec Icac Naŋa imi Ic Kewu qac buŋayaguc hamac.

^z 16:17 Girik aciguc; Bayohane. ^a 16:18 Neŋaŋ aciguc zamanŋiŋ. ^b 16:20 Me Hebiraio aciguc; Mesia.

Yesuac kic tanera imi melemma tanera ménj wañec.

17 ¹Ai meme 6 tecgéyu Yesunénj Petero, Yakobo zéma Yakoboac munia Yohane onagiru baec boñaiguc eñacnec eñgic. ²Wañu kicginaiguc tanera ménj wañec. Kic ségéria imi kaiwe ésécnec asariyu, séwi usuya imi asac mararañ yanda ésécnec wañec. ³Wañu ninzu, Mose zéma Elia hicñi énécmima Yesuguc ac wañgic. ⁴Peteronénj haka imi hémma Yesu yomuhuc ézéyec; Miñ Kewunina, neñañ you kecziñ imi nimba hiabia wanzac. Singanénj imuac wañu hali haréwéc meni, ménj guac, ménj Moseac, ménj Eliawac wammac. ⁵Imuhuc zémanec nañu, ninzu, hosusu asahagucnénj hoturu énécmiyec. Wañu ninzu, ewa ménj hosusu igucnec yomuhuc zéyec; Youmi imi nena Nañ sorocna. Iwac niñ ségiségi yanda wanzua. Imuac ara niñtoho wammu. ⁶Tohotoho ichéra ieneñ imuhuc nimma bacgina kunenñ yanda yandiyu baeciguc mama sicgéma kicgina musaŋgéma hegic. ⁷Wañu Yesunénj hosucginu hama onosima zéyec; Yacgic, bacgina ménda yandiyu. ⁸Imuhuc zéyu kicgina hima meyacma héngic ménj qahac, néñ Yesunénj sac nañu héngic.

⁹Boña igucnec mawiñ zé mama Yesunénj zéseli énécmima zéyec; Haka deguc hénzu imi ménda énézégicnec keñkecma Icac Naña humuc igucnec yacmac. ¹⁰Zéyu tohotoho ichéra ieneñ qesimima zégic; Imuhuc wañu némac niñac hénac acac kiwi ic ieneñ Elianénj walac hamacac hezac zéanžu? ¹¹Yesunénj acgina melemma zéyec; Imi hélacnec, Elia hama iwawai moczoñ héiqeli wammac. ¹²Wañu énézéwa niñgic Elia imi bec hayec. Wañu ieneñ ménda héñtegicma singinawac iwawai hénia hénia wammigic. Imuhuyanec Icac Naña imi acguc méraginaiguc emma qenzen manzen nimmac. ¹³Imuhuc zéyu tohotoho ichéra ieneñ doku naec haka ic Yohaneac zéyec imi niñasarigic.

Yesunénj merac ménj uña biriaguc mehiarumiyec.

¹⁴Wañu ic embac tuñ ionac muru keñgic ic ménñénj Yesuac muru hama wésiaiguc simiñ héimiyec. ¹⁵Wañu yomuhuc zéyec; Miñ Kewu, nuac nañnawac niñ ewaga biriyu, humuc turucya gelec malec qahac wammiyu naléya naléya gericiguc me dokuiguc hiñgacanzac. ¹⁶Tohotoho ichécga ionac muru wagicma hawa ieneñ mehiaru mimuac séc qahac wañec. ¹⁷Imuhuc zéyu Yesunénj melemma zéyec; Oh! hicñisai yomi ninzénj ninzénjgina qahac, kaiziliweñ ginaguc imi, nalé dahecac séc kechoruma ini bisiqaténj wañ énécmimañ? Ic merac imi you nuac muru wagicma hagic. ¹⁸Imuhuc zéyu wagicma hagic Yesunénj uña biria ac geriwiguc wammiyu ic merac iwac murunec éréma hama keñec. Wañu imuarunec mia merac imi hiaruyec. ¹⁹Wañu tohotoho ichéra ieneñ Yesu eñeyacneciguc élénj nec hicñimima qesimigic; Némac niñac nini uña biria nesimiwiñac séc ménda wañec? ²⁰Qesimigic melemma zéyec; Ini

ninzén ninzégina moczon komocdiadac imuac niñac nesimuac séc qahac wañec. Ac hélawac zéwa ningic, ini ninzén ninzégina komocdiadac saiwa gocmia séc késa kecmu imi baec boña yomuac mia yomuacnec yacma eri kenna zégic hia yacma kemmac. Onac muru iwawai mén osiosiya ménda wammac. ²¹ Wañu imuhucya imi nene zikima zéwelec ménda wammuiguc imi waima kemmacac séc qahac.

**Yesu imi eneya humuc zéma humuc igucnec
yacyac imuac munguc bíañ ac zéyec.**

²² Wañu Galilaia baeciguc enawu haréma imuaru Yesunén yomuhuc énézélec; Icac Naña imi andé qemigic ic ionac méraiguc emmac. ²³ Enu qegic humumac. Wañu ai meme haréwéc wañu humuc igucnec meyac mimia wammac. Imuhuc zéyu tohotoho ichéra ienen ewa biri kunen yanda wañgic.

Yesu zéma ocmuñ téréyawac takis.

²⁴ Yesu zéma tohotoho ichéra enen Kafanaum ama areña yandaiguc harégic ocmuñ téréyawac ai yawuñac takis meme ic ienen Peteroac muru hama qesimigic. Kiwi icgina imi ocmuñ téréyawac takis^c ménda haianzac me? ²⁵ Zéyu, Peteronén haianzac zéma ama qeriaiguc éréyu Yesunén bec niñtegicma yomuhuc qesimiyec. Simon, gi dimuhuc ninzan? Mérac murunec baecac ic kewu ienen takis meanzu? Nañhécgina ionac murunec me tosara ionac murunec? ²⁶ Qesiyu Peteronén melemma zéyec; Tosara ionac murunec. Imuhuc zéyu Yesunén zéyec; Imuhuc wañu nañhécgina ienen en kecmu. ²⁷ Wañu imuhuc wanni ningic biriwañac niñac, imuac zékéniguc kemma hawic gilina lambéc mén walac kimag imi héréna éréyu kuaya mesacgéma hénna qeriaiguc soukiwa gocmia momacguc^d heyu mema kemma genja zéma nuac buña haina hiñgaru.

Ic eneya héla.

18 ¹ Nalé imuaru tohotoho ic enen Yesuac hosucgéma zégic; Mérénen kurumeñac hénhalen ama areña yandaiguc kunengina wanzac? ² Imuhuc zégic merac komoc mén qaru hayu oporu suginaiguc nañec. ³ Nañu yomuhuc zéyec; Ni hélacnec énézézua, ini qerigina melemma nambérac ionac séciguc ménda wammu imi, kurumeñac hénhalen

^c 17:24 2 Dirakima; Ic ménac ai meme momacgucac ai boña imi 1 Dirakima, wañu Yuda ic imi miñ séc ocmuñac takis yawuñ séc 2 Dirakima haiangic. Imi mia Izipte baec igucnec éréma Sainai baec boñaiguc zangégina olongic nalé imuarunec hénima kekecgina angén tiénécimiyec Anutuac muru kekecginañac boña zéma haiangic. ^d 17:27 Girik aciguc; Statira imi soukiwa golinéñ memeya. Wañu 4 Dirakimawac séc wañu ic éréhéac ocmuñ takis imuac séha wanzac.

amaiguc ménda keremmu. ⁴Imuac bec mérénénj merac komoc yomuhucya éséc memaamuma kecmac iminénj mia kurumenj amaiguc kunenjinga wammac. ⁵Waŋu mérénénj ménj nambérac komoc yomuhucya nuac qacnaiguc héihéré mizac imi mia ni héihéré nénzac.

Képésicac ewa ewa.

⁶Waŋu mérénénj ménj merac komoc komoc ni ninzénjgé nénzu ionac sugcina igucnec ménj hinocgémiyu képésic wammaciguc ic hinocgémiyec imi mia déménjaiguc hoc yandanénj qatémima konduniguc giligic dumunjaiguc hingacmac imi bakia efefia wanzac. ⁷Yei ewa biric yandanénj manam batuc ai niŋac baeciguc heanzac! Manambatuc imi hamacac hezac, nénj ménjnénj ménj manam batuc waŋ énécmimac iwac muru imi saec hemimac. ⁸Imuac méraganénj me hénaganénj manam batuc waŋgénju hericma gilina keŋu. Waŋu puriŋnénj kekec seliiguc kerembésémaŋ iminénj niŋna efefia wammac, nénj hénna méraga éréhécnec geric hémbénaŋaiguc giligic hingacbésemaŋ iminénj niŋna réwéria wammac. ⁹Imuac kicganénj manam batuc waŋgénju képésic waŋanzaŋiguc kicga néfindingéma gilina kemmac. Kicga momacgucnénj kekec hémbénaŋaiguc kerembésémaŋ iminénj guac hia wammac. Waŋu kicga éréhécnec geric siaiguc giligic hingacbésemaŋ iminénj niŋna réwéria wammac.

Rama rouc wawaŋawac qelumbec ac.

¹⁰Técgina nimma kecgic, nambérac komoc komoc yomuhucyawac niŋgic mamaya wambac niŋac. ¹¹3éwa niŋgic, ionac kua meme uŋagina imi kurumeniguc nalé séc kurumenj Maŋgocnawac kic ségéria hémma kecanzu. ¹²Deic ninzu? Ic ménj ramaya 100 hemizac ¹³zéwiŋ. Waŋu sugcinaiguc ménjnénj sohoma kemmaciguc ramaya 99 imi onoporu naŋgic baec boŋaiguc kemma rama sohojec imi ménda mihicŋimaŋ? ¹⁴Ni hélacnec énézézua sohojec imi mihicŋizaciguc imuac niŋ mia 99 ménda sohogic ionac niŋac ségiségi wanzac imuac séha ogicqogic wamma ségiségi yanda wammac. ¹⁵Imuhucyanec Maŋgocgina kurumeniguc keczac iwac kiwaiguc komoc komoc yomi ionarunec ménjnénj ménj birima qahac wammac niŋac ewa siŋa ménda hemizac.

Ic ménjac képésic zégési mimia.

¹⁶Hénaoriŋ ionarunec alaga ménjnénj képésic waŋ gémmaciguc kemma ekacneciguc képésicya imi ézéna hémmac. Waŋu acga ninzaciguc imi alaga biria igucnec muŋguc wagiczaŋ wanzac. ¹⁷Waŋu acga ménda ninzaciguc, ic momacguc me éréhéc oragicna eŋawu kemma héipuc ic éréhéc iorac kuagiranénj alagawac ara momacguc momacguc meseligic ménda qaecgémac. ¹⁸Waŋu ewa seli wamma acgina ménda nimmaciguc

hénaorij énézégic nimmu. Waŋu hénaorij ionac ac imuhucyanec ménda nimmaciguc, ic enia me takis meme ionac waŋ énécmiwu ésécnec wammimu.

¹⁸ Ni hélacnec énézézua, némac iwawai ini baeciguc zikimu imi kurumenjiguc zikizikia wammac. Waŋu némac iwawai baeciguc hulacmu imi kurumenjiguc hulachulara wammac. ¹⁹ Waŋu muŋguc énézéwa ningic, baeciguc onarunec éréhécnéj iwawai ménj niŋac ewa momac wamma qesimaoc imi Maŋgocna kurumenjiguc keczac inéj niŋu moczoŋ orac muru wandac wandara wammac. ²⁰ Waŋu éréhécnéj me haréwécnéj nuac qacnaiguc tocgézu imi ni acguc imuaru suginaiguc kecza.

Képésic waiwaiyawac haka.

²¹ Waŋu Peteronéj Yesuac hama yomuhuc qesiyec; Miŋna, alananéj biria waŋnéŋu hatac dahec képésicya waimimaŋ? Keŋkecma hatac 7 imuac séc waimimaŋ? ²² Qesiyu yomuhuc melemma zéyec; Gézéwa niŋna, hatac 7 sac qahac, néj tuŋ 70 imi arec 7 imuac séc waimiwésémaŋac zézua. ²³ Imuac kurumeŋac héŋgaleŋ ama areŋa yanda imi ic kewu ménj welenj qeqhéra iniguc taségina héimindiŋi wammaŋ zé waŋec ésécnec. ²⁴ Ic kewu imi héimindiŋi ai imi héniyec. Héniyu ic ménj iwac muru taséya 10 tausenj Talanti^e hemiyec imi wagicma érégic. ²⁵ Waŋu ic iwaru soukiwa ménj ménda hemiyu kumacac séc qahac waŋec. Imuac niŋac ic kewunéj ic imi eŋeya zéma iniŋ merachéra zéma iwawaiya hemiyec imi moczoŋ haigic boŋ megic soukiwa iminéj tasé imi kumac niŋ zéyec. ²⁶ Imuhuc zéyu welenj qeqe ic imi wésiaiguc mama sicgémima welecma zéyec; Bénzénj mambéc waŋnéŋna ni taséna moczoŋ kugémmaŋ. ²⁷ Imuhuc zéyu welenj qeqe ic iwac miŋinanéj ewa biric wamma tasé imi audacma waimiyu keŋec. ²⁸ Waŋu ic iminéj mama kemma ai ic momacya ménj taséya 100 Denarion^f hemiyec imi mihicŋima déméŋaiguc késama melanzima zéyec; Guac tasé nuac muru hegénzac imi kuma néŋna. ²⁹ Waŋu ai momacya imi ic iwac héniaiguc mama simiŋ héimima welecma zéyec; Bénzénj mambéc waŋnéŋna kugémmaŋ. ³⁰ Waŋu imuac ménda wamma taséya kudacmaguc mamac niŋac hésa amaiguc oporec. ³¹ Waŋu ai ic tosara ienenj haka hicŋiyec imi hémma ningic biri qiria waŋu kemma haka hicŋiyec imi moczoŋ miŋgina ézédacgic. ³² Imuhuc zégic miŋginanéj ic imi qaru eŋu yomuhuc ézéyec; Gi welenj qeqe biria kétik téŋgén! Welec néŋna guac tasé imi moczoŋ audari. ³³ Neŋ guac waŋi ésécnec gi acguc ai momacga goiya héimiwésémaŋac ménda heyec me? ³⁴ Imuhuc zéma hažéc yanda wamma taséya imi

^e **18:24** 1 Talanti imi soukiwa golinéj memeya, ic méŋac ai meme momacgucac ai boŋa 1 Denarion imuac 6,000 ogicma eeyaguc waŋec. ^f **18:28** 1 Denarion imi ic méŋac ai meme momacgucac ai boŋa imuac séha.

kudaru hulacmimu niñac hésa ama galeñ ionac méraginaiguc oporec.
³⁵ Imuac niñac méñnéñ méñ alaginawac kápésic imi ewa qeriginanén
 ménda waimimuiguc kurumeñ Mañgocnanén imuhucyanec mia wañ
 énécmimac.

Eu iniñac héna dindiña.

19 ¹ Yesu ac imi zéyu tecgéyu Galilaia baec waima Yodan doku
 néwéc Yuda baec suciguc keñec. ² Keñu ic embac tuñ yandanén
 méndacmima keñgic baec imuaru hafiginaguc imi mehiaru énécmiyec.
³ Wañu Farisaio ic ieneñ hama batucgéma qesigic; Ic méñnéñ hénia
 imuac me imuac iniña hia waimimacac héna méñ hezac me? ⁴ Zégic
 melemma zéyec; Mihicñi mihicñi miñinanén hénihéniaiguc ic momacguc
 zéma embac momacguc meéércmima ac yomuhuc zéyec imi ini ménda
 oloñniñanzu? ⁵ Hénia imuac niñac icnéñ neñgoc mañgocya wai érécmima
 kemma iniñawac muru qékétayu éréhécnén momacguc wammaoc.
⁶ Imuac iereñ imi éréhéc qahac, néñ séwi momacguc, imuac Anutunén
 toroqe érécmiyec imi icnéñ ménda méndén érécmimu. ⁷ Imuhuc
 énézéyu ieneñ yomuhuc zégic; Wañu hénia némac niñac Mosenén héric
 amuamuyawac kiwi omima mélina keñu zéyec? ⁸ Imuhuc zégic, Yesunén
 melemma énézéyec; Mosenén ewa qerigina selia imuac niñ wamma wai
 énécmiyec, néñ hénihénia igucnec imi imuhuc qahac. ⁹ Ni énézézia,
 mérenén méñ iniña sañgima haka biria ménda wañeciguc héna tosara
 niñac waimima embac méñ memac imi kaisero wanzac.⁸ ¹⁰ Imuhuc zéyu
 tohotoho ichéra ieneñ yomuhuc ézégic; Ic méñnéñ iniñaguc héna ac
 imuhucya tohomacac hezaciguc embac ménda mema kecmac iminén hia
 wammac. ¹¹ Zégic Yesunén melemma zéyec; Ac imi ic momac yandanén
 niñtohomuac séc qahac, néñ imuhuc meénécmimia sac imuhuc wammu.
¹² Ic tosia ieneñ neñgoc héri igucnec héfiñ wamma hicñianzu. Wañu
 méñ imi icnéñ wañ énécmigic héfiñ wamma kecanzu. Wañu tosia ieneñ
 kurumeñac héñgaleñ ama niñac eñaoc héfiñ ic ésécnec wamma kecanzu.
 Ac imi tohomuac séc imi eneñ hia tohomu.

Yesunén nambérac komoc komoc zéhiaru énécmiyec.

¹³ Wañu Yesunén méria orucginaiguc haima zéwelec énécmimac niñ
 ic embac tosara ieneñ nambérac komoc komoc onagicma hagic tohotoho
 ichéra ieneñ qetali énécmima ac wañ énécmigic. ¹⁴ Imuhuc wañgic
 Yesunén yomuhuc zéyec; Nambérac komoc komoc imi wai énécmigic
 nuac hagic, neuñ ménda héiénécmigic. Kurumeñac héñgaleñ ama imi
 komoc komoc imuhucya ionac buña wanzac. ¹⁵ Imuhuc zéma méria ionac
 orucginaiguc hai énécmimaguc baec imi waima keñec.

⁸ 19:9 Kiwi méranén ooya tosaraiguc; Kaiseroiguc opoczac tanec wanzac.

Sac qeli sokiwa yandayaguc.

¹⁶ Wañu ninzu? Ic méñnéñ iwac muru hosuru hama yomuhuc qesimiyec; Kiwi ic, ni némac haka hiabia wamma kekec hémbéñaña imi memañ. ¹⁷ Zéyu Yesunéñ yomuhuc zéyec; Némac niñ haka hiabiawac qesinéñzan? Hiabia wanzac imi momacguc sac keczac. Wañu gi kekec hémbéñañaiguc keremmanñ zé wanzañiguc imi hénac ac tohowésémanñ. ¹⁸ Imuhuc zéyu zéyec; Némac hénac ac niñac zézan? Zéyu Yesunéñ melemma zéyec; Ic ménda qehumuwsémanñ. Kaisero ménda wambésémanñ. Kowu ménda mewésémanñ. Héipuc ac ikora ménda zéwsémanñ. ¹⁹ Nengoc mangocga eegira héiwésémanñ. Wañu genja siñ niñamuanzanñ ésécneac alaga siñ nimmiwsémanñ. ²⁰ Zéyu zéyec; Ni imi moczoñ tohodacma kecanzua, imuac némacnéñ méñ nuac muru ménda sécgézac? ²¹ Imuhuc zéyu Yesunéñ ézéma zéyec; Gi solañanimanñ zé kemma hinac iwawaiga imi haina boña megic soukiwa iminéñ maqeqeya énécmiwsémanñ. Imuhuc wanna kurumeñiguc iwawai eeyaguc hegémmac. Wañu genja imi hama ni méndac némbésémanñ. ²² Imuhuc zéyu ac imi nimma ic merac imi hinac zéma soukiwaya yanda hemiyec imuac niñ ewaya biriyu keñec.

²³ Keñu Yesunéñ tohotoho ichéra énézéma zéyec; Ni hélacneac énézéwua, ic hinac yanda ginaguc ieneñ kurumeñac héngaleñ amaiguc kerembiñ zé osimu. ²⁴ Ni muñguc énézéwua, kamele yañnéñ qodu kifañaiguc kereñkereña imi bénzénadac, néñ ic hinac yanda ginagucnéñ Anutuac héngaleñ amaiguc kereñkereña imi osiosiya. ²⁵ Imuhuc zéyu tohotoho ichéra ieneñ nimma bacgina kunenec yandiyu zégic; Imuhuc wañu mérénéñ añañéñ timimiawac séc wammac? ²⁶ Zégic Yesunéñ inicma énézéyec; Imi ic eneñ memuac séc qahac, néñ Anutuguc imi iwawai moczoñ yanda medac medara. ²⁷ Imuhuc zéyu Peteronéñ melemma zéyec; Ninzanñ, nini méndac gémbiñ zé iwawai moczoñ waidariñ, imuac némac iwawai késawin? ²⁸ Qesiyu Yesunéñ énézéyec; Hélacneac énézéwua, baec yomuac hainetec wawaña naléiguc Icac Naña imi eneña edamuya imuac ic kewu tataraguc tacmac imuaru méndac néñanzu ini imi momacneac tatarac 12 imuaru tacma Israelac kisic 12 imi niñgésima galengé énécmimu. ²⁹ Wañu mérénéñ méñ nuac qacnawac wamma amaya me dara munia me nauña me nengoc mangocya me merachéra me baec aya waizaciguc imuhucya imi 100 imuac séc ogicma mema kekec hémbéñaña imi mératéc memu. ³⁰ Néñ walac wanzu ionarunec sasalanéñ andia wammu. Wañu andia wanzu ionarunec sasalanéñ walac wammu.

Wañ aiguc ai meme imuac qeqaiñ ac.

20 ¹ Kurumeñac héngaleñ ama areña yanda imi ai miñina méñnéñ wañ aiyaguc ai memu niñac ai ic énépésimanñ zé siñunec

yanda yacma keñec ésécnec. ²Kemma ai meme momacguc imuac boña Denarion^h momacguc eñac eñac énécmimanñ zéyu ewa momac wanğic méli énécmiyu waiñ aiyaiguc kerengic. ³Wañu siñunec 9 kilok séc wañu nénnağémba sombeñiguc kemma ic tosara iniru eñ nanğic ⁴yomuhuc énézéyec; Ini acguc nuac waiñ aiiguc kemma ai megic boña séhaiguc énécmimanñ zéyu nimma kerengic. ⁵Wañu 12 kilok zéma maria 3 kilok imuac séc imuaru muñguc kemma imuhuyanec wañec. ⁶Wañu maria 5 kilok séc wañu kemma iniru ic tosara muñguc ai qahac eñ nanğic yomuhuc énézéyec; Némac niñac kaiwe herec ai ménda mema eñ nanzu? ⁷Zéyu melemma zégic; Méñnéñ mēñ ai icac ménda nénépésizac. Zégic ini acguc nuac waiñ aiiguc kerengic zéma énézéyu kereñdacgic. ⁸Ama siñima hayu ai miñinanénñ hama galengina ézéma zéyec; Ai ic unuruna tetcgiaiguc hazu ionac murunec hénima ai boña énécmima keñkecma walac hazu ionac énécmima tecgémac. ⁹Zéyec séc wañu maria 5 kilok imuaru hagic ieneñ hama Denarion momacguc momacguc késagic. ¹⁰Késagic walac walac hagic ieneñ hama hémma boñgina meemma nénécmiyu késawiñ zéma niñgic, néñ ini imuhucyanec Denarion momacguc sac eñac eñac énécmiyu késagic. ¹¹Imuhuc késama ai miñinawac ñindic ñunduc ac zéma ac yomuhuc zémigic; ¹²Anduguc hagic ieneñ kaiwe kiwa 1 aua sac ai mezu. Wañu neneñ mia ai yéwéria ai meme momacgucac séc kaiwe geriwaiguc namma meziñ, néñ ionac aigina boña imi nonac séc énécmizañ. ¹³Imuhuc zégic ai miñinanénñ ionarunec mēñ yomuhuc ézéyec; Ala Denarion momacguc niñac acnira ménda zikizic me? Ni késpedes mēñ ménda wanğénzua. ¹⁴Imuac boñgawac mema kenna, andu hagic ionac aigina boña onac séciguc énécmimanñ iminén ewa siñna wanzac. ¹⁵Nena iwawainanénñ ewa siñnawac wammañac hēna ménda hezac me? Hakana hiabia imi kicginanénñ hémma nimbupuc wanzu? ¹⁶Suruc imuac séc andianénñ walac wammu, wañu walacnéñ andia wammu.ⁱ

Humuc igucnec yacyacwac zéyu hatac haréwéc wañec.

¹⁷Wañu Yesu imi Yerusalem kemmanñ zé kemma hēnaiguc tohotoho ichéra 12 eñacnec énépésima yomuhuc énézéma zéyec; ¹⁸Ninzu, neñañ Yerusalem enziñ. Imuaru Icac Naña imi hofac oo ichécgina zéma hēna acac kiwi ic ionac méraginaiguc opocgic ieneñ humucac buñawac zétécgé mimu. ¹⁹Wañu zédesi wammima hihilocnéñ qericma qema ic hēñgeña wéndaraiguc qegic humumac niñ ic enia ionac muru melenmigiç kemmac. Wañu ai meme haréwéc wañu humuc igucnec yacmac.

^h 20:2 Romawac soukiwa; ic méñac ai meme momacgucac ai boña imuac séha.

ⁱ 20:16 Kiwi méranénñ ooya tosaraiguc; Sasala unuruyec, néñ éréhécnéñ mēñ aņğé tiénécmiyec.

Sebedeac iniñanén nañhérérawac niñac Yesu zéwelecmiyec.

²⁰Nalé imuaru Zebedaioac iniñanén nañhéréra iriguc hama Yesuac muru sigémima iwawai mén niñac welecmiyec. ²¹Welecmiyu ézéma zéyec; Gi némac iwawai niñac wanzan? Zéyu embac iminén yomuhuc zéyec; Nuac nañhérécna yomi niñérécmína guac héngalen ama aren yandaiguc méñnéñ héigaiguc méñnéñ kanagaiguc tacmaoc. ²²Imuhuc zéyu Yesunén melemma zéyec; Ini hénia ménda nimma imuhuc qesinéñzu. Ni doku howuraguc neman zé wanzua imi iri hia nemaoc? ²³Zéyu zéyoc; Imi sécnira. ²³Zéyic Yesunén zéyec; Imi hélacnec, iri doku howuraguc neman imi nemaoc, néñ héinaiguc zéma kananaiguc tatara imi neñ niñéréc mimiawac ménda henénzac. Tatac imi mérac méré manjocnanén mézézéngé érécmiyc iorac buja wammac. ²⁴Imuhuc wanjic tohotoho ichéra 10 ieneñ ac imi nimma dara munia iorac niñgic biriyec. ²⁵Wañu Yesunén unuruyu hagic énézéyec; Ic enia ionac galenhécgina ieneñ siñginawac galenagé énécmianzu. Wañu ic kuneñ hécgina ieneñ ic kewu wañ énécmianzu imi ini hia ninzu. ²⁶Néñ sugcinaiguc imi imuhuc qahac, néñ onarunec méñnéñ méñ kuneñgina wamman zéma sugcinaiguc welen qeqe kecmac. ²⁷Wañu méréñnéñ méñ walac wamman zé wanzaciguc welen qeqe icgina wammac. ²⁸Icac Naña imi welen qemimu niñac ménda mayec, néñ welen qeénécmiman zé mayec. Wañu eñeya kekecya ic embac sasala ionac énécmima doegina memañ zé mayec.

Kic hilic éréhéc mehiaru érécmiyc.

²⁹Wañu ieneñ Yeriko ama areña yanda waima kenjic imuaru tuñ yanda Yesu méndacmima kenjic. ³⁰Kenjic, ninzu, kichilic ic éréhécnén hena giñgíñaguc tacma niñic Yesu imi hama orogicma keñu qacma zéyoc; Miñ Kewunira Dawidiac qeli, wéséga niñ nérécmína. ³¹Imuhuc qaric, ic tuñ ieneñ ac geriwiguc wañ érécmima qetali érécmima acgira qaimac niñac ac wañéremigic, néñ iereñ muñguc yanda qacma zéyoc; Miñ Kewunira, Dawidiac qeli, wéséga niñnérécmína! ³²Qaric Yesu tilanzima namma ururuma zéyec; Iri némacac wañ érécmiman niñac wanzaoc? ³³Qesi érécmiyu zéyoc; Miñnira, niri kicnira hima hémbi niñac wanzic. ³⁴Imuhuc zéyic Yesunén ewa biric wañ érécmima kicgira osiyu imuarunec kicgira hima Yesu méndaroc.

Yesu Yerusalem enu hériañ memigic.

21 ¹Yesu zéma tohotoho ichéra ieneñ Yerusalem hosuraiguc kenjic nalé imuaru, Oliwa boñaiguc Betfage ama areña taru imuaru

J 20:22 Kiwi méranén ooya tosaraiguc; Doku naec haka wañ némmu imi wañ énécmigic hia naecmu?

keremma Yesunénj tohotoho ichéréra éréhéc méli érécmima yomuhuc zéyec; ²Iri eri wéségiraiguc ama areña taczac imuaru kemma nalé idacmuarunec donki ménj merawaguc qatégic nanjic iricmaoc. Iricma imi hulacma oragicma nuac muru hamaoc. ³Wañu ménjnéj ara ménj érézémuiguc Minj Kewunénj imuac niñac wanžac imuhuc zéyic imuarunec donki éréhéc imi méli érécmimac. ⁴Wañu imi moczonj kua meme ic ménjac ackuažéc yomuhuc zéyec imi hélaguc wammac niñac imuhuc hicñiyec; ⁵Béracna Zion yomuhuc éžégic; Hénna! Ic kewuganénj guac hazac. Inénj gum bénžénžénj wamma donki qahaiguc tacma hazac, donki merawa qahaiguc. ⁶Wañu tohotoho ic éréhéc ierenj kemma Yesunénj éréžéyec séc wanžoc. ⁷Wamma donki zéma merawa imi oragicma hayic séwi usugina imi iorac qacgiraiguc lémbécgic Yesu imuac qacgiraiguc tarec. ⁸Wañu ic embac tunj yandanénj malekugina hetecgéma hénaiğuc lémbécgic keñec. Wañu tosanénj ic hawa harénjaguc imi kuma hénaiğuc témbécgic. ⁹Wañu ic tunj yanda walac andu wammima keñgic imi enenj yomuhuc zéma hérianj haimigic; Ohec wahec! Dawidiac qelia! Ohec wahec! Mérianğaguc, Minj Kewuninawac qaraiguc hahaya! Ohec wahec, kurumenj ouac ouyaguc! ¹⁰Wañu hama Yerusalem kereñu ama minjina momac yanda ienenj aurima welicgéma qesima zégic; Ic yomi mérénénj? ¹¹Qesigic ic tunj yandanénj énézéma zégic; Yomi kua meme ic Yesu, Galilaia baec Nažarete ama areña igucnec.

Yesunénj ocmuniguc haka biria wanğic nesi énécmiyu madacgic.

¹²Yesunénj ocmunj téréyaiguc emma imuac sombenjiguc iwawai nénnagémba wamma nanğic imi nesi énécmima soukiwa meamugic ionac zae zéma kembo nei haigic ionac tatac imi meleşu madarec. ¹³Imuhuc wamma yomuhuc énéžéyec; Ac kiwi yomuhuc oyecac hezac; Nuac amana imi zéwelec welecac ama zému zéyec, néj ini imuhuc wanğic kowu nene ionac bañec ésécnec wanžac.

¹⁴Wañu kic hilic zéma ic puriña ienenj ocmunj téréyaiguc iwaru hagic mehiaru énécmiyec. ¹⁵Wañu hofac oo ic kiwahécgina zéma hénac acac kiwi ic ienenj haka welic welicgia Yesunénj wanğec imi zéma nambérac ienenj ocmunj téréyaiguc qacma, Ohec wahec, Dawidiac qeli! zégic inicgic qerigina biriyc. ¹⁶Wañu qesima zégic; Gi nambérac ienenj némac ac zézu imi hia ninžan? Imuhuc zégic, Ninžua zéma énéžéyec; Ini imi ac yomuhuc hezac imi ménj ménda olongic? Nambérac zéma namu nene ionac kuaginaiguc mepé qepési hai énécminec. ¹⁷Imuhuc zémaguc wai énécmima ama areña yanda deminğaguc imuacnec mama kemma Betania ama areñaiguc kemma sinjya imuaru kerec.

Yesunénj fik ic saec ac wammiyu humuyec.

¹⁸Sinjunec ama areña yanda imuaru lilingéma kemmanj zé kemma hénaiğuc nene niñac wanğec. ¹⁹Imuhuc wamma héñu hénac giñgiñaiğuc

fik ic ménj nanju imuaru kemma hocma héla ménj qahac, néj harénja sac hémma fik ic imuac zéyec; Nalé tetecgia qahac guarunec héla ménj ménda hicñimac. Imuhuc zéyu fik ic imi nalé imuarunec humuyec. ²⁰Tohotoho ichéra ienen haka imi hémma welicgéma zégic; Fik ic yomi dimuhuciguc focdac humuzac? ²¹Zégic Yesunénj acgina melemma énézéyec; Ni hélacnec énézézua, ini ewa éréhéc ménda wamma ninzénjgému imi haka fik ic imiguc hicñiyec imuhucya sac qahac, néj baec boña yomuac niñ yacma kemma konduniguc hiñgacna zégic imi acguc hia hicñi énécmimac. ²²Ini zéwelec aiguc iwawai imuac me imuac ninzénjgéma zéwelecgcic imi moczon niñénécmiyu medacmu.

²³Wañu kenkecma Yesunénj ocmuñ téréyaiguc emma ackuazéc ku énécmima keru hofac oo ic kiwa hécgina zéma galeñ ienen iwaru kemma yomuhuc zéma qesimigic; Gi némac kuc buñanéñ ai imi meanzan? Mérénenj kuc buña imi géñec? ²⁴Zégic Yesunénj ac yomuhuc zéma melen énécmiyec; Ni acguc ac momacguc qesi énécmiwa nézégic nimmaguc neñ imuhucyanec némac kuc buñaguc ai yomi meanzua imi énézémanj. ²⁵Yohaneac doku naec haka imi dimuacnec hayec? Kurumenj igunec me ic igucnec? Imuhuc zéma qesiyu ienen eñawu ac yomuhuc eminingic; Kurumenj igunec hayec zéni némac niñac ménda ninzénjgé migic zémac. ²⁶Wañu ic embac ienenj Yohaneac Anutuac kua meme ic zéma ninzénjgéanzu imuac niñ ic igucnec hayec zéwiñ zéni ionac niñac zénénjnina hirizac. ²⁷Imuhuc zéma Yesu yomuhuc ézégic; Ménda ninziñ. Imuhuc zégic duña Yesunénj yomuhuc énézéyec; Ni imuhucyanec némac kuc buñaguc iwawai yomi wañanzua imi ménda énézémanj.

Niñ tohotoho hakawac qeqaiñ ac zéyec.

²⁸Ini dimuhuc ninzu? Ic méñnéñ nanhéréra keric, naña walac iwac kemma ézéyec; Naña gi erac kemma waiñ ai mena. ²⁹Imuhuc zéyu melemma zéyec; Ménda kemmanj. Imuhuc zémaguc duña ewaya melemma keñec. ³⁰Wañu man goc imi naña méñac muru kemma imuhucyanec ézéyec. Zéyu melemma zéyec; Man gocna hia kemmanj. Wañu inénj imuhuc zémaguc ménda keñec. ³¹Sucgiraiguc mérénenj man gocac ewa siñ méndacma wañec? Zéyu melemma zégic naña walac. Zégic Yesunénj énézéyec; Ni hélacnec énézézua, takis meme ic zéma héna yanda embac enej ini onogicma walac Anutuac héngaleñ amaiguc keremmu. ³²Yohanenénj haka solañawac héna énézémanj zé hayec. Wañu ini ménda ninzénjgégic, néj takis meme zéma héna yanda embac enej ninzénjgégic. Wañu ini haka imi hémmaguc kileñdac ewagina ménda melemma ménda ninzénjgégic.

Soukiwa ai ic biria

³³Qeqaiñ ac ménj zéwa niñgic; Ai miñina méñnéñ baec méñiguc waiñ ai medacma demij meyu lelecgéyec. Wañu waiñ héla dokuya

memeyawac hogoc ménj meyacgéma imuaru galenj meme ama héngeŋa lesu herec ménj megic eŋec. Imuhuc wamma boŋ meme ai ic ionac méraginaiguc haima baec ménj keŋec. ³⁴Kemma keru héla metocgémuac naléya ducŋiyu welenj qeqe ichéra ienenj héla memu niŋac boŋa meme ai ic ionac muru méli énécmiyu keŋgic. ³⁵Boŋa meme ai ic ienenj welenj qeqe ic énépésima ménj humumia qegic, ménj qehumugic, ménjac hocnéŋ héigic. ³⁶Imuhuc waŋgic muŋguc welenj qeqe ichéra zaŋgégina walac keŋgic imi ogicma méli énécmiyu keŋgic. Waŋu séc imuhucyanec waŋ énécmigic. ³⁷Waŋu tetecgiaiguc naŋa mélima yomuhuc zéyec; Ienenj naŋna imi eeya héimimu. ³⁸Waŋu boŋa meme ai ic ienenj naŋa hémma yomuhuc zéma eminiŋ waŋgic; Ic yomi kecma ai yomuac mératéc meme ic wammac imuac hagic qeni humuyu mératéc aiya yomi neŋaoc mewij. ³⁹Imuhuc zéma waiŋ ai igucnec késama héréma séŋgaŋgeŋ hiŋgacma qehumugic. ⁴⁰Imuac nalé ménjac waiŋ ai miŋinanénj lilingéma hamac imi boŋa meme ai ic imi dimuhuc waŋ énécmimac? ⁴¹Imuhuc zéyu melemma zégic; Ai ic biria imi humuc zérabéra mihicŋi énécmima waiŋ ai imi ai ic qacguc ai yawuŋ nalé séc héla hianec haimimuac séc ionac méraginaiguc soukiwa niŋac ai imi hai énécmimac. ⁴²Yesunénj muŋguc toroqema zéyec; Ini kiwi téréyaiguc ac ménj yomuhuc hezac imi ménda oloŋanzu? Mericqe ic enenj hoc ménj héŋara mema giligic keŋkeŋa iminénj ama imuac hoc oruha waŋec. Haka imi Miŋ Kewuac murunec hicŋiyu kicninanénj hénni welic welicgiaguc wanzac. ⁴³Imuac niŋac ni énézézua, Anutuac héŋgalénj ama areŋa yanda imi méragina igucnec onagicma baera ménjac ic embac héla mihicŋimu ionac méraginaiguc hai énécmiyu memu. ⁴⁴Ic ménŋénj ménj hoc imuac qahaiguc mayu zéŋgédacmac. Waŋu hoc iminénj ic ménjac qahaiguc mayu qéséŋu bororoŋa wammac.^k

⁴⁵Waŋu hofac oo ic kiwahécgina zéma Farisaio ic ienenj qeqaiŋ ac imi eŋaŋ niŋ imuhuc zéyec imi niŋtegicgic. ⁴⁶Waŋu ienenj imi héna ménj mihicŋima Yesu késawiŋ zé hochoc ai megic. Waŋu ic embac ienenj Yesu imi kua meme ic zéma nimmigic imuac niŋac zénéŋgina hiriyec.

Zammarénj memeac qeqaiŋ ac.

22 ¹Yesunénj acgina melemma muŋguc qeqaiŋ ac wamma yomuhuc énézézec; ²Kurumeŋac héŋgaleŋ ama areŋa yanda imi ic kewu ménŋénj naŋawac zammarénj aria wammizac ésécnec. ³Zammarénj ariacwac hamu niŋac kiwi oénécmiyec imi onac unurugic hamu niŋac welenj qeqhéra méli énécmiyu kemma énézégic, néŋ ienenj hawiŋ zé ménda waŋgic. ⁴Waŋu welenj qeqe tosara muŋguc méli énécmima yomuhuc énézézec; Héihéré énécmiyi imi onac yomuhuc énézému; Ningzu! Ni mariawac nene yanda oma nuac burumakao zéma beric yaŋ haléc

^k 21:44 Kiwi méranénj ooya tosaraiguc kembaja 44 yomi ménda hezac.

yandaguc qe oma iwawai moczoŋ zérénqérén wamma haidacɣua imuac zammarén ariaciguc hagic. ⁵Žéyu kemma énézégic, nén gezac qeqe ménda wamma ménénén aiaiguc keŋu, ménénén nénagémba ai niŋac keŋec. ⁶Waŋu tosara enen ic kewuac welen qeqehéra imi énépésima zédesi énécmima unuhumugic. ⁷Imuhuc wangic ic kewu iminén qeri biric nimma yaré ic tuŋa mén méli énécmiyu kemma sac nene ic imi unudacma ama areŋgina kumugic zedarec. ⁸Waŋu welen qeqehéra énézéma zéyec; Zammarén aria imi bec mézézéŋgéwa hezac, nén ic unuruyi imi enen eeginaguc ménda wanɣu. ⁹Imuac héná séraiguc kemma ic embac mihicŋimu séc unurugic zammarén ariacwac hamu. ¹⁰Imuhuc žéyu welen qeqe ic enen hénáiguc séc kemma ic embac hia me biria mihicŋi énécmigic séc onagicgic hagic. Hama tacma keŋgic zammarén aria ama imi kuaya qeyec. ¹¹Waŋu ic kewunén ic embac hama tacgic imi inicmaŋ zé éréma hénu ic ménénén owo malekuya séha ménda haima hama tarec. ¹²Taru ézéyec; Ala gi némac niŋac zammarén ariacwac maleku ménda héima hazan? Imuhuc qesimiyu ic imi ac mén zéman zé osiyec. ¹³Waŋu ic kewu iminén welen qeqe ic yomuhuc énézéyec; Héná méria dérécgéma séŋgaŋgeŋ siŋi tunumaŋiguc giligic, imuaru siacma zéra kima tacmac. ¹⁴Sasala unurugic, nén gési énécmima énépésimacac séha imi éréhécdac.

Takis haihaiyawac qesiqesi ac.

¹⁵Yesunén imuhuc žéyu tecgéyu Farisaio ic ienen amaginaiguc kemma aɣoroma acnéŋ simba mén dimuhuc meni kima zéma niŋarenégic. ¹⁶Niŋaren géma eŋaŋ tohotoho ichécgina zéma Herodeac ichéra tosara momacnec méli énécmigic Yesuac hama zégic; Kiwi ic, gi imi ic héla, Anutuac haka imi hélacnec ku nénécmianzaŋ. Gi ic inicmaŋ zé séwiginawac ménda héŋanzaŋ imuac ic eŋeŋa me mamaya ionac kicginaiguc ewa éréhéc ménda waŋanzaŋ. ¹⁷Imuac efima zéna ninni. Geŋ niŋna Kisawac¹ takis haianziŋ imi héná ac logizac me qahac? ¹⁸Zégic Yesunén ionac qeri biric imi niŋtegicma zéyec; Ikoc ic ini némac niŋac acnéŋ simba menénzu? ¹⁹Takis buŋawac soukiwa mén nézéna hémba zéyec. Žéyu Denarion momacguc mema hagic. ²⁰Waŋu yomuhuc qesi énécmiyec; Yomi mérac ireha zéma némac kiwi ogic hezac? ²¹Žéyu zégic; Kaisawac, imuhuc zégic énézéyec; Imuac Sisawac buŋa imi Sisa mima, Anutuac buŋa imi Anutu mimu. ²²Imuhuc žéyu ienen welicgéma waima keŋgic.

Humuc igucnec yacyac imuac qesiqesi ac.

²³Ai meme imuaru Sadukaio ic humuc igucnec yacyac ménda hezac zéanɣu imi enen Yesuac muru hama yomuhuc qesimigic; ²⁴Kiwi ic,

¹ 22:17 Qac imuac hénia imi; Romawac ic kewu. Qac imuac hénia imi; Romawac ic kewu.

Mosenéj yomuhuc nénézéyec; Ic mén nambéracya qahac humumac imi munianéj qawéra mema darawac buja qeli mihicjimak. ²⁵ Wañu sucninaiguc dac muna 7 kecgic dacginanéj embac mema nambéracya qahac kecma humuyu, iwac iniña muniawac mériaiguc opocma kejec. ²⁶ Andia zéma andiawac andia imuhucyanec wañgic keñu 7 moczoñ imuhuc wandacgic. ²⁷ Imuac tetcgiaiguc embac imi acguc imuhucyanec humuyec. ²⁸ Wañu ienej momac yanda embac imi megic imuac niñ embac imi humuc igucnec yacyarawac naléyaiguc 7 ionac murunec mérac iniña wammac? ²⁹ Zégic Yesunéj yomuhuc melemma énézéyec; Ini kiwi téreya me Anutuac kuha imi ménda niñasarima dindiñanec ménda niñyacézu. ³⁰ Humuc igucnec yacyarawac naléiguc imi ic me embac ménda meamumu. Imuaru imi zammaréñac buja qeénécmimia imi ménda hemac, néj kurumeñac Anutuac kua meme uña ésécnec kecmu. ³¹ Wañu enej humuc igucnec yacyarawac Anutunéj ac yomuhuc énézéyec imi ménda oloñgic? ³² Ni Abarahamac Anutu, Isakawac Anutu, Yakopac Anutu zéyec imi ménda oloñ héñanžu? Anutu imi humuc ic ionac Anutu qahac, néj kic qeli ic ionac Anutu keczac. ³³ Ic tuñ yanda ienej Yesunéj imuhuc ku énécmiyu nimma welicgéjic.

Héna ac eñeña.

³⁴ Yesunéj acnéj Sadukaio ic menéñqe énécmiyu ara melemmuac séc qahac wañec. Wañu imuac surucya imi Farisaio ic ienej nimma azorogic. ³⁵ Azoroma ionarunec héna acac kiwi ic méñnéj Yesu batucgé mima yomuhuc zéyec; ³⁶ Kiwi ic, héna ac suginaiguc némac acnéj eñeña wanzac? ³⁷ Zéyu Yesunéj yomuhuc ézéyec; Gi ewa qeriga moczoñnec qerí uñaga moczoñnec zéma niniña moczoñnec Miñ Kewu Anutuga siña nimmiwésémañ. ³⁸ Héna ac iminéj walac walac wanzac. ³⁹ Séha imuhucyanec ménj hezac imi yomuhuc; Gi gengac niñac siñniñ wañamuanzañ séc alagawac siñniñ wammiwésémañ. ⁴⁰ Héna ac éréhéc imuaru mia héna ac tosara moczoñ zéma kua meme ic ionac ac moczoñ imi koro koroyawac nanzac.

Dawidiac naña imuac qesiqesi ac.

⁴¹ Farisaio ic azoroma kecgic Yesunéj yomuhuc qesi énécmiyec; ⁴² Ini Kristoac^m dimuhuc niñanžu? Mérac qelia? Zéyu zégic; Dawidiac qelia. ⁴³ Zégic Yesunéj énézéyec; Imuhuc wañu Dawidi i Uñanéj ézéyu dimuhuc niñac Kristoac, Miñ Kewuna zémima yomuhuc zéyec? ⁴⁴ Miñ Kewunéjⁿ nuac Miñ Kewuna ézéyec; Guac hazéchécga hénagawac duandiaiguc tocgo énécmidacba tecgémac nalé sura imuac séc gi hama héinaiguc tacbésémañ. ⁴⁵ Dawidinéj Kristoac Miñ Kewuna zémiyeciguc

némaciguc iwac qelia wammac? ⁴⁶Imuhuc zéyu ic ménj ara ménj ménda melenjec. Wañu nalé imuarunec éréma emma ménjnénj ménj ac ménj efima ménda qesimigic.

Yesunéj Moseac héná acac kiwi ic zéma Farisaio ic aciguc onoporec.

23 ¹Wañu Yesunénj ic tunj zéma tohotoho ichéra yomuhuc énézéyec; ²Héná acac kiwi ic zéma Farisaio ic imi Moseac tataciguc tacanzu. ³Imuac niñ ac zéanzu imi moczonj nimma tohodacmu, néj wawanj memegina imi ménda méndacma wammu. Hénia imi yomuhuc; Ienenj ackuazéc imi kuanénj sac zéma ménda tohoanzu. ⁴Wañu ienenj hinac réwéria bisiqaténj wawanjawac séc qahac imuhucya dérécgéma ic onac huaginaiguc haimaguc enjaoc imi iwawai imuhucya meyacbiñ zé méragina merawa ménj ménda haianzu. ⁵Iwawai wajanzu imi moczonj icnéj inicsoromu niñac sac wajanzu. Pakaginaiguc kiwi téréyawac katapaya meyandima zéwelecac niniñ héiqeli qeliac susuria imi maleku ginaiguc horuacnec meyandima haianzu. ⁶Wañu ariaciguc azoroma tatabac ou walac taczac imuac siña nimma tocgotocgo amaiguc ic kiwawac tatabac imuaru tacbiñ zé wajanzu. ⁷Nénnagémba sombenjiguc méra qeqe wañ énécmima kiwi ic zéénécmimu niñac wajanzu. ⁸Wañu ini imi kiwi ic zéénéc mimuac ménda wammu. Kiwi icgina imi momacguc sac keczac. Ini imi moczonj dactmuna wanzu. ⁹Wañu baeciguc ic ménjac niñ manjoc ménda zémimu. Onac manjocgina imi momacguc sac kurumenjiguc kecancac. ¹⁰Wañu galeñ zéénécmimu niñ ménda wammu. Galeñ momacguc sac keczac imi mia Kristo. ¹¹Onarunec kunenjanénj tosara ionac welenj qeqe ic wammu. ¹²Ménjnénj ménj enjeya niñac niñu enj imi memamimac. Ménjnénj ménj enjeya niñac niñu mamac imi meemmimac. ¹³Saecginaguc, ini héná acac kiwi ic zéma Farisaio ic! Ini ikoc ic. Ic embac ionac kicginaiguc ini kurumenjac héngaleñ ama areña yandawac naguya imi hézicgéma namma enjañ ménda keremma ic tosara kerembiñ zé wanzu imi imuhucyanec ménda wai énécmigic kereñanzu. ¹⁴(Ménda hezac).^o ¹⁵Saecginaguc, ini héná acac kiwi ic zéma Farisaio ic! Ini ikoc ic. Ini ewa qeri melenj melenj ic momacguc mihicñiwiñ zé baec zéma kondunj tiricma keñanzu, néj ménjnénj ewaya melenj wagicma mebirigic sécgina onogicma geric siawac buña wajanzac. ¹⁶Saecginaguc, ini ic kiwa, kicgina hilichilicgia! Ini yomuhuc zéanzu; Ocmunjiguc koroma zéselimuiguc héla qahac wammac, néj soukiwa goli ocmunjiguc hezac imuaru koroma zéselimuiguc imi ac iminénj sipacgé énécmimac. ¹⁷Ic

^o **23:14** Kiwi méranénj ooya tosaraiguc yomuhuc ooyawac hezac; 23:14 Héná acac kiwi ic zéma Farisaio ic, kic welenj wawaña ini! Ini malé ionac ama gericgina qécgéma kic welenj wamma zéwelecgina mehorugima zéanzu. Imuac niñac ini saecginaguc! Képésic ginawac bakia kunenj yanda melenj énécmimac.

qelaṇa zéma kic hilic ini! Némac iwawainéṇ kuneṇ wanzac? Goli me goli météré mianzac ocmuṇ imi mia? ¹⁸Waṇu ménṇ yomuhuc zéanṇu; Zaki téréyaiguc koroma zézé seli ac zéyu héla qahac wammac, néṇ zaki téréya qahaiguc haihaiya sese imuac koroma zéseliyu ac iminéṇ sipacgémimac. ¹⁹Kic hilic ini, némac iwawainéṇ kuneṇ wanzac? Sese me sese météré mianzac zaki téréya imi mia? ²⁰Imuac ménṇéṇ zaki téréyaiguc koroma zéselimaciguc zaki téréya zéma iwawai moczoṇ imuac qahaiguc hezac imuac momacnec koroma zéselizac wammac. ²¹Waṇu ménṇéṇ ocmuṇiguc koroma zéseliyec imi ocmuṇ zéma ménṇ ocmuṇiguc kecanzac iorac muru koroma zéseliyec wanzac. ²²Waṇu ménṇéṇ ménṇ kurumeniguc koroma zéselimac imi Anutuac tatac zéma imuac qahaiguc tacanzac i acguc momacnec koroma zéselizac tanec wanzac. ²³Saecginaguc, ikoc ic ini, hénac acac kiwi ic zéma Farisaio ic! Ini miṇsupe zéma zuazua hénia hénia imi méndéṇṇic méra éréhéc waṇu imuacnec momacguc Miṇ Kewuac buṇa haianṇu. Waṇu nówécgeṇa hénac acac héla yéwéria tosara, kekec solana zéma goi héihéi zéma ninzéṇ ninzéṇ imi waidacṇic. Waṇu ménṇ nówécgeṇawac tohoma ménṇ nówécgeṇawac héṇacya ménda memuac heyec. ²⁴Ic kiwa, kicgina hilichilicgia! Ini gisic iwawai kaiwe momacguc kecma humumia imuhucya imi Anutuac gésima gilicic keṇanṇu, néṇ kamele yaṇ kuneṇ yanda imuhucya imi eṇaoc hémbaoc wamma qécgé énécmianṇu. ²⁵Saecginaguc ikoc ic, hénac acac kiwi ic zéma Farisaio ic ini! Ini zéic sokoc séwéla sac zuacma imuac qeriaiguc imi hémbaoc zéma séwíac siṇ imi tigiṇ kuaya qeanzac. ²⁶Farisaio ic, kicgina hilichilicgia! Ini sokoc zéma zéic imuac qeria imi walac zuacsorocgéna séwéla imuhucyanec lalacnec wammac. ²⁷Saecginaguc ikoc ic, hénac acac kiwi ic zéma Farisaio ic ini! Ini imi kic suaṇ mandéc ooya ésécnec séwéla imi héṇsoroc sorocgia, néṇ qeriginaiguc ic humumia ionac sicgina zéma iwawai gizoṇ bazona hénia hénianéṇ kuaya qema hezac. ²⁸Ini imuhucyanec séwiginanéṇ ic kicginaiguc solananima kecṇu, néṇ qerigina imi ikoc zéma hénac ac logilogi imi koya qema hezac. ²⁹Saecginaguc ikoc ic ini, hénac acac kiwi ic zéma Farisaio ic! Ini kua meme ic ionac kic suaṇ meyacgéma ic solana niṇqeli énécmimiawac iwawai imi hiabianec mezericma kumugic nananzac. ³⁰Imuhuc wamma ini yomuhuc zéanṇu; Yanda hécnina kecṇic nalé imuaru kecbiṇnec ieneṇ kua meme ic unugic toroqema méranina ménda énécmiwiṇnec. ³¹Ini haka imuhuc wamma eṇaoc kua meme ic unuaṇṇic ionac qelihécgina kecṇu imuac hénia imi kawéya qema zéasari amuzu. ³²Yanda hécgina kápésic waṇṇic imuac séciguc waṇṇic kuaya qeyu! ³³Mokoleṇ, qaté mokoleṇ imuac qeli ini, dimuhuc geric siawac buṇa zétecgé énécmimia imuacnec qizizṇgéma ogicma kemmu? ³⁴Imuac mia ni nenaoc onac muru kua meme ic zéma niṇteṇic qinṇteṇic ic zéma hénac acac kiwi ic imi méli énécmiwa hagic ionarunec tosara unuhumugic tosara iciguc unuhumugic tosara

tocgotocgo amaginaiguc kémbijnénj unuma tauñ ménj igucnec tauñ ménj ununesi wañ énécmima kemmu. ³⁵Imuac niñac ic solañ Abelac sac igucnec hénima éréma ocmuñ téreyá zéma zaki téreyá suggiraiguc qegic humuyec Bakaraiauwac nañá Zarakiauwac sac mayec nalé imuac suraiguc baeciguc sac solañ madarec imuac kitiwa moczoñ onac muru lilingéma hamac. ³⁶Ni hélacnec téngénj énézéwa, haka imuac bakia moczoñ hicñisai youmi onac muru lilingéma hamac. ³⁷Yerusalem, Yerusalem, kua meme ic unuhumuma, méli énécmiyu hahaya imi hocnéñ énérianzanj. Kuruc neñgianénj merachéra qeñganánénj tizozo énécmianzac ésécnec neñ hatac dahec guac qelihécga tocgé énécmimanj zé wañi? Wañu ini imuac ewa siñsiñ ménda wañanñic. ³⁸Héngic imuac niñ amagina imi kisia wandaczac. ³⁹Zéwa niñgic, ini hocnémma keñkecma keñkecgic naléya ducñiyu némma yomuhuc zému; Ohec wahec, Miñninawac qaraiguc hahaya!

Ocmuñ téreyá imi kisi kiyonj wandacmac zéyec.

24 ¹Yesunénj ocmuñ téreyá igucnec mama keñu tohotoho ichéra ieneñ ocmuñ téreyá ézégic hémmac niñac iwaru hagic. ²Imuhuc wañgic inénj ac yomuhuc melemma énézéyec; Hélacnec énézéwa niñgic; Ini iwawai imi moczoñ hia hénzu? Wañu kecma imi moczoñ hézénégic madaru hoc méñnéñ hoc méñjac qahaiguc ménda hemac.

Nalé tetcgiawac asé kiwiya.

³Wañu Yesunénj Oliwa ic baec boñaiguc emma taru tohotoho ichéra eñacnec éléñnec hama zégic; Zéna ninni. Némac naléiguc haka imi hicñimac. Wañu guac hahagawac zéma baec yomuac nalé tetcgiawac séséc imi dimuhuc hicñiyu hémbiñ? ⁴Imuhuc zégic Yesunénj yomuhuc énézéyec; Kecma méñnéñ ikoc ménda wañ énécmimu niñac galeñ memu. ⁵Ic sasalanénj nuac qacnaiguc hama Ni Kristo^p mianénj zéma ic embac sasala ikoc wañ énécmimu. ⁶Wañu yaré hélawac suruc zéma imuac luhuc ac momacnec nimmu. Wañu auriwu niñac galeñ mema kecmu. Iwawai imuhucya kileñdac hicñimacac hezac, néñ imi tetcgia qahacnec. ⁷Baec méñjac ic embac ieneñ yacma baec méñjac ic embac hazéc wañ énécmimu. Héngaleñ ama méñjac ic embac ieneñ yacma héngaleñ ama méñjac ic embac hazéc wañ énécmimu. Wañu baera baeraiguc béti hicñiyu nañ memac. ⁸Wañu haka imi moczoñ azi kikiyawac hénihénia. ⁹Wañu nalé imuaru ic embac eneñ ini zérabéraiguc onopocma unuhumumu. Wañu ini nuac qacna niñac wamma baec séc ic embac eneñ hazéc wañ énécmimu. ¹⁰Wañu nalé imuaru ic embac sasalanénj manam batuciguc mama unumac. Wañu eñaoc hésa amaiguc opocamuma hazéc wañamumu.

¹¹ Waṇu kua meme ic ikora sasala hicṇima ic embac sasala ikoc waṇ énécmimu. ¹² Waṇu hénac ac logilogi haka imi saiye ic embac sasala ionac goi héihéigina iminéṇ saṇgeṇ qedacmac. ¹³ Waṇu ménṇéṇ mén naṇseligiye tetcgia hayu késaye kekec hémbénaṇa kecmac. ¹⁴ Waṇu kurumeṇac héngaleṇ amawac buṇa suruc hiabia iminéṇ baec séc ic embac ionac muru zésaigic kendacmaguc imuaru mia nalé tetcgia hamac.

Anutu zébiri qébiri wammimia.

¹⁵ Imuac niṇ ini kua meme ic Danielnéṇ zéyec séc Biria miṇina iwawai mebirianzac iminéṇ ocmuṇ téryaiguc naṇu hémma niṇtegicmu. (Olonzu ini hénia imi niṇ asarimu.) ¹⁶ Nalé imuaru Yuda baeciguc kecmu imi eneṇ baec boṇaiguc néngacdacmu. ¹⁷ Ménṇéṇ mén ama qahaiguc naṇkecmac imi iwawai ama qeriaiguc hezac imi memaṇ zé ménda mama emmac. ¹⁸ Waṇu ménṇéṇ mén aiiguc kecmac imi maleku andiaiguc hezac imi memaṇ zéma ménda lilingémac. ¹⁹ Nalé imuaru imi embac hérginaguc zéma namu gumu énécmianzu ionac muru yéwéri yanda hicṇi énécmima hemac. ²⁰ Ini zéwelecmigic, kia naléya me Sabata naléiguc haka imi hicṇiwac niṇac. ²¹ Némac niṇ nalé imuaru réwéri kuneṇ yanda hicṇimac. Réwéri imuhucya imi baec kurumeṇ zéyu hicṇiyec imuarunec éréma deguc mén ménda hicṇiyec. Waṇu imuac andiaiguc kecmu muṇguc mén imuhucya ménda hicṇimac. ²² Waṇu nalé imi ménda mehotoṇiwac nec séwiguc ic moczoṇ humudacmunec. Waṇu gési énécmimia ionac niṇ wamma nalé imi meducṇimac. ²³ Waṇu nalé imuaru ménṇéṇ mén énézéma Héngic, Kristo^q i you, me Kristo i erimi zégic, ménda niṇzégému. ²⁴ Kristo ikora zéma kua meme ic ikora sasala hicṇima séséc kuneṇ yanda zéma haka méréra memu. Waṇu wammuac séc waṇu gési énécmimia momacnec mesoho énécmiwiṇ zé batucgé énécmimu. ²⁵ Niṇzu ni haka imi ménda hicṇiyunec walac énézézua. ²⁶ Imuac mia baec kisiaiguc Kristo hicṇima nanzac zémuiguc ménda kemmu. Waṇu Kristo imi ama ménac qeriiguc taczac zégic imi acguc ménda niṇzégému. ²⁷ Piliticnéṇ néwéc Is iguc hicṇima néwécgeṇ Wes iguc kerezac ésécnec Icac Naṇawac hama hicṇi énécmimia imi tanec imuhucyanec wammac. ²⁸ Qamoc hezac imuaru kunta nei eneṇ tocgému.

Icac Naṇawac hahaya.

²⁹ Qenzeṇ manzeṇ yanda imi tegémac nalé idacmuaru imi kaiwe siṇidéngéyu maso acguc asaha qahac wammac. Waṇu ménni sikilu kurumeṇ igucnec tegéma madacgic kurumeṇac kuhanéṇ hirimac. ³⁰ Nalé imuaru Icac Naṇawac sésécnéṇ kurumeṇiguc wininiye hémmu.

Nalé imuaru baera baera ic embac enej siacma qacma namma Icac Nañanénj kuc yanda zéma kiwi asahaguc hosusuiguc mayu héndacmu. ³¹Inénj témuj héténj yandaguc kua meme uñahéra méli énécmiyu hamu. Hama gési énécmimia imi kurumeñj nówéc nówéc baec wañgoñja kembonj qahac igucnec moczonj tocgé énécmimu.

Fik icac pakeñ ac.

³²Fik icac séséc imi niñareñgému. Hawanénj dokuyaguc bébélacgia wañu haréña hicñiyu nalé geriwiguc ducñizac imi niñasarianzñj. ³³Imuhucyanec ini haka imuhucya imi hicñiyu héndacma Icac Naña hosucginu hama naguiguc nanzac imi niñtegicmu. ³⁴Ni hélacnec énézézua. Hicñisai youmi ménda qahac wandacmunec haka imi moczonj hicñidacmac. ³⁵Baec kurumeñj qahac wammac, néñ nuac ackuažéc imi ménda qahac wammac.

Técnina nimma kecbiñac hezac.

³⁶Wañu imuac ai memeya zéma kaiwe kiwa imi ic méñnéñ ménda ninzac. Kurumeñac kua meme uña me Naña acguc ménda ninzac, néñ Mañgoc eñeyanec sac ninzac. ³⁷Icac Nañawac hahaya imi Noawac naléiguc hicñiyec ésécnec hicñimac. ³⁸Ic embac enej nene zéma waiñ doku nežélélénj wamma ic embac meamumanec kecgic doku qaoñ hicñiyu Noanénj zéiciguc eñec. ³⁹Ic embac enej ménda niñasarimanec kecgic doku qaoñ luma kisañénécmima keñec. Icac Nañawac hahaya imi acguc imuac séciguc hicñimac. ⁴⁰Nalé imuaru ic éréhéc aiiguc keríc méñ wagicma méñ waiyu tacmac. ⁴¹Embac éréhéc hoc hilañanénj héla qésémma taric méñ wagicma méñ waiyu tacmac. ⁴²Minj Kewuginanénj némac naléiguc^r hamac imi ini ménda ninzu imuac ini zenzeñ qeli qeli kecmu. ⁴³Ini hénia yomuhuc niñanzu; Ama méñac miñinanénj némac naléiguc kowu nene enej hamu imi nimbacnec zenzeñ qeli qeli keru ama imi ménda héžéñgégwunec. ⁴⁴Wañu ini acguc zérénj qérénj wamma kecmu. Ini ménda nimmanec kecgic Icac Nañanénj hamac.

Welenj qeqe ic héla zéma ikora.

⁴⁵Mérénénj welenj qeqe solaña zéma niñtegic qñtegicyaguc wañu gésimiyu miñinawac murunec amayawac hénia géséhéra énépésima naléya méndacma nene yaka méndénj énécmimac? ⁴⁶Minjananénj hama welenj qeqe ic imi haka imuhuc wamma keru hémmaciguc welenj qeqe iwac muru mériañ hemimac. ⁴⁷Ni hélacnec énézézua, imuhuc wañu miñinanénj iwawaiya moczonj welenj qeqe iwac mériaiguc haimidacmac. ⁴⁸Nénj welenj qeqe biria kecma qerianénj miñna imi focdac ménda hamac

^r 24:42 Me nalé kiwaiguc.

zéma, ⁴⁹ai momachéra unuhéi wamma alahéra iniguc doku seli nema kecmac imi ⁵⁰nalé ménj ménda nimma kekera imuaru, wañu kaiwe kiwa ménj ménda nintegirec imuaru welenj qeqe iwac miñinanénj hamac. ⁵¹Hama elicgémima^s ikoc ic ionac séciguc bakia melenj miyu imuaru ewa biric wamma siacma zéra aric aric kima kecmac.

Embac buña qeénécmimia.

25 ¹Kurumeñac héngalenj ama imi embac seraña méra éréhécnénj eu buñagina mihicñiwij zé kifagina késama kenjic ésécne. ²Wañu ionac murunec embac seraña méra ménj imi qelaña, wañu embac seraña méra ménj imi nintegic qintegic ginaguc. ³Qelaña ienenj kifagina megic, nénj dokuya ménda mema kenjic. ⁴Wañu embac nintegic qintegic ginaguc ienenj imi kiruñiguc dokuya tima kifaginaguc momacnec késama kenjic. ⁵Wañu eu buñagina imi naléya mehorugima ésénj ésénj hayu embac enenj moczonj gaunénj qélélénjgé énécmiyu mama hegic. ⁶Hegic siñi namuñaguc qac ménj yomuhuc hicñiyec; Héngic, eu buñagina hazac! Focdac mama hama héihérémic. ⁷Imuhuc zégic embac seraña enenj moczonj qelima yacma zérénj qérénj wamma kifagina mindiñigic. ⁸Wañu qelaña ienenj nintegic qintegic ginaguc ionac yomuhuc énézégic; Kifanina imi békémañ zé wanzac imuac dokugina kisima méndénj nénécmigic. ⁹Imuhuc zégic embac nintegic qintegic ginaguc enenj yomuhuc melemma énézégic; Méndemma haini ménda sécgé nénécmiyu neñanj moczonj osiwij niñac. Imuac ini qisicnec amaiguc kemma sécgina boñ megic. ¹⁰Imuhuc zégic ienenj kifa dokuya boñ mewij zéma kemma kecgicnec suraiguc eu buña imi haréyu embac seraña zérénj qérénj wamma kecgic ienenj eu buñaginaguc momacnec zammarénj ariaciguc kereñgic naguya héigic. ¹¹Imuac andiaiguc embac seraña tosara hama zégic; Miñ Kewunina Miñ Kewunina nagu imi aunénécmia. ¹²Zégic zéyec; Hélacnec énézéwa niñgic neñ ini ménda niñénécmizua. ¹³Hénia imuac niñ ini zenzej qeli qeli kecmu. Ini imi némac naléiguc icac naña hamac imuac kaiweya zéma kaiwe kiwa ménda niñzu.

Ai memeac sese Anutunénj ewa hiawac nénécmiyec.

¹⁴Imi mia ic méñnéñ baec méñu kemmanj zé welenj qeqe ichéra unuruma iwawaiya hai énécmiyec ésécne. ¹⁵Ai memeac sécginawac énécmima méñac imi goli soukiwa méra ménj, méñac imi éréhé, méñac imi momacguc énécmima kenjic. ¹⁶Méra ménj meyec inénj focdac kemma soukiwa iminénj iwawai boñ mema nénzagémba ai mema méra méñac séc mesaiyec. ¹⁷Éréhé meyec i acguc imuhucyanec wamma éréhéac séc mesaiyec. ¹⁸Wañu momacguc meyec inénj kemma baec éséma miñinawac

^s 24:51 Kiwi tosaraiguc; Heriru éréhé wammac.

soukiwa imi musangéyu heyec. ¹⁹Nalé horua tecgéyu welen qeqe ionac miñinanén lilingéma hama iniguc momacnec tacma aigina dimuhuc megic imuac hénia zé qesiniñ wañec. ²⁰Méra mén meyec inén méra ménjac séc mesaima mema hama yomuhuc ézéyec; Miñ Kewu gi nuaru goli soukiwa méra mén nénnec, hénna neñ méra mén munguc mesaima mezua. ²¹Imuhuc zéyu miñinanén zéyec; Hiabia wañnec, welen qeqe hiabia zéma ic héla, gi ai komora imi hiabianec menec, imuac ni iwawai sasala haigémba guac miñga nuac ségiségiiguc toroqe nénnna. ²²Soukiwa éréhéc meyec i acguc hama zéyec miñna nuaru éréhéc nénnec, hénna you munguc éréhécac séc mesaizua. ²³Zéyu miñinanén zéyec; Hiabianec wañnec welen qeqe hiabia zéma ic héla, gi ai komora hiabianec menec imuac neñ iwawai sasala haigémba guac miñga nuac ségiségiiguc toroqe nénnna. ²⁴Wañu momacguc meyec inén hama yomuhuc zéyec; Miñna gi imi ic selia, ménda himicma mema, ménda méndén énécmima tocgoanzan imi ni niñasariyi. ²⁵Imuac zénén hiri wamma kemma guac soukiwa imi baec qeriaiguc musangéwa heyec. Guac iwawaiga yomi hénna. ²⁶Imuhuc zéyu miñinanén melemma zéyec; Welen qeqe biria mézé titigaguc, gi nuac ninna ménda himicma mema, ménda méndén énécmima tocgoanzua tanec wañec? ²⁷Imuhuc ninneciguc gi nuac soukiwa imi kilenñdac hofi amaiguc haiwañnec ni lilingéma hama soukiwa nengocya zéma sisia momacnec mewinec. ²⁸Imuhuc zéyu tecgéyu ai ic kiwa yomuhuc ézéyec; Momacguc iwarunec wagicma méra éréhéc kesa keczac iwac mina. ²⁹Iwawai hemimia inén ménjac késayu kindindiña wammac. Wañu ménda hemimia inén komodia hemiyec imi acguc wagiru qahac wandacmac. ³⁰Welen qeqe enomia yomi sénganñen siñi tunumañiguc nesigic hiñgacma imuaru ewa biric wamma siacma zéra aric aric kima kecmac.

Baera baera zégési énécmimac.

³¹Icac Naña eneya kiwi asahaguc kua meme uña moczon iniguc lilingéma hama eneya tatac asahaguc imuaru tacmac. ³²Tacma baera baera ic embac hénia hénia eneya kic ségériaiguc tocgé énécmima rama galeñnéñ rama zéma noniñ gési énécmianzu ésécnec gési énécmiyu enac enac nammu. ³³Gési énécmima rama imi héiyaiguc noniñ imi kanayaiguc onopocmac. ³⁴Nalé imuaru ic kewunén héiyaiguc nanzu ionac yomuhuc énézémac; Nuac Mañgocnawac mérian énécmimia ini haréma héngalen ama areña yanda baec kurumen zéyu hicñiyec nalé imuaru bec onac niñ wamma walac meyecac hezac imi mératéc késamu. ³⁵Neñ yaka niñ humuwa gumu néngic. Wañu doku niñ humuwa doku hima néngic neyi. Wañu ic kian kecba héihéré néngic. ³⁶Maleku niñac hocba maleku héinéngic. Hafi niyu néngalen wannéngic. Hésa amaiguc kecba hama néngic. ³⁷Imuhuc zéyu ic embac solaña enen zégic; Miñ Kewu nini némac

naléiguc gi yaka niñ humuna gémma gumugéñiñ? Némac naléiguc gi doku niñ humuna gémma doku hima géñiñ. ³⁸Némac naléiguc gi ic kian kečna gémma héihéré géñiñ? Némac naléiguc gi maleku niñac hocna gémma maleku héigéñiñ? ³⁹Némac naléiguc hafi giyec me hésa amaiguc tacna hagéñiñ? ⁴⁰Imuhuc zégic ic kewunéñ melemma zémac; Ni hélacnec énézéwa ningic, ini ninzéñ ninzéñ dacmuna hécna you nanzu ionarunec mamayagina méñac iwawai wammigic imi nuac wangic tanec wanzac.

⁴¹Wañu inéñ kanayaiguc nangic ionac yomuhuc énézémac; Saecginaguc, ini wainémma Biria miñina zéma iwac kua meme uñahéra ionac niñac geric hémbénaja walac meyu heyecac hezac imuaru hingacgic. ⁴²Ni yaka niñ humuwa ini yaka méñ ménda gumu néngic. Doku niñ humuwa ini doku méñ ménda hima néngic. ⁴³Ic kian kečna ménda héihéré néngic. Maleku niñac hocba maleku méñ ménda héinéngic. Hafi niyec me hésa amaiguc tacba ménda hama néngic. ⁴⁴Wañu ieneñ imuhucyanec melemma zému; Miñ Kewu némac naléiguc génni yaka niñ humunec me doku niñ wannec me ic kian wamma hanec me séwi usu niñac wannec me yañ hafi giyec me hésa amaiguc tacna méra ménda géñiñ? ⁴⁵Imuhuc zégic Ic kewunéñ yomuhuc melemma zémac; Ni hélacnec énézéwa, mamaya yomi ionarunec momacguc yomuac iwawai ménda wammigic imi mia nuac niñ ménda wangic wanzac. ⁴⁶Ini zérabéra tetcgia qahaciguc kerengic, ic solaña yomi eneñ kekec hémbénajaiguc keremmu.

Yesu qehumuwiñ zé sasangiaiguc eminimma niñarengégic.

26 ¹Yesunéñ ac imi moczoñ zédaru tecgéyu tohotoho ichéra yomuhuc énézéyec; ²Ini ninzu ésécnec ai meme éréhéc hama keñu nagu sacyaguc ogicma keñkeña imuac kendoñ wammac. Wañu Icac Naña ic héñgeña wéndaraiguc qemu niñac wamma wai énécmimu. ³Wañu nalé imuaru hofac oo ic eñeña zéma ic embac ionac galeñ hécgina ieneñ hofac oo ic kiwagina Kayafawac ama kewuyaiguc togégic. ⁴Tocgéma ikoc wammima Yesu imi éléñnec késama qewiñ zéma sasangiaiguc eminingic. ⁵Eminimma yomuhuc zégic; Kendoñ yandaiguc imuhuc ménda wambiñ, ic embac ieneñ qeweloñ qema qetali nénécmiwu niñac.

Yesu Betania amaiguc halécnéñ naecmimia wañec.

⁶Wañu Yesunéñ Betania ama areñaiguc séwi wizi ic zémimia Simonac amaiguc tarec. ⁷Tacma nene neyu embac méñnéñ iwac muru kemma haléc héméña hiabia, boña yanda imi iwac oruhaiguc qocgéma naecmiyec. ⁸Imuhuc wañu tohotoho ichéra ieneñ héngic qerigina biriyyu zégic; Némac niñac imi eñ audaczac? ⁹Iminéñ boña eñeña mema ic maqeqeya énécmimacac séc wambacnec. ¹⁰Imuhuc zégic Yesunéñ bec

niñtegicma yomuhuc énézéyec; Ini némac niñac embac zéhési wammizu? Embac imi iwawai hiabia wañ nénzac. ¹¹Ic maqeqeya imi nalé séc iniguc kecmu, néñ ni mia nalé séc iniguc ménda kecmaj. ¹²Embac imi haléc héméña hiabia séwinaiguc qocgé némma humuwa téñgénémmu imuac mia zérénj qérénj wañ nénzac. ¹³Ni hélacnec énézézua, baecac qahaiguc imuac me imuac buja suruc hiabia yomi zéauma kemmu séc haka embac yominénj wanzac imi acguc énézégic niñqelimimu.

Yudanénj Yesu méraginaiguc opocmaj zé ewa momac wañec.

¹⁴Nalé imuaru tohotoho ichéra 12 ionarunec ménj qara Yuda Kariot inénj hofac oo ic kiwa ionac muru kemma qesima énézéyec; ¹⁵Ni Yesu méraginaiguc opocba némac iwawai némmu. Imuhuc énézéyu ienénj soukiwa siliwa 30 migic. ¹⁶Wañu ic imi nalé imuarunec Yesu méraginaiguc opocmaj zé naléyawac horec.

Nagu sacyaguc ogicma keñkeña imuac kendonjiguc momacnec tacgic.

¹⁷Saménj yisya qahac imuac kendonj ducñiyu tohotoho ichéra enénj Seiyaiguc Yesu qesimima zégic; Nini deguc ama dimuaru nagu sacyaguc ogicma keñkeña kendonj imuac yaka omézézénj wangémbij? ¹⁸Imuhuc zégic yomuhuc énézéyec; Ini ama arenj yandaiguc keremma ic ménjac yomuhuc ézému; Kiwi icninanénj yomuhuc zézac; Naléna ducñizac imuac niñ tohotoho ichéna iniguc nagu sacyaguc ogicma keñkeña imuac kendonj imi guac amaiguc tacmaj. ¹⁹Wañu tohotoho ichéra enénj Yesu zéyec séc nagu sacyaguc ogicma keñkeñawac kendonj imuac nene imi memézézénj wangic. ²⁰Ama siñiyu Yesu imi tohotoho ichéra 12 iniguc momacnec nene newiñ zé tacgic. ²¹Nene nema tacma yomuhuc énézéyec; Ni hélacnec énézézua, onac murunec méñnéñ andé numac. ²²Imuhuc zéyu tohotoho ichéra ienénj ewa biric kunénj yanda wamma enac enac qesimima kemma yomuhuc zégic; Miñ Kewu, hélacnec ni qahac, imi ni me? ²³Wañu inénj yomuhuc énézéyec; Niguc momacnec zéiciguc yaka tindunégézic inénj mia andé numac. ²⁴Icac Naña imi kiwi téréyaiguc ooyawac hezac séc kemmac, néñ Icac Naña andé qemac inénj saecyaguc wammac. Ic imi ménda hicñiwacnec hia wambacnec. ²⁵Imuhuc zéyu Yuda kecma Yesu andé qeyec inénj yomuhuc melemma zéyec; Kiwi ic, hélacnec ni qahac, imi ni me? Imuhuc zéyu yomuhuc zéyec; Geñgaoc imuhuc zézanj.

Miñ Kewuac saménj zéyu héniiyec.

²⁶Wañu yaka nema tacgic Yesu saménj mema mozoc ac zéma méndémma tohotoho ichéra énécmima zéyec; Mema negic, yomi imi nuac séwi busuna. ²⁷Imuhuc wammaguc sokoc mema ewa hia ac zéma énécmima zéyec; Ini moczonj yomi negic. ²⁸Yomi sisipac acac sacna.

Képésic wai énécmiman̄ zé ic embac sasala onac niñac pocgé énécmimia. ²⁹ Zéwa niñgic, ni deguc muarunec wain̄ ic hésawac gocmia yomi muñguc ménda nema kecma nalé imuhucgen̄ Mañgocnawac hén̄galeñ ama areña yandaiguc iniguc wain̄ qeliawac nemañ. ³⁰ Wañu mepé qepési legic mén̄ héigic tecgéyu yacma Oliwa baec boñaiguc ken̄gic.

Yesunén̄ Petero bian̄ac ara ézéma goro ac wammiyec.

³¹ Wañu imuaru kemmanec Yesunén̄ yomuhuc énézéyec; Ac mén̄ yomuhuc ooyawac hezac; Ni rama galeñgina imi qewa rama tun̄a imi qeqelalan̄ qedacmu. Imuac niñ deguc sin̄iya ini moczon̄ wainém̄ma kendacmu. ³² Wañu humuc igucnec yacmaguc neñ mia kiwa meénéc̄mima Galilaia baeciguc walac kemman̄. ³³ Imuhuc zéyu Petoronén̄ ara melemma zéyec; Tosara eneñ moczon̄ waigémbu, néñ ni méndagucnec waigém̄man̄. ³⁴ Imuhuc zéyu Yesunén̄ zéyec; Ni hélacnec gézézua, sin̄i yomuaru kuruc ménda qarunec gi hatac haréwéc qaecgé némbésémañ. ³⁵ Imuhuc zéyu Petoronén̄ zéyec; Giguc humuwic zé hia humuwic, ni ménda qaecgé gémmañ. Inén̄ imuhuc zéyu tohotoho ichéra tosia moczon̄ imuhuanec zédacgic.

Yesunén̄ Gesemane baec boñaiguc zéwelerec.

³⁶ Imuhuc zéma kemma kisi mén̄ qara Gesemane imuaru keremma Yesunén̄ tohotoho ichéra yomuhuc énézéyec; Ni eri kemma zéwelec wamma kecbanec ini yomuaru tackecmu. ³⁷ Imuhuc zéma Petero zéma Zebedaioac nan̄hérera énépésima ken̄ec. Kemma niñyewér̄ima ewa biric wañec. ³⁸ Wañu énézéma zéyec; Ewa qerinanén̄ humucac déciguc hosuc gémacac séc ewa biric kuneñ yanda wanzac. Imuac ini you niguc kic qeli tacmu. ³⁹ Imuhuc zéma eñeyaoc komodia mén̄ kemma mama sicgéyu kic ségéria baeciguc mayu yomuhuc zéma zéwelerec; Mañgocna, hia wawañawac séc wañu qenzey man̄zey sokoc yomi ni nogicma kemmac. Wañu nuac sin̄nawac qahac, néñ gen̄ga sin̄gawac séc wambésémañ. ⁴⁰ Wañu imuacnec lilingéma tohotoho ichéra ionac hama iniru gau hekecgic Petoro qesimima zéyec; Ini niguc kaiwe kiwa momacgucac séc zenzey qeli qeli kecmuac séc qahac wañec? ⁴¹ Manambatuciguc maunuwac niñac, kic qeli kecma zéwelec wañgic. Ewa qerigananén̄ efizac, néñ séwiginanén̄ kuha qahac wanzac. ⁴² Imuhuc zémaguc muñguc kemma yomuhuc zéweleru hatac éréhéc wañec; Mañgocna, qenzey man̄zeyac sokoc yomi ménda newaguc ménda nogicmacac hezaciguc, guac ewa sin̄ga seligimac. ⁴³ Wañu lilingéma iniru kicgina yéwéria yanda wañu gaugina hekecgic. ⁴⁴ Imuhuc inicma onopocma muñguc kemma ac imuacnec zéma welerec. Weleru hatac haréwéc wañec. ⁴⁵ Weleru tecgéyu lilingéma tohotoho ichéra ionac hama énézéyec; Ini gaugina hezunec? Hén̄gic nalé bec ducñiyu Icac Naña imi andé qema képésic ic ionac méraginaiguc oporu emmac. ⁴⁶ Yacgic kenni! Andé qeqe icna you hazac.

Andé qemiyu Yesu késagic.

⁴⁷Ac imuhuc énézémanec naŋu, tohotoho ichéra 12 ionarunec mén, Yuda imi hayec. Waŋu i guc momacnec ic tuŋ yanda, hofac oo ic kiwa zéma galeŋ ieneŋ méli énécmigic tewi luacginaguc hagic. ⁴⁸Waŋu andé qeqe ic iminéŋ séséc areŋ mindiŋidacma bec yomuhuc énézéyu nimma hagic; Ic mén kiric nemiwa imi mia zéma késamu. ⁴⁹Waŋu ic imi focdac Yesuac muru hama Ohec wahec! Kiwi icna zéma kiric nemiyc. ⁵⁰Imuhuc waŋu Yesunén yomuhuc ézéyec; Ala, néma haka wammaŋ zé hazaŋ haka imuac mia wambésémaŋ. Imuhuc zéyu ic hagic imi eneŋ hama Yesu késagic. ⁵¹Imuhuc waŋgic Yesuguc naŋgic ionarunec méŋnéŋ méramma souya kupenja igucnec héréma hofac oo ic kuneŋac weleŋ qeqeya ménac gezawa qeriru mayec. ⁵²Imuhuc waŋu Yesunén zéyec; Souga kupeŋaiguc haina hiŋgaru. Méŋnéŋ mén sougina hérému imi sou zéraiguc humudacmu. ⁵³Ini niŋgic neŋ Maŋgocna ézéwa degucdacmi kua meme uŋahéra tuŋ yanda 12 ogicma méli némmacac séc qahac wanzac me? ⁵⁴Waŋu neŋ imuhuc wambinec, ackuazéc téréyanén imuhuc hiŋjimaŋ zézac iminéŋ dimuhuc héla héiwacnec? ⁵⁵Imuhuc zéma ic tuŋ ionac yomuhuc énézéyec; Ini némac niŋac sac nene énépésianzu ésécnec legic tewiginaguc hama népésiwiŋ zé wanzu? Ni kaiweya kaiweya ocmuŋ téréyaiguc tacma ic embac ku énécmiaŋi, waŋu ini ménda népésigic. ⁵⁶Waŋu haka yomi kua meme ic ionac kiwi imi héla héimaŋ niŋac yomuhuc hiŋjizac. Imuhuc zéyu tohotoho ichéra ieneŋ moczoŋ Yesu waimima néngacdagic.

Yesu hofac oo ic eneŋaginawac wésiaiguc naŋec.

⁵⁷Yesu késagic ieneŋ héréma hofac oo ic kuneŋgina Kayafawac ama kewuyaiguc keŋgic. Waŋu imuaru mia hena acac kiwi ic zéma galeŋ eneŋ tocgéma tacgic. ⁵⁸Waŋu Peteronén andéginu Yesu lakec méndacmima hofac oo ic kuneŋgina iwac demin qeriaiguc kereŋec. Keremma demin galeŋ ionac suginaiguc tetcgiaiguc dimuhuc wammimu imi hémmaŋ zé tarec. ⁵⁹Waŋu hofac oo ic kiwahécgina zéma ic kiwa moczoŋ Yesu qehumuwiŋ zé ikoc ac tosara qemuac séc mén mihicŋiwiŋ zé hochoc ai megic. ⁶⁰Waŋu héipuc ic ikora sasala wéséginaiguc hama naŋgic, néŋ ara mén ménda mihicŋigic. Waŋu imuac andiaiguc ic éréhéc wéséginaiguc hama naŋoc. ⁶¹Namma yomuhuc zéyoc; Ic yominén yomuhuc zéyec; Ni Anutuac ocmuŋ téréya héwuratima ai meme haréwéc imuac qeriaiguc muŋguc memizicgémaŋac séc. ⁶²Imuhuc zéyic nimma hofac oo ic kuneŋ imi yacma Yesu qesimima zéyec; Ac bakia mén ménda zéwésémaŋ? Hazéc waŋgemma zézaoc ac imi némac ac? ⁶³Qesiyu Yesu imi ara qaiyu naŋu hofac oo ic kuneŋginanén ézéma zéyec; Anutu kerecac keczac iwac qaciguc hélacnec zéselimaguc zéna ninni, Gi imi Anutuac Naŋa Kristo

me qahac? ⁶⁴Qesiyu Yesunénj melemma zéyec; Geñ mia bec zézan, wañu zéwa niñgic andiaiguc Icac Naña ni imi Kuc buñayaguc iwac méra héi igucnec tacma kurumeñac hosusu qahaiguc namma hawa néndacmu. ⁶⁵Imuhuc zéyu hofac oo ic kunenñinanénj malekuya muðuracgéma zéyec; Ic yomi Anutu zébiri mizac, imuac némac niñac muñguc héipuc ic tosara mihicñiwiñ zé wambiñ? Ninzu, eñeyaoc mia Anutu zébiri miyu nindaczu. ⁶⁶Imuac ini dimuhuc ninzu? Qesiyu ienenj zégicnénj; Ic yomi humucac buña. ⁶⁷Wañu Yesuac kic ségériaiguc sépécgέ héima méragina misicgéma qegic. Wañu tosanenénj nekañaguc otoma zégic; ⁶⁸Gi Kristo wanzañiguc zéhicñina, mérénénj guzac?

Peteronénj Yesu qaecgé miyec.

⁶⁹Nalé imuaru Petero imi demin qeriaiguc tarec. Taru welen qeqe embac ménénj iwac muru hama zéyec; Gi acguc Galilaia ic Yesuguc kecne. ⁷⁰Wañu inénj tacgic moczon yanda ionac kicginaiguc qaecgéma zéyec; Gi némac arawac zézan imi ni ménda niñacgézua. ⁷¹Imuhuc zéma sañgulañaguc keñu embac ménénj hémma ic embac imuaru nañgic imi énézéma zéyec; Ic yomi Nazarete ic Yesuguc keañec. ⁷²Imuhuc zéyu Peteronénj muñguc zéselima zéyec; Ni ic imi ménda ninzua. ⁷³Imuhuc zémaguc komora mén nañu tosara imuaru nañgic ienenj hosuru kemma Petero ézégic; Hélawac gi ionac arenj igucnec, némac niñ acgawac taneranénj zéhicñi génzac. ⁷⁴Imuhuc zégic inénj hénima saecgé amuma zéselima zéyec; Ni ic imi ménda nimmizua. Imuhuc zétecgéyu nalé idacmuaru kuruc qarec. ⁷⁵Qaru Petero imi Yesunénj ac yomuhuc ézéyec imi niñqeliyec; Kuruc ménda qarunec hatac haréwécac séc ni qaecgé némbésémañ. Imuhuc niñqelima séñgañgeñ hiñgacma siac howuc siac siarec.

Yesu Pilatoac muru wagicma keñgic.

27 ¹Ama ewiaiguc hofac oo ic kiwahécgina zéma galeñ enenj ewa momac wamma Yesu humuciguc opocbiñ zé tocgéma eminingic. ²Wañu zétecgémaguc dérécgéma héréma kemma baec galeñ Pilatoac méraiguc opocgic.

³Nalé imuaru Yuda, Yesu andé qeyec inénj héñu Yesu imi kápésiraguc zéma zétecgémic niñu ewaya lilingéyu nimbiri amuma siliwa soukiwa 30 imi hofac oo ic kiwahécgina zéma galeñ ionac muru mema keñec. ⁴Kemma yomuhuc énézéyec; Ni ic kápésic qahac iwac sac haima boña mema kápésic wañi. Imuhuc zéyu ienenj imi nonac ai qahac geñgaoc mindinina zégic. ⁵Imuhuc zégic siliwa soukiwa imi giliyu ocmuñ téreyaiguc eñu kemma eñeya ewa sac neyec. ⁶Wañu hofac oo ic kiwa ienenj soukiwa imi medacma zégic; Soukiwa yomi imi sac boña, sokociguc haiwiñ imi hénac ac sigimac. ⁷Imuhuc zéma ewa momac wamma soukiwa iminénj kewuc meme ic ménjac

baec mén ic kian ionac kicsuan buɲawac boɲ megic. ⁸Hénia imuac niɲac nalé imuacnec éréma hama deguc baec imuac Sac Baera zéanɲu. ⁹Haka imuhuc hicɲiyu kua meme ic Yermanianén zéyec ac yominén hélaguc wanec;^t Israel ic enen boɲawac zéyec siliwa soukiwa 30 imi mema ¹⁰Miɲnanén nézéyec ésécnec kewuc meme ic ménac baec boɲa niɲac haimigic.

Pilatonén Yesu qesimiyec.

¹¹Waɲu Yesu imi Pilatoac kiwaiguc naɲu qesimima zéyec; Gi ta Yuda ic ionac ic kewu me? Imuhuc zéyu Yesunén melemma zéyec; Genɲaac zézan. ¹²Waɲu hofac oo ichécgina zéma galeɲ ienen ac séwélaiguc haima zégic acgina ménda meɲec. ¹³Waɲu Pilatonén qesimima zéyec; Gi hazéc wanɲemma héipuc ac sasala zézu imi ménda ninzan? ¹⁴Zéyu ara ménac mén, ac bakia mén ménda zéyec. Imuhuc waɲu baec galeɲ imi kileɲ welicgéyec.

Baraba me Yesu?

¹⁵Kendon séc baec galeɲ iminén ic embac ionac ewa siɲ tohoma hésa ic mén hulacmiyu hingacaɲec. ¹⁶Waɲu nalé imuaru hésa ic mén qara kenkenja kerec, iwac qara imi Baraba. ¹⁷Waɲu ic togodacma nanɲic Pilatonén qesiénécmiyec; Mérac hulac énécmimanɲ niɲac wanɲu, Baraba me Yesu Kristo zéanɲu imi mia? ¹⁸Ic imi Yuda ic ienen Yesu en nimbupuc wamma iwac muru opocɲic imi niɲtegicma imuhuc qesiénécmiyec. ¹⁹Waɲu Pilato imi zégési tatacyaiguc tacmanec keru ininjanén ac haima zéyec; Gi ic solana iwac mia haka mén ménda wammiwésémaɲ, ni deguc siɲia gau hémma iwac niɲac niɲyéwéri kunen yanda mihicɲizua. ²⁰Waɲu hofac oo ic kiwahécgina zéma galeɲ ienen Baraba hulac énécmima Yesu qegic humumac niɲac ic embac tuɲaguc zéqafen waɲ énécmima zégic. ²¹Waɲu baec galeɲnéɲ muɲguc qesiénécmiyec; Sucgira igucnec mérac mia onac niɲ wamma hulacmimanɲ zé wanɲu? Zéyu zégic; Baraba! ²²Zégic Pilatonén énézéyec; Waɲu Yesu Kristo zémianɲu i deic wammimanɲ? Imuhuc zéyu moczon zégic; Imi iciguc biriɲnéɲ qegic. ²³Imuhuc zégic baec galeɲnéɲ muɲguc qesiénécmiyec; Némac képésic niɲ? Imuhuc zéyu ienen muɲguc yanda qac gigilaɲgéma zégic; Icguc qegic! ²⁴Imuhuc wanɲic Pilatonén mebélacgé énécmimanɲ zé osiyec, nén néwécgenɲ qeweloɲnéɲ hénima yacmaɲ zé waɲu ic embac kicginaiguc dokuguc méria zuacma zéyec; Iwac sac kitiwa imi enaoc huamu. ²⁵Imuhuc zéyu, ic embac moczon yanda melemma zégic; Iwac sac kitiwa imi meɲna neɲaɲ zéma qelihécnina qacninaiguc enu. ²⁶Imuhuc wanɲic Baraba imi ionac niɲ wamma hulacmima Yesu likuɲ zéragucnéɲ qegic iciguc qemu niɲac téɲɲiɲ ic ionac méraginaiguc oporec.

^t 27:9 Yer 18:3, 32:6

Ténŋiŋ ic eneŋ Yesu zédesi wammigic.

²⁷Imuhuc waŋu baec galeŋac ténŋiŋ ichéra ieneŋ Yesu wagicma baec galeŋac ama kewuya imuac demin qeriaiguc emma zégic ténŋiŋ ic moczoŋ iwac muru hama lelecgéma naŋgic. ²⁸Waŋu séwi usuya moczoŋ hetecgéma maleku pésianec ménŋ héimigic hingarec. ²⁹Hingaru hésa waiyaguc imi misicgéma oruhaiguc haigic hingarec. Waŋu uŋ qaulalea ménŋ miyu méra héiyanénŋ késama naŋec. Imuhuc wammima wésiaiguc siminŋ héima zédesi wammima zégic; Ohec, Yuda ic ionac ic kewu! ³⁰Imuhuc wamma sépécgégé héimima uŋ qaulalea imi wagicma iminénŋ oruhaiguc qegic. ³¹Qema zédesi wammigic tecgéyu maleku pésiha imi hetecgéma eŋeya séwi usu imi héimima iciguc qewinŋ zé wagicma keŋgic.

Yesu ic hénŋeŋa wéndaraiguc qegic.

³²Wagicma kemma hénaiŋic ic ménŋ mihicŋigic qara Simon Kirene ama areŋ igucnec imi seliseli wammigic Yesuac ic hénŋeŋa wéndara wagicma huayec. ³³Waŋu kemma baec ménŋ qara Golgota (Neŋaŋ aciguc oruc sic) imuaru keŋgic. ³⁴Kemma imuaru waiŋ doku selia howuraguc mesohoma Yesu gumuwinŋ zégic nenimma waiyec. ³⁵Waŋu iciguc birinénŋ qegic naŋu malekuya imi sumbic néma méndémma késagic. ³⁶Waŋu mama tacma galeŋ memima kecgic. ³⁷Waŋu oruha hanecgeŋ héniaŋa yomuhuc ogic heyec; Yomi Yesu Yuda ic ionac ic kewu. ³⁸Waŋu Kowu nene ic éréhéc imi Yesuguc momacnec iciguc uruma ménŋ imi ic hénŋeŋa wéndara méria héiigucgeŋ, ménŋ imi ic hénŋeŋa wéndara méria kanaiguc geŋ urugic naŋoc. ³⁹Waŋu ic embac hénai imuaru keŋha waŋgic imi eneŋ orucgina gilima zébiri migic. ⁴⁰Geŋ mia Anutuac ocmuŋ téréŋa hénuratiŋa muŋguc ai meme haréwécac qeriaiguc memizicgémaŋ zénec. Gi Anutuac Naŋa wanzaŋiguc metecgé amuma ic igucnec mana. ⁴¹Waŋu hofac oo ichécgina ieneŋ acguc hénai acac kiwi ic zéma qeria galeŋ iniguc momacnec imuhuyanec zébiri mima zégic. ⁴²Ic imi ic tosara aŋgéŋgina tiénécmaŋec, néŋ eŋeya aŋgéŋa tiamumacac séc qahac wanzaŋc. Inénŋ mia Israel ionac Ic Kewu wanzaŋc, imuac ic igucnec mayu hémma ninzénŋgé miwinŋ. ⁴³Inénŋ Anutuac muru héima namma ni Anutuac Naŋa zéaŋec imuac waini inénŋ iwac ségiségi wanzaŋiguc metecgé mimac. ⁴⁴Waŋu duŋa kowu ic éréhéc Yesuguc momacnec birinénŋ iciguc urugic imi ereŋ imuhuyanec zébiri miyoc.

Yesu humuyec.

⁴⁵Waŋu gau komoc waŋu baec yanda baec siŋidénŋgéma keŋkecma maria haréwéc waŋec. ⁴⁶Waŋu kaiwe kiwa haréwéc imuaru Yesunénŋ kucnec qacma zéyec; Eli Eli lama sabaktani. Hénia imi Anutuna Anutuna némac niŋ wainénzaŋ? ⁴⁷Waŋu imuaru naŋgic ionarunec tosanénŋ nimma

zégic; Ic yomi Eliawac qaczac. ⁴⁸ Waŋu ionarunec méŋnéŋ nimma usuŋnec kemma konduŋ kagali méŋ mema waiŋ howuraiguc tinduŋgéma uŋ tasiaiguc haima Yesu gumuyec. ⁴⁹ Gumuyu tosaraneŋ zégic waina Elianeŋ hama metecgémac me qahac imi hénni. ⁵⁰ Waŋu Yesu muŋguc kucnec qaru uŋaya waimiyec. ⁵¹ Waimiyu ocmuŋiguc maleku nezic nezicgia yanda imi ounec zuracgéma mama emu tecgéyu éréhécnec waŋoc. Waŋu naŋ meyu baec hiriyu hocréŋ téma mayec. ⁵² Waŋu kic suaŋ hema keŋec imi kuaya aŋgéyu ic téréya becnec humugic ionarunec sasalanéŋ qelima yacgic. ⁵³ Waŋu Yesu imi humuc igucnec yaruguc ieneŋ kicsuaŋ igucnec éréma ama areŋa yanda téréyaiguc keremma ic sasala hicŋi énécmigic. ⁵⁴ Téŋgiŋ ic galeŋgina zéma ichécgina Yesuac galeŋ naŋgic ieneŋ imi naŋ meyec imi zéma haka hicŋiyec imi hémma namma zénéŋgina kuneŋ yanda hiriyu zégic; Ic yomi hélacnec Anutuac naŋa kerec. ⁵⁵ Waŋu embac sasalanéŋ Galilaianec Yesu welen qemima méndacmima hagic imi eneŋ lakecaru hémma naŋgic. ⁵⁶ Sucginaiguc imi Maria Makdalanec zéma Maria méŋ Yakobo Yosefe iorac neŋgocgira zéma embac méŋ Zebedaioc naŋhéréra iorac neŋgocgira momacnec kecgc.

Yesu kic suaŋiguc haigic.

⁵⁷ Ama mari waŋu Arimataia ama igucnec ic méŋ Yosefe zémimia hayec. Ic imi soukiwa zéma hinac yandayaguc, waŋu i acguc Yesuac tohotoho icya kerec. Qara imi Yosefe. ⁵⁸ Inéŋ hama Pilatoac kemma Yesuac qamoc imi nénna zéma qesimiyu Pilatonéŋ mimuac niŋ énézéyec. ⁵⁹ Waŋu Yosefenéŋ qamoc imi mema kemma maleku lalaha qelianéŋ osoyec. ⁶⁰ Osoma eŋeya kic suaŋa qelia hociguc kifaŋa mihicŋima mézézéŋgéyu heyec imuaru haima hoc yanda méŋ qililiŋgéyu kic suaŋ kuaya nezicgéyu waima keŋec. ⁶¹ Waŋu Maria Makdalanec zéma Maria méŋ iereŋ kic suaŋ imuaru kemma imuac néwécgeŋaiguc tacma héŋoc.

Kic suaŋ imi awima naŋgic.

⁶² Sabata naléyawac zéréŋqéréŋ naléya imi siŋima gianjiyu ai meme méŋ waŋec. Nalé imuaru hofac oo ichécgina zéma Farisaio ic azoroma Pilatoaru keŋgic. ⁶³ Kemma zégic; Miŋ Kewu, ic ikora imi qeli qeli kerec nalé imuaru yomuhuc zéyec imi niŋqelima niŋziŋ; Ai meme haréwéc imuac andiaiguc humuc igucnec qelima yacmaŋ. ⁶⁴ Imuac zéna, kic suaŋ imuac ai meme haréwéc séc galeŋ memu. Tohotoho ichéra ieneŋ kemma qamoc imi kowu mema kemma inéŋ humuc igucnec qelima yarec zéma ic embac énézémuiguc imi manam batuc andiaiguc hicŋimac iminéŋ becnec hicŋiyec imi ogicbac niŋac. ⁶⁵ Imuhuc zégic Pilatonéŋ melemma zéyec; Onac muru galeŋ meme ic keczu imuac kemma kucginawac séc galeŋ mema nammu. ⁶⁶ Imuhuc zéyu ieneŋ eŋaŋ galeŋ meme icgina iniguc kemma hoc hilaŋa asé kiwi haima galeŋgéic.

Yesu imi humuc igucnec qelima yarec.

28 ¹Sabata kendon tegéyu Sondaiguc ama ganiṃan 3é waṃu Maria Makdalanec 3éma Maria mén iereṃ kicsuan hémbic 3éma keṃoc. ²Keṃic naṃ yanda, naṃ geriwiguc meyu Miṃ Kewuninawac kua meme uṃanéṃ kurumeṃ igucnec mama kicsuaniguc hoc yanda imi qililingéyu keṃu imuac qahaiguc emma tarec. ³Tanera imi qilitik asaha ésécnec, malekuya imi komboc ésécnec lalac lalac waṃec. ⁴Waṃu galeṃ meme ic galeṃ mema naṃgic imi 3énéṃgina hiriyu awacwalima ic humumia éséc wandacgic. ⁵Waṃu kua meme uṃanéṃ embac érézéma 3éyec; Iri imi bacgira ménda yandiyu, Yesu iciguc qegic iwac mia hocma hazaoc imi ni ninṃua. ⁶I you qahac, éné3éyec séc bec yac3ac. Hama duṃa heyec imi héṃic. ⁷Hémma foc tohotoho ichéra ionac kemma yomuhuc éné3éma 3émaoc; Yesu humuc igucnec yacma bec Galilaia baeciguc walac ken3ac, imuaru kemma mihiṃni mimu. Ge3ac qé3éṃ ac imuac mia éré3éwa nin3aoc. ⁸Imuhuc 3éyu embac éréhé3 imi 3énéṃgina hirima heyunec ségiséginéṃ sécgé éré3miyu tohotoho ichéra éné3éwíc 3é usunec keṃoc. ⁹Imuhuc wamma keṃkeric Yesu eṃeyaoc hiṃni éré3miyec. Luae orac muru 3éma éré3éyu iereṃ iwac muru kemma hénia selianec késama sicgémima mepési miyoc. ¹⁰Imuhuc waṃic Yesunéṃ éré3éma 3éyec; Bacgira ménda yandiyu. Kemma dac munahécna Galilaia baeciguc kemmu niṃ éné3émaoc. Imuaru mia ni némmu.

Galeṃ meme ic eneṃ suruc waṃ éné3migic.

¹¹Embac éréhé3 imi hénaiṃ keṃicnec galeṃ meme ic tosaranéṃ ama areṃa yandaiguc keremma haka hiṃniyec imi moc3oṃ hofac oo ic kiwa éréhé3gina éré3édacgic. ¹²Héfac oo ic kiwa iereṃ galeṃ iniguc tocgéma eminimma galeṃ meme ic soukiwa eṃeṃa éné3mima yomuhuc 3égic; ¹³Ini yomuhuc mia 3ému; Siṃiya gau heni tohotoho ichéra ieneṃ hama i kowu huama keṃgic. ¹⁴Waṃu ac suruc iminéṃ baec galeṃac muru keṃu nimmaciguc imi neneṃ ewaya meni niṃu sécgémac. Imuac mia ini ewa goro ménda wammu. ¹⁵Imuhuc 3égic galeṃ meme ic imi soukiwa imi mema 3éqindiṃi waṃ éné3migic séc 3égic éréma deguc ac iminéṃ Yuda ic ionac muru saima hezacnec.

**Tohotoho ichéra ai memu niṃac
méli éné3miyec.**

¹⁶Waṃu tohotoho ichéra 11 imi Galilaia baeciguc kemma baec boṃa mén Yesunéṃ éné3éyec imuaru eṃgic. ¹⁷Emma Yesu hémma mepésimigic, néṃ tosara imi niṃ éréhé3 waṃgic. ¹⁸Waṃu Yesu hosucginaiguc hama 3éyec; Baec kurumeṃ imuac kuc buṃa imi moc3oṃ néndac néndara wan3ac. ¹⁹Imuac ini kemma baera baera ic embac Maṃgoc 3éma Naṃa

zéma Uŋa téréya qacninaiguc doku naec énécmima ²⁰ackuažéc énézéyi
imi moczoŋ ku énécmigic imuac séciguc kecma tohotoho ic wandacmu.
Ninzu, ni iniguc nalé séc kecba nalé tetecgia hamac.

Mareko

Doku naec ic Yohananén Yesuac hénaya meyec.

1 ¹Anutuac Naŋa, Kristo Yesuac buŋa suruc hiabia imuac hénihéniya. ²Anutuac tiliŋ tiliŋ ic Yesaianén yomuhuc oyec hezac; Ninna, neŋ ac welen qeqena méliwa, walac hama guac héná memac. ³Ic mén baec kisiyaiguc qaczac iwac ewa imi yomuhuc; Iwac hénaya megic, iwac hénaya héimindiŋigic kondoŋa waŋu. ⁴Oyec hezac imuac séc, Yohananén baec kisiaiguc wininiyec. Wininima Anutunén ic embac késpedescina wai énécmimac niŋac ewa qeri melen melenac ara zéau énécmima doku naec énécmiyec. ⁵Waŋu Yuda baec séc zéma Yerusalemiguc tuŋ yanda kecgic ieneŋ moczoŋ iwaru kemma késpedescina zéaugic Yodan dokuiguc doku naec énécmiyec. ⁶Yohane i maleku kamele yaŋ zuacnénnec meyacgéic imi héima rikua yaŋ séwéla néŋnec meyacgéic imi kembanaiguc zikima gaoc zéma morombazecac dokuya nema kecaŋec. ⁷Waŋu inén yomuhuc zéma zéauyec; Andénaiguc hamac iwac kucyanén ni nogiczac. Waŋu nidac imuhucyanén sigéma iwac héná usuyawac hésaya hulacmaŋac séc qahac. ⁸Ni dokunén naec énécmizua waŋu inén hama Uŋa Téréyanén naec énécmimac.

**Yohananén Yesu doku naecmiyu Anutuac
murunec héipuc ac mén mayec.**

⁹Waŋu nalé mén suraiguc Yesu Galilaia Nazarete ama areŋa waima hayu, Yohananén Yodan dokuiguc doku naecmiyec. ¹⁰Waŋu doku igucnec éréyu imuarunec kurumeŋ aŋgéyu Uŋa imi kembo nei ésécnec wamma iwaru mayu héŋec. ¹¹Waŋu kurumeŋ igucnec ac mén yomuhuc mayec; Gi nuac Naŋna, guac muru ewana kuneŋ yanda hezac. Guac niŋ ewa qerinanén ségiségi yanda wanzac.

Biria miŋinanén Yesu batucgéyec.

¹²Waŋu nalé imuaru Uŋanén Yesu wagiru baec kisiaiguc keŋec. ¹³Waŋu baec kisiyaiguc siŋi kaiwe 40 keru Biria miŋinanén batucgéyec. Waŋu hasén yaŋ iniguc keru kua meme uŋa eneŋ galenagé migic kerec.

Yesunénj aiya hénima tohotoho ichéra hénima énépésiyec.

¹⁴ Wañu Yohane hésa amaiguc opocgic kerec. Imuac andiaiguc Yesunénj Anutuac buña suruc hiabia zéauma zéauma Galilaia baeciguc keñec.

¹⁵ Wañu inénj yomuhuc zéyec; Nalé imi ducñiyu Anutuac hénhalenj ama areña yanda hosucginu hazac imuac ewa qerigina melemma buña suruc hiabia imi ninzéngegic.

¹⁶ Kecma Yesunénj Galilaia doku kondunj giñgiña wagicma keñec. Keñu Simon zéma iwac munia Anderea ierenj ufiggiria konduniguc gilima nanjic irirec. Ic éréhéc dac muna imi lambéc héréhéré ic, imuac niñac ai imi mema keroc. ¹⁷ Wañu Yesunénj yomuhuc érézéma zéyec; Hama ni méndacnéjic ic embac héréhéré ai érécmiwa. ¹⁸ Zéyu imuarunec ierenj ufiggira waima méndacmiyoc. ¹⁹ Wañu baec imuarunec komora ménj kemma Zebedaioac nanjhérera, Yakobo zéma munia Yohane iriru, ierenj zéiciguc ufiggira qalicgéma taroc. ²⁰ Taric nalé sosola qahac ururuyu, manogcgira Zebedaio zéma ai ic tosara énépésigic imi zéiciguc wai énécmima méndacmiyoc.

Yesunénj uña biria ménj nesiyec.

²¹ Wañu ienenj Kafanaum ama areña yandaiguc keñgic. Kemma Yesunénj Sabata nalé téréya bec hayu tocgotocgo amaiguc emma ackuazéc ku énécmiyec. ²² Kuénécmiyu ningic tanera imi hénac acac kiwi ic éséc nec qahac, néñ ic kuc buña yandayaguc éséc nec ku énécmiyec. Imuac niñ ic embac ienenj ac zézéyawac niñac welicgéic. ²³ Wañu nalé imuaru tocgotocgo amagina qeriaiguc ic uña biriaguc ménj kerec. Wañu inénj yomuhuc zéma qarec; ²⁴ Yesu Nazarete ama areña igucnec, gi niniguc némac wammanj zé wanzan? Gi nini mebiru nécnécmimanj zé hazan? Ni ninzua gi méré, gi Anutuac ic téréya imi mia. ²⁵ Imuhuc zéyu Yesunénj ac geriwiguc zémima zéyec; Acga qaiyu ic iwarunec éréma kenna. ²⁶ Imuhuc zéyu uña birianénj ic hérékeñ héréha wammima qac biricbiric qacma éréma keñec. ²⁷ Éréma keñu ic embac ienenj welicgéma eminiñ qeminiñ wamma zégic. Haka imi némac haka? Ku nénécmiyu ninni tanera ménj wanzac. Imi sac qahac, kuha eñeña, ic imi kuc buña yandayaguc. Uña biria ac énézéyu ienenj kuaya tohoanzu. ²⁸ Wañu iwac ac surucya imi Galilaia ama baec séc focdac sécgédarec.

Yesunénj ic embac sasala hénima mehiaru énécmiyec.

²⁹ Wañu tocgotocgo amagina waima kemma Yakobo zéma Yohane iriguc Simon zéma Anderea iorac amaiguc engic. ³⁰ Wañu Simon howuhaya séwi geric wammiyu heyec. Wañu Yesu amaiguc eñu foc ézégic. ³¹ Ézégic iwaru kemma mériaiguc késama méra miyu, séwi geric imi waimiyu yacma nene gumu énécmiyec. ³² Wañu kaiwe kiwa sima

hingaru ama siñiyec. Siñiyu ic hafiginaguc zéma ic uña biriaginaguc moczoñ onagicma iwaru hagic. ³³ Wañu ama areña yanda imuac hénarorin moczoñ nagu kuayaiguc tocgédacgic. ³⁴ Wañu inén ic sasala hafi hénia héniaiguc mehiaru énécmiyec. Énécmima uña biria sasala momacnec nesi énécmiyu mama kenngic. Wañu uña biria ienen héniaya ninngic, imuac niñ héniaya ménda zéaumu niñac neun héiéncmiyec.

Yesunén baec kisiaiguc welerec.

³⁵ Siñunec yanda siñi bakia tarunec, Yesu imi yacma hingacma baec kisiaiguc kemma welerec. ³⁶ Weleru Simon zéma ic tosara i guc kecgc ienen Yesu hocma kenngic. ³⁷ Kemma mihicñima yomuhuc ézégic; Ic embac moczoñnec guac hocgémma keczu. ³⁸ Imuhuc zégic énézéma zéyec; Neñañ baec méñu kenni. Kemma tauñ tosara hosuc hosuc hezac séc lelecgéwiñ. Lelecgéma imuaru momacnec neñ ackuazéc zéaumañ. Ni imuac mia mayi. ³⁹ Wañu inén Galilaia ama séc lelecgéma tocgotocgo amaya amayaiguc ackuazéc énézéma ic embac tosara uña biriagina nesi énécmiyu mama kenngic.

Ic méñ wizi seliaguc mehiaruyec.

⁴⁰ Wañu ic méñ wizi seliagucnéñ^a iwaru hama simiña héima welecma yomuhuc ézéyec; Ninna hia wañu, hia mehiaru némbésémañ. ⁴¹ Imuhuc zéyu Yesunén wésia kileñ wañu méria suluma ic imi osima yomuhuc ézéyec; Ni imuac wanñua, hiaruna. ⁴² Imuhuc zéyu imuarunec lepra wizi selia imi waimiyu séwiya hia wañec. ⁴³ Wañu imuarunec Yesunén ic imi mélima ac zézé selia yomuhuc wammima zéyec; ⁴⁴ Ninñañ, gi imuac ac suruc ic méñ ménda énézézésémañ. Gi deguc hofac oo ic iwac muru kemma ézéna hémmac. Wañu Mosenén ackuazéc zéyec hezac ésécnec sese haimiyu Anutu héfac omiyu hémma ic enen hafia hiaruyec imi ninngicmu. ⁴⁵ Wañu ic inén kemma efianec zéauyu suruc imi sécgédacma kenec. Wañu hénia imuac niñ Yesu imi tauñ séc winiñu ménda kemma kecma séñganñen baec kisiaiguc kerec. Keru kileñdac ic embac ienen néwéc néwécnec iwac muru hagic.

Yesunén puriñ ic méñ mehiaruyec.

2 ¹ Wañu ai meme tosara tecgéyu Yesunén muñguc Kafanaum ama areña yandaiguc kemma ama méñiguc emma taru surucya saima kenec. ² Wañu sasalanén tocgéma ama kuaya qema naguya momacnec hézicgégic titiña qahac wañec. Wañu inén ackuazéc énézéyec. ³ Wañu ic kemboñ qahac ienen ic hénia méria humumia méñ huama iwaru hagic. ⁴ Wañu ic embac sasalanén hézicgégic hosuraiguc kemmuac séc qahac

^a 1:40 Kiwi tosaraiguc; lepra wizi.

wañec. Imuac ama qahaiguc emma Yesu oruha igucnec ama bauya augic kifañ haicñiyu, imuacnec hehe ña ic hëna méria humumia heyec imi haigic hingarec. ⁵Hingaru Yesunéñ ninzéñ ninzégina hémma ic hëna méria humumia yomuhuc ézéyec; Nañ, késpedesga waigénzua. ⁶Imuhuc zéyu hëna acac kiwi ic tosara imuaru tacgic ieney qeriginanéñ yomuhuc ningic; ⁷Ic imi ñimuhuc niñac ac imuhuc zézac? Miñ Kewu zébiri qébiri wammizac! Anutu qahac wañu, ic méréñéñ mia késpedesnina hia waiwacnec? ⁸Imuhuc eminimma kecgcic Yesunéñ qeri uñayaiguc focdac niñtegicma zéyec; Némac niñ qeriginaiguc ac imuhucya zéninzu? ⁹Ic hëna méria humumia ézéman zéma, némac acnéñ efefia wammac? Késpedesga waigénzua ac iminéñ efefia wammac me, Yacma hehega mema kenna, ac iminéñ efefia wammac? ¹⁰Icac Nañ i baeciguc késpedesgina waimac niñac kuc buñaya yanda hemizac imi héntegicmu! Imuhuc zéma ic hëna méria humumia yomuhuc ézéyec; ¹¹Ni gézézua, yacma hehe ña yma mema amagaiguc kenna. ¹²Imuhuc zéyu i imuarunec kicginaiguc yacma hehe ña yma mema keñu ic ieney welicgéma Anutu mepé qepési wammima zégic; Nini haka imuhucya ménda hénajñ.

Yesunéñ soukiwa meme ic Lewi héihéré wammiyec.

¹³Wañu Yesunéñ méngucnec konduj giñgiñanec kemma keñec. Keñu ic embac tuñagucnéñ iwaru hagic ackuazéc ku énécmiyec. ¹⁴Wañu inéñ imuacnec kemma Alfaioac nañ Lewi soukiwa meme amaiguc taru hémma ézéyec; Hama méndacnéñna imuhuc zéyu, inéñ yacma méndacmima keñec. ¹⁵Wañu Yesunéñ Lewiac amaiguc emma tarec. Wañu soukiwa meme zéma biria meme sasalanéñ Yesu méndacmima keñgcic imuac niñ ieney Yesu zéma tohotoho ichéra iniguc momacnec tacma nene negic. ¹⁶Wañu Farisaio ic ionac hëna acac kiwi ic tosara ieney Yesu imi soukiwa meme zéma biria meme iniguc tacma nene neyu hémma tohotoho ichéra yomuhuc énézégic; Némac niñac ic imi soukiwa meme zéma biria meme iniguc tacma nene nezac? ¹⁷Imuhuc zégic nimma Yesunéñ yomuhuc zéma énézéyec; Ic hafigina qahac ieney mehihiaru ic niñac ménda wañanzu, néñ hafiginaguc ieney mia imuac wañanzu. Ni ic hiabia unurumañ zéma ménda mayi, néñ késpedes ic unurumañ zéma mayi.

Yesuguc kecgcic ieney nene waima siacma welecmuac séc qahac.

¹⁸Yohaneac tohotoho ichéra zéma Farisaio ic ieney nene zikima zéwelecma kecgcic. Wañu ic tosara ieney Yesuaru hama yomuhuc qesimigic; Yohaneac tohotoho ichéra zéma Farisaio ic ionac tohotoho ichécgina ieney nene zikima Anutuaru welecma keczu. Wañu hénia némac niñac guac tohotoho ichécgina ini imuhuc ménda wanzu? ¹⁹Zégic Yesunéñ yomuhuc énézéyec; Ic qañ tosara ic méñ embac memañ zé wanzac ic imiguc keczu

ienenj dimuhuc nene zikima zéwelec wammu? Ienenj i guc momacnec keczunec nene zikima zéwelec wammuc séc qahac. ²⁰Kecma ic embac mezac i késama kemmu nalé imuaru ienenj nene zikima zéwelec wammu. ²¹Ménjnénj ménj maleku walaha tegictegiraiguc maleku susuria qelia ménda haianzac. Imuhuc wambacnec maleku susuria qelianénj wahala héréyu tegicma titiña yanda hicnjimac. ²²Wañu ménjnénj ménj waiñ doku qelia yañ séwélanénj gésé memeya wahalaiguc ménda tianzac. Imuhuc wambacnec waiñnénj gésé imi hézuracgéyu waiñ zéma gésé momacnec birimaoc. Imuac waiñ qelia imi gésé qeliaiguc tianzac.

Sabata nalé téréyawac Miñina Yesu.

²³Sabata nalé téréya ménjiguc Yesu zéma tohotoho ichéra ienenj wit ai namuñaguc héna komora ménj heyu imuacnec méndacma kengic. Kemma tohotoho ichéra ienenj héla momac momac méraginanénj mericgic. ²⁴Imuhuc wañgic Farisaio ic ienenj Yesu yomuhuc ézégic; Inicna, némac niñ Sabata nalé téréyaiguc héna ac logizu? ²⁵Imuhuc zégic Yesunénj melemma yomuhuc énézéyec; Dawidi zéma ichéra ienenj nene niñ humuma imuaru haka wañgic imi ini ménda olomma niñanzu? ²⁶Inénj hofac oo ic ionac eñejagina Abiata iwac ai meme naléyaiguc Anutuac ama qeriaiguc emma saménj téréya Anutuac buña haihaiya imi mema neyec. Saménj imi hofac oo ic ienenj sac nemuac niñ zéénécmmimia. Wañu inénj ichéra momacnec énécmiyu negic. ²⁷Wañu muñguc énézéyec; Sabata nalé téréya imi ic embac onac niñ wamma zéyu hicñiyec. Wañu Sabata nalé téréya niñac wamma ic embac ménda mihicñi énécmiyec. ²⁸Imuac niñ Icac Naña imi Sabata imuac Miñina keczac.

Yesunénj Sabata nalé téréyaiguc ic ménj mehiaruyec.

3 ¹Wañu inénj muñguc togotocgo ama qeriaiguc eñec. Eñu imuaru ic méria séléc sélécgia ménj tarec. ²Wañu ic tosanénj Yesu aciguc opocbiñ zé késpedesira hocma kecañgic imuac niñac Sabata nalé téréyaiguc ic imi mehiarumac me imuhuc zéma hosuraiguc galeñ mema kecgcic. ³Kecgcic inénj ic méria sélécgéyec i yomuhuc ézéyec; Yacma sucginaiguc nanna. ⁴Imuhuc zéma qesiénécmiyec; Némacnénj héna ac séciguc? Sabata nalé téréyaiguc iwawai hiabia wambiñ me iwawai biria wambiñ? Kecec imi mehiaruwiñ me qehumuwiñ? Imuhuc zéyu acgina qaiyec. ⁵Acgina qaiyu inénj qeria biriyyu hima iniru qeri seligina niñac ewaya birima goro wañu muñguc ic imuac ézéyec; Méraga suluna. Wañu suluyu méria hiaruyec. ⁶Wañu Farisaio ic ienenj sénganğen hingacma imuaru Herodeac ichéra iniguc tocgéma dimuhuc wamma qehumuwiñ zéma sasangiaiguc eminiñgic.

Ic tuñ yanda Yesu méndacmìgic.

⁷Imuhuc eminiñgic Yesunénj tohotoho ichéra iniguc waima konduniguc kengic. Wañu Galilaia baec igucnec ic tuñ yanda hama méndac

énécmingic. ⁸ Waŋu Yuda, Yerusalem, Idumea, zéma Yodan nêwéc igucnec, waŋu Tiro zéma Sidon giŋgiŋgira igucnec ic tuŋ yanda ieneŋ Yesu kiwi memeyawac buŋa nimma iwaru harégic. ⁹ Waŋu ic tuŋ yandanéŋ haréma épépéŋgéma elicgémiwu niŋac tohotoho ichéra yomuhuc énézéyec; ¹⁰ Zéic komoc ménŋ hosucnaiguc mambéc tacmac. ¹¹ Imi mia inéŋ ic sasala mehiaru énécmiyu hafi wiziginagucnéŋ héfacgé amuma méragina suluma osiwiŋ zé waŋgic imuac niŋ imuhuc zéyec. ¹² Waŋu uŋa biriaginaguc ieneŋ i héŋgic séc hénayaiguc mama hema kucnec qacma yomuhuc zéaŋgic; Gi Anutuac Naja. ¹³ Waŋu inéŋ hénia ya ménda zéaumu niŋac qetali énécmianec.

Yesunéŋ tohotoho ichéra 12 énépésiyc.

¹³ Waŋu baec boŋa méniguc emma ichéra qerianéŋ énépésianec ionac énézéyu iwaru hagic. ¹⁴ Hagic ic zaŋgégina 12 énépésima ai buŋa qeénécmiyec. Imi mia i guc nalé séc kecgcic méliénémiyu ackuažéc zéaumu niŋac énépésiyc. ¹⁵ Waŋu kuc buŋa qeénécmiyu mema kuwi nesi énécmimu niŋac énépésiyc. ¹⁶ Ic 12 énépésiyc imi yomuhuc; Simon (Qara qelia Petero zémiyec), ¹⁷ Zebedaioac naŋa Yakobo, Yakoboac munaya Yohane, (Iorac qacgira Boanege zéyec; Hénia imi parandaŋ naŋ héréra.) ¹⁸ waŋu Anderea, Filipino, Batolomaio, Mataio, Toma, Alfaioac naŋa Yakobo, Tadaio, Kanaan ic Simon,^b ¹⁹ zéma Yuda Karioto, waŋu inéŋ kecma Yesu andé qeyec.

Kuha yanda imi dimuacnec?

²⁰ Waŋu Yesunéŋ hama ama ménjac qeriaiguc eŋu ic tuŋ yandanéŋ ménigucnec tocgégic. Imuac niŋac Yesu zéma tohotoho ichéra eŋacnec nene ménŋ nemuac séc qahac waŋec. ²¹ Waŋu ic tosara ieneŋ Qeria sicsaoc wanzac imuhuc zégic sac taséhéra ieneŋ imi nimma késawin zéma keŋgic. ²² Waŋu hénia acac kiwi ic Yerusalemnec mama hagic ieneŋ iwac niŋ yomuhuc zégic; Kuwic ionac kunéŋgina Beelzebulnéŋ iwac qahaiguc eŋu iwac kucyanéŋ kuwic nesi énécmianzac. ²³ Imuhuc zégic Yesunéŋ unuruma qelumbec ac yomuhuc zéma énézéyec; Biriya miŋinanéŋ dimuhuc Biriya miŋina nesimimac? ²⁴ Ic kewu ménjac héŋgaleŋ ama areŋa yanda imi, imuac ichéranéŋ héndéŋ héndéŋ waŋ amuanzuiguc iwac héŋgaleŋ ama areŋa yanda imi hia ménda naŋselimac. ²⁵ Waŋu ama ménŋ imi imuac ic zéma iniŋ merahéra ieneŋ héndéŋ amuanzuiguc ama imi hia ménda naŋselimac. ²⁶ Waŋu Biriya miŋinanéŋ yacma hažéc waŋamuma héndéŋ amuanzuiguc hia ménda naŋselimu, néŋ bec qahac wammu. ²⁷ Waŋu ic ménŋnéŋ walac ic kawali ménda ziki mimaguc amayaiguc emma hinaya wagicmacac séc qahac. Walac ic kawali imi

^b 3:18 Qara ménŋ imi Simon Zelote; Zeloteac hénia imi seliseli.

zikimimaguc hinaya wagicma memac. ²⁸Ni hélacnec énézéwa, ic onaru kápésicgina zéma ac biria imi hia waiwaiya hezac. ²⁹Waŋu ic méŋnéŋ Uŋa Téréyawac zésure mimaciguc iwac kápésic imi waiwaiyawac séc ménda hezac. Kápésicya imi tetecgiya qahac hemacac hema kecmac. ³⁰Imi mia Yesuac niŋ, Inéŋ Qeriaiguc kuwic biria késa keczac, imuhuc zémigic ac imuhuc melemma énézéyec.

Yesuac neŋgoc munahéra.

³¹Waŋu neŋgoc munahéra harédacma ama sombeniguc namma ic méŋ méligic emma qarec. ³²Qaru ic tuŋ yanda lelecgémima tacgic ieneŋ yomuhuc ézégic; Ninzaŋ, guac neŋgocga zéma munahécgá ieneŋ gi gémbiŋ zé wanzu. ³³Imuhuc zégic inéŋ melemma yomuhuc énézéyec; Mérénéŋ nuac neŋgoc munahécna wanzu? ³⁴Imuhuc zéma ic lelecgéma tacgic ionaru kic hima zéyec; Inicgic, nuac neŋgoc dac munahécna youmi taczu. ³⁵Méŋnéŋ méŋ Anutuac ackuazéc tohoanzu imi eneŋ mia nuac nauŋ munana zéma neŋgocna wanzu.

Anutuac héŋgaleŋ ama areŋa yanda imuac qelumbec ac.

4 ¹Waŋu Yesunéŋ konduŋ giŋgiŋaiguc muŋguc ackuazéc ku énécmimaŋ zé hénima zéyec. Zéyu ic tuŋ yanda iwaru haréma tocgégic. Imuac niŋ inéŋ zéic méŋiguc emma konduŋiguc tarec. Taru ic tuŋ yanda ieneŋ moczoŋ baeciguc tacgic. ²Waŋu inéŋ qelumbec ac zéma iwawai sasala ku énécmiyec. Waŋu ku énécmima yomuhuc zéyec; ³Énézéwa niŋgic, ai ic méŋnéŋ iwawai gocmia himicmaŋ zé aiiguc keŋec. ⁴Kemma qesayu, gocmia tosaraneŋ hénaiiguc mama héiyu nei eneŋ haréma nedacgic. ⁵Waŋu gocmia tosaraneŋ hoc sira baec komocdia dac heheya imuaru héiyu qérawia focdac qema éréyec. Waŋu imuaru baec sasala ménda heyec. ⁶Imuac niŋac zalianéŋ baec ménda késayacgéyu kaiwenéŋ éréma qeyu humuyec. ⁷Waŋu gocmia tosaraneŋ ic hésa waiyaguc imuac qeriaiguc héiyu haséŋnéŋ yandima nezicgéyu héra ménda haiyec. ⁸Waŋu gocmia tosaraneŋ baec halécyaguc imuaru héiyu qérawia éréma nézéŋgéma héra haiyu yandiyec. Yandiyu méŋac 30, méŋac 60, zéma méŋac 100 mesaiyec. ⁹Waŋu inéŋ toroqema zéyec; Ic méŋ gezawagucnéŋ ac imi niŋasarimac.

¹⁰Waŋu ic embac opocma kendacgic eŋeyanec taru tohotoho ichéra zéma tosara lelecgémima tacgic ieneŋ qelumbec ac imuac hénia qesimigic. ¹¹Qesimigic inéŋ énézéyec; Onac imi Anutuac héŋgaleŋ ama areŋa yanda imuac ac saŋa zéasari énécmianzua. Waŋu ic embac demin séŋgaŋeŋaiguc keczu ionac imi iwawai moczoŋ qelumbec aciguc énézéanzua. ¹²Imuhuc wamba, hémmu waŋu hia ménda héŋtegicmu. Nimmu waŋu hia ménda niŋtegicmu. Qahac waŋu ieneŋ ewa qerigina melenigic Anutunéŋ kápésicgina wai énécmiwacnec.

¹³Waṇu Yesunéṇ yomuhuc zéma énézéyec; Qelumbec ac zézua imuac hénia ménda ninzuiguc qelumbec ac sasala dimuhuc hia niṇtecigicmu?

¹⁴Ai icnéṇ gocmia qesazac imi Anutuac ackuažéc. ¹⁵Gocmia tosara héniaiguc héiyec sécyā imi yomuhuc; Ackuažéc niṇgic Biriā miṇinanéṇ foc haréma qerigina igucnec mema néngacanzac. ¹⁶Waṇu gocmia tosara hoc siraiguc héiyec imuac sécyā imi yomuhuc; Ackuažéc nimma ségiségi wamma focdac késaanzu. ¹⁷Waṇu qeriginaiguc zalia ménda hingac kesa yacgéyu nalé hotoṇa dac mema kecma ackuažéc imuac niṇac manam batuc me hažéc mihicṇima focdac bélačgéma waianzu. ¹⁸Waṇu gocmia ic hésa waiyaguc imuac qeriaiguc héiyec imuhucyanéṇ ackuažéc ninzu, ¹⁹néṇ baecac niṇyewécyā, hinawac iwawai ikora zéma iwawai hénia héniawac siṇginanéṇ qeriginaiguc hingacma ackuažéc imi héihumuyu hēla ménda haianzac. ²⁰Waṇu gocmia baec halécyaiguc héiyec imuhucyanéṇ ackuažéc nimma késama hēla 30, 60, zéma 100 imuhuc mesaima haianzu.

²¹Inéṇ muṇguc énézéma zéyec; Kifa imi kuzi me tatac duandiaiguc haiwiṇ zé mema haanzu? Imi zae qahaiguc ménda haianzu me?

²²Iwawai sasangaiguc hezac imi augic wininimacac musangéyec. Waṇu iwawai sasangaiguc hezac imi augic hémmuac musangéyec. ²³Ic mén gezawagucnéṇ ac imi niṇasarimac.

²⁴Waṇu inéṇ ac toroqema yomuhuc zéyec; Ini ac niṇanzu imi niṇgésimu. Eṇaoc ic embac ac néndéṇgé énécmima zéanzu imuac bakia sécyā lilingéyu nimmu. Waṇu imi sac qahac muṇguc toroqema énécmimac. ²⁵Mén iwawai hemizac inéṇ mén muṇguc memac. Waṇu mén ménda hemizaciguc imi komocdia dac hemizac imi wagiru qahac wammac.

²⁶Inéṇ muṇguc toroqema zéyec; Anutuac héngaleṇ ama areṇa yanda imi yomuhuc; Ic ménnéṇ baec aiiguc iwawai gocmia qesaanzac.

²⁷Qesama siṇi kaiwe heyac waṇu gocmia imi nézéṇgéma éréanzac. Waṇu imuac hénia imi ménda niṇanzac. ²⁸Baec i eṇeyaocnec hēla mihicṇianzac. Waṇu walac qérawia, andiaiguc merawa, andiaiguc hēla haianzac. ²⁹Waṇu kecma hēla waṇiyu imuarunec kuma hēla meanzac. Imi mia hēla memeyawac naléya ducṇiyu imuhuc waṇanzac.

³⁰Waṇu muṇguc toroqema zéyec; Anutuac héngaleṇ ama areṇa yanda imi dimuhuc éséc zéwa sécgémac? Zéasarimaṇ zé qelumbec ac dimuhucya zémaṇ? ³¹Anutuac héngaleṇ ama areṇa yanda imi saiwa ic gocmia imuhucya ésécnec. Baeciguc himicanzu imi komodia soroc. Ic gocmia tosara ionac mamayagina. ³²Waṇu baeciguc haini, hicṇi yandima icyā icyā hezu imi moczoṇ onogicma ic yanda wammac. Waṇu nei sawaiguc keczu ieneṇ haréma ic imuac amiaiguc haecgina hia haimu.

³³Yesunéṇ hia niṇasarimuac sécyawac qelumbec ac sasala zéma ackuažéc énézéyec. ³⁴Waṇu inéṇ ic embac ackuažéc énézémaṇ zé

qelumbec aciguc sac zéma énézéañec. Wañu tohotoho ichéra iniguc sac eñacnec kecma qelumbec ac imuac héniaaya moczon zéasari énécmiañec.

Luhuc yandanén Yesuac kuaya tohoyec.

³⁵Wañu kaiwe imuarunec ama mari wañu, tohotoho ichéra yomuhuc énézéyec; Neñañ kondun nówécgeñiguc kerenni. ³⁶Imuhuc zéyu, tohotoho ichéra ieneñ ic tun yanda ini méli énécmigic, Yesu bec zéiciguc emma taru, emma wagicma keñgic. Keñgic zéic tosara momacnec i guc keñgic. ³⁷Keñkecgic, luhuc kunen yanda méñnéñ haréma qeyu, sirinéñ zéic qeriaiguc hingacma kuaya qemañ zé wañec. ³⁸Wañu Yesu eñeya imi zéic andiaiguc gau heyec. Wañu tohotoho ichéra ieneñ mindima yomuhuc ézégic; Kiwi ic nini humuwiñ zé wanziñ imuac gi ewa éréhéc ménda wanzañ? ³⁹Imuhuc zégic inén yacma luhuc ac zémima kondun yomuhuc ézéyec; Gi néñ qema hena. Imuhuc zéyu luhucnéñ tecgéyu sirinéñ néñ qeyec. ⁴⁰Wañu inén tohotoho ichéra yomuhuc énézéyec; Ini némac niñac zénéngina imuhuc hirizac? Ini ninzén ninzéngina mén ménda kesa keczu? ⁴¹Wañu ieneñ zénéngina kileñ hiriyu eminiñ qeminiñ wamma yomuhuc zégic; Ic imi némac ic wañu luhuc zéma kondun iereñ kuaya tohozaoc?

Yesunén ic uña biriayaguc mén mehiaruyec.

5 ¹Wañu ieneñ kondun qericma nówécgeñ Gerasa^c baeciguc kereñgic. ²Keremma Yesunén zéic igucnec mayu, imuaru ic mén uña biriayagucnéñ kic suañ namuñagucnec haréyu mihicñiyec. ³Ic iminéñ kic suañ namuñagucnec heyac wamma kecañec. Wañu méñnéñ mén zikimimacac séc ménda wañec. Wañu inén señ hésa momacnec kileñdac metecgéañec. ⁴Hatac sasala señ hésanéñ dérécgéma iwawai yéwéria hén mériaiguc zikigic qeriañec. Wañu méñnéñ hia meselimiyu bénzén tacmacac séc qahac wañañec. ⁵Wañu siñi kaiwe séc kic suañ namuñagucnec me baec tewac tewaraigucnec kecma qacma hocnéñ héricamuañec. ⁶Wañu ic inén Yesu lakecnec hémma usuñnec hama wéséyaiguc simiñ héimiyec. ⁷Imuhuc wamma inén selianec qacma zéyec; Anutu, Eñeña yandawac Naña Yesu, gi zéma ni imi nekac nekac, Anutuac qaraiguc meseli gémba ménda mebiri némbésémañ. ⁸Imi mia Yesunén bec, Uña biria, gi ic iwarunec éréma kenna, imuhuc ézéma zéyec imuac niñac imuhuc welerec. ⁹Weleru qesimiyec, Qacga méré? Qesiyu melemma zéyec; Nini sasalanén kecziñ imuac niñac qacna imi yaré ic tun zéanzua. ¹⁰Imuhuc zéma seli seli wamma baec imuarunec ménda nesi énécmiyu kemmu niñ zéwelerec.

¹¹Wañu tewac tewara maréñagucnec beric sasala yanda hosuru kecgcic. ¹²Wañu kuwic ieneñ seli seli wamma Yesu welec migic, Beric ionaru

^c 5:1 Qara mén; Gadara (Mat 8:28)

méli nénécmína kembiñ, wai nénécmína kemma ionac qeriginaiguc hingacbiñ. ¹³ Zégic inén hia zéma wai énécmiyu uña biria ienen ic iwarunec éréma kemma beric qeriginaiguc hingacgic. Hingacgic beric ienen usuñnec kemma siaiguc hingacma kondun qeriaiguc hingacdagic. Beric tunaguc qétégina 2,000 ienen kondun dokunén hoturu énécmiyu wésésé unudarec. ¹⁴ Unudaru beric galeñ ienen néngacma kemma ic tosara ama areña yanda me ama areña komoraiguc kecgcic ionac suruc wañ énécmigic ic ienen haka hicñiyec imi hémbiñ zéma hagic. ¹⁵ Hama Yesuac muru harédacma ic yaré ic tunanén késa kerec imi héngic hiaruma malekuya héima taru zénéngina hiriyec. ¹⁶ Wañu haka héngic ienen ic uña biriayaguc kerec iwaru haka imi dimuhuc hicñiyec imuac ac suruc énézéma bericac ac suruc imi momacnec énézégic. ¹⁷ Zégic ic enen Yesu baecgina waima kemmac niñac hénima welecmgic. ¹⁸ Welecmgic Yesu zéiciguc enu ic uña biriayaguc kerec inén méndacmima kemman zé welecmiyec. ¹⁹ Weleru inén qetali mima yomuhuc ézéyec; Gi sac taséhécgá ionac niñac wamma amagaiguc kemma Anutu Eñeñanén goi héihéi dimuhuc wañgémma némac ai megénzac imuac ac suruc énézéwésémañ. ²⁰ Imuhuc zéyu ic imi waima kemma Yesunén dimuhuc wammiyec imuac ac suruc Dekapoli ama komoc komoc séc zéauma zéauma kenñ nimma welicgégic.

Embac méñnéñ ninzéngéma Yesuac malekuya késama hiaruyec.

²¹ Wañu Yesu imi zéic komoraiguc kondun qericma munñuc nówéciguc kemma doku giñgñaiguc taru ic sasalanén iwaru tocgégic. ²² Wañu tocgotocgo ama galeñ méñ qara Yairo inén hama i hémma héniaiguc sicgémíyec. ²³ Sicgémima seli seli wamma welec mima zéyec; Nuac béracna komora imi humumañ zé wanzac. Hama méraga iwac qahaiguc haina hafiya hiaruyu kecmac. ²⁴ Imuhuc weleru Yesunén i guc kenic ic sasala yanda ienen méndacma hofac hofac amuma kemma osigic. ²⁵ Wañu embac méñ sacya mayecac mama keru hafiyawac yawuña imi 12 wañec. ²⁶ Wañu mehiahiaru ic sasalanén mebibigic qenñen manñen qema kecañec. Keru imuac boñawac iwawai iwaru hemiyec imi moczon énécmiyu qahac wandarec. Wañu hafiya ménda efíyec, néñ munñuc yéwériyec. ²⁷ Wañu embac inén Yesuac suruc nimma imuarunec sugcinaiguc haréma iwac andia igucnec malekuya osiyec. ²⁸ Osima yomuhuc zéma niñec; Malekuya sac késawa hia hiaru némmac. ²⁹ Imuhuc wañu imuarunec sacya focdac zicgéyu iwac qeriaiguc hafi biria heyec imi hiaruyu niñec. ³⁰ Wañu Yesunén kuhanén ai meyu ewa qerianén focdac nimma sugcina igucnec lilingéma zéyec; Mérénén malekuna osizac? ³¹ Imuhuc zéyu tohotoho ichéra enen yomuhuc ézégic; Ic sasala yanda enen lelecgé gémma nanñic hénzan, wañu némac niñac Mérénén nosizac zézan? ³² Wañu Yesunén ic méñ haka imuhuc wañec i hémmañ zé kic hiyu kenña wañunec nañec. ³³ Imuhuc qesimanec nañu embac imi séwiyaiguc haka

hicñiyec imi nimma zénénja hiriyu iwaru hama héniaiguc siggéma ac suruc moczon hélaacnec zéauyec. ³⁴ Zéauyu inénj yomuhuc ézéyec; Bérac, ninzénj ninzénnganénj mehiaru génzac. Ewa bénzénj nimma kenna, qenzénj manzénnga igucnec hulacgénzua.

Yesunénj embac komoc ménj humuc igucnec meqeliyec.

³⁵ Embac ac imuhuc ézéma nanjunc tocgotocgo ama galeñ iwac ama igucnec ic tosara hama zégic; Béracga bec humuzac. Némac niñ kiwi ic yéwéri munguc mikecbésémañ? ³⁶ Zégic Yesunénj acgina gezacnec sac enj nimma tocgotocgo ama galeñ yomuhuc ézéyec; Zénénnga ménda hiriyu, enj ninzénngéna. ³⁷ Imuhuc zéma tosara ménda méndacmimu niñac neuj héiéncmima Petero, Yakobo, zéma Yakoboac munaya Yohane sac onagiru keñgic. ³⁸ Kemma tocgotocgo ama galeñac amayaiguc emma iniru ic embac ienenj qewelonj yanda wamma zésiác wamma kecgic. ³⁹ Siacma kecgic sugcinaiguc kemma énézéyec; Ini némac niñ zésiác yanda wañkeczu? Embac merac imi ménda humuzac, néñ gauya hezac. ⁴⁰ Imuhuc zéyu ienenj desimigic. Wañu énézéyu hiñgadacgic nengoc mangocya zéma tosara i guc kecgic imi onagiru embac merac heyec imuaru kereñgic. ⁴¹ Keremma embac merac iwac méria késama zéyec; Talita kouw. (Neñañ aciguc hénia imi yomuhuc; Embac merac gézézua, yacna.) ⁴² Zéyu imuarunec embac merac yacma keñkeñ haha wañec. (Embac merac iwac yawuñja imi 12 wañec.) Wañu ienenj kileñ yanda welicgégic. ⁴³ Welicgégic Yesunénj ic ménda énézému niñac neuj héiéncmiyec. Wañu embac merac nene migic nematic niñac énézéyec.

Nazarete ic embac ienenj Yesu eeya ménda héigic.

6 ¹ Wañu inénj baec imi waima eñeya tauñaguc keñec. Wañu tohotoho ichéra i méndacmima keñgic. ² Kemma keru Sabata nalé téréya wañu tocgotocgo amaiguc emma ac hénima ku énécmiyec. Wañu ic sasala ienenj iwac ackuazéc nimma welicgéma zégic; Niniñ imi dimuacnec meyec? Niniñ hemizac imi némac niniñ? Wañu mérianénj haka méréra icnéñ ménda memeya momacnec meanzac imi némac haka? ³ Ic imi mericqe ic, Mariawac naña, Yakobo, Yose, Yuda zéma Simon ionac dacgina, imi hélaacnec qahac me? Wañu iwac nauñhéra you neñanguc ménda kecziñ? Imuhuc zéma niñgic biriyc. ⁴ Imuhuc zégic Yesunénj yomuhuc énézéyec; Anutuac tilinñ tilinñ ic ménj imi eñeya tauñ ichéra zéma sac taséhéra zéma ama momachéra sac mianénj ménda mepési mianzu. ⁵ Wañu imuaru haka icnéñ ménda memeya ménj ménda meyec, néñ ic hafiginaguc éréhécdac sac mérayanénj haima mehiaru énécmiyec. ⁶ Wañu ionac ninzénj ninzénngina qahac imuac niñac welicgéyec.

Yesunénj tohotoho ichéra 12 méli énécmiyec.

Welicgéma ama séc lelecgéma ku énécmiyec. ⁷ Yesunénj tohotoho ichéra 12 unuruma éréhéc éréhéc méli énécmima uña biria nesi énécmimu

niñac kuc buña énécmiyec. ⁸ Wañu Yesunénj zézé seli ac selianec énézéma zéyec; Kenha wambiñ zéma tacgina sac mema kemmu. Héna mauñ me gésé me kononiguc soukiwa imi ménda mema kemmu. ⁹ Wañu héna usugina imi hia haima zikimu. Wañu maleku saméña ménj ménda mema kemmu. ¹⁰ Imuhuc zéma énézéyec; Baec méniguc keremma ama geric méniguc emmuiguc imuaru tacyac wañkecmu, wañu baec ménu kembin zémaguc ama geric imi waimu. ¹¹ Ama ménj ala ménda wañ énécmima acgina ménda nimmuiguc, héna usugina tawéyaiguc seitotoñ tacmac imi qegic mayu kemmu. Wañu ieneñ onac hakagina imi hémma niñasarimu. ¹² Zéyu tecgéyu ieneñ kemma ic embac qerigina melemmu niñac ackuazéc zéau énécmigic. ¹³ Wañu ieneñ uña biria sasala nesi énécmima ic embac hafaginaguc sasala haléc naec énécmima mehiaru énécmigic.

Yesunénj kuha yandaguc ai meyu surucya saima kenec.

¹⁴ Yesuac qac buña imi saima kenkecma ic kewu Herodearu haréyu niñec. Wañu ic tosanenénj yomuhuc zégic; Yohane doku naec énécmiyec i Anutunénj humuc igucnec meqelimiyyu yarec imuac niñ i Kuha yandanénj ai imuhucya meanzac. ¹⁵ Ic tosanenénj zégic; Ic imi Elia. Wañu tosanenénj yomuhuc zégic; Imi Anutuac kua meme ic becnecc kecgc imuhucya. ¹⁶ Wañu Herodenénj nimma yomuhuc zéyec; Yohane déméña qeriri i humuc igucnec meqelimiyyu yacma keczac. ¹⁷^{17a} Becnec Herodenénj munaya Filipino iwac iniña Herodia wagirec. ¹⁸ Wagiru Yohanenénj Herode yomuhuc ézéyec; Gi munagawac iniña menec imi héna ac logi logiya wanzac. ^{17b} Imuhuc zéyu Herode eñeyaoc embac iwac niñac wamma téngiñ ichéra énézéyu Yohane késama dérécgéma hésa amaiguc opocgic. ¹⁹ Opocgic Herodianénj Yohaneac qeri biric nimma qehumumañ zéma zéniñec, néñ osiyec. ²⁰ Imi mia Herodenénj Yohaneac ic solaña, ic téréya imuhuc zéma zénéña hiriyu galengé miañec. Wañu kuaya igucnec ac niñu qeria imi yéwériañec. Wañu iwac ackuazécya imi siña nimma niñañec hénia imuac niñac osiyec. ²¹ Wañu kecma nalé hia ménj hayec. Herode inénj eñeya hicñi hicñi naléya hayu ic kewuhéra zéma yaré ic ionac galenhéra zéma Galilaia baec igucnec ic eñeña qutulangé énécmidaru welenj qeque ichéra eneñ nene doku oma gumu énécmigic. ²² Énécmiyyu Herodiawac béracyanénj ionac muru emma wéséginaiguc legic hiriyyec. Hiriyu Herode zéma ichéra ieneñ hémma ségiségi wañgic. Wañu Herodenénj embac meracwac yomuhuc zéma ézéyec; Singawac iwawai ménj niñac zéma qesina neñ hia gémmañ. ²³ Imuhuc zéma ac selianec zikima ézéyec; Iwawai ménjac ménj qesina nuac hénjgaleñ ama areña yanda imi suc igucnec hia méndémma gémmañac séc. ²⁴ Imuhuc zéyu inénj kemma nengocya qesimiyec; Ni némac iwawai niñac qesimimañ? Zéyu nengocyanénj ézéyec; Doku naec ic Yohaneac oruha niñac ézéna. ²⁵ Imuhuc zéyu embac merac inénj ara mema focdac

ic kewuac muru kemma zéyec; Gi degucmi doku naec haka ic Yohaneac orucya zéiciguc haima nénna. ²⁶Imuhuc zéyu ic kewu imi qeria muṅguc yanda yéwériyec. Waṅu eṇeya zézé seliseliawac zéma ichéra i guc momacnec tacgic ionac niṅac qahac zéman zé osiyec. ²⁷Waṅu inén focdac yaré ic mén keṅ Yohaneac oruha mehamac niṅac ézéma méliyu inén kemma hésa ama qeriaiguc Yohaneac déméṅa qerirec. ²⁸Qericma orucya zéiciguc haima mema hama embac merac miyu embac meracnéṅ neṅgocya miyec. ²⁹Waṅu Yohaneac tohotoho ichéra suruc imi nimma hama qamocya mema kemma hoc kifaṅaiguc haigic.

Yesunén ic zaṅgégina 5,000 nene gumu énécmiyec.

³⁰Waṅu Yesuac Méliméli ic ieneṅ lilingéma hama Yesuaru tocgéma wawaṅ memegina zéma ackuazéc ku énécmigic imuac surucya ézégic. ³¹Waṅu ic embac sasalanén keṅha waṅgic nene nemuac séc qahac waṅec imuac niṅ inén tohotoho ichéra yomuhuc énézéyec; Ini eṇacnec éléṅ hagic baec kisiaiguc kenni, kemma bénzén tachiarugic. ³²Waṅu eṇacnec éléṅ zéiciguc emma baec kisiaiguc keṅgic. ³³Keṅgic sasalanén inictegicma ama areṅa kunéṅ kunéṅ séc unuruma baec héná usuṅnec kemma imuaru walac kereṅdacgic. ³⁴Kereṅdacgic Yesunén hama ic embac sasala yanda iniru rama galengina qahac tanec kecgc ewa biric wamma iwawai sasala ku énécmiyec. ³⁵Kuénécmiyu bec kaiwe kiwa sima hiṅgacmaṅ zé waṅec. Waṅu tohotoho ichéra ieneṅ iwaru kemma zégic; Baec yomi baec kisiaiguc lakec kecni kaiwe kiwa bec sima hiṅgacmaṅ zé wanṅac. ³⁶Imuac méli énécmina ama komoc komociguc me ama lelec lelec taczac imuaru kemma eṇaoc nenegina mihicṅima boṅa mema nemu. ³⁷Zégic yomuhuc énézéyec; Eṇaoc gumu énécmigic nemu. Imuhuc énézéyu zégic; Nini kemma samén 200 Denarionac^d sécyā boṅa mema hama gumu énécmiwiṅ niṅac zézaṅ? ³⁸Zégic inén énézéyec; Samén dahec késa keczu imuac keṅ héṅgic. Zéyu ieneṅ keṅ hémma ézégic; Samén méra mén zéma konduṅ yaṅ éréhéc he nénécmizac. ³⁹Zégic Yesunén luluc téṅgiṅ téṅgiṅaiguc tuṅa tuṅa tacmu niṅac areṅgé énécmiyec. ⁴⁰Areṅgé énécmiyu tuṅ mén 100, tuṅ mén 50 imuhuc imuhuc tacma keṅgic. ⁴¹Waṅu samén méra mén zéma lambéc éréhéc mema kurumeṅiguc hiyu eṇu Anutuac mériaṅ niṅac welerec. Welecma samén kuma tohotoho ichéra énécmiyu ieneṅ méndémma énécmigic. Waṅu imuhucyanec konduṅ yaṅ momacnec méndémma énécmigic. ⁴²Énécmigic ieneṅ moczoṅ negic sécgé énécmiyec. ⁴³Waṅu samén bororoṅa zéma konduṅ yaṅ tasia tac keṅec imi mema neṅgeṅ yanda 12iguc tigic kuagina qedarec. ⁴⁴Waṅu samén negic imi ic ionacnec sac qétégina olongic 5,000 waṅec.

^d 6:37 Denarion momacguc imi ic ménac ai meme momacgucac ai boṅa, imuac maso 8 imuac ai boṅa sécyā wanṅac.

**Yesunénj kondun qahaiguc
tima tima kejec.**

⁴⁵ Wañu Yesunénj tohotoho ichéra zéiciguc emma nêwécgeñ Betsaida baec kisiaiguc walac hénima kemmu niñac focdac wai énécmiyu kemma kecgic eñeya imi ic embac onopocma nan̄kerec. ⁴⁶ Nan̄kecma onopodaru kendacgic inénj zéwelecmaj zé baec boñaguc eñeyanec eñec. ⁴⁷ Wañu ama hénima siñiyu zéic imi kondun doku namun̄aguc kereñu i eñeyanec baeciguc kerec. ⁴⁸ Wañu luhuc yandanénj qeyu Yesu tohotoho ichéra ieneñ zéic puli qema ai yanda mema tacgic niñtegirec. Wañu ama gian̄imaj zé wañu Yesunénj doku qahaiguc tima tima keñkecma ic hosucgé énécmima onogicmaj zé wañec. ⁴⁹ Wañu doku qahaiguc keñu ieneñ hémma Kuwic mia imuhuc zéma qac sambigégic. ⁵⁰ (Ieneñ momac yanda i hémma zénéngina hiriyec imuac niñac imuhuc wangic.) Qacgic inénj focdac ac hénima énézéyec; Qerigina bénzénj heyu, yomi neñ mia. Zénéngina ménda hiriyu. ⁵¹ Imuhuc zéma zéic qeriaiguc ionac muru eñu luhucnéñ neñ qema qahac wañec. Wañu ieneñ kileñ yanda aurima welicégic. ⁵² Imi mia nene gumu énécmiyec imuac hénia ménda niñasarigic ewa qerigina sipacgémanec heyu imuhuc aurigic.

⁵³ Wañu kondun qericma ogicdacma Genesarete baeciguc harédacma zéic zikigic tarec. ⁵⁴ Taru zéic igucnec magic ic embac ieneñ focdac Yesu héñtegicgic. ⁵⁵ Héñtegicma ama séc usuñnec kemma ic hafiginaguc tataciguc haima hua énécmima imuaru me imuaru kereciguc qesinimma keñgic. ⁵⁶ Wañu inénj ama areña yanda me ama areña yandaiguc kereñdaru ic hafiginaguc nénnagém̄ba somben̄iguc haigic hegic, malekuya susuria késamu niñac qesimigic. Wañu késagic séc hiarudacgic.

Iwawai hiabia zéma iwawai biria.

7 ¹ Wañu Farisaio zéma hén̄a acac kiwi ic tosara Yerusalemnec harégic ieneñ Yesuaru tocgégic. ² Tocgéma iwac tohotoho ichéra tosara ieneñ méragina ménda zuacma saménj negic inicgic. ³ (Farisaio ic zéma Yuda ic ieneñ moczoñ yandahécgina ionac haka silic tohoma méragina ménda zuacmaguc nene ménda neañgic. ⁴ Wañu nénnagém̄ba somben̄ igucnec liliñgéma hama méragina ménda zuacmaguc nene ménda neañgic. Wañu yandahécgina ionac haka tosara momacnec késakecma méndacangic imi yomuhuc; Sokoc, kason̄, kewuc nomuñ, zéic, zéma hehe tatac me zae zuaczuara.) ⁵ Wañu Farisaio ic zéma hén̄a acac kiwi ic ieneñ Yesu yomuhuc qesimigic; Ném̄ac niñ tohotoho ichécga ieneñ yanda hécnina ionac haka silic imi ménda tohoma méragina ménda zuacma saménj imi nezu? ⁶ Zégic inénj yomuhuc énézéyec; Yesaianénj ikoc ic onac niñ mia ac sécyā imi yomuhuc andiawac zéyec; Hén̄a oriñ yomi kua taséginanénj sac mepési néñan̄zu, néñ qeriginanénj lakec heanzac. ⁷ Wañu ic eñaj

héna acac kuamuma ni imi enj mepési néñanžu. ⁸Ini Anutuac héna ac waigic mayu ic enjañ haka silic késakecanžu. ⁹Imuhuc zéma toroqema zéyec; Enjañ haka silicgina imi tohoma kecmu niñac Anutuac héna ac imi hiabianec andé qeazžu. ¹⁰Mosenénj ac yomuhuc zéyec; Gi nenjoc manjoc éréhécga eegira héiwésémañ. Wañu ménj i nenjoc manjoc éréhécya zébiri érécmimac imi qegic humumac. ¹¹Wañu ini yomuhuc zéanžu; Ic ménj nenjoc manjocya iorac iwawai ménj érécmimañ zé osizaciguc Anutuac buña zéma érézémac. ¹²Wañu ac imi meselima nenjoc manjoc haleñ hai érécmimia imuac neuñ héiénécmianžu. ¹³Imuhuc wamma yanda ionac haka silic imi tétécgéma Anutuac ackuazéc héfacgéanžu. Wañu ini haka imuhucya sasala wañanžu.

¹⁴Imuhuc zéma muñguc ic embac tunjinaguc imi unuruma énézéyec; Ini moczoñ énézéwa niñgic. Nimma ac yomi niñtegicmu. ¹⁵Iwawai ménj negic hiñgacanzac iminéñ ménda mebirí énécmianzac, néñ qerigina igucnec iwawai éréanzac iminéñ mebirí énécmianzac. ¹⁶Ménñénj ménj gezacginaguc enenj ac imi niñtegicmu. ¹⁷Wañu inénj ic embac wai énécmima imuac andiaiguc ama ménjiguc enec. Enj tohotoho ichéra ienenj qelumbec ac imuac qesimigic. ¹⁸Qesimigic énézéyec; Ini momacnec ménda niñasarizu? Iwawai negic tomenginaiguc hiñgacanzac iminéñ ic hia ménda mebirianzac hénia imi ini ménda niñasarizu? ¹⁹Wañu iminéñ ewa qeriginaiguc ménda hiñgacanzac, néñ tomenginaiguc hiñgaru gésiyu maanzac. Imuhuc zéma Yesunénj nene hénia hénia imi moczoñ hia newiñac séc zéma hénia imi zéseliyec. ²⁰Wañu ménj yomuhuc toroqema zéyec; Qerigina igucnec iwawai éréanzac iminéñ mebirí énécmianzac. ²¹Ic qerigina igucnec niniñ biria éréanzac imi yomuhuc; Kaisero ai, kowu nene, euqeque, ²²embac mewai, hémbaoc, qeri biric, ikoc, siñ biria, kic séséc, andé ac, séwi enenj, kaiziliwenj. ²³Iwawai biria imi moczoñ ic qerigina igucnec éréma ic mebirí énécmianzac.

Siropoinikia embac iwac ninzénj ninzénja.

²⁴Wañu inénj yacma ama baec imi waima Tiro ama areña yandaiguc kemma ama ménjac qeriaiguc enec. Emma imuhucgenj taczac imi ic ménñénj ménj ménda nimmacac niñec, néñ sasangia kekerawac séc ménda wañec. ²⁵Enj imuarunec embac ménj bérara uña birianénj késayec iminéñ surucya nimma focdac haréma iwac muru simiñ héimiyec. ²⁶Embac imi Girik embac, Sirofoinikia ic ionac sac kiticgina. Wañu bérara uña biria nesimimac niñac welecmiyec. ²⁷Welecmiyu yomuhuc ézéyec; Waina nambérac hécna ienenj walac negic sécgémac. Ionac nene imi onagicma kazu ionac gilimañ iminéñ hiabia qahac. ²⁸Imuhuc zéyu melemma ézéyec; Miñ Kewuna, imi hélacnec! Wañu kazu ienenj acguc zae duandiaiguc nambérac ienenj nene negic bororoña mayu neanžu. ²⁹Imuhuc zéyu Yesunénj yomuhuc ézéyec; Ac imuhuc zézanj imuac niñ

hia lilingéma kenna, uŋa birianénj béracga bec waimizac. ³⁰Žéyu embac imi lilingéma kemma héŋu uŋa birianénj bec waimiyu béracya imi heheyaiguc bénzénj heyec.

Ic gezac héhéŋa ménj mehiaruyec.

³¹Waŋu Yesu i Tiro ama areŋa yanda imi waima Sidon ama areŋa yanda namuŋanec qericma kemma Dekapoli baec qericma Galilaia konduniguc keŋec. ³²Imuaru kereŋu ic tosara ieneŋ ic ménj gezawa héhéŋgia zéma ara hia ménda zéaŋec imi Yesuac muru wagicma hama mérianénj haimimac niŋac welecmigic. ³³Welec migic ic imi wagicma wai énécmima ekacnec sura ménju kemma méria merawanénj gezawaiguc nówéc nówéc haimaguc sépécgéma ezelaŋa osiyec. ³⁴Osimá kurumeŋiguc hiyu eŋu wéséséya héima, Efata! zéma ézéyec, ac imuac hénia imi ‘Béréŋgéna!’. ³⁵Žéyu gezawa béréŋgéyec, waŋu ezelaŋa hularu ac didiŋanec zéyec. ³⁶Waŋu Yesunénj suruc imi ménda zéaumu niŋac neuŋ héiéénécmiyec. Waŋu muŋguc muŋguc qetali énécmiyec, néŋ ieneŋ muŋguc muŋguc kileŋdac zéau énécmigic keŋec. ³⁷Ieneŋ kileŋ welicgéma yomuhuc zégic; Iwawai moczoŋ yanda hia mehiaruanzac. Gezac héhéŋ meyu ac niŋanžu, waŋu acgina qahac meyu ac zéanžu.

Yesunénj ic 4,000 nene gumu énécmiyec.

8 ¹Nalé imuaru muŋguc ic tuŋ yanda iwaru tocgéma nene qahac kecgic. Yesunénj tohotoho ichéra unuruma énézéyec; ²Ic embac ieneŋ ai meme haréwéc niguc kecžu. Waŋu nene ménj ménda he énécmizac. Imuac niŋ ni ic ionac wéséna wanžac. ³Waŋu tosara ieneŋ lakecnec hagic imuac niŋ yaka niŋ humugicguc eŋ amaginaiguc méli énécmiwa hénaiŋuc kemma qiritic unuwac niŋac. ⁴Imuhuc zéyu tohotoho ichéra ieneŋ melemma zégic; Baec kisia yomuaru mérénenj dimuacnec nene saménj sécgina hia mihicŋima gumu énécmimac? ⁵Imuhuc zégic qesiénécmima zéyec; Onaru héná maun dahec he énécmizac? Žéyu melemma 7 zégic. ⁶Zégic nimma areŋgé énécmiyu baeciguc mama tacgic maun qétéya 7 mema ewa hia ac ézémaguc énécmimu niŋac kuma tohotoho ichéra énécmiyu tohotoho ichéra ieneŋ welenj qema énécmigic. ⁷Waŋu lambéc komoc komoc taru imuhucyanec Anutuac mériaŋ niŋac welecmaguc méndémma énécmimu niŋac énézéyec. ⁸Waŋu ic embac ieneŋ nene imi negic sécgé énécmidarec. Waŋu nene bakia waigic tarec imi mutulangéma neŋeŋ yanda 7iguc tigic kuagina qedarec. ⁹Waŋu ic imuaru kecgic ionac qétégina imi 4,000. Waŋu inénj méli énécmiyu kendacgic. ¹⁰Kendacgic imuarunec tohotoho ichéra iniguc zéiciguc emma keŋkecma Dalmanuta baeciguc^e kereŋgic.

^e 8:10 Romawac héngaleŋ baec yanda imuac distrik ménjac qara, Aderia kondunj imuac Is iguc taczac; 2Ti 4:10.

¹¹Kerengic Farisaio ic ienen Yesuguc eminimbiñ zé haréma séséc kurumenñ igucnec ménñ meyu hémmu niñac wamma batucgé migic. ¹²Batucgé migic qeriaiguc wésésé héima zéyec; Némac niñ ic embac nalé yomuarunec imi kiwi méréra hémbiñ zé hocanžu? Ni hélacnec énézéwa niñgic; Onaru kiwi ménñ ménda mewa hémmuac séc. ¹³Imuhuc zéma wai énécmima tohotoho ichéra onagiru muñguc zéiciguc emma kondunñ nówéggeñaguc kerengic.

Farisaio zéma Herode ic ionac ikoc ac.

¹⁴Wañu tohotoho ichéra ienenñ elunñ unuyu héna maunñ sécgina ménda mema hagic. Wañu zéic qeriaiguc momacguc sac he énécmiyec. ¹⁵Wañu Yesunénñ yomuhuc selianec énézéyec; Ini Farisaio ic zéma Herode ic ionac yis niñac héñgaleñ qacguc wammu. ¹⁶Énézéyu eñacnec eminiñ wamma zégic; Imi nini héna maunñ qahac imuac niñ nénézézac gezanñ. ¹⁷Zégic inénñ niñasarima énézéyec; Héna maunñ ménda he énécmizac imuac niñ némac niñ eminiñ qeminiñ wañkeczu? Ini méndagucnec niñtegićzu me wañu méndagucnec niñasarizu? Qeriginanénñ seligizac me? ¹⁸Ini kic ginagucnénñ iwawai imi ménda héñanžu? Ini gezac ginagucnénñ kilenđac ac ménda ninžu me? Wañu ini ménda niñqelizu me? ¹⁹Ni maunñ méra ménñ méndémma ic qétégina 5,000 gumu énécmiwa bororoña neñgeñ yanda dahecac séc hiñgacma kuagina qeyu megic? Imuhuc qesiénécmiyu, neñgeñ 12, zégic. ²⁰Wañu maunñ 7 imi méndémma ic qétégina 4,000 gumu énécmiwa bororoña heyu neñgeñ yanda dahecac séc kuagina qeyu megic? Imuhuc zéyu, 7, zégic. ²¹Zégic énézéyec; Ini kilenđac ménda niñasarizu?

Yesunénñ kic hilic ménñ mehiaruyec.

²²Wañu kenkecma Betsaida ama areña yandaiguc^f kerengic ic ienenñ ic kic hilic ménñ Yesuaru wagicma hama mérianénñ haimimac niñac welecgcic. ²³Welecgcic ic kic hilic imi mériaiguc késama ama yanda waima séñganñenñiguc hiñgacma kiwaiguc sépécgéma méria iwac qahaiguc haima yomuhuc qesimiyec; Iwawai ménñ héñzanñ? ²⁴Qesimiyu kic hilic inénñ hima yacma zéyec; Ni ic embac inicba ic hésa tanec wamma kenña wanzu. ²⁵Zéyu inénñ muñguc mérianénñ kiwaiguc haiyu ic imi kic selianec hima héñu hiaruyu iwawai moczoñ dindinaneñ héñtegićdarec. ²⁶Wañu Yesunénñ amayaiguc mélimima yomuhuc ézéyec; Gi ama yandaiguc ménda lelecgéma kembésémañ.

Peteroac ninzénñ ninzénñ ac.

²⁷Yesu i tohotoho ichéra énépésiyu Kaisarea Filipi baeciguc ama areña yanda yanda séc kembinñ zéma kenñgic. Kenkecma hénaiğuc tohotoho

^f 8:22 Yodan doku imuac Is iguc geñ taczac.

ichéra qesiénéc mima zéyec; Ic embac ieneñ nuac niñ méré zéanžu?²⁸ Qesiyu zégic; Ic embac tosara ieneñ doku naec haka ic Yohane imi mia imuhuc zéanžu, wañu tosara ieneñ Elia, tosara ieneñ mia Anutuac kua meme ic ionarunec mén zéanžu.²⁹ Zégic muñguc qesiénéc miyec; Wañu eñaoc nuac niñ méré zéanžu? Zéyu Peteronén yomuhuc ézéyec; Gi Kristo.³⁰ Imuhuc zéyu inén ic tosara ménda énézému niñac neñ héiéc miyec.

Yesunén dimuhuc humuma yacmac imuac ara énézéyec.

³¹Wañu inén yomuhuc hénima ku énécmiyec; Héna imi yomuhuc hezac; Icac Naña imi kecma qenzeñ manzeñ kilen nimmac. Niñu ic galeñ zéma hofac oo ic kuneñ éréhécgina zéma héna acac kiwi ic ieneñ andé qemigic qegic humumac. Humuyu kaiwe haréwéc wañu humuc igucnec qelima yacmac. ³²Inén ac imuhuc zéauyu Peteronén Yesu késama qetalimima ac wammiyec. ³³Wañu inén melemma merac ionac muru kiwa hima Petero qetali mima ézéyec; Biria miñina gi hocma andénaiguc nanna, gi Anutuac ackuazéc niñac ménda wamma ic onac iwawai niñac wamma keczañ. ³⁴Wañu Yesunén ic tuñ yanda kecgcic imi zéma tohotoho ichéra momacnec unuruma yomuhuc énézéyec; Ic méñnéñ ni méndac némmañ zémaciguc andé qeamuma eñeya ic héñgeña wéndara huama méndac némmac. ³⁵Ic méñnéñ mén kekecy a ngé timañ zé wañu kekecy a imi sohomac. Wañu ic méñnéñ mén nuac zéma buña suruc hiabia imuac niñ wamma kekecy a waiyu kekecy a imi ménda sohomac. ³⁶Ic méñnéñ baecac iwawai moczoñ késama keru uñaya waimiyu iwawai iminén dimuhuc nañgé mimac? ³⁷Ic méñnéñ némac iwawaiyanén uñayaguc amuwagic wañu sécgémac? ³⁸Ic méñnéñ qeli yackumu kaiseroya zéma kápésic ginaguc ionac ségéra ginaiguc ni zéma acna niñac gamuya niñzaciguc imuhucyanec Icac Naña iminén Mañgocyawac edamuyaiguc kua meme uñahéragic lilingéma hamac nalé imuaru iwac niñ gamuya nimmac.

Anutuac edamuya Yesuac muru mama hoturumiyc.

9 ¹Wañu inén yomuhuc énézéyec; Ni hélanec énézéwa niñgic; You nanžu onarunec tosara ini humucnéñ ménda énépésiyunec Anutuac héngaleñ ama areña yanda imi kuhaguc hayu hémmu.

²Wañu ai meme 6 tecgéyu Yesunén Petero zéma Yakobo zéma Yohane onagiru baec boña yandaiguc eñgic. Emma imuaru eñacnec kecgcic. Wañu inén imuaru kicginaiguc melemma tanera mén wañec. ³Wañu iwac malekuya imi lalac koñac koñac wañec. Baeciguc ic mén iwawai

²⁸ 8:28 Mrk 6:14,15 ³⁰ 8:29 Halécnéñ météré mimia; Hofac oo ic me ic kewu kumu énécmiwiñ zé imuhuc wañgic. Yesu imi neñañ hofac oo ic yanda zéma ic kewunina oporec.

ménénén zuaru imuhucya wammacac séc qahac. ⁴Waņu baec imuaru Mose zéma Elia ieren ionac kicginaiguc wininima Yesuguc acac waṅgic. ⁵Imuhuc waṅgic Peteronén Yesu ézéyec; Kiwi ic you kecziṅ imi hiabia soroc. Nénézéna hali haréwéc meénécmiini mén guac, mén Moseac, mén Eliawac wammac. ⁶Merac ienen bacgina yandiyec imuac niṅac Peteronén némac ac zémaṅ zéma hocma imuhuc zéyec. ⁷Waņu hosusunén mama oso énécmiyu imuac qeria igucnec ac mén yomuhuc mayec; Yomi imi naṅna, hénsorocanzua, iwac ara nimmu. ⁸Waņu lilingéma héṅgic élanzaṅnec aulanṅgéyic Yesunén sac naṅec.

⁹Waņu boṅa igucnec mama hama Yesunén ac yomuhuc énézéma zéseliyec; Iwawai héṅzu imuac ac suruc imi mén ménda énézému, kecma bian Icac Naṅa humuc igucnec yaruguc. ¹⁰Imuhuc énézéyu merac ienen ac imi qeriginaiguc haima humuc igucnec yacyac imuac hénia hocma eṅaocnec eminiṅ qeminiṅ waṅgic. ¹¹Waņu ienen Yesu yomuhuc qesimima zégic; Némac niṅ hénia acac kiwi ic ienen Elia walac hamac imuhuc zéanṅu? ¹²Imuhuc qesimigic énézéyec; “Hélaṅnec Elia i walac hama iwawai moczoṅ meqeliyuguc. Waņu némac niṅ Icac Naṅa i andé qemigic qenṅen manṅen kileṅ nimmac imuhuc ogic hezac me? ¹³Waņu énézéwa niṅgic; Elia i hélaṅnec hama keru iwawai iwac niṅ kiwiiguc ogic hezac imuac sécyia ienen ewa siṅginawac wammigic.”

Yesunén merac mén uṅa biriayaguc mehiaruyec.

¹⁴Waņu merac tosara wai énécmigic kecgcic ionac muru haréma inicgcic ic embac sasala oso énécmima naṅgic hénia acac kiwi ic tosara merac iniguc tualefic emigic. ¹⁵Waņu ic embac ienen nalé qahacgucnec Yesu hémma kileṅ welicgéma usuṅnec kemma ewa hia ac zémigic. ¹⁶Zémigic inén qesiénécmiyec; Ini némac niṅac tualefic emikeczu? ¹⁷Zéyu sugcina igucnec ménénén melemma ézéyec; Kiwi ic meracna uṅa birianén késayu ara qahac kecanzac imuac niṅac wagicba guaru hazic. ¹⁸Merac imi dimucgeṅ dimucgeṅ uṅa birianén késama hérékeṅ héréha wamma baeciguc giliyu kua hololoṅa mayu zéra aric aric kiyu hénia méria séréṅgéanzac. Waņu tohotoho ichécga ienen nesimu niṅac énézéwa nesimuac séc qahac waṅec. ¹⁹Zéyu Yesunén yomuhuc énézéyec; O! Nalé yomuac hicṅisaiya ini niṅzén niṅzénigina qahac. Ni iniguc nalé dahecac séc kecmaṅ? Nalé dahecac séc ini bisiqatén waṅ énécmimaṅ? Merac imi nuaru wagicma hagic. ²⁰Imuhuc zéyu merac iwaru wagicma hagic uṅa biria inén Yesu hémma merac hérékeṅ héréha yanda wammiyu tétéṅgéma baeciguc mama héima heyu kua hololoṅa mayec. ²¹Waņu Yesunén merac maṅgocya qesimima zéyec; Iwawai imi némac naléiguc hicṅimiyecac kecanzac? Zéyu zéyec; Imi kokocya igucnec hicṅimiyecac kecanzac. ²²Inén merac imi nalé momac momac mebirimaṅ zéma geric bélaṅaiguc me dokuiguc gilianzac. Iwawai mén wambésémaṅac séciguc

ewa biric wamma méra nérécmína. ²³ Imuhuc zéyu Yesunéh ac yomuhuc melemma ézéyec; Hénia némac niñac wambésémañac səcíguc imuhuc zézañ? Ic méñ ninzéh ninzéhagucnéñ iwawai moczoñ hia wandacmac. ²⁴ Zéyu imuarunec mia merac mañgocyanéh ac qacma yomuhuc zéyec; Ni ninzéhégzua, geñgaoc ninzéh ninzéhna bébélacgia imi meseli nénna. ²⁵ Wañu ic embac ieneñ usujñec tocgéma hagic inicma uña biriawac yomuhuc ézéyec; Ac qahac kekerawac uñaya zéma gezac héhéñac uñaya, ni gézézua, iwarunec éréma imuaru muñguc ménda hiñgacbéémañ. ²⁶ Zéyu uña birianéh qacsilacma selianec héréma qéfacgé mima éréma keñu merac imi hélanec humumia tanec heyec. Heyu ic embac sasalanéh hémma, Humuzac, zégic. ²⁷ Wañu Yesunéh iwac mériaiguc késama héréyu yacma nañec. ²⁸ Wañu Yesu imi ama qeriaiguc eñu tohotoho ichéra ieneñ sasañgiaiguc qesima zégic; Nini némac niñac nesiwiñac səc qahac wañec? ²⁹ Imuhuc zégic melemma énézéyec; Imuhucya imi iwawai tosara méñnéñ nesi énécmiwiñac səc qahac, néñ zéwelecginanéhⁱ sac hia nesi énécmimu.

Yesunéh humuma yacmac imuac suruc zéyu hatac éréhéc wañec.

³⁰ ^{30a} Wañu ieneñ ama imi waima kemma Galilaia baec qericma keñgic. ³¹ ^{31a} Wañu Yesunéh tohotoho ichéra ku énécmimañ zéma ^{30b} i zéma tohotoho ichéra dimuaru keczu imi méñnéñ méñ ménda nimmu niñac wañec. ^{31b} Wañu yomuhuc ku énécmiyec; Icac Naña i ic ionac mériaiguc eñu qegic humumac. Humuma ai meme haréwéc wañu yacmac. ³² Wañu ac imuac hénia ménda niñasarima qesimiwiñ zé niñgic yéwériyec.

Yesunéh ic kiwa kekerawac hénia ac énézéyec.

³³ Wañu keñkecma Kafanaum ama areña yandaiguc haréma ama méñ qeriaiguc emma tacma imuaru tohotoho ichéra qesiénécmiyec; Héniaiguc némac iwawai niñac tualefic emikeczu? ³⁴ Imuhuc qesiénécmiyu ieneñ neñañ murunec mérénéh kiwanina keczac imuhuc zéma tualefic emizu imuac niñac ara hia ménda melengic. ³⁵ Wañu mama tacma 12 ini unuruma énézéyec; Méñ i kiwagina kecmañ zémaciguc, tosara ionac mamayagina kecma welen qeqegina wammac. ³⁶ Imuhuc zéma merac komora méñ wagicma suginaiguc haiyu nañu tétécgé mima énézéyec; ³⁷ Méñnéñ merac yomuhucya nuac qacnaiguc ewa hia wammizac imi ni ewa hia wannénzac wanzac. Méñnéñ ni ewa hia wannénzac imi nuac qahac, néñ méli néñec i ewa hia wammizac wanzac.

Ic méñ neñañ hazéc ménda wanzac imi neñañ alanina.

³⁸ Wañu Yohanenéh yomuhuc ézéyec; Kiwi ic, nini ic méñnéñ guac qacga qacma uña biria nesi énécmiyu ménda méndac nénécmianzac

ⁱ 9:29 Kiwi wahala qac buñaginaguc tosaraiguc; Nene zikima zéwelec wawañaguc.

imuac niŋ neuŋ héimiŋiŋ. ³⁹Žéyu Yesunéŋ yomuhuc énézéyec; Ménda qetali mimu. Mén i nuac qacna qacma ai kucyaguc mezac imuhucyanéŋ nalé hotoŋa imuac qeriaiguc efima zébiri némmacac séc qahac. ⁴⁰Némac niŋac? Mén neŋaŋ andé ménda nunuanzac iminéŋ hažécnina qahac. ⁴¹Ni hélacnec énézéwa; Ic méŋnéŋ ini Kristoac ichéra keczu imuac niŋ nuac qacnaiguc doku mén hima gumu énécmimac imi iwac boŋa imi kileŋdac ménda qahac wammac.

Biriawac ala batuc.

⁴²Waŋu méŋnéŋ nambérac komoc komoc ni ninžéŋgé néŋaŋzu ionarunec mén manam batuc wammiyu biria memac imi hoc yanda ic iwac déméŋaiguc zikimima konduniguc naŋgéŋic hiŋgacmac iminéŋ hia wammac. ⁴³Waŋu méraganéŋ biriaiguc goporu méraga imi héricbésémaŋ. Gi méra éréhécgaguc geric sia tetcgia qahaciguc hiŋgacbaŋ niŋac, puriŋ wamma kekec hémbénaŋaiguc kerembésémaŋ iminéŋ hia. ⁴⁴(Ménda hezac.) ⁴⁵Waŋu hénaganéŋ biriaiguc goporu héricbésémaŋ. Héna éréhécgaguc kecma geric siaiguc giligic hiŋgacbaŋ niŋac, puriŋ wamma kekec hémbénaŋaiguc kerembésémaŋ iminéŋ hia. ⁴⁶(Ménda hezac.) ⁴⁷Waŋu kicganéŋ biriaiguc goporu kicga imi metecgéna. Gi kic éréhécgaguc geric siaiguc giligic hiŋgacbaŋ niŋac, kicga momacguc kecma Miŋ Kewuac héŋgaleŋ ama areŋa yandaiguc kerembésémaŋ iminéŋ hia. ⁴⁸Imuaru ionac nanecgina imi ménda humumac, waŋu geric bélaŋa imi ménda békémac. ⁴⁹Mulu memeac buŋa mesolaŋaniwiŋ žé sei hésianzu imuhucyanec ic momac yanda geric bélaŋanéŋ mezeric énécmimac. ⁵⁰Sei imi qacguc, néŋ siŋa qahac waŋu némacnéŋ mindiŋigic siŋaguc wammac. Sucginaiguc sei hésigic luae heyu eŋawu kecmu.

Eu iniŋ waiwai imuac ara.

10 ¹Yesunéŋ imuarunec yacma Yodan néwécgeŋ Yuda baeciguc haréyu ic sasala yandanéŋ muŋguc iwaru tocgéŋic. Waŋu waŋaŋec imuhucyanec muŋguc ackuazéc ku énécmiyec. ²Waŋu Farisaio ic ieneŋ hosuru haréma manam batuc wammima qesimigic; Ic méŋnéŋ iniŋa waimimac imi hénac acac sécy me qahac? ³Žéŋic melemma énézéyec; Mosenéŋ deic žéma énézéyec? ⁴Énézéyu žéŋic; Mosenéŋ yomuhuc oaec zénénécmiyec; Embac waimaŋ žéma waia muamuac kiwi omima waimimac. ⁵Imuhuc žéŋic Yesunéŋ énézéyec; Mose i ewa seligina niŋac wamma hénac ac imi oma énécmiyec. ⁶Néŋ hénihéniaiguc imi Anutunéŋ ic žéma embac meérécmiyec. ⁷Imuac niŋac ic méŋnéŋ neŋgoc žéma maŋgocya wai érécmima iniŋawac muru héiselimac. ⁸Héiseliyu éréhécnéŋ séwi momacguc wammaoc, waŋu bec iereŋ éréhécnéŋ qahac, néŋ momacguc. ⁹Imuac niŋac iwawai mén Anutunéŋ dérécgéyec imi

ic méñnéñ ménda méndénj érécmimac. ¹⁰ Wañu ama qeriaiguc emma tohotoho ichéra ienenj ac imuac niñac muñguc qesimigic. ¹¹ Qesimigic inénj melemma énézéyec; Ic méñnéñ iniña waima ménj memaciguc imi mia iniña kaisero wammizac tanec wammac. ¹² Wañu embac méñnéñ euya waimima ic ménj memac imi imuhucyanec kaisero wanžac wammac.

Yesunénj nambérac ionac mérianj ac énézéyec.

¹³ Wañu ic embac ienenj Yesunénj mérianénj osiénécmimac niñac nambérac hécgina onagicma iwac muru hagic. Wañu tohotoho ichéra ienenj ac zéénécmima zéqegetali wañ énécmigic. ¹⁴ Wañu Yesunénj héñu qeria biriyu énézéyec; Waigic nambérac nuaru hagic. Zéqegetali ménda wañ énécmigic. Anutuac héñgaleñ ama areña yanda imi nambérac imuhucya ionac buña. ¹⁵ Hélacnec énézéwa; Méñnéñ Anutuac héñgaleñ ama areña yanda qeriaiguc emmanj zé nambérac ésécnec ménda wammaciguc inénj imuac qeriaiguc kilendac ménda keremmac. ¹⁶ Imuhuc zéma tétécgé énécmima méria ionac qacginaiguc haima mérianj ac zéma énézéyec.

Ic hina yandayaguc.

¹⁷ Wañu Yesunénj hénaiiguc kemma keru ic méñnéñ usunec iwaru hama iwac muru simiñ héimima qesimima zéyec; Kiwi ic hiabia, ni dimuhuc wamma kekec hémbénaña imi késamañ. ¹⁸ Zéyu Yesunénj ézéyec; Némac niñ ic hiabia zénénzanj? Ic méñnéñ hiabia qahac. Anutu momacguc sac hiabia. ¹⁹ Gi hénac ac yomuhuc niñanzanj; Kaisero ménda wambésémanj. Eu qeqe ménda wambésémanj. Kowu ménda newésémanj. Héipuc ac zémanj zé ikoc ac ménda zéwésémanj. Ikoc wañ énécmima iwawai ménj ménda onagicbésémanj. Nengoc manjoc éréhécgá eegira héiwésémanj. ²⁰ Zéyu melemma yomuhuc ézéyec; Kiwi ic ni imi moczonj komocna igucnec tohoma keriác kecua. ²¹ Wañu Yesunénj hémma iwac siñ nimmima yomuhuc zéma ézéyec; Haka hiabia momacgucnéñ guaru ménda hegénzac. Kemma iwawai hegénzac imi haina boña géñgic, mema ic maqeqeya énécmima, kurumenjiguc héla hegémmac. Wañu hama ic héñgeña wéndara imi huama ni méndac némbésémanj. ²² Wañu soukiwa zéma iwawai yéwéria hemiyec. Imuac niñ, niñ yéwériyu tanera ménj wañu waima kenec.

²³ Keñu Yesunénj kiwa hiyu lelecgéyu tohotoho ichéra yomuhuc zéma énézéyec; Ic soukiwa zéma hina yanda ginagucnéñ Anutuac héñgaleñ ama areña yanda qeriaiguc kerembiñ zégic yéwériyu hia ménda efima keremmu. ²⁴ Wañu tohotoho ichéra ara imi nimma welicgégic. Wañu inénj muñguc toroqema énézéyec; Merachécna, Anutuac héñgaleñ ama areña yandaiguc eneña imi yéwéria yanda. ²⁵ Yañ yanda kamelenénj

godu kifaṇa komoraiguc keremmac imi efefia, néṇ soukiwa yanda zéma iwawai yanda ginagucnéṇ Anutuac héngalen ama areṇa yandaiguc keremmac iminéṇ yéwéria yanda. ²⁶Imuhuc zéyu tohotoho ichéra ieneṇ nimma kilen yanda aurima eṇaoc eminiṇ qeminiṇ waṇamuma zégic; Imuhuc waṇu, mérac késayu kekec hémbénaṇa hia memac? ²⁷Yesunéṇ inicma zéyec; Ic eneṇ imi meselimuac séc qahac, waṇu Anutunéṇ hia, Anutunéṇ iwawai moczoṇ imi hia memac. ²⁸Zéyu, Peteronéṇ hénima ézéyec; Ninna, nini iwawainina moczoṇ waima gi méndac géṇzanṇiṇ. ²⁹Zéyu, Yesunéṇ melemma zéyec; Ni hélacnec énézéwa, méṇnéṇ nuac niṇ zéma buṇa suruc hiabia niṇac wamma ama geric me dac muna me neṇgoc maṇgoc me naṇa me bérara me baec ai imi waimac imi, ³⁰you baeciguc ama geric, dac munahéra, neṇgoc maṇgochéra, nambérac héra, zéma baec aiya sasala yanda imi qété 100 imuac séc ogicma memac. Waṇu hažéc ac me yaré momacnec mihicṇimac. Waṇu bianguc kurumeṇ amaiguc kekec seli memac. ³¹Waṇu walac walac ionac murunec sasalanéṇ andia wammu. Waṇu andia ionac murunec sasalanéṇ walac walac wammu.

Yesunéṇ humuma yacmac imuac ara zéyu hatac haréwéc waṇec.

³²Kecma Yerusalem ekemma kecma Yesunéṇ walac walac kemma keru tohotoho ichéra ieneṇ bacgina yandiyec. Waṇu nesi énécmigic ieneṇ zénéṇgina hiriyc. Waṇu Yesunéṇ tohotoho ichéra 12 qutulangé énécmima iwawai hicṇimimac imuac ac énézéma zéyec; ³³Héṇgic, neṇaṇ Yerusalem enṇiṇ. Enni imuaru Icac Naṇa imi andé qemiyu hofac oo ic kiwa zéma héna acac kiwi ic ionac méraginaiguc eṇu, képésiraguc zéma humucac buṇa zétecgéma ic enia ionac muru haimu. ³⁴Haigic ieneṇ zébiri mima sépécgé mima rikun zéragucnéṇ héimaguc qehumumu. Waṇu kaiwe haréwéc waṇu, inéṇ humuc igucnec qelima yacmac.

Yakobo zéma Yohane iorac welec welec.

³⁵Zéyu Zebedaioac naṇhéréra Yakobo zéma Yohane iereṇ Yesuac muru hosuru hama zéyoc; Kiwi ic, niri iwawai imuac me imuac niṇac wamma qesigémbic imi geṇ hia menéréc miwésémaṇ niṇac zéma ninzic. ³⁶Zéyic érézéyec; Néma iwawai meérécmimaṇ niṇac wanzaoc? ³⁷Waṇu iereṇ zéyoc; Gi edamuga winini géṇu, nururuna, méṇ héigaiguc méṇ kanagaiguc tacbic. ³⁸Zéyic Yesunéṇ érézéyec; Iri hénia ménda niṇasarima imuhuc weleczaoc. Ni sokoc mema nemaṇ imi iri hia mema nemaoc? Waṇu doku naecnémmu imuac iri hia naecmaoc? ³⁹Zéyu, iereṇ zéyoc; Oo, imi hia wambic. Zéyic, Yesunéṇ yomuhuc érézéyec; Ni sokoc mema nemaṇ imi iri hélacnec nemaoc. Waṇu doku naecnémmu imi iri naecmaoc. ⁴⁰Waṇu nuac héinaiguc me kananaiguc tatara imi énécmimia imi nuac ai qahac. Imi méṇac méṇ zéénécmiyec ionac énécmiyu késama

tacmu. ⁴¹Tohotoho ichéra 10 ieneṅ ac imi nimma Yakobo zéma Yohane iorac ningic ewagina biriyeṅ. ⁴²Waṅu Yesunéṅ unuruma énézéyeṅ; Ic enia ionac ic kewu ieneṅ ic embac énépésigic, ic embac ieneṅ welen qeéncmianṅu. Waṅu eṅeṅa ieneṅ mamaya méra bacginaiguc onopocma ic kewu waṅ énécmianṅu imi ini ninṅu. ⁴³Waṅu onaru imi héná imuhuc ménda hezac. Onarunec méṅnéṅ kunéṅgina wammanṅ zéma alahéra ionac welen qeqe kecmaṅ. ⁴⁴Onarunec méṅnéṅ walac walac kecmanṅ zéma alahéra ionac ai merac kecmaṅ. ⁴⁵Icac Naṅa i welen qemimu niṅac ménda mayec. I eṅeyaoc welen qeqe ai mema ic sasala onac niṅ mulu memeac iwawai ésécneṅ kekecyá énécmimanṅ zé mayec.

Yesunéṅ kic hilic méṅ mehiaruyec.

⁴⁶Waṅu ieneṅ hakecma Yeriko taṅiguc harégic. Waṅu inéṅ tohotoho ichéra zéma ic sasala yanda iniguc ama areṅa yanda imi waima keṅkegcic, ic kic hilic méṅ qara Batimaio, Timaiuac naṅa inéṅ héná giṅgiṅaiguc iwawai niṅac welecma tarec. ⁴⁷Waṅu inéṅ ic imi Yesu Nazarete ama areṅa igucneṅ imuhuc zégic nimma hénima qarec; Dawidiac qeli Yesu, gi nuac niṅ ewa biric waṅ nénná! ⁴⁸Zéyu ic sasalanéṅ ac waima tacmac niṅac zéqegetali wammigic. Waṅu inéṅ seli seli wamma selianec qacsilarec; Dawidiac naṅa, gi nuac niṅ ewa biric waṅ nénná! ⁴⁹Qac keru, Yesunéṅ hénaiṅuc namma zéyeṅ; Héihéré migic. Imuhuc zéyu, ic ieneṅ kic hilic ézégic; Efima yacma hana! Inéṅ héihéré génzac. ⁵⁰Waṅu kic hilicnéṅ malekuya gilima técgéma yacma Yesuac muru hayec. ⁵¹Waṅu, Yesunéṅ ac bakia zéma qesimiyec; Némac waṅgémmanṅ niṅac wanzanṅ? Zéyu, kic hilicnéṅ ézéyeṅ; Kiwi ic, ni kicna hima hémmanṅ niṅac wanzua. ⁵²Zéyu, Yesunéṅ ézéyeṅ; Gi kenna, niṅzén niṅzénṅanén mehiaru génzac. Imuhuc zéyu, imuarunec kiwa béréṅgéyu hima héṅec. Waṅu hénaiṅuc Yesu méndac mima keṅec.

Yesunéṅ doṅki qahaiguc tacma Yerusalem eṅec.

11 ¹Waṅu Yerusalem hosuraiguc hama Oliwa baec boṅaiguc Betfage ama areṅa yanda zéma Betania ama areṅa taroc imuaru dodowigic. Dodowima Yesunéṅ tohotoho ichéréra méli érécmiyec. ²Waṅu méli érécmima yomuhuc érézéyeṅ; Ama wéségiraiguc taczac imuaru keṅic, doṅki merawa méṅ icnéṅ qahaiguc ménda tacanṅu imi qatégic naṅu focdac mihicṅjimaoc. Mihicṅjima imi hulacma késama hamaoc. ³Hularic ic méṅnéṅ, Némac niṅ imuhuc wanzaoc? Imuhuc zéyuguc, yomuhuc ézémaoc; Miṅ Kewuniranén imuac wanzac. Imuhuc zéic focdac haiyu yomuaru hamaṅ. ⁴Zéyu tecgéyu, iereṅ kemma doṅki merawa ama demiṅawac saṅgulaṅ séṅṅanṅeṅ hénaiṅuc qatégic naṅu mihicṅjima hularoc. ⁵Hularic ic naṅgic ionarunec tosananéṅ yomuhuc érézégic; Iri doṅki merawa imi némac niṅac hulaczaoc? ⁶Imuhuc zéyu Yesu ac

érézéyec imuhucyanec melemma énézéyoc. Énézéyic wai érécmigic hayoc. ⁷Waṇu ierenḡ Yesuaru doṇki wagicma hayoc. Hama qahaiguc malekugina haigic inénḡ emma tarec. ⁸Waṇu ic sasalanénḡ malekugina hénaiḡuc témbécgic. Waṇu tosaranénḡ ai igucnec ic hawa haréṇa zéma zuriaguc mericma hénaiḡuc lémbécgic. ⁹Waṇu ic tuṇ yanda ienenḡ walac andu wamma qacḡic; Hosanna, ohec wahec! Miṇ Kewuac qac buṇaguc hazac ic imi zézé bipiyaguc. ¹⁰Ambéc sakoṇnina Dawidiac héṇḡgaleṇ ama areṇa yanda imi Miṇ Kewuac qac buṇaguc hazac imi zézé bipiyaguc. Hosanna, ohec wahec! Anutu ou kurumenḡiguc eṇeṇa keczac. ¹¹Waṇu Yesunénḡ Yerusalem keremma ocmuṇ téréyaiguc eṇec. Emma iwawai moczoṇ lelecgéma héṇu, bec ama mari mari waṇu, tohotoho ichéra ¹²iniguc Betania ama areṇaiguc keṇḡic.

Yesunénḡ fik ic ménḡ zébiri miyec.

¹²Ama gianḡiyu ienenḡ Betania ama areṇa waima keṇḡic. Keṇkecma Yesu nene niṇac waṇec. ¹³Waṇu fik ic ménḡ haréṇaguc lakec naṇu hémma héla taczac me deic imuhuc zéma kemma horec. Waṇu fik ic imuac naléya qahac imuac niṇac haréṇanec naṇec. ¹⁴Waṇu hémma fik ic imi yomuhuc zéma ézéyec; Deguc muacnec hénima hélaga ic méṇḡnéṇ muṇḡuc ménda nemac. Imuhuc zéyu tohotoho ichéra ienenḡ ac imi niṇḡic.

Yesunénḡ ocmuṇ téréya mehiaruyec.

¹⁵Waṇu Yerusalem kereṇḡic, Yesunénḡ ocmuṇ téréyaiguc emma ic embac imuaru iwawai nénna gémba zéma naṇḡic, imi nesi énécmima ic tosara zae haima tacma soukiwa gocmianénḡ soukiwa haréṇa amuanzu ionac zae zéma kembo haima imuac boṇa meanzu ionac tatac imi melenḡ daru hiṇḡarec. ¹⁶Waṇu ocmuṇ téréya qeriaiguc iwawai imuhucya ménda késa keṇḡha wammu niṇac qeḡetali ac waṇ énécmiyec. ¹⁷Waṇu yomuhuc ku énécmima zéyec; Amanawac niṇac baec séc ic embac onac zéwelec welec ama zému. Imuhuc kiwiiguc ménda ogic hezac me? Waṇu ini imuhuc waṇḡic kowu nene ionac baṇec tanec wanzac. ¹⁸Imuhuc zéyu hofac oo ic kiwahécgina zéma hénna acac kiwi ic ienenḡ niṇḡic. Waṇu ic embac sasalanénḡ ackuazécyā niṇac welicgémgic eṇeṇa waṇec. Imuac niṇac zénéṇḡgina hiriyu dimuhuc wamma qeni zéma hénna hocḡic. ¹⁹Waṇu ama mari waṇu Yesu zéma ichéra ienenḡ ama areṇa yanda imi waima keṇḡic.

Fik ic imi humuyec.

²⁰Waṇu ama muṇḡuc gianḡiyu ienenḡ muṇḡuc yacma keṇḡic. Keṇkecma fik ic imi héṇḡic hénna igucnec humuma naṇec. ²¹Waṇu Peteronénḡ

ninqelima ézéyec; Kiwi ic, hénna, fik ic zébiri minec, imi humuma nanzac. ²² Imuhuc zéyu Yesunén melemma énézéyec; Anutu ninzénégégic. ²³ Héla nec énézéwa, mén i boja youmi bacgéma konduniguc hinjacna zéma qeriaiguc ewa éréhéc ménda wamma ara zézac imuac héla hicnimac zéma ninzénégéyu imi hicnimac. ²⁴ Imuac nijac énézéwa ningic, ini iwawai imuac me imuac nijac welecmu imi bec meziñ zéma ninzénégému. Imuhuc wangic zézu imuac sécyá hicñi énécmimac. ²⁵ Wañu yacma welecmu nalé imuaru ic ménac niniñ biria mén késa kecziuguc késpedesira imi waimimu. Imuhuc wangic Mangocgina kurumeniguc keczac inén imuhucyanec onac késpedesicgina wai énécmimac. ²⁶ (Wañu ini késpedesicya imi ménda waimimuiguc onac Mangocgina kurumeniguc keczac inén imuhucyanec onac késpedesicgina ménda wai énécmimac.)^k

Yesu imi qac buñaya dimuacnec meyec?

²⁷ Wañu ieney muñguc Yerusalem lilingéma hagic. Hama Yesunén ocmuñ téréyaiguc emma lelecgéma keru hofac oo ic kiwa zéma hénna acac kiwi ic zéma ic kiwa meme ieney iwac muru hagic. ²⁸ Hama yomuhuc qesimima zégic; Néma qac buñagaguc ai imi meanzan? Méréneñ gézéyu ai imi meanzan? ²⁹ Imuhuc zégic Yesunén melemma énézéyec; Ni imuhucyanec ac mén yomi qesiénécmiwa melemmu. Melengiguc neñ néma qac buñagaguc ai imi meanzua imi zéaumañ. ³⁰ Imuhuc zéma yomuhuc qesiénécmiyec; Melemma zégic nimba, Yohaneac doku naec ai imi kurumeñ igucnec me ic onarunec? ³¹ Imuhuc énézéyu eñaocnec eminiñ qeminiñ wamma zégic; Neñaoc kurumeñ igucnec zéni, Némac niñ i ménda ninzénégé migic? Imuhuc zémac. ³² Wañu ic igucnec zéwiñ zéma niñgic, ic embac moczoñ Yohaneac nijac ic imi Anutuac kua meme ic héla imuhuc zéma nimmigic, imuac nijac ic embac ionac niñ bacgina yandiyec. ³³ Imuhuc zénimma Yesu ézégic; Nini ménda ninziñ. Imuhuc zégic Yesunén énézéyec; Imuhucyanec néma qac buñagaguc ai imi meanzua imi ménda énézémañ.

Ai ic biria.

12 ¹ Yesunén hénima qelumbec ac mén yomuhuc énézéyec; Ic méñnéñ baec méniguc waiñ ic himicma lelecgéma imuac demija meyec. Mema waiñ gocmiawac dokuya gésiwiñac zéma baec éséma kifaña yanda meyec. Mema imuaru galeñ meme ama lesu herec mén meyu eñec. Eñu ai imi ai ic ionac méraginaiguc haima baec méniguc keñec. ² Kemma keru yawuñ ducñiyu héla memac nijac welen qeqe ic mén mélimiyec. ³ Mélimiyu, i késama qema nesigic eñnec lilingéyec. ⁴ Lilingéyu miñinanén welen qeqe merac mén muñguc méliyu keñec.

^k 11:26 Kiwi tosaraiguc kembaja yomi ménda hezac.

Keŋu oruha hocnéŋ qésémma gamu qeqe wammima nesigic keŋec.

⁵Waŋu ménŋ méngucnec mélimiyu keŋu ic imi qegic humuyec. Waŋu imuhucyanec welenŋ qeqe ic sasala méli énécmiyu ai ic ienenŋ tosara zépé unugic tosara humumia unugic. ⁶Waŋu momacguc kecmiyec imi eŋeya naŋ sorocya ewayanénŋ aŋgé tima kerec imi. Tetecgiaiguc i imuhucyanec mélimima yomuhuc zéyec; Nuac naŋna imi eeya héimu. ⁷Waŋu ai ic ienenŋ eŋaoc yomuhuc eminiŋgic; Inénŋ mia kecma ai imuac mératéc icya wammac imuac niŋ neŋaŋ qeni humuyu ai youmi neŋaŋ buŋa wammac. ⁸Imuhuc zéma késama qegic humuyu ai imuac deminŋ séŋgaŋgeŋiguc giligic. ⁹Waŋu ai miŋina imi dimuhuc wammac me? I hama ai ic imi unudacma aiya imi ai ic ménŋ énécmimac. ¹⁰Ini kiwi téréyaiguc ac yomuhuc ooyawac heyu ménda oloŋanzu? Mericqe ic ienenŋ hoc ménŋ héŋara mema giligic keŋkeŋa iminénŋ ama waŋgoŋaiguc ama imuac hoc oruha waŋec. ¹¹Iwawai imi Miŋ Kewunénŋ waŋu imuhuc hicŋiyu, kicninanénŋ haka imi hénni, hiabia soroc waŋzac.

¹²Imuhuc zéyu ienenŋ qelumbec ac imi ionac niŋ zéyec imi niŋasarima késawiŋac zéma hénaya hocgic. Waŋu ic tuŋ yanda ionac niŋac bacgina yandiyu waimima keŋgic.

Takis haimiwiŋ me qahac zéma Yesu batucgé migic.

¹³Kemma ienenŋ Yesunénŋ ac zébiriya hémmu niŋac Farisaio ic tosara zéma Herodeac hénaoŋiŋ héra méli énécmigic hagic. ¹⁴Ienenŋ Yesuac muru hama yomuhuc ézégic; Kiwi ic, gi ic héra imi nini ninziŋ séwi tanecginawac ménda héŋanzaŋ, imuac niŋ ic ménŋac niŋac bacga ménda yandianzac. Waŋu Anutuac ac hélacnec ku énécmianzaŋ. Waŋu Kaisawac soukiwa mimia imi hénac ac séciguc me qahac? ¹⁵Nini iwac miwiŋ me ménda miwiŋ? Zégic Yesunénŋ ikocgina hoturu amuma kecgic imi niŋasarima yomuhuc énézéyec; Némac niŋ ni batucgé nénzu? Soukiwa gocmia ménŋ mema hagic hémba. ¹⁶Yesunénŋ zéyu mema hama ézégic héŋec. Hémma yomuhuc qesiénécmima zéyec; Irec zéma kiwi yomi mérac? Imuhuc zéyu melemma Kaisawac zégic. ¹⁷Imuhuc zégic énézéyec; Kaisawac buŋa imi Sisa mimu. Waŋu Anutuac buŋa imi Anutu mimu imuhuc zéyu welicégic.

Humuc igucnec yacyarawac hénia zéasariyec.

¹⁸Waŋu Sadukaio ic humuc igucnec yayac imi ménda hezac zéaŋgic ienenŋ Yesuaru hama yomuhuc zégic; ¹⁹Kiwi ic, Mosenénŋ nonac niŋ wamma yomuhuc oyec; Ic ménŋnéŋ embac mema qeli ménda mihicŋima humuyu munayanénŋ qawéra imi mema qeli mihicŋiyu darawac qac mema yacma kecmac. ²⁰Waŋu nalé méŋu dac muna 7 kecgic, dac walacginanénŋ embac mema qeli qahac kecma humuyec. ²¹Humuyu andianénŋ qawéra imi mema imuhucyanec qeli qahac kecma humuyu andia ménŋnéŋ

imuhucnec waɣec. ²² Imuhucnéŋ imuhuc dac muna 7 ieneŋ embac imi mema qeli qahac kecma humudacɣic. Humudacɣic tetcɣiaiguc embac malé imi momacnec humuyec. ²³ Waŋu ic 7 ieneŋ momac yanda embac imi medacɣic, imuac niŋ yacyarawac naléyaiguc embac imi mérac iniŋa wammac? ²⁴ Ǵégic Yesunéŋ melemma énézéyec; Ini kiwi téréya me Anutuac kucya imi ménda niŋacgézu imuac niŋac ini sic saoc nimma ǵéanǵu. ²⁵ Kecma humuc igucnec yacmu nalé imuaru imi ic me embac ménda memu. Waŋu ieneŋ kua meme uŋa kurumenɣiguc kecanzu imuhucya wamma kecmu. ²⁶ Waŋu humuc igucnec yacyarawac ǵéwa niŋɣic. Moseac kiwiiguc Anutunéŋ ic waiyaguc imuac bélaŋa qeriaiguc, Ni Abaraham ǵéma Isaka ǵéma Yakop ionac Anutu, imuhuc ézéyec. Ini ac imi ménda oloŋanǵu? ²⁷ Inéŋ ic humumia ionac Anutu qahac, kic qeli kekec ionac Anutu.¹ Ini imi ac hénia hia ménda niŋasarizu.

Héna Ac walac walac.

²⁸ Imuhuc eminiŋ qeminiŋ wamma keɣic, hénia acac kiwi ic onarunec méŋnéŋ hama nimma Yesunéŋ ac bakia hiabianec melemma ǵéyec imi niŋasarima yomuhuc qesimiyec; Némac hénia acnéŋ walac walac wanǵac? ²⁹ Imuhuc qesiyu Yesunéŋ melemma ézéyec; Oo, Israel! Ini niŋɣic, Héna ac walac walac imi yomuhuc hezac; Miŋ Kewu Anutunina imi Miŋ Kewu Momacɣuc. ³⁰ Imuac ewa qeriga moczoŋnec, qeri uŋaga moczoŋnec, niniŋa moczoŋnec, kucga moczoŋnec Miŋ Kewu Anutugawac siŋ niŋmiwésémaŋ. ³¹ Héna ac éréhéac imi yomuhuc; Gi geŋga siŋ niŋamuanǵaŋ imuac séciguc alagawac siŋ niŋmiwésémaŋ. Héna ac méŋnéŋ ac ǵézua imi orogicmacac séc qahac. ³² Ǵéyu hénia acac kiwi ic inéŋ yomuhuc ézéyec; Anutu imi momacɣuc, waŋu méŋ ménda keczac. Imuac niŋ, kiwi ic, acga ǵézaŋ imi hélacnec wanǵac. ³³ Ewa qeriga moczoŋnec, niniŋa moczoŋnec ǵéma kucga moczoŋnec Miŋ Kewugawac siŋ niŋmiwésémaŋ imi ǵéma geŋga siŋ niŋamuanǵaŋ imuac séciguc alagawac siŋ niŋmiwésémaŋ iminéŋ hofac oo ai me mulu meme ai tosara imi onogiczaoc. ³⁴ Ic imi imuhuc niŋasarima ǵéyu Yesunéŋ nimma yomuhuc ézéyec; Gi Anutuac héŋgaleŋ ama areŋa yanda lakeciguc ménda keczan. Imuhuc ǵéyu qesiqesi muŋguc méŋ ménda qesimigic.

Ic kewu Dawidiac Miŋ Kewu Yesu.

³⁵ Waŋu Yesunéŋ ocmuŋ téréya qeriaiguc ac ku énécmima yomuhuc qesiyec; Némac niŋ hénia acac kiwi ic ieneŋ Kristo i Dawidiac qeli imuhuc ǵéanǵu? ³⁶ Dawidi i eneyaoc Uŋa Téréyanéŋ hinocgémiyu yomuhuc

¹ 12:27 Yesu ac ǵéyec imuac hénia imi yomuhuc; Kic qeli ionac Anutunéŋ Ni Abaraham ǵéma Isaka ǵéma Yakoboac Anutu ǵéyec. Imuac niŋac imi enen humuc igucnec yacma Anutuguc kic qeli keczu.

zéyec;^m Miñ Kewunanén nuac Miñ Kewuna yomuhuc ézéyec; Gi nuac héinaiguc tacnanec hažéchécgá hénagawac duandiaiguc qutulangé énécmiman. ³⁷Dawidi inén Kristoac niñac Miñ Kewuna zémiyec imuac niñ Kristo inén dimuhuc wamma iwac qeli wammac? Imuhuc ku énécmiyu ic embac ienen siña nimma niñgic.

Héna acac kiwi ic ionac hakagina.

³⁸Wañu Yesunén toroqema ac ku énécmima yomuhuc zéyec; Ini héna acac kiwi ic ionac técgina nimma kecmu. Ienen maleku horua héima keñha wambin zé wañanzu. Wañu nénagémba sombeniguc inicma mepési énécmimu niñac wañanzu. ³⁹Wañu tocgotocgo amaiguc me nežélélén aria amaiguc ic kunen taticiguc tacmu niñac wañanzu. ⁴⁰Ic imuhucya ienen embac malé ionac ama igucnec iwawai onagicma hémbaoc wamma neanzu. Wañu ikocgina hoturuma zéwelec welec horua wañanzu. Wañu ienen kecma kitiwagina yéwéria memu.

Embac malé méñac hakaya hiabia.

⁴¹Yesu inén soukiwa haihai imuac hosuraiguc tacma iniru ic embac ienen soukiwa haigic hingarec. Wañu ic soukiwa yanda ginaguc ienen soukiwa yéwéria haigic hingarec. ⁴²Wañu embac malé maqeqeya méñnéñ hama soukiwa pésia éréhécdac haiyu hingarec. ⁴³Wañu Yesunén tohotoho ichéra unuruma énézéyec; Ni hélacnec énézéwa, embac malé yominén soukiwa haizac imi tosia ionac qeyu mazac. ⁴⁴Tosia ienen héla yanda he énécmiyu imuarunec mema haizu wañu embac malé inén qahac igucnec kekecyawac komodia késakeczac imi moczoñ haidaru qahac wanzac.

Yesunén nalé tetecgiawac séséc zéasariyec.

13 ¹Wañu Yesunén ocmuñ téréya igucnec mama keñu tohotoho ichéra ionarunec méñnéñ ocmuñ imi hémma yomuhuc ézéyec; Héna, hoc yanda yanda imi dimuhucya, ama kunen kunen imi dimuhucya! ²Zéyu Yesunén melemma yomuhuc ézéyec; Gi ama kunen kunen imi hénzan? Hoc imi moczoñ netec qetecgégic madaru hoc méñnéñ hoc méñac qahaiguc ménda hemac.

³Wañu Yesu ocmuñ téréya néwécgeñ Oliwa bonaguc emma taru Petero, Yakobo, Yohane zéma Anderea ienen eñawunec qesimigic. ⁴Nénézéna, haka imuhucya imuhucya imi némac naléiguc hicñimac? Wañu ac imi seligiman zéyu haka dimuhucya dimuhucyanén hicñimac? ⁵Wañu Yesunén yomuhuc énézéyec; Técgina nimmaguc kecmu. Ewa qerigina mesoho wañ énécmiwu niñac. ⁶Ic sasalanén nuac qacnaiguc

hama ikoc wamma ni imi mia zéma ic embac sasala ionac ewa qerigina mesohomu. ⁷Waṅu yaré héla me imuac luhuc acya zégic nimma bacgina ménda yandimac; Iwawai imuhucya imuhucya imi kileṅdac hicṅimac. Waṅu imi nalé tetcgia qahacnec. ⁸Baera baera ic embac ieneṅ euqac waṅamuwiṅ zé yacmu. Baec tosaraneṅ baec tosara unuwiṅ zé yacmu. Waṅu baera baera naṅ memac. Waṅu béti saec hicṅimac. Waṅu imi aṣi kiki imuac hénihéniya. ⁹Ini eṅaocnec héṅgaleṅ waṅamuma kecmu. Ieneṅ ini aciguc onopocmu. Waṅu tocgotocgo amaiguc hihilocnéṅ unumu. Waṅu imi sac qahac, onagicma keṅgic baec galeṅ tosara zéma ic kewu tosara ionac kicginaiguc namma nuac héipuc ac énézému. ¹⁰Waṅu walac imi buṅa suruc hiabia zéaugic baec séc ic embac nindacmu. ¹¹Waṅu onagicma aciguc haigic ac dimuhuc zéwiṅ zéma walac ménda niṅyéwérimu. Nalé imuaru qeriginaiguc ac haimac imi sac zému. Zézé ic imi ini qahac, néṅ Uṅa Téréya. ¹²Dac muna ekaocnec hazéc waṅamuma humumacac zétecgé amumaoc. Waṅu maṅgocnéṅ naṅa imuhucnec wammimac. Waṅu nambérac ieneṅ neṅgoc maṅgoc hécgina hazéc waṅ énécmima humumu niṅac onopocmu. ¹³Waṅu nuac qacna niṅac ic moczoṅ yanda hazéc waṅ énécmimu. Waṅu méṅnéṅ selima naṅkeru tetcgia waṅu Miṅ Kewunéṅ késama kekec hémbénaṅaiguc opocmac.

Zébiri qébiri icnéṅ hama kisikiyoṅ mihicṅimac.

¹⁴Kecma Biria miṅina iwawai mebirianzac iminéṅ ocmuṅ téréyaiguc naṅu, (Olonzu ini ac imuac hénia niṅasarimu.) hémma Yuda baec igucnec ic embac ieneṅ néṅgacma baec boṅaiguc kemmu. ¹⁵Waṅu ic ménṅ ama qahaiguc taczac inéṅ mama iwawai ménṅ ama qeriaiguc hezac imi memaṅ zé ménda mama emmac. ¹⁶Ic ménṅ aiguc keczac inéṅ malekuya andiaiguc hezac imi memaṅ zéma ménda liliṅgémac. ¹⁷Nalé imuaru embac tosara hériginaguc zéma neṅgoc tosara merac namu gumu énécmianzu ieneṅ qenzeṅ manzeṅ yanda mihicṅimu! ¹⁸Yéwéri imi kia naléyaiguc ménda hicṅimac niṅac welecmmu. ¹⁹Nalé imuaru qenzeṅ manzeṅ méréra ménṅ hicṅimac imuac niṅac imuhuc zézua. Qenzeṅ manzeṅ imuhucya imi Anutunéṅ baec kurumeṅ zéyu hicṅiyecac hezac imuac suraiguc ménṅ ménda hicṅiyec. Waṅu kecma imuac andiaiguc imuhucya imi muṅguc ménda hicṅimac. ²⁰Nalé imi becneṅ Miṅ Kewunéṅ focdac ménda metecgéwacnec imi ic méṅnéṅ selima naṅkeru késamacac séc qahac wambacnec. Ichéra gési énécmiyec ionac niṅac wamma nalé imi meducṅiyu hotoṅa waṅec. ²¹Waṅu nalé imuaru méṅnéṅ Kristo you nonac muru hicṅizac me Kristo eri ionac muru hicṅizac imuhuc zéyu ménda ninzéggému. ²²Imi mia Kristo ikora zéma kua meme ic ikora hicṅima hia wammuac séc waṅu gési énécmimia imi ikoc waṅ énécmiwiṅ zé séséc zéma haka méréra baec ic eneṅ memuac séc qahac imuhucya memu imuac niṅac imuhuc zézua. ²³Ac imi walac walac énézézua imuac héṅgaleṅ wamma kecmu.

²⁴ Wañu nalé imuaru, qenzen manzen yanda imuac andiaiguc kaiwe asac mararaña békéma siñidéngeyu maso asaha qahac wammac.

²⁵ Wañu ménni sikiluc imi kurumen igucnec madaru kuc yanda yanda kurumeniguc hezac iminéñ hirimac. ²⁶ Wañu duña Icac Naña hosusu qahaiguc kuc yandayaguc zéma edamu yandayaguc hayu ic embac ienen héndacmu. ²⁷ Wañu nalé imuaru inén kua meme uñahéra méli énécmima ic embac gési énécmimia ini baec zécgéria kemboñ qahac igucnec zéma baec kurumen nówéc nówéc igucnec qutulangé énécmimac.

²⁸ Fik ic imi hémma qelumbec ac hénia imi yomuhuc niñarené gému; Imuac hawa bébélacgia éréma imuarunec séra qeyu hémma kaiwe naléya hosuru wanzac imuhuc zéanzij. ²⁹ Ini imuhucyanec iwawai imuhucya imuhucya hicñiyu hémma inén hosucgé nénécmima nagu andiaiguc nanzac imuhuc niñtegicmu. ³⁰ Ni hélacnec énézéwa baeciguc hicñisaiya keczu ini ménda qahac wañgicnec ac imuac héla hicñidacmac. ³¹ Baec kurumen imi qahac wammac, néñ nuac acna imi ménda qahac wammac.

Zégésigési yanda imuac kaiweya zéma kaiwe kiwa imi ic méñnéñ ménda ninzac.

³² Wañu imuac kaiweya zéma kaiwe kiwa imi ic méñnéñ ménda ninzac. Kuruménac kua meme uña imi enen ménda ninzu. Naña acguc ménda ninzac. Mañgoc eneyanec téngén ninzac. ³³ Nalé ménda ninzu imuac niñ técgina nimma kecmu. ³⁴ Ic méñnéñ amaya waima baec horu kemmac niñac weleñ qeqehéra iwawai galengému niñac énézéma aigina méndén énécmima nagu galeña i kawaliya mema kecmac niñac ai buña énécmiyec ésécnec. ³⁵ Ama miñina imi némac naléyaiguc hamac? Mariya me siñi yanda me kuruc qacanzac imuaru me siñunec imi ini ménda ninzu. Imuac niñ ini técgina nimma kecmu. ³⁶ Wañu gau yanda hekecgic élanzañnec hama inicbac niñac. ³⁷ Ewa qeli qelinec kecmu. Ac zézua imi onac sac qahac, ic embac tosara ini momacnec.

Yesu qewiñ zéma hénaya hocgic.

14 ¹ Nagu sacyaguc ogicma keñgic imuac tac niniñ zéma samén yisya qahac imuac tacniniñ imi ai meme éréhéc heyu bec hamac. Nalé imuaru hofac oo ic ionac kiwa zéma hénac acac kiwi ic ienen Yesu dimuhuc ikoc wammima késama qemu niñac hochoc ai megic. ² Mema yomuhuc zégic; Tac niniñ naléyaiguc qahac, ic tosara ienen qeweloñ qewu niñac.

Embac méñnéñ Yesu haléc naecmiyec.

³ Wañu Yesunén Betania ama areñaiguc kemma ic méñqara Simon becneç wizi seliayagucⁿ kerec iwac amaiguc emma nene nema tarec.

ⁿ 14:3 Kiwi tosaraiguc; lepra wizi.

Taru embac ménénén nadaac halécya héménja hiabia boŋa eŋeŋa imi kiruŋaguc mema hama qésémma orucya qahaiguc moczoŋ qocgémiyec. ⁴Qocgémiyu ic tosara tacgic ieneŋ niŋgic biriŋu eŋaocnec eminiŋ wamma yomuhuc zégic; Némac niŋ haléc imi eŋdac audaczac? ⁵Iminén kiriru soukiwa ic ménac yawuŋac ai boŋa ogicmacac séc imi mema ic maqeqeya énécmiwacnec! Imuhuc zéma embac imi ac zémigic. ⁶Waŋu Yesunén yomuhuc énézéyec; Ini embac imi waigic taru. Ini némac niŋ embac imi yéwéri mizu? Embac imi ai hiabia menénzac. ⁷Ic maqeqeya imi nalé séc iniguc kecgic méra énéncmiwiŋ zéma nalé tosia hia méra énécmimu. Waŋu ni mia iniguc nalé séc ménda kecmaŋ. ⁸Embac imi kucyawac séciguc wanzac. Ni humuwa téŋgé némmu imuac wamma haléc héménagucnéŋ walac naecnénzac. ⁹Ni hélacnec énézéwa, ini baec séc baec imuaru me imuaru buŋa suruc hiabia imi zéau énécmimuiguc embac yomi niŋqeli mima haka waŋec imuac surucya imi momacnec zéau énécmimu.

Yudanén Yesu hofac oo ic ionac méraginaiguc opocmaŋ zé ac zikiyec.

¹⁰Waŋu tohotoho ic ionarunec mén, Yuda Karioto, inén Yesu ic onac méraginaiguc opocmaŋ zéma hofac oo ic kuaya ionac muru keŋec. ¹¹Kemma zéyu nimma ségiségi wamma soukiwa gémbiŋ zéma zéseligic. Waŋu inén Yesu méraginaiguc opocmaŋ zéma imuac naléyawac mambéc waŋec.

Nagu sacyaguc ogicma keŋgic imuac kendoŋ hayec.

¹²Samén yisya qahac imuac kendoŋ hénihéniaiguc nagu sacyaguc ogicma keŋgic imuac kendoŋ niŋac rama unuangic. Imuac naléyaiguc tohotoho ichéra ieneŋ Yesu qesimima zégic; Siŋa dimuaru hezac? Ama dimuaru kemma nagu sacyaguc ogicma keŋgic imuac kendoŋ niŋac rama imi oma haigénni newésémaŋ? ¹³Imuhuc zégic merac éréchéc méli érécmima zéyec; Iri ama areŋa yandaiguc keŋic ic mén kewuciguc doku hima huama keŋu mihicŋima méndac mimao. ¹⁴Méndac miyic ama méniguc eŋu imuaru emma ama miŋina yomuhuc ézémaoc; Kiwi icnéŋ yomuhuc zézac; Ama qeria dimuaru tohotoho ichécna iniguc nagu sacyaguc ogicma keŋgic imuac kendoŋ niŋac rama imi newiŋ? ¹⁵Imuhuc ézéyic ama qeria kuneŋ yanda mén qacyaiguc hezac imuaru oragicma keŋu duŋ tatac iwawai imi lémbécma areŋgéigic heyu hémma imuaru nonac iwawai imi mindiŋimaoc. ¹⁶Imuhuc zéyu merac éréhéci ieneŋ ama areŋa yandaiguc keremma Yesu zéyec séc imi mihicŋima nagu sacyaguc ogicma keŋgic imuac kendoŋ niŋac iwawai mézézéŋgéyoc. ¹⁷Waŋu maria waŋu kaiwe kiwa hiŋgaru Yesu tohotoho ichéra 12 iniguc harégic. ¹⁸Waŋu nene nema tacma Yesunén yomuhuc énézéyec; Ni hélacnec énézéwa, onarunec mén niguc nene nema taczac iminén andé numac. ¹⁹Imuhuc zéyu ieneŋ ewagina goro waŋu eŋac eŋac qesimima

yomuhuc ézégic; Hélaacnec, ni qahac! Gi nuac zézan? ²⁰ Zégic yomuhuc énézéyec; Tohotoho ic 12 onarunec mén niguc zéic momacguciguc samén quduŋgéma nezac imi mia. ²¹ Icac Naŋa i iwac niŋ ogic hezac imuhucnec kemmac. Waŋu ic mén andé qemimac iminén bakia yéwéria memac! Ic imi neŋgoc héri qeri igucnec ménda hicŋiwacnec iminén hia wambacnec.

Yesunén sisipac ac qelia zénénécmiyec.

²² Waŋu nene nema tacma Yesunén samén mema ewa hia ac ézéma kuma énécmima zéyec; Megic yomi nuac séwi busuna. ²³ Imuhuc zéma waiŋ sokoc mema ewa hia ac ézéma énécmiyu i moczoŋ nedacgic. ²⁴ Negic énézéyec; Sac yomi nuac zikiziki ac qelia imuac sacya, imi ic embac sasala onac niŋ wamma qocgéyi. ²⁵ Ni hélaacnec énézéwa, Ni waiŋ mén muŋguc ménda nema kecma Anutuac héŋgaleŋ ama areŋa yanda qeriaiguc mén qeliawac nemaŋ. ²⁶ Waŋu ieneŋ legic mén héima ama imi waima Oliwa baec boŋaiguc engic.

Peteronén Yesu dimuhuc qaecgémimac imuac ara zéauyec.

²⁷ Waŋu Yesunén yomuhuc énézéyec; Ni rama galeŋ qehumuwa rama héndémma keŋha wammu.

Ac imi ackuazégicuc oyec hezac. Imuac niŋ deguc siŋiya ini momac yanda wainémma néŋgacdacmu. ²⁸ Waŋu humuc igucnec yacma Galilaia baeciguc onac miha mema kemmaŋ. ²⁹ Imuhuc zéyu Peteronén yomuhuc ézéyec; I momac yanda waigémmu gezaŋ. Waŋu ni qahac. ³⁰ Zéyu Yesunén yomuhuc ézéyec; Ni hélaacnec gézéwa, deguc siŋiya kurucnéŋ hatac éréhéc ménda qarunec gi hatac haréwéc qaecgé némbésémaŋ. ³¹ Zéyu Peteronén seli seli wamma zéyec; Ni ménda waigémmaŋ. Giguc humumaŋ zé humumaŋ. Waŋu kileŋdac ménda qaecgé gémmaŋ. Imuhuc zéyu tosara moczoŋ imuhucnec zédacgic.

Yesunén Gesemane baec boŋaiguc zéwelerec.

³² Waŋu ieneŋ baec mén qara Gesemane imuaru hagic. Hama Yesunén tohotoho ichéra énézéyec; Ini yomuaru tacgic ni kemma zéwelecb. ³³ Imuhuc zéma Petero, Yakobo zéma Yohane onagiru keŋgic qeria yéwériyu ewaya goro waŋec. ³⁴ Waŋu énézéma zéyec; Ni humumaŋac séc ewananén ewa biric yanda wanŋua, imuac ini yomuaru gau ménda hema zenzeŋ qeli qeli kecmu. ³⁵ Imuhuc zéma komora mén kemma baeciguc mama sigéma nalé yéwéria imi hia ogicmimacac niŋ zéwelerec. ³⁶ Waŋu yomuhuc zéyec; Aba Maŋgocna, gi iwawai moczoŋ hia medacanŋa. Nuac sokoc yomi nuarunec nuagicna, waŋu nuac siŋna qahac guac siŋganén seligimac. ³⁷ Waŋu inén lilingéma hama iniru gau hegic Petero yomuhuc ézéyec; Simon, gau hezaŋ? Nalédac hotoŋa imi zenzeŋ qeli qeli hia ménda keczaŋ? ³⁸ Kic qeli kecma zéwelecgic, qahac waŋu

manam batuciguc mama unuwac niñac. Qeriginanénj imuac wanzac, nénj séwiginanénj bébélacgia. ³⁹Imuhuc énézéma munğuc lilingéma walac zéyec éséc nec zéma zéwelerec. ⁴⁰Ménğuc lilingéma hama iniru gaunec hegic. Wañu ieneñ gau iguc nec yacgic, nénj kicgina yéwéria wañec. Wañu néma ac zéwiñ zéma osigic. ⁴¹Wañu munğuc lilingéma hayu hatac haréwéc wañu énézéyec; Ini gaugina hemanec keczu? Imi sécgézac, nalé imi ducñizac. Héngic Icac Naña andé qemima oporu biria meme ionac méraginaiguc enzac. ⁴²Yacgic kenni. Héngic, andé qeqe icnéñ hosucninu hazac.

Hazéc ieneñ Yesu késagic.

⁴³Imuhuc énézémanec nañu tohotoho ichéra ionarunec ménj, Yudanénj wininiyec. Wañu inénj sac qahac, hofac oo ic kuaya zéma hénac acac kiwi ic zéma galenñ ieneñ ic tunj ménj méli énécmigic sou legicginaguc hagic. ⁴⁴Andé qeqe ic inénj bec yaré ic iniguc séséc imi yomuhuc énézéma areñgéyec; Mérac kiric nemiwa hémma imi mia zéma késama galenğéma kemmu. ⁴⁵Wañu inénj haréma focnec iwaru kemma, Kiwi icna! zéma kiric nemiyec. ⁴⁶Nemiyu méragina suluma késagic. ⁴⁷Késagic maréñaiguc nañgic ionac murunec ménñénj souya héréma hofac oo ic kiwawac welenñ qeqe ic ménjac gezawa qeriru mayec. ⁴⁸Wañu Yesunénj yomuhuc énézéyec; Nuac niñgic kowu nene ic wañu népésiwiñ zéma sou legicginaguc hazu? ⁴⁹Ni kaiweya kaiweya iniguc kecma ocmuñ téréyaiguc ku énécmiwa ménda népésigic. Wañu ackuazéc kiwi téréyaiguc hezac imuac héla héimac. ⁵⁰Wañu tohotoho ichéra moczonñ waimima néñgacgic.

⁵¹Wañu sac qeli ménj gau hehe maleku sac aturuma Yesu méndaru késagic ⁵²gau hehe maleku imi hetecgé gilima katanec néñgarec.

Yesu kua meme ic ionac méraginaiguc opocgic.

⁵³Wañu ieneñ Yesu késama hofac oo ic kiwawac amaiguc keñgic. Wañu ama imuaru hofac oo ic kiwa moczonñ zéma galenñécgina zéma hénac acac kiwi ic ieneñ tocgégic. ⁵⁴Wañu Petero i lakec lakec méndacmima kemma hofac oo ic kiwawac ama deminñ qeriaiguc keremma welenñ qeqe ionac sugcinaiguc geric zonemma tarec. ⁵⁵^{55a} Wañu hofac oo ic kiwa moczonñ zéma kua meme ic ieneñ Yesu opocgic qemu niñac héipuc ac niñac hocgic. ⁵⁶Wañu ic sasalanénj ac ikoc sasala zégicac imi tanera momacguc ménda wañu ^{55b} ménj ménda mihicñigic. ⁵⁷Tosaranénj namma ac ikoc yomuhuc zégic; ⁵⁸Nini ninni, yomuhuc zéyec; Ni ocmuñ téréya méranénj memeya yomi héndémma kaiwe haréwécac qeriaiguc ménj memañ. Wañu imi méranénj memeya qahac. ⁵⁹Wañu ac imi zégic imi acguc acgina momacguc ménda wañec. ⁶⁰Wañu hofac oo ic eñeñaginanénj sugcina igucnec yacma Yesu qesimima zéyec; Gi ac bakia ménda zéwésémañ?

Ic enej héipuc waŋamuma guac ac zézu. Imi némac ac? ⁶¹ Waŋu inéŋ ej namma ac mén ménda zéyu hofac oo ic eŋeŋanéŋ muŋguc qesimima zéyec; Gi mia mepésianziŋ iwac Naŋa Kristo me qahac? ⁶² Waŋu Yesunéŋ zéyec; Ni imi mia, waŋu ini Icac Naŋa i Kuc Miŋina iwac héiyaiguc tackecma kurumeŋac hosusuiguc hayu hémmu. ⁶³ Imuhuc zéyu hofac oo ic eŋeŋaginanéŋ eŋeya malekuya muŋuracgéma énézéyec; Némac niŋac héipuc ic mén niŋac hoc kecbiŋ? ⁶⁴ I Anutu zébiri qébiri wammima ac imi zéyu nindacziŋ. Waŋu dimuhuc ninzu? Imuhuc qesiéncmiyu ic enej kua séc zétecgégic humucac buŋa waŋec. ⁶⁵ Imuhuc zéma tosara ienen sépcgéma kiwa osoma méragina kuma qema zégic; Gi kua meme ic keczaŋiguc mérénéŋ guzac imi zéna. Waŋu welenj qeqe ienen méra tawé tawénéŋ otogic.

Peteronéŋ Yesu zéqaec wammiyec.

⁶⁶ Waŋu Petero i emu sombeŋiguc keru hofac oo ic eŋeŋaginawac welenj qeqe embac ménéŋ hosuru hayec. ⁶⁷ Hama Petero geric zonemma taru hémma ézéyec; Gi Yesu Nazaretenec i guc momacnec kecne. ⁶⁸ Zéyu Peteronéŋ qaecgéma yomuhuc zéyec; Némac acac zézaŋ imi ni ménda ninzua. Waŋu imuac hénia imi ménda niŋasarizua. Imuhuc zéma néŋgacma sombeŋ mén ama kuaya hosuraiguc heyec imuaru hiŋgarec. ⁶⁹ Waŋu welenj qeqe embac inéŋ imuaru i muŋguc hémma ic embac lelecgéma naŋgic ini yomuhuc énézéyec; Ic yomi imi ionarunec. ⁷⁰ Waŋu inéŋ muŋguc qaecgéyec. Waŋu nalé ménda horugiyu ic embac hosuru naŋgic ienen muŋguc Petero ézéyec; Gi hélacnec ionarunec, gi Galilaia ic. ⁷¹ Zégic i eŋeyaoc zébiri amuma zéselima zéyec; Ic mérac niŋ zézu imi ni ménda ninzua. ⁷² Zéyu imuarunec kuruc qaru hatac éréhécc waŋec. Waŋu Yesunéŋ Kurucnéŋ hatac éréhécc ménda qaru geŋ haréwéc qaecgé némbésémaŋ imuhuc ézéyec imi Peteronéŋ niŋqelima siarec.

Yesu Pilatoac muru wagicma keŋgic.

15 ¹ Ama giaŋiyu imucgeŋnec hofac oo ic kiwahécgina ienen galenj tosara zéma hénia acac kiwi ic tosara zéma kua meme ic moczoŋ iniguc focdac tocgéma ewa momacguc wamma zéareŋ wandacma Yesu dérécgéma wagicma kemma Pilato iwac muru opocgic. ² Opocgic Pilatonéŋ qesimiyec; Gi Yuda ic ionac ic kewu me? Zéyu inéŋ melemma zéyec; Geŋgaoc zézaŋ. ³ Waŋu hofac oo ic kiwa ienen képésira sasala zémigic. ⁴ Pilatonéŋ muŋguc qesimima zéyec; Niŋzaŋ? Ienen guac képésic sasala zézu. Némac niŋac kitiwa mén ménda zézaŋ? ⁵ Zéyu Yesunéŋ ac mén muŋguc ménda meleŋu Pilatonéŋ welicgéyec.

⁶ Nagu sacyaguc ogicma keŋgic imuac Kendonj séc Yuda ic ienen hésa ama ic ménjac qara qacma hulacmimac niŋac Pilato welecmgic inéŋ ionac niŋ wamma mén hulacmiaŋec. ⁷ Waŋu nalé imuaru ic tosara ic

embac onac qeri kumu wamma yaré meyacma wawañ meme imuac suraiguc ic mén qehumugic énépésima hésa amaiguc onopocgic kecgic, ionac suginaiguc ic mén kerec, iwac qara imi Baraba. ⁸ Wañu ic embac tuñ yanda ieneñ haréma Pilatonén haka wañañec séciguc muñguc wañ énécmimacac niñac qesimigic. ⁹ Qesimigic Pilatonén melemma zéyec; Yuda ic onac ic kewu imi wai énécmimañ niñac wañu? ¹⁰ Inén hofac oo ic kiwa ieneñ Yesu eñ nimbupuc nimmima iwaru haigic imi niñasaridarec. Imuac imuhuc qesiénécmiyec. ¹¹ Wañu hofac oo ic kiwa ieneñ ic embac qeri kumu wañ énécmigic ieneñ yomuhuc qacma zégic; Yesu waina taru Baraba hulacna mayu! ¹² Wañu Pilatonén muñguc qesiénécmiyec; Imuhuc zézuiguc Yuda ic onac ic kewu zémianzu i dimuhuc wammimañ? ¹³ Zéyu ieneñ muñguc qacma zégic; Ic imi ic héñgeña wéndaraiguc qena! ¹⁴ Zégic Pilatonén melemma énézéyec; Némac niñac? Némac képésicac wañec? Imuhuc zéyu selianec qacma zégic; Ic héñgeña wéndaraiguc qena! ¹⁵ Wañu Pilatonén ic embac niñgic sécgémac niñac Baraba hulac énécmima Yesu i mia hihilocnéñ qema ic héñgeña wéndaraiguc qemu niñac yaré ic onac méraginaiguc haiyec.

Yaré ic ieneñ Yesu zédesi wammigic.

¹⁶ Wañu yaré ic ieneñ Yesu wagicma baec galeñac ama kewuya imuac demñ qeriaiguc keremma yaré ic tuñ mén énézégic moczoñ hama qutulañgégic. ¹⁷ Wañu yaréac maleku qouc quocgia Yesu héimima hésa waiyagucnéñ ic kewuac opoc mén mizima orucyaiguc héimigic. ¹⁸ Héimima mepésima zégic; Ohec Yuda ic ionac ic kewu! ¹⁹ Imuhuc zéma uñ qaulaleanéñ orucyaiguc qema sépécgé mima simiñ héima tacma sicgémigic. ²⁰ Zézerec wammidacma yaréac maleku qouc quocgia imi hetecgéma eñeya malekuya héigic hiñgacmiyu ic héñgeña wéndaraiguc qemu niñac wagicma séñgañgeñ mama keñgic.

Yesu ic héñgeña wéndaraiguc qegic.

²¹ Kemma hénaiiguc ic mén ama areña mén komora igucnec haréyu mihicñigic. Iwac qara imi Simon, Kirene tauñ igucnec, Aleksande zéma Rufu iorac mañgocgira. Wañu yaré ic eneñ ic héñgeña wéndara Yesuarunec wagicma seli seli wamma migic huayec. ²² Huayu Yesu wagicma baec mén qara Golgota (Neñañ aciguc; Oruc sic) imuaru kereñgic. ²³ Wañu baec imuaru waiñ dokuiguc sacmasi qara mér imi haima lelecgéma Yesu migic inén waiyec. ²⁴ Wañu ieneñ i ic héñgeña wéndaraiguc qedacma malekuya mérénén méré késamu imi hémma nimbiñ zéma sumbic néma sécgina méndémma késagic. ²⁵ Wañu kaiwe kiwa 9 kilok wañu qegic. ²⁶ Qema ou iwac oruha hanecgeña iguc ic kitiwa emma nañu imuaru ac wammigic sécyá yomuhuc oma qegic nañec, Yomi Yuda ic ionac ic kewu. ²⁷ Wañu kowu nene ic éréchéc momacnec

ic héngeṇa wéndaraiguc urugic mén héiyaiguc mén kanayaiguc naṇoc. ²⁸ Waṇu kiwi téréyaiguc ackuažéc heyu hēla héiyec iminén yomuhuc; Biria meme ic qétégina oloṇgic imuaru i momacnec olommigic. ²⁹ Waṇu ic embac baec imi ogicma keṇha waṇgic ieneṇ orucgina gilima yomuhuc zébiri mima zégic; Aaha, gi ocmuṇ téréya héndemma kaiwe haréwéc imuac qeriaiguc mekižicgémaṇ zéanṇaṇ imi mia. ³⁰ Deguc geṇgaocnec ic héngeṇa wéndara igucnec metecgé amuma mana! ³¹ Waṇu hofac oo ic kiwa zéma hēna acac kiwi ic ieneṇ imuhucnec zédesi wammima eṇawunec eminimma zégic; Ic tosara aṇgégina tiénecmiyec, néṇ eṇeya aṇgéṇa hia ménda tiamuzac. ³² Kristo Israel ic onac ic kewu inén ic héngeṇa wéndara igucnec mayu hémmaguc ninžéṇgéwiṇ. Ic urugic iguc momacnec naṇgic iereṇ imuhucnec ac imuhuc zéma zébiri miyoc.

Yesu uṇaya waimiyec.

³³ Kecma kaiwe kiwa 12 kilok waṇu siṇinén baec sécgéma heyu keṇkecma maria 3 kilok waṇu tecgéyec. ³⁴ Mariya 3 kilok imuaru Yesunén selianec qacma zéyec; Eloi eloi lama sabaktani? Ac imuac hénia imi yomuhuc; Anutuna Anutuna némac niṇac wainénṇaṇ? ³⁵ Waṇu ic hosuru naṇgic ionarunec tosanén nimma zégic; Niṇgic, Elia héihéré mizac. ³⁶ Waṇu ic méṇnéṇ foc kemma konduṇ kagalic mén doku howura winigaiguc quduṇgéma ic suṇ susuriaiguc žikima Yesu gumuma zéyec; Waigic mambéc hénni, Elianén hama wagicma mamac me qahac. ³⁷ Waṇu Yesu i muṇguc kucnec qaru uṇaya waimiyec. ³⁸ Waimiyu maleku horua yanda žaki téréya nezicgéma naṇaṇec imi namuṇa igucnec ounec žuracgéma emu héniaiguc tecgéyu éréhéc waṇec. ³⁹ Waṇu yaré ic qété 100 ionac galengina mén Yesuac wésiaiguc namma héṇu humuyu yomuhuc zéyec; Hélacnec, ic yomi Anutuac Naṇa kerec. ⁴⁰ Embac tosara eneṇ momacnec lakec namma héṇgic. Waṇu ionac suginaiguc Maria Makdalanec^o zéma Yakobo komora zéma Yose iorac neṇgocgira Maria zéma Salome i momacnec naṇgic. ⁴¹ Ieneṇ Galilaia baeciguc Yesu méndacmima welen qemima kecaṇgic. Waṇu embac sasala tosara Yesuguc Yerusalem érema hagic ieneṇ momacnec imuaru naṇgic.

Yesu hoc kifaṇaiguc haigic.

⁴² Oraṇ imi Sabata tac niniṇ, deguc imi imuac zérén qérén naléya, imuac niṇ ama siṇimaṇ zé waṇu, ⁴³ ic mén qara Yosefe Arimataia ama areṇa yanda igucnec inén bawa ménda yandiyu Pilatoaru kemma Yesu qamocya niṇac qesiyec. Waṇu ic imi kua meme tuṇ ionac kiwa eṇeṇa kecma Anutuac héṇgaleṇ ama areṇa yanda imuac mambéc kecaṇec. ⁴⁴ Waṇu Pilatonén Hélacnec bec humuzac? Imuhuc zéma nimma yaré

o 15:40 Aram ac Migdala; Neṇaṇ aciguc neuṇ kiropo ama lesu herec eṇeṇa.

ic qétégina 100 ionac galengina zéyu hayu yomuhuc zéma qesimiyec; Ic imi bec humuzac? ⁴⁵Imuhuc qesimiyu yaré ic qétégina 100 ionac galenginanénj ézéyu niņasarima Yosefenénj qamoc imi hia mema kemmac niñac zéyec. ⁴⁶Wañu Yosefenénj kemma maleku qara linen imi boña mema Yesu qamora imi metecgéma maleku iminénj osoma mema kemma kic suañ hoc yanda qésémma kifaña yanda meyacgéxic imuaru haima hoc ménj qililingéyu kemma kuaya nézicgéyec. ⁴⁷Nézicgéyu Maria, Makdalanec zéma Maria, Yoseac nengocya ierenj Yesu qamora dimucgeñ haigic heyec imi hima héñjoc.

Yesu humuc igucnec qelima yarec.

16 ¹Sabata nalé téréya tecgéyu, Maria, Makdalanec zéma Maria, Yakobo nengocya zéma Salome i Yesu qamora naecmimu niñac haléc héménjaguc boña medacgic. ²Wañu Sondaiguc ama gĩañima kaiwe kiwa éréyu kic suañiguc kereñgic. ³Wañu keñkecma yomuhuc eminiñgic; Kicsuañ kuaya igucnec mérénénj hoc imi qililingé nénécmmiac? ⁴Imuhuc zéma kic hima héñgic hoc imi qililij gégyawac heyec, wañu hoc imi kuney yanda. ⁵Wañu kic suañ qeriaiguc keremma héiginaiguc geñ ic merac ménj maleku horua lalac lalacyaguc taru hémma aurigic. ⁶Wañu inénj énézéyec; ⁷Zénéngina ménda hiriyu. Ini Yesu Nazareteneç, ic héñgeña wéndaraiguc qegic i hémbiñac zéma hazu imi ni ninzua. Inénj bec qelima yarec. Yomuaru ménda hezac. Hehe duña haigic yomi héñgic. ⁷Ini kemma tohotoho ichéra zéma Petero yomuhuc énézému; Inénj énézéyec séc walac Galilaia baeciguc kenzac. Imuaru kemma hémmu. ⁸Zéyu embac ienenj zénéngina hiriyu welicgéma kic suañ qeria igucnec focdac mama néñgacma keñgic. Wañu bacgina yandiyu ac imi ic ménj ménda énézéxic.

Yesunénj hicñi énécmima ai memu niñac meseli énécmiyec.

⁹Yesunénj Sonda gĩañ gĩañacnec qelima yacma Maria Makdalanec, becnec uña biria 7 nesi énécmiyec embac imi walac hicñimiyec.

¹⁰Hicñimiyu kemma ic tosara Yesuguc kecañgic ienenj siacma kecgic suruc wañ énécmiyec. ¹¹Wañu ienenj Yesu qelima yacma embac hicñimiyec suruc imi nimma ménda ninzéñgéxic.

¹²Wañu imuac andiaiguc ionarunec ic éréhéc ama ménjiguc keñjoc. Hénaiguc Yesunénj kic tanera melemma hicñi érécmiyec. ¹³Hicñi érécmiyu kemma tosara énézéyic imi imuhucnec ménda ninzéñgéxic.

¹⁴Imuac andiaiguc tohotoho ichéra 11 tocgéma nene nema tacgic hicñi énécmiyec. Wañu Yesu qelima yaru héñgic ienenj imuac ac suruc énézéxic. Wañu qerigina seligiyy ménda ninzéñgéxic niñu ménda sécgéyu ac wañ énécmiyec. ¹⁵Wañu toroqema yomuhuc énézéyec; Ini baera baera kemma ic kecçu séc buña suruc hiabia imi énézému. ¹⁶Ninzéñgéma doku

naecmac imi Anutunénj késayu kekec hémbénaŋa kecmac. Waŋu ménda ninzénjgému imi képésicgina niŋac zétecgé énécmimac. ¹⁷Ninzénjgému i haka icnéj ménda memeya yomuhucya méndac énécmimac; Nuac qacnaiguc uŋa biria nesi énécmimu, waŋu ac méréra zému. ¹⁸Mokoleŋ késama doku kumiŋaguc negic ménda mebiri énécmimac, ic hafiginaguc ionac orucginaiguc méragina haigic hafigina qahac wammac.

Anutunénj Yesu wagicma eŋec.

¹⁹Miŋ Kewu Yesunénj ac énézédaru Anutunénj i wagiru kurumeŋiguc emma Anutuac héiyaiguc tarec. ²⁰Waŋu tohotoho ichéra ieneŋ kemma ama baec séc ackuažéc imi zéaugic Miŋ Kewunénj iniguc momacnec ai meyu haka icnéj ménda memeyanéj hicŋi énécmima ackuažéc imi meseliyec. ²¹(Ménda hezac)^p ²²(Ménda hezac)

P 16:21 Kiwi tosaraiguc kiwi yomuac tetcgiaiguc yomuhuc ooyawac hezac; Embac imi fodac Petero zéma iwac alahéra haka hicŋiyec imi énézéyec. Imuac andiaiguc, Yesunénj ic embac dimuhuc aŋgén tiénécmimac buŋa suruc téréya zéma hémbénaŋa imi énézému niŋac tohotoho ichéra méli énécmiyu baec nówéc nówéc keŋgic.

Luka

Yesuac suruc yomi Lukanéŋ Tiofiluac oma miyec.

1 ¹Neŋaŋ sucninaiguc haka hélacnec hicŋi nénécmiyeac imuac ac suruc imi areŋgéma owiŋ zé sasalanéŋ batucgéma aigina hénigic. ²Imi mia hénihéniya igucnec kicginanéŋ hémma ackuazéc imuac héipuc ic zéma ai ic kecgic ieneŋ nénézégic séc dindiŋanec ogic. ³Ni acguc haka imi moczoŋ hénihéniya igucnec dindiŋanec ningésima hicŋi hicŋima éréyec séc areŋgéma oma ic kewu eŋeŋana Tiofilus guac haiwa hamac iminéŋ hia wammac zéma niŋi. ⁴Imuac mia kiwi yomi olomma ackuazéc gézégic imi hélacnec zéma nimbésémaŋ.

⁵Herodenéŋ Yuda baec imuac ic kewu kerec nalé imuaru ic mén kerec, qara imi Zakaraia. Inéŋ hofac ooic mén qara Abiya iwac ai areŋ igucnec. Waŋu Zakaraiawac iniŋa imi Aronac sac kitic igucnec. Waŋu iwac qara imi Elisabete. ⁶Iereŋ imi Anutuac kiwaiguc solaŋanec kecaŋoc. Kecma Miŋ Kewuac zézé seli zéma hena ac moczoŋ képésic qahac tohoma kecaŋoc. ⁷Waŋu Elisabete imi héfiŋac kecaŋec imuac niŋ iereŋ qeligira qahac kecma ic embac yanda waŋoc. ⁸Nalé sura méŋu Zakariaianéŋ eŋeya ai ic tuŋa ionac ai nalégina ducŋiyu hofac oo ai imuac galeŋ wamma Anutuac wésiaiguc ai mema kerec. ⁹Waŋu hofac oo ic eŋaŋ hakagina tohoma sumbic négic Zakaraiawac ai buŋa waŋu Miŋ Kewuac ama téréyaiguc emma héfac héméŋaguc héimiyec. ¹⁰Héimiyu hofac oo ai imuac suraiguc ic embac moczoŋ yanda ieneŋ séŋgaŋgeŋiguc zéwelec welec ai mema naŋgic. ¹¹Waŋu Miŋ Kewuac kua meme uŋa méŋnéŋ iwaru wininima hofac oo zaki téréya imuac héiyaiguc naŋec. ¹²Naŋu Zakarianéŋ héŋu qeri yéwéc wammiyu bac yandi yandinéŋ sécgémiyec. ¹³Imuhuc waŋu kua meme uŋanéŋ yomuhuc ézéyec; Zakaraia, bac yandi yandi ménda wanna, zéwelec welecga imi niŋgéŋgéŋa waŋec. Imuac iniŋa Elisabetenéŋ héri haima merac mén megémmac. Megéŋu iwac qara Yohane zéwésémaŋ. ¹⁴Waŋu guaru ségiségi yanda hicŋimac. Hicŋiyu ic embac sasala ieneŋ iwac hicŋi hicŋiya niŋac ségiségi wammu. ¹⁵Ségiségi wammu imi hénia yomuhuc niŋac; Inéŋ Miŋ Kewuac kiwaiguc kunéŋgina wamma kecmac. Waŋu inéŋ waiŋ zéma doku selia imuhucya

méndagucnec nemac, nérj nengocyawac héri qeriiguc heyunec Uŋa Téréyanérj ewa qeria sécgémima hemac. ¹⁶Sécgémiyu Israelac qelihéra sasala melenj énécmiyu Miŋ Kewugina Anutuac muru lilingéma hamu. ¹⁷Qeri uŋa zéma kuhanérj Eliawac séc hemiyu, Miŋ Kewu ménda hayunec miha mema hama maŋgoc ionac qerigina melenju nambérac ionac lilingémac. Ewa seli ic melenj énécmiyu ic solaŋa ionac niniŋ areŋ imuac wamma lilingému. Imuhuc wamma Miŋ Kewuac hénarorij sécyá zémindiŋi énécmiyu iwac mambéc kecmu. ¹⁸Kua meme uŋanérj imuhuc ézéyu nimma Zakaraianérj ac kitiwa yomuhuc meleŋec; Ni imi ic yanda, waŋu iniŋna acguc yawuŋa sasala yanda, imuac dimuhuc acga imi niŋasarimaŋ? ¹⁹Zéyu kua meme uŋanérj yomuhuc ézéyec; Ni qacna Gabiriel, Anutuac kiwaiguc nanaŋa imi mia. Anutunérj buŋa suruc hiabia yomi gézéma zéau gémmaŋ zé méli néŋu mazua. ²⁰Ninzaŋ, acna zéwa ménda ninzéŋgézaŋ, imuac niŋ degucmuacnec gi ac zéwésémaŋac séc qahac wamma ac qahac kecnanec haka imi hiŋjmac. Naléya ducŋiyu acna imuac héla hiŋjmac.

²¹Waŋu Zakaraianérj Anutuac ocmuŋ téréya qeriaiguc nalé ogicma keru, ic embac ieneŋ iwac mambéc kecma welicgégic. ²²Imuhuc waŋkegcic inérj ionac muru mayec. Waŋu ac zémacac séc qahac waŋec. Waŋu ic embac ieneŋ imi inérj ocmuŋ téréya qeriaiguc iwawai tanec ménj héŋec imi niŋtegicic. Waŋu inérj méranérj séséc sac waŋ énécmima ara qahacnec kerec. ²³Waŋu welenj qeqeyawac ai meme sasala imi welenj qeyu tegédaru amayaiguc lilingéma keŋec. ²⁴Kemma keru ai meme tosara hama keŋu iniŋa Elisabetenérj hériyaguc wamma maso méra ménj saŋgima kerec. ²⁵Kecma yomuhuc zéyec; Sura yomuac Miŋ Kewunérj nuac wannémma ic embac suginaiguc gamuna qahac wammac niŋac haka imuhuc wannéŋec.

Kua meme uŋanérj Maria hiŋjmiyec.

²⁶Maso 6 waŋu Anutunérj kua meme uŋa Gabiriel Galilaia baec Nazarete tauniguc mélimiyec. ²⁷Mélimiyu embac seraŋa ménj qara Maria iwac muru keŋec. Waŋu embac imi ic ménj qara Yosefe Dawidiac hiŋjisai areŋa imuarunec iwac iniŋ buŋa qemigic kerec. ²⁸Waŋu hosucgé mima yomuhuc ézéyec; Ohec wahec! Anutuac héŋsorocya, Miŋ Kewunérj giguc keczac. ²⁹Imuhuc zéyu Marianérj kuneŋ yandanec niŋbipima yomuhuc niŋec; Némac niŋ imuhuc yai zézéna zézac? ³⁰Waŋu kua meme uŋanérj yomuhuc zéyec; Maria, Anutunérj ewa hia waŋgéŋu hénzaŋ imuac niŋ gi bacga ménda yandiyu. ³¹Ninzaŋ, gi héri haima naŋga mewésémaŋ. Waŋu qara imi Yesu zéwésémaŋ. ³²Inérj Miŋ Kewu wamma keru, iwac qara imi Eŋeŋa miŋinawac Naŋa zémimu. Waŋu Miŋ Kewu Anutunérj iwac sakoŋa Dawidiac tatac edamuyaguc imi iwac miyu tacmac. ³³Waŋu Yakopac qelihéra ionac ama séc ic kewu waŋ énécmima keru, iwac hénŋalenj ama

areña yanda imi nalé hémbénaña tetcgia qahac hema emma kecmac. ³⁴Imuhuc zéma zéyu, Marianén kua meme uña yomuhuc ézéyec; Ni ic hénia ménda nimmanec seraña kecua, imuac niñac haka imuhucyanén dimuhuc hicñi némmac? ³⁵Zéyu kua meme uñanén ac kitiwa yomuhuc melemma ézéyec; Uña Téréyanén guaru mayu Eñeña miñinawac kuhanén hoturu gémmac. Imuac niñac merac mewésémañ imi téréya. Wañu iwac mia Anutuac Naña zémimu.^a ³⁶Ninzañ, sac kiticga Elisabete héfiña zémimianén yawuña sasala yanda wammaguc merac mén héri haima keru, bec maso 6 wanzac. ³⁷Némac niñ, Anutuaru imi haka osiosiya ménén mén ménda hezac. ³⁸Imuhuc zéyu, Marianén yomuhuc ézéyec; Ni Miñ Kewuac welen qeqe embac, imuac zézañ imuac séc hia hicñi némmac. Imuhuc zéyu kua meme uña iminén waima keñec.

Marianén Elisabeteac kemma ara niñec.

³⁹Keñu sura mén imuaru, Marianén yacma kemma Yuda baec boña ménu Yuda tañiguc focdac ekeñec. ⁴⁰Ekemma Zakaraiawac amaiguc emma Elisabete yaizézé ac wammiyec. ⁴¹Wammiyu Elisabetenén Mariawac yaizézé ac niñec imuarunec, merac qeriaiguc heyec iminén qitic qeyec. Wañu Uña téréyanén Elisabeteac ewa qeriaiguc sécgé miyec. ⁴²Sécgé miyu ewaya meyu eñu kucnec qacma yomuhuc zéyec; Embac, gi embac tosara sucninaiguc guagiru mérian yandagaguc wanzañ. Wañu héri qerigawac héla gocmia imi acguc mérian yandayaguc wanzac. ⁴³Miñ Kewunawac nengocyanén nuaru hazac. Haka yomi némac hiana niñac wamma hicñinénzac me? ⁴⁴Zéwa ninna, yaizézéganén gezacnaiguc hingaru, kokocnanén qerinaiguc qitic qema ségiségi wanzac. ⁴⁵Ackuažéc ézéyec imi hélaguc wandacmacac hezac hénia imuac niñac ninzéngeyec embac imi mérianaguc.

Mariawac mepé qepésiaç legic.

⁴⁶^{46a} Wañu Marianén yomuhuc zéyec; ^{48a} Inén eñeya welen qeqe embac nidac imuhucyawac kiwa hinéñec. ^{46b} Imuac niñ qeri uñananén Miñ Kewu mepésizac. ⁴⁷Qeri uñananén Anutu nuac aḡgén titi miñina iwac niñ wamma ségiségi wanzac. ⁴⁸^{48b} Zéwa ningic, tetcgia qahac emma kemma ic embac hicñisaiya moczoñ yanda imi nuac niñ mérianaguc zénemmu. ⁴⁹Kuc miñinanén nuaru kiwi yanda mezac, wañu iwac qara imi Téréya! ⁵⁰Anutu sicgémimia ionac muru Anutuac goi héihéi yandanén qeli yackumu emma emma he énécmimac. ⁵¹Inén méria suluma wawañ meme kuhaguc yanda wañanzac. Inén ewa niniñginaiguc séwi eñeñ niñanzu ic imuhucya héndén énécmianzac. ⁵²Inén ic kewu tatac igucnec ic kuc buñaginaguc imi memaénéc

^a 1:35 Me Merac mewésémañ. Wañu iwac mia Téréya, Anutuac naña zémimu.

mianzac, qeri memaamuma kekec imi meyac énécmianzac. ⁵³Ic yaka niñ humuanzu ionac imi iwawai hia bia tiénécmianzac, néñ iwawaigina sasala he énécmimia imi méragina héla qahac nesi énécmiyu eñ keñanžu. ⁵⁴^{54a} Inéñ eñeya wésé niniña niñqelima ⁵⁵^{55a} yanda hécnina zikiziki ac énézéyec séc ^{54b} welenj qeqe ichéra Israel imi méra énécmiyec. ^{55b} Wañu Abaraham zéma iwac qelihéra ionac imi tetcgia qahac wañ énécmianzac.

⁵⁶Wañu Maria imi Elisabeteguc keríc, maso haréwéc tecgéyu, lilingéma amayaiguc keñec.

Yohane hicñiyec.

⁵⁷Wañu bec Elisabetenénj naléya hayu naña meyec. ⁵⁸Wañu ama momachéra zéma eñeya sac kitichéra ienenj Miñ Kewunénj goiya kunenj yanda héimiyec imi nimma iguc momacnec ségiségi wangic. ⁵⁹Ai meme 8 wañu meracac séwi taséya hericbiñ zé hama mangocyawac qac imi mema Zakaraia zéwiñ zé wangic. ⁶⁰Wañu neñgocyanénj qetali énécmima zéyec; Qahac, qara imi Yohane zéwiñ. ⁶¹Zéyu zégic; Ee, sac kitichécgina sugcinaiguc qac imuhuc zémimia ménj ménda keczac. ⁶²Zégic ménda sécgéyu mangocyanénj méré zémimia wammac zé ninzac? Imuhuc zéma nimma qesinimbiñ zé, méranénj séséc wammigic. ⁶³Imuhuc wangic inénj hilañej zéma zékalana niñac wañec. Wañu keñ mehama migic, qara imi Yohane imuhuc oyu, hémma welicgégic. ⁶⁴Wañu ñuñ kuaya zéma ezelana momacnec hulacmimia wañu, acac wamma Anutu mepési miyec. ⁶⁵Wañu ic ama lelec lelec kecgic imi enenj ac imi nimma zénéngina hiriyec. Wañu Yuda baec boña séc haka imuac eminimma kecgic. ⁶⁶Wañu Miñ Kewuac mérianénj iwaru imuhuc heyec imuac niñac, suruc imi niñgic séc ac imi qeriginaiguc késa kecma yomuhuc zéangic; Merac imuhucyanénj yandima ic dimuhucya wammac me?

Zakarianénj bianjac ara zéma Miñ Kewu mepésiyec.

⁶⁷Wañu mangocya Zakarianénj Uña téréyanénj qeria sécgéyu bianjac ara yomuhuc zéyec; ⁶⁸Anutu i mama hama ic embachéra neñañ doenina meyec. Mepé qepésinina imi neñañ Miñ Kewunina Israelac Anutuac muru hemac. ⁶⁹Wañu nonac niñ wamma welenj qeqeya Dawidi iwac ama areñhéra neñañ muru añgég titiac ilicya^b meyac kumu nénécmiyec. ⁷⁰Imi mia baec yomuac nalé hama keñec sura imuaru eñeya ichéra téréya Anutuac tilij tilij ic ionac kuagina mema ackuazéc nénézéyec séciguc ⁷¹hazécnina ionac murunec zéma nimbiri wañ nénécmianžu ionac méragina igucnec metecgé nénécmima añgégñina tiyec. ⁷²Inéñ yanda hécnina goi héihéi wañ énécmimañ zé iniguc sisipac ac téréya

^b 1:69 Hénia imi kucya.

zéseliyec imi mia niŋqeliyec. ⁷³Imi mia sisipac ac yandanina Abaraham zéselimiyc imi mia. ⁷⁴Bac yandi ménda wamma eŋeya mepésimiwiŋ niŋac hažéc hécnina ionac méragina igucnec metecgé nénécmiyu, ⁷⁵Minj Kewuac wésiaiguc kecma météré amuma képésic solaŋ kecma kekecnina séc welen qemiwiŋ niŋac zéseliyec. ⁷⁶Merac gi Eneŋa yandawac kua meme ic zégéŋgéŋa wammac. Minj Kewuac wésiaiguc miha mema kemma iwac héná mézézéŋ géwésémaŋ. ⁷⁷Imuhuc wamma aŋgéŋ titiac niniŋa képésic waiwai igucnec hahaya imi Minj Kewuac ic embachéra énézéna niŋasarimu. ⁷⁸Anutuninawac wésé niniŋ imi bénzéŋa, imuac niŋac ou kurumeŋ igucnec kaiwe ésécnec neŋaŋ muru éréma ha nénécmimac. ⁷⁹Mama hama siŋi zéma humucac tunumaŋiguc tatara neŋaŋ measari nénécmima hénanina luaeac hénaiŋuc qindiŋi nénécmimac. (Žakaraianéŋ imuhuc zéyu tecgéyec.)

⁸⁰Waŋu merac imi séwiya yandiyu ewa qeria momacnec meseli mimia waŋec. Waŋu baec kisiaiguc kerecac Israel ic onacmuru wininiyec.

Yesuac hicŋihicŋiya.

2 ¹Nalé imuaru Roma ic^c eŋeŋagina Kaisa Augusitonéŋ ic embachéra ionac qacgina mema odacmu niŋac zézé seli ac oma haiyu eŋeya héŋgaleŋ baera séc kendarec. ²Waŋu ic kewu Kirinionéŋ méra bawu kecma Siria baec yanda imi galeŋgéyec. Waŋu nalé imuac suraiguc ic embac qac areŋgina megic hatac momacguc waŋec. ³Waŋu ic embac ieneŋ moczoŋ qacgina zégic oénécmimu niŋac eŋaŋ taunŋina séc liliŋgéma kendacgic. ⁴Yosefe imi Dawidiac sac kitic igucnec imuac niŋ, i acguc imuhucyanec Galilaia baec Nazarete tauŋ imi waima Yuda baeciguc Dawidiac ama areŋa yanda qara Betelehem imuaru ⁵eŋeya qara zéyu omimu niŋac iniŋ buŋa qemimia Maria hériyaguc imi wagiru ekawu ekeŋoc. ⁶Ekemma kerac Maria merac meme naléya imi waŋec. ⁷Waŋu embac iminéŋ naŋa méréc merac meyec. Waŋu ic kiaŋ amaiguc iorac ama duŋ méŋ ménda he érécmiyu, merac imi malekunéŋ osoma burumakao wedeyaiguc haiyu heyec.

Rama galeŋhéra zéma Anutuac kua meme uŋahéra.

⁸Waŋu nalé imuhucgeŋ baec imuhucgeŋ rama galeŋ tosara baec kisia lulucyaguc imuaru tacyac wamma siŋi imuaru ramahécgina héŋgaleŋ wamma kecgic. ⁹Waŋu Minj Kewuac kua meme uŋa méŋnéŋ wininima hosucginu naŋu Minj Kewuac edamuyanéŋ asac mararaŋ ésécnec hoturu énécmiyu bac yandi yandi kuneŋ yanda waŋgic. ¹⁰Waŋu kua meme uŋanéŋ yomuhuc énézéyec; Bacgina ménda yandiyu. Ninzu, ni ségiségiac buŋa suruc hiabia onac muru zéau énécmizua. Waŋu ac yomi baec séc

^c 2:1 Girik aciguc; Kaisa.

ic embac moczoŋ eŋaŋ buŋa wammac. ¹¹ Erac Dawidiac ama areŋa yandaiguc aŋgéŋ titi miŋina hicŋi énécmizac. Imi mia Miŋ Kewu Kristo. ¹² Ini kemma burumakao wedeyaiguc merac sacsac mén malekunén oso osoya hezac imi mihicŋimu. Waŋu haka iminén ac imuac asé kiwiya waŋ énécmimac. ¹³ Imuhuc zéyu imuaru kurumeŋ miŋina kua meme uŋa tuŋ yandanén kua meme uŋa iwac muru élanzaŋnec wininima Miŋ Kewu mepésima yomuhuc zégic; ¹⁴ Ou kurumeŋiguc Miŋ Kewuac muru mepé qepési hezac. Waŋu you baeciguc, ic embac Anutunén inicsoroc wanŋac ionac muru luae hezac.

¹⁵ Imuhuc zémaguc kua meme uŋa ieneŋ wai énécmima kurumeŋiguc eŋgic. Waŋu nalé imuaru rama galeŋ ieneŋ eŋaoc yomuhuc eminiŋgic; Betelehem ama areŋaiguc haka mén hicŋiyu Miŋ Kewunén zéau nénécmizac, kemma hénni. ¹⁶ Imuhuc zéma foc foc kemma Maria, Yosefe zéma merac sac burumakao wedeiguc heyec imi mihicŋi énécmigic. ¹⁷ Waŋu inicma ackuažéc merac iwac niŋac zéyu niŋgic imi zésaigic keŋu nindacgic. ¹⁸ Waŋu ic embac suruc imi niŋgic séc haka rama galeŋnén énéžégic imuac nimma welicgégic. ¹⁹ Waŋu Maria eŋeyaoc imi haka imi moczoŋ qerianén doŋgé nimma kerec. ²⁰ Rama galeŋ ieneŋ ac zéyu niŋgic imuac séc hicŋi énécmiyu héla hémma niŋgic imuac niŋac Anutu mepésima edamuyawac zéhiarumima liliŋgéma keŋgic.

Yesu wagicma ocmuŋ téréyaiguc eŋoc.

²¹ Waŋu séwi tasé hericheric memeac naléya ai meme 8 hahéiyu qara Yesu zémiyoc. Waŋu qac imi merac imuac hériyaguc ménda waŋunec kua meme uŋanén zémiyec imi mia.

²² Waŋu Moseac hena ac heyec séciguc météré amuma kecgic naléya sécgéyu, iereŋ merac imi wagicma Miŋ Kewuac buŋa qemiwic zéma Yerusalem ekeŋoc. ²³ Imi mia Miŋ Kewuac hena aciguc yomuhuc ooyawac heyec imi tohoma imuhuc waŋoc; Embac ménén héri haima merac ic méréc mérérawac memac séc, Miŋ Kewuac buŋa téréya qemimu.^d ²⁴ Waŋu Miŋ Kewuac hena aciguc zézéya heyecac hezac imuac séc kembo susuc éréhéc me kembo nei sac qelia éréhéc^e mulu manaŋ omiwic zéma ekeŋoc.

²⁵ Waŋu Yerusalem imuhucgeŋ ic mén kerec, qara imi Simeon. Ic imi ic solaŋa waŋu Anutuac ewa siŋsiŋ wammanec kecaŋec. Waŋu Israel ionac héibélac qéibélac niŋac mambéc keru, Uŋa Téréyanén i guc kecaŋec. ²⁶ Waŋu Uŋa téréyanén i ménda humuyunec Miŋ Kewuac Kristo hicŋiyu hémmac zéma zéauyu niŋec. ²⁷ Waŋu ic imi Uŋanén tiliŋgémiyu ocmuŋ téréyaiguc eŋec. Eŋu imuaru mia merac Yesu iwac neŋgoc maŋgocya iereŋ merac imuac niŋac wamma hena acac haka tohoma éréyoc.

^d 2:23 Mmh 13:2, 12 ^e 2:24 Lew 12:8

²⁸Éréyc Simeonnén merac imi wagicma tétécgéma namma yomuhuc zéma Miñ Kewu mepésiyc; ²⁹^{29a} Miñ Kewuna, gi deguc welen qeqe icga ni ackuazécga nézénec séciguc ³⁰nena kic éréhécnanén aṅgén titiga hénzua, ^{29b} imuac niṅac, deguc hia waina luaiguc guac hamañ. ³¹Aṅgén titiga imi baec séc ic embac neṅaṅ kicninaiguc nénézéna hénziñ. ³²Merac yominén ic enia ionac muru héniağa zéau énécmimiawac asacmararaña wanzac. Wañu guac Israel nonac edamunina wanzac. ³³Imuhuc zéyu Yosefe zéma neṅgocya ieren merac iwac niṅac zézéya wañec ac imuac mia welicgéyoc. ³⁴Wañu Simeonnén mozoc ac zéenécmima neṅgocya yomuhuc ézéyec; Hénna, merac yomi Israel sucninaiguc ic embac sasalanén yacmu me mama unumac niṅac Anutunén kumuyu asé kiwi éséc nec nañu, hażéc ac wammimuac niñu hezac. ³⁵(Imuhuc waṅgic sounén geṅga ewa qeriga nézénégmac tanec wammac.) Wañu inén ic embac sasala ionac ewa qeriginaiguc niniṅgina hezac imi usuya auyu hémma nindacmu.

³⁶Wañu ama yanda imuaru Anutuac kua meme embac méñnéñ embac yanda wamma kerec. Qara imi Ana. Inén Banuelac bérara, wañu Aseriac areñ igucnec. Inén icya mema yawuñ 7 imuac séc euyaguc keroc. ³⁷Wañu euya humuyu malé wamma keru yawuña 84 wañec.^f Inén nalé séc ocmuñ téréya ménda waima siñi kaiwe séc nene zikima zéwelec wamma Anutu mepésima kecañec. ³⁸Wañu nalé imuaru embac iminén éréma Anutuac ewa hia ac ézéyec. Ézéma ic embac tosara Anutunén Yerusalem ic embac doegina memac niṅac mambécma kecgic imi onac muru merac iwac hénia zéasari énécmiyu nindacgi.

Yesuguc Nazarete ama areñaiguc lilingéma keṅgic.

³⁹Yosefe zéma Maria ieren Miñ Kewuac hénia ac tohoma ai imi moczoñ meyc tecgédaru, Galilaia baeciguc lilingéma mekemma ekañ taungina Nazarete keñoc. ⁴⁰Wañu Merac imi séwiya yandiyu meseli mimia wañu niñtegic qinṭegicyanén sécgémiyec. Wañu Anutuac goi héihéianén iwaru hemiyec.

Merac Yesu ocmuñ qeriaiguc eñec.

⁴¹Wañu Yesuac neṅgoc maṅgocya ieren imi yawuñ séc nagu sacyaguc ogicogira imuac kendoña ducñiyu, Yerusalem ekeñañoc. ⁴²Wañu keñkecma Yesuac yawuña 12 wañec nalé imuaru imuhucyanec kendoñ imuac hakaya tohoma Yerusalem ekeṅgic. ⁴³Ekemma ai meme sécy a kecgic tecgédaru lilingéma ama areña yandagiraiguc mekeñoc. Wañu merac Yesu inén Yerusalemiguc waima kerec. Wañu Yosefe zéma neṅgocya ieren imi ménda niñtegiroc. ⁴⁴Imuac niñ ic kian sugcinaiguc

^f 2:37 Kiwi tosaraiguc; yawuñ 84 imuac séc malé wamma kerec.

kenzac zéma nimma hénia imi ai meme momacgucac séc kemma sac taséhécgira zéma alahécgira ionac sucginaiguc horoc. ⁴⁵Waŋu ménda mihicŋima mihicŋiwi zé hocmanec Yerusalem ekeŋoc. ⁴⁶Imuhuc hocma keric ai meme haréwéc tecgéyuguc ocmuŋ téréyaiguc emma imuaru mia mihicŋiyoc. Mihicŋima hénic hénia acac kiwi ic ionac sucginaiguc tacma acgina nimma qesiénécimima tarec. ⁴⁷Waŋu iwac ara ŋingic séc niŋ asac asaria niŋac zéma zéqesiqesi ginawac héla énézéyu nimma welicgégic. ⁴⁸Waŋu neŋgoc maŋgocya iereŋ imi hémma auriyoc. Waŋu neŋgocyanéŋ yomuhuc ézéyec; Naŋna, gi némac niŋac haka imuhucya waŋ nérécmizaŋ? Niricna, maŋgocga zéma ni nekawu kuney yanda niŋyéwérima hocgémma keczi. ⁴⁹Imuhuc zéyu Yesunéŋ ac bakia yomuhuc melené érécmiyec; Iri némac niŋac ni hoc nénzaoc? Ni Maŋgocnawac amaiguc kecmaŋac hezac hénia imi ménda niŋtegiroc? ⁵⁰Imuhuc zéyec, néŋ iereŋ ac érézéyec imuac hénia imi ménda niŋasariyoc. ⁵¹Waŋu Yesunéŋ yacma iriguc mekemma Nazarete ama areŋaiguc hagic. Hama imuaru acgira tohoma kerec. Waŋu neŋgocyanéŋ Yesuac ara imi moczoŋ qerianéŋ eeya héima késakerec. ⁵²Yesu imi niniŋa zéma séwiya yandiyu, Anutu zéma ic embac ieneŋ hémma héŋsorocgic.

Yesuac hénia meme ic Yohane.

3 ¹Ic kewu eŋeŋagina Kaisa Tiberionéŋ Roma galenégéma keru yawuŋ 15 waŋec. Waŋu nalé imuaru Pontio Pilatonéŋ Yuda baec galen keru, Herodenéŋ Galilaia baec galen kerec. Waŋu munia Filiponéŋ Iturea zéma Trakoniti baec galen kerec. Waŋu Lisanianéŋ Abilene baec galen kerec. ²Waŋu nalé imuaru Hanasi zéma Kayafa iereŋ hofac oo ic kiwa keroc. Waŋu nalé imuaru Anutuac ackuazéc méŋnéŋ baec zéléŋaiguc Zakariawac naŋa Yohane iwac muru mayec. ³Mayu Yohanenéŋ Yodan doku téfara néwéc néwéc ama séc hama képésicgina qahac wammacac niŋ ewa qeri melené melenac doku naec imuac hénia zéau énécmiyec. ⁴Anutuac tilin tilin ic Yesaiawac kiwiiguc yomuhuc oyecac hezac; Baec zéléŋaiguc ic méŋnéŋ qaru ac ewaya yomuhuc hicŋizac; Miŋ Kewuac hénia héimindiŋi waŋgicguc. Iwac niŋ wamma hénaya mindiŋigic didiŋa waŋu. ⁵Baec wéŋwéŋgia séc tilogi érédaru. Baec boŋa zéma baec héŋgeŋ héŋgeŋa imi moczoŋ madaru. Waŋu hénia kuken kuha imi didiŋa wandaru, waŋu hénia eŋeŋ mamaya imi solaŋa wandaru. ⁶Waŋu baec ic embac momac yanda Anutuac aŋgéŋ titi imi hémmu.^g

⁷Yohanenéŋ ic embac tuŋ yandanéŋ doku naec énécmimac niŋac harégic, inicma yomuhuc énézéyec; Qaté mokoleŋ ionac qelihécgina Anutuac qeri geric hahaya imuacnec néŋgacmu niŋac mérénéŋ goro

ac waŋ énécmiyec? ⁸Néŋgacmuac séc qahac imuac, ewa qerigina melemma héla imuac séc haimu. Imuhuc ménda wamma ewa qeriginanéŋ Abaraham imi neŋaŋ yandanina imuhuc ménda zému. Ni énézéwa niŋgic, Anutunéŋ hoc yomuac zéyu melenŋ dacma Abarahamac qelihéra hia wandacmu. ⁹Bec ic héniaiguc naka haiyu hezac. Imuac ic ménjac ménj héla hiabia ménda haihaiya imi, héima geric bélaŋiguc giliyu hiŋgacdacmac. ¹⁰Imuhuc zéyu, ic tuŋ eneŋ qesima zégic; Imuhuc zéna duŋa neneŋ dimuhuc waŋniguc sécgémac? ¹¹Zégic yomuhuc melemma énézéyec; Ic ménj malekuya éréhéc késama keczac inéŋ méndemma ic ménj malekuya qahac keczac iwac ménj mimac. Waŋu neneyagucnéŋ imuhucyanec waŋ énécmimac. ¹²Takis meme eneŋ acguc doku naec énécmimac niŋac hama zégic; Kiwi ic nini dimuhuc wambiŋ? ¹³Zégic zéyec; Ini soukiwa, qété zézéya imi ménda ogicma memu. ¹⁴Téŋgiŋ ic eneŋ imuhucyanec haréma zégic; Waŋu nini dimuhuc wambiŋ? Zégic yomuhuc énézéyec; Ini ic ménda tericgé énécmima iwawaigina ménda onogicma héipuc ac ikora ménda zéma maso séc ai boŋgina imuac niŋgic sécgémac.

¹⁵Waŋu icya icya Kristoac mambéc kecma ewa qeriginanéŋ Yohaneac nimma ic imi Kristo^h gezaŋ zéma niŋgumbi niŋguŋ waŋaŋgic. ¹⁶Waŋu Yohaneanéŋ acgina kitiwa melemma ic embac momac yanda yomuhuc énézéyec; Ni dokunéŋ naec énécmianzua, néŋ ic ménj ni nogicma kuc yanda késa keczac iminéŋ hama. Nidac imuhucyanéŋ iwac hénia usuyawac hésiya imi hulacmaŋac séc qahac. Inéŋ mia Uŋa Téréya zéma geric bélaŋanéŋ képésicgina zuac énécmimac. ¹⁷Inéŋ mériaiguc sarac yanda késama keczac. Waŋu sombeŋa imi moczoŋ usuŋ héréracgéma héla gocmia imi qutulangéma hofiyaiguc haidacmac. Imuhuc wamma inéŋ gorosoŋa imi geric bélaŋa méwécgéwiŋac séc qahac imuaru giliyu zamac. ¹⁸Inéŋ toroqema ac sasala imuhucya imuhucya énézéma qerigina meseli énécmima buŋa suruc hiabia imi ic embac zéau énécmiyec. ¹⁹Waŋu nalé imuaru baec galeŋ Herodenéŋ muniawac iniŋa Herodia meyec. Waŋu imi sac qahac, haka biria hénia hénia momacnec waŋec. Imuac niŋac, Yohaneanéŋ ac geriwiguc zémiyu niŋec. ²⁰Nimma toroqema haka biria ménj wamma Yohane késama hésa amaiguc oporec.

Yohaneanéŋ Yesu doku naec haka wammiyec.

²¹Hésa amaiguc ménda kerecneŋ Yohaneanéŋ ic embac moczoŋ doku naec énécmiyec, Yesu imuhucyanec iwac muru hayu, doku naecmiyec. Naecmiyu zéwelecma naŋu imuarunec kurumeŋ naguya aŋgéyec. ²²Aŋgéyu Uŋa Téréyanéŋ kembo nei ésécneŋ héiyaguc mama iwac qahu mayu kurumeŋ igucnec ewa ménj yomuhuc mayec; Gi nena naŋ sorocna ni guac niŋ ségiségi waŋanzua.

^h 3:15 Me Mesia.

²³ Waŋu Yesunén yawuŋa 30 imuac séc waŋu aiya hénima meyec. Waŋu ic embac ieneŋ iwac ningic Yosefeac naŋa waŋec. Waŋu Yosefeac maŋgocya imi Eli. ²⁴ Eliac maŋgocya Matata, Matataac maŋgocya Lewi, Lewiac maŋgocya Melki, Melkiac maŋgocya Yannai, Yannaiac maŋgocya Yosefe, ²⁵ Yosefeac maŋgocya Matadia, Matatiawac maŋgocya Amosi, Amosiac maŋgocya Nahum, Nahumac maŋgocya Esili, Esiliac maŋgocya Naŋgai, ²⁶ Naŋgaiac maŋgocya Maati, Maatiac maŋgocya Matadia, Matatiawac maŋgocya Semein, Semeinac maŋgocya Yosek, Yosekac maŋgocya Yoda, ²⁷ Yodawac maŋgocya Yoanan, Yoananac maŋgocya Resa, Resawac maŋgocya Zorobabel, Zorobabelac maŋgocya Salatiel, Salatielac maŋgocya Neri, ²⁸ Neriac maŋgocya Melki, Melkiac maŋgocya Adi, Adiac maŋgocya Kosam, Kosamac maŋgocya Elmadam, Elmadamac maŋgocya Eri, ²⁹ Eriac maŋgocya Yesua,ⁱ Yesuawac maŋgocya Eliezere, Eliezereac maŋgocya Yorim, Yorimac maŋgocya Matata, Matatawac maŋgocya Lewi. ³⁰ Lewiac maŋgocya Simeon, Simeonac maŋgocya Yuda, Yudawac maŋgocya Yosefe, Yosefeac maŋgocya Yonam, Yonamac maŋgocya Eliakim, ³¹ Eliakimac maŋgocya Melea, Meleawac maŋgocya Menna, Mennawac maŋgocya Matata, Matadawac maŋgocya Natan, Natanac maŋgocya Dawidi, ³² Dawidiac maŋgocya Yesi, Yesaiac maŋgocya Obedi, Obedac maŋgocya Boasi, Boasiac maŋgocya Salmon, Salmonac maŋgocya Nason, ³³ Nasonac maŋgocya Aminadap, Aminadapac maŋgocya Adimin, Adiminac maŋgocya Arini, Ariniac maŋgocya Hesiron, Hesironac maŋgocya Feresi, Feresiac maŋgocya Yuda, ³⁴ Yudawac maŋgocya Yakobo, Yakopac maŋgocya Isaka, Isakawac maŋgocya Abaraham, Abarahamac maŋgocya Tara, Tarawac maŋgocya Nahori, ³⁵ Nahoriac maŋgocya Serugu, Serukac maŋgocya Ragau, Ragauac maŋgocya Pelek, Pelek iwac maŋgocya Eberi, Eberiac maŋgocya Sala, ³⁶ Selawac maŋgocya Kainan, Kainanwac maŋgocya Arafaksat, Arafaksatac maŋgocya Sem, Sem wac maŋgocya Noa, Noawac maŋgocya Lamek, ³⁷ Lamekac maŋgocya Metusela, Metuselalac maŋgocya Enoko, Enokoac maŋgocya Yaret, Yaretac maŋgocya Mahalale, Mahalaleac maŋgocya Kainan, ³⁸ Kainamac maŋgocya Enosi, Enosiac maŋgocya Set, Setac maŋgocya Adam, Adamwac maŋgocya Anutu,

Yesu manam batuc wammiyec.

4 ¹ Waŋu Uŋa Téréyanén Yesu sécgémiyu, Yodan doku igucnec lilingéma hama baec kisiaiguc siŋi kaiwe 40 keru, Uŋa Téréyanén wagiru keŋha waŋoc. ² Waŋu ai meme 40 imuac séc Biria miŋinanén ala

ⁱ 3:29 Sisipac ac wahalaiguc Yesua zéma sisipac ac qeliaiguc Yesu imi Hebiraio ac zéma Girik aciguc momacguc, nén Nei ac me Zipilalec ac méndacma ooyawac heyu ekac ekac wanʒac.

batuc wammieyec. Waŋu iwawai ménj ménda nema keru nalé imi moczoŋ tecgéyu yaka niŋ humuyec. ³Yaka niŋac humuma keru, Biria miŋinanénj hama ézéyec; Gi Anutuac Naŋa wanŋaŋiguc zéna hoc yominénj melemma nene waŋu. ⁴Zéyu melemma zéyec; Kiwi téréyaiguc ac yomuhuc ogic hezac; Ic ménjnéj séwiac nene sac nema ménda kecanzac.^j ⁵Imuhuc meŋju Biria miŋinanénj Yesu wagicma ou emma héŋgaleŋ ama areŋa yanda baec séc hema kenŋac imi moczoŋ focnec ézéyu héndarec. ⁶Waŋu ézéma yomuhuc zéyec; Iwawai moczoŋ yanda imuac kuc buŋa yanda zéma edamuya imi neŋ guac waigémmaŋ zé wanŋua. Imi mia nuac méranaiguc haihaiya imuac neŋ méŋac ménj mimaj zé hia mimanac séc. ⁷Imuac gi simiŋ héima mepési némbésémaŋiguc iwawai imi moczoŋ guac buŋa wandacmac.

⁸Imuhuc zéyu Yesunénj melemma zéyec; Yomuhuc mia ooyawac hezac; Miŋ Kewu Anutuga mepésima iwacnec sac welenj qemiwésémaŋ.^k ⁹Imuhuc zéyu Biria miŋinanénj i muŋguc wagicma Yerusalem keŋoc. Kemma ama téréya imuac witiyaiguc ou oporu naŋu yomuhuc ézéyec; Gi Anutuac Naŋa wanŋaŋiguc yomuarunec luma emu hiŋgacbéémaŋ. ¹⁰Zéyu zéyec; Ac ménj yomuhuc ooyawac hezac; Anutunénj guac wamma galeŋgé gémmu niŋac kua meme uŋahéra énézémac. ¹¹Waŋu kua meme uŋa eneŋ gi ménda mama gumac niŋac méraginanénj lolonŋéma gépésigic hénaga hocnéj ménda héimac.^l ¹²Imuhuc zéyu Yesunénj muŋguc melemma zéyec; Yomuhuc ooyawac hezac; Miŋ Kewu guac Anutuga ménda batucgé miwésémaŋ.^m ¹³Imuhuc zéyu Biria miŋinanénj manam batuc ai imi metecgéma waimima kemma nalé méŋac mambéc kerec.

Yesunénj Galilaia baeciguc welenj qeénécmima ai hénima meyec.

¹⁴Waŋu Yesunénj Uŋa Téréyawac kuciguc Galilaia baeciguc liliŋéma keŋu iwac surucya imi ama lelec lelec tacma keŋec séc saima kendarec.

¹⁵Waŋu Yesu eŋeyaoc tocgotocgo amaya amaya emma ackuaŋéc ku énécmiyu ic embac momac yanda ieneŋ mepésimigic.

¹⁶Waŋu Yesunénj Nazarete ama areŋaiguc kereŋec. Inénj ama areŋa yanda imuaru mia yandiyec. Waŋu Sabata nalé méŋu haka waŋaŋec ésécnec tocgotocgo amaiguc emma kiwi téréya olommaŋ zé naŋec.

¹⁷Anutuac tiliŋ tiliŋ ic Yesaiawac kiwi limbi limbiŋa miyu hutuma kiwi ooya yomuhuc mihicŋiyec; ¹⁸Ic maqeqeya ionac buŋa suruc hiabia imi énézémaŋ niŋac Anutuac Uŋa téréyanénj ni halécnénj naecnémma météré néŋec. Waŋu hésa ic ionac ziki sipacgina metecgé énécmima kichilic ionac kichihi meénécmima welenj qeŋe ic ionac yéwérigina metecgé énécmimaŋ niŋac inénj ni méli néŋec. ¹⁹Waŋu Miŋ Kewuac goi héihéi yanda imuac yawuŋa hazac zéma zéau énécmimaŋ niŋac méli

néjrec.ⁿ ²⁰ Imuhuc olommaguc kiwi imi limbima imuac galenja mima mama tarec. Taru tosara tocgotocgo ama imuac qeriaiguc tacgic ienen héjnsosoligic. ²¹ Wañu Yesunénj hénima ac yomuhuc énézéyec; Deguc kiwi ooya olomba gezacginanéj niñgic imi hélaguc wanžac. ²² Ienenj moczoñ héipuc ac zémima kuaya igucnec ackuazéc hiabia zéhicñiyu nimma welicgéma yomuhuc zégic; Ic yomi Yosefeac nañja ménda wanžac? ²³ Wañu Yesunénj énézéyec; Niñtegic qinťegic ac ménj yomuhuc hezac; Mehiahiaaru ic gi gengac séwiga mehiaruna. Ini imi ac imi mema tinduc yomuhuc nézému; Kafanaum amaiguc kiwi mena surucga zégic niñij. Wañu haka imuhucya you gengca taunjaiguc mena hénni. ²⁴ Imuhuc zéma toroqema yomuhuc zéyec; Hélañec énézéwa niñgic, Anutuac tiliñ tiliñ ic ménjac ménj eñeya taunjaiguc imi zézé ségiségi wammimia ménj ménda hezac. ²⁵ Hélañec énézéwa niñgic, Elia kerec imuaru yawuñ haréwéc zéma maso 6 séc kurumeñ zikiyu, baec séc béti yanda hicñiyec. Wañu nalé imuaru Israel baec yandaiguc embac malé sasala kecgcic. ²⁶ Wañu Anutunénj Elia imi ménjac ménj ménda mélimiyec, néj Sidon baec Sarepta ama areña yandaiguc embac malé ménj kerec iwac sac mélimiyu keñec. ²⁷ Wañu Anutuac tiliñ tiliñ ic Elisa kerec nalé imuaru Israel baec yandaiguc ic wizi warihaguc sasala kecgcic, néj sugcinaiguc ménjac ménj ménda mehiaruyec, néj Siria ic Naman sac mehiaruyec. ²⁸ Imuhuc zéyu tocgotocgo amaiguc tunaguc tacgic enenj ac imi niñgic qeri biricnéñ sécgé énécmiyec. ²⁹ Wañu ienenj yacma taunj heyec baec imuac tetcgiaiguc sia yanda nañec imuaru Yesu nanégic hingacmac niñ nesimima taunj imuac sénganğeniguc héréma keñgic. ³⁰ Wañu inénj sugcinaiguc qeric énécmima keñec.

Yesunénj Kuwic ménj nesiyu éréma keñec.

³¹ Wañu Yesunénj Galilaia baec Kafanaum ama areña yandaiguc mama hama imuaru Sabata naléiguc ackuazéc ku énécmima kerec. ³² Wañu niñgic ara imi qac buñayaguc wañu welicgégic. ³³ Wañu tocgotocgo ama imuaru ic ménj kuwic zapi qeqeyaguc^o ménñénj tacma qac gengelañgéma qarec. ³⁴ Aa, Nazarete Yesu gi zéma nini imi neñac neñac. Wañu gi mebirí nénécmimañ zé hazañ? Ni niñzua gi méré, gi imi Anutu arunec Téréya. ³⁵ Imuhuc zéyu Yesunénj qetalimima zéyec; Acga qaiyu ic iwarunec éréma mana. Imuhuc zéyu kuwic iminénj ic imi ic tunj imuac sugcinaiguc hérékeñ héréha wammima éréyu ic iminénj mama qeyec, néj séwiya ménj ménda bariyec. ³⁶ Wañu haka imi hémma ic embac moczoñ welicgéma eminimma zégic; Ackuazéc imi dimuhucya! Kuc buña zéma kuc

ⁿ 4:19 Yes 61:1-2 ^o 4:33 Girik ic ionac nininginaiguc uña imuhucya imi ewa soho, hafi tosara, zéma ziki sipac ai imuhucya mihicñi énécmima ic mebirí énécmiañec. Kembraña 36 imuaru acguc ac imi hezac.

yandayaguc! Kuwic ʒapi qeqeya ézéyu ara tohoma érézac! ³⁷Waṇu Yesuac surucya imi ama areṇ lelec lelec hezac séc saima kendarec.

Yesunéh ic embac hafiginaguc sasala mehiaru énécmiyec.

³⁸Waṇu Yesunéh yacma tocgotocgo ama imuacnec mama kemma Simonac amaiguc eṇec. Eṇu Simonac howuhaya imi séwi geric yandanéh késayu heyu, ic embac eneh iwac niṇ wamma Yesu welecmigic.

³⁹Welecgic Yesunéh hosuraiguc namma séwi geric imi qetalimima zéyec. Zéyu hafi imi waimiyu embac iminéh nalé sosola qahac yacma weleṇ qeénécmiyec. ⁴⁰Kaiwe hiṇgacmaṇ zé waṇu ic embac ienen ic tosara hafigina hénia hénia zéma zepaginaguc imi onagicma harégic. Waṇu harégic séc Yesunéh méria hai énécmima mehiaru énécmiyec. ⁴¹Waṇu uṇa birianéh momacnec ic embac sasala ionarunec éréma qacma zégic; Gi imi Anutuac Naṇa. Imuhuc zégic uṇa biria ienen Yesu imi Kristo wanzac hénia imi niṇgic imuac niṇac Yesunéh qetali énécmima ac ménda zému niṇac neuṇ héiénécmiyec.

⁴²Waṇu ama gianṇiyu Yesunéh séṇgaṇgeṇ mama baec kisia mén hétéṇa qahac imuaru kemma tackeru, ic tuṇ eneh hocma mihicṇima ménda wai énécmima kemmac niṇac zéqetali wammigic. ⁴³Imuhuc wangic Yesunéh yomuhuc énézéyec; Ama yanda tosara imuac ic embac ionac imuhucyanec Anutuac héṇgaleṇ ama areṇa yandawac buṇa suruc hiabia imi énézémaṇac hezac. Ni imi ai imuac mia méli néṇu mayi. ⁴⁴Imuhuc zéma kemma Yuda baeciguc^p tocgotocgo amaya amayaiguc ackua^qzéc énézéyec.

Yesunéh hénima ai ichéra énépésiyec.

5 ¹Yesunéh Genesarete zékéh yanda^q giṇgiṇaiguc naṇkeru tuṇ yandanéh Anutuac ackua^qzéc nimbiṇ zé héfacgé amuma hosuraiguc lelecgé migic. ²Waṇu Yesunéh héṇu zékéh giṇgiṇa imuaru zéic komora éréhéc taroc. Taric lambéc héréhéré ic ienen imuacnec mama ufigina zuacma kecgcic. ³Waṇu Yesunéh zéic méniguc eṇec. Waṇu zéic imi ic mén qara Simon iwac zéic. Yesunéh Simon ézéyu zéic imi naṇgéyu élélahunec^r komora dokuguc mekemma taru imuaru tacma tuṇ yanda imi ku énécmiyec. ⁴Kuénécmiyu tecgéyu Simon yomuhuc ézéyec; Gi doku hiṇgac hiṇgaraiguc kemma ufiga haima lambéc héréna. ⁵Zéyu Simonnéṇ melemma zéyec; Kiwi ic nini siṇiyaiguc ai yanda meni ama gianṇizac, néṇ mén ménda mihicṇiziṇ. Waṇu zézaṇ imuac wamma ufigna moczoṇ muṇguc haiwa hiṇgacdacmu. ⁶Imuhuc zéma Yesu zéyec séc wamma lambéc sasala yanda héréyu ufigina hénima tegirec. ⁷Waṇu

^p 4:44 Yuda ic ionac baec; kiwi méranéh ooya tosaraiguc Galilaia. ^q 5:1 Imi mia, Galilaia kondun. ^r 5:3 Baec igucnec.

alahécgina zéic ménjiguc kecgic enej hama méra énécmimu niñac méra kaec ku énécmima welec énécmigic. Wañu ieneñ hama zéic éréhécne tигic kuagira qeyu zéic éréhéc imi doku qeriaiguc hiñgacbi zé wañoc.

⁸Wañu Simon Peteronén haka imi hémma Yesuac simiña igucgeñ sicgéma yomuhuc zéyec; Miñ Kewu ni imi képésic ic, imuac wainémma kembésémañ. ⁹Imi mia eñeya zéma ic tosara i guc kecgic enej moczoñ lambéc hérégic imi hémma welicgégic hénia imuac niñ imuhuc zéyec. ¹⁰Wañu Zebedaioac nañhérera Simonac ai momac Yakobo zéma Yohane imuhucyanec welicgéyoc.

Wañu Yesunén Simon yomuhuc ézéyec; Zénénnga ménda hiriyu, kecma gi ic embac énépésiwsémañ. ¹¹Wañu ieneñ zéic héréma élélahu^s haima iwawai moczoñ imuaru waidacma Yesu méndacma keñgic.

Yesunén ic mén wizi selia warihaguc mehiaruyec.

¹²Yesunén ama areña yanda ménjiguc kerec. Keru ic mén wizi seli séwiya^t sécgémiyu kerec inén Yesu hémma sicgéma welecma zéyec; Miñ Kewu, nuac ewa siña hegénu ni hia mesolañi némbésémañac séc. ¹³Zéyu Yesunén méria suluma osimima yomuhuc zéyec; Ni imuac wanzua, solaña wanna. Imuhuc zéyu wiziya imi bec qahac wañec. ¹⁴Wañu Yesunén ic imi neuj héimima yomuhuc ézéyec; Ic ménac mén ménda zéwésémañ, néñ kemma hofac oo ic séwiga ézéna hémma solaña wanzañ imi héñu Mosenén zéyec séc Anutuac buña haina ogénu haka iminén héipuc wañ énécmiyu ninzénngému. ¹⁵Wañu Yesuac qac buñanén muñguc yanda saima keñu ackuazécya nimma hafigina mehiaru énécmimac niñ ic embac tuñaguc sasala tocgéma hamanec hagic. ¹⁶Wañu Yesunén eliñgé amuma eñeyanec baec kisiaiguc kemma zéwelerec.

Yesunén ic puriñ mén mehiarumiyec.

¹⁷Kaiwe méñu Yesunén ic embac ac ku énécmimanec nañu Galilaia ama areña areña zéma Yuda baec zéma Yerusalemnec Farisaio ic zéma hénia acac kiwi ic enej hama momacnec tacgic, Anutuac hafi mehihiaruac kuhanén iwaru hemiyec. ¹⁸Wañu ic tosanén ic puriñ mén sasañguc huama hama Yesuac wésiaiguc haiwiñ zé wagicma embiñ zé wañgic. ¹⁹Nén tuñ yanda tacma hénaya hézicgégic titiña qahac wañec. Imuac ama qahaiguc emma ama bauya augic kifaña hicñiyu ic puriña imi sasañguc ic embac sucginaiguc Yesuac wésiaiguc haigic hiñgarec. ²⁰Yesunén ionac ninzén ninzénngina imi hémma yomuhuc ézéyec; Ic ala guac képésicga waiwaiya wanzac. ²¹Imuhuc zéyu hénia acac kiwi ic zéma Farisaio ic enej qeriginanén yomuhuc niñgic; Ic yomi mérénén

^s 5:11 Girik aciguc; baeciguc. ^t 5:12 Girik aciguc séwi wizi hénia hénia imuac lepra zéaṅgic.

Anutu zébiri qébiri wammima imuhuc zézac? Baec ic mérñnéñ mén neñañ képésicnina aumacac séc qahac! Imi mia Anutunéñ sac wammacac séc. ²² Imuhuc eminingic Yesunéñ imi niñtegicma melemma zéyec; Ini qeriginaiguc némac ac emininzu? ²³ Ic héna méria humumia ézéman zéma ac diminéñ efefia wammac? Képésicga waizua iminéñ efefia me yacma hehega mema kembéséman imi? ²⁴ Icac Naña ni imi baeciguc képésicgina wai énéc mimiawac kuc bujana henénzac imi héñtegicmu. Imuhuc zéma ic héna méria humumia i yomuhuc ézéyec; Ni gézézua, yacma sasanga mema amagaiguc kembéséman. ²⁵ Imuhuc zéyu ic imi zélandac kicginaiguc yacma iwawai heañec imi mema Anutu mepésima eñeya amaiguc lilingéma keñec. ²⁶ Keñu ic embac moczon kileñ yanda welicgéma Anutu mepésigic. Wañu zénéngina hiriyu zégic; Deguc nini haka méréra hénziñ.

Yesunéñ Lewi qaru méndacmiyec.

²⁷ Imuac andiaiguc Yeusunéñ hingacma kemma héñu takis meme ic mén qara Lewi^u inéñ ai amayaiguc taru hama ni méndac nénnna zéma ézéyec. ²⁸ Zéyu inéñ yacma iwawai moczon andé qedacma méndac miyec. ²⁹ Lewinéñ Yesuac eeya héima amayaiguc aria yanda wañu takis meme ic tosara zéma ic embac sasala tosara momacnec hama nene newiñ zé tacgic. ³⁰ Wañu Farisaio ic zéma ionac kiwi oo ic eneñ Yesuac tohotoho ichéra ñidic ñuduc ac wañ énécmima zégic; Ini dimuhuc takis meme ic zéma képésic ic iniguc nene doku nema taczu? ³¹ Zégic Yesunéñ melemma zéyec; Ic hafigina qahac ieneñ dokta niñac ménda wañanzu, néñ hafiginaguc ieneñ mia imuac wañanzu. ³² Ni mia ic solaña unurumañ zéma ménda mayi, néñ biria meme ic ewa qerigina melemmu niñac unurumañ zé mayi.

Nene waima zéwelecwelec imuac ara.

³³ Imuhuc zéyu ieneñ Yesu yomuhuc ézégic; Yohaneac tohotoho ichéra ieneñ hatac sasala nene zikima zéwelecanzu. Wañu Farisaio ic ionac tohotoho ichécgina imi imuhucyanec wañanzu. Wañu guac tohotoho ichécgina imi eneñ nalé séc nene doku neanzu. ³⁴ Zégic Yesunéñ melemma énézéyec; Ic qañ tosara ic mén embac memañ zé wanzac i guc keczuiguc nene zikima zéwelec ai memu niñac hia énézémuac séc me? ³⁵ Imi qahac, néñ kecma nalé imi ducñiyu euya imi wagicma keñgic qahac wañuguc nalé imuaru mia nene zikima zéwelecmu.

³⁶ Imuhuc zéma toro qema séséc ac yomuhuc zéma énézéyec; Mérñnéñ mén maleku qelia mericma maleku wahalaiguc ménda qotoanzac. Imuhuc wammaciguc maleku qelia imi mebirimac, néñ susuria qelia imi

^u 5:27 Mataio zémimia.

maleku wahalaiguc haimac imi, séc ménda héimac. ³⁷Waņu mérnénj mén waij doku qelia yaņ séwélanénj gésé memeya wahalaiguc ménda tianzac. Imuhuc wammaciguc waij qelianénj melemma waij selia wammaņ zé wéséséya mihicņima gésé imi épépéņgégýu tegiru waij imi mama biriyu, gésé imi momacnec biridacmac. ³⁸Imuac waij doku qelia imi gésé qeliaiguc timacac hezac. ³⁹Waij imi nalé horua heheyawac waij qacguc zéanzac imuac niņac mérnénj waij wahala kuhaguc imi nemaguc waij qelia kuha qahac mén niņac ménda waņanzac.

Sabata nalé miņina Yesu.

6 ¹Sabata nalé méņų Yesunénj padi ai namuņgina igucnec qericma keņec. Keņų tohotoho ichéra ienej méndacma kemma padi héla momac momac kuma mema méráginanénj asasaņgéma negic. ²Imuhuc waņgic Farisaio ic tosara enej yomuhuc zégic; Némac niņ haka Sabata naléyaiguc ménda wawaņa imuhucya wanzu? ³Zégic Yesunénj acgina melemma zéyec; Ini Dawidi zéma ichéra ienej yaka niņ humugic nalé imuaru, néma haka waņec imi ménda oloņ niņanzu? ⁴Inénj Anutuac ama qeriaiguc emma saménj haimimia, tosara qahac, nénj hofac oo ic ienej sac nemuac héná aciguc hezac imi mema neyec. Nema ichéra i guc kecgic imi acguc énécmiyu nedacgic. ⁵Yesunénj imuhuc zéma ac yomuhuc toroqema zéyec; Icac Naņa imi Sabata naléyawac miņina wanzac.

⁶Waņu Sabata nalé méņų Yesunénj tocgotocgo amaiguc emma ackuazéc ku énécmiyec. Waņu imuaru ic ménj tarec. Waņu iwac méra héiya imi séléc sélécgia. ⁷Héná acac kiwi ic zéma Farisaio ic ienej Yesu aciguc opocbiņ zé kápésira ménj mihicņiwiņ zéma Sabataiguc hafi ic mehiarumac me qahac zéma awima kecgic. ⁸Waņu Yesunénj ewa qerigina niņtegicma ic méraya séléc sélécgia ézéma zéyec; Yacma sucninaiguc nanna. Zéyu inénj yacma naņec. ⁹Naņu Yesunénj yomuhuc énézéyec; Qesiénécmizua. Diminénj héná acwac séciguc? Sabata naléiguc haka hiabia wambiņ me haka biria wambiņ? Kekec imi mehiaruwiņ me qehumuwiņ? ¹⁰Imuhuc zéma hénáoriņ lelecgéma inicmaguc ic iwac mia yomuhuc ézéma zéyec; Méraga suluna. Imuhuc zéyu méria suluyu hiaruyec. ¹¹Imuhuc waņu ienej qerigina geric bélaņanénj sécgé énécmiyu, Yesu dimuhuc wammiwiņ zéma eminiņgic.

Yesuac Méliméli ic 12.

¹²Waņu nalé imuaru Yesunénj zéwelec wammaņ zéma baec boņaiguc keremma siņi herec séc tacma Anutu zéwelecmiyec. ¹³Waņu ama gianņyu tohotoho ichéra unuruma sugcinaiguc 12 énépésima qacgina Yesuac Méliméli ic zéénécmiyec. ¹⁴Yesuac Méliméli ic ionac qacgina imi Simon

▼ 6:2 Niņgic ai tanec waņu imuhuc zégic.

(Petero zémimia, hénia imi zamanziñ.) zéma iwac munia Anderea, wañu Yakobo, Yohane, Filipino, Batolomaio, ¹⁵Mataio (qara mén Lewi), zéma Toma, Alfaioac naña Yakobo, Simon Zelote zémimia, ¹⁶Wañu Yakoboac naña Yuda, zéma Yuda Karioto, wañu ic yominén mia kecma Yesu andé qeyec.

Mozoc ac zéma saec ac.

¹⁷Wañu Yesunén tohotoho ichéra iniguc baec boña igucnec mama baec kondonaiguc nañec. Nañu tohotoho ic tosara tunaguc zéma ic tun kuney yandanén Yuda baec ama lelec lelec zéma Yerusalem zéma Tiro zéma Sidon zékén yanda gingiña igucnec ¹⁸ackuazéc nimbiñ zé me hafigina mehiaru énécmimac niñac hagic. Wañu Yesunén ic tosara uña zapi qeqeyanén mebiri énécmiyu qenzer manzer qegic imi momacnec mehiaru énécmiyec. ¹⁹Wañu Yesuarunec kuc yandanén éréma icya icya moczon mehiaru énécmidarec. Wañu imuac niñ ic embac moczon méraginanén Yesu osiwiñ zé wañgic.

²⁰Yesunén kiwa hima tohotoho ichéra inicma yomuhuc zéyec; Anutuac héngaleñ ama areña yanda imi ic maqeqeya onac buña, imuac niñ, ic maqeqeya ini imi ségiségi ginaguc. ²¹Sécgé énécmimac, imuac niñ deguc yaka niñ humuzu ini imi ségiségi ginaguc. Ségiségi wamma desimu, imuac niñ deguc siacma keczu ini imi ségiségi ginaguc. ²²Icac Naña iwac niñac ic embac ieney hazéc wañ énécmima elicgé énécmima zébiri énécmima onac qac buña imi biria zéma wai énécmimu nalé imuaru ini ségiségi ginaguc.

²³Nalé imuaru imi ini ségiségi wamma ewa hia nimma legicgina hirimu. Héngic! Kurumeñ amaiguc onaru bakia hiabia imi kuney yanda he énécmimac. Haka biria imuhucya imi yandahécgina eney Anutuac tilij tilij ic ionac acguc imuhuc wañ énécmiangic hénia imuac niñac ini imuhuc wammuc hezac. ²⁴Saecginaguc, iwawai saméña heénécmimia ini. Ini imi bec zézé ségiségi he énécmidaru tecgézac. ²⁵Saecginaguc, deguc tomengina qeanzac ini. Ini imi Kecma yaka niñ humumu. Saecginaguc, deguc desi yanda wañanzu ini. Ini imi kecma ewa biric yanda wamma siacmu. ²⁶Ic embac moczon ieney onac zézé ségiségi wañ énécmianzu iguc, ini imi saecginaguc. Yanda hécgina ieney Anutuac tilij tilij ic ikora ionac mia imuhuc wañ énécmiangic.

Hazéchécgina goigina héimu.

²⁷Wañu gezacgina haima ninzu onac zézua; Hazécgina ala wañ énécmigic. Wañu ic tosara nimbiri énécmianzu ionac haka hiabia wañ énécmimu. ²⁸Saecgé énécmianzu imi onac mia mozocgé énécmimu. Wañu gamu qeque ac wañ énécmianzu ionac niñac wamma zéwelec wammu. ²⁹Ménénéñ nekanğa qeyu nekanğa nówécgeña imi imuhucnec

meleŋna qemac. Méŋnén guac sanŋeŋa malekuga guagiru maleku qeriaiguc héihéiya imi acguc waimina. ³⁰Méŋnén mén iwawai mén niŋac welec géŋu hia miwésémaŋ. Méŋnén guac iwawaiga mema keŋu meleŋ nénnna ménda zéwésémaŋ. ³¹Waŋu haka hiabia méŋac mén alahécginanén waŋ énécmimuac wanŋuiguc haka imuhucya imi eŋaoc walac waŋ énécmimu. ³²Ini ic tosara ala waŋ énécmianŋu ionac sac ala waŋ énécmianŋu iguc imi némac hiabianén he énécmiwacnec? Képésic ic ieneŋ acguc ic tosara ala siŋ waŋ énécmianŋu ionac ala siŋ waŋ énécmianŋu. ³³Ic méŋnén mén haka hiabia waŋ énécmianŋu ionac mia haka hiabia waŋ énécmianŋu iguc imi némac hiabianén he énécmiwacnec? Képésic ic eneŋ acguc imuhuc waŋanŋu. ³⁴Ini bakia mewiŋ zé iwawai mén alahécgina méra mizuiguc imi némac hiabianén he énécmiwacnec? Képésic ic ieneŋ acguc bakia séha mewiŋ zé niŋkumuma képésic ic méŋac mén méra énécmianŋu. ³⁵Imuac ini hazéc hécgina ala waŋ énécmima goi héihéi waŋ énécmiwiŋ zé bakia niŋac ménda wamma eŋdac méra énécmimu. Imuhuc waŋanŋuiguc imi bakia héla yanda he énécmiyu, Eŋeŋa miŋinawac nambérac héra wammu. Inén mia ewa hiawac énécmimia imi ménda niŋtegicanŋu ionac zéma kaiziliweŋ ic ionac imi, séc imuhucyanec goi héihéi waŋ énécmianŋac. ³⁶Onac kurumeŋ Maŋgocnéŋ wéséséya niŋénécmianŋac imuac séciguc ini imuhucyanec wéségina niŋénécmimu.

Niŋ gésigésiac haka.

³⁷Ménda zégési énécmigic, ménda zégési énécmimia wammac. Képésicginaguc ménda zéénécmigic, képésic ginaguc ménda zéénécmimia wammac. Waŋu alahécgina ionac képésicgina wai énécmigic, eŋaŋ képésicgina imuhucyanec wai énécmimia wammac. ³⁸Eŋ énécmigic, eŋ énécmimia wammac. Iwawai géséginaiguc tiyu, hiŋgacma kuaya qeyu, hélanzima tima méndéŋu keŋha waŋu hiŋgaru, muŋguc tiyu kuaya qema mayu, onac énécmiyu tétécgéma memu. Eneŋ géségina tima énécmigic imuac sécyaguc tima meleŋ énécmiyu memu. ³⁹Waŋu inén muŋguc séséc ac wamma yomuhuc zéyec; Kic hilicnéŋ kic hilic mén hia hérémimac me? Imuhuc wammaciguc imi, éréhéc ekawu baec sésénjiguc ménda hiŋgacmaoc me? ⁴⁰Tohotoho icnéŋ kiwi icya ménda ogicma keczac, néŋ méŋac mén kiwi icyanéŋ niniŋa moczoŋ didiŋanec kumiyu niŋaren gédacmaciguc, inén mia kiwi icya éséc dac wamma kecmac. ⁴¹Némac niŋac alagawa kiwaiguc goc héŋtegicma gengac kicgaiguc ic kemaŋa hezac imi ménda niŋtegicanŋaŋ me? ⁴²Gi imi guac kicga qeriaiguc ic kemaŋa hezac imi ménda héŋtegicma dimuhuc guac alagawac zéma Alana wainénna neŋ guac kicga qeriaiguc goc hezac imi memaŋ zéwésémaŋ me? Ic ikora gi walac guac kicga qeriaiguc ic kemaŋa hezac imi memaguc iwawai guac alagawac kiwa qeriaiguc hezac imi hiabianec hémma mewésémaŋ.

⁴³Némac niñ? Ic hésa hiabia méñnéñ héla gocmia biria haimacac séc qahac. Wañu ic hésa biria méñnéñ héla gocmia hiabia haimacac séc qahac, imuac mia imuhuc zézua. ⁴⁴Ic hésa imi imuac héla gocmia hémma hénia hénjegicanziñ. Ic hésa waiyaguc imuarunec fik ic gocmia ménda mihicñianziñ. Wañu sañsañiguc waiñ gocmia ménda mihicñianziñ. ⁴⁵Ic embac eneñ iwawai ewa qeriginaiguc qauqau haigic hezac imuacnec mema kuaginanén ac zéanžu, imuac niñac ic hiabianén ewa qeriaiguc niniñ hiabia qauqau haigic hezac imuacnec mema ac hiabia zéhicñianzac. Wañu ic birianén niniñ biria ewa qeriaiguc kuaya qema hezac imuacnec mema ac bira zéhicñianzac.

⁴⁶Ini imi nuac niñ Miñ Kewu, Miñ Kewu zénémmanec dimuhuc ac zéanžua imi ménda tohoma wañanžu? ⁴⁷Méñnéñ méñ nuaru hama nuac acna nimma tohoanžu ieneñ ic dimuhucya wanžu imi séséc ac zéma énézéwa hémmu. ⁴⁸Ic imuhucya imi ama memañ zé baec hiñgac hiñgarawac éséma baña mihicñima imuac qahaiguc simeñ haima mezac ésécnec. Doku yanda luma ama imi qeyec, néñ hiabianec seligima nañec imuac niñ ménda mehiriyc. ⁴⁹Wañu nimma ménda tohoanzac inén baec bébélacgia baña qahac imuaru amaya meyec ésécnec. Doku yandanén luma qeyu ama imi focdac zéñgéma kuney yanda biriyc.

Téñgiñ ic galeñ méñac ninzéñ ninzéña.

7 ¹Yesunén ackuazéc imuhuc moczoñ énézéyu gezacginanén niñgic tecgéyu, Kafanaum ama areña yandaiguc kereñec. ²Imuaru téñgiñ ic 100 ionac galeñgina méñac welen qeque ic héñ soroc wammimia méñnéñ hafi kiyu humumañ zé wañec. ³Wañu galeñ iminén Yesuac suruc nimma Yesunén hama welen qeque icya imi mehiaru mimac niñ qesimimu niñac Yuda ic ionac galeñ tosara méli énécmiyc. ⁴Méli énécmiyu kemma Yesuaru qeriginanén moczoñ yomuhuc welecmigic; Galeñ imi ara niñmiwésémañac séc ic héla kecanzac. ⁵Inén Yuda ic nonac ala siñ wañ nénécmima tocgotocgo amanina menénécmiyc. ⁶Imuhuc zégic Yesunén iniguc momacnec keñec. Kemma ama imi lakec qahac zézéyawac séc keñkeru, téñgiñ ic 100 ionac galeñginanén alahéra Yesuaru méli énécmima ac yomuhuc haiyec; Miñ Kewu, gi ai yanda ménda mewésémañ. Ni dac imuhucya nuac ama baenjanén logi gémmacac séc qahac. ⁷Ni nena niñ nimba ménda sécgéyu guaru hamañ zé osizua. Imuac niñ gi imuaru kecma eñ zéna welen qeque icna imi hiarumac. ⁸Ni ic eñeñana ionac méra bacginaiguc kecanžua. Wañu nuac bacnaiguc imuhucyanec téñgiñ ic hécna kecanžu. Wañu neñ méñac kenna zéwa keñu, méñac hana zéwa haanzac. Wañu welen qeque icnawac, ai yomi mena zéwa meanzac. ⁹Ara imuhuc zégic nimma Yesunén welicgéma ic tuñ méndacmigic ionac muru liliñgéma yomuhuc énézéyec; Ni énézéwa niñgic, Israel ic onarunec ninzéñ ninzéñ séha imuhucya méñ ménda

mihicņiyi. ¹⁰ Waņu mēli énécmiyu hagic ieneņ lilingéma amaiguc kemma héņgic weleņ qeqe ic inēņ hiaruma séwiya hia kerec.

Yesunēņ embac malé mēņac naņa humuc igucnec meqelimiyeц.

¹¹ Kecma Yesunēņ tauņ mēņ qara Nain imuaru keņu tohotoho ichéra zéma ic tuņ yandanēņ méndacmima keņgic. ¹² Waņu tauņ imuac saņgulaņa hosuraiguc kereņu qamoc mēņ huama magic. Waņu humuyec imi embac malé mēņac naņa. Naņa imi momacguc sac kerec. Waņu tauņ imuac ic embac sasalanēņ embac malé i guc momacnec magic. ¹³ Waņu Miņ Kewunēņ embac malé imi hémma ewaya biriуу zéyec; Ménda siacna. ¹⁴ Imuhuc zéma hosuru kemma katapa osiyu ic wagicma keņkecgic ieneņ bēnzēņ zikima naņgic yomuhuc zéyec; Merac ni gézézua, yacna. ¹⁵ Imuhuc ézéуу humuc ic iminēņ yacma acac hénima zéyec. Waņu Yesunēņ i neņgocya miyeц. ¹⁶ Waņu ic eneņ moczoņ imi hémma zénēņgina hiriyu Anutu mepésima yomuhuc zégic; Anutuac tiliņ tiliņ ic kuneņ yanda mēņnéņ sucninaiguc hicņiyecac keczac. Tosara eneņ zégic; Anutunēņ ichéra niņnéncmima hazac. ¹⁷ Waņu Yesuac surucya iminēņ Yuda baec séc zéma baec nēwéc nēwéc saima kendarec.

Yesunēņ Yohaneac hénia zéyec.

¹⁸ Yohanenēņ hésa amaiguc tackeru iwac tohotoho ichéra eneņ haka hicņiyec imi moczoņ ézédacgic. Waņu ac imi nimma tohotoho ic éréhéc héihéré érécmima ¹⁹ Miņ Kewu yomuhuc zéma qesimimaoc niņ mēli érécmiyec; Ha nénécmimac niņ zézéya imi gi mia me mēņac mambéc kecbiņ? ²⁰ Waņu iereņ Yesuaru kemma zéyoc; Doku naec haka ic Yohane yomuhuc zéma mēli nérécmizac; Hanénécmimac niņ zézéya imi gi mia me mēņac mambéc kecbiņ? ²¹ Waņu nalé idacmuaru Yesu imi ic hafi zepaginaguc zéma ic uņa biriaguc imi sasala mehiaru énécmima kic hilic sasala imi kichihi meénécmiyec. ²² Waņu imuhuc qesiуу yomuhuc melemma érézéyec; Iri kemma iwawai hémma niņanzaoc imuac suruc Yohane wammima yomuhuc ézémaoc; Kic hilicnéņ kicgina hima héņaņzu, puriņ eneņ hēna kenzu, wizi seliginaguc imi solañanima keczu, gezacgina héhéņgia ieneņ gezacginanéņ niņzu, humuc ic eneņ qelima yaczu, waņu maqeqeya ionac buņa suruc hiabia imi énézézac. ²³ Waņu mēņnéņ mēņ nuac niņ niņ éréhécguc ménda qonzoņ toņgézac imi ségiségiyaguc. ²⁴ Imuhuc zéуу Yohaneac kua meme ichéréra iereņ lilingéma keņoc. Keņic Yesunēņ Yohaneac zéma yomuhuc énézéyec; Ini baec kisiaiguc némac iwawai hémbiņ zé keņgic? Uņ mēņ luhucnéņ qeyu hirima naņu hémму niņac keņgic? ²⁵ Imi qahac waņu némac iwawai hémbiņ zé keņgic? Ic mēņ malekuya hiabia héima keczac imuac hémbiņ zé keņgic? Qahac, ic maleku hiabia héima iwawaigina hiabia sasala késa kecanzu imi eneņ ama kewuyaiguc kecanzu. ²⁶ Waņu imi qahac waņu,

némac iwawai hémbiñ zé keñgic? Anutuac tilinñ tilinñ ic méñac me? O, imi hélacnec! Énézéwa niñgic; Ic imi kua meme ic onogicdacma séc mén wanzac. ²⁷Iwac mia ac kiwi mén yomuhuc oyec hezac; Héñgic, ni kua meme icna mén méliwa walac kemma hénaga mindiñimac. ²⁸Énézéwa niñgic; Embac igucnec hicñihicñiya tosara yanda ionarunec méñnéñ mén Yohane ménda ogiczac, néñ Anutuac héñgaleñ ama areña yanda qeriaiguc mamayagina méñnéñ Yohane i hia ogiczac. ²⁹Ic momac yanda zéma takis meme ic ieneñ Yohaneac doku naecgic imuac niñac ackuazéc imi nimma Anutu imi solaña zéma zéaugic. ³⁰Wañu Farisaio ic zéma hénac acac kiwi ic ieneñ sac Yohaneac doku ménda naecma Anutuac ewa siñ eñañ niñac heyec imuac héñara megic.

³¹Yesunéñ toroqema zéyec; Nalé yomuac hicñisai imi iwawai némaciguc séc héimañ? Ieneñ dimuhucya ésécnec zémañ? ³²Imi nambérac tosara nénnagémba sombenjiguc aria meanzu ésécnec. Nambérac ieneñ sombenj imuaru tacma ac yomuhuc zékeñ zéha wañanzu. Nini onac niñac kuña héiénécmini ini legic ménda hirizu, nini songoñac legic héini ini ménda zésiac wanzu! ³³Hénia imi yomuhuc; Doku naec haka ic Yohaneñ hama nene ménda nema zéwelecma wañ doku ménda neyu, eneñ hémma uña birianéñ késazac zégic. ³⁴Wañu Icac Napanéñ hama nene nema wañ doku neyu, eneñ yomuhuc zéanzu; Héñgic inéñ hémbaoc wamma nene nema doku selia siña nimma nema takis meme ic zéma biria meme ic ionac alagina keczac. ³⁵Wañu niñtegic qinñtegic imi imuac nambérac héra ieneñ méndacma wamma hénia solaña mewininianzu.

Embac méñnéñ siacma Yesuac hénia halécnéñ naecmiyec.

³⁶Farisaio ic méñnéñ eñeyaguc nene nemac niñac Yesu héihéré miyu Yesunéñ iwac amaiguc emma nene nema tarec. ³⁷Tackeru ama areña yanda imuaru biria meme embac mén kerec inéñ Yesunéñ Farisaio ic iwac amaiguc emma tarec imi nimma alabasita kiruñ halécyaguc imi mema hama éréyec. ³⁸Éréma Yesu hénaya suluma tackeru iwac qéhéréñaguc hénaya haiyec imuhucgeñ namma siarec. Siacma tacma eñeya kic masinéñ hénaya naecmima oruc zucyanéñ kereñ meyu zicgéyu kuayanéñ hénaya kiricne mima haléc héméña hiabia imi imuac qahaiguc qocgémiyec. ³⁹Qocgéyu Farisaio ic Yesu héihéré miyec inéñ hémma qerianéñ yomuhuc niñec; Ic yominéñ Anutuac tilinñ tilinñ ic kecbacnec eñeya hénia osizac embac imi biria meme embac imuac niñ embac imi mérénéñ me dimuhucya imi niñ tegicbacnec. ⁴⁰Imuhuc niñu, Yesunéñ imi niñtegicma yomuhuc melemma zéyec; Simon, neñ ac mén zémañac niñzua. Zéyu zéyec; Kiwi ic, hia zéna nimba. ⁴¹Zéyu Yesunéñ yomuhuc zéyec; Ic éréhécnéñ soukiwa ic méñac murunec soukiwa meyc méñac muru tasia yawuñ momacguc zéma maso éréhéc imuac ai boña séc hemiyu, méñac muru tasia maso éréhéc imuac

ai boṇa séc hemiyec. ⁴² Waṇu ic éréhéc ekaoc taségira melenj mimaocac séc qahac waṇu soukiwa ic iminéṇ tasé iorac muru hezac imi moczoṇ auérécmiyec. Waṇu sugiraiguc mérénénj iwac siṇ kuneynec ogicma nimmimac? ⁴³ Imuhuc qesiyu Simonnéṇ melemma yomuhuc zéyec; Neṇ nimba taséya kuneynec aumimia waṇec inénj mia siṇ kuneynec nimmimac. Zéyu zéyec; Gi dindiṇanec niṇgésizaṇ. ⁴⁴ Imuhuc zéma embacac muru liliṇgéma Simon yomuhuc ézéyec; Embac yomi hénzaṇ? Neṇ amagaiguc éréwa geṇ hénana zuacmaṇac doku ménj ménda nénzaṇ. Néṇ embac yominénj enjeya kic masinéṇ hénana naecnénmma oruc zucyanénj kereṇ menénzaṇ. ⁴⁵ Geṇ ménda kiricne menénzaṇ, néṇ embac yominénj éréwa imuarunec hénima hénana kiric nemanec keczac. ⁴⁶ Geṇ orucnaiguc oliwa halécdac ménj ménda naecnénzaṇ, néṇ embac yominénj haléc héménaguc alabasanénj hénanaiguc naecnénzaṇ. ⁴⁷ Hénia imuac niṇ neṇ gézéwa ninna; Embac yominénj siṇ kuney yanda hemizac imuac niṇ késpedesiya kuney yanda aumimia wanzac, néṇ késpedesic komodia dac aumimia wanzac inénj siṇ komodia hemizac. ⁴⁸ Imuhuc zéma embac imi yomuhuc ézéyec; Embac, késpedesicga waigéngeṇa wanzac. ⁴⁹ Imuhuc zéyu ic momacnec nene nema tacgic enej qeriginaiguc yomuhuc niṇgic; Yomi némac icnéṇ késpedesiya waizac? ⁵⁰ Waṇu Yesunénj embac yomuhuc ézéyec; Niṇzénj niṇzénj guac muru hezac iminéṇ gi aṇgéṇga tigénzac imuac luaeiguc kembésémaṇ.

Gocmiawac séséc ac.

8 ¹ Imuac andiaiguc Yesunénj ama areṇ yanda yanda zéma ama areṇa areṇa lelecgéma Anutuac héṇgaleṇ ama areṇa yandawac buṇa suruc hiabia imi zéau énécmiyu tohotoho ichéra 12 ieneṇ momacnec keṇgic. ^{2a} Waṇu embac tosara Yesunénj uṇa biria nesi énécmima hafigina mehiaru énécmiyec ^{3a} imi enej iniguc momacnec kemma eṇaṇ iwawaigina mema welenj qeénécmigic. ^{2b} Qacgina imi yomuhuc; Makdala embac Maria, Yesunénj becne iwac murunec uṇa biria 7 nesi énécmiyec imi zéma ^{3b} Herodeac soukiwa galeṇ ic Kuza iwac iniṇa Yoana zéma Susana zéma embac tosara sasala.

⁴ Ama areṇa yanda igucnec séc ic embac enej tocgéma Yesuac muru hagic tuṇ yanda waṇu, Yesunénj séséc ac yomuhuc énézéyec; ⁵ Ai ic méṇnéṇ iwawai gocmia qesamaṇ zé keṇec. Kemma qesayu gocmia tosara imi hén zécgériaiguc mama héiyec. Héiyu tosara ic embac ieneṇ tигic biriyc. Tosara nei ieneṇ hama nedacgic ⁶ Tosaranénj baṇa qahaiguc mama héiyec. Héiyu qérawia éréyec, néṇ dokuya qahac waṇu sélécgédarec. ⁷ Waṇu gocmia tosanénj hésa waiyaguc sasala imuac qeriaiguc mama héiyec. Héiyu hésa waiyagucnéṇ momacnec yandima hézicgégic. ⁸ Waṇu gocmia tosanénj baec halécyaiguc imuaru mama héiyec. Héiyu qérawia éréma 100 mesaiyec. Yesunénj ac imi zémaguc qacma yomuhuc zéyec; Gezacginaguc ieneṇ nimmu.

⁹Tohotoho ichéra enej sésécac imuac hénia imi dimuhuc wammac zéma qesimigic. ¹⁰Qesimigic zéyec; Onac imi wai énécmiyu Anutuac héngaleñ ama areña yandawac hénia sasañgia imi hia niñasarimuac hezac. Wañu tosara ionac imi imuhuc qahac; Hémmu, néñ hia ménda héntegicmu. Wañu nimmu, néñ hia ménda niñtegicmuac niñ qeqaiñ aciguc énézéanñua.”

Yesunéñ séséc acwac hénia zéasari énécmiyec.

¹¹Séséc ac imuac hénia imi yomuhuc; Gocmia imi Anutuac ackuazéc. ¹²Gocmia hénia zécgériaiguc mama héiyec imi ic embac tosara ackuazéc niñgic Biria miñinanéñ hama ic imi enej niñzéngegic aṅgén tiénécmiwac niñac ackuazéc imi qerigina igucnec onagicanzác imuac sécy. ¹³Gocmia tosara baña qahaiguc héizac imi ic embac tosara ackuazéc imi nimma ségiségi wamma késagic. Wañu zalia ménda hiñgac késayacgéyu nalé dahecac séc niñzéngegéma kecgic manam batuciguc onoporu waima keñanñu imuac sécy. ¹⁴Gocmia tosara hésa waiyaguc imuac qeriaiguc mama héiyec imuhucyanéñ ackuazéc niññu wañu baecac niñyéwéria me hinac yanda me séwíac siñanéñ hézicgéyu niñzén niñzéngina séha ménda yandianzác imuac sécy. ¹⁵Wañu gocmia tosara baec halécyaguc imuaru héiyec imi ic embac tosara ewa héra zéma ewa hiabia kecma ackuazéc nimma selianec késama seliseli wamma héra haianñu imuac sécy.

Lambe zae qahaiguc haihaiya.

¹⁶Méñnéñ méñ lambe otorima kewucnéñ ménda hoturumac me duñ tatic bawu ménda haimac, néñ ic embac ama qeriaiguc érému enej asaha imi hémmuac wamma zae qahaiguc haianzác. ¹⁷Iwawai saña imi moczoñ auyu hémmacac séc wañu iwawai sasañgiaiguc hezac imi moczoñ meyu wininimacac séc. ¹⁸Imuac ini gezacginanéñ dimuhuc niñanñu haka imuac héngésimu. Méñnéñ méñ ackuazéc késakeczác imi toroqemimia wammac. Wañu méñnéñ méñ ackuazéc ménda késakeczác imi iwawai henénzác zéma niñzác imi momacnec wagiru qahac wandacmac.

Yesuac sac kitichéra héra.

¹⁹Yesuac neñgoc munahéra ieneñ hagic. Wañu ic embac tuñ yanda niñac hosuraiguc kembíñac séc qahac wañec. ²⁰Wañu ic méñnéñ Yesu yomuhuc ézéyec; Guac neñgoc munahécga ieneñ gémbíñ zé hama séñganñeñ nanñu. ²¹Zéyu Yesunéñ melemma zéyec; Anutuac ackuazéc nimma tohoma séciguc kecanñu youmi enej mia nuac neñgoc muna hécna wanñu.

Yesunén luhuc yanda ézéyu nén qeyec.

²²Kaiwe ménju Yesunén tohotoho ichéra iniguc zéiciguc emma yomuhuc énézéyec; Doku zékén nówécgeñac kenni. Zéyu ienen enawu zéic nesima hénima keñgic. ²³Kemma kecgic Yesu gauya heyec. Heyu nalé imuaru luhuc yandanén kondun imuaru mama qeyu doku temboñnéñ éréma zéic qeriaiguc hingaru zéicnéñ konduniguc hingacmañ zé wañec. ²⁴Yesuac tohotoho ic tosanén Yesuac muru kemma yomuhuc zéma mindigic; Galeñnina, galeñnina, nini humuqai wambiñ niñac.

Zégic Yesunén gau igucnec yacma luhuc zéma kondun temboñ zéqetali érécmiyu nén qema heyoc. ²⁵Heyic tohotoho ichéra ionac yomuhuc énézéyec; Ninzén ninzégina dimia?

Imuhuc zéyu zénégina hiriyu welicgéma enaocnec eminimma zégic; Ic yomi méré wañu, luhuc zéma doku ac érézéyu ara tohozac?

Yesunén uña biria nesi énécmiyu beric qeriginaiguc hingacdacgic.

²⁶Ienen nesima kemma Galilaia doku qericma nówécgeñaciguc Gerasa baeciguc kerengic. ²⁷Keremma Yesunén imuacnec mama élélahu^x enu ama areña yanda imuac miñina ic kuwiraguc méñnéñ hama Yesu mihicñiyec. Wañu ic iminén nalé horua owo maleku ménda héima ama gericiguc ménda kecma kic suañ suginaiguc heañec. ²⁸Inén Yesu hémma qacma iwac wésiaiguc mama sicgéma kucnec qacma yomuhuc zéyec; Eñeña miñina Anutuac Naña Yesu, gi zéma ni nekac nekac, welecgénzua, yéwéri ménda menémbésémañ. ²⁹Ac imi mia Yesunén i hémma uña birianén iwarunec éréma kemmac niñac bec ézéyu nimma ara imuhuc melemma zéyec. Ic imi uña zapi qeqeyanén hatac sasala késayu señ hésanéñ hénia qatémima galeñgégic, nén qericma uña birianén hérémigic séc baec kisiaiguc kemma lelecgeañec. ³⁰Imuhuc zéyu Yesunén qesimima zéyec; Gi qacga méré? Qesimiyu zéyec; Tuñ yanda.

Imi mia iwac qeriaiguc uña biria sasalanén hingacma kecgic imuac niñ imuhuc zéyec. ³¹Imuhuc zéma Yesunén uña biria ionac baec dumuñaguc ménda nesi énécmiyu hingacmu niñac welecmgic.

³²Wañu baec boña imuaru beric sasalanén gété kulumma kecgic uña biria enen wai énécmiyu beric ionac qeriginaiguc hingacmu niñac welecmgic niñénécmiyec. ³³Niñénécmiyu uña biria ienen ic iwarunec éréma kemma beric qeriginaiguc hingacgic beric tuñ yanda ienen usuñnec kemma sia yanda igucnec hingacma dokuiguc hingacgic dokunén hoturu énécmiyec. ³⁴Ic tosara beric galeñgéma kecgic ienen haka hicñiyec imi hémma focdac néñgacma ama areña yanda zéma ai ama leclelelec heyec imuaru kemma ac suruc imi énézégic. ³⁵Zégic

^x 8:27 Girik aciguc; baeciguc.

nimma ic embac ienen haka hicniyec imi hémbiñ zéma Yesuac muru hagic. Hama héngic ic uña biria ienen éréma kendacgic ic iminéñ Yesuac héniaiguc malekuya héima solañanec wamma bénzén tackeru zénéñgina hiriyec. ³⁶Ic uña biriaguc kerec iminéñ dimuhuc hiaruyec imi héngic imi eney tosara suruc énézégic niñgic. ³⁷Énézégic nimma Gerasa baec imuac miñina ienen zénéñgina kuney yanda hiriyu wai énécmima kemmac niñac Yesu welecmigic. Inéñ zéiciguc emma baec imi waima keñec. ³⁸Wañu ic uña biria waimima keñec inéñ Yesuguc kecmañ zé welecmiyec, néñ Yesu imi yomuhuc ézéma mélimiyec; ³⁹Gi amagaiguc lilingéma kemma Anutunéñ guac muru haka kuney yanda dimuhucya wañgénzac imuac suruc imi énézéwésémañ. Imuhuc zéyu ic iminéñ waima kemma Yesunéñ némac iwawai wammiyec imuac suruc imi ama areña yanda séc lelecgéma énézédarec.

Yesunéñ embac seraña ménñ humuc igucnec meqeliyec.

⁴⁰Wañu Yesunéñ doku néwéc lilingéma hayu ic embac tuñ yandanéñ Yesuac mambéc kecgic imuac niñac zézé ségiségi wammima hérémigic. ⁴¹^{41a} Wañu héngic, ic ménñ qara Yairo zémimia inéñ hayec. Ic imi mia tocgotocgo ama ménñac galeñ kerec. ⁴²^{42a} Wañu iwac muru bérara embac seraña momacguc sac kerec. Embac imi yawuña 12 wañec. Wañu inéñ hafi kiyu humumañ zé wañec. ^{41b} Imuac niñac ic iminéñ hama Yesuac héniaiguc sigémima eñeya amaiguc hama niñac welecmiyec. ^{42b} Weleru Yesunéñ amayaiguc keñu ic embac tuñ yandanéñ lelecgémima momacnec keñgic.

Hafi embac ménñéñ ninzénégéma Yesuac malekuya késama hiaruyec.

⁴³Keñkecgic suginaiguc embac ménñ kerec inéñ yawuñ 12 imuac séc sacya mayu hafi wamma kecañec. Wañu inéñ soukiwa iwawaiya késakerec imi moczoñ séwi galeñ ic énécmima audarec, néñ ménñéñ ménñ mehiaru mimacac séc qahac wañec. ⁴⁴Wañu inéñ Yesuac andiaiguc hosuru kemma malekuya susuriaiguc osiyec. Osiyu imuarunec sac maañec imi zicgéyec. ⁴⁵Wañu Yesunéñ qesima mérénéñ nosizac zéma zéyec. Wañu moczoñ qaecgéic, Peteronéñ yomuhuc ézéyec; Miñ Kewunina, tuñ yandanéñ lelecgéma qéfacgé génzu. ⁴⁶Zégic Yesunéñ melemma zéyec; Ménñéñ nosiyu kucnanéñ éréma ai meyu ninzua. ⁴⁷Imuhuc zéyu embacnéñ qaecgémacac séc qahac wañec imi niñasarima bac yandi yandi wamma hama mama sigéma hénia némac niñ osiyec imi zéauma, osiyu hafiya imuarunec bec tecgéyec imi ic embac moczoñ kicginaiguc ézédarec. ⁴⁸Imuhuc zéyu Yesunéñ ézéyec; Béracna, geñga ninzén ninzénaganéñ mehiaru génzac. Imuac gi ewaga luae wañu bénzén kembésémañ.

⁴⁹Imuhuc zémanec nañu tocgotocgo amawac galeñ iwac amaya igucnec ic ménñéñ hama Yairo yomuhuc ézéyec; Guac béracga bec

humuzac imuac niñ kiwi ic yéwéri ménda miwéséman. ⁵⁰Imuhuc zéyu Yesunén nimma yomuhuc ézéyec; Zénénga ménda hirimac. Wañu ninzéngeña béracga imi hiarumac. ⁵¹Imuhuc zéma iwac amaiguc kemma ic embac tosara qetali énécmima Petero, Yohane, Yakobo zéma embac seraña iwac neñgoc mañgocya sac onagiru engic. ⁵²Engic ic embac ieneñ embac merac iwac niñ wamma zésiac yanda wamma qewelonñ wañgic Yesunén énézéyec; Ménda siacgic embac merac yomi ménda humuzac, néñ gauya hezac. ⁵³Imuhuc zéyu bec humuzac imi niñtegicgic imuac niñ zédesi wammigic. ⁵⁴Wañu Yesunén embac merac iwac mériaiguc késama qacma zéyec; Meracna yacma nanna. ⁵⁵Imuhuc zéyu uñayanén lilingéyu imuarunec yacma nañec. Nañu nene mimu niñac énézéyec. ⁵⁶Wañu neñgoc mañgocyanén hémma welicgéyoc. Welicgéyic Yesunén haka hicñiyec imi méñac méñ ménda zému niñac neuñ héiérécmyec.

Yesunén tohotoho ichéra 12 ai memuac méli énécmiyec.

9 ¹Yesunén tohotoho ichéra 12 unuruma uña biria moczonñ nesi énécmima hafi mehiaru énécmimu niñac kuc buña zéma qac buña énécmiyec. ²Anutuac héngaleñ ama areña yanda imuac énézéma hafi zepa wanñu imi mehiaru énécmimu niñac méli énécmiyec. ³Wañu méli énécmima yomuhuc énézéyec; Ini keñha wambiñ zéma iwawai yomuhucya méñ ménda mema eñdac kemmu, tac me gésé me hénma mañ me soukiwa me maleku saméña imuhucya. ⁴Kemma ama geric méñguc emmuiguc imuaru tacyac wañkecmu, wañu baec méñu kambiñ zémaguc ama geric imi waimu. ⁵Ic embac eneñ ménda héihéré énécmimuiguc tauñ imi waima kemmu. Wañu waima kambiñ zé imuaru hénma usuginaiguc seitotoñ tacmac imi qegic mamac. Wañu ieneñ hakagina imi hémma imuac hénia imi niñasarimu. ⁶Imuhuc zéyu tohotoho ic ieneñ kemma ama areñ yanda yanda lelecgéma ama areñ séc buña suruc hiabia imi énézéma hafi ic embac mehiaru énécmigic.

Herodenén Yesuac hénia niñasarimanñ zé wañec.

⁷Wañu haka méréra imi hémma ic embac tosanenén Yohanenén humuc igucnec qelima yarec, imuac niñ kuha imuhucya wininizac zégic. Imuac niñ Perea baec galeñ Herodenén iwawai imi moczonñ nimma nimbipiyec. ⁸Wañu tosara imi Elianén muñguc wininima keczac zégic, néñ tosara imi Anutuac tiliñ tiliñ ic walaha ionarunec méñnéñ humuc igucnec qelima yarec imuhuc zégic. ⁹Herodenén zéyec; Yohane imi becneñ neñ déméña qeriri. Wañu suruc imuhucya imuhucya imi mérac niñac zéma imuhuc zéanñu? Imuhuc zéma Yesu imi hémmanñ zé wañec.

Yesunén ic zañgégina 5,000 nene gumu énécmiyec.

¹⁰Wañu Yesuac Méliméli ic ieneñ lilingéma hama ai megic imuac suruc moczonñ Yesu ézégic. Yesunén suruc imi nimma onagicma eñawu baec

imi waima Betsaida ama areña yandaiguc kenjic. ¹¹ Wañu ic embac ienen niñtegicma méndac énécmima hagic. Hagic Yesunéñ unuruma Anutuac héñgaleñ ama areña yandawac ackuazéc énézéyec. Wañu hafigina qahac wammac niñac wañgic mehiaru énécmiyec. ¹² Kaiwe kiwa hiñgacmañ zé wañu Yesuac Méliméli ic ¹² ienen Yesuac muru hama ézégic; Nini you baec kisiaiguc kecziñ imuac niñ ic embac méli énécmima ama areña me ama komoc komoc lelec lelec hezac imuaru kemma nenegina zéma hehe duñ tatacgina mihicñimu. ¹³ Imuhuc zégic acgina yomuhuc melemma zéyec; Eñaac nene gumu énécmigic nemu. Zéyu zégic; Nini kemma ic embac ionac nene boñ ménda mewiñiguc nonaru imi saméñ méra mén zéma lambéc éréhéc sac he nénécmizac. ¹⁴ Imi mia sugcinaiguc ic ionacnec zañgégina oloñgic 5,000 imuac séc wañec imuac niñ imuhuc zégic. Wañu Yesunéñ 50 imuac séc tuña tuña nene newiñ zé tacmu niñac tohotoho ichéra énézéyec. ¹⁵ Énézéyu zéyec séc wañgic ic embac moczoñ nene newiñ zé tacdacgic. ¹⁶ Wañu Yesunéñ saméñ méra mén zéma lambéc éréhéc imi mema kiwa hiyu eñu mozoc ac zéma mésémma ic embac ionac wéséginaiguc hai énécmimu niñac tohotoho ichéra énécmiyec. ¹⁷ Wañu hai énécmigic moczoñ negic sécgé énécmiyec. Wañu tohotoho ic ienen bororoña waigic heyec imi tocgégic neñgen yanda ¹² kuagina qedarec.

Peteronéñ Yesu niñac Kristo zéma ninzén ninzén zéauyec.

¹⁸ Nalé méñiguc Yesunéñ sasañgiaiguc kecma zéwelec wañu tohotoho ichéra i guc momacnec kecgc. Wañu inéñ yomuhuc qesiénécmiyec; Ic embac ienen nuac niñ méré zéanzu? ¹⁹ Zéyu melemma zégic; Tosaranéñ doku naec haka ic Yohane zéanzu, wañu tosaraneñ Elia zéanzu, wañu tosaraneñ Anutuac tiliñ tiliñ ic wahala becne kecgc sugcina igucnec méñnéñ lilingéma hicñizac imuhuc zéanzu. ²⁰ Zégic zéyec; Wañu eñaac imi nuac niñ méré zéanzu? Zéyu Peteronéñ ara melemma zéyec; Anutuac Kristo.ʻ

Yesunéñ humuma yacmac imuac ara zéyec.

²¹ Imuhuc zéyu ac imi ic méñac mén ménda énézému niñac neuñ héiénécmiyec. ²² Wañu toroqema zéyec; Icac Nañanéñ qenzer manzer sasala nimma qeriawac galeñ zéma hofac oo ic kiwa hécgina zéma hénac acac kiwi ic ienen waimigic qegic humumac. Wañu ai meme haréwéc wañu tinduc qelima yacmacac hezac. ²³ Imuhuc zémaguc Yesunéñ ic embac moczoñ ionac yomuhuc énézéyec; Ic méñnéñ ni méndac némmañ zémaciguc eñeya memaamuma naléya naléya eñeya ic héñgeña wéndara imi huama méndac némma. ²⁴ Ic méñnéñ mén kekecy añaé timañ zé

wañu kekecya imi sohomac. Wañu ic méñnéñ méñ nuac niñ wamma kekecya waimaciguc kekecya aṅgé timac. ²⁵Ic méñnéñ baec imi moczoñ aṅgé timaguc eñeya kekecya sohomac me wagiru qahac wañu, iwawai iminén ðimuhuc nañgémimac? ²⁶Méñnéñ méñ ni zéma nuac ackuažécna niñac gamuya nimmaciguc Icac Naña imi Mañgoc zéma kua meme uñahéra téréya zéma eñeya edamuyaiguc lilingéma hamac nalé imuaru imuhucyanec ic iwac niñ mia gamuya nimmac. ²⁷Ni hélacnec énézéwa niñgic, you nanzu onarunec tosara ini humucnéñ ménda énépésyu Anutuac héngaleñ ama areña yanda imi hémmu.

Yesuac séwiyanéñ melemma tanera méñ wañec.

²⁸Ac imi zéyec imuac andiaiguc ai meme 8 wañu Yesunén Petero zéma Yohane zéma Yakobo onagicma zéwelecmañ zé baec boñaiguc eñec. ²⁹Inén zéwelecma kerunec séwiyanéñ melemma tanera méñ wañu malekuya melemma pilitic asaha ésécnec asariyec. ³⁰Imuaru mia ic éréhécnén Yesuguc ac eminimma nañgic. Imi mia Mose zéma Elia. ³¹Asac mararañguc hicñiyic eñawu kecma Yesunén Yerusalemiguc humumac imuac ara eminiñgic. ³²Wañu Petero zéma i guc momacnec kecgic ieneñ gau réwéria niñ qeka meka wamma tacgicac moczoñnec yacma Yesuac edamuya zéma ic éréhécnén i guc nañgic imi inicgic. ³³Wañu ic éréhécnén waima keñic Peteronén Yesu ézéyec; Kiwi ic nini you kecziñ imi hiabia soroc. Imuac nini hali haréwéc meénécmini, méñ Miñ Kewu guac, méñ Moseac, méñ Eliawac wammac. Wañu ac imi némac ac zékerec imuac hénia ménda niñasarima imuhuc zéyec. ³⁴Wañu ac imi zémanec nañu hosusunén mama hoturu énécmiyec. Hoturu énécmiyu hosusu qeriaiguc kecgic zénéngina hiriyec. ³⁵Wañu hosusu qeriaiguc ewa méñ hicñima yomuhuc zéyec; Ic yomi nena nañna imi nenaoc gésimiyi. Ini iwac ackuažéc imi niñtohomu. ³⁶Ac imi zéyu tecgéyu héngic Yesu eñeyanec nañec. Wañu tohotoho ic ieneñ iwawai héngic imi nalé imuac suraiguc méñac méñ ménda énézégit.

Yesunén uña biria nesima merac méñ mehiaruyec.

³⁷Ama gĩañiyu Yesunén baec boña imuarunec mama hayu ic embac tuñ yandanén mihicñi migic. ³⁸Tuñ imuac suginaiguc ic méñnéñ qacma yomuhuc zéyec; Kiwi ic, ni welecgéngua nuac nañnawac hama hénna. Imi mia nuac merac momacguc téngén. ³⁹Wañu uña birianén élanzañnec késayu imuarunec qacma qeme qeyu kua hololoña mayu séwiya mebiru qebiru wammima waimañ zé waibipianzac. ⁴⁰Wañu nesigic kemmac niñ tohotoho ichénga welec énécmiwa ieneñ batucgégit ménda sécgéyec. ⁴¹Imuhuc zéyu Yesunén melemma zéyec; Yai hicñisai niñzén niñzéngina qahac qariñ qariñgia yomi. Nalé dahecac séc iniguc kecma bisiqatén wañ énécmimañ? Guac nañga you wagicma hana. ⁴²Wañu merac imi wagicma hamanec nañu imuarunec uña

birianénj mema baeciguc giliyu hingacma qeme qeyec. Qeyu Yesunénj uña zapi qeqeya imi qetalimima merac imi mehiaruma melemma manğocya miyec.

⁴³ Wañu ic embac moczoñ Anutuac kuha niñac welicgégic.

Ieneñ moczoñ iwawai Yesunénj mema wañec imuac welicgéma nañgic Yesunénj tohotoho ichéra yomuhuc énézéyec; ⁴⁴ Ac yomi zémanj imi gezac haima hiabianec nimmu. Icac Naña imi kecma ic ionac méraginaiguc opocopora wammac. ⁴⁵ Wañu ieneñ ac imuhuc zéyu nimma hénia ménda niñtegicgic. Imi mia hénia ménda niñtegicmu niñac musañgé énécmiyec imuac niñ hénia ménda niñasarigic. Wañu bac yandi yandi wamma hénia ménda qesimigic.

Yesunénj ic kiwa kekerawac hénia ac énézéyec.

⁴⁶ Wañu tohotoho ic ionac sugcinaiguc mérénenj kunenjingina wanzac me zéma tualefic hénima emigic. ⁴⁷ Emigic Yesunénj qerianénj niniñgina niñtegicma merac komoc ménj wagicma qéhérénjaiguc haiyu nañec.

⁴⁸ Nañu yomuhuc énézéyec; Méñnenj ménj qacnaiguc merac komoc yomi héihéré mizac imi ni héihéré nénzac wanzac. Méñnenj ménj ni héihéré nénzac imi méli néñec i héihéré mizac wanzac. Sugcinaiguc mamayagina keczac iminenj mia eñeñagina wammac.

Méñnenj ménj hazéc ménda wañ énécmizac iminenj alagina wanzac.

⁴⁹ Wañu Yohanenénj yomuhuc ézéyec; Kiwi ic, nini ic méñnenj guac qacga qacma uña biria nesi énécmiyu hémma ménda méndac nénécmianzac imuac niñ neuñ héimiyiñ. ⁵⁰ Imuhuc zéyu Yesunénj yomuhuc zéyec; Ménda qetalimimu méñnenj ménj hazéc ménda wañ nénécmizac inénj nonac wamma keczac.

Samaria ic ieneñ qeqetali wammigic.

⁵¹ Yesunénj eñeyaoc kurumeniguc emmac imuac naléya hosuru ducñiyu Yerusalem emmanj zé niñseliyec. ⁵² Nimma kua meme ichéra walac méli énécmiyu kenjic. Kemma iwawai mézézénj géwiñ zé Samaria ic ionac ama areñ komora méñjiguc kereñgic. ⁵³ Néñ Yesunénj Yerusalem kemmanj zé wañec hénia imuac niñ ama miñina eneñ ménda héihéré énécmigic. ⁵⁴ Imuhuc wangic tohotoho ic Yakobo zéma Yohane iereñ haka imi hémma yomuhuc zéyoc; Miñ Kewu nini geric bélaña kurumeñ igucnec mama onomac niñ zéwelecbiñ niñac wanzañ me qahac?^z ⁵⁵ Imuhuc zéyic Yesunénj lilingéma iricma ac geriwiguc wañ érécmiyec. ⁵⁶^a Wañu ieneñ ama areñ méñjiguc kenjic.

^z 9:54 Kiwi méranénj ooya tosaraiguc; Elia wañec ésécnec. ^a 9:56 Kiwi méranénj ooya tosaraiguc, inénj zéyec; Icac Naña imi ic onac kekecgina mebirimanj zé qahac, néñ mehiaru énécmimanj zé mayi. Imuac nimba, ini Uña dimuhucyawac murunec hahaya imi ménda niñtegiczu.

Yesunénj tohotoho ic ionac pakej ac énézéyec.

⁵⁷Héna keñkegcic ic méñnéj Yesuac yomuhuc ézéyec; Gi dimia me dimia kembésémañ imi ni kileñ méndac gémma kemmanj. ⁵⁸Imuhuc zéyu Yesunénj melemma zéyec; Hasén kazu ieneñ tenginaguc. Sawa nei ieneñ haecginaguc, néj Icac Naña imi oruc qeheheac ama duña méñ ménda hemizac. ⁵⁹Wañu Yesunénj ic méñac yomuhuc zéyec; Gi hama méndac nénna. Wañu inénj ara yomuhuc melemma zéyec; Waina ni walac kemma mangocna téngémaguc. ⁶⁰Imuhuc zéyu Yesunénj melemma zéyec; Waina humumia ieneñ qamocgina imi téngégic, néj geñ imi kemma Anutuac héngaleñ ama areña yandawac énézéwésémañ. ⁶¹Wañu ic méñnéj muñguc ézéyec; Miñ Kewu, neñ gi méndac gémma kemmanj, néj waina walac lilingéma kemma sac kitichéna ewa gezacgina énézé qemaguc hawa. ⁶²Imuhuc zéyu Yesunénj énézéyec; Méñnéj méñ baec mésénj mésénjac kinon^b mériaiguc késama kemma lilingéma andiaiguc hénzac imuhucyanénj Anutuac héngaleñ ama areña yandawac ai méñ memacac séc qahac.

**Yesunénj tohotoho ic 70 buña suruc hiabia
énézému niñac méli énécmiyc.**

10 ¹Imuac andiaiguc Miñ Kewunénj tohotoho ic tosara 70^c kumu énécmima baera baera, ama areña kuney kuney séc eñeyaoc kemmanjac niñec imuaru éréhéc éréhéc méli énécmiyc. ²Méli énécmima yomuhuc énézéyec; Héla memeyawac séc imi sasala wazima hezac, néj ai ic sasala qahac imuac ini ai miñina Anutunénj ai ic méli énécmimac niñac zéwelec wammimu. ³Zéwa niñgic, neñ ini méli énécmima nimba rama komoc komoc hasén kazu suginaiguc méli énécmimiawac tanec wanzac. Bec yacma keñgic. ⁴Ini soukiwa kononj me gésé me héna usu imi ménda mema kemmu. Kemma hénaiguc ic embac mihicñi énécmimuiguc yaizézé ac ménda wamma kemmu. ⁵Kemma ama méñiguc emmuiguc walac yomuhuc énézému; Ama yomuaru luae hemac. ⁶Imuaru luae ic méñ keczaciguc luae qeénécmizu imi iwac muru hemac. Wañu qahac wañu onac muru lilingéma hamac. ⁷Wañu ama imuaru tacyac wañgic iwawai gumu énécmigic efima nemu. Ai icnéñ ai boña memuac hezac. Wañu ama areñ méñac qeriaiguc amaya amaya lelecgéma tacyac ménda wammu. ⁸Ama areña yanda méñiguc kereñgic héihéré énécmimuiguc wéséginaiguc nene haigic hemac imi efima nemu. ⁹Nema bec hafi ic mehiaru énécmima Anutuac héngaleñ ama areña yanda hosucginu hazac imuhuc énézému. ¹⁰Ama areña yanda méñiguc kereñgic ménda héihéré

^b 9:62 Yuda ic eneñ kinonj imi burumakaoiguc qatégic héréyu méraginanénj kesa nesima baec patoangic. ^c 10:1 Kiwi tosaraiguc; 72.

énécmimuiguc imuac héna yanda séc keremma yomuhuc énézému;
 11 Onac tauniguc sei totonj nonac hénaiguc hezac imi qeni onac muru mazac. Wanju ini Anutuac héngalej ama areña yanda imi hosucginu hazac imi niņasarimu. 12 Neñ énézéwa niñgic; Nalé tetcgiaiguc ama areña imi bakia yéwéria yanda Sodom taun meyec imi ogicma memu.

**Ewa qerigina ménda melemmu ionac muru
 yéwéri yanda he énécmimac.**

13 O, ewa biric! Korasin ama areña miñina. O, ewa biric! Betsaida taun yanda miñina, onacmuru kuc yanda baec icnéñ ménda memeya measariyi imi moczonj Tiro zéma Sidon ama areña yandaiguc wambinec imuac ama miñina ieneñ becneñ songoñac maleku héima toma qahaiguc tacma siacma ewagina bec melembunec. 14 Gésigési naléiguc Tiro zéma Sidon ama areña yanda miñinanén onogicma képésic ginawac bakia efefia memu. 15 Kafanaum ama areña yanda miñina ini eñañac niñgic emma kurumeñ késamañ zé wanzac me? Anutunén memaénéc miyu humumia ionac baec dumuñaguc emu hiñgacmu. 16 Tohotoho ichécna zéwa niñgic; Méñnéñ méñ onac ackuazéc ninzac imi nuac ackuazéc ninzac wanzac. Wanju méñnéñ méñ onac andé unuzac imi ni andé nuzac wanzac. Wanju méñnéñ méñ andé nuzac imi méli néñec i andé qezac wanzac.

Tohotoho ic 70 ieneñ lilingéma hagic.

17 Tohotoho ic 70^d ieneñ ségiségi wamma lilingéma hama yomuhuc ézégic; Miñ Kewu, guac qacgaiguc uña biria eneñ acnina tohogic. 18 Imuhuc zégic acgina melemma zéyec; Neñ hémba Biria miñinanén kurumeñ igucneñ pilitic ésécneñ baeciguc mama qeyec. 19 Neñ ini mokoleñ zéma girisonañ tima hazéc ionac kucgina moczonj onogicmu niñac qac buña énécmizua. Iwawai méñnéñ méñ hia ménda mebirí énécmimac. 20 Néñ uña biria ieneñ acgina tohozu, imuac niñ ségiségi ménda wammu, néñ qacgina kurumeñiguc oyu hezac imuac niñ mia ségiségi wammu.

Yesunén ségiségi wamma Anutu mepésiyec.

21 Nalé imuarunec Yesunén Uña Téréyaguc ségiségi wamma yomuhuc zéyec; Mañgoc, baec kurumeñac miñina, iwawai imi musañgéna niniñ zéma niñtegic qindegicac kuha ginaguc eneñ ménda hénzu, néñ nambérac ionac auénécmina héñanzu imuac ewa hia ac gézézua. Oaec, Mañgoc, guac ewa siñganén imuac mia heyec. 22 Mañgocna gengaoc mia iwawai moczonj nuac nénneñ. Wanju gi qahac wanju, méñnéñ méñ mérénén Nanja wanzac imi ménda ninzac. Wanju méñnéñ méñ qahac, néñ Nanjanén eñeya ewa siñguc

^d 10:17 10:1 Imuac héngic.

auénécmiyu hénzu ienen sac Maṅgoc gi méré imi ninzu. ²³Imuhuc zémaguc tohotoho ichéra ionac muru lilingéma inicma ionacnec sac ewaya meyu mayu yomuhuc énézéyec; Iwawai ini hénzu imi momacnec hénzu ionac kicginanéṅ mériaṅaguc wanzac. ²⁴Énézéwa niṅgic; Kuameme ic sasala zéma ic kewu ienen iwawai ini hénzu imi hémbiṅ zé waṅgic, néṅ ménda hénigic. Waṅu iwawai ini ninzu imi nimbiṅ zé waṅgic, néṅ ménda niṅgic.

Dac muna héla ionac ala kekec.

²⁵Héna acac kiwi ic méṅnéṅ yacma Yesu batucgéma yomuhuc qesimiyec; Kiwi ic, ni némac iwawai wamma kekec hémbénaṅa imi mihicṅjimaṅ? ²⁶Zéyu Yesunéṅ ara yomuhuc melemma qesimiyec; Héna aciguc néma ac heyu gi dimuhuc oloṅ niṅanzaṅ? ²⁷Zéyu zéyec; Ewa qeriga moczoṅnec, kekecga moczoṅnec, kucga moczoṅnec zéma ewa siṅga moczoṅnec Miṅ Kewu guac Anutu goi héihéi wammiwésémaṅ. Waṅu gi geṅga siṅ niṅamuanzaṅ ésécnec alagawac siṅ nimmiwésémaṅ.^e ²⁸Imuhuc zéyu Yesunéṅ ara melemma zéyec; Ac bakia melenzaṅ imi dindiṅa. Imuhuc tohoma kekec hémbénaṅa mewésémaṅ. ²⁹Imuhuc zéyu ic imi Yesunéṅ iwac niṅ niṅu hiarumac niṅac yomuhuc qesimiyec; Waṅu, mérénéṅ nuac alana wanzac? ³⁰Imuhuc zéyu Yesunéṅ séséc ac méṅ yomuhuc zéyec; Ic méṅ Yerusalemnec yacma Yeriko kemmaṅ zé hiṅgarec. Hiṅgacma hénaiguc kowu nene ic mihicṅi énécmiyu kowu nene ic ienen malekuya hetecgéma humumianec qema waima keṅgic. ³¹Nalé imuhucgeṅ hofac oo ic méṅnéṅ héna imuacnec hiṅgacma ic imi hémma héna néwécgeṅacnec qiziziṅ géma keṅec. ³²Waṅu Lewi ic méṅnéṅ imuhucyanec imuaru haréma ic imi hémma héna néwécgeṅacnec qiziziṅ géma ogicma keṅec. ³³Waṅu Samaria ic méṅnéṅ ic kiaṅ wamma kemma imuaru keremma ic imi hémma wéséniniṅ wammiyec. ³⁴Waṅu hosuraiguc kemma haléc zéma doku selia wiziyaiguc qocgéma naecmima osomiyec. Osomima doṅkiya qahaiguc haima ic kiaṅ ama méṅiguc wagicma kemma galenḡé miyec. ³⁵Ama giaṅiyu Romawac soukiwa Denarion^f éréhéc ic kiaṅ ama imuac miṅina mima yomuhuc zéyec; Ic yomi galenḡé miwésémaṅ. Imuac me imuac wammimaṅ zé soukiwa imi ogicma kiriwésémaṅ imi lilingéma hamaṅ imuaru taséga melenḡ gémmaṅ. ³⁶Imuhuc suruc wandacma Yesunéṅ yomuhuc qesimiyec; Geṅ ninna ic haréwéc ionac sugcinaiguc mérénéṅ mia kowu nene méraginaiguc eṅec iwac ala wanzac me? ³⁷Zéyu ara melemma zéyec; Ic goi héihéi wammiyec imi mia. Imuhuc zéyu Yesunéṅ yomuhuc ézéyec; Gi kemma imuhuc wambéséaṅ.

Yesunéṅ Mata zéma Maria iorac amaiguc keṅec.

³⁸Héna keṅkecma Yesunéṅ ama areṅ komora méṅiguc kereṅec. Kereṅu embac méṅ qara Matanéṅ héihéré miyu iwac amaiguc eṅec. ³⁹Waṅu

^e 10:27 Hén 6:5, Lew 19:18 ^f 10:35 1 Denarion imi ic méṅac ai meme méṅac ai boṅa.

iwaru munia kerec, qara imi Maria. Inén Yesuac héniaiguc tacma iwac ackuazéc niñec. ⁴⁰ Wañu Mata imi ai yanda meyu ai yandanén ewaya mesohoyec. Wañu Yesuac muru hama yomuhuc ézéyec; Miñ Kewu nuac munananén wainénu ni nenacnec ai mema nanzua. Wañu gi imuac ewa biric ménda wañ nénzan? Ézéna hama méra némmac. ⁴¹ Zéyu Miñ Kewunén ara melemma zéyec; Mata, Mata, gi iwawai hénia hénia niñac niñyéwéri wanna ewaga goro wanzac. ⁴² Nén éréhéc dac sac mewéséman, qahac wañu momacdac imi sécgémac. Marianén hénia hiabia gésima aṅgétizac imuac imi iwarunec wagicmañac séc qahac wanzac.

Yesunén zéwelec welecac hénia ku énécmiyc.

11 ¹ Yesunén baec méñiguc zéwelerec. Zéweleru tecgéyu tohotoho ichéra ionarunec méñnéñ yomuhuc ézéyec; Miñ Kewu doku naec ic Yohanenén tohotoho ichéra dimuhuc zéwelecmu imuac hénia ku énécmiyc. Gi imuhucyanec zéwelec welecac hénia ku nénécmína. ² Zéyu zéyec; Ini zéwelecbiñ zéma yomuhuc zéwelecmu; Mañgocnina, guac qacga mepésini téréya hemac. Guac héñgaleñ ama areña yanda imi mama hamac. ³ Gi kaiweya kaiweya imuac nene sécnina nénécmiwéséman. ⁴ Nini ic tosara biria wañ nénécmigic séc képésicgina wai énécmiziñ, imuac gi imuhucyanec képésicnina wai nénécmína. Wañu manam batuciguc ménda nonopobéséman.

⁵ Imuhuc zéma inén yomuhuc toroqema zéyec; Sugina igucnec méñnéñ alayaguc wañu alaya iminén siñi yandaiguc iwac muru kemma yomuhuc welecmimac; Alana, samén haréwéc nénnia bianḡuc melemman. ⁶ Ic kian alana méñnéñ nuaru hazac. Wañu nene ménḡ gumu mimañ zéma hoczua.

⁷ Imuhuc zéyu alayanén ama qeria igucnec yomuhuc melemma zémac; Gi gau qeli qeli nunuzañ, ni ama naguya bec héima nambérac hécna iniguc gau niñac wamma heziñ imuac niñ yacma yaka gémmañac séc qahac. ⁸ Wañu zéwa niñgic, ama miñinanén ic imi alaya wanzac imuac wamma ménda yacma nimmimac, néñ ic imi seliseli wamma welecma nañu imuac niñac mia yacma iwawai ménḡ niñac wawaña imuac sécyá mimac.

⁹⁻¹⁰ Méñnéñ ménḡ weleru miyu meanzac. Wañu méñnéñ ménḡ hochoc ai mema mihicñianzac. Wañu méñnéñ ménḡ nagu qeyu aumimia wañanzac. Imuac niñac zéwa niñgic; Welecgic énécmimac. Hochoc ai mema mihicñimu. Naguya qegic auénécmimac. ¹¹ Guac nañganén lambéc niñac qesigénu mañgoc onac sugina igucnec mérénenḡ lambécac tasia qaté mokoleñ mimac? ¹² Wañu kuruc gocmia niñac welecgénu mérénenḡ tasia girisoñañ mimac? ¹³ Ini ic biria, néñ kileñ iwawai hiabia nambérac hécgina gumu énécmianzuiguc onac kurumenḡ Mañgocginanén welecmianzu onac Uña Téréya séc ogicqogicma dimuhucya énécmimac?

Yesu zéma Beelsebul.

¹⁴ Wañu Yesunén uña biria ara qahac imi nesimiyu éréma keñu merac imi ac zéyec. Zéyu ic embac tuñ ieneñ imi hémma welicgégic. ¹⁵ Wañu sugcinaiguc tosanenñ yomuhuc zégic; Inén kuwic ionac ic kewugina Beelzebulac kuha mema uña biria nesi énécmianzac. ¹⁶ Wañu ic tosanenñ Yesu batucgémima séséc baec icnén ménda memeya kurumeñ igucnec mamaya méñac meyu hémbiñ niñac welecmigic. ¹⁷ Welecmigic Yesunén ionac niniñgina niñtegicma yomuhuc zéyec; Héñgaleñ ama yandawac miñinanén eñaocnec euhéndén wañamuzu séc kisi wañanzac. Wañu ama méñac miñinanén eñaocnec euhési wañamuanzu imi mama birianzac. ¹⁸ Neñ Beelzebulac kuha mema uña biria nesi énécmianzua imuhuc zénénzu, nén Biria miñinanén eñaocnec héndén amuanzuiguc ionac héñgaleñ ama areña yandanén dimuhuc nañselimac? ¹⁹ Neñ Beelzebulac kuha mema uña biria nesi énécmizuaiguc imi nañhécgina ieneñ mérac kuha mema uña biria nesi énécmianzu? Imuac nañhécgina eñaoc mia zégési énécmimu. ²⁰ Néñ neñ Anutuac méria merawanén uña biria nesi énécmianzuaiguc Anutuac héñgaleñ ama areña yandanén bec onacmuru mama hazac. ²¹ Ic kawalinén tewi maleku séha meyu kiyunec amaya galengéyu ama imi luaeiguc hia heanzac. ²² Wañu ic kawali kuha eñeña méñnéñ hama ic imi ogiczaciguc tewi maleku selia niñkumuma mekeczac imi moczoñ wagicma iwac hinacya momacnec wagicma sécgina méndémma énécmianzac. ²³ Méñnéñ méñ niguc ménda keczac inén andé nuzac. Wañu iwawaina niguc ménda tocgézac inén iwawaina héndénzac.

²⁴ Uña biria méñnéñ ic méñac murunec éréma kemma baec kisiaiguc keñha wamma tachiarumañ zé wañu ménda sécgézac. Ménda sécgéyu inén yomuhuc zézac; Ni amana éréma hazua imuaru lilingémañ.

²⁵ Imuhuc zéma lilingéma hama héñu ama imi usuñma mindiñiyecac hiabia hezac. ²⁶ Heyu kemma uña biria kawalihéra 7 onagiru hama hiñgacma kecgic walac birima kerec imi muñguc yanda ogicqogic wamma kuneñnec birima keczac.

²⁷ Ac imuhuc zémanec nañu tuñ yanda imuac sugcina igucnec embac méñnéñ qacma zéyec; Gi héri haima megémma namu gumugéñec neñgoc iminén ségiségiyaguc! ²⁸ Imuhuc zéyu Yesunén melemma zéyec; Ic méñ Anutuac ackuazéc nimma tohoanzac iminén mia ségiségiyaguc wanzac.

Séséc ac Yonawac muru héiyec imuac hénia.

²⁹ Ic tuñ muñguc yanda toroqe énécmima nañgic Yesunén hénima yomuhuc énézéyec; Nalé yomuac hicñisai imi hicñisai biria, séséc mérerawac hémbiñ zé wañanzu, nén séséc méñ qahac, nén Yonawac muru haka hicñiyec imi sac hicñi énécmimac. ³⁰ Yonanén Niniwe ama

areña yanda imuac miñhéra ionac muru séséc wañec ésécnec, Icac Naña imuhucyanec nalé yomuac hicñisai onac muru imuhuc wammac. ³¹Héngaleñ ama yanda mén baec wañgoña Saut iguc hezac imuac embac garata méñnéñ Solomonac niñtegic qinñtegicac kuha nimmañ zé baec tetcgia igucnec hayec, néñ nalé yomuac hicñisai eney Solomonac Kuneña neñ you kecma énézéwa ménda niñnéñzu. Imuac zégésigési naléya ducñiyu embac garata iminéñ ini zégési énécmimac. ³²Niniwe ic eney Yonawac ackuazéc nimma ewagina melenjic, néñ nalé yomuac hicñisai eney Yonawac Kuneña neñ you kecma énézéwa ménda niñnéñzu imuac niñ zégésigési naléyaiguc Niniwe ic ieneñ ini zégési énécmimu.

Séwiac lambe.

³³Méñnéñ mén lambegina otorima sasañgiaiguc me kewuc bawaiguc ménda haianzu, néñ qémbéñ qahaiguc haianzu. Imi mia ic embac ama qeriaiguc érému eney asaha hémmu niñac imuhuc wañanzu. ³⁴Wañu néwécgeñac zéwa niñgic; Guac kicganéñ séwigawac lambe wanzac. Kicganéñ hia keczaciguc séwiga moczoñ asahanéñ sécgémimia wanzac. Wañu kicganéñ birizaciguc séwiga moczoñ siñinéñ sécgémimia wanzac. ³⁵Imuac ewa qerigaiguc asac mararañ hezac imi ménda siñidéñgézac me qahac imi niñgésina. ³⁶Imuac guac séwiga asaha sécgégéñu siñi mén ménda hegéñu lambeac asahanéñ asarigéñanzac ésécnec kekecgca moczoñ asahaguc wammac.

Saec 6.

³⁷Yesunéñ ac imuhuc zémanec nañu Farisaio ic méñnéñ eñeyaguc momacnec tacma nene nemac niñac Yesu welecmyu emma tarec. ³⁸Néñ nene nemañ zé wamma méria ménda zuaru Farisaio ic iminéñ hémma ewa éréhéc wañec. ³⁹Wañu Yesunéñ yomuhuc zéyec; Farisaio ic ini sokoc zéma zéic séwéla imi hiabianec zuacanzu, néñ ewa qerigina imi hémbaoc haka zéma kaiziliweñ hakanéñ kuaya qema hezac. ⁴⁰Niniñgina qahac ini, séwéla mihicñiyec inéñ qeria momacnec mihicñiyec imi ménda niñtegiczu? ⁴¹Wañu qerigaiguc hegénzac séciguc haleñ énécmima iwawai moczoñ solaña wañgémmac. ⁴²Néñ saecginaguc ini Farisaio ic, ini miñsupe zéma zuazua héméña hiabia tosara imi méndéñgic méra éréhéc wañu momacguc mema Anutuac buña haianzu. Néñ haka dindiña zéma goi héihéi Anutuac buña haihaiya imi giligic qahac wanzac. Mén ménda waima imuac me imuac momacnec wandacmu iminéñ hia wammac. ⁴³Saecginaguc ini Farisaio ic, ini tocgotocgo amaiguc tatac ou eñeña hezac imuaru tacbiñ niñac wañanzu. Wañu nénnagémba sombenjiguc zézé ségiségi wañ énécmimu niñac wañanzu. ⁴⁴Saecginaguc ini imi kicsuañ suaña qahac kondona heheya ésécnec wañu, ic embac ieneñ imuac qahaiguc tima namma héniaquina ménda niñtecginanzu.

⁴⁵ Imuhuc zéyu héna acac kiwi ic méñnéñ Yesu yomuhuc melemma zéyec; Kiwi ic gi imuhuc zéma nini momacnec mutulangéma zébiri nénécmizañ. ⁴⁶ Saecginaguc héna acac kiwi ic ini, iwawai yéwéria yanda sécgina ogicogicya imi ic tosara ionac hai énécmigic bisianzu, néñ ini eñaoc imi méragina merawa ménñ ménda suluma osianzu. ⁴⁷ Saecginaguc ini, eney Anutuac tilij tilij ic becneç yanda hécgina ieneñ unugic ionac kicsuañ imi meyacgéanzu, néñ ackuazéc imi ménda tohoanzu. ⁴⁸ Yandahécgina Ieneñ Anutuac tilij tilij ic unugic Farisaio ic eney imi kua meme ic ionac kicsuañ meyacgézu. Imuhuc wamma ini yanda hécginauwac ai imuac ewa momac wanzu imuac héipuc ac zéauzu. ⁴⁹ Imuac niñ Anutunéñ niñtegic qinñtegicac kuhaiguc yomuhuc zéyec; Neñ ionac muru walac zézé ichéçna zéma méliméli ic méli énécmimañ, wañu ionarunec tosara unuhumumu, wañu tosara ununesi wañ énécmimu. ⁵⁰ Baec kurumeñ zéyu hicñiyec imuarunec hénima éréma kecma deguc imuac suraiguc Anutuac tilij tilij ic unugic sacgina mayec imuac bakia moczoñ nalé yomuac hicñisai ionac qacginaiguc emmac. ⁵¹ Imi mia Abelac sac igucnec hénima éréma kecma zaki téréya sombenñiguc nañec imi zéma ama téréya imuac géñgéñaiguc qegic humuyec Zakaraia iwac sacya imuac bakia moczoñ nalé yomuac hicñisai eney mia bisidacmu. ⁵² Saecginaguc héna acac kiwi ic ini, ini imi niniñac nagu wétéya késa kecma eñaoc ménda emma imuhucyanec naguya hézicgéma nañgic ic embac embiñ zé wanzu imi eney momacnec emmuac séc qahac wanzac. ⁵³ Imuhuc zémaguc Yesu ama imi waima kemmañ zé mayu Farisaio ic zéma héna acac kiwi ic ieneñ hénima hazéc geriwiguc wammima acgina melemmac niñac selianec hinocgémima zéqesiqesi sasala wammigic. ⁵⁴ Imuhuc wamma ac késpedesira ménñ zéyu késawiñ zéma galeñ megic.

Yesunéñ qeqaiñ ac zéma meme seli ac énézéyec.

12 ¹ Suraiguc ic embac tuñ yanda tauseña tauseña tocgéma hénagina tiloc paloc tima nañgic. Yesunéñ walac tohotoho ichéra yomuhuc énézéyec; Farisaio ic qeri ikocginaguc ionac yis imuac galeñ memu. ² Iwawai méñnéñ ménñ, usuyaguc hezac imi ménda auyu hemacac séc qahac, sasañgiaiguc hezac imi ménda niñmimiawac séc qahac. ³ Imuac niñ iwawai siñiiguc zégic imi moczoñ kaiweac asahaiguc zéaugic nindacmu. Wañu iwawai ama qeriaiguc zégic imi moczoñ ama bauyaiguc namma zéaugic nindacmu.

Anutu momacgucac sac zénéngina hirimac.

⁴ Alahéçna onac énézézua, séwigina sac unuhumuma imuac andiaiguc iwawai ménñ toroqema wañ énécmimuac séc qahac ionac niñ zénéngina ménda hirimac. ⁵ Mérac kileñ zénéngina hirimac imi zéasariwa niñgic. Unuhumuma imuac andiaiguc geric siaiguc gili énécmimacac kuc

buṇaya hemizac iwac mia zénéṅgina hirimac. Owec, énézéwua, iwac mia zénéṅgina hirimac. ⁶Sirikic méra ménjac boṇa soukiwa Toya⁸ éréhécdac ménda haianṅu? Waṇu Anutuac kiwaiguc sirikic nei ionac murunec ménjac niṇ eluṇ ménda qeanzac. ⁷Ini imi Anutunéṇ oruc zucgina zaṅgéya acguc moczoṇ oloṇ nindaczac, imuac zénéṅgina ménda hirimac. Eṇac eṇac kekecgina imi sirikic nei sasala onogicma eṇeṇa wanzac.

⁸Waṇu ni énézéwa niṅgic; Ménṇéṇ mén ic embac kicginaiguc zéauma ni ninzéṅgé némmaciguc ni imuhucyanec Anutuac kua meme uṇa kicginaiguc zéauma i ninzéṅgé mimañ. ⁹Ic embac kicginaiguc ni qaecgé nénzac imi ni Anutuac kua meme uṇahéra kicginaiguc qaecgémimañ. ¹⁰Ménṇéṇ mén Icac Naṇa zébiri mizaciguc késpedes imi waimimacac hezac, néṇ Uṇa Téréyawac zébiri wammizaciguc késpedes imi ménda waimimac. ¹¹Ic embac tosanéṇ ini tocgotocgo amaiguc me galeṇ zéma ic kewu tosara qac buṇaginaguc ionac muru onagicma keṇgic ac bakia dimuhuc melemma ac dimuhucya zéwiṇ zéma ewa goro ménda wammu. ¹²Nalé imuaru mia Uṇa Téréyanéṇ némac ac zému imi ku énécmimac.

¹³Waṇu tuṇ imuarunec ic ménṇéṇ yomuhuc zéyec; Kiwi ic nuac dacna ac ézéna maṅgoc niranéṇ iwawai mératéc wainérécmiyec imi niguc méndemma mewic. ¹⁴Zéyu Yesunéṇ ézéyec; Ic mérénéṇ ni iwawaigira méndéṇ érécmimañ niṇac zégésigési ai icgirawac kumunéṇec? ¹⁵Imuhuc zémaguc inéṇ ic embac yomuhuc énézéyec; Iwawai ménjac mén hémbaoc ménda wamma niniṇ biria imuac galeṇ memu. Ic ménjac kekecyia imi iwac iwawaiya sasala imuaru ménda hezac. ¹⁶Imuhuc zéma inéṇ qelumbec ac mén yomuhuc énézéyec; Soukiwa ic mén kerec. Keru iwac aiiguc héla gocmia kindindiṇa hicṇimiyec. ¹⁷Hicṇimiyu ewa qeriaiguc yomuhuc niṇec; Nuaru héla gocmia imi haihaiyawac titiṇa mén ménda hezac. Imuac dimuhuc wammañ? ¹⁸Imuhuc zéma zéyec; Ni yomuhuc wammañ, nuac hofi ama komora imi hericma kuneṇ yanda qelia mén meyacgéma nuac ai yawuṇac héla zéma iwawai hiabia imi moczoṇ imuaru haiwa hemac. ¹⁹Imuhuc wamma nuac uṇanawac yomuhuc zémañ; Nuac qeri uṇana, iwawai ai yawuṇ sasalawac sécyia qolacgéma haiwa hezac. Imuac gi bénzén tacnimma nene kuluṇ nema ségiségi wamma kecbésémañ. ²⁰Néṇ Anutunéṇ yomuhuc ézémac; Ic, gi imi niṇtegic qinṇtegicga qahac, deguc siṇiya guac qeri uṇaga guagicba iwawai qutulangéma haina hezac imi moczoṇ mérac wammac me? ²¹Ic imuhucya imi eṇeyawac iwawai sasala tiloyu emma hezac, néṇ Anutuac muru imi samén bipiyaguc ménda hemiyu keczac.

Ewa goro ménda wambésémañ.

²²Imuhuc zéma tohotoho ichéra énézéyec; Imuac nówécgeṇac yomuhuc énézéwa niṅgic; Kekecgina niṇac némac iwawai nemu, séwigina niṇac

némac iwawai héimu imuac ewa goro ménda wammu. ²³Kekec imi nene ogiczac. Waŋu séwigina imi malekugina ogiczac. ²⁴Koeckoec nei imuac ningic, iwawai ménj ménda héihimic wamma meanzu. Waŋu ama saméŋa me hofi amaya ménj ménda he énécmizac, néj kileŋ Anutunéj gumu énécmianzac. Ini imi nei kunéj yanda ogicma eeginaguc wanzu. ²⁵Sucginaiguc méréénéj ewa goro wamma kekecyah^h komodia ménj mehorugimacac séc wanzac me? ²⁶Iwawai komodia ménj imuhucya hia mindiŋiwésémaŋac séc qahac waŋu dimuhuc ménjac ménj ewa goro wambésémaŋ? ²⁷Baorac zariŋac niŋgic, imi dimuhuc yandianzu? Ieneŋ ai ménda meanzu waŋu hésa ménj ménda meyacgéanzu waŋu énézéwa niŋgic, Ic kewu Solomonnéj maleku héiyec imuac edamuya moczoŋ imi zariŋ ménjac asaha ogicmacac séc qahac waŋec. ²⁸Deguc keru oranguc qema oanzu zariŋdac imuhucyawac Anutunéj imuhuc hiabianec héi énécmianzac. Imuhucya imuhuc waŋ énécmianzac iguc onac imi ogicqogic wamma ménda héiéncmimac me? O! ic embac, ninzéj ninzéŋgina imi komocdia dac. ²⁹Ini némac iwawai newiŋ zéma ewa goro ménda wammu, waŋu imuac ménda zéwelecmu. ³⁰Baecac ic enia ieneŋ mia iwawai moczoŋ imuhucya niŋac wamma welecanzu. Onac Maŋgocginanéj ini iwawai imuac me imuac osizu imi bec niŋdacazac. ³¹Ini mia iwac héŋgaleŋ ama areŋa yanda imuac hochoc wammu. Imuhuc waŋgic iwawai tosara imi toroqema énécmimac. ³²Ic tuŋ komora ini zénéŋgina ménda hiriyu, Maŋgocnéj héŋgaleŋ ama areŋa yanda imi énécmimaŋ zé ewa hia ninzac. ³³Iwawaigina haima soukiwa mihicŋima maqeqeya ionac énécmigic. Gésé tegictegira qahac kurumeŋac buŋa mihicŋima imuaru mia iwawai boŋa eŋeŋa imi tigic hemac. Imuaru imi kowu nene hosuru keŋkeŋawac séc qahac, waŋu gisic zinangoc nemuac séc qahac. ³⁴Iwawaigina boŋa eŋeŋa hezac imuaru onac ewa siŋgina heanzac imuac niŋac imuhuc zézua.

Técgina nimma kecmu.

³⁵Kembaŋ ginaiguc rikunŋina zikima kifagina otorigic zeyunec naŋkecmu. ³⁶Ini imi ic tosara miŋginanéj zammaréj meme ariac igucnec lilingéma hama nagu qeyu focdac yacma nagu auwiŋ zé mambéc kecanzu ésécnec wamma kecmu. ³⁷Miŋginanéj hama kic hihi kecgic inicmaciguc welen qeqehéra imuhucya imi ségiségi ginaguc wammu. Hélaecné énézéwa niŋgic, miŋginanéj rikunŋa zikima namma énézéyu tacgic hosucginu hama welen qeénécmimac. ³⁸Inéj siŋiyawac 12 kilok me 3 kilok imuaru hama iniru imuhuc wamma kecmuiguc imi ségiségi ginaguc wammu. ³⁹Ini ninzu ésécnec ama miŋginanéj némac naléiguc kowu nene hamu imi niŋaŋeciguc awima taru amaya imi ménda

^h 12:25 Séwiga witiya.

hésémma embunec. ⁴⁰Imuac niŋ ini acguc técgina nimma kecmu. Ménda nimma kecmu nalé imuaru Icac Naŋa imi hamac.

⁴¹Imuhuc zéyu Peteronéŋ yomuhuc qesimiyec; Gi séséc ac imi nonac niŋ sac zézaŋ me nini moczoŋ niŋac zézaŋ? ⁴²Zéyu Miŋ Kewunéŋ melemma zéyec; Waŋu mérénéŋ ai ic niŋkumu mimia zéma niŋtegic qinŋtegicyaguc wamma miŋinawac welenqeque ichéra galengé énécmima naléya ducŋiyu séc nene yakaginawac buŋa méndéŋ énécmiammac? ⁴³Waŋu miŋinanéŋ hama héŋu imuhuc wamma keru, welen qeque imuhucya imi ségiségiyaguc wammac. ⁴⁴Ni hélacnec énézéwa niŋgic; Miŋinanéŋ ic imuhucya imi iwawaiya moczoŋ galengémac niŋac opocmac. ⁴⁵Waŋu welen qeque icnéŋ imuhuc ménda wamma ewa qeriaiguc eŋeya miŋinanéŋ bénzén bénzén hamac zéma iwawai hémbaoc wamma nema doku selia nema niŋgoŋ wamma welen qeque ichéra zéma embachéra hénima unumac imi ⁴⁶nalé mén kic hihi ménda wamma kecmac imuaru, waŋu kaiwe kiwa mén ménda nimma kecmac imuaru mia miŋinanéŋ hama bakia réwéria meŋ mimia ic ninzéŋ ninzéŋgina qahac iniguc momacnec onopocmac. ⁴⁷Miŋinawac ewa siŋ imi dimuhuc hezac imi niŋtegicmaguc kileŋ técyá ménda nimma iwac ewa siŋa tohotoho ménda wammac imi sasalanec qemac. ⁴⁸Ménda niŋtegicma haka biria wanŋac imi efefia qemac. Iwawai sasala meyec iwac muru sasala memaŋ zé hocmac. Waŋu ai buŋa sasala késayec iwac muru imi iwawai sasala mihicŋimaŋ zé qesimimac.

⁴⁹Ni baeciguc geric zéc gilimaŋ zé mayi. Waŋu bec zezaciguc némac iwawai mén niŋac wammaŋ? ⁵⁰Ni météré naec aiⁱ mén waŋ némmuac hezac. Qeri yéwéri dimuhucyanéŋ kilanŋi némma keŋkeruguc yéwéri imi moczoŋ tecgénémmac! ⁵¹Ini niŋgic ni baeciguc luae qeénécmimaŋ zé hayi tanec wanŋac me? Énézéwa niŋgic; Imi qahac, méndéŋ énécmimaŋ zé hayi. ⁵²Kecma ama momacgucac qeria igucnec ic embac méra mén kecma haréwécnéŋ éréhéc hazéc waŋ érécmigic éréhécnéŋ haréwéc hazéc waŋ énécmiyic méndéŋ amuma kecmu. ⁵³Maŋgocnéŋ naŋaguc, naŋanéŋ maŋgocyaguc, neŋgocnéŋ béraraguc, béraranéŋ neŋgocyaguc, eraŋiyanéŋ eraŋiyaguc héndéŋ amuma aŋaŋ qacgé amumu.

⁵⁴Imuhuc zéma toroqema zéyec; Ini hosusunéŋ konduŋ igucnec hayu hémma kia focdac hamac zégic imuhuc waŋanŋac. ⁵⁵Waŋu Saut baec kisia igucnec luhucnéŋ éréyu hémma geriwiguc wammac zégic imuhuc waŋanŋac. ⁵⁶Ic ikocginaguc ini baec kurumeŋac tanera imi héŋtegicma dimuhuc nalé yomuac hakaginawac tanera imi ménda niŋtegicanŋu?

⁵⁷Waŋu némac niŋac némac hakanéŋ solaŋa wanŋac imi moacnec ménda niŋgésianŋu? ⁵⁸Gi ic hazécgaguc zégésigési icac muru kemmaoc imuaru henaiguc ara mindiŋimaŋ zé meefima luae ac zémaoc. Imuhuc

ⁱ 12:50 Météré naec ai; Ic héŋgeŋa wéndaraiguc qeyu humumac imuac séséc ac wanŋac.

ménda wanna, inénj gésigési ic iwac muru hérégemma kerju gésigési icnéj téngin ic ionac méraginaiguc goporu téngin ic ienenj hésa amaiguc giligemma gopocbu niñac. ⁵⁹Gézéwa ninna, kitiwa melemma *Toyá'* tetecgiawac ménj acguc moczoñ ménda meleşna tecgéyu hia ménda mama hawañ niñac.

Ewa qerigina melemmu me humumu?

13 ¹Nalé imuaru tosanenén Yesuac muru hama Pilatonén Galilaia ic embac tosara unuhumugic sacginanén mama ionac zucmanañ ginawac sacguc momacnec sicsaoc wamma keñec. ²^k ³Žégic Yesunén acgina melemma zéyec; Ini imi Galilaia ic ienenj haka imuhucya mihicñigic inicma ningic ienenj Galilaia ic tosara onogicma késpedes yanda wañgic ésécnec wanzac me? ³Ni énézéwa niñgic, imi qahac, ewa qerigina ménda melemmuiguc moczoñ yanda ini acguc imuhucyanec qahac wandacmu. ⁴Wañu ic embac 18 Siloam ama areñaiguc awiawi ama héñgeña horua herec imi mama qeyu imuac bawaiguc humugic. Wañu enenj ionac niñgic késpedesgina imi Yerusalem imuac miñhéra tosara ionac késpedesgina ogiczac ésécnec wanzac me? ⁵Ni énézéwa niñgic, imi qahac, moczoñ yanda ini acguc ewa qerigina ménda meleşgic imuhucyanec humuma qahac wandacmu.

⁶Imuhuc zéma séséc ac ménj yomuhuc zéyec; Ic ménénj wañ aiiguc fik ic ménj himiru heyu hama imuac gocmia niñac horec, nénj ménj ménda mihicñiyec. ⁷Wañu inénj imuac ai ic yomuhuc ézéyec; Ni ai yawuñ haréwéc hama fik ic yomuac gocmia niñac hocma héla ménda mihicñianzua. Imuac ic hésa imi héina qahac wammac. Némac niñac baec imi enñdac késama nammac? ⁸Žéyu zéyec; Miñ kewuna waina ai yawuñ momacguc ménj nañu neñ giñginaiguc baec imi éséma guwec haima héwiña héimañ. ⁹Héiwa kecma bianğuc héla haimac niñac, kileñdac héla ménda haimaciguc nalé imuhucgeñ zéna héiwa qahac wammac.

¹⁰Wañu Yesunén Sabata naléiguc tocgotocgo ama ménjiguc emma ackuazéc ku énécmima nañec. ¹¹Wañu ninzu, embac ménj yawuñ 18 imuac séc hafi uñanénj késayu gemara momacnec licgémiyecac dindinanecc nammacac séc qahac kecañec. ¹²Wañu Yesunén hémma zéyu hama kicginaiguc nañu ézéyec; Embac gi hafi zepaga igucnec hulacgé géñgéña wanzac. ¹³Imuhuc zéma méria haimima zéweleru embac iminénj imuarunec gemara mindinima dindinanecc namma Anutu mepésiyec. ¹⁴Tocgotocgo amawac galeñénj Yesunén Sabataiguc hafi

j 12:59 Girik aciguc; Lepton. ^k 13:1 Galilaia ic ienenj mulu ai mema nangic Pilatoac téngin ichéra ienenj hama unuhumugic ic zéma mulu yañac sacginanénj momacnec sicsaoc wamma keñec.

mehiaru énécmiyu hémma qeri biric nimma ic tuŋ yomuhuc énézéyec; Ai meme 6 hezac, imuac niŋ imuac suraiguc hagic mehiaru énécmimac, néŋ Sabataiguc imi qahac. ¹⁵Imuhuc zéyu Miŋ Kewunéŋ melemma zéyec; Ic onac kiciguc welen qeque ic ini sugina igucnec méŋnéŋ méŋ Sabata naléiguc eŋeya burumakao me doŋki héréma kemma doku ménda gumuanzac me? ¹⁶Abarahamac bérara embac yomi Biria miŋinanéŋ késayu yawuŋ 18 ziki sipacyaguc kecaŋec. Waŋu Sabata naléiguc ziki sipacya imi hulac mimiawac ménda hezac? ¹⁷Yesunéŋ imuhuc zéyu ic embac hazéc wammigic imi eneŋ moczoŋ niŋgic gamuginaguc waŋec, néŋ ic tuŋ yanda tosanéŋ haka moczoŋ kuc buŋayaguc imi meyu hémma ségiségi wangic.

Héŋgaleŋ ama yandawac séséc ac.

¹⁸Anutuac héŋgaleŋ ama areŋa yanda imi némac iwawai ésécnec wanzac? Neŋ dimuhuciguc séc héima zémaŋ? ¹⁹Imi mia, ic hésa méŋ qara zuŋzuŋ imuac gocmia ésécnec, ic méŋnéŋ gocmia imi momacguc mema kemma aiiguc himiru yandima ic yanda wamma naŋu nei sawaiguc kecaŋu imi eneŋ imuaru haecgina haigic.

²⁰Inéŋ munguc toroqema zéyec; Ni Anutuac héŋgaleŋ ama areŋa yanda imi némac iwawaiiguc séc héimaŋ? ²¹Imi mia embac méŋnéŋ saméŋ omaŋ zéma fulawa uha sasala¹ imuac qeriaiguc yis haiyu moczoŋ sécgémiyec ésécnec.

²²Waŋu Yesunéŋ Yerusalem kemmaŋ zé kemma henaiguc ama areŋa areŋa, ama areŋa kuneŋ kuneŋ séc lelecgéma ackuazéc ku énécmimanec keŋec. ²³Waŋu ic méŋnéŋ yomuhuc qesimiyec; Miŋ Kewu, ic embac efefia dac humucac buŋa igucnec aŋgéŋ tiénécmimac me? Imuhuc zéyu melemma zéyec; ²⁴Énézéwa niŋgic, embiŋ zé waŋgic ionac murunec sasalanéŋ meselimuac séc qahac wammac, imuac niŋac nagu komoraiguc embiŋ zé seliseli wammu. ²⁵Ama miŋinanéŋ yacma nagu héiyuguc ini séŋgaŋgeŋ namma nagu imi qema Miŋ Kewu nagu aunénécmia zégic, inéŋ melemma yomuhuc énézémac; Ini dimuacnec imi ni ménda niŋénécmizua. ²⁶Imuhuc zéyu ini yomuhuc hénima zému; Nini wéségaiguc nene zéma kuluŋ neyiŋ. Waŋu gi nonac ama areŋ imuac hena yandaiguc ackuazéc ku nénécminec. ²⁷Zégic inéŋ yomuhuc énézémac; Ni imi ini dimuacnec imi ménda niŋénécmizua. Biria meme ic ini moczoŋ néŋgacgic. ²⁸Yesunéŋ toroqema zéyec; Abaraham, Isaka, Yakop zéma Anutuac tiliŋ tiliŋ ic moczoŋ Anutuac héŋgaleŋ ama areŋa yanda imuaru kecgic inicmu, inicma duŋa liliŋgéma héŋgic ini eŋaoc imi nesi énécmimia waŋu séŋgaŋgeŋ hiŋgacma imuaru zésiac yanda wamma zécgina aric aric kima tacmu. ²⁹Waŋu ic embac eneŋ baec waŋgoŋa

¹ 13:21 Girik aciguc; Sata haréwéc imi 22 lita zézéya.

kemboñ qahac imuacnec hama Anutuac héngalen ama areña yandaiguc tacma nene nemu. ³⁰Ninzu, andu tosanarénj walac wammu, wañu walac tosanarénj andu wammu.

³¹Wañu nalé imuaru Farisaio ic tosanarénj hama Yesu ézégic; Hingacma ama areñ yomi waima kembésémañ. Herodenénj gi gumañac zé wanzac. ³²Imuhuc zégic melemma zéyec; Kemma hasénj kazu imi yomuhuc ézégic; Ni deguc zéma orañ uña biria nesi énécmima hafigina mehiaru énécmimaguc weruguc^m imi aina moczoñ metecgémañ. ³³Nénj Anutuac tilij tilij icnéñ Yerusalem imuac sénganjeniguc humumacac séc qahac. Imuac ni deguc, orañ zéma weru imi hénana zénéñec imi kileñdac tima kemmanjac hezac. ³⁴Yerusalem, Yerusalem, Anutuac tilij tilij ic unuma onac muru méli énécmimia hocnéñ unuanzañ. Kuruc neñgocyanénj qeñgana bawaiguc eñeya merachéra tigozo énécmianzac ésécnec ni guac nambérac hécgá tocgé énécmimañ zé aina mewa hatac dahec wanzac? Nénj ini imuac ménda wañangic. ³⁵Héngic amagina imi kisi wammac. Énézéwa ningic, ini ni ménda némma kecgicnec nalé ménj hayu ini yomuhuc zéma legic héinémmu; Minj Kewuac qaraiguc hahaya imi mériañaguc."

Yesunénj Farisaio ic ménjac amaiguc emma tarec.

14 ¹Yesunénj Sabata ménjiguc Farisaio ic galengina ménjac amayaiguc nene nemañ zéma eñec. Eñu tosanarénj Yesuac awima nañgic.

²Wañu ninzu, imuaru iwac wésiaiguc ic ménj nénéméríñ hicñimimia ménj tarec. ³Yesunénj Farisaio ic qesiénécmima zéyec; Sabataiguc hafi mehiaru énécmimia imi ningic hía wanzac me qahac? ⁴Imuhuc zéyu ieneñ acgina qaiyu tackecgic, Yesunénj ic imi késa osimima mehiaruma méliyu keñec. ⁵Keñu Yesunénj ac bakia melemma yomuhuc zéyec; Sucginaiguc ménñénj Sabataiguc naña me burumakaoyanénj baec sésénjiguc hingaczaciguc ménda héréyu érémac me? ⁶Imuhuc qesiyu ieneñ ac bakia melemmuac séc qahac wañec.

⁷Héihéré énécmimia eneñ tatac eñeña késa tacgic inicma séséc ac yomuhuc énézéyec; ⁸Ménñénj zammarénjac ségiségiiguc héihéré énécmiyu kemmuiguc tatac eñeñaiguc ménda tacmu. Ic kunenj gi gogiczac ménj héihéré miyu hawac niñac. ⁹Hamaciguc minjina gi zéma i héihéré érécmiyec iminénj hama tatacga imi ic yomuac wai miwésémañ zéma gézéyu imuaru gi gamuga nimma tatac tetcgia hezac imuaru kemma tacbañ niñac. ¹⁰Imuac héihéré géñu kemma tatac tetcgiaiguc hezac imuaru tacbésémañ. Imuhuc wanna ic héihéré géñec iminénj hama guac zéma alana eri emma tacna zéyu momacnec tacgic ionac kicginaiguc eebipigaguc wambésémañ. ¹¹Ménñénj ménj eñeyaoc mepési amuyu

memamimac. Waŋu méŋnéŋ mén eŋeyaoc memaamuyu meemmimac. ¹²Waŋu miŋina Yesu héihéré miyec iwac yomuhuc ézéyec; Gi gau komoc me mariaiguc nene gumu énécmimaŋ zé alahécga, dac munahécga, sac kitichécga, zéma soukiwa ic ménda héihéré énécmiwésémaŋ. Imuhuc wambaŋnec ieneŋ imuhucyanec héihéré géŋgic bakia guac lilingéyu késawaŋ niŋac. ¹³Imuac ségiségi hai énécmimaŋ zé maqeqeya, héná méria séléc sélécgia, puriŋ zéma kichilic ionac héihéré énécmiwésémaŋ. ¹⁴Imuhuc wambésémaŋiguc ieneŋ bakia melen gémmuac séc qahac wammac. Imuac niŋ gi zézé ségiségigaguc wambésémaŋ. Waŋu kecma ic solaŋa ionac yacyac naléiguc bakia melengéŋu mewésémaŋ.

Ségiségi ariacwac séséc ac.

¹⁵Imuhuc zéyu momacnec tacgic sugina igucnec méŋnéŋ ac imi nimma yomuhuc zéyec; Anutuac héŋgaleŋ ama areŋa yandaiguc nene nemu imi eneŋ ségiségi mihicŋi énécmimia wammac. ¹⁶Imuhuc zéyu Yesuneŋ yomuhuc zéyec; Ic méŋnéŋ nene yanda gumu énécmimaŋ zé ic embac sasala héihéré énécmiyec. ¹⁷Waŋu imuac naléya ducŋiyu héihéré énécmimia ionac muru welen qeqe icya mélimiyu kemma yomuhuc énézéyec; Hagic iwawai moczoŋ mézézéŋ gédacziŋ. ¹⁸Waŋu ic embac moczoŋ yomuhucyanec hénima héikenŋzé héihazé wandacgic. Ic walac walacnéŋ yomuhuc zéyec; Ni erac héihimic baec mén boŋ mezua. Zéwelec énécmizua, waina kemma ai imi hémmaŋ zé wanzua. ¹⁹Waŋu méŋnéŋ yomuhuc zéyec; Ni imi ai memeac burumakao iwa 10 boŋ mezua. Imuac kemma ai hia mezu me qahac batucgé énécmimaŋ zé wanzua. Imuac bénzénŋdac niŋnéŋna. ²⁰Waŋu ic méŋnéŋ yomuhuc zéyec; Ni embacna degucmi mezua imuac hamaŋac séc qahac wanzac. ²¹Imuhuc zégic welen qeqe icnéŋ lilingéma hama miŋgina ézéma hicŋiyec séc ézéyu nimma qeri biric nimma welen qeqe icya yomuhuc ézéyec; Focdac tauŋ imuac héná yanda zéma héná komora séc kemma ic maqeqeya zéma héná méragina séléc sélécgia zéma kichilic zéma puriŋ keczu séc onagicma hamu. ²²Waŋu welen qeqe ic inéŋ zéyec séc wandacma yomuhuc ézéyec; Miŋna zézaŋ éséc wandaczua waŋu tatac imi sasala hezacnec. ²³Zéyu ézéyec; Héná séra tosara zéma deminŋ giŋgiŋa séc kemma ic embac qeriganéŋ moczoŋ héihéré énécmimaŋ amana imi kuaya qemu. ²⁴Ni gézéwa ninna, becneŋ héihéré énécmiyi ionarunec méŋnéŋ mén nuac ohaihaina imi mén ménda batucgéma nemac.

Yesuac tohotoho ic ionac haka silicgina.

²⁵Ic tuŋ yandanéŋ Yesu méndacmima keŋgic Yesuneŋ ionac lilingéma yomuhuc énézéyec; ²⁶Méŋnéŋ mén nuac muru hama imi eŋeya neŋgoc maŋgocya, iniŋ merachéra, dac munahéra, naŋhéra zéma eŋeya kekec imi momacnec hazéc ménda waŋ énécmimac iguc imi nuac tohotoho

ic wammacac séc qahac. ²⁷Ménénén mén eneya ic héngeña wéndara imi ménda huama méndac némmac imi nuac tohotoho ic wammacac séc qahac. ²⁸Onarunec ménénén galeñ meme ama héngeña horua mén memañac zé ninzaciguc inén iwawai késakeczac iminén ai imi moczon metecgémacac sécyá wanzac me qahac imi ningésimañ zé walac soukiwa ménda tacma oloñnimmac me? ²⁹Imuhuc ningési ménda wamma hénia sac meyacgéma metecgémacac séc qahac wañu ic embac enen hémma yomuhuc zédesi wammiwu niñac; ³⁰Ic yomi amaya meyacgémañ zé aiya héniyec, nén metecgémacac séc qahac wañec. ³¹Wañu ic kewu ménénén ic kewu mén qemañ zé yaréiguc kemmañ zéma walac tacma yaré ichéra 10 tausen iminén hazécya yaré ichéra 20 tausenaguc hazac imi hia qemañac séc me qahac zéma ménda ningésimac me? ³²Wañu niñu ménda sécgéyu hazécya lakec hamanec nañu kua meme ic mélimima luae qemaoc niñac welecmmac. ³³Imuhucyanec onarunec ménénén iwawaiya moczon ménda waimaciguc nuac tohotoho ic wammac ac séc qahac.

³⁴Sei imi iwawai qacguc, nén siña qahac wañu némacnéñ mindiñigic siñaguc wammac? ³⁵Imi mia baec aiiguc me guwec qahaiguc haimuac séc qahac wañu giligic kendacmac. Gezacginaguc ienen ac imi nimmu.

Rama sohosohoya imuac qepañ acya.

15 ¹Takis meme ic zéma biria meme ic enen moczon ackuazéc nimbiñ zéma hosucgémigic. ²Wañu Farisaio ic zéma hénia acac kiwi ic enen andé lukuc qema yomuhuc zégic; Biria meme ic héihéré énécmima iniguc momacnec nene nezac. ³Zégic Yesunén qepañ ac yomuhuc énézéyec; ⁴Onarunec mérénén rama 100 kesa keru sugina igucnec ménénén sohozaciguc, 99 imi qézézac baeciguc wai énécmima momacguc sohozac imuac mihicñimacac séc ménda kemma hocmac me? ⁵Wañu mihicñimaciguc ségiségi wamma huama hamac. ⁶Wañu amaiguc hama alahéra zéma ama areñ momachéra héihéré énécmima yomuhuc zémac; Ramana mén sohoyu mihicñizua. Imuac niguc ségiségi wanni. ⁷Énézéwa ningic, imuhucyanec biria meme ic ménénén ewaya meleñu kurumeniguc ségiségi kunen yanda hicñimac. Wañu ségiségi iminén ic solañ 99 ewa qerigina melemmuac ménda hezac ionac niñ ségiségi wañanzu imi ogicmac.

⁸Embac ménac muru soukiwa 10° hemiyu sugina igucnec mén sohozaciguc mihicñimañac zéma kifa otorima ama usuñma ménda hocma kecmac me? Imuhuc wamma keñkecma mihicñimaguc hochoc ai imi waimac. ⁹Mihicñizaciguc alahéra zéma ama areñ momachéra

o 15:8 Girik aciguc; 10 Dirakima, 1 Dirakima imi ic ménac ai meme ménac ai boñawac séha, nén ic ménénén embacya memañac zé 10 Dirakima hésaiguc qererema miangic. Imuac soukiwa yomi imi soukiwa enjomia qahac.

héihéré énécmima, Niguc ségiségi wannî, nî siliwa soukiwa momacguc sohoÿu hocma mihicñizua, zéma énézémac. ¹⁰Énézéwa niñgic, hénia imuhucyanec biria meme ic méñnéñ ewaya melenju Anutuac kua meme uña ionaru ségiségi yanda hicñi énécmimac.

¹¹Imuhuc zéma Yesunéñ muñguc toroqema zéyec; Ic méñaru nañhéréra keroc. ¹²Keric munianéñ mañgocya yomuhuc ézéyec; Mañgoc, guac iwawaiga imuarunec nuac buña hezac imi nénna. Imuhuc zéÿu mañgocyanéñ iwawai imi méndemma érécmiyec. ¹³Wañu ai meme sasala ménda keñu munayanéñ iwawai moczoñ haima soukiwaya mema baec méñiguc lakec kemma imuaru kaiziliweñ wamma iwawaiya imi moczoñ eñdac sicsaoc gilidarec. ¹⁴Gilidaru qahac wañu baec imuaru béti yanda hicñiyec. Hicñiyu inéñ maqeqeya wamma iwawai niñac wamma horec. ¹⁵Hocma ama areña yanda imuac miñina ionarunec méñac muru qékétama keru inéñ ic imi beric galengé énécmimac niñac baec kisiaiguc mélimiyu keñec. ¹⁶Kemma nene beric eneñ neangic^q imi neÿu tomeña hélaguc wammac niñac niñec. Wañu méñnéñ méñ iwawai méñ ménda miyec. ¹⁷Imuac ewaya melemma yomuhuc niñec; Mañgocnawac ai ichéra imi daheac séc sasala kecma nene negic sécgé énécmiyu saméñaguc heanzac, wañu ni you béti wamma humumañ zé wanzua. ¹⁸Ni yacma mañgocnawac kemma yomuhuc ézémañ; Mañgoc ni kurumeñ^q zéma guac kicgaiguc haka biria wañi. ¹⁹Degucmuacnec hénima guac nañga zénémmuac séc ménda wanzua, imuac nuac niñ ninna soukiwa ai icga wammañ. ²⁰Imuhuc zéma nimma inéñ yacma mañgocyawac muru lilingéma keñec. Kemma lakec hama nañunec mañgocyanéñ i hénjegicma wéséniniñ wamma usuñec kemma ewayaiguc giliyu meÿu tétécgéma kiric nemiyec. ²¹Kiric nemiyu nañanéñ yomuhuc Mañgoc ézéyec; Ni kurumeñ zéma mañgocna guac muru képésic mihicñiyi. Deguc muacnec nuac niñ guac nañga zénémbésémañac séc ménda wanzac. ²²Imuhuc ac zéyec. Wañu mañgocyanéñ welen qeqe ichéra yomuhuc énézéyec; Maleku hiabia mema hama héimima méria merawaiguc bineñ haimima hénia usuya héimigic. ²³Wañu kemma burumakao merawa halécÿaguc méñ héréma hama qegic oma nema ségiségi wannî. ²⁴Nañna yomi humuyec, néñ qelizac, wañu sohoÿec, néñ hicñinénzac imuhuc zéÿu, nimma ségiségi wañgic.

²⁵Wañu méréc merac nañanéñ aiiguc kecma lilingéma hama ama hosuraiguc hama legic hirigic imuac hétéña niñec. ²⁶Nimma welen qeqe ic méñac qaru hayu qesimiyec; Haka wanzu imi némac niñ? ²⁷Qesiÿu yomuhuc melemma zéyec; Guac munaganéñ yañ hafi qahac, néñ hia lilingéma hayu mañgocganéñ burumakao merawa halécÿaguc méñ

¶ 15:16 Zipilalec aciguc; Carob icac gocmia neÿec. ^q 15:18 Anutu kurumeñiguc kecanzac iwac mia imuhuc zéanzu.

gezac. ²⁸Imuhuc zéyu inén qeri biric wamma ménda emman zé wañu mangocyanén mama zéwelecmiyec. ²⁹Wañu inén melemma mangocya yomuhuc ézéyec; Ni yawuñ sasala welen qegémma guac kuaga tohoma kecanzua, nén nuac imi ala hécna iniguc aria mewin niñac noniñ merawa mén méndadac nénec. ³⁰Wañu nanja yomi guac iwawaiga mema kemma hén yanda embac iniguc nedacma lilingéyu iwac niñ wamma burumakao merawa halécyaguc mén qezan. ³¹Imuhuc zéyu mangocyanén yomuhuc zéyec; Gi imi nalé séc niguc kecanzan imuac nuac iwawai imi moczon guac wanzac. ³²Wañu guac munaga yominén humuyec, nén qelizac. Sohoynec, nén hicñi nénzac. Imuac neñan zézé ségiségi wamma ariac wambinac hezac.

Ama galeñ biriawac gepañ acya.

16 ¹Yesunén tohotoho ichéra yomuhuc énézéyec; Ic soukiwa yandayaguc ménac ama galeña mén kerec. Wañu ai ic iminén miñinawac iwawaiya en auanzac zégic miñinanén niñec. ²Nimma miñinanén ic imi héihéré mima ézéyec; Guac ac zégic ninzua imi némac ac? Ama galeñ ai imi munguc ménda mewésémañ, imuac ai dimuhuc galeñ menec imuac hénia imi oma néna. ³Imuhuc zéyu ama galeña imi qerianén yomuhuc niñec; Miñnanén ama galeñ ai imi nuagiru dimuhuc wamman? Usuñna qahac imuac baec ésémañac séc qahac. Wañu iwawai niñac welecman zé gamuna ninzua. ⁴Owec! Némacac wamman imi niñasarizua. Imuhuc wamba aina nuagimac imuac andiaiguc ienén eñan amaginaiguc ni héihéré némmu. ⁵Inén imuhuc zéma ic embac miñinawac taséya he énécmizac séc unuruyu ic mén walac hayu yomuhuc qesimiyec; Guac muru miñnawac taséya dahec hegénzac me? ⁶Qesiyu zéyec; Oliwa hénén baña yanda 100^r meyi. Imuhuc zéyu zéyec; Focdac tacma you guac tasé kiwiga yomi mema 50 imi sac ona heyu. ⁷Zéyu tecgéyu ic ménac qesimiyec; Gi guac muru tasé dahec hezac? Qesiyu zéyec; Wit padi gésé yanda 100 meyi. Imuhuc zéyu zéyec; Gi tasé kiwiga yomi mema imuaru 800 sac ona hemac. ⁸Miñinanén ama galeñ biria iminén ai imi imuhuc niñtegic qindegicyaguc meyu mepésimiyec. Imuac, baec yomuac nambérac héra enen baec yomuac asac mararañac nambérac héra onogicma eñan hicñisai sugcinaiguc niñtegic qindegic ginaguc ai meanzu. ⁹Imuac yomuhuc zéwa niñgic; Baecac soukiwa iminén alahécgina méra énécmigic baecac iwawai imi qahac wammac nalé imuaru kekec hémbénaña ama imuaru héihéré énécmimu. ¹⁰Ménén mén ai komodiawac hélanec meanzac iminén ai kunen yandawac imuhucyanec hélanec memac. Ai komodiawac ikoc ikoc wañanzac iminén ai kunen yandawac imuhucyanec ikoc ikoc wammac. ¹¹Ini baecac iwawai

^r 16:6 800 galon (3,000 lita) imuac séc.

méraginaiguc haigic hélanec ménda galen géanžuiguc mérénén iwawai héléa méraginaiguc hai énécmimac? ¹²Ini ic tosara ionac iwawai hélanec ménda galen géanžuiguc mérénén ejañ buña énécmimac. ¹³Welenqege momacnéñ miñ kewu éréhéc welen qeérécmimacac séc qahac. Imuhuc wammaciguc méñac hazéc wammima méñac eeya héimimac. Wañu méñac niñu eñeña wañu méñac niñu mamaya wammac. Imuac ini baecac iwawai zéma Anutu momacnec mepési érécmimuac séc qahac.

¹⁴Farisaio ic, soukiwa niñac hémbaoc wawaña, ieneñ imi moczoñ nindacma desimigic. ¹⁵Desimigic Yesunén yomuhuc énézéyec; Ini eñaoc ic embac kicginaiguc mepési amuanzu. Wañu Anutunén ewa qerigina ningac. Wañu ic embac sugcinaiguc mepési énécmiyu eñeña wanzu, néñ Anutuac kiwaiguc imi ewa loloñaguc wammac. ¹⁶Héna ac zéma Anutuac tiliñ tiliñ ic ionac naléya imi éréma Yohane hicñiyu tecgéyec. Imuac andiaiguc éréma deguc Anutuac héngalen ama areña yandawac buña suruc hiabia énézégic icya embacya imuaru seliseli wamma kereñanžu. ¹⁷Baec kurumeñ imi hia aulangémac, néñ héna ac imi kiwi kiticya mén ménda qahac wamma hélaguc wandacmac. ¹⁸Mérénén iniña waima embac mén mezac imi kaisero wanzac. Mérénén embac waimimia imi mezac imi imuhucyanec kaisero wanzac.

¹⁹Baec ménu soukiwa ic mén kerec. Inén maleku qouc qoucgia zéma maleku qara lineñ hiabia imi héima naléya naléya kekec qaqla kecañec. ²⁰Wañu soukiwa ic iwac demñac nagu andiaiguc welec welec ic mén kerec. Qara imi Lazaro. Wañu inén wizi selianén kima hoturumiyu imuaru heañec. ²¹hema soukiwa ic iwac zae igucnec nene boporona mayu nemañ zé wamma heañec. Imuacnec sac qahac, kazu eneñ acguc hama wiziya bézéangic. ²²Wañu keñkecma welec welec ic imi humuyu kua meme uña eneñ wagicma emma Abarahamac qéhéréñaiguc opocgic taru soukiwa ic imuhucyanec humuyu téngégic. ²³Inén humumia ionac baec dumuñaiguc qenzeñ manzeñ nimma kiwa hima héñu ou lakecnec Abaraham taru iwac qéhéréñaiguc Lazaro taru irirec. ²⁴Iricma yomuhuc zéyec; Mañgocna Abaraham wéséga niñnémma Lazaro mélina méria susurianén dokuiguc tindungéma hama ezelañaiguc héiyu sanñen qeyu. Ni you geric bélañ qeriaiguc qenzeñ manzeñ yanda qezua. ²⁵Imuhuc zéyu Abarahamnén ézéyec; Merac, gi imi baeciguc kecnec imuaru iwawai hiabia géñu kesa kecna, Lazaronén qenzeñ manzeñ qeriaiguc kerec imi niñyacgéwésémañ. Deguc ic yomi ewaya mehiaru miyu taru gi imuaru imuhucyanec qenzeñ manzeñ qema keczañ. ²⁶Imi sac qahac, nini zéma ini sucninaiguc sia yanda haiyu hezac. Imuac niñac yomuacnec imuaru kembiñ zé wanzu eneñ kemmuac séc qahac. Wañu imuacnec you hawiñ zé wanzu ieneñ acguc hamuac séc qahac. ²⁷Imuhuc zéyu melemma zéyec; Imuhuc wañu mañgoc welecgémba niñnémma, Lazaro mélimina nena mañgocnawac amaiguc kemmac. ²⁸Ni dacmuna hécna méra mén

keczu imi énézémac. Qahac waŋu kecma qenzen manzenac geric sia yomuaru ieneŋ acguc hawu niŋac. ²⁹Imuhuc zéyu Abarahamnén zéyec; Ionac muru Moseac héna ac zéma Anutuac tiliŋ tiliŋ ic ionac kiwi téréya he énécmizac, waina imuac olongic nimmu. ³⁰Zéyu ara melemma zéyec; Imi qahac, maŋgoc Abaraham, humuc ic ionarunec méŋnén lilingéma kemma énézémaciguc kileŋdac nimma ewagina melemmu. ³¹Imuhuc zéyu melemma zéyec; Mose zéma kua meme ic ionac kuagina ménda tohozuiguc humuc ic ionac murunec méŋnén qelima kemma hinocgé énécmimaciguc ménda ninzénégmu.

Haka birianén ainina mebirianzac.

17 ¹Imuhuc zémaguc Yesunén tohotoho ichéra yomuhuc énézéyec; Manambatuc imi qahac wammacac séc qahac. Waŋu méŋnén méŋ manam batuc mihicŋi énécmianzac imi saecyaguc. ²Nambérac komoc komoc yomuhucya sugina igucnec méŋ manam batuc wammima mebirimacac hezaciguc imuac bakia ménda mema hoc yanda déméŋaiguc zikimima nanégmigic konduniguc hingacmac iminén séc méŋ efefia wammac. ³Imuac eŋaoc galeŋ meamumu. Guac ninzén ninzén dac munahécga ionarunec méŋnén képésic waŋu ac zémimu. Waŋu ewaya melemmaciguc képésicya imi waiwésémaŋ. ⁴Kaiwe momacgucac qeriaiguc hatac 7 haka biria wamma guaru hatac 7 muŋguc muŋguc hama ewa qerina melenzua zéyu kileŋdac képésicya imi waidacbésémaŋ.

⁵Waŋu Yesunén imuhuc zéyu, Yesuac Méliméli ic ieneŋ Miŋ Kewu yomuhuc ézégic; Ninzén ninzénina meyandi nénécmiwésémaŋ. ⁶Imuhuc zégic melemma zéyec; Ninzén ninzénigina imi delaŋ gocmiawac sécyá komodia he énécmiyu, saŋsaŋ ic yomuac héréma kemma konduniguc hingacma naŋna zéna iminén guac ac imuhuc bec tohowacnec.

⁷Weleŋ qeqe icga méŋ kinoŋnén baec ai éséanzac me rama galeŋgéanzac imuhucya késa keczuiguc onarunec mérénén ic imi ai igucnec lilingéma hayu hama hosucnu tacma nene newésémaŋ zéma ézémac me? ⁸Qahac, imuhuc ménda zéma néwécgeŋac yomuhuc ézémac; Rikuŋga zikima nenena ohaima welen qenénna. Gi imi ni newa tecgéyuguc newésémaŋ. ⁹Waŋu welen qeqe icnéŋ zézac séc tohoma waŋu, miŋinanén ewa hia ac wammimac me? Qahac imuhuc ménda wammac. ¹⁰Imuhucyanec ini acguc ai zéénécmimia imi moczoŋ wandacmuiguc yomuhuc zédacmu; Nini imi welen qeqe eŋomia. Nonac ai buŋa mewiŋac zézéya hezac imi mia meziŋ.

¹¹Yesunén Yerusalem kemmaŋ zé Galilaia zéma Samaria baec sugiraiguc keŋec. ¹²Keŋkecma ama areŋ komora méniguc kereŋu wizi selia warihaguc ic méra éréhécnén Yesu mihicŋima lakec naŋgic. ¹³Namma ewagina megic eŋu yomuhuc qacma zégic; Kiwi ic Yesu, nonac niŋ wéséga waŋu! ¹⁴Zégic inicma énézéyec; Ini kemma séwigina hofac

oo ic énézégic hémmu. Imuhuc zéyu nimma kemma hénai guc solaja wandacgic. ¹⁵ Waŋu ionarunec méŋnén hiaruyec imi hémma lilingéma ewaya kuneŋ yandanec meyacma Anutu mepé qepési waŋ mimanec hayec. ¹⁶ Hama Yesuac hénayaiguc mama sicgéma pakaya baeciguc héima ewa hia ac ézéyec. Waŋu ic imi Samaria ic. ¹⁷ Waŋu Yesunén qesimima zéyec; Ic 10 moczoŋ hiaruzu, nén ic 9 imi dimia? ¹⁸ Ic enia yomi qahac waŋu Anutu mepésimaŋ zé méŋnén mén ménda hayu hénzua. ¹⁹ Imuhuc zéma ic imi yomuhuc ézéyec; Yacma kenna, guac ninzén ninzén ganén aŋgén ga tizac.

²⁰ Farisaio ic tosanén Anutuac héŋgaleŋ ama areŋa yanda imi némac naléiguc hamac niŋac Yesu qesimigic, inén yomuhuc melemma zéyec; Anutuac héŋgaleŋ ama areŋa yanda imi héhéŋac séc ménda hamac. ²¹ Imuac you taczac me eri taczac imuhuc zéwiŋac séc qahac. Anutuac héŋgaleŋ ama areŋa yanda imi suginaiguc^s taczac. ²² Imuhuc zéma toroqema tohotoho ichéra yomuhuc énézéyec; Nalé mén hayu ini Icac Naŋa iwac naléya momacgucdac hémbiŋ zé ewa ewa wammu, waŋu ménda hémmu. ²³ Nalé imuaru ic embac eneŋ, Héŋgic you taczac. Héŋgic, eri taczac zému, nén ini ménda keŋ inicmu me ménda méndac énécmimu. ²⁴ Piliticnéŋ asariyu kurumeŋac bawaiguc néwéc nec néwéc moczoŋ asarianzac éséc nec Icac Naŋanéŋ naléyaiguc^t imuhucyanec hayu héndacmu. ²⁵ Waŋu inén walac walac qenzeŋ manzeŋ sasala hicŋimi yu niŋu nalé yomuac hicŋisainén andé qemimu. ²⁶ Icac Naŋa iwac naléya hayu haka Noawac naléyaiguc hicŋiyec imuhucyanén hicŋimac. ²⁷ Ic embac ieneŋ nene zéma doku selia siŋa nimma nema icnéŋ embac meyu embacnéŋ ic mema kecgc Noanéŋ zéic yanda qeriaiguc eŋec. Eŋu doku luma unuma hoturu énécmidarec. ²⁸ Waŋu nalé imi imuhucyanec Lotac naléya éséc nec wammac. Lot kerec imuaru ic embac eneŋ nene zéma doku seli nema nénnagémba wamma iwawai himicma amagina megic. ²⁹ Imuhuc memanec naŋgic, Lot inén Sodom ama areŋa imi waima keŋec kaiwe imuaru, kurumeŋ iguc nec geric zéma salfanéŋ kia yanda éséc nec mama unuyu qahac wandacgic. ³⁰ Icac Naŋa hicŋimac nalé imuaru haka imuhucya hicŋimac. ³¹ Nalé imuaru ic méŋnén ama qahaiguc nammaciguc iwawai ama qeriaiguc hezac imi memaŋ zé ménda mama emmac. Ic mén aiiguc nanzac imi acguc iwawai mén niŋac ménda lilingéma kemmac. ³² Ini haka Lot iniŋawac muru hicŋiyec imi niŋyacgému. ³³ Méŋnén mén eŋeya kekecy aŋgé timaŋ zé waŋu kekecy imi sohomac, nén méŋnén kekecy waimac iminéŋ kekecy aŋgé timac. ³⁴ Énézéwa niŋgic, siŋi imuaru ic éréhé ecawu gau heyic mén késama mén waimac. ³⁵ Embac éréhécnén hoc hilaŋanéŋ wit gocmia hézézama

^s 17:21 Me; qeriginaiguc. ^t 17:24 Kiwi méranén ooya tosaraiguc; naléyaiguc imi ménda hezac.

taric ménj késama ménj waimac. ³⁶Ic éréhécnénj baec aiiguc keríc ménj késama ménj waimac. ³⁷Imuhuc zéyu qesimigic; Minj Kewunina, imi baec dimuaru hicnīmac? Wañu Yesunénj melemma zéyec; Qamoc hemac imuhucgenj mia kunta tocgému.

3éwelecac qepainj ac.

18 ¹Nalé séc zéwelecma kucmama ménda wammu niñac Yesunénj qepainj ac yomuhuc zéma énézéyec; ²Ama areña yanda ménjiguc zégésigési ic ménj kerec. Inénj Anutu ehéihéi ménda wammianec. Wañu ic embac ionac imuhucyanec eegina ménda héiañec. ³Wañu ama areña yanda imuaru embac malé ménj kerec. Inénj hatac sasala gésigési ic iwac muru kemma yomuhuc zéma welecmanec; Héna aciguc zésolanima nuac hazécna kitiwa wammiwésémañ. ⁴Imuhuc weleru suraiguc inénj ara nimmimañ niñ ménda wañec, nénj imuac tetcgiaiguc i eñeyaoc yomuhuc zéma niñec; Hélacnec, ni Anutuac niñac zénéñna ménda hirianzac. Wañu ic embac ionac ehéihéi ménda wañ énécmianzua. ⁵Nénj embac malé yomi zézé meme wañ néñanzac imuac hazécyawac kitiwa memiwa muñguc ménda hama pipinémmac. ⁶Séséc ac imuhuc zéma Minj Kewunénj énézéyec; Gésigési ic birianénj ac zézac imuac gezac qema niñgic. ⁷Wañu Anutunina hiabianénj eñeya gési énécmimia eneñ sinjiya sinjiya kaiweya kaiweya qacma welecmitigic ménda niñénécmimac me? Inénj seli seli wamma hia qegetali wañ énécmimac me? ⁸Énézéwa niñgic, inénj acgina focdac niñénécmimac. Wañu Icac Naña hamac imuaru inénj baeciguc ninzénj ninzénj komodia ménj he énécmiyu hia inicmac me?

⁹Wañu ic embac eñañ haka niñac nimma dindiña zéma ninzénjgéma ic embac tosara memaénéc mianzu ionac niñ Yesunénj séséc ac yomuhuc énézéyec; ¹⁰Ic éréhécnénj zéwelecbic zé ocmuñ téréyaiguc eñoc. Iorarunec méñnénj Farisaio ic, wañu méñnénj takis meme ic. ¹¹Farisaio ic iminénj namma eñeyawac yomuhuc zéma zéwelerec; Anutu, ni imi ic tosara ikoc wañ énécmima iwawai onagicanzu imuhucya, me biria meme ic, me kaisero ic, me takis meme ic yomuhucya ésécnec qahac imuac niñ guac ewa hia ac gézézua. ¹²Ni imi Sonda séc ai meme éréhéc nene zikima zéwelecanzua. Wañu imi sac qahac iwawai mema méndémba 10 wañu suginaiguc momacguc imi guac buña zéma haigénanzua. ¹³Wañu takis meme ic iminénj lakecnec namma kiwa hima Anutu hémmañ zé osima eñeya tétécya qema yomuhuc zéyec; Anutu wéséniniñ wañ nénni ni imi kápésic ic. ¹⁴Zéwa niñgic, ménj eñeyawac mema eñu Anutunénj memamimac. Wañu ménj eñeyawac mema mayu Anutunénj meemmimac. Héña imuac niñ Farisaio ic qahac, nénj takis meme ic iwac mia Anutunénj wésia nimmima solaña zéyu nimma lilingéma keñec.

¹⁵Ic embac eneñ Yesunénj mérianénj osiénécmimac niñac merac komoc komoc onagicma hagic tohotoho ichéra eneñ zéqetali wañ énécmigic.

¹⁶ Waṇu Yesunénj merac komoc komoc imi unuruyu hosuru hagic yomuhuc énézéyec; Waigic nambérac nuac muru hamu, ménda qetali énécmimu. Anutuac héngalenj ama areṇa yanda imi imuhucya ionac buṇa wanzac. ¹⁷ Ni hélacnec énézéwa ningic, méṇnénj Anutuac héngalenj ama areṇa yanda imi merac komocac séciguc ménda tétécgémaciguc imuaru emmacac séc qahac.

¹⁸ Imuhuc zéyu galeṇ méṇnénj yomuhuc qesimiyec; Kiwi ic hiabia, ni néma haka wamma kekec hémbénaṇa imi mératéc késamaṇ? ¹⁹ Zéyu zéyec; Gi dimuhuc nuac niṇ hiabia zénénzan? Tosara qahac, néṇ Anutu momacgucnéṇ sac hiabia wanzac. ²⁰ Gi héna ac imi ninzan, kaisero ménda wambésémaṇ, ic kekecy ménda qehumuwésémaṇ, kowu ménda mewésémaṇ, héipuc ac zémaṇ zé ikoc ac ménda zéwésémaṇ, neṇgoc maṇgocga eegira héiwésémaṇ.^u Imuhuc hezac. ²¹ Imuhuc zéyu ara melemma zéyec; Imi mia ni komocna igucnec tohoanzua. ²² Imuhuc zéyu nimma Yesunénj yomuhuc zéyec; Haka hiabia momacgucnéṇ guaru ménda hezac. Kemma iwawai hegénzac imi moczoṇ haina boṇa géṇgic mema ic maqeqeya méndénj énécmima. Imuhuc wanna kurumeṇ amaiguc guac muru iwawai héla hiabia hegémmac. Imuhuc wammaguc hama ni méndacnéna. ²³ Waṇu ic imi soukiwa zéma iwawai yéwéria hemiyu ackuazéc imi nimma ewa biric eṇeṇa waṇec.

²⁴ Imuhuc waṇu Yesunénj hémma ewa biric yanda wamma yomuhuc zéyec; Ic soukiwa zéma hinac yanda ginaguc eneṇ Anutuac héngalenj ama areṇa yandaiguc kerembiṇ zé niṇyéwéri ma osimu. ²⁵ Yaṇ yanda kamelenénj qodu kifajaiguc ogicma kemmac imuac nimba bénzéṇa wanzac. Waṇu ic soukiwa yandayagucnéṇ Anutuac ama yandaiguc keremmac imuac nimba séc ménj ogicma yéwéria wanzac. ²⁶ Waṇu ac imi ningic eneṇ yomuhuc melemma zégic; Imuhuc waṇu mérac késayu aṇgén titi hia mihicṇimac? ²⁷ Zégic zéyec; Haihaka ic eneṇ wamma memuac séc qahac imi Anutunénj hia wamma memacac séc. ²⁸ Imuhuc zéyu Peteronénj yomuhuc melemma zéyec; Ninicna, nini iwawainina imi moczoṇ waima Miṇ Kewu gi méndac géṇanzṇ. ²⁹ Imuhuc zéyu melemma zéyec; Ni hélacnec énézéwa ningic; Anutuac héngalenj ama areṇa yanda niṇac ama geric, me iniṇa, me dac muna, me neṇgoc maṇgocya, me nambérac héra wai énécmiyec imi ³⁰ Baec yomuac naléyaiguc sasala mesaima miyu memac. Waṇu kecma ama baec hémbénaṇa hahaya imuaru kekec hémbénaṇa imi késamac.

³¹ Yesunénj tohotoho ic 12 onagicma yomuhuc énézéyec; Ninzu, nini Yerusalem kembṇ. Kenni iwawai Anutuac tilij tilij ic eneṇ Icac Naṇa niṇac ogic hezac imi moczoṇ hélaguc wandacmac. ³² Icac Naṇa ic enia ionac méraginaiguc opocgic gamu qeqe wammima zébirimima

^u 18:20 Mmh 20:12, Hén 5:16-20

sépécgémimu. ³³Imuhuc wamma hihilocnéñ qemaguc qehumugic ai meme haréwéc wañu humuc igucnec qelima yacmac. ³⁴Imuhuc zéyu niñgic, néñ tohotoho ichéra eneñ ac imuac hénia imi komodia mén ménda niñasarigic. Imi mia musañgé énécmimia wañu ac zéyec imi ménda niñasarigic.

³⁵Yesunéñ Yeriko ama hosuraiguc hayu kic hilic méñnéñ héniaiguc iwawai niñac welecma tarec. ³⁶Inéñ ic tuñ mén ogicma keñgic hétéñ nimma hénia qesiénécmiyec. ³⁷Qesiyu Nazarete Yesunéñ hama kenzac imuhuc zégic niñec. ³⁸Imuhuc zégic kic hilicnéñ qacma zéyec; Dawidiac qeli Yesu, gi nuac niñ ewa biric wanna. ³⁹Imuhuc wañu, ic tosara walac walac keñgic eneñ ic imi qetalimima ac waima tacmac niñac ézégic. Wañu inéñ muñguc yanda qacma, Dawidiac qeli, gi nuac niñ ewa biric wanna! zéyec. ⁴⁰Qaru Yesunéñ namma wagicma hamu niñac énézéyec. Wañu inéñ hosuraiguc hayu qesimiyec. ⁴¹Némac iwawai wañgémman niñac wanzañ? Zéyu zéyec; Miñ Kewu ni kicna hima hémman zé wanzua. ⁴²Zéyu Yesunéñ ézéyec; Hénna, guac ninzén ninzénaganéñ gi mehiaru génzac. ⁴³Imuhuc zéyu focnec kiwa hima héñec. Hémma Anutu mepésima Yesu méndacmiyu ic embac moczoñ haka imi hémma Anutu mepésimigic.

Takis meme ic Zakaio.

19 ¹Yesunéñ Yeriko ama areña keremma ogicma keñec. ²Wañu imuaru ic mén kerec, qara imi Zakaio. Ic imi takis meme ic kiwagina kerec. Wañu ic imi hinac yandayaguc. ³Inéñ Yesu imi méré zéma kic tanera hémman zé wañec. Wañu ic imi ic hotonadac, imuac niñac ic embac sasala nañgic hémmacac séc qahac wañec. ⁴Wañu inéñ hémman zéma usuñnec kemma hénia Yesu hama kemmac imuaru sañsañ ic mén nañu imuac qahaiguc eñec. ⁵Eñu Yesunéñ imuaru hama kiwa hiyu eñu hémma ézéyec; Zakaio, focdac mama hana ni deguc guac amagaiguc giguc tacbic. ⁶Imuhuc zéyu inéñ focdac mama hama ségiségi wamma wagiru keñoc. ⁷Ic embac tosanéñ iricma andéluku ac yomuhuc zégic; Inéñ biria meme ic iwac amaiguc tachiaruman zé enzac. ⁸Wañu Zakaionéñ namma Miñ Kewu yomuhuc ézéyec; Miñ Kewu ninzañ, nuac iwawaina imi sura igucnec hésémma bakia imi ic maqeqeya énécmiman. Ni méñac muru iwawai mén ikoc wañ énécmima wagiriiguc iwawai wagicma késayi imuac sécyá kemboñ qahac mesaima meñ mimañ. ⁹Zéyu nimma Yesunéñ yomuhuc zéyec; Ic yomi acguc Abarahamac qeli wanzac imuac niñ deguc aḡgéñ tiénécmimia imi ama yomuaru hicñizac. ¹⁰Icac Naña imi ic soho sohoya hocma mihicñima mehiaruman zé hayi.

¹¹Ic embac ieneñ ac imi nimma yomuhuc zéma niñgic; Yesu imi Yerusalem hazac imuac Anutuac héñgaleñ ama areña yanda deguc mihicñi nénécmimac. Wañu imuhuc niñgic, séséc ac yomuhuc toroqema

énézéyec; ¹²Ic eñeña méñnéñ ic kewuac qac buña mema hamañ zéma buña memeac baec lakec heyec imuaru keñec. ¹³Nalé imuaru welen qeqe ichéra méra éréhéc unuruma siliwa soukiwa 10 énécmima yomhuc zéyec; Soukiwa yominéñ nénagémba ai galengéma memanec kecgic ni lilingéma hamañ. ¹⁴Wañu ic embachéra ieneñ hazéc wammima kua meme ic mén mélimigic andiaiguc méndacmima kemma yomuhuc ézéyec; Nini imi ic yominéñ ic kewu wañ nénécmimac niñac ménda wanñiñ. ¹⁵Wañu tinduc ic eñeña imi ic kewu kumumigic kuc buña mema lilingéma hama siliwa énécmiyu késagic imi eneñ mesaisai ai dimuhuc megic imi hémmañ zéma unuruyec. ¹⁶Héihéré énécmiyu ic mén walac hayec iminéñ yomuhuc zéyec; Miñ Kewu guac siliwa momacguc iminéñ mesaiwa 10 wanzac. ¹⁷Zéyu miñinanéñ zéyec; Hia wannec! Welen qeqe hiabia, geñ ai komodia imi ewaga hélanéñ menec imuac ai memeac qac buñaga gémba ama areña yanda 10 galengéwésémañ. ¹⁸Zéyu tecgéyu andunéñ hama zéyec; Miñ Kewu guac siliwa momacgucnéñ mesaiwa 5 wanzac. ¹⁹Imuhuc zéyu miñinanéñ iwac imuhucyanec, Ama areña yanda 5 galengéna zéma ézéyec. ²⁰Wañu ic méñnéñ hama yomuhuc zéyec; Miñ Kewu, guac siliwa momacguc imi you, ni usunéñ osowa heyec. ²¹Imi mia gi ic qeri gericgaguc imuac niñ ni zénénna hiriyu imuhuc wañi. Gi imi ménda hainecac meanzañ. Wañu ménda himicnecac metocgo wañanzañ. ²²Imuhuc zéyu miñinanéñ zéyec; Welen qeqe biria ni geñga acga iminéñnec ac wañgémmañ. Gi imi nuac ninna neñ ménda haima mema ménda himicma metocgoanzua me? ²³Imuhuc ninneciguc némac niñac nuac siliwa imi hofi amaiguc ménda hainec? Gi imuhuc wambañnec ni hama siliwa imi imuac héla kosiaguc mewinec. ²⁴Imuhuc zéma ic tosara iwac qéhéréñaiguc nañgic ionac yomuhuc énézéyec; Siliwa momacguc imi wagicma ic siliwa 10 késa keczac iwac migic késamac. ²⁵Imuhuc zéyu melemma zégic; Miñ Kewu, iwac muru imi bec siliwa 10 hezac. ²⁶Ni énézéwa niñgic, iwawai késa keczac iwac imi muñguc yanda miyu késamac. Wañu iwawai ménda késa keczac iwac imi komocdia késa keczac imi acguc wagiru qahac wammac. ²⁷Imuhuc zéma énézéyec; Wañu hazéchécna ni ic kewuac buña memañ niñac ménda wañgic imi onagicma you hama kicnaiguc unuhumugic.

Yesunéñ donñkiiguc Yerusalem ekeñec.

²⁸Yesunéñ ac imuhuc zéyu tecgéyu Yerusalem kemmañac zé walac mema ekeñec. ²⁹Yesunéñ baec boña qara Oliwa imuaru Betfage zéma Betania ama hosucgiraiguc kemma tohotoho ichéra sugcinaiguc éréhéc méli érécmima yomuhuc érézéyec; ³⁰Ama areñ wéségiraiguc taczac imuaru keñic. Kemma kereñic donñki merawa ic méñnéñ qahaiguc ménda emma tarec imi qatégit nañu hémmaoc. Hémma imi hulacma wagicma hamaoc. ³¹Ic méñnéñ némac niñ hulaczaoc zéma qesi érécmimaciguc

yomuhuc melemmaoc; Miñ Kewunéñ imuac wanzac. ³² Wañu méli érécmimia ieren kemma zéyec séc mihicñiyoc. ³³ Mihicñima doñki merawa imi hularic imuac miñhéra ienen zégic; Némac niñ doñki merawa imi hulaczaoc? ³⁴ Zégic melemma zéyoc; Miñ Kewunéñ imuac niñ wanzac. ³⁵ Imuhuc zéma doñki imi héréma hama malekugira imuac qahaiguc haima Yesu ézéyic emma tarec. ³⁶ Tacma keñu tohotoho ichéra enen walac andu kemma malekugina hetecgéma héná yandaiguc lémbécgic keñec.

³⁷ Oliwa boñaiguc haréma héná hiñgac hiñgara imuac hosuraiguc keñu tohotoho ichéra ienen moczoñ kiwi baec icnéñ ménda memeya sasala meyu héngic imuac niñac ségiségi wamma qacma Anutu mepésimigic. ³⁸ Mepésima yomuhuc zégic; Miñ Kewuac qac buña mema hazac,^v ic kewu imi ségiségiyaguc. Ou kurumeñiguc luae hezac, ou eñeñaiguc edamuya hezac. ³⁹ Imuhuc zégic tuñ ionarunec Farisaio ic tosaraneñ Yesu yomuhuc ézéyic; Kiwi ic guac tohotoho ichécgá qetali énécmína. ⁴⁰ Zégic melemma zéyec; Ic embac imi enen acgina qaiyu kecgic, hoc sasala yominéñ imuhuc qacmu.

⁴¹ Wañu Yesunéñ Yerusalem hosuru hama ama areña yanda imi hémma siarec. ⁴² Siacma yomuhuc zéyec; Gi nalé yomuac luaeac iwawai héñ tegicbañnec hia wambacnec, kicga hilicgéyu musangé gēñgēñawac hezac. ⁴³ Nalé ducñiyu guac hazéchécgá ienen hama demíñ mema lelecgé gēñgic imuac me imuac séc kembíñ zé osímu. ⁴⁴ Deguc gi Anutu hahayawac nalé imi ménda niñtegiczañ, imuac gi zéma guac nambérac hécgá demíñga qeriaiguc keczu imi gilicgic mama unuyu hoc méñnéñ hoc méñac qahaiguc ménda waigic tacmac.

Yesunéñ ocmuñ téréyawac hénia zéau énécmiyec.

⁴⁵ Yesunéñ ocmuñ téréyaiguc emma nénnagémba ic imi moczoñ nesi énécmiyec. ⁴⁶ Nesi énécmima yomuhuc énézéyec; Ac méñ yomuhuc ooyawac hezac; Nuac amana imi zéwelecac amaya wammac.^{w x}

⁴⁷ Yesunéñ kaiweya kaiweya ocmuñ téréyaiguc ackuazéc ku énécmiyu, hofac oo ic kiwagina ienen zéma héná acac kiwi ic ienen zéma ic embac ionac galeñ hécgina ienen Yesu imi qehumuwiñ zé héná niñac hohoc ai megic. ⁴⁸ Wañu ic embac moczoñ lelecgémima gezacgina haima niñgic imuac niñ héná méñ ménda mihicñima osigic.

Yesuac qac buñaya imi dimuacnec zéma qesimigic.

20 ¹ Kaiwe méñiguc Yesunéñ ocmuñ téréyaiguc ic embac buña suruc hiabia imi zéau énécmima ku énécmiyu hofac oo ic ionac

^v 19:38 Leg 118:26 ^w 19:46 Yes 56:7 ^x 19:46 Yer 7:11 Wañu ini imuhuc wangic kowu nene ionac bañec ésécnec wanzac.

kiwagina zéma hénac acac kiwi ic ieneñ qerlawac galen iniguc hosuru hagic. ²Hama yomuhuc zégic; Nénézéna ninni, gi haka imi némac qac buñaiguc meanzañ? Méréneñ qac buña imi géñec? ³Zégic melemma zéyec; Ni acguc qesiqesi mén qesiwa ini walac melen néngicguc. ⁴Yohaneac doku naec haka imi dimuacnec hayec? Kurumeñ igucnec me baec ic ionarunec? ⁵Zéyu ieneñ eñacnec eminimma zégic; Kurumeñ igucnec zéwiñiguc yomuhuc zémac; Imuhuc wañu némac niñ ic imi ménda ninzénge migic? ⁶Ic embac moczoñ Yohaneac niñ Anutuac kua meme ic zéma ninzéngezu imuac doku naec haka imi ic ionarunec zéwiñiguc ieneñ hocnéñ nénérimu. ⁷Imuhuc eminimma yomuhuc melemma zégic; Dimuarunec hayec imi nini ménda ninziñ. ⁸Imuhuc zégic Yesunéñ yomuhuc zéyec; Ni acguc néma qac buñaiguc ai imuhucya meanza imi ménda énézéman.

Ai miñina zéma soukiwa ai ic.

⁹Imuhuc zéma ic embac séséc ac yomuhuc énézéyec; Ic méñnéñ waiñ ai mema ai ic tosara soukiwa ai mema niñac ac zikima ai buña qeéncmima baec méñiguc kemma nalé horua kerec. ¹⁰Nalé ducñiyu waiñ ai imuac héla bakia migic memac niñac welen qeqe icya ai ic ionac muru mélimiyec. Wañu ai ic eneñ welen qeqe ic imi yéwéria qema eñ mélimigic lilingéyec. ¹¹Lilingéyu munguc welen qeqe mén mélimiyu ic imi imuhucyanec yéwéria qema gamu qeqe wammima eñ mélimigic lilingéyec. ¹²Lilingéyu munguc welen qeqe mén mélimiyu hatac haréwéc wañec. Wañu ic imi imuhucyanec qema séwiya mebirima séngangen nesigic keñec. ¹³Imuhuc wangic waiñ ai miñinanéñ yomuhuc zéma niñec; Dimuhuc wammañ? Nuac nañ sorocna yomi mélimañ. Ic yomi mia ehéihéi wammimu gezañ. ¹⁴Wañu ai ic ieneñ ic imi hémma eñacnec eminimma yomuhuc zégic; Ic yominéñ mia kecma ai yomuac mératéc ic wammac imuac qehumuni iwac mératécya imi neñañ mératécnina wammac. ¹⁵Imuhuc zéma nesimigic waiñ ai imuac séngangeniguc keñu imuaru qegic humuyec. Wañu waiñ ai imuac miñinanéñ dimuhuc wañ énécmimac me? ¹⁶Inéñ hama ai ic imi moczoñ unuhumuma waiñ ai imi ai ic mén énécmimac. Imuhuc zéyu ic embac ieneñ nimma yomuhuc zégic; Haka imuhucya ménda hicñiyu. ¹⁷Yesunéñ ic embac inicma yomuhuc zéyec; Imuhuc wañu kiwi ooya yomuac hénia imi némac? Mericqe ic ieneñ hoc mén héñara mema gilicic keñkeña iminéñ ama wañgoñaguc ama imuac hoc oruha wañec.^y ¹⁸Méñnéñ mén hoc imuac qahaiguc maqeyu zéñgédacmac. Wañu hoc iminéñ ic méñac qahaiguc mamac imi qototoriyu toma ésécnec wandacmac. ¹⁹Imuhuc zéyu hénac acac kiwi ic zéma hofac oo ic kiwa eneñ ac imi eñañ niñac zéyec

imi niņasarima focdac késawin̄ zé waŋgic, néŋ ic embac ionac niŋac zénén̄gina hiriyu waigic.

Takis haihaiyawac manam batuc.

²⁰Imuac ieneŋ hosuraiguc galeŋ mema baec galeŋnéŋ galeŋgémac niŋac iwac méra bawaiguc Yesu opocbiŋ zéma kic galeŋ meme ic méli énécmigic kemma ac késpedesiraguc mén̄ zéyu mihicŋiwiŋ zéma ic héla ésécnec ikocgina hoturuma galeŋ megic. ²¹Imuhuc wamma qesimima zégic; Kiwi ic, nini ninni, gi ic héla, ic séwi tanecginawac ménda héŋanzaŋ, waŋu Anutuac ac hélacnec ku énécmianzaŋ. ²²Nini Kaisawac takis mimia imi hia wawaŋawac séc me qahac? ²³Imuhuc zégic Yesunén̄ diwi qiwilingina imi niŋtegicma yomuhuc zéyec; ²⁴Soukiwa momacguc nézégic hémba, mérac irec ogic hezac? Zéyu zégic; Kaisawac. ²⁵Zégic zéyec; Kaisawac buŋa imi Kaisawac mimu. Anutuac buŋa imi Anutuac haimimu. ²⁶Imuhuc zéyu ieneŋ ic embac kicginaiguc iwac késpedesira mén̄ mihicŋimuac séc qahac waŋec. Waŋu iwac ac bakia niŋac acgina qaiyu welicégic.

Humuc igucnec qelima yacbiŋ.

²⁷Sadukaio ic ieneŋ humuc igucnec yayac imi ménda hezac zéma niŋzén̄ géaŋgic. Waŋu ionarunec tosranéŋ Yesuaru hagic. ²⁸Hama yomuhuc qesimigic; Kiwi ic Mosenén̄ kiwi yomuhuc oma nénécmiyeŋ; Ic mén̄jac daranén̄ embac mema qeli qahac kecma humuyu ic iminén̄^z iwac qawéra^a imi mema merac ic mén̄ mihicŋiyu darawac buŋa wammac. ²⁹Waŋu ama areŋa mén̄gic dac muna 7 kecgcic. Kecma walacginanéŋ embac mén̄ mema qeli qahac kecma humuyec. ³⁰Humuyu iwac andia zéma ³¹andiawac andianén̄ embac imi meyec. Waŋu imuhucyanec wamma dac muna 7 imi moczoŋ qeligina qahac kecma humudacgcic. ³²Waŋu imuac andiaiguc embac imi acguc humuyec. ³³Imuac 7 imi moczoŋ embac imi megic imuac yacyacwac naléiguc embac imi sugcina igucnec mérac iniŋa wammac? ³⁴Imuhuc zégic Yesunén̄ zéyec; Baecac hicŋisai eneŋ ic embac meamuanzu. ³⁵Waŋu ic embac ama baec hémbénaŋa hahayawac buŋahéra zéma humumia sugcina igucnec yacyawac buŋa qeénécmimia ieneŋ imi ic embac ménda meamumu. ³⁶Ieneŋ imi yacyarawac buŋa wamma Anutuac nambérac wamma kua meme uŋa ésécnec kecmu imuac muŋguc humumuac séc qahac. ³⁷Mose acguc ic hésa waiyaguc imuac suruc oma Miŋ Kewuninawac zéma Abarahamac Anutu, Isakawac Anutu, Yakopac Anutu imuhuc zéma humuc igucnec yacyac hezac imi nénézéyec.^b ³⁸Hénia imi yomuhuc; Ic embac Anutuac muru keczu imi moczoŋ kekecginaguc. Imuac niŋ Anutu

^z 20:28 Munianén̄. ^a 20:28 Embac malé. ^b 20:37 Mmh 3:6

imi ic humumia ionac Anutu qahac, néñ ic embac kekecginaguc ionac Anutu kecanzac. ³⁹Héna acac kiwi ic ionarunec tosaraneñ yomuhuc zégic; Kiwi ic, ac zézanñ imi hélacnec! ⁴⁰Wañu ieneñ iwawai ménjac mén munçuc qesimiwiñ zé niñyéwérigic.

⁴¹Wañu Yesunéñ ionac yomuhuc énézéyec; Dimuhuc ic embac eneñ Kristoac niñac Dawidiac qeli zéançu? ⁴²Legiciguc Dawidi eñeyaoc yomuhuc zéyec; Miñ Kewunéñ nuac Miñ Kewuna yomuhuc ézéyec; ⁴³Gi nuac héinaiguc tacnanec hažéchécgá hénağawac duandiaiguc qutulañgé énécmiwa guac héna titiya wammu.^c ⁴⁴Dawidinéñ Kristoac niñ Miñ Kewuna zéyec imuac dimuhuc iwac qelihéra wammac?

⁴⁵Imuhuc zémaguc ic embac moczoñ nimma kecçic kicginaiguc Yesunéñ tohotoho ichéra yomuhuc énézéyec; ⁴⁶Héna acac kiwi ic ionac niñ técgina nimma kecmu. Ieneñ imi maleku horua héima keñha wammu niñac wañançu. Wañu nénnagémba sombeñiguc yaizézé ac wañ énécmigic nimmu niñac wañançu. Wañu toçgotocgo amaiguc zéma ségiségi ariaciguc tatac eñeñaiguc tacmu niñac wañançu. ⁴⁷Ieneñ embac malé ionac iwawai imi onagicma qéçgéma ikocgina hoturu amuma zéwelecma ac horuanec zéançu imuac niñ bakiagina yéwéria énécmimac.

Embac malé ménjac seseyawac ara zéyec.

21 ¹Yesunéñ kic hima héñu soukiwa sasala he énécmimia ieneñ hama sese sokociguc sesegina haigic hiñğarec. ²Wañu imuhucyanec embac malé maqeqeya ménñéñ hama soukiwa pésiha éréhéc haiyu hiñğaru héñec. ³Hémma yomuhuc énézéyec; Hélacnec énézéwa niñgic, Embac malé maqeqeya yominéñ ic tosara onogicma kuney yanda haizac. ⁴Tosia ieneñ imi iwawai yanda he énécmiyu imuarunec mema haizu, néñ embac malé yominéñ mia kekecyawac komodia hemizac imi moczoñ mema hama haidaczac.

Ocmuñ téréyawac ara.

⁵Ic tosaraneñ ocmuñ téréya imi hémma baña howi howia kuney yanda hiabia imi zéma iwawai mezeric zerira Anutuac buğawac haigic imuac welicgéma zégic. ⁶Wañu Yesunéñ nimma yomuhuc zéyec; Nalé mén ducñiyu ocmuñ téréya hénçu imi moczoñ netec qetecgéçic hoc ménñéñ hoc ménjac qahaiguc ménda hemac.

Yéwéri hahaya imuac ara.

⁷Imuhuc zéyu qesimigic; Kiwi ic, imuhuc zézanñ duña némac naléiguc haka imuhucya hiçñimac? Wañu haka imuhucya hiçñimañ zé néma séséc walac hiçñiyu hémma niñtegicbiñ? ⁸Zégic zéyec; Ini manam batuciguc

ménda keremmu niñac técgina nimma kecmu. Ic sasalanén nuac qaciguc hama, Ni imi mia, nalé imi bec hosuru hazac, imuhuc zému, nér ménda tohomu. ⁹Yaré me qewelon yanda hicñizac zéma suruc zégic nimma zénéngina ménda hirimac. Haka imuhucya walac hicñimacac hezac, nér nalé tetecgia imi focdac ménda hamac. ¹⁰Imuhuc zéma toroqema zéyec; Baec yanda méñac ic embacnéñ baec yanda méñac ic embac ionac, héñgaleñ ama areña yanda méñac ic embacnéñ héñgaleñ ama areña yanda méñac ic embac ionac unuwiñ zéma yacmu. ¹¹Baera baera nañ yanda zéma nene béti yanda zéma hafi zepa warihaguc hicñimac. Wañu haka tosara zénér hirihiya zéma séséc yanda kuruméniguc hicñimac. ¹²Iwawai imi moczoñ ménda hicñiyunec nuac qacna niñac méraginanén énépésima yéwéri énécmima tocgotocgo amaiguc zéma hésa amaiguc onopocgic onagicma kemma ic kewu zéma baec galeñ ionac muru onopocgic nammu. ¹³Wañu haka imi mia ninzén ninzénigina zéau énécmimu niñac hicñi énécmimac. ¹⁴Imuac ini némac acnéñ nezicgé amuwiñ zéma ewa qeriginanén walac ménda niñarenégmu. ¹⁵Hénia imi mia neñ kuaginaiguc ac hai énécmima nintegic qindegic mihicñi énécmiwa onac hazécgina moczoñ ac melen énécmima iniguc tualefic wammucac séc qahac wammac. ¹⁶Wañu neñgoc mañgocgina zéma dac munahécgina zéma sac kitichécgina zéma alahécgina ienen ini hazéc ionac méraginaiguc onopocgic onarunec tosara unuhumumu. ¹⁷Wañu ic embac moczoñ ienen nuac qacna niñac hazéc wañ énécmimu. ¹⁸Wañu onac oruc zucgina mén ménda birimac.^d ¹⁹Wañu nañselimanec kecma kekec uñagina memu.

Yerusalem kisi wawañawac ara.

²⁰Wañu yaré ic ienen Yerusalem lelecgémigic hémmu imuaru ama areña yanda kisikiyoñ qemu imuac nalé imi hosuru hazac imi nindegicmu. ²¹Nalé imuaru ic embac Yuda baeciguc kecanzu imi enen baec boñaiguc néngacdacmu. Ic embac ama areña yandaiguc kecanzu imi enen waima kemmu. Ama areñ komoraiguc kecanzu imi enen ama imuaru ménda keremmu. ²²Imi mia tasé kukuac naléya, imuac niñ ogic hezac imi moczoñ nalé imuaru hélaguc wandacmac. ²³Nalé imuaru baeciguc qenzeñ manzeñ yanda hicñimac. Wañu ic embac yomi ionac muru Anutuac hazéc yanda hicñi énécmimac, imuac embac héri haihaiya zéma namu gumu énécmimu ionac muru yéwéri kunen yanda hicñi énécmimac. ²⁴Imi sou zéranén unugic humumu. Wañu énépésima kemma baera baera séc onopocgic welen qeénécmimu. Wañu Yerusalem imi ic enia ienen tizizama kecgic ic enia ionac nalé zézéya imi wañuguc tegédacmac.

^d 21:18 Hénia imi; Ewa goro ménda wammu.

Icac Naŋa hamac.

²⁵Waŋu kecma kaiwe, maso zéma ménisikilu imuaru séséc hicŋimac. Waŋu baeciguc imi ic enia ieneŋ konduŋac eŋeŋ mamaya zéma imuac temboŋanéŋ qaru aurima sicsaoc wammu. ²⁶Kurumeŋac kuhanéŋ hirimac,^e imuac niŋ ic ieneŋ iwawai baeciguc hicŋimac imi walac niŋtegicgic qiritic unumac. ²⁷Nalé imuaru mia Icac Naŋanéŋ kuha zéma edamuya yandaguc hosusuiguc mama hayu hémmu. ²⁸Haka imuhucyanéŋ hénima hicŋiyu onac angéŋ tiénécmimiawac nalé imi bec hosuru ducŋizac imuac niŋ yacma orucgina hima yacma nammu.

Fik icac séséc ac.

²⁹Imuhuc zéma Yesunéŋ séséc ac yomuhuc zéyec; Fik ic zéma ic hésa tosara hémmu. ³⁰Imuac hawa bébélacgia bec éréma séra qeyu hémma kaiwe naléya bec ducŋizac imi niŋtegicanzu. ³¹Imuhucyanec haka imuhucya imuhucya hicŋima keŋu hémmuiguc Anutuac héŋgaleŋ ama areŋa yanda imi hosuru hazac imi niŋtegicmu. ³²Ni hélacnec énézéwa niŋgic; Nalé yomuac hicŋisai imi ménda qahac waŋgicnec iwawai imi moczoŋ hélaguc wandacmac. ³³Baec kurumeŋ imi aulangéma qahac wammac. Waŋu nuac ackuazécna imi ménda qahac wammac.

³⁴Ini eŋaoc técgina nimma kecmu. Qahac waŋu iwawaigina sicsaoc gilima doku seli nema kecgic kekecac ewa goronéŋ hélanŋi énécmiyu ménda nimmanec kecgic nalé imi élanzaŋnec haénécmimac. ³⁵Nalé imi mia baec séc ic embac moczoŋ yanda ionac muru bétac ésécnec ménda niŋgicnec ha énépésimac. ³⁶Imuac ini imi haka focdac hicŋi énécmimac moczoŋ yanda imuarunec efefianec qizizigéma kemma Icac Naŋa iwac kiwaiguc nammuc séc nalé séc zéwelecma zenzeŋ qeli qeli kecmu.

³⁷Waŋu Yesunéŋ kaiwe séc ocmuŋ téréyaiguc emma ackuazéc ku énécmima siŋiya séc Oliwa baec boŋaiguc emma kecaŋec. ³⁸Imuhuc waŋu ic embac moczoŋ yanda ackuazécya nimbiŋ zé siŋunec focdac ocmuŋ téréyaiguc emma iwac muru haréaŋgic.

Yudanéŋ Yesu qehumuwiŋ zé ac saŋa zéyec.

22 ¹Saméŋ yisya qahac imuac kendoŋ, qara ménŋ nagu sacyaguc ogicogira imuac kendoŋ zéaŋzu imi hosuru hayec. ²Hofac oo ic kiwa éréhécgina^f zéma hénac acac kiwi ic ieneŋ ic embac ionac zénéŋgina hiriyec imuac hénac dimuhuciguc Yesu qewiŋ zéma eminiŋgic. ³Waŋu Biria miŋinanéŋ tohotoho ic 12 ionarunec ménŋ qara Yuda Karioto iwac

^e **21:26** Becnec ic embac eneŋ ménisikilu imi uŋaginaguc zéma niŋzéŋgéigic. ^f **22:2** Ménŋ imi Roma ic kewunéŋ zéyu naŋu, ménŋ imi hofac oo ic eneŋ hakagina méndacma sumbic néma kumugic naŋec.

qeriaiguc hingarec. ⁴Hingaru Yudanén hofac oo ic kiwa éréhécgina zéma ocmuñ téréyawac awiawi ic ionac kiwa hécgina ionac muru kemma dimuhuciguc méraginaiguc Yesu opocmañ zéma eminingic. ⁵Wañu ienen ségiségi wamma soukiwa mimu niñac acgina zikigic. ⁶Zikigic Yudanén ewa momac wamma ic embac Yesuguc ménda kecmu imuaru Yesu méraginaiguc opocmañ zé nalé hiawac mambéc kerec.

Yesunén tohotoho ichéra iniguc tacma nene negic.

⁷Wañu samén yisya qahac imuac kendon hayec. Hayu kendon imuaru nagu sacyaguc ogicogira imuac kendon niñac rama qemuac heyec. ⁸Yesunén Petero zéma Yohane méli érécmima yomuhuc érézéyec; Kemma neñañ niñ nagu sacyaguc ogicogira kendon imuac nene ohaihai wañic newiñ. ⁹Zéyu qesimiyoc; Ama dimuaru ohaihai wambicac ninzañ? ¹⁰Qesiyic zéyec; Ninzaoc, iri ama areña yanda kereñic ic méñnéñ kewuciguc doku hima huama hamac. Hayu iguc ewagic amuma méndacmima kemma ama i emmac imuaru emmaoc. ¹¹Emma ama miñina yomuhuc ézémaoc; Kiwi icnéñ guac yomuhuc zézac; Ni tohotoho ic hécna iniguc ama qeria dimuaru nagu sacyaguc ogicogira imuac nene newiñ? ¹²Imuhuc zéyic inén ama qeria kunen yanda mén qacyaiguc tatara imi lémbécma arengégic hezac imi érézéyu hémma imuaru ohaihai wammaoc. ¹³Imuhuc zéyu ieren waima kemma zéyec séc mihicñjima nagu sacyaguc ogicogira kendon imuac nene ohaihai wañoc.

Miñ Kewuac samén téréya.

¹⁴Nalé wañu Yesu imi imuaru emma nene newiñ zé taru Yesuac Méliméli ic 12 ienen i guc momacnec tacgic. ¹⁵Tacgic Yesunén yomuhuc énézéyec; Ni qenzen manzen imi ménda mihicñjimanec nagu sacyaguc ogicogirawac kendon yomuac nene iniguc momacnec nemañ zé imuac ewa ewa wamma kerí. ¹⁶Zéwa niñgic; Ni nene yomi muñguc ménda nemanec nagu sacyaguc ogicogira imuac kendon imi ou Anutuac héncaleñ ama areña yandaiguc hélaguc wammac. ¹⁷Imuhuc zéma sokoc mema ewa hia ac zéma énézéyec; Sokoc yomi mema momacnec amuma negic. ¹⁸Ni énézéwa niñgic; Degucmuacnec ni iwawai wañic ic imuarunec hicñihicñiya imi muñguc ménda nemanec kecba Anutuac héncaleñ ama areña yanda imi hamac. ¹⁹Imuhuc zéma muñguc samén mema ewa hia ac zéma méndemma énécmima yomuhuc énézéyec; Yomi nuac séwi busuna, onac wai énécmimia, ini ni niñqeli némma haka yomi wammu. ²⁰Samén imi nemaguc imuac andiaiguc inén sokoc imi imuhucyanec mema yomuhuc zéyec; Sokoc yomi sisipac ac qelia nuac sacnéñ memeya, onac qocgé énécmimia. ²¹Wañu hénigic, ni andé numac iwac méria imi niguc momacnec zae yomuac qahaiguc haiyu hezac. ²²Icac Naña imi héná zétécgéyec séc kemmac, néñ ni andé numac ic imi saecyaguc.

²³ Imuhuc zéyu ieney enjaocnec qesiamugic; Mérénén haka imuhucya wammac?

Séwi eneyac tualefic ac.

²⁴ Ac imuhuc zéma sugina igucnec mérénén kuneygina keczac zéma tualefic emigic. ²⁵ Imuhuc waŋgic Yesunén zéyec; Ic enia ionac ic kewu ieney ic embac hécgina énépésima kewu waŋ énécmianzu. Waŋu ic tosara ai memeac qac buŋa ginagucnéŋ siŋginawac galeŋgé énécmima enaŋ méra énécmimiawac ic zéamuanzu. ²⁶ Waŋu ini imi imuhuc qahac. Kuney ginanéŋ ai merac ésécnec kecmu. Galeŋginanéŋ welen qeque ic ésécnec wamma kecmu. ²⁷ Mérénén kuney wanzac? Tacma nene nezac imi me namma welen qeénécmizac imi? Tacma nezac iminéŋ kuney wanzac. Néŋ ni you suginaiguc nammanec welen qeénécmizua. ²⁸ Ini imi ala batuc naléna imuaru nalé séc ménda wainémma niguc kecanzu. ²⁹ Nuac Maŋgocnanén héngaleŋ ama areŋa yanda imi nuac muru wainéŋec ésécnec ni imuhucyanec onac muru imi wai énécmizua. ³⁰ Nuac héngaleŋ ama areŋa yandaiguc kecma nuac zaeiguc lelecgéma tacma nene nema tatic adamuyaguc imuaru tacma Israelac kisic areŋhéra 12 imi héngaleŋ waŋ énécmimu niŋac imi onac wai énécmizua.

Yesuac tohotoho ichéra ieney manam batuciguc emmuac heyec.

³¹ Simon, Simon, Biria miŋinanén padi gorosoŋa ésécnec ini hitacgé énécmimaŋ zé qesinéŋzac. ³² Waŋu ni guac niŋ wamma guac ninzéŋ ninzéŋga imi ménda sélécgémac niŋac Anutu zéwelec mizua. Imuac ewaga melemma hawésémaŋ nalé imuaru guac ninzéŋ ninzéŋ dac munahécgá imi meseli énécmiwésémaŋ. ³³ Imuhuc zéyu inén yomuhuc melemma zéyec; Miŋ Kewuna, hésa ama zéma humuciguc kenna giguc momacnec kemmaŋ zé efizua. ³⁴ Zéyu zéyec; Petero gézéwa ninna, deguc kuruc ménda qarunec gi niŋnéŋzaŋ imi hatac haréwéc qaecgéwésémaŋ.

Soukiwa gésé zéma gésé yanda zéma sou.

³⁵ Imuhuc zéma yomuhuc énézéyec; Ni becneŋ ini soukiwa gésé zéma gésé yanda zéma hena usu qahac méli énécmiwa keŋaŋgic. Waŋu nalé imuaru iwawai méŋ niŋac hocma météqététaŋ waŋgic me qahac? Imuhuc qesiyu, Qahac! zégic. ³⁶ Waŋu degucmuacnec soukiwa gésé imi mema kemmu, gésé yanda imi momacnec, waŋu sougina qahac imi eney malekugina haima soukiwaya mema sou boŋ memu.⁸ ³⁷ Ni énézéwa niŋgic, ac tosara nuac niŋ ogic hezac imi naléya bec hama héizac

⁸ **22:36** Soukiwa gésé, zéma gésé yanda zéma sou; Imuhucya imi yéwéri mihicŋiwu niŋac késama keŋha waŋaŋgic. Yesunén yéwéri hahayawac técgina nimma keŋha wammu niŋac imuhuc ac waŋ énécmiyec.

imuac niñac ménj yomuhuc ogic hezac imi nuac kekecnaiguc deguc héla héimacac hezac; Biria meme ic qétégina olongic imuaru i momacnec olommigic. ³⁸Imuhuc zéyu ieneñ yomuhuc zégic; Miñ Kewunina, you sou éréhéc hezac. Imuhuc zégic, Yesunénj, Imi hia, sécgézac, zéyec.

Yesu zéwelec ai meyec.

³⁹Yesunénj hingacma wañañec ésécnec oliwa ic boñañguc kerju tohotoho ichéra enej acguc méndacmigic. ⁴⁰Imuaru kereñdacma inénj yomuhuc énézéyec; Ini manam batuciguc ménda keremmu niñac zéwelecma. ⁴¹Imuhuc zéma wai énécmima hoc giligic kembac imuac séc lakec zézé kemma simiñ héima zéwelerec. ⁴²Zéwelecma yomuhuc zéyec; Mañgoc, guac ewa siñ hezaciguc, sokoc yomi nuagicna kemmac.^h Wañu nuac siña qahac, néñ guac siña selimac. ⁴³Imuhuc zéweleru kua meme uñanénj kurumenj igucnec iwac muru wininima meselimiyec. ⁴⁴Yesunénj qeri yéwéc kunenj yanda mihicñima ewaya moczoñnec zéweleru néñgécy a imi sacnéñ baeciguc téñgac téñgac mazac tanec wañec.ⁱ ⁴⁵Wañu inénj zéwelec igucnec yacma tohotoho ichéra ionac muru kemma iniru ieneñ imi ewa biricgina niñac gaugina hegic. ⁴⁶Wañu Yesunénj énézéyec; Dimuhuc niñac gaugina hezu? Manambatuciguc ménda keremmu niñac yacma zéwelecma.

Yesu késa dérécgéma wagicma keñgic.

⁴⁷Imuhuc zémanec nañu ic tuñ ménj hagic. Wañu 12 ionac sugina igucnec ménj qara Yuda inénj wéséginaiguc walac walac hayu tosara méndacma hagic. Wañu Yudanénj Yesu kiric nemimañ zé hosuru hayec. ⁴⁸Hayu Yesunénj yomuhuc ézéyec; Yuda, gi kiric nenémma andé nuzañ? ⁴⁹Wañu tosara Yesuac maréñaiguc néwéc néwéc nangic imi enej néma haka hicñimac imi héñtegicma Yesu qesimigic; Miñ Kewunina nini sounénj unuwiñ? ⁵⁰Imuhuc zéma sugina igucnec ménñénj hofac oo ic kiwa ménjac welen qeqe ic ménj sounénj qema gezawa héíyaiguc imi qeriru mayec. ⁵¹Mayu Yesunénj énézéyec; Waigic, haka imi muñguc ménda wammu. Imuhuc zéma gezawa mérianénj osima mehiarumiyec. ⁵²Imuhuc wamma Yesunénj hofac oo ic kiwa éréhécgina zéma ocmuñ téréyawac awiawi ic ionac galengina zéma galenj tosara eñeya késawiñ zé hagic ionac yomuhuc énézéyec; Ini kaiziliwenj ic ménjac késaanzu ésécnec sou qarucginaguc hazu? ⁵³Ni naléya naléya iniguc ocmuñ téréyaiguc keru nalé imuaru ini méragina ménda suluma nosigic. Wañu deguc imi siñi tunumañac miñina zéma onac nalé wanzac.

Peteronénj ménda ninzua zéma Yesu qaecgé miyec.

⁵⁴Wañu ieneñ Yesu késama wagicma hofac oo ic eñeñawac amaiguc kereñgic. Wañu Peteronénj lakecnec méndac énécmima keñec. ⁵⁵Wañu

^h 22:42 Sokoc yomi qenzej manzejac sokoc. ⁱ 22:44 Kembra 43,44 imi kiwi méranénj ooya tosaraiguc ménda hezac.

ic embac enej somberj deminaguc imuac namunaguc geric higic zeyu lelecgéma tacgic Petero imuhucyanec sugcinaiguc tarec. ⁵⁶Taru welen qeqe embac serañ mējnēj Peteronēj geric bélaña hémma taru hēnsosolima ézéyec; Ic yomi acguc i guc momacnec kecajēc. ⁵⁷Imuhuc zéyu Peteronēj qaecgéma zéyec; Embac, ni ic imi ménda nimmizua. ⁵⁸Nalé ménda horuyu ic mējnēj ic imi hémma zéyec; Gi imi imuhucyanec tuñ imuarunec. Imuhuc zéyu Peteronēj melemma zéyec; Ic ala, ni qahac! ⁵⁹Wañu kaiwe kiwa momacguc éséc keñu, ic mējnēj ewa éréhéc ménda wamma zéseliyec; Ic yomi Galilaia ic, imuac niñ yominēj hélacnec i guc kecajēc. ⁶⁰Imuhuc zéyu Peteronēj yomuhuc zéyec; Ic ala, néma ac zézan? Ni imi acga ménda niñacgézua. Imuhuc zémanec nañu nalé imuaru kuruc qarec. ⁶¹Qaru Yesunēj lilingéma hēñu Petero imi Miñ Kewunēj, Kuruc ménda qarunec gi ni hatac haréwéc qaecgé némbésémañ, zéma zéyec Miñ Kewuac ara imi niñqeliyec. ⁶²Wañu inēj sénganjeniguc hiñgacma siac howuc howuc siarec.

⁶³Wañu galeñ mema kecgcic ienenj Yesu zédesimima qegic. ⁶⁴Qema iwac kiwa osoma yomuhuc qesimigic; Gi Anutuac tiliñ tiliñ ic keczaniguc mérénēj guzac imi zéhicñina. ⁶⁵Wañu imi sac qahac, ac tosara sasala zéma zébirimigic.

Qeriwac galeñ ienenj Yesuac ara zégésima qesimigic.

⁶⁶Ama gianjiyu ic embac ionac qeriwac galeñ, hofac oo ic kiwa éréhéc zéma hēna acac kiwi ic ienenj azoroma énézégic Yesu wagicma kaunsol ionac muru emma opocgic nañec. ⁶⁷Nañu qesimima zégic; Gi Kristo wanzañiguc nénézéna ninni. Imuhuc zégic melemma zéyec; Zéwa ménda niñzēngému. ⁶⁸Wañu neñ qesiéncmiwa ini kileñ ménda melemma zému. ⁶⁹Wañu degucmuacnec Icac Naña iminēj Kuc miñina Anutuac héiyaiguc tacmac. ⁷⁰Imuhuc zéyu moczoñ qesimima zégic; Imuhuc wañu gi imi Anutuac Naña? Zégic zéyec; Enej mia ni imi mia zézu. ⁷¹Imuhuc zéyu ienenj yomuhuc zégic; Némac niñ nini héipuc ac mén niñac hochoc ai mewiñ? Nini neñaoc kuaya igucnec nindacziñ.

Ic kewu Pilatonēj Yesuac hénia nimmañ zé zéqesi wammiyec.

23 ¹Imuhuc zéma ic embac moczoñ yacma Pilatoac muru Yesu wagicma keñgic. ²Kemma késpedesira zéhicñimima yomuhuc zégic; Nini ic yomi hénni, nonac ic embac ikoc wañ énécmima Kaisawac takis ménda miwiñ niñac qetali nénécmima eñeya niñac ic kewu Kristo zéanzac. ³Imuhuc zégic Pilatonēj Yesu yomuhuc qesimiyec; Gi Yuda ic ionac ic kewu wanzañ? Imuhuc qesiyu yomuhuc melemma zéyec; Geñgaoc zézan. ⁴Pilatonēj Hofac oo ic kiwa éréhécgina zéma tuñ imi énézéyec; Ni hémba ic yomi késpedesira qahac wanzac. ⁵Imuhuc zéyu tuñ ienenj muñguc yanda seliseli wamma zégic; Inēj Yuda baec séc ac imi

ku énécmima ic embac qerigina netuanzac. Imuhuc wamma Galilaia baeciguc hénima hama hama you hazac.

Yesu wagicma ic kewu Herodeac muru kenjic.

⁶Imuhuc zégic nimma Pilatonénj Ic imi Galilaia ic me qahac imuac qesiniyec. ⁷Qesinimma Yesu imi Herodeac hénjgaleñ baec igucnec imi niñasarima Herodeac' muru méliyec. Wañu nalé imuaru Herodenénj Yerusalem hama tarec. ⁸Herodenénj iwac buña nimma nalé horua ic imi hémma haka baec icnéñ ménda memeya ménj meyu hémmanj zé ic imi mihicñimanj zé wañajec. Imuac niñ Yesu hémma ségiségi yanda wañec. ⁹Wañu qesiqesi sasala wammiyec. Néñ Yesunénj ac ménj ménda melejmiyec. ¹⁰Wañu hofac oo ic kiwa éréhécgina zéma hénac acac kiwi ic ieneñ namma ac geriwiguc zéma acnéñ qatémigic. ¹¹Herodenénj eneya yaré ic iniguc Yesu memamima zédesi wammima maleku hiabia asac asaria héimima Pilatoac muru melemma mélimiyu kenjic. ¹²Herode zéma Pilato iereñ becneñ hazéc wañamuma ekac ekac kecañoc. Wañu nalé imuaru ai imuhuc nañgé amuma mema ala wañoc.

Yesu zétecgégic humucac buña wañec.

¹³Wañu Pilatonénj ic embac ionac hofac oo ic kiwa éréhécgina zéma galeñ hécgina zéma ic embac tocgé énécmiyec. ¹⁴Tocgo énécmima yomuhuc zéyec; Ini ic yomuac niñac ic embac qerigina netuanzac zéma wagicma hagic. Ni kicginaiguc qesinimma niñgésima kápésic ménj ara imuac sécyá ménda mihicñizua. ¹⁵Qahac téngénj, Herode imuhucyanec ara nimma muñguc mélimiyu wagicma hagic. Niñzu haka inénj wañec imi humucac sécyá qahac. ¹⁶Imuac qemindiñi wammima hulacmiwa mama kemmac. ¹⁷(Kendonj séc hésa ic ménj hulac énécmimacac heyec imuac mia imuhuc zéyec.) ¹⁸Imuhuc zéyu tuñ enej momacnec qacma yomuhuc zégic; Ic imi qahac wammac. Wañu iwac tasia Baraba hulacmina nonac muru mayu. ¹⁹Baraba imi becneñ ama areña yanda imuaru gawamanj hazéc wammima yaré yanda mihicñigic imuac suraiguc ic ménj humuyec imuac niñac késama hésa amaiguc haigic tarec. ²⁰Wañu Pilatonénj Yesu hulacmimanj zé ac muñguc énézéyec. ²¹Wañu ieneñ qacmanec namma yomuhuc zégic; Ic hénjgeña wéndaraiguc qena humuyu! Ic hénjgeña wéndaraiguc qena humuyu! ²²Wañu Pilatonénj muñguc yomuhuc zéyu hatac haréwéc wañec; Ic yomi néma kápésic wañec? Ni imi kápésic humucac sécyá ménj ménda mihicñizua. Imuac qemindiñi wammima hulacmiwa mama kemmac. ²³Imuhuc zéyu ieneñ muñguc yanda kucnec qacma ic hénjgeña wéndaraiguc qemu niñac hinocgéma selianec welecma zéseligic. ²⁴Imuhuc wañgic Pilatonénj

zéqacfen acgina imi niñénécimu niñac zétecgéyec. ²⁵ Wañu ic embac ieneñ ic mén becneñ ic embac hinocgé énécmima ac qeqetali wamma ic mén qehumuyu hésa amaiguc opocgic tarec imuac welecgcic imuac niñ Pilatonén ewa siñgina tohoma ic imi hulacmiyec.

Yesu ic hénggeña wéndaraiguc biriñnéñ qegic.

²⁶ Wañu Roma ic ieneñ Yesu wagicma keñgic. Kemma hénaiñguc ic mén qara Simon Kirene^k imi ama areñ méñunec haréyu mihicñjima késama ic hénggeña wéndara huayaiguc haigic huama Yesu méndacma keñec. ²⁷ Wañu ic embac tuñ yanda méndacma keñgic. Wañu suginaiguc embac sasala ieneñ Yesuac niñac zésiañ wamma méndacma keñgic. ²⁸ Wañu Yesunén ionac muru liliñgéma énézéyec; Yerusalemac bérachéra ini nuac niñ qahac, néñ eñañ niñac zéma eñañ nambérac hécgina ionac niñac wamma siacmu. ²⁹ Héñgic, nalé biria hayu ic embac ieneñ yomuhuc zému; Embac héfiña zéma embac merac ménda memeya, merac namu ménda gumugumuya ieneñ efima ségiségi wammu. ³⁰ Wañu nalé imuaru ic embac ieneñ baec boña hémma nonac qacninaiguc bacgéma mana zému. Wañu baec hénggeñ hénggeña hémma mama nini hoturu nénécmima zému. ³¹ Ic hésa téñgiñ téñgiña nuac haka imuhucya wañ nénzuiguc ic hésa humumia onac imi haka dimuhucya hicñjimañ?

³² Wañu nalé imuaru biria meme ic éréhéc humucac buña zétecgé érécmigic Yesuguc momacneñ onagicma keñgic. ³³ Wañu baec qara mén Orucsic imuaru keremma imuaru Yesu ic hénggeña wéndaraiguc biriñnéñ qema biria meme ic éréhéc imuhucyanec biriñnéñ urugic mén Yesuac héiyaiguc mén kanayaiguc nañoc. ³⁴ Wañu Yesunén yomuhuc zéma zéwelereñ; Mañgoc, ieneñ imi eñaoc néma haka wanzu imi ménda niñtegiczu imuac képésicgina waina. Wañu téñgiñ ic ieneñ sumbic néma Yesuac malekuya imi méndémma késagic. ³⁵ Wañu ic embac ieneñ hémma nañgic. Wañu Yuda ic galengina ieneñ acguc imi Yesu zédesi wammima yomuhuc zégic; Ic imi ic tosara añañgén tiénécmiyec, wañu ic imi Anutuac buña qemimia Kristo wanzaciguc eñeyaoc añañgén tiamuma mawacneñ. ³⁶ Wañu yaré ic ieneñ imuhucyanec kemma yomuhuc zédesimima wañ howuraguc migic; ³⁷ Gi Yuda ic ionac ic kewu keczañguc gi kekecga añañgén tima mana. ³⁸ Wañu iwac orucya hanecgeña iguc ou kiwi mén yomuhuc oma qegic nañec; Yuda ic ionac ic kewu.

³⁹ Wañu biria meme ic urugic nañoc iorarunec méñnéñ yomuhuc zéma Yesu ac geriwañguc zémiyec; Gi Kristo qahac me? Geñga zéma norac kekecnina imi añañgén tinénécmina. ⁴⁰ Wañu biria meme méñnéñ qetalimima yomuhuc ac zémiyec; Gi imi humucac buña bakia séc momacguc imuhucya zétecgé géñgic. Wañu Anutuac zénéñga ménda

^k 23:26 Kirene ic Simon.

hirizac? ⁴¹ Wañu niri imi haka wañic imuac bakia sécnira mezic, imuac sécgézac néñ ic yominén haka biria mén ménda wañec. ⁴² Inén imuhuc zéma Yesu yomuhuc ézéyec; Yesu, gi guac hénngalen ama areña yandaiguc kemma nidac imuhucya niñnémbésémañ. ⁴³ Imuhuc zéyu Yesunén yomuhuc melemma zéyec; Ni hélacnec gézéwa ninna, deguc gi niguc baec hafi zepaya qahac imuaru kemma kecbic.

⁴⁴ Wañu kaiwe kiwa imi gau komoc wañec, néñ kaiwe imi siñi dénggéyec. Wañu baec séc siñinén hoturumanec keru maria 3 kilok wañu tecgéyec. ⁴⁵ Wañu ocmuñ téréya qeriaiguc maleku horua nañec imi namuñ igucnec zuracgéyec. ⁴⁶ Yesunén kucnec qacma yomuhuc zéyec; Mangoc nuac uñana guac méragaguc haizua. Wañu imuhuc zéyu uñaya waimiyec. ⁴⁷ Wañu yaré ic 100 ionac galengina iminén haka imi hémma Anutu mepésimima yomuhuc zéyec; Ic yomi hélacnec ic solaña kerec. ⁴⁸ Ic embac héipuc wamma hémbiñ zé hagic ienén imuhucyanec haka imuhuc hiciñyu hémma ewa biric wamma tétécgina qema lilingéma keñgic. ⁴⁹ Ic tosara Yesuac niñénécmimia zéma embac tosara Galilaianec Yesu méndacma hagic imi momacnec lakecnec namma haka imi héndacgic.

Yesu kicsuañiguc haigic.

⁵⁰ Wañu luae ic solaña mén qara Yosefe¹ kerec. Inén Yuda ic ionac ac gésigési ic kaunsol ionarunec. ⁵¹ (Wañu ic iminén Yesuac ara zégic nalé imuaru oaec ménda zéénécmiyec.) Inén mia Yuda baec Arimataia ama areñ yanda imuac miñina. Wañu Anutuac hénngalen ama areña yandawac mambéc kecañec. ⁵² Wañu inén Pilatoac muru kemma Yesuac qamoc memañ zé welerec. ⁵³ Wañu kemma qamora metecgéma maleku qara lineñ iminén osoma mema kemma baña kifaña ésé oraragic qamoc mén ménda haigic qelianec heyec imuaru haiyec. ⁵⁴ Wañu nalé imi Neñgoc, Sabatawac zéréñqéréñ naléya, Wañu Sabata imi bec hénimañ zé wañec.^m ⁵⁵ Wañu embac tosara Galilaia baec igucnec Yesuguc momacnec hagic ienén méndacma kemma kifaña imi zéma qamocya dimuhuc haiyec imi hénngic. ⁵⁶ Hémma lilingéma kemma haléc héméña hiabia zéma iwawai héméña hiabia imi mehaihai wandacmaguc hénac ac tohoma Sabatawac tac niñgic.

Yesu humuc igucnec qelima yarec.

24 ¹ Sabata nalé tecgéyu ama siñima gianjiyu Sonda wañec. Wañu embac enen giangiaña igucgen séwi haléc héméñaguc hiabia bec mutulanégic heyec imi mema kic suañiguc keñgic. ² Kemma hénngic

¹ 23:50 Yosefe, Arimataia ama igucnec. ^m 23:54 Sabata imi Neñgociguc kaiwe hiñgacmañ zé wañu hénima Sondagie maria wañu tecgéanzac.

hoc yanda imi kifaŋa igucnec qiliqililiŋ géyawac heyec. ³Heyu emma héŋgic Miŋ Kewu Yesuac qamoc imi ménda heyu hocgic. ⁴Hocma ewa goro wammanec naŋgic. Waŋu ninzu, ic éréhécnéŋ maleku lalacalac edamuyaguc héima qéhéréŋginaiguc élanzaŋnec naŋic iricgic. ⁵Iricma embac eneŋ zénéŋgina hiriyu sicgé érécmima musugina baeciguc mema magic. Waŋu ic éréhécnec ierenŋ yomuhuc zéyoc; Némac niŋ ic kekecyaguc imi ic humumia ionac sugcinaiguc mihicŋiwiŋ zé wanzu? ⁶Inéŋ you qahac, néŋ humuc igucnec meqelimiyu yaczac. Inéŋ Galilaia baeciguc kerec nalé imuaru dimuhuc énézéyec imi niŋyacgému. ⁷Inéŋ mia yomuhuc énézéyec; Icac Naŋa imi biria meme ic ionac méraginaiguc opocgic ic héŋgeŋa wéndaraiguc qegic ai meme haréwéc waŋu kilen muŋguc yacmacac hezac. ⁸Imuhuc zéyu ieneŋ Yesuac ackuažéc imi niŋqeligic. ⁹Niŋqelima kicsuaŋ imi waima liliŋgéma kemma iwawai imi moczoŋ Yesuac Méliméli ic 11 zéma ic embac tosara énéžédacgic. ¹⁰Waŋu Yesuac Méliméli ic ac imi énéžégic embac ionac qacgina imi yomuhuc; Makdala Maria, Yoana, Yakoboac neŋgocya Maria zéma embac tosara. ¹¹Imuhuc zégic Yesuac Méliméli ic ieneŋ niŋgic ac ewa sohoŋa ésécnec waŋu ménda niŋžéŋgégic. ¹²Waŋu Peteronéŋ yacma kicsuaŋiguc usuŋnec kemma lolocgéma kifaŋaiguc kiwa hima héŋu lineŋ maleku sac heyec. Waŋu iwawai hicŋiyec imuac qerianeŋ niŋgumbi niŋguŋ wamma liliŋgéma keŋec.

¹³Waŋu ninzu, tohotoho ic ionarunec éréhécnéŋ Emmausi ama areŋ komoraiguc kembicac zé keŋoc. Waŋu ama imi Yerusalemnec 11 kilomitawac séc. ¹⁴Waŋu iereŋ imi haka hicŋiyec imuac ac suruc imi moczoŋ wammanec wamma keŋoc. ¹⁵Imuhuc ac suruc eminiŋ wammanec keŋic Yesunéŋ hosucgiraiguc keŋu momacnec keŋgic. ¹⁶Waŋu kicgira imi ménda béréŋgéyu ménda héŋtegiroc. ¹⁷Waŋu Yesunéŋ yomuhuc qesiérécmiyec; Iri héná kemma ekawu suruc zékeŋ zéha wanzaoc imi némac surucyawac wanzaoc? Imuhuc zéyu iereŋ ewa biric kikic wamma naŋoc. ¹⁸Namma iorarunec mén qara Keleopa inéŋ melemma yomuhuc zéyec; Yerusalemnec kecma suraiguc haka hicŋiyec imi ic enia gi momacguc sac ménda niŋzaŋ? ¹⁹Zéyu zéyec; Imi némac haka? Zéyu melemma zéyec; Nazarete ic Yesuac suruc mia, inéŋ Anutuac kiwaiguc zéma ic embac ionac kicginaiguc kua meme ic kerec. Waŋu zézéya zéma wawaŋa imi kuha yandaguc waŋec. ²⁰Neŋaŋ hofac oo ic kiwa éréhécnina zéma galeŋ hécnina ieneŋ humucac buŋa opocgic ic héŋgeŋa wéndaraiguc qegic humuyec. ²¹Nini imi ic iminéŋ Israel doenina menénécmmiac niŋac mambéc kerinŋ. Imi sac qahac, haka imi hicŋiyecac deguc ai meme haréwéc wanzaoc. ²²Waŋu sucninaiguc embac tosara ieneŋ meauri nénécmigic. Ieneŋ siŋunec yanda kicsuaŋiguc keŋgic. ²³Kemma iwac qamora imi ménda mihicŋima hocma hama zégicnéŋ; Kua meme uŋanéŋ hicŋi énécmiyic iricgic. ²⁴Imi sac qahac alahécnina

tosaranén kicsuaniguc kemma embac enej zégic ésécnec heyu hénigic, néj Yesu ménda mihicnigic. ²⁵Imuhuc zéyic nimma Yesunén yomuhuc zéyec; Ewagira qahac, qerigira makikia wañu iri Anutuac tilin tilin ic ionac zézéya imi ninzénigéwic zé ewa qerigiranén ésén ésén wanzac. ²⁶Kristonén ejeya edamuyaiguc keremmac niñ qenzen manzen imuhucya mihicnimacac hezac imi iri ménda ninzaoc? ²⁷Imuhuc zéma Moseac kiwi igucnec hénima Anutuac tilin tilin ic ionac kiwi moczon mema ejeya niñac kiwi téreyaiguc ogic heyec imi moczon zéasari érécmiyeec.

²⁸Wañu ama areña imuac wamma keñoc imuaru kendaric Yesunén ama areña imi ogicma kemman zé wañec. ²⁹Wañu ieren seliseli wamma yomuhuc qesimiyoc; Kaiwe sima hingaru ama bec siñiman zé wanzac imuac niriguc momacnec tacbiñ. Imuhuc zéyic momacnec tacbiñ zé iriguc ejec. ³⁰Wañu ic iriguc momacnec nene neman zé tacma samén mén mema ewa hia ac zéma mésémma érécmiyeec. ³¹Érécmiyu kicgira béréngéyu Yesu imi héntegirc. Héntegicma hényic aulangéyec. ³²Aulangéyu ieren yomuhuc zéyoc; Hénaiguc ackuazéc nérézéma kiwi téreya zéasari nérécmiyu ewa qerinira zeyec. ³³Imuhuc zéma nalé sosola qahac yacma munguc Yerusalem lilingéma keñoc. Kemma iniric Yesuac Méliméli ic 11 zéma ic embac tosara iniguc tocgéma tackecgic. ³⁴Tacma yomuhuc zégic; Imi hélacnec! Miñ Kewuninanén qelima yacma Simon mihicni miyec. ³⁵Imuhuc zégic ic éréhéc ieren hénaiguc iwawai hicni érécmiyeec imuac suruc zéma Yesu samén qésémma érécmiyu dimuhuc héntegirc imuac suruc énézéyoc.

³⁶Ienen ac imi zémanec tacgic Yesu ejeyaoc sugcinaiguc hicnima namma zéyec; Onac muru luae hemac. ³⁷Imuhuc zéyu ienen aurigic zénéngina hiriyu uña mén hénziñ zéma niñgic. ³⁸Wañu Yesunén énézéyec; Némac niñ zénéngina hiriyu, ewa qeriginanén ewa éréhéc wanzu? ³⁹Nuac mérana zéma hénana hémma néntegicgic. Méraginanén ni nosinimma néngic, uña imi séwi busu zéma sira qahac, néj ni iminaguc. ⁴⁰Ac imuhuc zéma méria zéma hénaya énézéyu héndacgic. ⁴¹Hémma ségiségi kileñ yanda wañgic. Wañu ségiséginén sécgé énécmiyu méngucnec ewa éréhéc wañgic. Imuhuc wañgic Yesunén nene tosara taczac me qahac zéma qesiénécmiyeec. ⁴²Imuhuc zéyu lambéc kembrañ mén zezeya momacguc migic. ⁴³Wañu mima hémma nañgicnec kicginaiguc mema neyec.

⁴⁴Nema toroqema yomuhuc zéyec; Ac yominén mia ni iniguc keri nalé imuaru énézéyi ac imi mia; Moseac kiwi zéma kua meme ic ionac kiwi zéma Legiciguc nuac niñ ogic hezac imi moczon héla wammacac hezac. ⁴⁵Imuhuc zéma ewa qerigina naguya auénécmima kiwi téreya ku énécmiyu niñsarigic. ⁴⁶Wañu inén toroqema zéyec; Mén imi yomuhuc ooyawac hezac; Imuhucyanec Kristonén qenzen manzen nimma ai meme haréwéc wañu humuc igucnec yacmacac hezac. ⁴⁷Wañu Yesuac qaraiguc

ewa qerigina melengic késpedescina zuac énécmimac imuac buṇa suruc hiabia imi Yerusalem igucnec hénima baera baera zésai énécmigic nimmu imi moczoṇ ogic hezac. ⁴⁸Waṇu ini imi haka moczoṇ yanda imuac héipuc ic wanṣu. ⁴⁹Héngic, ni Maṇgocnanéṇ ac ziki énécmiyec imi" onac mélimaṇ. Imuac ini kuc yanda ounec mama hoturu énécmimac nalé sura imuac séc ama areṇa yanda yomuaru kecgc.

⁵⁰Yesunéṇ énépésima Betania baeciguc kemma méria meyu eṇu mozoc ac énézéyec. ⁵¹Mozoc ac zémanec naṇu sugcina igucnec wagicma kurumeniguc eṇec. ⁵²Waṇu ieneṇ i mepésima ségiségi yanda wamma Yerusalem lilingéma keṇgc. ⁵³Kemma nalé séc ocmuṇ téréyaiguc kecma Anutu mepésimigic.

ⁿ 24:49 Uṇa téréyawac imuhuc zéyec.

Yohane

Ackuazécyanéñ séwi busuguc hicñiyec.

1 ¹Nalé Hénihéniaiguc ackuazéc iminéñ kerec. Wañu ackuazéc iminéñ Anutuguc kerec. Wañu ackuazéc iminéñ Anutu. ²Inéñ nalé hénihéniaiguc Anutuguc kerec. ³Iwawai momac yanda imi iwarunec hicñidarec. Wañu iwawai hicñidarec imi moczonj i qahaciguc ménj ménda hicñiyec. ⁴Iwac qeriaiguc kekec imi heyec. Wañu kekec iminéñ ic embac ionac asac mararañ kerec. ⁵Wañu asac mararañ imi siñi qeriaiguc asarianzac. Wañu siñinéñ ménda héñtegirec.

⁶Ic ménj Anutunéñ méliyu iwarunec hayec. Iwac qara imi Yohane. ⁷Inéñ eñeya héipuc ac niñac ic momac yanda asac mararañ imi ninzénngému niñac asac mararañac héipucya wammañ zé héipuc ic wamma hayec. ⁸I eñeya imi asac mararañ imi qahac. Wañu i asac mararañ imuac héipucya wammañ zé hayec. ⁹Asac mararañ héla ic embac momac momac asari nénécmanzac imi baeciguc hamanec kerec. ¹⁰Wañu inéñ baec kurumeñ yomuac qeriaiguc kerec. Wañu baec kurumeñ imi iwac murunec hicñiyec. Wañu baec ic ieneñ i ménda héñtegicgic. ¹¹Inéñ eñeyaoc medarec imuaru mayec. Wañu ic embachéra ieneñ i ménda héihéré wammigic. ¹²Néñ héihéré wammima ninzénngégic séc Anutuac nambérac wammu niñac qac buña énécmiyec. ¹³Ic imuhucya imi ic sac busu igucnec qahac, séwiac siñ igucnec qahac, wañu ic ménjac ewa siñ igucnec qahac, néñ Anutu arunec hicñigic.

¹⁴Wañu ackuazéc imi mia séwi busuguc hicñima sucninaiguc kerec. Keru neñañ iwac edamuya imi hénni, Naña ténggén momacguc kurumeñ Mañgocarunec hahaya iwac tanec wañec. Wañu ewa hiawac buña zéma ac hélanéñ iwac muru kuaya qema heyec. ¹⁵Yohanenéñ iwac héipucya wamma yomuhuc qacma zéauyec; Ic yomuac zéma yomuhuc zéyi; Andénaiguc hazac imi ni ménda hicñiwa becnece kerec. Imuac niñ inéñ ni nogiczac. ¹⁶⁻¹⁷Héna ac imi Moseac muru nénécmiyec, néñ ewa hiawac buña zéma ac héla imi Yesu Kristoac murunec hicñiyec imuac niñac neñañ momac yanda iwac ewa hia imi qauqaunec meyiñac meanziñ. ¹⁸Anutu imi ic ménjnéñ ménj ménda héñañec, néñ Anutu hicñi hicñiya

momacguc Maṅgocyawac qéhéréñaiguc kecanzac iminéñ i nénézéyu héñiñ.

¹⁹Waṅu Yohaneac, Gi méré zéma qesimimu niñ Yuda ic Yerusalem igucnec ieneñ hofac oo ic zéma Lewi ic méli énécmigic hagic inéñ héipuc ac yomuhuc énézéyec; ²⁰Ni Kristo qahac. Inéñ imuhuc zéma ac ménda qaecgéma zéauyec. ²¹Zéyu ieneñ qesimigic; Waṅu gi némac ic, gi Elia me? Waṅu melemma zéyec; Ni i qahac. Zéyu muṅguc zégic; Gi Anutuac tiliñ tiliñ ic hamac zéyec^a imi mia me? Zégic zéyec, Qahac. ²²Imuhuc zéyu muṅguc qesimigic; Waṅu gi méré? Méli nénécmigic haziñ, imuac kemma ac bakia dimuhuc énézéwiñ? Gi geñga niñ dimuhuc zéanzañ? ²³Zégic Yohaneñéñ yomuhuc zéyec; Ni imi Anutuac tiliñ tiliñ ic Yesaianéñ zéyec ésécnec ic mén baec kisiaiguc qacma Miñ Kewuac héna mindiñigic dindiña waṅu zézac ewa hétéñ imi mia. ²⁴Waṅu méli énécmigic hagic imi Farisaio ic. ²⁵Waṅu ieneñ qesimima zégic; Gi Kristo qahac, Elia qahac, Anutuac tiliñ tiliñ ic imi qahac, waṅu némac niñ ic doku naec énécmianzañ? ²⁶Zégic Yohaneñéñ yomuhuc énézéyec; Ni dokunéñ naec énécmianza. Waṅu sugcinaiguc ic mén naṅu ini ménda héñtegiczu. ²⁷Inéñ andénaiguc hama^b keczac. Waṅu ni mamaya imuhucyanéñ iwac héna usu hésaya lolacmañac séc qahac. ²⁸Waṅu haka imi Yodan doku néwéc Yohaneñéñ doku naec énécmima kerec, Betania ama areña imuaru hicñiyec.

Anutuac Rama, Yesu.

²⁹Ama siñima giañiyu Yohaneñéñ héñu Yesu iwac murugeñ hayu yomuhuc zéyec; Héñgic, Anutuac rama baec séc ic embac ionac kápésicgina metecgéma keñkeña imi erimi. ³⁰Iwac mia nimma yomuhuc zéyi; Andénaiguc hazac imi ni ménda hicñiwa becnecc kerec imuac niñ inéñ ni nogiczac. ³¹Ni nenaoc i ménda niñyacgé miyi, waṅu Israel ic ionac winiñginaiguc iwac kawéya qewa hémmuac niñ hama doku naec énécmianza. ³²Waṅu Yohaneñéñ yomuhuc héipuc wamma zéyec; Ni Uṅa Téréya imi kembo nei tanec wamma kurumeñ igucnec mama iwac orucya hanecgeña iguc putitima naṅu héñi. ³³Ni ménda niñyacgé miyi, néñ ni doku naec énécmimañ niñac méli néñec iminéñ yomuhuc nézéyec; Ic mén orucya qahaiguc Uṅanéñ mama nammac, ic iminéñ Uṅa Téréyanéñ naec énécmimac. ³⁴Ni imuac mia héñi, hémma Ic yomi Anutuac Naña zéma héipuc wammiyi.

Yesuac tohotoho ic méréchéra.

³⁵Ama siñima giañiyu, Yohaneñéñ ai ic éréhéra iriguc muṅguc baec imuarunec nañgic. ³⁶Waṅu Yesu imuaru hama keñu, hémma yomuhuc

^a 1:21 Hén 18:15 ^b 1:27 Hénia imi hicñima keczac. Kembaña 30 imuac héñgic.

zéyec; Héngic, Anutuac rama erimi. ³⁷ Zéyu merac éréhéra iereñ ac imi nimma Yesuac andiaiguc méndacma keñoc. ³⁸ Keñic Yesunén lilingéma iriru méndacma hayic qesiérécmiyec; Iri némac niñ wanzaoc? Wañu iereñ zéyoc; Rabi, (Neñañ aciguc kiwi ic) gi dimuaru kecanzañ? ³⁹ Zéyic, Hama héñic zéma érézéyec. Zéyu iereñ méndacma kemma ama kecanec imi hémma kaiwe imuaru momacnec tacgic maria 4 kilok wañec. ⁴⁰ Ic éréhéc Yohaneac ac nimma Yesu méndaroc iorarunec ic méñac qara imi Anderea, Simon Peteroac munaya. ⁴¹ Inén walac dara Simon hocmima yomuhuc ézéyec; Niri Mesia mihicñizic. (Mesia imi Hebiraio ac, Girik aciguc Kristo^c) ⁴² Imuhuc zéma wagiru Yesuaru keñoc. Wañu Yesunén hémma zéyec; Gi Simon, Yohaneac naña, kecma guac Kefa zégémmu. (Kefa imi Girik aciguc melemma zéni Petero.)^d

⁴³ Ama siñima gianiñu, Yesu Galilaia baeciguc kemman zé wamma Filipo mihicñima ézéyec; Hama méndac nénna. ⁴⁴ Filipo imi Anderea zéma Petero iorac ama areña yanda Betsaida imuacnec. ⁴⁵ Wañu Filiponén Natanael mihicñima yomuhuc ézéyec; Mosenén ic méñac hénac aciguc oyec, wañu kua meme ic ieneñ momacnec iwac ogic, ic imi mia nini mihicñizij. Imi Yesu, Yosefeac naña, Nazarete tauñ igucnec. ⁴⁶ Zéyu Natanael inén yomuhuc qesimiyec; Nazarete tauñ igucnec iwawai hiabia méñ hia hicñimacac séc qahac. Zéyu Filiponén yomuhuc zéyec; Hama hénna. ⁴⁷ Wañu Yesunén héñu Natanael iwac muru hama nañu yomuhuc ézéyec; Héngic, ic yomi Israel ic héla, qeriaiguc ikoc méñ ménda hezac. ⁴⁸ Imuhuc zéyu, Natanael inén qesimima zéyec; Dimuhuc niñnéñzañ? Wañu Yesunén zéyec, Filiponén ménda héihéré géñunec fik ic héniaiguc tackecna génzua. ⁴⁹ Zéyu Natanael inén yomuhuc ézéyec; Kiwi ic, gi Anutuac Naña Israel ic nonac Ic kewu. ⁵⁰ Zéyu, Yesunén zéyec; Fik ic héniaiguc tacna génzua, imuhuc gézéwa ninzénge nénzañ? Kecma haka mérera ogicqogira kuney kuney hémbésémañ. ⁵¹ Imuhuc zéma énézéyec; Ni ac héla gézéwa niñgic; Ini kurumeñ añañgeñu Anutuac kua meme uñahéra ieneñ Icac Nañawac muru ou kurumeñ igucnec eñej mama wañgic inicmu.

Yesunén zéyu dokunén waiñ wañec.

2 ¹ Ai meme haréwéc wañu Galilaia baec Kana ama areñaiguc zammarén ai meérécmiwiñ zéma azorogic. Wañu Yesuac neñgocya imuaru momacnec kerec. ² Yesu zéma tohotoho ichéra acguc momacnec imuaru héihéré énécmigic. ³ Wañu waiñ qahac wañu neñgocyanén Yesu ézéma zéyec; Waiñgina qahac wanzac. ⁴ Zéyu Yesunén yomuhuc ézéyec; Neñgoc, imi guac me nuac mazac qahac, naléna ménda hazacnec. ⁵ Wañu

^c 1:41 Wañu neñañ neñañ aciguc Halécnén météré mimia. ^d 1:42 Neñañ aciguc melemma zéni Zamañziñ.

Yesuac nengocyanénj ai merac yomuhuc énézéyec; Ac ménjac ménj énézéyu tohoma wandacmu. ⁶ Waŋu ama imuaru doku nomuŋ hocnéj memeya 6 tarec. Imi Yuda ic ienej haka silicgina tohoma méragina zuacmu niŋac haigic tarec. Waŋu doku nomuŋ imi hénénj baŋa 90 sécyá waŋec. ⁷ Waŋu Yesunénj ai merac yomuhuc énézéyec; Nomuŋ séc doku qocgéjic kuagina qemac zéyu ienej nomuŋ séc doku qocgéjic kuaya qedarec. ⁸ Waŋu Yesunénj Degucguc doku kitiwa hima aria galeŋaru mema keŋgic zéma énézéyu mema keŋgic. ⁹ Waŋu aria galeŋnéj dokunénj waiŋ waŋec imi nema siŋa nimma waiŋ imi dimuacnec hazac imi ménda niŋasariyec. Waŋu ai merac doku mema hagic ienej sac niŋgic. Waŋu aria galeŋnéj ic embac meyec i héihéré miyec. ¹⁰ Héihéremima inénj yomuhuc ézéyec; Ic embac tosanénj walac waiŋ hiabia gumu énécmiyu nekecgic qerigina sicsaoc waŋu andiaiguc waiŋ biria gumu énécmianzu. Waŋu guaru imi waiŋ hiabia soroc imi aŋgénj tina heyu deguc gumu nénécmizaŋ. ¹¹ Yesu i Galilaia baec Kana ama areŋaiguc kiwi méréra walacgina imi wamma edamuya mewininiyu tohotoho ichéra ienej hémma ninzéŋgémigic.

Yesunénj ocmuŋ téréya mesolaŋiyec.

¹² Imuac andiaiguc Yesunénj nengoc muna zéma tohotoho ichéra momacnec Kafanaum ama areŋa yandaiguc hiŋgacma imuaru ai meme éréhécdac kecgic.

¹³ Yuda ic ionac Nagu sacyaguc ogicma keŋkeŋa imuac kendoŋ hosuru ducŋiyu Yesunénj Yerusalem ekeŋec. ¹⁴ Ekemma iniru ic embac ocmuŋ téréya demin qeriaiguc rama, burumakao zéma kembo nei nénnagémba waŋgic. Waŋu soukiwa meamu ic enej tataciguc tackecgic. ¹⁵ Imuhuc waŋgic Yesunénj lewakan miŋiyu zikaya waŋu iminénj rama zéma burumakao moczoŋ nesi énécmiyu hiŋgacdacgic. Waŋu soukiwa amukecgic ionac soukiwagina imi héndénj qéndémma zaegina melenigic. ¹⁶ Imuhuc wamma ic kembo nei haigic ionac yomuhuc énézéyec; Ini yomi mema yomuaru néŋgacgic. Maŋgocnawac ama ménda mebirigic nénnagémba ama éséc wambac niŋac. ¹⁷ Waŋu tohotoho ichéra i enej kiwi téréyaiguc ac yomuhuc hezac imi niŋqeligic; Guac ama niŋ wamba wésé polaŋnanénj zericnénzac. ¹⁸ Waŋu Yuda ic ienej yomuhuc melemma ézégic; Gi haka imuhucya wanzaŋ imuac némac asé kiwi méréra ménj séha mena hémbin? ¹⁹ Zégic Yesunénj melemma yomuhuc énézéyec; Ama téréya yomi héricgic, ai meme haréwéciguc neŋ mewa yacmac. ²⁰ Zéyu Yuda ic enej yomuhuc zégic; Ama téréya yomi yawuŋ 46 kecma miŋicgégic. Waŋu geŋ ai meme haréwéciguc hia mena yacmac? ²¹ Waŋu Yesunénj ocmuŋ téréya zéyec imi eŋeya séwiya niŋ zéyec. ²² Kecma humuc igucnec meqelimiya yaru, tohotoho ichéra ienej Yesuac ac imi niŋqelima kiwi téréya zéma ara zéyec imi ninzéŋgégic.

²³ Yesu i nagu sacyaguc ogicma kenjic imuac kendonjiguc Yerusalem kecma kiwi méréra hénia hénia meyu ic sasalanénj hémma iwac qara ninzénjégic. ²⁴ Wañu Yesunénj ic inictegicdarec imuac niñ ionac muru ménda héiyec. ²⁵ Inénj ic onac ewa qeriginaiguc iwawai hezac imi niñtegicdarec imuac ic méñjac héniaya nimmanj zé ic onac héipuc ac niñjac ménda wajec.

Yesunénj Nikodemo ac kumiyec.

3 ¹ Farisaio ic suginaiguc ic méñ kerec, qara imi Nikodemo. Ic imi Yuda ic ionac galengina ménj. ² Inénj sinjiaiguc Yesuaru hama zéyec; Kiwi ic, gi kiwi ic méñ Anutu arunec manec imi nini ninziñ. Némac niñ, séséc méréra hénia hénia meanzanj imi Anutu momacnec ménda kecbacnec ic méñnéñ imuhuc memacac séc qahac. ³ Yesunénj melemma zéyec; Ni ac héla gézéwa niñna, méñ ménda qelima hicñimaciguc imi Anutuac héngalenj ama areña yanda imi hia ménda hémmac. ⁴ Zéyu Nikodemonénj ézéyec; Ic méñnéñ ic yanda wammaguc dimuhuc qelima hicñimac? Dimuhuciguc nenjocyawac héri qeriaiguc munjuc hiñgaru memac? ⁵ Zéyu Yesunénj melemma zéyec; Ni hélacnec téngénj gézéwa, méñ i doku zéma Uñaguc qelia ménda hicñima Anutuac héngalenj ama areña yandaiguc hia ménda keremmac. ⁶ Séwiiguc hicñizac imi séwi, Uñaguc hicñizac imi uña. ⁷ Ini kileñdac qelima hicñimu zézua imuac ménda auriwésémanj. ⁸ Luhucnéñ enjeya sinjawac kenja wañanzac. Urumeñjac niñanzanj wañu dimuacnec hama dimuaru kenanzac imi ménda niñanzanj. Uña igucnec hicñizac imi imuhucyanec. ⁹ Zéyu Nikodemonénj ara melemma yomuhuc ézéyec; Haka imuhucya imi dimuhuc hia hicñimac? ¹⁰ Zéyu Yesunénj ara melemma ézéyec; Gi Israel ic ionac kiwi icnéñ iwawai imi ménda niñasarizanj? ¹¹ Ni hélacnec téngénj gézéwa, nini iwawai niñanzinj imuac énézéma iwawai héñanzinj imuac héipucya wañanzinj, néñ ini héipuc acnina imi kileñ ménda késaanzu. ¹² Ni baecac iwawai énézéwa ini ménda ninzénj géanzuiguc kurumeñjac iwawai énézémanjiguc dimuhuc ninzénjégumu? ¹³ Icac Naña kurumeñ igucnec mayec i qahac wañu ic méñnéñ méñ kurumeñjiguc ménda enjpac enzac. ¹⁴ Mosenénj baec kisiaiguc mokolenj sésécya iciguc hesanjgéma meyaru nañec imuhucyanec Icac Naña meyacgic nammac. ¹⁵ Imi mia ninzénjégumu ienenj kekec hémbénaña memuac niñ imuhuc hicñimac. ¹⁶ Anutu i baec ic embac neñanj séha imuhuc goinina héima Naña momacguc téngénj nénécmiyec. Imi mia méñ i ninzénjégzac inénj ménda humuma kekec hémbénaña memac niñjac imuhuc wañ nénécmiyec. ¹⁷ Anutunénj Naña ic neñanj késpedesnina zétecgé nénécmimac niñjac ménda méliyu mayec, néñ baec ic embac neñanj késpedesnina igucnec angénjnina timac niñjac méliyu mayec. ¹⁸ Méñ Naña ninzénjéganzac i késpedesyaguc ménda zémimac. Wañu méñ i naña ménda ninzénjéganzac iwac imi inénj Anutu

naña momacguc téngén iwac qara ménda ninzéngeanzac hénia imuac niñac kúpésicyaguc bec zémizac. ¹⁹Asac mararañnéñ baec ic embac sugcinaiguc hazac, néñ wawañ memegina biria imuac niñac asac mararañ imuac mézétiti wamma siñiac wamma kecgic haka iminéñ mia kúpésicyaguc zézéya imuac hénia wanzac. ²⁰Mén i haka biria wañanzac imi asac mararañ imuac mézétiti wamma wawañ memeya hicñiasariwac niñac asac mararañ imuac ménda haanzac. ²¹Mén i ac héla tohoanzac inén wawañ memeya Anutuac qaraiguc wañanzac imi asariyu hémmu niñac asac mararañ imuac haanzac.

Doku naec ai ic Yohananén Yesuac héipucya wamma zéyec.

²²Wañu kecma Yesu zéma tohotoho ichéra ieney Yuda baeciguc kemma kecgic. Imuaru inén iniguc kecma ic embac doku naec énécmiyc. ²³Salim hosuru Ainon baeciguc doku sasala heyu Yohane imuhucyanec imuaru doku naec énécmiyu ic embac ieney toroqema hagic doku naec énécmiyc. ²⁴Imi mia Yohane hésa amaiguc ménda opocgic nalé imuaru hicñiyec. ²⁵Wañu Yuda ic ménnéñ Yohane tohotoho ichéra iniguc doku naec naec imuac haka niñac zéeminiñ wañgic. ²⁶Wañu merac ieney Yohanearu kemma yomuhuc ézégic; Kiwi ic gi Yodan néwécgeñaciguc kecna ic mén giguc keru hénia ya zéasarima nénézénec. Wañu ninzañ, inén mia doku naec haka wañ énécmiyu ic embac moczoñ iwac muru kemmanec kenzu. ²⁷Zégic Yohananén yomuhuc acgina melemma zéyec; Kuc buña imi kurumey igucnec ménda miyu ic ménnéñ memacac séc qahac. ²⁸Ni Kristo qahac, néñ méli néñu iwac miha mema hayi imuhuc énézéyi. Acna imuac ini eñacnec héipuc wammu. ²⁹Embac buña qeénécmimia imi eu buñawawac wanzac. Alaya mén méra mizac inén iwac niñ mambéc wamma gezac qeqe wanzac. Wañu eu buñawac ewaya nimma ségiségi yanda wanzac. Imuac nuac ségiségi imi deguc sécgéma hezac. ³⁰Iwac buñanéñ yandi saima kemmac, néñ nuac buñanéñ héréma mamac. ³¹Ounec mazac inén iwawai moczoñ onogicma eñeña keczac. Mén i baecarunec hicñizac inén baecac buña ésécnec zéanzac. Wañu kurumey igucnec mazac inén iwawai moczoñ onogicma eñeña keczac.

³²Inén iwawai hémma niñañec imuac héipucya wamma zéanzac. Wañu ic ieney iwac héipuc ac ménda añañ tianzu. ³³⁻³⁴Anutunén méliyec inén Anutunén Uña imi qétéya qahac waimiyu Anutuac ackuazéc sac zéanzac. Mérénén mén iwac héipuc ac añañ tizac iminéñ Anutu imi héla wanzac imuac oaec zémizac. ³⁵Mañgoc imi Nañawac niñ wamma iwawai momac yanda imi iwac mériaiguc haidarec. ³⁶Mén i Naña ninzéngezac i kecec hémbénaña mezac. Wañu mén i Naña andé qezac imi kecec imi ménda mihicñimac. Wañu Anutuac qeri gericnéñ iwac qacyaguc hezac.

Yesunén Samaria embac ménac hénia ya zéauyec.

4 ¹Tohotoho ichéra Yesunén énépésima doku naec énécmianzac imi Yohaneac tohotoho ichéra ionac zañgégina onogiczac zégic Farisaio

ic ieneñ ningic imi Yesunénñ niņasariyec. ²Héla ténggén imi Yesu eneyaoc doku ménda naec énécmiyc, néñ iwac tohotoho ichéra ieneñ naec énécmigic. ³Wañu Inénñ imuhuc niņasarima Yuda baec waima Galilaia baeciguc muṅguc lilingéma keñec. ⁴Wañu Samaria baec héna tima huanḡenñ imuaru kemmanñ zé niñec. ⁵Kemma Samariawac ama areña yanda ménñ qara Sika imuaru kereñec. Ama imi Yakopnénñ eneya naña Yosefe baec waimiyc imuac hosuraiguc tarec. ⁶Wañu imuaru Yakopac doku hogocya heyec. Heyu Yesunénñ héna hakerec imuac niñ kucya qahac wañu baec doku hogocya imuac hosuraiguc mama tarec. Taru bec nalé imi gumpiti ésécnecc wañec.

⁷⁻⁸Wañu tohotoho ichéra ieneñ nene boña mewiñ zéma ama areña yandaiguc kemma ménda hagicnec Samaria embac ménñénñ doku himañ zé hayu Yesunénñ yomuhuc ézéyec; Gi doku hia gumu némbésémañ? ⁹Wañu Yuda ic zéma Samaria icnénñ ménda ala wañamuma enac enac kecaṅgic imuac niñ embac inénñ yomuhuc zéyec; Gi Yuda icnénñ dimuhuc Samaria embac nuaru doku niñ qesinéñzanñ? ¹⁰Wañu Yesunénñ yomuhuc ézéyec; Gi Anutuac sese zéma doku niñac gézézac iwac hénia momacnec niñtegicbañnec welec mina kekec hémbénañawac doku gémbacnec. ¹¹Zéyu embacnénñ yomuhuc ézéyec; Miñ Kewu, gi doku hihiga qahac wañu doku hogocya imi hiṅac hiṅgara imuac niñ kekec hémbénañawac doku imi dimuacnec hiwésémañ? ¹²Gi yandanina Yakop imi ogiczanñ? Inénñ doku hogocya yomi nénécmiyc. I eneyaoc zéma nañhéra zéma ama yañhéra momacnec imuarunec hima nema kecaṅgic. ¹³Zéyu Yesunénñ ara melemma yomuhuc zéyec; Ménñénñ doku yomi nemaciguc muṅguc doku niñac wammac. ¹⁴Wañu ménñénñ doku ménñ neñ miwa nemaciguc tetcgia qahac doku niñ ménda wammac. Wañu doku iminénñ iwac qeriaiguc nalé tetcgia qahac éréma hemimac. ¹⁵Zéyu embacnénñ ézéyec; Doku imuhucya nénnna nema doku niñac muṅguc ménda wammañ. Wañu doku himañ zé yomuaru muṅguc ménda hamañ.

¹⁶Zéyu Yesunénñ yomuhuc ézéyec; Kemma guac euga wagicna hamaoc. ¹⁷Embac imi ara melemma Euna qahac imuhuc ézéyec. Wañu Yesunénñ yomuhuc ézéyec; Euna qahac zézanñ imi hélacnec. ¹⁸Gi ic tosara bec mema waidacnec. Wañu ic ménñ degucmi mema keczanñ imi guac euga qahac, imuac niñ ac zézanñ imi hélacnec. ¹⁹Zéyu embac iminénñ zéyec; Miñ Kewu, gi imi Anutuac tiliñ tiliñ ic ménñ imi ni niņasarizua. ²⁰Yanda hécnina ieneñ boña yomuac qahaiguc Anutu mepésigic. Wañu Yuda ic ieneñ yomuhuc zéselianzu; Anutu mepésimimia imuac ama téréya imi Yerusalem iguc hezac. ²¹Zéyu Yesunénñ ézéyec, Embac zéwa ninzénngéna. Nalé ménñ hayu baec boña youmi me Yerusalem qahac, néñ baec tosaraiguc Maṅgocac mepé qepési wammu. ²²Ini iwawai ménda ninzu imuac mepésianzu. Wañu képésic igucnec aṅgénñ titi imi Yuda ic nonarunec. Imuac niñ nini iwawai niņasariziñ imuac mepésianziñ. ²³Nalé ménñ hamac imi mia deguc, imuaru mepé qepési ic héla ieneñ Uña

Téréya zéma ac hélanéñnec Mangoc mepésimu. Mangocnéñ imuhuc mepési mianzu ionac niñac kic hihi wanzac imuac mia imuhuc zézua. ²⁴Anutu imi Uña, imuac i mepésianzu ieneñ uña zéma ac hélanéñnec mepésimu. ²⁵Zéyu embacnéñ ézéyec; Mesia, Kristo zéanzu, iminéñ hamac imi ni ninzua. Inéñ hama iwawai moczon zéasari nénécmimac. ²⁶Wañu Yesunéñ ézéyec; Ac gézézua ni imi mia.

Yesuac tohotoho ichéra ieneñ ama areña igucnec lilingéma hagic.

²⁷Imuhuc zéma keru tohotoho ichéra ieneñ lilingéma hagic. Hama Yesunéñ embac ménguc ac wañu hémma welicgégic. Wañu némac iwawai niñ wanzan me némac hénia niñac i guc ac zézan zéma méñnéñ hia ménda qesimiyec. ²⁸Wañu embac iminéñ yacma doku nomuñ waima ama areña yandaiguc lilingéma kemma yomuhuc énézéyec. ²⁹Hagic! Hama ic méñ haka ni meani imi moczon zédaczac imi héñgic. Iminéñ Kristo wanzac me deic? ³⁰Zéyu ieneñ ama areña yanda waima Yesuaru hagic.

³¹Suraiguc tohotoho ichéra enéñ yomuhuc zéma welecmigic; Kiwi ic, nene nena. ³²Wañu inéñ yomuhuc énézéyec; Nene méñ ini ménda ninzu imi henénzac. ³³Imuhuc zéyu tohotoho ichéra ieneñ eñaocnec zégic; Ic méñnéñ nene méñ mehama mizac me? ³⁴Wañu Yesunéñ yomuhuc énézéyec; Mélinéñec iwac ewa siña tohoma iwac aiya metecgéman iminéñ nenena wanzac. ³⁵Eñaoc maso 4 tecgéyu nene héla hicñimac imuhuc ménda zéanzu? Kicgina hima ai sasala imi héñgic bec qaoc qaoc wañu memeyawac séc wanzac. ³⁶Metocgotocgo minjanéñ ai héla metocgoanzac imi boñaya bec késama ai héla imi mutulanéma kekec hémbénañaguc onopoczac. Imuhuc wañu himichimic ic zéma tocgotocgo ic imi momacnec ségiségi wammu. ³⁷Imuac niñ, Méñnéñ himiru méñnéñ mema tocgezac, zéanzu ac iminéñ héla wanzac. ³⁸Neñ eñaoc ai yanda ménda megic imuac ai héla imi memu niñac méli énécmizua. Ini méñnéñ ai mema qenzer manzer niñgic imuaru toroqema héla mema tocgezu.

Samaria ic sasala Yesu ninzégégic.

³⁹Wañu embac iminéñ ic imi haka ni wañanji imi moczon zédaczac imuhuc zéyu Samaria ama areña yanda igucnec ic sasala ieneñ Yesu ninzégégic. ⁴⁰Imuac niñ Samaria ic ieneñ Yesuaru kemma iniguc kecmac niñac welecmigic inéñ kaiwe éréhéc i iniguc kerec. ⁴¹Wañu iwac ackuazéc niñac ic embac sasalanéñ ninzén ninzén ic wangic. ⁴²Wañu ieneñ embac yomuhuc ézégic; Deguc imi nini guac suruc niñac sac qahac, néñ neñaoc ackuazéc kuaya igucnec nimma ninzégéziñ. Hélañec! Inéñ Kristo, baec séc ic neñan anggéñ titi ic wanzac.

Yesunéñ baec galeñ eñeñawac naña méñ mehiaruyec.

⁴³Kaiwe éréhéc tecgéyu inéñ Galilaia baeciguc keñec. ⁴⁴Kemma Yesu eñeyaoc yomuhuc zéauyec; Anutuac tilin tilin ic méñ eñeya ama baeciguc

keru ménda mepési mianzu. ⁴⁵ Wañu Galilaia ic imi enej becneç nagu sacyaguc ogicma keñgic imuac kendonjiguc Yerusalem momacnec kemma Yesunén ai meyec imi moczoñ héñgic imuac niñac inén Galilaia baeciguc hayu héihéré migic.

⁴⁶ Wañu inén muñguc Galilaia baec Kana ama areñaiguc keñec. Baec imuaru becneç doku melenju waiñ wañec. Wañu ama imuaru baec galeñ eñeña mén kerec. Wañu iwac naña mén hafi kiyu Kafanaum ama areña yandaiguc hekerec. ⁴⁷ Merac imi humumañ zé wañec imuac niñ ic imi Yesu lilingéma Yuda baec igucnec Galilaia hazac imuhuc zégic nimma iwaru kemma hama naña mehiarumac niñac welecmiyec. ⁴⁸ Wañu Yesunén yomuhuc ézéyec; Ini séséc méréç méréra zéma kic méréç méréra ménda hémmuiguc kilendac ménda ninzénngému. ⁴⁹ Wañu baec galeñ eñeñanén zéyec. Miñ Kewu naña ménda humuyunec focdac mama hawéséna. ⁵⁰ Zéyu Yesunén melemma zéyec; Kenna, naña imi hiaruzac. Wañu ic imi ac Yesunén zéyec imi ninzénngéma waima keñec. ⁵¹ Mekemma keru welen qeqhéra hama henaiguc mihicñima yomuhuc ézéma zégic; Naña imi hiaruma keczac. ⁵² Wañu néma naléiguc hiaruyec imuac qesi énécmiyu, Orañ kaiwe kiwa momacguc wañu hafi geriwa imi békéyec zéma ézéçic. ⁵³ Wañu mañgoc imi nalé imuaru Yesunén mélimima, Naña imi hiaruzac zéyec imi niñasarima eñeya zéma taséhéra momacnec Yesu ninzénngégic. ⁵⁴ Yesunén Yudanec Galilaia lilingéma hama kiwi méréra imi meyu hatac éréhéc wañec.

Betsaida zékéniguc Yesunén ic mén mehiaruyec.

5 ¹ Andiaiguc Yuda ic onac kendonj mén ducñiyu Yesunén Yerusalem ekeñec. ² Wañu Yerusalemiguc nagu mén nañec, qara imi Rama nagu, wañu imuac hosuraiguc zékén mén heyu Hebiraio aciguc Bezada zéangic. Wañu zékén imuac giñgiñaiguc hali méra mén lelecgéma tacgic. ³ Hali imuac qeriaiguc hafi ic sasala; kic hilic, ic hena méragina biria zéma ic puriña enej heangic. ⁴ (Ménda hezac.) ⁵ Wañu ic mén sugcinaiguc heyec imi puriñ keru yawuñ 38 wañec. ⁶ Wañu Yesunén ic hekerec imi hémma nalé horua heañec imi niñyacgéma qesimiyec; Gi hiarumañac zé wanzañ? ⁷ Zéyu hafi ic iminén melemma zéyec; Kuneñ, doku temboña yaru nalé imuaru ic mén ménda nañgé nénzac. Imuac niñac nenaoc hiñgacmañ zéwa ménñén nogicma walac hiñgacanzac. ⁸ Zéyu Yesunén ézéyec, Yacna! yacma hehega mema kenna. ⁹ Zéyu hafiya nalé imuarunec hiaruyu inén heheya mema keñec.

Wañu nalé imi mia Sabata. ¹⁰ Imuac niñ Yuda ic enej ic hiaruyec iwac yomuhuc ézéçic; Deguc imi Sabata, hehega mema kenzañ imi hena ac logilogiya. ¹¹ Wañu inén yomuhuc melemma énézéyec; Mehiaru nénzac inén hehega mema kenna imuhuc nézézac. ¹² Zéyu qesimigic; Méréñén hehega mema kenna zéma gézézac? ¹³ Wañu ic sasala kecçic sugcinaiguc Yesu

bec waima kenj ic hiaruyec inénj hocma mérénénj imi mia zéma nimma nimbipiyec. ¹⁴Imuac andiaiguc Yesunénj ocmunj téréyaiguc ic imi mihicnima ézéyec, Ninzanj, gi séwiga hiaruzac. Képésic ménda wambésémang, kecma iwawai biria ogicqogira méjnénj hicnjigémbac nijac. ¹⁵Waņu ic imi kemma Yuda ic yomuhuc énézéyec; Ic mehiaru nénzac iwac qara imi Yesu. ¹⁶Yesunénj Sabataiguc ai imuhucya imuhucya meanjec imuac nij Yuda ic ienenj hazéc wammigic. ¹⁷Waņu Yesunénj yomuhuc énézéyec; Manjocna imi nalé séc ai meyu érékecma deguc. Waņu ni acguc imuhucyanec ai mekeczua. ¹⁸Yesunénj Sabata hénac ac logima Anutuac nij Manjocna zéma iwac séciguc wajec, imuac nij Yuda ic ienenj munguc méngucnec qehumuwiņ zé wajgic.

¹⁹Imuhuc wajgic Yesunénj ac bakia yomuhuc énézéyec; Ni ac hélacnec énézézia, némac iwawai Manjocnénj meanzac imuac séc Nanjanénj imuhucyanec meanzac. Imuac nij Naja imi enjyaoc ai méj ménda meanzac. Manjocnénj meyu hémma imi sac meanzac. ²⁰Manjoc imi Naja hénsorocanzac. Imuac nij aiya meanzac imi moczonj ézéyu héņanzac. Anutunénj kiwi méréra sasala mema Naja ézéyu hémmac, waņu kiwi iminénj iwawai héņanzu imi ogicdaru ini hémma aurimu. ²¹Manjoc imi ic humumia meqeli énécmima kecec énécmianzac. Imuhucyanec Naja imi ic méņac ewa hia nimma kecec imi mimanj zé hia mimac. ²²Manjoc imi ic méj ménda gésianzac. Waņu imuac ai imi moczonj Naja midarec. ²³Imi mia ic embac moczonj Manjoc ehéihéi wammianzu imuhucyanec Naja imi ehéihéi wammimu nijac imuhuc wammiyec. Méjnénj Naja ehéihéi ménda wammianzac iminénj Manjoc i méliyec imi ehéihéi ménda wammianzac. ²⁴Ni hélacnec téngénj énézézia, méjnénj acna nimma méli néjec i ninzénjgézac iminénj bec kecec hémbénaņa mezac. Waņu képésiraguc ménda zémimac. Inénj bec humuc igucnec qericma kececiguc kerezac. ²⁵Hélacnec téngénj énézézia, nalé méj hamanez hazac waņu imi mia deguc. Imuaru humumia ienenj Anutuac Nanjawac ewaya nimmu. Waņu nimma tohomu imi enenj moczonj qelima kecmu. ²⁶Manjoc enjya muru kecec hezac, waņu inénj Naja kecec imi miyu iwac muru imuhucyanec hemizac. ²⁷Waņu inénj Icac Naja keczac, imuac nij ic gési énécmimiawac qac buņa miyec. ²⁸Ac yomuac ménda aurimu. Nalé méj ducņiyu kicsuanjguc heanzu ienenj moczonj iwac ewaya nimmu. ²⁹Nimma haka hiabia wajangic ienenj kececyaguc yacyarawac yacma érégic, haka biria wajangic ienenj zégési énécmimiawac yacma érému.

³⁰Ni nenanec iwawai méj hia ménda memanj. Gezacnanénj nijanzua séciguc zégési énécmianzua. Nenac ewa siņ nijac qahac, néj méli néjec iwac ewa siņ méndacma wajanzua. Imuac nij nuac gésigési ac imi solaņa wajanzac.

Yesuac héniaja.

³¹Ni nenaoc nuac héipuc ac zéwa héipuc acna imi héra qahac wammac.

³²Héicpuc ic méj keczac imi mia nuac nij wamma héipuc acna zézac.

Waŋu iwac héipuc ac imi héla wanʒac imi ni ninʒua. ³³Ini Yohaneac muru ic tosara méli énécmigic keŋgic inéŋ ac hélawac héipuc wamma énézéyec. ³⁴Waŋu ic méŋarunec nuac héipuc ac memaŋac zéma ménda zézua. Waŋu ini kekec hémbénaŋa memu niŋac imuhuc énézézua. ³⁵Yohane imi kifa wamma zema asari énécmiyu ini nalé hotoŋa iwac asahaiguc ewa hia nimma kecgic. ³⁶Waŋu nuaru héipuc ac ménŋ Yohaneac héipuc ac ogicogira henénʒac. Maŋgocnanéŋ néŋu metecgéman zéma ai meanʒua iminéŋ Maŋgocnéŋ méli néjec imi héipuc waŋ nénʒac. ³⁷Waŋu méli néjec Maŋgoc i eŋeyaoc mia nuac héipuc waŋ nénʒac. Waŋu ini ewaya zéma tanera komoradac ménŋ ménda hémma niŋgic. ³⁸Ini méliyu hayec i ménda ninʒéŋgézu imuac niŋac iwac ackuaʒéc imi qeriginaiguc hia ménda haigic heanʒac. ³⁹Ini kiwi téréya igucnec kekec hémbénaŋa meanʒiŋ imuhuc nimma kiwi téréya imi oloŋ nimma kuamuanʒu. Waŋu kiwi iminéŋ mia nuac héipucna waŋ nénʒac.

⁴⁰Waŋu kekec hémbénaŋa késamu niŋ nuac muru hawiŋ niŋac ménda wanʒu. ⁴¹Ni ic ieneŋ mepési némmu niŋ ménda waŋanʒua. ⁴²Waŋu qeriginaiguc Anutuac siŋa ménda heanʒac imi ni ninʒua. ⁴³Ni Maŋgocnawac qaraiguc hazua waŋu ini ménda héihéré néŋgic. Waŋu ic ménŋnéŋ eŋeya qaraiguc hamaciguc imi ini kilendac héihéré mimu. ⁴⁴Ini eŋaocnec mepési amuanʒu. Waŋu Anutunéŋ hiabia zéénécmiyu nimmu niŋac ménda waŋanʒu. Imuac niŋ dimuhuc ni ninʒéŋgé némmu? ⁴⁵Waŋu nuac niŋ inéŋ Maŋgocac wésiaiguc aciguc nonopocmac imuhuc ménda zému. Ewa qerigina haimianʒu Mose inéŋ mia aciguc ini onopocanʒac. ⁴⁶Waŋu Mosenéŋ kiwi oyec imi nuac oyec. Imuac niŋ ini Mose ninʒéŋgé miwunec imi ni ninʒéŋgé némbunec. ⁴⁷Waŋu ac kiwi inéŋ oyec imi ménda ninʒéŋgézu imuac niŋ acna zézua imi dimuhuc ninʒéŋgému?

Yesunéŋ ic 5,000 nene gumu énécmiyec.

6 ¹Nalé imuac andiaiguc Yesunéŋ Galilaia konduŋ, qara ménŋ Tiberia konduŋ imi qericma néwécgeŋ kereŋec. ²Waŋu hafi ic mehiaru énécmima kiwi méréra hénia hénia meyu héŋaŋgic imuac niŋ ic embac sasalanéŋ méndac migic. ³Waŋu Yesunéŋ baec boŋaiguc emma tohotoho ichéra iniguc tacgic. ⁴Waŋu nalé imuaru Yuda ic onac kendoŋ ménŋ nagu sacyaguc ogicma keŋgic imuac kendoŋnéŋ hosuru hayec. ⁵Waŋu Yesunéŋ kiwa hima héŋu ic embac sasala iwac muru éréma kecgic Filipoac qesimiyec; Nene dimuacnec boŋa mema ic tuŋ yanda imi gumu énécmi ni nemu? ⁶Waŋu Yesunéŋ eŋeyaoc némac haka memac imi niŋasarima i batucgéman zé imuhuc qesimiyec. ⁷Zéyu Filiponéŋ melemma zéyec; Ai ic ménŋac maso ⁸imuac ai boŋawac^f sécyá saménŋ boŋa mewihŋnec imi komoc komoc nemuac séc qahac wambacnec. ⁸Zéyu tohotoho ichéra

^f 6:7 Girik aciguc 200 Denarion.

sucgina igucnec méné Simon Peteroac munaya Andereanéné yomuhuc zéyec; ⁹Merac komoc méné youmi imi neneyaguc iwaru bali samén méra méné zéma lambéc éréhéc hemizac, Wañu imuhucyanéné tun yanda imi onac dimuhuc sécgé énécmimac? ¹⁰Zéyu Yesunéné zéyec; Énézégic tacmu. Wañu imuaru luluc sasala heyu tacgic ic zañgégina 5,000 imuhuc éséc wañec. ¹¹Wañu Yesunéné samén imi mema ewa hia ac ézémaguc méndemma ic tacgic sécgina énécmiyec. Wañu lambéc imuhucyanec wamma énécmiyec. ¹²Negic sécgé énécmiyu inén tohotoho ichéra énézéyec; Nene tosara waigic taczac imi moczon tocgému, komora méné ménda waimu. ¹³Zéyu bali samén méra méné imi negic bororoña taru tocgégic sasac 12 kuaya qeqeya wandarec. ¹⁴Wañu ic embac ienén asé kiwi méréra imi hémma yomuhuc zégic; Hélaacnec ic yomi Anutuac tilin tilin ic baeciguc hamac zégic imi mia. ¹⁵Wañu Yesunéné ic ienén hama wagicma seliseli wamma eñañ ic kewugina kumuwin zé wañgic inictegicma wai énécmima eñeyanec boña méñgic muñguc eñec.

Yesunéné kondun qahaiguc tima keñec.

¹⁶Ama mari wañu tohotoho ichéra kondun giñgiñaguc hiñgacgic. ¹⁷Hiñgacma imuacnec kondun néwécgeñ Kafanaum ama areña yandaiguc kembin zéma zéiciguc eñgic ama siñiyec. Wañu Yesunéné ionac muru ménda hayunec eñacnec keñgic. ¹⁸Wañu luhuc yandanén qeyu kondun temboña yarec. ¹⁹Yaru 5 me 6 kilomita puli qema keñgic Yesunéné doku qahaiguc tima tima zéic hosuraiguc hayu héngic zénéngina hiriyc. ²⁰Wañu Inén énézéyec; Ni mia, zénéngina ménda hirimac. ²¹Zéyu ienén ewa hia nimma zéiciguc wagicbin zégic, zéicnéñ baec kembin zé wañgic imuaru bec kendarec.

²²Ama gianjiyu ic embac sasala néwécgeñ kondun giñgiñaguc nañgic ienén yomuhuc niñasarigic; Orañ mariya zéic tosara qahac, néñ momacguc sac keru Yesunéné tohotoho ichéra iniguc zéiciguc ménda eñunec eñacnec emma keñgic. ²³(Wañu Yesu ewa hiawac ac zéma samén gumu énécmiyu negic imuac hosuraiguc Tiberianec zéic tosara hagic.) ²⁴Wañu imuaru Yesu me tohotoho ichéra ienén ménda tacgic imi niñasarima Yesu hocbin zéma zéiciguc emma Kafanaum amaiguc keñgic. ²⁵Wañu ienén kondun néwéciguc Yesu mihicñima yomuhuc qesimigic; Kiwi ic némac naléiguc you hazañ? ²⁶Zégic Yesunéné yomuhuc énézéyec; Hélaacnec téngén énézézua, ini nuac niñ wañanzu imi asé kiwi méréra wamba héngic imuac niñ qahac, néñ nene gumu énécmiwa negic sécgé énécmiyec imuac niñ nuac hochoc ai mezu. ²⁷Nene houanzac imuac aiya ménda memu. Wañu kekec hémbénañawac nene imuac aiya memu. Anutu Mañgocnéñ niñ sécgéyu Icac Naña iwac mia eñeya qara oyu hezac imuac niñac kekec hémbénañawac nene imuhucya imi Icac Nañanén énécmimac. ²⁸Imuhuc zéyu ienén qesimigic, Anutuac aiya

mewiñ zéma némac ai mewiñ? ²⁹ Zégic zéyec; Anutunén méli miyu hayec iwac ninzénngému iminén Anutuac ai wanzac. ³⁰ Zéyu yomuhuc qesimigic; Némac asé kiwi méréra mén mena hémma gi ninzénngé gémbiñac hezac me? Gi némac ai meanzan? ³¹ Mosenén^g kurumen igucnec samén gumu énécmiyu negic^h imuhuc ogic hezac imuhucyanec neñañ Yanda hécninanén baec kisiaiguc samén qara mana imi negic. ³² Zégic Yesunén énézéyec; Hélañec téngén zézua, kurumen igucnec samén gumu énécmiyec imi Mose qahac, wañu kurumen igucnec samén héla gumu énécmianzac imi nuac Mañgocna imi mia. ³³ Imi mia ic kurumen igucnec hama baec séc ic embac kekec énécmianzac inén mia Anutuac samén wanzac imuac niñac imuhuc zézua. ³⁴ Zéyu ienen zégic, Miñ Kewu, samén imi nalé séc gumu nénécmia. ³⁵ Zégic zéyec; Ni kekecac samén. Mén nuaru hama inén samén niñ ménda humumac. Wañu mén ni ninzénngé nénzac inén doku niñ ménda humumac. ³⁶ Wañu ni yomuhuc énézéyi; Ini néñanzu wañu ménda ninzénngé néñanzu. ³⁷ Wañu ic embac Mañgocnéñ néñec ienen moczon nuaru hadacmu. Wañu méñnéñ mén nuaru hama imi ni méndagucnec nesimiwa kemmac. ³⁸ Imi mia Kurumen igucnec mayi imi nena siña méndacmañ niñ qahac, méli néñec iwac siña méndacmañ niñ mayi imuac niñac imuhuc zézua. ³⁹ Iwac siña imi yomuhuc mia hezac; Ic embac néñec suginaiguc méñac mén ménda méwétécgémañ. Nalé tetcgia ducñiyu meqeli énécmiwa yacmu. ⁴⁰ Imi mia Mañgocnawac siña imi méñnéñ mén Naña hémma ninzénngémac imi kekec hémbénaña memacac niñ heyu nalé tetcgia ducñiyu neñ humuc igucnec meqeli miwa yacmac imuac niñac imuhuc zézua.

⁴¹ Wañu, Ni samén kurumen igucnec mayi imi mia imuhuc zéyec imuac niñ Yuda ic ienen ac diric doroc zégic. ⁴² Zéma yomuhuc zégic; Ic yomi Yosefeac Naña Yesu. Wañu neñgoc mañgocya nini niñérécmiziñ. Wañu dimuhuciguc, Ni kurumen igucnec mayi zézac? ⁴³ Wañu Yesunén yomuhuc énézéyec; Ini ñindic ñunduc ac imi waigic! ⁴⁴ Mañgoc méli néñec inén ménda hérémíyu, méñnéñ nuaru hamacac séc qahac. Wañu ic mén nuaru hama imi nalé tetcgiaiguc meqeliwa yacmac. ⁴⁵ Anutuac tilíñ tilíñ ic ionac kiwiiguc yomuhuc ogic hezac; Ic embac moczon Anutunén ku énécmiyu nimmu.ⁱ Méñnéñ mén Mañgoc arunec ara nimma niñarengé amumac imi nuaru hama. ⁴⁶ Ic méñnéñ Mañgoc ménda héñec, néñ Anutu arunec mayec inén sac héñec. ⁴⁷ Ac héla énézézua; Méñnéñ mén ninzénngézac inén kekec hémbénaña kesa keczac. ⁴⁸ Ni imi kekecac samén imi mia. ⁴⁹ Yanda hécninanén baec kisiaiguc mana negic, wañu nema humudacgic. ⁵⁰ Wañu ni imi samén mén kurumen igucnec mama hahaya imi mia, méñnéñ nemac imi ménda humumac. ⁵¹ Ni imi samén kekecyaguc kurumen igucnec mama hahaya. Méñnéñ samén imi nemaciguc inén nalé tetcgia qahac kecmac.

^g 6:31 Girik aciguc; Inén. ^h 6:31 Mmh 16:4, Neh 9:15, Leg 78:24, 25 ⁱ 6:45 Yes 54:13

Waŋu saménj imi nuac séwi busuna, neŋ baec séc ic embac kekec hémbénaŋa énécmimaŋ zé wai énécmimaŋ imi mia.

⁵² Imuhuc zéyu Yuda ic ieneŋ sugginaiguc eŋawunec tualefic geriwiguc wamma yomuhuc zégic; Ic youmi séwi busia dimuhuc nénécmiyu newiŋ? ⁵³ Yesunénj énézéyec; Ac héla énézézia, ini Icac Naŋawac séwi busia zéma sacya ménda nemu imi qeriginaiguc kekec ménda kesa kecmu. ⁵⁴ Méŋnéŋ méŋ nuac sac busuna neanzac imi kekec hémbénaŋayaguc. Waŋu neŋ nalé tetcgiaiguc meqeli miwa yacmac. ⁵⁵ Nuac séwi busuna iminéŋ nene héla. Waŋu nuac sacna iminéŋ doku héla wanzac. ⁵⁶ Méŋnéŋ méŋ nuac sac busuna neanzac iminéŋ nuac qerinaiguc keru neŋ iwac qeriaiguc kecanzua. ⁵⁷ Kekec miŋina Maŋgocnéŋ méli néŋu ni iwac kuhaiguc kecanzua imuhucyanec méŋnéŋ séwi busuna neanzac iminéŋ nuac kucnaiguc kecmac. ⁵⁸ Saménj imi kurumeŋ igucnec mayec imi mia. Yanda hécginaŋéŋ mana negic, waŋu humudacgic. Néŋ méŋnéŋ saménj nuarunec imi neanzac iminéŋ tetcgia qahac kecmac. ⁵⁹ Ac imi mia Yesunénj Kafanaum tocgotocgo amaiguc ku énécmima énézéyec.

Tohotoho ichéra sasalanénj Yesu andé qema keŋgic.

⁶⁰ Imuhuc zéyu nimma tohotoho ichéra sasalanénj yomuhuc zégic; Ac imi niŋni yéwéria yanda, mérénénj hia aŋgétimac? ⁶¹ Yesunénj tohotoho ichéra ieneŋ diric doroc ac zégic imi niŋasarima yomuhuc énézéyec; Ac iminéŋ meyéwéri énécmizac? ⁶² Icac Naŋa imi liliŋéma bec kerec imuaru eŋu hémmuiguc dimuhuc zému? ⁶³ Uŋa téréya iminéŋ kekec énécmimac, waŋu séwi imi ménda méra énécmimac. Ackuazéc énézéanzua iminéŋ Uŋa zéma kekec wanzac. ⁶⁴ Waŋu Yesunénj mérénénj ménda ninzéŋgégic imi zéma mérénénj andé qemimac imi hénihéniya igucnec moczoŋ nindarec imuac niŋ yomuhuc énézéyec; Suggina igucnec tosara ini ménda ninzéŋgégzu. ⁶⁵ Waŋu toroqema zéyec; Ni imuac niŋ, méŋac méŋ Maŋgocnéŋ ménda niŋmiyu nuaru hamacac séc qahac imuhuc bec énézézia.

⁶⁶ Nalé imuarunec tohotoho ichéra sasalanénj andé qema kemma Yesu muŋguc ménda méndacgic. ⁶⁷ Keŋgic Yesunénj tohotoho ichéra 12 yomuhuc qesiéncmiyec. Ini momacnec wainémma kembiŋ zé wanzu? ⁶⁸ Zéyu Simon Peteronénj melemma zéyec; Miŋ Kewu guaru kekec hémbénaŋawac ac héla hegénzac, imuac nini mérac muru hia kembiŋnec? ⁶⁹ Nini yomuhuc niŋasarima ninzéŋgéziz; Gi imi Anutuac ic téréya Momacguc. ⁷⁰ Waŋu Yesunénj zéyec; Neŋ ini 12 ménda énépésiŋ me? Waŋu sugginaiguc momacguc imi ic biria wanzac. ⁷¹ (Ac imi Simon Karioto iwac naŋa Yudawac niŋ imuhuc zéyec. Inénj 12 suggina igucnec, waŋu kecma Yesu andé qemimacac heyec.)

Yesunénj Hali kendoŋ niŋac Yerusalem ekeŋec.

7 ¹ Imuac andiaiguc, Yuda ic ieneŋ Yesu qehumuwiŋ zé waŋgic, imuac niŋac Yesunénj Yuda baeciguc ménda keŋha wammaŋ zéma

nimma Galilaia baeciguc lelecgéyec. ²Waņu Yuda ic ionac kendonj mén qara Sel hali kendonj^j imi hosuru hayec. ³Hayu Yesuac munahéra ienen yomuhuc ézégic; Gi baec yomi waima Yuda baeciguc kenna imuaru guac tohotoho ichécga ienenj kiwi méréra meanzanj imi hémmu. ⁴Ménjnénj hicnĵ tegicmanj zéma sasanĵiaiguc ai ménda meanzac. Gi ai imuhucya meanzanj, imuac niĵac baec séc ic embac guac hénia énézéna hémmu. ⁵Munahéra imi momacnec i ménda ninzénĵgégic imuac niĵac imuhuc ézégic. ⁶Zégic Yesunénj yomuhuc énézéyec; Nuac nalé imi ménda hazac, waņu onac nalé imi nalé séc hama heanzac. ⁷Baec ic ienenj onac hazéc waņ énécmimuac séc qahac. Waņu ni imi wawaņ memegina imi biria zéma héipuc ac zéanzua imuac niĵ hazéc waņ nénzu. ⁸Ini kendonj imuac ekeĵgic, nuac naléna dindiĵa imi ménda ducĵizac imuac niĵ ni ménda ekeĵmanj. ⁹Imuhuc zéma inénj Galilaia baeciguc waima tarec.

¹⁰Waņu munahéra kendonjac kendacĵic andéĵinaiguc i acguc momacnec ekeĵec, waņu winiĵu qahac eĵeyacnec sanĵima ekeĵec. ¹¹Waņu kendonĵiguc Yuda ic ienenj iwac wamma yomuhuc qesiamugic, ic imi dimia taczac? ¹²Waņu ic tuĵ yanda sugĵinaiguc iwac ac saĵec sasala zégic. Waņu tosanénj ic imi ic hiabia zégic, waņu tosanénj zéqetali wamma zégic; Qahac, ic iminénj ic embac ikoc waņ énécmianzac. ¹³Waņu Yuda ic ionac niĵac bacĵina yandiyu ménjnénj mén winiĵu iwac ac mén ménda zéauyec.

Yesunénj kendonĵiguc ackuažéc ku énécmiyec.

¹⁴Waņu kendonj imi namuĵa éséc keĵu degucguc Yesunénj ocmuĵ téréyaiguc emma ku énécmiyec. ¹⁵Kuénécmiyu Yuda ic ienenj welicgéma yomuhuc zégic; Inénj kiwi amaiguc ménda kerec, nénj niniĵ imi dimuhuc késa keczac? ¹⁶Yesunénj melemma yomuhuc zéyec; Kuénécmianzua imi nena qahac, nénj méli néĵec iwarunec. ¹⁷Ménjnénj Anutuac ewa siĵawac wammanj zé wanzac iminénj ackuažécna zézua imi Anutu arunec me nuarunec imi niĵasarimac. ¹⁸Ménj eĵeya niniĵ tohoma zéanzac imi eĵeya séwiya mepésimimu niĵac imuhuc waņanzac. Waņu ménj mélimiyec imi mepésimimanj zé ai meanzac imi mia ic héla. Iwaru képésira mén ménda hezac. ¹⁹Mosenénj hénia ac imi ménda énécmiyec me? Waņu kileĵ sugĵinaiguc ménjnénj ménj hénia ac imi ménda tohoanzac. Ini némac niĵ nuwiĵ zé wanzu? ²⁰Zéyu ac bakia melemma zégic; Gi uĵa biria mén késaकेczanĵ, mérénénj gumaĵ zé wanzac? ²¹Yesunénj énézéyec; Ni kiwi méréra momacguc sac wamba ini moczonj aurizu. ²²Mosenénj séwi heric haka imi zéénécmiyu ini Sabataiguc ic ménjac séwiya hericanzu. Waņu haka imi Mosearunec qahac, imi yanda onarunec. ²³Moseac hénia ac

^j 7:2 Baec kéra kérésiaiguc sel haliginaiguc kecĵic Anutunénj galenĵé énécmima gumu énécmiyec imi niĵqelima tacniniĵ kecangic.

ménda logimuac Sabataiguc séwi heric haka imi wañanzu. Imuhuc wamma némac niñ Sabataiguc ic méñac séwiya moczoñ mehiaru miyi imuac hažéc wañ nénzu? ²⁴Iwawai winiñu hezac imuac sac hémma ac ménda zétecgégic. Néñ zétecgictegic ac imi dindiñanec zégic.

Yesu imi Anutu arunec mayec.

²⁵Wañu Yerusalem miñina tosanaréñ yomuhuc zéma qesiamugic; Qewiñ zé wanzu imi ic yomi me? ²⁶Ic imi ac winiñu zéma you nanzac. Wañu ieneñ ara ménda zézu. Galeñ hécnina ieneñ ic yomi Kristo zéma hélacnec nimmizu me? ²⁷Kristo hayu dimuacnec hazac imi ic méñnéñ ménda nimmac. Wañu ic yomi dimuacnec imi nini ninziñ. ²⁸Yesunéñ ocmuñ téréya qeriaiguc ku énécmima selianec zéyec; Ini ni zéma ni dimuacnec hayi imi niñzu, néñ ni nena siñ niñac ménda mayi. Méñ méli néñec iminéñ héla. Wañu ini ménda nimmizu. ²⁹Wañu ni imi inéñ méli néñu iwarunec mayi imuac niñ ni imi i nimmizua. ³⁰Imuhuc zéyu ieneñ késawiñ zé wañgic. Wañu naléya ménda ducñiyu méñnéñ méñ méraginanéñ méñ ménda osigic. ³¹Wañu sugcina igucnec sasalanéñ i ninzéggéma yomuhuc zégic; Kristo hawacnec imi ic yominéñ kiwi méréra meanzac imi ogicma kiwi méréra sasala hia mewacnec?

³²Imuhuc zéma Yesuac ac sañec imuhucya imuhucya zégic Farisaio ic ieneñ nimma hofac oo ic kiwahécgina iniguc Yesu késamuac niñ ocmuñac galeñ meme ai ic tosara méli énécmigic. ³³Wañu Yesunéñ zéyec; Ni nalé hotoñadac iniguc kecmaguc méli néñec iwac muru kemmañ. ³⁴Ini hocnémmu wañu ménda mihicñi némmu. Ni kecmañ imuhucgeñ ini hamuac séc qahac. ³⁵Zéyu Yuda ic ieneñ yomuhuc zéma eminiñ wañgic; Ic yomi dimuaru keñu hocbiñ? Alahécnina Girik ic sugcinaiguc héndemma keczu ionaru kemma Girik ic ku énécmimañ zé imuhuc zézac me? ³⁶Hocnémmu wañu ménda mihicñi némmu. Ni kecmañ imuhucgeñ hamuac séc qahac zézac ac imuac hénia imi némac?

³⁷Kendoñ kunuha, nalé yandaiguc Yesunéñ namma selianec zéauyec; Méñnéñ méñ doku niñac humuzaciguc nuaru hama nemac. ³⁸Kiwi téréyaiguc^k yomuhuc ogic hezac; Méñ ni ninzéggé némmac imi qeria igucnec doku kekecyaguc iminéñ éréma luma kemmac. ³⁹Imuhuc Zéyec imi méñnéñ méñ i ninzéggémac imi kecma Uña késamac, imuac niñac Uñawac niñ imuhuc zéyec. Nalé imuhucgeñ Yesunéñ kurumeniguc ménda emma edamuyaguc ménda wañec imuac niñ Uña ménda méliyu mayecnec.

⁴⁰Ac imi nimma ic tosara ieneñ yomuhuc zégic; Hélacnec ic yomi Anutuac tiliñ tiliñ ic imi mia. ⁴¹Tosaranéñ Ic imi Kristo wanzac imuhuc zégic. Wañu tosanaréñ yomuhuc zémanec qesigic; Kristonéñ Galilaia

^k 7:38 Yes 43:20, 44:3, 55:1, 58:1, Ezk 47:1-12, Yoe 3:18

baec ama méné igucnec hia hicñimacac séc? Imi qahacgucnec. ⁴²Kristo imi Betelehem ama areña yanda Dawidi kerec imuarunec iwac qeli onac sugcina igucnec hicñimac imuhuc imi kiwi téréyaiguc ménda hezac me? ⁴³Imuhuc zéma ic ieneñ Yesuac niñ méndén amugic. ⁴⁴Ic tosanenén késawin zé wañgic wañu ménéñ mérianén i ménda osiyec.

Yuda ic onac galeñhécgina tosara Yesu ménda ninzénégic.

⁴⁵Ai merac ieneñ lilingéma hofac oo ic kiwahécgina zéma Farisaio ic ionaru hagic yomuhuc qesiénécmigic; Némac niñac Yesu ménda késama eñ hazu? ⁴⁶Zégic ocmuñac galeñ meme ai ic ieneñ melemma zégic; Ac imuhucya ménéñ méné ménda zéauyu niñañiñ. ⁴⁷Zégic Farisaio ic ieneñ yomuhuc énézégic; Ini acguc ikoc wañ énécmizac? ⁴⁸Galeñ zéma Farisaio ic nonarunec ménéñ i ninzénégé mizac me qahac? ⁴⁹Ic eñomia hénac ac ménda niñacgézu ini saecginaguc. ⁵⁰Wañu sugcinaiguc méné becneñ Yesuaru keñec qara Nikodemo inén yomuhuc qesiénécmiyec; ⁵¹Hénac acninanén ic méñac ara me hakaya meyec imi walac ménda nimmagucnec késpedesiraguc zéanzac me qahac? ⁵²Zéyu zégic; Gi momacnec Galilaia baec igucnec me? Kiwi oloñ hénna. Hémma Galilaia baec igucnec Anutuac tilin tilin ic méné ménda hicñimac imi niñ asariwésémanj.

⁵³Imuhuc zégic tecgéyu eñac eñac amaginaiguc kendacgic.

Héna yanda embac méné Yesuaru wagicma hagic.

8 ¹Yesunén Oliwa boñaiguc eñec. ²Wañu ama gianjiyu inén ocmuñ téréyaiguc muñguc eñec. Eñu ic embac moczoñ iwac muru hagic tacma ku énécmiyec. ³Wañu hénac acac kiwi ic zéma Farisaio ic ieneñ embac méné kaisero wammanec keru késagic imi wagicma hama sugcinaiguc haigic nañec. ⁴Nañu Yesu ézégic; Kiwi ic, embac yomi kaisero wamma keru imuhucgeñ késagic. ⁵Mosenén hénac aciguc embac imuhucya imi hocnéñ héihumuwiñ niñac zéseli nénécmiyec. Wañu geñ mia dimuhuc zéwésémanj? ⁶Wañu ac imi batucgéma késpedesira mihicñima aciguc opocbiñ zéma imuhuc qesimigic. Wañu Yesunén sigéma baeciguc mérianén kiwi oma tarec. ⁷Imuhuc taru ieneñ qesima qesi wañgic inén dindiñanec namma yomuhuc énézéyec; Onarunec ménéñ késpedes qahac kecanzaciguc inén walac hénima hocnéñ héiyuguc. ⁸Imuhuc zéma muñguc sigéma baeciguc kiwi oyec. ⁹Oyu ieneñ ac imi nimma ic yanda méné hénima keñu, gi méné ni méné wai érécmima kendacgic Yesu zéma embac sugcinaiguc nañec iereñ ekacnec nañoc. ¹⁰Yesunén dindiñanec namma héñu kendacgic embac imi momacguc eñeyanec nañu yomuhuc qesimiyec; Embac, ic moczoñ imi dimia? Késpedesicgaguc zégénzac méné ménda nanzac me? ¹¹Zéyu zéyec; Qahac, Miñ Kewu. Zéyu Yesunén ézéyec; Ni acguc késpedesicgaguc ménda zégénzua. Kemma deguc muacnec késpedes muñguc ménda wambésémanj.

Yesuac héipuc ac imi hélagic.

¹² Yesunéh munḡuc ac yomuhuc énézéyec; Ni baec séc ic embac onac asac mararaṅ. Měj ni méndac némmac imi siṅi qeriaiguc munḡuc ménda keremmac. Waṅu kekecac asaha késakecmac. ¹³ Imuhuc zéyu Farisaio ic ieneṅ yomuhuc ézégic; Geṅgaocnec guac héipuc waṅamuanzaṅ imuac niṅ guac héipuc ac imi héra qahac. ¹⁴ Zégic Yesunéh yomuhuc melemma zéyec; Ni imi dimuacnec hama dimuaru kemmaṅ imi ni ninzua, imuac niṅac ni nenaoc nuac héipuc acna waṅamuma zézua, néṅ imi hélacnec wanzaṅ. Waṅu ini imi ni dimuacnec hama dimuaru kemmaṅ imi ménda ninzu. ¹⁵ Eneṅ ic onac ninṅ igucnec niṅgésianzu. Waṅu neṅ imi ic méṅac ménda niṅgési mianzua. ¹⁶ Ni nenacnec qahac, Maṅgoc méli néṅec i guc momacnec niṅgésianzic, imuac niṅ ni niṅgésimaṅ iguc, nuac niṅgésigésina imi hélacnec wammac. ¹⁷ Hénac acginaiguc yomuhuc hezac; Ic éréhécnéh héipuc ac zéyic imi héra wammac. ¹⁸ Měj imi ni nenawac héipuc waṅamuanzua, waṅu héipuc icna méṅ imi Maṅgoc méli néṅec imi mia. ¹⁹ Imuhuc zéyu ieneṅ qesimigic; Guac maṅgocga imi dimia? Zégic Yesunéh melemma énézéyec; Ini ni me Maṅgocna ménda niṅnércmizu. Ni niṅnémbunec imi Maṅgoc imuhucnec nimmiwunec. ²⁰ Ac imi ocmuṅ téryaiguc soukiwa haimimiawac katapa tarec imuaru ku énécmima zéyec. Waṅu naléya ménda ducṅiyec imuac niṅac méṅnéṅ méṅ i ménda késayec.

²¹ Waṅu inéh munḡuc énézéma zéyec; Ni kemba ini hocnémma képésic ginaguc humumu. Waṅu kemma kecmaṅ imuhucgeṅ ini hamuac séc qahac. ²² Imuhuc zéyu Yuda ic ieneṅ eminiṅ waṅgic; Ni kemmaṅ imuhucgeṅ ini hamuac séc qahac imuhuc zézac. Hénia imi némac? Eṅeyaoc euma humumac me? ²³ Zégic inéh énézéyec; Ini younec, waṅu ni imi ou kurumeṅ igucnec. Ini baec igucnec, waṅu ni imi imuarunec qahac. ²⁴ Imuac niṅac ini képésicgina qeriaiguc humumu imuhuc zézua. Ni imi i wanzaṅ imi ménda ninzéh gézuiguc képésic ginawac qeriaiguc humumu. ²⁵ Imuhuc zéyu ieneṅ yomuhuc qesi migic; Gi méré? Waṅu Yesunéh énézéyec; Ni héniana nalé séc énézéanzaṅ. ²⁶ Ni onac ac sasala zéma zégésigési ac sasala késakeczua, néṅ méli néṅec imi héra miṅina, imuac niṅac inéh nézéyec imi sac baec ic embac énézéanzaṅ. ²⁷ Inéh Maṅgocyawac imuhuc zéma énézéyec. Waṅu ieneṅ imi ménda niṅtegicgic. ²⁸ Imuac niṅ Yesunéh yomuhuc zéyec; Ini Icac Naṅa imi meyacmu nalé imuaru ni imi mia i¹ zéma niṅasarimu. Waṅu ni nena ewa siṅnawac iwawai méṅ ménda meanzua, néṅ Maṅgocnéṅ iwawai ku néṅec imi sac énézéanzaṅ imi niṅtegicmu. ²⁹ Mélinéṅec imi niguc kecanzaṅ. Ni nalé séc ai tosara Anutunéh héṅu sécgéanzaṅ ai imuhucya sac meanzua.

¹ 8:28 Ni imi mia Kristo zéma niṅasarimu.

Imuac niñ inén nenacnec ménda wainénanzac. ³⁰ Imuhuc zéyu bec sasalanén ninzénégmigic.

Abarahamac qelihéra.

³¹ Wañu Yuda ic ninzénégzu ionac yomuhuc énézéyec; Ini nuac ackuazéc qeriaiguc hémbénan̄a kecmuiguc hélacnec nuac tohotoho ichécna wammu. ³² Wañu ini ac héra niñacgégic ac héra iminén̄ ziki sipacgina hulac énécmimac. ³³ Zéyu ac yomuhuc melen̄gic; Nini Abarahamac qeli, méñnén̄ ziki sipac ménda wañ nénécmigic. Wañu némac niñ ziki sipacgina hulac énécmimac zézan̄? ³⁴ Yesunén̄ melemma énézéyec; Hélécnec téngén̄ énézézua, méñnén̄ méñ képésic wañanzac imi imuac welen̄ qeqe ic wan̄zac. ³⁵ Wañu welen̄ qeqe icnén̄ miñinawac amaiguc nalé séc ménda kecmac, nén̄ nañanén̄ tetcgia qahac kecmac. ³⁶ Imuac niñ Nañanén̄ hulac énécmiyu ini hélacnec ziki sipacgina qahac kecmu. ³⁷ Ini Abarahamac qeli imi ni ninzua. Wañu qeriginaiguc nuac ackuazéc nawac tatacya méñ ménda he énécmizac. Imuac niñ nuhumuwiñ zé wan̄zu. ³⁸ Ni Mañgocnawac wésiaiguc hén̄i imuac énézéanzua. Wañu ini mia mañgocgina iwarunec niñgic imuac wañanzu.

³⁹ Zéyu zégic, Nonac mañgoc imi Abaraham. Wañu Yesunén̄ melemma énézéyec; Abarahamac qeli wambunec haka Abaraham wañec imuhucya wambunec. ⁴⁰ Ni Anutu arunec nimma ac héra énézéwa nuhumuwiñ zé wan̄zu. Wañu Abaraham inén̄ haka imuhucya ménda wañec. ⁴¹ Ini eñañ mañgocgina iwac haka imi wañanzu, imuhuc zéyu ienen̄ melemma zégic; Nini kaisero haka igucnec ménda hicñiyiñ. Nonac mañgoc imi momacguc sac keczac imi Anutu. ⁴² Yesunén̄ yomuhuc zéyec; Ni Anutu arunec hicñima mayi. Ni mayi imi nena ewana niñ qahac, inén̄ méli nén̄u mayi, imuac niñ Anutu imi onac mañgoc wambacnec imi ala wañ némbunec. ⁴³ Dimuhuciguc nuac ackuazéc imi ménda niñasarizu? Imi mia acna gezacginanén̄ nimmuac séc qahac imuac niñac ménda niñasarizu. ⁴⁴ Ini mañgocgina Biri miñina iwarunec hicñigic, imuac niñ iwac ewa siñ̄a tohowiñ zé wan̄zu. Inén̄ nalé hén̄ia igucnec euqaqac ic kerecac keczac. Wañu iwac qeriaiguc ac héra méñ ménda hemiyu ac héraiguc ménda nañanzac. Inén̄ mia ic ikora wañu ikoc acwac mañgocya keczac, imuac niñ ikoc ac zéman̄ zé eñeya niniñ késama zéanzac. ⁴⁵ Wañu ni ac héra zéanzua imuac niñ ini ménda ninzénég nén̄zu. ⁴⁶ Onarunec méñnén̄ nuac képésicna méñ hia mihicñimac? Ac héra énézézuaiguc némac niñ ménda ninzénég nén̄zu? ⁴⁷ Méñ Anutuac buñ̄a keczac imi Anutuac ac ninzac. Wañu ini Anutuac buñ̄a ménda keczu, hén̄ia imuac niñ ini ménda niñtohoanzu.

Yesunén̄ eñeya héipuc ac zéyec.

⁴⁸ Zéyu Yuda ic ienen̄ yomuhuc melemma zégic; Nini guac yomuhuc zéma niñanzin̄; Gi Samaria ic dac, uñ̄a bira kesa keczan̄. Zéziñ imi

hélacnec me qahac? ⁴⁹Waṇu Yesunéh melemma zéyec; Ni uṇa biria ménj ménda késakeczua. Waṇu ni Maṅgocna eeya héianzua waṇu ini ni mematiti waṇ nénzu. ⁵⁰Ni nenaoc nuac eena héinémmuac niṇ ménda waṇanzua, néj ménjnéj imuac niṇ wamma gésima keczac. ⁵¹Hélacnec ténggén énézézua, Méjnéj ménj nuac ackuažéc tohoma kecmaciguc inéh ménda humumac. ⁵²Imuhuc zéyu bec Yuda ic ienej zégic; Gi uṇa biria késakeczaj imi deguc niṇasarizij. Abaraham zéma Anutuac tilij tilij ic ienej moczoṇ humudacgic, néj geṇ mia ménjnéj ménj guac ackuažéc tohoma kecmaciguc inéh kileṇdac ménda humumac zékeczaj me? ⁵³Gi maṅgocnina Abaraham humuyec i ogiczaj me? Anutuac tilij tilij ic ienej acguc humudacgic. Waṇu gi geṇja niṇ niṇna méré wanzac me? ⁵⁴Yesunéh melemma zéyec; Ni nenawac eena héiwa nuac eena imi héla qahac wammac. Neṇaj Anutu zéanžu Maṅgocna iminéj eena héianzac. ⁵⁵Ini i ménda nimmizu, waṇu neṇ i nimmizua. I ménda nimmizua zéwinec imi ini ésécnec ic ikora wambinec. Waṇu ni i nimmima iwac ackuažéc tohoanzua. ⁵⁶Onac maṅgoc Abaraham inéh naléna hémmaṇ zé ewa hia nimma kecma hémmaguc ségiségi waṇec. ⁵⁷Imuhuc zéyu Yuda ic ienej zégic; Gi yawunga 50 ménda késazaj. Waṇu Abaraham bec héṇnec? ⁵⁸Zégic zéyec; Hélacnec ténggén énézézua, Abaraham ménda hicṇiyec nalé imuarunec keriac kecza. ⁵⁹Imuhuc zéyu ienej qewiṇ zéma hoc megic. Waṇu Yesunéh saṇgima ocmuṇ téréya imi waima hiṇgacma keṇec.

Ic ménj kic hilicyaguc hicṇiyec imi mehiaruyec.

9 ¹Yesunéh hénaiṇuc kemma ic ménj kic hilicyaguc hicṇima kerec imi héṇec. ²Waṇu tohotoho ichéra ienej qesima zégic; Kiwi ic, ic mérénéj képésic waṇu inéh kic hilicyaguc hicṇiyec? I eṇeyaoc me neṇgoc maṅgocya ienej? ³Zégic Yesunéh yomuhuc énézéyec; Eṇeyaoc me neṇgoc maṅgocyanéh képésic ménda waṇic. Waṇu Anutuac ai ménj imi iwac kekeciguc wininiyu hémmu niṇac imi hicṇimiyec. ⁴Mélinéṇec iwac ai imi kaiwe nanzac imuac séciguc mewiṇ. Waṇu siṇiya hayu ménjnéj ménj ai memacac séc qahac. ⁵Ni baeciguc kecanzuanec baecac asac mararaṇ wanzua. ⁶Imuhuc zémaguc, baeciguc sépécgéma sépécnéj gizōṇ meyacgéma iwac kiwaiguc haiyec. ⁷Haima yomuhuc ézéyec; Siloam zékéṇiguc kemma zuacna. (Siloam imuac hénia imi; Mélimiyec.) Zéyu inéh kemma zuaru kiwa hiaruyu hémma amayaiguc lilingéma keṇec. ⁸Waṇu ic ama momachéra zéma ic tosara ic imi zéwelec énécmiyu héṇaṇgic ienej yomuhuc qesigic; Ic yomi hénaiṇuc tacma iwawai niṇac qesinéncmianec iminéj me qahac? ⁹Tosaranéh inéh mia zégic. Waṇu tosaraneṇ qahac, i ésécnec zégic. Waṇu i eṇeyaoc yomuhuc selima zéyec; Ni ic imi mia. ¹⁰Zéyu ienej qesimima zégic; Kicga dimuhuc hiaruzac? ¹¹Zégic zéyec; Ic ménj Yesu zémianžu inéh gizōṇ meyacgéma

nuac kicnaiguc haima Siloam zékéniguc kemma zuacna zéyu kemma zuacba hiaruyu héjanzua. ¹² Zéyu ézégic; Ic imi dimuaru keczac? Wañu melemma zéyec; Ni ménda ninzua.

Farisaio ic ienen kic hilic mehiaruyec imuac ara zégic.

¹³ Wañu ic becne kic hilic kerec imi wagicma Farisaio ic ionaru kenjic. ¹⁴ Wañu Yesunén gizon meyacgéma kiwa mehiaruyec imuac naléya imi Sabata. ¹⁵ Imuac niñ Farisaio ic ienen imuhucyanec iwac kiwa dimuhuc hiaruyec zéma qesimigic. Wañu ic imi yomuhuc melemma zéyec; Inén gizon nuac kicnaiguc haiyu zuacba hiaruyu héjanzua. ¹⁶ Farisaio ic tosanén zégic; Ic imi Sabata logianzac imuac niñ Anutu arunec qahac. Wañu tosanén késpedesic ic méjnén dimuhuc kiwi mérera imuhucya mewacne imuhuc zéma méndén amugic. ¹⁷ Wañu kic hilic imi munguc qesimigic; Ic iminén kicga mewéréngézac, geñ iwac niñ némac ac zéwésémañ? Zégic zéyec; Ic imi Anutuac tilij tilij ic.

¹⁸ Wañu Yuda ic ienen ic imi kic hilic kerec igucne hiaruyec imi ménda ninzégéma iwac neñgoc mañgocya héihéré érécmigic. ¹⁹ Érécmima yomuhuc zéma qesiérécmigic; Ic yomi orac meracgira me? Wañu ic yomuac kic hilicyaguc hicñiyec zézaoc? Wañu deguc imi dimuhuc héjanzac? ²⁰ Zégic neñgoc mañgocya ieren yomuhuc melemma zéyoc; Ic yomi norac nañnira imi zéma kic hilicyaguc hicñiyec imi niri ninzic. ²¹ Wañu dimuhuciguc kiwa hiaruzac imi zéma mérénén iwac kiwa méwéréngéyec imi niri ménda ninzic. Wañu i imi yawuñ sasala imuac niñ qesimigic eñeyaoc eñeya surucya énézémac. ²² Yuda ic ienen méjnén Yesu imi Kristo zéma ninzégémac imi Anutuac henaorij sucnina igucne nesimiwiñ imuhuc zéma bec ewa momac wañgic imuac niñ ieren ionac niñac bacgira yandiyu imuhuc zéyoc. ²³ Imuac niñac iwac neñgoc mañgocyanén; I komora qahac, qesimigic, imuhuc énézéyoc.

²⁴ Wañu munguc ic kic hilic kerec imi héihéréma ézégic; Anutuac eeya héiwéséna. Ic imi késpedesiraguc imi nini ninziñ. ²⁵ Zégic inén melemma zéyec; Ic imi késpedesiraguc me qahac imi ni ménda ninzua. Momacguc ninzua imi yomuhuc; Becne ni kic hilic keri, nén deguc imi héjanzua. ²⁶ Zéyu zégic; Dimuhuc wañgéñec? Inén dimuhuc kicga méwéréngéyec? ²⁷ Inén melemma énézéyec; Ni bec zédaczua, nén gezacginanén ménda nimma némac niñac munguc nimbiñ zé wanzu? Ini momacne iwac tohotoho ichéra wambiñ zé wanzu? ²⁸ Imuhuc zéyu hahali mima zégic; Gi imi iwac tohotoho icya. Wañu nini imi Moseac tohotoho ichéra. ²⁹ Anutunén Mose ac ézéyec imi nini ninziñ. Wañu ic imi dimuarunec imi nini ménda ninziñ. ³⁰ Zégic ic iminén yomuhuc énézéyec; Ic imi kicna mehiaruyec wañu dimuacne hayec imi ini ménda niñasarimanec keczu. Imuac mia ni welicgé énécmizua. ³¹ Nini yomuhuc niñanzij; Anutunén késpedesic ic ionac gezac ménda haianzac, nén ic solañ Anutuac ackuazéc

tohoanzac iwac mia gezac haianzac. ³²Ic mēñ kic hilicyaguc hicñiyecac keru kiwa mébérēngéyec ac suruc imuhucya imi nalé hicñima hama éréyec imuac suraiguc mēñ ménda zégic niññ. ³³Ic imi Anutu arunec ménda mawacnec ai imuhucya mēñ hia ménda mewacnec. ³⁴Zéyu zégic; Gi késpedesic qeriaiguc ténggēñ hicñinec, nēñ ac ku nénécميزان? Imuhuc zéma nesigic keñec.

Ninzéñ ninzēngina qahac imi kic hilic ésécnec.

³⁵Ic imi néfacgégic mayec imi Yesunéñ niñec. Nimma ic imi mihicñima qesi miyec; Gi Icac Naña imi ninzēngézan? ³⁶Wañu ic iminēñ zéyec; Miñ Kewu, ic zézan imi méré? Nézéna ic imi ninzēngéwa. ³⁷Yesunéñ zéyec; Geñ deguc hémma nanzan. Giguc ac zézac iminēñ ic imi mia. ³⁸Wañu ic iminēñ Miñ Kewu ni ninzēngézua zéma mepési miyec. ³⁹Wañu Yesunéñ yomuhuc zéyec; Ni niñgési énécmiman zé baeciguc mayi. Imuac wañ énécmiwa kic hilicnéñ hémmu, nēñ kicginagucnéñ kic hilic wammu.

⁴⁰Farisaio ic tosara momacnec kecgic ieneñ imuhuc zéyu nimma zégic; Nini momacnec kic hilic me? ⁴¹Wañu Yesunéñ énézéyec; Ini kic hilic kecwunec imi késpedesicgina ménda he énécmiwacnec. Wañu deguc héñanñiñ zézu, imuac niñ késpedesicgina he énécmizacnec.

Rama zéma rama galeñ.

10 ¹Ni hélacnec ténggēñ zézua, mēñ rama onac demñ qeriaiguc emman zéma nagu igucnec ménda emma hēna méñunec logimac imi kowu nene zéma kaiziliweñ ic. ²Mēñ nagu igucnec emmac iminēñ ramawac galeña. ³Awiawi icnéñ iwac niñac naguya auanzac. Wañu rama ieneñ ara hia niñyacgégic inēñ ramahéra qacgina unuruma onagiru séñganñeñ mamu. ⁴Rama ieneñ ara hia niñyacgézu imuac niñ onagiru madacgic eñeya walac keñu méndacmima keñanzu. ⁵Wañu ic enia méñac ara imi ieneñ ménda niñtegicanzu. Imuac niñ waima héñqacgéma kemmu. ⁶Yesunéñ séséc ac imi énézéyu niñgic, nēñ ac hēnia imi ménda niñasarigic.

⁷Imuac niñ Yesunéñ muñguc énézéyec; Hélacnec ténggēñ énézézu; Ni rama ionac nagu. ⁸Ni ménda hawa walac hagic imi eneñ moczon kowu nene zéma kaiziliweñ ic. Imuac niñac rama ieneñ acgina ménda niñgic. ⁹Ni nagu mianéñ, méñnéñ nuac muru keremmac imi aṅgēña tiwa, nagu imuacnec eñeñ mama wamma nene mihicñimac. ¹⁰Kowu nene imi eñ ménda hamac, nēñ rama sasañgiaiguc énépésima kemma mebirima unuhumumac niñac sac haanzac. Ni mia rama ieneñ kekec imi sécgina mema kuaya qeqe memu niñac hayi. ¹¹Ni imi rama galeñ hiabia. Galeñ hiabianéñ rama ionac niñ kekecyia hia wai énécmianzac. ¹²Wañu galeñ soukiwa niñac ai meanzac iminēñ galeñ hēla qahac. Wañu rama imi eñeya qahac, imuac niñ hasēñ kazu hayu hémma rama wai

énécmima néngharu hasén kazunén inima néndénj énécmianzac. ¹³Ic imi soukiwa niñac ai meanzac imuac niñ nénghacanzac. Wañu inén rama niñac ewa éréhéc ménda wañanzac. ¹⁴Ni rama galeñ hiabia. Ramahécna niñénécmiwa niñnénzu. ¹⁵Imi mia Mangocnénj ni niñnénju neñ Mangoc nimmianzua imuhuc ésécnec. Imuac niñ ni rama ionac niñac kekecna waizua. ¹⁶Nuaru ramahécna ménj keczu imi demin yomuacnec qahac. Wañu ini momacnec onagicma éréwa nuac ewana nimmu. Ningic rama tuñ momacguc kecgc galeñ momacguc kecénécmimac. ¹⁷Kekecna muñguc memañ zéma waizua imuac niñ Mangocnénj nuac goina héianzac. ¹⁸Kekecna imi ménénj ménda nuagicmac. Wañu ni nenaoc waizua. Kekecna gilimañ me muñguc memañ imuac kuc buña imi nuaru henénzac. Zézé seli imi Mangocna iwac murunec hayu késayi.

¹⁹Ac imuac niñ Yuda ic ieneñ muñguc héndénj amugic. ²⁰Wañu sugcinaiguc sasalanénj yomuhuc zégic; Inén uña biria késayu qeria sicsaoc wanzac. Némac niñ ara ninzu? ²¹Wañu tosanénj yomuhuc zégic; Ac imi ic ménj uña biriayaguc imuhucyawac ac qahac. Uña birianénj ic kic hilic ménjac kiwa hia mehiarumac me?

Yuda ic ieneñ Yesu ménda ninzégémigic.

²²Yerusalemiguc ocmuñ téreyawac naguya augic imuac yawuñ^m imi sanjeña naléyaiguc ducñiyec. ²³Yesunénj ocmuñ téreya demin qeriaiguc luhuc ama yanda ménj qara Solomon taru imuac qeriaiguc lelecgéma nañec. ²⁴Wañu Yuda ic ieneñ lelecgémima yomuhuc zéma ézégic; Némac nalé ducñiyuguc ewa éréhéc ménda wañgémbin? Gi Kristo keczañiguc zéasarima nénézéna. ²⁵Zégic Yesunénj yomuhuc énézéyec; Ni énézéyi, néñ ménda ninzégéanzu. Kiwi méréra nuac Mangocnawac qaraiguc meanzua iminénj nuac héipuc ac zéénécmizac. ²⁶Wañu ini imi nuac ramahécna qahac imuac niñ acna ménda ninzégégzu. ²⁷Ramahécna imi ewana niñanzu. Wañu ni ionac niñénécmiwa ieneñ méndac néñanzu. ²⁸Neñ kekec hémbénaña imi énécmiwa méndagucnec humumu. Ménénj ménj nuac mérana igucnec ramahécna nuagicmacac séc qahac. ²⁹Nuac hainéñec Mangocna inén momac yanda onogicdacma kunéngina keczac, imuac niñ ménénj Mangocnawac méria igucnec iwawai ménj paktak wagicmacac séc qahac. ³⁰Ni zéma Mangoc niri momacguc.

³¹Imuhuc zéyu muñguc Yuda ic ieneñ héiwinj zéma hoc megic. ³²Yesunénj yomuhuc énézéyec; Kiwi méréra icnéñ ménda memeya imi hénia hénia Mangocna iwarunec mema énézéwa hénzu. Wañu imuac sugcinaiguc némac iwawai ménj niñac hocnéñ nuwinj zé wanzu? ³³Zéyu Yuda ic ieneñ melemma zégic; Iwawai imuac me imuac niñ qahac, gi baec ic kecma Anutu wanzua zéma Anutu zébiri qébiri wammianzan

^m 10:22 Kendonj imuac, Hanukah zéanzu.

ac haka imuac mia hocnéñ guwiñ zé wanziñ. ³⁴Yesunéñ melemma énézéyec; Héna acginaiguc, Neñ ini anutu zéénécmizuaⁿ imuhuc ménda ogic hezac me? ³⁵Kiwi téréya imi augic qahac wammacac séc qahac. Anutunéñ ic tosara ara zéhicñi énécmianec ionac niñ anutu zéénécmiyec. ³⁶Méñ Mañgocnéñ kekecyá météré wammima baeciguc mélimiyec iminéñ Ni Anutuac Naña zéyu, némac niñ, Téréya zébiri qébiri wammizac, zénénzu? ³⁷Mañgocnawac ai ménda meanzuaiguc ménda ninzénge némmu. ³⁸Néñ aiya meanzuaiguc imi, ni qahac, néñ kiwi méréra imi miadac kileñ ninzéngeñmu. Imuhuc wammuiguc Mañgocnéñ nuac qerinaiguc keru ni iwac qeriaiguc kecanzua imi hia niñasarimu. ³⁹Ieneñ munguc késawiñ zé wangic, wañu inéñ méragina igucnec néñgacma keñec.

⁴⁰Wañu Yesunéñ Yodan doku néwécgeñ becneç Yohanenéñ doku naec énécmiyec imuaru kemma kerec. ⁴¹Wañu ic embac sasalanéñ imuaru hama zégic; Yohanenéñ bec kiwi méréra méñ ménda meyec, néñ ic yomuac ac sasala zéyec iminéñ moczoñ héla wanzac. ⁴²Wañu baec imuaru sasalanéñ Yesu ninzéngeñic.

Yesunéñ Lazaro humuc igucnec meqelimiyeç.

11 ¹Ic méñ hafi kiyu heyec. Qara imi Lazaro. Inéñ Maria zéma iwac embac dara Mata iorac ama areña Betania igucnec. ²Maria yomi Miñ Kewuac qahaiguc haléc héméña hiabia pocgéma eñeya oruc zucyanéñ hénaya naecmiyec imi mia. Wañu Lazaro hafi heyec iminéñ mia Maria iwac nauñ dara. ³Wañu nauñhéra ieneñ Yesuaru ac yomuhuc haiyic keñec; Miñ Kewu, ic siña niñmianzan imi hafi kiyu hezac. ⁴Wañu Yesunéñ suruc imi nimma yomuhuc zéyec; Hafi imuac tetcgia imi humuc qahac. Imi mia Anutu mepé qepési mihicñi mimuac niñac hicñizac. Wañu imuarunec Anutuac Naña acguc mepésimimu. ⁵Yesunéñ Mata zéma iwac embac munaya zéma Lazaro ionac siñgina niñaneç. ⁶Wañu Lazaro hafi hezac zégic nimmaguc kerec imuaru waimanec keru ai meme éréhéc keñec. ⁷Keñu tohotoho ichéra énézéma zéyec; Neñañ liliñgéma Yuda baeciguc kembij. ⁸Zéyu ieneñ zégic; Kiwi ic, Yuda ic ieneñ hocnéñ guwiñ zé wangic imi ai meme sasala ménda tecgezac. Wañu imuaru munguc kembésémañ? ⁹Yesunéñ melemma zéyec; Kaiwe éréma hiñgacanzac imuac naléya 12 ac séc ménda hezac me? Méñnéñ kaiweiguc keñha wammaciguc baec kurumeñac asac mararañiguc hémma ménda qonzontoñ gémac. ¹⁰Méñnéñ siñiiguc keñha wañu iwac qeriaiguc asac mararañ qahac wañu mama qemac. ¹¹Imuhuc zémaguc andiaiguc yomuhuc énézéyec; Neñañ alanina Lazaro gauya hezacnec. Ni kemma mindiwa yacmac. ¹²Wañu iwac tohotoho ichéra ieneñ zégic; Miñ

Kewu, gau hezaciguc hiarumac. ¹³ Yesunéh iwac humuc niñac imuhuc zéyec, néh iwac tohotoho ichéra ienen gau hehe niñac imuhuc zézac zéma niñgic. ¹⁴ Wañu Yesunéh zéasarima zéyec; Lazaro imi humuyec. ¹⁵ Onac niñ wamma nimba imuaru ménda kerí iminéñ hia wañu ségiségi wanzua. Imuhuc wamba ini ninzégému. Neñañ iwac muru kenni. ¹⁶ Wañu ic mén Toma, Didimo (Héi séwi séwi) zémianzu, inéh tohotoho ic tosara yomuhuc énézéyec; Neñañ momacnec kemma i guc humuwiñ zé humuwiñ.

Yesu imi humuc igucnec yacyac imuac miñina.

¹⁷ Yesunéh ama imuaru hayu Lazaro imi téngégic kicsuañ qeriaiguc heyu ai meme kemboñ qahac wanzac zégic niñec. ¹⁸ Betania ama areña imi Yerusalem hosuraiguc taru hénaya imi 3 kilomitawac séc wañec. ¹⁹ Wañu Yuda ic sasalanéh naungirawac songoñ iricma songoñ ac wañ érécmiwiñ zé Mata zéma Maria iorac muru hagic. ²⁰ Wañu Yesu hazac zégic nimma Matanéh i hémman zé keñec. Wañu Marianéh amaiguc tarec. ²¹ Miñ Kewu! Matanéh ézéyec; Gi you kecbañnec nauñ dacrira imi ménda humuwacnec. ²² Wañu ninzua, deguc aguc némac iwawai niñac Anutu welec mina Anutunéh hia niñgémmac. ²³ Zéyu Yesunéh yomuhuc ézéyec; Guac nauñ dacga imi muñguc yacmac. ²⁴ Zéyu Matanéh melemma zéyec; Nalé tetcgia wañu, humuc igucnec yacyac hicñiyu muñguc yacmac imi ni ninzua. ²⁵ Zéyu Yesunéh ézéyec, Ni imi humuc igucnec yacyac zéma kekec imuac miñina, méñnéñ mén ni ninzégé néñzac imi kekecyaguc kecmac. Wañu humumaciguc kilendac kekecyaguc kecmac. ²⁶ Wañu mén qeliqeli kecma ni ninzégé néñzac imi kilendac humucya qahac kecmac. Gi imi ninzégézañ me qahac? ²⁷ Zéyu embacnéñ zéyec; Oo, Miñ Kewu, ni ninzégézua. Gi Kristo, Anutuac Naña baeciguc hahaya.

²⁸ Imuhuc zémaguc lilingéma kemma embac munaya Maria qaru hayu iwacnec ézéyec; Kiwi ic imi hama guac guruzac. ²⁹ Zéyu Marianéh nimma focdac yacma iwac muru keñec. ³⁰ Wañu Yesu imi ama areña yanda qeriaiguc ménda hayec, néh Mataguc azoroyoc imuhucgeñ nañecnec. ³¹ Wañu Marianéh geriwiguc yacma keñu, Yuda ic amaiguc i guc tacgic ienen hémma siacmañ zé kic suañiguc kenzac gezañ imuhuc zéma i méndacmigic. ³² Wañu Marianéh Yesu nañec imuaru hama hémma iwac hénayaiguc mama sicgéma ézéyec; Miñ Kewu, gi you tacbañnec nauñ dacrira ménda humuwacnec. ³³ Imuhuc zéma siaru Yuda ic i guc hagic momacnec siacgic Yesunéh iniru qeri uñaya yéwériyu wésia témañ zé wañec. ³⁴ Wañu, Dimucgeñ haigic zéma qesiyu, Miñ Kewu, hama hénna zégic. ³⁵ Wañu Yesu kic masiya mayec. ³⁶ Wañu Yuda ic ienen hémma zégic; Héngic, Lazaro iwac siña dimuhuc nimmiñec! ³⁷ Ic tosananéñ yomuhuc zégic; Kic hilic imi mehiaruyec. Wañu ic yomi ménda humumac niñ méra mimacac séc qahac wañec me?

Yesunén Lazaro humuc igucnec meqeliyec.

³⁸ Wañu Yesunén wésia muñguc yanda wamma kicsuaniguc keñec. Wañu kicsuan imi hoc kifaña, kuaya imi hocnén hézicgégic heyec. ³⁹ Yesunén zéyec; Hoc imi qililingégic keñu. Zéyu ic humuyec iwac embac nauña Matanén yomuhuc ézéyec; Miñ Kewu, ai meme kembon qahac wanzac, imi bec héménaguc wanzac. ⁴⁰ Zéyu Yesunén ézéyec; Gi ninzénagéma Anutuac edamuya hémbéseman imuhuc ménda gézézua me? ⁴¹ Wañu hoc qililingégic keñu Yesunén kiwa hima hémma zéyec; Mangoc gi acna ninzan imuac niñac ewa hia ac gézézua. ⁴² Gi nalé séc nuac niñanzan imi niñi. Wañu zézua imi ic you nanzu ienen geñ ni méli nénnec imi ninzénagému niñac ionac niñ wamma imuhuc gézézua. ⁴³ Imuhuc zéma Yesunén kucnec qarec; Lazaro, mama hana! ⁴⁴ Zéyu ic humumia iminén mama hayec. Wañu héná méria imi linén malekunén osogic heyu musuya imi kereñnéñ osogic heyec.

Yesunén énézéyec; Hulacmigic keñha wañu.

Farisaio ic enen Yesu qewiñ zéma ac sañec wañgic.

⁴⁵ Imuac niñac Yuda ic sasala Maria iwac hagic ienen ai Yesunén meyec imi hémma ninzénagéic. ⁴⁶ Wañu tosanén Farisaio ic ionac muru kemma ai Yesu meyec imuac ac suruc wañ énécmigic. ⁴⁷ Hofac oo ic kiwahécgina zéma Farisaio ic ienen kaunsol tocgo énécmima yomuhuc énézéic; Neñan dimuhuc wañkeczin? Ic imi kiwi méréra hénia hénia yanda wañanzac. ⁴⁸ Neñan i imuhuc waimini, ic embac moczon ninzénagé mimu. Ninzénagé migic Roma ic ienen hama baec yandanina zéma ic embac hécnina imi nonagicmu. ⁴⁹ Zégic sugcina igucnec hofac oo ic mén qara Kayafa yawuñ imuaru eñenagina kerec iminén yomuhuc énézéyec; Ini niningina qahac téngén! ⁵⁰ Ic méñnéñ ic embachéra moczon ionac niñ wamma humuyu ic embachéranén ménda humumu iminén onac muru hia wammac imi ménda niñyacgézu? ⁵¹ Ac imi eñeyawac ewaya niñac ménda zéyec. Inén yawuñ imuac eñenagina kerec imuac niñ Yesu imi Yuda ic onac humumacac niñ andiawac ara imuhuc zéyec. ⁵² Baec yandagina imuac sac qahac Anutuac nambérac héra baec séc tuima keczu imi momacnec tocgé énécmiyu tuñ momacguc wammac niñac imuhuc zéyec. ⁵³ Wañu nalé imuarunec Yesu qemu niñac ac sañec wañgic.

⁵⁴ Imuac niñac Yesunén Yuda ic sugcinaiguc winiñu muñguc ménda lelecgéyec. Wañu zélén baec hosuraiguc tauñ mén qara Eferaim taru, tohotoho ichéra iniguc imuhucgeñ kemma kecgc.

⁵⁵ Yuda ic ionac nagu sacyaguc ogicma keñgic imuac kendon hosuru hayu ic embac sasalanén kendon imi ménda hayunec imuac météré haka wambiñ niñac amaya amaya igucnec yacma Yerusalem ekeñgic.

⁵⁶ Wañu ienen ocmuñ téréya sombeniguc namma Yesuac kic hihi wamma

yomuhuc qesiamugic; Ini dimuhuc ninzu? Kendoṅ niṅac ic imi hélacnec ménda hamac me? ⁵⁷Waṅu hofac oo ic kiwahécgina zéma Farisaio ic ieneṅ bec yomuhuc zéseli waṅ énécmigic; Méṅnéṅ Yesu dimuaru keru ninzaciguc kilenḡdac nénézéyu késawiṅ.

Marianéṅ Yesu haléc naecmiyec.

12 ¹Ai meme 6 tecgéyu nagu sacyaguc ogicma keṅgic imuac kendoṅ imi hamac. Yesu Betania ama areṅa becnec Lazaro meqelimiyu humuc igucnec yacma kecaṅec imuaru hayec. ²Imuaru Matanéṅ Yesuac eeya héima nene oma gumu énécmiyec. Waṅu ic tosaraneṅ lelecgéma tacgic Lazaro inéṅ sugcinaiguc Yesuguc momacnec tarec. ³Tacgic Marianéṅ haléc soroc héméṅaguc boṅa eṅeṅa yanda qara nada imi hénéṅ baṅa 5 séc mema hama Yesuac héná qahaiguc qocgéma oruc zucyanéṅ kereṅ memiyec. Waṅu haléc imuac héméṅaneṅ ama qeriaiguc sécgédarec. ⁴Waṅu tohotoho ichéra sugcinaiguc kecma Yesu andé qemacac heyec Yuda Kariotonéṅ yomuhuc zéyec; ⁵Haléc héméṅaguc imi maso haréwécac ai boṅa haiyu boṅ megic soukiwa imi mema ic maqeqeya énécmimac iminéṅ hia wambacnec, némac niṅ imuhuc ménda waṅec? ⁶Waṅu inéṅ ic maqeqeya ionac niṅac wamma imuhuc ménda zéyec. Ic imi kowu nene, gésé késakeru soukiwa haigic éléṅ meañec imuac niṅac imuhuc zéyec. ⁷Waṅu Yesunéṅ zéyec; Waina taru. Inéṅ téṅgénémmu imuac nalé niṅac wamma haléc héméṅaguc imi haiyu tarecac taczac. ⁸Ic maqeqeya ieneṅ iniguc nalé séc kecmu, waṅu ni imi iniguc nalé séc ménda kecmaṅ.

⁹Waṅu imuaru tackecgic Yuda ic sasalanéṅ Yesu imuaru taczac imi niṅtegicma hagic. Waṅu Yesuac niṅac sac qahac, néṅ Lazaro inéṅ meqeliyu yarec imi acguc hémbiṅ zé hagic. ¹⁰⁻¹¹Waṅu Lazaro niṅac Yuda ic sasalanéṅ Yesuaru kemma ninzénégégic imuac niṅ hofac oo ic kiwahécgina ieneṅ Lazaro imi momacnec qehumuwiṅ zé imuac ac saṅec zégic.

Yesunéṅ doṅki qahaiguc Yerusalem ekeṅec.

¹²Ama gianjiyu ic sasala kendoṅac hagic ieneṅ Yesu Yerusalem hamaṅ zé hénáiguc hazacnec zégic nimma ¹³ewaṅ ic haréṅa mema i hémmbiṅ zé kemma yomuhuc qacgic; Ohec wahec! Zéhiaru mimia! Miṅ Kewuac qaraiguc hahaya! Zéhiaru mimia! Israel neṅaṅ Ic Kewu. ¹⁴Yesu imi doṅki merawa méṅ mihicṅima imuac qahaiguc tarec. Imi mia kiwi téréyaiguc ogic hezac ésécnec; ¹⁵O, béracna Zion, bacga ménda yandimac. Hénna, guac Ic Kewuga hazac. Doṅki merawa qahaiguc taczac. ¹⁶Waṅu nalé imuaru iwac tohotoho ichéra ieneṅ haka imuac hénia imi ménda niṅasarigic. Waṅu kecma Yesunéṅ edamuyaiguc eṅuguc ac imi iwac ogic heyec imuac niṅ ieneṅ haka imuhuc wammigic imi niṅqeligic. ¹⁷Ic tuṅ Yesuguc kecma Lazaro kicsuaṅ igucnec qacma humuc igucnec meqeli

miyu yaru héngic imi enen ac suruc munꝓuc munꝓuc zésaigic kenꝓec. ¹⁸ Waꝓu ic embac sasalanén asé kiwi icnéꝓ ménda memeya imi meyc imuac surucya nindacꝓic imuac niꝓ tuꝓ yandanén i hémmbiꝓ zé mama kenꝓic. ¹⁹ Waꝓu Farisaio ic ienen enjaocnec yomuhuc eminingic; Ninꝓu, ai yanda meni héla qahac wanꝓac. Baec séc ic embac mocꝓon iwaru méndacmima kendacꝓu.

Girik ic ienen Yesuac qac buꝓa nimma hagic.

²⁰ Waꝓu Anutu mepésiwiꝓ zé kendon niꝓac éréꝓic imi onac suginaiguc Girik ic tosara kecꝓic. ²¹ Ienen ic mén Galilaiawac ama areꝓa yanda mén Betsaidanec hahaya Filipo iwac muru kemma yomuhuc qesimigic; Ic kunen, nini Yesu hémmbiꝓ zé wanꝓiꝓ. ²² Zéꝓic Filiponén hama Anderea ézéyu Anderea zéma Filipo ieren hama Yesu ézéyoc. ²³ Ézéyic Yesunén nimma yomuhuc zéyec; Icac Naꝓa mepési mimu imuac naléya hazac. ²⁴ Ni hélacnec téꝓgén énézéwa, iwawai gocmia ménnéꝓ baeciguc ménda mama humumaciguc gocmia momacꝓuc imi imuhucyanec hemac. Waꝓu humumaciguc imi héla sasala haimac. ²⁵ Mén kekecyawac aꝓgén timaciguc kekecy a imi sohomac. Mén baec yomuac qeriaiguc kekecyawac waizalaꝓ waꝓ mimaciguc kekec hémbénaꝓa imi késa kecmac. ²⁶ Ménnéꝓ mén welen qenéꝓanꝓaciguc ni kilen méndac némmac. Waꝓu ni kecꝓua imuhucꝓen nuac welen qeꝓe ic imi momacnec kecmac. Waꝓu Maꝓgocnéꝓ ménnéꝓ mén welen qenéꝓanꝓac iwac eeya héimimac.

²⁷ Degucmi qerina^o yéwérizac. Waꝓu imuac dimuhuc zémaꝓ? Maꝓgoc gi nalé yomi nogicmac niꝓac aꝓgénna tina zémaꝓ me? Qahac, ni imuac niꝓ nalé yomuac hayi. ²⁸ Maꝓgoc guac qac buꝓaga edamuyaguc wammac. Imuhuc zéyu kurumeꝓ igucnec ewa mén yomuhuc mayec; Qacnawac edamuya mihicꝓiyi, waꝓu munꝓuc edamuya mihicꝓimaꝓ. ²⁹ Ic tuꝓ momacnec namma niꝓꝓic ionarunec tosanenén, Parandaꝓ héizac, zéꝓic. Waꝓu tosanenén, Kua meme uꝓanén ac ézézac zéꝓic. ³⁰ Yesunén énézéyec; Imi nuac niꝓac qahac, onac méra énécmimaꝓ zé hicꝓizac. ³¹ Deguc imi baec ic embac ionac gésigési naléya. Baecac kuc miꝓina imi nesimiyu kemmac. ³² Ni baeciguc meyac néꝓꝓic emma baec séc ic embac mocꝓon nuaru héihéré énécmimaꝓ. ³³ Ac imi mia inén dimuhuc humumac imi énézéyu hémmu niꝓac imuhuc zéyec. ³⁴ Waꝓu ic tuꝓ yandanén yomuhuc zéꝓic; Héna ac igucnec yomuhuc zéꝓic niꝓanꝓiꝓ; Kristo imi tetcꝓia qahac kecmac. Waꝓu gi dimuhuc Icac Naꝓa meyacꝓic emmac zézaꝓ? Icac Naꝓa imi méré? ³⁵ Waꝓu Yesunén zéyec; Asac mararaꝓ imi iniguc nalé hotoꝓadac sac he énécmimac. Siꝓinén ménda hoturu énécmiyunec, asac mararaꝓ he énécmiyunec kenꝓa wanꝓic. Ic ménnéꝓ siꝓi qeriaiguc kenꝓa wanꝓac imi dimuaru kenꝓac imi ménda niꝓzac. ³⁶ Asac mararaꝓ

he énécmiyunec asac mararaŋ imi kileŋ ninzénégéic. Ninzénégéma asac mararaŋac nambérac héra wammu. Yesunén imuhuc zémaguc wai énécmima saŋgiyec. ³⁷Kiwi méréra hénia hénia sasala kicginaiguc meanec. Waŋu ieneŋ i méndagucnec ninzénégéic. ³⁸Imuhuc waŋgic Anutuac tiliŋ tiliŋ ic Yesaiawac ac youminén héra waŋec; Miŋ Kewu, ackuazécnina imi mérénén nimma ninzénégézac? Miŋ Kewuac méra imi mérac muru winiŋu hicŋi mizac? ³⁹Hénia imuac niŋac ninzénégémuac séc qahac waŋec. Imi mia Yesaianén ac mén yomuhuc zéyu imuhuc zézua; ⁴⁰Kicginanén héntegicbu niŋac, qeriginanén niŋtegicbu niŋac, waŋu qerigina melemma hagic mehiaru énécmiwac niŋac inén ini kic hilic zéma qeri seli meénécmiyec. ⁴¹Imi mia Yesaianén Yesuac kiwi asaha hémma iwac niŋac imuhuc zéyec. ⁴²Waŋu Galen yanda sugina igucnec sasalanén i ninzénégéic. Waŋu Farisaio ic ieneŋ Anutuac hénaoŋ sugina igucnec nesi énécmiwu niŋac ninzén ninzénigina imi ménda zéaugic. ⁴³Imi mia ieneŋ niŋgic ic ionac mepé qepési imi eŋeŋa waŋu, Anutuac mepé qepési imi mamaya waŋaŋec imuac niŋ imuhuc waŋgic.

⁴⁴Waŋu Yesunén kucnec zéauyec; Ic mén ni ninzénégé nénzac imi ni sac qahac méli néŋec i momacnec ninzénégé mizac wanzac. ⁴⁵Mérénén mén ni nénzac imi méli néŋec i hénzac. ⁴⁶Ni baeciguc asac mararaŋ wamma mayi imuac niŋac ménac mén ni ninzénégé nénzac imi siŋi qeriaiguc ménda kecanzac. ⁴⁷Ni baec ic ini zégési énécmimaŋ zé ménda mayi, néŋ aŋgénigina timaŋ zé mayi. Imuac niŋac ménénén acna nimma imi ménda tohozaciguc imi ni i ménda niŋgési mimaŋ. ⁴⁸Ic mén ni andé numa acna ménda késazaciguc ackuazéc énézéyi iminén niŋgésigési icya wamma nalé tetcgiaiguc késpedesiraguc zémimac. ⁴⁹Ni ac imi nena ewa siŋnawac ménda zézua. Maŋgoc méli néŋec inén némac ac dimuhuc zémaŋ imi nézéyec. ⁵⁰Iwac hénia ac imi kekec hémbénaŋawac buŋa wanzac imi ni ninzua. Imuac niŋac ac ménac mén zéanzua imi Maŋgocnéŋ nézéyec imuhucyanec zéanzua.

Yesunén tohotoho ichéra hénagina zuacénécmiyec.

13 ¹Ai meme momacguc tecgéyu bec nagu sacyaguc ogicma kengic imuac kendoŋ imi hamac. Yesunén baec yomi waima Maŋgocar u kenkenawac naléya hosucgéma hayu niŋtegicma hénaoŋ héra baeciguc keczu ionac goigina héimanec keru eŋeya nalé tetcgia hayec. ²Ama mari waŋu nene gumu énécmigic Biri miŋinanén bec Simon Kariotoac naŋa Yudawac qeriaiguc Yesu andé qemimac niŋac niniŋ biri haiyec. ³Waŋu Yesu imi Maŋgocnéŋ iwawai moczoŋ iwac kucya bawaiguc haidaczac imi zéma Anutu arunec hayecac bec liliŋgéma Anutuaru kemmac imi niŋec. ⁴Imuhuc nimma nene waiyu taru yacma malekuya mén metecgéma kereŋnéŋ eŋeya kemaŋaiguc zikiyec. ⁵Zikimaguc doku zéiciguc qeyu hiŋgaru tohotoho ichéra hénagina hénima zuacma kereŋ zikiyu heyec

iminénj hénagina kereñ meénécmiyec. ⁶Ƴuacma kenkecma Simon Petero iwaru kereñu Peteronénj yomuhuc ézéyec; Miñ Kewu geñ nuac hénana zuachésémañ? ⁷Ƴéyu Yesunénj zéyec; Haka wanzua imuac hénia imi gi deguc ménda niñasarizañ, wañu bianñguc niñ asariwésémañ. ⁸Ƴéyu Peteronénj ézéyec; Gi nuac hénana méndagucnec zuachésémañ. Ƴéyu Yesunénj yomuhuc ézéyec; Neñ hénaga ménda zuacmañiguc gi amunec qamunec ménda wambésémañ. ⁹Ƴéyu Simon Peteronénj zéyec; Miñ Kewu hénana sac qahac, néñ orucna zéma mérana momacnec zuacnéna. ¹⁰Ƴéyu Yesunénj melemma zéyec; Méñnéñ doku bec naeczac imi hénaya sac zuaru moczoñnec qala qala wammac. Ini qala qala wanzu, néñ ini moczoñ niñac imuhuc ménda zézua. ¹¹Yesunénj ic mérénénj andé qemimac imi bec niñasariyec imuac niñac eñañ moczoñ qala qala wanzu ménda zémañ zéyec.

¹²Hénagina zuacdacma yacma malekuya mema héima tatacyaiguc lilingéma kemma yomuhuc zéyec; Ini haka wañ énécmizua imi hia niñasarizu? ¹³Ini nuac niñac Miñ Kewu, kiwi ic zéañzu. Imi hélacnec, ni imuhuc kecua. ¹⁴Ni onac kiwi ic zéma Miñ Kewunénj mia hénagina zuac énécmizua. Imuac ini acguc hénagina kileñ zuacamumu. ¹⁵Ini momacnec haka onac wañ énécmizua imuhucyanec wammu niñac neñ onaru séséc wamba hénzu. ¹⁶Ni hélacnec téñgénj énézéwa, welenj qeqe ic méñnéñ méñ kewuya ménda ogiczac. Méñ mélimiyu hayec imi acguc mélimiyec imi ménda ogiczac. ¹⁷Imi niñasarima sécginaiguc wammuiguc ségiségi ginaguc wammu. ¹⁸Ni qutulañgé énécmima ménda zézua. Ic énépésiñi imi moczoñ niñtegic énécmizua. Wañu imi mia kiwi téréya youmi héla wammac niñac zéyec; Ic méñ nuarunec nene mema nezac iminénj hénaya meyacma nuyec. ¹⁹Kecma imi hicñiyu imuaru ni imi i nalé tetcgia qahac kecancac imi mia zéma niñzénégé némmu niñac haka imi ménda hicñiyunec walac énézéwa. ²⁰Ni hélacnec téñgénj énézéwa, méñac méñ mélimiwa hayu héihérémezac imi ni héihéré néncac wanzac. Wañu méñnéñ méñ ni héihéré néncac imi méli néñec i héihéré mizac wanzac.

²¹Yesunénj ac imi zéyu qeri uñaya yéwériyu héipuc wamma zéyec; Ni hélacnec téñgénj zéwa niñgic, onac sugcina igucnec méñnéñ ni andé numac. ²²Imuhuc zéyu tohotoho ichéra ieneñ añamma mérac niñ zéyec imi hia ménda niñyacgéic. ²³Tohotoho ichéra sugcina igucnec méñ Yesunénj siña nimmiñec iminénj iwac tétéyaiguc héima tarec. ²⁴Taru Simon Petero orucyanénj séséc wamma ézéyec; Mérac niñac zézac imuac qesimina. ²⁵Wañu tohotoho icya imi Yesuaru héima tacma qesiyec; Miñ Kewu, mérénénj imi mia? ²⁶Wañu Yesunénj yomuhuc zéyec; Saménj yomi tindunégma mimañ, ic imi mia. Imuhuc zéma saménj mema zéiciguc tindunégma Simon Kariotoac naña Yuda Karioto miyec. ²⁷Miyu saménj Yesuac méra igucnec wagiru imuaru Biria miñinanénj qeriaiguc hiñgarec. Wañu Yesunénj ézéma zéyec; Ai memañ zé wanzañ imi focdac

mewéséman. ²⁸ Zéyu lelecgéma tacgic ienenj moczonj hénia némac niñ Yesu ac imi zéyec imi ménda niñtegicgic. ²⁹ Yudanénj soukiwa galenj kerec imuac niñ tosanénj kendonj yanda niñac me maqeqeya énécmimanj zé iwawai ménj bonj memac niñac ézézac imuhuc zéma niñgic. ³⁰ Yudanénj saménj bakia imi mema focdac waima keñec. Wañu ama bec siñiyec.

Yesunénj Petero dimuhuc wammac imi niñasarima zéyec.

³¹ Keñu Yesunénj zéyec; Degucmi Icac Naña imi edamuyaguc wanzac. Wañu Anutu imuhucyanec Nañawac hia niñac edamuyaguc wanzac. ³² Anutunénj iwac muru edamuya mihicñizaciguc inénj enjeya muru Naña edamuya mihicñi mimac. Wañu degucdacmi edamuya mihicñi mimac. ³³ Nambérac hécna ni iniguc nalé hotoñadac kecmanj. Yuda ic énézéyi ésécnec deguc énézéwa niñgic, ini nuac wammu, wañu ni kemmanj imuhucgenj ini hamuac séc qahac. ³⁴ Youmi hénia ac qelia énécmizua; Goigina héiamumu. Neñ onac goigina héiénécmianzua imuhucyanec ini goigina héiamumu. ³⁵ Ini enjaonec goigina héiamugic ic embac moczonj inicma ini nuac tohotoho ichécna wanzu imi niñasarimu.

³⁶ Zéyu Simon Peteronénj qesiyec; Miñ Kewu, gi dimucgenj kembésémanj? Yesunénj melemma zéyec; Gi ni kemmanj imuhucgenj deguc ménda méndac némbésémanj, néñ bianguc méndac némbésémanj. ³⁷ Zéyu Peteronénj yomuhuc qesiyec; Miñ Kewu némac niñac gi hia méndac gémmanj ac séc qahac wanzac? Ni guac niñac kekecna waizua. ³⁸ Yesunénj melemma ézéyec; Gi hélacnec nuac niñac kekecga waiwésémanj? Hélacnec téngénj gézéwa niñna; Kuruc ménda qarunec hatac haréwéc nuac niñ ménda nimmizua zéwésémanj.

Yesunénj tohotoho ichéra meseli énécmiyec.

14 ¹ Ewa biri ménda wammu. Anutu ninzénjgéma ni momacnec ninzénjgé némmu. ² Nuac Mañgocnawac amaiguc ama qeria sasala hezac. Qahac wambacnec bec énézéwinec. Ni amagina mindiñimanj zé kemmanj. ³ Kemma onac ama duñgina mézézénjgéma lilingéma hama onagicba kemma ni kecanzua imuhucgenj niguc kecbiñ. ⁴ Ini hénia ni kenzua imi hia niñzu. ⁵ Imuhuc zéyu Tomanénj qesimiyec; Miñ Kewu, gi dimuaru kembésémanj imi ménda ninziñ imuac dimuhuciguc hénia imi nimbiñ? ⁶ Yesunénj melemma zéyec; Ni hénia imi zéma ac héla imi zéma kekec imi wanzua. Imuac nuarunec qahaciguc méñnéñ ménj Mañgocnawac hia ménda hamac. ⁷ Ni niñnéñanzuiguc imi nuac Mañgocna momacnec nimmimu. Degucmuacnec ini nimmima héndaczu. ⁸ Wañu Filiponénj zéyec; Miñ Kewu, Mañgoc nénézéna hénni iminénj sécgé nénécmimac. ⁹ Yesunénj melemma zéyec; Filipino, ni sugcinaiguc nalé horua sécyá kecanzua, wañu ni ménda niñnéñzanj? Ménj ni néñeciguc Mañgocna momacnec héñec. Wañu dimuhuciguc Mañgoc nénézéna

hénni zézan? ¹⁰Ni iwac qeriaiguc i nuac qerinaiguc keczac imi gi ménda ninzéngezan? Ac énézéanzua imi nuac ewa siŋna igucnec qahac imi Maŋgoc nuac qerinaiguc kecma eŋeya aiya meanzac iwarunec. ¹¹Ni Maŋgocac qeriaiguc kecba Maŋgocnéŋ nuac qerinaiguc keczac zéwa ninzénge néŋgic. Niŋgic ménda sécgéyu, aina niŋac kileŋ ninzénge néŋgic. ¹²Hélaŋnec téŋgéŋ énézéwa niŋgic, ni Maŋgocnawac kemman imuac niŋ méŋnéŋ méŋ ni ninzénge nénzac imi acguc ai meanzua imuhucya hia memac. Waŋu inéŋ iwawai ni meanzua imi ogicma memac. ¹³Nuac qaciguc némac iwawai niŋac qesigic wamma meénécimamaŋ. Imuhuc wamba Naŋawac qaraiguc Anutu mepésimu. ¹⁴Nuac qaciguc némac iwawai niŋac ni qesinéŋgic wamma meénécimaŋ.

¹⁵Ini nuac goina héinénzuiguc nuac hena ac imi méndacmu. ¹⁶Ni Maŋgoc qesimiwa onac Héipuc ic méŋ méli énécmiyu hama iniguc tetegia qahac kecmac. ¹⁷Imi mia ac hélawac Uŋa, baecnéŋ i nimmac me hémmacac séc qahac imuac niŋ baec icnéŋ i ménda késamacac séc. Waŋu i iniguc kecmama qeriginaiguc kecanzac imuac niŋ ini i nimmizu. ¹⁸Ni ini gupaŋ merac ésécnec ménda wai énécmimaŋ. Ni onaru hamaŋ. ¹⁹Waŋu nalé hotoŋadac tegéyu baec icnéŋ ni méndagucnec némmu. Waŋu ni kekecnaguc kecanzua. Ini acguc kekecginaiguc kecmu imuac niŋac ini ni némmu. ²⁰Nalé imuhucgeŋ eneŋ ni Maŋgocnawac qeriaiguc kecba ini nuac qerinaiguc kecgic neŋ onac qeriginaiguc kecza imi niŋasarimu. ²¹Méŋnéŋ méŋ nuac hena ac aŋgéŋ tima tohozac iminéŋ nuac goina héizac. Waŋu méŋnéŋ méŋ goina héinénzac imi Maŋgocnanéŋ iwac goiya héimimac. Waŋu ni imuhucyanec iwac goiya héimima nena ézéwa némmac. ²²Yudanéŋ (Yuda Karioto qahac) ézéyec; Miŋ Kewu némac niŋac baec ic ionac qahac, néŋ nonacnec sac nénézéna hémmbiŋ? ²³Yesunéŋ melemma ézéyec; Méŋnéŋ méŋ nuac goina héizaciguc imi inéŋ nuac ac tohoyu Maŋgocnanéŋ iwac goiya héimiyu niri iwaru hama iwac qeriaiguc amanira mema i guc kecbiŋ. ²⁴Méŋnéŋ méŋ nuac goina ménda héizac iminéŋ nuac ackuažéc imi ménda tohomac. Waŋu nuac ackuažéc ini niŋanzu imi nena qahac, néŋ méli néŋec Maŋgocna iwac ackuažéc wanzac.

²⁵Iniguc tacmanec ac yomi énézézu. ²⁶Waŋu Maŋgocnéŋ nuac qaciguc Héipuc icgina, Uŋa Téréya méliyu mamac. Inéŋ hama iwawai moczoŋ ku énécmima ac énézézu imi moczoŋ héiqeli énécmimac. ²⁷Luac onac muru wai énécmiwa iniguc he énécmimac. Nena luac énécmizua. Ni énécmizua imi baecnéŋ énécmianzac imuhucya qahac. Imuac niŋac ewa qeriginanéŋ ménda yéwérimac. Waŋu zénéŋgina ménda hirimac. ²⁸Bec yomuhuc énézéwa ninzu; Ni kemmaguc onaru lilingéma hamaŋ. Nuac Maŋgocnawac kuha imi nuac kucna ogiczac imuac niŋac ini goina héinénzuiguc ni Maŋgocnawac muru kemman imuac ségiségi wambunec. ²⁹Kecma andiaiguc hicŋiyu ninzénge némmu niŋac deguc

haka imi ménda hicñiyunec énéézua. ³⁰Baecac kuc miñinanén hazac imuac niñ ni iniguc nalé horua ac ménda zéman. Wañu iwac kucya imi nuac kucna ogicmacac séc qahac. ³¹Wañu baec icnén ni Mañgocna goiya héimianzua imi niñtegicmu niñac ni Mañgocnanén nézéyec séciguc iwawai wañanzua. Hagic waima kenni.

Waiñ ic zéma hawa.

15 ¹Ni waiñ ic héla, wañu nuac Mañgocna imi ai ic wanzac. ²Inén hawana ménac mén héla ménda haianzac imi moczon qericanzac, wañu hawana méñnéñ mén héla haianzac imi séc mén sasala haimacac niñ tañhéréréñ memianzac. ³Ini imi ackuazéc énéézua iminén bec tañhéréréñ meénécimizac. ⁴Nuac qerinaiguc kecgic onac qeriginaiguc kecman. Hawa méñnéñ waiñ ic uraiguc ménda mékétamaciguc eñeyanec héla haimacac séc qahac. Imuhucyanec nuac qerinaiguc ménda kecmuiguc ini acguc héla haimuac séc qahac. ⁵Ni imi waiñ ic ura ini imi hawahécna. Méñnéñ mén nuac qerinaiguc keru ni iwac qeriaiguc kecba imi héla sasala haimac. Wañu ini ni qahaciguc iwawai mén wammucac séc qahac. ⁶Méñnéñ mén nuac qerinaiguc ménda keczaciguc ic hawa éséc metecgéma giliyu dokuya zicgémac. Wañu ic hawa imuhucya imi tocgéma gericiguc giliyu zemac. ⁷Ini nuac qerinaiguc kecgic nuac ackuazéc qeriginaiguc hezaciguc imi iwawai mén niñac wamma zéwelecgic imi niñénécmiwa memu. ⁸Ini héla sasala haimu iminén nuac Mañgocna edamuya mihicñi mimac. Wañu ini nuac tohotoho ichécna wammu. ⁹Mañgocnéñ nuac goina héinéñanzac imuhucyanec neñ onac goigina héianzua, imuac niñ nuac goi héihéi imuac qeriaiguc kecmu. ¹⁰Neñ Mañgocnawac héna ac méndacma iwac goi héihéiya qeriaiguc kecanzua imuhucyanec ini nuac héna ac méndacmuiguc nuac goi héihéina qeriaiguc kecmu.

¹¹Nuac ségiségi imi qeriginaiguc heyu onac ségiségi imi kuaya gesalecgémac niñac ac imi énéézua. ¹²Nuac héna ac imi yomi mia; Neñ onac goigina héiénécmianzua imuhucyanec ini eñaoec goigina héiamumu. ¹³Ic méñnéñ alahéra méra énécmiman zé efima humumac imi iwac goi héihéiya imi eñeña yanda. Goi héihéi méñnéñ imi ogimacac séc qahac. ¹⁴Héna ac énéézua imi tohoma wammuiguc ini nuac alahécna téngén wammu. ¹⁵Welen qeqenén iwac miñina némac ai meanzac imi ménda zéyu niñanzac imuac niñ ni onac niñac welen qeqe hécna ménda zéma imuhuc ménda unuruman. Ni iwawai Mañgocnawac murunec niñi imi moczon énézéwa nindacgic imuac niñac onac niñ alahécna zéma unuruzua. ¹⁶Eneñ ni ménda népésigic, néñ neñ ini énépési. Imi mia ini héla hémbénaña heheya haima nuac qaciguc Mañgoc imuac me imuac qesigic énécmiyu késamu niñac kumu énécmiyi. ¹⁷Héna ac youmi énécmizua; Eñaoec goigina héiamumu.

**Yesu hazéc wammigicac tohotoho ichéra
momacnec hazéc wañ énécmimu.**

¹⁸Baec icnéñ hazéc wañ énécmimuiguc walac ni hazéc wañ néñgic imi niñtegicmu. ¹⁹Ini baecac buña wambunec imi baec icnéñ ionac buña wañgic goigina héi énécmiwunec, wañu ini ionac buña qahac. Wañu ini baecarunec gési énécmiyi imuac niñac baec icnéñ hazéc wañ énécmianzu. ²⁰Ac zézua yomi nimma nimma kecmu; Welen qeqe ic ménénéñ miñina ménda ogicmac. Ni hazéc wañ néñgiciguc ini imuhucyanec wañ énécmimu. Wañu nuac ackuazéc nimma tohogiciguc onac ackuazéc imuhucyanec nimma tohomu. ²¹Mérénénéñ méli néñec imi ménda ninzu imuac niñac ienenéñ nuac qacna niñac iwawai imi moczoñ wañ énécmimu. ²²Neñ ionaru ménda mama zéauwinec imi ienenéñ képésicgina qahac kecwunec. Wañu deguc képésicgina niñac acgina zésolañimuac séc qahac. ²³Ménénénéñ ménéñ ni hazéc wañ néñzac imi Mangocna momacnec hazéc wammizac wammac. ²⁴Ni suginaiguc iwawai ic tosaraneñ ménda memeyawac séc imi ménda mewinec imi ienenéñ képésicgina qahac kecwunec. Wañu ienenéñ Mangocna zéma ni momacnec niricma hazéc wañ nérécmizu. ²⁵Ienenéñ hénia qahaciguc ni eñ hazéc wañ néñzu, imuhuc hénia aciguc ogic hezac imi héla wammacac niñ imuhuc wanzu.

²⁶Onac Héipuc ic ménéñ Mangoc arunec mélimiwa hamac. Imi mia ac hélawac Uña Anutu arunec mama haanzac iminénéñ héipucna wañ némmac. ²⁷Ini hénihénia igucnec niguc kecgicac keczu imuac niñ ini acguc nuac héipucna wañ némmu.

Baec icnéñ hazéc wañ énécmimu.

16 ¹Ini ménda qonzon tongému niñac imuhuc énézéyiac énézézua. ²Ienenéñ Anutuac hénioréñ sugina igucnec nesi énécmigic mamu. Nalé ménéñ hayu imuaru ienenéñ ini unuma Anutuac welen qeqe ai meziñ imuhuc zéma nimmu. ³Ni me Mangoc ménda niñnércmizu imuac niñac haka silic imuhucya wañ énécmimu. ⁴Naléya hayu, O Miñ Kewunénéñ youmi nénezéyu niñéñ zéma niñyacgému niñac ac imi énézézua. Iniguc keréñ imuac niñac hénihéniaiguc ac yomi ménda énézéyi. ⁵Degucmi ni méli néñec iwac muru liliñgéma kemmanéñ zéwa onarunec ménénéñ ménéñ; Dimucgeñ kembésémañ, zéma ni ménda qesinéñzu. ⁶Wañu ac imuhucya imuhucya énézéwa qeriginaiguc ewa biricnéñ sécgézac. ⁷Wañu ac héla zéwa niñgic; Ni ménda kembinec imi onac muru Héipuc ic ménda hawacnec. Wañu ni kemmaniguc nenaoc onac muru i méliwa hamac. Imuac niñac ni wai énécmima kemmanéñ imi onac hiagina niñac. ⁸Inénéñ hamac nalé imuaru képésic zéma haka solaña zéma gésigési imuac mia baec séc icembac zéqindiñi ac wañ énécmimac. ⁹Képésicgina

niñac zéma ni ménda ninzénge nénzu imuac ara zéénécmimac. ¹⁰Haka dindiña niñac zéma ni Mangocnawac emba ini munguc ménda némmu imuac énézémac. ¹¹Wañu gésigési niñac zéma baec yomuac kuc miñina saecyaguc zémiyec imuac énézémac.

¹²Ni iwawai sasalawac ara henénzac, wañu deguc énézédacba hia bisiqatén wammuc séc qahac wammac. ¹³Ac hélawac Uña téréyanén hamac nalé imuaru inén ac hélaiguc ini héihéré énécmimac. Inén eñeya ewa siñiguc ménda zémac, nén ac niñanzac imi zéma iwawai andiaiguc hahaya imuacnec sac énézémac. ¹⁴Inén ackuazéc nuarunec imi mema énézémac imuac niñ inén edamuna mihicñi némmac. ¹⁵Iwawai Mangocarar hezac imi moczon nuac, imuac niñ Uña Téréyanén ackuazéc nuarunec imi mema énézémac imuhuc zézua.

¹⁶Ini nalé hotoñadac tacma ni ménda némmu duña nalé herec ménda keñu munguc ni némmu. ¹⁷Imuhuc zéyu tohotoho ichéra tosara ienén eñaocnec qesiamugic; Ni Mangocnawac kemman imuac ni nalé hotoñadac tacma ménda némmu, nén duña nalé herec ménda keñu munguc némmu imuhuc nénézézac ac imuac hénia imi dimuhuc? ¹⁸Imuac ienén zégic; Nalé hotoñadac zézac imuac hénia imi némac? Nini ac zézac imi ménda niñasarizñ. ¹⁹Yesunén ienén qesimiwiñ zé wanzu imi nimma énézéyec; Ini nalé hotoñadac ménda némmu, nén duña nalé herec ménda keñu munguc némmu zéwa ac imuac mia eñaocnec qesiamuma keczu? ²⁰Hélaecnec téngén énézéwa niñgic; Ini siacma ewa biric wammu, nén baec séc ic embac ienén ségiségi wammu. Ini ewa biric wammu, nén ewa biricgina nén melenñ ségiségigina wammac. ²¹Merac memeyawac naléya ducñiyu embacnéñ qenzen manzen qemac, nén merac imi hicñiyu merac qelia mén baeciguc hicñizac imuac ségiségi niñac qenzen manzen imi eluñ qemac. ²²Imuhucyanec deguc ewa biric imi onaru hezac, nén munguc inicba ewagina ségiségi wañu ségiségi imi ménénén mén onagimacac séc qahac wammac. ²³Nalé imuaru ini iwawai mén niñac ménda qesinémmu. Hélaecnec téngén énézéwa niñgic; Iwawai imuac me imuac nuac qaciguc qesigic Mangocnéñ énécmimac. ²⁴Éréma kecma nuac qaciguc iwawai mén niñac ménda welecanzu. Nén welecgcic énécmiyu onac ségiségi imi sécgémac.

²⁵Séséc aciguc ac youmi énézézua, nén nalé mén hamac imuaru Mangocac zéman zé séséc ac ménda zéma bénzénanec zéasari énécmiman. ²⁶Nalé imuaru nuac qaciguc welecmu. Ni onac niñ wamma Mangocarar welecman imuhuc ménda énézézua. ²⁷Imi mia yomuac niñac, ini nuac goina héinémma ni Anutu arunec hayi imi ninzéngegic imuac niñ Mangoc eñeyaoc onac goigina héiéénécmimac. ²⁸Ni Mangocarunec mama baec yomuhucgen hayiac munguc baec yomi waima Mangocarar kemman. ²⁹Zéyu tohotoho ichéra ienén zégic; Degucmi séséc ac ménda zéma bénzénanec zéasarizan. ³⁰Gi iwawai moczon niñasarianzan

imuac niñ méñnéñ mén ménda qesigénunec ac bakia zéanzañ imi deguc niñtecigicma gi Anutu arunec hanec imi ninzénégé génziñ. ³¹Ini degucdacmi ninzénégé nénzu imuhuc zéma Yesunén melemma zéyec. ³²Wañu naléya hayu ini wainémma tuíma kendacgic ni momacguc kecmañ. Wañu nalé imi bec hazac. Wañu nenacnec qahac, Mañgocnéñ niguc kecmañ. ³³Nuac qerinaiguc ini ewa bénzéniginaguc kecmuac niñ ac imuhucya imuhucya énézézua. Wañu baec yomuac qeriaiguc zérabéra nimmu. Wañu ewa bénzénj kecmu, ni baecac kuha imi ogicdaczua.

Yesunén eñeya niñac welerec.

17 ¹Yesu ac imi zétecgéma kicya kurumeñiguc hima yomuhuc welerec; Mañgoc, nalé imi bec hazac. Nanga edamuya mihicñi mina, Nañganén gi edamuga mihicñigémmac. ²Ic embac geñgaoc minec imi moczoñ yanda kekec hémbénaña énécmimac niñac baec séc ic embac moczoñ galengé énécmimiawac qac buña imi minec. ³Anutu héla momacguc gi zéma guac mélimimia Yesu Kristo niñéréc mimia iminéñ kekec hémbénaña wañzac. ⁴Ni ai memañac zé nénneñ imi bec metecgédacma baeciguc gi edamuga mihicñigénzua. ⁵Mañgoc, baec kurumeñ ménda hicñiyecnec giguc edamuna késa keri imi degucmi kicgaiguc némma edamuna mihicñi nénna.

Yesunén tohotoho ichéra ionac niñ welerec.

⁶Baearunec ic embac nénneñ ionaru ni qac buñaga zéau énécmizua. Ieneñ imi guac buña, wañu ni nénneñ. Wañu ieneñ guac ackuažécga imi tohoanzu. ⁷Wañu ieneñ iwawai moczoñ gi ni nénneñ imi guac murunec hayec imi deguc ninzu. ⁸Ackuažéc nénneñ imi énécmidacba késadaczu. Imuac ni guarunec hayi imi hélacnec niñasarima geñ méli nénneñ imi ninzénégézu. ⁹Ni ionac niñ welecza, wañu baec séc ic ionac niñac qahac, néñ ic embac nénneñ ionac niñac welecza. Imi mia yomuac niñ, ini imi guac buña. ¹⁰Ic embac nuaru hezac imi moczoñ guac. Wañu ic embac guaru hezac imi moczoñ nuac. Wañu ionarunec edamuna hanéñu mezua. ¹¹Ni baeciguc nalé komodia mén ménda kecmañ. Wañu ieneñ imuarunec kecgic ni guaru hamañ. Mañgoc Téréya, Nekañ momacguc keczic ésécnec ieneñ momacguc wammu niñac qacga nénneñ iminéñ aḡgénj tiénécmiwésémañ. ¹²Ni iniguc kecma guac qacga nénneñ iminéñ aḡgénj tiénécmiyi. Wañu sugina igucnec méñnéñ mén kisikiyoñ ménda mihicñigic, néñ hena ac héla wammacac niñ mén kisikiyoñac buña wañec inéñnec sac kisikiyoñ mihicñiyec. ¹³Wañu degucmi ni guac hazua. Nuac ségiségina iminéñ ionac qeriginaiguc sécgémac niñac ac youmi baec yomuhucgeñ gézézua. ¹⁴Ni guac ackuažéc imi énécmiwa, ni baec séc ic ionaru ménda toroqe énécmima kecanzua ésécnec ieneñ acguc ionaru ménda toroqe énécmima kecgic baec séc ic eneñ hazéc wañ énécmizu.

¹⁵Baec yomuhuc geñnec énépésiwésémañac niñ ménda welecgénzua, nén biria igucnec aṅgég tiénécmiwésémañ niñac gézézua. ¹⁶Ni baec yomuac buña qahac ésécnec ieneñ baec yomuac buña qahac. ¹⁷Guac ackuažécga iminéñ ac héla wanzac. Ac héla iminéñ météré énécmína. ¹⁸Geñ ni baec ic suginaiguc méli nénneć ésécnec neñ i baec ic suginaiguc méli énécmizua. ¹⁹Ac hélanéñ météré énécmimacac niñ ionac niñ wamma ni nena météré amuzua.

Yesunéñ ninzégñ ninzégñ ic ionac niñac welerec.

²⁰Ni ionac niñac sac ménda welecžua, nén ackuažéc énéžégic nimma ninzégñgé némmu ionac niñac momacnec welecgénzua. ²¹Mañgoc gi nuac qerinaiguc kecna ni guac qerigaiguc kecžua imuhucyanec ieneñ momacguc wamma nekañ qeriniraiguc kecgic baec séc ic ieneñ gi ni méli nénneć imi ninzégñgému. ²²Niri momac keczic imuhucyanec ini momacguc wammu niñac ni edamuna nénneć imi ionac énécmizua. ²³Ieneñ momacguc téñgégñ wamma kecmu niñac neñ ionac qeriginaiguc kecba geñ nuac qerinaiguc kecna. Imuhuc wanzic baec séc ic embac ieneñ geñ ni méli nénna hayi imi zéma nuac goina héinéñanzañ ésécnec ionac goigina héi énécmianzañ imi héñtecgicmu. ²⁴Mañgoc, ic embac geñ nénneć ieneñ ni dimucgeñ kecmañ imuhucgeñ niguc momacnec kecmuac niñ wanzua. Imuhucgeñ baec kurumeñ ménda heyunec nuac siñ niñanzañ imuac niñ edamuna mihicñi nénneć imi momacnec hémmu. ²⁵Mañgoc, nuac solaña miñina, baec séc ic embac ieneñ ménda niñgénzua. Wañu neñ gi niñgémba tohotoho ichécna ieneñ geñ ni méli nénneć imi niñzu. ²⁶Neñ guac qac buñaga measari énécmiwa niñgégñzu. Ai imi memañac toroqema mewa guac siñga nuac muru hezac iminéñ ionac muru hemac. Wañu ni acguc ionac qeriginaiguc momacnec kecmañ.

Oliwa aiiguc Yesu késagic.

18 ¹Žéweleru tecgéyu tohotoho ichéra iniguc baec imi waima Kidoron doku qericma keñgic. Néwécgeña imuaru oliwa ai heyu Yesunéñ tohotoho ichéra iniguc imuac qeriaiguc kereñgic. ²Yesunéñ ai imuhucgeñ tohotoho ichéra iniguc tocgéaṅgic imuac niñ Yuda Isikarioto Yesu andé qemiyc inéñ ai imi niñec. ³Imuac hofac oo ic kiwahécgina zéma Farisaio ic ieneñ ai ichéra tosara méli énécmigic Yudanéñ ai ichéra imi zéma yaré ic tuñ onagicma ionac hénna meénécmiyu ieneñ kifa zéma lambe zéma yaréac iwawai késama imuaru hagic. ⁴Yesunéñ iwawai hicñimimac imi bec moczoñ nindacma ionaru kemma qesiénécmiyec; Ini mérac hoczu? ⁵Ieneñ melemma zégic; Yesu Nazareteneć iwac. Yesunéñ melemma zéyec; Ni imi mia. Wañu andé qeque ic Yuda Iskarioto i acguc iniguc momacnec nañgic. ⁶Wañu Yesunéñ, Ni imi mia, zéyu ieneñ andé andé kemma baeciguc mama unuyec. ⁷Yesunéñ muñguc qesiénécmiyec; Ini mérac hoczu? Žéyu zégic;

Yesu Nazaretenec iwac. ⁸Yesunéh melemma énézéyec; Ni imi mia zéma bec énézézua. Imuac ini ni hocnénguiguc ic tosara youmi waigic kemmu. ⁹Imi mia, Gi nénec imuacnec mén mända méwétécgéwa sohozac, zéyec ac imi héla wammacac niñac imuhuc zéyec. ¹⁰Simon Petero souyagucnéñ sou imi héréma hofac oo ic eñeñawac ai merac mén qema gezawa héiiaiguc heriru mayec. (Ic iwac qara imi Malko.) ¹¹Yesunéh Petero ézéyec; Souga usuyaiguc tina. Sokoc Mangocnéñ néñec imi ni mända nemanac zé ninzan?

Yesu wagicma Anasi iwac kenjic.

¹²Yaré ic tuñ onac taséhécgina zéma ionac galenгина zéma Yuda ic ionac ai ic ieneñ Yesu késama dérécgégic. ¹³Dérécgéma wagicma walac Hanasi iwaru kenjic. Wañu Anasi imi Kayafa yawuñ imuhucgen hofac oo ic eñeñagina kerec iwac yéféya. ¹⁴Kayafa iminéñ mia bec nec yomuhuc zéma Yuda ic zémindiñi énécmiye; Ic momacgucnéñ ic embac sasala onac niñ humumac iminéñ hia wambacnec.

Peteronéh Yesu qaecgé miyec.

¹⁵Simon Petero zéma Yesuac tohotoho icya mén Yesu méndaroc. Tohotoho ic mén imi hofac oo ic eñeñanéñ nimmiñeñc imuac niñ kemma moczoñ Yesuguc iwac sombeniguc eñoc. ¹⁶Wañu Peteronéh demin sēñganñeñ nagu kuayaiguc nañec. Nañu duña ai merac mén hofac oo ic eñeñanéñ nimmiye; inéñ kemma awiawi embac mén naguiguc nañec imi ézéma Petero wagiru demin qeriaiguc éréyoc. ¹⁷Awiawi embac naguiguc nañec iminéñ Petero qesima zéyec; Gi ic imuac tohotoho icya mén me qahac? Zéyu Peteronéh zéyec; Ni qahac. ¹⁸Ama sanñeñ qeyu welen qeñe ic tosara zéma ai ic ieneñ geric higic zeyu lelecgéma zonemma nañic Petero i acguc iniguc momacnec geric zonemma nañec.

**Hofa oo ic eñeñanéñ hénia
nimman zé Yesu qesimiye.**

¹⁹Hofac oo ic eñeñanéñ iwac tohotoho ichéra ionac zéma ac ku énécmiye; imuac Yesu qesiye. ²⁰Yesunéh yomuhuc melemma zéyec; Ni baec séc ic onac winiñu énézéañi. Ni nalé séc azoazoro amaiguc me ocmuñ téréyaiguc zéwa Yuda ic acguc moczoñ haanñic. Ni sasanñiaiguc ac mén mända zéyi. ²¹Imuac némac niñac qesinéñzan? Ic embac gezac qema niñanñic imi onac muru acna qesiéncmina. Némac ac zéañi imi ieneñ ninzu. ²²Ac imuhuc zéyu ai ic mén hosuraiguc nañec iminéñ méra tawéyanéñ otoma zéyec; Hénia imuhuc mia hofac oo ic eñeñ ara melemma zézan? ²³Wañu Yesunéh zéyec; Ac mén képésiraguc zézuaiguc képésira imuac zéauna. Wañu ni ac héla zézuaiguc némac niñac nuzan? ²⁴Imuac Hanasinéñ Yesu qatéma hésayaguc méliyu hofac oo ic eñeñ Kayafa iwac muru kenjic.

Peteronén munguc munguc Yesu qaecgé miyec.

²⁵ Simon Peteronén gericiguc zonemma nanu tosanenén qesima zégic; Gi acguc ic imuac tohotoho ic mén me qahac? Wanu Peteronén Ni qahac zéma héla qaecgéyec. ²⁶ Wanu hofac oo ic enenawac ai merac mén, Petero gezawa herirec iwac sac tasia ménén Petero yomuhuc zéyec; Gi eri aiguc i guc kerac ni ménda iriczua me? ²⁷ Wanu Petero munguc, Qahac! zéma héla qaecgéyu nalé sosola ménda wanu kuruc qarec.

Yesu Pilato wésiaiguc nanec.

²⁸ Ama giangianac Yesu wagicma Kayafawac ama kewuya imuac demin qeriaiguc keregic. Wanu Yuda ic ienené ménda mezapi qeamuma nagu sacyaguc ogicma kenjic imuac kendoné nene téréya imi efima newin zéma baec galejac ai amaiguc ménda engic. ²⁹ Imuhuc wangic Pilatonén yacma sénngangen ic embac ionac muru hingacma qesiénécmiye; Ic youmi némac hénia ninac késama hazu? ³⁰ Zéyu zégic, I biria ménda wambacnec imi guaru ménda wagicma hawinac. ³¹ Zégic Pilatonén énézéyec; Enaoc wagicma kemma enan hénia aciguc gésimigic. Zéyu Yuda ic ienené zégic; Nini ic mén qehumuwinac kuc buja ménda késa keczi. ³² Haka imuhucya imi Yesunén eneyaoc dimuhuc humumac imuac ara zéyec imi héla wammac ninac hicniyec. ³³ Pilatonén munguc baec galejac ama kewuya imuac qeriaiguc emma Yesu qaru enu qesimiye; Gi Yuda ic ionac ic kewu me? ³⁴ Wanu Yesunén duja qesimiye; Qesiqesi imi genjagarunec me ménén nuac ninac gézézu? ³⁵ Zéyu Pilatonén melemma zéyec; Ni Yuda ic me? Guagicma nuac muru hazu imi genja héniorin hécgá zéma hofac oo ic kiwahécgá imi enen. Gi némac haka wajnac? ³⁶ Wanu Yesunén yomuhuc zéyec; Nuac hénngalen ama arenja yandana imi baec yomuacnec qahac. Nuac hénngalen ama arenja yanda imi yomuacnec wambacnec imi nuac welen qeqe hécnanén angén tinemma yaré qegic Yuda ic ienené ménda népésiwunec. Wanu deguc nuac hénngalen ama arenja yanda imi baec yomuacnec qahac. ³⁷ Imuhuc wanu gi ic kewu qahac me? Imuhuc zéma Pilatonén qesimiye Yesunén zéyec; Gi nuac ninac Ic Kewu zézan imi hélacnec. Ni imuac ninac baec yomuaru hicniyi. Ac hélawac héipuc wamman zéma mayi. Imuac ic mén ac hélawac buja keczaciguc imi nuac ewana nimmac. ³⁸ Zéyu Pilatonén qesiyec; Ac héla imi némac? Imuhuc qesimaguc munguc sénngangen Yuda ic ionac muru hingacma yomuhuc énézéyec; Iwaru késpedes mén ménda mihicizua. ³⁹ Naguc sacyaguc ogicma kenjic imuac kendoné séc hésa ic momacguc hulac énécmianji imi onac hakagina. Imuac Yuda ic onac ic kewu imi hulacmiwa hamac ninac wanzu me qahac? ⁴⁰ Zéyu munguc qacma zégic; Qahac! Ic imi qahac! Barabawac wanzin! Wanu Baraba imi mia kaiziliwen ic zéma kowu nene.

Pilatonén Yesu iciguc qemuac zétecgéyec.

19 ¹ Waņu Pilatonén Yesu wagicma hihilocnén qeyec. ² Waņu yaré ic ienej hésa waiyagucnén ic kewuac opoc mén mizima orucyaiguc héimima yaréac maleku qouc quocgia héimigic. ³ Héimigic tecgéyu wésiaiguc hama zégic; Ohec wahec, Yuda ic onac ic kewu. Imuhuc zéma méra tawéginanén otogic. ⁴ Waņu Pilatonén méngucnec sénganğenğ hingacma zéyec; Ninzu, ni késpedesira mén ménda mihicizua imi nimmu niğac ic imi onac muru wagicma mazua. ⁵ Yesu maleku qouc quocgia zéma opoc waiyaguc mama naņu Pilatonén énézéyec; Hénğic, ic youmi. ⁶ Zéyu hofac oo ic kiwahécgina zéma ai ic ienej i hémma qacma, Ic hénğenğa wéndaraiguc qena! Ic hénğenğa wéndaraiguc qena! zégic. Zégic Pilatonén zéyec; Ni késpedesiya mén ménda mihicizua imuac eņaoc wagicma kemma ic hénğenğa wéndaraiguc qegic. ⁷ Waņu Yuda ic ienej melemma zégic; Nonac muru hénac ac he nénécmizac. Inén, Ni Anutuac Naņa zéyec imuac niğ hénac acnina tohoma wammini i humucac buņa wanzac.

⁸ Pilatonén ac imi nimma zénénğa munguc yanda hiriyec. ⁹ Pilatonén munguc baec galeğac ama kewuya imuac qeriaiguc emma ézéyec; Gi dimuacnec? Zéyu Yesu ac kitiwa mén ménda zéyec. ¹⁰ Waņu Pilatonén munguc qesimiyec; Gi nuac ac bakia ménda melembésémağ? Ni hulacgémmağ zé hia hulacgémmağ waņu Ic hénğenğa wéndaraiguc gumağ zé hia gumağac séc kuc buņana imi henénzac imi gi ménda niğasarizağ? ¹¹ Zéyu Yesunén melemma zéyec; Ounec ménda génuiğuc kuc buņaganén ménda nogicmac. Imuac niğ ic mén népésima guac muru haiyec iwac késpedesiya imi guac késpedesica ogicma kunenğ yanda wanzac. ¹² Ac imi zéyu nimma Pilatonén Yesu dimuhuc hulacmiyu kemmac imuac hénaya horec. Waņu Yuda ic ienej yomuhuc zéma qacmanec nağic; Gi ic imi waina mama hamaciguc gi Kaisawac alaya qahac. Ménğénğ mén eneya niğac Ni ic kewu zémac imi Kaisawac hağécya wammac.

¹³ Pilatonén ac imi nimma Yesu wagiru sombenğ hocnén haigic hoturuyec imuhucenğ hingacma gésigési tataciguc tarec. Séngagenğ sombenğ imuac qara imi Hebiraio aciguc Gabata. ¹⁴ Orağ imi nagu sacyaguc ogicma keğic imuac kendonğ wammac, deguc imi imuac zérénğérén naléya, waņu kaiwe kiwa bec gumpiti waņu Pilatonén Yuda ic yomuhuc énézéyec; Hénğic, onac ic kewu. ¹⁵ Zéyu qacgic; Wagicma kenna, wagicma kenna. Ic hénğenğa wéndaraiguc qena. Zégic Pilatonén qesiénecmiyec; Ni ic kewugina ic hénğenğa wéndaraiguc qemağ? Zéyu hofac oo ic kiwahécgina ienej zégic; Ic kewunina imi Kaisa, ménğ ménda keczac. ¹⁶ Tetecgiaiguc Pilatonén ic hénğenğa wéndaraiguc qemu niğac oporec.

Yesu ic hénğenğa wéndaraiguc qegic.

Oporu yaré ic enenğ Yesu wagicgic. ¹⁷ Yesunén eneyaoc ic hénğenğa wéndara huama baec boņa ménğ qara Orucsic (Hebiraio aciguc Golgota.)

imuhucgen keñec. ¹⁸ Imuhucgen Yesu ic héngeña wéndaraiguc qegic. Wañu i guc ic éréhéc momacnec uruma nówéc nówéc hai érécmigic nañic Yesu imi sugiraiguc nañec. ¹⁹ Pilatonén kiwi mén oma ic héngeña wéndara qahaiguc qeyu heyec. Wañu yomuhuc ooyawac heyu olongic; Yesu Nazaretene, Yuda ic onac ic kewu. ²⁰ Baec Yesu qegic nañec imi ama areña yanda hosuraiguc heyec imuac niñ Yuda ic sasalanén kiwi imi olongic. Wañu kiwi imi Hebiraio ac zéma Latin ac zéma Girik aciguc ogic heyec. ²¹ Wañu Yuda ic ionac hofac oo ic kiwahécgina ieneñ hama Pilato qetalimima zégic; Yuda ic ionac ic kewu imuhuc ménda oma, Ic yomi zézacnéñ; Ni Yuda ic onac ic kewu, imuhuc owéséna. ²² Zégic Pilatonén melemma zéyec; Némac ac ozua imi neñ imuhuc ozua.

²³ Yaré ic eneñ Yesu ic héngeña wéndaraiguc qegic nañu malekuya mema méndéngic kembon qahac wañu sécgina momac momac késagic. Maleku qeria mén heyec imi toroya qahac. Ounec hénima héigic emu hingacma tecgéyu usuya momacguc wañec. ²⁴ Imuac niñ ieneñ eñaoc yomuhuc eminiñgic; Yomi ménda muzuracgéni taru mérac wammac imi sumbic néma hénni. Haka youmi kiwi téréyaiguc ac yomuhuc ogic hezac imi héra wammacac niñ hicñiyec; Ieneñ malekuna suginaiguc méndemma késagic. Wañu nuac malekuna késawin zéma sumbic négic. Yaré ic ieneñ wañgic imi, imi mia. ²⁵ Wañu Yesuac ic héngeña wéndara hosuraiguc neñgocya zéma neñgoc komocya zéma Klopawac iniña Maria zéma Makdala Maria eneñ nañgic. ²⁶ Yesunén neñgocya zéma tohotoho icya mén siñ nimmiañec imi hosuraiguc nañic iricma eñeya neñgocya ézéyec; Embac hénna guac nañga imi. ²⁷ Wañu iwac tohotoho icya ézéyec; Hénna, guac neñgocga imi. (Nalé imuhuc geñnec tohotoho icya iminén Yesuac neñgocya wagicma iwac amaiguc kemma keroc.)

Yesu humuyec.

²⁸ Imuhuc zéma Yesunén iwawai moczon sécgédarec imi nimma kiwi téréyaiguc ac hezac imi héra wammac niñac, Owuruña qañgararan qezac, zéyec. ²⁹ Wañu imuaru kiruñ mén waiñ howuragucnéñ kuaya qeyu tarec. Taru ieneñ kondun kagalic qundungéma zoroc susuriaiguc koroma Yesuac kuayaiguc nañgégic eñec. ³⁰ Yesu imi nema yomuhuc zéyec; Tecgezac. Imuhuc zéyuguc orucya sicgéma mayu uñaya waimiyec.

³¹ Ai meme imi Sabata imuac mambéc naléya, wañu orañ imi Sabata kendoñ yandayaguc, imuac niñac qamoc imi ic héngeña wéndaraiguc imuhuc ménda nammu niñac Yuda ic ieneñ Pilato yomuhuc qesimigic; Hénagina sira kuma qamocgina metecgégic mamu. ³² Wañu yaré ic ieneñ hama ic éréhéc Yesuguc momacnec urugic nañoc walac méñac hénaya sira kumaguc andiaiguc méñac imuhucyanec kugic. ³³ Yesuac hama héngic inén bec humuyu hénaya sira ménda kugic. ³⁴ Wañu yaré ic méñnéñ luacyanéñ iwac maréña nézéngéyu nalé imuarunec sacya zéma

dokuya mayec. ³⁵Mén kiwanén imi héñec inén héipucya wamma zézac. Wañu iwac ac imi hélacnec. Wañu ac héra zézac imi eñeyaoc ninzac. Imi mia ini momacnec ninzégému niñac héipucya wanzac. ³⁶Imi mia kiwi téréyaiguc ac yomuhuc ogic hezac imi héra wammac niñac hicñiyec; Sira mén ménda kugic zéñgémac. ³⁷Wañu kiwi téréya mén imi yomuhuc ogic hezac; Ienen i nézégégic iwac kicgina hima hémmu.

Yesu téñgégic.

³⁸Yesuac tohotoho ic mén Yosefe Arimataia ama areñ yanda igucnec imi Yuda ic ionac bawa yandiyu sañgima ninzégégéyec. Inén Yesuac qamora memac niñac Pilato qesiyu Pilatonén oaec zémiyu kemma Yesuac qamora mema keñec. ³⁹Wañu becnec siñiyaiguc Yesuac muru hayec Nikodemo i acguc haléc mér zéma aloe imi 30 kiloac séc mutulañgéma lelecgéma mema hayec. ⁴⁰Wañu Yesuac qamora mema Yuda ic ienen qamoc téñgéangic imuac haka méndacma haléc héménaguc imi héima héima malekunén osoyoc. ⁴¹Wañu Yesu qegic imuaru kisi mén heyec. Wañu imuac qeriaiguc bañec mén qelia ésé oraragic heyec. Imuhucgeñ qamoc mén ménda haigicnec heyec. ⁴²Wañu Yuda ic onac Sabatawac zérénqérén naléya imuac niñ bañec hosuru heyec imuhucgeñ Yesuac qamora haiyoc.

Yesu humuc igucnec yarec.

20 ¹Sonda siñunec ama ewiawac Maria Makdala inén kic suañ bañeciguc kemma héñu hoc yanda imi kuaya igucnec qililingégic añgéma nañec. ²Wañu Simon Petero zéma tohotoho icya mén Yesunén siñ nimmiañec iorac muru usuñnec hama yomuhuc érézéyec; Miñ Kewuac qamocya imi kic suañ igucnec mema keñgic. Wañu dimucgeñ haizu imi ménda ninziñ. ³Zéyu Petero zéma tohotoho ic mén ekaocnec yacma kic suañ bañeciguc keñoc. ⁴Wañu ekawu usuñnec keñic tohotoho ic mén imi Petero ogicma focdac kemma bec walac eri kicsuañ bañeciguc kendarec. ⁵Kemma sicgéma qeria héñu lineñ maleku heyu héñec wañu qeriaiguc ménda kereñec. ⁶Simon Peteronén méndacma hama bañec qeriaiguc kemma héñu malekunec heyec. ⁷Wañu kereñ orucya osogic imi momacnec kuma lakec haigic maleku qara lineñ imiguc ekac ekac heyoc. ⁸Wañu tohotoho ic mén kic suañiguc walac hayec iminén degucguc keremma hémma ara ninzégégéyec. ⁹(Wañu kiwi téréyaiguc humuc igucnec qelima yacmac imuhuc ogic hezac imi ménda niñasariyocnec.) ¹⁰Wañu muñguc lilingéma amagiraiguc keñoc.

Maria Makdala inén Yesu mihicñiyec.

¹¹Wañu Maria kic suañ bañec kuayaiguc siacmanec nañec. Namma siacma kiwa hiyu ou bañec qeriaiguc eñec. ¹²Hima héñu kua meme

uŋa éréhéc malekugira lalac lalacnec qamoc heyec imuaru méŋnéŋ héniaiguc méŋnéŋ orucyaiguc taroc. ¹³ Waŋu qesimiyoc; Embac némac niŋac siaczaŋ? Qesiyic zéyec; Ieneŋ Miŋ Kewuna mema keŋgic. Waŋu dimucgeŋ haizu imi ménda ninzua. ¹⁴ Imuhuc zéma lilingéma héŋu Yesu imuhucgeŋ naŋec. Waŋu embac inéŋ i imi Yesu imi ménda héŋtegiŋec. ¹⁵ Waŋu Yesunéŋ yomuhuc qesimiyec; Embac némac niŋ siaczaŋ? Gi mérac hoc keczaŋ? Waŋu embac inéŋ niŋu ai miŋina ésécnec waŋu qesimiyec; Ic kunéŋ^p geŋ iwac qamora mema keŋzaŋiguc i dimucgeŋ haizaŋ imi nézéna kemma mewa. ¹⁶ Zéyu Yesunéŋ zéyec; Maria. Zéyu nimma muŋguc lilingéma Hebiraiŋo aciguc Raboni! zéyec. (Neŋaŋ aciguc kiwi ic.) ¹⁷ Waŋu Yesunéŋ zéyec; Ménda nosina ni Maŋgocnawac muru ménda enzuanec. Dac munahécna ionac muru kemma yomuhuc énézéna; Maŋgocna, onac Maŋgocgina momacnec, Anutuna, onac Anutugina momacnec wawaŋa iwac muru emmaŋ. ¹⁸ Zéyu Maria Makdala inéŋ ac suruc imi mema tohotoho ichéra ionac muru keŋec. Kemma ni hélacnec Miŋ Kewu hénzua Miŋ Kewunéŋ yomuhuc nézézac zéma ac suruc waŋ énécmiyec.

Yesunéŋ tohotoho ichéra ionac muru hicŋi énécmiyec.

¹⁹ Sonda maria kaiwe hiŋgaru tohotoho ichéra Yuda ic ionac niŋac bacgina yandiyu nagu héima tacgic Yesu wininima sugcinaiguc namma zéyec; Luaenéŋ iniguc heyu. ²⁰ Ac imuhuc zéma méria zéma maréŋa imi énézéyu héŋgic. Tohotoho ichéra ieneŋ Miŋ Kewugina héŋtegiŋcma ségiségi yanda waŋgic. ²¹ Waŋu Yesu muŋguc énézéma zéyec; Luaenéŋ iniguc heyu. Maŋgocnéŋ ni méli nénzac ésécnec neŋ ini méli énécmizua. ²² Ac imuhuc zémaguc kua wéséséya ionaru hihima énézéyec; Uŋa Téréya megic. ²³ Ini méŋac méŋ képésicgina wai énécmizuiguc képésicgina imi qahac wanzac. Ini képésicgina ménda wai énécmizuiguc képésicgina imi hezac.

Yesunéŋ Tomawac muru hicŋimiyec.

²⁴ Yesuac tohotoho ichéra 12 sugcina igucnec méŋ qara Toma (Didimo^q zémiangic) iminéŋ Yesu hayec nalé imuaru iniguc ménda tarec. ²⁵ Tohotoho ichéra tosaraneŋ, Nini Miŋ Kewu hénziŋ, zéma ézégic Tomanéŋ yomuhuc zéyec; Mériaiguc biriŋ lépécya imi ménda hémma mérana merawanéŋ biriŋ hiŋgarec imi ménda osima mérananeŋ iwac maréŋaiguc ménda osinimmaŋiguc imi ni ménda ninzéŋgémaŋ. ²⁶ Ai meme 8 tecgéyu Yesuac tohotoho ichéra muŋguc ama imuac qeriaiguc tacgic nalé imuhucgeŋ Tomanéŋ i iniguc momacnec tacgic. Nagu imi héima wété sulugic heyec, waŋu Yesunéŋ haréma sugcinaiguc namma

^p 20:15 Girik aciguc; Miŋ kewu. ^q 20:24 Didimo imi; Neŋaŋ aciguc Héi séwi séwi.

zéyec; Luaenén iniguc heyu. ²⁷Imuhuc zéma Tomawac niñ zéyec; Méragawac merawanén yomuhucgen suluma mérana osima hémma marénnaiguc méraga haina hingaru osima niñna. Wañu ewa éréhéc ménda wamma ninzéngeña. ²⁸Tomanén melemma zéyec; Nuac Miñ Kewuna zéma nuac Anutuna! ²⁹Zéyu Yesunén ézéyec; Gi kicganén némmaguc ninzénge nénzan? Wañu ménénén mén ménda némmannec ninzénge némmu imi enen ségiségi ginaguc wammac.

³⁰Yesunén tohotoho ichéra ionac kicginaiguc asé kiwi icnéñ ménda memeya sasala mén acguc meyec, néñ imi moczon kiwi yomuac qeriaiguc ménda odacba hezac. ³¹Ini Yesu imi Kristo Anutuac Naña keczac imi ninzéngeña iwac qaraiguc kekec kesa kecmuac niñ kiwi youmi ozua.

**Tohotoho ichéra ienen Yesuac ara tohoma
konduñ lambéc sasala hérégic.**

21 ¹Imuac andiaiguc Yesunén munguc Tiberia conduñiguc tohotoho ichéra ionac muru wininiyec. Haka imi yomuhuc hicniyec; ²Simon Petero zéma Toma (Didimo' zémiangic) zéma Natanael Galilaia baec Kana imuacnec zéma Zebedaiio nanhéréra zéma Yesuac tohotoho ic éréhéc mén ieren momacnec kecgic. ³Wañu Simon Peteronén énézéyec; Ni conduñ lambéc késamañ zé conduñiguc kemman. Zéyu ienen Nini imuhucyanec giguc kembiñ zégic. Wañu hingacma kemma zéiciguc emma kenngic. Wañu siñi imuaru iwawai mén ménda késagic. ⁴Kaiwe kiwa deniñ deniñ éréyu Yesu doku giñgiña sakasaciguc nañec. Wañu tohotoho ichéra ienen Yesu nañec imi ménda héntegicgic. ⁵Wañu Yesunén énézéyec; Merachécna, conduñ lambéc mén késazu me qahac? Zéyu, Qahac, zégic. ⁶Wañu énézéma zéyec; Uficgina héiginaigucgen gilima tosara késamu. Zéyu imuac séc wañgic conduñ lambéc sasala kuaya qeyec. Imuac niñac hérémuac séc qahac wañec. ⁷Wañu tohotoho ic mén Yesunén siñ nimmianec iminén Petero ézéyec; Imi Miñ Kewu! Wañu Simon Peteronén, Imi Miñ Kewu zéyec imi nimma malekuya ménda héima kerec imuac niñac malekuya focdac kembanganiguc zikima conduñiguc luma hingarec. ⁸Konduñ giñgiña igucnec kemma nañgic baec igucnec 100 mita imuac séha ménda wañec. Imuac niñac tohotoho ichéra tosara ienen zéiciguc ufc conduñ lambéc kuaya qeqeyaguc imi héréma hagic. ⁹Baeciguc éréma héngic geric zema nañu imuac qahaiguc conduñ lambéc tosara zéma samén tosara tarec. ¹⁰Wañu Yesunén énézéyec; Konduñ lambéc degucmi késazu imi tosara mema hagic. ¹¹Imuhuc zéyu Simon Peteronén zéic qahaiguc emma ufc héréma sénganngiguc haiyec. Wañu conduñ yañ kunen kunen kuaya qegic qétéya 153 imuac séc wañec. Konduñ yañ sasala imuhucyanec, néñ ufc imi ménda tegirec.

12 Waṇu Yesu unuruma zéyec; Hama nene negic. Waṇu ienen ic imi Miṇ Kewugina imi nindacgic imuac niṇ méṇnéṇ méṇ, Gi méré? zéma ménda qesimiyec. 13 Waṇu Yesu hama saméṇ mema énécmima lambéc imuhucnec énécmiyec. 14 Yesunéṇ humuc igucnec yacma tohotoho ichéra winini énécmiyu yomi bec hatac haréwéc waṇec.

Yesunéṇ Petero ai buṇa qemiyec.

15 Nene nedacgic Yesunéṇ Simon Petero qesimiyec; Simon Petero, Yohaneac naṇa, gi iwawai youmi onogicma nuac siṇa niṇanzaṇ? Zéyu Simon Peteronéṇ melemma zéyec; O, Miṇ Kewu, neṇ guac siṇa niṇanzaṇa imi gi ninzaṇ. Zéyu Yesunéṇ zéyec; Nuac rama komoc komoc hécna imi gumu énécmiwésémaṇ. 16 Waṇu Yesunéṇ muṇguc ézéyec; Simon Yohaneac naṇa, gi nuac siṇa niṇanzaṇ? Zéyu inéṇ melemma zéyec; O, Miṇ Kewu ni guac siṇa niṇanzaṇa imi gi ninzaṇ. Zéyu Yesunéṇ ézéyec; Nuac rama imi galeṇgé énécmiwésémaṇ. 17 Waṇu hatac haréwéc muṇguc qesimiyec; Simon, Yohaneac naṇa, gi nuac siṇa niṇanzaṇ? Waṇu, Gi nuac siṇa niṇanzaṇ, zéma hatac haréwéc qesimiyu Peteronéṇ niṇ yéwérima zéyec; Miṇ Kewu gi iwawai moczoṇ nindaczaṇ ni guac siṇa niṇanzaṇa imi gi ninzaṇ. Zéyu Yesunéṇ zéyec; Nuac rama imi gumu énécmiwésémaṇ. 18 Ni hélacnec téṇgéṇ gézéwa, gi sac qeli kecneiguc geṇgacnec rikunṇa zikima siṇa tohoma keṇha waṇaṇnec. Waṇu ic yanda wambésémaṇ imuaru imi gi méraga suluna ic méṇnéṇ rikunṇanéṇ kembangaguc zikima baec méṇac ménda kemmaṇ zé ninzaṇ imuaru guagicma kemmac. 19 Ac imi zéyec imi Peteronéṇ dimuhuc humuma Anutu mepésimimac imuac séciguc héima zéyec. Imuhuc zémaguc, Ni méndacnéna zéyec.

20 Waṇu Peteronéṇ lilingéma andiaiguc héṇu merac méṇ Yesunéṇ siṇ nimmiaṇec iminéṇ méndac érécmima hayec. Inéṇ siṇiya méṇiguc nene nema tacgic imuaru Yesuac tétécyaguc lapingéma héima tacma, Miṇ Kewu méréneṇ andé gumac? zéyec imi mia. 21 Peteronéṇ ic imi hémma Yesu qesiyec; Miṇ Kewu, ic yominéṇ dimuhuc wammac? 22 Yesunéṇ ézéyec; Lilingéma hamaṇ nalé sura imuac séc kecmac niṇ wambinec imi guac ai wammac me? Geṇ imi, méndac néna! 23 Waṇu suruc iminéṇ dac muna hécnina ionac gezacginaiguc hiṇgacdaru yomuhuc zésaigic; Merac youmi ménda humumac. Waṇu Yesunéṇ Inéṇ ménda humumac imuhuc ménda zéyec, néṇ lilingéma hamaṇ nalé sura imuac séc kecmac niṇ wambinec imi guac ai wammac me? imuhuc zéyec.

24 Yesuac tohotoho icya iminéṇ mia iwawai yomuac héipuya wamma kiwi yomi oyec. Waṇu héipucya wamma zéyec imi hélacnec wanṇac imi nini ninziṇ.

25 Waṇu Yesu haka tosara méṇ sasala yanda waṇec. Imi moczoṇ owacnec baec kurumeṇiguc kiwi imi moczoṇ hia ménda haihaiyawac séc wambacnec.

Méliméli icac ai

Anutunéh Yesu wagicma eñec.

1 ¹Tiofilus, nuac kiwina walac ogéñi imuaru, Yesunéh aiya hénima haka wamma ackuazéc ku énécmima keñkecma naléya hayu ²Méliméli ic énépésiyec ionac niñ wamma Uña Téréya méliyu hama énézéma meseli énécmiyu Anutunéh i wagicma eñec, imuac suraiguc haka hicñiyec imuac suruc imi moczoñ odari. ³Qenzeñ manzeñ qema humuyec imuac andiaiguc inéh ai meme 40 imuac suraiguc winini énécmiyec. Wañu qelima kerec imuac héipuc wamma ninzéh ninzéh mihicñi énécmimacac séc sasala hicñi énécmima Anutuac héngaleñ ama areña yandawac énézéyec. ⁴Wañu ic iniguc momacnec kerec nalé imuaru yomuhuc zéseli énécmiyec; Yerusalem ménda waima kemmu. Wañu Anutuac sisipac ac énézéwa ningic imuac héla niñac mambéc kecmu. ⁵Yohanenéh dokunéh naec énécmiyec, néñ ini imi ai meme sasala ménda keñunec Anutuac Uña Téréyanéh ewa qeriginaiguc naec énécmimac. ⁶Imuhuc zéyu ieneñ tocgéma Yesu qesimigic; Miñ Kewu, gi némac naléiguc héngaleñ ama areña yanda imi Israel ic embac neñañ muru meqeli nénécmiwésémañ? ⁷Zégic inéh melemma énézéyec; Ai meme zéma naléya imi, eneñ nimmuac séc qahac. Nalé imi Mangoc eñeya kucyaiguc meyu hezac. ⁸Wañu Uña Téréya onac muru mamac nalé imuaru ini kuc mema Yerusalem zéma Yuda zéma Samaria zéma baec tetcgia séciguc kemma nuac héipuc ic hécna wammu. ⁹Ac imi zéyu tecgéyu hémmanc nañgic Anutunéh wagiru ou eñec. Eñu hosusunéh i osoma musangéyu kicginanéh hémmuac séc qahac wañec. ¹⁰Imuhuc eñu ieneñ kurumenjiguc kicgina hima héñ sosolimanec nañgic ic éréhéc malekugira lalacnec iereñ hosucginu wininima nañoc. ¹¹Namma yomuhuc zéyoc; Galilaia ic! Ini némac niñ kurumenjiguc kicgina himanec nanzu? Yesu onac murunec wagiru kurumenjiguc enzac. I kurumenjiguc eñu hénzu imuhucyanec lilingéma mamac.

Matia kumugic Yudawac tatac késayec.

¹²Imuhuc zéyu ieneñ baec boña mén Oliwa zéangic imuarunec lilingéma Yerusalem hagic. Baec boña imi mia Sabata naléiguc

kenkenawac séc Yerusalem hosuraiguc tarec.^a ¹³Taru hama ama qeria mén qacyaiguc heyu tacyac waŋaŋgic imuhucgeŋ eŋgic. Waŋu imuaru tocgégic ionac qacgina imi yomuhuc; Petero, Yohane, Yakobo zéma Anderea, Filipino zéma Toma, Batolomaio zéma Mataio, Alfaioac naŋa Yakobo zéma Simon Zelote,^b waŋu Yakoboac naŋa Yuda, imuhuc. ¹⁴Ic imi eneŋ ewa momacguc wamma zéwelec ai imi ai meme sasala toroqema memanec kecgic. Waŋu embac tosara zéma Yesuac neŋgocya Maria zéma Yesuac munahéra ieneŋ aguc momacnec toroqema kecgic.

¹⁵(Ic embac tocgégic ionac zaŋgégina imi 120 imuac séc waŋec.) Nalé imuhucgeŋ Peteronéŋ suginaiguc yacma yomuhuc zéyec; ¹⁶Dac munahécna, becnec Uŋa Téréyanéŋ Dawidiac kuaya mema Yudawac niŋ zéyec ac iminéŋ héla wammacac niŋ heyec. Yuda imi ic tosara Yesu késagic ionac héna meyec ic imi mia. ¹⁷Waŋu ic imi 12 sucninaiguc kecma Miŋ Kewuac ai yomuac bakia meanec. ¹⁸(Waŋu ic iminéŋ hakaya biriawac boŋanéŋ baec mén boŋ meyec, imuac andiaiguc orucyanéŋ melemma hingacma qeyu tomeŋa qéséŋu kera tomeŋa madaru humuyec. ¹⁹Waŋu haka imi zésaigic keŋu ic embac Yerusalem kecgic ieneŋ moczoŋ nindacma baec imuac Akeldama zéangic. Waŋu ac imuac hénia imi Sac baera.) ²⁰Imuac mia kiwi Legiciguc yomuhuc oyec hezac; Iwac baec imi kisi waŋu méŋnéŋ mén imuhucgeŋ ménda kecmac. Waŋu ic méŋnéŋ iwac ai buŋa imi késamac. ²¹Imuac niŋ Yohanenéŋ Yesu doku naecmiyec imuhuc geŋnec érékecma Anutunéŋ Yesu sucninaiguc wagicma eŋec nalé imuac suraiguc ic tosara Yesunéŋ sucninaiguc tacyac waŋaŋec imuac séc ²²niniguc kecgic ionarunec mén kumuni niniguc Yesuac yacyarawac héipuc ic wambiŋ. ²³Imuhuc zéyu ic éréhéc mihicŋi érécmigic. Qacgira imi Yosefe zéma Matia. Waŋu Yosefe iwac Basaba me Yusito zémiangic. ²⁴^{24a} Waŋu ieneŋ yomuhuc zéma zéwelecgic; Miŋ Kewunina, gi ic embac neŋaŋ qeri héhéŋnina keczaŋ. ²⁵^{25a} Yudanéŋ ai buŋaya imi waima eŋeya hénayaiguc keŋec. ^{24b} Imuac ic éréhéc youmi iorac muru mérac késana ^{25b} tatacyac mema welen qeque ai zéma Mélíméli icac ai memac imi nénézéna hénni. ²⁶Imuhuc zéma sumbic néma héngic Matia iwac muru héiyu inéŋ Mélíméli ic 11 ionac muru toroqeyec.

Ai meme 50 imuac kendoŋaiguc Uŋa Téréya mayec.

2 ¹Ai meme 50 imuac kendoŋa^c ducŋiyu ieneŋ moczoŋ ama méŋu momacnec tocgégic. ²Waŋu kurumeŋ igucnec hétéŋ yanda mén

^a **1:12** Yuda ic ieneŋ Sabataiguc héna horua ningic ai tanec wawaŋa imuhucya ménda keŋha waŋaŋgic. ^b **1:13** Giriŋ ac yomuac hénia imi seliseli wawaŋa, imi mia Yuda ic ionac tuŋ méŋac qara, ieneŋ Roma gawamaŋ imuac mézétiti wamma seliseli wamma euqac waŋaŋgic. ^c **2:1** Pentikost imi Yuda ic ionac kendoŋ méŋ; Nagu sacyaguc ogicma kekeŋa imuac kendoŋa tecgéyuguc éréma ai meme 50 waŋu Yuda ic ieneŋ kendoŋ tacangic, waŋu nalé imuaru mia Uŋa téréya mayec.

élanzaɲnec luhuc selia qeanzaɲc ésécnec mama ama tacɣic imuac qeria séc sécgédarec. ³ Waɲu iwawai mén tanera geric bélaɲa ésécnec imuhucyanén tuima ic embac tacɣic orucgina séc mama héiyec. ⁴ Waɲu ic embac ienen moczoɲ Uɲa Téréyanén qeriginaiguc sécgéma ac méréra hénia hénia énécmiyec séc hénima zégic.

⁵ Nalé imuaru kurumén bawaiguc baera baera heyec imuhucgeɲ Yuda ic Anutu méndacma kecaɲɣic ienen Yerusaleme hama tacyac waɲɣic. ⁶ Hétén imi hicɲiyu tuɲ yanda imuaru tocgéma niɲɣic acgina séc zégic imuac niɲac niniɲgina sicsaoc waɲu témpin waɲɣic. ⁷ Waɲu ienen kilen yanda welicgéma zégic; Ic embac ac zézu yomi Galilaia baec miɲina zéma ninziɲ. ⁸ Waɲu dimuhuciguc ienen zégic neɲaɲ acninaiguc séc ninziɲ? ⁹ Neɲaɲ youmi Pada ic, Mede ic, Elam ic, Mesopotamia miɲina, Yuda ic zéma Kapadokia ic, Ponto ic zéma Asia ic,^d ¹⁰ Firigia ic, Pamfilia ic, Izipte ic, ic tosara Kirene hosura Libia baec yandaiguc baec bakia bakia hezac imuacnec, ic kian tosara Romanec, (Imi mia Yuda ic zéma ic tosara Yuda ic ionac ninzén ninzén ginaiguc toroqegic imi mia.) ¹¹ Krete ic zéma Arabia ic, neɲaɲ imuhucyanén kiwi hénia hénia Anutunén meyec imi zéaiguc acninaiguc séc ninziɲ. ¹² Ienen moczoɲ welicgégic ewagina sicsaoc waɲec. Waɲu eɲaocnec qesiamuma zégic; Imuac hénia imi dimuhuc? ¹³ Waɲu ic tosara enen zézerec waɲ énécmima zégic; Ic youmi doku seli siɲaguc imuac kuhanén qerigina sécgézac.

Peteronén kiwi baec icnéɲ ménda memeya imuac hénia énézéyec.

¹⁴ Imuhuc zégic Peteronén Yesuac Mélíméli ic 11 iniguc namma ewaya mema yacma yomuhuc énézéyec; Yuda ic alahécna zéma ic embac Yerusaleme kecanzu ini moczoɲ, neɲ hénia zéasari énécmima ac zémaɲ imuac gezacgina haima niɲɣic. ¹⁵ Ini niɲzu ésécnec qahac. Ic youmi doku selinén ménda mesoho énécmizac. Kaiwe kiwa imi siɲunec 9 kiloc sac wanzaɲc. ¹⁶ Qahac, iwawai imi Anutuac tilin tilin ic Yoelnén zéyec ésécnec hicɲizac. ¹⁷ Miɲ Kewunén yomuhuc zézac; Kecma nalé tetcɣiaiguc ni Uɲana ic embac momac yanda séc pocgé énécmiwa nambérac hécgina ienen iwawai kecma hicɲimac imuac ara zéaumu. Waɲu sac qeli enen Anutuac tilin tilinɣuc séséc hicɲi énécmiyu hémmu. Waɲu ic embac yanda ienen gau hémmu. ¹⁸ Waɲu nalé imuaru ni Uɲana imi welen qeqe ic me embachécna pocgé énécmiwa ienen iwawai kecma andiaiguc hicɲimac imuac ara zému. ¹⁹ Waɲu énézéwa ou kurumenɣiguc kiwi welic welicɣia, emu baeciguc asé kiwiac haka hénia hénia hémmu. Imi mia sac zéma geric bélaɲ zéma hofac konduɲ wéséséya. ²⁰ Kaiwe kiwanén melemma siɲi waɲu maso kiwa imi sac sac waɲuguc Miɲ Kewuac nalé yanda asahaguc imi hamac. ²¹ Waɲu ménén mén Miɲ Kewuac qara qacanzuiguc képésic igucnec aɲgégina tiénécmimaɲ.

^d 2:9 Asia komora zéanziɲ imi deguc Téki taczac baec imuac qara.

²² Israel ic embac, ac youmi niŋgic; Ini ninzu ésécnec, Anutunénj sucginaiguc haka kuc yandayaguc zéma kiwi méréra hénia hénia zéma asé kiwiac haka hénia hénia imi Yesuac muru mema Yesu Nazaretene*c* i héipucya wammiyec. ²³ Ic imi mia, Anutunénj haka imi ménda hicŋiyecnec nimma ewaya dérécgéyu heyec séc onac muru oporu enej ic Moseac hénia ac ménda niŋgic ionac méraginaiguc haigic biriŋnéj qegic humuyec. ²⁴ Waŋu humucnéj i késamacac séc qahac waŋu Anutunénj humucac zéra igucnec hulacmima meqeli miyec. ²⁵ Dawidinénj iwac niŋac yomuhuc zéyec; Ni hémba Miŋ Kewunénj nalé séc wésénaiguc kecanzac. Waŋu inénj nuac héinaiguc naŋu ni qeka meka ménda wammaŋ. ²⁶ Imuac niŋ ewana ségiségi waŋu ezelaŋnanénj mepési miyu séwina imuhucyanec yacyarawac mambéc kecmac. ²⁷ Hénia imi yomuhuc; Gi ni humumia ionac baec dumuŋaiguc ménda waina hemaŋ. Waŋu guac Iga Téréya ménda waimina houmac. ²⁸ Geŋ nézéna, keckecac hénaya héŋi. Geŋ wéségaiguc ségiségi imi nuac qerinaiguc haina sécgémac.

²⁹ Dac munahécna ni ac yomi efima hia énézémaŋac séc; Yandanina Dawidinénj humuyu téŋgégic iwac kic suaŋa imi sucninaiguc heyecac érékecma deguc hezacnec. ³⁰ Waŋu i imi Anutuac tilin tilin ic kerec imuac niŋ Anutunénj iwac qelihéra sucnina igucnec ménj kumuyu iwac ic kewu tataciguc tacmac niŋac ac selianec zikima ézéyu niŋec. ³¹ Iwawai hicŋimac imi héŋtegicma Kristoac yacyacwac niŋac yomuhuc zéyec; I humumia ionac baec dumuŋaiguc ménda waimiyu heyec. Iwac séwianénj ménda houyec. ³² Anutunénj Yesu imi meqeliyu yarec. Waŋu neŋaŋ moczoŋ haka imuac héipuc ichéra wamma kecziŋ. ³³ Anutunénj meyacmiyu inénj iwac héiyaiguc emma ac ziki nénécmiyc séc Maŋgocac murunec Uŋa Téréya mema pocgé nénécmiyu iwawai imi mia hémma ninzu. ³⁴ Dawidi inénj kurumeniguc ménda eŋec. Waŋu inénj yomuhuc zéyec; Miŋ Kewunanénj^e nuac Miŋ Kewuna^f yomuhuc ézéyec; Nuac héinaiguc tacna. ³⁵ Tacnanec neŋ guac hažéchécga onopocba guac hénagawac hénia titiga wammu. ³⁶ Imuac niŋ Israel ama séc ic embac moczoŋ yomuhuc niŋ yacgému; Ini Yesu ic héŋgeŋa wéndaraiguc qegic Anutunénj i Miŋ Kewu zéma Kristo kumuyec.

³⁷ Imuhuc zéyu ic embac ieneŋ ac imi niŋgic qerigina néyu Petero zéma Yesuac Mélíméli ic tosara ionac énézéma zégic; Dac munahécnina, nini dimuhuc wambiŋ? ³⁸ Imuhuc zégic Peteronénj melemma zéyec; Ini moczoŋ yanda, ewa qerigina melenigic kápésicgina wai énécmimacac niŋ Yesu Kristoac qaraiguc doku naec énécmi*n*i ewa hiawac Uŋa Téréya énécmiyu memu. ³⁹ Sésépac ac imi, ini zéma qelihécgina zéma ic embac lakec keczu séc Miŋ Kewu Anutuninanénj héihéré énécmimac ionac buŋa wammac. ⁴⁰ Imuhuc zéma inénj ac sasala ménj toroqema héipuc wamma

^e 2:34 Hebraio aciguc; Yawe. ^f 2:34 Hebraio aciguc; Adonai.

meseli énécmima zéyec; Eneñ hicñisai biria yomi onarunec aṅgégina tiénécmiyu érému! ⁴¹Imuhuc zéyu ic embac tosara iwac ara késagic séc doku naec énécmigic nalé imuhucgeñ zaṅgégina 3,000 imuhuc ésécneç tunginaiguc toroqe énécmigic. ⁴²Waṅu Yesuac Mélíméli ic ieneñ ku énécmigic imuac séciguc selianec nammanec ala waṅamuma samén kuma nema zéwelec ai imuac opocamuma kecgic.

⁴³Waṅu ic embac moczoñ zénéñgina hiriyeç. Waṅu Yesuac Mélíméli ic ieneñ kiwi méréra hénia hénia zéma asé kiwias haka méréra sasala megic hicñiyec. ⁴⁴Waṅu ninzén ninzén ic ieneñ momacnec tacyac wamma iwawaigina imi nuaru qahac guaru qahac momacnec mema kecaṅgic. ⁴⁵Kecma ménénén mén iwawai mén niṅac osigiciguc aigina me iwawaigina haima soukiwaya mema sécgina énécmiaṅgic. ⁴⁶Waṅu nalé séc ewa momacguc wamma ocmuñ téréyaiguc tocgéaṅgic. Waṅu amagina séc ewa hia zéma ewa héla nimma samén kuma amunec qamunec wamma neaṅgic. ⁴⁷Haka imuhuc wamma Anutu mepésigic ic embac ieneñ eegina héiéncmigic kecaṅgic aṅgég tiénécmimia ionac zaṅgégina imi Miñ Kewunén toroqe énécmiyu eṅec.

Peteronén ic puriñ mén mehiaruyec.

3 ¹Zéwelecac kaiwe kiwa maria 3 kilok imuhucgeñ Petero zéma Yohane iereñ ocmuñ téréyaiguc eṅoc. ²Waṅu ic mén neṅgocyawac qeria igucnec puriñ hicñima kekera imi ic tosanén duṅaguc huama hagic. Ic imi mia ic tosara ocmuñ téréyaiguc eṅeñ mama waṅgic iwawai mén niṅac qesiéncmimac niñ kaiweya kaiweya nagu mén Naguc soroc zéaṅgic imuaru haigic tacaneç. ³Ic iminén Petero zéma Yohane iereñ ocmuñ téréyaiguc embiñ zé waṅic iricma iwawai niṅac welec érécmiyec. ⁴Weleru Peteronén Yohaneguc héñsosomalima yomuhuc ézéyec; Niri niricna. ⁵Zéyu inén iorarunec iwawai mén memaṅ zé mambécma iricosoliyeç. ⁶Iriru Peteronén yomuhuc zéyec; Siliwa zéma goli imi ni ménda késa keczua, waṅu iwawai késakeczua imi gémmaṅ. Nazarete ic Yesu Kristoac qaraiguc yacma kenna. ⁷Imuhuc zéma méra héiyaiguc késama méra miyu imuhuc geṅnec hén tawéya zéma hénayawac giniña imi kuhaguc waṅec. ⁸Imuhuc wamma seligiya técgéma yacma hénima kemma iriguc ocmuñ téréyaiguc emma tima kemma técgéma kemma Anutu mepésiyeç. ⁹Waṅu inén tima kemma Anutu mepésiya ic embac moczoñ yanda ieneñ i héñgic. ¹⁰Hémma ic iminén Nagu sorociguc tacma iwawai niṅac welec énécmiaṅec ic imi mia zéma héñtegicma haka hicñimiyec imuac muṅguc yanda welicgéma aurigic.

Peteronén welicgéma tocgégic imi onac ac énézéyec.

¹¹Ic iminén Petero zéma Yohane érépésima keṅu ic embac ieneñ aurima Solomonac luhuc ama yanda imuaru usuṅnec hama ionac muru

tocgéic. ¹² Waŋu Peteronéŋ inicma énézéyec; Israel ic embac, némac niŋac haka imuac aurizu? Ini niŋgic neren norac kucnira zéma hakanira hia bianéŋ ic yomi mehiaruzic esécnec waŋu niric sosolima nanzu? ¹³ Imi neren qahac, néŋ Yesu enen Pilatoac mériaiguc opocgic Pilatonéŋ hulacmimaŋ zéma ewaya zikiyec. Waŋu ini iwac kic ségériaiguc Yesu qaecgémigic. Waŋu yanda hécnina Abaraham zéma Isaka zéma Yakop ionac Anutunéŋ eŋeya welen qeqe ic Yesuac qac buŋa meyarec; ¹⁴ Eneŋ ic solaja zéma téréya ménda nimmima sac naec ic méŋ hulacmimac niŋac zéwelec migic. ¹⁵ Eneŋ kekec miŋina qehumugic. Waŋu Anutunéŋ ic humumia sugina igucnec i meqeli miyec. Waŋu neŋaŋ imuac héipuc ic wanziŋ. ¹⁶ Ic youmi hémma nimmizu, iminéŋ Yesuac qara ninzéŋgéyu ninzéŋ ninzéŋa iminéŋ séwiya meselimizac. Yesuac qara zéma ninzéŋ ninzéŋ iwac murunec hicŋimizac iminéŋ ic youmi ini moczoŋ yanda kicginaiguc séwiya solaja mihicŋi mizac. ¹⁷ Waŋu deguc ni yomuhuc niŋua; Ini ménda niŋasarima imuhuc waŋgic. Waŋu galeŋhécgina ienen imuhucyanec. ¹⁸ Waŋu Anutunéŋ eŋeya kua meme ic ionac kuagina mema eŋeya Kristonéŋ qenzer manzer nimmac imi ménda hicŋiyunec zédarec ac imi imuhuc meseliyec. ¹⁹ Imuac ewa qerigina melemma Anutuac muru hagic onac képésicgina zuac énécmiyu. ²⁰ Imuhuc waŋgic Miŋ Kewuac murunec tac hiaharuac naléya hamac. Hayu inéŋ Yesu Kristo becnecc kumuyec i acguc onac méli énécmimac. ²¹ Anutunéŋ baec yomuac naléya hama keŋec imuac suraiguc eŋeya kua meme ic téréya ionac kuagina mema zéyec séc kurumeŋnéŋ Yesu tétécgéma heyunec iwawai moczoŋ meqelimac. ²² Mosenéŋ yomuhuc zéyec; Miŋ Kewu Anutuginanéŋ onac niŋac dac munahécgina ionac sugina igucnec kua meme ic méŋ ni esécnec kumuyu nammac. Waŋu inéŋ ac imuhucya me imuhucya énézéyu imi moczoŋ niŋtohodacmu. ²³ Méŋnéŋ méŋ Anutuac kuaya meme ic iwac ara ménda niŋtohomac imi ic embac sugina igucnec elicgéyu qahac wandacmac. ²⁴ Anutuac tilii tilii ic Samuel igucnec namma éréma kua meme ic tosara ai imuac areŋiguc namma zégic imi enen moczoŋ nalé sura yomuac niŋac walacnec zégic. ²⁵ Eneŋ imi Anutuac tilii tilii ic ionac qelihécgina zéma Anutunéŋ yanda hécginaŋac ac zikiyec zikiŋzi ac imuac qelihéra. Anutunéŋ Abaraham yomuhuc ézéyec; Baec séc ic embac tuŋa tuŋa moczoŋ guac qeliga iwac murunec mériaŋ memu. ²⁶ Eŋac eŋac képésicgina igucnec meŋ énécmima mériaŋ qeénécmimaŋ zéma Anutu eŋeya welen qeqe icya kumuma walac onac muru méliyec.

Petero zéma Yohane hésa amaiguc oropocgic.

4 ¹ Petero zéma Yohane ieren ic embac ac énézéma naŋic hofac oo ic zéma ocmuŋ téréyawac demii galeŋ kunenŋina zéma Sadukaio ic ienen iorac muru hagic. ² Ieren ic embac ku énécmima Yesuac muru

humuc igucnec yacyac hezac zéma zéauyic qerigina biriyec. ³Biriyu érépésigic ama bec siniyec imuac niñ hésa amaiguc oropocgic heyicnec ama gianiyec. ⁴Wañu acgira niñgic ionac suggina igucnec sasalanén ninzénégigic ic embac zañgégina 5,000 éséc wañec.

⁵Ai meme imuhucgeñ séwíac galeñ zéma qeríac galeñ zéma hénac acac kiwi ic tosara Yerusalem amaiguc tocgégic. ⁶Héfác oo ic kunéngina Hanasi, zéma Kayafa, Yohane, Aleksande zéma hofac oo ic kunéngina iwac sac kitichéra ieneñ momacnec kecgic. ⁷Ieneñ Petero zéma Yohane sugginaiguc oropocgic nanyic yomuhuc qesiérémigic; Némac kuc zéma mérac qaciguc ai imi mezaoc? ⁸Qesigic Petero imi Uña Téréyanén qeriaiguc kuaya qeyu yomuhuc énézéyec; Hénaríñ neñañ séwíac galeñ zéma Israel neñañ qeríac galeñ hécnina, ⁹Ic puríña imi haka hiabia wammíyic imuac némacíguc mehiaruyoc zéma niri deguc aciguc gési nérécmízuíguc, ¹⁰Ini zéma Israel ic embac moczoñ yomuhuc niñasarimu; Ini Yesu Kristo Nazaretenec i ic héñgeña wéndaraiguc qehumugic Anutunén humuc igucnec meqelimiyec. Wañu iwac qaraiguc mia ic youmi hiabia soroc wamma kicginaiguc nanzac. ¹¹Yesu imi meríque ic eñaoc hoc mén héñara mema gilígec keñkeña iminén mia ama wañgoñaiguc ama imuac hoc oruha wañec. ¹²Képésic igucnec añgén titi imi ménaru mén ménda hezac. Kurumeñ bawaiguc ic neñañ muru añgén tinénécmimacac qac mén ménda nénécmíyu hezac. ¹³Petero zéma Yohane iereñ imi ic omaya, kiwi amaiguc ménda eñoc imuhuc zéma niñgic. Wañu efima kucnec zéyic nimma aurígec. Wañu becnec Yesuguc keroc imi irictegecgic. ¹⁴Wañu ic hiaruyec iminén iríguc momacnec nañu hémma zéqetali wañ érécmiwiñ zéma osígic. ¹⁵Wañu érézégic gésigési ic ionac murunec waima hiñgaric eñacnec yomuhuc emínimma zégic; ¹⁶Neñañ ic éréhéc imi dimuhuc wañ érécmiwiñ? Kiwi méréra eñeña wañic ic embac Yerusalem keczu ieneñ moczoñ buña imi nindacgic. Wañu neñañ imuac qaecgéwiñac séc qahac wanzac. ¹⁷Ic embac ionac sugginaiguc iwawai imi ménda saima kemmac niñac Yesuac qaraiguc ic ménac mén, ac mén muñguc ménda zémaoc niñac zétericgé érécmima zéseli érécmiwiñ. ¹⁸Imuhuc zémaguc muñguc héihéré érécmima Yesuac qaraiguc méndagucnec zéma ku énécmimaoc niñac zéseli érécmigic. ¹⁹Zégic Petero zéma Yohane iereñ yomuhuc melemma zéyoc; Anutuac kic ségériaiguc Anutuac ara waima onac acgina méndacbic iminén hia me qahac imi eñaoc niñgésigic. ²⁰Niri imi iwawai hémma niñic imi ménda zéauwicac séc qahac. ²¹⁻²²Mehiahíaruac asé kiwiya hicñimiyec ic iwac yawuña imi 40 ogirec imuac niñac ic embac moczoñ haka hicñiyec imuac Anutu mepésigic. Imuac dimuhuc yéwéri érécmiwiñ zé osima muñguc zétericgé érécmima wai érécmigic keñoc.

Ninzén ninzén ic ieneñ zéwelec wañgic.

²³Kemma Petero zéma Yohane iereñ ekañ ic embac ionac muru lilingéma kemma hofac oo ic kiwa zéma qeríawac galeñ ieneñ ac érézégic

imi moczoŋ énézédaroc. ²⁴ Zéyic ienen nimma momac yanda ewa maracgina meyacma Anutu welecmmima zégic; Miŋ Kewu yanda, Anutu! Geŋ baec kurumeŋ zéma konduŋ zéma iwawai moczoŋ yanda imuac qeriaiguc hezac imi zéna hicŋiyec. ²⁵ Geŋ Uŋaga Téréya mélimima welen qeqega Dawidi, neŋaŋ yandanina iwac kuaya mema yomuhuc zénec; Némac niŋac baera baera i hazéc wammizu? Waŋu imuac ic embac ienen aigina héla qahac imuhucya mewiŋ zé sasaŋgiaiguc ac zézu? ²⁶ Anutu zéma iwac halécnéŋ météré mimia iorac hazéc waŋ érécmiwiŋ zéma baecac ic kewuhéra ienen yacma nanzu, waŋu séwiac galen eneŋ momacnec tocgézu. ²⁷ Hélaacnec, imuac séciguc ama areŋa yanda yomuhucgeŋ Herode zéma Pilato ieren baec méjunec méjunec ic embac zéma Israel ic embac iniguc guac welen qeqe icga téréya Yesu halécnéŋ métérémíneŋ i hazéc wammima tocgégic. ²⁸ Imi eneŋ geŋgaoc iwawai mén hicŋimacac zéma guac ewa siŋga zéma méraga kuhanéŋ becneŋ niŋareŋgéneŋ imuac mia wambiŋ zéma tocgégic. ²⁹ Miŋ Kewu deguc zéteric tericgina imi hémma guac welen qeqehécga nangé nénécmína zénéŋnina ménda hiriya ackuazécga imi zéauwiŋ. ³⁰ Waŋu méraga suluma hafi mehiaruma waina kiwi méréra zéma asé kiwíac haka hénia hénia guac welen qeqe icga téréya Yesuac qaraiguc hicŋimac. ³¹ Imuhuc zéma welecgcic tecgéyu ama tocgéma tacgcic iminéŋ hiriya ienen moczoŋ Uŋa Téréyanéŋ qerigina kuaya qeyu zénéŋgina ménda hiriya Anutuac ackuazéc zéaugic.

Ninzéŋ ninzéŋ ic ienen ewa momac wamma kecgcic.

³² Ic tuŋ ninzéŋgéic ienen ewa qeri momacguc wamma méŋnéŋ mén iwawaigina mén niŋac guaru qahac nuaru qahac ménda zéma momacnec mema kecaŋgcic. ³³ Waŋu Mélíméli ic ienen kucgina seliaiguc Miŋ Kewu Yesuac yacyarawac héipucya wamma toroqema zéaugic Anutuac ewa hianéŋ qacginu heyec. ³⁴ ^{34a} Heyu naléya naléya ic embac baec me ama gericginaguc ienen iwawai imi haigic megic soukiwaya mema haanŋgcic. ³⁵ Hama Yesuac Mélíméli ic ionac hénaginu haigic méndémma ic tosara iwawai mén niŋac osigic séc énécmigic, ^{34b} sucginaiguc méŋnéŋ mén iwawai mén niŋac ménda osigic. ³⁶ Waŋu Rewi ic mén qara Yosefe, Kipuro baec zékéŋa igucnec keru Mélíméli ic ienen iwac Banaba zémiangic. (Imuac hénia imi ewa qeri meme seli waŋ énécmimiawac naŋa.) ³⁷ Inéŋ ai mén késa kerec imi haiyu megic soukiwaya mema hama Mélíméli ic ionac hénaginaiguc haiyec.

Anania zéma iniŋa Safira.

5 ¹ Waŋu ic mén qara Anania inéŋ iniŋa Safira i guc iwawaigira haima sokiwa meyoc. ² Waŋu inéŋ boŋa bakia musaŋgéyu heyu, iniŋanéŋ momacnec niŋec. Waŋu bakianec mema hama Mélíméli ic ionac

hénaginaiguc haiyec. ³Haiyu Peteronénj zéyec; Anania, némac niñac Biria miñinanénj qeriga sécgéyu Uña Téréya ikoc wammima baecgawac boña bakia musangézan? ⁴Iwawai hegénec imi genğa buña ménda heyec me? Wañu haima soukiwa menec imi genğa buña ménda heyec me? Imi moczoñ genğa, néñ némac niñac haka imuhucya guac qerigaiguc niñarengéma kecneç? Ic ionac qahac, néñ gi Anutu ikoc wammizañ. ⁵Imuhuc zéyu Ananianénj nimma humuma mama qeyec. Wañu haka hicñiyec imi niñgic séc zénéñgina kunen yanda hiriyec. ⁶Humuyu sac qeli merac enen hama qamocya osoma huama kemma téngégic.

⁷Kaiwe kiwa 3 kilok keñu iwac iniñanénj haka hicñiyec imi ménda niñtegicma hama éréyec. ⁸Éréyu Peteronénj qesimiyec; Nézéna youmi gi zéma Anania baec imi wai énécmima boña meyoc imuac sécy wanzac me? Zéyu inénj zéyec; Oo imi sécy wanzac. ⁹Zéyu Peteronénj ézéyec; Dimuhuc Miñ Kewuac Uña Téréya batucgéwic zéma ewa momac wañoc? Inicna, ic tosara euga téngéma lilingéma hama naguiguc nanzu. Wañu ienen gi momacnec huagémma kemmu. ¹⁰Zéyu imuhuc geñnec i acguc humuma iwac hénayaiguc mama qeyec. Wañu sac qeli merac ienen éréma héngic qamoc méñ hicñima heyu hémma huama mama kemma iwac euyawac qéhéréñaiguc téngégic. ¹¹Hénaorin zéma ic embac haka imuac surucya niñgic séc zénéñgina kunen yanda hiriyec.

Mélíméli ic enen ic embac hafiginaguc sasala mehiaru énécmigic.

¹²Mélíméli ic ienen méragina suluma ic embac sugcinaiguc asé kiwiac haka zéma kiwi méréra hénia hénia megic hicñiyu ic embac sasala ewa momac wamma Solomonac luhuc ama yandaiguc tocgeangic.

¹³Wañu tosanénj ionac muru ménda efima toroqegic. Wañu ic embac ienen Mélíméli ic ionac niñgic eñeña wañec. ¹⁴Wañu ic zéma embac momacnec tuña tuña muñguc yanda ninzénngéma Miñ Kewuac muru toroqegic. ¹⁵Imuac niñ Peteronénj hama keñu irecyanénj osiénécmimacac niñ ic embac hafiginaguc onagicma hama hénia yandaiguc hehe dungina me aturu heheginaiguc onopocgic hegic. ¹⁶Wañu ic embac sasala ama areña kunen kunen séc Yerusalem lelec lelec tacma keñec imuacnec ienen imuhucyanec ic embac hafiginaguc zéma tosara uña birianénj wañu qenzen manzen qeangic imi onagicma hagic. Wañu hagic séc moczoñ hiarudacgic.

Kua meme uñanénj Yesuac Mélíméli ic hésa ama igucnec hulac énécmiyu magic.

¹⁷Wañu hofac oo ic eñeña zéma tosachéra Sadukaio tuñaguc kecgic imi enen qeri biric nimma yacgic. ¹⁸Yacma Yesuac Mélíméli ic énépésima ic embac kicginaiguc hésa amaiçuc onopocgic. ¹⁹Wañu sinjiaiguc Miñ Kewuac kua meme uñanénj hésa amawac naguya naguya auma onagicma

mama yomuhuc énézéyec; ²⁰Kemma ocmuṇ téréyaiguc namma kekecac ackuazéc imi moczoṇ ic embac énézédacmu. ²¹Imuhuc zéyu ama gianṇ gianṇaiguc ocmuṇ téréyaiguc emma ackuazéc ku énécmigic. Waṇu hofac oo ic eṇeṇa zéma tosachéra hama Sanhederin kaunsol zéma Israel qerawac galeṇ moczoṇ énézégic tocgégic. Waṇu Yesuac Mélíméli ic onagicma hamu niṇac ic tosara hésa amaiguc méli énécmigic. ²²Waṇu ocmuṇ téréyawac galeṇ meme ic ieneṇ kemma hésa amaiguc ménda mihicṇi énécmima lilingéma hama énézégic. ²³Énézéma yomuhuc zégic; Kemma hénni hésa ama imi naguya zikigic taczacnec. Waṇu awiawi ic ieneṇ nagu séc naṇgic. Waṇu qeri séwélawac naguya naguya auma qeriaiguc ic méṇ ménda mihicṇiziṇ. ²⁴Ama ocmuṇ téréyawac deminṇ galeṇ kunenṇgina zéma hofac oo ic kiwa hécgina ieneṇ acgina nimma haka imi yandima némac tanec wammac zéma niṇgic sicsaoc waṇec. ²⁵Waṇu ic méṇnéṇ hama énézéma zéyec; Ninzu, ic tosara hésa amaiguc onopocgic imi eneṇ ama téréyaiguc namma ic embac ackuazéc ku énécmizu. ²⁶Zéyu galeṇ iminéṇ ai ichéra iniguc kemma onagicma hagic. Waṇu ic embac ieneṇ hocnéṇ nunuwu niṇac zéma bacgina yandiyu bénzégṇnec onagicma hagic.

²⁷Hama onopocgic kaunsol kicginaiguc naṇgic hofac oo ic eṇeṇaginanénṇ qesiénécmima zéyec; ²⁸Ic iwac qaraiguc ic embac ackuazéc ménda ku énécmimu niṇac selianec zéseli énécmiyiṇ. Waṇu ini hénna acgina imi ku énécmigic Yerusalem ama séc sécgédaczac. Waṇu ic iwac sacya niṇac Anutunénṇ imuac bakia meleṇ nénécmiyu neṇaoc bisiwiṇ niṇ wanzu? ²⁹Zégic Petero zéma Yesuac Mélíméli ic tosara ieneṇ yomuhuc melemma zégic; Ic onac ackuazéc tohowiṇ zé Anutuac ackuazéc waiwiṇac séc qahac. ³⁰Eneṇ Yesu ic héṇgeṇa wéndaraiguc qehumugic. Waṇu imi mia yanda hécnina ionac Anutunénṇ meqeliyu yarec. ³¹Israel ic embac ewa qerigina meleṇgic kápésicgina wai énécmimacac niṇ Anutunénṇ méra héiyanénṇ i wagicma emma ic kewu zéma aṇgén titi icninawac kumuyec. ³²Nini haka imuac héipuc ic wanziṇ. Waṇu Anutunénṇ méṇnéṇ méṇ ara tohogic ionac Uṇa téréya énécmiyu Uṇa Téréya iminéṇ imuhucyanec héipuc wanzac.

³³Imuhuc zégic niṇgic qerigina kileṇ yanda biriyu unuhumuwiṇ zé waṇgic. ³⁴Imuhuc waṇgic méṇnéṇ sugina igucnec yarec. Ic imi Farisaio ic, qara Gamaliel, Hénna acac kiwi ic, waṇu ic embac moczoṇ yanda eeya héiaṇgic. Inénṇ Yesuac Mélíméli ic onagicma komora méṇ séṇgaṇgeṇ kemma nammu niṇac énézéyec. ³⁵Imuhuc wammaguc yomuhuc énézéyec; Israel ic, ic imi onac iwawai méṇac méṇ waṇ énécmiwiṇ zé haka imuac hiabianec niṇgésimu. ³⁶Hénna zéwa niṇgic, becneṇ Teuda hicṇima eṇeya niṇ méṇac séciguc séwiya meemma zéyu iwac muru ic zaṇgégina 400 imuac séc toroqegic. Waṇu qegic humuyu ic méndacmigic séc héndénṇ amuma kendacgic, hénna qahac waṇec. ³⁷Imuac andiaiguc

qac meme naléyaiguc Galilaia ic Yudanén hicnima ic tun yanda héihéré énécmiyu méndacmigic. Wañu i imuhucyanec humuyu méndacmigic ienen héndén amuma kendacgic. ³⁸Imuac ni degucguc énézézua, ic ionac murunec lakec namma wai énécmigic kecgic. Niniñ arengia zéma aigina iminén ic ionac murunec hicnizaciguc birima maqemac. ³⁹Wañu Anutuac murunec hazaciguc enen mebirimuac séc qahac wammac, nén Anutuguc eumu tanec wambac niñac. ⁴⁰Imuhuc énézéyu ara tohoma Yesuac Mélíméli ic unurugic érégic kémbiñnéñ unuma Yesuac qaraiguc ac mén ménda zému niñac zéselima wai énécmigic kenjic. ⁴¹Wañu Yesuac Mélíméli ic enen Sanhederin kaunsol wai énécmima kemma Anutunén niñu nini Yesuac qara niñac mema titi wañ nénécmiwu éséc wanzac zéma nimma ségiségi wañgic. ⁴²Wañu ienen méndagucnec waigic, nén kaiweya kaiweya ocmuñ téréya me amagina séciguc Yesu imi Kristo zéma zéauma buja suruc hiabia ku énécmiañgic.

Yesuac Mélíméli ic ienen ai ic 7 kumu énécmigic.

6 ¹Wañu nalé imuhucgen Yesuac tohotoho ichéra zañgégina toroqema ejec. Eñu Yuda ic tosara Hebiraio ac zéangic ienen naléya naléya maqeqeya galengé énécmima Yuda ic tosara Girik ac zéangic ionac maléhécgina méragina ménda énécmigic. Wañu Yuda ic Girik ac zéangic ienen enacnec ewa héténgina memama haka imuac Hebiraio ic zébiri énécmigic. ²Imuhuc wañgic Mélíméli ic ienen tohotoho ichéra tocgé énécmima zégic; Nini Anutuac ackuazéc ménda zéauma nene yaka méndén énécmimanec kecbiñ imi haka hiabia qahac. ³Dac munahécnina suginaiguc ic 7 Uña Téréya zéma nintegic qintegic sécgé énécmiyu eegina héiéénécmianzu imi mihicñi énécmigic nenen ai imuac kumu énécmiwiñ. ⁴Wañu nenen imi zéwelec ai zéma ac téréyawac ai sac toroqema mema kecbiñ. ⁵Zégic ac iminén hénaoñ moczoñ yanda ionac ewagina mehiaru énécmiyu ienen ic youmi mihicñi énécmigic; Ninzén ninzén zéma Uña téréya sécgémimia Stefano imi zéma Filipo, Porokoro, Nikano, Timon, Pamena, zéma Antiokia ic Nikolao, wañu Nikolao inén becaru melemma Yuda hénaiuguc toroqema kekera. ⁶Wañu ic imi Yesuac Mélíméli ic ionac kic ségéra ginaiguc hai énécmigic nañgic walac zéwelecmaguc méragina orucginaiguc hai énécmima mozocgé énécmigic. ⁷Wañu Anutuac ackuazécnén saima keñu Yesuac tohotoho ichéra ionac zañgéginanén Yerusalemiguc kunen yanda toroqema ejec. Wañu hofac oo ic sasalanén ninzén ninzén imi tohogic.

Stefano késama aciguc haigic.

⁸Ewa hia zéma kuc sécgémimia Stefano inén ic embac suginaiguc kiwi welicwelicgia zéma asé kiwiac haka icnéñ ménda memeya imi sasala meyec. ⁹Wañu tocgotocgo ama méñac hénaoñ qacgina Ic hulac

énécmimia⁸ ionac murunec tosara Kirene, Aleksandria, Kilikia, zéma Asia baec igucnec hagic ieneṅ momacnec yacma Stefanoguc zéeneṅ zéma wamma ac zégic. ¹⁰Waṅu Stefanoneṅ Uṅa Téréyaguc ac hiabianec niṅareṅ wamma zéyu ieneṅ ara melemmuac séc qahac waṅec. ¹¹Waṅu ieneṅ ic tosara zénaṅgé énécmigic yomuhuc zégic; Nini hénni Stefanoneṅ Mose zéma Anutu zébiri érécmizac. ¹²Imuhuc zéma ic embac zéma qerawac galeṅ zéma hénac acac kiwi ic ionac qerigina éségic iwac muru hama késama kaunsol onac muru wagicma keṅgic. ¹³Kemma héipuc ic ikora onopocgic namma yomuhuc zégic; Ic youmi imi ocmuṅ téréya zéma hénac ac imuac nalé séc zébirianzac. ¹⁴Nini imi inéṅ Yesu Nazaretenec iminéṅ ama youmi hézénégéma haka silic Mosenéṅ mema mama nénécmiyec imi melenṅ qelia wammac imuhuc zéyu niṅanziṅ. ¹⁵Zégic kaunsol moczoṅ yanda imuaru tacgic imi enéṅ Stefanoac hémma héṅ waṅgic iwac kic tanera imi kua meme uṅa ionac kic tanec ésécneṅ waṅec.

Stefanoneṅ Yesuac hénia zéasariyec.

7 ¹Waṅu mulu memeac icya ionac eṅeṅaginanéṅ qesimima zéyec; Ac imi hélacneṅ me? ²Zéyu Stefanoneṅ yomuhuc zéyec; Dac munahécna zéma maṅgoc hécnac acna zéwa niṅgic; Yandanina Abaraham Haran baeciguc ménda kemma kecma Mesopotamia baeciguc kerunec Anutu odamuyagucnéṅ hicṅimiyec. ³Hicṅimima yomuhuc ézéyec; Gi ama baecga zéma areṅhécga wai énécmiṅa neṅ baec méṅ gézéwa hémbésémaṅ imuaru kembésémaṅ. ⁴Imuhuc ézéyu inéṅ Kaldia ic ionac baec imi waima Haran baeciguc kemma kerec. Keru maṅgocya humuyuguc Anutunéṅ enéṅ deguc keczu baec yomuaru wagicma hayec. ⁵Hama inéṅ baec yomuaru iwawai méṅ ménda waimima baec titiṅa méṅ ménda miyec. Waṅu Anutunéṅ Abaraham meracya méṅ qahac kerunec eṅeya zéma andiaiguc qelihéra ieneṅ baec yomi késamu niṅac ac zikimiyec. ⁶Waṅu ac Anutunéṅ ézéyec imi yomuhuc; Iwac qelihéra ieneṅ ic méréra ionac baeciguc ic kiaṅ kemma kecma. Kecgic baec miṅina ieneṅ welenṅ qéénécmimuac niṅ énépésima yawuṅ 400 séc ziki sipacgé énécmimu. ⁷Waṅu welenṅ qemuac niṅ énépésimu ionac baec yanda imuac ic embac imi niṅgési énécmima bakia melenṅ énécmimaṅ. Waṅu imuac andiaiguc qelihéra ieneṅ baec imi waima hama baec yomuaru ni welenṅ qenémmu. ⁸Waṅu Inéṅ Abaraham séwi tasé hericheric imuac sisipac ac imi zémiyec. Waṅu naṅa Isaka héri haima mema keru kaiweya 8 waṅu séwi taséya hericheric imuac haka waṅec. Waṅu Isakanéṅ Yakop mihicṅiyec. Waṅu Yakobonéṅ yanda hécnina 12 mihicṅi énécmiyec.

⁹Waṅu yanda hécnina ieneṅ Yosefeac nimbupuc wammima soukiwa niṅac waimigic késama Izipte baeciguc keṅgic Anutunéṅ i guc kerec.

⁸ 6:9 Yuda ic tuṅ méṅ Roma baec yandaiguc ziki sipacgina qahac kekera.

¹⁰Kecma zéra béra moczon imuac qaha igucnec metecgéma ewa hia nimmima nintegic qintegicac kuha miyu Izipte ic kewu Faraonén hénu hiaruyu Izipte héngalen ama areña yanda zéma eñeya ama séc héngalen wammac niñac kumuyec. ¹¹Nalé imuaru Izipte zéma Kanaan baec séc béti hicñiyu qenzen manzen he énécmiyu yanda hécnina imi nenegina qahac kecgic. ¹²Wañu Yakopnén Izipte baeciguc nene hezac imuhuc zégic nimma yanda hécnina méli énécmiyu kenjic. ¹³Wañu muñguc kenjic Yosefenén eñeya hénia ya zéasari énécmiyu dac munahéra ieneñ hénia ya ningic. Wañu Farao ézéyu inén Yosefeac areñhéra hénia gina wininiyu inicma niñec. ¹⁴Wañu Yosefenén dac munahéra tosara méli énécmiyu mañgocya Yakop zéma sac kitichéra moczon ic embac 75 onagicgic. ¹⁵Wañu Yakopnén Izipte baeciguc mekemma kecma humuyu yanda hécnina imuhucnec humudacgic. ¹⁶Kecma qamoc hécgina Sekemiguc mema hama baec mén Abarahamnén becnece Sekem baeciguc Hamoroac qelihéra ionarunec kicsuañac buña soukiwa énécmima meyec imuaru téngé énécmigic.

¹⁷Wañu Anutunén Abaraham ac zikimiyec imi seligimac imuac naléya ducñiyu Izipte baeciguc areñhécnina ionac zañgégina imi muñguc yanda saima eñec. ¹⁸Wañu kecma ic kewu méréra mén Yosefeac hénia ménda niniñanén Izipte baecac galeñ wañec. ¹⁹Wañu ic kewu inén mia areñ hécnina tiwiquiwilín wañ énécmima zéra béraiguc onoporec. Wañu yanda hécnina zéseli énécmiyu qelihécgina kokoc humumu niñac demin sénganjeniguc wai énécmiañgic. ²⁰Nalé imuaru mia Mose hicñiyec. Wañu Anutunén hénu sécgéyec. Sécgéyu mañgocyawac amaiguc namu gumuyu maso haréwéc wañec. ²¹Wañu kecma winiñu waigic Farao béracyanén wagicma galeñgéyu iwac naña wañec. ²²Wañu Mose imi Izipte ic ionac niniñgina imi moczon kumigic ara zéma wawañ memeya imi kucyaguc wañec.

²³Kecma yawuña 40 imuac séc wañu kemma Israelac qeli, dac munahécna inicmañ zéma qerianén niñec. ²⁴Kemma Izipte ic méñnén Israel ic mén eñ qeyu iricma ic mén yéwériyaguc iwac saiwa wammima Izipte ic imi bakia meleñmima qehumuyec. ²⁵Wañu inén dac munahécna ieneñ Anutunén mérananén yéwérigina igucnec metecgé énécmimac imi niñasarimu imuhuc zéma niñec, néñ ieneñ imi ménda nintegicgic. ²⁶Wañu ama siñima gianjiyu Israel ic éréhéc euyic muñguc winini érécmima iereñ ewa momacguc wammaoc niñac yomuhuc érézéyec; Ic éréhéc iri dara munia, wañu némac niñac mebiri amuzaoc? ²⁷zéyu ic alaya eñ qeyec iminén Mose qéfacgé mima yomuhuc zéyec; Mérénen gi nonac galeñ zéma gésigési ic kumugéñec? ²⁸Orañ Izipte ic qehumunec imuhucyanec ni numañ zéma wanzañ? ²⁹zéyu ac imuac niñac Mosenén néngacma Midian baeciguc ic kian wamma kecma baec imuhucgen nañhéréraguc wañec.

³⁰ Waṇu yawuṇ 40 imuac tetcgia waṇu, Sinai baec boṇa imuac hosuraiguc baec kéra kérésiaiguc Miṇ Kewuac kua meme uṇa méṇṇéṇ ic hésa waiyaguc imuac geric bélaṇa qeriaiguc iwac muru wininiyec. ³¹ Wininiyu Mosenéṇ hémma kiwi imuac welicgéyec. Nimma héṇ sosolimaṇ zéma hosuraiguc keṇu Miṇ Kewuac ac ewaya yomuhuc mayec; ³² Ni yanda hécgā ionac Anutu; Abarahamac Anutu, Isakawac Anutu, Yakopac Anutu. Imuhuc zéyu Mosenéṇ bac yandi yandi wamma zénéṇa hiriyu efima hémmacac séc qahac waṇec. ³³ Waṇu Miṇ Kewunéṇ yomuhuc ézéyec; Baec tima nanzaṇ imi baec téréya imuac hénā usuga imi hénaga igucnec hetecgéna. ³⁴ Ic embachéna Iẓipte baeciguc kecgc mematiti waṇ énécmigic hémma héṇanza. Waṇu ionac zésiaṇinanéṇ nuruyu nimma hulac énécmimaṇ zéma mazua. Deguc hana neṇ gi Iẓipte baeciguc méligémba. ³⁵ Imi mia ieneṇ Moseac méréneṇ gi galeṇ zéma gésigési ic kumugéṇec imuhuc zéma waimigic. Néṇ Anutunéṇ ic imi mia ionac galeṇ zéma aṇgéṇ titi icgina wammac niṇac kua meme uṇa méliyu ic hésa waiyaguc imuac qeriaiguc hicṇimima Mose méliyec. ³⁶ Méliyu ic iminéṇ kemma Iẓipte baeciguc zéma Konduṇ pésiaiguc zéma baec kéra kérésiaiguc haka welic welicgia zéma asé kiwi haka hénia hénia imi yawuṇ 40 imuac séc meyu héṅgic onagicma hayec. ³⁷ Waṇu Mosenéṇ mia Israelac qelihéra yomuhuc énézéyec; Anutugina Miṇ Kewu iminéṇ dac munahécgina ionac suc igucnec kua meme ic méṇ ni éséc imuhucya meyacmimac. ³⁸ Mose inéṇ baec kéra kérésiaiguc azorogic suginaiguc yanda hécnina zéma kua meme uṇa méṇ Sinai baec boṇaiguc ac ézéyec imi iniguc momacnec kerec. Waṇu inéṇ mia ac kekecyaguc imi nénécmimaṇ zé meyec. ³⁹ Yandahécnina ieneṇ acya ménda tohoma qéfacgéma sugina igucnec elicgégc ewa qeriginanéṇ Iẓipte baeciguc lilingéyec. ⁴⁰ Waṇu Aron yomuhuc ézégc; Gi anutuac irecyā méṇ mena iminéṇ walac walac keṇu méndacbiṇ. Mose Iẓipte baec igucnec nonagicma hayec imi youmi iwac muru némac iwawai hicṇiyec imi nini ménda ninziṇ. ⁴¹ Imuhuc zéma sura imuhucgeṇ burumakao merawa imuac baniaraya mema iwac muru yaṇ qema héfac héimigic. Waṇu méraginanéṇ megic iwawai imuac ségiségi waṅgic. ⁴² Imuhuc waṅgic Anutunéṇ andé unuma wai énécmiyu ieneṇ kurumeṇac iwawai^h mepési énécmigic. Imuac mia kua meme ic ionac kiwiiguc ac yomuhuc hezac; Israel ama miṇina eneṇ yawuṇ 40 imuac séc baec kéra kérésiaiguc kecma yaṇ méṇ qema lémbaṇ méṇ onéṅgic me qahac? ⁴³ Ini Molok imuacⁱ ocmuṇ zéma baniara Refan imuac ménni sikilu zéma irec tosara mepési énécmimu niṇac mesorocgéma megic imi mepési énécmiaṅgic, imuac ni Babilon baec emāṇgeṇ ini nesi énécmimaṇ.

⁴⁴ Yandahécnina ieneṇ baec kéra kérésiaiguc héipuc ac haliginaguc kecāṅgic. Hali imi Anutunéṇ imuac tanera Mose ézéyec séc megic.

^h 7:42 Kembaṇa 43 iguc hénia imi ooyawac hezac. ⁱ 7:43 2Ki 23:10

⁴⁵ Waŋu hali imi mia yanda hécninanéŋ bisima keŋkecma kecgic. Waŋu Anutunéŋ kicginaiguc ic enia nesi énécmiyu ionac baec késagic nalé imuhucgeŋ yanda hécnina Yesua méra bawaiguc kecgic imi eneŋ iwawai imi bisima hagic tac énécmiyunec Dawidi galeŋgé énécmiyec imuac naléya hayec. ⁴⁶ Waŋu Dawidi inéŋ Anutuac ewa hia iwac muru hemiyu Yakopac qelihéra onac niŋ wamma Anutuac amaya memac niŋ welerec. ⁴⁷ Waŋu i qahac, néŋ Solomonnéŋ iwac ocmuŋ téréya meyec. ⁴⁸ Waŋu Eŋeŋa yanda iminéŋ amaya amaya ic méranéŋ megic imuaru ménda kecanzac. Imuac mia kua meme icnéŋ yomuhuc zéyec; ⁴⁹ Kurumeŋ imi nuac ic kewu tatacna, waŋu baec imi nuac héná titina. Imuac niŋac ini ama dimuhucya hia menémmu? Waŋu baec dimuhucyanéŋ nuac tac ninŋac sécyá hia wammac me? ⁵⁰ Waŋu iwawai momac yanda imi mérananéŋ ménda mihicŋiyi me?

⁵¹ Ini imi ewagina selia, qeri gezacgina ménda hericgic béréŋgéyec. Eneŋ yanda hécgina waŋaŋgic ésécnec nalé séc Uŋa Téréya andé qeqe wammianzu. ⁵² Némac kua meme ic ménac onac yanda eneŋ ménda qehéi waŋgic kerec? Ic solaŋa mén hamac zégic séc unudacgic. Deguc ini imi ic solaŋa imi mia andé qema qehumugic. ⁵³ Waŋu kua meme uŋa eŋeyaoc hama héná ac imi énécmiyec, néŋ kileŋdac ménda tohoanzu.

Stefano qegic humuyec.

⁵⁴ Ac imuhucya zéyu niŋgic qerigina yaru iwac niŋ zécgina kižéŋgéigic. ⁵⁵ Stefano imi Uŋa téréyanéŋ qeriaiguc kuaya qeyu kurumeŋiguc hiyu Anutuac kiwi asaha zéma Yesu Anutu méra héiyaiguc naŋu hémma ⁵⁶ yomuhuc zéyec; Niŋzu, ni kurumeŋ aŋgéyu Icac Naŋa Anutu méra héiyaiguc naŋu hénzu. ⁵⁷ Imuhuc zéyu ac qeweloŋ yanda qema gezacgina hézicgéma momac yanda yacma iwac muru usuŋnec kemma qéfacgéma ⁵⁸ ama areŋ yanda demŋ seliaguc imuac séŋgaŋgeŋiguc wagicma kemma hocnéŋ héigic héipuc ic tosaraneŋ malekugina hetecgéma sac qeli mén qara Saulo iwac héniaiguc haigic. ⁵⁹ Waŋu hocnéŋ héima kecgic Stefanonéŋ welecma ac yomuhuc zéyec; O! Miŋ Kewu Yesu, gi qeri uŋana késana. ⁶⁰ Imuhuc zémaguc simiŋ héima kucnec yanda qacma zéyec; Miŋ Kewu gi kápésicgina ionac qacginu ménda haina eŋu, imuhuc zémaguc gau seli heyec.

Yesuac hénaoŋiŋ hažéc mihicŋima néŋgacma keŋha waŋgic.

8 ¹ Stefano humuyu Saulonéŋ qehumugic imuac ewa momac waŋec. Waŋu nalé imuaru Yesuac hénaoŋiŋ Yerusalem kecgic ieneŋ hažéc yanda mihicŋima Yuda zéma Samaria baec séc néŋgacma kendacgic. Keŋgic Yesuac Mélíméli ic eŋacnec ménda néŋgacma Yerusalemiguc kecgic. ² Waŋu Anutu ee héihéi wammianzu ieneŋ Stefano héisiac yanda wammima téŋgéigic. ³ Saulo inéŋ amaya amaya emma ic zéma

embac momacnec énépésima qatéhéré wañ énécmima hénarorij mebiri énécmima hésa amaiguc onoporec.

Filiponénj Samaria ama areña areña séc ackuazéc énézéyec.

⁴Héndénj énécmimia imi enej baera baera kemma ackuazéc imi zéau énécmigic. ⁵Imuhuc wañgic Filiponénj Samaria ama areña yandaiguc hingacma Kristoac hénia ya zéau énécmiyec. ⁶Wañu Filiponénj kiwi hénia hénia mema ackuazéc énézéyu tuñ yanda ienenj ewa momac wamma hémma nimma acyawac wamma gezacgina haigic. ⁷Hénia imi yomuhuc; Inénj zéyu kuwic biria sasalanénj ic tosara sipacgé énécmima kecgic ionac murunec qewelorj yanda qema érégic. Wañu purij zéma hénia méragina biria sasala mehiaru énécmiyec. ⁸Wañu ama areña yanda imuaru ségiségi kunerj yanda hicñiyec.

Séwi galeñ ic Simonnéñ Uña Téréya boñ memañ zé wañec.

⁹Wañu ama areña yanda imuaru séwi galeñ ménj kerec. Iwac qara imi Simon. Inénj kuwi kuhanénj ai ikora meyu Samaria ic embac ienenj hémma welicgéigic eñeya niñac ic kunerj zéamuma kecañec. ¹⁰Wañu eñeña mamaya momacnec iwac gezacgina haima, Ic youmi Anutuac kuc kunerj yanda késakeczac zéangic. ¹¹Wañu nalé horua yanda gété manira ai iminénj ewagina mesoho énécmiyu méndac miangic. ¹²Wañu Filiponénj Anutuac hénjgaleñ ama areña yanda zéma Yesu Kristoac qac buña zéau énécmiyu ninzénjgéigic ic embac momacnec doku naec énécmiyec. ¹³Imuhuc wañu Simon imuhucnec ackuazéc ninzénjgéyu doku naecmiyu Filipino méndacmiyu Filiponénj séséc hénia hénia zéma kuc yanda mewininiyu hémma welicgéyec.

¹⁴Yesuac Mélíméli ic Yerusalem kecgic ienenj imi Samaria ic tuñ ienenj Anutuac ackuazéc késaniñ wañgic zégic nimma Petero zéma Yohane ionac muru méli énécmigic keñoc. ¹⁵⁻¹⁶(Wañu imuaru hénarorij imi hakecma ménjac ménj Uña téréyanénj ménda mayecnec, ienenj Yesuac qaraiguc dokunec sac naecgic,) imuac niñ ierenj mekemma Uña téréyaguc wammu niñac zéweleroc. ¹⁷Wañu Yesuac mélíméli ic éréhéc ierenj méragira orucginaiguc haiyic Uña Téréya megic. ¹⁸Simon imi Yesuac mélíméli ic ierenj méragira orucginaiguc haiyic Uña Téréya énécmiyu hémma soukiwa érécmiyec. ¹⁹Érécmima yomuhuc érézéyec; Kuc buña imuhucya ni momacnec néñic ic embac ménjac ménj orucginaiguc mérana haiwa Uña téréyaguc wammac. ²⁰Imuhuc zéyu Peteronénj yomuhuc ézéyec; Gi Anutuac sese imi soukiwanénj boña hia memañac zéma ninzañ, imuac soukiwaga imi giguc momacnec biridacmaoc. ²¹Guac ewa qeriga imi Anutuac kiwaiguc dindiña qahac. Imuac hénia ac yominénj guac iwawai me ai buñaga ménda wammac. ²²Qeri biricga imi melemma Miñ Kewu welec mina qerigaiguc niniñ imuhucya késakeczañ imuac

képésicga waigémmac gezan. ²³Gémba biriawac houhouyanén qeriga sécgéyu képésicganén pipigémma hezac. ²⁴Zéyu Simonné melemma zéyec; Iri ekaoc nuac niñ wamma Miñ Kewu welecmyic iwawai zézaoc imi nuaru mén ménda hicñi némmac.

²⁵Wañu Yesuac Mélíméli ic ieren Miñ Kewuac ackuazéc imi héipuc wamma selima zéau énécmimaguc Samaria baec komoc komoc sasalaiguc buña suruc hiabia imi zéau énécmima zéau énécmima hama Yerusalem lilingéma keñoc.

Filiponén Ediotia ic mén Yesuac hénac ac ézéyec.

²⁶Miñ Kewuac kua meme uñanén Filipo yomuhuc ézéyec; Gi yacma emañgeñgeñ baec wañgoña Saut iguc hiñgacma hénac mén Yerusalemnec hénima Gaža amaiguc hiñgaczac imuaru kembésémañ. Wañu hénac imi baec kéra kérésiaiguc heyec. ²⁷Imuhuc zéyu Filiponén yacma keñu Etiopia héngalen ama areña yandawac Embac garata Kandake iwac welen qeqe icnéñ Yerusalemiguc Anutu mepésimañ zé eñec igucnec mayec. Wañu ic imi héngalen ama areña yanda imuac sou kiwa moczoñ galengémac niñac kuc yanda hemiyec. ²⁸Wañu inén lilingéma eñeya karisi yanda imuac qacyaiguc tacma Anutuac tilin tilin ic Yesaiawac kiwi imi olomma kerec. ²⁹Wañu Uña téreyanéñ Filipo yomuhuc ézéyec; Karisi imuac hosuraiguc kemma kenna. ³⁰Zéyu Filiponén usuñnec kemma kua meme ic Yesaia iwac kiwi imi oloñu nimma qesimiyec; Ac olonzañ imuac hénac niñzañ? ³¹Wañu inén zéyec; Méñnéñ hénac ménda meyu nimma dimuhuc niñasarimañ? Imuhuc zémaguc éréma tacmacac niñ Filipo héihéré miyec. ³²Embac kewuac welen qeqe iminéñ ac kiwi oloñec imi yomuhuc; Rama merawa mén qehéric wammu niñ héréma keñanžu ésécnec hérémigic keñec. Wañu rama mén zucya héric héric ic méñac wésiaiguc hétén qahac wamma taczac imi ésécnec kuaya mén ménda añgéyec. ³³Wañu mamaya wañu didiñanec ménda zétecgé migic. Wañu baec igucnec kekecyac wagicgic qahac wañec imuac mérénéñ iwac qelihéraguc wammac hia zéwacnec?

³⁴Wañu garatawac welen qeqe icnéñ melemma Filipo ézéyec; Qesigémba nézéna. Anutuac tilin tilin icnéñ mérac niñ imuhuc zézac, eñeya niñac me ic mén niñac? ³⁵Qesiyu Filiponén kuaya añgéma ac imuaru toroqema Yesuac hénac ézéyec. ³⁶Wañu hénac keñkecma doku méñiguc kereñic garatawac welen qeqe icnéñ zéyec; Doku you hezac imuac némacnéñ ziki néñu doku ménda naec némbésémañ? ³⁷(Ménda hezac.) ³⁸Imuhuc zéma nesinesi ic énézéyu karisi yanda imi zikigic nañu Filipo zéma garatawac welen qeqe ic ieren ekawu dokuiguc mekenjic Filiponén doku naecmiyec. ³⁹Wañu doku igucnec éréyc Miñ Kewuac Uñanéñ Filipo wagicma keñu welen qeqe ic iminéñ i muñguc ménda hémma ségiségi wamma hénaya méndacma keñec. ⁴⁰Wañu Filipo inén

Azoto^j tauniguc wininima lelecgéma ama areña kunen kunen séc séc buña suruc hiabia énézéma hama Kaisarea^k hadarec.

Miñ Kewunén Sauloac hicñimiyec.

9 ¹Saulo imi Miñ Kewuac ai ichéra tericgé énécmima unuhéi wañ énécmimacac niñ qeria geriwiguc wañu wéséséya héiyu érémanec nañu hofac oo ic eñeña iwac muru keñec. ²Kemma méñnéñ méñ héná qelia imi méndacma kecziuguc mihicñi énécmima ic me embac moczoñ méragina dérécgéma Yerusalem érémañ zé Damasiko ama areña yanda imuac tocgotocgo ama séc keñkeñawac oaec kiwi niñac welecmiyec. ³Welecmiyu omiyu mema keñkecma Damasiko ama areña yanda hosuraiguc keñec. Nalé imuhucgeñ kurumeñ igucnec asac mararañ méñnéñ élanzañnec mama qetagalima lelecgémiyec. ⁴Lelecgémiyu baeciguc tendiñgéma maqeyu hema ac ewa méñ yomuhuc zéyu niñec; Saulo, Saulo, gi némac niñac nunesi wannémma kecanzañ? ⁵Zéyu Saulonén qesimima zéyec; Miñ Kewu, gi méré? Zéyu zéyec; Ni Yesu geñ qenesi wammima kecanzañ imi mia. ⁶Gi yacma ama areña yandaiguc kerenna, imuaru némac ai kilen mewésémañ imuac ara gézéyu nimbésémañ. ⁷Zéyu ic i guc keñgic ieneñ hétén imi niñgic, néñ ic méñ ménda héngic imuac niñ acgina qahac nañgic. ⁸Wañu Saulonén baec igucnec yacma kiwa himanec nañec, néñ iwawai méñ hémmacac séc qahac wañu ichéra ieneñ mériaiguc késama wagicgic Damasiko ama areña yandaiguc kereñgic. ⁹Wañu ai meme haréwéc kiwa hilicgémanec taru nene me doku méñ ménda neyec.

Ananianén Saulo doku naecmiyec.

¹⁰Damasiko ama areña yandaiguc Yesuac ai ic méñ kerec. Qara imi Anania. Wañu Miñ Kewunén tilin tiliniguc hicñimima ézéyec; Anania! Zéyu melemma zéyec; Oo, Miñ Kewu. ¹¹Zéyu Miñ Kewunén ézéyec; Ninzañ, ic méñnéñ welecma taczac, imuac niñ gi yacma héná qara Héná Dindiña imuaru kemma Yudawac amaiguc emma ic méñ qara Saulo, Taso ama areña yanda igucnec iwac hocma mihicñiwésémañ. ¹²Inén irec méñ tilin tiliniguc hicñimiyu ic méñ qara Ananianén eñeya muru hama méria qacyaiguc haiyu muñguc kic hihiyaguc wañec imi hénzac. ¹³Zéyu Ananianén melemma zéyec; Miñ Kewu, ic embac sasalanén iwac niñ zéma Yerusalemiguc guac hénáorin hécgá haka biria hatac dahec wañ énécmiyec imuac suruc zégic niñanzua. ¹⁴Wañu yomuaru imuhucnec guac qacga guruanziñ nini moczoñ méranina dérécgé nénécmimac niñac hofac oo eñeñagina iwac murunec kuc buña imi mema hayec. ¹⁵Imuhuc zéyec, néñ Miñ Kewunén yomuhuc ézéyec; Gi tinduc kenna, baera baera

^j 8:40 Qara méñ; Asidot. ^k 8:40 Ama areña yanda méñ zéic alayaguc.

ic embac zéma ic kewu zéma Israelac nambérac héra ionac muru nuac qac buṇana wagicma kemmacac niṇ késawa ic imi nuac ai ic wanṣac. ¹⁶Qac buṇanawac wamma zéra béra yéwéria dimuhucya mihicṇimac imi ézéwa hémmac. ¹⁷Waṇu Ananianéṇ kemma ama imuaru emma Sauloac oruhaiguc méria haima zéyec; Saulo, munana, gi muṅguc kic hihi wamma Uṇa Téréya sécgégéṇu kecbésémaṇ niṇac Miṇ Kewu Yesu hénaiṅuc hicṇigéṇec inéṇ mia méli néṇu hazua. ¹⁸Zéyu nalé sosola qahac kiwa igucnec iwawai sekec sekec ésécnecnéṇ taima mayu kicya muṅguc hima hémma yacma naṇu doku naecmiyec. ¹⁹Waṇu nene nema kuhaguc waṇec. Inéṇ Yesuac ai ichéra Damasiko ama areṇa yandaiguc kecgic iniguc ai meme tosara kecgic.

**Saulonéṇ hénima buṇa suruc hiabia zéauyu
zéra béra qahaiguc opocgic.**

²⁰Kecma nalé sosola qahac Yuda ic ionac tocgotocgo amaiguc emma Yesu imi Anutuac Naṇa kecṣac zéma zéau énécmiyece. ²¹Énézéyu ningic imi eneṇ moczoṇ welicgéma yomuhuc zégic; Ic yomi Yerusalem imuaru qac imi qacangic ini mebiré énécmiaṇec imi qahac me? Waṇu ic embac imuhucya qaté énécmima hofac oo ic ionac muru énépésima kemmanṇ zé hayec. ²²Waṇu Saulo inéṇ muṅguc yanda kuhaguc wamma Yesu imi Kristo téṅgéṇ wanṣac imi héipuc wamma Damasiko ama areṇa yandaiguc Yuda ic kecgic énézéyu niṇgic sicsaoc waṇec.

²³Imuhuc wamma keru ai meme sasala keṇu Yuda ic eneṇ Saulo qewiṇ zéma zéeminiṇ waṅgic. ²⁴Waṇu ac saṇa hazéra imi Saulo gezawanéṇ niṇec. Waṇu ieneṇ Saulo qehumuwiṇ zé siṇi kaiwe séc nagu yanda séc awima naṅgic. ²⁵Imuhuc waṅgic iwac tohotoho ichéra ieneṇ siṇiyaiguc neṇgeṇiguc Saulo tima hésanéṇ neṇgeṇ qatéma demiṇ yanda andia luhuc memeac kifanaiguc naṅgéṇic hiṅgacma néṅgarec.

²⁶Kemma Yerusalem keremma Yesuac ai ichéra ionaru toroqemac niṇ batucgé énécmiyece, néṇ ieneṇ moczoṇ Yesuac ai ic wanṣac imi ménda niṇzégégic imuac iwac zénéṅgina hiriyece. ²⁷Waṇu Banabanéṇ Yesuac Mélíméli ic ionaru wagicma kemma Saulonéṇ hénaiṅuc Miṇ Kewu dimuhuc héṇu Miṇ Kewunéṇ dimuhuc ac ézéyu Damasiko ama areṇa yandaiguc inéṇ Yesuac qaraiguc kucnec zéma dimuhuc zéauyece imuac ac suruc waṇ énécmiyece. ²⁸Waṇu inéṇ iniguc momacnec kecma Yerusalem eneṇ mama wamma Miṇ Kewu Yesuac qaraiguc ackuažéc selianec zéauyece. ²⁹Waṇu Yuda ic tosara Girik ac zéangic iniguc ac waṅgic acṇinanéṇ eneṇ mama waṇec. Waṇu ic ieneṇ Paulo qewiṇ zé waṅgic. ³⁰Waṇu ai momachéra ieneṇ nimma Kaisarea ama areṇa yanda zéic alayaguc imuaru wagicma hiṅgacma kemma méligic Taso ama areṇa yandaiguc keṇec.

³¹Imuac niṇ Yesuac hénaiṇiṇ Yuda, Galilaia zéma Samaria baeciguc kecgic ionaru luae he énécmiyu nanaṇ seli mihicṇi énécmimia waṇu

Miñ Kewuac ehéihéi wammima Uña Téréyanénj ewa qeriginaguc dongé énécmiyu 3aṅgégina saima keṅec.

Peteronénj ic ménj mehiaruyec.

³²Peteronénj baec séc lelecgéma kecma Yesuac hénáorinj Lida ama areṅa yandaiguc kecgic ionac muru keṅec. ³³Waṅu imuaru ic ménj mihicṅiyec, qara imi Ainea, inénj purinj wamma hehe tataciguc hema keru yawuñ 8 waṅec. ³⁴Waṅu Peteronénj yomuhuc ézéyec; Ainea Yesu Kristonénj mehiaru génzac imuac niñ yacma hehe tatacga imi geṅgaoc mindinjina zéyu nalé imuarunec yarec. ³⁵Yaru Lida zéma Saron ama areṅa yanda igucnecnéj i hémma ewagina melemma Miñ Kewuac hagic.

Peteronénj Tabita humuc igucnec meqeliyec.

³⁶Yope ama areṅa yandaiguc Yesuac tohotoho embac ménj kerec, qara imi Tabita, neṅaṅ aciguc Noninj, waṅu inénj ai hiabia sasala mema ic embac maqeqeya méra énécmiaṅec. ³⁷Waṅu nalé imuhucgeñ Tabita i hafi hicṅimiyu humuyu qamocya naecmima ama qeria ménj qacyaiguc heyec imuaru haigic heyec. ³⁸Lida ama areṅa yanda imi Yope ama areṅa yanda hosuru tarec. Waṅu Yesuac ai ic embac ieneñ Peteronénj imuaru taczac zégic nimma ic éréhéc iwaru méli érécmigic ieneñ kemma nalé sosola qahacnec foc hamacac niñ qesimiyoc. ³⁹Zéyic Peteronénj yacma iriguc momacnec keṅgic. Kemma kendacgic ieneñ ama qeria ménj qacyaiguc heyec imuaru i wagiric eṅgic. Eṅgic embac malé sasala ieneñ ic iwac maréñaiguc namma siacma zari maleku Tabitanénj iniguc kecma meyacgéyec imi ézégic héṅec. ⁴⁰Waṅu Peteronénj énézéyu hiṅgacdacgic siminj héima zéwelerec. Zéweleru tecgéyu qamocac muru melemma namma yomuhuc ézéyec; Tabita gi yacna zéyu kiwa héitegicma Petero hémma yacma tarec. ⁴¹Taru Peteronénj mériaiguc késama héréyu yacma naṅec. Naṅu Yesuac hénáorinj zéma embac malé unuruyu eṅgic Tabita qelizac imi énézéyu héṅgic. ⁴²Waṅu Yope ama areṅa yanda imuac miñina ieneñ haka imi zésaigic nimma sasala ieneñ Miñ Kewu ninzéhégic. ⁴³Waṅu Peteronénj Yopeiguc ic ménj qara Simon yañ séwéla meme iwac amaiguc ai meme sasala kerec.

Kua meme uña méñnéj Konelio hicṅimiyec.

10 ¹Kaisarea zéic alawac ama areṅa yandaiguc ic ménj kerec, qara Konelio. Inénj yaré ic 100 ionac galeñ kerec. Waṅu inénj tuñ ménj Italia yaré ic tuña zéaṅgic imuacnec. ²Waṅu inénj eñeya ama taséhéra iniguc Anutuac wamma nalégina zéma usuṅgina qemima ee héihéi wammima kecma ic embac maqeqeya ionac ewa biric wañ énécmima haleñ sasala hai énécmima Anutu zéwelec wammima kecaṅgic. ³Kaiwe ménj maria 3 kilok imuaru inénj héñu Anutuac kua meme uña méñnéj

tiliŋ tiliŋiguc hicŋimima Konelio, zéma qarec. ⁴Waŋu inéŋ héŋsosolima zénéŋa hiriyu zéyec; Miŋ Kewu, hénia némac niŋ? Zéyu zéyec; Haleŋga ic embac maqeqeya ionac haianzaŋ imi zéma zéwelecga iminéŋ Anutuac muru haréyu haihakaga imi niŋqelima niŋgénzac. ⁵Imuac deguc gi Yope ama areŋa yandaiguc ic tosara méli énécmima kemma ic ménŋ qara Simon Petero zémimia i héihéré mimu. ⁶Ic imi yaŋ séwéla meme ic, Simonac amaiguc tacyac waŋanzaŋ. Waŋu ama imi konduŋ giŋgiŋaiguc taczac. ⁷Kua meme uŋanéŋ ac imuhuc ézéma keŋu weleŋ qeqe ic éréhéc zéma yaré ic sugina igucnec ménŋ Konelio eŋeya méndacmima Anutu ee héihéi wammianzac i momacnec unuruyec. ⁸Unuruma ac suruc imi waŋ énécmidacma Yope amaiguc méli énécmiŋu keŋgic.

Miŋ Kewunéŋ Petero tiliŋ tiliŋiguc ézéyu héŋec.

⁹Ama siŋima gianŋiyu kaiweya ménŋ keŋkecma gau komoc waŋu ieneŋ keŋkecma ama imuac hosuraiguc kereŋgic. Waŋu nalé imuaru Peteronéŋ zéwelec wammaŋ zé ama qacyaiguc eŋec. ¹⁰Waŋu inéŋ yaka niŋ humuma nene nemaŋ zé wamma énézéyu otocgo wammanec kecgic Uŋanéŋ qéléléŋgé miyec. ¹¹Miyu héŋu kurumeŋ aŋgéyu gésé ménŋ maleku éscécneŋ waŋgoŋa kembonŋ qahac imi zikima naŋgéŋic baec qahaiguc mayu héŋec. ¹²Héŋu qeriaiguc yaŋ hénagina kembonŋ qahac hénia hénia zéma gisic zinangoc, zini mokoleŋ, zéma nei hénia hénia heyec. ¹³Waŋu ac ménŋ yomuhuc mayec; Petero, yacma unuma nena. ¹⁴Waŋu Peteronéŋ zéyec; Miŋ Kewu, qahac téŋgéné! Ni ménda neneya sic saocya zéma iwawai biria méndagucnec neanzua. ¹⁵Zéyu ac ménŋ yomuhuc hicŋiyu hatac éréhéc waŋec; Iwawai Anutunéŋ zézuaczac imuac geŋ qakolayaguc ménda zéna. ¹⁶Haka imi muŋguc hicŋiyu hatac haréwéc waŋu imuacnec gésé imi hérégic kurumeŋiguc eŋec.

¹⁷Waŋu Petero iwawai héŋec imuac hénia imi dimuhuc zéma eŋeya ewayanéŋ nimma niŋ éréhéc waŋec. Waŋu ic tosara Konelionéŋ méli énécmiyec ieneŋ naguyaiguc namma Simonac ama niŋac qesigic. ¹⁸Qesima qacma yomuhuc zégic; Simon Petero zémimia imi yomuaru taczac me? ¹⁹Waŋu Petero i iwawai héŋec imuac hénia niŋ areŋgémanec keru Uŋa téréyanéŋ yomuhuc ézéyec; Niŋzaŋ, ic haréwéc haréma gi hocgénzu. ²⁰I ini neŋ méli énécmiwa hazu. Imuac gi yacma hiŋgacma ewa éréhéc ménda wamma iniguc kembésémaŋ. ²¹Zéyu Peteronéŋ ionac muru hiŋgacma zéyec; Ic hocma hazu imi ni yomi mia. Hénia némac niŋ you hazu? ²²Zéyu zégic, Yaré ic 100 ionac galéŋgina Konelionéŋ ic solaŋa kecma Anutu ee héihéi wammianŋu Yuda ic ieneŋ ee héihéi wammianzu. Kua meme uŋa téréya ménnéŋ gi iwac amaiguc héihéré gémma guac murunec ac nimmac niŋ ézéyec. ²³Imuhuc zéyu Peteronéŋ onagiru ama tacyac waŋaŋec imuaru emma hegic ama gianŋiyu yacma iniguc keŋgic. Waŋu Yope amaiguc niŋzéŋ niŋzéŋ dacmuna tosara ieneŋ acguc i guc momacnec keŋgic.

**Peteronéŋ ic enia Konelioac
amaiguc keŋec.**

²⁴Ieneŋ hēnaiguc siŋi mēŋ hema keŋkecma Kaisarea zēic alawac ama areŋa yandaiguc kereŋgic. Waŋu Konelionéŋ sac kitichéra zēma ala hiabia kecgcic tosara unuruyu tocgēma mambéc kecgcic. ²⁵Peteronéŋ amaiguc eŋu Konelionéŋ iwac muru hama iwac hēnayaiguc mama sicgēma mepésimiyec. ²⁶Mepésimiyu Peteronéŋ mema yacma yomuhuc ézéyec; Yacna, ni acguc ic kecɜua. ²⁷Yaru i guc ac wamma ama qeriaiguc emma iniru ic embac sasala tocgēma tacgcic. ²⁸Waŋu inéŋ ac yomuhuc hénima énézéyec; Ini nindacɜu ésécneɜ Yuda ic mēŋnéŋ ic enia mēŋ ala wammima momacneɜ azorogic zézé seli ac logizac wammac. Waŋu Anutunéŋ ic mēŋac mēŋ qakola me ɜapi qeqeya ménda zēmaŋac zé nézéyec. ²⁹Imuac niŋ héihéré néngic acna waima hazua. Waŋu qesiéncmiwa, ini hénia némac niŋ héihéré néngu? ³⁰Zéyu Konelionéŋ yomuhuc ézéyec; Haka yomi hicŋiyuguc bec ai meme kemboŋ qahac tecgézac. Maria yomuhucgeŋ, maria 3 kilok imuaru amanaiguc tacma zéwelecba ic mēŋ malekuya lalacnéŋ kic ségéranaiguc wininima naŋec. ³¹Namma yomuhuc zéyec; Konelio, welecwelecga zēma haleŋga ic embac maqeqeya ionac haianɜaŋ iminéŋ Anutuaru haréyu haihakaga imi niŋqelima niŋgénzac. ³²Waŋu gi Yope amaiguc ic tosara méli énécmima kemma ic mēŋ qara Simon Petero zéanɜu i héihéré mimu. Ic imi yaŋ séwéla meme ic Simonac amaiguc tacyac waŋanɜac. Waŋu ama imi kondun giŋgiŋaiguc tacɜac. ³³Imuhuc zéyu nalé sosola qahac ic tosara méli énécmiyi. Hazan imi hiabia! Nini mocɜoŋ youmi Miŋ Kewunéŋ ac gézéyec imi mocɜoŋ nimbiŋ niŋac Anutuac kiwaiguc tocgēma tacɜiŋ.

Peteronéŋ Konelioac hēna géséhéra ackuaɜéc énézéyec.

³⁴Zéyu Peteronéŋ kuaya auma énézéyec; Deguc ni hēla mēŋ niŋasarizua. Anutunéŋ ic neŋaŋ séwinina igucgeŋ ménda ninicma nénépésianɜac. ³⁵Ic embac baera baera kecɜu sugina igucneɜ mēŋnéŋ mēŋ Anutu ee héihéi wammima haihaka solana waŋanɜu imi hia énépésimacac séha wanɜu. ³⁶Anutunéŋ luaeac ackuaɜéc imi Yesuac murunec Israelac qelihéra onac énécmiyec. Waŋu Yesu iminéŋ iwawai momac yandawac Miŋ Kewu wanɜac. ³⁷Yohanenéŋ doku naec hakawac zéauyuguc imuac andiaiguc Galilaia baec igucneɜ hénima Yuda baec séc néma iwawai hicŋiyec imi ini niŋɜu. ³⁸Anutunéŋ Yesu Nazarete ama areŋa igucneɜ i Uŋa Téréya zēma kuc buŋa imi haléc ésécneɜ pocgémima i guc momacneɜ kereɜ, Imuac niŋ inéŋ lelecgēma haka hiabia wamma ic embac tosara uŋa birianéŋ helanɜi énécmima yéwéri énécmimia imi mehiaru énécmiyec. ³⁹Nini imi inéŋ Yuda ic nonac baec yanda zēma Yerusalemiguc haka waŋec imi mocɜoŋ kicninanéŋ hémma

héipuc wanziŋ. I imi ic héŋgeŋa wéndaraiguc qegic humuyec. ⁴⁰ Waŋu ai meme haréwéc waŋu Anutunéŋ meqeliyu wininiyu héŋiŋ. ⁴¹ Waŋu ic embac moczoŋ yanda ionaru qahac, néŋ humuc igucnec yaruguc héipuc ic wambiŋ zé Anutunéŋ becneŋ gési nénécmiŋ i guc nene doku neyiŋ nonac muru sac wininiyec. ⁴² Anutunéŋ ic embac kic qeli zéma ic embac humumia zétecgé nénécmimacac niŋ ic mén kumuyec imi Yesu imi mia zéma imuac héipuc wamma ic embac ackuažéc zéau énécmiwiŋ niŋac Yesunéŋ nénézéyec. ⁴³ Waŋu Anutuac tiliŋ tiliŋ ic ieneŋ acguc iwac héipuc wamma yomuhuc zégic; Ic embac i ninžéŋgému moczoŋ iwac qara niŋac kápésicgina zuac énécmimac.

Uŋa Téréyanéŋ ic enia ionac muru mayec.

⁴⁴ Peteronéŋ ac imuhuc zémanec naŋu Uŋa Téréyanéŋ ic embac moczoŋ ara nimma tacgic séc qacginaiguc mayec. ⁴⁵ ^{45a} Mayu ninžéŋ ninžéŋ ic tosara séwi tasé hericheriŋ ginaguc Peteroguc keŋgic ieneŋ Anutunéŋ ic enia ionac Uŋa Téréya qocgé énécmiŋ ⁴⁶ eŋaŋ ac waima ac méréraiguc zéma Anutu mepésigic nimma ^{45b} kilen yanda aurigic. ⁴⁷ Waŋu Peteronéŋ zéyec; Neŋaŋ meyiŋ ésécneŋ ic youmi ieneŋ Uŋa Téréya mezu imuac méréneŋ doku ménda naec énécmiwiŋ niŋac neuŋ héinéneŋ mimacac séc wammac? ⁴⁸ Imuhuc zéma Peteronéŋ Yesu Kristoac qaraiguc doku naec énécmimu niŋac énézéyec. Waŋu ic embac ieneŋ ai meme tosara mén iniguc tacyac wammu niŋac Petero welecmigic.

Peteronéŋ ai meyec imuac surucya zéasari énécmima Yuda ic énézéyec.

11 ¹ Yesuac Mélíméli ic tosara zéma ninžéŋ ninžéŋ dacmuna Yuda baec séc keŋgic ieneŋ ic enia ieneŋ Anutuac ackuažéc aŋgéŋ tigiŋ imuac suruc niŋgic. ² Imuac Peteronéŋ Yerusalem liliŋgéma eŋu séwi tasé hericheriŋ ginaguc ieneŋ Petero mematiti wammigic. ³ Wammima yomuhuc ézéŋic; Gi némac niŋac ic enia ionac amaiguc emma iniguc momacneŋ nene nenec? ⁴ Zégic Peteronéŋ areŋgéma yomuhuc zéasari énécmiyec; ⁵ Ni Yope ama yandaiguc zéwelecmiŋ keŋba Anutunéŋ tiliŋtiliŋiguc nézéyu yomuhuc héŋi; Gésé mén maleku yanda ésécneŋ kitiwa kemboŋ qahac imuaru zikima kurumeŋ igucnec naŋgéŋic ségéranaiguc mayec. ⁶ Mayu qeriaiguc héŋ sosoliwa baec yaŋ hénagina kemboŋ qahacginaguc hénia hénia zéma haséŋ yaŋ zéma gisic zinaŋgoc, zini mokoleŋ zéma sawawac nei heŋic iniri. ⁷ Inicma ewa mén nimba yomuhuc nézéyec, Petero, yacma unuma nena. ⁸ Zéyu neŋ zéyi, Miŋ Kewu, qahac téŋgéŋ! Ni iwawai qakolayaguc zéma iwawai zapi qeqeya imuhucya mén kuanaiguc méndagucnec haiwa hiŋgarec. ⁹ Imuhuc zéwa kurumeŋ igucnec ewa mén yomuhuc meleŋu hatac éréhéneŋ mayec; Iwawai Anutunéŋ zézuaczac imuac geŋ iwawai zapi qeqeya ménda zéna. ¹⁰ Iwawai imi hiŋŋiyu hatac haréwéc waŋuguc imuacnec iwawai imi moczoŋ hérégic kurumeŋiguc eŋec. ¹¹ Waŋu nalé sosola qahac ic haréwécneŋ ama

hema kecañi imuaru hama naguyaiguc nangic. Imi mia Kaisarea zéic alawac ama areña yanda imuarunec nuac muru méli énécmiyu hagic. ¹²Hagic Uña Téréyanén yomuhuc nézéyec; Gi ewa éréhéc ménda wamma iniguc kembésémañ. Imuhuc zéyu ni zéma ic 6 yomi neñawu kemma méli énécmiyec iwac amaiguc eniñ. ¹³Enni inén haka dimuhuc hicñimiyec imuac surucya zéma yomuhuc nénézéyec; Kua meme uña mérñnéñ nuac amaiguc wininima namma yomuhuc nézéyu niñi; Gi Yope amaiguc ic tosara méli énécmima kemma ic mén qara Simon, Petero zémimia i héihéré mimu. ¹⁴Inén hama ackuazéc énézéyu ackuazéc iminén gi zéma hena géséhécga moczoñ képicsigina igucnec angéñgina timac. ¹⁵Imuhuc zéyu ni ackuazéc imi hénima énézéwa Uña Téréya neñañ muru mayec imuhucyanén ionac muru mayec. ¹⁶Mayu hémma Miñ Kewunén ac yomuhuc zéyec imi niñ qeliyi; Yohanenén dokunén naec énécmiyec, néñ ini mia Uña Téréyanén naec énécmimac. ¹⁷Anutunén neñañ Miñ Kewu Yesu Kristo ninzéngeyñ nalé imuaru sese nénécmiyec. Wañu inén sese imuhucyanec ionac énécmiyec. Imuac ni dac imuhucyanén némaciguc Anutu neuñ héimiwinec. ¹⁸Imuhuc zéyu ieneñ ac imi nimma ac hétéñgina waima Anutu mepésima yomuhuc zégic; Ic enia ionac muru kekec memuac ewa qeri meñ meñac buña énécmiyec.

Antiokia ama areña yandaiguc Yesuac henaorin hicñiyec.

¹⁹Stefano niñac ununesi hicñiyu ic embac tosara ieneñ héndén héndén amuma Foinike zéma Kipuro zéma Antiokia ama séc kemma ic tosara qahac, néñ Yuda ic embac ionac sac ackuazéc énézégic. ²⁰Wañu sucginaiguc tosara Kipuro baec zéma Kirene baec igucnecnéñ Antiokia ama areña yandaiguc keremma Girik ic ionac muru acguc Miñ Kewu Yesuac buña suruc hiabia énézégic. ²¹Wañu Miñ Kewuac mérayanén iniguc heyu ic embac sasalanén ninzéngeña Miñ Kewuac muru lilingéma hagic. ²²Wañu Yerusalemiguc henaorin kegcic ieneñ imuac suruc nimma Banaba méligic Antiokia ama areña yanda imuaru keñec. ²³Kemma Anutuac ewa hia he énécmiyu hémma ségiségi wañec. Wañu ewa singina yandaguc Anutuaru qékétama kecmu niñac ic embac moczoñ acnéñ meseli énécmiyec. ²⁴Banaba imi ic hiabia, wañu Uña Téréya zéma ninzén ninzén yanda sécgémima heyec. Imuac niñac ic embac tuñ yandanén Miñ Kewuac muru toroqegic. ²⁵Wañu Banabanén Saulo mihicñimañ zé Taso ama areña yandaiguc keñec. ²⁶Kemma mihicñima wagiru Antiokia ama areña yandaiguc hayoc. Hama yawuñ momacguc ekawu kecma Yesuac henaorin mihicñi énécmima ic embac sasala ackuazéc ku énécmiyic Antiokia ama areña yanda imuaru mia walac walac Yesuac henaorin ionac qacma Kristoac ic zéénécmigic.

Yesuac henaorin Yuda baeciguc ionaru soukiwa haigic keñec.

²⁷Nalé imuaru Anutuac tilin tilin ic tosara Yerusalemnec Antiokia ama areña yandaiguc hagic. ²⁸Wañu ionarunec mén qara Agabonén Uña

Téréyanéŋ tilingémiyu baec séc béti yanda hicŋimac niŋ andiawac ara énézéyec. Waŋu béti yanda imi ic kewu yanda Klaudio kerec nalé imuaru hicŋiyec. ²⁹Hicŋiyu Yesuac hénakorin ieneŋ kucgina he énécmiyec séc iwawai qutulangéma Yuda baeciguc ninzéŋ ninzéŋac dactmuna hécgina kecgic ionaru haleŋgina haigic kemmac niŋ zétéctégégic. ³⁰Zétéctégégic imuhucyanec haleŋ imi Banaba zéma Saulo iorac méragiraiguc haima, ninzéŋ ninzéŋac dactmuna hécgina ionac muru haigic keŋec.

Herodenéŋ Yakobo qehumuma Petero hési amaiguc oporec.

12 ¹Nalé imuaru ic kewu Herodenéŋ hénakorin tosara ununesi énécmimaŋ zé méra meyacma énézéyec. ²Inéŋ Yohaneac dara Yakobo késama sounéŋ héiyu humuyec. ³Imuhuc waŋu Yuda ic ieneŋ haka imuac ségiségi waŋgic inictégicma Petero acguc késamaŋ zé waŋec. (Waŋu haka imi saméŋ yisya qahac imuac kendoŋiguc hicŋiyec.) ⁴Waŋu nagu sacyaguc ogicma keŋgic imuac kendoŋ tégéyu hérémima ic embac kicginaiguc haiyu naŋu ara zétéctégémacac niŋ hési amaiguc oporu tarec. Taru yaré ic 16 imi tuŋhéra 4 méndéŋ amuma galéŋgému niŋac ionac méraginaiguc oporec. ⁵Petero hési amaiguc galéŋgégic heyu hénakorin ieneŋ iwac niŋ wamma ewa qerigina hélacnéŋ Anutu welecmigic.

Kua meme uŋa méŋnéŋ Petero hulacmiyec.

⁶Herodenéŋ i wagicma hamuac niŋec imuac naléya imi ama gianjiyu ducŋimac. Waŋu ménda gianjiyunec siŋi imuaru Petero seŋ hési éréhécnéŋ qatégit téŋgiŋ ic éréhéci iorac sugiraiguc gauya hekerec. Keru galeŋ meme ic tosara nagu séŋgaŋgeŋiguc galeŋ mema naŋgic. ⁷Waŋu héŋgic Miŋ Kewuac kua meme uŋa méŋnéŋ wininiyu hési ama imuac qeriaiguc asac mararaŋ méŋnéŋ asariyec. Waŋu kua meme uŋanéŋ Petero maréŋaiguc qema mindima zéyec; Fodac yacna. Zéyu nalé imuarunec Petero méria igucnec seŋ hésanéŋ loloma madarec. ⁸Waŋu kua meme uŋanéŋ ézéyec; Rikuŋga zikima hési usuga héina hiŋgaru. Imuhuc zéyu inéŋ imuhuc waŋec. Waŋu kua meme uŋanéŋ muŋguc ézéyec; Séwi usuga horua imi héina hiŋgaruguc méndac némma hana. ⁹Zéyu Peteronéŋ méndacmima keŋec. Waŋu kua meme uŋanéŋ iwawai hélacnec wammiyec, néŋ ménda niŋasarima gau hénzua imuhuc zéma niŋec. ¹⁰Waŋu iereŋ galeŋ meme ic nagu séŋgaŋgeŋiguc naŋoc imi walac nanaŋa zéma andu nanaŋa orogicma keremma demiŋ yandawac aiŋ naguya ama areŋa yanda wésiaiguc nanaŋa imuaru hayoc. Hayic nagu imi eŋeyaocnec aŋgé érécmiyu mama hési yandaiguc keŋoc. Keŋic kua meme uŋa iminéŋ élanzaŋnec waimima eŋec. ¹¹Eŋu Peteronéŋ niniŋa béréŋgéyu yomuhuc zéyec; Deguc ni ninzua. Haka yomi hélacnec téŋgéŋ. Miŋ Kewunéŋ kua meme uŋaya mélima Herodeac méria zéma ai areŋ Yuda ic ionac ewa qeriginaiguc hezac imuarunec nuagicma hazac.

¹²Imuhuc niñtegicma Yohane, Mareko zémimia iwac nengocya Mariawac amaiguc keñec. Wañu imuaru ic embac sasalanén tocgéma zéwelec wamma tacgic. ¹³Kemma Peteronén naguguc qeyu welen qeqe embac mén qara Rodenén ewaya nimmañ zé hosuru hayec. ¹⁴Hama Peteroac ewaya niñsariyec. Wañu ségiségi yandanén ewa soho wammíyu nagu ménda auma eñ usuñnec ama qeriaiguc emma Petero naguiguc hama nanzac imuhuc qacma énézéyec. ¹⁵Énézéyu ienen nimma zégic; Gi ewaga sohozac. Wañu inén imuhuc seli qema zémanec nañu ienen zégic; Imi iwac kua meme uñaya gezañ. ¹⁶Wañu Peteronén nagu imi qemanec nañu ienen nagu auma i hémma aurigic. ¹⁷Wañu acgina qaimac niñ méranén séséc wañ énécmima Miñ Kewunén hésa ama igucnec wagiru mama éréyec imuac ac suruc wañ énécmidacma ac suruc imi Yakobo zéma niñzén niñzénac dac munahéra énézémuac niñ énézéma ama imi waima baec méniguc keñec.

Miñ Kewunén Herode bakia melen miyu humuyec.

¹⁸Ama gianjiyu yaré ic ienen Petero hocma iwawai dimuhuc hicñimizac imi ménda niñasarima qewelon yanda wañgic. ¹⁹Wañu Herodenén hocma ménda mihicñima awiawi ichéra zéqesi wañ énécmimaguc humuciguc onopocmu niñac énézéyec. Wañu Herodenén Yuda baec waima Kaisarea baeciguc hingacma imuaru kerec.

²⁰Herodenén Tiro zéma Sidon ama miñina hazéc yanda wañ énécmiyec. Wañu ama imuac miñina ienen nene yaka ic kewu iwac murunec hicñianzac imi mema kecañgic imuac niñ ewa momac wamma ic kewu iwac muru haréma Bilasito ic kewu imuac hehe tatacya mindiñima welen qemiañec i mebélacgé mima luae niñac welec migic. ²¹Wañu Herodenén nalé meyec imi ducñiyu ic kewuac maleku héima tatic edamuyaguc imuaru mama tacma ic embac ac énézéyec. ²²Ic momac yanda ienen hériañ haima yomuhuc zégic; Ewa imi icac ewa qahac, néñ Anutuac ewaya. ²³Wañu Herodenén mepé qepési ac imi Anutuac muru ménda melenñ eñec, imuac niñ Miñ Kewuac kua meme uñanén qeyu nanecnén kigic nalé sosola qahac humuma qahac wañec.

²⁴Wañu Anutuac ackuazécnén muñguc yanda yandi saima keñec. ²⁵Wañu Banaba zéma Saulo ieren Yerusalemiguc halen énécmimiawac ai imi metecgéma Yohane, Mareko zémimia i wagiric Yerusalema waima liliñgéma keñgic.

Buñá zéauau ai niñac Banaba zéma Saulo méli érécmigic.

13 ¹Antiokia hénaríñ suginaiguc Anutuac tilíñ tilíñ ic zéma qeriawac kiwi ic yomuhuc kecgc; Banaba, Simeon qara mén Nigere, Lukio Kirene ama igucnec, Manaen (Ic kewu Herode i guc namu momacnec nema yandiyo), zéma Saulo. ²Wañu kaiwe méniguc nene

zikima zéwelec wamma Miñ Kewu mepésima kecgic Uña Téréyanén ac yomuhuc zéyec; Banaba zéma Saulo iri ai tosara memaoc niñ ururuyi imuac niñ iri ai imuac gésiérécmigic. ³ Zéyu imuac nene zikima zéwelecmaguc méragina qacgiraiguc hai érécmima méli érécmigic.

⁴ Ic éréhéc imi Uña Téréyanén méli érécmiyu Silukia amaiguc mekemma imuarunec zéiciguc Kipuro amaiguc keñoc. ⁵ Kemma Salami ama areña yandaiguc haréma Yuda ic ionac tocgotocgo amaiguc Anutuac ackuazéc énézéc. Wañu Yohanenén iriguc kecma méra érécmiyec. ⁶ Konduñ baec komoc komoc sugcinaiguc qericma kemma Pafo amaiguc keremma imuaru Yuda ic séwi galeñ Bayesu mihicñigic. Wañu ic imi Anutuac kua meme ic ikora. ⁷ Wañu inén Baec galeñ mén Serigio Paulo i guc keroc. Serigio Paulo inén niniñaguc. Wañu inén Banaba zéma Saulo ururuma Anutuac ackuazéc nimmañ zé wañec. ⁸ Wañu Elima zé mimia (Imuac hénia imi séwi galeñ.) inén hazéc wañ énécmima baec galeñ imi ninzén ninzén andé qema kemmac niñ seliseli wamma ézéc. ⁹ Wañu Saulo qara mén Paulo inén Uña Téréyanén qeria sécgémiyu Elima imi hén sosolima yomuhuc zéyec; ¹⁰ Gi imi uña biriawac merac, iwawai dindiña moczoñ yanda imuac hazécya. Ikoc zéma manam batuc hénia hénia imi qerigaiguc kuaya qema hezac. Miñ Kewuac hénia dindiña imi meqariñ géanzañ. Haka biria imi ménda waiwésémañ me? ¹¹ Imuac degucguc Miñ Kewuac mérianén guyu gi kic hilic wamma nalé sura imuhucgeñ gi kaiwe ménda hémbésémañ. Imuhuc zéyu nalé imuarunec doku wéséséya zéma siñi yandanén hoturumiyu mérayanén mezañ qezañ wamma keñha wamma méraya mema méra mimuac niñ wañec. ¹² Wañu baec galeñ néñ iwawai hicñiyec imi hémma ninzénégyec. Wañu Miñ Kewunén imuhuc hénia kumiya auriyec.

**Paulonén Pisidia Antiokia ama
areña yandaiguc Yuda ic buña
suruc hiabia énézéc.**

¹³ Paulo zéma ichéra i guc momacnec keñha wañgic ienen Pafo ama areña waima zéiciguc emma Pamfilia baec Perege amaiguc kerengic. Wañu baec imuaru Yohanenén wai énécmima Yerusalema amaiguc lilingéma keñec. ¹⁴ Keñu ienen Perege ama igucnec keñkecma Pisidia baec Antiokia ama areña yandaiguc kemma kecgic Sabata ducñiyu tocgotocgo amaiguc emma tacgic. ¹⁵ Wañu ienen Moseac hénia ac zéma Anutuac tilin tilin ic ionac kiwi téréya imi olongic ama imuac galeñhéra ienen ic tosara méli énécmima yomuhuc qesi énécmigic; Dacmuna hécnina, meseli nénécmimu zé ackuazéc mén nimma keczuiguc zégic niñni. ¹⁶ Wañu Paulonén yacma méranén séséc wamma yomuhuc énézéc;

Israel ic zéma ic embac Anutu ee héihéi wammianzu ini ackuazéc zéwa niñgic. ¹⁷ Israel ic neñañ Anutunén esañambéc hécnina gési

énécmiyec. Ieneñ Izipte baeciguc ic kian kecgic, nêñ Anutunêñ eegina héima kuha yandanêñ onagicma hayec. ¹⁸ Zélêñ baeciguc yawuñ 40 imuac séc hakagina biria hémma bisiqatêñ wañ énécmmima kecañec. ¹⁹ Wañu Kanaan baeciguc kisic areñ yanda 7 unuhumuma ionac baec imi onac buña zéma wai énécmiyec. ²⁰ (Moczorñ toroqema zéwa yawuñ 450 séc ic kian kecgic.) Imi tecgéyu zémindiñ mindiñi ic énécmiyu ken kecma Anutuac tilinñ tilinñ ic Samuelac naléya hayec. ²¹ Wañu ic kewu niñac welecgcic Anutunêñ Benzaminac qelihéra ionarunec Kisiac naña Saulo énécmiyu inêñ yawuñ 40 imuac séc galeñgé énécmiyec. ²² Wañu i auma Dawidi ic kewugina kumu énécmmima iwac ac yomuhuc zéyec; Ni Yesi naña Dawidi mihicñiwa ewana kuneñ yanda hemizac. Inêñ mia ewa siñna tohoma iwawai moczorñ meselimac. ²³ Wañu Anutunêñ ac zikiyec séc Dawidi iwac qelihéra ionarunec Israel ic neñañaru añgêñ titi ic Yesu méliyu hayec. ²⁴ Wañu Yesunêñ sucninaiguc hicñi asarimacac niñ walac Yohanenêñ ewa melegac doku naec haka imi Israel ic embac momac yanda zéau nénécmiyc. ²⁵ Yohane i héna zémiyec séc titecgéma ic embac yomuhuc énézéyec; Ini nuac méré zéma ninzu? Ni Kristo qahac, nêñ andénaiguc hama keczac iminêñ imi mia wanzac. Nidac imuhucyanêñ héna usuyawac hésaya hulacmañac séc qahac.

²⁶ Dac munahécna, Abarahamac qelihéra zéma ic embac Anutu ee héihéi wammianzu ini ac yomuac niñgic; Añgêñ titiac gezac qézêñ ac yomi nonac muru haiyu hayec. ²⁷ Yerusalemu imuac ic embachéra zéma ionac galeñ hécgina eneñ Yesu zéma Anutuac tilinñ tilinñ ic ionac ackuazéc Sabata nalé séc oloñ niñanzu imuac hénia imi ménda niñasarigic. Hénia imuac niñac Yesuac zéma késpedesiraguc zétecgégic Anutuac tilinñ tilinñ ic ionac ackuazéc imi hélaguc wañec. ²⁸ Ieneñ késpedesira humucac sécyá ménda mihicñigic, nêñ tinduc qehumumac niñac Pilato welecgmigic. ²⁹ Imuhuc wamma kiwi téréyaiguc iwac niñ ogic hezac imi moczorñ wammidacgcic. Imuac andéyaiguc ic igucnec metecgéma hoc kifañaiguc haigic. ³⁰ Wañu Anutunêñ humumia sugina igucnec i meqeliyec. ³¹ Meqeliyu inêñ ic embac sasala Galilaia baec igucnec Yerusalemu kenñgic ionac muru ai meme sasala hicñi énécmiyec. Hicñi énécmiyu ieneñ ic embac ionac muru iwac héipuc ic wamma keczu. ³² Nini acguc zikiziki ac esañambéc hécnina énécmiyec imuac zéau énécimizinñ. ³³ Imi mia Anutunêñ Yesu meyaru sisipac ac iminêñ qelihécgina neñañaru hélaguc wanzac. Imuac mia kiwi téréya Legic lépaya éréhéc imuaru ac yomuhuc ogic hezac; Gi imi nuac Naña. Neñ degucmi mihicñigéñi. ³⁴ Wañu Anutunêñ Yesu meqeliyu yaru andiaiguc muñguc ménda houmacac niñ imuac ara yomuhuc zéyec; Ni sisipac ac téréya Dawidiac muru meyi imi meseli énécmmimañ. ³⁵ Imuac Legic lépaya méniguc ac yomuhuc hezac; Gi icga téréya ménda waina houmac. ³⁶ Wañu Dawidinêñ naléyaiguc Anutuac ewa siñ tohoma ai metecgéma gau seli heyu esañambéc héra

ionac muru toroqema haigic houyec. ³⁷Waŋu mén Anutunén meqeliyec iminén ménda houyec. ³⁸Imuac niŋac iwac murunec kápésic waiwaiac buŋ suruc hiabia imi zéauénécmiyu ninzu imi niŋasarimu. ³⁹Moseac hénac acnéŋ kápésic momac yanda imuarunec ménda mesolaŋi énécmiyec. Waŋu Yesuac niŋ wamma ninzénégic séc yéwéria moczoŋ yanda igucnec metecgé énécmima kápésicgina qahac zéénécmimac. ⁴⁰Imuac niŋ Anutuac tilin tilin ic ionac ackuazéc zéráguc yomuhucyanén onaru hélaguc ménda wammacac niŋ galeŋ memu. ⁴¹Ni onac naléginaiguc iwawai mén memaŋ. Waŋu iwawai imi hémma énézégic ninzénégumuac séc qahac imuhucya. O! zédesi ic ini hénqacgéma humuqai wammu.

⁴²Zéyu tecgéyu Paulo zéma Banaba tocgotocgo ama igucnec mamanecc naŋu ic eneŋ Sabata oumuac acguc ackuazéc imi nénézému zéma zégic. ⁴³Waŋu hénarín imi héndén amuma madacgic kecma Yuda ic sasala zéma ic embac tosara Anutu ee héihéi wammima Yuda ic ionac hénaiiguc toroqegic ieneŋ sasala Paulo zéma Banaba méndac érécmigic iniguc ac zéma Anutuac ewa hiaiguc kecmu niŋ meseli énécmiyoc.

⁴⁴Waŋu Sabata muŋguc ducŋiyu ama imuac miŋina moczoŋ yanda Anutuac ackuazéc imi nimbiŋ zéma hadacgic. ⁴⁵Hagic Yuda ic ieneŋ inicgic nimbupuc kuaya qeénécmiyu Paulo ac mematiti wammima zébiri migic. ⁴⁶Imuhuc waŋgic Paulo zéma Banaba iereŋ kicginaiguc zénéŋgira ménda hiriyu yomuhuc énézéyoc; Anutuac ackuazéc imi walac Yuda ic onac muru énéc énézéyawac hezac, néŋ eŋaoc niŋgic ini kekec hémbénaŋa imuac buŋa wammuac séc qahac waŋu waizu. Imuac niŋ wai énécmima baera baera ic embac ionaru kembic. ⁴⁷Imuac mia Miŋ Kewunén yomuhuc zénérécmiyec; Neŋ baec tetcgia séc ic embac ionac aŋgéŋ titi niŋac iri ic enia ionac asacmararaŋ kumu érécmizua. ⁴⁸Imuhuc zéyic ic enia ieneŋ moczoŋ ac imi nimma ségiségi wamma Miŋ Kewuac ackuazéc ee héihéi wammigic. Waŋu kekec tetcgia qahac imuac buŋa wammu niŋ gési énécmiyec séc ninzégégic. ⁴⁹Waŋu Miŋ Kewuac ackuazécnéŋ baec imuhucgeŋ saima keŋec. ⁵⁰Waŋu Yuda ic ieneŋ Paulo zéma Banaba urunesi waŋ érécmimu niŋac embac eŋeŋagina tosara Anutu ee héihéi wammiaŋgic ini zéma ama imuac ic kunen ini hinocgé énécmigic baec imuacnec nesi érécmigic keŋoc. ⁵¹Kemma ic iereŋ hémma hénia niŋ asarimu niŋ sésécya wamma hénac titigiraiguc seitotoŋa qeyic mayuguc Ikonion ama areŋa yandaiguc keŋoc. ⁵²Keŋic Yesuac ai ic embac baec imuaru hicŋigic ieneŋ ewa hia zéma Uŋa Téréyanén séccgé énécmiyec.

Ikonion ama areŋa yandaiguc ackuazéc zéyoc.

14 ¹Waŋu Ikonion ama areŋa yandaiguc Yuda ic onac tocgotocgo amaiguc emma ackuazéc imuhucyanec zéyic Yuda ic zéma Girik ic sasalanén Yesu ninzénégic. ²Waŋu Yuda ic tosara ackuazéc ménda

tohogic ienen ic enia tosara néndénj énécmigic ninzénj ninzénjac dacmuna nimbiri énécmigic. ³Imuac niñ nalé horua tocgotocgo ama imuaru kecma Miñ Kewuaru héima ackuazéc zénéngira ménda hiriyu zéauyoc. Zéauic Miñ Kewunénj séséc baec icnéñ ménda memeya zéma kiwi welic welicgia hénia hénia méragiranénj memaoc niñ nanngé érécmima ackuazéc eñeya ewa hiawac nénécmimia imi measariyec. ⁴Wañu ama yanda imuac ic embac ienen méndénj amuma tosara Yuda ic iniguc, tosara Yesuac Mélíméli ic iniguc kecgcic. ⁵Wañu ic enia zéma Yuda ic ienen galénj hécginaiguc zébiri érécmima hocnéñ uruwiñ zé usuñnec harégic. ⁶Harégic ninjegicma néngacma Likaonia baec Listera ama areña yanda yanda zéma Debe ama areña yanda zéma ama areña tosara lelecgéma heyec imuaru kenjoc. ⁷Kemma imuaru buña suruc hiabia énézényoc.

**Lisitera ama areña yandaiguc
Paulo zéma Banaba iorac niñ
Anutu zéérécmigic.**

⁸Wañu Listera ama areña yandaiguc ic ménj neñgocac héri qeria igucnec hénia éréhécyá séléc sélécgia hicñima hénia kenñhaya qahac tacañec. ⁹Wañu Paulonénj ackuazéc zéyu nimma taru héñsosolima iwaru ninzénj ninzénja hafiya mehiaru mimacac séc hemizac imi ninjegirec. ¹⁰Ninjegicma ac kucnec zéma yomuhuc ézéyec; Gi hénaganénj tima héñgeñnec yacma nanna. Imuhuc zéyu inénj técgéma yacma kenñha wañec. ¹¹Wañu ic tuñ yanda ienen Paulonénj ai meyec imi hémma kuagina séc Likonia acginaiguc yomuhuc zégic; Anutu ierenj ic séwiguc wamma sucninaiguc mama hazaoc. ¹²Wañu ienen Banaba i Zeusi zémima Paulo i ac galénj kerec imuac niñ Hereme zémigic. ¹³Wañu ama yanda imuac sénganegeniguc anutu Zeusi ac ocmuñ tarec. Taru imuac hofac oo icnéñ burumakao zéma iwawai zuria mema ama areñj yandawac nagu yandaiguc hama ic embac iniguc lémbañ owiñj zé wañgic. ¹⁴Wañu Yesuac Mélíméli ic éréhécc Banaba zéma Paulo ierenj nimma malekugira muzurac gémaguc tuñ yanda sugcinaiguc usuñnec kemma qacma yomuhuc énézényoc; ¹⁵Ic mandac, ini némac niñ haka imuhucya wanñu? Niri imi ini éséc icnec. Nerenj imi ini iwawai héla qahac imuhucya waima Anutu baec kurumenj zéma iwawai moczonj imuac qerigiraiguc hezac imi zéyu hicñiyec i imi hénihénia ya zéma tetecgiaya qahac kecanzac iwac muru lilingéma hamuac niñ ackuazéc imi énézézic. ¹⁶Anutunénj becnecc baec séc ic embac wai énécmiyu eñañ hénagina méndacma kenñha wañanñgic. ¹⁷Wañu eñeya hénia imi ménda zéauyu asariyec me? Qahacgucnec. Hélaacnec zéasari énécmiyec. Inénj kia kaiwe énécmima héla memeyawac naléya meénécmima, goi héihéi énéczéyu héñanñgic. Wañu nene yaka sasala mihicñi énécmima ségiségi yanda ewa qeriginaiguc tiénécmiyec. ¹⁸Ierenj ac imuhuc zéma ai yanda mema qetali énécmiyic lémbañ oérécmimiawac ai imi waigic.

Paulo hocnéŋ héigic.

¹⁹Imuhuc wamma kerici Antiokia ama areŋa yanda zéma Ikonion ama areŋa yanda imuacnec Yuda ic ieneŋ haréma ic embac énépésima Paulo hocnéŋ héigic. Héima niŋgic humuyec ésécnec waŋu ama yanda séŋgaŋgeŋiguc héréma kemma giligic. ²⁰Waŋu Yesuac ai ic ieneŋ keremma lelecgéma naŋgic imuarunec inéŋ yacma muŋguc ama yandaiguc keremma heyec. Heyu ama gianaŋyu Banaba i guc Debe ama yandaiguc keŋoc.

²¹Ama yanda imuaru buŋa suruc hiabia imi zéyic ic sasalanéŋ Yesuac tohotoho ic waŋgic. Waŋu imuarunec muŋguc liliŋgéma Lisitera zéma Ikonion zéma Antiokia ama areŋa yandaiguc keŋoc. ²²Yesuac hénaroiŋ ninzéŋ ninzéŋ niŋselima kecmu zéma meseli énécmima yomuhuc zéyoc; Anutuac héŋgaleŋ ama areŋa yandaiguc kerembiŋ zé neŋaŋ zéra béra kileŋ yanda mihicŋiwiŋ. ²³Zéyu tecgéyu hénaroiŋ tuŋa tuŋa séc galeŋhécgina mihicŋi énécmima nene zikima zéwelecma ninzéŋ ninzéŋ miŋina Miŋ Kewuac muru onoporoc. ²⁴Waŋu Pisidia baec qericma keŋkecmu Pamfilia baeciguc kereŋoc. ²⁵Keremma Perege amaiguc buŋa suruc énézéma Atalia amaiguc hiŋgaroc. ²⁶Imuarunec zéiciŋguc emma keŋkecmu Antiokia ama areŋa yandaiguc kereŋoc. Ama imuaru mia becnec doku naec ieneŋ Anutuac ewa hiaiguc ai ic éréhéci imi oropocgic. ²⁷Keremma hénaroiŋ tocgo énécmima Anutunéŋ naŋgé érécmiyu ai meyic ic enia ionac nagu auénécmiyec imuac ac surucya moczoŋ waŋ énécmiyoc. ²⁸Waŋu imuaru Yesuac hénaroiŋ iniguc nalé horua keroc.

Paulo zéma Banaba iereŋ ac eminimbiŋ zé Yerusalem eŋoc.

15 ¹Yuda baec igucnec ic tosara Antiokia ama areŋa yandaiguc mama hama ackuažéc ku énécmima yomuhuc zégic; Ini Moseac haka tohoma séwi taségina ménda hericmuiguc aŋgéŋgina ménda timac. ²Imuhuc zégic Paulo zéma Banaba iereŋ iniguc zéen zéma wamma qeqetali yanda waŋgic. Waŋkecmu yomuhuc acgina zikima zégic; Paulo zéma Banaba iereŋ ic tosara ionarunec iniguc eŋawu Yesuac Mélíméli ic zéma galeŋ tosara Yerusalem keczu ionac muru zézé qesiqesi ac imi mema kemmu. ³Imuhuc zéma hénaroiŋ ieneŋ méli énécmigic keŋgic. Kemma Foinike zéma Samaria baec qericma kemma ic enia sasalanéŋ ewa qerigina meleŋgic imuac suruc ninzéŋ ninzéŋ dacmuna énézéŋgic. Zégic niŋgic ionaru ewa hia kuneŋ yanda hicŋiyec. ⁴Waŋu keŋkecmu Yerusalem kereŋgic hénaroiŋ héra zéma Yesuac Mélíméli ic zéma galeŋhéra ieneŋ zézé ségiségi waŋ énécmigic. Waŋu Anutunéŋ iniguc ai meyec imuac ac suruc moczoŋ waŋ énécmigic. ⁵Waŋu ninzéŋ ninzéŋ dac muna tosara Farisaio tuŋ ionarunecnéŋ yomuhuc ninzéŋgéma zégic; Ic enia ionac séwi taségina hericma Moseac hénac ac tohomuac niŋ ku énécmiwiŋac hezac.

Peteronén ac énézéyec.

⁶Žégic Yesuac Mélíméli ic zéma galeñ ieneñ imuac ara zéwiñ zéma eñacnec tocgégic. ⁷Tocgéma ac sasala zézé qesiqesi wañkecgicguc Peteronén yacma yomuhuc énézéyec; Dac munahécna ini ninzu ésécnec Anutunén ic enia ieneñ nuac kuana igucnec ackuazéc imi nimma ninzénngému niñac becarunec sucnina igucnec ni gésinéñec. ⁸Wañu qeri héhéñ Anutunén Yuda neñañ niñ wañ nénécmiyc ésécnec ic enia ionac acguc Uña Téréya énécmima énépésiyec imi measari nénécmiyc. ⁹Inén ninzén ninzénnginanén qerigina zuacénécmiyu ini zéma nini neñac neñac qahac wanžac. ¹⁰Imuac ini némac niñac iwawai réwéria esañambéc hécnina zéma neñaoc huabipianžin imi Yesuac hénaoñ ionac qacginaiguc haima Anutu batocgéwiñ zé wanžu? ¹¹Nini zéma ic enia ini momacnec Miñ Kewu Yesuac ewa hiawac aṅgéñnina tiyu kecžin imi ni ninzénngézua.

¹²Wañu tocgégic ieneñ acgina qaima eñ tacma Banaba zéma Paulo iereñ Anutunén naṅgé érécmima ic enia ionac sugcinaiguc séséc ai zéma iwawai welic welicgia meyc imuac suruc wañ énécmiyc nindacgic. ¹³Énézéyc tecgéyu Yakobonén ac yomuhuc énézéyec; Dac munahécna acna zéwa niñgic, ¹⁴Walac Anutunén ic enia eñeya buñahéra wammu niñac dimuhuc winini énécmiyc imi Simeonnén nénézéyec. ¹⁵Anutuac tilin tilin ic ionac ackuazécnéñ ai imi yomuhuc zéma naṅgézac; ¹⁶⁻¹⁷Ic munduñ tosara, ic enia nuac qac buñanaguc zéénécmimia imi mocžon Miñ Kewu qac hoc wammimuac niñ neñ bianguc lilingéma hama Dawidiac ama zénzénžia, ama sauha muṅguc meyacgéma héi qelimañ. ¹⁸Miñ Kewu iwawai imuhucya mocžon nénézéyu baec yomuac naléya hama keñec imuac suraiguc baec ic neñañ héngicac héñanžin inén mia ac imuhuc zézac; ¹⁹Imuac niñ ni yomuhuc niñgésima zézua; Ic enia Anutuac muru lilingéma hahaya ionac iwawai réwéria ménda énécmiwiñ. ²⁰⁻²¹Moseac hénac ac imi becarunec ama yanda séc zéaugic niñanžu. Wañu Sabata séc tocgotocgo amaya amayaiguc olongic niñanžu imuac niñ ieneñ nemu me imuac irehawac buñ haihaiya imi zéma kaisero ai zéma yañ déméña mižicgéma qehumugic imi zéma sac imi waima lakec kecmu imuac sac kiwi oma énécmiwiñ iminén hia wammac.

Yerusalemnec kiwi haigic baec séc keñec.

²²Wañu Yesuac Mélíméli ic zéma galeñ zéma hénaoñ momac yanda ieneñ sugcina igucnec ic éréhéc Paulo zéma Banaba iriguc Antiokia ama areña yandaiguc méli énécmigic kemmu niñ acgina žikima ninzén ninzén dacmuna ionac galeñ Yuda Basaba zémimia imi zéma Sila gésiérécmigic. ²³Wañu kiwi imi yomuhuc oma méraginaiguc haigic; Dac muna hécgina kecžin Yesuac Mélíméli

ic zéma galeŋ tosara nini ninzén ninzén dacmuna hécnina baec mén Antiokia ama areŋa yanda zéma Siria ama yanda zéma Kilikia baeciguc keczu baec ménunec dacmuna ini zézé ségiségi waŋ énécmima kiwi yomi hai énécmiziŋ. ²⁴ Sucnina igucnec ic tosanenén acnina ménda mema eŋ onaru hama ac énézéma qeri yéwéri meénécmigic imuhuc zégic niŋiŋ. ^{25 25a} Waŋu nini ic éréhéc imi gési érécmima ala téngén éréhécnina Banaba zéma Paulo, ²⁶ Miŋ Kewunina Yesu Kristo iwac niŋ wamma kekecgira waiyoc ^{25b} iriguc momacnec méli énécmiwiŋ zé ewa momac wanziŋ. ²⁷ Hénia imuac niŋ nini Yuda zéma Sila méli érécmiŋ hama kuagiranén kiwi yomuac héipuc wamma énézémaoc. ²⁸ Uŋa Téréya zéma nini iwawai tosara qahac, néŋ iwawai kilenŋdac memeyawac séc yomi sac hai énécmiwiŋ niŋac ewa momac wanziŋ. ²⁹ Nemu me imuac irehawac buŋa haihaiya imi zéma sac zéma kaisero zéma yaŋ déméŋa miŋicgéma qehumugic imi waima imuacnec lakec kecmu. Ini iwawai imuacnec hia lakec kecmuac séc zéma ninzénagéziŋ. Yaizézé waŋ énécmima imdacmi sac oénécmiziŋ.

³⁰ Haigic ienen kiwi imi mema wai énécmima mekemma Antiokia ama areŋa yandaiguc keremma hénariniŋ toco énécmima kiwi imi énécmigic. ³¹ Énécmigic meme seli ac oma énécmigic imuac oloŋ niŋ wamma ségiségi wanŋic. ³² Waŋu Yuda zéma Sila ieren acguc Anutuac tilinŋ tilinŋ ic keroc imuac niŋ ac sasala zéma meseli énécmiyoc. ³³ Waŋu ieren nalé tosara iniguc keriguc ninzén ninzén dac muna ienenŋ luae ac érézéma oropocgic keŋoc. Kemma méli érécmigic ionaru lilingéma keŋoc. ³⁴ (Ménda hezac.)

Paulo zéma Banaba ieren méndén amuyoc.

³⁵ Paulo zéma Banaba ieren Antiokia ama areŋa yandaiguc toroqema kecma ic tosara iniguc momacnec Miŋ Kewuac ackuažéc ku énécmima zéaugic. ³⁶ Ai meme tosara hama keŋu Paulonén Banaba yomuhuc ézéyec; Nekaoc ama yanda tosara becneŋ Miŋ Kewuac ackuažéc zéauyic imuaru muŋguc lilingéma kemma ninzén ninzén dacmuna hécnina inicma dimuhuc keczu imi hémbiŋ. ³⁷ Zéyu Banabanén Yohane Mareko zémimia i wagiric eŋawu momacnec kemmu niŋ waŋec. ³⁸ Waŋu Marekonén becneŋ Pamfilia baeciguc wai érécmima ménda toroqema ai meyec. Imuac niŋ Paulonén wagicma kemmac niŋ niŋu ménda sécgéyec. ³⁹ Waŋu Banabaguc zéqeqetali yanda waŋkecma méndén amuyoc. Méndemma Banabanén Mareko wagicma zéic késama Kipuro amaiguc keŋoc. ⁴⁰ Waŋu Paulonén Sila megésiŋu ninzén ninzén dacmuna ienen mériaŋ ac ézéma Miŋ Kewuac ewa hiaiguc oropocgic keŋoc. ⁴¹ Kemma Siria zéma Kilikia baec gericma kemma Yesuac hénariniŋ meseli énécmiyec.

Timoteonén Paulo zéma Sila ioraru toroqeyec.

16 ¹ Paulonén keŋkecma Debe zéma Lisitera ama areŋa yandaiguc kereŋec. Waŋu Lisitera ama areŋa yanda imuaru Yesuac

tohotoho ic mén̄ kerec qara imi Timoteo. I nengocya imi Yuda embac, n̄n̄ ninz̄én̄ ninz̄én̄ embac wañec. Wañu mañgocya imi Girik ic. ²Lisitera z̄éma Ikonion ama areña yanda igucnec ninz̄én̄ ninz̄én̄ dac muna ieneñ Timoteoac eeya héigic. ³Wañu imuaru Yuda ic kemma kecgic ieneñ iwac mañgocya imi Girik ic imi nindacgic. Imuac niñ Paulon̄én̄ i wagicma kemman̄ z̄é wamma iwac séwélaiguc séwi tasé hericheri haka wammiyec. ⁴Wañu ama areña kunen̄ kunen̄ séc lelecgéma Yesuac Mélíméli ic z̄éma galeñ enen̄ Yerusalemiguc ac z̄ikima hēna ac mema ogic imi tohomu niñac énécmiyoc. ⁵Imuhuc wamma ai meyc hēnaorin̄ ieneñ ninz̄én̄ ninz̄én̄gina seligiya kucgina mema kaiweya kaiweya zañgégina toroqema ken̄ec.

**Paulon̄én̄ Makedonia ic mén̄n̄n̄
tiliñ tiliñiguc wininiyu héñec.**

⁶Wañu Uña Téréyan̄én̄ Asia baeciguc ackuaz̄éc ménda z̄éaumuc niñ énéz̄éyu Firigia z̄éma Galatia baec orogicma ken̄gic. ⁷Ken̄kecma Misia baec giñgiñaguc keremma Bitinia baeciguc kerembiñ z̄égic Yesuac Uñan̄én̄ imuhucyanec oac ménda z̄éénécmiyec. ⁸Imuac ieneñ Misia baec giñgiñanec ken̄kecma Troa amaiguc meken̄gic. ⁹Siñiyaiguc Paulon̄én̄ tiliñ tiliñiguc hēñu Makedonia ic mén̄n̄n̄ iwaru wininima namma welecma yomuhuc z̄éyec; Gi doku qericma kondun̄ n̄éwécgeñ Makedonia baeciguc hama méra nénécmiwésēman̄. ¹⁰Paulon̄én̄ tiliñtiliñiguc s̄éséc hēmma z̄éyu, Anutun̄én̄ ionac buña suruc hiabia énéz̄éwiñ niñ nénéz̄éz̄ac z̄éma ninz̄én̄géma nalé sosola qahac kondun̄ qericma Makedonia kembin̄ niñac z̄érén̄ qérén̄ wañin̄.

Maleku meme embac Lidia.

¹¹Z̄éiciguc emma Troa ama areña yanda imi waima qericma didiñanec kemma Samotera kondun̄ baec komociguc kereñin̄. Ama gian̄iyu imuacnec ken̄kecma Neapoli ama areña yandaiguc kereñin̄. ¹²Imuaru z̄éic igucnec mama ken̄kecma Filipai ama areña yandaiguc kereñin̄. Filipai imi Makedonia imuac ama areña yanda tosara onogicma kunengina wawaña. Roma ic enen̄ ama areña yanda imi añgén̄ tima galeñgéma kecgic. Wañu ama areña yanda imuaru ai meme tosara kerin̄. ¹³Sabata ducniyu ama areñ imuac nagu yanda s̄én̄gan̄gen̄iguc doku mén̄ heyec imuaru z̄éwelec welecac tatarawac séc mén̄ hezac me qahac imi hēmbin̄ z̄éma ken̄in̄. Kemma imuaru tacma embac tocgoma tacgic ionac ackuaz̄éc énéz̄éin̄. ¹⁴Wañu niñgic ionac sugina igucnec embac mén̄ qara Lidia kerec. I imi maleku qouc qoucga meme embac. Wañu Tiatira ama yanda igucnec. In̄én̄ Anutu ehéihéi wammian̄ec. Wañu Miñ Kewun̄én̄ qeria mebéér̄ngéyu ackuaz̄éc Paulon̄én̄ z̄éyec imuac wamma niñec. ¹⁵Wañu eñeya z̄éma hēna géséhéra moczon̄ doku naec énécmi

nalé imuaru inéŋ amayaiguc héihéré nénécmima yomuhuc zéyec; Eneŋ mia nuac niŋgic ninzéŋ ninzéŋ embac wamma Miŋ Kewuac qeriaiguc keczaiguc hama nuac amaiguc tacyac wammu.

Paulo zéma Sila hésa amaiguc oropocgic.

¹⁶Nalé méŋu zéwelec welecac kawéiguc kembiŋ zé kenkecni welen qeqe embac méŋ kuwicyagucnéŋ mihicŋi nénécmiyec. Embac imi bianjac ac zéénécmima miŋhéra ionac soukiwa sasala mihicŋi énécmianjec.

¹⁷Waŋu inéŋ mia Paulo zéma nini méndac nénécmima ac qacma yomuhuc zéyec; Ic yominéŋ Anutu eŋeŋa yanda iwac welen qeqhéra kecma aŋgéŋ titiac héná zéau énécmianzu. ¹⁸Kaiweya kaiweya imuhuc waŋ nénécmima keru ai meme sasala tecgéyec. Paulonéŋ niŋu aiya kilen yanda héricmiyu liliŋgéma kuwic yomuhuc ézéyec; Ni Yesu Kristoac qaraiguc gézézua, embac iwac qeria igucnec éréma kenna. Imuhuc zéyu imuarunec éréma keŋec. ¹⁹Waŋu welen qeqe embac iwac miŋhéra ieneŋ soukiwa hia mihicŋimuac séc qahac waŋec imi héŋtegicma Paulo zéma Sila érépésima galeŋ mihicŋi énécmiwiŋ zé nénagémba sombeŋiguc héré érécmima keŋgic. ²⁰Galeŋ ionacmuru héré érécmima yomuhuc zégic; Iereŋ Yuda icnéŋ amaninaiguc hama mebirinénécmiyic qewelon yanda mihicŋiziŋ. ²¹Waŋu haka méréra Roma ic neŋaŋ ménda wamma mema kekera imuac mia nénézézaoc. ²²Waŋu ic tuŋ yanda naŋgic ieneŋ naŋgé amuma momacnec hazéc ac waŋ érécmigic galeŋ ieneŋ séwi usugira hetec qetecgéma hihilocnéŋ urumu niŋac énézégic. ²³Zégic ieneŋ hihilocnéŋ kileŋ yanda urumaguc hésa amaiguc oropocma nagu meselima hiabianec awima nammac niŋ galeŋ meme ic ézégic. ²⁴Ézégic nimma hésa ama qeria méŋ suraiguc taczac imuaru oropocma hénagira ic kembaja dépaŋ yanda éréhéc imuac namuŋaiguc qatéyu kilanziyu heyoc.

**Hésa ama galeŋ meme ic doku
naec miyec.**

²⁵Siŋiya namuŋaiguc Paulo zéma Sila iereŋ Anutu legic héima zéwelec welec wammiyic hésa ic tosananéŋ imi niŋgic. ²⁶Waŋu élanzaŋnec naŋ yanda geriwigucnéŋ mema hésa amawac hénia mehiriyu hésa amawac naguya moczoŋ aŋgédarec. Waŋu ic momac yanda seŋ hésagina loloma madarec. ²⁷Waŋu galeŋ meme icnéŋ gau igucnec niŋqelima héŋu nagu aŋgéma nandaru hésa ic néŋgacdaczu imuhuc zéma nimma souya héréma eumaŋ zé waŋec. ²⁸Imuhuc wammaŋ zéyu Paulonéŋ qacma zéyec; Séwiga ménda mebirina nini moczoŋ you tacziŋ. ²⁹Waŋu galeŋ meme icnéŋ kifa niŋac qacma emma zénéŋa hiriyu Paulo zéma Sila iorac wéségiraiguc siggé érécmiyec. ³⁰Waŋu oragicma éréma qesiérécmima zéyec; Ic kewu éréhécna ni dimuhuc wamba Anutunéŋ aŋgéŋna timac?

³¹ Zéyu ieren yomuhuc ézéyoc; Miñ Kewu Yesu ninzénngéna gi zéma héná géséhécgá anngéngina timac. ³² Wañu ieren i zéma héná géséhéra Miñ Kewuac ackuazéc énézéyoc. ³³ Éénézéyic galeñ meme icnéñ siñi imuaru nalé sosola qahac oragicma wizigira hicñiyec imi zuac érécmiyec. Wañu nalé sosola qahac eñeya zéma héná géséhéra doku naec énécmiyoc. ³⁴ Wañu i eñeyaoc ama qeriaiguc oropocma nene hai érécmiyec. Wañu i zéma hénagéséhéra moczon hama Anutu ninzénngégic imuac niñ ségiségi yanda wañec.

³⁵ Ama gianjiyu galeñ ieneñ ai ic tosara méli énécmigic hama yomuhuc ézégic; Ic éréhéc imi hulac érécmína. ³⁶ Zégic galeñ meme icnéñ nimma Paulo yomuhuc ézéyec; Galeñ éréhécna ieneñ ai ic tosara méli énécmigic hama hulac érécmína zézu imuac iri ewa bénzén nimma kemmaoc. ³⁷ Zéyu Paulonén yomuhuc ézéyec; Niri Roma ic keczić wañu kápésicnina ménda zétecgéma ic tuñ yanda kicgínaiguc eñ nuruma hésa amaiguc noropocgić. Wañu deguc élén méli nérécmiwiñ zé wanzu? Imuhuc qahac, eñaoc hama noragicgić kembí. ³⁸ Wañu ai ic ieneñ liliñgéma kemma galeñ énézégic. Énézégic ieneñ ic éréhéc imi Roma ic wanzaoc imi niñasarima aurigic. ³⁹ Aurima ic éréhéc mebélacgé érécmiwiñ zé iorac muru hama hésa ama igucnec oragicma éréma ama areña yanda imi waima kemmaoc niñ érézégic. ⁴⁰ Wañu ieren hésa ama igucnec éréma duña Lidia iwac amaiguc kemma imuaru Yesuac ninzén ninzén dac muna inicma meseli énécmimaguc ama yanda imi waima keñoc.

Paulo zéma Sila ieren Tesalonika ama areña yandaiguc keñoc.

17 ¹ Wañu Paulo zéma Sila ieren Amfipoli zéma Apolonia ama areña yanda orogicma Tesalonika ama areña yandaiguc kereñoc. Wañu imuaru Yuda ic onac toćgotocgo ama ménñ tareć. ² Wañu Paulonén hakaya méndacma toćgotocgo amaiguc emma Sabata haréwéc séc iniguc kiwi téreya olomma eminiñgić. ³ Imuhuc wamma hénia zéasarima héipuc wamma yomuhuc zéyec; Kristo i qenziñ manzeñ qema humuma humuc igucnec yacmac niñac kiwi téreyaiguc ogic hezac. Wañu ni énézéanzua Yesu iminéñ Kristo wanzac. ⁴ Zéyu suginaiguc tosara zéma Girik ic tuñ yanda Anutu ehéihéi wammiañgić imi eneñ zéma embac eñeña éréhéćdac qahac, néñ sasala momacnec ninzénngéma Paulo zéma Sila iorac muru toroqegic. ⁵ Wañu Yuda ic eneñ nimbupuc niñ érécmima nénnagémba sombeniguc kemma kaiziliweñ ic tosara onagicma tuñginaguc wamma hénima ama areña yanda qeriaiguc qewelon yanda wañgić. Wañu Paulo zéma Sila mihicñi érécmima ic embac suginaiguc héréma kemma oropocbiñ zé Yasonac amaiguc usuñnec keñgić. ⁶ Wañu ménda mihicñi érécmigic. Imuac niñ Yason zéma ninzén ninzén dacmuna tosara énépésima unuruma ama galeñ ionac wéséginaiguc kemma qacma zégic; Baera baera ic embac ionac qerigina mesoho énécmianzaoc imi

erenj mia nonac muru hayoc. ⁷Hayic Yasonnéj héihéré érécmiyecac érécmima keczac. Ienenj Roma ic kewuac ac logima Ic kewu ménj keczac, imi mia Yesu zéanzaoc. ⁸Zéyic ama areña yanda ichéra zéma galeñ ienenj ac imi nimma qewelonj yanda wanjic. ⁹Wañu galeñ enenj Yason zéma alahéra ionac murunec soukiwa mema oropocgic kenjoc.

Paulo i Berea ama areña yandaiguc ackuazéc énézéyec.

¹⁰Wañu sinjiaiguc ninzénj ninzénj dac muna ienenj Paulo zéma Sila méli érécmigic Berea tauñjiguc kemma Yuda ic ionac tocgotocgo amaiguc enjoc. ¹¹Wañu Berea ama areña yanda miñina ionac hakagina imi Tesalonika ama areña yanda miñina ionac hakagina ogicma bénzénja wanjec. Imuac ackuazéc imi siña nimma késama anjénj tigid. Anjénj tima acgira imi hélacnec me deic zéma kaiweya kaiweya kiwi téréya imi olomma niñgésigic. ¹²Imuhuc wamma ionarunec sasalanénj ninzégégic. Wañu Girik embac eneña zéma Girik ic embac efefia qahac, néj sasala ninzégégic. ¹³Yuda ic Tesalonika ama areña yanda igucnec ienenj Paulonénj Berea ama areña yandaiguc acguc Anutuac ackuazéc zéauyec imi nimma Berea ama areñ yandaiguc hama imuac miñina qeriginaiguc netu énécmima aigira qeri qaoñ qeénécmima yéwéri mihicñi énécmigic. ¹⁴Imuhuc wanjic ninzénj ninzénj dac muna ienenj Paulo kondun heyec imuhucgenj lakec kemma kecmac niñac mélimigic. Wañu Sila zéma Timoteo ierenj imuaru¹ waima keroc. ¹⁵Wañu ic tosara ienenj Paulo wagicma Aten ama areña yanda tarec imuhucgenj lakec kenjic. Wañu Paulonénj Sila zéma Timoteo eneña muru foc méli érécmigic hamaoc niñ énézéyu gezac qézénj ac imi mema liliñgéma kenjic.

**Paulonénj Aten ama areña yanda yandaiguc
buña suruc hiabia énézéyec.**

¹⁶Wañu Paulo i Aten ama areña yandaiguc iorac mambéc tac kecma ama areña yanda imuac qeriaiguc baniara sasala nanjic hémma qeri geric wanjec. ¹⁷Wañu Yuda ic onac tocgotocgo amaiguc Yuda ic zéma Girik ic tosara Anutu ehéihéi wammianzu ionac ackuazéc énézéyec. Wañu nénngémba sombenjiguc kaiweya kaiweya ic mihicñi énécmiyec séc imuhuc waj énécmiyec. ¹⁸Wañu Epikue niniñ ic zéma Stoiike niniñ ic ienenj acguc i guc ac eminiñgic. Wañu Paulonénj Yesu zéma humuc igucnec yacyac imuac ac zéyec. Imuac niñ tosanarénj Pauloac niñ kua doku ic yominénj néma ac zémanj zé wanzac me imuhuc zégic. Wañu tosanarénj ic yomi mia baec ménjac nemu mérérarawac suruc zézac gezanj imuhuc zégic. ¹⁹Imuhuc zéma Areopago kaunsol sombenjiguc wagicma kemma zégic; Iwawai qelia zézanj imi nini hia niñarenj géwiñjac séc wanzac me? ²⁰Gen

¹ 17:14 Berea ama areña yandaiguc.

ackuažéc méréra zéna ninziñ imuac hénia ya nimbiñ zé wanziñ. ²¹Imi mia Aten ic zéma ic kiañ imuaru kecgic ieney ac méréra nimma ac imuacnec zéma zé wamma nalégina auangic imuac niñ imuhuc qesimigic.

Min Kewu mérérawac hénia énézéyec.

²²Wañu Paulo imi Areopago kaunsol somben yanda namuñaguc namma ic yomuhuc énézéyec; Aten ic mandac, ni yomuhuc hémma ninzua, Ini mepé qepési ic keczu. Iwawai moczoñ yanda mepési énécmianzu. ²³Ni ama areña yandagina imi lelecgéma kicna hima onac mepé qepésiaç iwawai inicba zaki téreya méñiguc kiwi yomuhuc heyu olonzua; Nemu méréra ménda ninziñ iwac zaki téreya. Deguc ni nemu méréra ménda nimma mepésimianzu, i énézéwa niñtecgicmu. ²⁴Anutu baec kurumeñ zéma imuac qeriaiguc iwawai momac yanda hezac imi zéyu hicñidarec inéñ mia baec kurumeñ imuac miñina keczac imuac niñ inéñ ocmuñ téreya méraninanéñ memeya imuac qeriaiguc ménda kecanzac. ²⁵Wañu I eñeyaoc ic embac moczoñ yanda kekec zéma wésésé zéma iwawai moczoñ yanda nénécmianzac imuac niñ iwawai méñ niñac wañu méraninanéñ haimiwiñac séc qahac. ²⁶Inéñ ic momacguc mihicñima iwarunec ic tuña tuña hicñima kemma baec séc kecmuac niñ ézéyec. Wañu nalénina zéma kekecac qañañ sililicnina zénénécmiyec. ²⁷Imi mia ic neñañ iwac niñ wamma qerininanéñ mété qététañ wamma kemma Anutu eñeya mihicñiwiñ niñac nimma imuhuc wañec. Wañu inéñ ic momac momac neñañ murunec lakec ménda kecanzac.

²⁸Neñaoc iwac kuhaiguc kekec wamma keñha wañanziñ. Onac legic zéra meme ic tosananéñ yomuhuc zégic; Neñañ Anutuac qelihéra. ²⁹Imuhucyanec Anutuac qelihéra kecziñ imuac niñ Anutuac ninni goli me siliwa me hocnéñ niniñnina tohoma irec ooya méndacma meyacgéanziñ séc ménda wammac. ³⁰Anutunéñ ménda nimma kekecac naléyaiguc ménda ninicma tuambuam wañec. Wañu deguc mia baec séc ic momac yanda qerinina melembiñ niñac nénézézac. ³¹Anutunéñ baec ic embac solañanec gési nénécmimañ zé naléya meyecac heyu ic méñ ai imi mia memac niñac kumuyec. Wañu ic imi mia humuc igucnec meqelima héipuc yanda baec ic moczoñ ninzéñgémuac sécy a nénécmiyec.

³²Paulonéñ imuhuc zéyu ic tosananéñ humuc igucnec yacyac imuac zédesi wañgic. Wañu tosananéñ nalé méñac ac suruc imuac muñguc zéna nimbiñ imuhuc zégic. ³³Imuhuc wañgic Paulonéñ wai énécmima keñec. ³⁴Ic sasala qahac, néñ tosara Paulo ala wammima ninzéñgéégic. Ionarunec éréhéç imi Areopagoac gésigési ic Dionisio zéma embac Damari, wañu tosara méñ kecgic.

Paulo inéñ Korinti ama areña yandaiguc ackuažéc ai meyec.

18 ¹Imuac andiaiguc Paulonéñ Aten ama areña yanda waima Korinti ama areña yandaiguc keñec. ²Imuaru Yuda ic méñ mihicñiyec, qara imi

Akila. I Ponto baeciguc hicriyec. Ic kewu Klaudionén Yuda ic imi Roma ama arenja yanda waima kemmu niñac énézéyec. Imuac niñ inén iniña Priskilaguc^m Italia baec igucnec Korinti ama arenja yandaiguc qelia hayoc. Wañu Paulonén iricmañ zé keñec. ³Ieren imi aigira momacguc imuac niñ momacnec kecma ai meycoc. Wañu ieren yañ séwélanén sel meycagéyu boñ meanoc. ⁴Wañu Paulo i Sabata nalé séc Yuda ic ionac tocgotocgo amaiguc emma Yuda ic zéma Girik ic iniguc ac eminimma meme seli ac wañ énécmiañec.

⁵Wañu Sila zéma Timoteo ieren Makedonia waima hayoc. Nalé imuaru ackuazécnéñ Paulo késayu ewa moczoñnec Yesu imi Kristo ténggén zéma imuac héipuc wamma Yuda ic zéasari énécmiyec. ⁶Wañu Yuda ic ienen hazéc wammima zébiri migic séséc wamma séwi usuya mimiñzaliyu seitotoña mayu yomuhuc énézéyec; Onac sacnéñ onac orucginaiguc lilingéma hamac, néñ ni aina mema solañaniwa késpedesna qahac wanzac.ⁿ Degucmuacnec ni ic enia ionac muru kemmañ. ⁷Wañu tocgotocgo ama imi waima ic mén Anutu mepésianzac qara Titio Yusito iwac amaiguc emma tacyac wañec. Amaya imi tocgotocgo ama imuac maréñaguc tarec. ⁸Wañu tocgotocgo amawac galeñ qara Krispo zéma héná géséhéra ienen ackuazéc nimma Miñ Kewu ninzégégic. Wañu Korinti ic ionarunec sasalanén acguc Pauloac ara nimma ninzénngéma doku naecgic. ⁹Wañu siñi méniguc Miñ Kewunén Paulo tilin tiliniguc hicñimima yomuhuc ézéyec; Gi zénénnga ménda hiriyu ac imi ménda waima zéwésémañ. ¹⁰Ni giguc kecanzua imuac niñ ic ménnéñ mén gumbiri ménda wañgémmac. Ama arenja kunen yanda yomuaru nuac ic embac sasala keczu. ¹¹Imuhuc ézéyu Paulonén ama imuaru toroqema kecma Anutuac ackuazéc ku énécmima keru yawuñ momacguc zéma emma maso 6 mahayec.

¹²Wañu Galionén Akaia baeciguc baec galeñ yanda wañec. Nalé imuaru Yuda ic ienen zikiamuma Paulo hazéc wammima baec galeñac muru wagicma keñgic. ¹³Kemma yomuhuc zégic; Ic yomi héná acnina logima héná méréraiguc tima ic embac Anutu mepésimimu niñac zéhinocgé énécmianzac. ¹⁴Wañu Paulonén ac zémañ zé wañu Galionén Yuda ic yomuhuc énézéyec; Ini Yuda ic, kaiziliwen me haka biria niñac zézuiguc neñ acgina niñénécmimañac hezac. ¹⁵Nén eñañ ackuazéc me qac mén me héná ac imuhucyawac ara wanzuiguc eñaoc zémindinimu. Ni iwawai imuhucyawac niñgésimañ zé wammañac ménda ninzua. ¹⁶Imuhuc zéma nesi énécmiyu magic. ¹⁷Wañu ienen momac yanda tocgotocgo amawac galeñ Sositene wagicma baec galeñac kiwaiguc qehéi wammigic. Wañu baec galeñ Galionén inicma ewa éréhéc ménda wañec.

Paulonén Antiokia ama arenja yandaiguc lilingéma hayec.

¹⁸Paulonén Korinti ama arenja yandaiguc ai meme sasala mén kecmaguc ninzén ninzén dac muna wai énécmima zéiciguc Siria

baeciguc keñec. Wañu Priskila zéma Akila ieren i guc momacnec keñgic. Wañu zézé selia niñac zéiciguc embiñ zéma Korinti ama areña yanda Keñkereaiguc oruc zucya merirec. ¹⁹Wañu Efeso ama areña yandaiguc keremma Paulo ic tosara momacnec keñgic ini imuaru wai énécmimañ zé eñeyaoc Yuda ic ionac tocgotocgo amaiguc emma iniguc ackuažéc eminiñ wañgic. ²⁰Wañu ic sasalanéñ eñañguc nalé horua ménj kecmac niñac welecgcic, néñ ménda niñénécmiyec. ²¹Wañu Anutuac ewa siñ imuac heyu onaru muñguc lilingémañ imuhuc zéma zéiciguc emma Efeso ama areña yanda imi waima keñec. ²²Keñkecma Kaisarea zéic alawac ama areña yandaiguc kereñec. Imuaru élélahaiguc ekemma Yesuac hénaoñ héra yaizézé ac wañ énécmima Antiokia ama areña yandaiguc keñec.

²³Imuaru komora kecmaguc muñguc waima Galatia zéma Firigia baec orocgicma Yesuac héihéré énécmimia momac yanda meseli énécmima keñec.

Apolonéñ Efeso ama areña yandaiguc ackuažéc énézéyec.

²⁴Wañu Efeso ama areña yandaiguc Yuda ic ménj hayec, qara imi Apolo. Imi Aleksandria ama areña yandaiguc hicñiyec. Ic imi niniñ yandayaguc, kiwi téréya hia niñarenj gédarec. ²⁵Inéñ Miñ Kewuac hénac ac zégic niñarenjéma ewa moczoñnec Yesuac ac suruc dindiñanec ku énécmianec. Néñ ic imi Yohaneac doku naec haka sac niñec. ²⁶Inéñ Yuda ic ionac tocgotocgo amaiguc ackuažéc zénéña ménda hiriya hénima zéyec. Zéyu Priskila zéma Akila ieren zézéya nimmaguc i amagiraiguc héihéré mima Anutuac hénac muñguc yanda zéasarimiyoc. ^{27a}Wañu Apolonéñ Akaia baeciguc kemmanj zé wañu ninzénj ninzénj dac muna ienenj meme seli ac wammima ninzénj ninzénj dacmuna imuaru keczu ienenj Apolo hérémimuac niñac énézéwiñ zé ionac muru kiwi oma migic késama keñec. ²⁸Kemma Korinti ama areña yandaiguc keremma kiwi téréya héiqelima Yesu imi Kristo wanzac imuac héipuc wamma ic embac ionac kicginaiguc kuhaguc zéauma Yuda ic ionac ac memamiyec. ^{27b}Imuac niñ ic embac Anutuac ewa hia niñac ninzénjgégic ionac ménjguc yanda méra énécmiyec.

Paulonéñ Efeso ama areña yandaiguc Yohane mihicñiyec.

19 ¹Apolonéñ i Korinti ama areña yandaiguc kerunec Paulonéñ huanjenj baec wañgoña Saut iguc keñkecma Efeso ama areña yandaiguc keremma Yesuac tohotoho ic tosara mihicñi énécmiyec.

²Wañu inéñ yomuhuc qesiénécmiyec, Ini ninzénjgégic nalé imuaru Uña Téréyaguc wañgic me qahac? Zéyu zégic, Qahac, Uña Téréya keczac imuac buña ménj méndagucnec niñiñ. ³Imuhuc zégic muñguc qesiénécmiyec; Ini némac doku naecgcic? Zéyu zégic; Yohaneac doku.

⁴Zégic Paulonéñ yomuhuc énézéyec; Yohanenénj ewa melenj melenjac doku

naec énécmima ic embac yomuhuc énézéyec; Andénaiguc hama keczac i ninzéngému. Waŋu ac imi Yesuac niŋ mia imuhuc zéyec. ⁵Ic eneŋ ac imi nimma Miŋ Kewu Yesuac qaraiguc doku naecgic. ⁶Waŋu Paulonéŋ orucginaiguc méria haiyec nalé imuaru Uŋa Téréyanéŋ ionaru mayu ac méréra zéma andiawac ac momacnec zégic. ⁷Waŋu ic zaŋgégina imi 12 ésécnec waŋec.

⁸Waŋu Paulonéŋ Yuda ic ionac tocgotocgo amaiguc nalé séc emma, ackuazéc zénéŋa ménda hiriyu énézéma, maso haréwéc séc Anutuac héŋgaleŋ ama areŋa yandayawac énézéma, meseli énécmima kerec. ⁹Waŋu ic tosara eneŋ ewa seli wamma ménda tohoma ic embac kicginaiguc hena imi zébirigic. Waŋu Paulonéŋ wai énécmima tohotoho ic tosara onagicma kemma Tirano kiwi téréyawac amaiguc kaiweya kaiweya ackuazéc ku énécmiyec. ¹⁰Ai yawuŋ éréhéc imuhuc wamma keru Yuda ic zéma Girik ic Asia baeciguc keczu ieneŋ moczoŋ Miŋ Kewuac ackuazéc nindacgic.

¹¹Waŋu Anutunéŋ Paulo naŋgémima iwarunec kiwi baec icnéŋ ménda memeya ogicqogicma sasala meyec. ¹²Waŋu ic eneŋ séwi kereŋ tosara zéma ai memeyawac séwi usu tosara mema hama Pauloac séwiyaguc osima mema kemma hafi ic ionac qacginu haigic hiarugic. Waŋu kuwic acguc wai énécmima néŋgacgic. ¹³Waŋu Yuda ic tosara baec séc lelecgéma méra kiwi meangic ieneŋ batucgéma Yesuac qaraiguc kuwicginaguc yomuhuc énézéŋic; Paulo zéanzac Yesu iwac qaraiguc énézézu, éréma keŋgic. ¹⁴Yuda ic hofac oo ic kiwa ménŋ qara Sikewa iwac naŋhéra 7 ieneŋ imuhuc mia waŋgic. ¹⁵Waŋu kuwicnéŋ ac yomuhuc meleŋ énécmiyec; Yesu ninzua, waŋu Paulo i ninzua, waŋu ini méré ic? ¹⁶Imuhuc zéma kuwicyagucnéŋ merac éréhéc momacnec qacgiraiguc técgéma emma uruqéfac qéfac waŋ érécmiyu wiziginaguc wamma katanec ama qeria igucnec mama néŋgacgic. ¹⁷Waŋu haka imuac boŋa Efeso ama areŋa yandaiguc Yuda ic zéma Girik ic ieneŋ nindacma zénéŋgina hiriyu Miŋ Kewu Yesuac qara ehéihéi wammigic. ¹⁸Waŋu ninzéŋgégic ieneŋ sasala haréma wawaŋ memegina biria zéaudacgic. ¹⁹Waŋu ic tosara méra kiwi meangic ieneŋ imuac kiwi papia mutulaŋgéma mema hama ic embac kicginaiguc gericiguc haigic zedarec. Waŋu kiwi imuac boŋa toroqegic siliwa gocmia^o 50,000 ogirec. ²⁰Imuhuc waŋgic Miŋ Kewuac ackuazécnéŋ kuhaguc yacma saiyec.

Paulonéŋ Yerusalem kemmac niŋac zéréŋqéréŋ waŋec.

²¹Héla imuhuc hicŋidaruguc Paulonéŋ Makedonia zéma Akaia baec orogicma Yerusalem kemmaŋ zé ewayanéŋ niŋselima yomuhuc zéyec; Ni

^o 19:19 Siliwa gocmia momacguc imi ai ic ménŋac ai meme momacgucac ai boŋa wanzac.

Yerusalem keremmaguc bianguc Roma ama areña yanda acguc hémmañ zé wan̄zua. ²² Wañu ic méra migic ionarunec éréhéc Timoteo zéma Erasito ieren̄ Makedonia baeciguc kemmaoc niñac méli érécmiyece. Wañu i eñeya Asia baeciguc nalé komodia mén̄ toroqema kerec.

**Efeso ama areña yandaiguc
qewelon̄ yanda hicñiyece.**

²³ Wañu nalé imuaru Efeso ama areña yandaiguc hén̄a ac imuac niñ hétéñ efefia qahac, néñ hétéñ yanda hicñiyece. ²⁴ Surucya imi yomuhuc; Ic mén̄ siliwanén̄ iwawai meyacgéma kerec, qara imi Demetirio. Ic inén̄ nemu Atemiac^p ocmuñ imi siliwanén̄ meyacgéma soukiwa efefia qahac, néñ kunen̄ yanda ai momachéra mihicñi énécmian̄gec. ²⁵ Wañu inén̄ ai ichéra zéma ai momachéra toco énécmima yomuhuc énézéyece; Ic mandac, ini ainina iminén̄ mia soukiwa yanda mihicñi nénécmian̄zac imi niñzu. ²⁶ Wañu Paulonén̄ Efeso ama areña yanda zéma Asia baec tosara igucnec ic embac zénañgé énécmima yomuhuc zéan̄zac; Iwawai ic méranén̄ memeya imi Anutu hén̄a qahac. ²⁷ Imuhuc wañkeru nén̄nagém̄ba aininawac qara imi qahac wambac niñac. Imi sac qahac, embac nemu yandanina Atemi iwac ocmuñ imi mamaya wañu, Asia baec igucnec zéma baec tosia igucnec ic momac yanda ehéihéi wammian̄zu imi imuhucyanec qahac wambac niñac.

²⁸ Demetirionén̄ ac imuhuc énézéȳu nimma qeriginaiguc héribiric kuaya qeyu kucnec qacma yomuhuc zégic; Efeso ic neñañ Atemi i eñeña yanda! ²⁹ Imuhuc zégic nalé sosola qahac wañu ama areña yanda séc hétéñ yanda imi sécgéma kendarec. Wañu Makedonia ic éréhéc Gaio zéma Aristako Pauloguc momacnec ken̄ha wañan̄gic i iri imi érépésima héré érécmima moczoñ yanda séséc memeac azoazoro ama kunen̄ yandaiguc usuñnec ken̄gic. ³⁰ Wañu Paulonén̄ nimma sugcinaiguc kemman̄ zéȳu tohotoho ic ienen̄ neuñ héimigic. ³¹ Imi sac qahac Asia baec yanda imuac ai ic eñeña tosara Pauloac alahéra kecgic ienen̄ azoazoroiguc ménda kemmac niñac kiwi oma haigic iwaru ken̄ec. ³² Wañu azoazoroiguc ic enen̄ ewagina meemma ac imuhucya imuhucya zéma qewelon̄ yanda wañgic acgina sohodaru ic sasala yanda imi némac niñ tocgégic hén̄ia imi ménda niñasarigic. ³³ Wañu Yuda ic ienen̄ alagina mén̄ qara Aleksande nan̄gémigic ou wéséginaiguc emma namma Paulo imi Yuda ic, néñ hazécnina wan̄zac zéma yéwéri imi zémindin̄iman̄ zé acgina qaimac niñac méranén̄ séséc wañ énécmiyece.^q ³⁴ Wañu ic ienen̄ ic imi Yuda ic wan̄zac imi hén̄tegitcma kuagina séc qacma kaiwe kiwa

p 19:24 Anutu embara Daianawac qara. **q 19:33** Yuda ic enen̄ Paulo zéma Kristoac hén̄aorin̄ niñac hazéc mihicñiwin̄ niñac zénén̄gina hiriyu Pauloguc ewa momac ménda wan̄zu hén̄ia imi zéasari énécmiwin̄ zé imuhuc batucgégic.

2 aua séc yomuhuc zéma nanġic; Efeso ic neġaġ Atemi i eġeġa yanda!
³⁵ Imuhuc waŋkeġġic taunġ imuac kiwi oo ic inéġ ic melanġi énécmima yomuhuc énézéyec; Efeso ic mandac, Efeso ama areġa yanda miġinanéġ Atemi yanda ninawac ocmuġ zéma baniara kurumeġ igucnec mamaya imuac awiawi ic kecanġiġ imi baec séc ic embac moczoġ nindaczu.
³⁶ Iwawai imi qaecġé mimiawac séc qahac. Imuac niġ ini qerigina kugic mayu haka sicsaocya ménġ ménda wammu. ³⁷ Ic énépésima hazu yomi eneġ embac nemuninawac ocmuġ igucnec iwawai ménġ kowu ménda meġic. Waġu nonac embac nemu ménda zébirimigic. ³⁸ Waġu Demetirio zéma ai ichéra ieneġ ic ménac ara késa keczuiguc képésic zézé naléya zéma baec galenġina he énécmizaoc imuac niġ imuac ġésigési amaiguc aciguc opocamumu. ³⁹ Waġu ac tosara ménġ hezaciguc kua meme ic azoazoroiguc mema kemma zétécġému. ⁴⁰ Nini azoazoro yanda hénia qahac yomuac niġac yéwéri mihicġiziġ. Ic kewu yandanéġ nimma hétéġ yanda niġac ac zé nénécmiwac niġac. Qesi nénécmimaciguc nini azoazoro hénia ac logilogiya yomuac ac bakia ménġ owinac séc qahac wammac. ⁴¹ Imuhuc zéyu tecġéyu méli énécmiyu kendacġic.

Paulo i Makedonia zéma Akaia baeciguc keġec.

20 ¹ Ac hétéġ yanda imi qahac waġu Paulonéġ tohotoho ic unuruma meme seli ac énézéma wai énécmima Makedonia baeciguc keġec. ² Baec imi ogicma tohotoho ic ac sasala énézéma meseli énécmima keġkecma Girik baeciguc kereġec. ³ Imuaru maso haréwéc kecma zéic késama Siria amaiguc kemmaġ zé waġu Yuda ic ieneġ Paulo qewiġ zéma ac saġec zéic niġtegicma Makedonia baeciguc muġguc liliġéma kemmaġ zé niġseliyec. ⁴ Waġu ic tosara i guc momacnec Asia baeciguc keġġic imi yomuhuc; Berea ic Piroac naġa Sopatero, Desalonika ic Aristako zéma Sekundo, Debe ic Gaio, waġu Timoteo, waġu Asia ic Tikiko zéma Tirofimo. ⁵ Ic imi ieneġ walac kemma Troa ama areġa yandaiguc keremma mambéc nénécmima tacġic. ⁶ Nini saméġ yisya qahac imuac kendonġ tecġéyu Filipi ama areġa yanda waima zéiciguc kaiwe méra ménġ keġkecma Troa ama areġa yanda miġina ionac muru keremma imuaru ai meme 7 keġiġ.

Paulo i Troa ama areġa yandaiguc merac ménġ mehiaruyec.

⁷ Sabata tecġéyu Sondaiguc saméġ newiġ zéma toġġéiġ. Waġu Paulonéġ ama ġiaġiyu kemmaġ zéma ackuažéc zémanec naġu siġi namuġa waġec. ⁸ Ama qeria qacyaiguc tariġ imuaru kifa sasala zema naġec. ⁹ Waġu merac ménġ qara Yutiko inéġ luhuc memeac kifaġa igucnec tackecma gau niġac qeka meka qema tarec. Waġu Paulonéġ ackuažéc zéyu horugiyu gauac kuhanéġ qéléléġgéyu tendiġéma hiġgacma baeciguc qeyu heyu mema yachéġġic humuyec. ¹⁰ Waġu Paulonéġ hiġgacma eġeyaoc merac

qacyaiguc héima tétécgéma yomuhuc énézéyec; Zénéngina ménda hirimac, kekecyá hemizac. ¹¹Imuhuc zéma ama qeria qacyaiguc heyec imuaru emma saméñ nema ic iniguc ac eminiñ wamma nalé horua tacgic ama gianiñyec. Ama gianiñyu wai énécmima keñec. ¹²Ic ieneñ merac qeliyu amayaiguc wagicma keñgic ewagina hiaruyu ségiségi yanda wanñgic.

Paulonéñ Milete ama areña yandaiguc keñec.

¹³Paulonéñ eñeyanec baec hena kemmanñ zé ai areña zénénécmiyec imuac niñ nini walac zéiciguc emma Paulo wagicbiñ zéma Aso amaiguc keñiñ. ¹⁴Wañu Paulonéñ Aso amaiguc mihicñi nénécmiyu zéiciguc wagicma Mitilene ama areña yandaiguc kereñiñ. ¹⁵Imuacnec keñkecma Zintaiguc Kio kondunñ baec komociguc kereñiñ. Imuacnec keñkecma Mitiwoiguc Samo kondunñ baec komociguc kereñiñ. Wañu imuacnec keñkecma Seiyaiguc Milete ama areña yandaiguc kereñiñ. ¹⁶Paulonéñ ai meme 50 imuac kendonñguc Yerusalem kemmanñ zé wanñec. Imuac Asia baeciguc keru nalé ogicbac niñac Efeso ménda kemma qericma moczonñ Milete ama areña yandaiguc keñec.

Efeso ama areña yandaiguc kua meme ic ac énézéyec.

¹⁷Kemma Milete imuarunec inéñ Yesuac henaorinñ héra ionac galeñ hécgina onagicma hamu niñac ic tosara méli énécmiyu Efeso ama areña yandaiguc keñgic. ¹⁸Onagicma hagic Paulonéñ ac yomuhuc énézéyec; Ni Asia baeciguc hama iniguc kecma ai memena hénia igucnec hénima kaiweya kaiweya wawanñ memena dimuhuc wamma kecanñ imi hémma nindacgic. ¹⁹Séwi memama hakanaguc zéma kic masinaguc wamma manam batuc sasala Yuda ic eneñ menéngic zéra béra hénia hénia imuac qahaiguc kecma Miñ Kewu mepésiñ. ²⁰Wañu iwawai méra énécmimia méñnéñ méñ henéñu henaorinñ kicginaiguc me amaya amayaiguc ménda niñyewérima moczonñ énézéma ku énécmiyi. ²¹Imuhuc wamma Yuda ic zéma Girik ic momacnec ewagina melemma Anutuac muru képésicgina zéauma Miñ Kewunina Yesu Kristo ninzénngému niñac énézéyi. ²²Wañu ninzu? Uñanéñ qerina qatéma héréyu Yerusalem kenzua. Wañu ou kemma haka dimuhucya méñ mihicñimanñ imi ni ménda ninzua. ²³Momacgucdac ninzua imi yomuhuc; Ama séc keremma kecba imuaru Uña Téréyanéñ hésa ama zéma zérabéranéñ mambéc nénzac imi nézézac. ²⁴Héna menéñec imi usuñnec kemma Anutunéñ ewa hiawac ackuazéc imi héipuc wamma énézémanñ niñac ai buña qenéñec imi metecgemanñ zéma neñ nena kekecnawac nimba eeyaguc ménda wanñzac.

²⁵Ninzu, ni sugcinaiguc keñha wamma héñgaleñ ama areña yandawac buña énézédaczua. Wañu ini moczonñ kic ségérana muñguc ménda

hémumu imi ni ninzua. ²⁶⁻²⁷Ni ménda osima Anutuac ewa siŋ moczoŋ énézedari. Imuac niŋ, zésolaŋiwa niŋgic, sugcinaiguc mérnén mén birigic ionac sac kitiwa imi nuac muru ménda hemac. ²⁸Eŋaoc galeŋgé amuma rama tuŋhécgina imuhucyanec galeŋgé énécmimu. Uŋa Téréyanén ini ionac galeŋ gési énécmiyec imuac niŋ Miŋ Kewuac hénaoriŋ héra, eŋeya sawanén boŋhééré énécmiyec ionac inicgaleŋ wamma kecmu. ²⁹Ni wai énécmima kemba hasén kazu zéragucnéŋ onaru haréma rama goigina ménda héimu. ³⁰Waŋu eŋaŋ sugcinaiguc ic tosara hicŋima tohotoho ic hérégic méndac énécmimu niŋac ac qariŋ qariŋgia zému. ³¹Imuac galeŋgina mema kecmu! Waŋu yawuŋ haréwéc séc siŋi kaiwe ménda waima kic masinaguc eŋac eŋac énézéaŋi imi niŋqelima kecmu. ³²Deguc ni Anutu zéma iwac ewa hiawac ackuažéciguc ini onopoczua. Ac kuažéc iminén mia hia meseli énécmiyu yacma météré ichéra sugcinaiguc ai buŋa mihicŋimu. ³³Ni ic ménac goli me siliwa me séwi usuya niŋac hémbaoc ménda waŋi. ³⁴Ini ninzu éséc nec, ni méra éréhécnanén ai mema ni zéma ichéna nonac iwawainina mihicŋianzua. ³⁵Imuhuc wamma haka séséc héié nécmiwa héndacgic. Ini imuhucyanec ai kunen mema ic kucgina qahac méra énécmimu. Waŋu Miŋ Kewu Yesunén ac yomuhuc zéyec imi niŋqelima kecmu; Haleŋ énécmimia ionac ségiségigina imi haleŋ késakésa ic ionac ségiségigina imi ogicanzac.

³⁶Paulo i ac imuhuc zétécgéma moczoŋ yanda iniguc simiŋ héima zéwelerec. ³⁷Zéweleru ienen moczoŋ zési ac yanda wamma Pauloac ewayaiguc gilicig hingarur kiricne qiricne wammigic. ³⁸Ini kic ségérana muŋguc ménda némmu zéyec; Ac imi nimma ewa biric kunen yanda wamma wagicma zéiciguc kemma opocgic.

Paulonén Yerusalem kemman zé zéiciguc eŋec.

21 ¹Waŋu nini wai énécmima keŋkecma kondun baec komoc Ko baec komociguc kereŋiŋ. Ama gianaŋyu keŋkecma Rodo kondun baec komociguc keremma keŋkecma Patara ama areŋa yandaiguc kereŋiŋ. ²Imuaru zéic mén Foinike kondun baec komoraiguc kemman zé waŋu mihicŋima imuaru emma keŋiŋ. ³Keŋkecma Kipuro kondun baec komoc kanaigucgeŋ taru hémma ogicma Siria baecigucgeŋ keŋkecma Tiroiguc kerenni imuaru zéicnéŋ hinaya haihulac wamman zé waŋu élélahaiguc eŋiŋ. ⁴Emma tohotoho ic tosara mihicŋi énécmima imuaru iniguc kaiwe 7 keriŋ. Waŋu Uŋanén hinocgé énécmiyu nimma Paulo Yerusalem ménda kemmac niŋac welec migic. ⁵Nalé imi tecgéyu ic embac waima kenni ienen iniŋ merachécgina moczoŋ yanda iniguc nonagicgic ama areŋa yanda imuac élélahaiguc hingacma sakasaciguc simiŋ héima Miŋ Kewunina zéwelec miyiŋ. ⁶Zéwelecni tecgéyu waiamuma zéiciguc enni ienen amaiguc lilingégic.

Anutuac tilij tilij ic Agabonén Pauloac andiawac ara zéyec.

⁷Waŋu Tiro ama areŋa yanda igucnec keŋkecma doku héna méndacma Tolemai zéic ala ama areŋa yandaiguc keremma imuaru ninzén ninzén dacmuna yaizézé ac waŋ énécmima ai meme momacguc iniguc kerij.

⁸Ama gianjiyu waima keŋkecma Kaisarea zéic alawac ama areŋa yandaiguc keremma Filipino mihicjiyij. Filipino imi ai ic 7 gési énécmigic ionac sugina igucnec. Iwac amaiguc mia emma kerij. ⁹Iwaru bérachéra imi kemboŋ qahac kecgic. Waŋu ieneŋ moczoŋ embac seraŋa. Waŋu andiawac ara zéaŋgic. ¹⁰Waŋu imuaru ai meme sasala kecni Yuda baec igucnec Anutuac tilij tilij ic ménŋ qara Agabo i nonaru mama hayec.

¹¹Haréma Pauloac rikunŋ mema iminéŋ eŋeya héna méria zikima yomuhuc zéyec; Uŋa Téréyanénŋ yomuhuc zézac; Yerusalemiguc Yuda ic ieneŋ rikunŋ yomuac miŋina yomuhuc mia zikimima ic enia ionac méraginaiguc haimu. ¹²Ac imuhuc zéyu nini ama imuac miŋina iniguc Paulo Yerusalem ménda emmac niŋ Anutu zéwelec miyij. ¹³Waŋu Paulonénŋ yomuhuc zéyec; Némac niŋ siacma ewa howuc nénzu? Zikinémmu sac qahac, Miŋ Kewu Yesuac qara niŋac Yerusalemiguc humumaŋ niŋac efidaczua. ¹⁴Waŋu ac ézéni ménda niŋu waima yomuhuc zéyiŋ; Miŋ Kewuac ewa siŋnéŋ selimac.

Paulo Yerusalem keŋec.

¹⁵Ai meme tosara imi tecgéyu zérénŋ qérénŋ wandacma Yerusalem eŋij. ¹⁶Waŋu Kaisarea zéic alawac ama areŋa yanda igucnec tohotoho ic tosara ieneŋ niniguc momacnec kemma Kipuru ic ménŋ qara Nason tohotoho ic kerecac kerec iwac amaiguc kecbij zé ic imi wagicma keŋij.

¹⁷Waŋu keŋkecma Yerusalem kerenni imuaru ninzén ninzén dacmuna ieneŋ goihéihéi waŋ nénécmima nénépésigic. ¹⁸Waŋu ama gianjiyu Paulonénŋ Yakoboac amaiguc nonagicma eŋu inicni galeŋ moczoŋ imuaru hama kecgic. ¹⁹Waŋu Paulonénŋ yaizézé ac waŋénéc midacmaguc inénŋ welenŋ qemiyu Anutunénŋ ic enia ionaru ai meyec imi momacguc momacguc bénzénŋ bénzénŋ énézédaec. ²⁰Énézéyu ieneŋ nindacma Anutu mepési migic. Mepési migic tecgéyu Paulo yomuhuc ézégic; Ninzaŋ, Yuda ic sucninaiguc ninzénŋ ninzénŋ ic tauseŋa tauseŋa hicŋgic. Waŋu ieneŋ moczoŋ Moseac héna ac seliseli wamma naŋgéanzu. ²¹Waŋu ieneŋ imi geŋ Yuda ic tosara ic enia ionac suginaiguc keczu ieneŋ Mose andé qema merachécgina ionac séwiginaiguc séwi hericheric ménda wamma yanda ionac haka waimu niŋ énézéanzaŋ imi nindacgic. ²²Gi Yerusalem hazaŋ imuac suruc tinduc nindacmu. Imuac niŋ dimuhuc wambiŋ?

²³Imuac nini ac ménŋ gézéni imuac séc wambésémaŋ. Nonaruiguc ic kemboŋ qahac Anutuguc ac zikima nalé hotoŋadac oruc zucgina ménda mericma kecanzu. ²⁴Waŋu geŋ ic imi onagicma kemma météré meme

haka wamma olémbarj boŋa meénécmina oma orucgina mericmu. Gi imuhuc wanna gémma guac ac hayu niŋgic imi héla qahac zéma gi hénac ac tohoma kecanzarj imi héntegicmu. ²⁵ Waŋu ic enia Yesu ninzénégéma kecanzu ionac imi haka imuhucya ménda niŋtohomu, néŋ baniarawac ireha zéma imuac olémbarja zéma sac zéma yaŋ hésaiguc korogic humugic imi zéma kaiseroac haka imuacnec sac elingé amuma lakec kecmu niŋac zétecgéma oma hai énécmiyiŋ. ²⁶ Waŋu ama siŋima gjanjiyu Paulonéŋ ic kemboŋ qahac imi onagicma iniguc météré meme haka wamma eŋaŋ météré meme naléya tecgéyu eŋac eŋac lémbaŋ oo naléya waŋec imi énézéwiŋ niŋac ama téréyaiguc eŋec.

Paulo ocmuŋiguc keru késagic.

²⁷ Ai meme 7 séc lémbaŋ oo ai mema kecgcic imuac naléya tecgéman zé waŋu Paulonéŋ ocmuŋ téréyaiguc naŋkeru Yuda ic tosara Asia baec igucnec ieneŋ i hémma ic momac yanda qerigina acginanéŋ netu énécmima Paulo késagic. ²⁸ Késama qacma zégic; Ohec Israel ic mandac, hama méra nénécmigic! Ic yomi baec séc kemma Yuda ic neŋaŋ hazéc waŋ nénécmima hénac acnina zéma ocmuŋ téréyanina yomi zébirima ic embac momac yanda ku énécmianzac imi mia. Imi sac qahac ocmuŋ téréyaiguc Girik ic onagicma éréma ama téréya yomi mezaŋi qezac. ²⁹ (Imi mia ic mén Efeso ama areŋa yanda igucnec qara Tirofimo inéŋ Pauloguc ama areŋa yanda imuaru keŋkeŋ haha waŋu hémma inéŋ ic imi wagicma ama téréyaiguc éréyec gezaŋ imuhuc zéma niŋgic.) ³⁰ Imuhuc wammigic ama ic momac yanda qerigina yaru usuŋnec hadacma Paulo késama ama téréya igucnec héréma magic nalé imuarunec naguya héidacgic.

Yaré ic galeŋginanéŋ Paulo méragina igucnec metecgéyec.

³¹ Ic eneŋ Paulo qehumuwiŋ zé waŋgic Yerusalem imi hétéŋ yandayaguc waŋec imuac surucya yaré ic 1,000 galeŋgina iwaru hayu niŋec. ³² Ac imuhuc nimma imuarunec yaré ic tuŋhéra zéma yaré ic 100 imuac galeŋhéra énépésima usuŋnec mekeŋgic. Waŋu hétéŋ meme ieneŋ yaré ic 1,000 imuac galeŋ zéma yaré ichéra inicma Paulo qema naŋgic imi waima eŋ naŋgic. ³³ Waŋu yaré ic 1,000 ionac galeŋgina iminéŋ kemma Paulo wagicma seŋ hésanéŋ zikigic zéma énézéma Paulo qara zéma iwawai waŋec imuac qesiénécmiyec. ³⁴ Qesiénécmiyu ic tuŋ suggina igucnec méŋnéŋ méŋac, méŋnéŋ méŋac qacma zégic qeweloŋ niŋac hénia niŋtegcimacac séc qahac waŋu ai ama qeriaiguc wagicma kemmu niŋac énézéyec. ³⁵ Waŋu Paulonéŋ déc hénaguc emmaŋ zé waŋu ic eneŋ kaiziliweŋ yanda wammigic yaré ic ieneŋ Paulo elingémima hua naŋgémima eŋgic. ³⁶ Imi mia ic tuŋ yanda ieneŋ nesi énécmima, Ic imi qegic qahac wammac! Imuhuc qacma zégic imuac niŋ imuhuc waŋgic.

Paulonénj saiwa ac waŋamuyec.

³⁷Waŋu Paulo ai ama qeriaiguc mema embiŋ zé waŋgic Paulonénj yaré ic 1,000 imuac galenj ézéyec; Ninna ni ac ménj hia gézémanjac séc? Zéyu zéyec; Girik ac ninzanj? ³⁸Imuhuc waŋu gi becnecc yaré qema yaré ic 4,000 énépésima baec kéra kérésiaiguc keŋec Izipte ic imi mia me? ³⁹Qesimiyu Paulonénj yomuhuc ézéyec; Ni Yuda ic, Taso baec Kilikia ama areŋa yanda imuacnec. Kilikia imi ama areŋa yanda eŋomia qahac. Gi niŋnéna ac komora énézéwa. ⁴⁰Waŋu inénj nimmiyu Paulo i déc héná imuac boŋaiguc namma ic méranénj séséc waŋ énécmiyu acgina qaiyu nandacgic Hebiraio aciguc yomuhuc énézéyec;

**Paulonénj Yerusalemiguc Yuda
ic ac énézéyec.**

22 ¹Maŋgoc dacmuna hécna hénia imi zéasariwa niŋgic. ²Paulonénj Hebiraio aciguc ac zéyec. Hénia imuac niŋac némbénj yanda qema naŋgic. ³Waŋu toroqema énézéyec; Ni Yuda ic, Kilikia baec Taso ama areŋa yandaiguc hicŋiyi. Waŋu ama yanda Yerusalem yomuaru kecma yandima ic Gamaliel iwac méra bawaiguc kecba yanda hécninawac héná ac selianec ku néŋu niŋarenj gédari. Waŋu ini moczoŋ yanda deguc waŋanzu ésécnecc Anutuac niŋ wamma geriwiguc ai meanj. ⁴Waŋu héná qelia yomi mebirima tohotoho ic humuac séc unuma hazéc waŋ énécmima ic embac momacnec qaté énécmima hésa amaiguc onopocaŋi. ⁵Héfacc oo ic eŋeŋa zéma galenj ienenj imi haka imuac héipuc ic wanzu. Waŋu ionarunec dacmuna hécna Damasiko ama areŋa yandaiguc kecaŋgic ionac kiwi mema ama imuac niŋzénj niŋzénj ic imuhucyanec qaté énécmima Yerusalemiguc énépésima hawa kitiwa memuac niŋ keŋi.

⁶Keŋkeccma Damasiko ama areŋa yandaiguc hosuru kemma gau komoc ésécnecc waŋec. Waŋu imuaru kurumenj igucnec asac mararaŋ yandanénj élanzanec mama hoturunénec. ⁷Hoturunénj ni baeciguc mama nuyu hema nimba ewa ménj yomuhuc mayec; Saulo, Saulo, gi némac niŋ nunesi waŋ némma keczanj? ⁸Zéyu zéyi; Miŋ Kewu gi méré? Zéwa yomuhuc nézéyec; Nunesi waŋ néŋanzaŋ Yesu Nazarete ama areŋa igucnec ni imi mia. ⁹Ic niguc kecgic ienenj asac mararaŋ sac héŋgic, néj i nézéyec iwac ewaya imi ménda niŋgic. ¹⁰Ni qesima zéyi; Miŋ Kewu ni némac wammanj niŋac wanzanj? Zéwa Miŋ Kewunénj yomuhuc nézéyec; Gi yacma Damasiko ama areŋa yandaiguc kenna ic ménénj guac ai buŋa qegénzua imi moczoŋ gézémac. ¹¹Waŋu ni imi asac mararaŋa niŋac kicnanénj hémmaŋac séc qahac waŋec imuac niŋ ic tosara niguc kecgic ienenj méranaiguc népésima hérénénjgic Damasiko ama areŋa yandaiguc keŋi.

¹²Ama areŋa kunenj yanda imuac ic ménj qara Anania inénj héná ac séciguc keru Yuda ic ama areŋa yanda imuaru kecgic imi enenj momac

yanda iwac ehéihéi wammian̄gic. ¹³Ic iminéh̄ mia hama nuac wésénaiguc namma zéma; Ninzéh̄ ninzéh̄ ic munana Saulo, kicga mun̄guc hima hémbésémā. Imuhuc zéyu imuarunec ni kicna hima ic imi hén̄ji. ¹⁴Wānju ac yomuhuc nézéyec; Yandahéc̄nina ionac Anutunéh̄ en̄eya ewa sīn̄ imuac gézéyu nīnasarima Solan̄a mīnina imi hém̄ma ewaya kuaya igucnec nimbésémā nīnac gésigéh̄ec. ¹⁵Imuac gi iwac nīn̄ wamma ic embac momac yanda ionac kicginaiguc iwawai hém̄ma nīn̄nec imuac héipuc wamma énézézésémā. ¹⁶Wānju némac nīn̄ mambéc̄ kecna horumac? Gi yacna doku naecgém̄ba Yesuac qara qacna kápésicga zuacgém̄mac.

Paulo ic enia ionac mélimigic.

¹⁷Wānju Yerusalem lilingéma hama ocmūn̄ téréyaiguc emma zéwelecma tilīn̄ tilīn̄iguc Yesu hén̄ji. ¹⁸Hém̄ba Mīn̄ Kewunéh̄ yomuhuc nézéyec; Gi nuac héipuc ac zéna Yerusalem yomuac ic embac ien̄ēn̄ ac imi ménda nīn̄ tohomu, imuac gi focdac ama arēn̄a yanda yomi waima kembésémā. ¹⁹Zéyu ni ac yomuhuc melemma zéyi; Mīn̄ Kewu, ni ic embac gi ninzéh̄ngé géḡic ini énépésima hésa amaiguc onopocmān̄ zéma tocgotocgo amaya amaya kēn̄i imi ic youmi en̄ēn̄ nindaczu. ²⁰Wānju būn̄a zézé icga Stefano qegic sac̄ya mayec nalé imuaru ni imuaru namma héipuc wān̄ énécmima i qegic ionac malekugina galen̄géyi. ²¹Imuhuc zéwa Mīn̄ Kewunéh̄ yomuhuc nézéyec; Kēn̄na, nēn̄ ic enia baera baera kec̄zu ionac muru méligén̄zua.

²²Bénzéh̄ nimmanec kec̄gic, né̄n̄ ac yomi zéyu nimmaguc ewagina meyacma qacma zégic; Ic imuhucyanéh̄ baec igucnec qahac wammac. Kekerawac séc qahac. ²³Imuhuc qacma séwi usugina hetecgéma seitotōn̄ héigic en̄ec. ²⁴Wānju yaré ic 1,000 ionac galen̄ginanéh̄ Paulo ai ama qeriaiguc wagicma emma ic en̄ēn̄ némac nīn̄ac qacmizu imuac hén̄ia zéyu nimmu nīn̄ac qesimima hihilocnéh̄ qemu zéma yaré ic énézéyec. ²⁵Wānju hésa yān̄ séwélanéh̄nec meyacgégic iminéh̄ qatégic Paulonéh̄ yaré ic 100 ionac galen̄ mén̄ hosuraiguc nānju ézéyec; Ini Roma ic ara ménda zétecgéma hihilocnéh̄ hia qemuac séc? ²⁶Imuhuc zéyu yaré ic 100 ionac galen̄ginanéh̄ nimma 1,000 ionac galen̄ iwaru kemma ézéma zéyec; Dimuac wammān̄ zé wan̄zan̄? Ic imi Roma ic. ²⁷Zéyu yaré ic 1,000 ionac galen̄ginanéh̄ Pauloac muru kemma yomuhuc ézéyec; Nézena, gi Roma ic me? Wānju Paulonéh̄ zéyec; Oo, ni Roma ic. ²⁸Zéyu yaré ic 1,000 ionac galen̄ginanéh̄ zéyec; Ni imi soukiwa yanda haima Roma ic qac būn̄a meyi. Wānju Paulonéh̄ zéyec; Ni imi hic̄n̄i hic̄n̄ihic̄n̄ina igucnec éréma deguc Roma ic kecan̄zua. ²⁹Wānju imuarunec Paulo iwawai qesimiwīn̄ zégic imi en̄ēn̄ waima kendac̄gic. Yaré ic 1,000 galen̄ginanéh̄ ac̄guc Paulo i Roma ic imi nīn̄ asarima hésanéh̄ qatémiyec kápésic imuac nīn̄ac auriyec.

³⁰Ama ḡian̄jiyu yaré ic 1,000 ionac galen̄ginanéh̄ Yuda ic en̄ēn̄ Paulo némac nīn̄ac hazéc̄ wammigic imuac hén̄ia nimmac nīn̄ac hésaya

hulacmima hófac oo ic tosara zéma gésigési ic tuṇ eṇeṇa Sanhederin tocgé énécmima Paulo wagicma hiṇgacma wéséginaiguc oporu naṇec.

Paulo i ic kiwa ionac aṣoazoroiguc namma ac énézýec.

23 ¹Paulonéṇ gésigési ic inicosolima ac yomuhuc énézýec; Dacmuna hécna ni becarunec érékecma deguc ewa qerina solañanec Anutuac kiwaiguc kecanṣua. ²Imuhuc zéyu hófac oo ic eṇeṇa Ananianéṇ Pauloac hosuraiguc naṅgic ionac yomuhuc énézýec; Ini kuayaiguc qegic. ³Zéyu Paulonéṇ yomuhuc ézýec; Gi biriawac demin lalac Anutunéṇ gumac. Gi hénac aciguc niṇgési némmaṇ zé tacma hénac ac imi logima ni numu niṇac énézézāṇ? ⁴Imuhuc zéyu ic hosuraiguc naṅgic ieneṇ yomuhuc ézégic; Gi Anutuac hófac oo ic eṇeṇa efima zébirimizāṇ? ⁵Zégic Paulonéṇ yomuhuc zéyec; Dacmuna hécna, inéṇ hófac oo ic eṇeṇagina keczac imi ménda nimma ac zézua. Kiwi téréyaiguc ac yomuhuc ogic hezac; Gi guac hénaoṛiṇ hécga ionac galenḡina ménda zébirimi wésémaṇ.

⁶Waṇu gésigési ic tosara imi Sadukaio ic, waṇu tosara imi Farisaio ic kecgic imi Paulonéṇ niṇasarima gésigési ic inicma qacma énézýec; Dacmuna hécna ni imi Farisaio ic, esaṇ ambéchécna ieneṇ Farisaio ic kecgic. Imuac ni niṅkumuma humuc igucnec yacyac imuac naṅgéma zéwa aciguc nopoczū. ⁷⁻⁸Sadukaio ic eneṇ humuc igucnec yacyac zéma kua meme uṇa zéma qeri uṇa iwawai imuhucya imi ménda keczu zéma ménda ninzénḡégic, néṇ Farisaio ic eneṇ iwawai imuhucya imuhucya imi moczoṇ keczu zéma ninzénḡégic. Imuac niṇ ac imuhuc zéyu Farisaio ic zéma Sadukaio ic sugcinaiguc hažéc ac hicniyu méndéṇ amugic. ⁹Waṇu imuaru tohalic yanda hicniyec. Waṇu Farisaio ic ionarunec hénac acac kiwi ic tosara yacma ac geriwiguc eminimma yomuhuc zégic; Nini ic yomuac niṇni képésira qahac wanzac. Uṇa ménḡ me Kua meme uṇa ménḡnéṇ ézýeciguc dimuhuc zéwiṇ? ¹⁰Waṇu hažéc ac imi kuneṇ yanda waṇu yaré ic 1,000 ionac galenḡinanéṇ Paulo késahérégic séwéla tegicbac niṇ zénéṇa hiriyu, yaré ic ieneṇ haréma ic sugcina igucnec Paulo onagicma ai amagina qeriaiguc wagicma kemmuac niṇ énézýec.

¹¹Waṇu Miṇ Kewunéṇ siṇi imuaru Paulo hosuraiguc namma yomuhuc ézýec; Gi meseli amuna you Yerusalemiguc nuac héipuc wamma énézézāṇ imuhucyanec Roma ama areṇa yandaiguc acguc héipuc ac waṇ némbésémaṇ.

Yuda ic tosia eneṇ Paulo qewiṇac zéma ara zégic.

¹²Ama gianiṇu Yuda ic ieneṇ tunḡinaguc wamma nene ziki kecma Paulo ménda qehumuwiṇiguc yakanina ménda newiṇ zéma zéseligic. ¹³Ic eneṇ qeriginanéṇ zikiamuma sisipac ac wamma imuhuc zégic imi zaṇḡégina 40 ogirec. ¹⁴Ic eneṇ mia hofa oo eṇeṇa zéma galenḡ ionaru

kemma yomuhuc zégic; Nini Paulo ménda qewiníguc yaka ménda newin. ¹⁵Imuac enen kaunsol ic iniguc yaré ic 1,000 ionac galeŋgina iwaru ac yomuhuc haigic kemmac; Gi Paulo nonac kaunsol iguc mélina hayu iwac ara muŋguc nimma didiŋanec zétecgéwin. Mélimiyu hosucginu ménda hayunec hénaiƷuc qehumuwin zé ninziŋ.

Paulo ac saƷec imi niƷec.

¹⁶Waŋu Paulo deuyanén ac saƷec imi nimma yaré ic ionac amaiguc keremma oŋa Paulo ézéyec. ¹⁷Ézéyu Paulonén yaré ic 100 ionac galeŋgina mén uruma yomuhuc ézéyec; Gi merac yomi wagicma yaré ic 1,000 ionac galeŋgina iwaru wagicma kenna ac mén késakeczac imi ézémac. ¹⁸Zéyu merac wagicma yaré ic 1,000 ionac galeŋgina iwaru kemma yomuhuc ézéyec; Merac yominén ac mén késakeczac imuac niŋ hésa ic Paulonén nuruma merac yomi wagicma guaru hamaŋ niŋac qesinéŋzac. ¹⁹Imuhuc ézéyu yaré ic 1,000 ionac galeŋginanén merac mériaiguc késama sasaŋgiaiguc wagicma kemma élén qesimiyec; Némac ac nézémaŋ zé wanzaŋ? ²⁰Zéyu zéyec; Yuda ic ienen Pauloac ara muŋguc didiŋanec nimbiŋ zéma hénaioriŋ hécgina ionaru Paulo wagicma hamu niŋac qesigémbiŋ zé ewa momac wamma ac saƷec zézu. ²¹Waŋu gi acgina ménda niŋ énécmiwésémaŋ. Ic zaŋgégina 40 ogicogiranén Paulo qehumuwin zéma saŋgima mambéc taczu. Ienen imi i ménda qewiníguc nene ménda newin zéma acgina zikigic. Waŋu ienen zérén qérén wandacma zéwelec welecgina imuac ac bakia niŋac mambéc keczu. ²²Yaré ic 1,000 ionac galeŋgina inén merac mélimima zézé seli ac yomuhuc ézéyec; Gi ac nézézaŋ imi ic mén ménda ézézésémaŋ.

Kawali ienen Paulo Kaisarea zéic alawac ama areŋa yandaiguc késama keŋgic.

²³Waŋu yaré ic 100 galeŋgina éréhéc ururuma ac yomuhuc érézéyec; Baec hénai keŋkeŋ yaré ic 200 zéma becosic yaré ic 70 zéma luac késa késa yaré ic 200 énézéyic zérén qérén wamma kecgcic siŋiya 9 kilok waŋu Kaisarea zéic alawac ama areŋa yandaiguc keremmu. ²⁴Waŋu Paulo bénzén baec galeŋ Feliki iwaru wagicma kemmuac niŋ becosic mén héitatac héimima mambéc nammu. ²⁵Waŋu inén kiwi mén yomuhuc oyec; ²⁶Klaudio Lisia, neŋ kewuna baec galeŋ Feliki guac yaizézé ac waŋgénzua. ²⁷Yuda ic ienen ic imi qehumuwin zé waŋgic. Waŋu ic imi Roma ic imi nimma yaré ichéna iniguc kemma méragina igucnec metecgéyi. ²⁸Waŋu aciguc opocgcic imuac hénai nimmaŋ zéma Yuda ic ionac gésigési ic ionac muru wagicma keŋi. ²⁹Ara zégic imi moczoŋ hénai acgina imuac ara waƷec, néŋ iwawai waƷec méŋnéŋ mén qehumumu me hésanéŋ ziki mimiawac séc ménda waƷec imi mihicŋiyi. ³⁰Waŋu ic tosananéŋ ic yomi qewin zéma ac saƷec zégic ic méŋnéŋ nimma nézéyu

duña guac muru méliwa hazac. Wañu ara zézu ic imi eney imuhucnec guaru kemma ara gézému niñac énézézua.

³¹Wañu baec héná yaré ic ieney énézéyec séc Paulo sinjiaiguc wagicma keñkecma Antipatri ama areña yandaiguc kerenjic. ³²Imuaru ama gianjiyu becosic yaré ic ieney Paulo wagicma keñkecma Kaisarea zéic alawac ama areña yandaiguc kemmuac niñ ionac muru opocma baec héná keñkeñ yaré ic ieney yaré ic ionac amaiguc lilingéma hagic. ³³Becosic yaré ic ieney Kaisarea zéic alawac ama areña yandaiguc keremma baec galeñ yanda kiwi mima Paulo imuhucnec mériaiguc opocgic. ³⁴Baec galeñnéñ kiwi olomma Paulo qesimima Kilikia baec igucnec imi niñasariyec. ³⁵Wañu inéñ Aciguc gopoczú ic imi eney hama harégic guac ac nimmañ imuhuc zéma yaré ic eney Herodeac ama kewuya imuac qeriaiguc galeñgégic tacmac niñ énézéyec.

Paulonéñ Kaisareaiguc Felikiac wésiaiguc nañec.

24 ¹Kaiwe ai meme méra ménj teggyu hofac oo ic eñeña Ananianéñ qeriawac galeñ tosara zéma héná acac zézé ic ménj qara Teatulo iniguc Kaisarea zéic alawac ama areña yandaiguc hiñgacma Paulo aciguc opocbiñ zé baec galeñac kiwaiguc nañgic. ²Wañu Paulo ézéma wagicgic hayuguc Teatulonéñ baec galeñ ac yomuhuc hénima ézéyec; Ic kewunina Feliki, geñ hia galeñgé nénécmína luaeiguc kecanziñ. Wañu bian héhéñawac niniñ yandaga niñac baec yomuaru hai netec ai sasala hicñianzac. ³Ic kewuna Feliki, iwawai imuhuc hicñjiyu imuac me imuac amanina séc ewa hia yanda niñgéñanziñ. ⁴Wañu yéwéri ménda gémbiñ zé ac hotoñadac gézéni gi ewa bénzénigaiguc niñnéncmína. ⁵Nini ic yomuac ninni hafi warihaguc ésécnec wañanzac. Yuda ic baec séc kemma keczu ionac suginaiguc qewelon yanda mihicñi énécmianzac. Inéñ mia héná ikorawac miñina Nazaretenec iwac tohotoho ichéra ionac galeñgina. ⁶Wañu inéñ ocmuñ téréyanina mezapi qemañ zéyu késayiñ. ⁷(Ménda hezac.) ⁸Imuac gi geñgaoc zéqesi wammima acnéñ qatémiziñ imuac hénia imi moczoñ niñ asariwésémañ. ⁹Ac imuhuc zéyu Yuda ic ieney, Ac imi héla, zéma méra migic.

Paulonéñ baec galeñac kiwaiguc ac bakia melenec.

¹⁰Wañu baec galeñ yandanéñ Paulo orucnéñ séséc wammiyu ac yomuhuc zéyec; Gi baec yomuaru yawuñ sasala gésigési ic eñeña kecanzañ imi nimma saiwa acna efima gézémañ. ¹¹Niñtegiczañ ésécnec, ni Yerusalemiguc Anutu mepésimañ zé emma kecba ai meme 12 ménda ogirec. ¹²Wañu ieney ni ocmuñ téréya qeriaiguc ic méñguc ac ménj ménda zéwa néngic. Wañu tocgotocgo amaiguc me ama areña yanda imuac hénaiiguc ic embac qeriiguc ésé ésé ménj ménda wañ énécmiwa néngic. ¹³Ic yomi eney aciguc nopocma

gézézu imuac héipuc ac ménj gézémuac séc qahac. ¹⁴Waŋu ac yomi mia hēla wanʒac, Ni hēna qelia ménj ienenj hēna ikora zébirianʒu imi méndacma yanda hēcninawac Anutu mepésianʒua. Waŋu ni Anutuac tilinj tilinj ic ienenj ogic hezac imi mocʒonj zéma iwawai hēna ac séciguc hezac imi mocʒonj ninʒéngéanʒua. ¹⁵Waŋu ic yomi enenj iwawai ménjac Anutu ninʒéngéma mambéc kecʒu imi ni momacnec késakecma mambécancua, waŋu imi mia yomuhuc; Ic solanʒa zéma ic biria momacnec humuc igucnec qelima yacmu. ¹⁶Imuac niŋac Anutuac kiwaiguc zéma ic kicginaiguc ewa solanʒa kecmanj zéma nalé séc seliseli wamma kecanʒua. ¹⁷Waŋu yawuŋ sasala baec lakeciguc kecanj, waŋu degucdacmi ic embac yéwérigina mihicnizu ionac énécmiwiŋ zéma haleŋ zéma Anutuac buŋa haihaiya mema hayi. ¹⁸Waŋu Anutuac buŋa imi haimanʒ zé météré amuma ocmuŋ téréyaiguc enj. Waŋu tocgotocgo me héténj ménj ménda wamma enʒdac kecba mihicnjinéŋgic. ¹⁹Waŋu Yuda ic tosara Asia baeciguc kecgic ienenj mia nuac kápésic ménj hénigiciguc guaru tinduc haréma zéasarimuac hezac. ²⁰Imi qahac waŋu ic yomi enenj ni Sanhederin kaunsol ionac kicginaiguc nanj imuaru nuac kápésic ménj mihicnjinigiciguc gézému. ²¹Ionac suginaiguc namma acna momacguc sac kucnec qacma zéyi imi yomuhuc; Humuc igucnec yayac imuac nanʒéma zéwa deguc aciguc nopocgic kicginaiguc nanʒua. Ac imi qahaciguc ac ménj zémuac séc qahac.

²²Felikinénj hēna imuac buŋa niŋhumuyec imuac niŋ Pauloac ac imi ménda zétecgéma yomuhuc énézéyec; Yaré ic 1,000 ionac galeŋ Lisia mayuguc acgina zétecgémanj. ²³Waŋu yaré ic 100 ionac galeŋgina ménjac yomuhuc ézéyec; Ini Paulo ménda zikimigic enj keru galeŋgému. Alahéra ménjnénj ménj haréma goi héihéi wammiwiŋ zégic ménda qetalimu.

Paulo yawuŋ éréhéc hēsa amaiguc taru baec galeŋnéŋ waima keŋec.

²⁴Ai meme tosara kecma Felikinénj iniŋa Yuda embac Durusila i guc momacnec hama Paulo qaru emma Kristo Yesuac ninʒénj ninʒénj imuac hénia imi érézéyu niŋoc. ²⁵Waŋu haka dindiŋa zéma séwi siŋac sigi kekec zéma gésigési yanda imuac ara érézéyu Felikinénj aurima Paulo yomuhuc ézéyec; Degucac imi sécgézac, yacma kenna kecma andiaiguc sura méŋu titiŋa hicniju muŋguc héihéré gémmaŋ. ²⁶Waŋu inénj ara sac nimmac niŋac ménda waŋec, Paulonénj soukiwa mimac niŋac mambéc wamma hatac sasala héihéré mima ac waŋoc.

²⁷Waŋu yawuŋ éréhéc tecgéyu baec galeŋ qara Porikio Fesito inénj Felikiac tatac késayec. Waŋu Felikinénj Yuda ic ewa hia waŋ énécmimanʒ zé Paulo hēsa amaiguc waiyu tacmanec kerec.

Yuda ic ienenj Fesito iwaru keremma Pauloac ikoc ac zégic.

25 ¹Fesitonénj baec galeŋ wamma ai meme haréwéc kecma Kaisarea zéic alawac ama areŋa yanda igucnec Yerusalem enec.

²Enu hofac oo ic kiwahécgina zéma Yuda ic galeñhécgina ienen iwaru keremma Paulo acnéñ qatéma ézégic. ³Wañu ienen hénaguc sangima Paulo qehumuwiñ zéma acgina nimma Fesitonén niñénécmima Paulo méliyu Yerusalem hamac niñac welecmigic. ⁴Zégic Fesitonén yomuhuc énézéyec; Paulo i Kaisarea hésa amaiguc taczac. Wañu ni imuaru muñguc lilingéma hiñgacmañ. ⁵Pauloac képésic mén hemizaciguc onarunec kiwahécgina tosara niguc momacnec hiñgacma zému.

⁶Imuhuc zéma ai meme 8 me 10 Yerusalem kecma Kaisarea zéic alawac ama areña yandaiguc mekeñec. Ama siñima gianñyu gésigési taticiguc tacma Paulo késama érému niñac énézéyec. ⁷Inén haréyu Yuda ic Yerusalemnec magic ienen lelecgé mima hazéc ac réwéria sasala zégic. Wañu acgina héipuc wammucac séc qahac wañec. ⁸Zégic Paulonén kawalia mema yomuhuc zéyec; Ni Yuda ic neñañ hénac ac me ocmuñ térya me Roma ic kewu Kaisawac képésic mén ménda wañi. ⁹Wañu Fesitonén Yuda ic enen ningic hiarumac niñac Paulo yomuhuc qesimima zéyec; Gi guagicma Yerusalem kemma imuaru acga zétécgémanac wanzañ? ¹⁰Qesimiyu Paulonén yomuhuc ézéyec; Ni Roma ic kewu Kaisawac gésigési amaiguc nankeczua, imuac nuac ac yomuaru zétécgémuac hezac. Geñgaoc ninzañ ésécnec ni Yuda ic. Wañu iwawai biria mén ménda wañ énécmiyi. ¹¹Ni hénac ac logima képésic mén mewa nuwiñ zézuiguc humumañ zé ewa éréhéc ménda wambinec. Ac zénénzu imi moczoñ héla qahac wanzaciguc méñnéñ mén ni méraginaiguc nopocmacac séc qahac. Imuac Roma ic kewu Kaisanén acna zétécgémac niñac wanzua. ¹²Imuhuc zéyu Fesito ichéra iniguc eminiñ wamma Paulo yomuhuc ézéyec; Gi Kaisa^r iwaru acga haizañ imuac Kaisawac muru kembésémañ.

Ic kewu Agripanén Fesito hicñjimima Pauloac niñac ézéyec.

¹³Ai meme tosara tecgéyu ic kewu Agripa zéma nauña Beanike ieren Kaisarea zéic alawac ama areña yandaiguc hiñgacma Fesito zézé ségiségi ac wammiwi zéma hayoc. ¹⁴Wañu ieren ai meme sasala imuaru tacyac wañic Fesitonén Pauloac ac suruc wammima ic kewu yomuhuc ézéyec; Felikinén hésa ama ic mén waima keñu tacma keczac. ¹⁵Wañu ni Yerusalem eñi nalé imuaru hofac oo ic kiwahécgina zéma Yuda ic ionac galeñ ienen iwac hazéc ac zéma képésiraguc zéma zétécgéman niñac welecnéñgic. ¹⁶Wañu ni ac bakia yomuhuc énézéyi; Ic mén aciguc enzac imi ac zézé ic iniguc ménda añañma tacma arawac kawalia ménda mema zéyu niñgicnec waimiwiñ imi Roma ic nonac haka silicnina qahac. ¹⁷Imuhuc énézéwa Yuda ic ienen niguc yomuaru hagic nalé sosola qahac

^r 25:12 Romawac ic kewu yanda niñac Kaisa zéangic.

ama gianjiyu gésigési tataciguc tacma énézéwa ic imi wagicma érégic. ¹⁸Waŋu ac wammigic ieneŋ ac zégic, néŋ késpedesira mén nimmaŋ zé mambéc kerí imi ménda mihicjiyi. ¹⁹Waŋu eŋaŋ hénagina zéma ic mén qara Yesu iwac niŋ Paulonéŋ humuc igucnec qelima yarec zéyec ac imuac niŋ zéen zéma waŋgic. ²⁰Waŋu ni ac imuhucya dimuhuc zémindiŋimaŋ zéma hocma Paulonéŋ Yerusalem kemma ac gésigési amaiguc ac imuac nambésémaŋac wanzaŋ? zéma imuhuc qesimiyi. ²¹Waŋu Paulonéŋ Roma ic kewunéŋ acya zétecgémac niŋ galeŋgé mimanaŋac welecnéŋec. Waŋu kenkeŋ naléya ducjiyu méliwa Kaisa^s iwacmuru kemmac niŋ ézéwa hésa amaiguc taczac. ²²Imuhuc ézéyu Agripanéŋ Fesito ézéyec; Ni acguc nenaoc iwac ara nimmaŋ zé wanzua. Zéyu Fesitonéŋ zéyec; Hia oraŋguc nimbésémaŋ.

Paulo i ic kewu Agripa iwac kiwaiguc naŋec.

²³Ama gianjiyu Agripa zéma Beanike ieneŋ ehéihéi waŋ érécmima hénagira megic haréma yaré ic 1,000 ionac galeŋ tosara zéma ama yanda imuac ic kunéŋ iniguc gésigési amaiguc emma tacgic Fesitonéŋ énézéyu Paulo késama eŋgic. ²⁴Eŋgic Fesitonéŋ ac yomuhuc zéyec; Ic kewu Agripa zéma ichécna tosara ac énézéwa niŋgic. Ic nanzac yomi iwac niŋ Yuda ic ieneŋ kucnec qacma, Ic yomi Kekecac séc qahac! zéma Yerusalem zéma ama yomuaru welecnéŋgic. ²⁵Waŋu ni niŋgésiwa haka humucac séc mén ménda waŋec. Waŋu i eŋeyaoc Roma ic kewuac wamma zéyec imuac niŋ iwaru mélimimaŋ zé wanzua. ²⁶Waŋu ic kewu eŋeŋawac ac héla mén omaŋac séc qahac wanzac. Imuac mia zéqesi mima ac héla mén mihicjiwiŋ zé ic yomi onaru zéma sucninaiguc ic kewu Agripa guac muru opocba nanzac. ²⁷Ni hésa ic mén késpedesicyawac ara mén ménda oma Roma ama areŋa yandaiguc eŋ méliwa kemmacac séc qahac.

Paulonéŋ Agripa zéma Fesito iorac kicgiraiguc ac zéyec.

26 ¹Waŋu Agripanéŋ Paulo yomuhuc ézéyec; Geŋgaoc ac zéna guac niŋgénni. Zéyu Paulonéŋ méranéŋ séséc wamma yomuhuc zéyec; ²Ic kewu Agripa, Yuda ic eneŋ ac waŋ nénzu imuac bakia degucmi guac kicgaiguc zémaŋ zéwa ewana hiaruzac. ³Imi mia gi Yuda ic nonac haka silic hénia hénia zéma zéqesinina imi nindaczaŋ imuac niŋ imuhuc wanzua. Imuac ewa bénzénigaiguc acna zéwa niŋnémbésémaŋ. ⁴Ni komocna igucnec hénima Yerusalem zéma nena baec yanda qeriaiguc dimuhuc kecma yandiyi imi Yuda ic ieneŋ moczoŋ nindaczu. ⁵Ieneŋ becarunec nalé horua néŋgicac néŋanzu imuac niŋ héipuc waŋ némmuac siŋgina hewacnec ni Farisaio ic Yuda ic ionac tuŋ mén hénia

^s 25:21 Qac imuac hénia imi; Romawac ic kewu.

ac dindinaneć méndacanžu ionarunec zéma héniana momacnec hia zédacbunec. ⁶ Waņu ni Anutunéj yanda hécnina ac ziki énéćmiyec imuac mambéc kecanzua. Waņu hénia imuac niņ ni deguc ac gésigési amaiguc nanzua. ⁷ Waņu zikiziki ac imuac hēla imi kėsawiņ zéma Israelac qelihéra kisic areñhéra 12 neñañ siņi kaiwe séc Anutu mepési mianziņ. Ic kewuna, buņa imuac mia mambéc wamma ai mewa Yuda ic ienej aciguc nopoczū. ⁸ Anutunéj humumia meqeli énéćmianzac, hēla imi ini némac niņ niņgic ménda wawaņac ésécnec waņanzac? ⁹ Waņu ni acguc Yesu Nazarete ama areņa igucnec iwac qac buņa mesoho wammimaņ zé iwawai moczoj tinduc wammaņ imuhuc zéma niņi. ¹⁰ Yerusalem imuaru ai imuhucya mia meyi. Waņu hofac oo ic kuaya ionaru kuc buņa mema météré ic sasala hēsa amaiguc onopocma kerī. Waņu unuhumuwiņ zé zétecégégic ewa momac wamma oac zéénéćmiyi. ¹¹ Bakia énéćmimaņ zé Yuda ic ionac tocgotocgo amaya amaya kemma Yesuac qac zébirimu niņac tericgé énéćmiyi. Waņu qerina geriwiguc waņu mebirī énéćmimaņ zé ama areņa yanda yanda Yuda baec séņgaņgeņ hezac imuarugeņ acguc keņi.

¹² Ai imuhucya memaņ zé hofac oo ic kuaya ionac oac kiwi qacginaguc imi mema Damasiko ama areņa yandaiguc kemmaņ zéma keņi. ¹³ O, ic kewuna, keņkecba gau komoc waņu, kurumeņunec asac mararaņ kaiwe kiwa asac mararaņa ogicogira imuhucyanéj mama ni zéma ichéćna hoturu nénéćmima qetagali nénéćmiyec. ¹⁴ Waņu nini moczoj baeciguc tendiņgé nunuyu hema ewa ménj Hebiraio aciguc yomuhuc niņi; Saulo, Saulo, gi némac niņ nunesi waņ neņanzaņ? Gi zéraiguc hénaganéj qena guyu siņa hia nimbésémaņ? ¹⁵ Imuhuc zéyu ni yomuhuc zéyi; Miņ Kewu, gi méré? Zéwa Miņ Kewunéj yomuhuc nézėyec; Nunesi waņ neņanzaņ Yesu ni mia. ¹⁶ Gi yacma hénaganéj tima nanna, ni imi gi iwawai hénzaņ imi zéma kecma gézėwa hėmbésémaņ imuac buņa zézé ic wamma nuac welenj qeqe icna wambésémaņac gésigėmmaņ zé hicņigėnzua. ¹⁷⁻¹⁸ Geņ kicgina méwėréņgé énéćmina siņi igucnec asac mararaņ igucgeņ, Biriā miņinawac kuc igucnec Anutuac murugeņ lilingėma hagic biriagina zuac énéćmiwa ni niņzėņgé némma météré ic suginaiguc ai buņa kėsamu niņac neņ geņa ic embac Yuda ic zéma ic enia ionac sugina igucnec gésigėmma muņguc ionac muru méligėmmaņ.

Buņa suruc énézėyec imi muņguc zéma Agripa ézėyec.

¹⁹ Ic kewuna Agripa, hénia imuac niņ ni iwawai kurumeņunec nézėyu héņi imi ménda qetalima ²⁰ walac imi Damasiko ama areņa yanda miņina, waņu keņkećma Yerusalem miņina zéma Yuda baec séc ic embac zéma ic enia momac yanda ewagina melemma Anutuaru lilingėma hama haka hiabia, qeri meļeņ meļeņac séha wammu niņ ackuažéc énézėma kerī. ²¹ Waņu imuac niņ Yuda ic eneņ ocmuņ téřėyaiguc népésima nuwiņ

zé waŋgic. ²² Waŋu Anutunénŋ nanŋénéŋu érékecma deguc ic eŋeŋa mamaya momac yanda ionac kicginaiguc namma ackuažéc énézéanŋiac énézéanŋua. Waŋu zéanŋua imi ac méréra qahac. Anutuac tilinŋ tilinŋ ic zéma Mosenénŋ iwawai kileŋ hicŋimac zégic imi sac énézéanŋua. ²³ Kristonénŋ qeŋzeŋ manzeŋ qema humuma humumia ionarunec walac yacma Yuda ic zéma ic enia asac mararaŋac zéau énécmimac imuhuc zégic ac imi mia neŋ zénaŋgéanŋua.

²⁴ Paulonénŋ zédiŋima ac imuhuc énézéyu Fesitonénŋ ac kucnec zéma ézéyec; Paulo, gi ewaga sohozac. Niniŋ yandaganénŋ qeriga mesoho génzac. ²⁵ Zéyu Paulonénŋ ac yomuhuc melenŋ miyec; Ic kewuna Fesito, ni ewana ménda sohozac, néŋ ac héla niŋareŋgéma zézua. ²⁶ Ic kewu, geŋgaoc iwawai hicŋiyec imi moczoŋ nindaczaŋ imuac niŋ ni efima gézézua. Iwawai imi baec waŋgoŋaiguc ménda hicŋiyec. Imuac haka ménac mén guac kicga igucnec musaŋ gégéyawac mén ménda hezac imi ni ninzéŋgézua. ²⁷ Ic kewu, Agripa gi Anutuac kua meme ic ionac acgina imi ninzéŋgéanŋaŋ? Gi ninzéŋgéanŋaŋ imi ni ninŋua. ²⁸ Imuhuc zéyu Agripanénŋ Paulo yomuhuc ézéyec; Ac hotoŋadac zéma Kristoac ic wammaŋ niŋ meseli néŋzaŋ me? ²⁹ Waŋu Paulonénŋ zéyec; Ac hotoŋa me ménda horua, gi momacguc sac qahac, néŋ tosara deguc acna ninzu ini moczoŋ seŋ hésana yomuac sac ménda mihicŋima nena ésécnec téŋgéŋ wammu niŋac waŋŋua.

³⁰ Imuhuc zéyu ic kewu zéma baec galeŋ zéma Beanike zéma ic tosara iniguc tacgic ieneŋ moczoŋ yacma keŋgic. ³¹ Kemma eminiŋ wamma eŋawu yomuhuc zégic; Ic yomi haka mén humumia me hésa amawac buŋa wawaŋa séc mén ménda waŋec. ³² Waŋu Agripanénŋ Fesito yomuhuc ézéyec; Ic imi Kaisanénŋ^t acya zétecgémac niŋ ménda welec miwacnec geŋ hia hulac miwaŋnec.

Paulo Romaiguc wagicma kemmu niŋac zéiciguc opocgic.

27 ¹ Italia baeciguc zéiciguc kembiŋac niŋ baec galeŋnéŋ zétecgéma Romawac ic kewu Kaisawac yaré ic 100 ionac galeŋgina mén qara Yulio iwac mériaiguc Paulo zéma hésa ic tosara onoporec. ² Zéic mén Adramiten ama areŋa yanda igucnecnéŋ Asia baeciguc ama areŋa yanda tosara konduŋ giŋgiŋaiguc tacma keŋec imuaru kemmaŋ zé taru eŋiŋ. Waŋu Makedonia ic mén qara Aristako, Tesalonika ama areŋa yanda igucnec imi momacnec keŋiŋ. ³ Ama gianŋyu zéicnéŋ Sidon ama areŋa yandaiguc kereŋ héiyu Yulionénŋ Paulo goi héihéi wammima alahéra iniru méra mimuac niŋ ézéyec. ⁴ Ama imuarunec muŋguc hénima kenni Luhuc kembiŋ zé waŋiŋ imuhuc geŋnec hayec imuac niŋ Kipuro baec komoc imuac héiya igucnec luhuc qiziziŋgéma keŋiŋ. ⁵ Waŋu Kilikia

^t 26:32 Qac yomuac hénia imi; Romawac ic kewunénŋ

kondun zéma Pamfilia kondun qericma kenkecma Likia baec Mira ama areña yandaiguc kereñiñ. ⁶Imuaru zéic Aleksandria ama areña yanda igucnec méñnéñ Italia baeciguc kemman zéyu yaré ic 100 galenginanén nonagiru imuaru eñiñ. ⁷Wañu zéic iminén bénzén bénzén kenkeru ai meme sasala tecgéyu Kinido kondun baec komoc wésiaiguc kereñiñ. Wañu luhucnéñ ménda wai nénécmiyu Salmone sia yanda andé qema Krete kondun baec komoc kanaya igucnec keñiñ. ⁸Baec komora imuac giñgiñiguc méndacma qenzen manzen qema kemma Lasea ama areña yanda hosuraiguc zéic ala mén qara zéic Asia Soroc imuaru kereñiñ.

Pauloac ac ménda nimma héná méñu kemma yéwéri mihicñigic.

⁹Konduniguc nalé horua kemma kecni nene zikima zéwelec wawaña imuac kendon tecgéyu luhuc naléya hayec. Hayu bec kondunén biriyu kenkenawac séc ménda wañec. Imuac Paulonén gorogina zéma yomuhuc énézéyec; ¹⁰Ic mandac, ni hémba héná yominén hina zéma zéic sacnec qahac, néñ ic neñañ kekecnina acguc nonagimacac séc wanzac. ¹¹Imuhuc zéyu yaré ic 100 ionac galenginanén Pauloac ac niñbipima zéic galeñ zéma zéic miñina iorac ac nimma tohoyec. ¹²Wañu kondun imi zéicnéñ sanñeña naléyaiguc hia tatarawac séc ménda wañec. Imuac sasalanén kondun imi kileñ waima Krete baec komoc imuac ama mén Foiniksi imuaru keremma tacni sanñeña naléya tecgémac niñ zégic. Ama baec imuac sunñuruña bakianén Is zéma imuac héiya sugira hémma heyec. wañu baec bakia méñnéñ Is zéma imuac kanaya sugiraiguc hémma heyec.

Konduniguc hiñgacbiñ zé wañiñ.

¹³Wañu luhucnéñ Is imuac héiya igucnec bénzén éréyu nanñé nénécmizac imuhuc zéma nimma anña hérégic éréyu Krete kondun baec komoc giñgiña méndacma kenñic. ¹⁴Kenñic nalé ménda horugiyu kondun baec komoc imuac qaha igucnec qeuqewañ luhuc mén qara Is igucnec iminén mama qeyec. ¹⁵Qema zéic qéfagéyu luhuc hayecgeñ kemmacac séc qahac wañu mebiñima wañic luhucnéñ zéic wagicma héná méñu keñec. ¹⁶Kenkecma baec komoc mén qara Kauda imuac giñgiña igucnec kenni zéic gomba qatéma héréma keñiñ imi galengéwiñac séc qahac wañec. ¹⁷Wañu ai yanda mekecma héréni zéic qahaiguc éréyec. Wañu zéic téwac niñac rewakanñéñ bawa igucnec wagic emma zikiyiñ. Wañu sakasac éré éréya mén qara Siriti imuaru emmac niñac hésaya hérégic maleku mayu luhucnéñ nanñé nénécmiyu keñiñ. ¹⁸Wañu luhuc niñac qenzen manzen nimma kerñiñ. Imuac niñ ama gianñyu hina tosara konduniguc giligic hiñgarec. ¹⁹Wañu ama muñguc siñima gianñyu zéicac iwawai tosara imuhucyanec giligic hiñgarec. ²⁰Wañu ai meme sasala kaiwe me ménisikilu mén ménda hiññiyu héñiñ. Wañu luhuc

yanda qemanec naŋu ewa qerininaiguc kekecac niŋkumu ménj ménda he nénécmiyec.

²¹ Waŋu ic sasalanénj nalé horua nene newiŋac séc qahac waŋu eŋ kecgicguc Paulonénj kemma sugcinaiguc namma yomuhuc énézéyec; Ic mandac, ini acna tohoma Krete kondunj baec komoc ménda waiwunec réwéri imuhucya ménda mihicŋima hinagina imi ménda giliwunec.

²² Deguc meme seli ac waŋ énécmiwa niŋgic. Zéic imi qahac wammac, néj ic méjnéj ménj ménda humumac, imuac ewagina déj waŋu. ²³ Deguc siŋiyaiguc miŋna Anutunénj eŋeya buŋa kecanzua nuac muru kua meme uŋaya ménj méliyu mama hama marénjaiguc nanzac. ²⁴ Namma yomuhuc nézézac; Paulo gi bacga ménda yandimac. Gi Kaisawac wésiaiguc tinduc nambésémaŋ. Waŋu Anutunénj ic giguc zéiciguc keczu imi moczoŋ ewa hiawac géŋu guac buŋa wandacmu. ²⁵ Imuac alahécna ini ewagina déj waŋu, ni Anutu ninzéŋgézua. Ac nézézac imi hélaguc wammac. ²⁶ Zéicnéj kondunj baec komora méjiguc eŋu nini imuaru osiwiŋ.

²⁷ Héna sicsaoc kecgic ai meme 14 waŋec. Waŋu Adria kondunjuguc lelecgémanec kerij. Siŋi namuŋa igucgeŋ zéicac ai ic ienej niŋgic baec hosuru haziŋ éséc waŋec. ²⁸ Imuhuc nimma hésa qétéyaguc waigic hiŋgaru 37 mita waŋec. Komora ménj kemma hésa qétéyaguc muŋguc haigic hiŋgaru 28 mita waŋec. ²⁹ Waŋu haroŋaŋiguc emma qewiŋ niŋac bacgina yandiŋu zéic andiaiguc aŋga 4 haigic hiŋgaru ama gijaŋimac niŋ welecma tacgic. ³⁰ Waŋu zéic ai ic enej zéic waima néŋgacbiŋ zé nimma gomba haigic hiŋgaru ikoc wamma yomuhuc zégic; Nini zéic suŋguruŋaiguc aŋga ménj haini hiŋgacmac. ³¹ Imuhuc waŋgic Paulonénj yaré ic 100 ionac galenj zéma ichéra yomuhuc énézéyec; Zéic ic ienej zéiciguc ménda kecmuiguc ini kekecginaiguc kecmuac séc qahac wammac. ³² Zéyu yaré ic ienej gombawac hésaya hericgic kondunjuguc hiŋgarec.

³³ Waŋu ama gijaŋimaŋ zé waŋu Paulonénj ic momac yanda nene nemu niŋ yomuhuc énézéyec; Ini qeri séwigina héŋgeŋ héŋgeŋ wammanec kecma nene ménda nema eŋ mambéc kecgic kaiwe ai meme 14 wanzac. ³⁴ Imuac nene nemu niŋac welec énécmizua. Ménda humuwiŋ zé wanzuiguc nene nema selimu. Oruc zucgina ménj ménda mama saŋgimac. ³⁵ Imuhuc zéma saménj mama hama Anutu ewa hia ac ézéma kuma neyec. ³⁶ Neyu hémma qerigina efiyu imuhucnec nedacgic. ³⁷ Ic zéiciguc kerij zaŋgénina imi 276. ³⁸ Nene negic tomengina qeyu zéic qeria igucnec wit gocmia gésé imi kondunjuguc giligic hiŋgacdaru zéic imi efima éréyec.

Zéicnéj kondunj baec komora suŋguruŋaiguc emma zéŋgéyec.

³⁹ Ama gijaŋidaru baec imi héŋtegiŋ zé hibipigic. Waŋu kondunj bakiaiguc sakasac séŋgaŋgeŋ heyu zéicnéj imuaru keremma emmac

niñac zéma ningic. ⁴⁰Ic tosara enen anja hésaya qericma konduniguc giligic keñu tosanenñ maleku hésaya zikigic heyec imi hulacma hérégic malekunén enu zéic imi luhuc mema sakasac igucgeñ keñec. ⁴¹Keñu doku nówéc nówécneñ hahayanén euanzaoc imuaru sakasac heyu zéic imuaru eñec. Wañu zéic sunğuruña kiselima tacma seli qeyu temboñ yandanén zéic andia kuyu zéic andia imi zéñgéyec. ⁴²Wañu hésa ama ic enen fifia mema kemma néñgacbu niñac yaré ic enen unuhumuwiñ zé ac zégic. ⁴³Wañu yaré ic 100 ionac galeñginanén Pauloac kekecy a angéña timañ zé wamma qetali énécmima fifia meme ic énézéyu walac konduniguc luma hiñgacma fifia mema baeciguc eñgic. ⁴⁴Wañu tosara enen palañ me zéic bakia qahaiguc emma keñgic. Imuhucnén imuhuc wamma moczoñ élélahaiguc endacma mén ménda humugic.

**Ic ienen susunec Melite kondun
baec komociguc endacgic.**

28 ¹Élélahaiguc bénzénec emmaguc baec komoc qara Melite imi zégic niñiñ. ²Wañu baec komoc imuac miñina ienen ala goi héihéi sasala wañ nénécmigic. Wañu kia hayu ama sanğen qeyu geric yanda haigic zeyu héihéré nénécmigic. ³Wañu Paulonén geric tosara mutulangéma haiyu hiñgarec wañu imuac qeria igucnec mokoleñ méñnéñ séwéla geric wañu éréma iwac mériaiguc pipima nañec. ⁴Wañu baec miñina ienen mériaiguc mokoleñ nañu hémma eminiñ wamma zégic; Ic yomi ic tosara unuyec gezañ. Konduniguc ménda humuyec, néñ solaña miñinanén ménda waimiyu kecmac. ⁵Wañu Paulonén mokoleñ qetecgéyu gericiguc hiñgaru yéwéri ménda miñicñiyec. ⁶Imuhuc wamma nañu ienen sisiwiñ hiñjimimac me élanzañnec tendiñgéma humumac zéma mambéc nañgic. Wañu nalé horua haka méréra mén ménda hiñjimiyu hémma zégic; Ic yomi anutu.

Paulonén hafi ic tosara mehiaru énécmiyec.

⁷Nini kerin imuac hosuraiguc ic kewugina qara Popilio iwac ama baec heyec. Wañu ic inén mia héihéré nénécmima ai meme haréwéc séc goi héihéi wañ nénécmiyec. ⁸Wañu Popilio mañgocya hafi hiñjimima séwi geric zéma kera huruc wamma heyu Paulonén nimma amayaiguc emma zéwelecmaguc méria oruhaiguc haima mehiaruyec. ⁹Imuhuc wañu ama areñ komoc imuaru ic tosara hafi zepaginaguc ienen harégic imuhucnec mehiaru énécmiyec. ¹⁰Wañu ic ienen eenina kunen yanda héigic. Wañu kembiñ zé enni henaiguc hocbiñac hezac hena mañ iwawai tosara zéiciguc hai nénécmigic.

Paulonén zéic méñiguc keñkecm Roma ama areña yandaiguc kereñec.

¹¹Baec komoc imuaru mia kecn maso haréwéc tecgéyu zéic mén Aleksandria imuaru sanğeña naléya ogiru kemmac niñ mambéc

tarec, qara imi Diosguro.^u Waŋu imuaru emma waima kenji. ¹²Waŋu Surakusai ama areŋa yandaiguc haréma imuaru ai meme haréwéc kerij. ¹³Imuacnec lelecgéma Legium ama areŋa yandaiguc keremma imuaru ai meme momacguc kecni luhucnéŋ baec waŋgoŋa Saut igucnec hayu kenni ama muŋguc siŋima gianiŋu Puteoli ama areŋa yandaiguc kereŋij. ¹⁴Kenni ama areŋa yanda imuac ninzéŋ ninzéŋ dac muna ieneŋ héihéré nénécmigic kaiwe 7 iniguc tacyac wammaguc Roma ama areŋa yandaiguc kereŋij. ¹⁵Waŋu ama areŋa yanda imuac ninzéŋ ninzéŋ dac muna hécnina ieneŋ nonac buŋa nimma hakecma Roma ic Apioac ama sombeŋaiguc mihicŋi nénécmigic. Tosianéŋ ama baec qara ménŋ Qisicnec Ama Haréwéc imuaru hama mihicŋi nénécmigic. Waŋu Paulonéŋ inicma Anutu ewa hia ac ézéma kuha meyec.

**Paulo i Yuda ic héihéré énécmima
ac énézéyec.**

¹⁶Roma ama areŋa yandaiguc kerenni baec galeŋnéŋ zéyu Paulonéŋ yaré ic ménéŋ galeŋgé miyu ama saméŋa méniguc tacyac waŋec. ¹⁷Kecma keru ai meme haréwéc waŋu Yuda ic ionac sugina igucnec ic kuneŋ tosara héihéré énécmiyu harégic ac yomuhuc énézéyec; Dac munahécna ni Yuda ic embac me yanda hécnina ionac haka silic imuac hazéc ac ménŋ ménda zéyi, néŋ Yerusalemiguc népésima Roma ic ionac méraginaiguc nopocgic. ¹⁸Waŋu Roma ic ieneŋ qesinémma késpedesna ménŋ humucac sécyá ménda mihicŋima hulac némmu niŋac zégic. ¹⁹Waŋu Yuda ic ieneŋ selianec qetaligic, héná ménŋ qahac waŋu, Kaisanéŋ acna zétecgémac niŋ waŋi. Imuac mia nuac dac munahécna Yuda ic zébiri énécmimaŋ zéma you ménda hayi. ²⁰Waŋu ni hénia imuac niŋ mia inicma iniguc zéeminiŋ wambiŋ zé héihéré énécmiyi. Ni imi Israel ic neŋaŋ ninzéŋgéma mambécanzij imuac wamma hésa ic wamma kecanzua. ²¹Imuhuc zéma énézéyu zégic; Nini ou Yuda baeciguc kecanzu ionarunec guac niŋ kiwi ménŋ ménda haigic hayu hénij. Waŋu dac munahécnina ionaru ménéŋ hama guac késpedesga me hazéc ac ménŋ ménda zéyu niŋij. ²²Baec séc ic embac ieneŋ héná qelia imuac hazéc ac wamma zéanzu imi nini ninzij. Imuac gi dimuhuc ninzéŋgézaŋ imi geŋgaoc zéna nimbiŋac wanzij.

²³Ieneŋ imuhuc zéma nalé megic. Waŋu nalé imi ducŋiyu Yuda ic sasalanéŋ Paulo tackerec ama imuaru tocgégic. Waŋu Paulonéŋ Anutuac hénigaleŋ ama areŋa yandawac ac suruc imi sungeŋnec hénima énézéma keru ama siŋiyec. Waŋu Moseac héná ac zéma kua meme ic ieneŋ kiwi ogic hezac iminéŋ meselima Yesuac suruc zéma meseli énécmimaŋ zé waŋec. ²⁴Waŋu ic tosananéŋ ac zéyec imi ninzéŋgégit. Waŋu ic tosananéŋ

^u 28:11 Neŋaŋ aciguc qara imuac hénia imi; Nemu héi séwi séwi - Kasito zéma Palukis.

ménda ninzénégic. ²⁵Waŋu acgina zéma zéqeqetali waŋamugic. Imuhuc wamma waima kembiŋ zé waŋgic. Waŋu Paulonén ac momacguc yomuhuc énézéyec; Uŋa Téréyanén Anutuac tiliŋ tiliŋ ic Yesaiawac kuaya mema yanda hécnina ac yomuhuc énézéyec; Ac iminén héla wanzac; ²⁶Gi kemma ic tuŋ yomuhuc énézéna; Ninzu waŋu ménda niŋasarizu hénzu waŋu ménda héntegiczu. ²⁷Ic tuŋ yomi ieneŋ qerigina seli qeyu ieneŋ gezacginanén nimma niŋyéwérigic. Niŋyéwérima kicgina héménzaligic. Imuhuc qahac waŋu kicginanén héntegicma gezacginanén nimma qeriginanén niŋtecigicma liliŋgéma hagic neŋ mehiaru énécmiwinec. ²⁸Imuac ni énézéwa yomuhuc niŋ asarimu; Anutunén angén titi buŋa imi ic enia ionac muru méliyu hazac. Ieneŋ imi kileŋ niŋtohomu. ²⁹(Ménda hezac.)

³⁰Waŋu Paulonén yawuŋ éréhéc téŋgén ama geric mén lagulawac boŋ mema imuaru kecma ic embac iwaru hagic séc héihéré énécmiyec. ³¹Héihéré énécmima Anutuac héncaleŋ ama areŋa yandawac surucya zésai énécmima Miŋ Kewu Yesu Kristoac hénac ac imi bac yandi yandi qahac efima ku énécmima kerec. Keru ménén ménda qetali miyec.

Roma

Pauloac yaizézé ac.

1 ¹Kristo Yesuac welenj qeqe icya,^a ni Paulo imi, Anutuac buña suruc hiabiawac méliméli ic wammanj niñac nuruma gésinéjec. ²Buña suruc hiabia imi, Anutunéj kua meme ichéra kuagina mema ejeya naña niñac i ménda hicñiyecnec kiwi téréyaiguc sisipac ac wañ nénécmiyec imuac héla wanzac. ³Naña imi mia baec séwiiguc Dawidiac qeli wamma hicñiyec. ⁴Wañu téré Uñayaiguc^b imi humuc ic sugina igucnec muñguc qelima yarec. Yaru imuac kuhanéj énézéyu hémma Anutuac naña wanzac imi ninzénge migic. Imi mia Kristo Yesu. ⁵Iwac murunec neñaj goi héihéi zéma Yesuac Méliméli icac ai buña mema iwac qac buña niñac ic enia ionac suginaiguc ai meni ninzéngeéma niñtoho wañanzu. ⁶Ini acguc ionac sugina igucnec Yesuac buñawac unuru énécmimia.

⁷Roma ama areña yandaiguc Anutuac niñsoroc héra, héihéré énécmimia, zéma météré énécmimia, moczonj yanda onac muru; Anutu Mañgocnina zéma Miñ Kewunina Yesu Kristo iorac murunec ewa hia zéma luaenéj he énécmimac.

Paulonéj Roma ama areña yandaiguc kemmanj zé niñec.

⁸Walac imi ninzénj ninzénj ginawac surucyanéj baec séc saima kenzac imuac buña nimma Yesu Kristoac qaraiguc ni Anutuna ewa hia ac ézézua. ⁹Nañawac buña suruc hiabia imuac qeriaiguc qeri uñananéj welenj qemianzua Anutu inéj mia acna yomuac héipuc wanzac. Ni zéwelec wañanzua séc ménda misimanec onac qacgina olomma zéanzua. ¹⁰Wañu deguc tetcgiaiguc Anutuac ewa siñ heyu onac muru hahayawac hénia imi ménjac ménj méwérénge némmac niñac nalé séc zéwelecanzua. ¹¹Inicmanj niñ wañanzua imuac hénia imi qeri uñawac sese téréya ménj ewa hiawac énécmima ewa qerigina meseli énécmimanj niñac imuhuc wañanzua. ¹²Imuhuc wamma suginaiguc kecma neñaj ninzénj ninzénj ninanéj meseli amuwij niñac. ¹³Dacmuna hécna, ni hatac sasala onac muru

^a 1:1 Girik aciguc; dulos, ic imi miñinanéj boña meyu ejeya kuc buña ménj ménda késa kecma miñinawac ara sac tohoma kecañec. ^b 1:4 Uña Téréya.

hamañ zé wañi imi ini ménda nimmanec kecmu niñac ménda wanzua. Imi mia ic enia ionac sugcinaiguc hicñianzac éséc nec onac sugcinaiguc imuhucyanec héla mihicñijamñ niñac wañanzua hénia imuac mia. Wañu suraiguc hénia mén ménda bérénggé néñanzac. ¹⁴Ni imi Girik ac zézé ic zéma tosara, niniñginaguc zéma niniñgina qahac momac yanda, buña suruc hiabia énézémanzac taséna henénzac. ¹⁵Hénia imuac niñac ni Roma baeciguc keczu onac muru acguc buña suruc hiabia zéau énécmimamñ niñac siñna kuneñ yanda henénzac.

**Buña suruc hiabia imi Miñ
Kewuac kuha.**

¹⁶Buña suruc hiabia imi mia Anutuac kuha, ninzén ninzén ic angén tiénécmimiawac buña. Walac imi Yuda ic ionac, duña imuhucyanec Girik ic ionac, imuac niñ ni imuac gamuna ménda niñanzua, ¹⁷Ic solaña imi ninzén ninzéñanéñ kekecyaguc kecanzac kiwi imuhuc ooyawac hezac séc,^c buña suruc hiabiaiguc imi Anutuac haka solañanéñ winiñu hicñijima hezac. Hénia mén igucnec qahac néñ ninzén ninzén igucnec hénima kemma ninzén ninzéñiguc keñkecní solaña zénénécmimac.

Ic embac ieneñ Anutugina andé qema siñi yanda qeriaiguc kerengic.

¹⁸Haka birianén ackuazéc héla hédacgéanzu ionac haka eeya qahac hénia hénia zéma haka biria hénia hénia niñac Anutuac qeri gericnéñ kurumeñ igucnec wininianzac. ¹⁹Anutunén eñeya hénia mewinini énécmiyec imuac niñac Anutuac hénia hénia hía nimmuac séc wanzac imi winiñu hezac. ²⁰Baec kurumeñ hicñiyecnec Anutuac kuha hémbéñaña zéma iwac hénia saña iminéñ iwawai zéyu hicñiyec imuaru solañanec wininiyu hémma niñasariwiñac séc, imuac niñac ic embac imi eneñ héikeñzé héihazé wammuc séc qahac. ²¹Anutuac hénia niñtegicmaguc kileñ eeya ménda héimima ewa hía ac ménda zémima néwécgeña niniñginanéñ nimma nimbipigic héla qahac wañu, siñi tunumañnéñ ewa qerigina sécgé énécmiyec. ²²Wañu eñaoecnec niñtegic qindegic ninaguc zégic, néñ ewa soho ic wañgic. ²³Imuhuc wamma Anutuac edamuya ménda houhouya imi melemma méraginanén megic, ic me, yañ qesi me, nei me, mokoleñ houhouya ionac irecgina tanec wañec.

Ic ieneñ Anutu andé qema haka ménda wawaña imi wañgic.

²⁴Imuac niñac Anutunén kaiseroac siñ biria zéma kaiseroac siñsiñiguc wai énécmiyu eñaoecnec séwigina mebiri amudacgic. ²⁵Imi mia ieneñ Anutuac ackuazéc héla imi melegic ikora wandaru, kekec Miñina imi andé qemima iwawai zéyu hicñigic imuac mia sicgé énécmima mepési

^c 1:17 Hab 2:4

énécmigic. Nénj kekec miñina iwac muru mepé qepési hehe seli hema emma hemac, hélacnec! ²⁶Hénia imuac niñac Anutunénj wai énécmiyu ewa siñsiñ gamuyaguc imuaru kecanzu. Imi mia embac hécgina ienenj acguc eu iniñac haka hezac imi sigima ménda wawañaguc kereñdacgic. ²⁷Ichécgina imuhucyanec ewa siñsiñ birianénj geric bélaña ésécnec onoyu embac hécgina wac hénia imi waima ic enjaocnec haihaka gamuyaguc wamma tasia wawañ meme biria imuac sécyá melenj énécmiyu séwiginaiguc medacgic. ²⁸Wañu ienenj niniñginaiguc Anutu añgénj tiwiñ niñac ménda wañgic. Imuac niñac Anutunénj ewa sohoginawac wai énécmiyu haka ménda wawaña imi wañgic. ²⁹Imi mia képésic wawañ biri qiria yomuhucya; kaiziliwenj, hémbaoc, ewa siñ biria, nimbupuc, unuhumuc, zéen zéma, ikoc, manam batuc, kuakisañ biria, ³⁰andélukuc ac, Anutuac niñ mézétiti, mema titi, tétéc qeqe, séwi enenj, haka biria niñarenj wawaña, neñgoc mañgocac ac qeqe, ³¹niñ sohosohoya, ménjzé ménjzéya, wésé niniñ qahac, goi héihéigina qahac. ³²Anutunénj wawañ meme imuhucya wañzu imi humucac buña qeénécmiyec imi niñtegicmaguc kilenj enjacnec sac ménda wamma imuacnec toroqema alahécgina tosia arenj imuhucya wañgic inicma imi hia zéma héipuc wañ énécmianzu.

Anutuac gésigési ai imi solañ dindiña.

2 ¹Gi acguc haka imuhucya wañanzañ imuac niñac ic ménjac niñgési mima zézañ gésigési acga iminénj mia geñjac képésicga zétecgezac. Hénia imuac niñac zégési niñgési ic gi imi geñja képésicga musañgémanj zé héikenjzé héihazé wambésémanjac séc qahac. ²Haka imuhucya wañanzu ionac muru Anutuac gésigési ai imi ackuažéc héla méndacma wañ énécmianzac imi neñañ ninziñ. ³Ic embac tosara haka imuhucya wañanzu imi zégési énécmimaguc geñja acguc haka imuhucya wañanzañ. O, baec ic gi, geñ ninna Anutuac gésigési ai imuac hia qiziziñgéma kembésémanjac tanec wanzac me? ⁴Imi qahac wanzaciguc, Miñ Kewunénj gi ewa qeriga melembésémanj niñac goi héihéi kuaya qeqeya wañgémma qindiñi géñanzac imi ménda niñtegicma goi héihéiya zéma gum bénzénzéña zéma mambéc kekecyá iminénj sécgégénju hémma zédesi wammizañ gezañ? ⁵Ewa seliga zéma ewa qeriga ménda melenj melenja imi méndacma Anutuac gésigési ai solaña zéma qeri gericya wininimac nalé imuaru qeri gericya imi mihicñimanj zé geñgaocnec metocgona enanzac me? ⁶Anutunénj wawañ meme wañanzac imuac séciguc icya icya tasia melenj énécmimac. ⁷Nañselima haka hiabia wamma kekec edamuyaguc zéma kekec eebipiyaguc zéma iwawai ménda houhouyawac mihicñiwiñ zé wañzu ionac imi kekec hehe selia énécmimac. ⁸Néwécgeña enañ ewa siñ niñac wamma ackuažéc héla imi andé qema haka biria méndacma wammu ienenj imi qeri

biric zéma ninij biric mihicijimu. ⁹Icya icya haka biria wammu séc qeri uñagina imi zéra béra zéma yéwéri ginaguc wammu. Wañu imi mia walac Yuda ic ionac muru, imuacnec baera baera ic embac ionac muru. ¹⁰Wañu néwécgeña icya icya haka hiabia wammu séc imi kekec edamuyaguc zéma kekec eebipiyaguc zéma luaenénj he énécmimac. Wañu imi mia walac Yuda ic ionac muru, imuacnec baera baera ic embac ionac muru. ¹¹Anutuac gésigési imi solañja imuac séwíac wamma kenkésa hakésaya qahac. ¹²ic enia kecma késpedesic wanzu ienenj hénac ac qahac humucac buña wandacmu. Wañu hénac acginaguc késpedesic wanzu ienenj hénac ac imi méndacma zétecgé énécmimac. ¹³Anutuac kiwaiguc imi hénac ac gezacginanénj sac niñanzu imi onac qahac, néj hénac ac tohoma wañanzu imi onac sac solañ dindíja zé énécmimia wammac. ¹⁴Ic enia ienenj Anutuac hénac ac ménda nimma eñañ ewa qeriginanénj qindíni énécmiyu hénac acac séc wanzuiguc imi hénac acgina qahac kileñ eñeyaocnec eñañ hénac ac ésécnec wamma keczu. ¹⁵Ic imuhucya ienenj eñañ ewa qeriginaiguc baecac hénac ac ooyawac hezac imi tohoma wañgic kekecginaiguc wininíanzac. Wañu eñañ ewa qeriginanénj aciguc opoc amugic imuhucyanec ac bakia melemma zésolanjani amuanzu. ¹⁶Imi mia, buña suruc hiabia zéau énécmianzua imuaru hezac séc, Anutunénj Yesu Kristo ézéyu ic embac ionac ewa qeriginaiguc ninij saña imi gési énécmimac nalé imuaru mia, imuhuc hicñimac.

Yuda ic zéma hénac ac.

¹⁷Gi qacga Yuda ic zéamuma hénac ac imuaru héima namma Anutuac qeriaiguc séwi eñej wamma ¹⁸hénac acnéñ pakenj ac ku énécmiyu Anutuac ewa siñ niñtegicma imuac niñgic, séc méñ eñeña wañanzac. ¹⁹Wañu imuhuc wamma geñga niñac yomuhuc efima zéanzañ; Ni kic hilic onac galengina, siñiiguc keczu ionac kifagina, ²⁰ewa soho ic ionac mindi qindíni ic, nambérac ionac kiwi ic wanzua. Ninij zéma ackuazéc hénac hénac aciguc hezac imi tanecgira hénac hénac nuaru hedaczac. ²¹Imuhuc zéma tosara ku énécmima kileñ geñga imi ménda kuamuanzañ me? Kowu nene ménda wammu zéma zéau énécmima geñgaoc kowu neanzañ me? ²²Kaisero ménda wammu zéma geñga kaisero wañanzañ me? Nemu irecya surema imuac ocmuñiguc iwawai haigic heyu kowu meanzañ me? ²³Hénac acac séwi eñej wamma geñgaoc mia hénac ac imi logima Anutu gamu qeqe wammianzañ me? ²⁴Kiwi ooya hezac séc onac haka biria niñac Anutuac qara imi ic enia ionac sugginaiguc zébiri qébiriyaguc wañanzac. ²⁵Gi hénac ac tohoanzanjiguc séwiiguc séwi tasé hericheric hakaya imi méra gémmac, néj hénac ac imi logianzanjiguc guac séwiiguc séwi tasé hericheric haka imi enomia wanzac. ²⁶Hénac imuac niñac imuhucyanec ic méñ séwiiguc séwi tasé hericheric ménda wañec inénj hénac ac tohoanzaciguc séwiiguc séwi tasé heric herira qahac néj iwac niñgic séwi tasé heric heriraguc

éséc ménda wammac me? ²⁷Séwiiguc séwi tasé heric herira qahac ménénén hénac ac imi solananecc tohomaciguc inén hénac ac ooyaginaguc zémac séwiiguc séwi tasé heric hericginaguc wamma hénac ac logianzu ini ménda zégési énécmimac me? ²⁸Hénia imuac niñac séwiiguc Yuda ic imi Yuda ic hénac qahac, wañu imuhucyanec séwiiguc séwi tasé hericheric imi séwi tasé hericheric hénac qahac. ²⁹Imuac niñac ewa qeriiguc Yuda ic kekera iminén mia Yuda ic hénac wanzac. Wañu séwi tasé hericheric imi qeri uñaguc heheya, nén kiwi kicninanén hémbiñac séc imuaru ménda heheya. Wañu mepé qepési imi baec ic onarunec qahac, nén Anutu arunec. Imuac niñac séwi tasé herichericgina imi ewa qeriginaiguc memu.

**Anutuac haka imi ménzé
ménzéya qahac.**

3 ¹Hénia imi imuhuc wañu, némac nanañiguc Yuda ic wamma kekera iminén hénac wanzac? Wañu némac nanañiguc séwiiguc asé kiwi mema kekera iminén eeyaguc wanzac? ²Hénia hiabia sasala hezac. Walac imi Anutuac ackuazéc imi niñkumu énécmima méraginaiguc hai énécmiyec imi mia.

³Wañu ic tosanén ménda ninzén gémuiguc dimuhuc wammac? Ewa éréhéccginanén Anutuac haka ménzé ménzéya qahac imi mesohomac me? ⁴Imuhuc wammacac séc qahac, icya icya ikocginaguc, nén Anutu momacguc sac hélaguc wanzac. Imuac mia ac zézéya mén yomuhuc ooyawac hezac; Anutu acga zéna, hélacnec zégéngéña wammac. Aciguc gopocgic onogicbésémañac hezac. ⁵Wañu wawañ memenina birianén Anutuac solañ dindiña mewininimaciguc dimuhuc zéwiñ? Baec ic hakanina méndacma zéwa niñgic; Anutunén qeri biric wañ nénécmiyu qacninaiguc mayu haka imuac niñ Anutu imi solañ dindiña qahac imuhuc zéwiñac séc wammac me? ⁶Imuhuc qahac téngén! Imuhuc wammaciguc Anutunén baec ic embac dimuhuc gési nénécmimac? ⁷Wañu ic ménénén acna melemmañ zé qerianén yomuhuc sumbuñ yanda niñkeczac gezañ; Ac ikocna niñac Anutuac solañ kekecyawac niñgic ou emma edamu yandayaguc wañu némac niñac ni képésic ic ésécnec zégési némmac? ⁸Imuhuc wañu iwawai hiabia mihicñiwiñ zé haka biria wambiñ imuhuc hia ménda zéwunec? Ic tosara ienen ac ikoc wamma zégic nenen ac imuhucya zéyiñ tanec wanzac. Ac imuhuya zéanzu imi enen imuac kitiwa mihicñimuac séc wanzac.

Ic solañ mén ménda keczac.

⁹Imuhuc wañu dimuhuc zéwiñ? Yuda ic neñañ imi tosia onogicma hiabianec kecanziñ? Imi qahacgucnec! Bec yomuhuc zétecgéziñ; Yuda ic me Yuda ic qahac^d imi moczon biriawac méra bawu képésic ic kecziñ.

^d 3:9 Me Girik ic.

¹⁰Ac kiwi ménj yomuhuc ooyawac hezac; Ic solañ dindiña ménj ménda keczac. ¹¹Ic ninjegic qinjegicyaguc imi ménj ménda keczac. Wañu Anutuac hochoc ai wammimia ménj ménda keczac. ¹²Momac yanda sigima kemma imuhucyanec eñomia wandacgic haka hiabia wawaña ménj ménda keczac, ménj méndagucnec keczac. ¹³Déménjgina imi kicsuanj suaña qahac ésécnec, wañu ezelañ ginanéñ ac ikoc mihicñima kua taséginaiguc imi qatéac sacmasi biria kisamma kecanzu. ¹⁴Kuaginaiguc imi ac saec zéma ac howuc howucnéñ sécgéma hezac. ¹⁵Wañu hénaginanéñ sac naec énécmiwiñ zé efefianec wañanzac. ¹⁶Wañu dimia me dimia keñanzu séc kisikiyoñ qema saohanec waigic heanzac. ¹⁷Wañu ieneñ luaeac hénia imi ménda ninjegiczu. ¹⁸Kicginaiguc haka ménj wambiñ zé Anutuac niñ bac yandi yandi ménda wañanzu. ¹⁹Neñañ yomuhuc niñanzin; Hénia acnéñ ic embac imuac méra bawu keczu séc énézéanzac. Imi mia baec ic eneñ kuagina moczoñ zikima acgina qaiyu Anutuac gésigési ai imuac bawaiguc nammu niñac. ²⁰Imuac niñac baec ic ménjac ménj hénia ac niñtoho tohoiguc ic solaña zémimia ménj ménda keczac. Hénia aciguc imi késpedesicninawac ninjegicanziñ imuac mia.

Yesu ninzénjéni solañ dindiña zénénécmimac.

²¹Wañu deguc imi Anutuac solañ dindiña ménj mihicñi nénécmiyecac heyu ninziñ. Wañu imi mia hénia ac igucnec qahac, néñ hénia ac zéma Anutuac tilin tilin ic eneñ héipuc wammimia imuacnec hahaya. ²²Imi mia Anutuac solañ dindiña, ic embac Kristo Yesu ninzénjégic séc ionac mia, ninzénj ninzénj imuacnec, séc momacnec ha énécmimia. ²³Ic embac moczoñ yanda imi késpedes wandacgic imuac Anutuac edamuyaiguc kereñ kereñawac séc qahac wanzac. ²⁴Wañu Kristo Yesunéñ késpedes igucnec hulac nénécmiyu Anutuac ewa hia niñac boñjegic mesolañi nénécmimia wanzac. ²⁵Anutunéñ eñeya solañ dindiña imi mewininimañ zé nalé horua qeri bénzénjiguc kerec. Kecma becnec késpedes wawaña imi moczoñ hémma ogirec. Ogicma sacya ninzénjé mimia ionac Yesu imi mulumanañ buñawac kumuyec.^e ²⁶Imi mia gum bénzénzénjiguc nalé yomuac eñeya solañ dindiña mewininima eñeyaoc solañ dindiña wamma, imuhucyanec Yesu ninzénjé mimia ménjac ménj solaña zémimañ zé imuhuc wañec.

²⁷Imuac némac hianina niñac séwi eñej wambiñ? Imi osiosiya! Wañu hénia dimia, wawañ meme ninaiguc me? Imi qahac, ninzénj ninzénjac héniaiguc sac tima kambiñac hezac. ²⁸Imuac mia ic méñnéñ hénia acac aiiguc qahac, néñ ninzénj ninzénjaiguc solaña zémimia wammacac hezac imi ninjegicziñ. ²⁹Anutu imi Yuda ic ionacnec keczac me? Baera baera ic embac ionac Anutu momacnec ménda wanzac me? Owec, ic enia ionac Anutu momacnec wanzac. ³⁰Séwi tasé heric heriraguc imi acguc

^e 3:25 Késpedesicnina bisima humuma Anutuac qeric gericya igucnec metecgé nénécmimac niñ kumuyec.

ninzén ninzén igucnec, séwi tasé heric herira qahac imi imuhucyanec ninzén ninzén igucnec, solaja zénénécmmiac imi ménj qahac, néj Anutu momacguc. ³¹ Wañu imuhuc zéma ninzén ninzéniguc kecma hénac ac imi hia auwiñ me? Imi qahac téngén, néj hénac ac imi meseliwiñac hezac.

Abaraham zéma Dawidi i Anutu ninzéngé miyic képésicgira waiyec.

4 ¹ Wañu duña séwiiguc ambéc sakoñnina Abaraham imi némac iwawai mihicñiyec zéwiñ? ² Abarahamnén wawañ meme igucnec solaja zémimia wañeciguc séwi eñej wammacac séc, néj Anutuac wésiaiguc imi imuhuc wammacac séc qahac. ³ Kiwinénj dimuhuc zézac? Abarahamnén Anutu ninzéngé miyu imuac niñac wamma solaja zémiyec. ⁴ Ic ménénj ai mema ai boña késayu niñi boña imi ewa hiawac buña éséc ménda wanzac, néj tasé kuku éséc wanzac. ⁵ Ic ménj wawañ memeya qahac iminénj képésic ic solaja zémianzac i ninzéngémaciguc ninzén ninzén imuac niñac mia solaja zémimac. ⁶ Dawidi imuhucyanec ic ménj wawañ memeya séha ménda hemizac, néj Anutunénj nimmima solaja zémiyu ic imi zézé ségiségiyaguc wanzac zéma yomuhuc zéyec; ⁷ Hénac ac logicic képésicgina wai énécmima képésicgina hoturu énécmimac imi ségiségi ginaguc. ⁸ Miñ Kewuninanénj ic ménjac képésicya ménda olommac imi ségiségiyaguc wammac. ⁹ Imuac ségiségi iminénj séwi heric heriraguc iwac muru sac hemac me séwi heric herira qahac iwac muru momacnec hemac? Neñaj imi yomuhuc zéanñj; Abaraham imi ninzén ninzéñ niñac wamma solaja zémiyec. ¹⁰ Némac nanañiguc nañu solaja zémiyec? Séwi tasé heric heriraguc kerec nalé imuaru me séwi tasé heric herira qahac kerec imuaru? Zéwa niñgic, séwi tasé heric heriraguc kerec nalé imuaru qahac, néj séwi tasé heric herira qahac kerec nalé imuaru mia solaja zémiyec. ¹¹ Inénj séwi tasé heric herira qahac kerec nalé imuaru ninzéngéyu solaja zémiyecac solañ dindiña imuac asé kiwiya imi meyec. Imi mia eñeyaoc séwi tasé heric herira qahac kecma ninzén ninzén ic moczoñ yanda ionac ambéc sakoñgina wañu qelihéra hénac imuhucyanec solaja zéénécmmiac niñac imuhuc wañec. ¹² Wañu inénj imuhuc wamma séwi tasé hericheric haka imuac ambéc sakoñnina wañec. Imi mia kecma séwi tasé hericheric memu ionac sac qahac, néj Abarahamnénj séwi tasé heric herira qahac kerec imuaru ninzén ninzén kesa kerec imuac hénac tima méndacmiziñ neñaj momacnec ambéc sakoñnina wammac niñac imuhuc wañec.

¹³ Abaraham zéma qelihéra ienenj baec moczoñ yanda mératéc memu niñac sisipac ac megic. Wañu sisipac ac imi mia hénac ac igucnec qahac, néj ninzén ninzénac solañ dindiña imuarunec. ¹⁴ Ic embac hénac ac igucnecnénj mératéc meme ic wambunec ninzén ninzén imi héla qahac wañu sisipac ac imi auyu qahac wambacnec. ¹⁵ Hénac ac niñac wamma qeri gericyanénj aiyaguc wanzac. Wañu hénac ac ménda hezac imuaru

héna ac logilogi imuhucyanec ménda hemac. ¹⁶Imuac niñac mératéc meme ic wawaña imi ewa hiawac buña wammac niñac ninzén ninzén méndacma haanzac. Imi mia zikiziki ac imi qelihéra ionac muru meseli énécmimañ niñac imuhuc wañanzac. Wañu imi mia ic embac héna ac igucnec sac qahac, néñ Abarahamac ninzén ninzéniguc toro qeqeya imi onac momacnec. Wañu Abaraham imi Anutuac kiwaiguc baec ic momac yanda neñañ ambéc sakonñina wanzac. ¹⁷Ac kiwi ménj imi yomuhuc hezac; Neñ gi ic embac hénia hénia ionac mañgocgina wambésémañ niñac kumugénzua. Wañu Anutu Abarahamnénj ninzénngé miyec imi yomuhuc; Humuc ic meqelima iwawai ménda kekera imi iwawai kekera igucnec unuruanzac ésécnec unuruyu hicñianzac. ¹⁸Abarahamnénj héñu mambécma kecmacac séc qahac wañec, néñ kileñ mambécma ninzénngéyec. Imi mia qelihécga imi yomuhuc wammu zéma ézéyec séc ic embac hénia hénia ionac mañgocgina wammac niñac imuhuc hicñiyec. ¹⁹Yawuña 100 wañu eñeya séwiya imi humuc tanec wañec. Wañu Sarawac merac gésia imi acguc humuc tanec wañec imi niñtegirec. Wañu ninzén ninzénjawac kuhanénj ménda mayec. ²⁰Wañu ninzén ninzénanénj ménda waimiyu Anutuac sisipac ac imuac niñ éréhéc ménda wañec, néñ ninzén ninzéniguc nañselima Anutu eeya héiyec. ²¹Imuhuc wamma ac zikima ézéyec imi wandacmac ac séc zéma hélacnec ninzénngéyec. ²²Imuac niñac ninzén ninzénj imuac mia solaña zémiyec. ²³Solaña zéma nimmiyec ac ooya imi Abarahamac niñacnec sac qahac, ²⁴Imi mia solaña zé énécmimacac buña neñañ zéma Miñ Kewunina Yesu humuc ic ionarunec meqeliyec Anutu i ninzénngé mimuac heyec neñañ niñac momacnec imuhuc ooyawac hezac. ²⁵Yesu imi késpedesicnina niñac humuciguc opocopora wañec. Wañu imuhucyanec solaña zénénécmimac niñac meqli miyu yarec.

Yesunénj luae mihicñi nénécmiyec imuac zézé ségiségi wambiñ.

5 ¹Imuac bec, nini imi ninzén ninzénj niñac solaña zénénécmiyec, imuac niñac Miñ Kewunina Yesu Kristoac muru héima Anutuguc luae mihicñiyiñac kecziñ. ²Imuacnec iwacmuru héima ninzén ninzénj ninanénj Anutuac ewa hiayaiguc keremma imuac qeriaiguc namma Anutuac edamuyawac mambéc kecma zézé ségiségi wamma kecanziñ. ³Imi sac qahac, neñañ imi zéra béraiguc kecma imuhucyanec zézé ségiségi wañanzñ. Imuac hénia imi zérabéranénj bisiqaténj wamma kekec, ⁴bisiquaténj wamma kekecnénj haka eeyaguc, wañu haka eeyagucnéñ niñkumuma kekec imi mihicñianzac imi nini nindacziñ imuac mia imuhuc wañanzñ. ⁵Wañu Uña Téréya neñañ buñawac nénécmiyec inénj Anutuac goi héihéi neñañ ewa qerininaiguc qocgé nénécmiyecac nénécmianzac. Imuac niñac niñkumu ninanénj gamu ménda mihicñi nénécmimac. ⁶Imi mia neñañ kuc mama météqététan

keriŋ nalé imuaru Kristonénŋ naléya waŋu kápésic ic neŋaŋ niŋac wamma humuyec. ⁷Ic solaŋa méŋac niŋac wamma humu humumia imi osiosiya. Waŋu ic hiabia méŋac niŋac méŋnénŋ hia efima humumac me qahac niŋ éréhéac wanzua. ⁸Nénŋ neŋaŋ kápésic ic keriŋ imuaru Kristonénŋ neŋaŋ niŋac wamma humuyec. Waŋu haka iminéŋnec mia Anutunénŋ eŋeya goi héihéiya neŋaŋ muru mewinini nénécmiyec. ⁹Waŋu neŋaŋ deguc iwac sacyanéŋ mesolaŋi nénécmimia wanzac. Waŋu iminéŋnec sac qahac, inénŋ kecma Anutuac qeri geric igucnec nénépésidacmac. ¹⁰Imi mia hazéchéra wamma keriŋ nalé imuaru naŋawac humucyaiguc Anutuguc ewa momac mihicŋi nénécmiyec. Imuac niŋac iwac kekec hémbénaŋaiguc imi, séc ménŋ ogicma mehiaru nénécmimac. ¹¹Iminéŋnec sac qahac, ala kekec deguc mihicŋi nénécmiyec neŋaŋ Miŋ Kewunina Kristo Yesu iwac niŋac wamma Anutuac qeriaiguc zézé ségiségi waŋanzŋi.

Adam zéma Yesu.

¹²Imuac bec ic momacgucac niŋac kápésicnénŋ baeciguc haréyec. Haréyu kápésic imuac niŋac mia humucnénŋ haréyec. Waŋu ic embac moczoŋ yandanénŋ imuhucyanec kápésic wandacgic humucnénŋ ionac muru hadarec. ¹³Kápésic imi hénac ac ménda heyec imuaru baeciguc bec heyec. Nénŋ hénac ac ménda hezac imuaru imi kápésic imi ménda olombiŋac séc. ¹⁴Waŋu Adam imi ménŋ hamacac heyec iwac asé wanzac. Imuac niŋac Adamwac nalé igucnec éréma Moseac nalé imuac suraiguc imi, Adamnénŋ kápésic waŋec kápésic imuhucya ménda waŋgic ionacmuru imuhucyanec humucnénŋ ic kewu waŋ énécmiyec.

¹⁵Nénŋ ic momacgucac kápésic niŋac ic embac sasala humugic, waŋu imuhucyanec Anutuac ewa hia zéma ic momacguc Kristo Yesuac ewa hia niŋac sese énécmiyu ic embac sasala sécgé énécmiyec. Imuac niŋac sese imi kápésic imuac sécyac qahac. ¹⁶Waŋu ic momacguc kápésic waŋec idacminénŋ sese imuac séc qahac. Ic momacgucac kápésic niŋac kápésicac zégésigésinénŋ haréyec. Waŋu Anutunénŋ ewa hia niŋac kápésic sasala imi ménda olomma solaŋ dindiŋa zénénécmiyec. ¹⁷Ic momacgucac acqeŋe niŋac humucnénŋ ic momacguc inénŋnec ic kewu waŋ énécmiyec. Waŋu ewa hia zéma solaŋ dindiŋawac buŋa kuaya qeqeya mezu ienenŋ imi momacguc Kristo Yesunénŋnec kekec hélawac qeriaiguc eŋaocnec ic kewu wamma kecmu. ¹⁸Imuac ic momacgucac acqeŋe niŋac ic embac moczoŋ kápésic ginaguc zéénécmimia waŋec. Waŋu imuhucyanec haka solaŋa momacguc niŋac ic embac moczoŋ solaŋa zéénécmimia waŋu kekec hélaiŋgic kereŋdacgic. ¹⁹Ic momacgucac acqeŋe niŋac ic embac sasalanénŋ kápésic ic waŋgic ésécnec ic momacgucac niŋtohotoho niŋac ic embac sasalanénŋ ic solaŋa wammuac hezac. ²⁰Kápésic meyandimaŋ zé hénac acnénŋ haréyec. Waŋu kápésic toroŋeqeya imuaru ewa hianénŋ muŋguc yanda sécgé énécmizac. ²¹Imi mia kápésicnénŋ humuc qeriaiguc

ic kewu wañec ésécnec ewa hia imi acguc solañ dindiña niñac ic kewu wanzac. Wañu ewa hia iminén Miñ Kewunina Kristo Yesu inénec kekec hémbénaña igucgeñ nonagicma keremmacac hezac.

**Képésicac muru humuma
Kristoac muru kecbiñ.**

6 ¹Imuac némac ac dimuhuc zéwiñ? Ewa hiaya toroqeqeya mihicñiwiñ zé biria wammanec kecbiñ? ²Imuhuc wambiñac séc qahac! Neñañ biriawac muru humudariñ, imuac dimuhuciguc biria qeriaiguc munguc yanda nammanec kecbiñ? ³Yesu Kristoac muru toroqema doku naeriñ imi iwac humuciguc momacnec toroqema naeriñ wanzac. Wañu hénia imi ménda niñasarizu? ⁴Mañgocnéñ edamuya mewininima Kristo imi humuc ic ionac sugina igucnec meqelimiyeac ésécnec neñañ acguc kekec qeliawac qeriaiguc tima kembiñ niñac humucac qeriaiguc kereñ kereñawac doku naec haka wanni i guc momacnec téngé nénécmimia wañec. ⁵Neñañ imi iwac humucya méndacma toroqeqeya wamma kecbiñiguc, iwac yacyaciguc imuhucyanec toroqeqeya wambiñac hezac. ⁶Wañu képésicac buña séwinina imi humuyec. Imuac niñac munguc biriawac welen qeqe ménda wammiwiñ niñac neñañ hakanina wahala imi i guc momacnec ic héñgeña wéndaraiguc qeni humuyec imuhuc zéma ninziñ. ⁷Imi mia méñnéñ méñ humuyec imi képésic igucnec hulacmima solaña zémimia wanzac hénia imuac mia. ⁸Kristoguc humuyiñiguc imi i guc momacnec kecbiñac hezac imi ninzéngeziñ. ⁹Imi mia Kristonén humuc ic ionac sugina igucnec yarec imuac niñac munguc ménda humumac. Wañu humucnéñ galeñ munguc ménda wammimac imi niñasariziñ imuac mia. ¹⁰Humuyec imi biriawac muru hatac momacguc sac humuyu tecgéyec. Deguc kekec keczac imi Anutuac muru keczac. ¹¹Imuhuyanec, ini acguc eñañ niñac niñgic biriawac muru humugic, néñ Anutuac muru imi Kristo Yesuac qeriaiguc keczñ tanec wammac.

¹²Imuac niñac, képésicac qeqetali wammigic, képésic eñeyaoc séwigina houmacac hezac imuac ic kewu ménda wammimac. Wañu séwiac siñ ménda niñtohomu. ¹³Wañu onac séwi taségina méñac méñ tewi zakoñ ac qeqe wawaña ésécnec biriawac buña ménda qemimu. Wañu eñañac niñgic humuc igucnec qelima yacyawac buña wañu Anutuac muru haiamuma séwi taségina imi moczoñ solañ dindiñawac tewi zakoñ ésécnec haiamumu. ¹⁴Ini imi hénia acac méra bawaiguc ménda keczu, néñ ewa hiawac méra bawu keczu imuac niñac képésicnéñ mañgoc ménda wañ énécmimacac hezac.

**Haka solañ dindiñawac welen
qeqe icya.**

¹⁵Imuac bec dimuhuc wambiñ? Nini hénia acac méra bawu ménda kecma ewa hiawac méra bawu keczñ zéma képésic wambiñ? Imuhuc

ménda hicnïmac! ¹⁶Ini mérac mên welen qemima nïntohtoanzuiguc, nïntohto wammianzu iwac welen qeqehéra wanzu imi ini ménda ninzu? Tosara imi kápésicac welen qeqehéra wamma humuciguc kereñanzu. Wañu tosara imi nïñ tohtotohowac welen qeqehéra wamma solañ dindïñaiguc kereñanzu. ¹⁷Imuac Anutu ewa hia ac ézému. Imi mia ini hénï hénïa igucnec kápésicac welen qeqehéra kecgic, nén paken ac énézégic imuac nanaja imi ewa qeriginanén nïntohogic. ¹⁸Kápésic igucnec hulac énécmimia wamma solañ dindïñawac welen qeqehéra wangic hénïa imuac mia. ¹⁹Ini séwigina mété qététaniguc kecanzu imuac nïñ ni ic neñan murugen séc héïma zéwa ningic; Becnec ini imi séwiginawac tasia imi haka biria zéma hénïa ac logilogi imuac haimima hénïa ac logilogi imuaru kereñgic. Wañu deguc imi imuhucyanec séwiginawac tasia imi solañ dindïñawac welen qeqe buña qema kekec téréyaiguc keremmu. ²⁰Ini kápésicac welen qeqehéra kecgic nalé imuaru solañ dindïña igucnec hulac amuma ewa éréhéc ménda wamma kecanigic. ²¹Wañu nalé imuaru ini imi kekecac héla gocmia dimuhucya mihicñianigic? Wañu deguc imi, imuac tetcgia imi humuc zéma niñasarima haka imuhucyawac gamugina ninzu. ²²Wañu deguc ini kápésicgina igucnec hulac énécmimia wanzu. Imuhuc wamma Anutuac welen qeqehéra wamma kekec téréya imuaru kereñ kereñawac héla gocmia mihicñianzu. Wañu imuac tetcgiaiguc imi kekec hémbénanén mambéc keczac. ²³Kápésicac tasia imi humuc. Wañu Anutuac ewa hiawac ai buña imi kekec hémbénan. Kekec seli imi mia Miñ Kewunina Yesu Kristoac qeriaiguc he nénécmizac.

Uña téréyawac hénïa qeliaiguc kekera.

7 ¹Alahécna, hénïa ac ninzu onac qesi énécmizua, ini imi hénïa acnén kekecginaguc keczu ionac sac man goc wañ énécmianzac imi ménda ninzu? ²Embac euyaguc imi euya kekecyaguc kecanzac nalé imuac sura igucnec sac hénïa acnén dérécgë mianzac. Wañu euya humuyu eu iniñac hénïa ac igucnec hulacmimia wañanzac. ³Imuac bec, euya kerunec ic mên memaciguc imi embac kaiseroya zémimia wammac. Nén euya humumaciguc imi imuac hénïa ac igucnec hulacmimia wammac. Wañu ic mên memac imi embac kaiseroya ménda wammac. ⁴Imuac, alahécna, ini acguc Kristoac séwiguc toroqema hénïa acac muru unuhumumia wanzu. Imi mia mên humuc igucnec qelima yarec iwac muru kemma neñan Anutuac niñac wamma héla gocmia mihicñiwiñ niñac imuhuc wañ nénécmiyec. ⁵Neñan séwininaiguc kerin imuaru imi kápésicac siñ hénïa acnén héiqeli nénécmianzac iminén séwininawac tasiaiguc ai meyu neñan imi héla gocmia humucac buña mihicñianin. ⁶Deguc neñan imi qaténénécmiyec imuac humudarin imuac niñac hénïa ac igucnec hulac nénécmimia wanzac, imuac niñac neñan hénïa ac ooyawac haka wahalanénec qahac, nén uñawac haka qelianénec welen qewin.

Képésicac kuhanéj méramma nénépésianzac.

7Imuac dimuhuc zéwiņ? Héna ac iminéj képésic me? Qahac! Ic enia wambacnec imi képésic imi ménda niņacgéwinec. Héna acnéj hémbaoc ménda wanna imuhuc ménda zéwacnec imi hémbaocac hénia ménda nimbinec. 8Waņu képésicnéj naléya mihicņima héna acnéj nec ewa qerinaiguc hémbaoc hénia hénia mihicņi néj ec. Hénia imi yomuhuc; Ic enia waņu képésic acguc humu humumia wanzac. 9Becnec héna ac ménda niņtegiri nalé imuaru imi neļ kekecnaguc kerī. Waņu héna acnéj haréyu képésicnanéj qelima yaru ni humuyi. 10-11 Képésicnéj naléya mihicņima héna acnéj nec ni manam batuc waļ némma héna ac iminéj mia ni nuhumuyec imuac niņac. Héna ac imi kekecac buņa, néj neļ hémba melemma humucac buņa tanec waļ ec. 12Imuac héna ac imi hélacnec téréya wanzac. Zézépaļ ac imi acguc téréya, solaļ dindiņa, zéma hiabia.

13Imuhuc waņu iwawai hiabianéj melemma nuacmuru humucac buņa waļ ec me? Imuhuc wammacac séc qahac! Imi mia képésicna hémba képésic tanec wammac niņac iwawai hiabia iminéj ni nuhumuyec. Imi mia képésicac nimba képésic réwéria tanec wammac niņac héna acnéj ai meanzac. 14Héna ac imi téréya imi nini nindaczij. Waņu ni imi séwīac siļ niņac wamma kecba képésicnéj boņna meyu imuac welen qemianzua. 15Hénia imi yomuhuc; Qeri uņananéj waļ nénzac imi ménda wamma haka tosara sureanzua imuac mia waņanzua imuac niņac haka waņanzua imuac hénia imi nenaoc ménda niņasarizua. 16Ni ménda wammaņ zé waļ nénzac imuac wammaņiguc ewa siļ iminéj héna ac imi hiabia wanzac imuac héipuc wanzac. 17Waņu deguc haka wawaņa imi ni nenaoc qahac, néj képésic ewa qerinaiguc heanzac iminéj mia waņanzac. 18Nuac qerina me nuac séwīaiguc^f iwawai hiabia mēj ménda henénzac imi ni niņzua. Haka hiabia wammaņ zé siņa henénzac, néj wawaļ memenaiguc imi ménda waņanzua. 19Haka hiabia wammaņac qerinanéj waļ nénzac imi mia ménda wamma haka biria ménda wammaņac niņzua imuac mia waņanzua. 20Haka mējac mēj neļ ménda wammaņ zé niņanzua imi wammaņiguc, imi mia nenaoc qahac, néj biria qerinaiguc nanzac iminéj mia waņanzac. 21Imuac ni kekecac hénia mēj yomuhuc niņtegiczua; Haka hiabia wammaņ zé siņa henénzac ni imuhucya qerinaiguc birianéj momacnec henénzac. 22Nuac qeri uņananéj Anutuac héna ac imuac ségiségi wanzua. 23Nuac séwī taséna qeriaiguc siļ mējnéj henémma nuac ewa qerinawac héna ac imiguc euma ni nuagicma séwī tasénawac qeriaiguc siļ hezac imuac hésa ic nopocanzac. 24Oo yéwérinaguc, séwīna humucac buņa imuacnec

^f 7:18 Séwīnawac siņiguc.

méréneñ metecgé némmac? ²⁵Ni Miñ Kewunina Yesu Kristo iwac muru héhélima Anutu ewa hia ac wammimañ.

Imuac mia ni ewa qerinanéñ Anutuac héna ac welen qema séwinanéñ biriawac héna ac welen qeanzua.

**Séwiac siñnéñ humuciguc, Uñawac siñnéñ kekec
hémbénañaguc onagicma kenzac.**

8 ¹Imuac bec ic embac Kristo Yesuac qeriaiguc kecanzu ionac muru imi késpedes ginaguc zéénécmimia imi ménda hezac. ²Hénia imi yomuhuc; Yesu Kristoac qeriaiguc kekecac Uña imuac héna ac keczac iminéñ mia humucac késpedes imuac héna ac igucnec ni hulac néñec,⁸ ³imuacnec Kucnina mamaya wañu iwawai héna acnéñ séwininaguc wammacac séc qahac imi Anutunéñ wañec. Inéñ mia késpedesnina niñac eñeya Naña méliyu séwinina késpedesyaguc imuhucyanec hicñiyec. Hicñiyu zétecgéyu késpedesnina imi séwiyaiguc eñec. ⁴Imi mia séwiac siñ qahac néñ Uñawac siñ méndacma kecanziñ neñañ muru héna ac imi mesolañanimañ zé imuhuc wañ nénécmiyec. ⁵Séwiac siñ méndacanzu ieneñ séwiac ai niñac niñkumanzu, néñ Uñawac siñ méndacanzu imi eneñ Uñawac ai niñac niñkumuanzu. ⁶Wañu séwiac niñkumuma kekec imi humuc, wañu uñawac niñ kumuma kekec imi kekec zéma luae. ⁷Némac niñ, séwiac niñkumu imi Anutuac hazéc wañanzac. Imi mia Anutuac héna ac imiguc ewa momac ménda wañanzaoc, wañu imuhuc wammaocac séc qahac. ⁸Séwiac siñiguc kecanzu imi eneñ Anutu ségiségi mihicñi mimuac séc qahac. ⁹Néñ ewa qeriginaiguc Anutuac Uñanéñ keczaciguc ieneñ séwiac siñiguc ménda kecma uñawac siñiguc kecanzu. Méñnéñ méñ Kristoac Uñaguc ménda keczaciguc Kristoac ic qahac. ¹⁰Wañu Kristonéñ ewa qeriginaiguc keczaciguc késpedes niñac séwiginanéñ humumia wanzac, néñ uñaginanéñ solañ dindiña niñac kekecyaguc wanzac. ¹¹Yesu humuc ic ionac sugina igucnec meqeliyec iwac Uñanéñ ewa qeriginaiguc keczaciguc, Kristo Yesu humuc ic ionac sugina igucnec meqelimiyc inéñ mia Uña Téréya ewa qeriginaiguc keczac iminéñnec humucac buña séwigina imi acguc meqeli énécmimac. ¹²Imuac niñac dacmuna hécna neñañ imi taséninaguc, wañu tasénina imi séwigucac zéma séwiac siñ méndacma kecbiñac ménda hezac. ¹³Ini séwiac siñ méndacma kecmuiguc, kilen humumu, néñ Uñaguc séwiac wawañ meme imi qehumumuiguc, kekecguc kecmuac hezac. ¹⁴Anutuac Uñanéñ qindiñi énécmiyu kecanzu imi eneñ Anutuac nañhéra wanzu. ¹⁵Ini imi welen qeqeac uña zénéñ hirihi wawaña imi ménda késa keczu, néñ naña éséc kekerawac uña énécmiyu keczu. Imuac niñac iwac mia Aba^h mañgoc zéma qacanzu. ¹⁶Uña Téréya eñeyaoc, qeri uñaninaguc,

⁸ 8:2 Girik ac zéma Kiwi tosaraiguc; Hulacgéñec. ^h 8:15 Aram aciguc Mañgoc.

nini Anutuac nambérac kecziŋ imuac héipuc waŋ nénécmianzac.

¹⁷Nambérac héra kecziŋiguc imi mératéc meme ic wanziŋ. Imi mia méŋac qahac, néŋ Anutuac mératéc ic, Kristoguc momacnec mératéc ic wambiŋac hezac. Imuac niŋac i guc momacnec edamuninaguc wambiŋ zé zérabéra imi acguc i guc momacnec mihicŋiwiŋac hezac.

**Kecma edamuninaguc
wambiŋac hezac.**

¹⁸Zérabéra deguc mihicŋianziŋ imuac nimba efefia wanzac. Waŋu iminéŋ kecma edamu hicŋi nénécmimac imuac sécyá ménda wanzac.

¹⁹Anutunéŋ zéyu hicŋidacgic moczoŋ yanda iminéŋ Anutuac nambérac héra hicŋimu niŋac ewa ewa wamma mambéc keczu. ²⁰Hénia imi yomuhuc; Zéyu hicŋidacgic momac yanda imi, iwawai héla qahac imuac welen qema keczu. Waŋu imi mia eŋaŋ siŋgina qahac, néŋ Maŋgoc waŋénéc énécmia iwac ewa siŋ méndacma imuhuc hicŋi énécmizac;

²¹Zéyu hicŋima kekec imi acguc iwawai houhouyawac welen qema kekec imuacnec hulac énécmiyu Anutuac nambérac héra ionac kekec edamuyaguc imuac toroqema qutuma kecmu. ²²Iwawai zéyu hicŋima keczu imi moczoŋ yanda momacnec yaiwisiŋiŋ wamma merac memeiguc qenzeŋ qeanzu ésécnec wamma érékecma deguc, imi neŋaŋ nindacziŋ.

²³Imi sac qahac, Uŋa téréyawac héla gocmia walac walac hicŋihicŋiyaⁱ aŋgéh tima kecziŋ neŋaŋ imuhucyanec ewa qerininanéŋ yaiwisiŋiŋ wamma naŋawac séc nénépésima séwinina boŋ héré menénécmimac niŋ mambéc kecziŋ. ²⁴Neŋaŋ imi qerininanéŋ mambéc wamma kecma aŋgéh titi mihicŋiyiŋ. Waŋu kicninanéŋ hémbiŋac séc imuac ménda mambéc kecanciŋ. Mérénéŋ kiwaiguc hemizac imuac mambéc wammac? ²⁵Waŋu neŋaŋ iwawai ménda hénziŋ imuac mambéc wanziŋiguc qeri bénzéŋiguc mambéc wambiŋ.

²⁶Imuhuyanec Uŋa imi acguc kuc mama ninaiguc méra nénécmianzac. Neŋaŋ némac acnéŋ dimuhuc zéwelec wanni sécgémac imi ménda ninziŋ, néŋ Uŋa eŋeyaoc neŋaŋ niŋac wamma acnéŋ zéwiŋ zé osiosiya imuac séciguc yaiwisiŋiŋ wamma zéwelecanczac. ²⁷Waŋu Uŋanéŋ Anutuac ewa siŋ hezac séc méndacma ic embac téréya ionac zéwelecanczac. Imuac niŋ qeri héhéŋ miŋina Anutunéŋ Uŋawac niniŋ imi bec nindaczac.

²⁸Neŋaŋ ninziŋ ésécnec, Anutunéŋ ewa siŋ heyec séc unuruyec. Waŋu goi héihéi wammianzu ionac muru imi iwawai moczoŋ yandanéŋ qenaŋgé amuma iwawai hiabia mihicŋi énécmianzac. ²⁹Anutunéŋ eŋeya Naŋa imi dacmuna sasala sugginaiguc walacgina wammac niŋac, becarunec niŋénécmiyec imi eneŋ eŋeya Naŋa ésécnec kecmu niŋac walac gési énécmiyec. ³⁰Waŋu walac gési énécmiyec imi unuruyec. Waŋu

ⁱ 8:23 Hénia imi Kristo Yesu.

unuruyec imi onac solañ dindiña zéénécmiyec. Wañu solañ dindiña zéénécmiyec imi meyac énécmiyu edamuginaguc wañgic.

Anutuac goi héihéi Kristoguc hicñitegirec.

³¹Wañu neñañ haka imuac dimuhuc zéwiñ? Anutunénj nonac wamma keczaciguc mérénénj hia hazéc wañ nénécmimac? ³²Eñeya Naña imi ménda aňgénj tima momac yanda neñañ niñac wamma wai nénécmiyec inénj dimuhuc iwawai tosara moczoñ yanda imi i guc momacnec ewa hiawac ménda nénécmimac me? ³³Solañ dindiña zéyec imi Anutu mia, wañu mérénénj Anutuac gési énécmimia imi aciguc hia onopocmuac séc? ³⁴Mérénénj késpedesicninaguc zéma hia zétecgé nénécmimacac séc? Yesu Kristo inénj mia nonac niñ humuyec. Wañu humuyec sac qahac nénj muñguc qelima yarec. Yacma ou emma Anutuac méra héiyaiguc kecma nonac niñ héipuc wamma zéwelec wañanzac. ³⁵Mérénénj Kristoac goi héihéiya igucnec hia elicgé nénécmimacac séc? Manambatuc me, qenzey manzey me, nununesi me, bétí me, séwi usu qahac kekec me, zérabéra me, sou? ³⁶Kiwi ménj yomuhuc ooyawac hezac; Nini guac niñ wamma kaiwe herec humumia nunuhéi wanzu. Wañu nonac niñgic rama unuheric wawañawac buña tanec wañec. ³⁷Wañu neñañ imi réwéri imuhuya me imuhucyaiguc kecma goi héihéi wañ nénécmianzaciguc séc ménj ogicqogic wañanzin. ³⁸Imuac ni yomuhuc niñseli nénéña wanzac; Humucnénj me, kekecnénj me, kua meme uña enenj me, héngaleñ miñina enenj me, iwawai imuhucya deguc heheyanénj me, bianj hicñi hicñiyanénj me, kucginaguc ménñénj ménj me, ³⁹Iwawai ounec mamayanénj me emunec éré éréyanénj me, tosara ménñénj ménj moczoñ Miñ Kewunina Yesu Kristo iwac qeriaiguc Anutuac goi héihéi hezac goi héihéi imuacnec mia elicgé nénécmimacac séc qahac.

Anutuac ewa siñ téréya.

9 ¹Ni Kristoac qeriaiguc ac héla zézua, nénj ac ikoc ménda zézua. Nuac ewa solañanénj Uña téréyawac qeriaiguc héipuc wannémma yomuhuc zéauzac; ²Nuac muru ewa biric yanda henénzac. Wañu ewa qerinaiguc qenzey manzey ménda misi misiyanénj hezac. ³Ni nena séwinawac dacmuna hécna, sac kitichécna ionac niñac wamma saecgé nénéña wamma Kristoac murunec hia qetecgé nénéña wambacnec séc zéma zéweleri. ⁴Ienenj mia Israel ic. Wañu Anutuac nañhérawac buña zéma eebipi zéma zikiziki ac ooya zéma héna ac énécmimia zéma mepé qepési ai buña zéma sisipac acginaguc. ⁵Yanda hécnina imi acguc ionac buña, wañu baecac séwiiguc imi Kristonénj ionac murunec hicñiyec. Wañu Kristo imi mia iwawai moczoñ yanda imi onogicma ou keczac.

Waŋu Kristo imi nalé tetcgia qahac mepé qepési wammiwiŋac hezac Anutu imi mia, hélacnec!

⁶Waŋu Anutuac ackuažéc imi sigima mazac tanec ménda wanžac. Israel ionac murunec hicŋihicŋiya imi Israel ic héla ménda wandacgic. ⁷Waŋu Abarahamac qelihéra imi acguc qelihéra héla ménda wandacgic, néŋ Isakawac murunec hicŋihicŋiya sac qelihécga zé énécmimia wammac zéyec. ⁸Imi mia séwiguc qelihéranéŋ Anutuac nambérac héra qahac, néŋ zikiziki acac nambérac héranéŋ héla gocmia zéma niŋénécmiyec. ⁹Waŋu zikiziki ac imi mia yomuhuc; Yawuŋ oumuac nalé imuhucyanec muŋguc hamaŋ, waŋu Saranéŋ naŋaguc wammac. ¹⁰Waŋu imi sac qahac, Rebeka imi yandanina Isaka momacguc iwac murunec hériyaguc waŋec. ¹¹(Waŋu Anutuac ewa siŋ iminéŋ wawaŋ meme igucnec qahac, néŋ ic méŋac méŋ niŋgésima ururumac ionac muru sac seligimac niŋac hezac. Waŋu hénia imi zéaumaŋ zé ¹²naŋ héréra ménda mihicŋi érécmiyu haka hia me biria méŋ ménda waŋocnec) Rebeka yomuhuc ézéyec; Kuneŋ néŋ komora welen qemimac. ¹³Imi mia kiwi méŋ yomuhuc ooyawac hezac séc hicŋiyec; Yakop siŋ nimmima Esau héŋara mezua.

¹⁴Imuac neŋaŋ dimuhuc zéwiŋ? Anutuaru képésic hezac me? Qahac téŋgéŋ! ¹⁵Inéŋ Mose yomuhuc ézéyec; Méŋac méŋ ewa biric nimmaŋ iwac mia ewa biric wammimaŋ. Waŋu méŋac méŋ wéséna wanžac iwac mia wéséna nimmimaŋ. ¹⁶Imuac niŋac imi mia ic méŋac ewa siŋ igucnec qahac, waŋu ic méŋac seliseli igucnec qahac, ewa biric miŋina Anutuac murunec haanzac. ¹⁷Ac méŋ Faraoac zéyec imi kiwiiguc yomuhuc ooyawac hezac; Ni guac muru nuac kucna mewininima nuac qacna baera baera zéau énécmimaŋ niŋac gi meyacgénzua. ¹⁸Imuac Anutunéŋ ewa siŋa méndacma méŋac imi ewa biric wammima méŋac imi ewa seli mihicŋi mianzac.

Anutuac qeri biric zéma goi héihéi.

¹⁹Waŋu ac bakia yomuhuc nézéwésémaŋ gezaŋ; Imuhuc waŋu Anutunéŋ némac niŋac képésicninawac hochoc ai mekeczac me? Méréneŋ iwac ewa siŋ qetalimacac séc? ²⁰O baec ic, gi méréneŋ Anutuac ac bakia melenzaŋ? Iwawai méŋnéŋ miŋina mihicŋi miyec iwac zéma Némac niŋac ni yomuhuc mihicŋi nénnec? imuhuc hia zémac me? ²¹Miŋ Kewuc nomuŋ memenéŋ qakéŋ dac momacguc iminéŋnec kewuc éréhéc memaŋ zéma, méŋ ai eeyagucac buŋa waŋu méŋ ai biriawac buŋa wammac zéma eŋeya siŋa méndacma hia ménda memac me?

²²Anutunéŋ qeri biric waŋ énécmima eŋeya kuha mewinini énécmiyu héŋtegicmu niŋac kewuc qeri biricac buŋa, mebiri énécmimiawac zéréŋ qéréŋ wandac wandara imi nalé horua gum bénzénzén waŋ énécmimac iguc dimuhuc zéwiŋ? ²³Waŋu kewuc méŋ walac memézézén wandac wandara imi wagicma wéséniniŋ wammima ai eeyaguc méŋac buŋa

qemima kekec edamuyaguc kuaya qeqeya imi énézéyu hémmu niñac imuhuc wañeciguc dimuhuc zéwiñ? ²⁴Neñaj imi Yuda ic me ic enia ionac sucgina igucnec héihéré nénécmimia kewuc nomuñ imi mia. ²⁵Hoseawac kiwiiguc acguc yomuhuc zézac; Ni nuac ic embac qahac ionac mia nuac ic embachécna zéénécmimañ. Wañu ic embac ménda siñniñ énécmiyi imi onac ic embac sorochécna zéénécmimañ. ²⁶Wañu ic embac tosara nuac ic embac hécna qahac zéénécmimia ionac baec igucnecnéñ, Anutu kekecyaguc iwac nambérac héra zé énécmimia wammu imuhuc zéyec séc hicñi nénécmizac. ²⁷Wañu Yesaianéñ Israel ic onac niñac yomuhuc qacma zéyec; Israelac qelihéra ieneñ kondun giñgiñawac sakasac ésécnec sasala wammu, néñ bakia wai énécmimia imi onac sac kekec hémbénaja mihicñi énécmimac. ²⁸Hénia imi yomuhuc; Miñ Kewunéñ baeciguc ackuazéc imi focdac meselimaguc aiya metecgémac. ²⁹Yesaianéñ walac yomuhuc zéyec éséc; Wañu Miñ Kewu pupunda ginanéñ sucnina igucnec wariha mén ménda wai nénécmiwacnec nini imi Sodom zéma Gomora ésécnec birima qahac wambiñnec.

Israel ieneñ ewa éréhéc wamma ménda ninzéñgégic.

³⁰Imuac bec néma ac zéwiñ? Ic enia ieneñ kekec solañawac ménda nesima keñgic ieneñ mia kekec solaña mihicñigic. Imi mia solañ dindiña ninzéñ ninzéñ igucnec. ³¹Wañu kekec solañawac hénia ac nesima keñgic Israel ic ieneñ imi hénia ac imuaru keñ bipigic. ³²Imi némac niñ? Imi mia ieneñ ninzéñ ninzéñiguc ménda héima namma wawañ memeiguc héima nañgic. Wañu imuac niñac mia ieneñ qonzonon gégéyawac hociguc qonzon tonégic. ³³Kiwi mén yomuhuc ooyawac hezac; Héñgic neñ qonzon tonégéyawac hoc zéma maunu unuyawac baña mén Zion amaiguc haiwa hemac. Wañu méñnéñ mén i ninzéñgé mimaciguc gamu mamasuñ ménda wammac.

10 ¹Dacmuna hécna, ewa siña zéma zéwelec welecna imi Israel ic ionac niñac wamma añgér tiénécmimac niñac Anutuac muru haianza. ^{2a}Ni yomuhuc héipuc ac wanza; ³Ieneñ imi Anutuac solañ dindiña imi ménda niñasarima eñañ solañ dindiña imi meyacgéwiñ zé ai yanda mema Anutuac solañ dindiña imuac méra bawu ménda kecgic. ^{2b}Imuac niñac, ieneñ imi Anutuac wamma seliseli wañgic, néñ niniñ solañaiguc ménda héima nañgic. ⁴Kristo imi ninzéñ ninzéñ ic moczon yanda solañ dindiña mihicñi énécmimañ zé hénia acwac tetecgia wanza.

⁵Mosenéñ yomuhuc oyecac hezac; Haka solaña hénia ac igucnec hahaya wañanzu imi eneñ solañ dindiña imuacnec héima kecmu. ⁶Wañu solañ dindiña ninzéñ ninzéñ igucnec hahayanéñ yomuhuc zézac; Geñga ewa qerigaiguc mérénéñ kurumeniguc emmac imuhuc ménda zéwésémañ. Imuhuc zéna niñni mérénéñ kurumeñ igucnec Kristo hia wagicma mamac zézan tanec wammac. ⁷Me mérénéñ humumia ionac

baec dumuñaguc hia hiñgacmac ménda zéwéséman. Imuhuc zéna niñni méréneñ Kristo humuc ic sugina igucnec hia wagicma érémac zézan tanec wammac. ⁸Imuhuc qahac, néñ dimuhuc zézac? Ac kuažéc imi kuagaiguc zéma qerigaiguc hosucgu hezac zézac. Imi mia ninžén ninžénac ackuažéc zéauanžin imuac mia imuhuc zézac. ⁹Guac kuaganén Yesu imi Miñ Kewu kecžac zéma zéauma Anutunén i humuc ic ionac sugina igucnec meqelimiyc imi ewa qeriganén ninžén géwéséman iguc gi imi aňgén tigénğéña wammac. ¹⁰Ic mén imi, ewa qerianén ninžénğéma solan dindiñaguc kereñanzac. Wañu kuayanén zéauma aňgén titiiguc kereñanzac. ¹¹Kiwi téréyanén yomuhuc zézac éséc; I ninžénğé mimac ionarunec ménac mén gamu qequeiguc méndagucnec opocopora wammac. ¹²Miñ Kewu momacgucnén ic embac momac yanda kewu wañ énécmima i héihéré migic séc sécgé énécmianzac, imuac niñac Yuda ic zéma Girik ic sécnina imi ekac ekac qahac. ¹³Imuac niñac méñnéñ mén Miñ Kewuac qara qacmac imi aňgéña timimac.

¹⁴Wañu dimuhuc ménac mén ménda ninžénğé mianzu iwac mia hia qac hérému? Dimuhuc ménac mén surucya ménda nimma ninžénğé mimu? Wañu méñnéñ ménda zéauénécmiyu dimuhuc nimmu? ¹⁵Ménda méli énécmimia wañu dimuhuc kemma ackuažéc zéau énécmimu? Kiwi mén yomuhuc ooyawac hezac; Buña suruc hiabia kisamma hazu ionac hén tawégina imi hiabia soroc! ¹⁶Wañu Isirael ic imi buña suruc hiabia ménda niñtohodacgic. Imuac mia Yesaianén yomuhuc zéyec; Miñ Kewuna méréneñ ackuažécnina imi ninžénğégic? ¹⁷Hénia imuac niñac ninžén ninžén imi ackuažéc niñanzin imuacnec haanzac. Wañu ackuažéc imi Yesuac buña suruc hiabia imuacnec haanzac. ¹⁸Wañu zéwa niñgic; Ieneñ imi ackuažéc mén ménda niñgic me? Imi qahacgucnec! Kiwi mén yomuhuc ooyawac hezac; Ewa héténgina imi baec séc kereñdarec. Wañu ackuažécgina imi baec tetcgiaiguc kereñdarec. ¹⁹Wañu neñ yomuhuc qesi énécmizua; Israel ic ieneñ ménda niñasarizu me? Mosenén yomuhuc zéyec; Ni hénaroin hécna qahac imi énépésima Yuda ic ini nimbupuc mihicni énécmiman. Wañu ic embac tosara niñtegic qinťtegicgina qahac imi énépésima qeri biricgina mihicni énécmiman. ²⁰Wañu Yesaianén porin qahac Anutuac kuaya mema yomuhuc zéyec; Nuac niñ hohoc ai ménda meangic ieneñ imi ni mihicni néngic. Wañu zéqesi ménda wañ néñangic ionac muru hicni énécmiyi. ²¹Wañu Israel ionac niñac yomuhuc zéyec; acna ménda niñtohoma acqeque wañanzu ionac mia kaiwe herec mérana terere énécmianzua.

Israel ic sasalanén ewa seli wañgic.

11 ¹Imuac neñ muñguc yomuhuc qesi énécmizua; Imuhuc wañu Anutunén ic embachéra nesi nénécmiyu moczon sėñganğen kendacžin me? Qahacgucnec! Ni acguc Israel ic, Abarahamac qeli,

Benzaminac hicñisai igucnec. ²Anutunénj ic embachéra walac niñnénécmiyec imi héñjacnina ménda meyec. Kiwi téréyaiguc Eliawac niñ yomuhuc zézac imi ini ménda ninzu me? Elianénj Israel ic embac aciguc onopocma Anutu yomuhuc zéwelerec; ³Miñ Kewu, ieneñ guac kua meme ichécga unuhumudacgic. Wañu guac zaki téréyaga imi qetecgégic madarec. Wañu ni sac wainéngic keczuawac deguc ni acguc nuhumuwiñ zé hochoc ai mema keczu. ⁴Imuhuc zéyu Anutunénj ara dimuhuc meñej miyec? Neñ ic embac hécna tosara baniara Baalac muru simiñ ménda héimianzu 7,000 nena buña wai énécmiwa keczu. ⁵Imuhucnec nalé yomuac acguc Anutunénj ewa hiawac tosara wai énécmiyu iwac buña keczunec. ⁶Ewa hia niñac imuhuc hicñi nénécmizaciguc, wawañ memenina niñac imuhuc hicñi nénécmizac zéwiñac séc qahac. Imuhuc zéwiñac séc wambacnec ewa hia iminénj ewa hia héla ménda wambacnec. ⁷Wañu dimuhuc niñac? Iwawai Israel ieneñ hochoc ai megic imi ménda mihicñigic, néñ gési énécmimia ieneñ sac imi mihicñigic. Wañu tosara wai énécmimia ieneñ imi ewa seli wandacgic. ⁸Imi mia Anutunénj ionac muru imi ewa soho zéma kic hilic zéma gezac héhénj mihicñi énécmiyecac érékecma deguc wanzac. Ac imuhuc ooyawac hezac séc imuhuc hicñizac. ⁹Wañu Dawidinénj yomuhuc zéyec; Nene dokuginawac karocyanénj leletuc zéma simba zéma iwawai qonzon tongé énécmianzac ésécnec wamma kitiwa meñej énécmimac. ¹⁰Wañu kicgina siñi déñgéyu ménda hima hémmuac séc wañu, gemacgina imi hémbénañ milicgédacmac.

Oliwa ic hélaiguc hasénj oliwawac hawa lagula mema toroqeqeya wañec.

¹¹Zéwa niñgic, ac imuhuc heyu bec, Ieneñ mama unumac niñac qonzon tongéic me? Imi qahac! Angénj titiac buñanénj ic enia ionac muru kereñdaruguc Israel ic embac ieneñ nimbupuc nimmu niñac wai énécmiyu kápésic wañgic. ¹²Kápésic wawañ ginanénj melemma baera baera ic embac ionac mérianj wañu, maqece ginanénj ic enia mérianj imuhuc mihicñi énécmizaciguc, howiacnec kuaya qeqeya ginanénj mérianj dimuhucya mihicñi énécmimac!

¹³Ni ic enia onac niñ zézua. Ni ic enia onac méliméli ic wamma kecma, ai imuac nimba eebipiyaguc wañanzac. ¹⁴Imi mia ai imi mema sac taséhécna nimbupuc mihicñi énécmima sugina igucnec dahecac séc mehiaru énécmimanj zé wanzua. ¹⁵Nesi énécmiyu keñkeña iminénj baec ic tosara Anutuguc ala kekec mihicñi énécmizaciguc, muñguc énéc énépésianénj iwawai tosara qahac, néñ humuc igucnec kekec imi mihicñi énécmimac? ¹⁶Gocmia walac waziyu megic iminénj téréya wañu saménj iminénjnec ooya imi acguc téréya wanzac. Wañu zalia imi téréya wanzaciguc, imuac hawaya hawaya imi imuhucyanec moczon téréya wanzu.

¹⁷Waņu imuac hawa tosara hézénj hézénjgia waņu gi hasénjac oliwa nénj ionac suginaiguc toroqe géngénja wañecac oliwa héla imuac zalia igucnec doku halécya héréma kecanzanj. ¹⁸Imuac hawa walaha tosia imi onogicma séwi enenj ménda wambésémanj. Imuhuc wambésémanjiguc, hénja yomuhuc niñyacgévésémanj; Geñ oliwa zalia ménda méra mima nanzanj, nénj oliwa zalianénj gi méra gémma nanzac. ¹⁹Duñja yomuhuc zéwanj niñac; Imi mia ni imuaru toroqe némmac niñac hawa tosia imi hézénj hézénjgia wañec. ²⁰Imi hélacnec. Ienenj imi ménda ninzénjgégic hézénjgé énécmiyec. Waņu geñ imi ninzénjgéma namma kecanzanj. Imuac niñac séwi enenj ménda wamma néwéciguc bac yandi yandi wamma kecbésémanj. ²¹Anutunénj oliwa eneya hawahéra téngénj ménda wai énécmiyu kecgiciguc, gi acguc hia ménda waigénu kecbésémanjac hezac. ²²Imuac bec Anutuac goi héihéiya zéma qeri gericya imi hénj tegicbésémanj. Mama unuyec ionac imi gericya mihicñi énécmiyec, nénj guac muru imi goi héihéi wañgénec. Imuac mia gi imi ménda misimanec goi héihéiya qeriaiguc kecbésémanj. Qahac waņu, gi acguc qericgémmac. ²³Ienenj acguc ninzénj ninzénj qahac kecec imuaru kecgic ménda horugimaciguc, Anutuac muru toroqe énécmimacac kuha hemizac imuac niñac muñguc toroqe énécmimac. ²⁴Gi hasénjac oliwa ura igucnec qericgénjgénja wañec. Waņu ama oliwa héwiña titiya imuac uraiguc toroqe géngénja wañec. Waņu oliwa hawa téngénj imi ienenj, enañ oliwa ic nenjogcinawac muru séc dimuhuc onogicma toroqe énécmimia wammac?

Yuda ic imi kecma ackuazéc qeriaiguc kereñdacmu.

²⁵Ala hécna, ini séwi enenj ménda wammu niñac ac saña youmi ini ménda nimmu niñac ménda wanzua. Ac saña imi yomuhuc; Ic enia ionac qétégina niñu heyec séc harédacmu nalé imuac séc Israel ic ionac sugina igucnec tosara imi ewa seli wamma kecmu. ²⁶Waņu imuhuc mia Israel ic embac moczoñ añgénjgina tiénécmimia wammac. Kiwi ménj yomuhuc ooyawac hezac; Añgénj titi icnéñ Zion igucnec hama Yakopac qelihéra ionac murunec Anutu eeya ménda héimianzu imi metecgé énécmimac. ²⁷Neñ ionac késpedesgina auénécmimanj nalé imuaru ionac muru nuac sisipac ac yomuhuc hélaguc wammac. ²⁸Buñja suruc hiabiaiguc imi ienenj onac niñac wamma Anutuac hazéchéra wañgic, nénj gési énécmimia imuac aiiguc imi ionac yanda hécgina niñac wamma ionac goigina héiénécmiyec. ²⁹Anutuac ewa hiawac sese zéma héihéré éné énécmiaiguc imi ewa éréhéc ménj ménda hemizac. ³⁰Ini becneç imi Anutuac muru acqeque wamma kecgic. Waņu deguc imi Israel ionac acqeque niñac wamma goi héihéi wañ énécmiyu kecçu. ³¹Imuac ienenj imuhucyanec deguc Anutuac goi héihéi onac muru hezac ésécneç goi héihéi wañ énécmimac niñac deguc ac qequeiguc kecçu.

³²Imi mia Anutunénj ic moczonj yanda wésé niniñ wañ énécmimanj zé ac qeqetaliiguc onopocma qaté énécmiyec.

Anutuac goi héihéi.

³³Yei Anutuac ninjegic qinjegic zéma niniña imi qeyu hingac hingara. Iwac ningésigési ai imi ninjegicbinac séc qahac! Wañu héná tianzac imi méndacmiwinac séc qahac. ³⁴Mérénénj Miñ Kewuac ewa qeria imi ninzac? Mérénénj iwac zémindiñi icya keczac? ³⁵Mérénénj walac Anutu iwawai ménj miyecac kitiwa hia melej mimiawac séc? Imi osiosiya. ³⁶Imi mia iwawai moczonj imi miñ kewu iwac murunec zéma inéñnec hicñima iwac muru lilingéma keñanzac imuac mia. Qac buñayanénj iwac muru hehe seli hema emma hemac! Hélacnec!

Séwininanénj Anutuac ocmuñ téréya wammac.

12 ¹Imuac bec, dacmuna hécna, Anutuac wésé niniñiguc zéseli énécmizua; Eñañ séwigina imi mulumanañ téréya kekecyaguc wañu Anutunénj hémma ségiségi wammacac séc héimimu. Iminénj mia qeri uñaginawac mepé qepési héla wammac. ²Ini imi baec yomuac nanañ imuhucya ménda méndacmu, néñ waigic Anutunénj ewa qerigina héiqelima meqeli énécmiyu Anutuac ewa siñ hiabia, eeyaguc, zéma solaña imi ninjegicmu.

³Anutunénj sese néñec imuac séciguc sugcinaiguc icya icya keczu onac mia yomuhuc énézézua; Zénimmuac séc hezac héná imi ogicma niniñ tosara ménda dongéma zénimmu, néñ Anutunénj icya icya ninzénj ninzénj méndénj énécmiyec imuac séciguc ninjegic qinjegic wamma zénimmu. ⁴Neñañ imi séwi momacguc imuaru séwi taséhéra sasala késama kecziñ. Wañu séwi taséhéra imi moczonj ai buña séc momacgucnec ménda késakeczu. ⁵Imuhucyanec Kristoac qeriaiguc neñañ sasala, néñ séwi momacgucac taséhéranec wamma kecanziñ. ⁶Wañu ewa hiaya méndacma ewa hiawac ai buña nénécmiyec imi eñac eñac. Imuac niñac bianac ara zézé imuac ai késazaciguc imi ninzénj ninzénjawac séhaiguc, ⁷Wañu welenj qeqe ai késazac imi welenj qeqe aiiguc, ackuazéc imuac kiwi ic ai késazaciguc imi kiwi ic aiiguc, ⁸meme seli ai késazac imi meme seli aiiguc, haleñ haihai ai késazaciguc imi haihulac yandayaguc, galeñ ai késazaciguc méztétiti qahaciguc, wañu wésé niniñ wañ énécmianzu imi enej ségiségi wamma memu.

Goi héihéiac haka.

⁹Goi héihéigina imi ikocya qahac kecma haka biriawac surema haka hiabiaiguc qékétama kecmu. ¹⁰Ala siñiguc solañanec siñgina niñamuma walac eegina héiamumu. ¹¹Méztétiti qahac seliseli wamma qeri uñagina

ewa singinaguc Miñ Kewu welenj qemimu. ¹²Mambéc keckeciguc ségiségi wammu. Wañu zéra béraiguc imi nañselima kecmu. Wañu nalé séc seliseli wamma zéwelec ai memu. ¹³Ic embac téréya ienenj iwawai ménjac ménj hocgic amunec qamunec wañamuma hehenjanganjina qegic yandima kemma ic enia ionac acguc kenj sécgé énécmimac. ¹⁴Unu nesi wañ énécmigic mozocgé énécmima ménda saecgé énécmimu. ¹⁵Ségiségi wanzu iniguc ségiségi wammu. Ewa biric wanzu iniguc ewa biric wammu. ¹⁶Eñawu ewa momac wamma nananj eñejaiguc ewa qerigina ménda niñkumumu, néñ nananj mamayaiguc kecmu.^k Wañu eñaocnec niñtegic qindegic ic ésécnec ménda meen amumu. ¹⁷Ménjac ménj haka biria wañ énécmigic haka birianénj tasé kuku ménda wammu. Wañu ic embac ionac kicginaiguc haka hiabia wamma kecmu. ¹⁸Ini ningic eñaoc wammuac séc wañu, ic embac moczoñ yanda iniguc luae qema kecmu. ¹⁹Ala sorochéna ini eñaoc hazécgina tasé kuku ménda wañ énécmimu, néñ Miñ Kewuac qeri biriawac buña zéma haigic hemac. Kiwi ménj yomuhuc ooyawac heyu imuhuc zézua; Hazéc ionac kitiwa meñj meñj ai imi nuaru hezac imuac nenaoc meñj énécmimanj, Miñ Kewunénj zézac. ²⁰Wañu nówécgeñaiguc guac hazécganénj yaka niñ humuyu nene gumuwésémanj. Wañu doku niñ humuyu doku mina nemac. Imuhuc wamma gi imi iwac oruhaiguc lokoc bélanaguc tocgéna emmac. ²¹Birianénj ménda gogicmac, néñ haka hiabia wamma haka biria imi tidacgéna mamac.

Baec galeñ ionac ac niñtoho wammu.

13 ¹Icya icya imi galeñ hécgina ionac méra bacginu kecmu. Hénia imi yomuhuc, galeñ ai buña méñnéñ ménj Anutunénj ménda niñunec ménj ménda hicñima hezac. Wañu galeñ moczoñ yanda imi Anutunénj kumu énécmiyecac keczu. ²Imuac niñac galeñ buña ionac acgina qeqe imi Anutuac zézé seliawac ac qeqe wanzac. Wañu imuhuc acgina logianzu imi eñaocnec képésic imuac tasia mihicñimu. ³Galeñ ic imi haka hiabia wambij zéni bac yandi yandi ménda wañ nénécmianzu, néñ haka biria wambij zéni imuhuc wañ nénécmianzu. Imuac gi imi ic ménj kuhaguc iwac niñ bac yandi yandi ménda wammanj zé ninzanjiguc haka hiabia wamma kecbésémanj. Imuhuc wanna mepési géggéña wammac. ⁴Ic galeñ ménj imi Anutuac welenj qeqeya kecma guac muru kecec hiabia mihicñi gémmanj zé keczac. Wañu gi haka biria wañanzanjiguc iwac mia bac yandi yandi wambésémanj. Inénj sou qaruc imi eñdac ménda kesa keczac. Imi mia Anutuac welenj qeqe icya kecma méñnéñ haka biria wañu Anutuac qeri gericyawac welenj qema képésicyawac kitiwa meñj mianzac. ⁵Hénia imuac niñac méra bacginu

^k 12:16 Welenj qeqeac ai hia memanj zé niñkumuma.

kecmuac hezac. Imi mia Anutuac qeri geric imuac niñac sac qahac, nén ewa qerigina solaña imuac niñac momacnec imuhuc wammuac hezac.

⁶Ieneñ imi Anutuac welen qe qe ichéra kecma nalé séc ai mema welen qeénécmianzu. Hénia imuac niñac ini takis acguc haimuac hezac. ⁷Imuac takis hénia hénia énécmimuac hezac imi moczoñ énécmimu. Takis niñac zégic takis énécmimu. Bac yandiyandi wañ énécmimuac hezac ionac imi bac yandi yandi wañ énécmimu. Eegina héi énécmimuac hezac ionac imi eegina héiéncmimu.

Ala wañamuma qerinéñ goihéihéi wañamumu.

⁸Ic ménjac mén taséginaguc ménda wammu, nén siñ niñamuma kekec imuac sac niñgic taségina wammac. Ménén ic tosara goigina héianzaciguc ic imi mia hénia ac moczoñ méndacdaczac. ⁹Kaisero ménda wammu. Ic ménda unuhumumu. Kowu ménda nemu. Héipuc ac zéwiñ zé ac ikoc ménda wammu. Hémbaoc ménda wammu. Wañu hénia ac tosara hezac, nén hénia ac moczoñ imi genja goiga héiamuanzañ imuac séciguc alagawac goiya héimiwésémañ ac imuac qeriaiguc hedaczac. ¹⁰Goi héihéinéñ alayawac haka biria ménda wammac. Hénia imuac niñac goi héihéi momacgucnéñ hénia ac moczoñ wandac wandara wanzac.

Haka dimuhuc wañamuma kecbiñ?

¹¹Wañu nalé yomuac tanera bec niñtegicma hakagina yomuhuc wamma kecmu. Kicga hima gau igucnec yacbésémañ imuac naléya imi bec hazac. Némac niñ, walac niñzégéma mambéc wañiñ éséc qahac, nén imi ogicma deguc angén titinina imi hosucgé nénécmizac. ¹²Siñi imi keñ keru bec ama gianimañ zé wanzac. Imuac niñac neñañ siñi tunumañac wawañ meme aténdacma edamuyawac bunda maleku héini hiñgacmac. ¹³Kaiweac séciguc wawañ meme ee héihéiyaguc qindiñi amuma kecbiñ. Kaižiliweñ zéma doku seliguc ewa soho qahac, kaisero zéma séwias siñiguc qahac, wañu euqe qe zéma nimbupuciguc qahac, ¹⁴nén maleku éséc Miñ Kewu Yesu Kristo héiamuma kecmu. Wañu séwiginawac siñ niñac wamma séwias ai¹ imi ménda niñareñgému.

Ninznéñ ninznéñ selia zéma ninznéñ ninznéñ bébélacgia.

14 ¹Méréneñ mén ninznéñ ninzéña kuha mamaya kecma niñ éréhéc wañu zésure ménda wammimu. ²Mén imi iwaiwai moczoñ efima nemacac séc ninznéñ ninznéñ selia kesa keczac, nén mén imi ninznéñ ninzéña bébélacgia imuac zua zua sac neanzac. ³Nene imuac me imuac efima neanzac inén nene tosara ménda neanzac iwac niñu mamaya ménda wammac. Wañu nene tosara ménda neanzac imi acguc nene

¹ 13:14 Képésic ac siñniñ.

imuac me imuac efima neanzac i kúpésicyaguc ménda zémimac. ⁴Gi méréneŋ ic méŋac welenŋ qeqeya niŋgésima keczaŋ? Nanaŋ selia me maqeqeya imi moczoŋ eŋeya miŋinanéŋ niŋu hezac. Miŋ Kewuninanéŋ hia meselimiŋu nammacac séc. Imuac i imi Anutunéŋ nanŋéŋu hia nanŋselimac. ⁵Ic méŋneŋ ai meme méŋac niŋu tosara onogícma téréŋa waŋanzac. Waŋu ic méŋneŋ niŋu ai meme moczoŋ sécgina momacguc waŋanzac. Imuac waigic ic eŋac eŋac niniŋginaiguc niŋselima zému. ⁶Ai meme méŋac niŋu téréŋa wanzac imi mia Miŋ Kewuac niŋac wamma imuhuc eeya héimianzac. Waŋu iwawai méŋac méŋ efima neanzac imi acguc Miŋ Kewuac niŋac wamma imuhuc waŋanzac. Waŋu iwawai méŋac méŋ niŋgésima ménda neanzac imi acguc Miŋ Kewuac niŋac wamma imuhuc wamma Anutu ewa hia ac ézéanzac. ⁷Neŋaŋ murunec méŋneŋ méŋ eŋeya niŋac ménda kecanzac. Waŋu méŋneŋ méŋ eŋeya niŋac ménda humuanzac. ⁸Kecbiŋiguc Miŋ Kewuninawac niŋac kecbiŋ. Waŋu humuwiŋiguc imuhucyanec Miŋ Kewuninawac niŋac humuwiŋ. Imuac Kecbiŋiguc me humuwiŋiguc séc nini Miŋ Kewuac buŋa wanziŋ. ⁹Hénia imuac mia Kristonéŋ humumia zéma kekecginaŋuc momacnec Miŋ Kewu waŋ énécmimaŋ zéma humumaguc muŋguc qelima yarec. ¹⁰Waŋu neŋaŋ moczoŋ Kristoac gésigési tatak imuac wésiaiguc nambiŋac hezac. Imuac gi némac niŋac dacga me munaga gésimianzaŋ? Waŋu némac niŋac dacga me munaga mematiti wammianzaŋ? ¹¹Imuac mia kiwi méŋ yomuhuc ooyawac hezac; Miŋ Kewu zézacnéŋ; Ni hélacnec kecŋa, imuac simiŋgina séc simiŋ héinéndacmu. Waŋu ezelaŋgina séc Anutuac muru zéhicŋima mepésimimu. ¹²Imuac neŋaŋ murunec icya icya Anutuac muru eŋeya aiŋa meŋec séc zéhicŋi mimacac hezac. ¹³Imuac bec neŋaocnec ménda zégési waŋamuwiŋ. Néŋ dacga me munagawac muru qonzoŋtoŋ gégéŋawac baŋa me manam batucac iwawai méŋ ménda haimiwésémaŋ. ¹⁴Ni Miŋ Kewu Yesuac qeriaiguc niŋasarima niŋzénŋgéanzua imi mia yomuhuc; Iwawai méŋneŋ méŋ^m zapi qeqeyaguc ménda wanzac, néŋ iwawai méŋac niŋu zapi qeanzac iwacnec sac iminéŋ zapi qeqeyaguc wanzac. ¹⁵Nene gi neanzaŋ imuac niŋac dacga me munaganéŋ niŋ yéwérizaciguc gi imi goi héihéliguc ménda wanzaŋ wanzac. Kristonéŋ alagawac niŋac wamma humuyec, imuac gi nene niŋac wamma ménda meŋbiri miwésémaŋ. ¹⁶Imuac ini galeŋ meŋic haka hiabiagina imuac niŋac wamma qeqetali ac zéénécmiwu niŋac. ¹⁷Anutuac héŋgaleŋ ama areŋa yanda imi nene doku nezéléléŋiguc ménda hezac, néŋ Uŋa téréŋawac qeriaiguc solaŋ dindiŋa zéma luae zéma ségiségi wamma kekec iminéŋ mia hezac. ¹⁸Némac niŋ, haka imuhuc wamma Kristo welenŋ qemizac imi Anutunéŋ aŋgéŋ timimacac séc wanzac. Waŋu baec ic ieneŋ acguc imuac niŋgic

sécgémac. ¹⁹Imuac bec neñañ luaeac buña zéma meme seli ai imuac mia nesima kembiñ. ²⁰Nene niñac wamma Anutuac ai imi ménda hézén géwésémañ. Nene moczoñ yanda imi hiabia. Wañu ic mérñéñ nene mén alaya ménda neanzac imi kiwaiguc nema meyéwéri mimac imi hiabia qahac. ²¹Wañu yañ beric, waiñ selia, me iwawai tosara ménda nema alaga qonzontongé mimia mén ménda wambésémañ iminéñ haka hiabia soroc wanzac. ²²Imuac ninzén ninzénnga imi Anutuac kiwaiguc genğa muru késa kecbésémañ. Ic mérñéñ haka mén wammañ zé hiabia zéma ninzéngéma wammaguc eñeya haka imuac ménda zégési amumaciguc zézé ségiségiyaguc wanzac. ²³Ewa éréhéc wamma neanzaciguc imi, ninzén ninzén igucnec qahac imuac niñac késpedesiyaguc zémimia wanzac. Wawañ meme ninzén ninzén igucnec ménda hahaya imi moczoñ késpedesiyaguc wanzac.

Yesuac séciguc wamma neñañ ewanec ménda kecbiñ.

15 ¹Kucinaguc nini imi tosara kucgina mamaya ionac qeka meka hakagina imi bisiqatén wañ énécmima kecbiñ, néñ neñacnec ségiségi ménda mihicñi amuwiñ. ²Neñac neñac imi haka hiabiwac alahécnina meyac énécmiwiñ zé ségiségi mihicñi énécmiwiñ. ³Kristo acguc eñeya ewa hia niñac ménda wañamuyec. Kiwi yomuhuc ooyawac hezac; Zébiri qébiri wañgégigic ionac zébiri qébirinén nuac qacnaiguc mazac. ⁴Ac kuazéc becnec ogic imi neñañ pakenj ac wammac niñac ogic. Imi mia neñañ gum bénzénzéniguc bisi qatén wamma kecní kiwi téréya iminéñ nangé nénécmiyu kic hihi wamma kecbiñ niñac imuhuc ogic. ⁵Deguc gum bénzénzén zéma qeri efiefi miñina Anutunén wañ énécmiyu ini Kristo Yesuac séc méndacma eñawu ewa momac wammu niñac imuhuc wañ énécmiyec. ⁶Imuac mia ewa qeri momacguc zéma kuagina momacnec Anutu Miñ Kewunina, Miñ Kewu Yesuac Mañgocya mepé qepési wammimu niñac imuhuc wañ énécmiyec.

Buña suruc hiabia imi Yuda ic zéma ic enia momac yanda neñañ buña.

⁷Imuac niñac Kristonén neñañ nénépésima Anutu mepésimiyec ésécnec ini acguc épésiamumu. ⁸Énézéwa niñgic; Kristonén Anutuac ac héla niñac wamma séwi tasé hericheric haka imuac welenj qeque ic wañec. Imi mia sisipac ac yandagina ionac wañ énécmiyec imi meselimañ zé imuhuc wañec. ⁹Imi mia ic enia ienenj wésé niniña niñac wamma Anutu mepésimimu niñac imuhuc wañec. Imuac mia kiwi ooya mén yomuhuc hezac; Imuac bec ni baera baera ic embac ionac sugcinaiguc Miñ Kewu gi ewa hia ac gézéma qacga mepésima legic héigémmañ. ¹⁰Wañu muñguc yomuhuc ooyawac hezac; Baera baera ic embac hénia hénia ini imi, Miñ Kewuac ic embachéra iniguc ségiségi wammu. ¹¹Wañu muñguc yomuhuc zézac; Baera baera moczoñ Miñ Kewu mepési mimu, baera baera ic

embachéra ini legic héimimu. ¹²Waṇu Yesaianén yomuhuc zézac; Yesiac zali méjnéj baera baera ic embac galenǵé énécmimaṇ zé qérawia qema yacmac. Yaru baera baera ic embac ieneṇ iwac muru kic hihi wammu. ¹³Niṇkumunina Anutunén ségiségi hénia hénia zéma luae imi ninzén ninzénǵinaiguc kuaya qeqeya tiénécmiyu Uṇa téréyawac kuhanén niṇkumugina meséǵé énécmiyu qesalecǵémac niṇ wanzua.

Pauloac ai buṇa.

¹⁴Ala hécna, ini haka hiabia zéma niniṇǵinanén séǵé énécmiyu meseli amuma kecanzu imi ni ninzénǵé énécmizua. ¹⁵Waṇu ini imuac muṇguc niṇqelimu niṇac Anutunén sese néjēc imuaru héhélima porij qahac ac yomi oénécmizua. ¹⁶Waṇu neṇ baera baera ic embac ionac niṇac wamma Kristo Yesuac ai ic wamma Anutuac buṇa suruc hiabia imuac hofac oo ai ic wamma baera baera ic embac imi iwawai Anutuac haimimia ésécnec onopocba Uṇa Téréya qeriaiguc météré énécmimia waṇu Anutunén énépésimac niṇac ewa hiawac ai buṇa imi qenénēc. ¹⁷Imuac ni Kristo Yesuac qeriaiguc Anutuac ai imuac nimba ni imi eebipinaguc wanzua. ¹⁸Ni iwawai tosara niṇac ménda zémaṇ, néj ac yomuac sac porijna qahac zéwa niṇǵic; Yesu Kristonén baera baera ic embac welen qeénécmiwa niṇtoho wammu niṇac ni népésiyu acna zéma wawaṇ memena zéma ¹⁹asé kiwi kuhaguc zéma haka welicwelicǵia zéma Anutuac Uṇa téréyawac kuhaiguc ai meyi. Imuhuc wamma Yerusalemnec Ilurikon ama areṇa yanda séc buṇa suruc hiabia imi zéau énécmiyi. ²⁰Waṇu ai ic méjác ai qambaṇaiguc ai mema nambiac zéma osima bec Kristoac qara qacma keczu baec imuaru imi buṇa suruc ménda zéau énécmimaṇ zéma niṇseliyi. ²¹Kiwi méj yomuhuc ooyawac hezac; Ic embac tosara Miṇ Kewuninawac buṇa suruc ménda énézégic niṇǵic imi eneṇ hémmu. Waṇu ménda niṇǵic imi eneṇ niṇasarimu.

²²Hénia imuac niṇac mia onac muru hamaṇ zé waṇanzua. Waṇu hatac sasala hézicǵé nénéja waṇēc.

Paulonén Roma ama areṇa yanda ogicma Spein ama yandaiguc kemmaṇ zé keṇēc.

²³Waṇu deguc imi yomuaru ai memeyawac ama baec méj ménda hezac. Waṇu yawuṇ sasala érékecma deguc ini inicmaṇ zé siṇna henénēcac henénzac. ²⁴Spein baeciguc kemmaṇ zé kemma onac baec ogicma kemmaṇ nalé imuaru inicba niguc tacǵic sécǵénéṇu duṇa eneṇ mia méra némma baec imuaru méli némmu niṇac waṇanzua. ²⁵Waṇu deguc imi Anutuac ic embac téréya welen qeénécmimaṇ zé Yerusalem kenṇua. ²⁶Imi mia Makedonia zéma Akaia ic embac ieneṇ ic embac téréya Yerusalem keczu ionac sugina igucnec ic maqeqeya ionac niṇac wamma ewa hiawac iwawai haigic imi mema keṇ énécmimaṇ niṇac

kenzua. ²⁷Ieneṅ imi ségiségi wamma imuhuc waṅgic néṅ taségina imuhuc melenṅ énécmiuac hezac. Baera baera ic embac imi iwawai téréya méndénṅ énécmiyu kesa kecṣuiguc baecac iwawai mema Yuda ic welenṅ qeénécmimu iminénṅ haka dindiṅa waṅzac. ²⁸Imuac mia neṅ ai imi metecgéma hēla yomi nenaoc héipuc wamma méraginaiguc haimaguc onac muru hama inicmaguc duṅa imuacnec Spein baec yandaiguc kemmanṅ. ²⁹Neṅ onac muru hamanṅ imuaru Kristoac mozoc kuaya qeqeya mema hamanṅ imi ni ninzua.

Eṅeya méra mima Anutu zéwelec wammimu niṅ énézéyec.

³⁰Ala hécna, ni Miṅ Kewunina Yesu Kristoac niṅac zéma Uṅa téréyawac ewa siṅ niṅac wamma zénaṅgé énécmizua; Niguc momacnec seliseli wamma zéwelecginaiguc nuac niṅ Anutu yomuhuc zéwelecmmimu; ³¹Yuda baeciguc ic tosara niṅtoho ménda wamma kecṣu ionac méragina igucnec metecgé némmac. Waṅu Yerusalemiguc welenṅ qeénécmiwa ic embac téréya eneṅ niṅgic hia wammac. ³²Waṅu Anutuac ewa siṅ heyu ségiségi wamma onac muru hama iniguc momacnec tachiarumanṅ niṅac zéwelecmmu. ³³Luae miṅina Anutunénṅ momac yanda iniguc kecmac. Hélaacnec!

Pauloac yaizézé ac.

16 ¹Ni Keṅkerea hēnaoriṅ ionac ai embac kecanzac embac nauṅnina Foibe iwac mia héipuc wammima énézézu. ²Embac yomi mia ic embac sasala zéma ni momacnec méra nénécmianzac. Imuac mia ini imi Miṅninawac qeriaiguc haka soroc ic embac téréya ionac waṅ énécmimia séciguc i héihéré mimu. Waṅu iwawai ménṅ niṅac horu méra mimu.

³Waṅu yaizézé acna Kristo Yesuac qeriaiguc nuac ai momac éréhécna Priskaⁿ zéma Akila iorac érézému. ⁴Ieneṅ imi nuac niṅac wamma kekecgira momacnec zéraiguc haiyoc. Neṅnec qahac, néṅ hēnaoriṅ baera baera kecṣu imi eneṅ imuhucyanec iorac niṅac ewa hia ac érézézu. ⁵Waṅu yaizézé acna imi hēnaoriṅ iorac amaiguc tocgéanzu i momacnec énézému. Ala sorocna Epaineto yaizézé acna ézému. Ic imi mia Asia baeciguc Yesuac muru hēla gocmia mérerawac hicṅiyecac keczac. ⁶Onac niṅac wamma ai kuneṅ yanda meyec Maria iwac acguc yaizézé acna ézému. ⁷Nuac sac tasé éréhécna, hēsa ic momac éréhécna, Androniko zéma Yunia iorac mia yaizézé acna érézému. Yesuac Méliméli ic ieneṅ acguc qac buṅagira ninzu. Waṅu ieneṅ imi ni Yesu ménda nimmiwanec walac ninzégéma Kristoac qeriaiguc kecanzaoc. ⁸Waṅu Yesuac qeriaiguc ala sorocna keczac Ampiliato iwac imuhucyanec yaizézé acna ézému. ⁹Waṅu Kristoac qeriaiguc ai momacna Urbano zéma ala sorocna Sitaki

ⁿ 16:3 Me Priskila.

iorac acguc yaizézé acna érézému. ¹⁰ Waŋu Kristoac qeriaiguc manam batuciguc naŋseliyu ninzénge mini keczac Apele i zéma Aristobulo iwac ama qeriawac areñhéra ionac mia yai zézéna énézému. ¹¹ Waŋu sac kiticna Herodion yaizézé acna ézému. Waŋu Narikiso ama qeriawac areñhéra ionac imuhucnec yaizézé acna énézému. ¹² Miñ Kewuninawac qeriaiguc ai kuney meyc Tirifaina zéma Tirifosa iorac acguc yaizézé acna érézému. Waŋu Miñ Kewuninawac qeriaiguc ai kuney yanda meyc Peasi iwac mia yaizézé acna ézému. ¹³ Miñ Kewuninawac qeriaiguc gésimimia wañec Rufu zéma iwac neŋgocyaguc yaizézé acna érézému. Iwac neŋgocyanéñ ni momacnec neŋgoc wañ néñec. ¹⁴ Asiñkrito zéma Filegon zéma Hereme zéma Patoroba zéma Herema zéma dacmuna eñawu momacnec keczu ionac yaizézé acna énézému. ¹⁵ Filologo zéma Yulia zéma Nirea zéma iwac nauña zéma Olimpa zéma ic embac téréya iniguc keczu ionac mia yaizézé acna énézému. ¹⁶ Ini imi haka téréyaiguc kiricne amuma yaizézé ac wañamumu. Kristoac hénaoñ moczoñ yandanéñ yaizézé ac énézézu.

**Tiliñtiliñ ic ikora ionac biañac
ara zéyec.**

¹⁷ Dacmuna hécna ni selianec zénangé énécmizua. Pakeñ ac niñareñgégic imi héñara mema héndéñ héndéñac yaré mihicñianzu imi onac galeñ mema héñacgina memu. ¹⁸ Ic embac imuhuya imi Miñnina Kristo ménda welen qemianzu, néñ eñañ kerac tomeñgina welen qeamuma ac haléc zéma ac ikoranéñ ic embac ewa éréhéç ménda wamma kecanzu imi ikoc wañ énécmianzu. ¹⁹ Onac niñtohotoho hakaginawac suruc buña imi zégic niñanzñ. Imuac ni onac niñ wamma ségiségi wañanzua. Wañu eneñ haka hia biaiguc imi niñtegic qñtegic ginaguc wammu, néñ haka biriaiguc imi késpedes qahac kecmu niñac wañzua. ²⁰ Luae miñina Anutunéñ Biria miñina imi hénagina duandiaiguc oporu tizizamu. Miñ Kewunina Kristo Yesuac ewa hianéñ iniguc hemac.

Pakeñ ac tectecgia.

²¹ Ai momacna Timoteo zéma nuac taséhécna Lukio zéma Yason zéma Sosipata ieneñ imi onac yaizézé ac énézézu. ²² Pauloac méra mima kiwi yomi ozua ni Tetio acguc Miñ Kewuninawac qeriaiguc onac yaizézé ac énézézu. ²³ Wañu ni zéma hénaoñ moczoñ ninicgaleñ wamma keczac ama miñina Gaio i acguc onac yaizézé ac énézézac. Wañu ama areña yanda yomuac soukiwa galeñ Erasito zéma ic muna Kuato iereñ acguc yaizézé ac énézézaoc. ²⁴ (Miñnina Yesu Kristoac ewa hianéñ onac muru hemac. Hélaçnec!)°

° 16:24 Kiwi tosaraiguc; Kembaña yomi ménda hezac.

²⁵ ^{25a} Buṇa suruc zéma Yesu Kristo zéauau imuac ai buṇana imi nalé hénihénia igucnec saṅgima heyec. ²⁶ Heyu deguc imi usuya aunénécmiyec. Waṇu Anutu heheseli miṇina iwac zézé selia imi niṇtohoma kua meme ic ieneṇ kiwi onénécmiyec. Waṇu kiwi iminéṇnec baera baera ic embac ieneṇ niṇzégégéma niṇtohomu niṇac ac saṇa mewinini nénécmiyec. Waṇu ac saṇa imuac séciguc hicṇiyec buṇa suruc hiabia iminéṇ ^{25b} ini efefianec meseli énécmimacac séc wanzac. ²⁷ Nindac qindac Anutu iwac muru mia Yesu Kristoac murunec qac buṇanéṇ heheseli hema emma hemac. Hélacnec!

1 Korinti

Yai zézé ac.

1 ¹Anutuac ewa siŋ niŋac Kristo Yesuac méliméli ic wammaŋ niŋac héihéré nénéŋa ni Paulo zéma neŋaŋ dacmunanina Sositene neren imi ²Korinti ama areŋa yandaiguc Anutuac hénarorin, Kristo Yesuac qeriaiguc météré énécmimia, ic embac téreya zéénécmimia ini zéma baera baera séc, neŋaŋ Miŋ Kewu, onac zéma nonac Miŋ Kewu Kristo Yesuac qac buŋaya qac héhélíma kecanzu momac yanda onac muru momacnec oénécmizic. ³Maŋgocnina Anutu zéma Miŋ Kewunina Yesu Kristo iorarunec ewa hia zéma luaenén he énécmima kecmac.

Ewa hia ac.

⁴⁻⁶Kristoac héipuc wamma zéyiŋ ackuazéc iminén kekecginaiguc seligima heyec. Heyu iwac qeriaiguc ai memeac buŋa zéma zéauauac kuha zéma niniŋa imuhucya moczoŋ yanda énécmiyu sécgé énécmima hezac. Heyu Kristo Yesuac qeriaiguc onac buŋa qeénécmiyec Anutuac ewa hiawac buŋa imuac niŋac wamma ni nalé séc onac niŋ wamma Anutu ewa hia ac ézéanzua. ⁷Hénia imuac niŋac ini qeri uŋawac sese méŋac méŋ météqététaŋ ménda wamma késa kecmac Miŋ Kewunina Kristo Yesunén winiŋu haénécmimac niŋ mambéc kecanzu. ⁸Anutunén Miŋ Kewunina Yesu Kristoac hahayawac naléiguc képésic qahac solaŋa nammu niŋac meseli énécmiyunec kecgic nalé tetcgia hamac. ⁹Anutu imi méŋzé méŋzéya qahac, inén mia ini naŋa Miŋ Kewunina Kristo Yesuguc ala kekec wammu niŋac unuruyec.

Hénarorin enen héndéŋamuma kecgic Paulonén ac waŋ énécmiyec.

¹⁰Imuac bec, Dacmuna hécna, ni Miŋ Kewunina Yesu Kristoac qaciguc zéwelec énécmizua. Ini ac zéwiŋ zé hénia momacnec zému. Imuhuc wamma sugcinaiguc héndén qéndén qahac, nén ewa momaciguc zéma ewa siŋ momaciguc toroqe amuma kecmu. ¹¹Dacmuna hécna, sugcinaiguc ac zéen zémaya hicŋiyec hezac imi Koloeac hénia géséhéra ienen zégic niŋi. ¹²Ni ac imi hénia yomuhuc niŋac zézu; Ini eŋac eŋac

yomuhuc zéanžu; Ni imi Pauloac ic. Ni imi Apoloac ic. Ni imi Kefawac^a ic. Ni imi Kristoac ic. ¹³Ini niŋgic, Kristonénj téma sasala wamma kecžu me? Paulo neŋ onac niŋac wamma ic héŋgeŋa wéndaraiguc humuyi me? Waŋu ini Paulo nuac qacnaiguc doku naecgic me?^b ¹⁴Ni nenaoc Krispo zéma Gaio iorac sac doku naec érécmima tosara doku ménda naec énécmiyi. Waŋu imuac mia deguc nimba hia waŋu, Anutu ewa hia ac ézézua. ¹⁵Méŋnéj méj ini nuac qacnaiguc doku naec énécmimia zéwu niŋac imuhuc ninzua. ¹⁶(Muŋguc nimba Sitefana iwac héná géséhéra imi acguc doku naec énécmiyi. Waŋu tosia méŋac méj doku naec énécmiyi me qahac imi ménda ninzua.) ¹⁷Kristonénj méli néŋec imi ic doku naec énécmimaŋ niŋac qahac, néj buŋa suruc hiabia énézémaŋ niŋac. Imuac mia, Kristoac ic héŋgeŋa wéndara imi eŋomia wambac niŋac zéma, nena niŋtegic qinŋtegic acnanénj ménda énézéanžua.

Kristo imi Anutuac Kuha zéma niŋtegic qinŋtegic acya wanzac.

¹⁸Imi mia hénia yomuhuc niŋac imuhuc waŋanzua; Ic héŋgeŋa wéndarawac buŋa suruc imi humucac héná tianžu ionac muru imi ac qelaŋa wanzac, néj kekec héná nénécmiyu aŋgénj tima kecanžinj nonac muru imi Anutuac kuha waŋanzac. ¹⁹Imuac mia ac kiwi méj ooyawac hezac imuaru Anutunénj yomuhuc zézac; Ni ic niŋtegic qinŋtegic ginaguc ionac niŋtegic qinŋtegic ac imi qewa qahac wandacmac, waŋu niniŋ asac asariginaguc ionac niniŋ asac asarigina imi qewa madacmac.^c ²⁰Niŋtegic qinŋtegic ic imi dimia? Kiwi ic imi dimia? Nalé yomuac zézé ic imi dimia? Anutunénj baec yomuac niŋtegic qinŋtegic ac imi qeyu qelaŋa ménda wandaczac me? ²¹Anutuac niŋtegic qinŋtegic ac imi mia baec ic eŋaŋ niŋtegic qinŋtegicginanénj niŋasarimuac séc qahac. Imuac mia, Anutunénj buŋa suruc zéauauya imi héná qelaŋaiguc haima ninžénj ninžénj ic kekec héná mihicŋi énécmimaŋ zé nimma ségiségi waŋec. ²²Yuda ic eneŋ sésécac kiwi méréra niŋac zéwelec waŋgic. Girik ic ieneŋ niŋtegic qinŋtegic ac hénia hénia imuac niŋkewu waŋanzu. ²³Néj nini imi ic héŋgeŋa wéndaraiguc biriŋnéj qegic humuyec Kristo i zéau énécmianžinj. Waŋu héná imuac Yuda ic ieneŋ niŋgic hoc ésécnec héwétécgé énécmianžac. Waŋu ic enia ionac muru imi, héná qelaŋa ésécnec waŋanzac. ²⁴Waŋu Yuda ic zéma Girik ic momacnec, héihéré énécmimia ionac muru imi Kristonénj Anutuac kuc zéma Anutuac niŋtegic qinŋtegicya waŋanzac. ²⁵Imi mia hénia yomuac niŋac; Anutuac qelaŋanénj baec ic ionac niŋtegic qinŋtegic imi ogicma eŋeŋa waŋanzac. Waŋu Anutuac bébélacgianénj baec ic ionac kucgina ogicma selia waŋanzac.

²⁶Dacmuna héná, imuac mia nanaŋgina dimuhucyanec unuruyec imi hémma niŋtegicgic. Séwiac hénáiguc namma zéni, sucginaiguc niŋtegic

^a 1:12 Kefa imi Aram ac, Petero imi Girik ac, héniaŋira momacguc, neŋaŋ aciguc baŋa zézéya. ^b 1:13 Me kambaŋa 15 imuaru imuhucyanec. ^c 1:19 Yes 29:14

qĩntegic ic sasala qahac. Wañu kucginaguc acguc sasala qahac. Wañu ic eñeja tuñ yanda igucnec hicñihicñiya sasala qahac. ²⁷Wañu Anutunén baecac qelaja énépésima nĩntegic qĩntegic ic gamu qeqe mihicñi énécmianzac. Wañu baecac bébélacgia énépésima ic kucginaguc imi gamu qeqe mihicñi énécmianzac. ²⁸Anutunén baec yomuac ic mamaya zéma nenesic ic zéma ic maqeqeya imuhucya énépésima ic tosara imuhucyanec qahac imi wai énécmianzac. ²⁹Imi mia baec ic méñnéñ méñ Anutuac kiwaiguc séwi eñeñ wambac niñac imuhuc wañanzac. ³⁰Ini imi nĩntegic qĩntegicnina zéma haka solañanina zéma météréac buñanina zéma boñ héréhéréac miñina Kristo Anutuac murunec hahaya iwac qeriaiguc Anutuac murunec hicñima kecanzu. ³¹Imi mia ac ooyawac hezac séc ic méñnéñ mepé qepési ac méñ zéman zé Miñ Kewuac qeriaiguc zému niñac imuhuc wañ nénécmiyec.^d

Kristo ic héngeña wéndaraiguc humuyec imuac buña zéauauya.

2 ¹Dacmuna hécna ni onaru hama Anutuac ackuazéc énézéyi^e nalé imuaru nena acna me nena nĩntegic qĩntegicna mezeric qezeric wamma ménda énézéyi. ²Imi mia ni sugcinaiguc kecma iwawai tosara qahac, néñ Yesu Kristo zéma birinén qegic ic héngeña wéndaraiguc humuyec imuacnec sac niñarengéman zé niñseliyac imuhuc wañi. ³Wañu sugcinaiguc bébélacgia wamma bac yandi yandi wamma zénén hiri hiri wamma keri. ⁴Wañu ac zézéna zéma ackuazéc zéauauiguc imi nalé yomuac nĩntegic qĩntegic ac méra qemimiawac séhanén ménda nangéma zéyi, néñ Uña Teréyawac winiwininiya zéma iwac kuhaguc énézéyi. ⁵Imi mia onac ninzén ninzénnginanén ic onac nĩntegic qĩntegic aciguc qahac, néñ Anutuac kuciguc sac héiseligima hemac niñ imuhuc wañi.

**Nĩntegic qĩntegic héla Anutu
arunec hahaya.**

⁶Wañu nini imi yandima ninzén ninzén ic héla wamma keczu ionac sugcinaiguc imi nĩntegic qĩntegic acwac zéanzñ. Wañu imi mia baec yomuac nĩntegic qĩntegic zéma baec yomuac galeñ ionac nĩntegic qĩntegicgina qahac, néñ ⁷Anutuac nĩntegic qĩntegic sasangia imuac zéanzñ. Imi mia musangéyu heyec, néñ Anutunén neñañ edamu niñac wamma baec kurumeñ ménda hicñiyocnec nalé hama keñec imuaru zéseliyu heyec imi mia. ⁸Nĩntegic qĩntegic imi mia baecac galeñ sugcinaiguc méñnéñ méñ ménda nĩntegirec. Nĩntegicbunec imi Miñ

^d **1:31** Yer 9:24, Ac yomuac hénia imi iwawai tosara niñac mepé qepési ménda wambiñ, néñ Miñ Kewu nimmiññ imuac meyacma zéwiñac hezac. ^e **2:1** Kiwi méraginanén ooya tosaraiguc; Ni Anutuac ac saña zéau énécmiyi.

Kewunina edamuyaguc imi ic héngeña wéndaraiguc ménda qewunec. ⁹Imi mia ac kiwi mén yomuhuc ooyawac hezac éséc nec; Anutunénj siñ nimmianzu ionac niñac wamma némaria mén walac mezerirecac hezac imi kicnén ménda héhéña, gezacnéñ ménda niniña, wañu baec ic méñac ewa qeri méñnéñ ménda niñtegic qñtegrira wanzac. ¹⁰Wañu imuhucya imi Anutunénj ionac qahac, néñ nonac muru Uña Téréyanénj nec mewinini nénécmiyc. Uña Téréya imi mia iwawai moczoñ niñtegicma Anutuac niniñ qeyu hiñgac hiñgarawac séc niñtegicanzac. ¹¹Ic méñac hénia imi tosara qahac, néñ uñaya qeriaiguc keczac imi sac niñzac. Hénia imuhucyanec Anutuac hénia imi acguc tosara qahac, néñ Anutuac Uñanénj sac niñzac. ¹²Nini imi baecac uña imi ménda meyiñ, néñ nini sese Anutunénj ewa hiawac nénécmiyc imi niñtegicbiñ niñac Uña Téréya Anutu arunec hahaya imi mema kecziñ. ¹³Nini imuac mia zéauma baec icac niñtegic qñtegricnéñ ku nénécmimia imuac nec ménda mema zéanzíñ, néñ Uña téréyanénj ku nénécmiyc imuac nec mema zéanzíñ. Iwawai Uña téréyawac murunec hahaya imi Uña téréyawac sesenénj méra nénécmiyu niñtegicanziñ. ¹⁴Séwíac siñiguc kecanzac imuhucyanénj iwawai Anutuac Uña téréyawac sese imuac niñu qelaña tanec wañu, ménda añgétianzac. Iwawai imuhucya imi Uñaguc niñgésimacac séc, imuac niñac ic imuhucyanénj méndaguc nec niñtegicanzac. ¹⁵Ic Uña téréyagucnéñ iwawai Anutu arunec hahaya imi moczoñ hia niñgésima añgétianzac, néñ eñeya imi gésigési aciguc ménda opocgic eñanzac. ¹⁶Mérénénj Miñ Kewuac ewa siñ niñtegicma hia kumimac me?^f Wañu neñañ imi Kristoac ewa siñ imi añgétima kecziñ.

Korinti hénaoñ imi héndéñamuma kecgc.

3 ¹Dacmuna hécna ni ic embac Uña téréyaginaguc énézéanzua éséc nec onac énézémanj zé osizua. Imuac séwiguc kekec zéma Kristoac kokochéra énézéanzua éséc nec énézézia. ²Ini nene selia nemuac séc qahac kecañgic imuac niñac ni nene selia ménda gumu énécmima namunec gumu énécmianj. Deguc imuhucyanec séha ménda seligima kecanzu. ³Sucginaiguc nimbupuc wañamuma méndénj amuma euqac wamma kecanzu imuac niñ, ini éréma kecma deguc acguc séwíac siñiguc kecanzu. Haka imuhucyawac wamma dimuhuc nini baec icac haka ménda niñtohoanzíñ hia zéwunec? Imi osiosiya. ⁴Ic méñnéñ ni Pauloac ic, duña ic méñnéñ ni Apoloac ic zéanzu. Imuac ini baec ic zéma ic eñomia ménda keczu me? ⁵Imuhuc wañkeczuiguc qesiénécmiwa acna melengic. Apolo imi méré, néñ Paulo ni imi méré? Niri imi Miñ Kewuninanénj sécnira ai buña qenérécmiyu welenj qeqe sac kecma méra énécmizic ini Miñ Kewu niñzégéma keczu. ⁶Ni héihimic wamba Apolo

^f 2:16 Yes 40:13

imi weric héwiñ ai meyec.⁸ Wañu Anutunéñ meyandi énécmiyec. ⁷Imuac héihimic wawaña me weric héwiñ wawaña imi eñomia zézéya, néñ meyandiyec Anutu iwac sac ningic eñeña wammac. ⁸Héihimic wawaña zéma weric héwiñ wawaña imi sécgira momacguc, ai meanzaoc séc ekac ekac boña érécmiyu memaocac hezac. ⁹Niri imi Anutuac mérahérera wamma i guc momacnec ai meanziñ, néñ ini imi Anutuac nene ai zéma Anutuac ama wanzu.

¹⁰Ewa hiawac buña nuac néñec séc meriqe ic nintegic qindegicyaguc ésécnec neñ ama baecya mindiñiwa tegéyu, tosranéñ imuac qahaiguc ama miyacgéanzu. Wañu ama memu imi eneñ dimuhuc mewin imuac dindiñanec ningésimu. ¹¹Baec qambaña neñ héimindiñiwa hezac imi mia Yesu Kristo, imuac méñnéñ méñ imi waima méñac héimindiñi wammucac séc qahac. ¹²Wañu baec qambaña imuac qahaiguc goli me siliwa me hoc eeyaguc me ic hésa me ic haréña me tomocnéñ memuiguc, ¹³kecma imuac hénia imi nalé yandanéñ hama mewininiyu hicñitegicmac. Nalé imuaru imi geric bélañ yandanéñ onoma aigina dimuhuc megic imuac hénia imi measarimac. ¹⁴Méñac méñ gericnéñ zebipiyu solañanec heyu bakia hia memu, néñ ¹⁵méñac méñ gericnéñ zema zedaru amaya qahac wammaciguc, eñeya imi goiya héima angéñ timimac, néñ geric igucnec metec metecgia tanec wammac. ¹⁶Ini Anutuac ocmuñ téréya keczu imi zéma Anutuac Uña téréyanéñ qeriginaiguc tacyac wañanzac imi ini ménda niñyacgézu me? ¹⁷Anutuac ama imi téréya, imuac mia méñnéñ méñ Anutuac ocmuñ téréya imi mebirimac imi Anutunéñ ic imi auyu qahac wammac. Ini imi ocmuñ téréya wanzu.

¹⁸Ini ikoc ménda wañamumu. Onarunec méñnéñ eñeya niñac niñu baec yomuac naléyaiguc nindegic qindegic ic wanzaciguc, memaamuma qelaña wammac. Walac imuhuc wammaguc nindegic qindegic ic héra wammacac hezac. ¹⁹Baecac nindegic qindegic imi Anutuac muru qelaña tanec wanzac. Ac méñ yomuhuc ooyawac hezac imuac niñac imuhuc zézua;^h Inéñ nindegic qindegic ic imi eñañ haka diwi qiwiliña iminénj bétac ésécnec haima énépésianzac. ²⁰Méñ imi yomuhuc, Miñ Kewunéñ nindegic qindegic ic ionac niniñ imuac niñu haréña tanec wañanzac.ⁱ ²¹Iwawai moczoñ yanda imi onac buña kecénécmizac, imuac niñac baec ic onac ningic mepé qepésiginaguc ménda wammac. ²²Paulo me Apolo me Kefa me baec kurumeñ me kekec me humuc me deguc kekeru me biañ hahaya imi moczoñ onac buña. ²³Wañu ini imi Kristoac buña, Kristo inéñ Anutuac buña wanzac.

**Yesuac Méliméli ic ionac welen
qege ai.**

4 ¹Ini nonac niñac ningic Kristoac welen qege ic zéma Anutuac ac saña imuac ai ic wambiñac hezac. ²Wañu ai buña késa keczu imi

enerj ai imuac niŋkumuma keŋhéi hahéigina qahac memuac hezac. ³Waŋu ini me tosara nuac zégési néŋaŋgic imuac nimba héla yanda ménda wanʒac. Ni nenaoc acguc nena ménda zétecgé amuanʒua. ⁴Ni késpedesna mén ménda niŋtegičanʒua, néŋ hakana imuhucya niŋac ic solaja zénénéŋa ménda hezac. Waŋu hia zétecgé némmacac hezac imi Miŋ Kewunina momacguc sac kecʒac. ⁵Imuac nalé yanda imi ménda hayunec, Miŋ Kewunéŋ ménda hayunec imi ménéŋ mén ic embac tosara ménda zégési énécmimu. Inéŋ hama siŋi tunumaŋguc musaŋ gégéya imi mewininima ewa qeriginaiguc ewa siŋ hezac imi mewininimac. Nalé imuaru Anutunéŋ ic embac eŋac eŋac mepési énécmiyu aŋgétimu.

⁶Ninʒéŋ ninʒéŋ dacmuna hécna, eŋaoc keŋkésa hakésa ménda wamma séwi eŋeŋ ménda wammu niŋac, ini ac ooyawac hezac imuac séŋaŋgeŋgic ménda logima mamu zézéya imi nonac murunec nimma niŋareŋgému niŋac, ni méra énécmimaŋ zé ni zéma Apolo nekaŋ suruc wamma séséc acwac waŋ énécmizua. ⁷Mérénéŋ gési énécmima meyac énécmiyu séwi eŋeŋ waŋkeczu? Waŋu iwawai he énécmizac imuarunec ménda énécmimia ménéŋ mén hezac me? Qahacgucnec, mocʒoŋ énécmiyu késa kecma dimuhuc hénihénia igucnec eŋaŋ buŋawac heyecac ésécnec séwi eŋeŋ waŋkeczu? ⁸Ini mia bec tomeŋ qeqe waŋkeczu. Bec mériaŋ yandaguc waŋkeczu. Nini qahaciguc eŋacnec kecma ic kewu bec waŋkeczu. Nini imi iniguc momacnec ic kewu héla wamma kecbiŋ niŋac ini bec ic kewu héla wamma kecbunec zéma ninʒiŋ. ⁹Ni nimba Anutunéŋ Yesuac Méliméli ic nini humucac buŋa zétecgé nénécmimia tanec tetcgiaiguc nonoporu mamayagina wanʒiŋ. Waŋu nini imi baec kurumeŋgic kua meme uŋa zéma baec ic kicginaiguc ninicdesic wawaŋawac buŋa wanʒiŋ. ¹⁰Nini imi Kristoac niŋac wamma ic qelaja wanʒiŋ, néŋ ini imi Kristoac qeriaiguc niŋtegi qinʒegic ginaguc wanʒu. Nini imi qeka meka wanʒiŋ, néŋ ini imi kucginaiguc wanʒu. Ini imi eebipiginaguc wanʒu, néŋ nini imi maqeqeya wanʒiŋ. ¹¹Hama éréma deguc imuac sura séc nini imi yaka doku niŋ humuma, séwi usu qahac nununesi waŋ nénécmiyu kiaŋ éséc kecanʒiŋ. ¹²Waŋu méraninanéŋ ai réwéria meanʒiŋ. Saec ac waŋ nénécmigic mozoc ac waŋ énécmianʒiŋ. Waŋu nununesi waŋ nénécmigic bisiqatéŋ waŋ énécmianʒiŋ. ¹³Waŋu zébiri qébiri waŋ nénécmigic ac bakia goigina héima waŋ énécmianʒiŋ. Érékecma deguc nini imi baec ic mocʒoŋ yanda ionac nenesic tanec wamma kecʒiŋ.

¹⁴Ni gamu qeqe waŋ énécmimaŋ zé kiwi yomi ménda oénécmizua, néŋ onac mia nambérac sorochécna zéma nimma pakeŋ ac waŋ énécmimaŋ zé oénécmizua. ¹⁵Kristoac qeriaiguc kiwi ic imi kileŋ kecʒu, néŋ sucginaiguc hélacnec maŋgoc waŋ énécmianʒu imi sasala qahac. Waŋu neŋ imi Yesu Kristoac qeriaiguc buŋa suruc hiabia imi ku énécmima ini nena nambérac hécna ésécnec aʒi mema mihicŋi énécmiyi. ¹⁶Imuac

ni zénaŋgé énécmizua. Waŋanzua imuac séciguc méndacma wamma kecmu. ¹⁷Ni hénia imuac niŋac wamma mia Miŋ Kewuac qeriaiguc nuac naŋ sorocna wamma keczac Timoteo imi mélimiwa onac muru hazac. Waŋu inén mia Kristo Yesuac qeriaiguc haka waŋanzua imi zéma baera baera lelecgéma hénaoŋiŋ ama séc emma ku énécmianzua imuac mia héiqeli énécmimac. ¹⁸Onarunec toŋianén ni onac muru ménda hamaŋ éséc nimma séwi eŋeŋ wamma keczu, ¹⁹^{19a} néŋ Miŋ Kewunén niŋu sécgéyu focdac onac muru hamaŋ. ²⁰Anutuac héŋgalen ama areŋa yanda imi ac eŋomiaiguc ménda hezac, néŋ Uŋa téréyawac kuciguc hezac. ^{19b} Imuac niŋac ni hama séwi eŋeŋ ic ionac inictegicma acgina qahac, néŋ kucginaguc me qahac imi inictegicmaŋ zé ninzua. ²¹Ini dimuhuc waŋ énécmimaŋ niŋac ninzu? Hihilocguc hamaŋ me goi héihéi zéma ewa bénzénén ewa qerinaiguc sécgénénu hamaŋ?

**Kaiseroac hakanén hénaoŋiŋ
mebiri énécmiyec.**

5 ¹Sucginaiguc kaisero haka hezac zégic niŋi. Waŋu kaisero imuhucya imi ic enia ionac sugcinaiguc acguc ménda heheya. Ic méŋnéŋ eŋeya maŋgocyawac iniŋa wagicma i guc kecanzac imuac mia zézua. ²Waŋu ini séwi eŋeŋ wamma keczu. Haka imuac ewa biric ménda wanzu. Haka imuhuc waŋec imi sugcina igucnec nesigic kembacnec, néŋ imuhuc ménda waŋkeczu. ³Ni séwinanén lakec kecza, néŋ qeri uŋananén iniguc kecma imuaru kecza séc, haka imi waŋec i bec zétecgémizua. ⁴Ini Miŋ Kewu Yesuac qaraiguc azorogic imuaru, ni acguc uŋananén iniguc kecza. Miŋ Kewunina Yesuac kuc acguc imuaru keczac. ⁵Ic imi Biria miŋinawac mériaiguc waimimia waŋec. Imi mia séwiya imi humuqai wammac, néŋ uŋaya imi Miŋ Kewunina Yesuac nalé yandaiguc keckec mihicŋimac niŋac imuhuc wammimia waŋec. ⁶Séwi eŋeŋ waŋanzu imi haka hiabia qahac. Yis komodianén falawa uha dokuyaguc imuac séc sécgéanzac imi ini ménda ninzu me? ⁷Ini héni hénia igucnec yisginaguc qahac imuac deguc falawa uha qelia wambiŋ zéma, yis wahala imi giligic kendacmac. Naguc sacyaguc ogicma keŋkeŋa, kendoŋ imuac ramaya Kristonén doenina mema humuyec. ⁸Imuac kendoŋac tacbiŋ niŋ, yis wahala qahac, yis biria zéma kai ziliweŋaguc qahac, samén hélé zéma solaŋa yisya qahac nema tacbiŋ.

⁹Kaisero ic iniguc mutu qutulaŋ ménda wammu niŋac nuac kiwiiguc oénécmiyi, ¹⁰néŋ ac imuac hénia imi baec yomuac kaisero ic me hémbaoc ic me seŋkowu ic me banarawac mepé qepési ic imi méndagucnec ala wamma kecmu niŋac ménda zéyi. Imuhuc wambiŋ zé baec yomi waima keŋ humuni sécgémacac hezac imuac mia imuhuc zézua. ¹¹Imuhuc qahac, néŋ deguc oénécmizua imi yomuhuc; Ninzén ninzén dacmuna kecziŋ zéanzu ionac sugcinaiguc méŋnéŋ méŋ kaisero me hémbaoc me

baniarawac mepé qepési wawaña me zébiri qébiri wawaña me doku seli nene ic me senkowu wawaña iniguc imi mutu qutulañ ménda wamma yaka acguc momacnec ménda nemu. ¹²Ni ic enia keczu imi némaciguc zégési wañ énécmiwinec? Imi osiosiya. Wañu hénaoñiñ eñañ sugcinaiguc imi ménda niñgési amumuac hezac me? ¹³Séngagen ic imi Anutunén niñgési énécmimac, néñ biria meme ic imi mia eñañ sugcina igucnec nesimigic mama kemmac.

Hénaoriñ sugcinaiguc tualefic hicñiyu dimuhuc wammu.

6 ¹Onac muru ménén alaya ménac késpedes ac késa kecmac imi météré ic ionac muru ménda zéhicñima késpedes ic ionac muru zéhicñimac me? ²Météré icnéñ baec ic zégési énécmimuac hezac imi ménda ninzu me? Baec séc ic embac moczoñ zétecgé énécmimuac hezaciguc, ac ai efefiadac mén heyu hia ménda zétecgému me? ³Neñañ imi kua meme uña zétecgéwiñac hezac imi ini ménda ninzu me? Imuac baecac ara efefia imi eñaoc hia niñgési wammuc hezac.^j ⁴Imuac, baecac kekeciguc ac mén hicñiyu ini ic mén hénaoriñ sugcinaiguc niñgic mamaya wanzac imuhucyanén ara imi zétecgémac niñac hia kumumimu me qahac?^k ⁵Ni gamugina nimmu niñac ac imuhuc énéézua. Sugcina igucnec ic mén niñtegic qñtegencyaguc dactmuna eñañ ac hia zétecgémacac séc mén méndagucnec kecénécmizac me? ⁶Dactmuna ninzén ninzénigiraguc néñ aciguc opocamuwic zé ic ninzén ninzénigina qahac ionac muru hia kemmac me? ⁷Ini eñawunec aciguc opoc amugic késpedesgina winiñu hicñitegirec. Imuac hénia imi ini bec momacnec aciguc maunuyu gamu qeqeginaguc wandaczu. Néwécgeña, késpedesgina eñ bisigic hia wambacnec. Wañu waigic ikoc icnéñ iwawai onagiru hia wambacnec. ⁸Imuhuc ménda wamma ini haka biria wañamuma ikoc wamma iwawai onagic amuanzu, néñ imi eneñ mia eñañ ninzén ninzénac dactmuna hécgina keczu. ⁹Ic birianén Anutuac héngalen ama areña yanda imi mératéc ménda memuc hezac imi ini ménda ninzu? Ikoc wañ énécmiwu niñac, kaisero ic me, baniara mepé qepési ic me sasañgiaiguc eu iniñ hénia qelogilogi ic me, embac ala me ic alawac inicbaoc wawaña me, icnéñ ic alayaguc kaisero wawaña me, ¹⁰kowu nene ic me hémbaoc ic me doku selinéñ ewa soho wawaña me zébiri qébiri ic me diwi qiwiliñ ic imuhucyanén Anutuac héngalen ama areña yanda imi mératéc memuc séc qahac. ¹¹Wañu sugcinaiguc ic imuhucya kecgic, néñ Miñ Kewu Yesu Kristoac qaraiguc neñañ Anutuac Uña Téréyanén zuac énécmima météré énécmima mesolañi énécmiyu keczu.

^j 6:3 Girik aciguc; Wañu baec yomuac ara némac niñac toroqema zéwiñnec? ^k 6:4 Kiwi tosaraguc; Hénaoriñ sugcinaiguc ic eñomia mén hia kumumigic ara imuac zégésigési ic wammac.

Qeri séwigina imi Anutuac buḡa.

¹²Ni haka sasalanec wamman ḡé hia wammanḡac hezac, néḡ wamman ḡéc mocḡon méra némmacac ḡéc qahac. Haka sasalanec hia wammanḡac ḡénénéḡa, néḡ ni haka méḡnéḡ méḡ ménda waiwa méra bawu nopocmac. ¹³Nenenéḡ tomeḡac waḡu tomeḡnéḡ neneac wanzac, néḡ Anutunéḡ imi mocḡon metecḡéyu qahac wammac. Séwinina imi kaiseroac ménda hezac, néḡ imi mia Miḡ Kewuninawac heyu, Miḡ Kewunina imi mia séwininawac galéḡ kecanḡac. ¹⁴Anutunéḡ Miḡ Kewunina humuc igucnec meqeliyec. Waḡu iwac kuhanéḡ neḡaḡ muḡguc meqeli nénécmimac. ¹⁵Séwigina imi Kristoac séwi tasia wanzac imi ménda ninḡu? Waḡu Kristoac séwi tasia iminéḡ dimuhuc melenḡic héna yanda embacac séwi tasia wammac? Qahac téḡḡéḡ. ¹⁶Héna yanda embacguc toro qemaciguc i guc séwi momacguc wammaocac hezac imi ménda ninḡu? Yomuhuc ooyawac hezac; Éréhécnéḡ séwi momacguc wammaoc.¹ ¹⁷Imuac bec Miḡ Kewuguc toroqemac imi i guc uḡa momacguc wamma kecmaoc. ¹⁸Kaisero haka imuac qizizigéma kecmu. Képésic waḡanzu sasala imi séwi busuninawac séḡḡaḡeḡ hezac, néḡ kaisero icnéḡ eḡeya séwiac képésic wanzac. ¹⁹Waḡu séwigina imi eḡac eḡac qeriginaiguc kecanḡac Uḡa téréya Anutuac murunec hahaya iwac ocmuḡ téréya wanzac imi ménda ninḡu? Ini imi séwiginawac miḡina qahac. ²⁰Ini imi boḡhéregina meénécmimia wanzac. Imuac séwiginanéḡ Anutu ee héihéi wammimu.

ḡammaréḡ memeac héna ac.

7 ¹Acgina kiwiiguc oma néḡḡic imuac ḡéwa niḡḡic; Ic méḡnéḡ embac ménda mema kecmac imi hia, ²néḡ kaiseroac manam batuc hezac, imuac niḡ ic séc embac mema kecmu. Waḡu embac séc ic mema kecmu. ³Waḡu icnéḡ eḡeya séwiya imi iniḡa ménda aḡḡéḡ timimac. Embac acguc euya imuhucnec ménda wammimac. ⁴Iniḡa imi eḡeya séwiyawac miḡ maḡocya qahac, néḡ euyanéḡ imuac miḡina wanzac. Euya imuhucyanec eḡeya séwiyawac miḡ maḡocya qahac, néḡ ininanéḡ imuac miḡina wanzac. ⁵Eḡaḡ séwigina ininḡina me euginawac eḡ ménda aḡḡéḡ tiénécmigic. ḡéwelec welecac efima nalé titiḡa mihicḡiwiḡ niḡac walac ḡéeminiḡ wamma imuhuc waḡḡic tecḡéyu muḡguc toroqe amumu iminéḡ hia wammac. Eḡaḡ ewa siḡgina helanḡi amugic, Biria miḡinanéḡ batucḡé énécmiwac niḡac. ⁶Waḡu ac imi qenanḡé wamma ḡézua, néḡ ménda ḡéseli énécmizua. ⁷Ic mocḡonḡec ni ésécnec wamma kecmu niḡac wanzua. Néḡ icya icya eḡeya sese Anutuac murunec hahaya késa kecḡac. Méḡnéḡ méḡac késa keru méḡnéḡ méḡac késa kecḡac.

⁸Ic embac ménda meamuma kecanḡu ḡéma embac malé ionac mia yomuhuc ḡézua; lenéḡ ni éséc kecḡic hia wammac. ⁹Eḡ kecḡic séwiac

¹ 6:16 Hén 2:24

siŋginanéŋ geric bélaŋa ésécnec onoyu hiabia qahac wammac. Sécgina imuhuc wanzaciguc eu iniŋ meamuma kecgic sécgémac. Imuac niŋac séwiac siŋgina helanŋi amuwinaŋac séc qahac waŋu ic embac meamuma kecmu. ¹⁰ 3ammaréŋ meamuma keczu onac mia yomuhuc zéseli énécmizua; (Zézé seli ac yomi nuarunec qahac néŋ Miŋ Kewuarunec.) Embac imi icyawac murunec waimimia ménda wammac. ¹¹ (Néŋ waimimia wammaciguc ic ménŋ ménda mema eŋ kecmac me euyawac muru muŋguc luae mihicŋi mimia waŋu toroqemac.) Waŋu icnéŋ imuhucyanec iniŋa ménda waimimac. ¹² Ac yomi mia tosia ionac énézézu; (Waŋu ac yomi nuarunec, néŋ Miŋ Kewuarunec qahac.) Ninzéŋ ninzéŋ dacmuna ménŋac muru iniŋa ménŋ Miŋ Kewu ménda ninzéŋgéma kecmu euyaguc momacnec kecmac niŋ ewa siŋ hemiyu iniŋa imi ménda waimimac. ¹³ Waŋu embac ménŋac muru euya ménŋ Miŋ Kewu ménda ninzéŋgéma kecmu iniŋaguc kecmuŋ zé ewa siŋ hemiyu euya imi ménda waimimac. ¹⁴ Euya Miŋ Kewu ménda ninzéŋgéma keczac imi iniŋawac ninzéŋ ninzéŋanéŋ métérérimac. Waŋu iniŋa ménda ninzéŋgéma keczac imi euyawac ninzéŋ ninzéŋanéŋ métérérimac. Qahac wambacnec nambérac hécgina acguc solaŋa ménda wambunec, néŋ deguc solaŋa kecgic nambérac hécgina imuhucyanec solaŋa keczu. ¹⁵ Néŋ ménda ninzéŋgéma keczu ionac suginaiguc eu iniŋ ménŋnéŋ wai amumaociguc wai érécmigic imuhuc wammaoc. Ic me embac imuhucya imi zézé seli iminéŋ ménda ziki énécmizac. Néŋ ini imi Anutunéŋ luaeguc héihéré énécmiyec. ¹⁶ Imi mia embac gi Anutunéŋ euga kecec héla mihicŋi mimac me qahac imi ménda ninzaŋ. Ic gi imuhucyanec Anutunéŋ iniŋa kecec héla mihicŋi mimac me qahac imi ménda ninzaŋ. Imuac siŋginawac ménda wammu.

¹⁷ Néŋ Miŋ Kewunéŋ icya embacya séc ewa hiawac buŋa méndéŋ énécmiyec imuac séciguc héná imuac me imuac unuruyec séc téŋgéŋ méndacma wammu. Ni hénáoriŋ ama séc imuhuc zéseli énécmianŋua. ¹⁸ Séwiiguc séwi tasé heric heriraguc keru Miŋ Kewunéŋ hérémiyeciguc séwi tasé hericheric haka waimac niŋ ménda zénaŋgémiŋu. Waŋu séwi tasé hericheric qahac keru Miŋ Kewunéŋ hérémiyeciguc séwi tasé hericheric memac niŋ ménda zénaŋgémiŋu. ¹⁹ Séwi tasé herichericguc kecec me séwi tasé hericheric qahac kecec iminéŋ héla qahac, Anutuac héná acwac niŋtohoma kecec iminéŋ mia héla wanzac. ²⁰ Imuac niŋ nanaŋ imuaru me imuaru naŋu Miŋ Kewunéŋ héihéré miyeciguc nanaŋ imuacnec naŋkecmac. ²¹ Gi welenŋ qeqe kecnanec héihéré géŋeciguc niŋna iminéŋ réwériga ménda wammac. Waŋu kecec ziki sipacya qahac mihicŋiwésémaŋ imuac héná ménŋ béréŋgé géŋu efima kecec ziki sipacya qahac imi hia mihicŋiwésémaŋ. ²² Welenŋ qeqe ic kerunec Miŋ Kewuac qeriaiguc héihéré mimia wanzac imi welenŋ qeqe keczac, néŋ deguc Miŋ Kewuac buŋa wamma keczac. Héná imuhucyanec miŋ maŋgoc kerunec

héihéré mimia wañec imi miñ mañgoc wanzac, néñ Kristoac welen qeqe ic wañecac keczac. ²³Ini bec bongina memeya imuac niñ ic onac welen qeqe ménda kecmu. ²⁴Dacmuna hécna, méñnéñ mén héihéré mimia wañec nalé imuaru arené méñac mén nañkerec arené imuarunec namma Anutuguc momacnec kecmaoc.

**Embac seraña zéma embac
malé ionac pakeñ ac.**

²⁵Embac seraña ionac Miñ Kewuac ackuazéc méné ménda késa kecza. Wañu Miñ Kewunéñ ewa biric niñnéñu ménzé ménzéna qahac kecanzua nenaoc mia nena niniñnawac zéwa niñgic. ²⁶Neñ nimba nalé zéra waiyayaguc yomuac niñac ic méñnéñ kecanzac imuhucyanec kecmac iminéñ hía wammac. ²⁷Imuac gi embacgaguc dérécgé érécmimiawac keczaociguc ménda waiwésémañ. Wañu gi embac qahac solañanec keczañiguc embac memañ zé ménda nimbésémañ. ²⁸Embac memañ zé mewésémañiguc iminéñ képésic ménda wammac. Wañu embac seraña méñnéñ ic memaciguc imi acguc képésic ménda wammac. Wañu imuhucya ieneñ kekecginaiguc yéwéri sasala mihicñimu. Imuac niñ ni añgén tiénécmimañ zé imuhuc zézua. ²⁹Alahécna ac yomi zéwa niñgic; Nalé meducñiyu hotoñadac hezac, imuac niñ ic tosara embacginaguc ieneñ embac qahac ésécnec kecmu. ³⁰Wañu siacanžu imi eneñ zésiacgina qahac ésécnec kecmu. Wañu ségiségi wañanzu imi eneñ ségiségigina qahac ésécnec kecmu. Wañu iwawai boñ meanžu imi eneñ iwawaigina qahac ésécnec kecmu. ³¹Baecac iwawainéñ ai meanžu imi eneñ, niñgic imi ménda he énécmizac ésécnec wammac. Baec kurumeñ deguc hénžu imi hama keñu qahac wandacmac imuac mia. ³²Eneñ mia iwawai omaya imuac mia niñ éréhéc ménda wamma kecmu niñac nimma zézua. Ic méné iniña qahac kecanzac inéñ Miñ Kewuac ai niñac niñ goro wamma dimuhuc wamma Miñ Kewu ségiségi mihicñi mimañ zéma nimmac. ³³Iniñagucnéñ mia dimuhuc wamma iniña ségiségi mihicñi mimañ zéma baecac iwawai niñac niñgumbi niñguñ wañanzac. ³⁴Wañu ewaya téma éréhéc wañanzac. Wañu embac seraña me embac ic ménda mema kekera méñnéñ Miñ Kewuac ai niñac niñgumbi niñguñ wamma eñeya séwi uñaya momacnec Miñ kewuac buña haimac, néñ embac icyagucnéñ dimuhuc wamma euya ségiségi mihicñi mimañ zéma baecac iwawai niñac niñgumbi niñguñ wañanzac. ³⁵Žiki énécmimañ niñac ménda zézua, néñ ini solañanec kecmu niñac ac yomi énézézua. Ini solañanec kecma ewagina ménda héséñunec Miñ Kewuac howiacnec kekecgina haimimu niñac imuhuc zézua.

³⁶Ic méñnéñ embac seraña eñeya buña qemimia hemiyuguc haka dindiñanec ménda wammianzac tanec wanzaciguc, wañu embac buñaya imi zammaréñ naléya ogicma embac yanda wamma keczaciguc imi

ewa siŋa méndacma hia memac. Imi mia kápésic qahac. Ierenj imi kilen meamumaoac hezac. ³⁷Waŋu ic méŋnéŋ ewayanéŋ nimma embac imi ménda memaŋ zé niŋ seligizaciguc, waŋu kilenj memac niŋac iwawai méŋ ménda hinocgézaciguc, waŋu eŋeya séwíac siŋa imi hélánzi amumac ac séc kuha hemiyu ménda memaŋ zé ewaya zikizaciguc, imi acguc hia wanzac. ³⁸Imuac embac seraŋa mezac imi haka hia wanzac, néŋ embac ménda mezac imi haka séc méŋ ogicma hia wanzac.

³⁹Embac méŋ imi euyanéŋ kekecguc kecmac séc hésa qatéyaguc wanzac. Euya humuyu ic méŋ me méŋ memaŋ zé wammaciguc imi hia memac, néŋ Miŋ kewuac ewa siŋiguc wammac. ⁴⁰Niniŋnaiguc imi eu qahac imuhucnec kecmac imi séc méŋ ogicma ségiségyaguc wammac. Waŋu ni nimba Anutuac Uŋa Téréya imi nuac muru acguc henénzac imuac niŋac ac imi nuarunec sac qahac.

Banjarawac ohaihaiyawac ara.

8 ¹Banjarawac ireha imuac mulu haimimia imi hénia nindacma kecziŋ imi niŋyacgéma kecziŋ. Waŋu niniŋ imi tétéc qeqeac haka mihicŋianzac, néŋ goi héihéi iminéŋ qenangéac haka mihicŋianzac. ²Méŋnéŋ méŋ eŋeya niŋac niŋu niniŋaguc wammac imi, ac niŋasarimacac hezac imi ménda niŋasarimanec keczac. ³Waŋu méŋnéŋ méŋ Anutu goi héihéi wammianzac imi Anutunéŋ nimmianzac. ⁴Imuac olémbaŋ banjarawac ireha imuac buŋa haihaiya imi mema neanzu imuac mia yomuhuc zéma ninziŋ; Banjarawac ireha baec kurumeŋiguc hezac imi moczoŋ eŋomia. Anutu imi méŋ qahac, néŋ momacguc sac keczac. ⁵Baec me kurumeŋiguc anutu zéénécimia sasala hezac imi hélacnec. Anutu sasala miŋ kewu sasala keczu zézéya, ⁶néŋ kilenj neŋaŋ muru imi Anutu momacguc Maŋgocnina sac kecnénécizac. Iwarunec mia iwawai momac yanda hicŋidarec. Waŋu neŋaŋ iwac wamma kecanziŋ. Waŋu imuacnec Miŋ Kewunina Kristo Yesu momacguc sac keczac. Waŋu inéŋnec iwawai momac yanda mihicŋi énécmiyu kecgic neŋaŋ acguc iwacnec kecanziŋ.

⁷Néŋ niniŋ imuhucya imi ic séc ménda késa keczu. Imuac niŋac ic tosia ieneŋ banjarawac ireha imuac niŋaŋgic séc nimmanec kecma nene newiŋ zé, yomi banjarawac ohaihaiya gezaŋ, zéma niŋ éréhécguc wamma negic eŋaŋ ewa qeriginanéŋ kuc mama wamma zapi qeanzac. ⁸Yaka neneac hakanéŋ nonagiru Anutu hosucgéwiŋac séc qahac. Ménda newiŋiguc séc méŋ ogicma biriwiŋac séc ménda hezac. Imuhucyanec newiŋiguc séc méŋ ogicma hiaruwiŋac séc ménda hezac. ⁹Néŋ técgina nimma kecmu. Ewa éréhéc ménda wamma ewa siŋginawac séc wamma megic haka iminéŋ alahécgina bébélacgia tosara méwétécgé énécmiwac niŋac. ¹⁰Gi niniŋaguc néŋ banjarawac ireha imuac ocmuŋ qeriaiguc nene saméŋa nema tacna, ic ninzéŋ ninzéŋa bébélacgia méŋnéŋ méŋ imuhuc gémma

kuc mema baniarawac ireha imuac nene saménj imi efima mema newac niñac. ¹¹Haka imuhuc hicñimaciguc imi guac nininganénj ninzénj ninzénj bébélacgia dactmunaga Kristonénj wammima humuyec i mebirimac. ¹²Gi mia imuhuc ninzénj ninzénj dactmunaga bébélacgia ewa qeriaiguc wizi ésécnec héniñj géwésémañj iguc imi Kristo kápésic wammizañj ésécnec wammac. ¹³Imuac nenenénj ninzénj ninzénj dactmunana ménj méwécécgéc mimaciguc, ni yañ busia méndagucnec nema dactmuna imi qonzontonj gégégia ménda mihicñi mima kecba nalé tetcgia hamac.

**Yesuac Méliméli ic ionac
nanañgina.**

9 ¹Ini niñgic, ni ziki sipacnaguc kecñua me? Ni Yesuac Méliméli ic ménda wanzua me? Ni Miñ Kewunina Yesu ménda héñi me? Miñ Kewuninawac qeriaiguc ainawac héla hicñima kecanzu imi ini qahac me? ²Ini mia Miñ Kewuninawac qeriaiguc Yesuac Méliméli ic ai buñanawac asé kiwi tanecac hicñima kecanzu. Imuac niñac ni ic embac tosia ionac muru imi Yesuac Méliméli ic ménda gezanj kecbiac, néñ onac imi Yesuac Méliméli ic hélawac kecanzua.

³Zégési wañnéñganñ ionac mia yomuhuc zéma saiwa acna wañ énécmizua; ⁴Niri nene doku newicac qac buñ méñ ménda zénéréc mimiawac kecñic me? ⁵Yesuac Méliméli ic tosia zéma Miñ Kewuac munahéra zéma Kefa ienénj imi iniñhécgina kecénécmigic ai meanzu. Wañu nini imi imuhucyanec wamma kecbiñj zé qac buñ ménda zé nénécmimia wac kecñiñj me? ⁶Wañu ni zéma Banaba niri sac séwiguc kekecac ai waima Anutuac ai sac mewic niñac qac buñ ménda zénéréc mimiawac kecñic me? ⁷Wañu mérénénj téñgiñj ic kecma eñeya soukiwa kiricma welenj qemac? Wañu mérénénj waiñj ic himicma imuac gocmia ménj ménda menec wammac? Wañu mérénénj rama inicgaleñj wamma ionac namu késanec ménda wammac? ⁸Ni ac imi baec icac nanañguc namma zéñua me? Héna ac acguc imi ménda zéhicñizac me? ⁹Moseac héna aciguc ac ménj yomuhuc hezac imuac mia imuhuc zéñua; Burumakao ménñénj padi gocmia tizizama séwéla qétimaciguc ufinénj kuaya ménda osomu, néñ waigic nemac. Ini niñgic, Anutunénj burumakao ionac niñac ewa goro wanzac me? ¹⁰Moczonj ic neñañ niñac ménda zéyec me? Hélacnec, imi mia ic neñañ niñac imuhuc ooyawac hezac. Imuac niñac ai patoma kecñac inénj héla niñac niñkumuma patomac. Wañu metocgézac i acguc nena buñ henémmac zéma niñkumuma metocgo wammac. ¹¹Nini onaru qeri uñawac iwawai himiriñj. Wañu ic imuhucyanénj onarunec séwíac iwawai mewíñguc, niñgic sécnina ogicma kunénj yanda meziñ tanec wammac me? ¹²Tosia ienénj onarunec séwíac iwawai imi memu niñac zéénécmimia wañu niri imi imuac séc imi ogicma kilénj imuhuc hia wambicac hezac, néñ Kristoac buñ

suruc hiabia imi neuja qahac saima kemmac niŋ wamma qac buja zénérécmyec séc ménda wamma imuac me imuac osimaguc kileŋ yéwéri imi bisiqatéŋ wamma kecanzic. ¹³Ocmuŋ téréyaiguc ai meanzu imi eneŋ ocmuŋ téréya imuaru nene mihicŋima neanzu. Waŋu zaki téréyaiguc welen qeqe ai meanzu imi eneŋ zaki téréya imuac buja haihaiya imi sécgina séc meanzu imi ini ménda ninzu? ¹⁴Héna imuhucyanec Miŋ Kewuninanéŋ yomuhuc zéma zéseli nénécmiyec; Buja suruc hiabia zézé ic imi eneŋ buja suruc zézé ai iminéŋnec séwiginawac kekec qenanŋgé wamma kecmu. ¹⁵Waŋu ni wawaŋawac séc me memeyawac séc imuhucya imuhucya méŋ ménda wamma meanzua. Ac imuhuc zéma oénécmizua imi mia ini imuac séciguc waŋ némmu niŋac ménda zézua. Qahacgucnec, osima humumaŋ zé hia humumaŋ, néŋ iwawai méŋac méŋ ménda zéwelec énécmimaŋ. Imuhuc wambinec méŋnéŋ méŋ iwawai zéhiaruanzua imi mematiti wambac niŋac. ¹⁶Ai imi mia nuac qacnaiguc hainénéŋa, imuac niŋac hetecgémaŋac séc qahac. Buja suruc hiabia imi ménda zéau énécmimaŋiguc imi saecnaguc wammaŋ. Héna imuac niŋac, buja suruc hiabia zéauanzua hakana imuac mia zéhiaru amumaŋac séc qahac. ¹⁷Ni ai imi nena ewa siŋnawac mewinec kecma imuac bakia mewinec, néŋ nena ewa siŋnawac qahac, néŋ niŋkinzéŋ waŋ némma ai buja zénénéŋa iwac mia meanzua. ¹⁸Imuac ainawac bakia imi némac? Ni buja suruc hiabia zéau énécmianzaŋa séc boŋteŋic zéau énémima buja suruc hiabia imuaru héima namma haka méŋac méŋ wawaŋawac séc bujana qenéŋec imi méŋ ménda aŋgétianzaŋa. Waŋu ai meanzua iminéŋ mia ainawac boŋa wanzac.

¹⁹Ni ic momac yanda ionac muru taséna qahac solaŋanec kecanzua, néŋ ogicma sasala énépésimaŋ zé kileŋ welen qeqeginawac opocamuma kecanzua. ²⁰Yuda ic ionac muru imi Yuda ic tanec waŋi imi Yuda ic énépésimaŋ zé imuhuc waŋi. Waŋu héna acwac méra bawaiguc kecanzu ionac muru imi ni héna acac bawaiguc ménda kecanzua, néŋ ic héna acwac bawaiguc kekera ésécnec waŋi imi, héna acac méra baciguc keczu imi énépésimaŋ zé imuhuc waŋi. ²¹Ic enia kecanzu ionac muru imi ni héna ac qahac ménda kecma néwécgeŋa Kristoac héna ac imuac méra bacyaiguc kecanzua, néŋ ic héna ac qahac kecanzu ionac tanec waŋi imi, ic héna ac qahac imi énépésimaŋ zé imuhuc waŋi. ²²Ic ninzéŋ ninzéŋgina bébélacgia ionac muru imi ic ninzéŋ ninzéŋ bébélacgia tanec waŋi imi, ic ninzéŋ ninzéŋ bébélacgia énépésimaŋ zé imuhuc waŋi. Ic héna héna ionac muru ic héna héna tanec waŋi imi, tosara aŋgéggina timaŋ zé imuhuc me imuhuc waŋi. ²³Ni buja suruc hiabia imuac wamma haka héna héna méndacma waŋanzaŋa imi, ni nenaoc acguc buja suruc hiabia imuac héla imi ic embac tosara iniguc momacnec memaŋ zé imuhuc waŋanzaŋa.

²⁴Sombeŋ yandaiguc nogicna gogicba aria wamma moczoŋ usuŋnec keŋanzaŋu, néŋ sugcina igucnec momacguc sac onogicma bakia meanzac

imi ini ménda niŋtegiŋzu? Ini aŋguc bakia mewin zé imuhuc usuŋnec kemmu. ²⁵Ariac ic eney onogicbiŋ zé sigi hénia hénia kecanzu. Waŋu imi eney ŋunzariŋ miŋicmiŋicya houmacac hezac imuhucyawac orucginaiguc haimimu niŋac wamma imuhuc waŋanŋu, néŋ neŋaŋ mia iwawai ménda houhouyawac mewin zé imuhuc waŋanŋiŋ. ²⁶Hénia imuac niŋac ni nenaoc hénia hezac imi ménda héŋtegiŋma sicsaoc ménda keŋanŋua. Waŋu ni ŋika qemaŋ zé sawaiguc méragina sicsaoc gilianŋu ésécnec ménda qeanaŋua. ²⁷Néŋ ni ic tosara onac ackuaŋéc zéau énécmima kecma nena gorosona wambi niŋac séwinanéŋ welenŋ qeqe kecmaŋ niŋ imuac siŋa qewa hiŋgaru kecanŋua.

**Pakeŋ ac Israel ionac wawaŋ
meme igucnec hahaya.**

10 ¹Alahécna, ini iwawai yomi ménda niŋasarimanec kecmu niŋac ménda wanza. Esaŋ ambéc hécnina ieneŋ moczoŋ hosusuac amiaiguc kemmu kondunŋ doku namuŋaiguc qericma keŋgic. ²Waŋu moczoŋ Mosearu toroqegic hosusu zéma kondunŋ doku qeriaiguc naec énécmiyec. ³Waŋu nene téreya imuhucyanec nema kecgic. ⁴Waŋu ieneŋ imi, Kristo qeri uŋawac zamanŋiŋ kecanzac inéŋ méndac énécmiyu zamanŋiŋ imuacnec mia qeri uŋawac doku imuhucyanec nema kecgic. ⁵Néŋ kileŋ, ionarunec ŋaŋgéŋina moczoŋnec séc ionac imi Anutunéŋ ségiségi ménda wamma baec kéra kérasiaiguc unuyu humudacgic. ⁶Waŋu imi mia ieneŋ haka biria siŋa nimma waŋgic ésécnec neŋaŋ imuhucyanec ménda wamma kecbiŋ niŋac haka imuhucyanéŋ sésécac hiŋŋi nénécmiyec. ⁷Ionac murunec tosara ésécnec ini banarawac welenŋ qeqe ic ménda wammu. Haka imuhucyawac waŋgic, ac yomuhuc ooyawac hezac; Ic embac ieneŋ mama tacma nene zéma doku selia nema yacma neŋéléléŋ aria mezu.^m ⁸Waŋu ionac suginaiguc tosara ésécnec kaisero haka ménda wambiŋ. Kaiwe ai meme momacguc imuaru ic embac 23,000 humuma madacgic. ⁹Waŋu Miŋ Kewunina manam batuc ménda wammiwiŋ. Ieneŋ imuhuc waŋgic mokoleŋ eney inigic humudacgic. ¹⁰Waŋu ionarunec tosanéŋ waŋgic ésécnec ŋindic ŋuduc ac ménda zému. Ieneŋ imuhuc zégic metecmetec miŋinanéŋ metecgé énécmiyu qahac wandacgic. ¹¹Ionaru haka hiŋŋiyec imuhucyanéŋ séséc waŋ nénécmizac. Waŋu baec yomuac nalé tetcgiawac kecanŋiŋ neŋaŋaru pakeŋ ac waŋ nénécmimac niŋ kiwiiguc ooyawac hezac. ¹²Imuac mia naŋselizua zéma niŋzu imi eney mama unuwac niŋac técgina nimma kecmu. ¹³Ic séc hiŋŋi énécmianzac manam batuc imuhucya sac onac muru hiŋŋi énécmianzac. Anutu imi méŋzé méŋzéya qahac imuac niŋac manam batuc sécgina ogicogicya imi ménda waiyu hiŋŋi énécmimac. Waŋu manam batuc

hicñi énécmimacac séc hia nanşelimu niñac néñgacma keñkenjawac hénia mihicñi énécmimac.

Baniarawac olémbaņa.

¹⁴Imuac mia inicsoroc sorochécna ini baniarawac welenj qeqe ai imuac mia héñacya mema kecmu. ¹⁵Ic niñtegic qințegic ginaguc énézéanzua ésécnec ac wañ énécmizua. Eñaoc mia ac énézézuia imi niñgésigic. ¹⁶Sokociguc mérianjac waiñ doku, mérianj ac zéma neanzij imi Kristoac sacya amunec qamunec haka qahac me? Wañu saméñ méndemma neanzij imi Kristoac séwi busia amunec qamunec haka qahac me? ¹⁷Nene saméñ hénia momacguc heyu saméñ momacguc amunec qamunec wamma neanzij, imuac niñac nini sasalanéñ séwi busu momacguc wamma kecanzij. ¹⁸Séwiiguc Israel ic embac keczu ionac niñgic, mulu haima neanzu imi enej zaki téréyawac buña amunec qamunec ménda wamma kecanzu me? ¹⁹Ac imi dimuhuc niñac zézua? Iwawai baniarawac haimimia imi iwawai héla wanzac me? Wañu baniara eñeya imi iwawai héla wanzac me? ²⁰Imuhuc qahac. Ic enia ieneñ mulu haianzu imi Anutuac buña qahac, néñ kuwic onac haianzu. Ni ini kuwic iniguc amunec qamunec wamma kecmu niñac ménda wanzua. ²¹Ini Miñ Kewuac sokoc igucnecⁿ zéma kuwicac sokoc igucnec momacnec nemuac séc qahac. Wañu Miñ Kewuac zaeiguc zéma kuwic ionac zaeiguc momacnec toroqema nemuac séc qahac. ²²Me neñañ imuhuc wammanec kecma Miñ Kewu nimbupuc mihicñi miwiñ me? Kucninanéñ kuha ogiczac me?

Ninžéñ ninžéñ ic ionac keckec solaņa.

²³Iwawai moczoñ hia wambiñac séc, néñ iwawai moczoñnéñ méra ménda nénécmidacmac. Iwawai moczoñ hia wambiñac séc, néñ iwawai moczoñnéñ ménda nanğé nénécmidacmac. ²⁴Méñnéñ méñ eñeya nanğé amumañ zé ménda hochoc ai memac, néñ tosara onac nanğé énécmimañ zé hochoc ai memac. ²⁵Ini nénnagémba sombenjiguc yañ beric busia haigic heyu ewa qerigina solañanéñ yomi omaya me kuwicac buña zéma ménda qesiamuma eñ boñ mema oma nemu. ²⁶Hénia imi yomuhuc; Baec zéma iwawaiya imuaru sécgéma hezac imi moczoñ Miñ Kewuarunec.^o ²⁷Ic enia méñnéñ héihéré énécmiyu amayaiguc emmuiguc, wéségina iguc iwawai haigic hezac imi imuac me imuac ewa qerigina solaņa niñac wamma zéqesi ménda wamma efima hia nedacmu. ²⁸Wañu ic méñnéñ yomi baniarawac mulu haimimia zéma énézémaciguc imi, énézémac i zéma iwac ewa qeria solaņa niñac wamma iwawai imi ménda nemu. ²⁹Geñga qahac, néñ iwac ewa kétij kétijawac zézua. Némac niñ ic

ⁿ 10:21 Waiñ sokoc. ^o 10:26 Leg 24:1

ménjac ewa qeri solañanénj hakana ziki sipacya qahac imuac zégési wañnémmac me? ³⁰Ni ewa hia nimma amunec qamunec wammanjiguc mérénénj némac niñac hakana ewa hia zézéyaguc imuac niñac zébiri nénu nimbinec? ³¹Imuac ini nene zéma doku nemu, me haka ménjac ménj wammuiguc imi, Anutuac edamuyawac niñac wamma memu. ³²Ini Yuda ic me Girik ic me Anutuac hénarínj ienénj inícma qonzononj géwu niñac solañanec kecmu. ³³Haka hénia hénia wammanj séc, ic hénia hénia ewa hia mihicnji énécmima, nena nanjé amumanj zé hochoc ai ménda mema, ic sasala nanjé énécmimanj zé hochoc ai meanzua ni ésécnec wañ énécmigic Anutunénj ionac anjéngina tiénécmimac.

11 ¹Ni Kristoac haka kéréndénj méndac mianzua ésécnec ini imuhucyanec nuac haka méndacma wammu.

Mepé qepésiaç haka solañ.

²Ini ai hénia hénia meanzu séc ni niñqeli némma mératéc haka ku énécmiyac séciguc tohoma kecanzu imuac niñac mepési énécmizua. ³Wañu yomi ménj zéwa niñasarimu niñac wanzua; Icyá icyá ionac orucgina imi Kristo wanzac. Wañu embacac oruha imi icyá wanzac. Wañu Kristoac oruha imi Anutu wanzac. ⁴Ic ménjnénj oruc usuyaguc zéwelec ai me bianjac ara zéauau ai mezac imi eñeya oruha Kristo gamu mihicnji mizac. ⁵Wañu embac ménjnénj oruc usuya qahac eñnec zéwelec ai me bianjac ara zéauau ai mezac imi oruha keczac icyawac gamu mihicnji mizac. Wañu embac imi oruc zucya moczonj mericdacma keczac tanec imuhuc éséc wanzac. ⁶Imuac embac ménjnénj oruha usuya qahac kecmaciguc oruc zucya imi mericdacmac me hézérac gédacma kecmac. Wañu embac imi oruc zuc qahac kecmanj zé gamuya nimmaciguc oruc usuyaguc kecmac. ⁷Ic imi Anutuac tanec zéma edamuya wanzac imuac oruhaiguc usuya kileñ ménda haimacac hezac, néñ embac imi icyawac edamuya wanzac. ⁸Ic imi embac igucnec ménda memeyanénj embacnéñj ic igucnec memeya. ⁹Wañu ic imi embacac niñ wamma ménda mihicnjiyec, néñ embac imi icac wamma mihicnjiyec. ¹⁰Hénia imuac niñac zéma kua meme uña ionac niñac wamma embacnéñj méra bacginaiguc keczac imuac asé kiwiya oruc usuya haima kecmac. ¹¹Wañu Miñ Kewuninawac qeriaiguc imi ic qahac embacnec ménda kecanzac. Wañu imuhucyanec embac qahac icnec ménda kecanzac. ¹²Embac icarunec hicnjiyec^p ésécnec ic acguc embacarunec hicnjiyec. Néñ momac yanda imi Anutu arunec. ¹³Ini eñaoc niñgésigic embac ménjnénj oruc usuya qahac Anutu zéwelec wammiyu hia sécgémac me? ¹⁴Wañu ic ménjnénj oruc zuc horua hemiyu iminénj eñeya gamuya mihicnji mianzac imi ewa siñginawac boñ zalianénj hia ménda ku énécmizac me? ¹⁵Wañu embac onac oruc zucgina imi usu

buṇawac énécmiyec imuac niṇ embac méḡnénṇ oruc zuc horua hemiyu, edamuyaguc wanṣac. ¹⁶Méḡnénṇ ac imi qemaṇac zéma yomuhuc nimmac. Haka imuhucya imi nini me Anutuac hénariniṇ neṇaṇṅuc ménda hezac.

Miṇ Kewuninawac samén téréya.

¹⁷Ini azoroanṣu nalé imuaru ménda naṇṅé amuanṣu, néḡ mebiru amuanṣu imuac niṇac ini ménda zéhiaru énécmima zézé seli ac méḡ yomi énézémaṇ zé wanṣua. ¹⁸Walac imi ini hénariniṇ tocgaoanṣu nalé imuaru sugcinaiguc héndén héndén hicṇianṣac zégic nimma ac tosara imi ninzéṇṅézu. ¹⁹Waṇu nimba Anutunénṇ niṇu tuṇ diminénṇ solaṇa keczu imi hicṇitegicmac niṇ sugcinaiguc eṇac eṇac tuṇṇinaguc téamuma kecmuac hezac. ²⁰Hélawac zéwa niṇṅic; Ini momacnec azoroanṣu nalé imuaru imi Miṇ Kewuac samén newiṇ zé ménda azoroanṣu. ²¹Némac niṇ, tosara imi eṇaṇ nene késama hama eṇac eṇac walac negic tosara imi yaka niṇ humumanec kecṅic tosara imi doku selinénṇ ewa soho mihicṇi énécmiyu keczu. ²²Eṇaṇ yaka neneac ama imi hocma imuhuc waṇanṣu me? Imi qahac waṇu, Anutuac hénariniṇac niṇṅic mamaya waṇu maqeqeya gamu qeqe mihicṇi énécmianṣu me? Némac ac énézémaṇ? Zéhiaru énécmimaṇ? Qahacṅucnec! Yéwéri imuac zéma ménda zéhiaru énécmimaṇ.

²³Imi mia hénia yomuhuc niṇac; Ni haka ku énécmiyi imi mia Miṇ Kewuarunec meyi. Miṇ Kewu Yesunénṇ siṇi méḡ Miṇ Kewu Yesu késagic imuaru saménṇ mema ²⁴ewa hia ac zéma kuma yomuhuc zéyec; Yomi imi séwi busuna onac buṇa. Niṇqeli némma haka yomi wammu. ²⁵Samén negic tecgéyu waiṇ sokoc imuhucyanec nema yomuhuc zéyec; Sokoc yomi imi zikiziki qelia sacnanénṇ memeya. Nemu séc niṇqeli némma haka imi wammu. ²⁶Ini saménṇ zéma waiṇ sokoc imi mema nemu séc Miṇ Kewuac humuc buṇa imi zéauma kecṅic inénṇ liliṇṅéma hamac.

²⁷Hénia imuac mia méḡnénṇ méḡ Miṇ Kewuac saménṇ me sokoc imi haka sicsaocyaguc nemac imi Miṇ Kewuac séwiya zéma sacya nesoho sohayawac képésic mihicṇimac. ²⁸Imuac méḡnénṇ méḡ eṇeya niṇṅési amumaguc saménṇ imi nema sokoc imi mema nemac. ²⁹Méḡnénṇ méḡ Miṇ Kewuac séwiya zéma sacya ménda héṇasarima nemac imi eṇeya képésic nemac tanec wammac. ³⁰Hénia imuac niṇac sugcinaiguc sasalanénṇ kuc mama zéma hafiginaguc wamma keczu. Waṇu tosara imi bec gau seli mihicṇima keczu. ³¹Neṇaṇ niṇṅési amuyiṇṅiguc ménda niṇṅési nénécmiwacnec. ³²Waṇu neṇaṇ niṇṅési nénécmimac iguc imi zéqindiṇi waṇ nénécmimac. Imi mia baec ic iniguc momacnec zétecgé nénécmiyu képésicninaguc ménda wambiṇ niṇac imuhuc waṇ nénécmianṣac. ³³Imuac dacmuna hécna saménṇ newiṇ zé azoromu nalé imuaru imi mambéc amumu. ³⁴Méḡ imi neneac wammiyu walac eṇeya amaiguc nemac. Azoaṣoro sicsaocya waṇṅic képésic ginaguc zéénécmiwac niṇac. Yéwéri tosara imi ni nenaoc kec hama zémindiṇimaṇ.

Qeri uñawac sese.

12 ¹Dacmuna hécna ini qeri uñawac sese imuac hénia niñasarimu niñac wanɣua. ²Ini becneç ic enia kecgcic imuaru siñginanéñ héihéré énécmima onagiru baniara ac ménda zézéya imuhucyawac muru rouc wamma kendacgcic. ³Imuac ni zéasari énécmizua; Méñnéñ mén Anutuac Uñaguc ac zéañzac imi Yesu imi saecac buña imuhuc ménda zémac. Wañu Uñanéñ ménda nañgé énécmiyu méñnéñ mén Yesuac Miñ Kewuna zémacac séc qahac.

⁴Ewa hiawac ai buña imi hénia hénia, néñ Uña imi momacguc. ⁵Ai memec nananɣina imi hénia hénia, néñ Miñ Kewugina imi momacguc. ⁶Ai haka imi hénia hénianéñ icya icya ionac muru ai haka imuac me imuac moczoñ wamma meanzac imi Anutu momacguc. ⁷Wañu ic miñ séc nañgé énécmimañ zé Uña téréyanéñ aiginaiguc eñeya mewinini amuanzac. ⁸Méñac imi Uña téréyawac murunec niñtegic qin̄tegicac ackuazéc, méñac imi Uña Téréya iminéñnec mia niniñ hénia héniaiwac ackuazéc, ⁹wañu méñac imi Uña Téréya iminéñnec niñzén niñzén, méñac imi Uña Téréya iminéñnec hafi zepa mehia hiaruac ai buña seseya, ¹⁰Wañu méñac imi kiwi méréra memeyawac kuha, méñac imi Anutuac biañac ara zézé, méñac imi uña hénia hénia inictegic tegira, méñac imi ac méréra zézé, méñac imi ac méréra imuac hénia melemma zéasac asariac ai buña énécmiyec. ¹¹Ai haka imi moczoñ Uña Téréya momacgucnéñ medacanzac. Wañu eñeya ewa siña méndacma méndémma icya icya énécmianzac.

¹²Ic neñañ séwinina imi momacgucnéñ séwininawac tasia imi sasala hemizac. Wañu séwac tasia imi sasalanéñ séwi momacguc hemizac ésécneç Kristo acguc imuhucyanec. ¹³Nini imi Yuda ic me Girik ic, welen̄ qeqe ic me miñ mañgoc wañamuma kekera, moczoñ Uña Téréya momacguc néñnec^a naec nénécmiyu séwi momacguc wamma Uña momacguc imi doku ésécneç nénécmiyu neyiñ. ¹⁴Wañu séwi imuac tasia imi momacguc qahac, néñ sasalanec. ¹⁵Wañu hénanéñ ni méra qahac, imuac séwiiguc ménda toroqeqeya zéwacneç séwiiguc ménda toroqeqeya hia wammac me? ¹⁶Wañu gezacnéñ ni kic qahac imuac séwiiguc ménda toroqeqeya zéwacneç séwiiguc toroqeqeya hia ménda wammac me? ¹⁷Séwi howiacnéñ kic wammaciguc hétén hicñiyu dimuacneç nimmac? Wañu séwi moczoñnéñ hétén niniña wammaciguc dimuacneç héméña nimmac? ¹⁸Wañu Anutunéñ ewa siña méndacma séwi tasia hénia hénia séwiiguc haiyu hezac. ¹⁹Séwi tasé momacguc sac hewacneç séwi eñeya dimuaru hia hemac? ²⁰Imuac séwi taséhéra imi sasalanec, néñ séwi imi momacguc. ²¹Wañu kicnéñ mérawac ni gi

^a 12:13 Me momacgucac qeriaiguc.

qahac hia kecmanj zéyu, orucnéj hénawac ézéma gi qahac ni hia kecmanj zémacac séc qahac. ²²Néwéciguc, séwi tasé tosarawac niñni mamaya tanec wanju, néj imi moczoj aiginaguc sasala. ²³Waju séwininawac taséhéra maqeqeya imuhucyawac niñni eeginaguc waju usu hiabianéj héiénécmianzuj. Waju séwi tasé gamuginaguc imuhucyawac niñni héla wanjanzac. ²⁴Waju séwi tasé tanecgina hiabia ienenj imi imuac me imuac zéwelecmuac ménda hezac. Anutunéj séwi tasé mamaya ionac eegina ogicma héima séwinina imuhuc arengéma meyacgé nénécmiyec. ²⁵Waju imuhuc meyu séwi tasé ejac ejac ménda méndénj amuma séc momacguc galengé amuma kecanju. ²⁶Tasia méjnénj qenzénj qeyu tosara moczoj imuhucnec momacnec geriwa niñanzu. Waju tasia méjnénj edamuyaguc waju tosara moczoj imi momacnec ségiségi wanjanzu.

²⁷Ini imi Kristoac séwi zéma séwi taséhéra wamma kecju. ²⁸Anutunéj imi hénaoirij héra nejanaru ai ic yomuhuc kumu nénécmiyec; Walac imi Yesuac Méliméli ic, imuacnec bianjac ara zézé ic, ai imuacnec kiwi ic zéma kiwi méréra memeya, zéma hafi zepa mehiahiaruac ai buja seseya, zéma qenangé ai, zéma galénj ai, zéma ac méréra zézé ai imuhucnec hai nénécmidarec. ²⁹Momac yanda Yesuac Méliméli ic wanzij me? Momac yanda bianjac ara zézé ic wanzij me? Momac yanda kiwi ic wanzij me? Momac yanda kiwi méréra meme ic wanzij me? ³⁰Momac yanda hafi zepa mehiahiaru ic wanzij me? Momac yanda ac méréra zézé ic wanzij me? Momac yanda ac méréra imuac hénia zéauau ic wanzij me? ³¹Waju ini ai buja seseya, séc méj tosara onogicma eñeja wanzac imuac qerigina hélacnec ewa ewa wammu.^r Waju ni hénia méj tosara onogicma solaja wawajawac zéwa ninjic.

Goi héihéiac haka.

13 ¹Ni baec ic zéma kua meme uja ionac ac hénia héniaiguc ac zémanec kilénj goi héihéi qahac keczaiguc, ni imi gonjon qacqaraguc zéma aij héténaguc tanec wanzua. ²Waju ni bianjac ara zéma ac saja moczoj zéma ninij moczoj niñasarima imuacnec ninzénj ninzénj baec boja méj hia ézéwa yacma kemmacac séc kesa keczaiguc kilénj goi héihéi qahac keczaiguc imi ni ejomia wanzua. ³Waju nena iwawai moczoj méndénj énécmianzua iguc, waju imuacnec séwina gericiguc hai énécmiwa zedaruguc kilénj goi héihéi qahac keczaiguc imi héla méj ménda késakeczua.

⁴Goi héihéinénj nalé horua bisiqaténj waj énécmianzac, goi héihéinénj gum bénzénzénj waj énécmianzac, waju nimbupucya qahac, waju tétéc qeqe qahac, séwi eñej qahac, ⁵Gérénu nézénj qahac, ewalima kesa kekec qahac, kiu séléléc wammiju qeri biric ménda ninzac, késpedes kesa kekec

^r 12:31 Me nimbupuc wanjanzu.

qahac. ⁶Imi birianénj sécgéma keŋu ewa hia ménda nimma ac hélawac wamma ségiségi waŋanzac. ⁷Goi héihéinénj yéwéri momac yanda bisiqaténj wamma iwawai moczoŋ ninzénjgéma iwawai moczoŋ niŋkumu wamma iwawai moczoŋiguc naŋselimac.

⁸Goi héihéi imi tetcgiaya qahac hema emma kecmac, néj bianjac ara qaiyu, ac méréra acguc tecgéyu, niniŋ momacnec qahac wandacmac. ⁹Nini hénia bakia sac niŋasarima bianj ac imi bakianec zéanzij. ¹⁰Imuac hénia howia hélanéj hicŋiyu bakianec zézéya imi moczoŋ tecgédacmac. ¹¹Ni komocnaiguc imi nambérac ésécnec ac wamma nambérac ésécnec niŋtegicma nambérac ésécnec niŋaŋi, néj ic kunenj wamma nambérac haka silic imi hetecgédari. ¹²Nalé yomuaru imi nini wikiŋiguc héŋanzij ésécnec méiméiyawac héŋanzij, néj nalé hahaya imuaru imi musunina séc aŋambiŋ imuhucyanec hémbiŋ. Deguc imi bakia sac niŋasarianzij, néj nalé imuaru imi Miŋ Kewunénj ni niŋyacgé néŋanzac ésécnec ni solananc niŋasarimaŋ. ¹³Imuac ninzénj ninzénj zéma niŋkumu zéma goi héihéi haréwéc imi nalé séc hemac, néj sugcinaiguc goi héihéinénj éréhéc orogicma eŋeŋa wanjac.

Bianjac ara zézé zéma ac méréra zézéyawac sese.

14 ¹Goi héihéiac hénia imi seliseli wamma méndacmu. Waŋu qeri uŋawac sese hénia hénia niŋac wammu, néj ai buŋa sasala imuarunec Anutuac gezac qézénj acwac niŋgic eŋeŋa waŋu imi zéhicŋiwiŋ zé seliseli wammu. ²Ic ménj ac méréra zéanzac imi Uŋa téréyanénj wammiiyu ac saŋa zéyu ic tosara eneŋ hénia ménda niŋasarianzu. Imuac niŋac inénj ic onac ménda énézéanzac, néj Anutuac ézéanzac. ³Nénj Anutuac bianjac ara zéhicŋianzac imi eneŋ ic onac énézéma zénaŋgé énécmima meme seli ac waŋ énécmima héibélac qéibélac waŋ énécmianzac. ⁴Ac méréraiguc ac zéanzac inénj eŋeya naŋgé amuanzac, néj Anutuac ackuazéc zéhicŋianzac inénj héniaorij meyac énécmianzac. ⁵Ni imi ini moczoŋ ac méréra zému niŋac wanzua, néj Anutuac bianjac ara imi niŋgic tosara onogicma eŋeŋa waŋu sasala zéhicŋimu niŋac wanzua. Ac méréra zéma héniaorij naŋgé énécmimaŋ zé hénia ménda melemma zéhicŋi wanzaciguc Anutuac bianjac ara zéanzac inénj i ogicma kunaŋa wanjac.

⁶Imuac dacmuna hécna ni onaru hama hénia zéauauyawac ara zéma niniŋ zéma bianjac ara zéma pakeŋ ac ménda zéma ac méréraiguc ac énézéwa iminénj dimuhuc naŋgé énécmimac? ⁷Kuŋa me mimisule, iwawai kekecy qahac imuhucyanénj legic maraya dindiŋanec ménda qaru mérénénj legic imuac hénia niŋtegicmac? ⁸Waŋu témuŋnénj héténj sicsaocy qaru mérénénj yaréac zérénj qérénj hia wammac? ⁹Ini imuhucyanec ezelaŋ ginanéj ac niŋtegicbiŋac séc imuhucya ménda zégic ac zézégina imi dimuhuc niŋasarimu? Acgina eŋ zégic sawaiguc

kensohozac. ¹⁰Ac ewa hénia hénia baeciguc hezac, nén ac ewa hénia qahac ménj ménda hezac. ¹¹Imuac ic ménjnénj zéyu ni imuac hénia ménda niņasarimaņiguc ni imi ac zézac iwac muru ic enia wamba i acguc nuac muru ic enia wammac. ¹²Imuac ini acguc Uņawac ai buņa niņac waņanzu. Imuac héniorij naņgė énécmiwiņj zé sécgė énécmimac niņ seliseli wammu. ¹³Imuac ac ewa méréraiguc zéanzac imi ac melenj melenjawac kuha niņac zéwelec wammac. ¹⁴Ni ewa méréraiguc zéwelec wammaņiguc imi mia qeri uņananénj zéwelec wanżac, nén nuac ewa qerinanénj hėla ménda mihicjizac. ¹⁵Imuhuc waņu dimuhuc wammaņ? Ni Uņananénj zéwelecma ewa qerinanénj momacnec zéwelecmaņ. Waņu uņananénj legic héimima ewa qerinanénj momacnec legic héimimaņ. ¹⁶Imuhuc ménda wambésémaņiguc imi uņaganénj mériaņ ac énézėwésémaņiguc ic sese imuhucya qahac kecanżu imi eneņ gi némac ac zézanj imi ménda niņasarima dimuhuciguc guac ewa hia ac nimma hélacnec hia zémac? ¹⁷Gi ewa hia ac hia zézanj, nén acga iminénj tosara ménda naņgė énécmimac. ¹⁸Ni ini moczoņ onogicma ac méréra hénia hénia sasala zéanzuawac Anutu ewa hia ézėzua. ¹⁹Waņu héniorij amaiguc tosara ku énécmimaņj zé ackuazéc éréhécdac ewa qerinanénj niņasarizac imuac hia zémaņ, nén ac méréra 10 tauseņac séc horua zémaņj zé nimba mamaya wandaczac.

²⁰Dacmuna hėcna niņtegic qinťtegiciguc imi kokoc éséc ménda wammu, nénj Haka biriaiguc imi kokoc éséc wammu. Niņtegic qinťtegiciguc imi ic kuneņ éséc wammu. ²¹Hėna aciguc yomuhuc ooyawac hezac; Miņ Kewunénj yomuhuc zėzac; Ni ac méréra zéanzu ionac ezelaņgina zėma ic enia ionac kua tasė mema ic embac yomi énézėmaņ, nénj kileņ ménda niņtohomu.^s ²²Imuac ac méréra imi niņzėņ niņzėņ ic onac buņa qahac, nénj ic enia ionac asė kiwi wanżac. Anutuac biaņac ara imi ic enia onac qahac, nénj niņzėņ niņzėņ ic ionac buņa wanżac. ²³Imuac héniorij momac yandanénj tocgėma momacnec ac méréraiguc zėmuiguc ic tosara imuac hénia ménda niņzu imi eneņ zėma niņzėņ niņzėņgina qahac imi eneņ éréma inicma ewagina sohozac ménda zėmu? ²⁴Waņu momac yanda eneņ Anutuac biaņac ara zėhicņima tacmuiguc imi, ic enia me omaya éréma ic momac yanda ionac murunec zėqindiņi ac zėma gėsigėsi ac waņ énécmimia wammac. ²⁵Waņu ewa qeriginaiguc niniņ musaņ musaņgia imi usuya auyu hicņitegiru Anutuac sicgėmima mepėsimima Anutunénj hélacnec sucginaiguc keczac zėma zėaumu.

**Ai areņa méndacma mepė
qepėsi ai memu.**

²⁶Imuac dacmuna hėcna dimuhuc wambiņ? Ini azoromu séc legic zėra zėma pakeņ ac zėma ackuazéc zėauauya zėma ac méréra zėma ac

^s 14:21 Yes 28:11, 12

melenj melenj momacnec heanzac imuac imi moczoŋnénj nanǵé amuwij zé wamma memu. ²⁷Ménjnénj ewa méréraiguc ac zémaciguc éréhéc me haréwéc sac wai énécmigic zému. Waŋu momacnec qahac, nénj ic ménjnénj zéyu tecgéyu ic ménjnénj zémac. Waŋu ménjnénj hénia melemma énézémac. ²⁸Ac melenj ménj ménda keczaciguc hénaoŋij amaiguc ara qaiyu bénzénj kecmac, nénj zémaŋ zé enjeyanec Anutuaru zémac. ²⁹Waŋu Anutuac biaŋac ara zéhicŋianzu imi biaŋac ara zéwiŋ zé ic éréhéc me haréwécénj zému. Waŋu tosara imi nimma ningésimu. ³⁰Waŋu ic ménj momacnec taczac iwac muru Uŋa téréyanénj ackuazéc zéaumaciguc, walac hénima zézac inénj waima bénzénjnec tacmac. ³¹Ini momac yanda ninij héiqelima qeri efi mihicŋimu niŋac biaŋac ara imi areŋa méndacma ic ménjnénj zéyu tecgéyu ménjnénj zéyu kemmac. ³²⁻³³Anutu imi ai memaŋ zé sicsaoc qahac, nénj luaeyaguc meanzac. Imuac niŋac biaŋac ara zézé ic ionac uŋahécgina imi biaŋac ara zézé ic ionac méra bawu kecma luaeguc mambéc kecanzu.

Météré ic momac yanda azoazoroiguc waŋanzu ésécnec ³⁴embac enenj hénaoŋij suginaiguc acgina waima bénzénjnec kecmu. Ionac imi ac zému niŋac ménda zéénécmimia. Waŋu hénia aciguc hezac séc euhécgina méra bacginu kecmu. ³⁵Ninij ménjac ménj héiqeliwiŋ zé wanzuiguc imi enaŋ amaiguc euhécgina qesiénécmimu. Embacnénj hénaoŋijiguc ac wawaŋa imi gamuyaguc wanzac. ³⁶Anutuac ackuazécénj onac murunec hicŋiyec me enjacnec sac kecgcic hicŋi énécmiyec?

³⁷Onarunec ménjnénj enjeyawac niŋu kua meme ic wanzac me Uŋa téréyayaguc wanzaciguc imi ac oénécmizua yomi kewuac zézé seli ac imuhuc zéma niŋtegicmac. ³⁸Ménjnénj ménj hénia yomi ménda niŋtegicmaciguc ic imi ménda niŋmimia wammac. ³⁹Imuac dacmuna hécna ini Anutuac biaŋac ara imi zéhicŋiwiŋ zé seliseli wammu. Waŋu ewa méréraiguc ac zézé imuac neuŋ ménda héimu. ⁴⁰Ai haka hénia hénia moczoŋ sécy ménda ogicma ai areŋ méndacma wamma memu.

Kristo humuc igucnec qelima yarec.

15 ¹Dacmuna hécna buŋa suruc hiabia énézéyi imuac ku énécmiwa ninzu. Imi mia ini bec aŋgétigic. Aŋgétima imuac qeriaiguc naŋselima kecanzu. ²Ini ackuazéc neŋ énézéyi imi enj ménda ninzénǵéma selianec késa keczuiguc imi ninzénj ninzénj imuac qeriaiguc aŋgénǵina tiénécmimia wammac. ³Ni néŋu meyi imuac mia walac onac énézéyi. Kiwi téréyaiguc hezac séc Kristonénj képésicninawac wamma humuyec. ⁴Humuyu téŋgégic kiwi téréyaiguc hezac séc ai meme haréwéc waŋu muŋguc humuc igucnec qelima yarec. ⁵Yacma walac Kefawac hicŋjimiye. Imuacnec tohotoho ichéra 12 ionac hicŋi énécmiyu hénǵic. ⁶Imuacnec ninzénj ninzénj dacmuna 500 azoroma kecgcic winini énécmiyu momacnec hénǵic. Ionarunec sasalanénj qeliqeli keczu, nénj efefianénj humugic.

7Imuacnec éréma Yakobo hicñimiyu héñec. Wañu imuacnec Yesuac Méliméli ic momac yanda hicñi énécmiyu héñgic. 8Tetecgiaiguc naléna ménda héiyunec kembangan téma hicñiyi nidac imuhucya acguc hicñinéñu héñi. 9Ni imi Yesuac Méliméli ic ionac sugcinaiguc mamayagina ténggëñ. Ni Anutuac hénarion ununesi wañ énécmiyi imuac niñac Yesuac Méliméli ic zéma nurugic nimba ménda sécgéanzac. 10Wañu Anutuac ewa hia igucnec ni sécna wamma kecanzua. Ewa hiawac buña néñec imi eñ ménda heyu ni Yesuac Méliméli ic momac yanda onogicma ai kunen yanda meyi, néñ imi mia nena qahac, néñ niguc momacnec kecanzac Anutu iwac ewa hia igucnec. 11Nen me ienen imuhuc zéau énécmi ini imuhuc ninzégéma keczu.

Humuc ic ionac qelima yacyac.

12Kristo imi humuc igucnec qelima yarec imuhuc énézéni niñgicguc dimuhuc sugcinaiguc tosanenñ humuc igucnec qelima yacyac imi ménda hezac zéanñ? 13Humuc igucnec yacyac ménda hewacnec Kristo acguc muñguc ménda yacbacnec. 14Kristo ménda yareciguc ackuazéc nini zéauanzñ imi eñomia wanzac. Wañu ninzén ninzégina imi acguc eñomia wanzac. 15Wañu imuacnec nini imi Kristonén humuc igucnec meqelimiyu yarec zéma héipuc ac wañ énécmiyñ hénia imuac niñac Anutuac héipuc ic ikochéra kecñi imi hicñitegiru ninicdabunec. Humuc igucnec yayac qahac wambacnec Anutunén Kristo humuc igucnec muñguc ménda meqeliwacnec. 16Humuc igucnec yacyac ménda hezaciguc Kristo acguc humuc igucnec ménda meqelimiyu yacbacnec. 17Kristo imi humuc igucnec ménda meqelimiyu yacbacnec ninzén ninzégina imi acguc eñomia wañu ini képésic qeriaiguc kecgicac kecbunec. 18Wañu Kristoac qeriaiguc humuma keczu imi acguc qahac wandabunec. 19Kristoac qeriaiguc neñañ niñkumu wañanzñ iminén baec yomuac sac wambacnec ic embac sugcinaiguc neñañ imi tosara onogicma ewa biricninaguc wambiñnec.

20Nén Kristo imi hélacnec humuc igucnec qelima yarecac gau seli keczu ionac héra gocmia walac walac wanzac. 21Humuc imi icac murunec, imuhucyanec humuc igucnec yacyac imi acguc icac murunec hahaya. 22Adamwac qeriaiguc ic embac moczonñ humugic ésécnec Kristoac qeriaiguc ic embac moczonñ kekec mihicñimu. 23Wañu areña zézéya séc méndacma hicñi énécmimac. Walac imi héra gocmia méréra Kristo, imuacnec Kristonén lilíngéma hayu iwac buña kekera. 24Imuac andiaiguc imi nalé tetecgia hamac. Inén ic kewuya kewuya zéma ic qac buñaguc zéma kuc buñaguc imi moczonñ mebiri énécmima héñgaleñ ama areña yanda imi mañgocya Anutuac muru haimimac nalé imi mia hamac. 25Inén ic kewu kecmanec hazéchéra moczonñ eñeya héra duandiaiguc onopocmacac hezac. 26Wañu hazécya nalé tetecgiaiguc qemacac

hezac imi humuc. ²⁷Anutunénj iwawai moczoŋ iwac héná duandiaiguc onopocdarec.^t Imuac iwawai moczoŋ héná duandiaiguc hezac zéyec nalé imuaru iwawai moczoŋ iwac héná duandiaiguc onoporec Anutu eŋeya imi ménda toroqema zéyec imi hicŋitegiczac. ²⁸Iwawai moczoŋ iwac héná duandiaiguc onopocmac nalé imuaru imi naŋa eŋeya acguc iwawai moczoŋ héná duandiaiguc onoporec iwac muru sicgémimacac hezac. Imi mia Anutunénj iwawai momac yanda imuac miŋina kecma iwawai moczoŋ imuac qeriaiguc acguc sécgémac kecmac niŋ imuhuc waŋec.

²⁹Qahac waŋu, humuc ic ionac niŋac wamma doku naecanŋu imi eneŋ némac wammu? Waŋu humuc ic ieneŋ kileŋ ménda yacmuiguc némac niŋac ic embac humuc ic ionac niŋ wamma doku naec haka waŋanŋu? ³⁰Waŋu nini némac niŋac zérabéra qahaiguc emmanec kecbiŋ? ³¹Dacmuna hécna, ni Kristo Yesu Miŋ Kewuninawac qeriaiguc mepé qepésina waŋu onac niŋac wamma zéhiaru amumanec kecma ni kaiweya kaiweya humuanŋua. ³²Ni Efeso ama areŋa yandaiguc baec icac niŋkumu niŋacnec sac wamma yaŋ zécginaguc yaré waŋiiguc imi némac héla ménj hicŋinémmac? Humuc igucnec yacyac ménda hezaciguc oraŋ humuwiŋac hezac, imuac nezélélénj wammanec kecbiŋ hia zéwiŋnec.^u

³³Ikoc waŋ énécmiwu niŋac, ic ala biria eneŋ haka hiabia mesohoanŋu.

³⁴Ewa solaŋaiguc liliŋgéma képésic ménda wamma haka solaŋa wamma kecmu. Onarunec toŋianénj Anutu ménda nimmianŋu imuac gamugina nimmu niŋac imuhuc zézua.

Séwi qelia humuc igucnec yacyacwac buŋa.

³⁵Toŋianénj yomhuc gezaŋ zému; Humuc ieneŋ dimuhuc muŋguc yacmu? Waŋu séwi tanecgina imi dimuhucyanénj yacmu? ³⁶Ac qelaŋa zézé ic ini! Iwawai gocmia qesaanŋu iminénj ménda humumaciguc imi kekecyaguc muŋguc ménda érémac. ³⁷Waŋu iwawai himicanŋu imi kecma érémacac hezac iwawai howia imuac ménda himicanŋu, néŋ padi me toŋara imi gocmianec himicanŋu. ³⁸Waŋu Anutunénj eŋeya ewa siŋiguc tanecgina énécmima gocmia hénia hénia imuac séc tanecgina hénia hénia hai énécmiyec. ³⁹Séwi tanecgina acguc imuhucyanec qahac, eŋac eŋac. Ménj imi icac séwi, ménj imi yaŋ onac séwi, ménj imi nei onac séwi, waŋu ménj imi lambéc onac séwi. ⁴⁰Séwi tanec toŋara imi Kurumeŋarunec, séwi tanec toŋara imi baecarunec, waŋu kurumeŋiguc kekera ionac edamugina imi séc ménj, waŋu baeciguc kekera ionac edamugina imi séc ménj.

⁴¹Kaiwe asaha imi séc ménj, maso asaha imi séc ménj, ménni sikiluac asaha imi séc ménj, waŋu ménni sikilu eŋaŋ edamugina imi eŋac eŋac.

⁴²Humuc igucnec yacyac imi acguc imuhucyanec. Himicanŋiŋ imi humuma qahac wawaŋa, waŋu imuacnec yacyacwac buŋa imi ménda

^t 15:27 Leg 8:6 ^u 15:32 Yes 22:13

humuma qahac wawaŋa. ⁴³Iwawai eeya qahac imuhucyanén himicma iwawai edamuyagucnéŋ yacbiŋ. Iwawai bébélacgia himicma iwawai selianén muŋguc yacbiŋ. ⁴⁴Séwi busunén himicma uŋawac tanecnén muŋguc yacma kecbiŋ.

Séwi busuac tanera hezac, imuac uŋawac tanera imi acguc hezac. ⁴⁵Yomuhuc ooyawac hezac, Ic walac hicŋihicŋiya Adam imi séwiac ic kekecyaguc waŋec.^v Waŋu Adam tetcgia hahaya imi kekec énécmimiawac uŋa waŋec. ⁴⁶Waŋu walac imi uŋawac buŋa qahac, néŋ séwiyaguc, imuac andiaiguc hahaya imi uŋawac buŋa wanzac. ⁴⁷Walac imi baeciguc hicŋiyec imuac baecarunec. Andiaiguc hahaya imi kurumeŋ igucnec hahaya. ⁴⁸Baecarunec imi moczoŋ baecac buŋa tanec, kurumeŋarunec imi moczoŋ kurumeŋac buŋa tanec ésécnec. ⁴⁹Waŋu nini imi imuhucyanec baec icac murunec tanec meyiŋ imuhucyanec kurumeŋ icac murunec tanec mewiŋ.

⁵⁰Dacmuna hécna ac mén yomi zéwa ningic; Sac zéma séwi busunén Anutuac héngaleŋ ama areŋa yanda imi mératéc ménda aŋgéŋ timac. Waŋu houhouyanén iwawai ménda houhouya imi mératéc ménda aŋgéŋ timacac hezac. ⁵¹Ninzu, neŋ onac muru ac saŋa mén zéwa ningic; Nini moczoŋ gau seli ménda hewiŋ, néŋ témuŋ tetcgiawac qaru focdac élanzaŋnec melemma qelia wambiŋ. ⁵²Tomuŋ qaru humuc ic eneŋ iwawai ménda houhouyanén muŋguc qelima yacmu. Waŋu neŋaŋ acguc melemma qelia wambiŋ. ⁵³Séwi houmacac hezac yominén séwinina ménda houhouyawac usu ésécnec héini hŋgacmac. Humucac buŋa yominén hehe seliac buŋa héimac. ⁵⁴Houhouyawac buŋa yominén hehe seliac buŋa héiyu humucac buŋa yominén kekec seli héimac nalé imuaru imi, Anutuac kuhanén ogiru humuc imi qécgé mimia wammac imuhuc ooyawac hezac imi moczoŋ seligidacmac.^w ⁵⁵Humuc gi néma kucganén ogicqogic wambésémaŋ? Humuc gi waiga dimua?^x ⁵⁶Humucac waiya imi kápésic, waŋu kápésicac kuha imi hena ac wanzac. ⁵⁷Neŋaŋ Miŋ Kewunina Yesu Kristonénec ogicqogirawac kuc nénécmianzac Anutu iwac muru ewa hia ac ézézua. ⁵⁸Imuac dacmuna soroc hécna seligima namma hérékeŋ héréha ménda wamma nalé séc Miŋ Kewuninawac ai seliseli wamma memu. Imi mia onac kuc qeqe ai iminén Miŋ kewuac qeriaiguc eŋnec ménda sohomac.

Méra énécmimiawac haka.

16 ¹Deguc yomi imi ic embac téréya ionac sese tocgému imuac ara; Ni bec Galatia henaoriŋ énézéyi imuac séciguc ini imuhucyanec wammu. ²Sondaya Sondaya^y ini eŋac eŋac soukiwa mihicŋigic

^v 15:45 Hén 2:7 ^w 15:54 Yes 25:8 ^x 15:55 Hos 13:14 ^y 16:2 Girik aciguc; Sondawac ai meme walac walaha séc.

saménaguc he énécmiyu séc goiya héima toroqema haigic tacmac. En kecgic onaru hawa soukiwaguc qutulangéwu niñac. ³Onaru haman imuaru ic tosarawac niñgic sécgéyu kiwi énécmima méli énécmiwa sese imi mema Yerusalem kemmu. ⁴Wañu nuac niñgic sécgéyu ni acguc kemba Ieneñ niguc momacnec hia kembiñ.

Eñeya méra mimac niñ énézéyec.

⁵Ni Makedonia baec imi qericma kemmanñ zé wanzua imuac Makedonia baec qericma kemmaguc onac muru hama inicmanñ. ⁶Hama iniguc kecmanñ gezanñ. Iniguc kecba nalé sanñeña imi hia kendacmac. Imi mia imuhuc wamba eneñ mia hénana mindiñima méli néñu imuaru me imuaru kemmanñ. ⁷Miñ Kewunéñ niñu sécgéyu onac muru hama iniguc nalé tosara kecmanñ zé ninzua. Imuac mia nalé yomuac imi onogicmanec hotoñadac inicmanñ zé ménda wanzua. ⁸Ni Efeso ama areña yandaiguc kecba ai meme 50 imuac kendorñ wammac zéma ninzua. ⁹Hénia imi yomuhuc; Ai kuneñ yanda hélaguc sasala mihicñimañac séc nagu béréngé néñu, hañéc ic acguc sasala hicñima keczu imuac mia imuhuc ninzua.

¹⁰Timoteonéñ onaru hamaciguc héñgaleñ wammigic bac yandi yandi ménda wamma sugcinaiguc kecmac. Ic imi ni ésécnec Miñ Kewuac ai seliseli wamma meanzac hénia imuac niñac imuhuc wañmimiawac hezac. ¹¹Imuac iwac niñac niñgic mamaya ménda wammac. Wañu luaeguc mélimigic nuaru liliñgéma hamac. Ni zéma ninzéñ ninzéñ dactmuna hécna imi iwac mambéc kecziñ.

¹²Ninzéñ ninzéñ dactmuna Apolo iwac imi dactmuna tosara iniguc onac muru kemmu niñ hatac sasala zénañgé miyi, néñ nalé yomuac imi kemmanñ zé kileñ ménda efizac. Wañu nalé méñac niñu sécgéyu hamac.

¹³Ini qeriginanéñ técgina nimma kecma ninzéñ ninzéñiguc nañseligima ic hélawac séc seligima kecmu. ¹⁴Wañu ai memu séc goi héihéiyaguc mema wammu.

¹⁵Ini Sitefana zéma hénia géséhéra ieneñ Akaia baeciguc walac walac ninzéñ ninzéñ ic embac wañgic imi zéma météré ic embac welen qeénécmiwiñ zé efianzu imi ini ninzu. Imuac ini zénañgé énécmizua. ¹⁶Ic embac imuhucya zéma tosara momacnec ai mema kucqege wañanzu séc acgina niñtoho wañ énécmimu. ¹⁷Stefano zéma Fotunata zéma Akaiko ieneñ imi onac wañ néñu kic tanecgina késama hayic ewana hiaruyu kecanzua. ¹⁸Ieneñ imi ni zéma ini momacnec ewa qerininaiguc ségiségi mihicñi nénécmigic. Imuac ini ic imuhucya imi niñénécmimu.

Tetecgiawac yaizézé ac.

¹⁹Asia baeciguc hénaoñiñ tuña tuña keczu imi eneñ onac yaizézégina zézu. Akila zéma Priska zéma amagiraiguc hénaoñiñ tocgoanzu imi eneñ

acguc Miñ Kewuninawac qeriaiguc onac yaizézégina zézu. ²⁰Ninžén ninžén dacmuna momac yanda acguc yaizézégina zézu. Imuac eñaoc kiricne téréya wañamuma yaizézégina zéamumu.

²¹Yomi Paulo ni nena mérananéñ oma yaizézégina zézua. ²²Méñnéñ mén Miñ Kewu goiya ménda héimac imi saecyaguc wammac. Miñ Kewunina gi hawésémañ!^z

²³Miñ Kewu Yesu Kristoac ewa hianéñ iniguc hema kecmac. ²⁴Goi héihéinanéñ Kristo Yesuac qeriaiguc tuñ iniguc momacnec hema kecmac.^a

^z 16:22 Aram aciguc; Marana ta. ^a 16:24 Kiwi méranéñ ooya tosarraiguc kiwi yomuac tetcgiaiguc, Hélacnec! ogic hezac.

2 Korinti

Yai zézé ac.

1 ¹Anutuac ewa siŋ niŋac Kristo Yesuac Méliméli ic waŋi ni Paulo zéma ninzén ninzén munanina Timoteo niri hénariŋ Korinti ama areŋa yandaiguc keczu zéma ic embac téréya Akaia baec séc keczu ionac momacnec kiwi yomi oénécmizic; ²Neŋaŋ Maŋgocnina Anutu zéma Miŋ Kewunina Yesu Kristo iorarunec ewa hia zéma luaenéŋ onac muru he énécmimac.

³Miŋ Kewunina Yesu Kristo iwac Maŋgocya Anutu mepésimiwiŋ. Inén wésé niniŋac Maŋgoc zéma qeri mebélac qebélac hénia hénia moczoŋ imuac Anutu kecanzac. ⁴Inén zéra waiya hénia héniaiguc qeri mebélac qebélac waŋ nénécmianzac. Waŋu neŋaŋ qeri mebélac qebélac Anutuac murunec meyiŋ iminéŋnec ic embac tosara zéra béra hénia héniaiguc keczu imi bénzénec qeri mebélac qebélac waŋ énécmiwiŋ. ⁵Imi mia hénia yomuac niŋac imuhuc zézua; Kristoac qenzeŋ manzeŋnéŋ neŋaŋ kekeciguc sécgéma hezac. Imuhucyanec qeri mebélac qebélacnéŋ Kristoac murunec hama neŋaŋ muru qesalecgé nénécmizac hénia imuac niŋac imuhuc zézua. ⁶Nini zéra waiya mihicŋima kecanziciguc imi onac qeri mebélac qebélac zéma aŋgéŋ tiénécmimiawac niŋac, waŋu nini qeri mebélac qebélac waŋ nénécmimiawac kecanziciguc imi acguc onac qeri mebélac qebélac niŋac, qeri mebélac qebélac iminéŋ onac muru ai meyu zéra béra nini mihicŋianziŋ imuhucya imi ini acguc hia bisiqatéŋ wamma naŋselimu. ⁷Ini zéra waiya imuaru toroqema kecanzu ésécnec qeri mebélac qebélaciguc imuhucyanec wamma kecmu imi ni ninzua imuac niŋac niŋkinzénina onac muru hezac imi mimiŋzalia qahac.

⁸Ninzén ninzén dacmuna hécnina, imi mia hénia yomuhuc niŋac, nini Asia baeciguc zéra waiya qahaiguc kecma éréyiŋ imi ini ménda nimmu niŋac ménda wanziŋ. Nalé imuaru zéra waiya yéwéria sécnina ogicogicya qacninaiguc emma kilanzi nénécmiyu kekecninawac niŋkinzén imi acguc waiyiŋ. ⁹Humucac buŋa zétecgé nénécmimia zéma niŋni hélaguc waŋec, néŋ haka imuhuc hicŋi nénécmiyec imi mia nini neŋaoc ménda héiseli amuma humuc ic meqeli énécmianzac Anutu iwac muru sac

héiseliwiŋ niŋac imuhuc hicŋi nénécmiyec. ¹⁰Waŋu inéŋ mia humucac déc igucnec metecgé nénécmiyec. Waŋu toroqema metecgé nénécmimac. Waŋu muŋgucnec metecgé nénécmimac zéma iwac muru niŋkinzénŋina haianziŋ. ¹¹Waŋu ini acguc toroqe nénécmima zéwelec wamma méra nénécmimu. Imi mia ic embac sasalanéŋ naŋgé nénécmima zéwelecgic ewa hiawac ai buŋa nénécmiyu iminéŋ ai meni, nonac niŋac wamma Anutu ewa hia ac wammimu.

¹²Nini baeciguc kecma haihaka wamma onac muru geŋ imi ogicogicyawac wamma Anutuac haka méndacma keŋhéi hahéi qahac hélacnec wamma baecac niŋtegic qinŋtegiciguc qahac, néŋ Anutuac ewa hiayaiguc héima namma ai meanziŋ imi nonac ewa qeri solaja ninanéŋ héipuc waŋ nénécmizac. Waŋu nini imi imuac niŋni eeyaguc waŋanzac. ¹³Imi mia hénia yomuhuc niŋac, Nini kiwi tosara qahac, néŋ ini hia olomma hia niŋtegicmuac séc imuhucya sac oénécmianziŋ. Ini niŋasaridacmu zéma niŋkewu waŋ énécmizua. ¹⁴Ini hénianina bakianec sac niŋasarianzu imuac séc Miŋ Kewunina Yesuac nalé yandaiguc nini onac zézé ségiségigina wanni, ini acguc nonac zézé ségiséginina wammu.

¹⁵Ni imi hélacnec ninzéngeyi. Hénia imuac niŋac onac muru walac hamaŋ zé niŋareŋgeyi. Imuhuc wamba ini hatac éréhécnec mérianŋinaguc wammu. ¹⁶Hénaiguc keŋ inicma Makedonia baeciguc kemmaguc muŋguc Makedonia baec imuacnec onac muru liliŋgé hawa méli néŋu Yuda baeciguc kemmaŋ zé niŋ areŋgeyi. ¹⁷Ini niŋgic ni sic saoc nimma hénia qahac imuhuc waŋi tanec wanzac me séwinawac siŋ méndacma eŋ hia hia qahac qahac zéma niŋareŋgeyi tanec wanzac me? ¹⁸Anutu imi ménzé ménzéya qahac, imuac séciguc acna imi acguc hia zémaguc duŋa melemma qahac ménda zémaŋ. ¹⁹Ni zéma Siliwano^a zéma Timoteo neneŋ Anutuac naŋa Yesu Kristo iwac hénia imi suginaiguc zéau énécmiyiŋ. Waŋu inéŋ hia zéma qahac ménda zéyec. Imuac niŋac iwac muru imi hia sac heanzac. ²⁰Kristoac qeriaiguc imi Anutuac sisipac ac imi moczoŋ yanda hia zézéya. Imuac niŋac nini iwac muru héima namma hélacnec zéma Anutu mepésimianziŋ. ²¹Nini zéma ini momacnec Kristoac qeriaiguc meseli nénécmima halécnéŋ météré nénécmiyec imi mia Anutu. ²²Inéŋ mia eŋeya qara asé kiwi ésécnec ewa qerininaiguc oma Uŋa Téréya nénécmiyec. Waŋu Uŋa Téréya iminéŋ iwawai kecma hicŋi nénécmimac imuac qérawia wanzac.

²³Ac geriwaguc waŋ énécmiwi niŋac ni Korinti ama areŋa yandaiguc ménda hayi. Ac imi hélacnec zézua, Anutunéŋ qeri uŋanawac héipucya wanzac. ²⁴Ini ninzéŋ ninzéŋiguc naŋselima keczu imuac niŋac, nini onac ninzéŋ ninzéŋ imuac galéŋ kecziŋ zéma ménda zézua, néŋ nénéwécgeŋa iguc ini ségiségigina mihicŋimu niŋac, ai momacgina kecziŋ.

^a 1:19 Roma ic eneŋ Silawac Siliwano zéaŋgic.

2 ¹Hénia imuac niḡac, ni onaru muḡuc ewa goronaguc ménda hamañ zé niḡselizua. ²Ewa biric mihicḡi énécmizuaiguc, nenaoc ewa biric mihicḡi miyi i qahac waḡu, ic diminénḡ ewa hia mihicḡi nénzac? ³Ni kiwina imuhuc oénécmiyyi imuac hénia imi onac muru hamañ nalé imuaru ewa hia mihicḡi némmuac hezac ionac murunec ewa biric mihicḡiwi niḡac. Ni imi nuac ewa hianénḡ momac yanda onac ewa hia wammac zéma niḡkumuzua. ⁴Ni qerina yéwériyu ewa goro wamma kecba kic masina sasala mayec imuac niḡac kiwi imi oénécmiyyi. Waḡu imi mia yéwéri mihicḡi énécmimaḡ niḡac qahac, nénḡ onac siḡna sasala késa kecḡua imi niḡtegicmu niḡac kiwi imi oénécmiyyi.

Képésic waiwai.

⁵Mérénénḡ ménḡ waḡu ewa biric hicḡizaciguc imi, netecgéma ogicma zémaḡ zé ménda wanzua, nénḡ zékaḡ zékaḡ zéwa, inénḡ imi nuacnec ménda mihicḡizac, nénḡ hénaoḡiḡ moczoḡ yanda mihicḡi énécmiyyec tanec wanzac. ⁶Sasalanénḡ ic imuhucyawac zémindiḡi qemindiḡi wammigic nimba sécgézac. ⁷Imuac niḡac néwécgeḡac képésicya waimima ewa qeria mebélacgéic. Ewa biric ogicogicyanénḡ hélanḡimiwaac niḡac. ⁸Imuac zéwelec énécmizua, siḡ niḡmimanec kecḡu imi mewininigic seligimac. ⁹Ni imi ini ackuazécc moczoḡ niḡtohoanzu me qahac imi batucgé nimmaḡ zéma kiwi imi oénécmiyyi. ¹⁰Ic ménḡac ménḡ képésira waimigic ni imuhucyanec waimimaḡ. Képésic imuac me imuac waimizuaiguc waiwai hakana imi Kristoac kiwaiguc onac niḡac wawaḡa. ¹¹Nini Biria miḡinawac niniḡ qambaḡa imuac qelaḡa ménda kecḡiḡ imuac niḡac Biria miḡinanénḡ ikoc waḡ nénécmiwaac niḡac imuhuc wanzua.

Sisipac ac qeliawac ai ichéra.

¹²Ni Kristoac buḡa suruc hiabia zéau énécmimaḡ zé Troa amaiguc keḡi nalé imuaru Miḡ Kewuninanénḡ niḡnéḡu ai memeac saḡulaḡ ménḡ auma naḡec. ¹³Waḡu ni niḡzénḡ niḡzénḡ dacmuna Tito imi ménda mihicḡiyyi imuac niḡac nuac ewa qerina imi hia ménda mebélacgéyyi, nénḡ yaizézé ac waḡ énécmima Makedonia baeciguc keḡi.

¹⁴Waḡu Anutu ewa hia ac wammiwiḡ, inénḡ nalé séc Kristoac qeriaiguc meseli nénécmiyyu yaréiguc onogicanḡiḡ. Waḡu Kristo niḡmimia imuac héméḡa hiabianénḡ neḡaḡ murunec saima baec séc sécgéma keḡanzac. ¹⁵Hénia imi yomuhuc; Nini imi gési énécmimia zéma humucac buḡa ionac suginaiguc momacnec Anutuac kiwaiguc Kristoac héméḡa wanzḡiḡ. ¹⁶Tuḡ ménḡac muru héméḡa iminénḡ humucac buḡa tanec waḡu humuciguc onagicma kemmac, nénḡ tuḡ ménḡac muru imi héméḡa iminénḡ kekecac buḡa waḡu kekeciguc onagicma kemmac. Ic mérénénḡ ai buḡa imuac sécyu wammac? ¹⁷Nini ic tosara ésécnec soukiwa mihicḡiwiḡ zé waiḡiguc doku haianḡu ésécnec Anutuac ackuazéccnéḡ diwi qiwiliḡa

ménda wañanzij, néj nini imi Anutunéj méli nénécmiyu Anutuac kiwaiguc zéma Kristoac qeriaiguc qeri hélacnec zéau énécmianzij.

3 ¹Nini neñaoc zénañgé amuwij zé muñguc hénima ac zézij? Nini ic embac tosara ésécnec zénañgé ac kiwi onac muru haini hamac me, onac murunec nonac muru kiwi imuhucya haigic hamac nij qesi énécmiwiñac ménda hezac. Ini niñgic imuac wambijac hezac me?

²Eñaoc mia kiwinina wanzu. Imi mia ewa qerininaiguc ooya. Ic embac momac yanda oloñ nimmuac hezac. ³Ini imi Kristoac kiwi héndéj héndéja kecgic héñgaleñ wañ énécmima keczij. Wañu kiwi imi kirifi dokuyanéj ménda ooya, néj Anutu kekecyaguc iwac Uñanéj ooya. Wañu Kiwi imi hoc hilañaiguc ménda ooyanéj ic embac ewa qerininawac hilañaiguc ooya.

⁴Niñkinzéñnina imuhucya Kristoac murunec imi Anutuac kiwaiguc kesa keczij. ⁵Iwawai imuac me imuac imi moczoñ neñañ murunec zéma neñaoc sécnina hezac imuhuc ménda zéma nimbij. Néj sécnina séc he nénécmizac imi Anutu arunec zéma nimbij. ⁶Inéj mia sisipac ac qelia imuac ai ic wambij zé niñkinzéñnina mihicñi nénécmiyec. Imi mia kiwiyanéñnec qahac, néj Uñayanéñnec, kiwinéj nunuhumuanzac néj Uñanéj kekec mihicñi nénécmianzac.

Sisipac ac qeliawac edamuya.

⁷Kiwi hoc hilañaiguc néndéñgéma ooya, humuc mihicñi nénécmimia, imuac ai acguc edamuyaguc hayu Israel qelihéra ieneñ Moseac kic taneciguc imuac asaha hama héiyu, kecma qahac wawaña, imuac niñac wamma héñsosomalima hémmuac séc qahac wañec. ⁸Uña téréyawac ai imi séc méñ ogicma edamuyaguc ménda wammac me? ⁹Képésicginaguc zétecgé nénécmiawac ai imi edamuyaguc wanzaciguc, solañaguc zénénécmimia imuac ai imi edamuya qesalecgéma mamaya wanzac!

¹⁰Imi hénia yomuhuc niñac imuhuc zézua; Edamuya ogicogicya méñnéñ hayu becneñ edamuyaguc kerec imi mia mepé qepésiyaguc ménda wanzac. ¹¹Kecma qahac wawaña imuhucyanéñ edamuyaguc wanzaciguc heheseli heheya iminéñ edamuya ogicma kunéñnec wanzac.

¹²Nini imi niñkumu imuhucyaguc keczij, imuac niñac, bac yandi yandi qahac, haihaka wañanzij. ¹³Mosenéñ Israel qelihéra imi iwawai kecma qahac wawaña imuac tetcgia imi ménda héñosomalimu niñac kereñnéñ eñeya kic tanera hoturu amuma kerec. Wañu nini imi imuhuc ménda wañanzij. ¹⁴Néj éréma deguc acguc imi eneñ ewa seliseli wañ énécmimia wañu sisipac ac wahala oloñ niñanzu nalé imuaru kereñ imi ménda augic heanzac. Wañu kereñ imi Kristoac qeriaiguc auyu mazac. ¹⁵Wañu érékecma deguc Moseac kiwi oloñanzu nalé imuac séc kereñ imi ewa qerigina hoturu énécmimanec hezac. ¹⁶Wañu méñnéñ Miñ Kewunina Yesuac muru melemma kemmac nalé imuaru mia kereñ imi

aumimia wammac. ¹⁷Minj Kewunina imi Uŋa keczac, imuac niŋac imuac me imuac Minj Kewuninawac Uŋa keczac imuaru mia qutuma keŋha wawaŋa hezac. ¹⁸Neŋaŋ momac yanda imi kic tanecninaiguc kereŋ qahac Minj Kewuninawac edamu imi wikiŋiguc hénziŋ éśécneć hénjaŋziŋ. Hénni Minj Kewuac Uŋanéŋ waŋ nénéćmiyu iwac tanecac séc melemma edamuya décyá méŋac murunec emma méŋac muru kereŋjaŋziŋ.

**Iwawai eeyagucnéŋ kewuc
nomuŋ qeriaiguc hezac.**

4 ¹Imuac niŋac Anutuac wésé niniŋiguc ai yomi késa kecziŋ imuac nini qeri mama ménda wanziŋ. ²Néŋ Imuac gamu qeqe haka sasaŋgiaiguc wawaŋa imi waima diwi qiwiliŋ haka héŋacya mema Anutuac ackuazéc imi ménda mohosowiŋ, néŋ ac héra zéau énéćmima Anutuac kiwaiguc icya icya ionac ewa qeriginanéŋ kétiŋkétiniŋ waŋ énéćmiyu niŋgési nénéćmimu niŋac neŋaoc mewinini amuanziŋ. ³Neŋaŋ buŋa suruc hiabia imi kereŋaguc hezaciguc imi humucac buŋa ionac muru sac imuhuc hezac. ⁴Ionac muru imi Anutuac kic tanera Kristoac buŋa suruc hiabia imuac edamuya imi ménda hémmu niŋac baec yomuac baniara ginanéŋ ménda ninzénŋéanžu ionac ewa qerigina hoturu énéćmiyu keczu. ⁵Hénia yomuhuc niŋac ac imuhuc zéma mazua, Nini imi neŋaŋ niŋac ménda zéau énéćmianziŋ, néŋ Kristo Yesu imi momac yanda neŋaŋ Minj Kewu keczac imi zéma Yesuac niŋac wamma nini onac welen qeqe ic kecziŋ imi zéau énéćmianziŋ. ⁶Hénia imi yomuhuc; Siŋi tunumaŋ qeriaiguc asac mararaŋnéŋ qetagaliyu zéyec Anutu iminéŋ waŋ nénéćmiyu Yesu Kristoac kic taneraiguc Anutuac edamuya niŋmimiawac asac mararaŋ hemizac iminéŋ neŋaŋ ewa qerininaiguc qetagali nénéćmianzac.^b

⁷Neŋaŋ imi iwawai eeyaguc imi zéic baecnéŋ memeya séwinina imuac qeriaiguc késa kecziŋ. Imi mia kuc yanda imi Anutuac muru hezac, néŋ neŋaŋ muru ménda hezac imi niŋtegićma kecbiŋ niŋac imuhuc waŋ nénéćmiyec. ⁸Néwécneć néwécneć hélianži nénéćmianžu, néŋ hézé hézéyaya ménda waŋjaŋziŋ. Kukudereć mihicŋi nénéćmianžu, néŋ kucmama ménda waŋjaŋziŋ. ⁹Nunuhéi waŋ nénéćmizu, néŋ ménda wai nénéćmiyu kecanziŋ. Qenzaŋgé nénéćmianžu, néŋ ménda birima qahac waŋjaŋziŋ. ¹⁰Imuhuc wamma séwininaiguc Yesuac humucyawac buŋa imi bisima kenni Yesuac kekecyawac buŋa acguc séwininaiguc hićŋiteguru hémmu. ¹¹Imi mia Yesuac kekecnéŋ séwinina houhouyawac buŋa imuaru hićŋiteguru hémmu niŋac neŋaŋ kekecninaguc nalé séc Yesuac niŋac wamma humucac déciŋuc nonopocŋic kereŋjaŋziŋ. ¹²Imuac humucnéŋ nonac muru ai meyu kekecnéŋ onac muru ai mezac. ¹³Ni ninzénŋéyi

^b 4:6 Hén 1:3

imuac zéauyi^c imuhuc ooyawac hezac ésécnec, nini ninzénj ninzénjac ewa qeri imuhucya késa kecziñ, imuac niñac nini acguc ninzénjgézñ imuac zéauziñ. ¹⁴Imi mia hénia yomuhuc niñac, Miñ Kewunina Yesu meqelimiyec inénj mia Yesuguc nini acguc meqeli nénécmiyu iniguc momacnec iwac wésiaiguc nambiñ zéma niñtegicziñ. ¹⁵Imi hélacnec, nini imi Anutuac ewa hiayanénj sécgé énécmiyu ic embac sasalanénj ewa hia ac zésaima kenjic Anutuac muru edamuya hemimac niñac haihaka nina moczoñ yanda imi onac hia niñac wamma meanziñ.

¹⁶Imuac nini qeri mama ménda wanziñ. Séwi icninanénj zazagima kenjac, néñ qeri icnina imi naléya naléya qelimanec kenjanjac. ¹⁷Hénia imi yomuhuc; Nalé hotoña dac meanziñ zéra béra efefia iminénj edamu yéwéria hehe seli heheya imi mihicñi nénécmimac. ¹⁸Héhéña imi hotoña dac hemac, néñ ménda héhéña imi hehe seli hemac, imuac mia nini imi kicninanénj héhénawac séc imuac qahac, néñ kicninanénj ménda héhéña imuac kic hihi wamma kecanziñ.

Kurumeñ amaiguc tacyac wambiñ.

5 ¹Kic hihi wamma kecanziñ imuac hénia imi yomuhuc; Baec séwi halinina imi birima qahac wañu, ama ménj Anutunénj menénéc mimia, méranénj ménda memeya, ou kurumeñiguc hehe seli heheya he nénécmizac imi ninziñ. ²Imi sac qahac hénia ménj imi yomuhuc; Nini séwi hali yomuac qeriaiguc yaiwisisiñ wamma kurumeñac séwi ama héinénécmiyu mewiñ zé qerininanénj késama mambéc kecziñ. ³Imuhuc héiwiñiguc, katanec ménda nanni ninicmu. ⁴Hali yomuac qeriaiguc kecma bisi qaténiguc yaiwisisiñ wañanziñ imi hetecgéwiñ niñac qahac néñ imuac qahaiguc ménj qeliawac héini houhouyawac buña imi kekecnénj qécgémac niñac imuhuc wañanziñ. ⁵Wañu Anutunénj mia haka imi mihicñi nénécmima Uña Téréya nénécmiyec. Wañu Uña Téréya iminénj haka tosara kecma hicñi nénécmimac imuac asé kiwi wañ nénécmizac.

⁶Imuac niñac nini baecac séwi halininaiguc kecanziñ nalé imuaru imi Miñ Kewunina ou keru nini lakec you neñacnec kecanziñ imi ninziñ, néñ kileñ nalé séc niñkinzénjinaguc kecanziñ. ⁷Imi mia nini kicninanénj héhéña imuaru qahac, néñ ninzénj ninzénjiguc kecanziñ. ⁸Nini niñkinzénjinaguc, wañu efima séwiac ama hali imi waima ama héla imuaru kemma Miñ Kewuninaguc kecbiñ zé wañanziñ. ⁹Imuac nini kecbiñ me waima kembiñiguc, ségiségi mihicñi miwiñ zéma niñselima kecanziñ. ¹⁰Hénia imi mia yomuhuc, neñañ moczoñ yanda Kristoac zégésigési tatac imuac wésiaiguc wininima namma neñac neñac séwininaiguc kecma wawañ meme hia me biria wañiñ imuac séc méndacma bakia mewinjac hezac.

Min̄ Kewuac luae qeqe ai.

¹¹Min̄ Kewuninawac bac yandi yandi imuac hénia niñtegicanziñ, imuac niñac ic embac tosara zénangé énécmiziñ. Wañu nini min̄ séc Anutunén niñyaggé nénécmizac. Wañu ini acguc ewa kétéñ kétéñ wañ énécmiyu niñyaggé nénécmizu zéma niñkumuzua. ¹²Nini muñguc neñaoc ménda zénangé amuziñ, néñ eñaoc nonac niñac niñgic zézé ségiségi ginaguc wammu niñac nalé titiña mén̄ mihicñi énécmiziñ. Wañu tosara ewa qeriac buña niñac qahac, néñ séwias buña niñac wamma meyac amuzu imi onac ac bakia hia melen̄ énécmimu. ¹³Nini ewa soho kecziñiguc imi Anutuac wamma imuhuc kecziñ. Wañu nini ewanina hia kecziñiguc imi acguc onac niñac wamma imuhuc kecziñ. ¹⁴Momacgucnéñ momac yanda neñañ niñac wamma humuyec. Imuac niñac neñañ moczoñ humuyiñ imi niñzégézua. Hénia imuac niñac Kristoac goi héihéinéñ hinocgé nénécmizac. ¹⁵Wañu kekecguc kecanziñ neñañ imi muñguc neñañ niñac wamma ménda kecbiñ, néñ neñañ niñac humuma muñguc qelima yarec iwac niñac wamma kecbiñ niñac inén̄ momac yanda neñañ niñac humuyec.

¹⁶Imuac degucmuanec ic mén̄ac mén̄ séwiya hémma ménda nimbiñ. Nini Kristo acguc séwiiguc hémma niñi, néñ muñguc mén̄ imuhucyanec ménda niñanziñ. ¹⁷Imuac ic mén̄néñ mén̄ Kristoac qeriaiguc keczu imi ic qelia, wahala imi keñec, néñ héngic, qelia hazac. ¹⁸Haka imuhucya imuhucya moczoñ Anutuac murunec hicñihicñiya. Inén̄ Kristoac qeriaiguc ewa momac mihicñi nénécmiyec. Wañu ewa momac mihicñi énécmimiawac ai buña qenénécmiyec. ¹⁹Imi mia Anutunén̄ kápésicnina imi ménda olomma Kristoac qeriaiguc eñeyaguc baec ic embac momac yanda ewa momac mihicñi nénécmiyec. Imuhuc wamma ewa momac mihicñi mihicñiyawac ackuazéc imi méraninaiguc hai nénécmiyec. ²⁰Hénia imuac niñac nini imi Kristoac kua meme ic wamma Anutunén̄ neñañ kuanina mema zéwelec énécmizac ésécnec Kristoac nanañiguc namma zéwelec énécmima yomuhuc énézézua, Anutuguc ewa momac wamma kecmu. ²¹Anutunén̄ neñañ imi Yesuac qeriaiguc Anutuac solañ dindiñawac buña wamma kecbiñ niñac Kristo kápésic mén̄ ménda wañec, néñ kápésic ic tanec nimmiyec.^d

6 ¹Anutuguc momacnec ai meanziñ nenen̄ énézézíñ, Anutuac ewa hia imi eñ mén̄da késa kecmu. ²Imuac Anutunén̄ yomuhuc zézac, Nalé nimba hezac^{e f} Ninzu, deguc imi nalé nimba hezac imi mia wanzac, ninzu, deguc imi aṅgén̄ titiac naléya wanzac! ³Aininaiguc gocya mihicñiwu niñac nini haihaka qonzon tongé énécmimia mén̄

^d 5:21 Me kápésicac mulu. ^e 6:2 Énépésimañac séc wanzac. imuaru gezac qema niñénécmizua, wañu aṅgén̄ titiac naléiguc méra énécmizua. ^f 6:2 Yes 49:8

ménda hai énécmianziṅ. ⁴Néṅ ainina meanziṅ séc Anutuac welenṅ qeqe ic kecziṅ zéma imuac séc neṅaocnec mewinini amuma yéwéri hénia hénia eṅeṅa yomuhucyaiguc naṅ selianziṅ, zéra waiya, yéwéri, waizalaṅ, ⁵nunuhéi, hésa ama, qewelonṅ waṅ nénécmimia, ai yanda, gau qeqe, yaka niṅ humuc, ⁶méteré amuma kekec, niniṅ ai, bisiqaténṅ wamma kekec, qambaṅtoho, Uṅaguc kekec, goi héihéi héra, ⁷Ac héra zéma Anutuac kuha qeriaiguc kekec, kekec solanṅawac sou méra héi kananinaiguc késa kekec, ⁸edamuiguc me mema titiiguc, qac buṅa hia me biria, ic héra kecni ikoc ic zénénécmimia, ⁹ic eṅomia tanec, néṅ ic qac buṅa ninaguc kecma, ic humumia tanecnénṅ kekecninaguc, haka biriawac bakia meziṅ tanecnénṅ ménda humuziṅ, ¹⁰ewa biric kekec tanecnénṅ nalé séc ségiségininaguc, maqeqeya tanec, néṅ sasala mériaṅ mihicṅi énécmianziṅ, iwawai ménṅ ménda késa kecziṅ tanecnénṅ iwawai moczonṅ yanda he nénécmizac.

¹¹Korinti ic embac, kuanina imi efima auauya, imuac ewa qerina imi acguc onac auauyawac hezac. ¹²Nonac goi héihéinina imi moucmoucgia qahac néṅ iminénṅ onac ewa qeriginaiguc mouc moucgiauwac hezac. ¹³Ni nambérac hécna énézéanzua ésécnec énézézia imuac ini acguc eena héima ewa qerigina imi meyangigic moucmoucgia imi qahac waṅu.

Ic ninzéṅ ninzéṅgina qahac iniguc ewa koronṅ koronṅ ménda wammu.

¹⁴Solanṅ dindiṅa zéma hénia ac logiloginénṅ dimuhuc séc érérenṅ wammaoc? Asac mararaṅ zéma siṅi tunumaṅnéṅ dimuhuc ala waṅamumaoc? Imuac niṅac ini imi ménda ninzéṅgéanzu iniguc ewa koronṅkoronṅ ménda wammu. ¹⁵Kristo zéma Beliaru^g iereṅ némaciguc ewa momac wammaoc? Ninzéṅ ninzéṅ icnéṅ ic ménṅ ménda ninzéṅgéanzac i guc némac iwawai amunec qamunec wammaoc? ¹⁶Anutuac ocmuṅ zéma baniara iereṅ némaciguc niṅni momacguc wammaoc? Anutunénṅ zéyec ésécnec neṅaṅ imi Anutu kekecyaguc iwac ocmuṅ kecziṅ. Imuac mia Anutunénṅ yomuhuc zéyec; Ni ionac sugcinaiguc keṅha wamma i iniguc momacnec kecmaṅ, ni ionac Anutugina wamba ieneṅ nuac ic embachécna wammu.^h ¹⁷Minṅ Kewunénṅ yomuhuc zézac, Imuac ini ionac murunec éréma héṅ héima kecmu. Waṅu iwawai sigiginawac buṅa qeqeya imi késa osi ménda wammu. Imuhuc waṅgic, neṅ héihéré énécmimaṅ. ¹⁸Neṅ onac maṅgoc waṅ énécmiwa ini nuac nambérac hécna wammu. Medac medac wandac wandac minṅinanénṅ imuhuc zézac.ⁱ

7 ¹Ala sorochéna neṅaṅ imi sisipac ac zéma maziṅ imuhucyawac késa kecziṅ, imuac mia Anutuac bac yandi yandi wamma kecbiṅ. Kecma kekec téréya imi mesolaṅanima séwinina zéma uṅaninawac haka biria hénihénia igucnec méteré amuma kecbiṅ.

^g 6:15 Beliaru imi Sacdaṅac qara ménṅ, qac imuac hénia imi Ikoc minṅina.

^h 6:16 Lew 26:12, Yer 32:38, Ezk 37:27 ⁱ 6:18 2Sa 7:14, 2Sa 7:8

Pauloac zézé ségiségiya.

²Ini ewa qerigina ménda angén tinénécmimu. Nini méñac méñ haka biria ménda wañ énécmiyiñ. Méñac méñ ménda mebiri énécmiyiñ. Wañu iwawaigina eñ ménda onagiriñ. ³Ni képésicgina zéhicñimañ zé ac imuhuc ménda zézua. Bec zéyi ésécnec, nonac ewa qerininaiguc kecgic momacnec kecma momacnec humuwiñ niñac imuhuc énézézua. ⁴Ni niñkinzégéma énézézua. Ni onac niñ nimba zézé bipiginaguc wañu qeri mebélac qebélac hakanén sécgé néñanzac. Wañu zéra waiya hénia hénianinaiguc ségiséginén qesalecgé néñanzac.

⁵Hénia imi yomuhuc; Nini Makedonia baeciguc hayiñ nalé imuaru nonac séwinina imi tachiahiaru qahac keriñ, néñ hénia séra séc zéra waiya mihicñiyiñ. Séñgangeñiguc tualeficnéñ, ewa qerininaiguc bac yandi yandinén he nénécmiyec. ⁶Néñ Qeri mama wawaña qerinina mebélacgé nénécmianzac Anutu inén mia Tito hayu qerinina mebélac nénécmiyec ⁷Tito hayec imi sac qahac néñ meseli wammigic meme seli onarunec mihicñiyec imuac suruc wamma ini qerinén késama mambéc kecanzu imi zéma, zésiaccgina zéma, qeri siñgina nuac hezac imuac suruc momacnec wañ némma qerina mebélacgé néñu ségiségi wammanec wañi. ⁸Imi mia hénia yomuhuc niñac, ni kiwina oénécmima niñyewéri mihicñi énécmiyi imuac nimbiri amuyi. Néñ kiwi iminén nalé hotoña dac sac niñyewéri mihicñi énécmiyec imi niñasarima deguc imi ménda nimbiri amuzua. ⁹Ni deguc ségiségi wanzua imi mia niñyewéri mihicñi énécmiyi imuac niñac qahac, néñ niñyewéri ginanén énépésima keñ onoporu ewa hakagina melengic hénia imuac niñac mia. Ini Anutuac ewa siñiguc niñyewérigic imuac niñac kiwi nonac murunecnén hénia méñac méñiguc haka méñac méñ ménda mebiri énécmiyec. ¹⁰Anutuac ewa siñiguc niñyewéri wañanzñi imi kecma ménda nimbiri amuwiñ. Niñyewéri imuhucyanén ewa hakanina hainetec mihicñima angén titiiguc nonagicma keñanzac. Wañu baecac niñyewéri imuhucyanén humuc mihicñi nénécmianzac. ¹¹Héngic, Anutuac ewa siñiguc niñyewérima kekec imi yewéri qeriaiguc eñañ héniaquina qitiric zéaumu niñac ewa qeriginaiguc wésé polañ dimuhucya, zésolañ amuamuya dimuhucya, qerigina kétinkétiñ dimuhucya, bac yandi yandi dimuhucya, qerinén késama mambéc kekec dimuhucya, qeri siñ dimuhucya, zémindiñi gemindiñi dimuhucya mihicñi énécmiyec. ¹²Imuac kiwi oénécmiyi imi ic méñ képésic wañec me ic méñ képésic eñ wammimia iorac niñac qahac, néñ qeri siñginanén Anutuac kiwaiguc onac muru hicñi énécmimac niñac oénécmiyi. ¹³Wañu ai imuacnec nini héibélac qéibélac wañ nénécmimia wanzñi.

Wañu Titoac qeri uñanén onac niñac wamma qeri bénzén mihicñiyec. Imuac niñac ewa qerinina mebélac gégéya imuac qahaiguc toroqema

iwac ségiségi niñac nini ségiségi wammanec wamma kecziñ. ¹⁴Ackuažéc énézéyiñ imi moczoñ héla wanzac éséc nec Tito ézéma meyac énécmiyi imi acguc ac héla wanzac, imuac niñ ni onac ac suruc ézéma meyac énécmiyiguc imuac gamuna ménda ninzua. ¹⁵Ini moczoñ bac yandi yandi wamma zénéñ hirihiri wamma héihéré mima ara niñtoho wammigic imuac niñ qelima ewa qeriyanéñ onac muru moczoñ kendaczac. ¹⁶Ni solañanec niñkinzénégé énécmizua imuac niñac ségiségi wanzua.

Haihulac haka.

8 ¹Ninzén ninzén dacmuna hécna Anutunén Makedonia hénarín goi héihéiya qeénécmiyec imi ini nimmu niñac wanzua. ²Žéra waiyawac manam batuc kunéñ yandaiguc ségiségigina qesalecgé énécmima mayu maqe qe osiqosiyaiguc kiléñ haihulac wamma haleñgina kunéñ yanda aléñ aléñ késama haigic. ³Ni héipuc ac wamma zéau énécmizua, ienéñ hia wammuac séc haleñ hai énécmima eñañ ewa siñgina méndacma sécgina ogicma hai énécmigic. ⁴Ienéñ imi ic embac téréya tosara welen qeénéc mima haleñ hai énécmimiawac ai imuaru toroqewiñ zé niñénécmiwiñ niñac hélac nec zéwelec nénécmigic. ⁵Kic hihi wañiñ imuac nec sac qahac néñ toroqema ienéñ walac eñañ kekecgina Miñ Kewuninawac muru haimigic, wañu imuhucyanec Anutuac ewa siñiguc nonac muru hai nénécmigic. ⁶Titonén bec suginaiguc ai imi héniyec imuac niñac ewa hiawac haleñ ai imi meyacgéma metecgémac niñac zénañgé miziñ. ⁷Ini ninzén ninzén zéma ackuažécgina zéma niniñgina zéma wésé polañgina zéma goinina héianzu ai imuhucya moczoñiguc séc méñ ogicma wamma meanzu éséc nec ewa hiawac haleñ haihai aiiguc acguc imuhuc séc méñ ogicma wamma memu.

⁸Ni zéseli énécmima ménda zézua, néñ onac siñgina iminéñ hélac nec me qahac imi tosara ionac wésé polañ hakaginaguc haiséséc wamma niñgésima kecza. ⁹Imi mia hénia yomuhuc niñac imuhuc zéma mayi; Miñ Kewunina Yesu Kristoac ewa hiayawac haka yomi ini ninzu. Inéñ eñeya maqeqeya néñ nec ini sécgina séc wamma kecmu niñac eñeya samén bipiyaguc kerec, néñ onac niñac maqeqeya wañec. ¹⁰Ai imuac mia niniñna zéwa niñgic iminéñ nañgé énécmimac. Ini yawuñ emumuac walac ai imi hénima megic. Wañu imi sac qahac ini imuac muñguc wamman zé ewa siñgina he énécmiyec. ¹¹Imuac ai imi mema medacmu. Wañu wésé polañgina he énécmizac séc, iwawaigina he énécmizac séc méndacma wamma medacmu. ¹²Wammuac siñgina he énécmizaciguc, iwawai he énécmizac séc haigic memeyawac séc wammac, wañu ménda he énécmizac iguc nec imi ménda memeya wammac. ¹³Imi mia tosara meefi énécmima ini meyéwéri énécmiman niñac qahac, néñ séc éréreñ

waŋu kecmu niŋac. ¹⁴Onac saménjaginanén ionac mété qététaŋginawac, imuhucyanec ionac saménjaginanén onac séc mété qététaŋginawac haigic keŋha waŋu, séc érérenec hiabia wammac. ¹⁵Imuac mia yomuhuc ooyawac hezac, sasala tocgégic imi eneŋ saméŋa ginaguc ménda waŋgic. Waŋu komodia tocgégic imi eneŋ acguc mété qététaŋ ginaguc ménda waŋgic.

Tito Korinti ama areŋ yandaiguc mélimiyec.

¹⁶ ^{16a} Onac niŋac wamma wésé polaŋ nenamuru henénzac imuhucyanec Anutunén Titoac ewa qeriaiguc momacnec haimiyec. ¹⁷Miyu inén nonac zénaŋgé ac késayec imi sac qahac, néŋ wésé polaŋ hemiyecac deguc kuneŋnec ogicma hemiyu eŋeya ewa siŋ méndacma onac muru kemmaŋ zé kenzac imuac niŋac ^{16b} Anutu ewa hia ac wammizua. ¹⁸Ninznéŋ ninznéŋ dactmuna mén i guc momacnec mélini hazac. Waŋu inén mia buŋa suruc hiabia zéau énécmima hénaoŋiŋ tuŋa tuŋa ionac sugginaiguc qac buŋayaguc waŋanzaŋac. ¹⁹Imi sac qahac, nini Miŋ Kewuninawac edamuyawac niŋac zéma nonac ewa siŋ héla imi énézéyu hémmu niŋac zéma ewa hiawac haleŋ ai meni ic imi momacnec keŋha wammac niŋac hénaoŋiŋ tuŋa tuŋa ieneŋ gésimima kumugic. ²⁰Nini imi haleŋ kuneŋ yanda nonac méranaiguc haigic galeŋgéanŋiŋ ai imuac méŋnéŋ mén zébiri nénécmiwac niŋ técnina nimma kecanŋiŋ. ²¹Hénia imi yomuhuc, nini Miŋ Kewuninawac kiwaiguc sac qahac, néŋ ic embac ionac kicginaiguc momacnec haka hiabia wambiŋ zé, técnina nimma kecbiŋ zé wanŋiŋ. ²²Waŋu iriguc momacnec ninznéŋ ninznéŋ dactmuna mén mélini keŋec. Iwac mia héŋgésima niŋni, ic imi ai sasala imuac wésé polaŋaguc kerec. Waŋu deguc imi onac niŋu ewa qeriaiguc niŋkinznéŋ kuneŋ yanda hiŋimiŋ, wésé polaŋ imi ogicma kuneŋ yanda ai imi memaŋ zé wanŋac. ²³Titoac zéwa niŋgic, inén onac welen qeŋe ainaiguc mérana zéma ai momacna wanŋac, waŋu ninznéŋ ninznéŋ dactmuna éréhécnna niŋac zéwa, iereŋ imi hénaoŋiŋ tuŋa tuŋa ionac méliméli ic éréhécgina zéma Kristoac edamuya wanŋaoc. ²⁴Imuac niŋac ini imi hénaoŋiŋ tuŋa tuŋa ionac kicginaiguc eŋaŋ siŋginawac héla zéma zézé bipi ac waŋ énécmiŋiŋ imuac hénia imi eŋaŋ haihaka ginaiguc haima ic haréwéc ionac mewinini énécmigic hémmu.

9 ^{12a} Ni onac wésé polaŋ imi ninzua hénia imuac niŋac ¹ ic embac téréya welen qeénécmimiawac kiwi muŋguc oénécmimaŋ zé nimba hénia qahac wanŋac. ^{22b} Ni onac niŋ wamma Makedonia ic embac énézéma Akaia baeciguc imi yawuŋ emumuac bec zéréŋ qéréŋ wandacgic zéma onac mepési énécmiŋiŋ. Waŋu imuhuc énézéwa onac wésé polaŋginanéŋ ic embac héla yanda ewa qerigina meefi énécmiyec. ³Waŋu mepési énécmima ac zéyi iminéŋ héla qahac ménda wammac, néŋ zéyi ésécnec zéréŋ qéréŋ wandacmu niŋac ic imi méli énécmiŋi.

⁴Qahac wañu, Makedonia ic embac ienen niguc momacnec kemma ini zérén qérén ménda wamma kecgic inicmuiguc ini sac qahac, nén nini momacnec ninzénégéma kerin imuac mia gamunén qacninaiguc embac niñac. ⁵Imuac ni ninzén ninzén dacmuna ini meefi énécmiwa walac walac onac muru hama ewa hiawac haleñ becneç haiwiñ zé ac zikima zégic imi nalé ménda ducñiyunec zérénqérén wandacmu zéma zénañgé énécmimu iminén hia zéma niñi. Imuhuc zérén qérén wamma tocgogic zéhinociguc qahac, nén ewa hiawac haleñ héla wammac.

Héla sasala mihicñiwiñ zé gocmia nétéréma qesagic.

⁶Añgétima komocdia héihimic wammu imi enen komocdia metocgomu, nén nétéréma sasala héihimic wammu imi enen sasala metocgomuac hezac. ⁷Ningic qeriginaiguc hezac imuac séc méndacma haimu, nén añgétitiginaguc me zéhinociguc ménda haimu. Anutunén ewa hia nimma haianzu ionac siñgina niñanzac. ⁸Imi mia nalé séc ai hiabia imuac me imuac sécginaguc wamma nétéréma memu niñac Anutu imi ewa hiawac buña hénia hénia hia qesalecgé énécmimacac kuha hemizac. ⁹Ac kiwi yomuhuc hezac; inén séc qema méndemma ic maqeqeya énécmianzac. Wañu iwac solañ dindiñawac haka imi nalé tetcgia qahac hemac.^j ¹⁰Héi himicanzu ionac muru wariha zéma neneac buña momacnec énécmianzac inén iwawai mesai énécmima wariha énécmima imuhucyanec onac solañ dindiñawac haka imuac héla momacnec toroqe énécmimac. ¹¹Ini hénia hénihéniaiguc meséçgé énécmiyu haka hénihéniaiguc sese kunen yanda hai énécmigic, eñañ haihulac haka imuac hélanén ai meni ic embac ienen Anutu ewa hia ac ézému. ¹²Welen qeqe ai iminén ic embac téréya tosara iwawai imuac me imuac hogic mihicñi énécmianzac. Wañu imi sac qahac, haka iminén ewa hia kunen yanda Anutu qesalecgé mianzac. ¹³Welen qeqe ai iminén héipuc wañ énécmiyu, Kristoac buña suruc hiabia imi hélacnec zéauma niñtoho wamma, Yerusalem héniaorin zéma ic embac tosara ewa hiawac haleñ haihulac yandanec welen qeénécmigic, hémma ic embac ienen Anutu mepésimianzu. ¹⁴Imuac ienen acguc onac niñac zéwelec ai mema Anutuac ewa hiaya ogicogira qacginaiguc he énécmizac imuac niñac onac niñ wamma kecanzu. ¹⁵Iwac sese imi acninanén zézéyawac séc qahac, imuac niñac Anutu ewa hia wammiziñ.

Paulonén aiya niñac saiwa acya énézéyec.

10 ¹Iniguc añamma kecanzua imuaru memaamuma kecanzua, nén wai énécmima lakeç kecanzua imuaru imi zénén hirihiri qahac ac énézéanzua Paulo ni nenaoc deguc imi Kristoac memaamuma

kekecac haka zéma gum bénzénzén hakaiguc namma zéwelec wañ énécmizua. ²Nini séwíac siñiguc namma haihaka wañanzíñ zéma nimbiri nénécmianzu imi onac ac selianec énézémarjac hezac. Wañu onacmuru hama imuac séciguc meefima ménda zémarñ zé zéwelec énécmizua. ³Nini séwíiguc kecanzíñ imi hélacnec, néñ séwíac nanañiguc yaré ménda qeanzíñ. ⁴Yaréñinacwac tewi zakon imi séwí igucnec qahac, néñ Anutuac kuhanéñ raragina selia quwuc muwura tianzíñ. ⁵Wañu ac zéén zémaya imi zéhézéngéma iwawai Anutuac niníñ qetalima emma nanzac imi qeni maanzac, wañu Kristo niñtoho wammimu niñac niníngina hénia hénia imi ziki sipacgé énécmianzíñ. ⁶Niñ tohotoho hakaginanéñ hélaguc wandaru acqe qe haka tosara zémindiñi qemidiñi wambiñ zé zéréñ qéréñ wamma kecziñ.

⁷Ini imi séwíiguc sac ninicgési wañ nénécmianzu. Ic méñnéñ eñeyaoc Kristoac buña kecanzac imuac niñkinzén gézaciguc eñeya ésécnec nini acguc Kristoac buña kecanzíñ imi ewa qerianéñ muñguc nimma niñtegicmac. ⁸Qac buña Miñ Kewuninanéñ nénécmiyec imi hézénge énécmiwiñ niñac qahac, néñ meyac kumu énécmiwiñ niñac nénécmiyec imuac niñac ni imuac komora méñ ogicma meyacamuma zémarñiguc gamuna ménda nimmañ. ⁹Ni kiwi o énécmima memeteric wañ énécmiman zé wanzua éséc nimbu niñac. ¹⁰Ic tosara ieneñ yomuhuc zéanzu, iwac kiwiya imi yéwéria zéma kuhagucnéñ eñeya hama ninicmaciguc qeka meka wamma ac hiabia ménda zéanzac. ¹¹Ic imuhucya imi eneñ yomuhuc niñtegicmu; Nini imuaru kemma iniguc momacnec kecbiñ nalé imuaru imi iniguc ménda kecma kiwiiguc oma zéziñ ésécnec haihaka imuhucya hélacnec wambiñ.

¹²Nini imi tosara eñañ meyacamuma zéanzu iniguc haiséséc wamma niñgési amuwiñac séc qahac, néñ ieneñ eñawunec haiséséc wañamuma héngési wañamuanzu imuac ionac nimba niñtegic qíñtegicgina ménda he énécmizac. ¹³Nini imi sécnina ogicma ménda meyac amuwiñ, néñ Anutunéñ miñ séc méndéñ nénécmiyec nanañ imuhucgeñ tima kecbiñ. Imuhuc wamma kec keczu imuac séc ai mewíñ zé haréyiñ.^k ¹⁴Nini imi méréc mérécginawac Kristoac buña suruc hiabia énézéwiñ zé walac walac hayíñ, imuac niñac nini onac muru hayíñ nalé imuaru imi nanañ ninawac séc imi ogicma ménda hayíñ. ¹⁵Nini imi tosara ionac ai memeiguc héima namma sécnina ogicma ménda meyac amuzíñ, néñ ninzén ninzéngina yandima kemmac séc sugcinaiguc nonac ai memeac titiña imi nétéréma kuneñ yanda wammac zéma imuac niñkumuma kecziñ. ¹⁶Imi mia tosara ionac ai buñaiguc namma bec mihicñigic imuaru héima ménda meyac amuwiñ, néñ onac baecgina hezac imuac andiaiguc ogicma kemma buña suruc hiabia imi énézéwiñ zé imuhuc

^k 10:13 Mél 18

wamma kecanziṅ. ¹⁷ Zé zé ségiségi wambiṅ zé Miṅninawac qeriaiguc zé zé ségiségi wammu.¹ ¹⁸ Méṅ eṅeyawac mepési amumac imi héipucyaguc qahac, néṅ Miṅninanéṅ mepésimimac iminéṅ héipucyaguc wanzac.

Paulo zéma Yesuac Méliméli ic ikora.

11 ¹ Hakana qelaṅa dac imuac ewaginanéṅ nanḡé némma niṅkeczu zéma niṅkumuzua. Ohecgina mezua, bisiqatéṅ waṅ néṅgic! ² Ni Anutuac qeri siṅiguc onac niṅac qeri siṅ ninzua. Ni ini embac seraṅa solaṅa éséc nec Kristoac muru onopocmaṅ zé zammaréṅiguc iwac buṅa qeénéc mizua. ³ Mokoleṅnéṅ diwi qiwiliṅaiguc Ewa imi ikoc wammiyec éséc nec onac niniṅ solaṅa zéma niniṅ héli Kristoac muru héikumugic heyec imuac nec héṅacya mema néṅgacma ewa qeriginanéṅ zapi qeqeya wambac niṅac. ⁴ Imi mia hénia yomuhuc niṅac imuhuc zéma mazua, Méṅnéṅ méṅ hama Yesuac hénia zéau énécmiyiṅ imi qahac, néṅ hénia méṅ zéau énécmizac me Uṅa megic imi qahac, néṅ uṅa méṅ énécmizac me buṅa suruc hiabia niṅgic imi qahac, néṅ méṅac énécmizaciguc nalé imuaru imi ini gum bénzénzén wamma gezacgina hia haianzu.

⁵ Yesuac Méliméli ic kunéṅ kunéṅ iniguc haiséséc wamma hémma nimba ewa bacginu ménda keczua. ⁶ Hé lac nec, ni acna imi hiabianec ménda zéanzua, néṅ niniṅna imi imuhuc qahac, héniana imi ic embac momac yanda suginaiguc hénia hénia héniaiguc mewinini énécmiwa nindaczu.

⁷ Ni eṅaṅ meyac énécmima nenaoc memaamuma Anutuac buṅa suruc hiabia boṅ tegic zéau énécmima képésicna mihicṅizua me? ⁸ Ni welenṅ qeénéc mimaṅ zé wamma héniaorin tuṅa tuṅa tosara ieneṅ méra néṅgic mema kowu neyi gezaṅ. ⁹ Ni iniguc kecma iwawai méṅac méṅ osima keri nalé imuaru méṅac méṅ yéwéri ménda mihicṅi miyi. Imi mia ninzén ninzén dactmuna tosara Makedonia iguc nec hagic imi eneṅ iwawai ménda henéṅec imi mema hama néṅgic. Ni hénia hénia héniaiguc yéwéri ménda mihicṅi énécmimaṅ zé galeṅ mema keri, waṅu toroqema imuhuc wamma keczmaṅ. ¹⁰ Kristoac ac héli ewa qerinaiguc hezac imuac niṅac Akaia baeciguc imuhucyanec mepé qepési acna zéma mazua imi ewa qerinaiguc hezac imi méṅnéṅ menéṅqe némmacac séc qahac. ¹¹ Hénia némac niṅac imuhuc zézua? Goigina ménda héima imuhuc zézua me? Imuhuc qahac, Anutunéṅ ninzac.

¹² Ic tosia eneṅ niniguc séc éréreṅ keczu zéma niṅénécmimu niṅac mepési amuiṅ zé nalé titiṅa mihicṅiwiṅ zé waṅanzu, néṅ ionac nalé titiṅa imi netecgémaṅ niṅac ni imi waṅanzua. Waṅu imuac toroqema wammaṅ. ¹³ Ic imuhucya imi Yesuac Méliméli ic ikora zéma ai ic ikora. Ieneṅ imi Kristo Yesuac Méliméli ic tanec héiyon baiyon wamma keczu. ¹⁴ Imi mia haka méréra qahac. Biria miṅina acguc edamuya

¹ 10:17 Yer 9:24

kua meme uña tanec héiyoñ baiyoñ wamma kecanzac. ¹⁵Imuac niñac Biria miñinawac ai ichéra imi eneñ acguc eñaoc solañ dindiñawac ai ic tanec héiyoñ baiyoñ wamma kecanzu. Imi mia haka welicwelicgia qahac. Ieneñ imi tetcgiaiguc wawañ memegina biria imuac bakia séc éréreñnec késamu.

Paoloac kekec zérabéraya.

¹⁶Ni muñguc énézézua, méñnéñ méñ nuac nimma ic qelaña ménda zéma nimmac. Wañu imuhuc niñzaciguc, qelaña éséc hia niñnéñu ni acguc komodia mepési amumañ. ¹⁷Ac zézua imi Miñ Kewuninawac ewa siñiguc ménda namma zézua, néñ haka qelañaiguc namma meefima mepési amuzua. ¹⁸Ic sasala ieneñ séwiiguc héima namma mepési amuanzu imuac ni acguc mepési amumañ. ¹⁹Imi mia hénia yomuhuc niñ imuhuc zézua, ini eñaoc ningic niñtegic qintegic ginaguc wañuguc kileñ ic qelaña tosara ségiségi wamma ewaginanéñ dongé énécmianzu. ²⁰Imuacnec sac qahac, néñ méñnéñ hésa ic éséc énépésizac me, kinecqinecyia ésécnec énépésizac me, iwawaigina onagiczac me, meyac amuzac me, huluj ginaiguc onotozaciguc qeriginanéñ hia dongé mianzu. ²¹Ni imuhucyia me imuhucyawac qeka meka téngén kerij imuac gamuna bisima zéauzua. Néñ Méñnéñ iwawai méñac meefima meyac amumaciguc, ni acguc qelaña ésécnec meefi amuma hia zémañ. ²²Ieneñ Hebiraio ic? Ni acguc. Ieneñ Israel ic? Ni acguc. Ieneñ Abarahamac qelihéra? Ni acguc. ²³Ieneñ Kristoac ai ic? Qelañ ésécnec zézua. Ni onogicma iwac ai ic héla kecza. Ai kuneñ yanda onogicma meyi, hésa ic hatac sasala onogicma kerij, hihilocnéñ nugic qétéya imi olommañac séc qahac, nalé momacguc momacguc humucac déciguc kereñi. ²⁴Yuda ic eneñ hihilocnéñ hatac 5 nugic. Nugic séc, 40 igucnec 1 auma 39 séc nugic. ²⁵Hatac 3 aribambanéñ nugic, hatac 1 hocnéñ gilima nugic, hatac 3 konduniguc zéic biriyc, wañu siñi kaiwe momacguc kondunéñ huanéñu kerij. ²⁶Héna gowogowoiguc haka yomuhucyia hicñinéñec, doku téfara zérabéra, kowu nene, nena ic embac, ic enia, ama areña yanda, baec kisia, kondun, wañu dacmuna ikora, imuac qeriaiguc séc, yéwéri mihicñiyi. ²⁷Wañu kucqe ai zéma qenzeñ manzeñ, siñi sasala gau qeque, yaka niñ humuc, doku niñac déméñna qanjararañ qeqeya, nene qahac kekec, sanjeña zéma séwi usu qahac imuac séciguc zéma ²⁸wañu imuac qahaiguc méñ hezac imi naléya naléya hénaoñ tuña tuña héngaleñ wañ énécmiwa yéwéria kuneñ yandanéñ hélanzi néñanzac. ²⁹Sucginaiguc méñnéñ qeka meka wañu ni acguc qeka meka ménda wañanzua me? Sucginaiguc méñac méñ wammigic qonzonon geyu ni acguc ewa biricna geriwiguc ménda wañ néñanzac me?

³⁰Kileñ meyac amumañac hezaciguc, iwawai qeka mekana mewininianzac imuac mia meyacmañ. ³¹Miñ Kewunina Yesuac

Manꝑocya, nalé tetecgia qahac mepé qepési waꝑmimiawac hezac inén mia ni ikoc ac ménda zéanꝑua imi ninꝑac. ³²Damasiko ama areꝑa yandaiguc ic kewu Areta iwac baec galeꝑa méꝑnéꝑ ni néꝑésimaꝑ zé ichéra énézéꝑu ama yanda imuaru awima kecꝑic. ³³Néꝑ alahécna eneꝑ ni neꝑgeꝑ yandaiguc tinémma ama areꝑa yanda imuac demin ꝑouꝑa igucnec hésaiguc tikologic hingacma baec galeꝑ iwac méria igucnec néꝑgari.

Paulonéꝑ tilinꝑ tilinꝑiguc héꝑec.

12 ¹Ac haréꝑa tanec wanꝑac, néꝑ kileꝑ meꝑac amuma zémaꝑac hezac. Imuac Uꝑawac haka Minꝑ Kewuninanéꝑ nézéꝑu héꝑi imi zéma ac zémauma nézéꝑec imuac zéwa ninꝑic. ²Ni Kristoac ic méꝑ ninꝑua. Ic imi Uꝑanéꝑ wagiru kurumeꝑ qétéꝑa 3 imuaru emma mayec. Mama keru yawuꝑ 14 bec tecgézac. (Nalé imuaru inén séꝑi qeriaiguc kerec me imuac séꝑgaꝑgeꝑiguc kerec imi ni ménda ninꝑua, néꝑ Anutunéꝑ ninꝑac.) ³Ni ic yomuhucya ninꝑua, (inén séꝑi qeriaiguc kerec me imuac séꝑgaꝑgeꝑiguc kerec imi ni ménda ninꝑua, néꝑ Anutunéꝑ ninꝑac.) ⁴I imi baec hafi zepaya qahac imuaru wagiru kemma ac zémacac séc qahac imuhucya ninꝑec. Ic méꝑ humuma houmacac hezac méꝑnéꝑ ac imi muꝑꝑuc zémacac ninꝑ ménda zémimia. ⁵Ni ic imuhucyawac hia meꝑacmimaꝑ, néꝑ nena imi qeka mekanawac ménda zéma méꝑac méꝑ mepési amumaꝑac séc qahac. ⁶Ni ac héla sac zémaꝑ, imuac ninꝑac mepési amumaꝑ zé wammaꝑiguc imi qelaꝑa ménda wammaꝑ. Néꝑ méꝑnéꝑ ninꝑ haihakana iguc héꝑec me kuana igucnec ninꝑec imi ogicma ic hiabia zéma ninꝑnémbac ninꝑac zémaꝑ zé osizua. ⁷Uꝑawac iwawai hénia hénia meaunéꝑec imuac nimba eꝑeꝑa yanda waꝑanꝑac. Imuac ninꝑac ni sécna ogicma meꝑac amuwi ninꝑac séꝑwinaiguc waiya, qara Biria minꝑinawac kua meme uꝑa hainéꝑec. Imi mia sécna ogicma ménda meꝑac amumaꝑ ninꝑac yéwéri mihicꝑi némmaꝑ zé imuhuc hainéꝑec. ⁸Waꝑu yéwéri imi wainémmaꝑac ninꝑac Minꝑ Kewu zéwelec wammima kecba hatac haréwéc waꝑec. ⁹Waꝑu ac yomuhuc nézéꝑec, kucnanéꝑ qeka mekagaiguc mesolaꝑanianaꝑac imuac ninꝑac ewa hiananéꝑ séꝑgé géꝑzac. Imuac ninꝑ ni Kristoac kuhanéꝑ nuaru henémmaꝑac ninꝑac séꝑiségi wamma qeka mekanawac nimba eꝑu Anutu zéhiaru mimaꝑ. ¹⁰Qekameka mihicꝑianaꝑa séc kucnaguc waꝑanꝑua imuac ninꝑ, ni Kristoac wamma qeka mekana zéma mematiꝑi ac zéma ai yanda zéma, nunesi zéma yéwéri mihicꝑianaꝑa séc séꝑiségi waꝑanꝑua.

Paulonéꝑ ic enia ionac ai ic buꝑa qemimia waꝑec.

¹¹Ni qelaꝑa wanꝑua, néꝑ ini hinocgé néꝑꝑic imuhuc wanꝑua. Eneꝑ meꝑac némmaꝑac hezac. Ni ic eꝑomia, néꝑ Yesuac Méliméli ic eꝑeꝑa yanda iniguc haiséséc wamma hémba ni ewac bacꝑinu ménda kecꝑua. ¹²Ni

onac sugcinaiguc gum bénzénzénj kunenj yandaiguc sésécac haka méréra zéma haka welic welicgia zéma ai kuhaguc wamma mewa iminéj Yesuac méliméli ic héla kecua imuac asé kiwiya wañ nénzac. ¹³Yéwéri ménda mihicñi énécmiyi késpedesna imi sac waima haka tosara ménac ménj niñac ménda nimbiri némmu, néj welenj qeénécmiwa onac muru hénarinj tosia ionac séc ménda wawaña ménj he énécmizac me? ¹⁴Ninzu, onac muru hamañ zé zérénqérénj wamba deguc hatac haréwéc wanzac, néj yéwéri ménj ménda mihicñi énécmimañ. Ni onac iwawaigina niñac qahac, néj eñañ niñac wamma zéwelec énécmizua. Nambérac enenj neñgoc mañgoc ginawac iwawai hofiiguc haiyic heyu emmacac ménda hezac, néj neñgoc mañgoc eñaoc nambérac hécginauwac wamma imuhuc wammucac hezac. ¹⁵Ni mia kekec uñaginanénj hiarumac niñac ségiségi wamma iwawaina auma imuacnec toroqema kekecna momacnec hia auénécmidacmañ. Wañu siñgina niñanzua séc kemma muñguc yanda kunenj yanda wañu, siña niñgic séc kemma muñguc yanda komora wammacac hezac me? ¹⁶Íc tosiánénj nuac yomuhuc zéanzu, ni onac réwéri ménda énécmiyi, néj diwi qiwiliñ ic keczuawac diwi qiwiliñ wañ énécmima énépésiyec. ¹⁷Ni ichécna onaru méli énécmima ionarunec mérac zéwa méra néñu iwawaigina onagiri me? ¹⁸Wañu Tito onacmuru kemmac niñac zémiyi imuhucnec ninzénj ninzénj munana ménj méliwa wagic amuma hayoc, wañu Titonénj hama iwawai ménj onagirec me? Ini niñgic, i zéma ni nekaoc Uña téréya imuhucyanec zéma hénar momacguc ménda kecanzic tanec wanzac me?

¹⁹Ini niñgic éréma deguc nini héikenjzé héihazé wammanec kecziñ tanec wanzac gezañ. Imuhuc qahac. Nini Kristoguc kecma Anutuac kiwaiguc énézéziñ. Ala sorochécnina, imi moczoñ ini nañgé énécmiwiñ zé zéziñ. ²⁰Ni onac muru hamañ nalé imuaru, ini hémmañ zé niñi haka imuhucya ménda wamma kecgic inicbi niñac, ini acguc hémbiñ zé niñgic séc ménda wamma kecba némbu niñac, bacna yandizac. Imi sac qahac onac muru tualefic zéma nimbupuc zéma qeri geric zéma méndénj amuma kekec zéma zébiri qébiri zéma andé lukuc ac zéma tétéc qeqe zéma kaiziliwenj wamma kecbu niñac zénéñna hirizac. ²¹Onac murunec tosiánénj haihaka zapi qeqeya zéma kaisero zéma nezélélénj haka imuhucya wamma qerigina ménda meñanzu. Wañu imuhuc wammanec kecgic, onaru hawa Anutunanénj memanéñu, ic imuhucya ionac siacma ewa goro wambi niñac bacna yandizac.

Goro ac tetcgia.

13 ¹Ni deguc hatac haréwécac onac muru hamañ. Hama énézéwa héipuc ic éréhéc me haréwécnéñ ac kuagina igucnec nindacma hélawac zéseliwiñ.^m ²Hatac éréhéc hayi nalé imuaru bec goro ac énézéyi

ésécnec deguc lakec kecma goro ac walac énézéwa ningic, munꝑuc hamaꝑ imuaru imi becneꝑ képésic waꝑꝑic ic ionac zéma ic tosara ionac képésicgina imi ménda wai énécmimaꝑ. ³Kristonéꝑ nuac qeriꝑꝑuc ac haiꝑu zéaꝑzua imuac hénia hicꝑꝑitegiru hémbiꝑ zé waꝑꝑaꝑu. Imuac niꝑac imuhuc zézua. Kristo imi onac muru kuc mama ménda waꝑꝑaꝑac, néꝑ ewa qeriginaꝑꝑuc kuhaguc aiꝑa meaꝑꝑac. ⁴Hélawac zéni, Kristo imi kuc mama keru ic héꝑꝑeꝑa wéndaraꝑꝑuc qeꝑic, néꝑ Anutuac kuciguc yaꝑeꝑac kecaꝑꝑac. Nini imi imuhucyaꝑec iꝑac qeriaꝑꝑuc bélaꝑcéma kecaꝑꝑiꝑ, néꝑ weliꝑ qeénécmiꝑiꝑ zé Anutuac kuciguc kecaꝑꝑiꝑ.

⁵Ini niꝑzéꝑ niꝑzéꝑꝑuc kecaꝑꝑu me qahac imi niꝑasariꝑiꝑ zé batucéma niꝑgési amumu. Yesu Kristonéꝑ ewa qeriginaꝑꝑuc kecaꝑꝑac imi ménda niꝑasarizu me? Ini imi ménda niꝑteꝑiczuꝑꝑuc ini niꝑzéꝑ niꝑzéꝑ ic héla qahac. ⁶Waꝑu nini imi niꝑzéꝑ niꝑzéꝑ ic ikora qahac, hénia imi niꝑteꝑicmu niꝑac waꝑꝑua. ⁷Anutunéꝑ galeꝑgé énécmiꝑu képésic méꝑ ménda wammu niꝑac Anutu zéwelecmima kecaꝑꝑiꝑ. Imi mia niꝑicꝑic nini niꝑzéꝑ niꝑzéꝑ ic héla kecaꝑꝑiꝑ taꝑec waꝑbiꝑ niꝑac qahac. Nini imi niꝑicꝑic niꝑzéꝑ niꝑzéꝑ ic ikora taꝑec hia waꝑbiꝑ, néꝑ ini imi haka silic solaꝑa wamma kecmu niꝑac imuhuc wamma kecaꝑꝑiꝑ. ⁸Nini imuhucyaꝑeꝑ haka méꝑac méꝑ ac héla imi logima waꝑbiꝑac séc qahac, néꝑ imuacneꝑ sac méndaꝑma wamma kecwꝑꝑac hezac imuac mia imuhuc zézua. ⁹Hénia méꝑ imi yomuhuc; Kucniꝑa qahac keꝑni kucꝑꝑaꝑuc kecaꝑꝑu séc séꝑiséꝑi wamma imuhuc solaꝑanima kecmu niꝑac Anutu zéweleꝑ wammiaꝑꝑiꝑ. ¹⁰Miꝑ Kewunéꝑ qac buꝑa néꝑec iminéꝑ ménda hézéꝑgé énécmimaꝑ, néꝑ meꝑac énécmimaꝑ niꝑac néꝑec. Imuac niꝑac ni onaru hama qac buꝑana imuaru héima namma ac geriꝑaguc ménda waꝑ énécmimaꝑ zé lakec keꝑmaꝑec walac goro ac oénécmizua.

Yaiꝑzéꝑ ac teteꝑcia.

¹¹Dacmuna héꝑna ac teteꝑciaꝑac zéwa gezacgina haima nimma niꝑtohomu, séꝑiséꝑi wamma kecmu. Imuhuc wamma solaꝑanima ewa momac wamma luaꝑꝑuc kecmu. Goi héihéi zéma luae miꝑiꝑa Anutunéꝑ iniguc keꝑmac. ¹²Kiriꝑne téꝑéꝑaguc yaꝑzéꝑé ac waꝑꝑamumu.ⁿ ¹³Ic embac téꝑéꝑa momac yaꝑda eneꝑ acꝑꝑuc yaꝑzéꝑé ac waꝑ énécmizu.

¹⁴Miꝑ Kewu Yesu Kristoac ewa hia zéma Anutuac goi héihéi zéma Uꝑa téꝑéꝑaꝑac ala kekeꝑnéꝑ tuꝑ onac muru he énécmimaꝑ.^o

ⁿ **13:12** Kiwi tosaraꝑꝑuc ac yomi kemaꝑa 11 teteꝑciaꝑuc toꝑoꝑema ogic heyu kemaꝑa 13 zéma 14 imi melemma 12 zéma 13 ogic hezac. ^o **13:14** Kemaꝑa yomi kiwi tosaraꝑꝑuc ménda hezac.

Galatia

1 ¹Ic onarunec me ic méñnéñ zéyec niñac qahac, néñ Yesu zéma i humuc igucnec meqelimiyec Anutu mañgoc ieren méli néñu hahaya Yesuac Méliméli ic Paulo neñ imi ²ninznéñ ninznéñ dacmuna hécna moczoñ niguc keczu iniguc momacnec hénaoñiñ Galatia baeciguc kecma kenzu onac muru ³neñañ Anutu mañgocnina zéma Miñ Kewunina Yesu Kristo iorarunec ewa hia zéma luaenén hama he énécmimac niñac wanzíñ. ⁴Kristonén Anutu neñañ mañgocninawac ewa siña méndacma neñañ baec yomuac hicñisai biria yomuacnec metecgé nénécmimañ zé képésicnina niñac wamma eñeya séwi kekecyá wai nénécmiyec. ⁵Imuac iwac muru edamuya tetcgia qahac hema emma hema kecmac. Hélañec!

Buñá suruc hiabia imi méñ ménda hezac.

⁶Ini Anutunén Kristoac ewa hiayaiguc unuruma énépésiyec, wañu ini focnec i waima ackuažéc tanera méñiguc kendaczu imuac niñ welicgé énécmizua. ⁷Wañu imi buñá suruc hiabia méñ ménda wanzac, néñ ic tosia ieneñ mesoho énécmima Kristoac buñá suruc hiabia imi zébirigic tanera méñ wañanzac. ⁸Wañu neneñ me kua meme uñá méñ kurumeñ igucnec hahayanén buñá suruc hiabia énézéyiñ imi mesohoma méñac énézémaciguc imi saecginaguc wandacmac. ⁹Walac énézéyi imuacnec mia deguc muñguc énézézia. Méñnéñ méñ buñá suruc hiabia walac nimma késagic imi qahac, néñ méñac énézémaciguc imi saecyaguc wammac.

¹⁰Ni degucmi icnéñ niñgic sécgémac niñac wanzua me Anutunén niñu sécgémac niñac wanzua? Ni ic ieneñ welicgé némmu niñac zézua me? Ni ic ieneñ niñgic sécgémac niñac zéwinec imi Kristoac welen qeqe icya héra ménda wambinec.

Anutunén Paulo dimuhuc héihéré miyec imuac suruc.

¹¹Dacmuna hécna, eneñ niñtecgicmu niñac énézézia, buñá suruc hiabia zéauanzua imi ic méñac ewa siñ méndacmimia qahac. ¹²Imi mia ni ic méñac murunec ménda meyi me ic méñnéñ ménda ku néñec, néñ Yesu Kristo eñeyaoc measari néñu iwarunec meyi.

¹³Ni becneç Yuda ic ionac hëna tima kerî imuaru, ini niŋgic ésécneç Anutuac hënaoriŋ réwërianec ununesi waŋ énécmima mebirî énécmiyî. ¹⁴Waŋu ni imi yawuŋ momachëcna sasala onogicma Yuda ic ionac hëna imi selianec ninzëŋgëma yanda hëcninawac ac pakeŋ mératéc memeya imuac seliseli wamma méndacaŋi. ¹⁵Waŋu neŋgocnawac hëri qerî igucneç gésinëmme ewa hiaya niŋac wamma héihéré néŋec inëŋ mia ¹⁶Naŋawac hënia imi ic enia ionac muru zëau énécmimaŋ niŋac, i ewa qerinaiguc ewa hia nimma mihicŋi néŋec nalé imuaru, ni baec ic iniguc ménda eminiŋi. ¹⁷Waŋu ic walac hënima Yesuac Méliméli ic ai megic ionac inicmaŋ zé Yerusalem ménda keŋi, néŋ moczoŋ Arabia baeciguc kemmaguc Damasiko amaiguc lilingëma keŋi.

¹⁸Imuacneç keçma yawuŋ haréwéc tegéyu Petero (Kefa zémimia) hëmman zé Yerusalem ekemma i guç momacneç ai meme 15 kerî. ¹⁹Waŋu nalé imuaru Yesuac Méliméli ic tosara ménda iniri, néŋ Miŋ Kewuninawac munaya Yakobo iwacneç héŋi. ²⁰Hëŋgic, ni onac niŋ wamma kiwi ozua yomi imi ikoc qahac. ²¹Imuac andiaiguc Siria zëma Kilikia baec keremba ²²Kristoac hënaoriŋ Yuda baeciguc keczu ieneŋ becneç kic tanecna ménda hëŋgic, néŋ ²³ic méŋ nunuhéi waŋec iminëŋ deguc ninzëŋ ninzëŋ walac qetëŋgëman zé waŋaŋec imuac mia deguc zëaukeczac imuac sac zëgic niŋgic. ²⁴Nimma nuac niŋac Anutu mepësigic.

Yesuac Méliméli ic ieneŋ Paulo aŋgëtima tétëcgémigic.

2 ¹Ai yawuŋ 14 tegéyu neŋ Banabaguc Tito wagicma muŋguc Yerusalem ekeŋi. ²Imi mia Anutunëŋ nézéyu hëmme ekemma buŋa suruc hiabia ic enia ionac sugcinaiguc zëauaŋi imuacneç énézéyi. Énézéma aina memaŋac hezac imi zëma walac meyi imi momacneç héla qahac ménda wambac niŋac qacgina keŋkeŋa ionacneç sac énézéyi. ³Waŋu Girik ic Tito niguc momacneç kereç i acguc séwi tasia héricmac niŋac ménda zënaŋgëmiyi. ⁴Imi mia dacmuna ikora tosara élëŋneç harégic ionac niŋac imuhuc waŋi. Ieneŋ imi Kristo Yesuac qeriaiguc hulacamuma keczŋi imi kowu ninicma acnéŋ qaténénëcmigic welen qeénëcmiwiŋ niŋac imuhuc waŋgic. ⁵Waŋu buŋa suruc hiabia imi onac sugcinaiguc nalé séc hemac niŋac nalé hotoŋadac méŋ ionac ac niŋac ménda bélaçgéyiŋ. ⁶Qacgina niŋénëcmigic keczu ionac sugcinaiguc méŋac méŋ ewa éréhëç ménda waŋanzua. Anutu imi ic ionac séwigina tanerawac ménda hëmme énépësiaŋzac. Ic qacgina keŋkeŋa ieneŋ méŋac méŋ ménda méra néŋgic, ⁷néŋ néwëçgeŋaiguc Peteronëŋ séwîac asé kiwiginaguc ionac muru buŋa suruc hiabia énézémac niŋ ai buŋa qemiyec ésécneç ni imuhucyanec ic enia ionac ai buŋa qenëŋec imi héŋtegicgic. ⁸Waŋu Petoro qindiŋi mima séwi hericginaguc ionac Méliméli ic oporeç inëŋ mia ni momacneç qindiŋi nëmme ic enia ionac

Méliméli ic noporec. ⁹Waņu ai ic tandéya éséc nec zéma ninénéc mianzu Yakobo zéma Kefa zéma Yohane ieneŋ goi héihéiya nuac muru néŋu hezac imi héŋtegicma ni zéma Banaba imi ic enia ionac muru kenzić eŋaoc imi séwi tasé hericheric ginaguc ionac muru kembiŋ zé ninŋic hiaruyu yaizézénira zéma méranira qegic. ¹⁰Waņu maqeqeya ionac ninŋeli énécmiwic imuac nec sac qesinércmigic. Waņu haka silic imuhucya imi neŋ bec seliseli wamma meani.

Paulonéŋ Petero zéqegetali wammiyec.

¹¹Waņu Kefanéŋ Antiokia ama areŋaiguc hayec imuaru hakasilic Képésiraguc ménŋ waņu musu qeqe wammima ac zémiyi. ¹²Walac Yakoboac murunec ic tosara hagic ieneŋ ménda harédacgic nec Kefanéŋ ic enia iniguc momac nec nene nema tarec, néŋ ic ieneŋ hosucgé énécmigic séwi hericginaguc ionac bac yandi yandi wamma néŋgacma keŋec. ¹³Waņu Yuda ic tosara acguc toroqemima haka tilicqilicya waŋgic, Banaba acguc ionac haka tilicqilic ginanéŋ hérémíyu sigima keŋec. ¹⁴Waņu hémba buŋa suruc hiabia imuac héná dindiŋa hezac séc ménda tigic moczoŋ yanda kicginaiguc Kefa^a yomuhuc ézéyi; Gi imi Yuda ic, waņu kileŋ Yuda ic tanec qahac, néŋ ic enia tanec kecma némac niŋac ic enia ieneŋ Yuda ic ionac héná méndacmu niŋ seliseli wamma héihéré énécmikeczaŋ?

¹⁵Neŋaŋ ic enia késpedesicguc kekera ionac murunec qahac, néŋ Yuda ic hicŋiyiŋ. ¹⁶Késpedesic solanŋ zémimia imi héná ac wawaŋ memeya iguc nec qahac, néŋ Yesu Kristo ninzéŋgé mimia imuac nec hezac imi ninziŋ. Imuac niŋ nini acguc Kristo Yesu ninzéŋgéanziŋ. Imi mia nini héná ac wawaŋ memeya iguc nec qahac, néŋ Kristo ninzéŋgé mini késpedesic solanŋ zénénécmimac imuac niŋ mia. Héná acac wawaŋ memeiguc séwi ic ménac ménŋ késpedesic solanŋ zémimia ménŋ ménda hezac. ¹⁷Neŋaŋ Yesu Kristoac qeriaiguc késpedesic solanŋ zé nénécmimia wammac niŋ seliseli waŋkecni késpedesicnéŋ mihicŋi nénécmimaciguc, Kristonéŋ késpedesic imuac welenŋ qeqe ic wanzac me? Imi moczoŋ nec qahac! ¹⁸Ni némac iwawai ménŋ qema téŋgéyi imi muŋguc meyac kumumaŋiguc, hakana iminéŋ measariyu nenaoc héná ac logilogi ic tanec wammaŋ. ¹⁹Héná acnéŋ zétécgéyu humuma héná ac iguc nec aŋgéŋ tiamuyi imi Anutuac kic hihi wamma qeliqeli kecmaŋ niŋac imuhuc waŋi. ²⁰Ni imi Kristoguc ic héŋgeŋa wéndaraiguc nurugic humuyi. Imuac deguc kecza yomi imi nenaoc qahac, néŋ qerinaiguc kecnézac Kristo imi mia. Kekecna séwinaguc kecza imi goina héima nuac niŋ wamma eŋeya séwi kekecya waiyec Anutuac naŋa i ninzéŋgéma ninzéŋ ninzéŋ imuac qeriaiguc kecanza. ²¹Ni Anutuac ewa hiaya imi ménda qetalizua. Késpedesic solanŋ

^a 2:14 Kefa imi Hebiraio ac, Petero imi Girić ac, héniaŋira imi neŋaŋ aciguc Zamanziŋ.

wawaŋa imi héna ac igucnec haanzaciguc Kristonéŋ eŋ humuyec tanec wammac.

Ninzéŋ ninzéŋac héna.

3 ¹O Galatia ic qelaŋa! Yesu Kristo imi dimuhuc ic héŋgeŋa wéndaraiguc qegic keŋkecma humuyec imi dindiŋanec zéasari énécmiwa nindacgic, néŋ kileŋ méréneŋ ewa soho meénécmizac? ²Ni onac murunec haka momacguc sac qesinimmaŋ zé wanzua. Ini Uŋa Téréya imi héna ac tohoma megic me Yesu ninzéŋgéma megic? ³Ini ewa soho wanzu me? Uŋa téréyaguc hénigic, néŋ deguc Uŋa téréya waima séwiginawac siŋiguc metecgéwiŋ zé wanzu me? ⁴Ini haka kuhaguc sasala imuhucya hicŋi énécmiyu héŋgic imi héla qahac eŋomia wanzac me? Imi hélacnec eŋomia me? ⁵Imuhuc waŋu Anutu Uŋa téréya énécmima suginaiguc kuc méréra mewininima kerec imi ta héna ac tohotoho imuacnec me Yesu ninzéŋgé mimia imuacnec? ⁶Abarahamnéŋ Anutu ninzéŋgéyu ic solaŋa zémimia waŋec.

⁷Imuac ic embac ninzéŋ ninzéŋ igucnecnéŋ Abarahamac qelihéra wanzu imi niŋasarimu. ⁸Waŋu Anutunéŋ ic enia ninzéŋ ninzéŋgina niŋac wamma solaŋa zé énécmimac imi walac niŋasarima Abaraham buŋa suruc hiabia imi yomuhuc ézéma zéyec; Baera baera ic embac imi guac qerigaiguc mozocgé énécmimia wammac. ⁹Imuac ic embac ninzéŋ ninzéŋ igucnec ieneŋ imi ninzéŋgéma kecaŋec Abaraham i guc mozocgé énécmimia wammac. ¹⁰Méréneŋ méŋ héna ac wawaŋa imuac héima nanzu séc saecac méra bawu keczu imuhuc ooyawac hezac imuac niŋ héna acac ai mezu séc saecac bawaiguc keczu. ¹¹Waŋu Anutuac kiwaiguc ic méŋnéŋ héna ac méndacma solañanimac ac séc qahac téŋgéŋ. Imi mia ic solañanéŋ ninzéŋ ninzéŋiguc sac kecmu. ¹²Héna ac imi ninzéŋ ninzéŋ igucnec hahaya qahac, imuac ic méréneŋ héna aciguc kiwi hezac imi méndacanzac inéŋ héna ac qeriaiguc kecmac. ¹³Kristonéŋ neŋaŋ niŋac wamma saec ac zémimia waŋec. Waŋu héna acac saec ac igucnec mulu menénécmiyec. Imuac mia ic qahaiguc qegic nanaŋa séc saecac bawaiguc kekera imuhuc ooyawac hezac. ¹⁴Imi mia Kristo Yesuac qeriaiguc Abarahamac mériaŋnéŋ ic enia ionac muru kereŋu neŋaŋ ninzéŋ ninzéŋiguc namma sisipac acac buŋa uŋa téréya nénécmiyu aŋgéŋ tiwiŋ niŋac imuhuc waŋec.

Héna ac zéma sisipac ac.

¹⁵Dacmuna hécna, baec ic neŋaŋ kecanziŋ igucnec séséc méŋ héima zéwa. Icac sisipac ac acguc zétecgéni méŋnéŋ méŋ aumac me toro qemacac séc qahac waŋanzac. ¹⁶Waŋu sisipac ac méŋ yomi mia Abaraham zéma qelia iorac muru zézéya waŋec. Waŋu sasala niŋac qelihécga ménda zéma momacguc sac niŋac zéma guac qeliga zéyec.

Waŋu imi mia Kristo. ¹⁷Ni zézua imi yomuhuc niŋac, Anutunénj walac zéseliyec sisipac ac yomi imi mia Moseac héna ac yawuŋ 430 tecgéyuguc hicŋiyec iminénj qeyu kemma héla qahac wammacac séc qahac.

¹⁸Mératéc imi héna ac igucnec hayeciguc sisipac ac igucnec hahaya qahac, nénj Anutuac sisipac ac niŋac wamma Abaraham ewa hiawac eŋ miyec. ¹⁹Imuhuc waŋu bec héna ac imi némac niŋac nénécmiyec me? Imi mia ac qeqe niŋac toroqe nénécmiyec. Imi mia kua meme uŋanénj ic suc Moseac méria igucnec nénécmiyec. Waŋu hekeru sisipac acac buŋa Abarahamac qelianénj hayu aiya tecgémacac heyec. ²⁰Ic momacguc sac keru ic suc imi aiya qahac. Waŋu nénéwécgeŋaiguc Anutu imi momacguc imuac mia Moseac ic suc zézua.

Welenqeqe ichéra me nambérac héra?

²¹Waŋu héna ac iminénj Anutuac sisipac ac imi qéfacgézac me? Imuhuc wammacac séc qahac. Waŋu héna ac kekec hémbénanŋa nénécmimac séc imuhucya nénécmiyeciguc solanŋa zémimia imi héna ac igucnec hawacnec, ²²Yesu Kristo ninzénjgégic énécmimanŋ zéma zikiziki ac meyec imuac héla imi ninzénj ninzénj ic onac énécmimanŋ zé héna acac kiwi téreyanénj momac yanda képésic bawaiguc qaté énécmiyec.

²³Becnec ninzénj ninzénj imi ménda hayec imuaru nini héna acac méra bawu qaté nénécmiyu kerij. Qaté nénécmiyunec kecni ninzénj ninzénj mewinini nénécmimiawac naléya hayec. ²⁴Nalé imuac suraiguc héna ac iminénj neŋanŋ ninzénj ninzénjnina niŋac solanŋa zénénécmimia wammac niŋac Kristoac muru keŋkeŋawac mindi mindiŋi icnina éséc wamma kerec. ²⁵Deguc ninzénj ninzénjác héla hayu mindi mindiŋi icnina héna ac imuac méra bawu ménda kecanziŋ.

²⁶Ini moczoŋ yanda ninzénj ninzénjgina niŋac Yesu Kristoac qeriaiguc Anutuac nanhéra wamma keczu. ²⁷Némac niŋ méŋnéŋ méŋ Kristoac muru toroqema doku naec énécmimia waŋec séc Kristo imi owo malekugina ésécnec héigic meénécmiyu keczu. ²⁸Waŋu ini imi Yuda ic me, Girik ic me, hésa ic me, miŋ maŋgoc kekera me, welenj qeqe ic me, ic me embac moczoŋ Kristo Yesuac qeriaiguc momacguc wanzu. ²⁹Ini Kristoac buŋa keczuiguc imi ini Abarahamac qelihéra wanzu. Waŋu sisipac aciguc namma ini mératéc imuac miŋina wanzu.

4 ¹Waŋu mératéc miŋinanénj iwawai moczoŋ imuac miŋina wanzac, nénj nambérac kecmac imuac suraiguc imi welenj qeqe icac sécyá ménda ogicmac. ²Waŋu maŋgocyanénj naléya zéyec séc mindi mindiŋi ic me ai ic kiwawac méra bawu kecanzac. ³Imuac neŋanŋ acguc imuhuyanec, nambérac kerij nalé imuaru baecac héna tosia mamaya imuac welenj qeqe ic kerij. ⁴Waŋu nalé imi hahéiyu Anutunénj nanŋa méli nénécmiyu embacac héri qeri igucnec zéma héna acac méra bawu hicŋiyec. ⁵Imi

mia héna acac méra bawu keczu nini boñhére menénéc mima Anutuac nañhéra imuac buña nénécmiyu aṅgétiwij niñac imuhuc wañec. ⁶Ini Anutuac nambérac wanzu imuac niñac Anutunéñ eñeya nañawac uña imi ewa qerinaiguc méli nénécmiyu Anutuac Aba mañgoc zéma qacanzij. ⁷Imuac gi degucmuacnec welenj qeqe ic qahac, néñ naña kecañzaj. Wañu naña kecañjiguc Anutuac murunec mératéc mema imuac miñina wamma kecañj.

**Paulonéñ Galatia ic ionac niñac
goro ac énézéyec.**

⁸Ini bec imuaru imi Anutu ménda niñasarima iwawai Anutu héla qahac imuac welenj qeqegina kecgic. ⁹Wañu deguc imi ini Anutu nimmizu, wañu imuacnec toroqema Anutunéñ ini niñénécmianzac. Wañu dimuhuc niñac niniñ eñomia mamaya^b baecac niniñ efefia imuac lilingéma muñguc imuac ziki sipac ichéra kecbij zé wanzu? ¹⁰Ini ai meme nalé zéma maso zéma kendonj yanda zéma yawuñ imi eeya héima kecañzu. ¹¹Imuac ni onac niñac ai seliseli wamma meyi imi héla qahac wambac niñac bac yandi yandi wanzua.

¹²Dacmuna hécna ni onac séc wamma kecañzua imuac welec énécmima zézua, ini nuac séc wamma kecmu. Ini kecma hama haka biria ménj ménda wañ néngic. ¹³Ni hénihéniaiguc imi hafi zepananéñ wañu onacmuru hama buña suruc hiabia zéauénécmiyi imi ini ninzu. ¹⁴Nuac niñgic réwérimacac séc imuhucyanéñ séwinaiguc heyec, néñ mema titi ménda wañ némma ni ménda wainéngic, néñ Anutuac kua meme uña me Kristo Yesuac séciguc niñnémma héihéré néngic. ¹⁵Wañu deguc ségiségigina imi dimia kendaczac? Ni héipuc ac héla énézéwa niñgic. Nalé imuhucgeñ imi wawañawac séc wambacnec kic gomacgina acguc hia néfindingéma némbuac séc wañgic. ¹⁶Wañu deguc imi ackuazéc héla énézéwa nuac niñgic hazécgina wanzua me? ¹⁷Ic imuhuya imi enej onac niñ wamma seliseli wanzu imi hénia hiabiawac qahac, néñ wéségina misigic tosara andé unuma kemma ionac muru qékétama niñhumu énécmimu niñac imuhuc wañ énécmima keczu. ¹⁸Haka hiabiawac qeri singinanéñ wawaña imi ni iniguc kecañzua nalé imuac sac qahac, néñ nalé séc hiabia wanzac. ¹⁹Nambérac hécna ni onac niñac wamma merac memeya ésécnec aji niyu qenzenj manzenj qemanec kecba ewa qeriginaiguc Kristoac kekec tanera imi hicñi tegiruguc waimañ. ²⁰Ni onac niñac aurima sicsaoc wanzua. Imuac nalé yomuaru focdac hama iniguc kecma ewana melemma bénzénec ac énézémanj niñ wañ néñu kecza.

^b 4:9 Ic onac kekecginanéñ uña ionac méra bawu hezac zéma niñzénégégic, wañu imuac hénia imi ménni sikiluac kic taneraiguc hezac zéma imuac nimbij zé wañgic.

Haga zéma Sara.

²¹Nézégic nimba, héna acac méra bawu kecbiñ zé ninzu ini héna ac imi ménda niñtegiczu me? ²²Yomuhuc mia ogic hezac; Abaraham imi nañ hérera éréhéc keroc. Mén imi embac sisipac acyaguc iwac murunec mén imi embac sisipac acya qahac iwac murunec. ²³Welen qeqe embac iwac murunec imi séwi busu igucnec hicñihicñiya, néñ embac minjina iwac murunec imi sisipac ac qelia igucnec hicñihicñiya wanzac. ²⁴Ac yomi séséc ac wanzac. Embac éréhéc imi sisipac ac éréhéc, mén imi Sinai baec boña imuaru welen qeqe ic mihicñiyec Haga imi mia. ²⁵Haga imi Sinai baec boña Arabiaiguc nanaña, Yerusalem deguc hezac imuac sésécya. Inén eñeya nambérac héra iniguc welen qeqe ic wamma keczu. ²⁶Wañu Yerusalem mén kurumenjiguc hezac imi ziki sipacya qahac hezac. Iminén mia neñgocnina wanzac. ²⁷Imuac mia yomuhuc ogic hezac; Embac euya qahac iwac qelihéranén embac euyaguc iwac nambérac héra ionac zañgégina ogiczac. Imuac niñac, o embac héfiña gi ségiségi wambéséman! Azi ménda gianzac gi kucnec qacna! ²⁸Dacmuna hécna, ini Isaka ésécnec sisipac ac imuac nambérac héra wanzu. ²⁹Wañu nalé imuaru merac séwi igucnec hicñiyec inén merac uña téréya igucnec hicñiyec imi qenesi wammiyec séc deguc acguc imuhucyanec. ³⁰Wañu kiwi téréyanén dimuhuc zézac? Welen qeqe embac zéma nana nesi érécmína keñic. Némac niñ welen qeqe embac iwac nañanén embac ziki sipacya qahac iwac nañaguc momacnec mératéc ménda memaoc zéyec? ³¹Imuac dacmuna hécna, neñañ imi welen qeqe embac iwac nambérac héra qahac, néñ embac minjina iwac merachéra wamma kecziñ.

Kristonén ziki sipac igucnec hulac nénécmiyec.

5 ¹Zikisipacnina qahac kecbiñ niñac ziki sipac igucnec hulac nénécmiyec. Imuac niñac nañselima ziki sipacguc kekecac teñ hésaya imi munguc ménda bisiwéséman.

²Ninzu? Paulo neñ mia énézézua, ini séwi tasé hericheric meénec mimuiguc imi Kristo imi onac muru eñomia wammac. ³Munguc zéauma énézéwa, ic mérénené séwi tasé hericheric memimia wammaciguc inén héna ac moczoñ wamma medacmac ac hezac. ⁴Héna ac qeriaiguc ic solaña zéénécmimac niñac wanzu ini Kristoguc toro qeqeya imi tegicma goi héihéi igucnec metecgé énécmimia wanzac. ⁵Neñañ imi uña téréyanén nañgé nénécmiyu ninzén ninzéniguc solañ dindíña zénénécmiyu nimbiñ zé niñkumuma mambécanzíñ. ⁶Kristo Yesuac qeriaiguc imi séwi tasé heric herira zéma ménda hericherira imi aigira qahac, néñ imuaru imi Anutuac siñ qeriaiguc ai meanzac ninzén ninzén imi sac hezac.

7Ini usujnec hiabianec keñangic, néj méréneñ ackuazéc héla imi ménda tohomu niñac héric énécmiyec? 8Zéhinoc ac imuhucya imi unuruma héihéré énécmiyec Anutu iwac murunec ménda hicñiyec. 9Ninzu, yis komoranéñ saima uha dokuyaguc imi moczoñ sécgéanzac. 10Eneñ niniñ tosara ménda angétimu imi Miñ Kewuninawac qeriaiguc ninzéngezua. Wañu ic méréneñ méñ ewa soho mihicñi énécmimac imi kitiwa memac. 11Dacmuna hécna, ni séwi tasé hericheric imuac hénia zéau énécmima kecbinec hénia némac niñac nuhéi wambunec? Imuhuc wambinec ic héñgeña wéndara imi aunénéña wañu iminéñ hénana ménda kizicgégwacnec. 12Ic méréneñ méñ yéwéri imuhucya mihicñi énécmima keczu imi eneñ séwiya sac qahac, néñ gocmiagina momacnec moczoñ héricdacma kecmu niñac wanzua.

13Dacmuna hécna ini ziki sipac qahac kecmu niñ unuruyec. Néñ ziki sipac qahac kekecnéñ usugina wañ énécmiyu séwiac siñgina tohomu niñ nalé titiña ménda mihicñi énécmimac, néñ goi héihéiiguc welen qeamuma kecmu. 14Imuac mia geña goiga héi amuanzañ séc imuhucyanec alagawac goiya héimibésémañ zézéya momacguc yominéñ mia hénac ac moczoñ mesolañanizac. 15Ini mia eñawunec kuanéñ injima qécgéamuma qahac wambu niñac goro ac énézézua.

Anutuac Uña zéma séwininawac siñ.

16Wañu mia yomuhuc zézua; Ini Uña téréyawac méndacmima hakagina wammu. Imuhuc wañgic séwiginawac siñsiñ imi ménda seligimac. 17Séwiac siñsiñ iminéñ Uña Téréya qetalimianzac. Wañu imuhucyanec uña téréyawac siñsiñ iminéñ séwiac siñsiñ qetalimianzac. Imuac siñsiñ éréhécnéñ hazéc wañamuma euyic haka méñ wambiñ zé ninzu imi wammucac séc qahac wañanzac. 18Uña téréyanéñ hénagina walac andu wañ énécmimac imi ini hénac acac méra bawu ménda kecmu. 19Séwiac haka silic imi usuya qahac hémma nindacziñ. Imi mia kaisero, niniñ zapi qeqeya, haka gamu qeqeya, 20baniara mepé qepési, suña zinac, hazéc hazéc kekec, danpero ac, nimbupuc biria, qeri bélañ, tualéfic, féngéc, téamuma kekec, ackuazéc ikorawac téamuma kekec 21wanna wamba, doku selia nene, nezéléléñ, zéma haka imuhucya tosara mia. Becnec zéseli énécmiyi imuac séc zéseli énécmizua. Haka imuhucya wammu imi eneñ Anutuac héñgaleñ ama areña yanda imi mératéc ménda memucac hezac.

22Wañu uña téréyawac héla gocmia imi mia yomuhuc. Goi héihéi, ségiségi, luae, qeri bénzén, ala kekec, ehéihéi, méñzé méñzéya qahac, 23gum bénzénzén, qerinéñ sigisigi kekec, haka imuhucyawac imi hénac ac méñnéñ méñ neuñ ménda héianzac. 24Kristo Yesuac ic embachéra imi eneñ séwigina zéma imuac siñsiñ imi ic héñgeña wéndaraiguc qedacgic. 25Neñañ uña téréyaguc kecziñiguc uña téréyaguc qéhéréngéma tacyac

wambiñ. ²⁶Edamu asaha ejomiawac ménda wamma eñacnec nimbupuc biria ménda wamma qeri netunetu ménda wañamumu.

Baocgé amuma kecmu.

6 ¹Dacmuna hécna ic méñnéñ bélacgéma késpedes méñ wañu winiñu hicñiyu ic téréya ini qerigina gum bénzénzén anec mindiñi mima eñañ hakagina acguc niñgési amuma eñañ acguc manam batuciguc embu niñac wamma bac yandi yandi wamma kecmu. ²Réwérigina imi wagic amuma bisimu. Imuhuc wamma Kristoac hénac ac niñtohodacmu. ³Ic méñnéñ ejomia kecma ejeyawac niñu tosara onogicma ejeyañ wañu ic imi ikoc wañamuzac. ⁴Icya icya ejeyañ wawañ memeya héñgaleñ wañamumac. Imuhuc wañu zézé ségiségi ac imi tosara ionac muru qahac, néñ ejeyañ wawañ memeyaiguc sac hemimac. ⁵Ejeyañ réwéria imi ejeyaac bisimac. ⁶Ic méñ ackuazéc kumimia wamma niniñ niñareñ géanzac inéñ iwac iwawaiya hiabia moczoñ ic kumianzac imiguc momacnec amunec qamunec wammaoc. ⁷Ic méñnéñ iwawai méñ himicmac imi héla imuacnec sac metocgéanzac. Imuac niñac ini eñaac ikoc ménda wañamumu. Anutu imi ménda zédesi wammimia. ⁸Ejeyañ séwíac niñ wamma himicanzac imi séwíya igucnec iwawai hou houyawac metocgémac, néñ uñá téréyawac niñac wamma himicanzac inéñ uñá téréyawac murunec kekec seli metocgémac. ⁹Neñañ haka hiabia wamma kuc mama ménda wambiñ. Kuc mama qahac kecbiñiguc naléya ducñiyu héla gocmia metocgé wambiñ. ¹⁰Imuac nini nalé he nénécmimac imuac séc ic embac moczoñ wawañ meme hiabia wañ énécmiwiñ. Imuhuc wamma niñzén niñzénac hénac gésé ionac imi séc méñ nétéréma imuhuc wañ énécmiwiñ.

Goro ac tetcgia.

¹¹Héñgic yomi mérananéñ kiwi imi kuney kuney o énécmizua. ¹²Ic tosara séwíiguc kiwi hiabia mewíñ zé wanzu imi eney hinocgé énécmima séwí tasé hericheric meénécmianzu imi Kristoac ic héñgeñá wéndaraya niñac wamma ununesi ménda mihicñiwiñ zéma imuhuc wañanzu. ¹³Wañu séwí tasé hericheric meénécmimia imi eney acguc eñaac singinanéñ hénac ac ménda tohoma ini séwí tasé hericheric memu niñ zéanzu imi séwí tasé hericheric ic zangégina olomma séwí eñey wambiñ zé imuhuc wañanzu. ¹⁴Wañu nuac muru imi Yesu Kristoac ic héñgeñá wéndara imi qahac wañu, méñac méñ zézé ségiségi ac wammanac méñ ménda henénzac. Kristoac niñ wamma baec imi nuac muru ic héñgeñá wéndaraiguc humuyu ni acguc baecac muru humuyi. ¹⁵Séwí tasé heric herira zéma ménda hericherira imi moczoñ ejomia, néñ kekec qelia meme imi sac eeyaguc wanzac. ¹⁶Haka silic yomi tohomu onac muru zéma Anutuac Israel ic onac muru luac zéma goi héihéianéñ he énécmimac.

¹⁷Degucmuacnec mēḡnēḡ mēḡ réwéri mēḡ ménda mihicḡi némmu. Ni imi séwinaiguc Yesuac lépéc kiwiya heyu késa kecḡua.

¹⁸Dacmuna hécna Miḡ Kewunina Yesu Kristoac ewa hianéḡ onac ewa qeriginaiguc hema kecmac. Hélacnec!

Efeso

Yaižézé ac.

1 ¹Anutuac ewa siñiguc Kristo Yesuac Méliméli ic wawaña ni Paulonéñ Efeso ama areña yandaiguc kecanzu ic embac téréya ini zéma Kristo Yesuac qeriaiguc ic héra wamma ninzénngéma kecanzu onac muru kiwi yomi oénécmizua. ²Anutu Mañgocnina zéma Miñ Kewunina Yesu Kristo iorac murunec ewa hia zéma luaenéh onac muru hemac.

Qeri uñawac mozocya.

³Mepé qepési wammini! Miñ Kewunina Yesu Kristoac Mañgocya Anutunéh Kristoac qeriaiguc qeri uñawac mozoc kurumeñ igucnec hahaya hénia hénia mozocgé nénécmiyec. ⁴Wañu eñeya kiwaiguc zéma eñeya ala siñiguc, neñañ téréyanec zéma solañanec kecbiñ niñac, baec kurumeñ ménda zéyu hicñiyecnec, Kristoac qeriaiguc gési nénécmiyec. ⁵Gési nénécmima ewa hia nimma eñeya ewa siñiguc becaru niñarengéyu heyec séc, Yesu Kristonéñnec neñañ eñeya nambérac héra buña qenénécmiyec. ⁶Imi mia siña nimmianzac Yesu iwac qeriaiguc, iwac ewa hia edamuyaguc imi neñañ muru boñtegic eñ nénécmiyec imi mepésimiwiñ niñac, imuhuc wañ nénécmiyec. ⁷Kristo iwac qeriaiguc mia, ewa hiaya kuaya qeqeya imuac séhaiguc, sacyanéñ boñ héré menénécmima képésicnina wai nénécmiyec. ⁸Imi mia inéh niñtegic qin̄tegic zéma niñ asac asaria moczoñnec neñañ muru meséccgé nénécmiyec. ⁹Imuhuc wamma ewa siña sasangia, eñeya ewa qeriaiguc niñarengéyu heyec imuac séciguc, ewa hiawac zéau nénécmiyu qerininanéñ ninziñ. ¹⁰Imi mia nalé niñec imi ducñiyu, iwawai kurumeñiguc kekera zéma iwawai baeciguc kekera imi moczoñ Kristoac qeriaiguc areñhéra tuñ momacguc wammac niñac imuhuc wañ nénécmiyec. ¹¹Iwawai moczoñ ewa siña hezac séc wañanzac Anutu iwac ewa siñ méndacma bec zétecgéyu heyec séciguc Kristoac qeriaiguc gési nénécmiyu iwac mératécac buña wamma kecanziñ. ¹²Imi mia Kristoac qeriaiguc walac walac mambéc kerin̄ac kecanziñ nenen̄ imi kecma tetcgiaiguc iwac edamuyawac mepé qepési héra wambiñ

niḡac imuhuc waḡ nénécmiyeç. ¹³Ini acguc iwac qeriaiguc ac héla, képésic igucnec aḡgét titiac buḡa suruc hiabia imi nimma ninzénégégic sisipac acwac Uḡa téréyanéḡnec eḡeya buḡawac asé kiwi meénécmiyeç. ¹⁴Waḡu Uḡa Téréya iminéḡ mia kurumeḡac mératéçnina imuac sisipac acwac asé kiwiya wanzac. Waḡu ic embac elingé nénécmimia imi boḡ hérénina menénécmiyu eḡeya edamuya mepésimiwiḡ niḡac imuhuc waḡ nénécmiyeç.

Pauloac zéwelec ac.

¹⁵Hénia imuac niḡac ini Miḡ Kewunina Yesuac qeriaiguc ninzén ninzénigina késakeçzu imuac suruc zéma ala siḡgina ic embac téréya ionac waḡ énécmianzu imuac suruc imi ni acguc zégic nindari. ¹⁶Imuac mia onac niḡ wamma ménda misimanec ewa hia ac ézéma zéwelecanzua séc onac qacgina imi zéhicḡi mianzua. ¹⁷Miḡnina Yesu Kristoac Anutu, maḡgocnina edamuyaguc inéḡ mia niḡtegic qḡtegic zéma ackuazéc zéauauya imuac qeri uḡa imi énécmiyu Anutuac hénia séha nintegicmu niḡac zéwelec waḡanzua. ¹⁸Waḡu ewa qeriginawac kiwa measari énécmiyu hénia némac niḡac unuruyu mambéc keczu imi zéma ic embac téréya suginaiguc mératéc edamuyaguc dimuhucya kuaya qeqeya késa keczu imi niḡyacgému. ¹⁹Waḡu iwac kuc yandaya ogicqogira ninzén ninzén ic neḡaḡ muru ai meanzac iminéḡ kukuc duruc durucya eḡeḡa wanzac imi niḡtegicmu niḡac zéwelecanzua. ²⁰Waḡu Anutuac kuc yanda iminéḡ Yesu humuc igucnec meqeliyeç. Meqelima wagicma kurumeḡiguc emma eḡeya méra héiyaiguc oporec. ²¹Opcma qara imi meyaru ic kewuya kewuya zéma qac buḡa zéma kuc buḡa zéma galeḡ buḡa zéma qacgina hénia hénia baec yomuac naléiguc hezac imi sac qahac, néḡ ama baec hahaya hémbénaḡaiguc hezac imi moczoḡ onogicdarec. ²²Waḡu iwawai moczoḡ imi hénia duandiaiguc haiyeç. Haima Yesu imi iwawai moczoḡ onogicma hénaoḡiḡ neḡaḡ orucnina wammac niḡac oporec. ²³Waḡu hénaoḡiḡ neḡaḡ imi iwac hénia méria^a wamma kecziḡ. Waḡu hénaoḡiḡ imi mia iwawai moczoḡ imuac qeriaiguc iwawai moczoḡ séçgé énécmianzac iwac howiacnec wanzḡiḡ.

Humuc igucnec kekeçiguc.

2 ¹Waḡu ini wawaḡ meme biria zéma képésicgina imuac qeriaiguc humugic meqeli énécmiyeç. ²Becnec imi ini haka biria imuhucyawac qeriaiguc tacyac wamma baec yomuac haka silic zéma Biria miḡnina kurumeḡ bawa sawawac galeḡ memeac kuha késa keczac imi méndacma kecaḡgic. Waḡu deguc ac qeqe ic ionac suginaiguc ai meanzac uḡa biria iminéḡ mia Biria miḡnina wanzac. ³Becnec imi

^a 1:23 Girik aciguc; Soma, neḡaḡ neḡaḡ aciguc séwiya.

neŋaŋ imuhucyanec sugginaiguc kecma séwininawac siŋ tohoma kecma séwinina zéma ewaninawac siŋanéŋ waŋ nénécmiyec séc waŋiŋ. Imuac ic tosara iniguc hénianina momacguc waŋu qeri biriawac buŋawac nambérac héra kerij. ⁴Anutu wésé niniŋ kuney yanda hemiyu neŋaŋ ala siŋ waŋ nénécmima ala siŋ yanda imuac niŋac wamma ⁵képésic nina niŋac humuyiŋ neŋaŋ imi Kristo Yesuac qeriaiguc meqeli nénécmiyec. (Ini imi ewa hiaya niŋac aŋgérŋnina tinénécmiyec.) ⁶Neŋaŋ Yesuguc momacnec meqeli nénécmima Kristo Yesuac qeriaiguc kurumeŋac kekeciguc i guc momacnec tacbiŋ niŋac nonoporec. ⁷Imi mia Kristo Yesuac qeriaiguc wésé niniŋ waŋ nénécmima iwac ewa hiaya ogicqogira imi baec yomuac naléya hama emmac séc nénézéyu hémbiŋ niŋac imuhuc waŋ nénécmiyec. ⁸Ini imi ninzéŋgégic ewa hiaya niŋac aŋgégina tiénécmiyec. Imuac niŋac imi mia onac murunec qahac, néŋ sese Anutuac murunec hahaya wanzac. ⁹Imi mia wawaŋ memenina igucnec qahac, imuac ic embac méŋnéŋ méŋ séwi eŋeŋ hia ménda wammac. ¹⁰Neŋaŋ imi Kristo Yesuac qeriaiguc ai solaŋa mewiŋ niŋac Anutunéŋ menénécmiyec. Waŋu ai imuhuc geŋnec tima kembij niŋac Anutunéŋ becneŋ niŋu heyec.

Kristoac qeriaiguc ewa momac wamma kecbij.

¹¹Imuac niŋac ini yomuhuc niŋqelimu; Becneŋ ini séwi tasé herichericgina qahac ic enia kecaŋgic. Imuac niŋac ic embac méraginanéŋ séwi taségina hericma séwi tasé hericheric ginaguc zéénéc mimiawac kecaŋgic ieneŋ onac niŋ séwi tasé herichericgina qahac zéénéc miangic. ¹²Nalé imuaru ini imi Kristo qahac séŋgaŋgeŋ kecaŋgic. Kecma Israelac héŋgaleŋ ama areŋa yanda imuacnec elicgé énécmimia wamma eŋacnec kecaŋgic. Waŋu zikiziki acwac sisipac ac imuac mia ic embac méréra tanec kecma niŋkinzéŋgina qahac Anutugina qahac baeciguc kecaŋgic. ¹³Waŋu deguc imi becneŋ lakeŋ kecaŋgic ini Yesuac qeriaiguc Kristoac sacya niŋac Anutuac muru hosuru énépésima onoporu kecaŋzu.

¹⁴Kristo imi luaenina. Inéŋ sucninaiguc demij elic elicgia naŋec imi iwac séwiya aunénécmima hézéŋgéyu mayu tuŋ éréhécnéŋ momacguc waŋec. ¹⁵Waŋu tuŋ éréhéŋ imi eŋeya qeriaiguc séwi momacguc qeliawac wamma luaeiguc kecmu niŋac eŋeya séwiya wai nénécmima zézé seli ac zéma pakeŋ ac zéma hénia ac hénia imuhucya imi néhélima hazéc wamma kekec imi audarec. ¹⁶Waŋu ic héŋgeŋa wéndara iminéŋnec tuŋ éréhéŋ imi séwi momacguc wamma Anutuguc ewa momac wammu niŋac imuac qahaiguc hazéc niniŋ imi qeyu humuyec. ¹⁷Waŋu mama hama lakeŋ kecaŋgic ionac zéma hosuru kecaŋiŋ Yuda ic nonac momacnec luaeac buŋa neŋaŋ muru zéau nénécmiyec. ¹⁸Imi mia iwac qeriaiguc ini zéma nini neŋawu Uŋa téréyawac qeriaiguc Maŋgocac muru kerembiŋ niŋac imuhuc waŋ nénécmiyec. ¹⁹Imuac deguc muarunec, ini imi ic

méréra me ic kian qahac, néñ ic embac météré énécmimia i iniguc séc momac wamma Anutuac arenhéra zéma héngalen ama areña yanda imuac buñahéra wamma keczu. ²⁰Ini imi Yesuac Méliméli ic zéma Anutuac tiliñ tiliñ ic ionac qambaña imuac qahaiguc kumu énécmimia. Kristo Yesu eneyaoc imi ama imuac wañgonaiguc hoc qambaña wañecac keczac. ²¹Iwac qahaiguc sécna sécga momacnec toroqema enni ama imi moczoñ Miñ Kewuninawac qeriaiguc ocmuñ téréya wamma yandima eñanzac. ²²Ini acguc Uña téréyawac qeriaiguc ocmuñ téréya Anutunéñ tacyac wawaña wammac niñ Yesuac qeriaiguc momacnec toroqe énécmiyu eñanzac.

Paulonéñ ic enia ionac niñac wamma ai meyec.

3 ¹Wañu Paulo ni ac zéma mazua hénia imuac niñac ic enia onac niñac wamma Kristo Yesuac hésa ic wamma kecanzua. ²Wañu ama imuac welen qeqe ai imi Anutunéñ onac niñ wamma goi héihéiyawac niñac wamma nuac néñec imi ini hélacnec bec niñgic gezan. ³Wañu usuya auma ac saña imi nézéyu niñasariyi suruc imuac imi bec zékan zékan wamma oénécmiyi. ⁴Ini kiwi imi olommuiguc Kristoac hénia saña niñtegiri imi ini acguc niñtegicmu. ⁵Ac saña imi deguc Yesuac méliméli ic téréya zéma Anutuac tiliñ tiliñ ic ionac muru Uña téréyanéñ zéhicñi énécmiyec ésécnec becaru imi hicñisai nalé tosaraiguc imi ic onac nañhéra méñac méñ imuhuc ménda zéhicñi énécmiyu niñgic. ⁶Imi mia ic enia eneñ buña suruc hiabia imuaru toroqema Kristo Yesuac qeriaiguc sisipac acya imi momacnec mératéc mema neñawu momacnec séwi momacguc wamma kecziñ. ⁷Wañu Anutuac goi héihéia niñac ai memeac sese mihicñi néñu, imuac kuhanéñ nuaru ai meanzac séciguc buña suruc hiabia imuac ai icya wamma keczu. ⁸Buña suruc hiabia, Kristoac mériañ yanda oloñ oloñawac séc qahac imi ic enia énézémanñ niñac ic embac téréya ionac sugcinaiguc maqeqeya téngén tosara onogicma mamaya kecanzua nidac imuhucyawac goi héihéiyawac buña qenéñec. ⁹Imi mia iwawai moczoñ zéhicñiyec Anutu iwac qeriaiguc nalé hénihénia qahac imuarunec musañ musañgiawac niñu heyec ai areña imuac héra imi dimuhucya wanzac imi zéasari énécmimanñ niñac imuhuc wannéñec. ¹⁰⁻¹¹Imi mia nalé hénihénia qahac imuarunec Anutunéñ Miñ Kewunina Kristo Yesuac qeriaiguc niñarengéyu heyec imi méndacma degucmi Yesuac héniorñ héra neñaocnec Anutuac niñtegic qñtegic hénia hénia imi mewininini kurumenjiguc kua meme uña qac buñaginaguc zéma kuc buñaginaguc ieneñ hénia imi héñtegicmu niñac imuhuc wañec. ¹²Neñañ imi Yesuac qeriaiguc i niñzéngéma imuacnec mia bac yandi yandi qahac Anutu hosucgé mimiawac hénia mihicñima kecziñ. ¹³Imuac zéwelec énécmizua. Onac niñ wamma qenzerñ manzerñ hénia hénia mihicñima kecanzua imuac mia ewagina ménda mamac, néñ niñgic edamuginaguc wammac.

Kiwi yomi olommu ionac niḡac wamma zéwelerec.

¹⁴ ^{14a} Hénia imuac niḡac ¹⁵ baec kurumenḡiguc ic embac hénia hénia kecḡu ionac qacgina mihiḡi énécmiyec.^b ^{14b} Maḡocnina iwac muru ni simiḡna héimima yomuhuc zéwelec mizua; ¹⁶ Inéḡ waḡu, iwac edamuya kuaya qeqeya séciguc Uḡa téréyanéḡ onac qeri icgina imi kuhanéḡ meseli énécmimac. ¹⁷ Meseliyu ninzéḡḡéḡic Kristonéḡ onac ewa qeriginaiguc kecénécmiyu enéḡ imi goi héihéi imuac qeriaiguc gété zaligina meyu nammu. ¹⁸ Namma seligima météré énécmimia moczoḡ yanda iniguc momacnec Kristoac goi héihéiya imuac hilaḡaya zéma horuaya zéma hiḡac hiḡaraya zéma eḡeḡaya imi séha niḡtegicmu. ¹⁹ Waḡu Kristoac siḡ sorocya imi baec ic ionac ninḡ ninanéḡ olommuac séc qahac, waḡu ini imi niḡasarimu niḡac zéwelecanzua. Niḡasarigic Anutuaru qeriaawac mériaḡ kuaya qeqeya hezac iminéḡ onac muru kuaya qesalecḡéma hemac zéma zéwelecanzua.

²⁰ Kuha yandanéḡ neḡaḡ muru ai meanzac imuac séciguc, iwawai hénia hénia welec mianziḡ me niḡanziḡ imi ogicma emma wandac wandac medac medac miḡina ²¹ Anutu iwac muru mia Kristo Yesu zéma iwac hénaoḡiḡ héra ionac suginaiguc edamuyanéḡ hiḡḡisaiaḡ hiḡḡisaiaḡ hema emma hemac, hélacnec!

Kristoac séwi tasia wamma momacnec ai mewiḡ.

4 ¹ Imuac mia Miḡ Kewuninawac wamma hésa ic kekera neḡ meme seli ac yomuhuc énézéḡua; Anutunéḡ unuruyu ini iwac buḡa kecanzu imuac hakagina imi imuac séha wamma kecmu. ² Ewa qerigina memaamuma qeri bényéḡiguc zérabéraiguc nalé horuacnec naḡselima goi héihéiac qeriaiguc bisiqatéḡ waḡamumu. ³ Imuhuc wamma Uḡa téréyanéḡ luaeac hésanéḡ dérécḡé énécmiyu momacguc waḡḡic imi mia seliseli wamma qambaḡtohoya memu. ⁴ Séwiya imi momacguc, Uḡa téréya imi acguc momacguc, waḡu ini imi héihéré énécmimac niḡac momacnec niḡkinzéḡḡéma keḡḡic unuruyec. ⁵ Miḡ Kewunina imi momacguc, waḡu ninzéḡ ninzéḡ imi acguc momacguc, waḡu doku naec imi acguc momacguc, ⁶ Waḡu Anutu acguc momacguc, waḡu inéḡ mia kekec momac yanda imuac maḡoc keczac. Waḡu kekec momac yanda iminéḡ méra bawu keḡḡic momacguc wammu niḡac dérécḡé énécmima duḡa imuac suginaiguc kecanzac.

⁷ Waḡu icya icya Kristoac sese séha séc méndacma goinina héima nénécmiyec. ⁸ Imuac mia ac kiwi ménḡ yomuhuc ooyawac hezac; Inéḡ ou eḡec nalé imuaru hésa ic sasala dérécḡé énécmima onagicma eḡec. Emma ic embachéra ionac muru sese énécmiyec.^c

^b 3:15 Ac yomuac hénia imi; Inéḡ momac yanda neḡaḡ Maḡocnina. ^c 4:8 Nalé imuaru kawaligina yaréiguc onogicma lilingéma hama iwawai onagicḡic imi ic embachégina gili énécmiaḡḡic. Yesu imi neḡaḡ kawalinina waḡzac imuac haka imuaru ac héima zézac.

⁹Ou eñec zéyec imuac hénia imi walac baeciguc emu hingarec imi mia, nén hénia mén ménda hezac. ¹⁰Hingarec inén mia kurumeja kurumeja onogicma eñec i eñeyaoc wanzac. Inén iwawai momac yanda imi sécgé énécmimañ zé imuhuc wañec. ¹¹Wañu inén mia tosara Yesuac Méliméli ic, tosara kua meme ic, tosara buja suruc hiabia zéauau ic, tosara pasto, tosara kiwi ic wammu zéma onoporec. ¹²Imi mia ic embachéra téréya mesolañani énécmima welen qeque ai megic toroqe amuma Kristoac séwi ésécnec yacmac niñac imuhuc ai buja qéénécmiyec. ¹³Neñañ imi Anutuac naja ninzénngéma hénia niñasariwiñ. Imuhuc wanni ninzén ninzénñina zéma niñ asac asarinina iminén toroqe nénécmiyu séwi momacguc wamma ic yandi tetcgia wambiñ. Imuhuc wamma Kristoac yandi yandiac séc érérenjiguc yandiwiñ. ¹⁴Imuhuc wamma neñañ imi deguc muacnec nambérac tanec ménda kecbiñ. Ic diwi qiwiliñanén ac halécnén ala batuc wañ énécmigic ninzén ninzénac ac areñareñgia hénia hénia imuac temboñ temboñanén qeken qeha wañ énécmiwac niñac. ¹⁵Nén goi héihéiya qeriaiguc ac hélawac zéma wawañ memenina séc orucnina Kristo iwac kekecac séciguc yandiwiñ. ¹⁶Iwarunec séwi tasia imi moczoñ toroya toroya toroqe mimia wañ iwawai hiabia séc qema énécmiyu qéhérénngé amuma séwi tasiawac kuha séc ai mema séwi imi meyandima goi héihéi imuac qeriaiguc miyacgé amuanzac.

Kekec wahala zéma kekec qelia.

¹⁷Imuac niñac ni séwiac hénia imi zéma Miñ Kewunawac qeriaiguc ninzén ninzénña zéau énécmizua; Deguc muacnec imi ic enia eneñ ewa qeriginanén iwawai héla qahac imuac wamma kecanzu ésécnec imuhuc ménda wamma kecmu. ¹⁸Ieneñ imi niñasac asari ginanén siñidénngéyu niniñgina qahac imuac suraiguc ewa qeriginanén seligiyu Anutuac kekec igucnec waima kenjic. ¹⁹Ieneñ niñtegic qinñtegicgina qahac tanec wamma séwiac siñiguc opocamuma haka biria hénia héniaiwac hémbaoc wamma wañanzu. ²⁰Ini imi Kristoac hénia imuhuc mén ménda kuamugic. ²¹Ac héla imi Yesuac qeriaiguc hezac éséc ini hélacnec iwac murunec ku énécmiyu niñgiciguc imi ²²ini ala batucac féngéc ic méndacma houma keñanzac ic wahala imuac haka imi séwi usugina ésécnec hetecgému. ²³Ewa qeriginawac uña imi meqeli énécmimia wañu ²⁴Solañ dindiña zéma ac hélanén météré énécmiyu Anutuac tanec ic qelia maleku ésécnec héiamuma kecmu.

Kekecac hénia ac.

²⁵Wañu neñañ momacnec Yesuac séwi tasia wamma kecziñ imuac niñac ini ikoc waima ama momac ic iniguc eñacnec ac hélacnec zému. ²⁶Ini qeri biric nimmuiguc képésic ménda wammu. Wañu kaiwe kiwa hiñgacmac imuac séc qeri biric ménda késama kecmu. ²⁷Biria miñinawac

titiņa mēņ mēnda waimigic érēmac. ²⁸Kowu nenenēņ muņguc kowu mēnda nemac, nēņ nēwéciguc maqeqeya méra mimacac séc iwawai mihicņimaņ zé eņeya mérianēņ ai mema haka hiabia wammac. ²⁹Ac biria imi kuagina igucnec mēnda waigic mamac, nēņ ac hiabia ic tosara meyac énécmimacac sécyā zéma acgina ninzu imi onac goi héihéi mihicņi énécmimu. ³⁰Ini imi Uņa téréyawac qeriaiguc asé kiwi menénécmiyu aņgēņ titiac nalé ducņimac imuac séc iwac buņa kecmu, imuac niņac Ini Anutuac Uņa Téréya ewa biri mēnda mihicņi mimu. ³¹Ini qeri howuc zéma qeri biric zéma yonkanzaņ zéma wauņ silac zéma zébiri qébiri haka silic imuhucya imi eņaņ muru augic qahac wandacmac. ³²Eņaocnec goi héihéi waņamuma wésé niniņ waņamuma Anutunēņ Yesuac qeriaiguc késpedesigina wai énécmiyec éséc késpedesigina waiamumu.

5 ¹Imuac goi héihéi waņ énécmiyu kecanzu nambérac imuhucya ésécnec Anutuguc kéréndēņ wamma kecmu. ²Ini imi Kristonēņ goi héihéi waņ énécmiyec séciguc eņaocnec iwawai mēņ wamma mewiņ zé goi héihéiyawac qeriaiguc wammu. Kristo inēņ neņaņ niņac wamma eņeya kekecyā waima mulu manaņ hémēņa hiabia ésécnec Anutu héimiyec. ³Ini imi suginaiguc kaisero zéma haka biria hénia hénia zéma hémbaoc haka imuhucya imuac qara acguc mēņ mēnda zéhicņimu. Iminēņ ic embac météré énécmimia ionac hakagina séha wanzac. ⁴⁻⁵Kaisero zéma ic qerigina zapi qeqeya zéma hémbaoc (baniarawac mepé qepési ai) wammu imi eneņ moczoņ yanda Kristo zéma Anutuac ama yandaiguc mératéc mēņ mēnda memu. Imi ini niņyacgéma nindaczu imuac niņac ac zapi qeqeya zéma zézoņa ac zéma lisi ac imi mēnda zému, nēņ nēwéciguc ewa hia ac ézému.

⁶Mēņac mēņ mēnda wai énécmigic ac gorosoņa énézéma ikoc waņ énécmiwu niņac. Haka imuhucyawac niņac Anutuac qeri gericnēņ ac qeqe haka imuac nambérac héra ionac muru maanza. ⁷Imuac mia ic imuhucya iniguc késayu késa mēnda wammu. ⁸Ini becneć imi siņi tunumaņać buņa kecgic, nēņ deguc imi Miņ Kewuninawac qeriaiguc asac mararaņać buņa keczu. Imuac asac mararaņać nambérac imuac séciguc kecmu. ⁹Asac mararaņać hēla gocmia imi mia haka hiabia, haka solaņa zéma haka hēla. ¹⁰Némacnēņ Miņ Kewunina ségiségi mihicņi mianzać imi batucgé hémma, ¹¹ini imi siņi panamaņać ai iwawai hēla qahac imuac mēnda toroqemu, nēņ énézégic haka biria hēņtegicmu. ¹²Ieneņ sasaņgiaguc waņanza imi kuananēņ zēmaņ zēwa gamu mamasuņağuc waņu réwérizua. ^{14a}Hémbiņać séc imi moczoņ asac mararaņağuc, ¹³hénia imuac niņac, iwawai moczoņ asac mararaņ nēņ qetagaliyu wininianzac imi kicninanēņ hémbiņać séc waņanzać. ^{1414b}Imuac ac mēņ yomuhuc ooyawac hezac; Gaugina hekeczu ini yacgic! ini humuc ic ionac sugina igucnec yacgic! Kristonēņ qetagalima asari énécmimac.

¹⁵Imuac ini hakagina dimuhuc wamma kecmu imi niņtegicmu. Imuhuc wamma ic embac niņtegic qiņtegicgina qahac ésécnec qahac, nēņ

nintegic qintegic ginaguc wamma kecmu. ¹⁶Nalé imi biria yéwériyaguc, imuac niñac ini nalé imi qaurac ménda qemu. ¹⁷Imuac bec ini ewa soho ic ménda wammu, néñ Miñ Kewuninawac ewa siñ imi dimuhuc hezac imi nitegicma kecmu. ¹⁸Waiñ doku seliaguc ewa soho ménda wammu. Imi mia kekec soho sohoya. Néñ Uña téréyanéñ sécgé énécmiyu kecmu. ¹⁹Mepé qepési legic, zéma ewa hiawac legic, zéma legic téréya eñañ héiamuma ewa qeriginanéñ Miñ Kewuninawac muru legic héimima mepésimimu. ²⁰Haka hénia hénia hicñi énécmianzac séc Miñ Kewunina Kristo Yesuac qaraiguc nalé séc Anutu mangocnina ewa hia ac ézému.

²¹Wañu Kristo ee héihéi wammima eñaocnec méra bacginu kecamumu. ²²⁻²³Kristonéñ hénaoñ ionac orucgina wamma eñeya séwi wamma kecñu ionac angéñ titi ic wanzac ésécnec, embac méñac euyanéñ iniña iwac oruha wanzac, imuac niñac embac ini euhécgina ionac méra bacginu kecma Miñ Kewuac muru wammianzu ésécnec wañ énécmimu. ²⁴Néñ hénaoñ eneñ Kristoac wammianzu ésécnec embac ini imuhucyanec euhécgina tohotoho wañ énécmima kecmu. ²⁵Ic ini acguc inihécgina ionac goigina héiéncmima Kristonéñ hénaoñ ionac goigina héi énécmima ionac niñac wamma eñeya kekecy wai énécmiyec imuac séciguc wañ énécmimu. ²⁶Imi mia dokunéñ naec énécmima ackuazécnéñ zuac énécmima météré énécmiyec. ²⁷Imuhuc wañ énécmima eñeya kiwaiguc hénaoñ téréya kumu énécmima métac métac me kiric misicya qahac téréyanec solañanec wammu niñac imuhuc wañ nénécmiyec. ²⁸⁻³⁰³⁰Neñañ imi Kristoac séwi tasia kecñiñ imuac niñac, ²⁹Kristonéñ hénaoñ héra galengé nénécmianzac. Ic méñnéñ méñ eñeya séwiya niñac mézé titi ménda wañamuma nalé séc nene gumu amuma kecanzac. ²⁸Imuac ic ini imuhucyanec eñañ inihécgina imi eñañ séwigina ésécnec goigina héi énécmimu. Ic méñnéñ méñ iniña goiya héimianzac inéñ imi eñeya séwiya goiya héiamuanzac tacnec wanzac. ³¹Hénia imuac niñac ic méñnéñ nengoc mangocya wai érécmima kemma eñeya ininaguc toroqema séwi éréhécnéñ séwi momacguc wammaoc imuhuc zéyu ooyawac hezac. ³²Wañu imuac hénia saña imi qeu hingac hingara. Ni imi Kristo zéma Anutuac hénaoñ ionac niñac momacnec imuhuc zézua. ³³Wañu ini imuhucyanec eñañ eñañ eñañ inihécgina imi eñañ ésécnec goigina héi énécmimu. Wañu embac ini acguc euhécgina onac eegina héi énécmimu.

Nambérac zéma nengoc mangoc.

6 ¹Nambérac ini Miñ Kewuninawac qeriaiguc nengoc mangoc hécgina niñtoho wañ énécmimu. Haka iminéñ haka dindiña wanzac. ²Genga nengoc mangocga eegira héi érécmiwésémañ iminéñ mia hénia ac walac walac zikiziki acyaguc wanzac. ³Imuhuc wambésémañiguc gi imi baeciguc nalé horua kekecgaguc kecbésémañ. ⁴Mangoc ini nambérac

hécgina qeri geric ménda mihicji énécmimu, néj Miñ Kewuninawac pakej ac zéma zézé seli acnéj qegumu énécmimu.

Welenj qeqe ic zéma ionac miñ mangocgina.

⁵Welenj qeqe ini imi bac yandi yandi wamma zénéngina hiriyu ewa qerigina hélanéj séwiginawac miñ kewu hécgina imi Kristoac muru wammianzu éséc nec welenj qeénécmimu. ⁶Ionac kicginaiguc baec ic ionac ewa qerigina mehiaru énécmianzu éséc qahac, néj Kirisistoac welenj qeqe ic éséc nec ewa qeriginanéj Anutuac ewa siñ niñtoho wamma ⁷siña nimma welenj qeénécmima ic ionac wañanzu éséc nec qahac, néj Miñ Kewuninawac wammianzu éséc nec welenj qeénécmimu. ⁸Imi mia icya icya haka hiabia méñac méñ wammuiguc welenj qeqe me miñ mangoc kekera séc ai imi Miñ Kewuninanéj nénécmiyu meanziñ imuhuc zéma nimma imuhuc wañ énécmimu. ⁹Imuac Galeñ ini acguc welenj qeqe hécgina imuhucyanec wañ énécmimu, néj ménda tericgé énécmimu. Némac niñ ionac zéma onac Miñ Kewugina imi ou kurumeniguc keczac. Wañu iwac muru imi séwiac hémma niñgésigési méñ ménda hezac imuac mia imuhuc wammu.

Anutuac yaréac maleku selia.

¹⁰Tetecgiaiguc yomuhuc zéwa niñgic; Ini imi Miñ Kewuninawac qeriaiguc zéma iwac kuc buñawac kuhanéj meseli amumu. ¹¹Ini imi Biria miñinawac ikoc imi qewiñ zé Anutuac bunda maleku héigic séwigina moczoñ hoturudacmac. ¹²Neñañ yaré imi ic séwi busuninaguc me sacninaguc qahac, néj Biria miñinawac kewuya kewuya zéma kuc buña zéma baec siñi tunumañaguc imuac galeñhéra zéma sawaiguc uña biria iniguc wañanzñ. ¹³Imuac Anutuac bunda maleku héigic séwigina moczoñ hoturu énécmiyu nalé biraiguc ini efima yaré qemaguc nañselimu niñac imuhuc wammu. ¹⁴Imuac ini nañselima ac hélanéj rikungina mema zikigic haka solañanéj tétécginaiguc hoturumu. ¹⁵Wañu hénia usugina luaeac buña suruc hiabianéj haima zéréñqéréñ wañamumu. ¹⁶Imuac qahaiguc toroqema ninzéñ ninzéñac saiwa mema iminéñ ic biriawac zakon geric bélañaguc imi hézéñgéma qéwécgému. ¹⁷Angéñ titiac opoc selia zéma Uña téréyawac sou Anutuac ackuazéc imi memu. ¹⁸Wañu zéwelecgina zéma zéqaqacgina moczoñ néñ naléya qahac Uña téréyawac qeriaiguc zéwelecmu. Imuhuc wambiñ zé zenzen qeli qeli wamma nalé séc seliseli wamma zéwelecmu. Wañu ic embac téréya ionac niñ wamma zéwelecmu. ¹⁹Wañu nuac niñac momac nec zéwelecmu nuac muru ackuazéc néñu kuana añaéma buña suruc hiabia imuac hénia saña imi porñ qahac zéau énécmimañ niñac zéwelec wammu. ²⁰Neñ ai imuac mia Yesunéñ méli néñu hésa ic wamma keczua. Wañu imi mia neñ ac zémañac hezac imi porñ qahac selianec énézémañ niñac imuhuc mihicji néñec.

Mozoc ac.

²¹Kekecnawac hénia me némac ai mema keczua imi onac momacnec énézéwa nimmu niṇac ninzéṇ ninzéṇac dacmuna zéma Miṇ Kewuninawac qeriaiguc ai ichéla keczac Tikiko inéṇ mia héniana imi moczoṇ énézédacmac. ²²Inéṇ mia nonac kekecninawac hénia énézéma ewa qerigina meefi énécmimac niṇac ni ic imi ai imuac téṇgéṇ méli énécmizua.

²³Anutu maṇgocnina zéma Miṇ Kewunina Kristo Yesuac murunec goi héihéiya luaeguc zéma ninzéṇ ninzéṇaguc iminéṇ dacmuna hécna onac muru hemac. ²⁴Miṇ Kewunina Kristo Yesu siṇa ménda humumia nimmianzu séc ionacmuru ewa hiayanéṇ he énécmimac.

Filipai

Yaižézé ac.

1 ¹Yesu Kristoac welenj qeque icya Paulo zéma Timoteo niri hénarinj Kristo Yesuac qeriaiguc Filipi ama areña yandaiguc kecanzu ini zéma galej hécgina zéma ai ichécgina onacmuru kiwi yomi oma haiwa hazac. ²Anutu mangocnina zéma Miñ Kewunina Yesu Kristo iorarunec ewa hia zéma luaenénj hama onac muru hemac.

Pauloac zéwelec ac.

³Ni niñqeli énécmianzua nalé imuac séc Anutuna ewa hia ac ézéanzua. ⁴Zéwelecanzua séc ic tunj onac niñac wamma ségiségi wamma nalé séc zéwelec wañanzua. Imuac hénia imi yomuhuc; ⁵Ini buña suruc hiabia niñgic nalé imuac hénihénia igucnec éréma deguc imuac ai imi nangé amuma meanzu imuac mia imuhuc wañanzua. ⁶Wañu suginaiguc ai hiabia hénিয়েc Anutu inénj ai imi mézézéngéma metecgéyuguc Kristo Yesuac nalé yanda imi hamac imi niñkingénj gézua. ⁷Ni hésa qatécnaiguc wamma buña suruc hiabia imuac héipuc wamma zéseliwa ini ewa hiayawac qeriaiguc ai momachécna wañ néñanzu. Imuac niñac ni ic tunj onac imuhuc nimba sécgézac. Imuhuc nimba ini imi nuac ewa qerinaiguc kecanzu. ⁸Yesu Kristo inénj ewa qerianénj wañ énécmianzac imuac séciguc ni dimuhuc onac niñac wamma qerinanénj hakhak wañanzac imuac mia Anutunénj ni héipuc wañ néñzac. ⁹Wañu ini niniñ hiñgac hiñgara zéma niñgésigési ginanénj goi héihéigina imi mesaiyu kuaya qeqeya wammac imuhuc zéma zéwelecanzua, ¹⁰Imuhuc wamma némac iwawainénj héra wanzac imi niñtegicma solañanec kitic képésic qahac kecgic Kristoac haha naléya imi hamac. ¹¹Wañu Yesu Kristonénj qenangé wañ énécmiyu kekec solañawac héra gocmianénj sécgé énécmiyu Anutuac edamuya onac murunec qetagali énécmiyu tosara enénj hémma Anutu mepé qepésiac legic héimimu.

Pauloac zéwelecwelec ac.

¹²Dacmuna hécnina haka hicñinénjec imuac niñac Miñ Kewuac buña suruc hiabia imi muñguc yanda saima kenzac imi ini niñtegicmu niñac

wanzua. ¹³Imuac Kristoac niñac wamma hésa qaténaguc kecɓua imi baec galeñac ai ama yomuac qeriaiguc owohotoñ kecɓu i zéma ic embac tosara moczoñ ionac sugcinaiguc wininiyu héñtegicɗacɓu. ¹⁴Imuac niñac dacmuna hécnina sugcinaiguc sasalanéñ nuac hésa qaténa niñac Miñ Kewuninawac qeriaiguc ninzénégéma zénéñgina ménda hiriyu Anutuac ackuazéc imi hañ qema zéanɓu.^a

¹⁵Ic embac tosanéñ nimbupuc wamma nogicna gogicba zéma Kristo zésaianɓu, néñ tosara imi ewa hélanéñ zésaianɓu. ¹⁶Yomi enéñ imi ni buña suruc hiabia imuac héipuc wamma zéasarimañ niñac kumunéñec hénia imi niñtegicma siña nimma ai meanɓu. ¹⁷Wañu tosara imi enéñ hésa qaténaguc réwéri mén toroqewiñ gezañ zéma ewa hélanéñec qahac, néñ nogicna gogicba zéma Kristo zésaianɓu. ¹⁸Imuac némariawac hémba birimac? Ikoc me hélacnec imuhuc me imuhuc wañgic saima keñanzac imi Kristo imi mia. Hénia imuac niñac ni ségiségi wañanzua. Wañu toroqema ségiségi wammanec kecmañ. ¹⁹Imi mia hénia yomuhuc niñac; Onac zéwelecgina zéma Yesu Kristoac Uña téréyanéñ nañgénéñu zéra waiya imuhucya niñac añañ titina mihicñimañ imi ni ninɓua, imuac niñac mia imuhuc wañanzua. ²⁰Wañu gamusiñ qamusíñ ménda nimma becnec ésécnec degucmi acguc zénéñna ménda hiriyu séwiiguc me humuciguc séwinanéñ Kristo iwacnec sac mepési mimañ niñ ninɓua. ²¹Imi mia nuaru imi kecmañiguc Kristoac kecmañ, wañu humumañiguc humucna imi acguc méra némmac. ²²Wañu séwinaguc kecmañiguc imi téré ainawac héra mihicñimañ. Imuac niñac kekec zéma humuc iorac suggiraiguc némariawac añañ tiwa hia wammac imi ménda ninɓua. ²³Ni imuac suggiraiguc kecba momacnec wañ nénzaoc. Waima kemma Kristoguc kecmañ iminéñ ogicogicya imuac niñ imuac wanzac, néñ ²⁴imi waima séwinaguc kecmañ imi onac niñ nimba hia wanzac. ²⁵Wañu ni waima kecmañ imi zéma onac ninzén ninzéngina meyandima imuac zézé ségiségi wamma ic tuñ iniguc momacnec kecmañac hezac imi ni niñyacgézua. ²⁶Imuac neñ muñguc hama iniguc kecba nuac niñac Yesu Kristoac qeriaiguc onac zézé ségiségi ginanéñ qesalecgéma yandimac.

²⁷Momacguc niñgic eeyaguc wammac imi yomuhuc; Ini Kristoac buña suruc hiabia imuac séciguc wamma kecmu. Imi mia ni ha inicmañ me wai énécmima lakec kecmañ imi ini ewa momac wamma namma ewa siñgina momacnec buña suruc hiabiawac ninzén ninzénginawac wamma eñaoc nañgé amumu. ²⁸Ionac muru imi buña suruc hiabianéñ kisikiyoñac asé kiwiya wanzac, néñ onacmuru imi añañ titiac asé kiwiya wanzac. Imuac niñac ai imuac me imuac mewíñ zégic hazéc wañ énécmimuiguc

^a 1:14 Paulonéñ hésa ic kerec, néñ Romawac baec galeñnéñ eeya héimiyu ziki sipac qahac kecma ackuazéc zéauénécmiyu hémma tosara enéñ acguc kucgina mema zénéñgina ménda hiriyu buña suruc hiabia zéau énécmiangic.

ionac bac yandi yandi ménda wammu. ²⁹Kristoac niñac ewa hia wañ énécmiyec imi ninzénge mimu niñac sac qahac, néñ ninzéngeima iwac niñ wamma zérabéra acguc momacnec bisimu niñac imuhuc zézua. ³⁰Ini imi becne nuac muru hicñiyu héñgicac deguc nuacmuru heyu héñanžu qenžen manžen imuhucya onac muru acguc he énécmizac.

Kristoac memaamuma kekecac haka.

2 ¹Imuac Kristoac qeriaiguc meme seli ai, me goi héihéiac qeri mebélac ai, me uña téréyawac ala kekec, me wésé niniñ, me ewa biricnéñ he énécmiyu ²ewa momac wamma goi héihéi imuhucyanec aňgén tигic ewa singina momac wañu siñniñ momac wamma ségiségina solañanigic kuaya qeqeya wammac. ³Ai imuac me imuac mewiñ zé nogicna gogicba hakaiguc me séwi eñeñawac hakaiguc ménda wamma ewagina memaamuma tosara ionac ningic gi gogicma eñeña wammu. ⁴Ini eñac eñac ewa singina sac qahac, néñ alahécgina ionac ewa siñ imuac momacnec héñgaleñ wañ énécmimu. ⁵Yesu Kristoac ewa siñ heyec ewa siñ imuhucyanec aňgén tигic hemac. ⁶Inéñ Anutu eñeyawac kekec kerec, néñ Anutuac séc aňgén tima kecmañ zé ménda nimma, ⁷kileñ memaamuma welen qeqe ic tanec mema baec ic ésécnec wañec. ⁸Imuhuc wamma ic tanec wamma hicñiyec. Hicñima eñeya memaamuma kileñ humucac séc keremma Anutuac ara niñtohoma ic héñgeña wéndaraiguc humuyec. ⁹Imuhuc wañu Anutunéñ ou meyacmima qac buña mén, qac tosara moczoñ onogiczac imuhucya miyu késayec. ¹⁰Imuhuc wammima ou kurumeñiguc zéma you baeciguc zéma emu baec bawaiguc kecanžu ieneñ moczoñ Yesuac qac buñaiguc simiñ héimimuac hezac. ¹¹Wañu kuaya kuaya séc Yesu Kristowac Miñ Kewuna zéma Anutu mañgoc mepési wammimu.

Kifa asaha ésécnec kecbiñ.

¹²Imuac ala soroc hécna wésénaiguc sac qahac, néñ deguc iniguc ménda kecžua nalé yomuac acguc nalé séc ara niñtohoma bac yandi yandi wammima zénéngina hiriyunec onac aňgén titigina imi mesolañanimu. ¹³Ewa qeriginaiguc ai meanzac imi mia Anutu. Inéñ mia eñeya ewa siña hiabia imuac niñ kewugina haima aigina memu niñac meseli énécmianzac. ¹⁴Wañu ai hénia hénia imi mematiti me tualefic ac qahac memu. ¹⁵Imi mia ini késpedes qahac solañanec kecma hicñisai qariñ qariñgia zéma acqe qe wawaña ionac sugginaiguc Anutuac nambérac héra wamma solañanec kecma baec ic ionac sugginaiguc asac mararañ wamma qetagali énécmima kecmu. ¹⁶Kekecac ackuažéc measarigic ni usuñnec keñha wamma qenžen manžen qeyi imi héla qahac ménda wañu Kristoac naléiguc qerinanéñ niñpañgéma onac niñac ségiségi ac zémañac séc wammac. ¹⁷Onac ninzén ninzéngina zéma welen qeqeginanéñ mulu ésécnec haimigic ni imuaru toroqema nena

kekecna mulu manan̄ac doku selia ésécnec qocgé mimañiguc kileñ ségiségi wamma ic tuñ iniguc ségiségi wamman̄. ¹⁸Ini imuhucyanec ségiségi wamma niguc momacnec ewa hia nimmu.

Timoteoac ac.

¹⁹Ni onac ac buña nimba qerina meefi némmac zéma hénia imuac niñac Timoteo focdac onac muru méli énécmiman̄ niñac Miñ Kewuninawac qeriaiguc niñkumu wamma kecan̄zua. ²⁰Niguc ewa momac wamma onac niñac wamma inicgaleñ wammacac hezac imi tosara qahac, néñ i sac nuacmuru kec̄zac. ²¹Ic tosara ieneñ imi Kristo Yesuac aiyawac ménda wañan̄zu, néñ eñañ ewa siñginawac wamma kecan̄zu. ²²Néñ Timoteo imi merac méñnéñ mangocyawac wammian̄zac ésécnec wañ némma niguc buña suruc hiabiawac kuc qema ai meyec. Imuac niñac ai hakayawac hénia imi wininiyu hémma nindac̄zu. ²³Imuac nuac muru haka dimuhuc hic̄ñi némmac imi hémma niñtegicman̄ nalé imuaru focdac ic imi méli énécmiman̄ zé niñkumuma kec̄zua. ²⁴Ni acguc focdac hamañ zé Miñ Kewuninawac qeriaiguc niñkumuma kec̄zua.

²⁵Wañu nimba Epaforodito onac muru méli énécmiman̄ac hezac. Ic imi méli néngic hama dacmuna zéma ai momac zéma téñgiñ ic ésécnec niguc momacnec welen̄qe némma iwawai méñac méñ niñac wamba méra néñan̄zac. ²⁶Inéñ ini moc̄zoñ inicman̄ zé qeria héngeñnec kerec. Wañu eñeyaoc hafi wamma kerec imuac suruc ini nindac̄gic imuac niñac ewa goro wamma kecan̄zac. ²⁷Inéñ hafi kiyu humuman̄ zé wañec. Wañu Anutunéñ wéséya nimmiyec. Wañu i sac qahac, néñ ewa goronéñ ewa goro méñ mihic̄ñiwac niñac niñyéwérima kec̄ba wéséya niñnémma ewa gorona momacnec meefinéñec. ²⁸Imuac ini ic imi hémma ségiségi wañgic ewa qerina réwéria imi acguc momacnec meefiman̄ zé seliseli wamma méli énécmizua. ²⁹Imuac ini Miñ Kewuninawac qeriaiguc ségiségi yanda wamma ic imi héihéré mima ic imuhucya ionac imi eegina héima énépésimu. ³⁰Ini welen̄ qenémma ai megic ai tasia ménda sécgéma heyec imi meyu sécgédacmac niñac ic imi Kristoac ai niñac eñeya kekecyá ménda galeñgé amuma humuman̄ zé hia humuman̄ zénimma ai meañec.

3 ¹Dacmuna hécna ac tetc̄cgiaawac zéwa niñgic, Miñ Kewuninawac qeriaiguc ségiségi wammu. Ac imuacnec muñguc muñguc oma nimba imi nuaru ai yanda ménda wan̄zac, néñ onac imi ac iminéñ demin̄ meénécmimac.

Haka wahala maleku ésécnec hetec̄géwiñ.

²Ini haséñ kazu ic^b zéma biria meme ic zéma séwi taségina héricma séwi eñeñ wan̄zu imi onac galeñgina mema kecmu. ³Anutuac uña téréyaguc

^b 3:2 Yuda ic ionac haka silic méndac̄aṅgic ieneñ Kristo ic tosara ionac haka silic ménda méndac̄gic mebiri énécmiañgic hénia imuac niñac kazu ic zéénécmiyec.

welerj qeqe ai mema Kristo Yesu mepési mima séwiguc ménda héiselima kecanziñ neñañ imi séwi tasénina hélacnec héricma kekera wanzñ. ⁴Ni acguc séwiiguc héi selimañac séc wañu ic tosia enej séwiiguc héiseliwiñac séc zéma ninziuguc ni imi onogicma imuhuc nimmañac séc. ⁵Ni hicñima kecba ai meme 8 wañu séwinaiguc séwi heric haka wannénjic,^c wañu ni Israelac sac kitiwa, Benzaminac qeli, Hebiraio ic suginaiguc Hebiraio ic héli, wañu hénac aciguc koroma zéwa Farisaio ic wanzua. ⁶Hakana imi seliseli wamma Yesuac hénacoriñ ununesi wañ énécmiyi wañu hénac ac ménj ménda logima képésic ménj ménda mihicñiyi. ⁷Wañu becneç iwawai imuhucya moczorñ nanjé néñec, néñ Kristoac wamma nimba iwawai imi ménj ménda méra néñec, néñ iwawai enomia wañec. ⁸Wañu hélacnec zéwa iwawai imi moczorñ maqeqeya mihicñi nénéña, néñ miñña Kristo Yesuac hénac niñasariwa hicñinéñec niñiñ imuac mia nimba eeya eneñaguc wanzac. Ni imi iwac niñ wamma iwawai moczorñ imuac nenesic zéma ninzua. Imi mia Kristo añgétiwa ⁹iwac qeriaiguc mihicñi nénéña wammac niñac. Solañanima kecua imi hénac ac igucnec ménda hicñiyec, néñ Kristo ninzénjéwa kekeç solaña imi Anutuac murunec hicñinéñec. ¹⁰Ni Kristo zéma humuc igucnec qelima kekeç imuac kuha zéma iwac qenzerñ manzerñ imi momacnec bisinimmañ zé iwac humuc imi niñtohoma ¹¹Imuhuc me imuhuc wamma humuc ic sugina igucnec yacma kekeç qelia mihicñimañ zé wanzua.

Kekeçac qambaña hémma usuñnec kembij.

¹²Ni nena imi bec mihicñizua ménda zézua. Wañu bec mesolañani wañ néñec ménda zézua, néñ Kristo Yesunénj ni népésiyeç séc imuac mihicñimañ zé wamma usuñnec kemmanec kecua. ¹³Dacmuna hénac, ni bec imi mezua zéma ménda ninzua, néñ iwawai andénaiguc hezac imuac eluñ nuyu, iwawai wésénaiguc hezac imuac memañ zé ¹⁴kemma añgétimañac hezac, imuac mia kicna hiwa keñu Kristo Yesuac qeriaiguc Anutunénj ounec héihéré néñec imuac héli haiyu hezac imuac memañ zé usuñnec kenzua. ¹⁵Imuac solañanima kecziñ neñañ sucninaiguc ménñénj ménj yomuhuc nimmacac hezac; Haka ménjac ini niñjic tanera ménj wañu Anutunénj imi acguc measari énécmiyu hémmu. ¹⁶Nini añgétima kecziñ hénac imuacnec sac tima kembij.

¹⁷Dacmuna hénac ini enawu ni méndac némmu. Wañu ic tosia haka kekecninaiguc hénzu séc imuhucyanec wamma kecanzu ionac haka imi acguc kic hihi wamma hémmu. ¹⁸Ni hataç sasala énézéyi. Deguc acguc kic masina mayu énézézu. Ic embac sasala imi Kristoac ic hénjgeña wéndara imuac hazéc wamma keñha wanzu. ¹⁹Ieneñ imi tetcgiaiguc kisikiyoñ mihicñimu. Ionac anutu imi tomenjina. Gamuginanéñ zunzariñ

^c 3:5 Yuda ic ieneñ nalé imuaru nanjéçgina séwi hericheric haka imi wañ énécmigic.

ésécnec hai hoturu wamma baecac iwawai niñac niñanzu. ²⁰ Wañu neñañ imi kurumeñ ama miñina wamma kecni qacnina ou kurumeñiguc ooyawac hezac. Imuarunec mia añaññ titi miñina Miñ Kewunina Yesu Kristo hamac zéma mambéc kecanziñ. ²¹ Inéñ iwawai moczoñ énézéyu niñtoho mimuac séc kuc buña hemizac. Kuha imuhucyanéñ séwinina maqeqeya imi meñeñ nénécmiyu eñeya séwiya edamuyaguc ésécnec wambiñ.

4 ¹ Imuac nuac niñkumu, dacmuna sorochécna, nuac ségiségi zéma ic kewuac soroc, ini imuhucyanec Miñ Kewuninawac qeriaiguc namma kecmu.

Memeseli ac.

² Ni Yuodia zéma Sintike embac éréhéc imi Miñ Kewuninawac qeriaiguc ewa momac wamma kecmaoc niñac zéñañgé érécmizua. ³ Wañu ai momacna^d solaña guac welec génzua. Embac tosara buña suruc hiabiawac niguc momacnec seliseli wamma ai megic imi zéma Klemento zéma nuac ai momac hécna méra énécmína, qacgina imi kekecac kiwiiguc hedaczac. ⁴ Miñ Kewuninawac qeriaiguc nalé séc ségiségi wangic. Méñguc énézéwa ségiségi wammu. ⁵ Onac ewa bénzénzina imi ic embac énézéégic nindacmu. Miñ Kewuninanéñ hosucgé nénécmizac. ⁶ Iwawai méñac méñ ménda niñyéwérimu, néñ ai hénia héniaiguc zéwelec zéma zéqesiqesi ginanéñ ewa hia ac ézéma Anutu ézému. ⁷ Imuhuc wangic bec Anutuac luae niniñginawac séha ogicogicya imuhucyanéñ Kristo Yesuac qeriaiguc onac ewa qerigina zéma niniñgina galeñgé énécmimac.

⁸ Dacmuna hécna metecgéma zéwa, iwawai héla, iwawai téréya, iwawai dindiña, iwawai solaña, iwawai siñ niñmimiawac séc, iwawai zézé sorocyaguc, iwawai méra énécmimiawac séc me iwawai mepé qepésiaguc, imuhucyawac wamma kecmu. ⁹ Ini nuac murunec niñareñgégic me megic me héñgic imuac wamma kecmu. Imuhuc wangic luaeac Anutunéñ iniguc momacnec kecmac.

Filipo hénaoññ ewa hia ac ézéyec.

¹⁰ Ini nuac nimma kecgic imuac zariñanéñ hutuzac imuac ni Miñ Kewuninawac qeriaiguc ségiségi kunéñ yanda wanzua. Becnec ini niñnéñgic, néñ imuac naléya ménda hayu osigic. ¹¹ Ni iwawai méñ niñac wamma imuhuc ménda zézua. Ni kekecac hénia kuamuma haka hénia héniaiguc hia zéma nimmañac séc wanzua. ¹² Ni imi maqeqena iguc hia kecmañac séc, wañu iwawaina saméñ bipiyaguc hia kecmañac séc.

^d 4:3 Girik aciguc; boñ zura momacnec huama kekera.

Imuac haka hénia héniaiguc nimba sécgé néňanzac. Yaka niň humu humuiguc me iwawaina samén bipyaguc me maqeqena iguc dimuhuc kecha hiarumac imuac hénia imi niňtegicdaczua. ¹³Meseli néňanzac iwac qeriaiguc ni iwawai moczoň hia wandacmaňac séc. ¹⁴Waňu ini nuac qenzeň manzeňiguc momacnec toroqezu imuac nimba sécgézac.

¹⁵Filipi ic zéwa niňgic, becneç buňa suruc hiabiawac ai imuac nalé hénihéniaiguc ni Makedonia baec waima kemba méňnéň méň méra ménda néñec, néň ini sac méra néňgic imi ini ninzu. ¹⁶Waňu Tesalonika ama areňa yandaiguc keru nalé imuaru acguc ini hatac éréhécnéň méň méra néňgic. ¹⁷Ni sese méň niňac ménda welec énécmizua, néň mériaňginaguc wammu niňac onac muru haka hiabiawac hélanéň saima hemac niňac imuhuc zézua. ¹⁸Nuac muru imi iwawai moczoň sasala henéndaczac. Epafirodito mériaiguc iwawai néňgic imi mewa sécgénénzac. Imi mia hofac oo ésécneç héméňa hiabia waňu Anutunéň memacac séc waňu ségiségi mihicňi mizac. ¹⁹Nuac Anutunanéň Kristo Yesuac qeriaiguc, edamuyawac qeriaiguc, eñeya hofi yanda kuaya qeqeya igucnec sécgina tiénécmimac. ²⁰Anutu Maňgocnina iwac muru nalé teteçgia qahac mepé qepési hemimac. Hélaçnec!

Ac teteçgia zéma mozoc ac.

²¹Ic embac téréya Kristoac qeriaiguc kecanzu ionac yaizézé ac énézému. Dacmuna tosara niguc keczu imi eneň onac yaizézé ac énézézu. ²²Ic embac téréya moczoň onac yaizézé ac énézézu. Waňu ionac suginaiguc Kaisawac amaiguc areňhéra ionac murunec tosanéň imuhucnec yaizézé acgina zézu imi meyacma zéwa ninzu. ²³Miň Kewunina Yesu Kristoac ewa hianéň onac ewa qeriginaiguc hemac.

Kolosai

1 ¹Anutuac ewa siŋguc Kristo Yesuac Méliméli ic wawaŋa ni Paulo zéma ninzén ninzénac munana Timoteo ²niri Kolosai ama yandaiguc ic embac téréya Kristoac qeriaiguc keŋhéi hahéi qahac^a kecanzu onac muru kiwi yomi oénécimizic. Anutu Maŋgocnina iwarunec^b ewa hia zéma luaenén he énécmimac.

Ewa hia ac zéma zéwelec ac.

³Nereŋ onac niŋ wamma zéwelec waŋanzic séc neŋaŋ Miŋ Kewunina Yesu Kristoac Maŋgocya Anutu ewa hia ac ézéanzic. ⁴Imi mia Kristo Yesu ninzénge mizu imuac buŋa zéma ic embac téréya ionac muru ala siŋgina hezac imuac buŋa niŋanzic imuac niŋac imuhuc waŋanzic. ⁵Waŋu ninzén ninzén zéma siŋgina imi mia onac wamma kurumeŋiguc niŋkinzén gina kumugic hezac imuacnec mia hicŋianzac. Waŋu niŋkinzén imi suruc hélawac buŋa hiabia becneŋ niŋgic imi mia. ⁶Buŋa suruc hiabia imi onac muru haréyu ini nimma hélacnec Anutuac ewa hia niŋtegicgic nalé imuarunec suginaiguc hicŋiyec ésécnec baera baera sécgéma kemma hélaguc wamma yandianzac. ⁷Imuhucyanec niniguc momacnec welen qeqe icya wamma kecanzac ala sorocnina Epaŋiranén ku énécmiyu niŋgic. Ic imi onac Kristoac ai ic héli wamma keczac. ⁸Inén mia Uŋa téréyawac qeriaiguc ala siŋ waŋamuanzu imuac suruc nérézéyec.

⁹Hénia imuac niŋac onac suruc niŋic nalé imuarunec éréma niri onac niŋ wamma ménda waima Anutu zéwelec mianzac. Imi mia Uŋa téréyawac niŋtegic qindegic zéma niŋ asac asariawac kuhaiguc niniŋ Anutuac ewa siŋac murunec hahaya imi kuaya qeqeya tiénécimimac niŋac zéwelec waŋanzic. ¹⁰Waŋu waŋgic séc Miŋ Kewuninanén niŋu sécgéyu ewa hia nimmac. Waŋu ai hénia hénia eeyaguc memu séc héli mihicŋima Anutuac hénia niŋareŋgégic imuac niniŋa imi yandima kemmac. ¹¹Waŋu zérabéra horu horugia ségiségi wamma bisima keŋkecgic tecgémac niŋac iwac edamuyawac kuhanén kucgina moczoŋ meseli énécmimac. ¹²Imi mia edamuyaiguc ic embac téréyawac ai buŋa bakia késamuac séc

^a 1:2 Hénia mén imi ninzéngeŋma. ^b 1:2 Kiwi méraginanén ooya tosaraiguc; Maŋgocnina zéma Miŋ Kewu Yesu Kristo iorac.

mehiaru énécmiyec^c Manhocnina iwac mia ewa hia nimmimanec imuhuc wammu. ¹³Inéh mia panamanac demih toton qeriya igunec nénépésima eñeya nañ sorocyawac héngalen ama areña yandaiguc nonoporec. ¹⁴Naña imi sawanéh mulu menénécmiyu késpedesnina moczon waiwaiya wañec. ¹⁵Inéh mia hémbinawac séc qahac Anutu iwac kic tanera wanzac, iwawai méñ ménda zéhicñiyu kerec nalé imuaru bec walac walac hicñima kerec. ¹⁶Imi mia hénia yomuac niñac; Iwawai moczon imi iwac qeriaiguc zéyu hicñidacgic. Iwawai kurumeñiguc kekera zéma baeciguc kekera, kicnéñ hémbinac séc zéma ménda hémbinac séc, tatac edamuyaguc me héngalen wawanawac kuc buña, galen me galenac qac buña imi moczon iwac murunec zéma iwac buñawac zéhicñi énécmimia. ¹⁷I eñeyaoc imi iwawai tosara ménda hicñima kecgicnec i bec kerecac keczac, wañu iwawai moczon imi iwac qeriaiguc qéhéréngé amuma nandarecac nanzac. ¹⁸Wañu inéh zéyu hicñidarec momac yanda ionac walac walacgina kecmac niñac, hénarion neñañ orucnina zéma kekecac hénihénia wamma humuc ic ionac sugina igucnec walac walac qelima yarec. ¹⁹Imi mia Anutunéh iwawai moczon Yesuac qeriaiguc kuaya qema sécgémima kecmuac zé niñu sécgéyu imuhuc hicñidarec. ²⁰Iwac murunec iwawai kurumeñiguc zéma baeciguc hedaczac imi moczon eñeyaguc ewa momac wammu niñac Yesuac sawanéh ic héngena wéndaraiguc luae qenénécmiyec.

²¹Becnec ini, elicgé énécmiyu kecgic. Kecma ewa qerigina zéma wawañ memeginaguc hazéra kecgic. ²²Wañu deguc imi aciguc ménda emmu néñ késpedes solañ wamma Anutuac kiwaiguc ic embac téréyawac buña nammu niñac séwiya wai nénécmima humuma Anutu zéma neñañ sucninaiguc ewa momac mihicñi nénécmiyec. ²³Ini ninzéh ninzéhiguc kumuselima kenqe haqegina qahac kecmu. Kecma buña suruc hiabia nindacgic imuac niñkinzéh wamma imuacnec ménda néngacma kemmu. Wañu buña suruc hiabia imi mia zéau énécmimia wañu, kurumeñ bawaiguc kekec yanda Anutunéh zéyu hicñima keczu imi moczon nindacgic. Wañu Ni Paulo imi buña surucya imuac welen qeqe ic wañiac kecçua.

Pauloac welenqeqe ai.

²⁴Deguc ni onac wamma qenzen manzeniguc kecma imuac mia ségiségi wanzua. Imuhuc wamma Kristoac qenzen manzen kitiwa hezac imi iwac hénia méria wamma kekera hénarion onac niñ wamma séwinanéh bisiwa sécgénénzac. ²⁵Ni imi Anutunéh onac niñ wamma ai ara nézéyec imi tohoma Anutuac ackuazéc imi énézédacba sécgé énécmimac niñac hénarion héra ionac welen qeqe ic wañi. ²⁶Ac saña

^c 1:12 Kiwi méruginanéh ooya tosaraiguc; mehiaru nénécmiyec.

imi nalé hénihénia qahac hama keñec imuarunec zéma baec yomuac hicñisaiya hicñisaiya ionac murunec musañgéyu heyec nêñ deguc imi ic embachéra téréya ionac muru énézéyu wininiyec. ²⁷Imi mia Anutunén ac musañ musañgia imuac edamuyanén baera baera ic embac ionac muru dimuhuc kindindiña sécgé énécmizac imi énézéyu nimmu niñac imuhuc wañ énécmiyec. Wañu ac musañ musañgia imi mia Kristo sugcinaiguc keczac inén mia wanzac. Edamu asaha miñina iwac mia neñañ niñkumuma kic hihi wammianziñ. ²⁸Nini imi icya icya Kristoac qeriaiguc solañani énécmima onopocni nammu niñac iwac buñaya zésaima icya icya meme seli ac énézéma niñtegic qin̄tegic ac moczoñnec ku énécmianziñ. ²⁹Ai imuac mia ni acguc nuac qerinaiguc kuhaguc ai meanzac iwac ai hakaya méndacma kucna moczoñnec ai meanzua.

2 ¹Ni ini zéma tosara Laodikea ama areña yandaiguc keczu i zéma tosara kicginanén kic tanecna ménda hénzu ionac niñ wamma dimuhuc kucna qema ai mema kecanzua imi ini niñ asarimu niñac wanzua. ²Ieneñ qerigina mebélacgé énécmiyu goi héihéi imuac qeriaiguc qutulangé amugic niñtegic qin̄tegic ginanén saima kemma zékén yanda wañu, Anutuac saña Kristoac hénia niñyacgému niñac wanzua. ³Iwac qeriaiguc niñtegic qin̄tegic ac zéma niniñ yanda imuhucya eebipiyagucnén sañgima hezac. ⁴Imi mia méñnén méñ haléc acnén ménda mesoho énécmimac niñac imuhuc zézua. ⁵Hénia imi yomuhuc; Ni séwinanén wai énécmima kecanzua, nêñ qeri uñananén iniguc kecanzua. Wañu ini téréréc dindinaneñ kecma Kristo niñzéngegéma seligima nanzu zégic nimma ségiségi wañanzua.

**Kristoac qeriaiguc kekecyawac
séha mihicñiwiñ.**

⁶Ini Kristo Yesu aṅgén tigiñ miñ kewugina wanzac imuac bec iwac ewa siñ méndacma kecmu. ⁷Kristoac qeriaiguc himic énécmiyu gété zaliginanén késaseligima namma ackuazéc ku énécmigic sécyaguc niñzéngegéma nañseligigic ewa hiawac aranén doku éséc kuaya qesalecgé énécmimac. ⁸Ini técgina nimma kecmu, baecac icac niñtegic qin̄tegic ac zéma ikoc acginanén énépésima hésa amaiguc onopocbu niñac. Niniñ imuhucya imi yanda onac haka silic mératéc memeya zéma baecac pakeñ ac efefia imi méndacanzac, nêñ Kristo i ménda méndacanzac. ⁹Hénia imi iwac muru imi Anutuac séha kuaya qeqeyanén séwi héla wamma kecanzac. ¹⁰Ini acguc Kristoac qeriaiguc kecgic sécgé énécmiyu méñac méñ ménda hocmu. Inén mia galen zéma ai memeac qac buñaginaguc ionac orucgina wanzac. ¹¹Iwac qeriaiguc météré énécmimiawac aséya hai énécmiyec. Imi mia méranén séwi tasé hericheric imi qahac, nêñ Kristoac météré aiguc séwiginawac siñ hericdacgic keñkeña wanzac. ¹²Ini imi iwac doku naec hakaiguc Kristoguc momacnec téngé énécmimia

wañec. Wañu Anutunén Yesu meqelimiyu yarec imi ninzénégégic iwac qeriaiguc momacnec meqeli énécmimia wañec. ¹³Wañu kápésicgina wamma séwiginaiguc séwi tasé hericheric qahac humumia kecangic, nén Anutunén Yesuguc meqeli énécmima kápésicgina moczon wai énécmiyec. ¹⁴Wañu musuqege wamma hazéc wañ nécnécmiañec méra kiwi hénac aciguc ooya imi moczon audacma mema ic héngeña wéndara qahaiguc birinén qeyu qahac wandarec. ¹⁵Yesu imi ic héngeña wéndaraiguc humuyu imuac kuhanén galeñ kewuya kewuya zéma ai memeac qac buñaginaguc ionac tewi zakongina imi mahangéyu madarec. Wañu onogicma kawali wañec imi ic embac kicginaguc mewinini énécmiyu héndacgic.

¹⁶Imuac bec ic méñnéñ nene dokuac ara me nalé yanda me maso qeliawac hai ségiségi zéma Sabata niñac kápésic ginaguc zégic qetali énécmigic acgina qaimac. ¹⁷Nalé imuhucya imi bian héla hamacac heyec imuac uñayanec wanzac, nén Kristonén imuac héla wanzac. ¹⁸Ikoc wamma memaamuma kua meme uña mepési mianzac imuhucyanén onac taségina kurumeñiguc hezac imi onagicbac niñac galeñ memu. Ic imuhucya imi baec séwíac ewa siñnéñ qéfaggé miyu emma iwawai mén hénec imi meyandima hingac hingarawac zéanzu. ¹⁹Imuhuc wamma orucnina keczac Yesu iwac muru ménda toroqeanzu. Wañu oruc imuacnec mia séwi tasia moczon toroya zéma giniñanén dérécgéma gumuyu Anutunén kuha haiyec séc, séha yandianzac.

Pakeñ ac ikora niñac goro ac zéyec.

²⁰Ini Kristoguc humuma baecac pakeñ ac hénia hénia imuac niñgic iwawai humumia wañec, nén némac niñac baecac buña kecanzu ésécnec haka silic imi tohoanzu? ²¹Ménda késamu, ménda nenimmu, ménda osimu, zézéya imuhucyawac zézua. ²²Ic onac zézé seli ac zéma pakeñ ac imuhucya méndacbiñ me? Imi qahac, iwawai imuhucya imi moczon houma qahac wandacmu. ²³Haka imuhucya méndacma siñginawac mepé qepési ai mema memaamuma séwiginawac yéwéri mihicñi amuma hénigic, meyac énécmimacac séc niñtegic qindegicyaguc tanec wanzac gezan. Wañu haka imuhucyanén séwíac siña sigima kekerawac kuha mén ménda kesa keczac.

Kekec qelia Kristoguc kecbiñ.

3 ¹Imuac niñac ini Yesuguc meqeli énécmiyu qelima keczuiguc iwawai ou heheya niñac wamma kecmu. Imuaru mia Kristonén Anutuac héiyaiguc tacma keczac. ²Baecac iwawai niñac qahac, nén iwawai ou hezac imuac mia nimma kecmu. ³Hénia imi yomuhuc; Ini bec humudacgic kekecgina imi Yesuguc Anutuaru musangé énécmiyu keczu. ⁴Wañu kekecgina wawaña Yesunén wininimac nalé imuaru ini acguc edamuginaguc wininima nammu.

⁵Imuac niñac baeciguc kekera séwi taséginawac siñ imi qegic humudacmac. Imi mia yomuhucya; kaiseroac haka silic, haka qakolayaguc, séwiac siñ, biriawac siñ niniñ, zéma hémbaoc. Wañu iwawai ménac hémbaoc wawaña imi baniara mepési mimia tanec wanzac. ⁶Haka imuhucya niñac Anutuac qeri biricac zérabéranén nambérac ac qeqeya ionac muru hicñi énécmianzac. ⁷Ini acguc imuac qeriaiguc kecgc nalé imuaru imuac qeriaiguc tacyac wañangic. ⁸Wañu deguc imi yonkanzan, qeri biric, niñ zapi, zézé suresure, zéma zézoran ac biria, biria imuhucya moczon kuagina igucnec hetecgégic kendacmac. ⁹Ini ic wahala zéma imuac wawañ meme imi hetecgéma ic qelia héima mema keczu, imuac niñac eñaoc ac ikora ménda wañamumu. ¹⁰Wañu ic qelia imi eñeya zéhicñimiyec Anutu iwac hénia méndacma meqeli miyu niniña acguc qelia wanzac. ¹¹Meqeli ai imuac qeriaiguc imi mén wai mén késa qahac, Girik ic me Yuda Ic, ic tun séwi tasé hericheric ginaguc me ic tun séwi tasé herichericgina qahac, baec ménac icya icya me hasén ic,^d welen qeqe ic me miñ kewu kekera, wañu Kristo imi moczon yanda, wañu moczon yanda ionac qeriginaiguc kecdaczac.

¹²Wañu ini Anutuac gési énécmimia, ic embac héra téréya zéma wéiwécya séc kecma goi héihéi zéma ala siñ zéma memaamuma kekec zéma gum bénzénzén zéma qeri biricgina helanzi amuma kekec imi malekugina ésécnec héigic meyu kecmu. ¹³Wañu ménén ménac ara zéyu eñawu tétécgé amuma késpedesgina waiamuma Miñ Kewuninanén késpedesgina wai énécmiyec éséc ini acguc imuhucyanec wañamumu. ¹⁴Wañu haka hiabia moczon imuac qahaiguc goi héihéi haka imi toroqema wammu goi héihéi haka iminén rikun solaña wamma dérécgé énécmimac. ¹⁵Luae qeamuma kecmu niñac unuruyu séwi momac wamma keczu. Imuac waigic Kristoac luaenén qerigina galeñgéyu. Imuacnec toroqema ewa hia ac ézémanec kecmu. ¹⁶Qeriginaguc Kristoac ackuazéc iminén kuaya qeqeya qesalecgé énécmima heyu, niñtegic qindegic moczonnec eñawu kuamuma zénañgé amuma legic zéra zéma legic ewayagucnén legic téréya héima qeriginanén ewa hia nimmima Anutu mepésimu. ¹⁷Wañu ackuazéc ginanén me wawañ memeginanén haka ménac mén wambiñ zé imi moczon Miñ Kewunina Yesuac qaraiguc iwac muru héima namma wammu. Imuhuc wamma iwac hia niñac wamma Anutu manogcnina ewa hia ac ézému.

**Kristoac tohotoho ichéra ionac
héna zéénécmimia.**

¹⁸Embac ini euhécgina onac méra bacginaiguc kecmu, Miñ Kewuninawac qeriaiguc héna iminén sécyá wanzac. ¹⁹Ic ini

^d 3:11 Girik aciguc; Skite ic.

iniñhécgina ionac goigina héimu. Wañu ionac qeri howuc howuc ménda meénécmimu.

²⁰Nambérac ini iwawai moczoñiguc neñgoc mañgoc hécgina ionac ac niñtoho wandacmu. Haka iminéñ Miñ Kewuninawac qeriaiguc ewa hia mihicñianzac. ²¹Mañgoc ini merac hécgina qerigina ménda mebirimu qerigina kuha mawac niñac.

²²Welen qeque ic ini iwawai moczoñiguc baecac miñ kewugina ionac kuagina tohomu. Ic tosara baec ic ionac qerigina mehiaruanzu séc ic onac kicgina igucnec sac qahac, néñ kurumeñ Miñ Kewuninawac bac yandi yandi wamma ewa solañanec wammu. ²³Ai imuac me imuac mewiñ zé kurumeñ Miñ Kewuninawac meanziñ séc wambiñ, néñ ic onac meanziñ séc ménda wammu. ²⁴Imi mia tasénina imi Miñ Kewuninanéñ mératéc nénécmiyu mewinac hezac imi ini nindacma welen qemianzu. Wañu welen qemianzu imi Kristo, imuac niñac haka imuhuc wañanziñ. ²⁵Méñnéñ méñ haka biria wammac imi, haka biria imuac bakia meñ mimac. Miñ kewuninanéñ séwiginawac inicma ménda énépésianzac.

4 ¹Ic galeñ ini imi onac muru acguc kurumeñiguc kunegina keczac imi nimma welen qeque hécgina haka dindiñanec zéma séc momacnec wañ énécmimu.

Pakeñ ac toroqequeya.

²Ini nalé séc seliseli wamma zéwelec ai mema imuac qeriaiguc ewa hia ac ézéma kicqeli kecmu. ³Wañu nonac niñac momacnec zéwelecma Anutunéñ hénac ac énézéwiñ niñac naguya aunénécmiyu Kristoac ac saña Anutunéñ zéau nénécmiyec imi zéau énécmiwiñ niñac zéwelecma. Ni ai imuac mia señ hésanéñ qaté néñgic kecanzua. ⁴Ini Anutu imuhuc zéwelec wammigic neñ ac saña imi zémañac hezac séc zéau énécmimañ. ⁵Ini niñtegic qindegic ginaguc tacyac wammu. Imuhuc wamma séñganen ic ionac imi nalé eñ ménda aumu. ⁶Acgina imi nalé séc seinéñ naecmima siña mehiaruanzu ésécnec goi héihéiiguc wammu. Imuhuc wamma ic méñac méñ, ac taséya dimuhuc meñemigic hia wammac imi niñasarimu.

Mozoc ac.

⁷Tikikonéñ nenac ac suruc imi wañ énécmiyu nindacmu. Ic imi nuac ala sorocna zéma ai ic solaña inéñ Miñ Kewuninawac qeriaiguc nekawu welen qeque ic wamma keczic. ⁸Ic imi nonac qerininawac hénia zéasarima ewa qerigina mebélacgé énécmimac niñac ai imuac mia méliwa onac muru hazac. ⁹Wañu ai ic hénac ala sorocnina Onesimo imi momacnec méli érécmizua. Ic imi onac murunec hayec. Wañu ieren imi yomuac ac suruc imi moczoñ wañ énécmidacmaoc.

¹⁰Wañu niguc momacnec hénac ac noropocgic kekera Aristako zéma Banaba newura Maka (Mareko yomuac bianac ara zéwa ninzu imuac ic

yomi hamaciguc hérémimu.) zéma ¹¹Yesu Yusito zémimia ienenj acguc yaizézé ac énézézu. Ienenj ic tuŋ séwi tasé hericheric ginaguc ionac murunec, waŋu ai momac hécna wanžu. Ienenj sac Anutuac hénngalenj ama areŋa yandawac momacnec ai meanžu imuac ic imuhucya enenj imi ewana mehiaru néngic. ¹²Ic ménj onac murunec hahaya Kristo Yesuac welenj qeqe ic Epafira inénj acguc yaizézé ac énézézac. Inénj nalé séc onac wamma zéwelecmima ini Anutuac ewa siŋiguc solanjanima selianec ninzénngéma nammu niŋac zéwelecanzac. ¹³Ni ic imuac héipuc ac zéwa ningic. Ic imi onac zéma ic embac Laodikea baeciguc kecžu ionac zéma ic embac Hierapolia ama areŋa yandaiguc kecžu ionac niŋ wamma ai kunenj yanda meanzac. ¹⁴Ala sorocnina dokta Luka zéma Dema acguc yaizézé ac énézézaoc. ¹⁵Dacmuna hécna Laodikea ama areŋa yanda igucnec zéma ninzénj ninzénj nauŋnina Numfa zéma iwac amaiguc hénakorinj tocgéanžu ionac nuac yaizézé acna énézégic nimmu. ¹⁶Kiwi yomi suginaiguc olongic tecgéyu Laodikea hénakorinj énézégic olommu waŋu kiwi ménj Laodikea igucnec hamac imi ini imuhucnec oloŋnimmu. ¹⁷Waŋu Akipoac mia miŋ kewuninawac qeriaiguc ai buŋa qemiyu késayec imi meyacgéna zéma ézému.

¹⁸Ni Paolo mérananéŋ oma yaizézé ac énézézu. Ni seŋ hésanéŋ qaténénngic kecanzua imi niŋqelima kecgic. Anutuac ewa hianénj onac muru hemac.

1 Tesalonika

Yaizézé ac.

1 ¹Paulo zéma Siliwano zéma Timoteo nenenj Anutu manɔocnina zéma Miŋ Kewunina Yesu Kristoac qeriaiguc kecanzu Tesalonika ama areŋa yandawac hénakorij imi onac kiwi yomi haini hazac. Ewa hia zéma luaenénj onac muru hemac.

Tesalonika hénakorij ionac ninzénj ninzénjgina zéma hakagina.

²Nini ic tuŋ onac niŋac wamma nalé séc Anutu ewa hia ac ézéma zéwelec mianzínj séc onac aigina zéhicnima ³ninzénj ninzénjginawac wawaŋ meme, zéma goi héihéiac méra baoc ai, zéma miŋ kewunina Yesu Kristoac kic hihi wamma yéwéri hénia hénia bisiqaténj wamma kecanzu imuac Anutu manɔocninawac wésiaiguc nalé séc ninqelianzínj. ⁴Anutuac siŋniŋ waŋ énécmimia, ninzénj ninzénj dacmuna hécna, ini Anutunénj gési énécmiyec imi nini ninzínj. ⁵Imi mia hénia yomuhuc niŋac; Nonac buŋa suruc hiabia imi onac muru acnec sac ménda hayec, néŋ kuha zéma uŋaya téréya zéma ninzénj ninzénj kuaya qeqeyaguc ha énécmiyec. Nini sugcinaiguc onac niŋac wamma ic dimuhucya kerij ini eŋaoc nindaczu. ⁶Waŋu ini zéra béra yanda qeriaiguc uŋaya téréyanénj nanǵé énécmiyu ségiségi wamma hénia ac imi késama nonac haka zéma miŋ kewuac haka méndacma wamma kecanzu. ⁷Imuac niŋ onac kekecgina iminénj Makedonia zéma Akaia ninzénj ninzénj ic ionac kicginaiguc séséc héla waŋec. ⁸Hénia imi yomuhuc; Miŋ Kewuninawac ackuazécnénj onac murunec keŋu, Makedonia zéma Akaia ama miŋina enenj gezacginanénj nindacgic. Waŋu onac ninzénj ninzénjgina Anutuac muru melemma hezac imuac buŋa surucnéŋ baera baera saima kendarec. Imuac mia neŋaoc, ac imuac me imuac ménj zéwiŋac ménda hezac. ⁹Baera baera imuac ic embac eŋaoc imi nini onac sugcinaiguc haréni enenj dimuhuc nénépésigic imuac suruc zéma ini Anutu héla kic qeli kekera i welenj qemiwiŋ zé dimuhuc baniaragina wai énécmima iwac muru liliŋgéma hagic imi nénézégic nindaczínj. ¹⁰Waŋu humuc ic ionac murunec meqelimiyec Naŋa iminénj kurumenj igucnec mama hamac zéma imuac mambéc kecanzu

zéma nénézégic. Naŋa imi bianguc Anutuac qeri biriawac zéra waiyanén hayu imuacnec neŋaŋ metecgé nénécmimac Yesu imi mia.

Paulonén Tesalonika ama areŋa yandaiguc Miŋ kewuac ai naŋgéma meyec.

2 ¹Ninžén ninžén dacmuna hécná zéma nauŋ hécnina, nenen suginaiguc kereŋiŋ imi héra qahac ménda waŋec imi ini eŋaoc ninzu. ²Ini ninzu ésécnec, nini walac Filipi ama areŋa yandaiguc zérabéra zéma gamu qeqe mihicŋi nénécmigic, néŋ Anutuninawac kuhanén naŋgé nénécmiyu onac muru hama Anutuac buŋa suruc hiabia imi kileŋ énézédaŋiŋ. ³Memeseli acnina imi ikoc me niniŋ biria me manam batuc igucnec hahaya qahac, ⁴néŋ Anutunén ninžéŋgé nénécmima buŋa suruc hiabia imi énézéwiŋ niŋac qutuŋgé nénécmiyec. Nini ac yomuhuc zéziŋ imi baec ic ségiségi mihicŋi énécmiwiŋ zé qahac, néŋ qeri héhéŋ miŋina Anutu ségiségi mihicŋi miwiŋ zé yomuhuc zéziŋ. ⁵Nini nalé méŋac méŋ ic méŋac méŋ haléc ac me iwawai méŋac hémbaoc wamma musunina haihoturu wamma féŋgécc ménda waŋ énécmianziŋ imi Anutunén héipuc waŋ nénécmizac imi ini ninzu. ⁶Onac murunec me tosara ionac murunec, houhouyawac buŋa, baec ic méŋac murunec mepé qepési ac méŋ mihicŋiwiŋ zé, kic hihi ménda waŋanziŋ, ⁷néŋ nini onac suginaiguc ic gum bēnzēnzēŋa wamma neŋgoc merachéra namu gumu énécmianzac iminén nambérac héra lolongé énécmima héwiwiŋgé énécmianzac ésécnec waŋ énécmiyiŋ. ⁸Ini wéiwéc sorocnina keczu imuac niŋac qerinanén imuhuc doŋgé énécmima buŋa suruc hiabia imuacnec sac qahac, néŋ kekecnina momacnec efima wai énécmiwiŋ zé ewa hia ninziŋ. ⁹Ninžén ninžén dacmuna hécnina, ai kuneŋ yanda mema kuc qema kerŋiŋ imi ini niŋqelima ninzu ésécnec onac muru méŋac méŋ yéwéri ménda énécmiwiŋ zé siŋi kaiwe méraninanén ai mema buŋa suruc hiabia Anutu arunec imi énézéaŋiŋ. ¹⁰Nini ninžén ninžén ic onac muru dimuhuc météré amuma haka dindinanec képésic qahac keŋha waŋiŋ imi eneŋ kicginanén ninicma héipucnina wanzu. Waŋu Anutu i acguc imuhucyanec. ¹¹Ini ninzu ésécnec, neneŋ imi maŋgocnéŋ nambérac héra waŋ énécmianzac ésécnec eŋac eŋac waŋ énécmiyiŋ. ¹²Waŋu eŋeya héŋgaleŋ amaya zéma edamuyaiguc keremmu niŋac héihéré énécmianzac Anutu iwac ic embachéra séciguc kecmu niŋac hinocgé énécmima meme seli ac waŋ énécmima zéseli énécmiyiŋ. ¹³Waŋu nini imuac niŋ nalé séc Anutu ewa hia ac ézéaŋiŋ. Waŋu ini Anutuac ackuažéc nonac murunec niŋgic nalé imuaru eneŋ niŋgic ackuažéc imi ic onac ac suruc éséc ménda waŋec, néŋ Anutuac ackuažéc héra téŋgéŋ waŋu aŋgétigic. Imi hélacnec, ackuažéc iminén mia ninžén ninžén ic embac onac ewa qeriginaiguc ai mema hezac. ¹⁴Ninžén ninžén dacmuna hécnina zéma nauŋ hécnina, ini Kristo Yesuac qeriaiguc

hénaorij Yuda baeciguc keczu ionac haka silic méndacma waɲgic. Héna orij imi enej Yuda ic ionac murunec zéra béra mihicɲigic ésécnec ini acguc eɲaɲ baecac ic embac ionac murunec réwéri imuhucya mihicɲigic. ¹⁵Yuda ic enej Miɲ Kewunina Yesu zéma kua meme ic unugic humudacgic. Waɲu duɲa nini nununesi waɲ nénécmima Anutu ségiségi ménda mihicɲi mima néwécgeɲa baec ic onac ségiségi mihicɲi énécmianzu. ¹⁶Waɲu ic enia ackuažéc énézéni nimma hiaruwu niɲac neuj héinénécmima képésicgina toroqegic kuaya qeqeya waɲu imuac tetcgiaiguc Anutuac qeri biricnéɲ qacginaiguc mama énépésiyc.

Paulonéɲ muɲguc keɲ inicmaɲ zé niɲec.

¹⁷Ninzéɲ ninzéɲ dacmuna hécnina zéma nauɲ hécnina, nini séwiguc nalé hotoɲadac wai énécmiyiɲ, waɲu qerinéɲ qahac. Nini muɲguc kic tanecgina inicbiɲ zé onac ewa siɲsiɲ hia waɲ nénécmiyu imuac wammanec wamma kecziɲ. ¹⁸Nini onacmuru hawiɲ zé waɲ nénécmiyu, hélacnec ni Paulonéɲ muɲguc muɲguc onacmuru hamaɲ zé batucgéyi. Waɲu Biria miɲinanéɲ hézicgé nénécmiyec. ¹⁹Miɲ kewunina Yesu Kristo hamac nalé imuaru némacnéɲ neɲaɲ niɲkumu zéma ségiségi zéma ic kewuac opocnina eebipiyaguc imuac buɲa wammac? Enej imi nonacmuru imuac buɲa wanzu. ²⁰Hélacnec, enej imi nonac eebipinina zéma zézé ségiséginina wanzu.

3 ¹Imuac niɲ muɲguc mambéc waɲbipiwiɲac séc qahac waɲu, tosara nini niɲni sécgéyu neɲacnec you Aten ama areɲa yandaiguc kecziɲ. ²Kecma Kristoac buɲa suruc hiabiawac wamma Anutuac ai ic keczac ninzéɲ ninzéɲ dacmunanina Timoteo i onacmuru méliziɲ. Imi mia meseli énécmima onac ninzéɲ ninzéɲginawac wamma qerigina zéhiaru énécmiyu ³méɲnéɲ méɲ zérabéra hénia hénia qeriaiguc keɲqe haqe ménda wammu niɲac méliziɲ. Waɲu neɲaɲ imi réwéri imuhucya mihicɲiwiɲ niɲac nonoporec imi mia eɲaoc ninzu. ⁴Nini iniguc momacnec kerij nalé imuaru kecma réwéri mihicɲiwiɲ imuac mia walac énézéyiɲ. Waɲu hélacnec imuhuc hicɲiyec imi ini ninzu. ⁵Imuac ni acguc muɲguc méɲ mambéc waɲbipimaɲac séc qahac waɲu, ninzéɲ ninzéɲgina imi hémma nimmaɲ zé i méliyi. Imi mia héna imuhuc me imuhuc ala batuc miɲinanéɲ ala batuc waɲ énécmiyu ai kuneɲ meyiɲ imi héla qahac wambac niɲac.

Timoteonéɲ Tesalonika hénaorij ionac hakagina qacguc imuac suruc Paulo ézéyc.

⁶Waɲu degucmi Timoteonéɲ onac murunec lilingéma hama onac ninzéɲ ninzéɲgina zéma goi héihéi onac muru hezac imuac suruc zézé ségiségiyaguc nénézéyu niɲiɲ. Waɲu zéyecnéɲ ini imi neneɲ onac niɲ waɲaɲziɲ ésécnec nalé séc niniɲ qeli qelinec niɲsoroc waɲ nénécmima

qerigina waizalañ wamma ninicbiñ zé wamma keczu imuhuc zéyu ninziñ. ⁷Ninzéñ ninzéñ dactmuna hécnina zéma nauñ hécnina, imuac niñac zéra waiya zéma nununesiiguc kecziñ, néñ ninzéñ ninzégina néñ meseli nénécmizac. ⁸Ini Miñ Kewuninawac qeriaiguc imuhuc nañselima keczu imuac niñac nini niñni degucmi kekecnina kecziñ imi hélaguc wanzac. ⁹Neneñ neñañ Anutuac wésiaiguc onac niñ wamma ségiségi yanda mihicñiziñ. Imuac mia onac niñ wamma imuac tasiawac ewa hia dimuhucyanéñ Anutu meleni mini sécgémac zéma niñanziñ. ¹⁰Wañu siñi kaiwe séc onac kic tanecgina muñguc inicma onac ninzéñ ninzégina séha ménda he énécmizac imi mesolañaniwiñ zé qerininanéñ hélawac zéwelec wanziñ.

¹¹Deguc Anutu mañgocnina eñeyaoc zéma Miñ Kewunina Yesunéñ onacmuru keñkenjawac hénanina nénézéyic hémbiñ zé ninziñ. ¹²Wañu Miñ Kewuninanéñ goi héihéigina mesai énécmiyu neneñ goi héihéi wañ énécmianziñ ésécnec eñañ suginaiguc zéma tosara ionac muru sécgé énécmima qesalecgé énécmimac. ¹³Wañu inéñ qerigina meseli énécmiyu neñañ Miñ Kewunina Yesunéñ eñeya ic embachéra téréya iniguc mama hamac nalé imuaru, Anutu mañgocninawac wésiaiguc képésic solañ téréyanec nammu niñac wanziñ.

Kekec Anutunéñ héñu sécgéanzac imuhucya.

4 ¹Tetecgiaguc, ninzéñ ninzéñ dactmuna hécnina zéma nauñ hécnina, nini Miñ Kewunina Yesuac qeriaiguc welec énécmima zéhinocgé énécmiziñ. Ini nonac murunec ackuazéc megic ésécnec tohomuac hezac séc niñtoho wamma ini deguc wañanzu imi muñguc yanda ogicma wamma Anutu ségiségi mihicñi mimu. ²Nini Miñ Kewunina Yesuac murunec néma pakeñ ac énézéyiñ imi ini ninzu. ³Anutuac ewa siñ imi mia onac kekec téréya, imi mia kaisero waima ⁴eñac eñac imi eñeya iniña imi météré amuma eeya héima memacac hezac imi niñtegiacmac. ⁵Ic enia Anutu ménda ninzu ieneñ kaiseroac siñ tohoanzu ésécnec méñnéñ méñ héna imi ménda méndacma ⁶haka imuhucyaiguc neña ménda logima ninzéñ ninzéñ dactmuna méñ me nañhéra ionarunec méñ ménda mebirimac. Némac niñ, becneñ énézéma zéselima zéseli énécmiyiñ ésécnec haka biria imuac tasé kuku miñina imi Anutu wanzac imuac mia imuhuc énézézu. ⁷Anutunéñ nini qakolaninaguc wambiñ niñac qahac, néñ kekec téréya kecbiñ niñac héihéré nénécmiyec. ⁸Imuac héna yomi qetalizac imi ic méñ qahac, néñ Uña Téréya énécmiyec Anutu iwac mia qetalizac.

⁹Ini imi Anutunéñ ku énécmiyu goi héihéi wañamuangu imuac niñ dactmuna hécgina zéma nauñ hécgina goi héihéi wañ énécmimu niñac ac méñ ménda oénécmiwiñ. ¹⁰Hélañec, eneñ imi Makedonia baec séc ninzéñ ninzéñ dactmuna hécgina keczu ionac goi héihéi wañ énécmianzu.

Waṇu ala sorochéna imuhucyanec muṅguc muṅguc wammu niṇac zénaṅgé énécmima zéziṇ. ¹¹Waṇu zéseli énécmiṇiṇ éscnec hétéṇ waima bénzéṇ kecbiṇ zé seliseli wamma eṇaṇ aiginawac niṇkumuma méraginanéṇ aigina mema kecmu. ¹²Imi mia ic enia ionac kicginaiguc hakagina eeyaguc wamma kecma iwawai ménṇ niṇac mété qététaṇ ménda wamma kecmu niṇac imuhuc zézua.

**Miṇ kewuac hahayawac zéréṇ
qéréṇ wamma kecmu.**

¹³Ninzéṇ ninzéṇ dacmuna hécnina, eneṇ ic humumia ionac hénia imi ménda nimma eṇ kecmu niṇac ménda waṇ nénécmizac. Niṇkumugina qahac kecanzu éscnec zésiāc wambu niṇac. ¹⁴Neṇaṇ Yesu humuma muṅguc yarec imi ninzéṇ géziṇiguc yomuhuc nimbiṇ; Anutunéṇ Yesuac qeriaiguc gau yanda hema keczu imi Yesuac qaraiguc muṅguc onagiru hadacmu.

¹⁵Nini Miṇ Kewuninawac ackuažéc méndacma ac yomi énézéziṇ. Miṇ Kewunina hamaciguc kic qelinec kecziṇ neṇaṇ imi gau yanda hema keczu i méndagucnec onogicbiṇ. ¹⁶Miṇ kewunéṇ zézé seli acwac qac qac yanda zéma kua meme uṇa orucgina ménac ewa hétéṇ zéma Anutuac témuṇ imuac hétéṇaguc kurumeṇ igucnec mama ou kurumeṇ gélélécyaiguc nammac. Naṇu kirisitoac qeriaiguc walac humugic ieneṇ walac yacmu. ¹⁷Imuac andiaiguc neṇaṇ kic qeli kekera acguc iniguc momacnec nénépésima hosusu qeriaiguc meeṇu gélélécyaiguc Miṇ Kewunina mihicṇiwiṇ. Waṇu nalé séc Miṇ Kewuninaguc momacnec kecbiṇ. ¹⁸Imuac ac sasala yomuhuc zéma meseli amumu.

5 ¹Ninzéṇ ninzéṇ dacmuna hécnina, Yesu hahayawac naléya zéma yawuṇawac oénécmiwiṇac ménda hezac. ²Imi mia Miṇ Kewuninawac naléya imi siṇiyaiguc kowu nene ic éscnec hamac imi eṇaoc niṇhumuzu imuac mia. ³Ic eneṇ luaeninaguc, saiwaninaguc zémanec kecgic nalé imuaru embac hériyaguc aṇi kikiac qenzeṇ manzeṇnéṇ hosucgéanzac éscnec kisikiyoṇnéṇ fuknec haénécmiṇu kileṇdac néṇgacmuac séc qahac wammac. ⁴Ninzéṇ ninzéṇ dacmuna hécnina, ini siṇi tunumaṇiguc ménda keczu imuac nalé imi kowu nene éscnec ménda haénécmimac. ⁵Ini moczoṇ asac mararaṇac nambérac héra, kaiweac nambérac héra, imuac neṇaṇ imi siṇi me tunumaṇiguc ménda toroqema kecziṇ. ⁶Imuac neṇaṇ imi ic tosara éscnec gau ménda hema zenzeṇ qeli qeli kecma galeṇ mema séwininawac siṇ imi zikima kecbiṇ. ⁷Gau heanzu imi eneṇ siṇiyaguc heanzu. Doku selia nema miṇgoṇ waṇanzu imi eneṇ siṇiyaguc miṇgoṇ waṇanzu. ⁸Neṇaṇ imi kaiweiguc toroqema kecziṇ imuac séwīac siṇ sigima ninzéṇ ninzéṇ zéma goi héihéinéṇ tétécac saiwa éscnec haima aṇgéṇ titiac niṇkumunéṇ yaréac opoc éscnec orucninaiguc héima kecbiṇ. ⁹Anutunéṇ eṇeya qeri

biricayaiguc kerembiñ niñac qahac, néñ neñañ Miñ Kewunina Yesu Kristoac murunec angén titi mihicñiwiñ niñac gési nénécmiyec. ¹⁰Yesu imi neñañ kic qeliiguc me gauiguc eñeyaguc momacnec qeliqueli kecbiñ niñac nonac niñ wamma humuyec. ¹¹Imuac niñac ini wañanñu ésécnec eñac eñac meseli amuma nañgé amumu.

**Tetecgiawac pakeñ ac zéma
yaižézé ac.**

¹²Ninžéñ ninžéñ dactmuna hécnina, neneñ zéwelec énécmiziñ. Sucginaiguc kuc qema ai mema Miñ Kewunina qeriaiguc galeñgé énécmima zénañgé énécmianñu ionac niñgic kuneñ yanda eeginaguc wammac. ¹³Wañu ionac aigina niñac goi héihéiiguc eeya ogicogira héiéénécmimu. Imuhuc wamma sucginaiguc luae qema kecmu. ¹⁴Wañu ninžéñ ninžéñ dactmuna hécnina, meseli énécmiziñ. Qéizéñ wamma kecanñu i ackuazéc ku énécmigic, wañu ewagina ménda nañselima keczu i meseli énécmigic. Wañu qeka meka wañu i nañgé énécmima ic embac hénia hénia imuhucya moczoñ bisiqatén wañ énécmima kecmu. ¹⁵Galeñ megic, ménéñ mén ic ménac mén haka biriawac tasé kuku wammiwac niñac. Néñ eñac eñac me ic tosara moczoñ ionac nalé séc haka hiabiawac wañ énécmima kecmu.

¹⁶Nalé séc ségiségi wammu. ¹⁷Žéñgé toroya qahac zéwelec wammu. ¹⁸Haka hénia hénia hicñi énécmianñac séc Anutu ewa hia ac ézému. Iminéñ mia Anutuac ewa siñ Kristo Yesuac qeriaiguc onac buña heheya waññac. ¹⁹Uña téreyawac geric ménda qéwécgému. ²⁰Anutuac bianñac ara imi mema titi ménda wammu. ²¹Haka hénia héniaiguc niñgésima haka hiabiawac kesa angén tima wammu. ²²Haka tanera biria imuac me imuac héñara mema qerictegic amuma kecmu.

²³Anutu luae miñina eñeyaoc solañanec météré énécmima onac qeri uñagina zéma ewa siñgina zéma séwigina moczoñ galeñgé énécmima keru Miñ Kewunina Yesu Kristo mama hamac nalé imuaru késpedes qahac solañanec kecmu. ²⁴Héihéré énécmizac inéñ ménžé ménžéya qahac imuac niñac inéñ imi moczoñ wandacmac.

²⁵Ninžéñ ninžéñ dactmuna hécnina, nonac niñac wamma zéwelec wammu.

²⁶Kiricne qiricne téreya wañ énécmima ninžéñ ninžéñ dactmuna hécnina moczoñ yaižézégina énézégic nimmu. ²⁷Ni Miñ Kewuac qaraiguc zéseli énécmizua. Ini kiwi yomi ninžéñ ninžéñ dactmuna hécnina moczoñ oloñ énécmigic nindacmu.

²⁸Miñ Kewunina Yesu Kristoac ewa hianéñ onac muru hemac.

2 Tesalonika

Mériaŋ ac.

1 ¹Paulo zéma Siliwano zéma Timoteo nini Anutu maŋgocnina zéma Miŋ Kewunina Yesu Kristoac qeriaiguc kecanzu Tesalonika hénaoŋ onac kiwi yomi oénécimiziŋ. ²Anutu maŋgocnina zéma Miŋ Kewunina Yesu Kristoac murunec ewa hia zéma luaenénŋ onacmuru hema kecmac.

Gésigési ai.

³Ninznéŋ ninznéŋ dacmuna hécnina, nenenŋ onac wamma nalé séc Anutu ewa hia ac wammima kecbiŋac hezac. Waŋu imuac niŋni sécgézac. Némac niŋ? Onac ninznéŋ ninznéŋgina imi yandima sécgéyu goi héihéi eŋac eŋac késa keczu iminénŋ yandianzac imuac mia imuhuc zézua. ⁴Waŋu unu nesi zéma zérabéra hénia hénia moczoŋ yanda imuac sugcinaiguc naŋselima ninznéŋgéic imuac suruc imi Anutuac hénaoŋ ama séc keczu ionac neŋaoc meemma waŋ énécmianziŋ. ⁵Imuhuc wanni haka iminénŋ moczoŋ Anutuac ninzésigési ai solaŋa imuac asé kiwiya wanzac. Waŋu nalé imuaru Anutunénŋ iniru solaŋa waŋgic eŋeya héngaleŋ ama areŋa yanda imuaru kereŋ kereŋawac séc wammu niŋac ini qenzeŋ manzeŋ mihicŋi énécmigic keczu. ⁶Waŋu qenzeŋ manzeŋ mihicŋi énécmimu imi onac qenzeŋ manzeŋnéŋ kitiwa hiabia ku énécmimac. ⁷Waŋu Anutunénŋ solaŋa wanzac imuac mia qenzeŋ manzeŋ bisima kecanzu onac imi niniguc momacnec tacniniŋ mihicŋi nénécmima bakia hiabia melenŋ nénécmimac. Imuac Miŋ Kewunina Yesunénŋ eŋeya kua meme uŋahéra kucginaguc iniguc momacnec kurumeŋ igucnec ⁸geric bélaŋiguc wininimu nalé imuaru imi, Anutu ménda nimmizu i zéma Miŋ Kewunina Yesuac buŋa suruc hiabia imi ménda niŋtoho waŋanzu i tasé zéra waiyaguc ku énécmimac. ⁹Ic imuhucya imi eneŋ Miŋ Kewuninawac kic tanera zéma iwac kuc edamuyaguc imuacnec elicgé énécmima taséginawac kisikiyoŋ hémbénaŋa mihicŋi énécmiyu memu. ¹⁰Ini imi nonac héipuc ac énéc énézéya imi ninznéŋgéic imuac niŋac Yesu imi nalé imuaru iwac météré énécmimia zéma hénaoŋ ninznéŋgé migic ionac sugcinaiguc naŋu hémma mepési mima welicgé mimu niŋac mama hamac. ¹¹Imuac nini acguc nalé séc onac wamma zéwelec wammima yomuhuc zéanzŋi; Anutuninanénŋ onac niŋu

héihéré énécmiyec imuac sécyā wāṇu nāṅgé énécmiyu haka hiabia hénia hénia imuac siṇa nimma ninzénṇ ninzénṇ aiya imi iwac kuhanénṇ meselimu. ¹²Wāṇu Anutunina zéma Miṇ Kewunina Yesu Kristoac ewa hiaya niṇac Miṇ Kewunina Yesuac qaranénṇ suginaiguc eeyaguc wāṇu ini acguc iwac qeriaiguc eeginaguc wammu niṇac zéwelec wāṇanṇiṇ.

Héna ac logima kekec.

2 ¹Ninzénṇ ninzénṇ dācmuna hécnina, Miṇ Kewunina Yesu Kristoac mama hahaya zéma iwac wésiaiguc neṇaṇ hēnaoriṇ imuac ara ménṇ énézéni niṅgic. ²Biaṇac ara me zéauau me kiwi nonarunec zézéya imuaru koroma Miṇ Kewuninawac nalé yanda imi hazac zégic ewa qerigina qekeṇ qeha ménda wamma ménda aurimu. ³Ménṇénṇ ménṇ ikoc ac imuhuc me imuhuc zéyu keṇhéi hahéi ménda wammu. Ac qeqe haka zéma héna ac logilogi ic, kisikiyoṇac merac ménṇ hicṇiyuguc nalé tetcgia hamacac hezac. ⁴Inénṇ mia hazéc ai meanzac. Inénṇ anutu zéénéc énécmia zéma tosara mepési énécmianṇzu ionac suginaiguc onogicma eṇeyanec ou naṇ kecma Anutuac ocmuṇiguc tacma eṇeya ézéamuyi héṇgic, ni imi Anutu zémāc. ⁵Ni iniguc kerinṇ nalé imuaru ac imuhucya énézéyi imi ménda niṇqelizu me? ⁶Eṇeya naléya ducṇiyu hicṇimac niṇac deguc imi neuṇ héimiyu keczac. ⁷Wāṇu ac qeqe miṇinawac kuc saṇanénṇ bec aiya mema keczac, néṇ neuṇ héimimianénṇ imuhuc wamma keṇkeru nalé wāṇuguc héna namuṇa igucnec wagiru neuṇa qahac wammāc. ⁸Qahac wāṇu imuaru mia ac qeqe miṇina iminénṇ wininimac. Wāṇu Miṇ Kewunina Yesunénṇ eṇeya kua wéséséyanénṇ ic biria imi qeyu humumac. Wāṇu mama wininiyu, mama hahaya imuac edamuyanénṇ imuhucya imi moczoṇ mebiṇi énécmidācmāc. ⁹Ic biriawac hahaya imi Biria miṇinawac ai méndacma kuc hénia hénia zéma séséc hénia hénia zéma kiwi méréra ikora zéma ¹⁰wawaṇ meme biriawac haka ikoranénṇ humucac buṇa ionac muru hama hicṇi énécmimāc. Némāc niṇ ieneṇ imi mehiaru énécmimāc niṇ ménda wamma ac hélawac goi héihéiya imi ménda aṇgétigic imuac mia imuhuc hicṇi énécmimāc. ¹¹Imuac niṇ Anutunénṇ wai énécmiyu ikoc kuhaguc imuhucyanénṇ suginaiguc aiya meyu iwawai ikora imi ninzénṇéanṇu. ¹²Wāṇu imi mia ac héla ménda ninzénṇgéma haka biriawac siṇa nimma kecanṇu séc képésic ginaguc zéénécmimia wammāc.

¹³Miṇninawac siṇniṇ wāṇ énécmimia, ninzénṇ ninzénṇ dācmuna hécnina, Uṇa téréyanénṇ météré énécmiyu ac héla imi ninzénṇgéic mehiaru énécmimāc niṇac Anutunénṇ hénihénia igucnec énépésiyec. Hénia imuac niṇac nini nalé séc onac wamma niṇni sécgéyu Anutu ewa hia ac ézéwiṇac hezac.

Ini gési énécmiyu aṇgén titiac buṇa wanṇu.

¹⁴Imuac mia Miṇ Kewunina Yesu Kristoac edamuya imi eṇ énécmiyu késamu niṇac inénṇ buṇa suruc hiabia nonarunec hahaya imi énézéma

héihéré énécmiyec. ¹⁵Imuac niñac ninzén ninzén dacmuna hécnina, selianec nañselima ackuažéc kuaninanén zézéya me kiwininanén ku énécmiyiñ mératéc buña imi niñtoho wammu. ¹⁶Miñ Kewunina Yesu Kristo zéma goi héihéi wañ nénécmima meme seli ac tetcgia qahac zéma niñkumu hiabia imi ewa hiawac eñ nénécmiyec Anutu mañgocnina iereñ ¹⁷onac ewa qerigina meseli énécmima wawañ meme hiabia hénia hénia zéma acginaiguc meseli énécmimaoc niñac wanzin.

Žéwelec welecac ai énécmigic.

3 ¹Ninzén ninzén dacmuna hécnina, tetcgiawac énézéni niñgic. Ini nonac niñ wamma yomuhuc žéwelec wammu; Miñ Kewuninawac ackuažécneñ onac sugcinaiguc ai meyec ésécneć foc foc saima kemma ee héihéiyaguc wammac. ²Wañu ic žipiliñ zapalaña zéma biria meme ic ionac murunec metecgé nénécmimac niñac žéwelecmu. Ninzén ninzén imi baec ic moczoñ ionac buña qahac, néñ momac momacneñ késa keczu imuac niñac imuhuc zézu. ³Miñ Kewunina imi ménžé ménžéya qahac, imuac meseli énécmima ic biriawac muru galeñ memac. ⁴Onac imi Miñ Kewuninawac qeriaiguc yomuhuc zéma ninžéñgéziñ; Ini žeseli énécmiziñ imi niñtoho wamma emma kecmu. ⁵Miñninanéñ onac ewa qerigina qindiñi énécmiyu Anutuac goi héihéi zéma Kristoac nañseli seliiguc keremmu.

Qéizén wamma kecbu niñac goro ac wañ énécmigic.

⁶Ninzén ninzén dacmuna hécnina, Miñ Kewunina Yesu Kristoac paraiguc yomuhuc žeseli énécmiziñ; Sicsaoc wamma mératéc haka nonac murunec niñareñgégic imi ménda tohoanžu ionac murunec néñgacmu. ⁷Haka silic wañanzin imi dimuhuc méndacma wammu imi ini eñaoc nindaczu. Nini onac sugcinaiguc qéizén ménda wamma kerin. ⁸Wañu nini onac muru ménjac mén réwéri ménda mihicni énécmiwiñ niñac, onac murunec yaka boñtegic mén ménda mema neyiñ, néñ méraninanén siñi kaiwe séc ai selianec meañiñ. ⁹Imi mia imuhuc wambiñ niñac qac buña ménda žé nénécmiyecac qahac, néñ onac muru haka séséha wamma énézéni ninicma méndac nénécmimu niñac imuhuc wañaniñ. ¹⁰Nini iniguc momacneć kerin nalé imuaru acguc yomuhuc žeseli énécmiyiñ; Ménneñ mén ai memeyawac méžégina tizaciguc nene ménda nemac. ¹¹Néñ yomuhuc žégic niñiñ; Onac sugcinaiguc tosananéñ méžétiti wamma kecma ai mén ménda mema eñ keñha wamma acnéñ réwéri sasala mihicñianžu. ¹²Ic imuhucya imi žeseli énécmima Miñ Kewunina Yesu Kristoac qeriaiguc ženangé énécmima yomuhuc žeziñ; Acgina qaiyu ai mema eñañ nene mihicñima nemu. ¹³Ninzén ninzén dacmuna hécnina, ini haka hiabia wamma kecma ewa qerigina qeka meka ménda

wammu. ¹⁴Méjnénj ménj kiwi yomuaru ackuazéc waŋ énécmiziŋ imi ménda niŋtohouy ic imuac hénia zéhicŋima qéqéhéréŋ ménda wammigic gamuya nimmac. ¹⁵Waŋu iwac mia niŋgic hažécgina ésécnec ménda wammac, néŋ dacmuna ésécnec waŋu zénaŋgé mimu.

Ac tetecgia.

¹⁶Luaeac Miŋ Kewunina eŋeyaoc nalé zéma aigina séc onac muru luae qeénécmimac niŋac wanziŋ. Miŋnina imi momac yanda iniguc momacnec kecmac.

¹⁷Ni Paulonénj mérananéŋ oma yai zézégina zézua. Imi mia kiwi imi nuarunec hahaya imi héŋtegiŋmu niŋac asé kiwina yomuhuc oanzua.

¹⁸Neŋaŋ Miŋ Kewunina Yesu Kristoac ewa hianénj ic tuŋ onac muru hema kecmac.

1 Timoteo

Kiwi oo icac hénia zéma mérian ac.

1 ¹ Anǵén titi miñina Anutu zéma niñkumunina Kristo Yesuac zézé seli ac niñac Kristo Yesuac Méliméli ic wawaña ni Paulonén ² ninzén ninzén qeriaiguc nañ téñgénna wañec Timoteo guac muru kiwi yomi oma haiwa hazac. Anutu mañgoc zéma Miñ Kewunina Kristo Yesuac murunec ewa hia zéma wésé niniñ zéma luaenén guac muru hema kecmac.

Pakeñ ac ikorawac goro ac.

³ Ni Makedonia baeciguc keñi nalé imuaru Efeso ama areña yandaiguc waima kecbésémañ niñac zénañgé géñi imi, gi ic embac tosara zéseli énécmima pakeñ ac ikora tosara ménda ku énécmima ⁴ nemu suruc zéma hicñisaiaac qac areña imuhucyawac niñkoro ménda wammuc niñ imuhuc wañi. Ac imuhucyanén Anutuac ai areña ninzén ninzén qeriaiguc hezac imi ménda meselimac, néñ nêwécgeña zéen zéma mihicñianzac. ⁵ Pakeñ ac imuac héla imi goi héihéi imi mia, wañu goi héihéi iminén ewa qeri qala qala zéma niñtegic qíntegic hiabia zéma ninzén ninzén solaña imuacnec hicñihicñiya. ⁶ Ic embac tosara ieneñ imi sigima ac eñomia imuaru qizizíñgéma keñanzu. ⁷ Ieneñ hénia acac kiwi ic wambiñ zé wañ énécmianzac, néñ eñañ ac me héipuc ac zéanžu imuac hénia acguc ménda niñasarianžu.

⁸ Wañu nini yomuhuc niñanzíñ, ic embac méñnéñ méñ hénia ac imi hénia dindiñacnec méndacmaciguc hénia ac imi hiabia wanzac. ⁹ Hénia ac imi ic solaña ionac niñac ménda hezac, néñ ic embac tosara yomuhucyawac hezac, hénia ac logianžu, acqeque wañanzu, Anutuac eeya ménda héianžu, képésic wañanzu, ménda météré amuma kecanžu, kaiziliweñ wañanzu, neñgoc hécgina me mañgoc hécgina unuhumuanžu, ic embac ionac kekecgina unuhumuanžu, ¹⁰ kaisero wañanzu, icnéñnec ic alayaguc me embacnéñnec embac alayaguc sero ai meanžu, ic embac iwawai ésécnec soukiwa niñac haianžu me meanžu, ikoc wañanzu, ikoc wamma héipuc ac zéanžu, zéma haka méñac méñ pakeñ ac dindiña imuac qacqotikicya wañanzu imuhucya. ¹¹ Wañu pakeñ ac iminén mérian

miñina Anutunénj énézémanj niñac qutungé néñec buña suruc hiabia edamuyaguc imuac mia méndaczac.

**Anutunénj ewa hiawac Paulo
goiya héiyec.**

¹²Nuac mia ai ic kenhéi hahéiya qahac zénémma ai buña qenénec imuac niñac ni kuc mihicñi néñec Miñ Kewu Kristo Yesuwac ewa hia ac ézézua. ¹³Ni becneç imi miñ kewu mema titi wammima ai ichéra ununesi wañ énécmima zébiri qébiri wammima kerí. Néñ ni ménda ninzénngéma hénia ménda niñasarima imuhuc wañi, imuac niñ inénj kileñ wésé niniñ wañ néñec. ¹⁴Miñ Kewuninawac ewa hia imi ninzénj ninzénñina zéma goi héihéi Kristo Yesuac qeriaiguc hezac imiguc momacnec qacnaiguc qocgénénju kuaya qeqeya hezac. ¹⁵Ic embac moczoñ yandanénj aṅgénj timuac séc ackuazéc yominénj héla wanzac. Zéyecnéñj; Kristo Yesunénj kápésic ic aṅgénjina tiénécmimanj zé baeciguc mayec. Wañu kápésic ic ionac sugcinaiguc neñ imi tosara onogicma ic biria wanzua. ¹⁶Wañu Yesu Kristonénj nalé horua kápésicna bisiqaténj wannénec haka iminénj bianḡuc Miñ Kewunina ninzénngéma kekeç hémbénaña memu ionac muru séséc wammac niñac ni imuhuc wésé niniñ wañ néñec. ¹⁷Ic kewu hémbénaña, ménda houhouya, kicninanénj ménda héhéña, Anutu momacguc sac kekera, iwac muru ee héihéi zéma edamuyanénj nalé tetcgia qahac hema kecmac. Hélaçnec!

¹⁸Naña Timoteo ni ac pakeñ yominénj zéseli génzua. Becneç kugénj bianḡac ara imi méndacma ackuazéc iminénj yaré ic ésécneç haka hiabiawac yaré qema kecbésémanj. ¹⁹Ninzénj ninzénj zéma ewa kétinjkétinj késa kecbésémanj. Tosara eneñ ewa kétinjkétinj imi qetaligic qahac wañu ninzénj ninzénjina imi konduñ zéic ésécneç zénngédarec. ²⁰Ic imuhucya ionac sugcinaiguc Humeneo zéma Aleksande keczaoc. Iri imi kitiwa mema zébiri qébiri ménda wammaoc niñac Biria miñinawac mériaiguc waiérecmiyi.

Zéwelec welecac hénia.

2 ¹Imuac ac walac zéma zénaṅgé gémmañ zé wanzua imi yomuhuc; Ic embac moczoñ yanda ionac wamma zéwelec welec zéma zéqesiqesi zéma miñ suc wamma zé welec welec zéma ewa hia ac wammima ²ic kewuya kewuya zéma tatac eneña késa kekera moczoñ ionac imuhuc wammu. Imi mia nini Anutu mepésima haka eeyaguc bénzénj luaeiguc kecbiñ niñac. ³Haka imi hiabia, wañu aṅgénj titi miñina Anutu ségiségi mihicñi mimacac séc wanzac. ⁴Anutu imi ic embac moczoñ aṅgénjina tiyu keremma ackuazéc héla niñasarimu niñac wañanzac. ⁵Anutu imi momacguc sac keczac. Wañu Anutu zéma ic embac sucninaiguc ic miñ sucnina acguc momacguc keczac. Inénj mia hélaçnec ic wamma baeciguc

kerec Kristo Yesu mianén. ⁶Inén ic embac moczoñ neñañ niñac wamma eñeya kekecy mu lu meme buñawac hai nénécmyec. Haka imi naléya niñu heyec imuaru hiñjiyec. ⁷Imuac mia ni ackuazéc zéauau ic zéma Yesuac Méliméli ic kumu néñu, ac yomi hélac, ikoc qahac. Ninzén ninzén zéma ackuazéc héla imuac qeriaiguc ni baera baera ic embac ionac kiwi ic wañi.

⁸Imuac niñac ama séc ic enej qeri biric qahac, zéqeqetali qahac, méragina téréya meemma zéwelec ai memu niñac wanzua. ⁹Wañu imuhucyanec embac enej acguc séwi usugina imi hénarorñ kekecginaawac sécyaguc meamuma hémbéñgina héima kecgic inicgic sécgémac. Néñ oruc zucgina hiabianec miñicmiñic zéma goli me hoc boña eñeña zéma séwi usu boña eñeña ménda haimu. ¹⁰Wañu haka hiabia wamma Anutu eeya héimimía séciguc kecanzu imuac héniaquina mewininimu. ¹¹Embac méñnéñ méñ moczoñnec niñtoho wamma béñzénec niniñ ai mema kuamumu. ¹²Embac méñnéñ pakeñ ac ic méñac ézémac me icya miñ mañgoc wañ mimacac niñac oaec ménda zémizua. Inén ara qaiyu kecmac. ¹³Adam walac mihicñi mimaguc Ewa mihicñi miyec imuac mia imuhuc zézua. ¹⁴Wañu Adamwac ikoc ménda wammiiyec, néñ embacac ikoc wammiiyu képésic mihicñiiyec. ¹⁵Wañu embac enej séciguc kecma ninzén ninzén zéma goi héihéiguc météré amuma kecma héri haima merac mihicñiyu añgén titi mihicñi mimia wammac.

Qeria galeñ zéma méra baoc ic.

3 ¹Ac yominén héla wanzac. Méñnéñ héñgaleñ ai imuac ewayanén niñkumu wanzaciguc qerianén ai hiabiawac memañ zé niñanzac. ²Imuac niñac héñgaleñ icnéñ aciguc ménda opocopora wamma iniña momacgucac euya wammima qerinéñ séwíac siñ sigi kecma niñtegic qíñtegicyaguc haka eeyaguc wamma ic tosara onac goigina héima pakeñ ac hiabianec ku énécmima ³doku seli sasala ménda nema biñ qeqeyawac ménda efima qeri béñzénac kecma zéqeqetali ménda wamma soukiwa hinac niñac hémbaoc ménda wamma kecmac. ⁴Wañu inén eñeya iniñ merahéra hiabianec galeñgé énécmiyu nambérac héra ieneñ iwac eeya séciguc héimima niñtoho wammimuac hezac. ⁵(Ic méñnéñ méñ eñeya iniñ merahéra hiabianec ménda galeñgé énécmima némaciguc Anutuac hénarorñ hia galeñgé énécmimac?) ⁶Ewa qeri meleñuguc nalé ménda horugizac ic imuhucyanén galeñ ménda kecmac. Séwi eñej wañu Biria miñina zétecgé miyec gésigési ac imuhucyawac mihicñiwac niñac. ⁷Séñganñej ic ieneñ acguc nimmigic sécgéanzac ic imuhucyanén héñgaleñ ai ic kecmac. Qahac wañu zébiri qébiri zéma Biria miñinawac bétaciguc hiñgacma héiwac niñac.

⁸Méra baoc ic acguc imuhucyanec eeginaguc kecma ezelanña kalé kalé ménda kecma doku seli sasala nezélélén ménda wamma ikoc

wamma soukiwa memañ zé hémbaoc ménda wamma ⁹Ewa kétéñkétin qala qalagia zéma ninzén ninzénja ewa qeriaiguc téngéyu heheya imuhucya késa kecmacac hezac. ¹⁰Wañu walac ala batuc wañ énécmima inicgic héniaquina solañ qeqe wañu méra baoc ai ic onopocgic welen qeééncmimu. ¹¹Inihécgina imuhucyanec eeginaguc kecma zébiri qébiri ménda wamma qerinén séwíac siñ sigi kecma ai hénia hénia kuñqañ qahac wandacmu. ¹²Méra baoc ai icnéñ embac momacgucac euya wamma nambérac héra zéma ama tacyachéra hiabianec galengé énécmimac. ¹³Méra baoc ai hiabianec wandacgic ieney nanangina hiabia mihicñima ninzén ninzéngina Yesuac wamma késa keczu imi zénén hirihiri qahac zéau énécmimu.

**Buñá suruc hiabia imuac
hénia saña.**

¹⁴Ni guaru foc hamañ zé nínzua, néñ kilen kiwi yomi ogénzua. ¹⁵Kecba nalé horugiyu geñ Anutuac amaiguc haka dimuhuc wambésémañ imi niñ asariwésémañ niñac ac yomi zézua. Ama imi Anutu kic qeli kekera iwac héihéré énécmimia zéma ac hélawac tandéya zéma qambaña wanzac. ¹⁶Héna téréya yomuac hénia sasangia imi qeyu hiñgac hiñgara wanzac. Imuac ewa éréhéc ménda wanzua. I imi séwiiguc hicñitegirec. Wañu Uña téréyanén hénia solaña imi zéhicñiyu kua meme uña eney héñgic. Wañu baera baera zésaigic ic enia eney ninzénge migic. Wañu meyacmiyu ou emma eebipiyaguc kecanzac.

Kiwi ic ikora.

4 ¹Wañu uña téréyanén yomuhuc pitiri zéasariyec; Bianguc tosara eney ninzén ninzén imi waimu. Wañu uña biria ionac ikoc ac zéma kuwi ionac pakeñ ac méndacmu. ²Pakeñ ac imuhucya imi kiciguc welen qeqe ic ewa kétéñ kétéñgina gericnéñ oqeyu ikoc ac wañanzu ionac murunec haanzac. ³Ieney imi ic me embac ménda mema qapé kecmu. Wañu nene imuhucya imuhucya ménda nema imuac sigi kecmu. Néñ nene imi Anutunén ninzén ninzén ic zéma ac héla ninzu eney ewa hia nimma mema nemu niñac zéyu hicñidarec. ⁴Iwawai Anutunén zéyu hicñiyec imi moczoñ hiabia. Imuac niñac ewa hia ézéma késanec wañanzñiguc ménac mén qeqetaliya ménda hezac. ⁵Anutuac ackuažéc zéma zéwelecninanén météré mimia wanzac imuac niñac imuhuc zézua.^a

⁶Geñ ac iminén dacmuna hécnina measari énécmima Kristo Yesuac ai ic hiabia wambésémañ. Wañu geñ méndacanzañ ninzén ninzénac ackuažéc héla zéma pakeñ ac hiabia iminén qeri uñaga meyandi wañgémmac. ⁷Héré embac neñgiawac ac enomia zéma nemu suruc imi

^a 4:5 Mat 15:11, Mrk 7:18,19, 1Ko 10:31

andé qema Anutu eeya héimima kecman zé meefiefi ai mewéséman. ⁸Séwíac meefiefi ai imi komodia nangé gémmac, néj Anutu eeya héimima kekec iminéj wawañ memega sasala nanégégéñu kekecgá deguc keczañ imuac qeriaiguc zéma kekec hémbénañaga bianguc hahaya imuac qeriaiguc momacnec sisipac acwac buña hegémmac. ⁹Ac imi hélacnec wañu momac yanda nimma késa kekerawac séc eeyaguc wanzac. ¹⁰Wañu neñañ Anutu, kicqeli kekera, iwac muru niñkumunina haini hezac imuac niñac héra imuac mia neñañ kucnina moczoñnec ai meanziñ. Wañu inéj momac yanda neñañ añañéñ titi miñina keczac, néj ninzénj ninzénj ic neñañ imi muñguc yanda meemma añañéñnina tianzac.

¹¹Ac yomi zéseli énécmima ku énécmína. ¹²Gi sac qeli keczañ imuac niñac méñnéñ méñ guac niñgic mamaya wambac niñac. Imuac galengé amuma guac ac zéma wawañ meme zéma ninzénj ninzénjga zéma niñkumuga solañaiguc ninzénj ninzénj ic tosara ionac kicginaiguc séséc hiabia wambéséman. ¹³Ewa qeriga moczoñnec ackuažéc oloñ énécmima zénañgé énécmima ku énécmima kecnanec ni hamañ. ¹⁴Qeria galenñ ieneñ Uña téréyawac murunec ac zéhicñima méragina orucgaiguc haima mériañ ac zégic imuac héra ewa hiawac géñgéña iminéñ sohowac niñac, imuac niñna mamaya ménda wammac. ¹⁵Wañu ai hénia hénia imuhucyaiguc ewa qeriga zéma kucga moczoñnec ai mena yandima keñu héndacmu. ¹⁶Gi geñga zéma pakeñ aigawac hiabianec galengéma zéñgé toroya qahac imuhuc wammanec kecbéséman. Imuhuc wambésémañiguc, gi añañéñ titi geñga mihicñi amuma ic embac ackuažéc imuac gezac qema niñanzu ionac momacnec mihicñi énécmiwéséman.

Welen qeqe ai imuac ai ara.

5 ¹Ic neñgia ac geriwiguc ménda wammiwéséman, néj niñna mañgocga ésécnec wañu bénzénñec zénañgé wañ miwéséman. Merac sac qeli méñac imi munaga ésécnec qacguc wammiwéséman. ²Wañu embac yanda imi neñgocgawac séciguc, embac sac qeli imi nañgawac séciguc nimma inicbaoc ménda wamma qeri solañanec wañ énécmiwéséman.

³Wañu embac malé téñgénj imuac eegina héiwéséman. ⁴Embac malé méñ nambérac me esahéra kecmizuiguc énézégic ieneñ walac neñgoc mañgocgina zéma awu asagina ionac goi héihéi imuac tasé ku énécmima amginaiguc sactasé hécgina goigina héima haka imuhucya niñareñ wammu. Haka imuhucyanéñ Anutu ségiségi mihicñi mianzac. ⁵Embac malé héra imi eñeyanec sukusisi wamma kecanzaciguc Anutuaru niñkumu kumuya haima siñi kaiwe séc zéñgé toroya qahac zéwelec ai memac. ⁶Embac malé méñ séwíac siña sac méndacma wañanzaciguc i imi qeliqeli néj humumia tanec keczac. ⁷Ac imi acguc énézéna tohoma kecmu, eñ imuhucyanec kecma ac mihicñiwu niñac. ⁸Méñnéñ méñ sactasé héra me imuacnec toroqema iniñ

merachéra ménda inicgaleñ wammaciguc ic imi ninzén ninzén andé qema ic enia onogicma ic biria keczac. ⁹Embac malé ic momacguc sac mema kerecac deguc 60 bawaiguc ménda keczac imuhucyawac sac, qara newahaleñ wawañawac kiwiiguc haimimiawac hezac. ¹⁰Wañu nambérac héra hiabianec galeñgé énécmianzac me ic kian goigina héianzac me ai ic téréya welen qeénécmianzac me helanzi énécmigic yéwéri ginaguc kecanzu ionac méra énécmima haka hiabia hénia hénia wamma memanñ niñac kekecyá qutungé amuma keru héipuc wamma héñanžuiguc imuhuc wammimu. ¹¹Embac malé sac qeli imi qetali énécmima kiwi imuaru qacgina ménda omu. Imuhucya imi séwíac siñnéñ héré énécmiyu Kristo andé qemu nalé imuaru ic mewíñac zé wammu. ¹²Imuhuc wamma ninzén ninzén walac késagic imi timbecgéma gésigési acac buña wanzu. ¹³Imuacnec toroqema ieneñ qéizén wamma kecma mézétiti haka imi niñareñgéma aṇgétima ama areñ séc lelecgéma embac eñomia kecma ac nenesicya lisi sicsaoc olomma kemma ac ménda zézéyawac séc zéanžu. ¹⁴Imuac embac qawéc sacqeli ionac imi yomuhuc wammu niñac wanzua. Ieneñ ic muñguc mema nambérac mihicñi énécmima eñeya amaya galeñgéma kecgic hazéc miñina zébiri qébiri ac wañ nénécmimanñ zé titiña méñ ménda mihicñimac. ¹⁵Embac qawéc tosara ieneñ bec Biria miñina méndacbiñ zéma lilingéma keñgic. ¹⁶Ninzén ninzén ic méñac sac taséhéra sugcinaiguc embac malé méñ keczaciguc ninzén ninzén ic eñeyaoc embac imi galeñgé miyu hénarorñ qutulañginanéñ yéwéri imi ménda bisima embac qawéc maqeqeya imi ionac méra énécmimuac séc wammac.

¹⁷Galeñ tosara hiabianec galeñgé énécmianžu ionac imi séc méñ eegina héi énécmima imuacnec buña suruc hiabia imuac zézé ic zéma kiwi ic ionac imi ogicma eegina héimu. ¹⁸Kiwi téréyaiguc yomuhuc zézéya, burumakao iwa méñnéñ padi gocmia tizizama séwéla qétiyu kuayaiguc ufić ménda haiwésémañ. Imuac niñac ai icnéñ ai boña memacac hezac. ¹⁹Galeñ méñac ara imi héipuc ic éréhéc me haréwéc qahac wañu ménda nimmima aciguc ménda opocmu. ²⁰Ic embac kápésic mihicñianžu imi ic embac momac yanda ionac kicginaiguc zémindiñi énécmigic tosia eneñ haka imi hémma nimma bac yandi yandi wammu. ²¹Ni pakeñ ac imi keñkésa hakésaya qahac mema genğa ewaga ménda méndacma dindiñanec tohowésémañ niñac Anutu zéma Yesu Kristo iwac kiwaiguc zéma kua meme uña énépésiyu keczu ionac kicginaiguc zéseli génzua. ²²Gi buña suruc hiabia imuac ai énécmimanñ zé ic eñomia focdac méraga ménda hai énécmiwésémañ. Wañu ic tosara kápésic wañgic ménda toroqe énécmiwésémañ. Wañu genğa météré amuma solañanec kecbésémañ. ²³Gi hafi zepa toroqeu toroqeunec wañanzañ imuac niñ tomenğawac doku sac ménda nema waiñ doku efefiadac momacnec newésémañ.

²⁴Kápésic tosara imi ic ionac wéséginaiguc winiñu hicñi tegiru bénzénec hémma niñgésianziñ, néñ kápésic tosara imi andéginaiguc

méndacma haanzac. ²⁵Imuhucyanec haka hiabia acguc winiḡu hicḡianzac. Waḡu tosara hiabia qahac imi acguc musaḡḡémuac séc qahac.

6 ¹Welen qeqe ic miḡhécgina ionac méra bawu keczu imi, ionac miḡhécgina nalé séc ee héihéi waḡ énécmimuac hezac imi nimma kecmu. Anutuac qac buḡa zéma pakeḡ acyawac zébiri qébiri hicḡiwac niḡac. ²Ninžén ninžén miḡhéc ginaguc keczu imi eneḡ ninžén ninžén dacmuna kecziḡ zéma ionac niḡḡic mamaya ménda wammac, néḡ énézéna ogicma welen qeqe hiabianec waḡ énécmimu. Imi mia aigina imuac héla imi ninžén ninžén ic, Anutuac siḡniḡ waḡ énécmimia ieneḡ eḡaoc késamu imuac mia imuhuc zézua. Gi imi héná yomi ku énécmima zénaḡgé énécmiwésémaḡ.

Sokiwawac niniḡ siḡsiḡ.

³Méḡnéḡ méḡ pakeḡ ac méḡ ku énécmima Miḡ Kewunina Yesu Kristoac ackuažéc solañá zéma héná eeyaguc imuac pakeḡ ac Anutunéḡ niḡu sécgéanzac imuhucyawac ewa momac ménda wammac imi, ⁴Inéḡ séwi eḡeḡ wamma hénia méḡ ménda niḡ asarima hazéc ac zéma zé qeqetali acwac nimbaoc waḡanzac. Waḡu imuacnec mia nimbupuc zéma euqaqac zéma zébiri qébiri zéma ewa éréhéc biria hicḡianzac. ⁵Waḡu ewa qerigina houyu ac héla sohouyu héná eeyaguc imuac niḡḡic sokiwa memeac héná tanec waḡanzac imi ionac murunec zéqeqetali ac hicḡianzac. ⁶Waḡu niḡḡic ewagina hiaruyu héná eeyaguc iminéḡ kunéḡ yanda naḡgé énécmimac. ⁷Neḡaḡ baeciguc iwawainina méḡ ménda mema hayiḡ, imuac kembiiḡ zéma imuhucyanec méra eḡnec kembiiḡ. ⁸Imuac iwawai neneya zéma séwi usunina he nénécmizaciguc niḡni sécgémac. ⁹Hinac yandaguc wambiiḡ zé wanzu imi eneḡ manam batuc zéma bétac zéma haka sicsaocya hénia hénia zéma séwi siḡ biriaiguc maunumac. Haka imuhucya iminéḡ ic embac héré énécmima mebirii énécmimac. ¹⁰Soukiwa niḡac siḡniḡ wammimia imi haka biria hénia héniaiwac zalia wanzac. Imuac niḡac imuac waḡanzu i mesoho énécmiyu ieneḡ ninžén ninžéḡgina waima rouc wamma keḡha waḡḡic ewa gorogina sasalanéḡ qeriginaiguc kumuyu biridaczu.

Paulonéḡ Timoteoac pakeḡ ac wammiyec.

¹¹Imuac Anutuac ic gi iwawai imuhucyawac néḡḡacma kemma haka solañá zéma wawaḡ meme eeyaguc zéma ninžén ninžén zéma goi héihéi zéma bisiqatéḡ zéma qeri bénžén imuhucyawac méndacma kembésémaḡ. ¹²Imuac gi imi ninžén ninžénac yaré hiabia imuac qema kecbésémaḡ. Yaré hiabia qema kekec hémbénaḡ aḡḡéḡ tiwésémaḡ. Hénia imuac mia gi guruyu héipuc ic sasala ionac kicginaiguc ninžén ninžéḡḡa hiabia énézénecc. ¹³Iwawai momac yanda kekec mihicḡi énécmianzac Anutu iwac kiwaiguc zéma Pilatoac muru ninžén ninžén

ac hiabia zéau énécmiyec Yesu Kristo iwac kiwaiguc zéseli génzua.

¹⁴Gi zézé seli ac yomi niñ tohoma solañanec zéqindiñi ac ménj ménda mihicñima kecnanec Miñ Kewunina Yesu Kristonénj wininimac. ¹⁵Nalé zéyec imi ducñiyu Anutunénj mewininiyu Yesu i wininimac. Anutu imi mérian miñina eñeyanec momacguc, hénngalen miñina, ic kewu ionac ic kewugina, miñ kewu ionac miñ kewugina wanzac. ¹⁶Iwarunec sac humuc ménda hezac. Inénj edamuya hosucgéwiñac séc qahac imuhucya qeriaiguc kecanzac. Wañu méñnéñ ménj ménda héñec. Wañu héhéñawac séc qahac. Iwac muru eebipiya zéma kuc tetcgia qahac hema kecmac. Hélacnec!

¹⁷Gi imi baec yomuac naléiguc soukiwaginaguc keczu ionac yomuhuc zéseli énécmiwésémañ, Ewa qerigina memaamuma hinac qahac wawaña imuac qahac, néñ ségiségi mihicñi nénécmimañ zé iwawai moczoñ sécnina ogicma nénécmianzac Anutu iwac muru mia niñkumugina haimu. ¹⁸Haka hiabia sasala wañgic, wawañ meme hiabianénj kekecginaiguc sécgé énécmiyu efima siña nimma tosara halen sécgina haihulac wañ énécmimu. ¹⁹Imuhuc wamma hofi ama hélaiguc iwawai eeyaguc haigic eñu iminénj kurumeñac nalé hahaya imuaru qambañgina wañu kekec héla añgénj timu.

²⁰O Timoteo qutuñgé géñgéña imi galeñgéma késa kecma niniñ héla zéañzu, néñ niniñ ikora wanzac, baecac ac eñomia houhouya zéma andé qeqe ac imuac mia andé qema kecbésémañ. ²¹Ic tosanénj ac imuhucya nesima kemma ninzénj ninzénj waima rouc wamma keñha wañañzu.

Ewa hianénj iniguc hema kecmac.

2 Timoteo

Yaizézé ac.

1 ¹Anutuac ewa siŋ niŋac Kristo Yesuac qeriaiguc kekecac sisipac ac hezac imi méndacma Kristo Yesuac Méliméli ic waŋi Paulo neŋ mia ²naŋ sorocna Timoteo guac muru kiwi yomi ogénzua. Maŋgocnina Anutu zéma miŋ kewunina Kristo Yesu iorarunec ewa hia zéma wésé niniŋ zéma luaenénŋ hegémmac.

Miŋ kewuac gamuga ménda nimmu.

³Ni siŋi kaiwe séc zéwelecma imuac suraiguc ménda misimanec niŋgénanzua séc yanda hécna ionac murunec hénima hama deguc ewa qerinina lalacnec mepésimianziŋ Anutu iwac mia ewa hia ac ézéanzua. ⁴Waŋu ewa hia kunenŋ yanda nimmanŋ niŋac guac kic masiga niŋqelima kic tanecga hémmaŋ niŋac waŋanzua. ⁵Imi mia guac ewa qerigaiguc ninzénŋ ninzénŋ solaŋa hezac imi niŋqelima imuhuc waŋanzua. Ninzénŋ ninzénŋ imi mia walac awuga Loisi zéma neŋgocga Yunike iorac ewa qerigiraiguc heyec imuhucyanénŋ guaru acguc momacnec hezac imi ninzénŋgézua. ⁶Imuac ni mérana orucgaiguc haiwa Anutunénŋ ai memeac sese géŋec imi héiososoc mena geric bélaŋaguc wammac zénimma gi imuac nimbésémaŋ niŋac wamma ac yomi gézézua. ⁷Uŋa Anutunénŋ nénécmiyecc imi bac yandi yandiac uŋa qahac, néŋ kuc zéma goi héihéi zéma niŋgésigési galeŋ meamuwiŋac uŋa wanzac. ⁸Imuac gi imi miŋ kewuninawac héipuc ac imuac zéma miŋ kewuninawac wamma hési ic kecza nuac momacnec gamuga ménda nimbésémaŋ, néŋ Anutuac kuhanénŋ buŋa suruc hiabiawac zéra béraiguc toroqe némbésémaŋ. ⁹Anutunénŋ mehiaru nénécmima ac téréyanénŋ héihéré nénécmiyecc. Waŋu imi mia wawaŋ memenina niŋac qahac, néŋ eŋeya ewa siŋ zéma nalé ménda hénima heyecnec becaru Kristo Yesuac wamma hemiyecc ewa hiaya imuac mia wamma imuhuc waŋ nénécmiyecc. ¹⁰Waŋu imuac héli imi nalé yomuaru aŋgénŋ titi miŋina Kristo Yesunénŋ mayu hicŋitegirec. Inénŋ mia humuc néhélima kekec zéma haka hehe selia imi buŋa suruc hiabiaiguc meu nénécmiyecc. ¹¹Waŋu ni imi buŋa suruc hiabia imuac

wamma zézé ic zéma Yesuac Méliméli ic zéma kiwi ic kecmañ niñac kumunéñec. ¹²Wañu ni ninzénge mima kecza iwac hénia niñasarizua. Imuac moczoñ yanda mériaiguc haiwa hezac imi inén kuhanén hiabianec galen gémanec keru nalé yanda ducñimac imi niñhumuzua. Hénia imuac niñac ni zéra waiya qahaiguc kecma gamuna ménda ninzua. ¹³Gi imi Kristo Yesuac qeriaiguc ninzén ninzén zéma goi héihéi kesa keczañ imuaru héima namma ac héra nuac murunec niñnec imi méndacma wambésémañ. ¹⁴Uña téréya qerininaiguc kecanzac inén nañgégénu ac héra eeyaguc méragaiguc haigénji imi galengéwésémañ.

¹⁵Asia baeciguc ic embac keczu imi moczoñ wainéndacgic imi nindaczañ.^a Figelo zéma Hemogene imi eren acguc ic imuhucya ionac sugcinaiguc keczaoc. ¹⁶Min kewunina imi Onesiforo iwac ama geric momac héra goigina héimac niñ wanzua. Inén mia hatac sasala ségiségi mihicñi némma hésa ic kecba nuac gamuya ménda nimma ¹⁷Roma hakerec nalé imuaru seliseli wamma hocma mihicñi néñec. ¹⁸(Min kewuninanén nimmiyu nalé yandaiguc min kewuninawac murunec goi héihéi mihicñimac niñ wanzua.) Inén Efeso baeciguc welen qeque ai réwéria dimuhucya meyec imi gi geñgaoc ninzañ.

Kristo Yesuac téngiñ ic hiabia.

2 ¹Naña, imuac gi Kristo Yesuac qeriaiguc ewa hia hezac imuac qeriaiguc seliseli wamma ²neñ zéwa gi héipuc ic sasala ionac kicginaiguc ninnec imi ic tosara keñhéi hahéi qahac énézéna ienen imuhucyanec ic embac tosara ku énécmimuac séc wammac. ³Imuac gi Kristo Yesuac téngiñ ic hiabia ésécñec niguc mena mewa wamma zéra waiya qahaiguc seligima kecbésémañ. ⁴Téngiñ ic kecma keñha wañanzu imi enen qutulange énécmima téngiñ ic qac buña énécmiyec i ségiségi mihicñi mimu niñac eñañ kekecginawac ainén ménda qaté énécmiyu kecanzu. ⁵Mén ogicqogic ariac mema héra zawéya hezac imi logimaciguc oruhaiguc ic kawaliac opoc mén ménda haimimu. ⁶Ai ic mén ai geriwiguc meanzac iminén imuac héra walac memacac hezac. ⁷Ac gézézua imi qeriganén nimbésémañ, min kewuninanén ai hénia héniaiguc niñtegic qintegic haigémmac.

⁸Buña suruc hiabia gézéwa ninnec séc Dawidiac qeli Kristo Yesu humuc igucñec meqelimiya yarec i niñqeliwésémañ. ⁹Buña suruc hiabiawac niñac wamma ni képésic ic ésécñec señ hésanén qaté némmuac séc zéra béra mihicñi néngic, néñ Anutuac ackuazéc imi qatémuac séc qahac. ¹⁰Imuac ni ic embac Anutunén megési énécmiyec ionac niñ wamma iwawai moczoñ bisiqatén wañanzua. Imi mia ienen

^a 1:15 Paulonén Roma baeciguc aciguc opocgic enec nalé imuaru héniaorin Asia baeciguc kecgic ienen héipuc ménda wammigic imuac niñac imuhuc gézac.

acguc Kristo Yesuac qeriaiguc angén titi hakaya hezac imi zéma edamuya tetecgia qahac imi momacnec énécmiyu memu niñac imuhuc wañanzua. ¹¹Ac yomi hélaguc, nini Miñ Kewuninaguc momacnec humuziñiguc imuhucyanec i guc momacnec qelima kecbiñ. ¹²Qenzen manzeniguc meseliwiñiguc momacnec ic kewu wamma kecbiñ. Wañu miñ kewunina qaecgé miwiñiguc i acguc qaecgé nénécmimac. ¹³Nini ménzé ménzé wambiñac séc, néñ inén eñeya qaecgé amumacac séc qahac, imuac niñ nalé séc ménzégé ménzégéya qahac kecanzac.

Ai ic Anutunén niñmimia.

¹⁴Eluñ unuwac niñac, gi ac imi héiqeli énécmima acac zéen zéma ménda wammu niñac Anutuac^b kiwaiguc selianec énézéna. Haka imuhucya imi nañgé énécmimacac séc qahac, néñ nówécgeñac ac imuhucya ninzu i mebiri énécmianzac. ¹⁵Gi imi ac héla imi dindiñanec niñtegicma ai ic gamu qeqeya qahac zéma niñgémmacac séc, Anutuac wéséyaiguc geñga mihicñi amumañ zé nimma seliseliiguc aiga mewésémañ. ¹⁶Ac biria gorosoña zégic néñgacma kecbésémañ. Ac imuhuc wañanzu imi eneñ keñkecma keñkecma iwawai eeyaguc qahac imuac mia keremmu. ¹⁷Acginanéñ wizi selia ésécnec saima kemmac. Ic imuhucya ionac suginaiguc Humeneo zéma Fileto keczaoc. ¹⁸Humuc igucnec yayac imi bec hicñiyu tecgéyec zéma ac héla imi zésigima énézéyic ic tosara ionac ninzén ninzéngina melemma bacgéanzac. ¹⁹Nén Anutuac sérañ selia imi asé kiwiya yomuhucyaguc hiñgac seligima nanzac. Miñ kewuninanén eñeya buñahéra inic tegicanzac. Wañu mén yomuhuc; Miñ kewuninawac qara qacma kecanzu séc biria héñacya memu. ²⁰Ama kewuyaiguc zéic goli zéma siliwanén memeya zéma zéic icnéñnec memeya zéma baecnéñnec memeya momacnec taczac. Taru zéic tosara imi ai eeyagucac késaanzu, néñ tosara imi ai eñomiawac késaanzu. ²¹Imuac ménñén mén haka imuhucya zuac amuma lalacnec kecmac imi zéic eeyaguc éséc wammac. Imuhuc wañu miñ kewuginanéñ késamacac séc zéic téréya wammac. Téréya wañu ai hiabia hénia héniaiwac haiyu mambéc kecmac. ²²Wañu gi imi sac qeliac séwiac siñ imi qizizíngéma qeri lalacnec miñ kewuninawac qacmianzu iniguc momacnec haka solaña zéma ninzén ninzén zéma goi héihéi zéma luae niñac méndacma kemmu. ²³Wañu ac sicsaocya zéma ac qelañawac zéen zéma haka imi waina keñu. Ac imuhucya igucnec tualefic acnéñ hicñianzac. ²⁴Miñ kewuninawac welen qeqe ic imi, acnéñ ménda euma, ic embac moczoñ ionac gum bénzénzén wamma, hiabianec ku énécmima, haka biria wañgic kileñ bisiqatén wañ énécmianzac. ²⁵Wañu ic tosara eneñ ac qeqe wañgic qeri bénzéniguc pakeñ ac wañ énécmina. Anutu

^b 2:14 Kiwi méraginanén ooya tosaraiguc Miñ kewu zéma Kristo ogic hezac.

eñeyaoc qerigina melenj énécmimañ zé nimma niñ énécmimaciguc ac héla niñtegicmu. ²⁶ Wañu qerigina béréngeyu Biria miñinawac ac bétacya zéma iwac ewa siñ qaté énécmima hezac imi hetecgé amuma néngacmu.

Nalé tetcgiaiguc ic embac ionac kekec tanera imi dimuhuc wammac.

3 ¹ Nalé tecgémanj zé wañu yéwéri naléya imi hamac. ² Ic embac ienenj eñañ sac siñniñ wañamuma soukiwawac siñ yanda nimma séwi eñej wamma tétéc qeqe wamma zébiri qébiri wamma neñgoc mañgoc ac qeqe wañ érécmima, nema nelumma, ee héihéi qahac kecma ³ goi héihéi qahac kecma kápésic ménda wai amuma ac zéráguc kuaiguc haihai wamma qeri siñgina ménda helanzima tiktuk wamma iwawai hiabiawac mézétiti wamma ⁴ andé qeamuma luaeguc ménda mambéc kecma eñeya meyacamuma Anutuac siñ qahac, néñ nówécgeñaguc eñeya séwíac siñ niñac wamma ⁵ Anutu ee héihéi wammimia tanec kecma Anutu ee héihéi imuac kuha imi qaecgéma kecanzu. Wañu gi imi ic imuhucya héñacgina mewésémañ. ⁶ Ic imuhucya suginaiguc tosara enenj amaginaiguc emma embac bobologocya, kápésic réwéria serima séwíac siñ hénia hénianénj hérémíyu kenkeña imuhucya héréma énépésianzu. ⁷ Embac imuhucya imi nalé séc niniñ niñarenj wammu, néñ ac héla niniñaguc keremmuac séc qahac wammac. ⁸ Becnec Yane zéma Yambere^c ierenj Moseac hazéc wammíyoc ésécnec ienenj acguc ac hélawac hazéc wammianzu. Wañu ienenj imi ewa qeriginanénj houyu ninzénj ninzénac hénaguc kenj bipigic. ⁹ Wañu ic éréhéc ioraru hicñiyec ésécnec ienenj acguc horua ménda kenjgicnec hakagina qelaña imi wininiyu héndacmu.

Pauloac pakenj ac tetcgia.

¹⁰ Nuac pakenj ac zéma wawañ meme zéma ewa siñna zéma ninzénj ninzénj zéma luaenénj mambéc kekec zéma goi héihéi zéma nanañ seliseli zéma ¹¹ nunesi wañ nénéña zéma qenzej manzej zéma Antiokia zéma Ikonion ama areña yandaiguc haka biria wannéngic imi zéma nunesi dimuhucya mihicñiyi imi geñ hélacnec héndacma niñtegicnec ésécnec miñ kewuninanénj haka imuhucya igucnec ni metecgé néñec. ¹² Wañu ic méñnéñ méñ Kristo Yesuac qeriaiguc kekec eeyaguc kecbiñ zé wammu ienenj acguc ununesi mihicñimuac hezac. ¹³ Ic biria zéma ikoc ic ienenj muñguc yanda biri seligima eñañ ikoc wañ énécmigic imuhucyanec ikoc wañ énécmima kecmu. ¹⁴ Néñ gi imi ackuazéc héiqelima ninzéngeanzañ imuac nañselima kecbésémañ. Mérénénj kugéngic niñarenjénec imi genjaoc ninzañ. ¹⁵ Wañu gi komocga igucnec kiwi téréya imi oloñ niñ

^c 3:8 Yane zéma Yambere; Qac éréhéc yomi sisipac ac wahalaiguc ménda hezac, néñ sasalanénj méra kiwi ic éréhéc Moseguc euma méra kiwi meyoc iorac qacgira zéma ninzéngeanzañ. (Mmh 7:11,22)

wañanzañ. Kiwi téreya iminéñ mia kuhanéñ niñtegic qinñtegic mihicñi géñu, Kristo Yesuac qeriaiguc ninzén ninzén késa keczañ, ninzén ninzén imuac héima namma añañgéñ titi hia mihicñiwésémañ. ¹⁶Kiwi téreya imi moczoñ Anutunéñ hinocgé énécmiyu ogic. Imuac iminéñ méra nénécmiyu pakeñ zéma zémindi mindiñi zéma meqeliqeli zéma kekec solañawac qeriaiguc meefiefi ai hia mewiñ. ¹⁷Imi mia neñañ Anutuac ichéra séc ai hiabia hénia hénia hia wambiñac séc solañaniwiñ niñac imuhuc wañ nénécmianzac.

4 ¹Ni Anutuac kiwaiguc zéma Kristo Yesu kecma kic qeli zéma humumia momacnec niñgési nénécmimac iwac hahaya zéma iwac héñgaleñ amaya niñac wamma zéseligéñzua. ²Gi ackuazéc téreya imi zésai énécmiwésémañ. Nalé hia me nalé biriawac séc momacnec seliseli wamma ai imi mewésémañ. Wañu réwéri horugiyu nañselimanec ackuazéc iminéñ ku énécmima képésicgina zéasari énécmima ac zéénécmima meseli énécmiwésémañ. ³Kecma nalé mén hayu ic embac ieneñ pakeñ ac héla imuac andé unuma kiwi ic ikora tosara gezacgina siña méndacma eñañ singinawac séc énézégic méndac énécmimu. ⁴Wañu ac hélawac andé qema nemu surucac gezacgina haimu. ⁵Wañu gi mia ai imuac me imuac séc mesigi wañamuma zéra waiya seligima buña suruc hiabia imuac ai wamma aiga imi séha séc meyacdacna.

⁶Ni waiñ sese^d ésécnec kekecna bec pocgéwa keñkeñ naléna imi ducñima hazac. ⁷Ni yaré hiabiawac qema hénia kemmañ zé zénéñec imi keñ metecgéma ninzén ninzénna galeñgéma kecanzua. ⁸Imuac bian kecma nuac niñ wamma haka solañawac opoc nuac buña haiyu mambécnawac hemac. Imi mia miñ kewunina zégésigési ic solaña inéñ mia nalé niñu hezac imuaru ni némmac. Wañu nenanec sac qahac ic embac Miñ Kewunina muñguc winini nénécmimac imuac wañanzañ moczoñ yanda momacnec énécmimac.

⁹Gi focdac nuacmuru hawésémañ. ¹⁰Dema imi baecac iwawai niñac wamma wainémma Tesalonika ama areña yandaiguc keñec. Wañu Kreske imi Galatiaiguc, Tito imi Dalmatia baeciguc kendaroc. ¹¹Luka momacguc sac niguc keczac. Hamañ zé wamma Mareko wagicna momacnec hamaoc. Inéñ ainawac méra nénéñawac séc wanzac. ¹²Tikiko mia méliwa Efeso ama areña yandaiguc keñec. ¹³Wañu hamañ zé wamma hénawac malekuna Troa amaiguc Karpo iwac amaiguc hetecgé haiyi imi mema hawésémañ. Wañu kiwina imi kiwi limbi limbiña tosara zéma kiwi yañ séwélanéñ memeya imi momacnec mema hawésémañ. ¹⁴Aiñnéñ iwawai meme ic Aleksande imi biria sasalanec wannéñec imuac haka wañec séciguc miñ kewuninanéñ tasé kumimac. ¹⁵Gi acguc iwac mia galeñ mewésémañ. Ic imi acnina selianec qeqetali wañ nénécmiyec.

^d 4:6 Waiñ sese; Zucmanañ ai mewiñ zé nalé tosaraiguc doku me waiñ pocgémianggic.

¹⁶Ni walac aciguc emma zéirecgéyi nalé imuaru ala ménénén mén héipuc ménda wannemma moczoŋ wai néndacgic. Néŋ kápésic ginaguc ménda zé énécmimac niŋ wanzua. ¹⁷Neŋ héna ac imi zésaiwa keŋu ic enia ieneŋ nindacmu niŋac wamma Miŋ Kewuninanénŋ niguc namma meseli néŋec. Waŋu laion kuagina igucnec metecgé néŋec.^e ¹⁸Miŋ kewuninanénŋ neŋ kurumeŋac héŋgaleŋ amayaiguc keremmaŋ niŋac biria imuac me imuacnec metecgé némma aŋgérŋna timac. Imuac iwaru mia edamuya nalé tetecgia qahac hemac. Hélaacnec!

Mozoc ac.

¹⁹Priska zéma Akila zéma Onesiforo ionac ama geric momachéra yaizézéna énézéna. ²⁰Erasito imi Korinti ama areŋa yandaiguc waima kerec waŋu Tirofimo imi hafi kiyu Milete ama areŋa yandaiguc waima hayi. ²¹Saŋgeŋa naléya ménda ducŋiyu foc hawésémaŋ. Eubulo, Pude, Lino, Kilaudia zéma ala sasala ieneŋ imuhucyanec guac yaizézéga zézu. ²²Ni imi Miŋ Kewuninanénŋ guac ewa qerigaiguc momacnec kecmac niŋ wanzua. Ewa hiayanénŋ iniguc hemac.

^e 4:17 Hésa ama igucnec mayec imuac séséc ac imuhuc zézac.

Tito

Yaižézé ac.

1 ¹Anutuac welen qeqe ic zéma Yesu Kristoac Méliméli ic ni Paulo imi Anutuac buŋa qeqe ichéra ieneŋ ninzén ninzénŋinaguc wamma, kekec solanŋawac ac héla imi ninŋtegicma, ²kekec hémbénaŋa imuac mambécma kecmu niŋac naŋgé énécmimiawac ai buŋa zénéŋec. Waŋu kekec hémbénaŋa imi Anutu ikocya qahac, inén becaru nalé ménda hénima heyeciguc ac zikima nénézéyec imi mia. ³Angén titi miŋina Anutu eŋeyaoc ackuažécya imi naléyaiguc zézé ic onac kuagina mema zéhicŋiyec. Waŋu ai imi memaŋ niŋac niŋkumu némma zéselinéŋec. ⁴Waŋu Anutu maŋgoc zéma angén titi miŋina Kristo Yesu iorarunec ewa hia zéma luaenén ic séc momacnec késa keczu ninzén ninzén héla imuac qeriaiguc naŋ téŋgéŋna keczaŋ Tito guac muru hema kecmac.

⁵Krete baeciguc gopori imi hénia yomuhuc niŋac; Ai waiwa ménda misi misiyawac hezac imi mindiŋidacma ama areŋa kuneŋ kuneŋ séc imuac qeriaawac galeŋ kumu énécmima kembésémaŋ niŋac imuhuc waŋgéŋi. ⁶Képésic solan kecma embac momacguc sac mema keru nambérac héra ieneŋ ninzén ninzénŋiguc naŋseligic, météqététaŋ merac me ac qeqe meracgaguc ménda zémigic kecancac ic imuhucya imi qeriaawac galeŋac kumu miwésémaŋ. ⁷Hénŋaleŋ ic imi Anutuac ama galeŋa kecma képésic solan kecma eŋeya ewa siŋ ménda méndacma qeri bélaŋaguc qahac kecma doku seli niŋac ménda wamma yaré ménda qema iwawai késamaŋ zé ikoc ménda wammacac hezac. ⁸Waŋu ic kiaŋ goi héihéi waŋ énécmima, haka hiabiawac siŋa nimma, memaamuma, kekec téréya kecma, séwias siŋ sigima kecmacac hezac. ⁹Waŋu ackuažéc ménžé ménžéya qahac iminén ku énécmianzac imuac séciguc naŋselima kecmac. Imuhuc waŋu inén ic embac hiabianec ku énécmima zénaŋgé énécmimacac séc wammac. Imuhuc kecmaciguc hénia imi qetalima zéanžu ionac imi efima ac zéénécmimacac séc wammac.

¹⁰Ic sasalanén ac qeqe wamma ac haréŋa zéma ikoc waŋ énécmima kecancu. Sucginaiguc séwi taségina hericma kekera Yuda ic imi eneŋ tosara onogicma imuhuc waŋanžu. ¹¹Ic imuhucya ionac kuagina

imi miżicgēna acgina qaimac. Ieneḡ imi ikoc waḡ énécmima iwawai onagicbiḡ zé hēna ménda ku énécmimuac hezac imuac ku énécmianzu. ¹²Krete ic ionac muru eḡaḡ kua meme ic méḡnēḡ yomuhuc zéyec; Krete icnēḡ nalé séc ikoc wamma hasēḡ yaḡ biria tanec kecma mézétiti wamma tomeḡgina wac wamma kecanzu. ¹³Héipuc ac imi nimba hélacnec wanzac. Imuac niḡ gi selianec zémindiḡi waḡ énécmima ninzēḡ ninzēḡgina mesolaḡanimu. ¹⁴Imuhuc wamma Yuda ic ionac nemu suruc ikora me ac hélawac andé qeanzu ionac zézé seli imuac gezacgina ménda haimu. ¹⁵Hélacnec, kēpésic solaḡ ic ionaru imi iwawai moczoḡ kēpésic solaḡ waḡanzac, nēḡ haka oḡḡiḡa wamma ménda ninzēḡḡeāzu ionaru imi iwawai méḡnēḡ méḡ kēpésic solaḡ ménda waḡanzac. Ic imi eneḡ ewagina zéma ewa kētiḡ kētiḡgina momacnec zapi qeqeya waḡanzac. ¹⁶Ieneḡ imi kuaginaneḡ Anutu nimmizua zéma wawaḡ memeginaneḡ qaecḡeāzu. Ic imi eneḡ ewa loloḡ acwac wamma ac qeqe waḡanzu, nēḡ haka hiabia méḡ memuac séc qahac.

2 ¹Waḡu geḡ mia pakeḡ ac hélawac séciguc zéwésēmaḡ. ²Waḡu ic yanda énézéna gum bēnzēnzēḡ wamma eebipiginaguc wamma séwiac siḡ sigima ninzēḡ ninzēḡ zéma ala siḡ zéma nanaḡ seliaiguc solaḡanimu. ³Waḡu embac yanda énézéna ieneḡ imuhucyanec wawaḡ memegina météré amuma kua kisaḡiguc andé lukuc ménda wamma doku seli ewa ewanec ménda wamma, kekec hiabianec kiwi embac wammu. ⁴Imuhuc wamma eḡaoc embac sac qeli ku énécmigic eu merac hécgina goi héihéi waḡ énécmima ⁵gum bēnzēnzēḡ wamma kēpésic solaḡ kecma ama aigina hiabianec galēḡéma euhécgina niḡtoho waḡ énécmimu. Imuhuc ménda waḡic, Anutuac ackuažéc imuac mematiti hicḡiwac niḡac. ⁶Ic merac imuhucyanec meseli énécmima niḡḡési amuma kecmu. ⁷Waḡu gi geḡgaoc haka imuac me imuac wammaḡ zé hiabianec wanna, kicginaiguc sēséc hiabia wammac. Waḡu pakeḡ kēpésira qahac eeyaguc zéma ⁸ac solaḡa zéqetali wammuac séc qahac imuhucya énézéna, hažéc ieneḡ ikocac zéwiḡ zé hocma gamugina nimmu. ⁹Weleḡ qeqe ic énézéna miḡgina ionac ac niḡtoho wandacḡic ewa hia nimmu, nēḡ qeqetali ac ménda zéma ¹⁰seḡ kowu ménda nemu, nēḡ weleḡ qeqeac haka hiabia moczoḡnec énéžégic hémmu. Imuhuc waḡic, wawaḡ memeginaneḡ aḡḡéḡ titi miḡina Anutuac pakeḡ ac imi mezeric qezeric wammiyu eeyaguc wammac.

¹¹Anutuac aḡḡéḡ titiac ewa hianeḡ ic embac momac yanda neḡaḡaru nénéžéyu wininima ¹²pakeḡ ac waḡ nénécmiyu iwawai eeyaguc qahac zéma baecac siḡniḡ imi moczoḡ waidacma hakanina mezeric amuma kekec solaḡa zéma haka eeyaguc wamma nalé yomuaru kecwiḡac hezac. ¹³Imuhuc kecmanec niḡ mambéc mozocyaguc zéma Anutu yanda aḡḡéḡ titi icnina Kristo Yesuwac asac mararaḡnēḡ hicḡiteḡiru hémbiḡ zé imuac nimbupuc wamma kecbiḡ. ¹⁴Inēḡ hēna biria igucnec metecḡé nénécmima

métééré nénécmima eņeya hénarın buņawac nénépésıyü haka hiabiawac seliseli wamma kecbiņ niņac doenina meyec ¹⁵Gi ac imuac énézéma meseli énécmima kuc buņanén zémindiņi énécmına ic imi eneņ guac niņgic ic eņomia ménda wammac.

3 ¹Gi héiqelima énézéna niņqelima baec galeņ me ai memeac qac buņaginaguc imi niņtoho wammu. Waņü ai hiabia hénia hénia hezac imi wambiņ zé zéréņ qéréņ wandacmu. ²Waņü ic méņnéņ méņ zébiri qébiri zéma zéeņ zéma ménda wammu, néņ gum bénzénzén wamma ic embac momac yanda ionac qeri bénzén moczoņnec waņ énécmidacmu. ³Neņañ becneç imuhucyanec niņiņnına qahac kecma niņtoho ménda wamma rouc wamma séwıac siņniņ ségiségi hénia hénia imuac welen qema kerı. Waņü qeri biric wamma nimbupuc waņamuma mézétiti waņamuma kerı. ⁴Waņü aņgén titi miņina Anutuac goi héihéıya zéma ala siņ neņañ niņac iwaru hemıyec iminéņ hicņitegırec nalé imuaru, ⁵aņgén tinénécmıyec imi neņañ mema waņiņ haka hiabia imuac niņ qahac, néņ eņeya goi héihéıya niņac sac wamma kekeç qeliawac dokunén zuacnéncmima Uņa téréyawac hicņihicņi qelianén aņgén tinénécmıyec. ⁶Waņü aņgén titi miņina Yesu Kristoac murunec Uņa Téréya kuaya qeqeya pocgé nénécmıyec. ⁷Imi mia neņañ iwac ewa hiayawac niņac wamma ic solaņa zénénécmıyü kekeç hémbénaņa imuac nimbupuıguc kecma mératéc meme ic wambiņ niņac imuhuc waņ nénécmıyec.

⁸Ac zéma mazua imi méņzé méņzéya qahac. Imuac gi selianec niņzéngeéma énézéna Anutu niņzéngeáņzu ieneņ haka hiabiawac waņhumuma memu. Ai buņa imi hiabia, waņü ic embac naņgé énécmimia waņzac. ⁹Néņ qesiqesi ac oyoņa zéma hicņısaı hénia imuac suruc zéma zéqeçetali ac zéma hénı acac zéeminiņ qeminiņ imi qızıziņgévéséma. Ac imuhucya imi héla qahac haréņanec. ¹⁰Héna ikorawac wamma héndén amuma kenzac imi ac goro momacguc me éréhéç ézémaguc waina eņeyanec kecmac. ¹¹Gi nıteçiczaņ ésécnec ic imuhucya imi ic herañ herañgia, hakaya birianén kawéya qeamuma ic biria waņec.

¹²Ni Aritema me Tikiko méliwa guaru hama haréyü nalé imuaru focdac Nikopoli ama areņaıguc hama mihicņi némbéséma. Ni ama imuaru keçba saņgeņa naléya imi tecgémac. ¹³Héna acac ic Zena zéma Apolo imi walac fodac méli érécmına hamaoc. Nene zéma hinac iwawai mézézeņgé érécmına iwawai méņ niņac ménda hocmaoc. ¹⁴Ic embac hécnına acguc énézéna haka hiabiawac niņareņgeéma kuamumu. Imi mia kecma haréņanec ménda wammu niņac. Imuac mia iwawai imuac me imuac wamma hocbiņac niņzu séc walac mihicņigic ai buņayawac hemac.

¹⁵Ic niguc keczu ieneņ moczoņ guac yaızézéga zézu. Gi acguc niņzén niņzénıguc ala siņ waņ nénécmıaņzu ionac nonac niņ wamma yaızézé ac énézéna. Anutuac ewa hiayanén ic tuņ onac muru hemac.

Filemon

¹Kristo Yesuac hésa ic ni Paulo zéma ninzén ninzénac ic munana Timoteo neren ic ala soroc, ai momacnira Filemon zéma ²embac soroc, ninzén ninzén nauñnira Apia zéma Yesuac téngiñ ic^a momacnira Akipo zéma Filemon guac amaiguc hénarorñ azoroanzu ionac muru momacnec ³Mangocnina Anutu zéma Miñ Kewunina Yesu Kristoac ewa hia zéma luaenén onac muru he énécmimac.

Filemonac goi héihéiya zéma ninzén ninzén.

⁴⁻⁵Filemon, ni ninzén ninzénnga zéma goi héihéiga Miñ Kewunina Yesuac muru zéma ic téréya momac yanda neñañ muru hezac imuac buña surucya niñanzua. Nimma nalé séc zéwelecnaiguc qacga qacma Anutuna ewa hia ac ézéanzua. ⁶⁻⁷Ic muna, geñ ic embac téréya ewa qerigina mehiaru énécmianzanñ imuac niñac guac goi héihéiga iminén ewa qerina mehiaru néñu ségiségi yanda wanzua. Hénia imuac mia yomuhuc zéwelec ai meanzua; Iwawai hiabia hénia hénia ewa qerinaiguc Kristoac wamma késa kecziñ imi niñasari yacgéna, goi héihéiga ninzén ninzénnga igucnec hahaya iminén héra sasala haimac.

Paulonén Onesimoac wamma Filemon zéwelecmiyec.

⁸Imuac niñac, Kristoac qeriaiguc haka wambésémanñac hezac imi wambésémanñ niñac meefima ac selianec gézémanñac séc wanzac, néñ ⁹imuhuc ménda wamma goi héihéiiguc namma zéwelec gémmañ zé wanzua. Imuac, ni ic neñgia Paulo, Kristo Yesuac wamma hésa ic kekeranén ¹⁰nuac ninzén ninzénac nanna Onesimoac niñac welecgenzua. Inén mia ni hésa qatéiguc tari imuaru nenaoc aži mema mihicñiwa ninzén ninzénac nañna wañec. ¹¹Ic imi becneq guac muru enomia kerec, néñ deguc imi guac muru zéma nuacmuru momacnec méra nérécmimacac séc wañecac keczac. ¹²Nuac wéiwécna keczac ic yomi méliwa lilingéma hazac. ¹³Ic imi nena añgétiwinec buña suruc hiabia

^a 1:2 Kristoac hénarorñ imi téngiñ ic ésécneq Biria miññaguc yaré qema seligima nambijac hezac.

niñac wamma hésa qatéiguc tacba guac tatac késama méra némbacnec, ¹⁴nén ewa momac ménda wambésémaniguc haka mén ménnda wammanj zé ninzua. Ewa hiawac aiganén genja singawac qahac, nén zéhinociguc wamban niñac. ¹⁵Ic imi nalé hotoñadac waigemma kerec imuac hénia imi, lilingéma hayu hémbénanja wagicbésémanj niñac gezanj. ¹⁶Degucmuacnec, ic imi welenj qeqe ic qahac, nén séha imi ogicma dacmunawac séciguc wagicbésémanj. I nuac muru eeyaguc wanzac, nén guac muru mia séc imi ogicma séwiguc zéma Minj Kewuninawac qeriaiguc ic héla zéma dacmuna hélawac séc eeyaguc wammac.

¹⁷Gi nuac niñ niñna ai momacga wanzuaiguc, héihéré néñanzanj éséc héihéré miwésémanj. ¹⁸Inén guac muru haka biria mén wanec, me taséya mén hegénzaciguc imi nuacmuru haina nenaoc bisidacmanj. ¹⁹Ac tetcgia yomi imi Paulo neñ mérananén ozua. Nenaoc tasé imi kumanj. Genja kekecga iminén nuac muru tasé ésécnec wanzac, nén imuac hénia imi ménda zéwa niñ qeliwésémanj. ²⁰Ic muna, Minj Kewuninawac qeriaiguc guac murunec ewa hia mihicjimanj zé ninzua. Kristoac qeriaiguc nuac ewa qerina mehiaruna.

²¹Niñtoho wanj némbésémanj zéma ninzénge gémba ewana dén wanzac. Welecgénzua imi séha ogicma ewa hiawac wanj némbésémanj imi niñtegicma kiwi yomi ogénzua. ²²Imuhuc wamma nuac niñac ama qeria saméña mén qeusuñna nammac. Imi mia zéwelecgina niñac wamma niñnéñu onac muru lilingéma hamanj niñac qerinanén haimambéc wanzua.

²³Yesu Kristoac qeriaiguc nuac hésa ic alana keczac Epafira inén yaizézégina zézac. ²⁴Wañu Mareko zéma Aristako zéma Dema zéma Luka zéma nuac ai momachécna ieneñ acguc imuhucyanec wanj énécmizu. ²⁵Minj Kewunina Kristo Yesuac ewa hianén qeri uñaginaguc hemac.

Hebiraio

Anutunéh Yesuac kuaya mema nénézéyec.

1 ¹Becaru Anutunéh kua meme ic ionac murunec, hatac sasala zéma haka hénia héniaiguc yanda hécnina énézéanec. Wañu Anutu iminéh mia ²nalé hicñima hayec yomuac tetcgiaiguc Nañawac murunec neñan ackuazéc nénézéyec. Wañu inéh Naña imi iwawai momac yanda mératéc memac niñac kumuyec. Wañu naña inéñnec mia baec kurumén iwawai moczoñ zéyu hicñidarec. ³Naña imi mia Anutuac edamuyawac zilaloña zéma iwac kekecyawac tanera kéréndén wanzac. Wañu eñeya ackuazéc kuhaguc iminéh baec kuruménac iwawai moczoñ nangéma képésicnina zuaczuac ai imi medacma ou eñeña kekera Miñ Kewu iwac héiyaiguc emma tarecac taczac. ⁴Wañu qac buñaya hiabia soroc mératéc meyec imi kua meme uña ionac qacgina ogicogira wanzac, hénia imuac niñ imuac séciguc kua meme uña onogicma eñeña kecanzac.

Yesu imi kua meme uña onogicma eñeña wanzac.

⁵Anutunéh kua meme uña sugina igucnec mérac mén yomuhuc ézéyec? Gi nuac Nañna; Ni deguc gi mihicñigénzua. Wañu muñguc mérac mén yomuhuc ézéyec? Ni iwac mañgoc wammiwa, inéh nuac nañna wammac. ⁶Wañu inéh méréc merac Naña imi wagicma baeciguc muñguc lilingéma hamac nalé imuaru Anutuac kua meme uñahéra moczoñ yanda enej i mepésimimu zéyec. ⁷Wañu kua meme uña onac mia yomuhuc zéyec; Inéh kua meme uñahéra énézéyu luhuc ésécnec wammu. Wañu welen qeqehéra énézéyu geric bélaña wammu. ⁸Néh Nañawac mia yomuhuc zéyec; Anutu, guac tatacga edamuyaguc imi nalé tetcgia qahac hemac. Wañu kekec solañanéh guac héñgalen ama areña yandagawac ic kewu tacya wanzac. ⁹Gi imi hénia solañawac wamma hénia biriawac mézégá tianzac; Imuac mia Anutu, guac Anutuganéh ségiségi wamma halécnéh météré gémma alahécga onogicma mema yacgéñec. ¹⁰Wañu, kaiwe nalé imuac hénihéniaiguc, Miñ Kewunina, geñ mia baecac qambaña haima kurumén acguc mena guac méra kiwiga wanzac; ¹¹Wañu iwawai imi moczoñ qahac wammu, néñ Miñ Kewunina, gi imi hémbénaña kecbésémañ. Iwawai

tosara imi séwi usu ésécnec bobogima tegicdacmu. ¹² Waṇu iwawai tosara imi séwi usu ésécnec hainetec wambésémaṇ. Waṇu imuhucya imi maleku ésécnec melemma méiméiya wammu, néṇ gi imi nalé séc imuhucyanec kecna, naléga imi tetcgia qahac hema emma hemac. ¹³ Waṇu néma naléiguc kua meme uṇa ionarunec ménac mén yomuhuc zéyec? Geṇ nuac héinaiguc tacnanec neṇ hažéchécgā onopocba hēna titiga wandacmu. ¹⁴ Kua meme uṇa imi moczoṇ welen qeqeac uṇa, késpedes igucnec metecgé énécmiyu kekec hémbénaṇa memuac hezac ionac welen qenénécmimu niṇac méli énécmimia.

Técgina nimma kecmu.

2 ¹ Imuac mia ackuazéc niṇiṇ imuac qéhéréngéma téc nimma kecbiṇ, doku birianén kisaṇ nénécmima kembac niṇac. ² Hēna ac kua meme uṇa ionac murunec zézéya waṇec iminén seligima naṇec. Waṇu hēna ac imi logima ménda tohagic imi eneṇ moczoṇ haka imuac kitiwa dindiṇacnec késadacgic. ³ Imuhuc waṇgiciguc neṇaṇ aṇgén titi eṇeṇa imuhucya andé qewiṇiguc imuac kitiwa dimuhuc qizizingéma ogicbiṇnec? Aṇgén titiac buṇa imi mia walac Miṇ Kewuninanén žéhicṇiyec. Waṇu gezacginanéṇ niṇgic ieneṇ héipuc selia wamma nénéžégic. ⁴ Waṇu iniguc momacnec Anutu eṇeyaoc imuhucyanec kiwi zéma, haka welicwelicgia zéma, kiwi icnéṇ ménda memeyawac séc hēnia hēnia eṇeya ewa siṇ méndacma Uṇa téréyawac sese séc qema nénémiyec iminénec mia héipuc ac waṇ nénécmiyec.

Gamu niṇuguc meyac miyec.

⁵ Yomuhuc zéanziṇ; Anutunén baec kurumeṇ hahaya imi mia kua meme uṇa ionac méragina bawaiguc ménda haiyec. ⁶ Néṇ méṇnéṇ kiwi téréya méṇiguc yomuhuc héipuc wamma zéyec; Miṇ Kewu, geṇ ic imuac niṇna nēmaria waṇu niṇmianzaṇ? Waṇu ic ac naṇawac ninna nēmaria waṇu goiya héianzaṇ? ⁷ Nalé hotoṇadac mamamana kua meme uṇa ionac ewa bacginu keru edamu eeyaguc zéma qac buṇa eeyagucnéṇ ic kewuac opocya héimiyec. ⁸ Héimima iwawai momac yanda imi welen qemimu niṇac hēnia duandiaiguc onopori zénec. Imuac iwac hēnia duandiaiguc ménda kekera mén ménda hezac, néṇ nalé yomuaru inicni iwawai momac yandanén solāṇanec ménda welen qemimanec kecanzu. ⁹ Waṇu Yesu imi nalé hotoṇadac kua meme uṇa ionac ewa bacginu kecma humucac qenzeṇa qema niṇec. Waṇu imuac niṇ edamu zéma qac buṇa eṇeṇanéṇ ic kewuac opoc héimiyec. Waṇu neṇaṇ haka imi hēmma ninni, Anutuac ewa hiaya niṇac ic embac momac yanda neṇaṇ niṇac wamma humucac howura nenimmac niṇac imuhuc hicṇimiyec waṇzac.

¹⁰ Waṇu iwawai moczoṇ yanda imi iwac murunec hicṇima iwacnec sac wamma kecanzu. Imuac naṇhéra sasala onagicma edamuiguc kereṇ

kereṇawac ai imi memaṇ zé ionac aṇḡéṇ titiac Miṇ Kewunina qeṇzeṇ manzeṇ mihicṇi mima métérémíyec imi niṇni sécgézac. ¹¹Météré ai miṇina zéma météré énécmimia imi momacnec maṇgocnina momacguc iwac murunec hicṇihicṇiya. Imuac niṇac gamuya ménda nimma dacmuna hécna zénénécmíyec. ¹²Acyá mén yomuhuc hezac; Ni munahécna ionac muru qac buṇaga zéau énécmima gési énécmimia ionac sugcinaiguc guac legic héimaṇ. ¹³Waṇu muṇguc yomuhuc zéyec; Ni iwac muru héiselimaṇ. Waṇu muṇguc yomuhuc zéyec; Ninicgic yomi imi ni zéma nambérac hécna Anutunéṇ nénéṇa. ¹⁴Ic ménac nambérac héra ionac sac busuginawac hénia imi momacguc, imuhucyanec Yesu acguc neṇaṇ niṇac wamma humucac kuha késa keczac Biria miṇina imi mebirimaṇ zé neṇaṇ séwi busu mema humuyec. ¹⁵Waṇu humucac bac yandi yandi waṇḡic keckeḡgina heheya séc qaté énécmiyu Biria miṇina welen qemiaṇḡic séc hulac énécmimaṇ zé imuhuc waṇec. ¹⁶Imi mia hélacnec, kua meme uṇa naṇḡé énécmimaṇ zé qahac, néṇ neṇaṇ Abarahamac qeli naṇḡé nénécmimaṇ zéma imuhuc waṇec. ¹⁷Hénia imuac niṇac, i imi munahéra neṇaṇ séc waṇec imi nimba sécgézac. Imi mia Anutuac aiiguc hofac oo ic kiwa wamma goinina héinénécmima qeri hélanéṇ ic embac neṇaṇ doenina memaṇ zé imuhuc waṇec. ¹⁸Eṇeyaoc manam batuciguc keremma qeṇzeṇ manzeṇ qeyec imuac niṇ ic manam batuciguc keczu imi hia naṇḡé nénécmimacac séc wanzac.

Mosenéṇ welen qeḡe ic, Yesunéṇ Naṇa wanzac.

3 ¹Zéma mazua imi hénia yomuhuc niṇac zézua; Kurumenṇ miṇinanéṇ héihéré énécmiyu neṇawu momacnec dacmuna téréya kecziṇ imi ninzéṇḡéma zéauanziṇ imuac Méliméli icnina zéma hofac oo ic eṇeṇanina keczac Yesu iwac qeriginanéṇ nimmu. ²Inéṇ mia kumu miyec iwac mia wamma Mosenéṇ Anutuac ama yandaiguc ai meyec imuac séciguc ai ic keṇḡe haḡe qahac kerec. ³Ama meanzac iwac qac buṇayanéṇ ama eṇeya qac buṇaya ogicanzac. Imuhucyanec Yesuac qac buṇayanéṇ Moseac qac buṇaya ogicma eeyaguc wanzac. ⁴Amaya amaya imi mihicṇi hicṇi icyaguc, iwawai momac yanda mihicṇidarec imi Anutu. ⁵Waṇu Mose imi andiawac buṇa suruc zézéya imuac héipuc ac zéaumaṇ zé Anutuac ama séc welen qeḡe ai ic keṇḡe haḡeya qahac kerec. ⁶Waṇu Kristo imi Anutuac naṇa wamma amaya eṇeya méra bawu galeṇḡéma kerec. Amaya imi mia neṇaṇ, niṇkumu zézé ségiséḡiyauc zéma bac efiefi késa kecbiṇiguc imuac buṇa wambiṇ.

⁷Imuac Uṇa Téréyanéṇ zézac séc Deguc ini iwac ara ninzuiguc, ⁸Baec kisiaiguc manam batucac naléiguc ic embac ieneṇ Anutu hažéc wammigic éséc ewa seli ménda wammu. ⁹Baec imuaru mia yanda hécgina ieneṇ batucgé némma yawuṇ 40 imuac séc nuac wawaṇ memena imi héṇḡic. ¹⁰Waṇu hénia imuac niṇac neṇ mia hicṇisai imi onac qeri

biric wañ énécmima yomuhuc zéyi; Ewa qeriginaiguc imi nalé séc sohoma rouc wañanzu, imuhuc wamma ienen nuac hénia imi ménda héntegicanzu. ¹¹Imuac niñac qerina biriyu zézé seli ac yomuhuc zéyi; Ienen mia nuac tacniniñ ama baeciguc ménda keremmu.

¹²Dacmuna hécna técgina nimma kecma, kecma onarunec méñnéñ méñ ewa qeri biria ninzén ninzén igucnec ménda hahaya tizozoma Anutu kekeraguc iwac murunec elingé amuma néñgacbu niñac. ¹³Imuac onac murunec méñac méñ biriawac manam batucnéñ wañ énécmiyu ewa qeriginanén hoc tanec seligiwac niñac. Imuac niñac kaiweya kaiweya haréyu deguc deguc zéni keñanzac éséc eñaocnec meseli amuma kecma. ¹⁴Neñañ ninzén ninzén walac meyiñ imi selianec késamanec keñkecma tetcgiaiguc kerembiñiguc imi Kristoac ai momachéra wambiñ. ¹⁵Zézéya méñ yomuhuc hezac; Ini nalé yomuac iwac ac ewaya ninzuiguc becnec hazéc wammima kecançic éséc ewa seliseli ménda wammu. ¹⁶Mosenén onagiru méndacmima Izipte baec igucnec séñgagñen magic imi enen qahac zéwiñiguc dimi enen imi ara niñbipimaguc hazéc wammigic? ¹⁷Wañu képésic wamma baec kéra kérésiaiguc humuqai wañgic ionac qahac zéni dimi onac Anutunén niñu qeria biriyu yawuñ 40 tecgéyec zéwiñ? ¹⁸Wañu Anutunén ic embac ara qegic ionac niñac ménda zéyeciguc dimi onac zéselima nuac tacniniñ ama baeciguc ménda keremmu zéyec? ¹⁹Imuac neñañ yomuhuc hémbiñ, ienen imi ménda ninzénégic hénia imuac niñac mia baec imuaru keremmuac séc qahac wañec.

Anutunén biañ tac niniñac zéseli nénécmiyec.

4 ¹Imuac bac yandi yandi wamma kecbiñ, iwac tacniniñ baeraiguc kereñ kereñawac sisipac ac imi nanzacnec, onarunec méñnéñ mététañgéwac niñac. ²Buñ suruc hia bia becnec énézézéya wañec imuacnec neñañ momacnec nénézézéya wanzac. Wañu ackuažéc niñgic imi enen ménda ninzénégéma toroqegic imuac niñac héra qahac wañec. ³Imi mia Anutunén yomuhuc zéyec séc, qerina biriyu zéselima zéyi ésécnec ini nuac kendoñiguc érémuac séc qahac wammac. Néñ kilençac baec kurumeñ zéyu hicñiyec igucnec éréma deguc, añgén titiac ai ara Anutunén zéyec imi hélaguc wandaczac imuac niñac, bec ninzénégéma kecanziñ neñañ imi Kendoñ imuaru kereñdacziñ. ⁴Imuac kiwi méñiguc kaiwe qété 7 imuac ac méñ yomuhuc zéyec; Anutu imi aiya moczoñ medacmaguc kaiwe 7 imuaru tacniñec. ⁵Wañu ac hoimi hezac imuaru ac méñ yomuhuc zéyec; Ienen nuac tacniniñ ama baeciguc ménda harému. ⁶Wañu ic embac imuaru kereñ kereñawac buñ imi tosara keczunec. Walac buñ suruc hiabia késagic imi enen imi ménda niñtohogic. Imuac niñac keremmuac séc qahac wañec. ⁷Imuac kecma nalé horua keñ tecgéyuguc Dawidiac legic zéraiguc muñguc nalé méñ mema deguc

zéma nalé imi ménda ducñiyunec yomuhuc zéyec; Deguc ini iwac ara nimmuiguc ewa seli ménda wammu. ⁸Yesuanéñ tacniniñ kendonj imi bec mihicñi énécmiyeciguc imi, Anutunéñ imuac andiaiguc nalé méñac ménda zéwacnec. ⁹Imuac Anutuac ic embachéra ionac tacniniñ kendonj ménj hezacnec. ¹⁰Walac humuma tacniniñ kendonjiguc kereñgic imi enenj imi, Anutunéñ eñeya aiya metecgéma tacniñec ésécnec aigina metecgéma tacnimma keczu. ¹¹Imuac bec neñañ tacniniñ imuaru kerembij niñac seliseli wambij. Neñañarunec méñnéñ ménj qegetali hénia tигic ionac séc méndacma hiñgacma biriwu niñac.

¹²Anutuac ackuazéc imi kekecyaguc wañu kuhaguc, zéra pizilic, sou bawa andia zéráguc imuhucya moczon onogicdaczac. Imuac, uña zéma ewa qerinina zéma sic toroyanina séc zéma añaroroc imi nézégéma keremma niniñ zéma ewa siñ imi gésimacac séc wanzac. ¹³Iwawai zéhicñidarec imuacnec méñnéñ ménj Anutuac kiwaiguc sasangia ménda hezac, iwawai moczon yanda imi usuya auauya ténéñanec hedaczac. Wañu neñañ imi iwac muru mia ac ai mewinjac hezac.

¹⁴Imuac mia neñañ imi hofac oo ic kiwa kunéñ kuruméniguc eñec Anutuac naña Yesuguc kecziñ. Imuac ninzén ninzénñina zéauanzij imi selianec késama kecbiñ. ¹⁵Neñañ hofac oo ic kiwa késa kecziñ. Inéñ ala batuc hénia héniaiguc neñañ kereñij imuhucyawac kereñdarec. Néñ képésic ménj ménda mihicñiyec. Hénia imuac niñac qeka mekaninaiguc kecni wésé niniña ménda niñ nénécmimac zéwiñac séc qahac, néñ hia niñ nénécmimacac séc wanzac. ¹⁶Imuac neñañ qerinina efiyu wésé niniñac ic kewu tataciguc kerembij. Imuhuc wamma iwawai ménj niñac osiwiñ nalé imuaru wésé niniña zéma ewa hiaya mihicñiwiñ.

5 ¹Hofac oo ic kiwa méñac ménj imi baec ic sucnina igucnec Anutuac ai buñawac megési énécmimia. Imi mia baec ic neñañ niñac wamma Anutu eñeya muru képésicninawac mulu zéma sese haimimu niñac kumu énécmimia. ²Hofac oo ic kiwa imuhucya imi qeka meka hakayanéñ lelecgémiyu kecanzac. Hénia imuac niñ, inéñ ewa soho ic zéma rouc wamma kekera imuhucya hia niñ énécmima bénzénec wañ énécmimacac séc wanzac. ³Wañu hénia imuac niñac ic embac ionac képésic niñac zéma eñeya képésic niñac momacnec mulu ai memacac hezac. ⁴Ai ee héihéiyaguc imuhucya ic méñnéñ eñeya ewa siñ niñac mema wawaña séc qahac, néñ Aron ésécnec Anutunéñ héihéré mimia inéñ sac hia memacac séc.

⁵Wañu Kristonéñ hofac oo ic kiwa wañec imi acguc imuhucyanec eñeya ménda meñ amuyec, néñ Anutunéñ iwac ézéma gi imi nuac nañna ni deguc mihicñi génzua zéma gésimiyec. ⁶Wañu kiwi téréya méñu ac yomuhuc zéyec; Gi imi Melkisedewac areñiguc hofac oo ic tetcgia qahac kecbésémañ. ⁷Yesu imi baec séwiguc kerec nalé imuaru humuc igucnec hia metecgémac ac séc kuhaguc kekera Anutu iwac muru siac

yanda wamma kic masinéñ zéwelec wammiyec. Wañu Anutu eeya héima ewa qeriya howiacnec haima keru Anutunéñ nimmiyec. ⁸Wañu Yesu imi Anutuac naña héla kerec, néñ i acguc qenzen manzen nimma kua tohotoho haka imuac hénia eñeyanec kuamuyec. ⁹Imuhuc wamma eñeya météré amuma niñtohotoho ichéra momac yanda ionac aḡgén titi hehe selia imuac ura wañec. ¹⁰Imuhuc wañu Anutunéñ Melkisedewac areñiguc méndacma namma hofac oo ic kecmac niñac qac buña qemiyc.

¹¹Melkisedewac zémanñ zé ac sasala zémanñac séc néñ ini focdac niñasarimuac séc qahac imuac niñ zéasarimanñ zé nimba osiosiya wanzac. ¹²Imi hélacnec, nalé horugiyu, bec kiwi ic wamma kecbunec ac séc, néñ tosia ieneñ hama Anutuac ackuazéc qambaña muḡguc liliḡéma ku énécmimuac hezac. Ini namuac sac nema nene selia ménda nemuac séc wamma keczu. ¹³Méñnéñ méñ namu nema keczac imi kokoc, ic imuhuya imi wawañ meme solañawac ackuazéc imi ménda wamma memanec keczu. ¹⁴Néñ nene selia imi yandi tetcgia ionac buña, ieneñ imi ewa qerigina hiçñitegiru manam batuciguc meefi wañ énécmimia wañu hia me biria imi niñgésianñu.

Ac qeqe hakawac zéra.

6 ¹Imuac bec neñañ Kristoac ackuazéc héiareñ wawaña efefiadac imi waima keñkecma wawañ meme solañaiguc kerembiñ. Imuhuc wambiñ zé hakasilic humuciguc onagicma keñkeña pakeñ ac zéma Anutu niñzéggé mimiawac pakeñ ac zéma ²doku naec haka téréya hénia héniaawac pakeñ ac zéma méra haima zéwelec wawañawac pakeñ ac zéma humuc igucnec yacyarawac pakeñ ac zéma gésigési hémbénañawac pakeñ ac imuac qambaña muḡguc muḡguc ménda haiwiñ. ³Anutunéñ niñu sécgéyu imuac séc wandacbiñ. ⁴Hatac méñ asari énécmiyu kurumeñac sese imi nenimma Uña téréyaguc wammaguc, ⁵Anutuac buña suruc hiabia zéma baec hémbénaña hahaya imuac kuha nenimmaguc ⁶mama unuzac ieneñ imi Anutuac naña iciguc biriñnéñ muḡguc qema ic embac kic yandaiguc gamu qeqe wammigic. Hénia imuac niñac ieneñ muḡguc ewa qeri melen melen qeliawac wammuac séc qahac wanzac. ⁷Baec méñ kianéñ hatac sasala héima mebélacgé keru, ic eneñ héihimic wañanzu ionac héla zuazua séciguc mihicñi énécmianñaciguc Anutunéñ zéhiaru mimac. ⁸Néñ ichésa waiyaguc zéma tatanñ qézézac mesaianñaciguc imi baec gorosña wañu saecac déciguc keremma hezac. Wañu imuac tetcgia imi geric bélaña buña wanzac.

⁹Ala soroc hécna, nini ac imuhuc zéziñ, néñ onac muru imi imuac séc ogicma hia wañu meefi nénécmiyu aḡgén titiac buña wambiñ zé hosuru kenñu zéma niñzéggéziñ. ¹⁰Anutu imi solaña qahac zéwiñac séc qahac. Imuac iwac qac buñaya niñac wamma ic embac téréya welenqe énécmigicac énécmima goi héihéigina mewininima wawañ meme hiabia

wanɣic imuac inéŋ eluŋ ménda qemac. ¹¹Ini yomuhuc wammu niŋac siŋnina kuneŋ yanda he nénécmizac; Icy a icya moczoŋ, ewa siŋsiŋ séc imuhucyanec niŋkumugina mewininima mambéc kecɣic sécɣéyu nalé tetcɣia hamac. ¹²Waŋu ini mézé titi ménda wammu, néŋ niŋzéŋ niŋzéŋ zéma bisi qaténɣuc ewagic amuma keŋkecma sisipac acwac héla mératéc meanzu ionac haka silic imuac méndacma wammu.

¹³Anutunéŋ Abarahamɣuc sisipac ac ménɣ zémaŋ zéyu eŋeŋaya ménɣ ménda keru eŋeya qara qacma sisipac ac ézéma zéselima yomuhuc zéyec; ¹⁴Ni hélacnec mériaŋ gémma qelihéɣa sasala mesai gémmaguc gémma kecmaŋ. ¹⁵Abaraham imi imuac séc nalé horua naŋselima mambéc keru sisipac ac imuac héla mihicŋi miyu meyec. ¹⁶Baec ic hakagina imi ac zikima zéwiŋ zé eŋeŋa ginawac qara qacma zéselianzu. Waŋu zéselianzu ac imuhucyanéŋ tualeficginawac tetcɣia waŋanzac. ¹⁷Anutunéŋ eŋeya ewa siŋ imi melenqeleŋa qahac imuac hénia mewininima sisipac ac imuac buŋaya mératéc ic ionac sécɣé énécmimac niŋac, ai imuac zéselima énécmiyec. ¹⁸Waŋu imi sac qahac, imuaru Anutunéŋ ikoc wammacac séc qahac wanɣac. Héniaɣa éréhéɣ imi melenqeleŋa qahac imi hélacnec. Imuac niŋac qeri mambéc ninawac buŋa wéséninu hezac imi nénécmiyu mewiŋ zé haka biriawac héŋacya mema keŋanɣiŋ neŋaŋ imi qerinina meseli nénécmimaŋ zé imuhuc waŋ nénécmiyec. ¹⁹Waŋu neŋaŋ niŋkumu he nénécmizac imi qeri uŋa ninawac zéic aŋɣaya ésécnec selia waŋu héiseliwiŋac séc. Niŋkumuac aŋa iminéŋ mia kurumeŋac ocmuŋ imuac maleku héŋgeŋa imi ogicma qeria howuhaiguc geŋ keremma héiselizac. ²⁰Imuaru Yesunéŋ walac walac kereŋec. Inéŋ Melkisedewac areŋa méndacma hofac oo ic eŋeŋa hémbénaŋa wamma neŋaŋ niŋac wamma kereŋec.

Melkisedec hofac oo ai areŋa.

7 ¹Melkisede imi mia Salem héŋgaleŋ ama areŋa imuac ic kewu. Waŋu Anutu eŋeŋa yanda iwac hofac oo ic kiwa momacnec wamma kerec. Inéŋ mia Abarahamnéŋ ic kewu tosara yaréiɣuc onogicma liliŋgéma hayu henaiguc mihicŋima mériaŋ ac zémiyec. ²Zémiyu Abarahamnéŋ iwawai meyec imi méndéŋu 10 waŋu imuacnec bakia momacɣuc mema iwac miyec. Iwac qara imi melemma zéni hénia imi walac Ic kewu solaŋa, waŋu ménɣ imi Salem ic kewu, Luaeac ic kewu zémimia. ³Inéŋ mia neŋgoc maŋgocya qahac, esaŋambéc héra qahac. Waŋu hénihéniaɣac naléya qahac, kekecy a tetcɣia qahac, Anutuac naŋa tanec kecma nalé tetcɣia qahac hofac oo ic kiwa kecanɣac.

⁴Imuac niŋteɣicɣic, iwac qac buŋaya keŋkeŋa imi dimuhucya. Yandanina Abarahamnéŋ iwawai onagicma mema hayec imi méndéŋu 10 waŋu imuacnec bakia momacɣuc eeyaguc imi iwac buŋa qema miyec. ⁵Imuac Lewiac qelihéra ionarunec tosara hofac oo ic buŋa qeénécmimia

eneŋ imi Abarahamac qeli igucnec hicŋisai wawaŋa, néŋ héna ac tohoma ic embac dacmuna hécgina ionac murunec iwawai déréc 10 imuarunec momacguc momacguc memu niŋac zéénécmiyec. ⁶Melkisede imi Lewiac areŋ igucnec qahac, néŋ kileŋ Abarahamac murunec iwawai dérécya 10 igucnec momacguc imi mema iwac mia sisipac acyaguc mériaŋ ac zémiyec. ⁷Ic eŋeŋanéŋ ic mamaya imi mériaŋ ac zémianzac, imuac ewa éréhéc ménda wanziŋ. ⁸Nalé yomuac imi humumuac hezac ieneŋ déréc 10 igucnec momacguc imi meanzu, néŋ nalé imuaru imi kekecyatetecgia qahac zémimia inéŋ meyec. ⁹Waŋu déréc 10 igucnec momacguc meanzu Lewi ic eneŋ acguc Abarahamaru sunsuŋ qema déréc 10 igucnec momacguc imi iwac migic zéwiŋac séc. ¹⁰Imi mia Melkisede inéŋ Abaraham mihicŋiyec nalé imuaru Lewi ic eneŋ esaŋambécgina iwac séwi busu qeriaiguc kecgic hénia imuac niŋ.

¹¹Kekec solaŋa imi hofac oo ic Lewi ic ionac ai igucnec mewiŋac séc waŋeciguc (Ic embac ieneŋ ionac méra bawu kecma héna ac megic) némac niŋ hofac oo ic ménŋ Aronac areŋ igucnec qahac, néŋ Melkisedewac areŋ igucnec kumu mimacac heyec me? ¹²Héfac oo ai buŋa imi hainetec waŋeciguc imi héna ac acguc hia hainetec wammacac hezac. ¹³Ac imi mia areŋ ménŋ imuacnec ménnéŋ ménŋ zaki téréyaiguc hofac oo ai ménŋ ménda welenŋ qeyec imuacnec hahaya ménŋac zézéya. ¹⁴Neŋaŋ Miŋ Kewu nina imi Yudawac areŋ igucnec hahaya imi nindaczinŋ. Waŋu Mosenéŋ areŋ imuac hofac oo ai buŋa ménŋ ménda zéyec. ¹⁵Waŋu hofac oo ic ménŋ Melkisede ésécnecnéŋ yarec imi hémma niŋni némac ac zéziŋ imuac hénia imi asaridaczac. ¹⁶Ic imi mia séwininawac buŋa héna ac imi ménda méndacma kekec hémbénaŋa imuac kuha méndacma hofac oo ic eŋeŋa waŋec. ¹⁷Imuac mia héipuc ac yomuhuc zéyec; Gi imi Melkisedewac areŋ méndacma nalé tetecgia qahac hofac oo ic kecbésémaŋ. ¹⁸Héna ac walaha imi kuha zéma héla qahac waŋec imuac niŋac netecgéyec. ¹⁹(Héna acnéŋ iwawai ménŋ ménda mesolaŋimac.) Waŋu imuac mia niŋkumu sécyá ménŋ hicŋi nénécmiyec. Waŋu imuacnec mia neŋaŋ Anutuac muru hosuc hosuc kenziŋ.

²⁰Waŋu Yesunéŋ hofac oo ic eŋeŋa waŋec imi zézé seli ac selia qahac eŋ ménda waŋec. Tosara ieneŋ zézé seli ac qahac eŋ hofac oo ic eŋeŋa waŋgic, néŋ ²¹Yesu imi zézé seli ac seli Anutunéŋ zéyec séc méndacma hofac oo ic waŋec; Miŋ Kewunéŋ yomuhuc ac selianec zikima zéyec; Waŋu ac yomuac nimbirima ewaya melemmacac séc qahac; Gi imi hofac oo ic hémbénaŋa kecbésémaŋ. ²²Zéziŋ séc Yesu imi sisipac ac hiabia séc ménŋ imuac héipucya waŋec. ²³Humuc niŋac nalé séc ménda kecmuac séc waŋec, hénia imuac niŋ hofac oo ic zaŋgégina sasala kumu énécmiaŋgic. ²⁴Waŋu Yesu imi towia towia kecanzac imuac niŋac iwac hofac oo ai imi acguc ai hémbénaŋa wanzac. ²⁵Inéŋ ic embac Anutuac kiwaiguc kereŋzu imi eŋeya kuhaguc solaŋanec mehiaru énécmimacac séc. Hénia imuac niŋac inéŋ nalé séc kekecguc kecma onac niŋ zéwelecanzac

²⁶Héfac oo ic eñeña imuhucya imi nonac buñawac niñni sécgézac. Inén mia téreya, képésic qahac, lalac qeqe wanzac. Wañu biria meme nonac murunec metecgéma kurumeñ ogicdacma ou eñeña opocopora wañec. ²⁷Inén eñeya séwiya hatac momacguc mulumanañac buña haimiyu tecgéyec. Imuac niñac hofac oo ic tosara ai meme séc eñañ képésic ginawac walac memaguc imuac andiaiguc ic embac tosara ionac képésicgina niñac wamma mulumanañ oanzu ésécnec ménda wammacac hezac. ²⁸Héna acnéñ ic qeka mekaguc imuhucya hofac oo ic eñeña buña qeénécmiyec, néñ sisipac ac selia héna ac imuac andiaiguc hayec iminéñ Naña hémbénaña solaña kekera imi ai imuac buña qemiyc.

Sisipac ac qelia imuac miñ suc ic.

8 ¹Ac zéziñ imuac gocmia imi yomuhuc; Hofac oo ic eñeña yomuhucya nonacmuru hezac. Inén ou kurumeñiguc Eñeña miñina iwac ic kewu duñ tatak méra héiyaiguc emma taczac. ²Wañu inén mia hali téreya icnéñ ménda memeya, Miñ Kewu eñeyaoc meyac kumuyec hali héla imuac qeriaiguc welen qeqe ai mema kecanzac. ³Héfac oo ic eñeña ini imi, sese zéma mulu haimimu niñac kumu énécmigic nañanzu, imuac hofac oo ic eñeña Kristo acguc iwawai haimimiawac buña mén késa kecmacac heyec. ⁴Héna ac méndacma hofac oo ic sese haianzu imi baeciguc keczu, imuac niñac Yesu imi baec yomuaru kecbacnec imi hofac oo ic ménda wambacnec. ⁵Wañu baecac hofac oo ic ieneñ haliiguc welen qema kecanzu imi mia hali kurumeñiguc nanzac imuac sésécya zéma uñaya wanzac. Imi mia Mosenén hali meyacgéman zé wañec nalé imuaru ai areñ yomuhuc zéselimimia wañec ésécnec; Ninzañ, niñgésima iwawai moczoñ baec boñaiguc gézéwa héndacnec irecya imuac séc méndacma meyacgéna. ⁶Wañu deguc Yesu imi ai buña eeyaguc séc mén miyu késa keczac. Imi mia tosara onogicma séc mén wawaña sisipac ac hiabia imuac qahaiguc ésékumuyu sisipac ac hiabia séc ménac miñ suc keczac.

⁷Sisipac ac walaha iminéñ képésira qahac wañeciguc, mén qeliawac niñ wawaña ménda hewacnec. ⁸Nén Anutunén ic onac képésicgina hocma mihicñiyec imuac ara yomuhuc ooyawac hezac; Anutunén yomuhuc zézac; Héngic nalé mén hayu neñ Israel zéma Yudawac hénagésé iniguc sisipac ac qeliawac meyac kumuwa nammac. ⁹Wañu Anutunén muñguc yomuhuc zéyec; Neñ mia yanda hécgina Izipte baec igucnec onagicma hamañ zé méraginaiguc énépési yi nalé imuaru iniguc ac meyi sisipac ac imuhucya qahac. Ieneñ imi nuac sisipac ac qeriaiguc ménda ninzégéma nañseligic, imuac ni ménda héngalen wañ énécmiyi. ¹⁰Wañu Anutunén muñguc yomuhuc zéyec; Nalé imuac andiaiguc Israel ama miñina iniguc sisipac ac meyac kumumañ imi yomuhuc; Neñ zézé seli acna niniñginaiguc haima ewa qeriginaiguc oman. Wañu neñ ionac Anutu wamba ieneñ imi nuac ic embac hécna wamma kecmu. ¹¹Wañu nalé imuaru imi, ic kunen me

komora moczoŋ yanda ni niŋnémmu. Imuac niŋac ic méŋnéŋ méŋ alaya méŋ baec momacya me, eŋeya dara me, muniawac Miŋ kewu nimmina zéma ménda ézémac. ¹²Imi mia neŋ kápésicgina imi muŋguc ménda niŋqelima wawaŋ memegina biria niŋac wésé niniŋ waŋ énécmimaŋ. ¹³Waŋu méŋac zéma sisipac ac qelia zéyec; Hénia imuac niŋac sisipac ac walac meyec imi waiyu wahala wanžac. Iwawai wahala zéma qakola wawaŋa imuhucyanéŋ nalé horua ménda keŋu qahac wammacac hezac.

Kurumeŋac ama téréya.

9 ¹Sisipac ac walahaiguc acguc Miŋ Kewu welenŋ qemimiawac haka silicya heyec. Heyu baecac hali téréya tarec. ²Sel hali meyacgéig naŋec imuac qeria méŋ walac heyec imuac mia hali téréya zéaŋgic. Waŋu imuac qeriaiguc kifa ura héniyaguc zéma zaki téréya taru zaki téréya imuac qahaiguc saméŋ téréya haigic tacaŋec. ³Waŋu maleku héŋgeŋnec nanaŋa méŋac andiaiguc qeria méŋ heyu qara imi téréyawac téréya zéaŋgic. ⁴Imuaru iwawai héméŋaguc ooyawac zéic^a golinéŋ memeya tarec. Waŋu sisipac acwac katapa séwéla moczoŋ golinéŋ oso osoya taru imuac qeriaiguc kewuc golinéŋ memeya Manayaguc zéma, Aronac tacya séraguc imi zéma, sisipac acwac hoc hilana momacnec haigic heyec. ⁵Waŋu imuac qahaiguc kua meme uŋa edamuyaguc qara Kerubim éréhécmegic nówéc nówéc qeŋgaŋgiranéŋ wésé niniŋac tatac imuac wézéra hoturuma naŋoc. Waŋu deguc héniaŋa qézézéŋ zédacmaŋ zé nimba imuac naléya ménda wanžac.

⁶Iwawai imuhuc areŋgéig heyu hofac oo ic eneŋ ama qeria walac imuaru nalé séc emma ai téréya meaŋgic. ⁷Néŋ ama qeria méŋ andiaiguc hezac imuaru imi hofac oo ic eŋeŋagina eŋeyanec yawuŋ séc hatac momacguc eŋaŋec. Waŋu sac qahac eŋ ménda eŋaŋec. Sac imi mia eŋeya zéma ic embachéra ionac kápésic ménda niŋasarima waŋaŋgic imuac wamma haimiaŋec. ⁸Haka imuac hénia imi Uŋa téréyanéŋ yomuhuc nénézézac; Sel hali walaha imi tarunec hali téréya kereŋ kereŋawac hénia imi ménda hicŋjitegirec. ⁹Sel hali walaha imi mia deguc nalé yomuac sésécac hezac. Deguc imi sese zéma mulu omimia iminéŋ mepé qepési ic ionac niniŋ kétéŋkétéŋa imi ménda mesolanžanžac. ¹⁰Nene dokuac neuŋ zéma doku naec haka hénia hénia imuhucya imi séwiac haka sac wanžac. Imi mia wai énécmiyu imuhuc wamma kecgic, néŋ kecma nalé hayu areŋ qeliawac hainetec wandacmac.

¹¹Kristo inéŋ iwawai hiabia ha nénécmimacac zézéya imuac hofac oo ic eŋeŋa wamma hayec. Hama sel hali méŋ solaŋa imuaru kereŋec.

^a 9:4 Kiwi tosaraiŋuc; zaki téréya ogic hezac, néŋ ama qeria qara téréyawac téréya imuaru imi zaki téréya ménda hezac. Yawuŋ séc hatac momacguc hofac oo ic méŋ kumugic zéic imi mema eŋaŋec. (Lew 16:12-13).

Sel hali solaña imi méranénj memeya qahac, wañu Anutunénj zéyu hicñidacgic baec kuruménj yomuacnec hahaya qahac. ¹²Wañu inénj nonínj zéma burumakao merawa imuac sacyaguc qahac, nénj eñeya sacyanénj momac yanda neñañ niñac wamma hatac momacguc sac hali téréyawac téréyaiguc keremma mulu meme hémbénaña meyu sécgéyec. ¹³Nonínj zéma burumakao sacya zéma bucgazénj burumakao embara gericiguc moczonj odacgic hicñihicñiya imuhucya gilima ic embac gétéruru héihéiya imi météré énécmima séwigina météré énécmiangiciguc ¹⁴Uña Téréya hémbénaña inénj nec kekecy a solaña Anutu mulu haimiyec Kristo iwac sacyanénj séc ménj ogicma haka humumiawac ewa kétéñkétéñj imi zuac nénécmiyu Anutu kekecyaguc hia welenj qemiwiñac hezac.

¹⁵Imuac mia Kristo imi, sisipac ac walahaiguc kecma késpedes mihicñiyínj neñañ hulac nénécmimañ zé humuyec. Humuma héihéré nénécmimia neñañ sisipac ac hémbénaña mératécac buña késawínj niñac sisipac ac qelia imuac miñ suc wañec. ¹⁶Mératéc ara imi ac zéyec ic iminénj humuyu héipuc wañgic héla wañu tohoma wambinjac hezac. ¹⁷Mératéc ara wañec i kecanzac séc sisipac ac iminénj aiya qahac. Imuac niñac humuc hicñiyuguc mératéc ara iminénj seligima hélaguc wañanzac. ¹⁸Hénia imuac niñac sisipac ac walahaiguc acguc sac qolacgégéya qahac eñnec kuhaguc ménda wañañec. ¹⁹Mosenénj hénia aciguc hezac séc zézé seli ac imi moczonj ic embac énézéyu nindacgic. Wañu inénj burumakao merawa zéma nonínj sasala ionac sacgina imi dokuguc melemma imuac qeriaiguc rama zucya pésiha zéma hisop ic hésa hawanénj tindungéma giliyu kiwi limbi limbiña zéma ic embac moczonj ionac muru zizianénj héiañec. ²⁰Wañu imuhuc wamma yomuhuc zéañec; Yomi imi sisipac acwac sacya. Niñtohomu niñac Anutunénj zéseli énécmimia. ²¹Hénia imuhuyanec inénj sacnéñ sel hali zéma sokoc zéic mepé qepésiaç buña moczonj imuaru giliyu zizianénj héiañec. ²²Hélaçnec, hénia acwac méra bawaiguc iwawai moczonj yanda sacnéñ zuac zuara wandacañec. Imuac sac ménda qocgégic mamaciguc késpedes waiwaiya ménj ménda hezac.

²³Kuruménjguc iwawai héla hezac imuac sésécyawac iwawai imuhucyanénj zuac énécmigic téréya wammu niñac haka imuhucyanénj heyec. Nénj kuruménjac buña eñeya imi mia mulu hiabia soroc séc méññénj mesolañi énécmimuac hezac. ²⁴Imuac mia Kristo imi héla imuac sésécyadac hali téréyawac téréya méranénj memeya imuaru ménda keremma kuruménj qeriaiguc kereñec. Keremma deguc imuaru neñañ niñac wamma Anutuac kiwaiguc wininima kecanzac. ²⁵Wañu hofac oo ic kiwanénj yawuñ séc eñeya sac qahac, nénj méñac sac mema seli hali qeria téréyawac téréya imuaru kereñañec ésécnec Kristo imi eñeya kekecy a muñguc muñguc ménda waimac. ²⁶Kristo imi imuhucyawac séc wambacnec baec kuruménj zéyu hicñiyec igucnec éréma deguc muñguc muñguc qenzenj manzenj nimma kecbacnec. Nénj inénj imuhuc ménda wamma eñeya kekecy a muluac buña

qema kápésicnina metecgéman zé nalé tetcgiaiguc hatac momacguc hicni nénécmiyu sécgéyec. ²⁷Ic neñan imi hatac momacguc humuwiñac hezac. Wañu humuc imuac andiaiguc zégésigésiác aciguc nambinac hezac. ²⁸Imuhucyanec Kristo imi acguc momac yanda neñan kápésicnina auman zé hatac momacguc mulu meyec. Wañu muñguc hamac imi kápésic huamac niñac qahac, néñ kekec hémbénaña mihicni nénécmiwiñ zé iwac mambéc kecanzu imi onac niñac wamma wininimac.

Mulu ai hémbénaña.

10 ¹Héna ac imi iwawai hiabia andiaiguc hamac imuac irecya, néñ héla ménda wanzac. Hénia imuac niñac mulu ai meme séc zéma yawuñ séc zéñgé toroya qahac ohaihai wammianzu iminéñ Anutuac haréanzu i mesolañi énécmimacac séc ménda wañanzac. ²Imuhuc qahac wambacnec imi, welen qemiañgic ieneñ hatac momacguc imuacnec mesolañani amudacma kápésicgina ewa qeriginanéñ muñguc ménda nimbiri amuma hofac oo ai imi bec waidacbunec. ³Néñ mulu meme yawuñ séc meañgic imi mia kápésicgina héiqeli énécmimiawac hakaya. ⁴Némac niñ, burumakao zéma noniñ sawanéñ kápésicgina metecgémac ac séc qahac.

⁵Hénia imuac niñ Kristo baeciguc mayec imuaru inéñ^b yomuhuc zéyec; Sese zéma mulu hénia hénia imuaru siña ménda hezac, néñ geñ séwi momacguc nuac mézézéñgé nénec. ⁶Yañ howiac ooya zéma kápésicac hofac oo imuac mia ewa hia ménda niñanzañ. ⁷Wañu ni yomuhuc zéyi; ninzañ, Anutu, ni guac ewa siña memañ zé hazua, o Anutu! (Ac imi kiwi limbi limbiñaguc nuac ooyawac hezac). ⁸Ou ac yomuhuc zéyec; Mulu hénia hénia zéma, iwawai ohai géñgéña zéma, hofac oo zéma, kápésicac mulu imuhucyawac ménda wamma imuac siña ménda niñanzañ. (Imi mia héna ac méndacma ohaihai wammiañgic.) ⁹Wañu ac yomuhuc toroqema zéyec; Ninzañ, guac ewa siñgawac tohoma memañ zé hazua. Inéñ qelia mén meyacmañ zé walaha imi auzac. ¹⁰Imuac Anutuac ewa siñ méndacma Yesu Kristo imi hatac momacguc, momac yanda neñan niñac wamma, séwiyawac kekecya haima météré nénécmiyec.

¹¹Héfac oo icya icya imi naléya naléya namma welen qeanzu. Imuhuc wamma mulu, kápésic dac mén méndadac auanzac imuhucya, muñguc muñguc haianzu. ¹²Kristo imi kápésic nina niñac wamma mulu ai hémbénaña momacguc haimiyu tecgéyu, Anutuac méra héiyaiguc emma taczac. ¹³Tacma mambéc kerunec hazéchéra imi moczoñ iwac héna duandiaiguc onoporu héna titiya wandacmu. ¹⁴Wañu hatac momacguc mulu ai mema ic embac météré énécmimia imi hémbénaña mesolañi énécmidarec.

^b 10:5 Dawidinéñ Kristoac kuaya mema zéyec.

¹⁵Uña Téréya imi acguc yomuhuc zéma héipuc ac zéau nénécmizac,
¹⁶Miñ kewunéñ zézac; Nalé sura imuac andiaiguc ni sisipac acna yomuac
 mia iniguc zéseliman; Ni ewa qeriginaiguc héna acna haiwa hemac.
 Wañu niniñ ginaiguc owa hemac. ¹⁷Wañu inéñ yomuhuc toroqema zézac;
 Ni késpedesgina zéma wawañ meme héna ac logima wañgic imuac muñguc
 ménda niñqeliman. ¹⁸Biria imuhucya imi zuacdaru, késpedes imuac mulu
 ai memimia imi acguc mén ménda hezac.

**Ninzén ninzéniguc nañselima
 kecbiñ niñac nunuruzac.**

¹⁹Imuac bec ninzén ninzén dacmuna hécna, neñañ Yesuac sacya niñac
 hali téreyawac téreya imuac qeriaiguc kerembiñ zé efima ninzénégéñ.
²⁰Neñañ niñac wamma maleku yanda ocmuñ téreyaiguc nañañec imi
 quzuracgéma imuac suraiguc héna qelia kekecyaguc imuac naguya
 aunénécmiyc. Wañu maleku imi mia eñeya séwiyawac séséc wanzac.
²¹Wañu nini imi Anutuac ama miñina hofac oo ic eñeña i guc kecziñ
 imuac niñac ²²ewa qerininaiguc sacya giliyu héiyu niniñ ninaiguc biria
 hezac imi niñtegicma séwinina imi doku lalac lalacnéñ zuacdacziñ.
 Imuac ewa qeri hélacnec zéma ninzén ninzén solaña kuaya qeqeyaguc
 Anutuac muru kerembiñ. ²³Wañu sisipac ac wañ nénécmiyc iwaru
 imi ménzéz ménzéya qahac. Imuac mia niñkumuma ninzén ninzénina
 kuaninanéñ zéauyiñ imi keñqe haqenina qahac selianec késama
 kecbiñ. ²⁴Wañu neñañ goi héihéiguc zéma hakasilic hiabiaiguc kecbiñ
 zé dimuhuc zénañgé amuma kecbiñ imuac mia qerininanéñ niñgési
 wañambiñ. ²⁵Wañu azorowiñ zéni imuac héñacya mema keñanzu
 ionac haka silic éséc ménda wamma zénañgé wañamuma nalé yanda
 hosucninu hayu héñanzñiñ séc muñguc yanda imuhuc wamma kecbiñ.
²⁶Neñañ ac hélawac niniña nénécmiyu memaguc kileñ seliseli wamma
 biria wambiñiguc késpedes imuac zuaczuarawac mulu mén muñguc
 ménda hezac. ²⁷Néñ imuac kitiwa imi mia gésigési nalé yanda zénéñ hiri
 hiriyaiguc zéma, geric bélañagucnéñ Anutuac hazéchéra qécgé énécmimia
 iminéñnec sac mambécnina hezac. ²⁸Méñnéñ Moseac héna acac niñu
 eñomia wañu logiyu, ic éréhécnéñ me haréwécnéñ hémma ara zéhicñigic
 ewa biricya qahac qegic humuanzaciguc, ²⁹Imuac niñac ic mén Anutu
 Naña hénagina bawu tizizamima, sisipac acac sacya eñeya météré miyc
 imuac, qerianéñ niñu iwawai biria éséc wañu, Uña Téréya ewa hiawac
 nénécmimia imi zébiri qébiri wañ mimaciguc, imuac kitiwa hatac dahec
 ac séc ogicma réwériawac mihicñimacac hezac imi niñasarizu me qahac?
³⁰Nini ac yomuhuc zéyec i nimmiziñ; Kitiwa melen melen imi nuac ai,
 neñ bakia melen énécmiman. Wañu ac mén toroqema yomuhuc zéyec;
 Miñ Kewunéñ ic embachéra zégési énécmimac. ³¹Anutu kekecyaguc iwac
 mériaiguc eñeña imi zénéñ hiri hiriyaiguc yanda.

³²Ini becneç edamu qetagali énécmiyuguc qenzen manzen yéwéria bisima nanşeligic nalé imuac mia niñqeligic. ³³Nalé tosiaiguc imi ic embac kicginaiguc onopocgcic nanşic ac biria zéma unuhéi wañ énécmianşic. Wañu nalé tosiaiguc imi tosara ionac imuhuc wañ énécmigic hésa amaiguc tacgcic iniguc ala baoc wañamuma kecañgcic. ³⁴Ini iwawai hiabia mén hémbénaña heheya he énécmizac imi ninzu. Nimma hésa ic wésé niniñ wañ énécmigic. Wañu iwawaigina onagicgcic yéwéri imuhucya imi ségiségi wamma mebisi wañanşic. ³⁵Wañu haka imuhucyanén keçma bakia hiabia kuneñ yanda wagicma haénécmimac. Imuac mia ewagina déñ wañu kemmu. ³⁶Imuac niñac ini nanşelima Anutuac ewa siñ wandacmu nalé imuaru némac ac ziki énécmiyec imuac héra medacmu. ³⁷Hénia imi yomuhuc; Nalé hotoñadac hama keñu, hamacac zéyec inén mia nalé ménda mehorugima kileñ hamac. ³⁸Nén nuac ic solañana imi ninzén ninzéniguc keçmac. Wañu mérénén wéléc héréma andé andé kemmac imi qeri uñana nén iwac mia ségiségi ménda wammac. ³⁹Neñan imi wéléc héréamuma kemma sohozu ionac areñiguc ménda keczin, nén ninzéngeéma kekeç hémbénaña késa kezu ionac areñiguc keczin.

Ninzén ninzén imuac hénia.

11 ¹Ninzén ninzén imi iwawai ménac mén niñkumuma kecanzin imuac héra zéma iwawai ménda héñanzin imuac héipucya wanzac. ²Ninzén ninzéniginaguc Yanda hécnina zéhiaru énécmimia wañec.

³Ninzén ninzénninaguc mia baec kurumeñ yomi Anutunén zéyu hicñidarec imi niñasarianzin. Imuac iwawai kicninanén ménda héñanzin imuacnec iwawai kicninanén héñanzin imi mihicñidarec.

Abel, Enoko zéma Noa ionac ninzén ninzéngina imuac hénia.

⁴Ninzén ninzénaguc Abelnén Kainac hofac oo ai imi ogicma Anutu hofac oo ai hiabianec memiyu Anutunén hémma hofac oo ai imuac héñu sécgéyu zéhiaru miyec. Wañu inén becneç humuyec, nén ninzén ninzénanén ac wañ nénécmimanec keczac. ⁵Ninzén ninzénaguc Enoko inén keçma kekeç yomuacnec humuc ménda mihicñiyunec wagicma eñec. Anutunén wagicma keñu muñguc hémmuac séc qahac wañec. Wañu ménda wagicma eñec nalé imuaru Inén mia Anutu ewa hia mihicñi miañec imuac Anutunén zéhiaru miyec. ⁶Ninzén ninzénnina qahac eñ Anutu ségiségi mihicñi miwiñac séc qahac. Imuac Anutuac muru kembin zé ninzu imi eneñ inén hélacnec Keczac imi zéma hoc tinzarec mema kenzu ionac mia bakia hiabia melen énécmianzac imi ninzéngeumuac hezac. ⁷Ninzén ninzénaguc Noanén haka mén kic wésiaiguc ménda hicñiyec imuac walac zéhicñi miyu bac yandi yandiyaguc wamma ac

imuac eeya héima eņeya iniņ merachéra kekec mihicņi énécmimaņ zé zéic yanda imi meyacgéyec. Imuhuc wamma hakaya solaņanén baec ic ionac kápésicgina mewininiyec. Waņu imuhuc wamma kekec solaņa ninzén ninzén igucnec hahaya imuac mératéc ic waņec.

**Abarahamac ninzén ninzēja
imuac hénia.**

⁸Ninzén ninzénaguc Abaraham imi héihéré miyec nalé imuaru ackuazéc imi niņtohoynec. Niņtohoma baec mén iwac buņa wammac niņ zémiyec imuac wamma dimuaru kemmac imi ménda niņtegicmanec hénima keņec. ⁹Waņu ninzén ninzéniguc baec mén iwac buņa wammac niņ ac zikima ézéyec imuaru kemma baec méréra imuaru kecaņec. Kecma eņeyaguc momacnec sisipac ac momacguc imuacnec mératéc meme ic kekera Isaka zéma Yakop iriguc momacnec sel haliiguc kecaņgic. ¹⁰Hénia imi yomuhuc; Inén ama areņa yanda mén Anutu eņeyaoc irec meme ic zéma mericqe ic wamma qambaņa haiyec imuac mia kichihi wamma kecaņec. ¹¹Waņu ninzén ninzénaguc Sara eņeyaoc acguc héfiņa kecma embac yanda waņec, néņ sisipac ac wammiyec inén ménzé ménzéya qahac imi ninzénagéyec imuac niņac yawuņa imi séha ogicma sasala waņec, néņ kileņ hériyaguc wawaņawac kuha hamimia waņec. ¹²Imuac mia ic momacguc humumia ésécnec iwarunec sawaiguc ménisikilu sasala zéma konduņ giņgiņaiguc sakasac qétéya olombiņac séc qahac imuac séciguc qelihéra sasala hicņigic.

¹³Ic imi eneņ moczoņ ninzén ninzéngina méndacma humudacgic. Waņu sisipac ac imuac héra ménda énécmiyu megic. Néņ eņ lakec ou heyu hémma yaizézé ac wamma kecgcic. Imuhuc kecma baeciguc neņaņ ic kiaņ kecziņ zéma zéau énécmiaņgic. ¹⁴Haka imi mia imuhuc zéanžu imi eneņ imuhuc wamma eņaņ ama baecgina waima hagic imuac mia liliņgéwiņ zé kichihi wamma kecanžu imuac hénia measarianzac. ¹⁵Waņu eņaņ ama baec waima hagic imuac niņqeliwunec imi nalé mén béréņgéyu hia liliņgéwunec. ¹⁶Waņu ieneņ mia ama baec hiabia séc mén kurumeņiguc heheya imuac qeriginanéņ héngeņnec waņanzac. Imuac Anutu imi ionac Anutu zémimiawac gamuya ménda nimma ionac niņ wamma ama areņa yanda mén mézézéņgé énécmiyec.

¹⁷Ninzén ninzénaguc Abaraham imi batucgémiyec nalé imuaru Isaka Anutuac buņa qemiyec. Sisipac ac wammiyu meyec, néņ naņa momacguc sac hemiyec imi waimimaņ zé efiyec. ¹⁸Naņa imuac mia, ac buņa yomuhuc ézéyec, guac qelihécgá zéénécmimia imi mia Isaka arunec hicņisai wammu. ¹⁹Inén Anutu imi humuc ic ionac sugina igucnec meqeli mimac niņ kuha hemizac imi niņhumuyec. Imuac ac héima zéni humuc igucnec meleni miyu meyecac séc wanzac. ²⁰Ninzén ninzénaguc Isaka imi haka bianğuc hicņimac imuac wamma Yakop zéma Esau mozoc

ac zéérécmiye. ²¹Ninzén ninzéniguc Yakop imi mia humumañ zé wañec imuaru Yosefe nañ hérera iorac mozocgé érécmima tac witiyaiguc héima namma Anutu siggémiye. ²²Ninzén ninzéniguc Yosefe imi humumañac zé wamma Israel ic embac eney kecma Izipte baec waima kemmu zéma sirawac zéma walac zéseli énécmiye.

Moseac ninzén ninzén imuac hénia.

²³Mose hicñiyu neñgoc mañgocya ieren hényc merac imi hiabia soroc wañu ninzén ninzén giraiguc mia ic kewu Faraoac zézé seli imuac bac yandi yandi ménda wamma maso haréwéc séc musañgéyoc. ²⁴Mose imi yandima ninzén ninzéniguc Farao bérarawac naña zémimiawac ménda wamma qeqetali wañec. ²⁵Imuhuc wamma késpedes wawañawac siña, nalé hotoña heheya, imi waima néwécgeñac Anutuac ic embac iniguc momacnec qenzer manzer mihicñiwñ zéma niñu sécgéyu hénia imuac méndarec. ²⁶Wañu inén bakia hiabia imuac kichihi wañec, imuac niñac Kristoac wamma gamu qeqe mihicñi mimia imuac niñu eñeña wañu Izipte baec igucnec soukiwa hinac mériañ imuhucya imuac niñu mamaya wañec. ²⁷Ninzén ninzéniguc Inén ic kewuac qeri gericyawac bac yandi yandi ménda wamma Izipte baec waima keñec. Wañu Anutu ménda héhéña imi kiwanén hénec tanec, iwac muru héiseliye. ²⁸Ninzén ninzéniguc méréc merac unumuhuyec inén Israel ic onac méréc merac hécgina ménda unumac niñac nagu sacyaguc ogicma keñkeña imuac kendoñ zéma sac gilihéi imuac haka imi zéseliye. ²⁹Wañu ninzén ninzéniguc Israel ic eney kondun pésia imi baec dokuya qahac ésécnec qericma keñgic, néñ Izipte ic ienen imi batucgéma wañgic kondunén hoturu énécmiyu humudacgic. ³⁰Wañu ninzén ninzéniguc ienen, ai meme 7, Yeriko ama areña yanda lelecgéma keñha wañgic demñ selia imi bacgéma madarec. ³¹Ninzén ninzéniguc hénia yanda embac Rahap imi kicgaleñ éréhéc luae qéérécmima érépésiye. Imuac inén acqeque ic iniguc momacnec ménda humuyec.

³²Wañu ac tosia némaciguc toroqema zédacmañ? Gideon, Barak, Samson, Yipta, Dawidi, Samuel zéma, kua meme ic ionac suruc medacma zéwinec nalé henénzac imi ménda sécgéwacnec. ³³Ninzén ninzéniguc ienen héngeleñ ama areña yanda sasala unuma onagicgic, haka solaña wañgic, sisipac ac imuac héla mihicñi énécmiyu megic, laion yañ kuagina mizicgégic. ³⁴Geric bélañ laina hégéwégic, sou zéra igucnec qizizñgéma néngacgic, qeka meka igucnec seligigic, yaréiguc kucginaguc wamma téñgñ ic tosara baecgina igucnec hazéc hécgina ununesi wañ énécmigic néngagic. ³⁵Wañu embac tosia imi eñañ humuc ic hécgina qelima lilingégic muñguc énépésigic. Wañu ic tosia imi humuc igucnec yacyac hiabia mihicñiwñ zé zéra waiya mihicñi énécmigic hulac énécmimuac niñ ménda wañgic. ³⁶Wañu tosia ienen zédesi zéma, hihilocnéñ unuhéi

imuac howura neningic. Wañu kileñ tosara imi señ hésa zéma, hésa ama imuhucyaguc qenzeñ manzeñ mihicñigic. ³⁷Tosia ieneñ hocnéñ énérgic humugic. Tosia imi segenéñ meric énécmigic éréhéc wañgic. Tosia imi sounéñ qeric énécmigic humugic. Wañu tosia imi rama zéma noniñ séwéla aturuma musañgé amuma keñha wamma nene qahac kecma qenzeñ manzeñiguc zéma hénia qahac sicsaoc wañ énécmigic kecañgic. ³⁸Ic embac téréya imuhucya onac imi baec yominéñ eeyaguc ménda wanzaç. Ieneñ baec kisia zéma baec boña zéma bañec zéma baec kifañaguc heyac wamma keñha wañangic.

³⁹Ic embac imuhucya imi moczoñ ninzéñ ninzéñgina niñac Anutunéñ zéhiaru énécmiyec, néñ kileñ zikiçki acwac héra imi ménda mihicñi énécmiyu megic. ⁴⁰Némac niñ, Anutunéñ neñañaru haka eeyaguc séc méñ mézézéñgédaru heyec. Imuac niñ neñañ qahac eñacnec sac Anutunéñ niñu heyec imi hia mesolañimuac séc qahac wañec.

Yesunéñ kekecac séséc mewininiyu hénziñ.

12 ¹Imuac nonac muru imi héipuc ic tuñ yanda imuhucyanéñ hosusu tasétasé ésécnec lelecgé nénécmima nanzu. Imuac niñ iwawai tosara réwéri mihicñi nénécmianzaç imuhucya zéma biriawac hésa bénzéñnec déréçgé nénécmianzaç imi momacnec héricdacma hénia nénéç nénézéya wéséninaiguc he nénécmizac imuac kucmama ménda wamma usuñnec kembij. ²Wañu ninzéñ ninzéñninawac miñina kecma ninzéñ ninzéñnina mesolañi nénécmianzaç Yesu iwac mia kicnina hima héñseliwiñ. Inéñ mia wésiaiguc ségiségi hemiyec imuac wamma ic héñgeña véndara imuac zérabéra zéma gamu qeqeya niñac niñ éréhéc ménda wamma meselimaguc ou emma Anutuac tatac edamuyaguc imuac héiyaiguc taczac. ³Ini kuc mama me ewa mama ménda wammu niñac Yesunéñ biria ic ieneñ hazéc wammigic kileñ nañseliyec imi nimmanec kecmu.

⁴Ini haka biria hazéc wammima yaré qema qebipima sacgina qocgéçic mamacac séc ménda qemanec kecçu. ⁵Imuacnec ini nañhéçgina pakeñ ac wañ énécmianzaç ésécnec Miñ Kewunéñ ackuaçéc yomuhuc wañ énécmiyec, néñ imuac eluñ unuyec; Nañna Miñ Kewunéñ mindiñi géñu niñna mamaya ménda wammac. Me ac wañgéñu qeriga ménda mamac. ⁶Miñ Kewunéñ ic méñ goiya héimianzaç iwac mia zémindiñi qemindiñi wammianzaç. Wañu ic embac énépésianzaç séc hihilocnéñ unumindiñi wañ énécmianzaç. ⁷Zémindiñi qemindiñi imuac niñac wamma manam batuc hénia hénia imuhucgeñ nañselidacmu. Anutunéñ ini eñeya nambérac héra ésécnec wañ énécmianzaç. Dimuhuciguc nambérac héra ionarunec méñac méñ mañgocnéñ zémindiñi qemindiñi ménda wammiyu eñ kecmacac séc? ⁸Zémindiñi qemindiñi imi nambérac moczoñ wañ énécmimia, imuac onac muru imi qahac wañu kecanzuiguc

imi, ini nambérac begingé énécmimia wanzu néj nambérac héra téngén qahac. ⁹Séwininawac mangoc hécnina ienej zémindiñi qemindiñi wañ nénécmigic kilen eegina héi énécmianziñ. Imuac bec uñaninawac Mangoc, séc méñ ogicma, niñtohoma kecbiñac ménda hezac me?

¹⁰Séwíac mangoc ienej imi ningic hia wañu nalé hotoña sac zémindiñi qemindiñi wañ nénécmiangic, néj Anutu imi neñañ iwac haka téréyawac buña késa kecbiñ niñac mehiaru nénécmimañ zé zémindiñi qemindiñi wañ nénécmianzac. ¹¹Zémidiñi qemindiñi hicñi nénécmianzac nalé imuhucgeñ imi imuac niñni ewa hiawac tanec ménda wamma ewa biricac buña tanec wañanzac. Néj kecma andiaiguc imi, iminéñec meefiefi mihicñianzu imi onac muru, zémindiñi qemindiñi iminéñ kekec solañawac héla gocmia luaeyaguc mihicñi énécmianzac.

¹²Imuac mia ini zéweleceac méragina imi gagawiyu meyacmu. Wañu simiñgina héigic kuha qahac wañu meseli amumu. ¹³Séwí hénaginawac wamma baec hénia imi mindiñigic dindiña wañu, imuhuc wañgic hénagina tihorik qihorik imi mehiaru énécmimia wammac. Qahac wañu simiñgina nétéc qétéré wambac niñac.

¹⁴Ini ic embac moczoñ yanda iniguc laue zéma kekec téréya imi méndacma kemmu. Méñnéñ méñ imuhuc ménda wamma Miñ Kewunina hémmuac séc qahac. ¹⁵Ini héñgaleñ wañamuma kecmu, onarunec méñnéñ méñ Anutuac ewa hiawac buña imuac sigiwac niñac. Me suginaiguc gété howuraguc méñ séra qema yandima réwéri mihicñi énécmiyu iminéñec ic embac sasala mebiri énécmiwac niñac. ¹⁶Ini galeñ mema kecmu, onarunec méñnéñ méñ nenedac momacgucac niñ wamma walac hicñi hicñiyawac mératéc buña imi andé qeyec Esau ésécneñ kaisero wamma kecbu me Anutu ee héihéi ménda wammima kecbu niñac. ¹⁷Ini iwac hénia niñzu ésécneñ inéñ kecma mériañ mératéc memañ zé kic masiyaguc zésiac wamma welerec, néñ qaecgémimia wañec. Wañu ewa meleñac nanaña méñ ménda mihicñiyec.

¹⁸Ini haréma keczu imi mia hémma osinimbiñac séc ménda wawaña Sainai baec boña imuhucya qahac. Baec boña imi mia geric bélaña zéma, siñi panamañ zéma, hosusu zapéla zéma, wiliñ wiliñ luhuc yanda zéma, ¹⁹témuñac hétén yanda zéma, ac ewaya imuhucyaguc. Ac ewa imuac ningic imi eneñ muñguc ménda énézémac niñac welecmigic. ²⁰Imi mia yañ beric acguc méñnéñ baec boña imuaru sicsaoc haréyu hocnéñ qegic humumac zéyu ningic, imuac zézé seli ac wañ énécmiyec imuac ewaya bénzén nimmuac séc qahac wañec. ²¹Iwawai kicninanéñ héhéña séc imuhucyanéñ imuhuc bac yandi yandi kuneñ yanda mihicñi énécmiyu Mose acguc bacna yandiyu zénéñna hirizac zéyec. ²²Néñ ini imi Zion boña Anutu kekecyaguc iwac ama areña yanda kurumeñac Yerusalem harézu. Imuaru imi ségiségiac aria yanda hicñiyu, kua meme uña sasala ménda oloñ énéñ énécmiawac séc zéma, ²³méréñ merac kurumeñiguc

qacgina oénécimia ionac hénarorij zéma, ic embac momac yanda ionac zégésigési ai miñina Anutu zéma, ic embac mesolañi énécmimia ionac uñahécgina zéma, ²⁴Sisipac ac qeliawac miñ suc ic Yesu zéma, inéñ qocgé nénécmiyu Abelac sacya ogicma héipuc ac hiabia wañ nénécmanzac sacya hezac.

²⁵Ini técgina nimma kecmu, ac énézéanzac i andé qewu niñac. Becnec baeciguc goro ac wañ énécmiyu andé qegic bakia melen énécmiyu néñgacmuac séc qahac wañec. Wañu nini yomi kurumen igucnec goro ac nénézéanzac i andé qemaguc bakia imuac dimuhuc hia qizizingéma néñgacbiñec? ²⁶Becnec imi ac hétén iminéñ baec imi mimiñzaliyec, néñ deguc imi sisipac ac yomuhuc zéma nénézézac; Ni ménugucnec baecnec sac qahac, néñ baec kurumen momacnec mimiñzalimañ. ²⁷Muñguc zéyec ac imi mia iwawai ménda mimiñzalimacac hezac iminéñ hehe seli hemacac niñ iwawai zéyu hicñima hezac. Mimiñzalimacac séc imuhucya imi netecgéyu qahac wammacac hezac imi zéasarizac. ²⁸Imuac neñañ imi héñgaleñ ama areña mén méná mimiñ zalizaliawac séc imi mihicñi nénécmiyu meziñ. Imuac mia ewa hia ac wammiwiñ. Imuhuc wamma ehéihéi wammima bac yandi yandi wamma Anutunéñ niñu sécgémacac séciguc mepé qepési wammiwiñ. ²⁹Némac niñ neñañ Anutu imi onowisi wawañawac geric bélaña.

Welen qeqe ai hiabia.

13 ¹Ninzéñ ninzéñ dacmuna tetcgia qahac siñgina niñamumu. ²Wañu ic kiañ ionac imi eluñ ménda unuyu welen qeénécimimu. Ic tosara ieneñ imuhuc wamma ménda inictegicmanec kua meme uña welen qeénécmicig. ³Alahécgina hésa amaiguc onopocgic tacgic eñañ acguc momacnec onopoc énécmimia ésécnec nimma niñénécimimu. Ini acguc séwiginaguc keczu imuac niñ hénia qahac unuhéi wañ énécmigic réwéri mihicñima keczu imi onac niñénécimimu. ⁴Ini moczoñ eu iniñ kekecac niñgic eeyaguc wañu hehe tatar eu iniña buña imi Anutuac kiwaiguc ménda qaorac qegic. Kaisero wamma eu iniñac kekec mebirima sicsaoc heañzu ionac imi Anutunéñ kitiwa ku énécmimac. ⁵Miñ Kewu eñeyaoc nénézéma zéyecnéñ; Neñ ménda wai énécmimañ. Wañu onac eluñ ménda numac. Imuac niñac soukiwawac hémbaoc ménda wamma kecmu. Iwawai he énécmizac imuac niñgic sécgémac. ⁶Imuac neñañ imi yomuhuc zéwiñ zé ewa éréhéc ménda wanziñ; Miñ Kewuna imi méra néñanzac imuac ni bac yandi yandi ménda wammañ. Baec icnéñ némaciguc biria wañ némmac?

⁷Galeñ hécgina Anutuac ac kuazéc énézéangic ionac kekecginaawac héra imi dimuhuc hicñi énécmiyec imi hémma nimmaguc ninzéñ ninzéñgina méndacma wammu. ⁸Yesu Kristo imi orañ zéma deguc zéma tetcgia qahac imuhucyanec. ⁹Imuac pakeñ ac hénia hénia méréra

iminénj ménda énépésima kemmac. Ewa qerigina imi ewa hiawac buñanénj meseligic hiabia wammac, nénj yaka neneac neuñ aciguc imi qahac, héna ac imuhucya imi méndacma wañangic imi onac ménj ménda méra énécmiyec. ¹⁰Neñan muru zaki téréya ménj taczac. Wañu imuac qahaiguc seseac nene imi sel hali téréyaiguc welen qema ai meanzu ienenj nemu niñac qac buñagina ménda zéénécmimia. ¹¹Imi mia képésic ninawac mulu buñawac hofac oo ic eñeñanénj yañac sacya mema hali qeria téréyawac téréya imuaru kereñanzac, nénj séwibusuya imi deminj séñganğeniguc gericnénj ogic zedacma qahac wañanzac. ¹²Hénia imuac niñac Yesu imi acguc eñeya sacyanénj ic embachéra météré énécmimanj zé sanğulanj yanda imuac séñganğenjaiguc qenzerñ manzerñ mihicñiyec. ¹³Imuac neñan imuhucyanec iwac gamu qeqe imi huama hali téréya séñganğenjaiguc iwac muru mekembinj. ¹⁴Baec yomuaru imi heheseli ama yanda ménj ménda he nénécmizac. Imuac ménj kecma bianguc hahaya imuac mia kic hihi wamma kecanzñ. ¹⁵Imuac mia Yesuac niñ wamma nalé séc Anutu mepé qepésiñac hofac omiwiñ. Mepé qepési legic iminénj mia kua taséninawac héla gocmia wamma qac buñayawac héipuc ac wañanzac. ¹⁶Haka hiabia zéma newa haleñ imi eluñ ménda unuyu wammanec kecmu. Haka imuhucya imi Anutuac kiwaiguc hofac oo ai héla tanec wamma ségiségi mihicñi mianzac.

¹⁷Galeñ hécgina ionac ac imi niñ tohoma méra bacginaiguc kecmu. Ienenj imi onac qeri uñaginawac wamma hénğalenj ai mewin zé eñaoc niñ gésigési ai mihicñimuac hezac ésécnec nimma ai meanzu. Imuac nañgé énécmigic ienenj ai imi ségiségi wamma memu, nénj yaiwisisinj wamma ménda memu. Imuhuc wañgic onac muru héla ménda hicñi énécmiwac niñac.

¹⁸Nonac niñac wamma zéwelecmu. Nini imi ai meanzinj séc haka eeyaguc wambin zé siñnina imuaru hezac imuac nonac muru qeri solañ he nénécmizac imi ninzénğezin. ¹⁹Ni focdac onac muru lilingéma kemmanj niñac méra némma zéwelecmu niñac zéseli énécmizua.

²⁰Rama galeñ yanda Minj Kewunina Yesu imi sisipac ac tetcgia qahac imuac sacyanénj humuc igucnec wagicma éréyec luaeac Anutu inénj mia ²¹ai hiabia hénia héniaiguc mesolañi énécmima eñeya ewa siñ méndacma ai memu niñac meseli énécmiyec. Imuhuc wamma eñeya kiwaiguc haka hénj soroc sorocya Yesu Kristo inénñec sucninaiguc mihicñimanj zé ai meanzac. Eebipiya edamuyaguc iminénj iwac muru nalé tetcgia qahac hema emma hemac. Hélacnec!

²²Ninzénj ninzénj dacmuna hécna ni zéwelec énécmizua; Neñ ac imi meducñima oénécmizua imuac niñ, meme seli acna wañ énécmizua imuac niñgic ménda birimac. ²³Wañu zéwa niñgic; Alanina Timoteo imi hésa ama igucnec bec hulacmigic ziki sipac qahac keczac. Inénj nalé ménda tecgéyunec hamaciguc nekawu hama inicbic.

²⁴Galeŋ hécgina zéma hénarínj téréya séc yaizézé acgina zézua. Italia
baec igucnec tosara ieneŋ acguc yaizézégina zézu. ²⁵Ewa hiayanéŋ ic
embac momac yanda onac muru he énécmimac.

Yakobo

Yaižézé ac.

1 ¹ Anutu zéma Miñ Kewunina Yesu Kristo iorac welen qeque icgira ni Yakobonén Israelac hicñisai kisic 12 igucnec hahaya baec séc tuima kecanzu onac yaižézé ac énéžézia.

Ninzén ninzén zéma nințegic qințegic.

² ^{2a} Dacmuna hécna, ³ ini imi ninzén ninzénğinawac manam batucnén nanañ seli mihicñi énécmianzac imi ninzu imuac niñac ^{2b} ini manam batuc hénia hénia hicñi énécmiyu séc imuac me imuac nințic ségiséğiyaguc wandacmac. ⁴ Waigic imuac me imuac bisiqatén kekecnén wangénu solañanima ic waziwaziya wamma imuac me imuac ménda hocbésémañ. ⁵ Onarunec méñac méñ nințegic qințegicnén séha ménda hemizaciguc, Anutu qesimiyu midacmac. Inén qesimimu séc ménda zéqetali énécmima séçgina ogicma énécmianzac. ^{6a} Ic méréñén ewa éréhéc wañanzac imi kondun temboña luhucnén qema mihilanğéyu yacma salalanğéanzac tanec wanzac. ⁷ Imuac mia ic imuhuyanén Miñ Kewuninawac murunec iwawai méñ memañ imuhuc ménda zéma nimmac. ⁸ Ic imuhuya imi hénia imuac me imuac kemmac séc ewa éréhéc, qeka meka wañanzac. ^{6b} Imuac niñ ewa éréhéc komocdia dac méñ ménda wamma ninzénğéma zéwelecmmiac.

Iwawai hemimia zéma ménda hemimia.

⁹ Ninzén ninzén ic méñ maqeqeya keczaciguc Kristoac qeriaiguc meyac mimiawac keczac imuac zézé ségiségi wammac. ¹⁰ Wañu dacmuna méñnén hofi hinacyaguc kecanzaciguc zariñ éséc bura tima qahac wammac imuac niñac kekec mamayawac niñac Anutu nimmima zéhiaru mimac. ¹¹ Kaiwe geric bélanagucnén éréma qézézac qeyu séléçgéma zuria imi mayu imuac kiwiya hiabia imi birima qahac wañanzac. Ic hinac yanda ginaguc imi acguc aigina mema kenkenja imuac suraiguc imuhucyanec séléçgéma qahac wandacmu.

Manam batuc zéma séwiac siñ.

¹² Ic méñ manam batuciguc nañselima kecanzac imi mérianaguc wanzac. Meseliyu Miñ Kewunén niñu séçgéyuguc kekecac opoc

edamuyaguc Miñ Kewunén hénisoroc wañ énécmianzac ionac énécmiman
 zé ac zíkima zéyec imi énécmiyu késamu. ¹³Wañu ic méñnéñ manam
 batuc hicñimiyu Anutunén batucgénénzac imuhuc ménda zémac. Anutu
 imi birianén batucgé mimacac séc qahac. Wañu eñeyaoc imi ic méñac
 mén ménda batucgé mianzac. ¹⁴Wañu ic méñac mén manam batuc
 hicñimianzac imi mia eñeya siñ birianén hérémima kemma qatémianzac.
¹⁵Wañu siñ iminén tackecma héri haima képésic mihicñianzac. Wañu
 képésic iminén yandima héri haima humuc mihicñianzac.

¹⁶Dacmuna soroc hécna, galeñ megic ikoc wañ énécmiwac niñac.
¹⁷Ewa hiawac buña hiabia méñnéñ mén zéma sese solaña méñnéñ mén
 imi moczoñ ounec Mangoc asac mararañaguc iwac murunec mama
 haanzac. Iwac muru imi ménzé ménzé haka me ireha melenqeleña mén
 ménda hezac. ¹⁸Iwawai inén zéyu hicñima keczu imuac suginaiguc
 neñañ imi héla gocmia walac walac wambiñ niñac eñeya ewa siñ
 méndacma ackuažéc hélanén héri haima mihicñi nénécmiyec.

Gezacnéñ niniña zéma niñ tohotohoya.

¹⁹Dacmuna soroc hécna, ini yomuhuc nimmu. Ic méñnéñ mén focdac
 gezac haima nimmac, néñ ac bakia imi focdac ménda melemmac. Wañu
 niñu biriñu qeria focdac ménda yacmac. ²⁰Qeri biricnéñ kekec solañ
 dindiña Anutunén niñu sécgéanzac imi ménda mihicñimac. ²¹Imuac bec,
 niniñ qakola zéma kaižiliweñ haka imi moczoñ hetecgé gilidacma, qeri
 uñagina aňgén tiénécmimiawac kuha, qeri ginaiguc bec himic énécmiyu
 hezac ackuažéc imi goiya héima aňgén tima héwiña héimu.

²²Ini ackuažéc imi eñdac gezacginanén sac nimma ikoc ménda wañamumu,
 néñ niñtohoma moczoñ wandacmu. ²³Ic méñnéñ mén ackuažéc imi gezacnéñ
 sac nimma ménda wamma memac imi ic méñnéñ eñeya séwíac kic ségéraya
 wikiñiguc añañzac ésécnec wanzac. ²⁴Eñeya añañu tecgéyu kenkecma kic
 tanera dimuhucya imi focdac eluñ qeanzac. ²⁵Nén ic mén héna ac solaña
 képésic igucnec hulac énécmianzac imi hémma hénégésima ménda eluñ qeyu
 wammanec kecmac imi wawañ memeya séc héla méríañ mihicñimac.

²⁶Méñnéñ mén eñeya niñac niñu Anutu ee héihéi wammimia tanec
 wañuguc kilen ezelaña galeñ ménda mema eñeya ewa qeriya ikoc
 wañamumaciguc imi iwac ee héihéi wañmimiawac haka iminén eñomia
 wammac. ²⁷Anutu Mangocnéñ niñu buña suruc hiabia imuac ai lalaclalac
 solañ qeqeya wañanzac imi mia embac maléya zéma merac gupaña
 inicgaleñ wañ énécmima baecac wawañ meme biria igucnec gésiamuma
 gocya qahac kekec imi mia.

Haka bakéśasacnec ménda wammu.

2 ¹Dacmuna hécna, Miñ Kewunina Yesu Kristo edamuyaguc i ninžén
 géanžuiguc imi ic méñac mén bakéśasaciguc ménda énépésimu.

²Onac tocgotocgo amauguc ic ménj méria merawaiguc binenj golinénj memeya haiyu hingaru owo maleku hénsoroc sorocgia hima éréyu duña ic maqeqeya ménj owo malekuya qakolayaguc hama érémaciguc ³ini ic owo maleku hénsoroc sorocgia hima érézac iwac muru lilingé hémma you hama tatac hiabia yomuaru tacna zéma ic maqeqeya iwac niñac zéma gi hia imuaru nanna me hénanaiguc mama tacna zémuiguc imi ⁴ini niñgic, eñañ eñaocnec héngési wañamuma niniñ birianénj niñgésima gésigési icya séciguc kecanzu tanec ménda wanzac me?

⁵Dacmuna soroc hécna zéwa niñgic, Anutunénj baec yomuaru ic maqeqeya gésima énépésima ninzénj ninzénjgina meyandi énécmima i siñ nimmianzu ionac mia iwac héngalenj ama areña yanda ara zikima buña qeénécmiyec imi mératéc énécmiyu késagic. ⁶Nénj ini imi néwécgeña ic maqeqeya mema titi wañ énécmianzu. Wañu méré méré eneñ yéwéri mihicñi énécmima aciguc onopocanzu me? Imi mia ic hinac soukiwaginaguc. ⁷Wañu onac unuruma Kristoac tohotoho ichéra zéanzu qacgina eebipiyaguc imi ic soukiwaginaguc ienenj zébiri qébiri ménda wañanzu me? ⁸Ini imi kiwi téréyaiguc hezac séc gi geña niñac goi héihéi wañamuanzanj éséc alagawac imuhuyanec wammiwésémanj zéyec hénac ac eñeña imi niñtoho wañanzuiguc imi hia wanzu, ⁹nénj ini goi héihéi imi bakésasaciguc soukiwa ic ionacnec wañ énécmianzuiguc imi képésic wañkeczu. Imuhuc wañgic hénac acnéñ képésic ic zéma zétecgé énécmimac. ¹⁰Ménjénj ménj hénac ac moczonj niñtoho wamma kecma momacguc ménda tohoma qonzontonj gémac imi, hénac ac moczonj yanda logizac wanzac. ¹¹Imi mia kaisero ménda wambésémanj zéyec inénj nec mia icac kekec humuiguc ménda opocbésémanj zéyec. Imuac bec kaisero ménda wamma icac kekec ménj humuciguc opoczanjiguc gi bec hénac ac imi logizanj wanzac. ¹²Ini imi nalé ménda sosoliyu hulac énécmimac niñac énécmiyec hénac ac qelia imuaru namma gési énécmimacac hezac. Imuac hénac ac qelia imuac séciguc namma acgina zéma hakagina wammu. ¹³Wésé niniñ qahac hakagina wañanzu ionac imi wésé niniñ qahac zégési énécmimac. Wésé niniñ iminénj zégésigési imi ogicma eñeña wanzac.

Ninzénj ninzénj wawañ memeya qahac imi humumia.

¹⁴Dacmuna hécna ic ménjénj ni ninzénj ninzénjnaguc keczua zémaguc wawañ memeya qahac kecmaciguc imi iwac muru némac hiabia ménj hicñimimac? Ninzénj ninzénj imuhuyanénj eñeña hia mehiaru mimacac séc wanzac me? ¹⁵Ic me embac dacmunagina ménjénj séwi usuya zéma nene iwawaiya qahac kecanzaciguc ¹⁶Onarunec ménjénj kuanec sac ézéma ala, bénzénj nec hama kenna; Kemma geric zonimma nene nena sécgé géñu. Imuhuc ézéma séwíac iwawai ménj ménda mimaciguc, ac iminénj némaciguc méra mimac? ¹⁷Tanec imuhuyanec, wawañ memeyanénj ménda hemiyu ninzénj ninzénj eñeña imi humumia wanzac.

¹⁸ Waṇu mén yomuhuc hia zémacac séc; Gi ninzén ninzénaguc, waṇu ni wawaṇ memenaguc, imuac ninzén ninzénaga wawaṇ memeya qahac imi nézéna hémma ni wawaṇ memenaiguc ninzén ninzénna gézéwa hénna. ¹⁹ Gi Anutu momacguc keczac imi ninzénagéanzaṇ. Imi hia wanzaṇ. Uṇa biria acguc iwac ninzénagéma zénéngina hiriyu kecanzu. ²⁰ Oh, ic watalaṇa gi, ninzén ninzén wawaṇ memeya qahac imi gorosona wanzac imi niṇasarimaṇ zé waṇgénzac me? ²¹ Neṇaṇ esaṇ ambécnina Abarahamnén naṇa Isaka zaki téréya qahaiguc haimiyec. Nalé imuaru Anutunén ic solaṇa zémiyec. Gi ninna imi wawaṇ memeya niṇac qahac tanec wanzac me? ²² Oloṇ ninzaṇ éséc nec ninzén ninzén iminén iwac wawaṇ memeyaguc momacnec aiya meyc wawaṇ memeya néṇnec ninzén ninzénna imi solaṇaniyec. ²³ Imuac kiwi téréya méniguc yomuhuc zézac imi hélacuc waṇec, Abarahamnén Anutu ninzén gé miyu haka imuac mia niṇu solaṇa waṇec. Waṇu ic imi Anutuac alaya zémimia waṇec. ²⁴ Imi hénni, ic ménén ninzén ninzénanec qahac, néṇ wawaṇ memeyaguc niṇac wamma ic solaṇa zémimia wanzac. ²⁵ Waṇu imuhucyanec héna yanda embac Rahap imi kicgaleṇ ic méli énécmigic^a keṇgic imi unuruma héna ménunec méli énécmiyu keṇgic wawaṇ meme imuac mia solaṇa zémiyec. ²⁶ Séwi qeri uṇaya qahac hezac imi séwi humumia, imuhucyanec ninzén ninzén wawaṇ memeya qahac imi humumia.

Ezelaṇgina galeṇgému.

3 ¹ Dacmuna hécna, ini kiwi ic wamma keczin neṇaṇ késpedesicninawac kitiwa réwéria mihicṇiwiṇac hezac imi niṇasarima kiwi ic sécnina ménda ogicma wambin. ² Neṇaṇ moczoṇ yanda iwawai sasalaiguc qonzontoṇ géma mama nunuanzac. Imuac ic mén ackuazécyaguc késpedesira mén ménda hezaciguc ic imi solaṇ dindiṇa. Ic imuhuyanén séwiya moczoṇ yanda pinzuṇa hai amuma dindiṇanec kecmacac séc wanzac. ³ Neṇaṇ becosic enéṇ acnina tohomu niṇac kuaginaiguc pinzuṇ haima séwigina moczoṇ hérékeṇ héréha waṇ énécmianziṇ. ⁴ Waṇu konduniguc zéic héṇgic. Zéic imi kunéṇ yanda, waṇu luhuc selianén mihilaṇgéyu keṇanzac, néṇ qindi qindiṇiya komocdia dac imi haima nesinesi icyawac ewa siṇ hezac séc nesima keṇha waṇanzac. ⁵ Imuhucyanec ezelaṇ imi séwi ninawac kitiwa komodia mén, waṇu wawaṇ meme kunéṇ yandawac tétéc qeqe ac zéanzac.

Héṇgic, geric lokoc komocdia dac ménén zélén baec yanda zeric qericdacma keṇanzac imi hémma nimmu. ⁶ Ezelaṇnina imi geric lokora, biriayanén séwiya moczoṇ mesécgé mima eṇeya buṇa késayu séwiya imi iwac baec kurumeṇa wandaczac. Séwininawac kitiwa sasala sucginaiguc

^a 2:25 Girik aciguc; kua meme ic.

inén séwinina moczoŋ yanda mebirima karisi hénia ésécnec lelecgéma kemma hicŋisaiya hicŋisaiya zeric qeric waŋ énécmianzac. Waŋu zeric qericac kuha imi geric siawac bélaŋa igucnec haanzac. ⁷Yaŋqesi hénia hénia zéma nei zuku hénia hénia zéma zinimokoleŋ hénia hénia zéma konduŋ qeriaiguc iwawai kekec ginaguc hedaczu imi icnéŋ mebélacgé énécmigic ionac niniŋnec méndac énécmianzu, néŋ ⁸ezelaŋnina imi ic méŋnéŋ méŋ mebélac gémacac séc qahac wanzac. Imi biria ménda sima aiya meanzac. Waŋu iwac muru imi kumiŋ humuc mihicŋi nénécmimianén sécgéma hezac. ⁹Ezelaŋ iminéŋnec neŋaŋ Miŋ Kewu maŋgocnina mepésimima legicya héima iminéŋnec acguc ic tosara Anutu eŋeya tanera méndacma meénécmimia imi saecgé énécmianziŋ. ¹⁰Kua imi momacguc, néŋ imuarunec mozoc ac zéma saec ac momacnec maanzac. Dacmuna hécna haka imi nimba ménda sécgézac. ¹¹Doku kiwa momacgucnéŋ doku saola zéma howuc howura momacnec mihicŋi nénécmimac me? ¹²Dacmuna hécna, ini niŋgic fik icac uranéŋ oliwa gocmia hia haimac? Waŋu waiŋ icac uranéŋ fik gocmia hia haimac? Qahacgucnec!, imuhucyanec doku howec yagucnéŋ doku saula mihicŋi nénécmimacac séc qahac.

Niŋtegic qinŋtegic ou kurumeŋ igucnec hahaya.

¹³Onarunec mérénén niŋtegic qinŋtegic zéma niniŋa asacasaria keczac? Inén haka hiabia wamma gum bénzénzénŋa niŋtegic qinŋtegicya igucnec hahaya iminéŋnec wawaŋ memeya imi menénécmiyu hémbiŋ. ¹⁴Waŋu onac ewa qeriginaiguc nimbupuc howuc kétinŋkétinŋa zéma féŋgéc hakanén héwiwiŋ gézaciguc ackuažéc héra qema tétéc qeqe zéma ikoc ménda wammu. ¹⁵Niŋtegic qinŋtegic imuhuya imi kurumeŋ igucnec ménda maanzac, néŋ baec igucnec zéma ic séwi siŋ igucnec zéma Biria miŋinawac murunec haanzac. ¹⁶Hénia yomuhuc niŋac mia imuhuc zézua; Nimbupuc zéma hémbaoc hezac imuaru hažéc zéma haka biria hénia hénia hezac. ¹⁷Nén niŋtegic qinŋtegic kurumeŋ igucnec hahaya imi walac ewa qeri météréya zéma luae, gum bénzénzénŋ, niŋtoho, wéséniniŋ zéma héra gocmia hiabia sasala mihicŋima bakésasac qahac, kiciguc welenŋ qeqe qahac, imuhucya. ¹⁸Luae qeqe icnéŋ luae qesama kekec solaŋawac héra mihicŋianzac.

Baecac ala siŋ.

4 ¹Sucginaiguc euqac zéma tualefic imi dimuacnec haanzac? Imi mia séwi taséhécgina sugcinaiguc tosara euqac wawaŋawac siŋginaguc keczu ionac murunec haanzac. ²Ewa siŋ kuneŋ yanda waŋénéc mianzac, néŋ ménda mihicŋizu. Unu humu waŋamuma nimbupuc waŋanzu, néŋ hia mihicŋimuac séc qahac wanzac. Imuac mia ini euma hažéc ac waŋamuzu. Waŋu hénia héra imi zéwelecgina qahac kecanzu imuac niŋac

ménda mihicji keczu. ³ Waṇu zéwelecmima kileṇ ménda mihicji zuiguc imi eṇaṇ singinawac menec qenec wammu niṇac sigima zéweleccig. ⁴ Kaiseroac ic embacya ini, baecac iwawaiyaguc ala wamma kekec imi Anutuac hažéchéra wamma kekec wanžac imi ménda niṇacgézu? Imuac ic méréneṇ baec ala wammimaṇ zé ewa ewa waṇanžac imi eṇeyaoc Anutuac hažéra wawaṇa wanžac. ⁵ Ini kiwi téréyaiguc Anutunéṇ Uṇa Téréya méli nénécmiyu ewa qerininaiguc kecanžac Uṇa Téréya iminéṇ mia nimbupuc wammacac séc waṇ énécmianžac zéyec,^b néṇ ini imi ac imuac niṇgic eṇomia wanžac me? ⁶ Waṇu imi sac qahac, néṇ inéṇ ewa hiawac buṇa kuneṇ yanda nénécmianžac. Imuac yomuhuc zéyec; Anutunéṇ tétéc qeqe ic nesi énécmiyu keṇgic ewa qerigina memaamuma keczu ionac mia ewa hia waṇ énécmianžac. ⁷ Imuac ini Anutu niṇtoho wammimu. Imuhuc wamma Biria miṇina hažéc wammimu. Imuhuc wammigic qizizingé énécmimac. ⁸ Anutu hosucgémigic, imuhuc waṇgic i acguc hosucgé énécmimac. Biria meme ic ini méragina zuacgic lalaclalac wammac. Ewa qerigina keṇhéi hahéi waṇanžac ini ewa qerigina métérégic lalaclalac wammac. ⁹ Qerinéṇ yai wisisiṇaguc zésiāc wamma ewa biric wammu. Zédesigina melengic zésiāciguc, zézé ségiségigina melengic niṇ yéwériiguc kemmac. ¹⁰ Miṇ Kewuac kiwaiguc memaamumu, inéṇ meṇ énécmimac.

**Ic tosara ménda niṇgési
énécmimu.**

¹¹ Dacmuna hécna, zébiri qébiri ménda waṇamumu. Méréneṇ mén dacmunaya zébiri mizac me gésimizac imi hénā ac zébirima gésizac wanžac. Hénā ac gési keczaṇiguc gi hénā ac tohotoho ic qahac, néṇ gésigési ic keczaṇ. ¹² Hénā ac miṇina zéma gésigési ic imi momacguc sac keczac. Inéṇ mia bēnzéṇ aṇgēṇ tiénécmimac me bēnzéṇ mebirī énécmimacac séc. Néṇ gi méré icnéṇ alahécgina gési énécmianžac.

Orangucac niṇkumuma tétéc qeqe wammuc ménda hezac.

¹³ Zéwa niṇgic, sugina igucnec tosara erac me oraṇ nini tauṇ imuaru me imuaru kemma soukiwa ai mema kosia mema kecni yawuṇ mén teggéyu hawiṇ. Imuhuc zéanžu ini ac yomi nimbésémaṇ; ¹⁴ Oranguc némacnéṇ hicji énécmimac imi ini ménda ninžu. Kekecgina imi némac iwawai? Ini imi baec wéséséya nalé hotoṇa dac kecma aocgéanžac imuhucya. ¹⁵ Imuac ini nēwécgeṇa yomuhuc zémuac hezac, Miṇ Kewuninanéṇ niṇu sécgéyu nini kecma ai imi mewiṇ. ¹⁶ Ini deguc tétéc qeqe ac eṇomia wamma séwi eṇeṇ wanžu. Waṇu tétéc qeqe ac imuhucya

^b 4:5 Tosara imi yomuhuc melemma ogic hezac; Anutunéṇ qerininaiguc uṇanina hai nénémiyu hezac imuac héngaleṇ wammianžac.

imi moczoŋ biria wanʒac. ¹⁷Imuac mia ic mérénénj wawaŋ meme hiabia wawaŋawac séc niŋtegic qinʒtegicya hemiyuguc kilenj ménda waŋu képésicya wanʒac.

Ic soukiwaginaguc ionac goro ac.

5 ¹Hinac zéma soukiwa yandaguc kecʒu ini gezac haima niŋgic. Zéra waiya hiçŋi énécmimacac hezac imuac nimma qac siac wammu. ²Hinac mériaŋgina imi houdaru owo malekugina imi qakolanénj qedacʒac. ³Goli siliwaginánénj hufeŋaguc wandacʒac. Waŋu hufeŋa iminénj geric ésécnec séwi busugina nema héniaŋina zéaumac. Ini imi nalé tetcgiaiguc hinacgina qauqau haigic enzac. ⁴Ninzu, ai ic tosara onac aiginaiguc héla tocgogic imuac ai boŋagina aŋgétima ménda énécmigic ai boŋa iminénj qacʒac. Waŋu tocgotocgo ai megic ieneŋ siacgic Miŋ Kewunina, Miŋ Kewu Pupunda iwac gezawaiguc hiŋgacʒac. ⁵Ini baeciguc hémbaoc wamma iwawai hiabianénj mezeric amuma kecma unu hézénj hézénjgiawac naléyaiguc ewa qerigina halécya dépaŋ yanda waŋu kecʒu. ⁶Waŋu ini ic solaŋa imuac mia képésicyaguc zéma zétetcgéma qehumugic. Waŋu inénj musuqege ac ménj ménda meŋj énécmiyec.

Qenʒen manʒeniguc naŋselimu.

⁷Imuac dacmuna hécna, ini nalé horugiyu naŋselimanec kecgc Miŋ Kewunina harémac. Himicnec qimicnecac icyanénj héla gocmia baec igucnec hiçŋianʒac imuac mambéc kecma niŋselima kia naléya zéma kaiwe naléyawac^c mambéc kecanzu. ⁸Ini acguc ewa qerigina niŋseligima nalé horua naŋselima kecmu. Miŋ Kewuninawac hahayawac nalé imi ducŋʒac. ⁹Eŋaocnec diric doroc ac ménda waŋamumu, ac imi tohoma kecgc gésigésiaç zéranénj qizizínjé énécmima kemmac. Ninzu gésigési icnénj hosucgé énécmima naguiguc séŋgaŋenj nanzu. ¹⁰Dacmuna hécna, kua meme ic Miŋ Kewuninawac qaraiguc zégic i inicgic zérabéra zéma mambéc kekec horua imuac sésécgina wammu. ¹¹Ninzu naŋselima kecanzu ionac nimma mériaŋ ginaguc zéanʒiŋ. Ini Yop ac nanaŋ seli imi gezac ginanénj niŋgic. Waŋu Miŋ Kewuninanénj tetcgiaiguc dimuhuc wammiyec imi oloŋnindacʒu. Miŋ Kewunina imi ménʒac ménj ogicma ewa biric zéma wésé niniŋ kuneŋ yanda waŋ nénécmianʒac.

¹²Dacmuna hécna, ac ménj méndagucnec zéselimu. Ac imuac niŋgic ac tosara onogicma réwéria wammac. Kurumeŋac qaraiguc me baecac qaraiguc iwawai tosara ménʒac qaraiguc koroma ménda zéselimu. Niŋgic oaec waŋu oaec zému, waŋu qahac waŋu qahac zému. Imuhuc ménda waŋgic, képésic ginaguc zéénécmiwac niŋac.

^c 5:7 Girik aciguc; Kia walaha zéma kia tetcgia.

Ninzéngéma zéwelecmu.

¹³Onarunec méɣnéɣ yéwéri mihicɣizaciguc imi Anutu zéwelec wammimac. Méɣnéɣ méɣ ségiséɣiiguc kecɣaciguc imi mepé qepésiaɣ legic héimimac. ¹⁴Onac murunec méɣ hafi zepayaguc kecɣaciguc imi hénarion ionac qeriaɣ galeɣ unuruyu hama Min Kewuninawac qaraiguc halécnéɣ naec mima zéwelecmu. ¹⁵Zéwelecgina ninzéɣ ninzéɣginaiguc wawaɣa imi hafi ic mehiaru énécmimac. Min Kewuninanéɣ hafiya igucnec meyacmimac. Waɣu képésic méɣ waɣeciguc imi acguc waimimac. ¹⁶Imuac bec képésicgina zézuac waɣamuma hafigina hiarumac niɣac naɣgé amuma zéwelec wammu. Ic solanjanéɣ zéweleru kuhaguc zéma hélaguc waɣanzac. ¹⁷Elia imi héniaɣa ic omaya neɣaɣ ésécnec, néɣ inéɣ kia ménda hamaɣ niɣac solanjanec weleru yawuɣ haréwéc zéma maso 6 imuac séc baeciguc kia ménda mayec. ¹⁸Waɣu muɣuc weleru kurumeɣnéɣ kia haiyu mayu baecnéɣ héla mihicɣiyec.

¹⁹Dacmuna hécna, onarunec méɣnéɣ ackuazéc héla waima rouc keru ic méɣnéɣ naɣgémiyu lilingéma hamaɣiguc imi ²⁰naɣgémiyec inéɣ lilingéma hayec iwac qeri uɣa imi humuc igucnec aɣgéɣa tima képésicɣa sasala osodacɣac. Ini hénia imi niɣtegicmu.

1 Petero

Yaizézé ac.

1 ¹Yesu Kristoac Méliméli ic ni Peteronénj Ponto, Galatia, Kapadokia, Asia komoc, zéma Bitinia baec séc Anutuac hénarínj kian éséc nec héndémma kekera ²Anutu mangoc ninanénj ménda hicnigicnec bec ninénéc mima Uña téréyanénj météré énécmiyu nintho wañgic, Yesu Kristoac sawanénj naec énécmima^a gési énécmima énépésiyc onac mia kiwi yomi oénécmizua. Ewa hiaya zéma luaeyanénj onac muru sécgéma hema kecmaç.

³Mepésimini, neñañ miñ kewunina Yesu Kristoac mangocya Anutunénj wésé niniñ kuneg nec sécgémiyu Yesu Kristo i humuc ic sugina iguc nec meqeli mima héná imuac nec neñañ keckec qelia mihicni nénécmiyu niñkinzénj qeli qeli he nénécmiyu kecanziñ. ⁴Imuhuc wamma onac niñ wamma kurumenjiguc iwawai haihaiya hezac, ménda houhouya, ménda zapi qeqeya, ménda qahac wawaña, imi mératéc memu. ⁵Ini imi nalé tetcgiaiguc angénj titi haka mewininimañ zé niñu heyec imi késawin zé ninzénngégic Anutuac kuhanénj inicgaleñ wañ énécmiyec. ⁶Imuac qeriginaiguc ini ségiségi wamma kecanzu. Wañu hicni énécmimacac hezaciguc deguc manam batuc yéwéria hénia hénia niñac wamma nalé hotonadac niñyéwérimu. ⁷Imi mia ninzénj ninzénjgina imi goli gericnéñ batucgéyu qahac wammacac hezac imuac séha ogicma hiabia wañu Yesu Kristoac hahayawac naléiguc mepé qepésigina zéma edamugina zéma eebipiginaguc wammu niñac réwéri imuhucya hicni énécmikeczac. ⁸Yesu imi ini kicginanénj ménda héngic, néñ kileñ siñniñ wammianzu. Deguc acguc ménda héngu, néñ kileñ ninzénngéma ségiségi ménj edamuyaguc hénia zéasariwiñac séc qahac imuhucya nimma kecanzu. ⁹Imi mia ninzénj ninzénjginawac héla, qeri uñaginawac angénj titi imi énécmiyu memuac hezac imuac niñ imuhuc imuhuc ségiségi wamma kecanzu.

¹⁰Angénj titi imuac mia kua meme ic tosara ieneñ ewa hiaya onac muru mama hamacac heyec imuac héiqelima seliseli wamma hochoc ai megic.

^a 1:2 Sawanénj naec énécmima; Mmh 24:3-8, Heb 9:18-21.

¹¹ Megic ionac ewa qeriginaiguc Kristoac uñanén Kristo eneyaoc imi qenzen manzen qema kecma imuac andiaiguc kiwi edamuyaguc wammac zéma walac énézéyec. Énézéyu ienen ic mérénen Kristo wanzac me némac naléiguc hicñimac zéma hochoc ai megic. ¹² Ic ienen imi enañ ménda welen qeamugic, nén onac welen qeénécmigic imuac zéau énécmiyu niñasarigic. Wañu imi mia Uña Téréya kurumeñ igucnec mayec inén buña suruc hiabiawac welen qeqe ic nanjá énécmiyu degucmi buña suruc hiabia onac énézéigic nindacgic. Wañu kua meme uña enen acguc hénia imi héñtegicbiñ zé wanzu.

¹³ Imuac ini ewa qeriginawac rikuña zíkima zérén qérén wamma séwiac siñgina helanñi amuma kecmu. Wañu Yesu Kristo hicñitegicmac nalé imuaru inén ewa hiawac wañ énécmimac. Imuac niñ ini imuac mia moczon niñkinzénégema kecmu. ¹⁴ Kua tohotoho nambérac ésécnec kecmu, nén becneq ménda niñtegicma kecgic imuaru siñ biria méndacma kecgic haka tanera imuac ménda tohoma kecmu. ¹⁵ Téréya miñina unuruyec iwac séciguc namma ini acguc wawañ memegina séc, ic téréya kecmu. ¹⁶ Ac yomuhuc mia ooyawac heyu imuhuc zézu; Ni téréya kecua imuac niñ ini acguc téréya kecmu. ¹⁷ Ini Mangoc zémima qac héhélianñu inén niñgési énécmimanñ zé icya icya séwi tanecgina ménda hémma ai memegina hémma niñénécmianñac. Imuac baeciguc ic kian kecma eeya séha héimima kecmu. ¹⁸ Ini niññu ésécnec esañambéc hécgina ionac hena tima haka enomia wañangic imuacnec angén tiénécmiyec imi siliwa me goli ésécnec iwawai kecma qahac wañanñac imuhucyanén boñ héré ménda meénécmiyec. ¹⁹ Rama wizi kukuya qahac kitic Képésira qahac ésécnec kekera Kristo iwac sacya eeyagucnén boñ héré meénécmiyec. ²⁰ I imi baec kurumeñ ménda zéyu hicñiyecnec gésimimiawac kerec. Wañu nalé tetegcia yomuac onac niñ wamma mewininimiyu hicñiyec. ²¹ Ini imi humuc ic sugina igucnec Kristo i meqelimima kiwi edamu asahanén héimiyec Anutu iwac mia wamma Kristonén énépésyu niñzéngeaññu. Imuac onac niñzén niñzén zéma niñkinzén imi Anutuac muru hezac.

²² Ini ac héra imi niñtoho kecma^b onac qeri uñagina imi météréma niñzén niñzén dacmuna hécgina hélacnec goi héihéi wañ énécmianñu, imuac ewa qerigina lalacnec zéma qerigina dumuñanén siñniñ wañamuma kecmu. ²³ Ini muñguc qelima hicñigic imi gocmia kecma houanñac imuhucyaiguc qahac, nén gocmia ménda houhouya igucnec hicñigic. Imi mia Anutuac ackuazéc kekecyaguc tetegcia qahac kecanñac imi mia. ²⁴ Hénia imi yomuhuc; Ic séwigina momac yanda imi zariñ ura ésécnec. Wañu kiwi edamugina imi zariñ zuria ésécnec. Zariñ ura imi kaiwenén zeyu sélécgéaññac. Wañu zariñ zuria imi bura tima maanñac. ²⁵ Nén Miñ Kewuninawac ackuazéc imi tetegcia qahac heaññac zéyec. Wañu ackuazéc imi buña suruc hiabia zéau énécmiñi niñgic imi mia.

^b 1:22 Ac héra imi niñtoho kecma; Kiwi méranén ooya tosaraiguc Uñawac kuhanén.

**Baṇa kekecyaguc Yesu zéma
iwac aṇgégj tiénécmimia.**

2 ¹Imuac bec, kaiziliwenj haka hénia hénia zéma ala batuc haka hénia hénia zéma ikoc zéma nimbupuc zéma zébiriqébiri hénia hénia imi moczoṇ giliḁacgic keṇu. ²⁻³Minj Kewuac goi héihéiya imuac siṇa ninzuciguc, merac saccac ésécnec qeriginanénj namu téréya niṇac wammu, imuhuc wamma yandima aṇgégj titiiguc keremmu. ⁴Waṇu ini imi baec icnénj qéfaccgégic, nénj Anutunénj niṇu eeyaguc waṇu eṇeya buṇa gésimiyec baṇa kekecyaguc Yesu Kristo iwac muru hamu. ⁵Hagic hofac oo ic areṇhéra téréya wamma mulu manañ hofac hiabia Anutunénj siṇa nimma aṇgégj timacac sécyā omimu niṇac, Yesu Kristonénj hoc kekecyaguc ésécnec meyac énécmiyu toroqe amuma amaya téréya wamma keczu. ⁶Kiwi téréyaiguc ac ménj yomuhuc ooyawac hezac; Héngic, ni Zion ama imuaru baṇa ménj waṇgoṇaiguc séraṇ éséc buṇa qemima haizua. Waṇu ic mérénenj ninzégégj mimac imi gamusiṇj qamusiniṇjuc ménda opocopora wammac zéyec. ⁷Imuac niṇac ninzégégzu onac muru imi eeyaguc wanzac, nénj ménda ninzégégzu ionac muru imi hoc ménj mericqe ic eneṇ héṇara mema giligic keṇkeṇa iminénj ama waṇgoṇaiguc hiṇgacma ama imuac oruha wamma taru ⁸tosara hoc imuaru qonzoṇ toṇgéanzu. Waṇu zamanziṇj hoc imuaru mama unuanzac zéyec. Imi mia ackuazéc ménda tohoanzu imuac niṇac mama unuanzac. Waṇu ic imuhucya imi imuhuc wammu niṇac hezac.

⁹Waṇu ini imi siṇi tunumaṇ yanda igucnec héihéré énécmima edamuya hiabia soroc imuac qeriaiguc onoporec iwac hénia hiabia zéau énécmimu niṇac hénāoriṇj héra buṇa qeénécmimia zéma hofac oo ic, ic kewuac séc eṇeṇa zéma iwac héngaleṇ ama areṇa yanda téréya zéma ic embac eṇeya buṇa qeénécmimia wamma keczu. ¹⁰Ini imi bec nec ic embachéra ménda kecgcic, nénj deguc imi Anutuac ic embachéra wamma keczu. Waṇu bec nec imi wésé niniṇj ménda waṇ énécmiyu kecgcic, nénj deguc imi wéséniniṇj waṇ énécmiyu keczu.

Anutuac welenqeṇe ic kecmu.

¹¹Ala sorochécna, meseli énécmima zézua, onac imi baeciguc ic kian zéma ic qaṇ ésécnec nimma qeri uṇaginawac hazéc wammima yaréya qeanzac séwigina imuac siṇj imi sigima kecmu. ¹²Ic enia ionac suc ginaiguc wawaṇ memegina hiabianec wamma kecmu. Biria meme zéma zébiriqébiri waṇ énécmianzu ieneṇ onac ai meme hiabia imi hémma Anutuac hahayawac naléiguc^c qac buṇaya mepésimu.

¹³Minj Kewuac niṇac wamma hénā ac hénia hénia icnénj zéseligic imi moczoṇ tohodacmu. baecac ic kewu eṇeṇa me ¹⁴inénj méli énécmiyu

^c 2:12 Anutuac hahayawac nalé; Luk 19:44, Mmh 3:16, Mmh 32:34, Leg 58:6.

hama haka biria wanzu taségina melenj énécmima, haka hiabia wanzu bakia hiabia melenj énécmianzu baec galeñ imi onac imuhucyanec waj énécmimu. ¹⁵Hénia imi yomuhuc; Wawañ memegina hiabia iminénj ic diwi qiwiliña ionac acgina sic saocya imi méwécgému iminénj mia Anutuac ewa siñ wanzac. ¹⁶Eñaoc eñañ kekec miñina kecmu, nénj imuac kuhanénj biria ménda musangéma wammu. Wañu Anutuac welenj qeqe ichéra ésécnecc kecmu. ¹⁷Ic moczoñnecc ee héihéi hiabianec waj énécmimu. Wañu ninzénj ninzénj dacmuna hécgina siñniñ waj énécmima Anutuac bac yandi yandi wamma baecac ic kewuya ee héihéi waj énécmimu.

Qenzenj manzenj kekecac séséc.

¹⁸Welenj qeqe ic ini zénénj hirihiri wamma miñ hécgina ionac ewa bacginaiguc memaamuma kecmu. Wañu ic kunénj hécgina hiabia bénzénja ionac sac qahac, nénj goi biric waj énécmianzu ionac muru momacnecc imuhuc waj énécmimu. ¹⁹Réwéri hénia qahac mihicñi énécmigic Anutu niñqelima bisima kecmu imi haka hiabia soroc. ²⁰Képésicgina niñac unuhéi wanñic bisiqaténj wammuiñic némac niñac zéhiaru énécmimac? Haka hiabia wamma qenzenj manzenj mihicñima efima bisimu imi Anutuac kiwaiguc haka héñsoroc sorocgia wammac. ²¹Hénia imuac mia ini héihéré énécmimiyec. Kristo imi acguc onac wamma qenzenj manzenj mihicñi migic bisima séséc waj énécmiyec imi ini hémma eñeya hénanec méndacma tima hamu zéma imuhuc waj énécmiyec. ²²Inénj képésic ménj ménda wanñec. Wañu kuaya igucnecc ikoc ac ménj ménda zéyec. ²³Zébiri migic kitiwa ménda zébiri énécmiyec. Qenzenj manzenj mihicñi migic ménda tericgé énécmiyec, nénj baec ic solañanec gési nénécmianzac iwac mériaiguc eñeya haiañmuyec. ²⁴Wañu iciguc qegic namma eñeya séwiiguc neñañ képésicnina bisidarecc. Imi mia neñañ képésicac muru humuma haka solañawac muru qelia kecbiñ niñac imuhuc waj nénécmiyec. Inénj wiziyaguc waj ini hiarugic. ²⁵Becnecc imi rama ésécnecc rouc wamma keñgic, nénj deguc imi uñaginawac rama galeñ zéma héñgaleñ miñina keczac iwac muru liliñgéma hama keczu.

Eu iniñ onac pakenj ac.

3 ¹Iniñhécgina ini imuhucyanec euhécgina ionac acgina niñtoho waj énécmimu, imuhuc wanñiguc tosara Anutuac ackuazéc ménda niñtohoanzu imi eneñ acguc iniñ hécgina ionac acgina niñac qahac, nénj wawañ memegina niñac wamma liliñgégic anñénj tiénécmimacac séc wammac. ²Hénia imi yomuhuc; Bac yandi yandi wamma hakagina qala qalanec wamma kegcic inicdaczu. ³Oruc miñics me soronj goli me zari maleku tanera hénia hénianénj séwiginaiguc ménda mezeric qezeric wammu, ⁴nénj ewa qeriginaiguc qeri ic sanñima hezac imuac

mia wamma memaamuma luae ménda houmacac séc imuhucyanén
 mia mezeric amuma kecmu. Imuhucya imi Anutuac kiwaiguc eeyaguc
 yanda waŋanƶac. ⁵Becnec embac téréya tosara niŋkumugina Anutuac
 muru haima kecgic ieneŋ acguc imuhucyanec wamma euhécgina ionac
 acgina niŋtoho wamma haka iminéŋ mezeric amuma kecaŋgic. ⁶Saranén
 Abarahamac miŋna zémima niŋtoho wammiyec ésécnec ini acguc haka
 hiabia wamma haka tosara zénén hirihiriyawac séc mihicŋima kileŋ bac
 yandi yandi ménda wamma kecma iwac^d bérachéra wandaczu.

⁷Embac euhécgina ini imuhucyanec niŋtegic qinƶegicgina méndacma
 iniŋ hécgina iniguc kecmu. Embac imi zéic bébélacgia ésécnec, waŋu
 kekec hémbénaja ewa hiawac énécmimia imi momacnec mératéc memu
 imi niŋtegicma eegina héiénécmimu. Imuhuc waŋgic zéwelecwelec
 ginanéŋ néhé néhéla qahac wammac.

⁸Acna metecgéma zéwa niŋgic; Ini moczoŋ yanda ewa momaciguc
 kecma ménjac mén wésé niniŋguc dacmuna ésécnec goi héihéi
 waŋamumu. Waŋu ewa biric waŋamuma memaamuma kecmu. ⁹Haka
 biriawac haka birianec, zébiri qébiriawac zébiri qébirianec ménda meleŋ
 énécmima kileŋ mozoc ac hiabia waŋ énécmimu. Imuhuc wamma mériaŋ
 imi mératéc memu niŋac héihéré énécmiyec. ¹⁰Imuac mia kekecac goiya
 héima nalé hiabia mihicŋimaŋ zé wanzaciguc ezelaŋa neuŋ héimima
 ac biria ménda wamma kua tasiaya iminéŋ ac ikora ménda zémac.

¹¹Waŋu biria igucnec lilingéma haka hiabia wammac, waŋu luae kekec
 niŋac hochoc ai mema seligima nesima méndacmac. ¹²Imuac hénia imi
 yomuhuc, miŋ kewuninawac kiwa imi ic solaŋawac muru hiyu keŋanƶac.
 Waŋu gezawa imi ionac zéwelec welecginawac haiyu heanƶac, néŋ haka
 biria waŋanƶu ionac imi kic ségéryanén tawi énécmianƶac zéma zéyec.

¹³Waŋu seliseli wamma haka hiabia wamma kecmuiguc méréénéŋ zéra
 waiya énécmimac? ¹⁴Waŋu haka solaŋawac waŋgic unuhéi wammu imi
 ségiségi ginaguc. Némac iwawai niŋac ic tosara bac yandi yandi waŋanƶu
 imuac mia ini bac yandi yandi ménda wamma bac ƶazac ménda wammu,
 néŋ ¹⁵ewa qeriginaiguc Kristo i miŋ kewuginawac buŋa métérégic
 kecmac. Waŋu ewa qeriginaiguc niŋkumu hezac imuac hénia qesi nimbiŋ
 zé waŋgic bénzénec meleŋ énécmimaŋ zé nalé séc zérénqéréŋ wamma
 kecmu, ¹⁶néŋ gum bénzénzén zéma ee héihéiiguc wammu. Waŋu
 ewa kétinƶétinƶ ginanéŋ qala qalagianec hemac. Imuhuc waŋgic onac
 wawaŋ meme hiabiawac zébiri qébiri waŋ énécmimu imi eneŋ mema
 titi hakaginawac gamugina mihicŋimu. ¹⁷Haka hiabia wamma qenzeŋ
 manzeŋ mihicŋimu imi Anutuac ewa siŋ wanzaciguc haka biria wamma
 qenzeŋ manzeŋ mihicŋimu imi ogicƶac. ¹⁸Kristo imi hatac momacguc
 képésic ic momac yanda onac niŋ wamma humuyec. Ic solaŋanéŋ neŋaŋ

^d 3:6 Sarawac.

képésic niñac mulu meyec. Imi mia nonagicma Anutuac muru kemma nonopocmanñ zé imuhuc wañec. Inénj mia séwiiguc qegic humuyec, nénj uñaiguc imi meqelimiya kekecyaguc wañec. ¹⁹Inénj uñaguc kemma uña tosara humucac hésa qatéiciguc kecgic ionac ackuažéc zéau énécmiyc. ²⁰Imi enenj mia becne Noanénj zéic miyacgéma keru nalé imuaru Anutunénj nalé horua qeri bénžénjguc mambéc énécmiyc acqege wañgic ienenj mia. Wañu zéic imuac qeriaiguc emma doku igucnec aňgénj tiénécmimia ionac žaňgégina imi 8 sac wañec. ²¹Doku imi Yesu Kristoac humuc igucnec yayac niñac deguc imi melemma aňgénj titiac asé kiwiya wanzac. Imi mia doku naec haka imi mia. Wañu imi mia séwiasc képésic zuac énécmimiawac iwawai qahac, nénj ewa kétéňkétinj solanjanénj Anutu mihicñimanñ zé hénima keňkenja imuac asé kiwiya wanzac. ²²Yesu imi kurumeñu emma Anutuac méra héiyaiguc taczac. Taru kua meme uña zéma ai memeac qac buňaginaguc zéma kuc buňaginaguc ienenj iwac méra bacyaiguc kecdaczu.

Anutuac goi héihéi imuac welenj qege ic hiabia.

4 ¹Kristo imi séwiyaiguc qenženj manženj mihicñiyc imuac niñ, ini acguc Yesu niñec séc nimma niniñ iminénj yaréac malekugina ésécnec héiamumu. Séwiiguc qenženj manženj niñec iminénj képésic igucnec eliňgé amuanzac. ²Eliňgéamuma inénj baecac kekec hemizac séc muňguc siñ biria ménda méndacma Anutuac ewa siñac sac méndacma kecmac. ³Ini kaiseroac siñ zéma hémbaoc zéma niňgoñ zéma nezélélénj zéma newa qewelonj zéma baniarawac ireha welenj qema ic enia waňanzu ésécnec haka imuhucya becarunec wamma hama nalé hiadac audaczu. ⁴Wañu enenj imi i iniguc iwawai auquma kekec imuac qaoñaiguc ménda hololoma keňgic, ienenj inicma niňgic haka méréra wañu zébiri qébirinénj qacginaguc héigic enzac. ⁵Wañu ienenj kecma humuc zéma kic qeli kekec héniaquina niňgési énécmimac niñac zérénj qérénj wamma keczac iwacmuru héniaquina zéaumuac hezac. ⁶Hénia imuac niñac mia humuc ionac muru buña suruc hiabia imi momacnec zéau énécmimia wañec, hénia imi ic embac kic qeli kekera ésécnec niňgési énécmimia wammac, nénj uñaiguc imi Anutuac hénia séc kecmu niñac imuhuc wañ énécmiyc.

⁷Iwawai momac yanda imuac nalé tetcgia ducñizac. Imuac bec niniňgina asac asarianec kecma séwiasc siñ waima zéwelec wamma kecmu. ⁸Goi héihéinénj képésic sasala hoturu énécmianzac imuac niñ hénia yomuac niňgic tosara onogicma eñeña wañu qeriginanénj goi héihéi waňamuma kecmu. ⁹Ini ñindic ñunducya qahac welenj qeamuma kecmu. ¹⁰Anutunénj ic embac eñac eñac ewa hiawac ai buña hénia hénia énécmiyc séc ama galeña hiabia wamma Anutuac ewa hiawac buña hénia héniaiguc welenj qeénécmimu. ¹¹Ic méñnéj ac méñ zémanñ zé Anutuac ackuažéc ésécnec zémac. Wañu méñnéj méñ welenj

qeénécmiman̄ zé Anutunén̄ kuc miyu wanzac ésécnec wammac. Imuhuc waŋu ai hénia héniaiguc Yesu Kristoac qaraiguc Anutunén̄ edamuyaguc wammac. Iwac muru mia edamuya zéma kuc yandanén̄ nalé tetcgia qahac hema kecma. Hélaecne!

Qenzen manzen̄ Kristoac tohotoho ichéra neŋaŋ buŋa.

¹² Ala sorochéna, ini batucgé énécmiman̄ zé zéra waiya geriwagucnéŋ hicŋi énécmiyu haka méréra hicŋi énécmizac ésécnec ménda aurimu. ¹³ Waŋu ini keŋ kecma iwac eebipiya wininimac nalé imuaru ewa hia nimma zézé ségiségi wammu niŋac Kristoac qenzen̄ manzen̄aiguc toroqema ségiségi wammu. ¹⁴ Ini Kristoac qara niŋac wamma zébiri qébiri ac waŋ énécmimu iguc imi zézé ségiségi ginaguc wanzac. Imi mia Uŋa eebipyaguc, Anutuac Uŋa iminén̄ qacginaiguc keczac imuac niŋ imuhuc zézua. ¹⁵ Sucginaiguc méŋnéŋ méŋ biŋ suŋa me kowu nene me haka biria me kua suruŋ ic ésécnec ménda waŋgic qenzen̄ manzen̄ ménda mihicŋi énécmimia wambac niŋac. ¹⁶ Waŋu Kristoac ic kecma qenzen̄ manzen̄ mihicŋi énécmimia waŋu gamugina ménda nimmu, néŋ néwécgeŋa Yesuac qara niŋac Anutu mepésimu. ¹⁷ Anutuac ama neŋaŋguc gésigési ai hénima memac imuac naléya ducŋizac. Neŋaŋ muru walac hénima gési nénécmimaciguc ic embac tosara buŋa suruc hiabia imi ménda tohoan̄zu ionac tetcgia imi yei dimuhuc wammac? ¹⁸ Waŋu ic solan̄anén̄ aŋgéŋ titi mihicŋiman̄ zé ai yanda wammaciguc, Anutu eeya ménda héimian̄zu imi enen̄ zéma késpedes ic ienen̄ nanan̄ dimuaru nammu? ¹⁹ Imuac Anutuac ewa siŋ tohoma zéra béra mihicŋimu ienen̄ imi haka hiabia wamma qeri uŋagina imi mihicŋi mihicŋi miŋina méŋzé méŋzéya qahac iwac muru qutuŋgé amumu.

Anutuac rama dimuhuc galeŋgé énécmiwiŋ?

5 ¹ Sucginaiguc qeriawac galeŋ ini ni momacnec qeriawac galeŋ wawaŋa zéma Kristoac qenzen̄ manzen̄ imuac héipuc ic zéma edamuya wininiyu toroqemaŋ niŋ zénénéŋa neŋ zéhinoc waŋ énécmizua. ² Sucginaiguc Anutuac rama tuŋ keczu imi galeŋgé énécmimu. Zénaŋgéiguc qahac, néŋ Anutuac ewa siŋ méndacma eŋaŋ siŋŋinanén̄ waŋ énécmiyu inicgaleŋ waŋ énécmimu. Waŋu soukiwa niŋac hémbaoc wamma qahac, néŋ welen̄ qeénécmiwiŋ zé seliseli wamma memu. ³ Waŋu niŋkumu énécmima ic embac méraginaiguc onoporu keczu i kewu ménda waŋ énécmimu, néŋ rama tuŋ ionac muru haka hiabia énézégic héŋgic kecmu. ⁴ Imuhuc wamma kecgic rama galeŋ ionac kiwaginánén̄ hamac nalé imuaru ic kewuac opoc edamuyaguc ménda méiméiya énécmiyu memu.

⁵ Ic qapé wiliŋa, ini imuhuyanec kua memegina niŋtoho waŋ énécmima moczoŋ yanda eŋaocnec memaamuma haka iminén̄ malekugina ésécnec

héima kecmu. Anutu imi séwi enej ic hazéc wañ énécmianzac, néj memaamuma kekec ionac imi ewa hiawac wañ énécmianzac imuac mia imuhuc zézua.

⁶Imuac Anutuac méra selia imuac bacyaiguc memaamuma kecgic naléya ducñiyu meyac énécmimac. ⁷Inéj mia qerianénj dongé énécmianzac imuac niñ niniñgina yéwéria imi moczoñ yanda iwac muru haidacmu.

⁸Ini galeñgé amuma técgina nimma kecmu, hazéc yandagina Biria miñinanénj laion ésécnec qécgé énécmimanj zé qacma silacma lelecgéma hohoc ai mezac. ⁹Imuac i hazéc wammima ninzénj ninzénjgina meselima nammu. Dacmuna hécgina baera baera keczu imi enej acguc qenzey manzej imuhuyanec hicñi énécmiyu keczu imi ini ningzu hénia imuac mia imuhuc zézua. ¹⁰Wañu ewa hiawac ai buña hénia hénia imuac miñina Anutu, eñeya edamuya hehe selia imuac qeriaiguc keremmu niñac Kristoac qeriaiguc héihéré énécmiyec inéj mia nalé hotoñadac qenzey manzej mihicñima keczu ini eñeyaoc meqeli énécmima kuc énécmima meseli énécmimac. ¹¹Iwac muru kuc seli towia towia hema kecmac. Hélacnec!

Yaižézé ac tetcgia zéma mozoc ac.

¹²Dacmuna solaña Siliwano ic keñhéi hahéiya qahac zéma niñmianzua inéj méra néñu ac hotoña dac yomi oma zénañgé énécmima ackuazéc yomi imi Anutuac ewa hia héla wanzac imi héipuc wamma zézua imuac niñ ini ewa hia imuaru selianec nammu. ¹³Babilon baec yandaiguc hénaríñ keczu ieneñ yaižézégina zézu. Wañu nuac ninzénj ninzénj nañna Mareko acguc imuhuc énézézac. ¹⁴Ini goi héihéiac kiricne qiricne wañamuma ewa hia acgina zégic keñha wammac. Kristoac qeriaiguc keczu ic embac momac yanda onac muru luaenénj he énécmimac.

2 Petero

1 ¹Yesu Kristoac welenj qeqe icya zéma Yesuac Méliméli icya ni Simeon Peteronénj, neňaň Anutu zéma angénj titi miňina Yesu Kristoac kekec solañawac kuhanénj nanǵé néňu, ninzénj ninzénj nini késakeczijn eeyaguc imi hénia imuhucyanec mihicnji énécmiyu késa keczu onac mia kiwi yomi o énécmizua. ²Anutu zéma neňaň Miň Kewunina Yesuac hénia ninzu niniň kuaya qeqeya imuac qeriaiguc ewa hiaya zéma luaeyanénj onac muru sécgéma hema kecmac.

Kristoac tohotoho ichéra ionac pakenj ac.

³Eñeya edamuya zéma hiayanénj neňaň héihéré nénécmiyec i niňmianzijn niniň imuac qeriaiguc mia Anutuac kuhanénj kekec zéma wawaň meme eeyaguc imuac buňa moczoň mihicnji nénécmiyec. ⁴Imi mia baeciguc séwininawac siň birianénj waň nénécmiyu haka oňgiňa késa kerinj imuac héňara mema Anutuac héniaýa téreýaiguc toroqewiň niňac sisipac ac eñeňa yanda eebipiyaguc imi nénécmiyec. ⁵Hénia imuac niňac mia ini séc méň seliseli wamma haka yomuhucyanénj kekecginaiguc toroqemu; Ninzénj ninzénjgina qahaiguc wawaň meme hiabia, wawaň meme hiabia imuac qahaiguc niniňgina, ⁶niniňgina imuac qahaiguc melanzi amuma kekec, melanzi amuma kekec imuac qahaiguc qeselima kekec, qeselima kekec imuac qahaiguc météré amuma kekec, ⁷météré amuma kekec imuac qahaiguc dacmuna siň, dacmuna siň imuac qahaiguc goi héihéi waňamuma kekec imi toroqema imuac qeriaiguc kecmu. ⁸Haka imuhucyanénj onac muru hema emma heyu Miň Kewunina Yesu Kristoac héniaýa kuaya qeqeya niňareňgéma kecma gorosoňa me aroňa ménda wammu. ⁹Ménénj haka imuhucya ménda angénj tiyu hemizac imi kiwa mugu mugumia zéma kic hilic. Waňu ic imuhucya imi késpedesiya bec zuacmimia wañec, néň imi eluň qeyu kecanzac. ¹⁰Dacmuna hécna imuac niňac séc méň ogicma seliseli wamma ai buňagina meseligimu. Imuhuc waňgic ai imuac unuruma megési énécmiyec imi hicnjitegiru hémmu. Ini imuhuc wammuiguc ménda maunumac, néň seligima kecmu. ¹¹Imuhuc wamma kecmuiguc neňaň miň kewunina angénj titi miňina Yesu Kristo iwac héňgaleň ama areňa yanda hehe selia imuac naguya moczoň auénécmiyu osiosiýa qahac kereňdacmu.

¹²Imuac mia ini hénia imi niñasarima ac héra deguc késa keczu imuaru nañseligiac keczu, néñ ini haka imuac niñqelimu niñac nalé séc énézémanñ zé niñgua. ¹³⁻¹⁴Ni Miñ Kewuna Yesu Kristonéñ zéasari néñec séc séwi halina focdac hetecgémañ imi niñgua. Imuac mia ni baec séwiac haliguc kicqeli kecanzua nalé imuac séc meqeli énécmiwa niñqelima kecmu niñac nimba sécgézac. ¹⁵Wañu wai énécmima kemmanñ imuac andiaiguc ini acguc ackuažéc énézéyi imi niñqelimu niñac aina selianec mekeczua.

Kristoac edamuya.

¹⁶Miñ Kewunina Yesu Kristoac kuha zéma mama hahayawac énézéyiñ suruc imi nemu surucdac ménñ ic ménñéñ hiabianec areñgéma zézéya imuhucya ménda méndacma énézéyiñ, néñ neñaoc kicninanéñ eñeña miñinawac héniaya imi héñiñ imuac héipuc ic wamma énézéanñiñ. ¹⁷Edamu asaha eebipiyaguc imuac qeria igucnec ac ewa ménñ yomuhuc mayec. Mayu inéñ Mangoc arunec eebipiya zéma edamuya késayec. Yomi imi nuac nañ sorocna, iwac nimba sécgéyu ségiségi wañanzua. ¹⁸Ac ewa imi nini i guc momacnec baec boña téréyaiguc kecni kurumeñ igucnec hicñiyu neñaoc gezac ninanéñ niñiñ. ¹⁹Wañu neñañ muru kua meme ic ionac ac he nénécmiyu niñni héra ténggén wañanzac. Wañu ac iminéñ mia kifa ésécnec siñi tunumanñ qetagali énécmiyu imuac mia kicgina hima kecgic ama gñañiyu ewa qeriginaiguc gñangñawac widi yanda Yesu imi éréyu mihicñimu. ²⁰Wañu walac ac yomi niñyacgému, anduac ac kiwi téréyaiguc ooyawac hezac imi ic ménñ eñeyawac héiqeli ac igucnec ménda haanzac. ²¹Andiawac ara imi nalé ménñac ménñ ic ménñac ewa siñ igucnec ménda mihicñigic, néñ uña téréyanéñ tilénggé énécmiyu Anutu arunec ichéra ieneñ zéhicñiañgic.

Anutuac tiliñ tiliñ ic ikora zéma kiwi ic ikora.

2 ¹Néñ ic enia ionac sugcinaiguc acguc Anutuac tiliñ tiliñ ic ikora hicñima keczu. Imuhucyanec sugcinaiguc acguc kiwi ic ikora hicñima kecmu. Ieneñ imi mebiri énécmimiacac buña suruc ikora imi éléñnec mema sugcinaiguc érému. Ieneñ imi eñañ boñ héré meénécmiyec Miñ Kewu i qaecgéma focfoc mebiri énécmimiawac buña imi héré añgétimu. ²Wañu ieneñ kaisero wañgic sasalanéñ méndac énécmimu. Wañu ic ionac niñac ac hélawac hénia imuac zébiri qébiri wammimu. ³Kiwi ic ikora imi eneñ hémbaociguc namma ackuažéc ewaginaiguc téyu iminéñ batucgé énécmima iwawaigina héré onagic wammu. Wañu tasé mihicñi énécmimiawac ai imi becarunec ménda horugianzac. Wañu mebiri qebiriac kuhanéñ gau niñ ménda wamma ic imuhucyawac inicma keczac.

⁴ Anutunéŋ kua meme uŋa tosara kápésic waŋgic ionac kápésicgina ménda wai énécmima uŋa biria ionac baec dumuŋawac bawaiguc gili énécmima siŋi tunumaŋ yanda imuac hésa amaiguc onoporu kenkecgic zégésigési naléya hamacac hezac. ⁵ Waŋu becaru Noa solaŋ kekecac buŋa zéau énécmiyec i zéma iwac sac taséhera 7 ionac sac goigina héima galeŋgé énécmiyu kecgic, néŋ baecac hicŋisai tosara Anutu eeya ménda héiaŋgic ionac imi goigina ménda héima doku qaon yanda mihicŋi énécmiyec. ⁶ Waŋu Sodom zéma Gomora ama areŋa yanda imuac miŋina imuhucyanec qahac wammu niŋac zétécgé énécmiyu bucalalaŋ wandacgic haka iminéŋ hicŋisai biria andiaiguc hamu ionac séséc waŋec. ⁷ Waŋu ic solaŋa Lot imi héna ac qahac kecaŋgic ionac kaisero haka qesalecgégéya imuac niŋac réwéri mihicŋima keru imuacnec metecgé miyec. ⁸ Ic solaŋa inéŋ ionac suginaiguc kecma naléya naléya wawaŋ meme héna ac logilogiya imi kiwanéŋ hémma gezawanéŋ niŋu ewa qeri solaŋa imi sisic waizalaŋguc opocaŋec. ⁹ Miŋ Kewuninanéŋ imi niŋtegicma ic embac solaŋa imi manam batuc igucnec metecgé énécmima ic biria imi wai énécmiyu biriaginawac bakia bisima kecgicnec zégésigési naléya hamac. ¹⁰ Séwac siŋ tohoma siŋ biria qeriaiguc tacyac wamma miŋ maŋgoc waŋ énécmimia wac mematiti wammianzu imi kitiwagina meleŋ énécmimacac hezac.

Imi eneŋ mia bac yandi yandigina qahac déméŋgina seliseli wamma zénéŋgina ménda hirima edamu ginaguc keczu i zébiri énécmianzu. ¹¹ Néŋ kua meme uŋa ic imuhucya onogicma kucgina kunéŋ yanda sécgina ménŋ he énécmimia ieneŋ imi Miŋ Kewuninawac wésiaiguc ionac mia zébiri qébiri ac ménda mema aciguc ménda onopocanzu. ¹² Waŋu ieneŋ imi hénihénia igucnec énépésiyu kemma humumu niŋac hicŋigic yaŋ beric ésécnec iwawai ménda niŋacgégic imuac mia zébiri wammima mebiri qebiri imuac qeriaiguc mebiri qebiri mihicŋianzu. ¹³ Waŋu haka biriawac kitiwawac haka biria mihicŋima kaiwe asaha yanda qeriaiguc nezéléléŋ wamma niŋgic sécgéanzac. Iminéŋ mia zapi qeqegina zéma kápésicgina wanzac. Ieneŋ imi iniguc ariaciguc kecmu imuaru ikociguc héihéré waŋamuma nezéléléŋ waŋanzu. ¹⁴ Kicgina imi kaiseroneŋ sécgéma heyu kápésic waimuac séc qahac waŋu ic embac tosara qeri uŋagina ménda seliseligia imi haléc waŋ énécmianzu. Waŋu ewa qeriginanéŋ seligiyu hémbaoc haka efima waŋanzu. Imi eneŋ mia saecac nambérac héra keczu. ¹⁵ Imi eneŋ héna dindiŋa imi waima kemma rouc wamma kecma Beoroac naŋa Balamac^a héna méndacma kenzu. Ic imi mia wawaŋ meme biriawac boŋa niŋac siŋa niŋaŋec. ¹⁶ Imuhuc wamma keru Miŋ Kewunéŋ doŋki yaŋ ara qahac imuac kuaya mema ic ionac ac ewaiguc ac wammima gezac qézéŋ ic iwac haka sohosohoya imuac neuŋ héimiyec.

^a 2:15 Yud 1:11

¹⁷Ic imuhuya imi doku hogocya dokuya qahac zéma hosusu luhuc selianén mihilangéyu kenha wañanzu ésécnec. Ionac niñac siñi tunumanj mézézéngéyu hezac. ¹⁸Ieneñ imi séwi eñeñawac ac eñomia lomma zéma haka soho sohoya wawaña ionac murunec waizalañ wamma néngacma hahaya imi muñguc kaisero hakanén séwiac siñiguc wamma haléc ac wañ énécmima ¹⁹hulac énécmiñi hésa qaté qahac kecmu zéma ac zikima énézéanzu, néñ eñañ imi haka houhouyawac welenqeque ic keczu. Imi mia hénia yomuhuc niñac; Ic méñnéñ ménda ogicmac imi méñ ogiczac iwac welen qeqeya wammacac hezac. ²⁰Ieneñ imi añañ titi miñina Miñ Kewunina Yesu Kristo nimmima baecac haka biria imuacnec néngacma hamaguc muñguc haka iminén qatéénécmima meseli énécmiyu imi bec kekecgina hénihéniaiguc kecgic imi ogicma moczoñ biridacmac. ²¹Héna solaña niñasarima zézé seli ac téréya mératéc buña énécmimia imi andé qezu ionac niñi biriñiria wañu duña melemma héna solaña ménda nimma kekera ionac niñi méñ ogicma hia zézé wanzac. ²²Pakeñ ac héla yominén ionac muru héla héizac. Kazu imi loloña muñguc nemañ zé liliñgéanzu. Wañu beric imi doku naecmaguc muñguc gizoniñguc kemma lumuc euma heanzu.

Miñ Kewunén liliñgéma hamac.

3 ¹Kunuchéna, deguc kiwina méñ yomi owa hatac éréhéc wanzac. Kiwina éréhécnec imuaru imi ewa qerigina héla mindi énécmimanj zé hénia yomuac mia meqeli énécmizua; ²Eneñ kua meme ic téréya ieneñ andu ac zégic ackuazéc imi zéma Miñ Kewunina añañ titi miñinanén Yesuac Méliméli ic ionac kuaginaiguc haiyu énézégic imi niñqelima kecmu niñac oénécmizua. ³Walac imi yomuac niñselimu, nalé tetcgiaiguc zésiloloc wañanzu imi eneñ hama séwiginawac siñ méndacma wamma zésiloloc wamma yomuhuc énézému. ⁴Miñ Kewu liliñgéma hamac zézé seli imuac héla dimia? yanda hécnina humudacgic, néñ iwawai sasala baec hicñiyec igucnec hema hama kerec imi imuacnec hema keczac. ⁵Imuhuc zéanzu eneñ imi Anutunén zéyu ackuazécya imuac niñac kurumeñnéñ becarunec hicñima hezac imi zéma baec imi doku igucnec zéma dokunéñnec mihicñiyecac hezac imi kileñ eluñ unumac niñ wanzu. ⁶Hénia imuac niñac becnec baec yomi dokunén luma hoturuyu humudacgic. ⁷Wañu ackuazéc iminéñnec baec kurumeñ deguc hezaoc imi gésigési naléiguc biria meme ieneñ zéraiguc emmu imuac naléya ducñimacac séc gericac buña añañ tiérécmiyu mambéc hezaoc.

⁸Kunuchéna, Miñ Kewuguc imi ai meme momacguc imi niñu yawuñ tauseñ éséc wañanzac, wañu yawuñ tauseñ imuac niñu ai meme momacguc tanec wañanzac imi eluñ ménda unumac. ⁹Miñ Kewuac sisipac ac imi ic tosara eneñ nalé horugizac zéma niñanzu ésécnec ménda horugizac. Imi mia ini moczoñ ménda biridacma kenkecma

ewa melenj wandacmu niñac wamma nalé herec bénzénj mambéc wañ nénécmianzac. ¹⁰ Wañu Miñ Kewuac naléya imi kowu nene ésécnec élénec hamac. Nalé imuaru imi kurumeñ imi héténj yandaguc qacma aulangéma kendacmac. Wañu baec imi gericnéñ zeyu doku ésécnec wamma uraha qahac wandaru imuaru ai memeyawac hezac imi acguc qahac wandacmac. ¹¹ Iwawai momac yanda imuhuc qahac wandacmac, imuac ini ic dimuhucya wañgic sécgémac? Wawañ meme téréya zéma haka eeyaguc kecma ¹² Anutuac naléya imi hamac niñ hélacnec mambéc kecmu. Nalé imuaru imi gericnéñ zeyu kurumeñnéñ doku ésécnec hularu iwawai héhéña imi pépélíma madacmac. ¹³ Wañu neñañ imi iwac sisipac aciguc hezac séc kurumeñ qelia zéma baec qelia hicñjimaoc niñ mambéc kecanziñ. Wañu baec imuaru imi haka solaña hezac.

¹⁴ Imuac kunuchécna ini iwawai imuhucyawac mambéc keczu. Imuac iwac kiwaiguc zapi qahac képésic solañ wamma luaeiguc wininimu niñac seliseli wamma kecmu. ¹⁵ Wañu Miñ Kewuninanénj nalé horua bisiqatéñ wañ nénécmianzac haka iminéñ aṅgénj titinina wañ nénécmimac zéma nimmu. Dacmuna soroc hécnina Paulo i acguc niñtegic qĩntegic haimiyec séc imuhucyanec oénécmiyec. ¹⁶ Wañu kiwiya oyec séc haka imuac zéyec. Wañu kiwiya tosara imi niñyacgéwiñ zé batucgéni hénia hiṅgac hiṅgara wanzac. Ic tosara niniṅgina qahac zéma ménda seligima nanzu ieneñ kiwi tosara ésécnec zénimma sécgina ogicma hénia miṅima nimma eñaoc képésic humumiawac mihicñianzu. ¹⁷ Imuac kunuchécna ini imi walac nindaczu imuac niñ tosara hénia ac qahac kecanzu ieneñ ac halécnéñ wañ énécmigic seligima namma imuacnec mama unuwac niñ galeñ mema kecmu. ¹⁸ Wañu Miñ Kewunina zéma aṅgénj titi Miñina Yesu Kristo iwac goi héihéi zéma hénia niñni yandima kemmac. Edamuyanénj deguc zéma nalé tetcgia qahac iwac muru hemac! Hélacnec.

1 Yohane

Keckecac ackuazéc.

1 ¹Keckecac ackuazéc nalé hénihéniaiguc bec kerec imuac mia neŋaŋ gezacninanéŋ niŋaŋiŋ, nimma kicninanéŋ héŋaŋiŋ waŋu hémma méraninanéŋ késaosi wammiaŋiŋ. ²Waŋu kekec imi mewinini nénécmimia waŋec, waŋu kekec hémbénaŋa imi hémma héipucya wamma zéau énécmianziŋ. Kekec imi mia Maŋgocguc kerec. Keru Maŋgocnéŋ neŋaŋ muru mewinini nénécmiyecc. ³Ini acguc niniguc ala kekec wamma kecbiŋ niŋac, nini kicninanéŋ hémma gezacninanéŋ momacnec niŋaŋiŋ imuac mia zéau énécmianziŋ. Neŋaŋ ala kekec imi Maŋgoc zéma Naŋa, Yesu Kristo iriguc momacnec. ⁴Waŋu kiwi yomi ségiséginina sécgémac niŋac oziŋ.

⁵Ackuazéc iwarunec nimma zéau énécmiziŋ imi yomuhuc, Anutu imi asacmararaŋ, siŋi imi iwac muru komodia ménŋ ménda hezac. ⁶Neŋaŋ Anutuguc ala kekec kecziŋ imuhuc zéma siŋi qeriaiguc keŋha waŋaŋziŋiguc neŋaŋ imi ac ikora zéma ackuazéc héla ménda tohoanziŋ. ⁷I eŋeyaoc asac mararaŋ qeriaiguc kecanzac imuac séc neŋaŋ asac mararaŋ qeriaiguc kecanziŋiguc neŋaŋ imi neŋaocnec ala kekec waŋamuma kecni Naŋa Yesu Kristo iwac sacnéŋ képésicnina moczoŋ zuac nénécmimac. ⁸Neŋaŋ képésicnina qahac zéziŋiguc neŋaocnec ikoc waŋamuziŋ, imuac niŋac ackuazéc héla imi ewa qerininaiguc ménda he nénécmizac. ⁹Képésicnina zé auziŋiguc, Anutu, ménŋzé ménŋzéya qahac, solaŋa miŋinanéŋ képésicnina waima birianina moczoŋ zuac sorocgé nénécmimac. ¹⁰Waŋu neŋaŋ képésic ménda waŋaŋziŋ zéziŋiguc, Anutuac ikora zémiziŋ. Waŋu iwac ackuazéc imi ewa qerininaiguc ménda hezac.

Héipuc icnina Kristo.

2 ¹Nambérac soroc hécna, ini képésic ménda wammu niŋac kiwi yomi o énécmizua. Waŋu ménŋ képésic wammaciguc, neŋaŋ héipuc ic saiwa waŋ nénécmima zéanzac imi Maŋgocguc keczac. Iwac qara imi Yesu Kristo, solaŋa miŋina. ²Inéŋ mia neŋaŋ képésic niŋac doenina memaŋ zé séwiya wai nénécmiyecc. Waŋu imi nonac sac qahac, néŋ baec séc ic embac momac yanda

neñan niñac imuhuc wañec. ³Neñan iwac héna ac tohoma wañanñiguc haka imi hémma i nimmianñiñ imi niñ asarianñiñ. ⁴Ic méñnéñ ni i nimmizua zéma iwac ackuazéc ménda tohozac imi ikoc ic wanzac. Wañu qeriaiguc ackuazéc héla ménda hezac. ⁵Ic méñnéñ méñ iwac ackuazéc tohoma kecanñaciguc, Anutuac goi héihéinéñ iwac ewa qeriaiguc hélacnec solañanima hezac. Imuac mia nini dimuhuc iwac qeriaiguc kecñiñ imi niñasarianñiñ. ⁶Méñnéñ méñ iwac qeriaiguc kecñua zéanñac iminéñ Yesu wañec imuac séciguc wammac.

Héna ac qelia.

⁷Goi héihéiac buña ini, héna ac ni o énécmizua imi qelia qahac, imi wahala. Ini hénihénia igucnec késa kecanñu imi mia. Héna ac wahala imi ackuazéc ini becarunec niñanñu imi mia. ⁸Siñi imi kemmanec keru, asac mararañ héla imi bec asariyu, héna ac imuac héla imi Yesu zéma suginaiguc hicñi asariyu hénjac héñanñua. Imuac niñ ni héna ac imuac héna ac qelia zéma méñgucnec o énécmizua. ⁹Méñnéñ méñ asac mararañ qeriaiguc kecñua zéma alayawac ewa hazéc wammianñac imi siñi qeriaiguc kecñacnec. ¹⁰Alaya goi héihéi wammianñac iminéñ asac mararañ qeriaiguc keru iwac qeriaiguc iwawai biria méñnéñ hema wammiyu érec étéñ wammacac séc qahac. ¹¹Wañu méñ alayawac ewa hazéc wammianñac imi siñi qeriaiguc kecma imuac qeriaiguc keñha wañanñac imuac niñ siñinéñ kiwa néñicgéyu dimuaru kemmac imi ménda niñzac. ¹²Nambérac hécna, Yesuac qara niñac onac képésicgina wai énécmidacñac hénia imuac niñac mia kiwi yomi o énécmizua. ¹³Mañgoc ini i nalé hénihénia igucnec kecanñac imi nimmigic hénia imuac niña kiwi yomi o énécmizua. Sac qelihécna ini Biria miñina imi ogicgic hénia imuac niñac kiwi youmi o énécmizua. ¹⁴Nambérac hécna ini Mañgoc nimmizu hénia imuac niñac kiwi yomi o énécmizua. Mañgoc ini i nalé hénihénia igucnec kecanñac imi nimmizu, hénia imuac niñac kiwi yomi o énécmizua. Sac qelihécna, ini kucginaguc wañu Anutuac ackuazéc qeriginaiguc nañu Biria miñina ogicgic, hénia imuac niña kiwi yomi o énécmizua.

Baec iwawai niñac siñ ménda nimmu.

¹⁵Baec zéma iwawai imuaru hezac imuac goi héihéi ménda wammimu. Méñnéñ méñ baecac goi héihéi wañ mianñaciguc iwac qeriaiguc Anutuac goi héihéi imi ménda hemizac. ¹⁶Némac niñ? Baeciguc iwawai hezac imi moczoñ séwíac siñ, kicac siñ zéma iwawai késa kecñu me wañanñu imuac séwí eneñ wanzac. Wañu imi moczoñ Mañgocarunec qahac, néñ baec igucnec. ¹⁷Baec zéma imuac siñ imi qahac wammac, néñ méñnéñ méñ Anutuac ackuazéc tohoma kecñac iminéñ tetcgia qahac kecanñac.

Kristoac hazéc.

¹⁸Nambérac hécna nalé yomi imi nalé tetcgia. Kristoac hazéc hamacac niñ zézéya imi niñgic imuhucyanec deguc Kristoac hazéc sasala

bec hama keczu. Imuac niŋ nalé tetcgia wanžac imi niŋasariziŋ. ¹⁹I eneŋ nonarunec hicŋima keŋgic. Néŋ nonac kitic hécnina qahac. Kitic hécnina wambunec imi niniguc kecbunec. Waŋu kitic hécnina qahac imuac hénia imi nénézégic héŋtegicbiŋ niŋac waima keŋgic. ²⁰Téréya miŋinanéŋ ini Uŋa Téréya haléc ésécnec qocgé énécmiyu megic. Imuac niŋac ini moczoŋ niniŋginaguc wanžu. ²¹Ini ackuazéc héla ménda ninžu zéma kiwi yomi oénécmizua imuhuc ménda zéma nimmu. Imi qahac, néŋ ini imi ackuazéc héla imi niŋtegicgic, waŋu ikoc imi ackuazéc héla igucnec ménda hicŋianzac imuac niŋ kiwi yomi oénécmizua. ²²Mérénéŋ ic ikora? Méŋ Yesu imi Kristo qahac zéanzac imi mia. Ic imuhucyanéŋ Kristoac hazéc héla. Inéŋ Maŋgoc zéma naŋa qacégé érécmianzac. ²³Méŋ Naŋa imi ménda ninzéŋgézac iwaru Maŋgocya qahac, néŋ méŋ Naŋa imi ninzéŋgézac inéŋ Maŋgocyaguc keczac. ²⁴Hénia igucnec iwawai gezacginanéŋ niŋgicac niŋgic imi qeriginaiguc hezac me qahac imi hémma niŋtgicgic. Imi heyuguc ini imuhucyanec Naŋa zéma Maŋgoc qerigiraiguc kecmu. ²⁵Sisipac ac inéŋ waŋ nénécmiyec imi kekec hémbénaŋa nénécmimiawac zézé seli imi mia.

²⁶Ac imi ikoc waŋ énécmianžu ionac niŋa imuhuc oénécmizua. ²⁷Ini iwarunec Uŋa téréyawac haléc naec naec megic qeriginaiguc keczac imuac némaciguc méŋnéŋ ku énécmimacac niŋ wambunec? Iwac Uŋa téréyawac halécnéŋ météré énécmimia iminéŋ iwawai moczoŋ ku énécmimac. Uŋawac ara imi hélanec, ikora qahac, imuac eneŋ ku énécmianzac imuac séc iwac qeriaiguc kecmu.

Anutuac nambérac héra.

²⁸Nambérac hécna deguc iwac qeriaiguc kecgcic Yesunéŋ wininima mayu iwac kiwaiguc gamunina ménda nimma ewa bénzéŋ wambiŋ. ²⁹I solaŋa miŋina waŋanzac imi ninžuiguc ic méŋ solaŋa waŋu hémma iwarunec hicŋizac imi nimmu.

3 ¹Ninžu! Kurumeŋ Maŋgocnéŋ Anutuac nambérac hécna zé nénécmimaŋ zé goi héihéi dimuhucya waŋ nécnécmiyec! Waŋu nini imuhuc mia kecziŋ. Waŋu baec ic embac ieneŋ i ménda héŋtegicanžu, hénia imuac niŋ nini acguc ménda ninic tegicanžu. ²Soroc hécna neŋaŋ deguc imi Anutuac nambérac héra kecziŋ. Biaŋ dimuhuc kecbiŋ imi ménda hicŋi asarizac. Waŋu inéŋ wininiyu neŋaŋ iwac kekec tanera hezac séc hémbiŋ imuac niŋ neŋaŋ iwac kekec tanera imuhucyanec mia wamma kecbiŋ imi ninziŋ. ³Méŋnéŋ méŋ eŋeya ewa qerianéŋ kekec imuac mambéc kecanzac imi Yesu qakola qahac qala qala wanžac imuhucyanec eŋeya météré amuanzac.

⁴Méŋnéŋ méŋ képésic waŋanzac imi hénia ac logianzac. Képésic imi hénia acac sigisigiya. ⁵Waŋu Inéŋ képésicnina nonagicmaŋ zé wininiyec imi ini ninžu. Waŋu iwaru képésic méŋ ménda hemizac. ⁶Méŋ iwac

qeriaiguc kecanzac iminénj kápésic ménda wañanzac. Méj kápésic wañanzac iminénj i méj ménda hémma nimmima keczac. ⁷Nambérac hécna méñac méj ménda waigic, ikoc wañ énécmiwac niñac. Haka dindiña wañanzac iminénj i solaña keczac séc solañanec kecanzac. ⁸Biria miñinanénj hénihénia igucnec kápésic wamma hama kerec. Imuac niñ méj kápésic wañanzac imi Biria miñina iwarunec. Anutuac Naña inénj Biria miñinawac ai imi mebirimañ zé wininiyec. ⁹Méjnéñ méj Anutu arunec hicñima keczac imi Anutuac ac gocmianénj iwac qeriaiguc hekeru kápésic ménda wañanzac. Anutu arunec hicñima keczac imuac niñac kápésic wamma kecmacac séc qahac. ¹⁰Anutuac nambérac me Biria miñinawac nambérac imi hénia yomuhuciguc hicñi asariyu niñanzinj; Méj haka dindiña ménda wañzac imi Anutu arunec qahac. Méj alaya goiya ménda héianzac imi acguc Anutu arunec qahac.

Goi héihéi wañamuwiñ.

¹¹Ackuazéc yomi ini hénihénia igucnec nimma keczu; Goi héihéi wañamuwiñ. ¹²Kainac haka ésécnec ménda wañgic. Inénj Biria miñinawac buña kecma munaya qeyu humuyec. Wañu némac niñ qehumuyec? Egeya wawañ meme biria, wañu munayawac wawañ meme imi hiabia wañu nimbupuc nimma qehumuyec. ¹³Dacmuna hécna zéma embac nauphécna, ini baecac ic embac enej mézétiti wañ énécmigic ménda aurimu. ¹⁴Neñañ goi héihéi wañamuwanj imuac mia nini humuc waima kecec qeriaiguc kerenj imi ninj. Méj tosara ionac goigina ménda héianzac imi humuc qeria igucnec kecanzac. ¹⁵Méj dacmuna héra me nauphéra goigina ménda héianzac imi ic qeque. Wañu ic qeque iwac qeriaiguc kecec hémbénaña ménda hemizac imi ini ninzu. ¹⁶Yesu Kristonénj neñañ niñac wamma kececya waiyec. Wañu neñañ goi héihéi héra imi ninj. Neñañ acguc dacmuna hécnina ionac niñac wamma kececna waiwiñac hezac. ¹⁷Ic méjnéñ baecac iwawaiya sasala kesa kecma ninzénj ninzénj dacmuna méjnéñ iwawai méj niñac osiyu hémma ewa biric ménda wammimac imi Anutuac goi héihéinénj dimuhuc iwac qeriaiguc hemac? ¹⁸Nambérac hécna ac me ezelañnéñ sac qahac, wawañ meme zéma ewa qeri hélanénj goi héihéi wañamuwiñ.

¹⁹Imuhuc wambiñguc neñañ ackuazéc héra imuaru qékétama kecj imi asariyu nimbiñ. Wañu Anutuac wésiaiguc ewa qerinina meseligima qeri bänzénj kecbiñ. ²⁰Ewa qerininanénj kápésic ninaguc zénénéc mimaciguc imi Anutuac ewa qerianénj ic neñañ qerininawac séc qahac, Inénj séc méj kecma iwawai moczoñ nindacanzac. ²¹Kokoc soroc hécna qerininanénj kápésic ginaguc zéma ménda zé nénécmiyu Anutuac kiwaiguc bänzénj kecbiñ. ²²Wañu iwac héra ac tohoma iwac kiwaiguc iwac ewa siñ méndacma haka silic wanni, Inénj zéwelec welecna nimma melenju iwawai moczoñ hia mewiñ. ²³Iwac héra ac imi yomuhuc; Naña Yesuac qara ninzénjéma héra

ac Inén nénécmiyeu imuac séciguc goi héihéi waŋamuwiŋ. ²⁴Ic embac enen iwac héná tohozu ienen iwac qeriaiguc keczu, waŋu ionac qeriginaiguc Inén keczac. Uŋa Téréya nénécmiyu qerininaiguc keczac Inén zéasariyu neŋaŋ qerininaiguc Inén keczac imi niŋanzin.

Uŋa hia me uŋa biria imi gésima héntegicma nimbiŋ.

4 ¹Kokoc soroc hécná, kua meme ic ikora sasala baeciguc hicŋima keczu. Imuac niŋ uŋa moczoŋnec ménda ninzénégému. Uŋa imi Anutu arunec me qahac imi niŋyacgémaŋ zé ala batuc waŋ énécmimu. ²Anutuac Uŋa imi yomuhuciguc niŋtegicmu; Uŋaya uŋaya Yesu Kristo baec ic héná wamma hayec imi ninzénégéanzac iminén Anutu arunec hahaya wanzu. ³Waŋu uŋa méŋnéŋ méŋ Yesu ménda ninzénégézac imi Anutu arunec qahac. Imi Kristoac hazéc boŋawac uŋa. Hamac zéyu niŋgic Kristoac hazéra imi mia. Waŋu imi bec baeciguc hicŋima keczac. ⁴Nambérac hécná ini Anutu arunec. Qeriginaiguc keczac Inén méŋ baeciguc keczac i qema ogicdarec, imuac niŋac enen hazéc hécgina unuma onogiczu. ⁵Ienen imi baec igucnec, imuac niŋ ac suruc baec igucnec imi zégic baec ic embac ienen ac imi nimma tohoanzu. ⁶Neŋaŋ mia Anutuac buŋa, imuac niŋ méŋ Anutu ninzac inén acnina niŋanzac, néŋ méŋ Anutu arunec qahac inén acnina ménda niŋanzac. Ackuazéc hélawac uŋa me ikocac uŋa imi hénia imuhuciguc héntegicanziŋ.

⁷Kokoc soroc hécná neŋaŋ goi héihéi waŋamuwiŋ. Goi héihéi imi Anutu arunec imuac niŋac méŋ goi héihéi waŋ énécmianzac inén Anutu arunec hicŋima kecma Anutu ninzénégéanzac. ⁸Anutu eŋeyaoc imi goi héihéiac miŋina, imuac niŋac goi héihéi ménda waŋ énécmianzac inén Anutu ménda ninzac. ⁹Anutuac goi héihéi imi sucninaiguc yomuhuc hicŋiyec; Anutunén Naŋa momacguc imi méliyu baeciguc mayec imi neŋaŋ iwarunec kekec héná mema kecbiŋ niŋac. ¹⁰Goi héihéiac hénia imi yomuhuc hezac, neŋaoc Anutu goi héihéi wammiiyŋ imi qahac, Anutu eŋeyaoc goi héihéi waŋ nénécmima neŋaŋ kápésicnina mulu memac niŋac Naŋa méliyu mayec. ¹¹Kokoc soroc hécná Anutunén imuhuciguc goi héihéi waŋ nénécmiyeu, imuac niŋ imuhucyanec neŋaŋ goi héihéi waŋamuwiŋ. ¹²Ic méŋnéŋ méŋ Anutu ménda héŋec, néŋ goi héihéi waŋamuwiŋiguc Anutu I eŋeyaoc neŋaŋ ewa qerininaiguc keczac. Keru iwac goi héihéianén neŋaŋ qerininaiguc solanŋanima hemac.

¹³Inén Iwac Uŋaya nénécmiyeu imuac niŋ Inén neŋaŋ qerininaiguc, neŋaŋ iwac qeriaiguc kecamuanziŋ imi ninziŋ. ¹⁴Maŋgocnéŋ baec séc ic embac humuc igucnec nénépésimac niŋ Naŋa méliyu mayec imi nini hémma héipuc wamma zéziŋ. ¹⁵Méŋnéŋ Yesuac niŋa Anutuac Naŋa zéma nimmiyu Anutunén iwac qeriaiguc, inén Anutuac qeriaiguc kecamumaoc. ¹⁶Imuhuc wamma Anutuac goi héihéi neŋaŋ muru hezac imi hémma ninzénégéma kecziŋ.

Anutu imi goi héihéiac miñina, mén goi héihéiac qeriaiguc keczac imi Anutuac qeriaiguc keru Anutunén iwac qeriaiguc keczac. ¹⁷Imuhuciguc goi héihéinén neñañ sucninaiguc solañanimac. Wañu baec yomuac qeriaiguc iwac kekecyá ésécnececcanñiñ imuac niñ gésigési nalé yandaiguc bénzén nambiñ. ¹⁸Bac yandiyandi imi goi héihéi qeriaiguc ménda hezac. Wañu goi héihéi hélanén bac yandi yandi imi nesiyu keñanzac. Némac niñ, bac yandi yandi iminén bakia zérabéráguc imuac buña, ic mén bac yandi yandi wañanzac imi goi héihéiac qeriaiguc ménda solañanima kecanzac. ¹⁹Inén goi héihéi walac wañ nénécmiyec imuac niñac neñañ goi héihéi wañamuwiñ. ²⁰Méñnéñ ni Anutu goi héihéi wammianzua zéma nauñ dacmuna héra mézétiti wañ énécmimac ic imi ikoc ic. Némacniñ, mén nauñ dacmuna héra kicnéñ inic inira ionac goi héihéi ménda wañ énécmianzac imi eneñ Anutu ménda héhéña imi goi héihéi hia ménda wammimac. ²¹Inén zézé seli ac yomi nénécmiyec; Mén Anutu goi héihéi wammianzac iminén nauñ dacmuna héra goi héihéi kileñ wañ énécmimac.

Yesu imi Anutuac Naña.

5 ¹Méñnéñ mén Yesu imi Kristo zéma ninzéngezác, inén Anutu arunec hicñima keczac. Wañu ic méñnéñ mén Mañgoc goi héihéi wammianzac inén iwac naña momacnec goi héihéi wammianzac. ²Neñañ Anutu goi héihéi wammima iwac zézé seli ac tohoma imuacnec mia Anutuac nambérac héra goi héihéi wañ énécmianñiñ imi asariyu niñanzñiñ. ³Anutuac zézé seli ac tohoanzñiñ haka iminén mia Anutu goi héihéi wammianñiñ wawañ meme imi mia wanzac. Wañu iwac zézé seli ac imi yéwéria qahac. ⁴Mén Anutu arunec hicñiyec imi baecac ala batuc qema ogicanzac. Wañu baecac ala batuc qema ogicanñiñ ogicogic imuac kuha imi ninzén ninzénñina. ⁵Ic mén Yesu imi Anutuac Naña zéma ninzéngezác i qahac zéwiñnec mérénén baecac ala batuc imi hia qema ogicbacnec?

⁶Doku igucnec zéma sac igucnec hayec imi mia Yesu Kristo. Doku igucnec sac qahac, néñ doku zéma sac igucnec hayec. Uña Téréya, ackuazéc héra zézéac miñina wanzac imuac niñac Uña téréyanén héipucya wanzac. ⁷Imuac niñ haréwécnéñ héipuc wamma zéanzu. ⁸Imi mia Uña Téréya zéma doku zéma sac, haréwéc iminén momacnec Yesu imi ic héra zézu. ⁹Neñañ ic embac onac héipuc ac imi ninzéngeanzñiñ, wañu Anutuac héipuc ac imi kuha ogicogicya wanzac. Anutunén nañawac yomuhuc héipuc wamma zézac imuac héipuc ac yominén Anutuac héipuc ac wanzac; ¹⁰Mén Anutuac Naña ninzéngeanzác inén héipuc imi eñeya qeriaiguc késa kecanzac. Wañu mén Anutu ménda ninzéngeanzác inén Anutuac ikora zémianzac tanec wanzac. Némac niñ, inén mia héipuc Anutunén Iwac Nañawac wañec imi ménda

ninzéngéanzac imuac niŋ imuhuc zézua. ¹¹Héipuc ac imi mia yomuhuc; Anutunéŋ kekec hémbénaŋa nénécmiyec waŋu kekec hémbénaŋa imi Iwac Naŋawac qeriaiguc hezac. ¹²Méŋnéŋ Naŋaguc keczac iminéŋ kekec hémbénaŋa mema kecanzac. Méŋnéŋ Anutuac Naŋa ménda késama kecanzac iminéŋ kekec hémbénaŋa imi ménda késa keczac.

¹³Ni ackuazéc yomi onaru kekec hémbénaŋa imi he énécmizac imi niŋtegicmu niŋac ic embac Anutuac naŋa Yesuac qara ninzéngézu onac mia kiwi yomi oénécmizua. ¹⁴Nini Anutuac yomuhuc ninzéngéma ewa déŋ wamma kecanziŋ; Iwac ewa siŋ tohoma iwawai méŋac méŋ qesimiwiŋ imi hia niŋ nénécmidacmac. ¹⁵Inéŋ niŋ nénécmianzac imi ninzéŋiguc iwawai méŋac méŋ welecmanziŋ imi bec nénécmizac imi ninziŋ.

¹⁶Ic méŋnéŋ alaya méŋnéŋ késpedes humucac buŋa séc ménda wawaŋa imuhucya waŋkeru hémmaciguc iwac niŋac wamma Anutuaru welecmmiac. Késpedesira humuc ac buŋa séc qahac waŋu Anutunéŋ kekec héla mimac. Késpedesira humuc mihicŋi mimia hemizaciguc imuac zéwelecmmimu niŋac ménda zézua. ¹⁷Héna ac logilogi imi moczoŋ késpedes wanzac, néŋ késpedes tosara imi humuciguc ménda onagicma kemmac.

¹⁸Méŋ Anutu arunec hicŋiyec inéŋ késpedes ménda waŋanzac imi nini ninziŋ. Némac niŋ, Naŋa Anutu arunec hicŋiyec i imi Inéŋ héŋgaleŋ wammiyu Biria miŋinanéŋ ménda késa osi wammimac. ¹⁹Neŋaŋ imi Anutu arunec hicŋima keczíŋ, néŋ baec ic embac tosara imi Biria miŋina iwac qeriaiguc kecanzu imi neŋaŋ ninziŋ. ²⁰Anutuac Naŋa mama hama niŋtegic qíŋtegic nénécmiyu neŋaŋ ac héla miŋina imi nimmima iwac qeriaiguc kecanziŋ. Kecma naŋa Yesu Kristoac qeriaiguc acguc kecanziŋ. Waŋu Yesu Kristo inéŋ Anutu héla zéma kekec hémbénaŋa keczac. ²¹Nambérac hécna héŋgaleŋ waŋamuma baniarawac ireha igucnec néŋgacma lakec kecmu.

2 Yohane

Ewa hia ac.

¹Qeria galeŋ neŋ Miŋ Kewuac gésimimia embac neŋgia zéma iwac nambérac héra ionac kiwi yomi o énécmizua. Neŋ Ackuazéc héra imuac qeriaiguc goi héihéi waŋ énécmianzua, waŋu neŋ sac qahac ackuazéc héra ninzu séc imuhuc goi héihéi waŋ énécmianzu. ²Imi mia neŋaŋ qerininaiguc hema neŋaŋguc tetcgia qahac heanzac ackuazéc imuac niŋac mia imuhuc waŋanzij. ³Ackuazéc héra zéma goi héihéi imuac qeriaiguc ewa hia zéma wésé ninij zéma luaenéŋ Maŋgocnina Anutu zéma iwac Naŋa Yesu Kristo iorarunec mama neŋaŋguc hemac.

Ac héra zéma goi héihéi.

⁴Guac nambérac hécca tosanéŋ Kurumeŋ Maŋgocnéŋ nénézéyec séc ackuazéc héra imuac qeriaiguc keŋha waŋanzu imi inicma ségiségi yanda waŋanzua. ⁵Embac yanda, neŋ zéseli génzua, goi héihéi waŋamuwiŋ. Imi mia hénac qeliawac ménda ogénzua, néŋ imi hénihénia igucnec késa kecanziŋ imuac mia ogénzua. ⁶Neŋaŋ iwac hénac ac imi tohoma kecbiŋ iminéŋ mia goi héihéi wanzac. Iwac hénac ac imi yomuhuc; Hénihénia igucnec niŋanzu séciguc goi héihéi waŋamumu. ⁷Ikoc ic sasalanéŋ baec séc kemma keczu. Imi enéŋ Yesu Kristonéŋ baec ic héra wamma mayec imi qaecgéanzu. Waŋu imuhucyanéŋ ikoc ic zéma Kristoac hazéchéra wanzu. ⁸Imuac niŋ ini galeŋ meamumu, aininawac héra imi sohawac niŋac. Ménda sohoyu imuac bakia séciguc memu. ⁹Méŋnéŋ méŋ ogicma walac kemma Kristonéŋ ac ku énécmiyec imuac qeriaiguc ménda kecanzac iminéŋ Anutuguc ménda kecanzac. Waŋu méŋnéŋ méŋ imuac qeriaiguc kecanzac iminéŋ Maŋgoc zéma Naŋa iriguc keczac. ¹⁰Méŋnéŋ méŋ pakeŋ ac yomi ménda késama onac muru hayu amaginaiguc ménda hérémima yaizézé ac méŋ ménda ézému. ¹¹Méŋnéŋ méŋ yaizézégina zémac imi ic iminéŋ ai biria imuac méra mimia ic wammac.

Tetcgiawac yaizézé ac.

¹²Ac tosara sasala omaŋac séc, néŋ kiwiiguc kirifinéŋ ménda omaŋ zé wanzua. Imi mia ségiségi yandanéŋ neŋaŋ ewa qerinina kuaya

qemac niɲac ni nenaoc hama musuqege wamma énézéman ʒé wanzua.

¹³Anutuac gésimimia embac dacmunaga méɲac nambérac héra ieneɲ
yaiʒézéga ʒégénʒu.

3 Yohane

Yaizézé ac.

¹Qeria galen neŋ nuac kokoc sorocna Gaio, ackuazéc héla imuac qeriaiguc goi héihéi waŋgəŋanzua guac mia kiwi youmi oma haiwa hazac.

²Kokoc sorocna, uŋaganéŋ hiabianec keczac imuhucyanec séwiga zéma iwawaiga moczoŋ hiarumac niŋac Anutu welecmizua. ³Dacmuna héčna ieneŋ nuaru hama ackuazéc héla guac muru hezac imuac héipuc wamma gi imi ackuazéc héla imuac qeriaiguc keŋha waŋanzaŋ zégic nimma ségiségi yanda waŋi. ⁴Nimba nuac nambérac hécnanéŋ ackuazéc héla qeriaiguc keŋha waŋanzu iminéŋ nuac ségiségina yanda waŋu, ségiségi ménénéŋ ségiségi imi ogicmacac séc qahac waŋzac.

Gaio zéhiaru miyec.

⁵Kokoc sorocna, gi ninzén ninzén dacmuna hécga keŋkésa hakésaga qahac haka héla waŋ énécmianzaŋ. Imuhuc wamma ionarunec tosara mérécgawac inicanzaŋ ionaru imi séc mén ogicma imuhuc waŋ énécmianzaŋ. ⁶Ieneŋ héna gésé ionac kicginaiguc guac goi héihéi imuac héipucya wamma zégic. Imuac geŋ imuhucyanec Anutuac ewa siŋac séciguc imi méli énécmína kemmu. ⁷Némac niŋ, ieneŋ imi Miŋ Kewuac qara niŋac wamma keŋgic, ic enia ieneŋ iwawai mén ménda énécmigic meanzu. ⁸Imuac ai ic imuhucya goigina héiénécmiwiŋ. Imuhuc wamma neŋawu ackuazéc héla imuac aiya momacnec mewiŋ.

Dioterefe zéma Demetirio.

⁹Ni Yesuac héna gésé ionac niŋac ac tosara oénécmizua, waŋu Diotrefe iwac imi qahac, inéŋ kunəŋgina kecmaŋac zé wamma nini ménda héihéré nénécmianzaŋ. ¹⁰Imuac niŋac ni hamaŋiguc i haka biria waŋanzaŋ imi énézéwa hémmu. Inéŋ ac biria zéma nonac niŋ ac sicsaocya zénénécmiyu ménda sécgéyu ninzén ninzén dacmuna hécnina ac qeqe wamma ménda héihéré énécmianzaŋ. Waŋu muŋguc yanda ic embac tosara héihéré énécmiwiŋ zé waŋgic zéseli énécmima Yesuac héna gésé suggina igucnec nesi énécmiyu séŋgaŋgeŋ maanzu.

¹¹Kokoc sorocna haka biria ménda méndacma haka hiabia méndacbéseña. Méñnéñ méñ haka hiabia wañanzac iminéñ Anutuac murunec. Wañu méñnéñ méñ haka biria wañanzac iminéñ Anutu méndagucnec héñec. ¹²Wañu néwécgeña ic embac ieneñ Demetirioac nañgémima héipuc ac zéanzu. Wañu ackuazéc héla imi acguc imuhuc wammianzac. Wañu nini imuhucyanec iwac héipuc ac wammianziñ. Wañu gi imi nonac héipuc ac yomi hélanec wanzac imi ninzañ.

Tetecgiawac yaizézé ac.

¹³Ni guac ac sasala méñ zéman zé ninzua, néñ kiwiiguc kirifi zéma dokuyanén ménda oman zé wanzua. ¹⁴Néwécgeña, ni nenaoc focdac gémmanac zé wanzua imuac musu qeqe wañamuma eminimbic. ¹⁵Luaenén guac muru hemac. Ala sasalanén yaizézéga zégic owa hazac. Geñ kuana mema alahécna yaizézégina qacgina séc qacma énézébésémañ.

Yuda

Yaizézé ac.

¹Yesu Kristoac welenqeque icya, Yakoboac munia, ni Yudanén, Anutu mangocninawac goi héihéiiguc héihéré énécmima, Kristo Yesuac niñ wamma héngalen wañ énécmimia, onac mia kiwi yomi oénécmizua. ²Onac muru goi héihéiya, luaeya, zéma ala siña imi kindindiñnec he énécmimac.

Kiwi ic ikora.

³Kokoc sorochécna kápésic igucnec nénépésiyyu neñañ momac yanda késa kecziñ aṅgén titinina imuac mia kiwi oénécmimañ zé ewa siña ogicma wañ néñu seliseli wamma kerí. Yesu imi ic téréya neñañ niñac hatac momacgucnec metecgédacma ninzén ninzén mihicñi nénécmiyec. Imuac niñ ninzén ninzén imuaru nañselimu niñac meme seli ac oénécmimañac hezac zéma niñi. ⁴Hénia imi suginaiguc ic tosara élén keremma kecgic ionac ewa goro wamma ozua. Ic imuhucya niñgési wañ énécmimuac niñ becarunec ackuažéc yomuhuc ogic hezac; Anutuac eeya ménda héianzu imi eneñ ewa hiaya melengic kaiseroac buña wañanzac. Imuhuc wamma ieneñ imi momacguc kekera Miñ Kewunina momacguc Yesu Kristo qaecgé érécmianzu.

⁵Ini suruc yomi nindaczu, néñ niniñgina héiqeli énécmimañ zé wanzua. Becnec Miñ Kewuninanén Israel ic tuñ Izipte baec igucnec metecgé énécmiyec, néñ andiaiguc ara ménda ninzénngégic imi unudarec. ⁶Wañu kua meme uñahéra^a tosara nanangina séciguc ménda nañkecma tatacgina waima keñgic imi zégési nalé yanda hamac nalé sura imuac séc tacmu niñac heheseli qatéénécmima siñi tunumañ yandaiguc onoporecac keczu. ⁷Wañu Sodom zéma Gomora^b zéma ama lelec lelec tacma keñec imuac ic embac imi acguc séc imuhucyanec kaisero wamma baecac siñ hénia méñac^c wamma méndacma keñgic geric hémbénañanén naec énécmima kawéya qeyu sésécac nañanzac.

^a 1:6 Hén 6:2 ^b 1:7 Sodom zéma Gomora; Abarahamac naléiguc Miñ Kewunén ic embac ionac kápésic niñac ama areña yanda yomi gericnéñ odarec. ^c 1:7 Icnén ic alayaguc kaisero wangic imuac zézéya.

⁸ Waŋu ic suginaiguc élén haréma keczu ienen imuhucnec gauguc héhén tanec kecma séwiginanén haka biria wamma miŋ kewugina qahac tanec kecma qac buŋa téréya edamuya imi zébirianzu. ⁹ Kua meme uŋa kiwagina Mikael iminén Moseac qamora niŋac Biria miŋinaguc héré héré amuma zéqeqetali waŋoc. Imuhuc wamma Biria miŋinawac zébiri wammimaŋ zé niŋu néhéliyu yomuhuc sac zéyec; Miŋ kewunén ac zégémmac. ¹⁰ Nén ic yomi enen iwawai imuac me imuac hénia ménda niŋasarigic séc, sicsaoc zéma mematiti wammianzu. Waŋu hasén yaŋ ésécnec ménda niŋgésima séwiac siŋ méndacma birianzu. ¹¹ Ienen Kainac hén^d méndacanzu, waŋu soukiwa niŋac wamma Balamac haka^e waŋsoho sohoya mihicŋiwiŋ zé usuŋnec keŋanzu. Waŋu Korawac ac qeqe hakaiguc^f mebiŋ amuanzu. Imuac niŋac imi enen saecginaguc! ¹² Ic ienen onaru toroqe énécmima onac ségiségi ariaciguc momacnec tacma gamugina qahac nezeléléŋ wamma ariac imuac kiwa néanzu. Kekecgina tanec imi rama galeŋ eŋaŋ séwigina sac galeŋgé amuanzu imuhucya, hosusu mén luhucnéŋ mihilaŋgéyu kia qahac eŋ hama keŋanzac imuhucya, waŋu ic hésa humuma humudaru zaliacnec qéziqézia wamma héla qahac ai yawuŋ mihicŋianzac imuhucya ésécnec. ¹³ Konduŋ temboŋa geriwiguc tanec gamugina héndén qéndemma sépécgéanzu imuhucya, sikilao hén sigima keŋkeŋa imuhucya, siŋi tunumaŋ nalé tetcgia qahac hezac iminén ionac buŋa wanzac.

¹⁴ Adamwac sac kitichéra hicŋima hama kecgic hicŋisai areŋhéra 7 waŋec nalé imuaru Enoko hicŋiyec waŋu inén mia ic biria imuhucya ionac mia biaŋac ara yomuhuc zéyec. Héŋgic, Miŋ Kewu imi ic téréya taueŋa taueŋa ionac suginaiguc namma mayec. ¹⁵ Inén icya icya niŋgésima ic embac Anutu eeya ménda héianzu ionac haka eebipiya qahac imuhucya zéma képésic ic Anutu eeya ménda héimianzu ionac acgina zéruguc imuhucyawac képésic ginaguc zéma zétécgé énécmimaŋ zé mayec. ¹⁶ Ic imuhucya ienen imi diric doroc ac biria zéma ac zérac zérac zéanzu. Imuac séwiac siŋ méndacma kuayanén tétéc qeqe ac zéma imuac me imuac memaŋ zé wamma mepé qepési ac ikora énézéanzu.

Goro ac toroqeqeya.

¹⁷ Ala sorochécna ini mia Miŋ Kewunina Yesu Kristoac Méliméli ichéra ienen walac ac énézégic imuac niŋqelima kecmu. ¹⁸ Ienen yomuhuc

^d 1:11 Kainac hén; Inén nimbupuc wamma munia qehumuyec. ^e 1:11 Balam imi Israel ic ionac saec ac zémaŋ zé osiyec. (Qét 22:18, 24:13), Waŋu inén waŋ énécmiyu Israel ic ienen Anutu ewa hélacnec ménda weleŋ qemigic. (Qét 25:1-3, 31:16). Waŋu Yesuac naléiguc imi hén acac kiwi ic tosanén Balam imi hémbaoc wamma soukiwa mema saec ac waŋ énécmiyec zéma ku énécmiaŋgic. ^f 1:11 Kora imi Datan zéma Abiram iriguc, ic embac hinocgé énécmima Mose zéma Aron andé uruma ereŋnec sac Anutuac ai ic keczaoc? Nini momacnec, zéma andé urugic. (Qét 16:1-35, 26:9,10).

énézéma zégic, nalé tetcgiaiguc zédesi ic ieneñ hicñima séwiac siñ niñac wamma haka ee héihéiya qahac imuhucya méndacma kemmu. ¹⁹Ic imuhucyanéñ mia onarunec méndéñ amuma Uña Téréya qahac séwi ic kecanzu. ²⁰Ala sorochécna ini mia ninzén ninzén téréya téngén imuac qahaiguc eñañ kekecac ama imi meyacgému. Imuhuc wamma Uña téréyaguc héiselima zéwelec wamma kecmu. ²¹Imuhuc wamma Anutuac goi héihéiiguc namma galeñgé amumu. Wañu Yesu Kristoac wésé niniñawac wamma mambéc kecgic kekec hémbéñañaguc onagicma keremmac. ²²Ewa éréhéc wamma kecanzu ionac mia wésé niniñ wañ énécmimu. ²³Wañu tosia imi geric bélaña igucnec qétak metecgé énécmimu, néñ séwiginawac siñ birianéñ mebirigic séwi usugina idacmi acguc momacnec héñara mema zénéñgina hiriyu wésé niniñ wañ énécmimu.

Zéwelecwelec ac zéma mepé qepési ac.

²⁴Héñgaleñ wañ énécmiyu qeka meka qahac kecgic edamuyaiguc képésic solañ zéma ségiségiiguc hai énécmimacac kuha hemizac imi ²⁵neñañ añañéñ titi miñina Anutu momacguc keczac iwac muru mia miñ kewunina Yesu Kristoac niñac wamma edamuya zéma eebipi yanda zéma kuc buña zéma qac buña yandanéñ nalé hénihénia qahac imuarunec éréma deguc wañu nalé tetcgia qahac heheseli hema emma kecmac. Hélacnec!

Ac Saṇa

Yaizézé ac zéma kiwi yomuac hénia.

1 ¹Kiwi yomi Yesu Kristoac zéhicṇi hicṇiyawac ara, imi mia Anutunénṇ haka tosara nalé ménda horugiyu focdac hicṇimacac heyec imi welenṇ qeqe ichéra énézéyu hémmu niṇac welenṇ qeqe icya Yohaneac muru kua meme uṇaya mélimiyu zéhicṇiyec. ²Waṇu Yohanenénṇ Anutuac ackuažéc zéma Yesu Kristoac héipuc ac zéma iwawai eṇeyaoc kiwanénṇ héṇec imi moczoṇ ninžénṇéma zéhicṇiyec. ³Waṇu bianṇac ara yomi olommu ienenṇ zéma gezacṇinanénṇ nimmu ienenṇ zéma imuaru oyu hezac imi tohoma wammu ienenṇ moczoṇ mérianṇinaguc. Nalé yanda imi bec hosuc hosuc wanžac imuac mia.

^{4a} Yohanenénṇ Asia baeciguc Yesuac hénaoṛiṇ tuṇa tuṇa 7 keczu onac muru oénécṇmizua. Kerecac keczac waṇu bianṇuc hamac iwarunec zéma uṇa 7 Anutuac duṇ tatac wésiaiguc kecanzu ionarunec zéma ^{5a} héipuc ic ménžé ménžéya qahac kecma humugic ionac sugina igucnec walac yacma baecac ic kewu ionac galenṇina waṇec Yesu Kristo iwarunec, ^{4b} goi héihéi zéma luaenénṇ he énécmimac niṇ wanžua. ^{5b} Waṇu siṇ niṇnénécṇmima eṇeya sacya imuac kuhanénṇ képésicṇina igucnec hulac nénécṇmima ⁶mangocya Anutuac niṇ wamma héṇgalenṇ ama areṇa yandaya zéma hofac oo ichéra imuac ai buṇa qenénécṇmiec iwaru mia eebipi zéma kuc selinénṇ nalé tetcṇgia qahac hemac niṇ wanžua. Hélacnec! ⁷Ninzu, inénṇ hosusu qahaiguc hamac. Waṇu icya icya ienenṇ kicṇinanénṇ hémmu. Waṇu luacnénṇ néṇic ienenṇ momacnec hémmu. Waṇu ic embac tuṇa tuṇa baec séc keczu ienenṇ iwac niṇac zésiactmu. O, imi hélacnec!

⁸ Miṇ Kewunina Anutu zézacnénṇ; Ni imi hénihénia zéma tetcṇgia,^a becnec kerec, deguc keczac, waṇu bianṇuc hamac, medac medac wandac wandac miṇina imi mia.

Kristo winini miyu héṇec.

⁹Yohane neṇ imi onac ninžénṇ ninžénṇiguc dacmunagina. Waṇu Yesuac qenženṇ manženṇ zéma héṇgalenṇ ama areṇa yandaya zéma bisiqaténṇ imuac

^a 1:8 Girik aciguc; Alfa zéma Omega.

iniguc momacnec toroqema kecanzua. Ni imi Anutuac ackuažéc zéma Yesuac héipuc ai niṇac wamma konduṇ baec komoc mén Patimoiguc nopocgic keri. ¹⁰Waṇu Miṇ Kewuac yacyac nalé^b imuaru uṇa téréyawac qeriaiguc kecba andénaiguc ac yanda mén témuṇ hétén imuhucya hicṇiyu ac ewa mén yomuhuc niṇi. ¹¹Gi némac hénzaṇ imi kiwiiguc oma Efeso, Smirna, Pegamo, Tiatira, Sade, Filadelfia, Laodikea ama arenjiguc Yesuac hénaoṛiṇ tuṇa tuṇa 7 keczu ionac muru haina kemmac.

¹²Imuhuc zéyu ni ac nézéyec i hémmaṇ zé lilingéyi. Lilingéma kendol 7 imi imuac tatara golinén memeyaguc naṅgic héṇi. ¹³Kendol tatara imuac sugcinaiguc mén icac naṇa tanecnén séwi usuya horua mama hénatetecgiaiguc héréhéréya imi héima bac tétéraiguc rikun golinén memeya maṇkepela zikiyu heyec. ¹⁴Iwac oruha zéma oruc zucya imi rama yaṇ merawa zucya zéma tasétasé ésécnec lalaclalac waṇu kiwa imi geric bélaṇ ésécnec waṇec. ¹⁵Héna héréra imi aiṇ gericiguc zema ason qilic qilicyaguc pésigianzac imuhucya ésécnec, waṇu ac ewaya imi doku dunduṇ hétéṇa ésécnec. ¹⁶Méraya héiyaiguc imi sikilu 7 heyec. Waṇu kua kifana igucnec imi sou zéra qizilic mén bawa andia zérágucnec mama naṇec. Waṇu kic tanera imi mia kaiwe selianec qeanzac ésécnec.

¹⁷Ni tanera imuhuc hémma tendiṅéma iwac héniaiguc humuc ésécnec heyi. Hewa méria héiyanén qacnaiguc haima yomuhuc nézéyec, gi bacga ménda yandiyu, ni imi hénihénia zéma tetcgia.^c ¹⁸Ninzaṇ, ni becnecc humuyi, nén deguc kic qeli kecanzua. Ninzaṇ, degucmuacnec nalé tetcgia qahac kecma humuc zéma humumia ionac baec dumuṇa imuac nagugirawac wétéya imi neṇ késa kecanzua. ¹⁹Imuac iwawai hénzaṇ imi owésémaṇ imi mia deguc hicṇi keczac imi zéma bianguc hicṇimac imuac hakaya. ²⁰Bec hénzaṇ imi mia mérana héiyaiguc sikilu 7 hezac imi zéma kifa tatara golinén memeya 7, Waṇu ac saṇa imuac hénia zéwa imi yomuhuc; Widi 7 imi hénaoṛiṇ tuṇa tuṇa 7 ionac kua meme uṇa^d hécgina, kifa tatara 7 imi hénaoṛiṇ tuṇa tuṇa 7 imi mia.

Efeso hénaoṛiṇ ionac gezac

qéžén ac.

2 ¹Efeso hénaoṛiṇ kua meme uṇagina ac yomuhuc omina, sikilu 7 méra héiyanén késa namma kifa tatara golinén memeya 7 imuac sugcinaiguc keṇha waṇanzac inén mia yomuhuc zézac; ²Ni wawaṇ memega zéma aiga zéma nanaṇ seliga imi ninzua. Waṇu geṇ ic biria bisiqatén ménda waṇ énécmianzaṇ imi zéma, nini Yesuac Méliméli ic zéanžu, nén Yesuac Méliméli ic héra qahac ionac ikocginawac hénia meaunec imi zéma, ³nuac qacna niṇac bisiqatén wamma naṇselima

^b 1:10 Sonda. ^c 1:17 Yuda ic tuṇ mén Roma baec yandaiguc ziki sipacgina qahac kekera.

^d 1:20 Pasto ionac niṇac imuhuc zéyec.

kucmama ménda waṇnec imi ninzua. ⁴Waṇu guac zémindiṇi qemindiṇi ac mén hezac imi yomuhuc; Walac siṇa hegénec imi waina mayec. ⁵Imuac nananṅa dimuacnec mama guyec imi niṇtegicma qeriga melemma wawaṇ memega walac hegénec imi muṅguc wammanec kecbésémaṇ. Qerigina ménda melenṅic, neṇ focdac guac hama kifaga imi nananṅa igucnec metecgéwa kemmac. ⁶Waṇu haka hiabia mén hegénzac imi yomuhuc, Nikola ichéra ionac hakagina imuac mézégá tianzac. Ni acguc imuac mézéna tianzac. ⁷Gezacyagucnéṇ Uṇa téréyanénṇ hénáorinṇ tuṇa tuṇa ionac ac énézézac imi nimmac. Mén meseligimac imi kekecac ic hésa Anutuac baec hafi zepaya qahac imuaru nanzac imuac héla gocmia miwa nemac.

**Smirna hénáorinṇ onac gezac
qézénṇ ac.**

⁸Waṇu Smirna hénáorinṇ ionac kua meme uṇagina ac yomuhuc omina; Hénihénia zéma tetcgia miṇina humuyec, néṇ qelima kecanzac inénṇ zézac. ⁹Qenzerṇ manzerṇ zéma maqeqeya wamma kecanzaṇ imi ninzua néṇ gi mériaṇgaguc. Waṇu nini Yuda ic zéma zébiri qébiri waṇṅéanzaṇu imi eneṇ Yuda ic téṅṅéṇ qahac, néṇ Biria miṇinawac hénáorinṇ wanza. ¹⁰Gi zéra waiya hicṇigémmac imuac bac yandi yandi ménda wambésémaṇ. Ninzaṇ kecma Biria miṇinanénṇ suginaiguc tosara manam batuc mihicṇi énécmimaṇ zé hésa amaiguc onoporu kaiwe ai meme 10 séc zérabéra mihicṇimu. Waṇu geṇ mia keṇqe haqeya qahac ninzénṅémanec kecma humuciguc kerembésémaṇ. Imuhuc wanna neṇ kekecac ic kewu opoc héigémmaṇ. ¹¹Gezacyagucnéṇ uṇa téréyanénṇ hénáorinṇ tuṇa tuṇa onac ac énézézac imi niṇtohomac. Mén imi ogicmac imi humuc qété éréhéce imi ménda hama mebirimac.

**Pegamo hénáorinṇ ionac gezac
qézénṇ ac.**

¹²Waṇu kua meme uṇagina^f Pegamo hénáorinṇguc keczac iwac mia ac yomuhuc omina, sou zéra qizilic néwéc néwéc hemimia késa kecanzac inénṇ ac yomuhuc zézac; ¹³Gi ama areṇa yanda dimia kecanzaṇ imi ni ninzua. Ama imuaru mia Biria miṇinawac ic kewu tatacya hezac. Néṇ gi qac buṇana selianec késa kecma héipuc icna keṇhéi hahéiya qahac Antipasi i Biria miṇina néṇ kecanzac imuaru suginaiguc qegic humuyec. Waṇu nalé imuaru ninzénṅé nénéṇa imi ménda qaecgénec. ¹⁴Nén mindi qindiṇ ac éréhécdac zégémmaṇ zé wanza imi yomuhuc; Ic tosara Balamac^g pakeṇ ac késama kecanzu imi eneṇ giguc keczu. Balam inénṇ Balak kumima Israel ic ionac wéséginaiguc bétac hai énécmiyu

^e 2:11 Qeri uṇawac buṇa. ^f 2:12 Pastoginawac kua meme uṇa zémiyec. ^g 2:14 Yud 1:11

baniarawac ireha lémbaŋ haimimia imi nema kaisero haka waŋgic.

¹⁵Imuhucyanec guac muru acguc ic tosara ieneŋ Nikolawac ic tuŋa ionac pakeŋ ac késa kecanzu. Ni imuac mézéma tianzac. ¹⁶Imuac gi ewaga melembésémaŋ. Imuhuc ménda wanna ni guaru focdac hama guaru ic imi hažéc waŋ énécmima yaré wamma kuanawac sounéŋ énérimaŋ.

¹⁷Méŋnéŋ méŋ gezawagucnéŋ uŋa téréyanéŋ hénaořiŋ tuŋa tuŋa ionac ac énéžézac imi nimmac. Méŋnéŋ ogicmac imi Mana nene saŋa gumu mima hoc lalacnec méŋ mimaŋ. Waŋu hoc imuac qahaiguc qac qelia méŋ ooyawac hezac. Waŋu qac imi tosara qahac, néŋ késamac inéŋnec sac niŋasarimac.

Tiatira hénaořiŋ ionac gezac qéžéŋ ac.

¹⁸Waŋu Tiatira hénaořiŋ ionac kua meme uŋagina iwac mia ac yomuhuc omina, Yomi imi Anutuac Naŋawac ackuažéc, kiwa imi geric bélaŋa ésécnec, waŋu hénia imi aiŋ pésia asoŋ qilic qilicyaguc ésécnec inéŋ yomuhuc zézac, ¹⁹Goi héihéiga zéma ninžéŋ ninžéŋga zéma welen qeqe hakaga zéma nanaŋga selia, ai memega imuhucya imuhucya imi ninzua. Wawaŋ memega hénia hénia imi becaru waŋnec imi ogicma sasala hiabianec. ²⁰Néŋ guac mia mindi qindiŋi ac méŋ hezac. Gi Isebel eŋeyaoc Ni tilinŋtiliŋ embac zéanzac i tuambuam wammina inéŋ nuac welen qeqe ichécna pakeŋ acya ku énécmima ikoc waŋ énécmiyu, ieneŋ kaisero haka wamma baniaawac lémbaŋ haimimia imi negic. ²¹Ni imi ewaya melemmac niŋac nalé memiyi, néŋ ewaya melemma kaiseroya waimaŋ zé ménda wanzac. ²²Ninzaŋ imuac mia neŋ embac imi hehe tatacyaguc humumia gilimaŋ. Waŋu ic embac i guc momacnec kaisero waŋanzu ieneŋ acguc ewa hakagina ménda mindiŋigic zéra waiya kuneŋ yanda qeriaiguc giliénécmimaŋ. ²³Waŋu nambérac héra imi unuma humuc mihicŋi énécmiwa hénaořiŋ tuŋa tuŋa imi neŋ ic onac ewagina zéma qerigina imi inictegicanzua imi niŋasarimu. Neŋ icya icya wawaŋ memegina séc tasé ku énécmimaŋ. ²⁴Waŋu ic tosara Tiatira tauŋiguc kecma pakeŋ ac imi ménda aŋgétima eŋaoc zézu éséc Biria miŋinawac ewa siŋa hiŋgac hiŋgara imi ménda niŋasarima keczu ionac imi yéwéri méŋ ménda toroqe énécmimaŋ. ²⁵Néŋ aŋgétima keczu imuac mia selianec késamanec kegcic ni hamaŋ. ²⁶Méŋnéŋ méŋ ogicma nuac aina imi memanec keru nalé tetcgia hayu iwac imi baera baera héŋgalen waŋ énécmimac niŋac kuc buŋa mimaŋ. ²⁷Inéŋ aiŋ qarucnéŋ kewuc nomuŋ qototorianzac ésécnec waŋ énécmima galenŋé énécmimac. ²⁸Ni acguc maŋgocnanéŋ kuc buŋa néŋec ésécnec neŋ iwac mia widi yanda siŋunec hicŋianzac imi miwa imuac miŋina wammac. ²⁹Méŋnéŋ méŋ gezawagucnéŋ uŋa téréyanéŋ hénaořiŋ tuŋa tuŋa onac ac énéžézac imi nimmac.

**Sade hénarīṇ ionac gezac
qézéṇ ac.**

3 ¹Sade hénarīṇ ionac kua meme uṇagina iwac ac yomuhuc omina; Anutuac uṇa 7 zéma sikilao 7 késakecanzac inéṇ yomuhuc zézac, Ni wawaṇ memega ninzua. Qac buṇaganéṇ gi qeli qeli keczaṇ zézac, néṇ gi ic humumia keczaṇ. ²Imuac gi meqeli amuma kekecga bakia humumaṇ zé wanzac imi meseligina. Guac wawaṇ memega hémba Anutunawac kiwaiguc sécgézac imi ménṇ ménda hegénzac. ³Imuac iwawai géṇgéṇa zéma iwawai niṇnec imi niṇqelima tohoma hakaga melembésémaṇ. Kileṇ ménda mindi amuma yac kecbésémaṇ iguc imi neṇ kowu nene ésécnec harémaṇ. Imuac némac naléiguc ha gémmaṇ imi gi ménda niṇtegicbésémaṇ. ⁴Waṇu Sade ama areṇaiguc ichécga éréhécdac séwi usugina téréya imi qakola ménda héima keczunec. Ieneṇ imi eeginaguc, imuac séwi usugina laclalacnec niguc momacnec keṇha wambiṇ. ⁵Méṇnéṇ ménṇ ogicmac imi imuhucyanec séwi usu téréya laclalacnec héima kecmac. Waṇu qara imi kekec hémbénaṇawac kiwiiguc ménda auma maṇgocnawac kiwaiguc zéma kua meme uṇahéra ionac kicginaiguc qara imi nimmizua zémaṇ. ⁶Méṇnéṇ ménṇ gezawagucnéṇ uṇa téréyanéṇ hénarīṇ tuṇa tuṇa onac ac énézézac imi nimmac.

**Filadelfia hénarīṇ ionac
bianṇac ara.**

⁷Filadelfia hénarīṇ ionac kua meme uṇagina ac yomuhuc omina, téréya zéma héla miṇina, Dawidiac ama wétéya késa kekera, nagu metecgéma auyu méṇnéṇ ménṇ héimacac séc qahac, waṇu héiyu méṇnéṇ ménṇ aumacac séc qahac inéṇ mia yomuhuc zézac; ⁸Ninzaṇ, ni kicgaiguc nagu ménṇ augéṇiac nanzac. Imi méṇnéṇ ménṇ hia ménda héimac. Neṇ guac wawaṇ memega ninzua. Gi kucga komora sac hegénzac, néṇ kileṇ acna tohoma qacna ménda qaecgénec. ⁹Ninzaṇ, Biria miṇinawac hénarīṇ, eṇaoc nini Yuda ic zéanzu, néṇ Yuda ic héla qahac ikoc ac zéanzu ionac sugcinaiguc tosara hama guac hénagaiguc sicgé gémmuac hinocgé énécmiwa neṇ guac singa ninzua imi niṇtegicmu. ¹⁰Gi nuac nanaṇ seliawac ackuazécna tohoanzaṇ imuac niṇ ni acguc manam batucac naléya focdac baec séc hama ic embac baeciguc kecanzu i batucgé énécmimac nalé imuaru gi galeṇgé gémba nalé imi qizizīṇgéma kemmac. ¹¹Ni foc hamaṇ imuac gi némacga hegénzac imi selianec késa kecna méṇnéṇ ménṇ ic kewu opocga imi ménda guagicmac. ¹²Méṇnéṇ ménṇ ogicmac imi Anutunawac ocmuṇiguc tandélopion ésécnec kumu mimaṇ. Waṇu keṇhéi hahéi qahac naṇseligiyyu iwac qahaiguc Anutunawac qara zéma Anutuac murunec kurumeṇ igucnec mama hahaya Yerusalem qelia Anutuac ama areṇa yanda imuac qara zéma nuac

qacna qelia imi omimaṇ. ¹³Méṇnéṇ mēṇ gezawagucnéṇ uṇa téréyanéṇ hēnaoriṇ tuṇa tuṇa ac énézézac imi nimmac.

Laodikea hēnaoriṇ ionac gezac qézéṇ ac.

¹⁴Laodikea hēnaoriṇ ionac kua meme uṇagina ac yomuhuc omina; Hēlacnec zémimia, ménzé ménzéya qahac, héipuc ic hēla zéma Anutuac zéhicṇi hicṇi imuac hénihénianéṇ yomuhuc zézac; ¹⁵Ni wawaṇ memega ninzua. Gi imi doku saṇgeṇa qahac geriwiguc qahac. Saṇgeṇa me geriwiguc kecbunec zéma ninzua. ¹⁶Gi imi imuhuc sugiraiguc doku sasakola kecanzaṇ, saṇgeṇa me geriwiguc qahac imuac niṇ kuana igucnec lomba mawésémaṇ. ¹⁷Gi geṇga niṇac ni mériaṇnaguc iwawai sasala henénzac imuac ni imuac me imuac ménda hocmaṇ zéanzaṇ, néṇ zapi qeqeya, mété qététaṇa, maqeqeya, kic hilic, zéma lianlian kecanzaṇ imi ménda niṇtegiczaṇ. ¹⁸Imuac gi hinocgé génzua. Nuarunec goli gericnéṇ zegési gésia imi boṇa mena mériaṇgaguc wammac. Waṇu séwi usu lalacnec boṇa mema héina hingaru gamuga katanec kekec imi hoturuyu ménda hémmu. Waṇu kicgawac sacmasi boṇa mema kicga naecmima hémbésémaṇ. ¹⁹Ni imi siṇ niṇénécmanzua séc zémindiṇi qemindiṇi waṇ énécmianzua imuac gi seliseli wamma ewaga melembésémaṇ. ²⁰Ninzaṇ, ni nagu séṇgaṇgeṇaiguc héichéicgéma nanzua, waṇu méṇnéṇ mēṇ ewana nimma nagu aunéṇu neṇ qeriaiguc emba inéṇ niguc neṇ i guc nekawunec oneqone wamma tacbi. ²¹Méṇnéṇ mēṇ ogicmac imi neṇ ogicma maṇgocnawac ic kewuac tataciguc tacanzaṇa ésécnec neṇ titiṇa miwa nuac tatac edamuyaguc imuaru momacnec tacbic. ²²Méṇnéṇ mēṇ gezawagucnéṇ Uṇa téréyanéṇ hēnaoriṇ tuṇa tuṇa ac énézézac imi nimmac.

Kurumeṇiguc mepé qepési wammigic héṇec.

4 ¹Waṇu imuac andiaiguc kic hima hémba kurumeṇiguc nagu mēṇ auauyawac naṇec. Waṇu walac ac ewa témuṇ hétéṇa éséc niṇi imuacnec muṇguc yomuhuc nézéyec; Gi you éréna kecma iwawai hicṇimac imi gézéwa hénna. ²Imuhuc nimba duṇa focdac uṇanéṇ népésiṇu imuac qeriaiguc keru. Waṇu hémba kurumeṇ iguc ic kewu tatac mēṇ taru imuaru ic méṇnéṇ tarec. ³Waṇu tarec iwac alaṇ tanera imi zasipa hoc qoucqoucṇia zéma kanelian hoc pésia déṇgéṇa ésécnec, waṇu asoṇ furicnéṇ ic kewu tatac imi sécgé lelecgéma naṇec. Waṇu imuac alaṇa imi emerade hoc téṇgiṇ téṇgiṇa ésécnec. ⁴Waṇu ic kewu tatac imuac lelec leleciguc ic kewu tatac 24 taru imuaru galeṇ 24 tacṇic. Waṇu séwi usugina horua lalaclalac zéma orucginaiguc ic kewu opoc golinéṇ memeya héima tacṇic. ⁵Ic kewu tatac imuarunec pilitic asaha zéma buṇ parandaṇ zéma imuac hondondoṇa meric merira héréma mayec. Waṇu ic kewu tatac imuac wésiaiguc imi Anutuac uṇa 7 iminéṇ kifa yanda 7

bélaŋaguc ésécnec zema naŋgic. ⁶Waŋu ic kewu tatak imuac wésiaiguc imi iwawai konduŋ ésécnecnéŋ heyec. Imi mia kiruŋ me kristal hoc ésécnec qilic qilicyaguc.

Waŋu ic kewu tatak imuac maréŋa néwéc néwéc igucgeŋ zéma lelec leleciguc imi yaŋ kekecginaŋuc 4 naŋgic, waŋu yaŋ imuac wésé andiaiguc imi kicnéŋ sécgé énécmima hedarec. ⁷Yaŋ kekecyaguc walac walac imi laion tanec éséc, mén andiaiguc imi burumakao iwa sac qelia tanec ésécnec, iorac andégiraiguc naŋec imi ic tanec ésécnec, imi onac andéginaiguc imi kunta nei putitima keŋkeŋa ésécnec. ⁸Waŋu yaŋ kekecginaŋuc 4 imi eŋac eŋac qeŋgaŋgina 6 he énécmiyec. Waŋu qeŋgaŋgina duandia zéma maréŋaiguc kicginaŋéŋnec sécgéma heyec. Waŋu siŋi kaiwe tac niningina qahac yomuhuc legic héima naŋgic; Téréya, téréya, téréya, Miŋ Kewu Anutu, wandac wandac medac medara. Kerecac keczac, waŋu kecma hamac. ⁹Waŋu yaŋ kekecginaŋuc 4 ieneŋ ic kewu taticiguc tacma nalé tetcgia qahac kecanzac imi eeya héimima mepésimima ewa hia ac wammiaŋgic séc ¹⁰ic kuneŋ 24 ieneŋ mén ic kewu taticiguc tacma nalé tetcgia qahac kecanzac iwac wésiaiguc sicgéma mepésimima ic kewu opocgina imi tatak imuac wésiaiguc gilimima yomuhuc legic héimigic. ¹¹Miŋ Kewu Anutunina, geŋgaoc iwawai moczoŋ zéhicŋi mihicŋi wandacnec, guac ewa siŋgawac séc zéhicŋina kekecginaŋuc heanzac. Imuac edamuga zéma eebipiga zéma kucgawac mepési géŋgéŋawac séc eegaguc wanzaŋ.

Rama zéma kiwi limbi limbiŋa.

5 ¹Waŋu neŋ hémba ic kewu taticiguc tarec iwac méra héiyaiguc kiwi limbi limbiŋa mén heyec. Waŋu kiwi imi wésia zéma andia momacnec kiwiŋagucnec waŋu sapé 7 asé kiwiŋaguc iminéŋ meseli seliawac heyec. ²Waŋu hémba kua meme uŋa kuhagucnéŋ ac ewaya kuneŋ yandanec qacma yomuhuc zéyec; Mérénéŋ kiwi limbi limbiŋa yomi sapéya métima hutuyu sécgémacac séc eeyaguc wammac? ³Kurumeŋ qahaiguc me baec qahaiguc me emu baec bawaiguc kiwi imi hutumac me olommacac séha mén ménda kerec. ⁴Waŋu hémba kiwi imi hutumac me olommacac séha mén ménda keru hocbiŋiyi. Imuac ni siac howuc howuc siari. ⁵Imuhuc wamba ic kuneŋ ionarunec méŋnéŋ yomuhuc nézéma zéyec; Ménda siacna, laion mén Yudawac areŋ zéma Dawidiac gétéya igucnecnéŋ onogicdaczac imi héŋ tegicbésémaŋ. Imuac inéŋ mia kiwi sapéya 7 imi hia métima kiwi imi hutumac.

⁶Waŋu neŋ hémba ic kewu tatak taru néwéc néwéc yaŋ kekecginaŋuc 4 lelecgéma naŋgic, ic kuneŋ ieneŋ lelecgéma taticginaiguc tacgic momac yanda ionac sugginaiguc rama sac qeli mén naŋec. Rama imi becnec humuc mihicŋi mimia tanec. Waŋu iliha 7 zéma kiwa 7 hemiyec. Waŋu kiwa 7 imi mia Anutuac uŋa 7 baec séc méli énécmiyec imi eneŋ

mia. ⁷Waṇu rama sac qeli inéṇ mia kemma ic kewu tataciguc tarec iwac méra héiya igucnec kiwi limbi limbiṇa imi wagirec. ⁸Wagiru yaṇ kekecginaguc 4 zéma ic kuney 24 ieney ramawac wésiaiguc simiṇ héimigic. Ic kuney ieney eṇac eṇac gita zéma zéic golinéṇ memeya hofac héméṇa hiabia kuaya qeqeya késama naṅgic. Waṇu hofac héméṇa hiabia imi mia météré ic ionac zéwelec welecgina imi mia. ⁹Waṇu ieney legic qelia mén yomuhuc héigic, Geṇ imi kiwi limbi limbiṇa imi mema sapéya métiwésémaṇac séc eegaguc wanṇaṇ. Becnec gugic humuma sacganéṇ baec séc ic embac séwi tanecgina hénia hénia igucnec, acgina hénia hénia igucnec, gawamaṇ hénia hénia igucnec hahaya boṇ hérégina mema Anutuac buṇahéra onopocnec. ¹⁰Waṇu geṇ mia Anutunina weleṇ qemimu niṇac héṇgaleṇ ama areṇa yanda zéma hofac oo ichéra kumu énécminec. Waṇu ieney baeciguc ic kewu waṇ énécmima kecmu.

¹¹Waṇu neṇ hémba kua meme uṇa sasala yandanéṇ ic kewu tatac zéma yaṇ kekecginaguc zéma ic kuney imi lelecgé énécmima namma ac ewa zégic niṇi. Waṇu kua meme uṇa zaṇgégina imi 10 tauseṇac tuṇa tuṇa zéma 1 tauseṇac tuṇa tuṇa. ¹²Ieney kuney yanda qacma legic yomuhuc zéma héigic, rama humuc mihicṇi mimia inéṇ kuha zéma, mériaṇa zéma, niṇtegic qinṭegicya zéma, medac medac wandac wandara zéma, zézé bipiya zéma, qac buṇaya zéma, mepé qepési imi moczoṇ medacmacac séc eeyaguc wanṇac! ¹³Waṇu kurumenṇ qahaiguc zéma baec qahaiguc zéma emu baec bawaiguc zéma kondunṇ qahaiguc zéma iwawai imuac qeriaiguc keczu moczoṇ yanda ieney yomuhuc zéma legic héigic; Ic kewu tataciguc taczac i zéma rama sac qeli ioraru mepé qepési zéma zézé bipi zéma qac buṇa yanda zéma kuc yandanéṇ nalé tetcgia qahac hema emma he érécmimac. ¹⁴Imuhuc zégic yaṇ kekecginaguc 4 ieney hélacnec zégic. Ic kuney eney mama simiṇ zéma pakagina héima mepé qepési waṇ érécmigic.

Sapéya 7.

6 ¹Waṇu hémba rama merawanéṇ sapéya 7 imuacnec mén métiyec. Métiyu yaṇ kekecginaguc 4 ionarunec mén imi buṇ parandaṇ ewaiguc qacma hana zéyec. ²Zéyu hémba becosic lalacnec mén naṇu qahaiguc ic mén tarec. Ic imi tewiyaguc waṇu ic kewu opoc mén mimia waṇec. Waṇu Inéṇ yaré qema onogicma onogicma muṇguc onogicmaṇ zé keṇec.

³Waṇu rama merawanéṇ sapé qétéya 2 métiyu gezacnanéṇ nimba yaṇ kekeraguc qétéya 2 iminéṇ hana zéma qarec. ⁴Qaru becosic pésianéṇ haréyec. Waṇu qahaiguc ic mén tarec inéṇ mia baeciguc luae mesohoyu ic eney euhumu amumu niṇac ac wammima, sou yanda mén momacnec mimia waṇec.

⁵Waṇu rama merawanéṇ sapéya qété 3 métiyu yaṇ kekeraguc qété 3 iminéṇ hana zéma qarú niṇi. Waṇu hémba becosic mén zapélanéṇ

hayec. Waṇu qahaiguc ic ménj tarec inénj réwéri qétéya memeyawac sigel ménj késa tarec. ⁶Waṇu ni yaṇ kekecginaṅuc 4 ionac sugina igucnec ic ewa ésécnecnéj hicṇiyu niṇi. Zéyecnéj bali gocmia usu momacgucac boṇa imi ai meme momacgucac ai boṇa wammac. Waṇu wit gocmia usu momagucac boṇa imi ai meme momacgucac ai boṇa wammac. Waṇu oliwa halécya zéma waiṇ gocmia imi ménda mebiriwésémaṇ.^h

⁷Waṇu rama merawanénj sapéya qété 4 métiyu yaṇ kekeraguc qété 4 inénj hana zéma qarec. ⁸Waṇu hémba becosic ménj séwi alaṇa téṅgiṇ téṅgiṇ méiméiya hayec. Ic ménj qahaiguc tarec iwac qara imi humuc. Waṇu humumia ionac baec dumuṇanéj i méndacmiyec. Waṇu iereṇ baeciguc zawé kembon qahac méndémma imuacnec momacguc imuac siṅgirawac wammaoc niṇ kuc buṇa érécmimia. Waṇu sou zéma béti zéma humuc zéma baecac hasénj yaṇ imuac kuhanénj unuhumuyoc.

⁹Waṇu rama merawanénj sapé qété 5 métiyu hémba Anutuac ackuažéc zéma héipuc acgina niṇac wamma unugic humugic ionac uṇaginanénj zaki téréya héniaiguc tacgic iniri. ¹⁰Ieneṇ kucnec qacma zégic, téréya zéma héla miṇina Miṇ Kewu yanda gi nalé dahec mehorugima ic embac baeciguc keczu imi ménda zétecgé énécmima sacninawac kitiwa imi ménda meṇj énécmima kecbésémaṇ? ¹¹Imuhuc zégic séwi usu horua lalacnec miṇ séc énécmidacma yomuhuc énézéyec; Nalé hotoṇadac tachiarugic welenj qeqe alahécgina tosara unugic ini ésécnec humugic qétégina sécgéyuguc ai imi memaṇ.

¹²Waṇu neṇ hémba rama merawa iminénj sapé qété 6 métiyu naṇ yanda meyu kaiwe imi zapi qema maleku noniṇ zapéla imuac zuanéj memeya ésécnec waṇec. Waṇu maso howiacnec imi sac ésécnec waṇec. ¹³Waṇu kurumeṇu ménisikilu imi luhuc kuneṇ yandanénj qeyu nemuyac ic imuac gocmia quwura tiyu baeciguc maanzac ésécnec magic. ¹⁴Waṇu kurumeṇ imi mia papia limbicgic keṇanzac éséc imuhuc limbi amuma qahac waṇec. Waṇu baec boṇa zéma konduṇ baec komoc imi héžéracgé énécmimia waṇu tatacgina waigic. ¹⁵Haka imuhuc hicṇiyu baec séc ic kewu zéma ionac taséhécgina zéma biṇ qeqe ic kiwa hécgina zéma hinac mériaṇṅinaṅuc zéma kucginaṅuc zéma iwawai miṇina keckec zéma welenj qeqe ic ieneṇ baṇec zéma baṇa tosara baec boṇaiguc hezac imuac sucnéj suciguc saṅgigic. ¹⁶Baec boṇa zéma baṇa énézéma qacninu bacgéma mama ic kewu tataciguc taczac iwac kiwa igucnec zéma rama merawa iwac qeri biric igucnec muṇagé nénécmigic zégic. ¹⁷Qeri biricgirawac nalé yanda imi ducṇizac imuac niṇ ic mérénenj hia naṇselimac?

**Israel ic sapéginaguc ionac
qétégina 144,000.**

7 ¹Waṇu haihaka imi tecgéyu ni kic hima kua meme uṇa 4 inicba baec waṇgoṇa 4 imuaru namma baecac luhuc 4 imi baeciguc

^h 6:6 Imuhucya imi sacmasi ésécnec wiziginaiguc haiṇṅic. Imuac goiya héimimia waṇec.

me kondunjuguc me ic hésa hénia héniaiguc ménda qemac niñ késama nanjic. ² Wañu hémba kaiwe éré éréya igucnec kua meme uña méñnéñ Anutu kekecyaguc iwac asé kiwiya késama éréma kua meme uña 4 baec zéma kondun mebirimu niñ kucgina énécmiyu késa keczu ionac muru kucnec qacma yomuhuc énézéyec; ³ Ini mambéc nanjic Anutuac welenj qeqe ichéra ionac pakaginaiguc asé kiwiya meénécmimi tecgéyuguc baec zéma kondun zéma ic hésa imi mebirimu. ⁴ Wañu ic embac asé kiwi hai énécmimia ionac zañgégina imi Israelac qelihéra tuña tuña ionarunec 144,000 wañec. ⁵ Wañu Yudawac areñhéra ionarunec imi 12,000, Wañu Rubenac areñhéra ionarunec imi 12,000, Wañu Gadeac areñhéra ionarunec imi 12,000 wañec, ⁶ Aseriac areñhéra ionarunec imi 12,000, wañu Naftaliac areñhéra ionarunec imi 12,000, wañu Manaseac areñhéra ionarunec imi 12,000 wañec. ⁷ Wañu Simeonac areñhéra ionarunec imi 12,000, wañu Lewiac areñhéra ionarunec imi 12,000, wañu Isakawac areñhéra ionarunec imi 12,000 wañec. ⁸ Wañu Zabulonac areñhéra ionarunec imi 12,000, wañu Yosefeac areñhéra ionarunec imi 12,000, wañu Benzaminac areñhéra ionarunec imi 12,000, imuhuc asé kiwigina hai énécmimia wañec.

Ic tuñ yanda baera baera igucnec hahaya.

⁹ Haka imi hémba baera baera zéma ic séwigina hénia hénia zéma héniaorij hénia hénia zéma acgina hénia hénia igucnec zañgégina yanda méñnéñ méñ olommuac séc qahac imuhucyanéñ maleku horua lalacnec héima méraginaiguc samae ic hawa meemma ic kewu tatak imuac wésiaiguc zéma rama merawa iwac wésiaiguc nanjic. ¹⁰ Namma kucnec qacma yomuhuc zégic; añgénéñ titi imi ic kewu taticiguc taczac neñañ Anutu i zéma rama merawa iorac muru hezac. ¹¹ Imuhuc zégic kua meme uña ic kewu tatak zéma galen zéma yañ kekecginaguc imi lelecgéma nanjic imi moczonj ic kewu tatak imuac wésiaiguc simiñ héima kic tanecgina memama baeciguc héidacma mepésimigic. ¹² Mepésimima yomuhuc zégic; Hélacnec mepé qepési zéma zézé bipi zéma niñtegic qinñtegic zéma ewa hia ac zéma ee héihéi zéma kuc zéma medac medac wandac wandacnéñ Anutunina iwac muru nalé tetcgia qahac hema emma hemac. Hélacnec!

¹³ Zégic ic kunen ionarunec méñnéñ nuac yomuhuc zéyec; Séwi usu horua lalacguc imi méré méré enen, wañu dimuacnec hagic? ¹⁴ Qesi néñu ac yomuhuc melemma zéyi, miñna geñgaoc ninzan. Wañu inén nézéma zéyec; Imi enen zéra waiya qeria igucnec hagic. Wañu rama merawa iwac sawanéñ séwi usugina imi zuacyacgégic lalacnec wandaczac. ¹⁵ Hénia imuac niñac yomi enen Anutuac ic kewu tatak imuac wésiaiguc kecanzu. Wañu iwac ocmuñ téryaiguc siñi kaiwe séc Anutu mepésimigic ic

kewu tataciguc taczac inéṅ ionac qacginu hali ésécnec waṅ énécmimac. ¹⁶Waṅu muṅguc tomeṅgina héla qahac ménda wamma déméṅgina muṅguc doku niṅac qaṅgararaṅ ménda qemac. Waṅu kaiwe me iwawai geriwigucnéṅ ménda kasonji énécmimac. ¹⁷Hénia imi yomuhuc; Ic kewu tatak imuac namuṅaiguc rama merawa nanzac inéṅ mia galeṅgé énécmima, doku hogocya kekecyaguc imuaru qindiṅi énécmima kemmac. Waṅu Anutunéṅ kic masigina moczoṅ kicgina igucnec zuacénéc midacmac.

**Sapé 7 zéma héméṅa
memeyawac goli zéic.**

8 ¹Waṅu rama merawa imi sapé qété 7 métiyu kurumeṅiguc némbéṅ hicṅima heyu 30 minit imuac séc waṅec. ²Imi tecgéyu kua meme uṅa 7 Anutuac wésiaiguc naṅgic inicba témuṅ 7 énécmiyu késa kecgic.

³Waṅu kua meme uṅa méṅnéṅ ziniṅ wanafu sasala mimia waṅu sokoc golinéṅ memeyaiguc haima mema hama zaki téréya hosuraiguc naṅec. Imi mia météré ic momac yanda ionac zéwelecginaguc momacnec ic kewu tatak imuac wésiaiguc zaki téréya golinéṅ memeya imuaru haimimaṅ zé mema hayec. ⁴Waṅu hofac héméṅa hiabia iminéṅ météré ic ionac zéwelec welecginaguc momacnec kua meme uṅa iwac méria igucnec Anutuaru yacma eṅec. ⁵Kua meme uṅa iminéṅ imuhuc wamma zaki téréya igucnec geric zéra mema iwawai héméṅaguc memeyawac sokoc imuaru tiloyu sécgéyu baeciguc qocgéyu hiṅgarec. Hiṅgaru zalalak zéma buṅ parandaṅ gururu meric merira zéma pilitic héiyu naṅ meyec.

Aiṅ témuṅ 7.

⁶Waṅu kua meme uṅa qété 7 témuṅginaguc ienenṅ témuṅ qewiṅ zé efiamugic. ⁷Waṅu kua meme uṅa qété 1 iminéṅ témuṅa qeyu komboc luhuc zéma geric sacyaguc mutu qutulāṅgia pocgéma baeciguc mayec. Mama baec yanda haréwéc ionarunec momacguc imi zema zedarec. Waṅu ic zuṅ haréwéc ionarunec momacguc zema zedarec. Waṅu tatanṅ qézézac imi momac yanda zema zedarec.

⁸Waṅu kua meme uṅa qété 2 inéṅ témuṅa hiyec. Hiyu iwawai mén baec boṅa yanda geric bélaṅaguc tanec imuhucyanéṅ konduṅiguc gilimimia waṅu konduṅ haréwéc ionarunec momacguc imi melemma sac waṅec. ⁹Waṅu konduṅ qeriaiguc yaṅ kekecginaṅguc imi tuṅ haréwéc ionarunec momacgucac séc imi humudacgic konduṅ qahaiguc zéic sasala imi acguc tuṅ haréwéc ionarunec momacgucac séc imi hézéṅ qézéṅgedacgic.

¹⁰Kua meme uṅa qété 3 inéṅ témuṅa hiyec. Hiyu widi yanda mén kifa yanda ésécnec bélaṅaguc imi kurumeṅ igucnec mama doku téfara tuṅ haréwéc ionarunec momacgucac séc zéma doku kiwa tuṅ haréwéc

ionarunec momacgucac séc imuaru mayec. ¹¹ Waṇu widi imuac qara imi kumiṇ howura waṇu imuac niṇ doku haréwécnec momacgucac séc imi howuc howuc wandaru doku howuc howuc iminén mebirí énécmiyu ic embac sasala humugic.

¹² Waṇu kua meme uṇa qété 4 iminén témuṇa hiyec. Hiyu kaiwe gésiyu haréwéc waṇu imuacnec momacguc zéma, maso gésiyu haréwéc waṇu imuacnec momacguc zéma, sikilu méndén énécmiyu tuṇa haréwéc waṇu imuacnec momacguc imi unuhumudarec. Unudaru kaiwe kuha haréwéc imuarunec momacguc imi mayu ai meme momacgucac naléya imi méndén haréwéc waṇu imuacnec momacguc asaha qahac waṇec, waṇu siṇi acguc haréwéc imuarunec momacguc asaha qahac waṇec.

¹³ Waṇu ni muṅguc hémma gezacnanén nimba sawaiguc kuntac mén putitima kemma kucnec qacma yomuhuc zéyec; Imi sac qahac kua meme uṇa haréwéc mén témunginaguc imuac niṇ baeciguc keczu ionac muru yei saec, saec, saecnén hemac!

9 ¹ Waṇu kua meme uṇa qété 5 inén témuṇa hiyec. Hiyu neṇ hémba sikilu mén kurumeṇ igucnec tecgéma baeciguc mayec. Waṇu inén mia uṇa biria ionac baec dumuṇa imuac wétéya mimiawac késa kerec. ² Waṇu inén uṇa biria ionac baec dumuṇa imuac wégéra auyu imuacnec hofac siṇindéndénzia yanda éréyec. Éréyu baec sésén imuac hofac yanda niṇac kaiwe zéma sawanén siṇidénégéyec. ³ Waṇu hofac qeria igucnec zikoṇ eneṇ baec séṇgaṇeṇ érégic. Waṇu ieneṇ baecac kuaṇkuaṇac kuha ésécnec kuc buṇa yanda énécmimia. ⁴ Waṇu ieneṇ baeciguc ketekecqan kiwiya téṅgiṇ zéma ic hésa hénia hénia imi ménda mebirí énécmimu, néṇ ic embac tosara pakaginaiguc Anutuac asé kiwi ménda hai énécmiyu keczu imi sac mebirí énécmimu niṇac zéénéc mimia waṇec. ⁵ Waṇu unugic humumu niṇac qahac, néṇ eṇ maso 5 kiric qiric waṇ énécmima qenzeṇ manzeṇ mihicṇi énécmima kecmu niṇ zézéya. Waṇu qenzeṇ manzeṇ imi mia kuaṇkuaṇ néṇ ic mén kiyu nimmacac séc kuha imuhucya. ⁶ Waṇu nalé imuaru imi ic eneṇ humuwiṇ zé wamma zéwelecmu, néṇ imuac buṇa ménda énécmimia wammac. Waṇu humuc niṇac yaiwisisiṇ memu, néṇ humucnéṇ néṇgac énécmimac.

⁷ Zikoṇ ionac tanecgina imi mia becosic yaréiguc kemberiṇac zé yaréac iwawai megic iniiniya imuhucya mia, orucginaiguc opoc golinén memeya éséc tarec. Kic tanecgina imi ic kic tanecnina ésécnec. ⁸ Waṇu zucgina imi embac onac oruc zucgina luaeluaeya ésécnec imuhucyanén he énécmiyec. Waṇu zécgina imi laionac zéra ésécnec. ⁹ Waṇu tétéc nezic nezicgina imi tétéc saiwa aiṇnéṇ memeya ésécnec heyec. Waṇu qeṇgaṇgina urumeṇa imi karisi becosic sasalanén yaréiguc kemberiṇ zéma usuṇnec keṇgic qacanṇac hétén imuac séc. ¹⁰ Waṇu zigina imi kuaṇkuaṇac zia ésécnec waiyaguc. Kuc buṇagina imi maso 5 séc ic embac mebirí énécmimuac séc. ¹¹ Waṇu ionac muru miṇ kewugina

kecéncmiyec. Imi mia uṇa biria ionac baec dumuṇa imuac kua meme uṇaya. Qara Hebiraio aciguc Abadon, Girik aciguc Apolion, neṇaṇ aciguc Kisikiyoṇ uṇa.

¹²Kunta neinéṇ yéwéri haréwéc zéma qarec. Imuacnec Momacguc imi hama keṇu tecgézac. Waṇu ninzu yéwéri éréhéc hezaocnec.

¹³Waṇu kua meme uṇa qété 6 iminéṇ témuṇ hiyec. Hiyu nimba zaki téréya golinéṇ memeya Anutuac wésiaiguc taczac imuac iliha 4 imuacnec ac ewa mén hicṇiyu niṇi. ¹⁴Hicṇima kua meme uṇa qété 6 témuṇa késa naṇec iwac yomuhuc ézéyec; Doku téfara yanda Yufurata iguc kua meme uṇa 4 qaté énécmimiawac keczu imi hulac énécmigic. ¹⁵Waṇu kua meme uṇa 4 hulac énécmiyu yawuṇ mén imuac maso mén imuac kaiwe mén imuac kaiwe kiwa zézéya imi ducṇiyu baec séc ic embac méndéṇ énécmigic tuṇgina haréwéc waṇu imuacnec tuṇgina momacguc imi unuhumumu niṇac mézézéṇgé énécmimia. ¹⁶Waṇu yaré ic tuṇginaguc becosiguc tatic ionac qétégina 200 milion imuhuc zégic niṇi. ¹⁷Uṇaiguc héhéṇa imuhucgeṇ becosic zéma ic imuac qahaiguc tacgic imi inicba tétéc saiwa imi alaṇa geric ésécnec péscipésiha zéma qouc qouc zéma qaoc qaoc imuhucya héima kecgic. Waṇu becosic ionac orucgina imi laionac oruha ésécnec. Waṇu kuagina igucnec imi geric bélaṇa zéma hofac zéma salfa mayec. ¹⁸Waṇu ionac kuagina igucnec geric bélaṇa zéma hofac zéma salfa yéwéri haréwéc hicṇiyec iminéṇ ic embac méndéṇ énécmiyu tuṇgina haréwéc waṇu imuacnec tuṇ momacguc imi unuhumudacgic. ¹⁹Waṇu becosic ionac kuc buṇagina imi kuagina zéma ziginaiguc heyec. Waṇu zigina imi qaté mokoleṇ oruha ésécnec. Waṇu iminéṇ ic embac mebiri énécmiyec.

²⁰Waṇu yéwéri imuac qeriaiguc ménda humuma kecgic ieneṇ haka biria méraginanéṇ waṇgic imuac ewa éréhéc ménda wamma ménda waigic, néṇ uṇa hénia hénia zéma baniara hénia hénia goli me siliwa me aiṇ pésia me hoc me ichésa mema méraginanéṇ memeya kicginanéṇ hémmuac séc qahac, gezacginanéṇ nimbiṇac séc qahac, waṇu hénaginanéṇ keṇha wammuac séc qahac imuhucyawac mepési énécmima kecgic. ²¹Waṇu ic unuhumugic imi zéma paṇge manira zéma kaisero zéma kowu meme haka imuacnec ewa meleṇ ménda waṇgic.

Kua meme uṇa kiwi limbi limbiṇaguc.

10 ¹Waṇu kua meme uṇa kuha yanda ménṇéṇ hosusunéṇ aturu amuma kurumeṇ igucnec mayec. Mayu hémba oruha susuriaiguc asoṇ firic heyec. Waṇu iwac kic ségéria imi kaiwe ésécnec, waṇu hénia héréra imi geric bélaṇa tandé lopioṇ tanec ésécnec. ²Waṇu mériaiguc kiwi limbi limbiṇa hutuhutuya komora mén késa kerec. Waṇu hénia héiyanéṇ konduṇ qahaiguc, hénia kanayanéṇ baeciguc tima naṇec. ³Namma ac kucnec qacma laionnéṇ géréréc géanzac ésécnec qarec.

Qaru nalé imuaru buñ parandan 7 ieneñ momacnec qacgic. ⁴Imuhuc qacma zégic nimma bec kiwiiguc oman 3é wamba kurumeñ igucnec qac yomuhuc nuac muru mayu niñi. Buñ parandan 7 ieneñ zégic imi ménda oma hunuñ mena eñ taru. ⁵Wañu kua meme uña héñi inéñ kondun 3éma baec tima nañec inéñ mia méra héiyanéñ kurumeñiguc meyacma yomuhuc 3éyec; ⁶Wañu tetecgia qahac kecma kurumeñ 3éma iwawai imuac qeriaiguc hezu imi 3éma, baec 3éma iwawai imuac qeriaiguc hezu imi 3éma, kondun 3éma iwawai imuac qeriaiguc hezu imi moczoñ yanda zéhicñiyec iwac qaraiguc 3éselima 3éyec; nalé mehoru horugia mén ménda hemac. ⁷Kua meme uña qété 7 témuña himac nalé imuaru me imuaru degucdacmi Anutuac ac saña welen qeque ichéra kua meme ic ionac muru énézéyec iminéñ hélaguc wandacmac.

⁸Wañu kurumeñ igucnec ac hicñima nuac muru mayec ewa iminéñnec muñguc nézéma yomuhuc 3éyec; Geñ kemma kondun 3éma baec tima nanzac kua meme uña iwac mériaiguc kiwi limbi limbiña hutu hutuyawac hezac imi mewésémañ. ⁹Imuhuc 3éyu neñ kua meme uña iwac muru kemma kiwi limbi limbiña komora imi néña 3éma ézéwa kua meme uñanéñ mema nena guac tomeñgaiguc imi howuc howura wammac, néñ guac kuagaiguc imi morombazec dokuya ésécnec siñaguc wammac 3éyec. ¹⁰Imuhuc 3éyu neñ kua meme uña iwac méria igucnec kiwi limbi limbiña komora imi mema neyi. Nawa kuanaiguc imi morombazecac doku ésécnec siñaguc wañec, néñ hiñgacma nuac tomeñgaiguc imi howuraguc wañec. ¹¹Wañu inéñ yomuhuc nézéyec, gi imi ic embac hénia hénia 3éma, gawamañ hénia hénia 3éma, acgina hénia hénia 3éma, ic kewu ionac momacnec muñguc andiawac ara énézézésémañ.

Héipuc ic éréhéc.

11 ¹Wañu uñ kemaña tac ésécnec mén némma yomuhuc 3éyec; Yacma Anutuac ocmuñ téreya 3éma zaki téreya imuac séha qétéya 3éma imuac qeriaiguc mepé qepési wanzu ionac zangégina imi momacnec oloñ énécmima. ²Wañu ocmuñac ama sombeñ imuac séha imi ménda olomma eñ waina hemac. Ama sombeñ imi mia ic enia ionac wai énécmimia. Imuac niñac ieneñ maso 42 imuac séc ama areña yanda imi eñ tima keñha wammu. ³Wañu ni héipuc ic éréhécna kuc buña érécmiwa iereñ maleku sogawac buña héima ai meme 1260 imuac séc bianac ara énézému. ⁴Iereñ imi baec yomuac Miñina Anutu iwac wésiaiguc nanaña oliwa ic éréhéc 3éma kendol tatara éréhéc imi mia. ⁵Ic méñnéñ mén mebiri érécmimañ 3é wammaciguc kuagira igucnec geric bélañanéñ érema hazéc hécgira imi qécgé énécmimac. Ic méñnéñ mebiri érécmimañ 3é wammac imi inéñ imuhuc humucac buña wammac. ⁶Wañu iereñ imi kuc buñagiraguc. Imuac bianac ara 3émanec kecmu

naléya naléya imuaru imi kia ménda hamac niṇ kurumeṇ hézigéyoc. Waṇu ac zéyic dokunéṇ sac wammac niṇ kuc buṇa he érécmizac. Waṇu siṅgira méndacma nalé imuac me imuac yéwéri tanera soho sohoya hénia hénianéṇ baec imi qemaoc. ⁷Waṇu iereṇ héipuc ac imi zéyic tecgéyu imuaru uṇa biriawac baec dumuṇa imuarunec yaṇ biria yanda iminéṇ éréma yaré waṇ érécmima iriyu humumaoc. ⁸Humuyic qamocgira wai érécmigic ama areṇa yandawac hénia yandaiguc hemaoc. Waṇu ama imuac qara imi qerí uṇawac séciguc Sodom zéma Izipte zézéya. Miṇ kewugiranéṇ ama areṇa yanda imuaru mia ic héngeṇa wéndaraiguc qegic humuyec. ⁹Waṇu ic embac séwigina hénia hénia zéma acgina hénia hénia zéma gawamaṇgina hénia hénia séc ic embac ieneṇ qamocgira imi ai meme haréwéc zéma méṇac bakia kicginanéṇ iricma kecma kicsuaniguc ménda téṇgé érécmimu niṇac qetalimu. ¹⁰Waṇu kua meme ic iereṇ imi baecac ic embac ac geriwiguc waṇ énécmima yéwéri mihicṇi énécmiyoc. Hénia imuac niṇac iereṇ humuyic ségiségi wamma ewa hia nimma sese amumu. ¹¹Waṇu ai meme haréwéc zéma méṇac bakia tecgéyu Anutu arunec kekecac wésésénéṇ hama iorac qerigiraiguc hiṅgarec. Hiṅgaru yacma hénagiranéṇ tima naṇoc. Waṇu iricma naṅgic ionac muru bac yandi yandi kuneṇ yanda hicṇi énécmiyec. ¹²Waṇu kurumeṇ igucnec qaqac kuneṇ yanda iorac muru yomuhuc mayu niṇoc, iri you éréyic. Waṇu iereṇ ac imi nimma hazéc hécgira ieneṇ iricmanec naṅgic hosusuiguc kurumeṇu eṇoc. ¹³Eṇic nalé idacmuaru mia naṇ yanda meyec. Meyu ama areṇa yanda méndéṇ mimia 10 imuacnec momacguc iminéṇ zéṇgéyec. Waṇu naṇ mema heyec imuac suraiguc ic zaṇgégina 7,000 humugic. Waṇu wai énécmimia ieneṇ bacgina yandiyu kurumeṇ miṇina Anutu edamuya héimigic.

¹⁴Kunta neinéṇ yomuhuc zéyec; Yéwéri qété éréhécnéṇ hama kenzaoc, néṇ yéwéri qétéya haréwéc imi fodac hamac.

¹⁵Waṇu kua meme uṇa qété 7 inéṇ témuṇa hiyec. Hiyu kurumeṇiguc ac ewa yanda sasala hicṇima yomuhuc zéyec. Baecac héṅgaleṇ ama areṇa yanda imi Miṇ Kewunina Kristoac héṅgaleṇ ama areṇa yanda wammac. Waṇu inéṇ nalé tetcgia qahac galengéma kecma emma kecmac. ¹⁶Waṇu qeriawac galeṇ 24 Anutuac kiwaiguc ic kewu tataciguc tacgic ieneṇ simiṇ héima musugina baeciguc héima Anutu mepésimigic. ¹⁷Mepési mima legicgina yomuhuc héigic; Ewa hia! Miṇ Kewunina Anutu, kecnecac keczaṇ, medac medac wandac wandac miṇina geṇgaoc, kuc yanda késama ic kewu waṇ nénécmianzaṇ. ¹⁸Baera baera ic eneṇ qeri geric waṇgénzu. Imuac guac qeri gericgawac buṇa hazac. Humuc ic niṇgési énécmima weleṇ qeque ic, kua meme ichécga zéma ic embac téréya zéma tosara guac qacgawac eeya héimianzu, kuneṇ me komora séc hakaginawac séc bakia hiabia meénécmima baec mebirianzu imi mebiri énécmiwésémaṇ imuac naléya hazac. ¹⁹Waṇu kurumeṇiguc Anutuac

ocmuṇ aṅgéyu Anutuac sisipac ac imuac katapanén ocmuṇ qeriaiguc winiṇu hicṇiyec. Waṇu imuarunec pilitic zéma gururu meric merira zéma buṇ parandaṇ zéma naṇ zéma komboc luhuc selia qeyec.

Embac zéma maṇuaṇ.

12 ¹Waṇu kurumeṇiguc sésécac haka kuney yanda yomuhuc hicṇiyec, embac ménén kaiwe maleku éséc nec héima naṇec. Waṇu hénaya bawaiguc maso taru oruhaiguc ic kewu opoc sikilu 12 yaguc tarec. ²Waṇu embac iminén hériyaguc waṇu, merac memac niṇ aṇi kiyu, yaiwisisiṇ wamma tarec. ³Imuhuc waṇu sésécac haka mén kurumeṇ iguc nec hicṇiyec. Niṇzu, maṇuaṇ yanda pésia mén heyec. Imi mia oruha 7 zéma, iliha 10 késa keru, oruha 7 séc ic kewu opoc tacma keṇec. ⁴Waṇu zianén kurumeṇiguc sikilu tuṇ haréwéc iguc nec tuṇ momacguc héréma baeciguc giliyu madarec. Imuhuc wamma embac merac memaṇ zé wawaṇa iwac wésiaiguc merac meyu qécgémaṇ zé nimma tarec. ⁵Waṇu embac imi naṇawac meyec. Waṇu naṇa imi kecma ic kewuac aiṇ tacnéṇ baera baera galeṇgé énécmimac niṇ zé mimia. Waṇu naṇa imi Anutu zéma iwac ic kewu tatac imuac wésiaiguc wagicma eṇec. ⁶Waṇu embac imi baec kéra kérésiaiguc néṇgacma keṇec. Imuaru kaiwe ai meme 1260 imuac séc héṇgaleṇ wammimu niṇ Anutunén duṇ tatara mén bianac buṇa mihicṇi miyu heyec.

Kua meme uṇa Mikaelnéṇ maṇuaṇ nesimiyu keṇec.

⁷Waṇu kurumeṇiguc yaré téma hicṇiyec, kua meme uṇa Mikael zéma kua meme uṇahéra ieneṇ maṇuaṇac hazéc wamma yaré waṇgic maṇuaṇ zéma kua meme uṇahéra ieneṇ imuhucyanec yaré bakia melemma qegic. ⁸Waṇu maṇuaṇ zéma ieneṇ kawali ménda wamma maunudarec. Waṇu kurumeṇiguc titiṇa mén ménda he énécmiyec. ⁹Waṇu maṇuaṇ yanda nesimigic néṇgacma mayec. Maṇuaṇ imi mokoleṇ wahala kuwi zéma Biria miṇina zémimia imi mia. Inén kurumeṇ bawaiguc keczu imi moczoṇ ikoc waṇ énécmianzac. Waṇu nesimiyu baeciguc mayec. Waṇu kua meme uṇahéra imi acguc momacnec nesi énécmigic madacgic. ¹⁰Waṇu kurumeṇiguc ac ewa yanda mén yomuhuc hicṇiyu niṇi; Dac muna hécnina ionac hazéc ac mihicṇima Anutuaru siṇi kaiwe séc aciguc onopocaṇec imi qegiligic mayec. Imuac niṇac deguc neṇaṇ Anutuninawac aṅgéṇ titi zéma kuc zéma héṇgaleṇ ama areṇa yandaya zéma iwac Kristoyawac kuc buṇanéṇ hicṇi hazac. ¹¹Waṇu dac muna hécnina ieneṇ ramawac sac imuac kuha zéma héipuc ac wamma zégic imuac kuhanén hazéc imi ogicgic. Ieneṇ imi humucac décyaguc kereṇgic, néṇ kekecginaṇac ewa éréhécn ménda waṇgic. ¹²Imuac niṇac, kurumeṇ zéma imuaru kekecginaṇac kecanzu ini, ségiségi waṇgic! Waṇu

Biria miṇinanén eṇeya naléya imi hotoṇa wanzac imi niṇtegicma qeri biric kuney yanda nimma mayec. Imuac niṇac baec zéma konduṇ imuaru imi yéwéri hemac.

¹³ Waṇu maṇuaṇ imi baeciguc nesimimia waṇec imi héṇtegicma embac naṇawac meyec imi qenesi wammiyec. ¹⁴ Waṇu embac imi kunta nei kuney yandawac qeṇgaṇ héréra mimia waṇec. Imuac niṇac inén maṇuaṇac héṇacya mema hia néṇgacma putitima keṇec. Kemma baec kéra kérasiaiguc imuaru nalé éréhécnén mén zéma bakia imuac sécdac héṇgaleṇ waṇ mimiawac kerec. ¹⁵ Waṇu mokoleṇ imi dokunén embac imi késama kemmac niṇac wamma iwac andiaiguc kemma kuaya igucnec doku yanda doku téfara ésécnec qocgéyu mayec. ¹⁶ Waṇu baecnén embacwac méra mima kuaya aṇgéma doku maṇuaṇén loṇec imi qécgédarec. ¹⁷ Waṇu maṇuaṇ imi embacwac qeri biric nimmiyec. Nimmima liliṇgéma kemma embac iwac nambérac héra tosara Anutuac zézé seli ac niṇtohoma kecma Yesuac héipuc ac imi aṇgétima kecaṇgic iniguc yaré qemaṇ zéma ¹⁸ konduṇ sakasaciguc naṇec.ⁱ

13 ¹ Waṇu ni hémba konduṇ qeria igucnec yaṇ biria ménṇén éréyec. Imi iliha 10 zéma oruha 7 hemiyec. Waṇu iliha 10 imuaru ic kewu opoc 10 tacma keṇec. Waṇu oruhaiguc séc imuaru qac kiwi Anutu zébiri qébiri waṇ mimianén hema keṇec. ² Yaṇ zéráguc héṇi imuac tanera imi pusi kuney yanda leopad yaṇ ésécnec, héná méria imi hasén yaṇ bea imuac méria ésécnec, waṇu kuaya imi hasén yaṇ laion kuaya ésécnec, waṇu maṇuaṇ iminén eṇeya kuha zéma ic kewu tatacya zéma qac buṇa imi yaṇ biria iwac waimiyec. ³ Waṇu hémba yaṇ imuac oruha mén imi hézén hézénṇia humumia ésécnec hemiyec. Waṇu wiziya humumia imi misirima hiaruyec. Hiaruyu baec séc ic eneṇ yaṇ imuac hémma welicgéma méndacmigic. ⁴ Waṇu maṇuaṇ iminén yaṇ imuac ic kewuac qac buṇa miyec. Imuac niṇac ic embac ieneṇ yaṇ imuac mepé qepési wammima yomuhuc zégic; Mérénén yaṇ imuhucyawac séc? Mérénén i guc efima yaré qemacac séc?

⁵ Waṇu yaṇ imi séwi eṇeṇawac ackuazéc zéma mematitiac ackuazéc zémacac niṇ kuaya biria haimimia waṇec. Waṇu maso 42 imuac séc ai mema kecmac niṇ kuc buṇa qemimia waṇec. ⁶ Waṇu yaṇ iminén kuaya aṇgéma Anutu zébiri wammima qac buṇaya zéma iwac ocmuṇa zéma tosara kurumeniguc keczu imi momacnec zébiri qébiri waṇ énécmiyec. ⁷ Waṇu ic embac téréya hazéc waṇ énécmima yaré qema onogicmac niṇac ic kewuac buṇa qemimia waṇec. Waṇu séwigina hénia hénia zéma baera baera ic embac zéma acgina hénia hénia zéma baera baera imi kewu waṇ énécmimac niṇ kuc buṇa qemimia waṇec. ⁸ Waṇu rama merawa qegic

ⁱ 12:18 Kiwi tosaraiguc; Ac bakia yomi kembraṇa 17 iguc toroqeqeyawac heyu kembraṇa 18 imi héla qahac eṇ hezac.

humuyec iwac kekecac kiwiiguc baec kurumeṇ zéhicṇiyec imuarunec qacgina ménda oénécmiyunec baec yomuaru kecanzu imi eneṇ moczoṇ yaṇ biria imi mepési migic. ⁹Méṇnéṇ méṇ gezawagucnéṇ ac yomi nimmac. ¹⁰Hésa amawac buṇa imi hésa amaiguc kemmac. Souac buṇa imi sounéṇ héiyu humumac. Yéwéri imuhuc haénécmiyu ic embac téréya ieneṇ ninzéṇ ninzéṇginaiguc selianec naṇ selimuac hezac.^j

¹¹Waṇu baec qeria igucnec yaṇ biria méṇ éréyec. Éréyu hémba rama merawa ésécnec iliha éréhéc heyec, néṇ ara imi maṇuaṇ mokoleṇ ésécnec zéyec. ¹²Waṇu yaṇ iminéṇ yaṇ walac éréyec iwac kuc buṇa sécyā imi iwac kiwaiguc haisésécya waṇec. Imuhuc wamma baec zéma imuaru kekera énézéyu becneṇ yaṇ walac hicṇima wiziya humumia misirima hiaruyec imuac simiṇ héimigic. ¹³Waṇu inéṇ haihaka méréra meanzac. Mema zéyu ic embac kicginaiguc kurumeṇ igucnec geric bélaṇa baeciguc maanzac. ¹⁴Haka méréra imuhucya memac niṇ kuc mimia waṇec. Waṇu yaṇ walac hicṇiyec iwac kiwaiguc haka imuhucya mema ic embac baeciguc kekera ewa soho meénécmiyec. Meénécmima wiziya sounéṇ héihéiya imi misiriyu qeliyec yaṇ biria iwac baniaraya memu zéma énézéyec. ¹⁵Waṇu kuc buṇa qemimia waṇec imuac niṇ yaṇac ireha imi kekecyā haimiyu baniaraya iminéṇ ac momacnec hia zéyec. Zéma ic embac tosara yaṇ baniaraya imuac mepé qepési ménda wammimu imi unugic humumuac zétecgéyec. ¹⁶Waṇu inéṇ ic embac moczoṇ yanda, ic kuneṇ me komora, ic iwawai ginaguc me maqeqeya, ic miṇsuc kekec me welenṇ qeqe momac yanda méra héiginaiguc me pakaginaiguc asé kiwi hai énécmimia wammac niṇ zéyec. ¹⁷Waṇu asé kiwiya imi qahac waṇu méṇnéṇ méṇ soukiwa haima nénnagémba wammacac séc qahac waṇec. Asé kiwi imi mia yaṇ imuac qara me qara imuac qétéya. ¹⁸Niṇtegic qiṇtegic ac imi yomuhuc, Ic méṇ niniṇa asac asaria hemizac inéṇ yaṇ imuac qétéya olomma niṇasarimac. Qété imi mia ic méṇac qétéya 666.

Rama zéma ic 144,000.

14 ¹Waṇu neṇ hémba rama merawa imi Zion baec bonaiguc naṇec. Waṇu i guc ic 144,000 moacnec naṇgic. Waṇu pakaginaiguc rama merawa iwac qara zéma maṇgocyawac qara ogic heyec. ²Waṇu kurumeṇ igucnec ac ewa méṇ hicṇiyu niṇi. Nimba doku dudunṇ yandawac hétéṇ imuhucya zéma buṇ parandaṇ ésécnec waṇec. Waṇu nimba ac ewa imi legic héihéi ic eneṇ gita kulele héré qegic qacanzac ésécnec. ³Ieneṇ imi ic kewu tatac zéma yaṇ kekecginaiguc ⁴zéma qeriawac galenṇ ionac kicginaiguc legic qelia héigic. Waṇu legic imi ic tosara niṇarengéma héimuac séc qahac waṇec, néṇ 144,000 baec igucnec doegina meénécmimia ieneṇ sac imuhuc wammuac séc

^j 13:10 Girik aciguc; Ic embac téréya ionac ninzéṇ ninzéṇgina zéma nananṇ seli imi imuaru mia hezac.

waṇec. ⁴Ieneṅ mia embac iniguc momacnec ménda mebiru amuma qeru qala qalanec kecgi. Kecma rama merawanéṅ dimia me dimia keṅu séc méndac mima keṅaṅgi. Waṅu ic embac suçgina igucnec boṅhéregina meénécmyu Anutu zéma rama merawa iorac héla gocmia walac walac waṅgi. ⁵Waṅu kuaginaiguc ikoc ac mén ménda hiciṅy u niṅgi, néṅ késpedes solan kecgi.

**Kua meme uṇawac gezac
qézéṅ ac.**

⁶Waṅu kua meme uṇa ménéṅ kurumeṅ sawaya imuac suraiguc putitima keṅu héṅi. Inéṅ mia baec séc ic embac, séwi tanecgina hénia hénia zéma ac ewagina hénia hénia zéma gawamaṅgina hénia hénia ionac mia buṇa suruc hiabia hehe selia énézémanṅ zé késa kerec. ⁷Inéṅ kucnec qacma yomuhuc zéyec; Zétecgé tecgé naléya imi ducṅima hazac imuac niṅ Anutuac bac yandi yandi wamma mepé qepési wammigic eṅu. Inéṅ kurumeṅ zéma baec, kondunṅ zéma doku kiwa sasala mihiciṅ énécmidarec.

⁸Imuhuc zéma keṅu andiaiguc kua meme uṇa mén méndac mima keṅec qétéya éréhécnéṅ yomuhuc zéyec; Bacgézac bacgézac ama areṇa yanda Babilon! Ama iminéṅ mia baera baera ic embac iniguc kaisero wamma qeru gericac waṅ doku selia gumu énécmima kerec.

⁹Waṅu andiaiguc kua meme uṇa mén qétéya haréwécnéṅ méndacma kemma kuneṅ yanda qacma yomuhuc zéyec; Ménéṅ mén yaṅ biria me iwac banarayawac mepé qepési wammima pakayaiguc me mériaiguc asé kiwi memac imi ¹⁰I acguc Anutuac qeru biriawac waṅ selia imi nemac. Waṅu waṅ selia imi mia dokuguc ménda mesohoma qocgé énécmimia. Ieneṅ imi kua meme uṇahéra téreya zéma rama merawa ionac kicginaiguc geric bélaṇa zéma salfanéṅ qenzeṅ manzeṅ mihiciṅ énécmimia wammac. ¹¹Waṅu qenzeṅ manzeṅ imuac hofacnéṅ nalé tetcgia qahac érema emmac. Ménéṅ mén yaṅ biria zéma imuac banarayawac mepé qepési wammu imi zéma ménéṅ qarawac asé kiwiya memac ionac imi siṅi kaiwe séc tachiahiaru mén ménda he énécmimac. ¹²Imuac mia ic embac téreya eneṅ réwériiguc naṅselima kecaṅu. Ieneṅ mia Anutuac zézé seli ac zéma Yesuac muru ninzéṅ ninzéṅgina hezac imi selianec késama kecaṅu.

¹³Waṅu kurumeṅ igucnec ac ewa mén yomuhuc mayu niṅi, zéwa kiwiiguc ona, nalé yomuacnec hénima Miṅ Kewuninawac qeriaiguc humumu ieneṅ mériaṅginaguc. Imuhuc zéyu uṇa téreyanéṅ yomuhuc zéyec; Héla nec! wawaṅ memegina imuac hélanéṅ méndac énécmimac imuac niṅ nalé imuaru aigina hetecgéma tachiarumu.

**Baeciguc héla memec
nalé hayec.**

¹⁴Waṅu hémba hosusu lalac lalac heyu imuac qahaiguc mén icac naṇa ésécnecnéṅ tarec. Waṅu iwac oruhaiguc imi ic kewu opoc golinéṅ

memeya tarec, mériaiguc imi sou zéra miṇgaṇ qizilicyaguc imuac késama tarec. ¹⁵Waṇu ocmuṇ igucnec kua meme uṇa méṇnéṇ mama méṇ hosusu qahaiguc tarec iwac yomuhuc qacma ézéyec; Gi souga miṇgaṇ miṇgaṇgianéṇ héima tocgowésémaṇ. Héla gocmia imi moczoṇ waziwaziya wandaru baecac héla memeyawac naléya ducṇizac. ¹⁶Imuhuc zéyu hosusu qahaiguc tarec inéṇ souya miṇgaṇ miṇgaṇagucnéṇ giliyu keṇha wamma qeriru baeciguc héla gocmia imi tocgo énécmimia wandarec.

¹⁷Waṇu kua meme uṇa méṇnéṇ ocmuṇ kurumeṇiguc tarec imuacnec mayec. Waṇu i imuhucyanec souya zéra miṇgaṇ qizilicyaguc késa kerec. ¹⁸Waṇu kua meme uṇa méṇ gericac galeṇa keczac inéṇ zaki téréya igucnec mayec. Mama sou miṇgaṇa zéra qizilicyaguc késa kerec iwac kucnec qacma yomuhuc ézéyec; Waiṇ gocmia imi qaodaczac imuac niṇac gi souga zéra miṇgaṇa qizilicyaguc iminéṇ baeciguc waiṇ héla gocmia hezac imi héima tocgéna. ¹⁹Zéyu kua meme uṇa iminéṇ souya héiyu keṇha waṇu baeciguc waiṇ gocmia kanzaṇaguc imi tocgoma Anutu qeri biriawac waiṇ tizi qizizayawac titiṇa kunéṇ yanda imuac qeriaiguc giliyu hiṇgadarec. ²⁰Waṇu waiṇ tizi qizizayawac titiṇa yanda imi ama yanda imuac séṇgaṇgeṇiguc taru tiziqizizagic titiṇa yanda imuac qeria igucnec sac yanda mayec. Mayu zékéṇa imuac horua héṇgeṇa imi éréma becosic déméṇginawac séciguc heyec. Waṇu horua wéndara imi 300 kilomita imuac séc sécgéma keṇec.

Kua meme uṇa eneṇ yéwéri 7 késama naṇgic.

15 ¹Waṇu kurumeṇiguc sésécac haka kunéṇ yanda welic welicgia méṇ hicṇiyu héṇi. Kua meme uṇa 7 ieneṇ yéwéri zérabéráguc 7 késama naṇgic. Anutuac yéwéri zérabéráguc iminéṇ hicṇidaru moczoṇ tecgémac imuac niṇac yéwéri iminéṇ tetecgiawac buṇa wanzac.

²Waṇu muṇguc hémba konduṇ méṇ kiruṇnéṇ memeya ésécnecnéṇ geric bélaṇguc mesoho sohayawac heyec. Ic embac tosara meseli amuma yaṇ biria zéma iwac baniaraya zéma iwac qarawac qétéya imi moczoṇ héṇara mema ogicdacgic ieneṇ mia konduṇ kiruṇnéṇ memeya ésécnec imuac élélahaiguc Anutuac gita kulele imi késama naṇgic. ³Namma Anutuac welenṇ qeqe ic Mose zéma rama merawa iorac legic yomuhuc zéma héigic, O Miṇ Kewunina Anutu, medac medac wandac wandac miṇina, geṇ ai eṇeṇa zéma welic welicgia meanzaṇ. Baera baerawac ic kewu zéma Miṇ Kewu keczaṇ guac hena imi solaṇa zéma hélacnec.

⁴Miṇ Kewunina, mérénéṇ qacgawac bac yandi yandi ménda wamma eeya ménda héigémmac? Gi momacguc sac téréya. Guac wawaṇ meme solaṇa imi hicṇitegiczac imuac baera baera ic embac ieneṇ hama wéségaiguc mepési gémmu. ⁵Waṇu haka imi tecgéyu hémba kurumeṇiguc héipuc acac hali ocmuṇ imuac naguya aṇgéyec. ⁶Aṇgéyu

kua meme uṇa qété 7 yéwéri 7 késa naṅgic ieneṇ ocmuṇ igucnec magic. Ieneṇ imi séwi usu lalacnec zéma qala qalagia linēṇ malekunēṇ memeya imi héima kecgic. Waṇu tétécginaiguc rikunṇ maṅkepela golinēṇ memeya imi zikima naṅgic. ⁷Waṇu yaṇ kekecginaṅuc 4 naṅgic ionarunec méṇnēṇ sokoc 7 golinēṇ memeya Anutu kekec hémbénaṇa miṇina iwac qeri birianēṇ sécgéma kuaya qema heyec imi kua meme uṇa 7 ionac énécmiyec. ⁸Waṇu Anutuac edamuya zéma kuhanēṇ waṇu ocmuṇ qeriaiguc hofac hicṇima kuaya qedarec. Waṇu kua meme uṇa 7 ionac yéwéri zérabéruguc 7 imi ménda tecgéyunec méṇnēṇ méṇ ocmuṇ qeriaiguc emmacac séc qahac waṇec.

**3éic Anutuac qeri gericyanéṇ
kuaya qema heheya.**

16 ¹Waṇu ocmuṇ qeria igucnec ac ewa kuneṇ yandanēṇ mama kua meme uṇa 7 yomuhuc énézéyu niṇi, Ini kemma Anutuac qeri gericac 3éic 7 imi baeciguc qocgéigic.

²Waṇu kua meme uṇa qétéya momacguc inēṇ kemma 3éicya baeciguc qocgéyu wizi biria geriwigucnéṇ ic embac yaṇ biria imuac asé kiwiya mema baniaraya mepésimigic ionac séwiginaiguc hicṇiyec.

³Waṇu kua meme uṇa qétéya éréhéic inēṇ 3éicya konduniguc qocgéyu kondunṇ imi focdac ic humumia ionac sac ésécnec waṇec. Waṇu konduniguc lambéc zéma iwawai kekecginaṅuc imi moczoṇ humudacgic.

⁴Waṇu kua meme uṇa qétéya haréwéc inēṇ 3éicya doku téfara zéma doku kiwaiguc qocgéyu sac wandarec. ⁵Waṇu kua meme uṇa doku aṅgétima kerec inēṇ yomuhuc zéyu niṇi, becaru kecnecac keczaṇ, o téréya miṇina, imuhuc zétecgé énécmizaṇ imuac niṇac gi imi solaṇ dindiṇa wanzaṇ. ⁶Ieneṇ ic embac téréya zéma kua meme ic unugic sacgina mayec imuac niṇ sac gumu énécmina imuac nimba hakagina waṅgic imuac bakia mezu. ⁷Waṇu neṇ nimba zaki téréyanēṇ ac yomuhuc melemma zéyec; Hélaenec! Anutu Miṇ Kewunina medac medac wandac wandac miṇina guac gésigési aiga imi hélacnec zéma solaṇa wanzaṇ.

⁸Waṇu kua meme uṇa qétéya 4 inēṇ 3éicya imi kaiweiguc qocgéyu geric bélaṇanéṇ ic embac kasonṇi énécmimac niṇ waimimia waṇec. ⁹Waṇu geriwa kuneṇ yandanēṇ ic embac kasonṇi énécmiyec. Waṇu yéwéri zérabéruguc imi mihicṇi énécmimacac séc kuha hemizac Anutu iwac qara imi zébiri qébiri wammima ewa qerigina ménda melemma eeya ménda héimigic.

¹⁰Waṇu kua meme uṇa qétéya 5 inēṇ 3éicya imi yaṇ biria iwac ic kewu tataraiguc qocgéyu iwac héngaleṇ ama areṇa yanda imi focdac siṇidéngéyu ic embac ieneṇ qenzeṇ manzeṇ qema ezelaṅgina kigic.

¹¹Waṇu wizi némbéngina zéma imuac geriwa niṇac Anutu kurumeṇ miṇina zébirimima wawaṇ memegina imi kileṇ ménda melēṅgic.

¹² Waṇu kua meme uṇa qétéya 6 imi ic kewu Is igucnec hamu ionac hénagina mihicṇima zérén qérén wandacmaṇ zé zéicya doku téfara yanda Yufurata iguc qocgéyu doku imi zicgédarec. ¹³ Waṇu ni hémba maṇuaṇ mokoleṇ kuaya igucnec zéma yaṇ biria imuac kuaya igucnec zéma kua meme ic ikora iwac kuaya igucnec uṇa biria haréwéc taṇa tanec ésécnén érégic. ¹⁴ Imi mia kuwic uṇagina. Ieneṇ imi medac medac wandac wandac miṇina Anutu iwac nalé yandaiguc yaré qewiṇ zé zérén qérén wamma baera baera ic kewu ionac muru kemma kiwi méréra wamma tocgo énécmigic. ¹⁵ Ninṇu neṇ kowu nene ésécnec hamaṇ. Méṇnéṇ méṇ kic qeli kecma eṇeya séwi usuya galenḡéma katanec ménda keṇha wamma eṇeya gamuya ménda hicṇitegicmac imi mériaṇaguc wammac. ¹⁶ Waṇu uṇa biria haréwéc ieneṇ baec méṇ qara Hebiraio aciguc Amagedon zémimia imuaru ic kewu qutulangé énécmidacgic.

¹⁷ Waṇu kua meme uṇa qétéya 7 inén zéicya imi sawa géléléyaiguc qocgéyu mayec. Mayu ocmuṇ ic kewu tatac imuarunec ac ewa kuneṇ yanda méṇnéṇ yomuhuc zéyu mayec; Medac medara wanṇac! ¹⁸ Waṇu pilitic zéma buṇ parandaṇ zéma ac hétén hicṇiyec. Waṇu naṇ kuneṇ yanda méṇ hicṇiyec. Naṇ imuhucya imi baeciguc ic embac hicṇima kecgicac éréma deguc méṇ ménda hicṇiyec. ¹⁹ Waṇu ama areṇa yanda demṇ seliaguc imi téma haréwéc waṇec. Waṇu baec séc ic ionac ama areṇa yanda imi moczoṇ bororongéma madarec. Waṇu Anutunén Babilon ama areṇa yandawac tacyachéra imuhuc niṇqeli énécmima qeri biric soho sohayawac waiṇ doku sokoc imi qocgé énécmiyec. ²⁰ Waṇu konduṇ baec komoc komoc imi néṇgacma saṇgidacgic baec boṇa moczoṇ hocénécmimia waṇec. ²¹ Waṇu kurumeṇ igucnec komboc saṇgeṇa 40 kilo imuhucya imuhucyanén ic embac ionac qacginaiguc mayec. Mayu yéwéri kuneṇ yanda bac yandi yandiyaguc mihicṇi énécmiyu ic embac ieneṇ Anutu zébiri qébiri wammigic.

Kaisero embac garata zéma yaṇ biria.

17 ¹ Waṇu kua meme uṇa 7 zéic késa naṇgic ionarunec méṇnéṇ nuaru hama yomuhuc nézéyec, You hana hena yanda embac qac buṇa yandayaguc doku kuneṇ yanda yandaiguc tacanṇac imi kitiwa dimuhucya hicṇimimac imi gézéwa hémhésémaṇ. ² Baec séc ic kewu ieneṇ i guc kaisero waṇamuauṇu. Waṇu ic embac baeciguc kecaṇu ieneṇ iwarunec mia kaiseroac waiṇ doku negic ewa soho waṇ énécmiyu kecṇu. ³ Imuhuc nézéma uṇa téréyanén nuagicma baec kéra kériasiaiguc keṇec. Waṇu imuaru hémba embac méṇ yaṇ biria pésia méṇac qahaiguc tarec. Waṇu yaṇ imuac séwélaiguc Anutu zébiri qébiri mimiawac qac kiwi hénia hénia sécgédacma heyec. Waṇu yaṇ imi mia oruha 7 zéma iliha 10 hemiyec. ⁴ Waṇu embac imi séwi usuya qoucqoucy

zéma péscipésiha meamuma kerec. Waṇu goli zéma hoc eeyaguc zéma pél hocnéṇ mezeric amuyec. Waṇu mériaiguc sokoc ménṇ golinén memeya késama naṇec. Waṇu sokoc imuac qeriaiguc imi haihaka ewa loloṇa zéma kaiseroac haka qakolayaguc imi sécgéma heyec. ⁵ Waṇu pakayaiguc qara saṇa yomuhuc ooyawac heyec, Babilon ama yanda, kaisero embac zéma baecac haihaka ewa loloṇawac neṇṇogcgina. ⁶ Waṇu embac imi hémba ic embac téréya zéma Yesuac héipuc ichéra ionac sacgina nekecma ewa sohosoho waṇec. Waṇu neṇ hémma kuney yanda welicgéyi. ⁷ Waṇu kua meme uṇanéṇ némac niṇac imuhuc kuney yanda welicgézaṇ? zéma nézéyec. Neṇ embac imuac haihakaya saṇa zéma yaṇ biria oruha 7 zéma iliha 10 embac iminéṇ tacma nesianzac iorac héniaḡira gézéwa nimbésémaṇ. ⁸ Gi yaṇ biria hénzaṇ imi becaru kerec, néṇ deguc ménda keczac. Waṇu bianguc uṇa biria ionac baec dumuṇa imuacnec éréma humucac geric siaiguc hiṇḡacma biridacmac. Waṇu yaṇ biria imi bec kerec, néṇ deguc ménda kecma bianguc liliṇgéma hamac. Imuac niṇac hiṇḡi énécmimac nalé imuaru imi baec kurumeṇ hiṇḡiyec imuarunec éréma deguc baeciguc kekera, kekecac kiwiiguc qacgina ménda ooyawac hezac, ieneṇ imuac hémma welicgému. ⁹ Ewa qeri niṇṇegic qinṇegicyagucnéṇ ac yomi niṇasarimac. Oruha 7 imi baec boṇa 7 embacnéṇ tarec imi zéma ic kewu 7 waṇzu. ¹⁰ Ic kewu 5 imi maunuyu qahac waṇḡic ménṇ deguc keczac. Waṇu ménṇ imi ménda hazacnec. Waṇu hamac imi nalé hotoṇadac kecmacac hezac. ¹¹ Yaṇ bec kerec, néṇ deguc qahac waṇzac imi ic kewu 7 ionac areṇiguc toroqema qétéya 8 wammac. Waṇu inéṇ humucac geric siaiguc hiṇḡacmac. ¹² Waṇu iliha 10 hénzaṇ imi ic kewu 10. Waṇu ieneṇ imi baec yandagina imi ménda énécmimia néṇ yaṇ biria i guc qéhéréṇgéma kecgic nalé hotoṇa dac ic kewu ésécnec kuc buṇa qeénécmimia wammac. ¹³ Ieneṇ imi ewa siṇ momacnec wamma eṇaṇ kuc buṇagina zéma ic kewuac qac buṇa imi yaṇ biria iwac mia waimidacmu. ¹⁴ Waṇu ieneṇ rama merawa hažéc wammima i guc yaré qemu. Waṇu rama merawa imi miṇ onac miṇgina zéma ic kewu onac ic kewu keczac imuac yaréiguc onogicdacmac. Waṇu héihéré énécmimia zéma gési énécmimia zéma tohotoho ichéra keṇhéi hahéigina qahac imi eneṇ i guc momacnec kecmu.

¹⁵ Imuhuc zéma kua meme uṇanéṇ toroqema yomuhuc nézéyec; kaisero embac doku yanda yanda qacginu taru hénnecc. Doku imi mia icya icya zéma ic embac tuṇa tuṇa zéma hénḡaleṇ amaya amaya zéma acgina hénia hénia zéaṇzu imi eneṇ mia. ¹⁶ Waṇu iliha 10 héṇnec ieneṇ zéma yaṇ biria imi momacnec kaisero embac imi nimbiri wammima mebiri mima séwi usuya imi hetecgéma iwac séwi busuya qécgéma nenesicya imi gericiguc odacmu. ¹⁷ Waṇu Anutunéṇ eṇeya ewa siṇa heyec séc medacmaṇ zé ewa qeriginaiguc niniṇ ménṇ mihicṇi énécmiyu ewa momac wamma eṇaṇ hénḡaleṇ ama areṇa yandagina imi yaṇ biria

iwac waimigic. Wañu imuhuc wammanec kecgic Anutuac ackuažéc imi hélaguc wandacmac. ¹⁸Wañu embac héřnec imi mia ama areña yanda, baecac ic kewu héngaleñ wañ énécmianžac imi mia.

Babilon ama areña yanda imi kisikiyoñ mihicņiyec.

18 ¹Imuhuc žéyu tecgéyu ni hémba kua meme uña ménj kuc buña yandayagucnénj kurumeñ igucnec mayec. Wañu iwac edamuyanénj baec qetagalidarec. ²Inénj ac ewa yandaiguc qacma yomuhuc žéyec; Bacgéžac bacgéžac! Ama areña kuneñ yanda yanda Babilon! Kuwic onac duñ tatac žéma uña biria hénia héniaiwac tocgotogo ama žéma nei biria ewa loloña ionac aségina wanzac. ³Hénia imi yomuhuc, héngaleñ amaya amaya imi iwac kaisero hakawac qeri biria imi doku selia ésécnec nema ewa mohohoho sohoya wanzu. Wañu baecac ic kewu eneñ i guc kaisero haka wañgic. Wañu baec séc nénnağémba ic ieneñ imuhucyanec mezeric qežericac kuhanénj kecma kekec imuac kuha niñac yandima soukiwa ginaguc wañgic.

⁴Wañu kurumeñ igucnec ac ewa ménj yomuhuc mayu niñj; Ic embac hécna ini embac iwarunec mama iwac kępésiciguc ménda toroqemu. Imuhuc wamma iwac yéwéri zérabéráguc imi momacnec ménda memu. ⁵Némac niñ kępésicya imi qaudumuru héima eñkecma kurumeñ osizac. Wañu Anutunénj kępésicya imi niñqelima keczac. ⁶Imuac énécmiyec séc migic. Wawañ memeyawac bakia séha mesaigic éréhéc wañu melenj migic. Wañu sokociguc doku selia hénia hénia momacnec haima lelcgéma énécmiyec imi séc ménj toroqema meleşmigic. ⁷Žézé bipi wañamuma mezeric wañamuma kerec imuac imuhucyanec qenžen manžen žéma ewa howuc imuac séciguc wammigic. Némac niñ inénj ewa qeriaguc yomuhuc žéanzac, ni embac garata wamma héngaleñ wañ énécmianžua, ni malé qahac, wañu ewa howuc ménj ménda mihicņimañ. ⁸Imuac niñ ai meme momacguc imuac qeriaiguc yéwéri zérabéra, humuc žéma, žésiac yanda žéma, bėti yanda imuhucyanénj hicņimimac. Iwac tasé kuku miñina imi medac medac, wandac wandac miñina Anutu, imuac niñac embac imi geric bélañaiguc giliyu zedacmac.

⁹Wañu baecac ic kewu i guc kaisero wamma mezeric qežeric wamma kecgic imi eneñ gericnénj embac imi oyu imuac hofacya eñu hémma iwac niñac žésiac wammu. ¹⁰Wañu qenžen manženja hémma bac yandi yandi wamma lakec namma qac héhélima yomuhuc žému. Ewa biric, ewa biric! Ama yanda Babilon, medac medac wandac wandac Babilon! Némac niñ kitiwaga yéwéria focdac hicņigénžac.

¹¹Méřnénj ménj hinacya boñ ménda meanžac imuac niñac baecac nénnağémba ic ieneñ embac imuac wamma siacma ewa biric wammigic. ¹²Hinacgina imi mia goli žéma siliwa žéma qembili boña yanda žéma pél hoc boña eñeña žéma lineñ maleku solaña žéma iwawai qouc

qoucḡia zéma maleku hézén usianén memeya kambin hésiánén memeya zéma maleku péscipésiha zéma ichésa héménḡa hiabiaguc hénia hénia zéma iwawai elifante zuṇanén memeya zéma méra kiwi ichésa boṇa eṇeṇagucnén memeya hénia hénia zéma ain qaora zéma, ain zéma mamboli hoc ¹³Waṇu méséki ic séwéla, iwawai asélaṇaguc, kufan, haléc héménaguc, berizi halécya, doku selia, oliwa haléc, padi zéma imuac uha, burumakao zéma rama, becosic zéma imuac karisi, hésa ic zéma ic embac ionac qeri uṇa. ¹⁴Waṇu yomuhuc zému, Iwawai héla gocmia imuac me imuac guac uṇaganén siṇa nimma hoc hoc ai meṇnec imi moczoṇ guac murunec néṇḡacma kendacḡic. Iwawai samén bipiyaguc hegénḡéṇa zéma iwawai mezeric qezeriraguc imi moczoṇ sohodacḡic. Imuhucya imi méndagucnec mihicṇimu. ¹⁵Babilon niṇac soukiwa mihicṇiangic nénnagémba ic hinac imuhucyawac miṇina ieneṇ qenzeṇ manzeṇ imuac bac yandi yandi wamma lakec namma yomuhuc zézé siac wamma ewa howuc waṇzu. ¹⁶Ewa biric, ewa biric, ama yanda gi lineṇ maleku hiabia zéma maleku qouc qoucḡia zéma pési pésiyanén mezericma goli zéma hoc eeyaguc zéma pél hocnéṇ mezeric amuma kekera. ¹⁷Hinac yanda imuhucyanén fuknec qahac wandaczac.

Zéic miṇina zéma zéiciguc konduṇ séc keṇkeṇ haha waṇḡḡic ic kian eneṇ zéma zéic imuac ai ic zéma konduṇiguc ai meṇḡic ieneṇ lakec naṇḡic. ¹⁸Namma geric embac oyu hofacya éréyu hémma qacma zézu, Ewa biric, némac ama kunéṇ yandanén imuac séc waṇec me? ¹⁹Imuhuc zéma orucginaiguc sigic naecma siacma ewa howuc wamma zésiactma zégic; Ewa biric, ewa biric, ama yanda yomi, konduṇiguc zéic miṇina ieneṇ guac iwawai eeyagucnén soukiwagina mihicṇiangic, néṇ ama areṇa yanda imi fuknec qahac wandaczac. ²⁰Waṇu Anutunén hénaroin héra ionac zéwelecgina niṇénécmima embac imi zétecḡé énécmizac. Imuac niṇac kurumeṇ zéma ic embac téréya zéma Yesuac Méliméli ic zéma kua meme ic ini, haka imuac ségiségi waṇḡic!

²¹Ac imuhuc hicṇiyu kua meme uṇa selia ménṇén zamaṇziṇ yanda hilaṇa mén meyacma konduṇiguc giliyu hingarec. Hingaru yomuhuc zéyec; Babilon ama yanda imi imuhucnec selianec gliyu hingaru mihicṇimuac séc qahac wammac. ²²Waṇu gita qeḡe ic zéma legic héihéi ic zéma kuṇa qeḡe ic zéma témuṇ qeḡe ic ionac hétén imi sugcinaiguc muṇḡuc ménda hicṇiyu nimmu. Waṇu méra kiwi meme ic ionac nénnagémba haka imi acḡuc muṇḡuc ménda hémmu. Waṇu iwawai hézé hézéḡayawac zamaṇziṇ hoc yanda imuac hétén acḡuc muṇḡuc ménda hicṇiyu nimmu. ²³Lambe asahanén guaru muṇḡuc ménda asarimac. Waṇu eu iniṇ buṇa qeḡe ionac ewa héténṇén guac muru muṇḡuc ménda hicṇiyu nimmu. Nénnagémba ichécḡa imi baera baera ic eṇeṇa imi eneṇ mianén, suṇa meme acḡanén baec séc ic embac qerigina mesohoyec. ²⁴Waṇu kua meme ic zéma ic embac téréya zéma ic embac tosara baera

baera unuhumugic mocʒoŋ yanda ionac sacginanéŋ ama yanda yomuac qeriaiguc wininiyec.

**Kurumeŋiguc zézé ségiségi
hicŋiyu héŋi.**

19 ¹Waŋu imuac andiaiguc nimba kurumeŋiguc ic embac tuŋ yanda ionac ewa hétéŋ yanda ésécnecnéŋ hicŋima yomuhuc zégic; Haleluya Anutunina mepésini! Aŋgéŋ titi zéma edamu zéma kuc yandanéŋ Anutunina guaru hezac. ²Hénia imi mia iwac niŋgésigési ai imi hélanec zéma solaŋ dindiŋa wanzac. Kaiseroac hakanéŋ baec mebiriyec sero embac garata imi niŋgésima eŋeya welen qeqe ichéra ionac sacginawac zégési énécmimac. ³Muŋguc yomuhuc zégic; Haleluya! Waŋu ama yanda imuac hofacnéŋ nalé tetcgia qahac emmanec naŋanʒac. ⁴Waŋu qeriawac galeŋ 24 zéma yaŋ kekecginaŋuc 4 ieneŋ ic kewu tatak imuaru tarec Anutu i simiŋ héimima mepésimima zégic; Hélaec, Haleluya! ⁵Waŋu ic kewu tatak imuarunec ewa hétéŋ méŋ hicŋima zéyec; Anutunina mepésimigic, iwac welen qeqhéra mocʒoŋ ini zéma, kuneŋ me komora, iwac bac yandi yandi wammianʒu ini mocʒoŋ Anutu mepésimigic. ⁶Waŋu muŋguc ic embac tuŋ yanda ionac ewa hétéŋ ésécnec zéma doku dunduŋ yandawac hétéŋ ésécnec zéma buŋ parandaŋ yanda ésécnecnéŋ hicŋima yomuhuc qacma zégic niŋi, Haleluya! medac medac wandac wandac Miŋ Kewunina neŋaŋ Anutunéŋ ninicgaleŋ waŋ nénécmianʒac. ⁷Rama merawa imuac zammaréŋ meme naléya ducŋiyu iniŋ buŋaya qemimianéŋ zéréŋ qéréŋ waŋ amudacʒac. Imuac niŋ neŋaŋ ségiségi wamma edamuya héimiwiŋ. ⁸Embac imi mia lineŋ maleku hiabia qilic qilicyaguc zéma lalac qeqecnec imuhucya héimac niŋ haimiyec. Waŋu maleku lineŋ hiabia imi mia ic embac téréya ionac wawaŋ meme solaŋ dindiŋa imi mia.

⁹Waŋu kua meme uŋanéŋ nuac yomuhuc zéyec; Kiwi yomuhuc ona, rama merawa imuac zammaréŋ hai ségiségi iguc héihéré énécmimia imi mériaŋ ginaguc. Waŋu muŋguc toroqema zéma ac yomi Anutuac ackuaʒéc imi hélacnec zéyec. ¹⁰Imuhuc nézéyu ni simiŋ héima mepésimimaŋ zé wamba inéŋ yomuhuc nézéyec, Ni imi gi zéma guac dac munahécga Yesuac héipuc ac késa kecʒu iniguc momacnec welen qeqe ic kecʒua. Waina, imuhuc ménda waŋ némbésémaŋ, néŋ Anutu sac mepési miwésémaŋ. Yesuac héipuc acnéŋ biaŋac ara imuac qeri uŋa wanzac.

Becosic lalac lalac qahaiguc tatara.

¹¹Waŋu ni kurumeŋ aŋgéma naŋu héŋi. Niŋzu becosic lalac méŋnéŋ naŋu imuac qahaiguc méŋnéŋ tacma kerec. Iwac qara imi haka héla zéma ac héla. Inéŋ solaŋ dindiŋanec niŋgési ai mema yaré qeanzac. ¹²Kiwa imi geric bélaŋa ésécnec waŋu oruhaiguc imi ic kewu opoc sasala heyec.

20 ¹ Waŋu hém̃ba kua meme uŋa méŋnén uŋa biria ionac baec dumuŋa imuac wétéya zéma seŋ hésa kuneŋ yanda mériaiguc késama kurumeŋ igucnec mayec. ² Mama maŋuaŋ mokoleŋ késama yawuŋ 1,000 séc qatémiyec. Maŋuaŋ imi mokoleŋ walac hicŋiyec uŋa biria, Biria miŋina zémimia imi mia. ³ Qatémiima uŋa biria ionac baec dumuŋa imuac qeriaiguc giliyu hingaru naguya hézicgéma asé kiwinén meselima musulungéyec. Waŋu baera baera méndagucnec ikoc ménda waŋ énécmimac niŋ yawuŋ 1,000 ac séc imuaru heyec. Waŋu imuac andiaiguc nalé hotoŋa dac hulacmimia wammac.

⁴Waŋu ni ic kewu tatac sasala hémba tosara imuaru tacgic imi onac niŋgésigési ai memu niŋ kuc buŋa énécmiyu késa kecgcic. Waŋu neŋ hémba Anutuac ackuažéc zéma Yesuac héipuc ac niŋac déméŋgina héric hérica ionac qeri uŋagina zéma yaŋ biria zéma iwac ireha ménda mepésimigic ieneŋ zéma pakagina zéma méraginaiguc asé kiwiya ménda megic ieneŋ qelima yacma Kristoguc yawuŋ 1,000 imuac séc ic kewu waŋ énécmima kecgcic. ⁵Waŋu humugic ionac murunec tosara ieneŋ keŋkecma yawuŋ 1,000 tecgéyec nalé imuaru mia qelima yacgic. Yacgic qelima yayac haka imuac qétéya momacguc waŋec. ⁶Ic embac humuc igucnec qeliqueli qétéya momacguc imuac toroqemu ieneŋ imi mériaŋginaguc zéma téréya. Ionac muru humuc qété éréhéc imi kuha qahac. Ieneŋ imi Anutu zéma Kristoac hofac oo ic wamma yawuŋ 1,000 imuac séc Kristoguc ic kewu waŋ énécmima kecmu.

Biria miŋinawac kekec tetecgia.

⁷Waŋu yawuŋ 1,000 sécgéyu Biria miŋina imi hésa ama igucnec hulac mimia wammac. ⁸Hulac miyu éréma yaré qemu niŋac baec waŋgoŋa kemboŋ qahac Gok zéma Magok ic imi ikoc waŋ énécmima qutulangé énécmimaŋ zé kemmac. Waŋu zaŋgégina imi konuŋ sakasac ésécnec sasala. ⁹Ieneŋ imi baec imi sécgédacma asasa tигic. Waŋu ic embac téréya toŋ héréma tacgic imi zéma ama baec yanda siŋniŋ waŋmimia imi lelecgé énécmigic. Waŋu kurumeŋ igucnec gericnéŋ mama yaré ic imi onoyu humudacgic. ¹⁰Waŋu Biria miŋina ewa soho waŋ énécmima kerec imi gizon geric bélaŋawac zékéŋaiguc giliyu hiŋgarec. Waŋu geric sia imuaru mia yaŋ biria imi zéma kua meme ic ikora imi momacnec kecma siŋi kaiwe séc nalé tetecgia qahac qenzeŋ manzeŋ qema kecmac.

Humuc ic eneŋ niŋgési énécmimia waŋec.

¹¹Waŋu ic kewu tatac kuneŋ yanda lalacnec zéma mén imuac qahaiguc tarec imi héŋi. Waŋu baec kurumeŋ imi wésia igucnec néŋgacma qahac wandarec. ¹²Waŋu neŋ hémba humuc eneŋ, eŋeŋa zéma mamaya momacnec ic kewu tatac imuac wésiaiguc naŋgic kiwiya tosara héndéŋ héndéŋa heyec. Waŋu kiwi mén acguc héndéŋa heyec imi mia kekecac kiwiya. Waŋu humuc ic imi wawaŋ memegina kiwiiguc ooyawac heyec séc zégési énécmiyec. ¹³Waŋu nalé imuaru konuŋ qeriaiguc humumia hegic imi meleŋ énécmiyec. Waŋu humuc zéma humumia ionac baec dumuŋa acguc qerigiraiguc humuc ic hegic imi meleŋ énécmiyoc. Waŋu icya icya wawaŋ memegina kiwiiguc ooya imuac séciguc zégési énécmiyec. ¹⁴Waŋu humuc zéma humumia ionac baec dumuŋa imi geric zékéŋ imuaru selianec giligic hiŋgarec. Geric zékéŋ imi mia humuc qété éréhéc. ¹⁵Waŋu méŋnéŋ mén kekecac kiwiiguc qara ménda ooyawac hemac imi geric zékéŋ imuac qeriaiguc gilimimia wammac.

Kurumeṇ qelia zéma baec qelia.

21 ¹Waṇu ni kurumeṇ qelia zéma baec qelia héṇji. Kurumeṇ walaha zéma baec walaha imi aulangéma qahac waṇoc. Waṇu kondun imuhucyanec ménda heyec. ²Waṇu ama areṇa yanda téréya Yerusalem qelianéṇ kurumeṇ igucnec Anutu arunec mayec. Mayu hémba mezeric zerira tanera imi embac ic buṇa qemimianéṇ eu buṇayawac wamma mezeric amuyec ésécnec waṇec. ³Waṇu ic kewu tatak imuacnec ewa hétéṇ kuney yanda hicṇima yomuhuc zéyec; Héṇḡic Anutuac hali imi ic embac suginaiguc hezac. Waṇu inéṇ Anutu waṇ énéc-mima iniguc momacnec kecmac. Waṇu ieneṇ imi Anutuac ic embachéra waṇḡic Anutu eṇeyaoc iniguc momacnec kecmac. ⁴Kecma kic masigina moczoṇ kicgina igucnec zuac énéc-mimac. Iwawai walahanéṇ qahac wandarec. Imuac niṇac qelia imuaru humuc me zési-ac me yaiwisisiṇ me qenzeṇ manzeṇ imuhucya imi méndagucnec hemac.

⁵Waṇu ic kewu tatak imuaru tarec inéṇ yomuhuc zéyec; Héṇḡic neṇ iwawai moczoṇ meqeli énéc-mizua. Waṇu muṇḡuc toroqema zéyec; Ac yomi imi ninzéṇḡé mimia zéma héla, imuac niṇac kiwiiguc owésémaṇ. ⁶Waṇu ac méṇ yomuhuc nézéyec, Mewa tecḡézac! Ni imi Alfa zéma Omega,^k hénihénia zéma tetecḡia, neṇ mia kekecac doku kiwa igucnec doku boṇteḡicya imi déméṇḡina qaṇḡararaṇ qeqeya ionac énéc-mimaṇ. ⁷Méṇ naṇselimac imi iwawai imuhucya mératéc miyu memac. Ni iwac Anutu wamba inéṇ nuac naṇna wammac. ⁸Waṇu ic ionac bac yandi yandi wammu zéma, ménda ninzéṇḡému zéma, ilinḡilin kekec zéma, biṇ qeqe zéma, kaisero ic zéma, zinac meme ic zéma, banarawac simiṇ héianzu zéma, ikoc ac zéanzu imi eneṇ moczoṇ zékéṇ yanda gizoṇ geric bélaṇaguc imuaru hiṇḡacma kecmu. Iminéṇ humuc qétéya éréhéc wanḡac.

Yerusalem qelia wininiyu héṇji.

⁹Waṇu kua meme uṇa 7 zéicgina séc yéwéri zérabérac 7 kuaya qeqeya tima naṇḡic ionac murunec méṇṇéṇ haréma yomuhuc nézéyec, You hana, neṇ rama merawa iwac embac buṇa imi gézéwa hémhésémaṇ. ¹⁰Imuhuc zéma uṇa téréyanéṇ nuagicma baec boṇa kuney yanda horuaiguc emma nézéyu ama yanda téréya Yerusalem imi kurumeṇiguc Anutu arunec mama hayu héṇji. ¹¹Anutuac edamuya sécḡéma heyu ama areṇa yanda imuac asahanéṇ hoc eeyaguc boṇa eṇeṇa yanda ésécnec. Imi mia zasipa hoc ésécnec waṇu kristal hoc ésécnec lalaclalac waṇec. ¹²Waṇu imuaru baṇa demiṇ yanda horuanéṇ ama lelecgéma naṇu imuaru saṇḡulaṇ 12 naṇec. Saṇḡulaṇ imuaru kua meme uṇa 12 naṇḡic.

^k 21:6 Neṇaṇ aciguc; A zéma Z - ac imuac hénia imi 'Hénihénia zéma Tetecḡia.'

Waṇu saṅgulaṇ imuac qacyaiguc qac kiwi néndéṅgéma ogic heyec. Imi mia Israel kisic areṇ 12 ionac qacgina. ¹³Saṅgulaṇ imi baec waṅgoṇa Is iguc haréwéc, Wes iguc haréwéc, Not iguc haréwéc, Saut iguc haréwéc naṅgic. ¹⁴Ama yanda demiaṇ imi séraṇa 12 hemiyec. Waṇu séraṇ imuac kembraṇaiguc rama merawa iwac Yesuac Méliméli ic 12 ionac qac kiwigina 12 heyec.

¹⁵Kua meme uṇa ac nézéyec inéṇ ama areṇa yanda zéma saṅgulaṇ yanda zéma demiaṇ selia séc qéréréya memaṇ zé uṇ mén golinéṇ memeya késama naṅec. ¹⁶Ama areṇ yanda imi waṅgoṇa 4 sécgina momac zéma héṅgeṇa wéndara sécgira momacguc. Waṇu uṇ iminéṇ ama yanda imuac séc qéréréya meyu 2,200 kilomita waṇec héṅgeṇa wéndara zéma horua séc qérérégina imi moczoṇ séc éréreṇ. ¹⁷Waṇu kua meme uṇanéṇ ama areṇa yanda imuac demiaṇ dépaṇa imuac séc qéréréya acguc icnéṇ meanziṇ ésécnec meyu 70 mita waṇec. ¹⁸Ama demiaṇ baṇa imi zasipa hocnéṇ memeya waṇu ama yanda imi mia goli solaṇa galasi asac asaria ésécnecnéṇ memeya. ¹⁹Ama areṇ yanda demiaṇ imuac baṇa qambaṇa imi hoc eeyaguc hénia hénia sasalanéṇ mezeric qezeric wawaṇa. Qambaṇa qétéya momacguc imi zasipa hocnéṇ, séraṇ qétéya éréhécc imi sapaia hocnéṇ, séraṇ qétéya haréwéc imi agat hocnéṇ, séraṇ qétéya 4 imi emerade hocnéṇ mezeric zerira. ²⁰Qétéya 5 imi onikisi hoc, qétéya 6 imi kanelian hoc, qétéya 7 imi kirisolait hoc, qétéya 8 imi beril hoc, qétéya 9 imi topas hoc, qétéya 10 imi kirisopireis hoc, qétéya 11 imi zeisinta hoc, qétéya 12 imi amatisita hoc. ²¹Saṅgulaṇa 12 imi péll hoc 12 néṇ memeya, ama saṅgulaṇ 12 eṇac eṇac imi péll hoc howia eṇac eṇacnéṇ memeya. Waṇu ama hénaya imi goli téṅgéṇ galasi ésécnec hiwéréṅgéma hini keṅkeṇa.

²²Waṇu medac medac wandac wandac miṇina Anutu zéma rama merawa ekaoc ocmuṇ wanzaoc imuac niṇac ama yanda imuac qeriaiguc ocmuṇ mén ménda taru héṇi. ²³Waṇu ama imuaru imi kaiwe zéma maso imi aigira qahac némac niṇ Anutuac edamuyanéṇ qetagaliyu rama merawanéṇ kifa waṇ énécmianzac. ²⁴Waṇu baera baera ic embac ieneṇ edamu imuac qeriaiguc keṇha waṇanzu. Waṇu baecac ic kewu ieneṇ eṇaṇ edamu mema imuaru harému. ²⁵Imuaru imi kaiwe séc saṅgulaṇa ménda héianzu. Waṇu imuaru imi siṇi mén ménda hezac. ²⁶Icya icya ieneṇ eṇaṇ baec yanda imuac edamuya zéma eṇaṇ edamugina imi imuaru mema harému. ²⁷Baecac iwawai qakolayaguc me iwawai gamu qeqeyaguc me ac ikoc wawaṇa ieneṇ imuaru ménda harému, néṇ rama merawa iwac kekecac kiwiiguc qacgina ooyawac hezac imi eneṇ sac harému.

Doku téfara kekecyaguc.

22 ¹Waṇu kua meme uṇanéṇ kekecac doku yanda mén kristal hoc ésécnec laclalacnéṇ Anutu zéma rama merawa iwac ic kewu

tatac imuacnec hénima mama keṇu nézéyu héṇi. ²Waṇu doku téfara imi ama yanda imuac hénā namuṇa igucnec keṇec. Waṇu doku néwéc néwéc zécgériaiguc kekecac ic hésanéṇ namma namma keṇec. Ic hésa imuac hēla tanera hénia hénia 12 iminéṇ maso séc hicṇjima qauma waṇaṇec. Waṇu ic hésa imuac haréṇanéṇ baera baera ic embac mehiaru énécmiyec. ³Ama yanda imuaru imi saec muṇguc ménda hemac. Waṇu Anutu zéma rama merawa iwac ic kewu tatacnéṇ ama yanda imuac suraiguc tacmac. Taru welenṇ qeqe ichéra eneṇ welenṇ qeqe wammimu. ⁴Waṇu ieneṇ iwac kic tanera hémma kecmu. Waṇu iwac qac kiwiya imi pakaginaiguc hemac. ⁵Waṇu ama imuaru imi siṇi muṇguc ménda hemac. Waṇu kifa zéma kaiwe asaha imi aigira qahac. Némacniṇ, Miṇ Kewunina Anutunéṇ ionac asac mararangina wammac. Waṇu ieneṇ imi nalé tetcgia qahac ic kewu waṇ énécmima kecmu.

⁶Waṇu kua meme uṇa inéṇ yomuhuc nézéyec, ac yomi ninzéṇgé mimia zéma hēla. Némac niṇ Miṇ Kewunina kua meme ic ionac uṇaginawac Anutunéṇ iwac welenṇ qeqe ichéra iwawai focdac hicṇjimaacac hezac imi énézéyu hémmu niṇac eṇeya kua meme uṇa méliyec.

⁷Ninzu, neṇ focdac lilingéma hamaṇ! Imuac kiwi yomuac biaṇa ara imi ninṭoho wammac inéṇ ségiségiyaguc.

Ac tetcgia zéma mozoc ac.

⁸Ni Yohanenéṇ iwawai imi hémma niṇi. Haka imi hémma niṇi imuaru haka imi nézéyec kua meme uṇa iwac hénayaiguc mepésimimaṇ zéma mama simiṇ héimiṇi. ⁹Imuhuc wamba inéṇ yomuhuc nézéyec, Imuhuc ménda wanna, ni imi gi zéma kua meme ic dac munahécgā keczu zéma ackuažéc kiwi yomuaru hezac imi ninṭoho wammu iniguc momacnec welenṇ qeqe wamma kecdua. Imuac Anutu sac mepé qepési wammiwésémaṇ. ¹⁰Waṇu inéṇ muṇguc yomuhuc nézéyec, Nalé imi hosuru hazac. Imuac biaṇac ara kiwi yomuac qeriaiguc hezac imi asé kiwinéṇ ménda meseliwésémaṇ. ¹¹Imuac waigic ic biria imi haka biria wammanec kecmac. Waṇu qeri qakolagucnéṇ qeri qakolagucnec kecmac. Waṇu ic solāṇa imi haka solāṇa wammanec kecmac. Waṇu ic téréya imi téréyanec kecmac.

¹²Ninzaṇ, neṇ focdac hamaṇ. Tasé eeyaguc imi nenamuru hezac. Icyā icyā wawaṇ memeginawac séciguc eṇac eṇac tasé ku énécmimaṇ. ¹³Ni Alfa zéma Omega,¹ walac zéma andia, hénihénia zéma tetcgia.

¹⁴Malekugina horua imi zuac sorocgéanzu imi eneṇ imi ségiségi ginaguc. Ieneṇ kekecac ichésa imuaru keremma saṇḡulaṇ igucnec ama yandawac qeriaiguc keremmuac qac buṇa qeénécmimac. ¹⁵Ic kazuya zéma, zinac meme ic zéma, kaisero ic embac zéma, méra sacmeme

¹ 22:13 A zéma Z.

ic zéma, baniara mepé qepési wammimia zéma, ac ikoc siṇa nimma waṇanzu imi ama yanda imuac sénganḡenḡiguc kecmu.

¹⁶ Yesu ni hénariḡnawac niṇac wamma nuac kua meme uṇana méli énécmiwa iwawai imi héipuc waṇ énécmiyec. Ni imi ic kewu Dawidiac séra zéma qelia, widi edamuyaguc. ¹⁷ Uṇa Téréya zéma iniṇ buṇa qeqeyanéṇ Hana zézaoc, waigic mérénéṇ mén gezacyanéṇ ninzac inéṇ hana zémac. Mérénéṇ mén doku niṇac owuruṇa qanḡararaṇ qezac imi waigic hamac. Waṇu mérénéṇ mén kekecac doku niṇac wanzac imi waigic boṇteḡic memac.

¹⁸ Kiwi yomuaru biaṇac ara ooyawac hezac imi oloṇ niṇ wammu onac énézéwa niṇḡic; Ménḡnéṇ mén ac hezac imuaru ac mén toroqemaciguc Anutunéṇ yéwéri zérabéraguc kiwi yomuaru ooyawac hezac imi ic iwac mia toroqemimac. ¹⁹ Waṇu ménḡnéṇ mén biaṇac ara kiwi yomuaru hezac imuacnec ac mén auyu qahac wammaciguc Anutunéṇ kekecac ichésa zéma ama areṇa yanda téréya kiwi yomuac qeriaiguc ooyawac hezac imuaru ménda toroqemac niṇac auwa qahac wammac.

²⁰ Ac imi héipuc wamma zézac inéṇ ni hélacnec focdac hamaṇ zézac. Hélacnec, miṇna Yesu focdac hawésémaṇ.

²¹ Miṇ Kewu Yesuac ewa hianéṇ ic embac téréya momac yanda onac muru hemac. Hélacnec!

Read the New Testament daily

January

<i>date</i>	<i>Scripture</i>	<i>date</i>	<i>Scripture</i>
1	Mataio 1:1-2:12	17	Mataio 12:1-21
2	Mataio 2:13-3:6	18	Mataio 12:22-45
3	Mataio 3:7-4:11	19	Mataio 12:46-13:23
4	Mataio 4:12-25	20	Mataio 13:24-46
5	Mataio 5:1-26	21	Mataio 13:47-14:12
6	Mataio 5:27-48	22	Mataio 14:13-36
7	Mataio 6:1-24	23	Mataio 15:1-28
8	Mataio 6:25-7:14	24	Mataio 15:29-16:12
9	Mataio 7:15-29	25	Mataio 16:13-17:9
10	Mataio 8:1-17	26	Mataio 17:10-27
11	Mataio 8:18-34	27	Mataio 18:1-22
12	Mataio 9:1-17	28	Mataio 18:23-19:12
13	Mataio 9:18-38	29	Mataio 19:13-30
14	Mataio 10:1-23	30	Mataio 20:1-28
15	Mataio 10:24-11:6	31	Mataio 20:29-21:22
16	Mataio 11:7-30		

February

<i>date</i>	<i>Scripture</i>	<i>date</i>	<i>Scripture</i>
1	Mataio 21:23-46	15	Mareko 1:1-28
2	Mataio 22:1-33	16	Mareko 1:29-2:12
3	Mataio 22:34-23:12	17	Mareko 2:13-3:6
4	Mataio 23:13-39	18	Mareko 3:7-30
5	Mataio 24:1-28	19	Mareko 3:31-4:25
6	Mataio 24:29-51	20	Mareko 4:26-5:20
7	Mataio 25:1-30	21	Mareko 5:21-43
8	Mataio 25:31-26:13	22	Mareko 6:1-29
9	Mataio 26:14-46	23	Mareko 6:30-56
10	Mataio 26:47-68	24	Mareko 7:1-23
11	Mataio 26:69-27:14	25	Mareko 7:24-8:10
12	Mataio 27:15-31	26	Mareko 8:11-9:1
13	Mataio 27:32-66	27	Mareko 9:2-29
14	Mataio 28:1-20	28	Mareko 9:30-10:12

March

<i>date</i>	<i>Scripture</i>	<i>date</i>	<i>Scripture</i>
1	Mareko 10:13-31	17	Luka 2:36-52
2	Mareko 10:32-52	18	Luka 3:1-22
3	Mareko 11:1-26	19	Luka 3:23-38
4	Mareko 11:27-12:17	20	Luka 4:1-30
5	Mareko 12:18-37	21	Luka 4:31-5:11
6	Mareko 12:38-13:13	22	Luka 5:12-28
7	Mareko 13:14-37	23	Luka 5:29-6:11
8	Mareko 14:1-21	24	Luka 6:12-38
9	Mareko 14:22-52	25	Luka 6:39-7:10
10	Mareko 14:53-72	26	Luka 7:11-35
11	Mareko 15:1-47	27	Luka 7:36-8:3
12	Mareko 16:1-20	28	Luka 8:4-21
13	Luka 1:1-25	29	Luka 8:22-39
14	Luka 1:26-56	30	Luka 8:40-9:6
15	Luka 1:57-80	31	Luka 9:7-27
16	Luka 2:1-35		

Abril

<i>date</i>	<i>Scripture</i>	<i>date</i>	<i>Scripture</i>
1	Luka 9:28-50	16	Luka 18:1-17
2	Luka 9:51-10:12	17	Luka 18:18-43
3	Luka 10:13-37	18	Luka 19:1-27
4	Luka 10:38-11:13	19	Luka 19:28-48
5	Luka 11:14-36	20	Luka 20:1-26
6	Luka 11:37-12:7	21	Luka 20:27-47
7	Luka 12:8-34	22	Luka 21:1-28
8	Luka 12:35-59	23	Luka 21:29-22:13
9	Luka 13:1-21	24	Luka 22:14-34
10	Luka 13:22-14:6	25	Luka 22:35-53
11	Luka 14:7-35	26	Luka 22:54-23:12
12	Luka 15:1-32	27	Luka 23:13-43
13	Luka 16:1-18	28	Luka 23:44-24:12
14	Luka 16:19-17:10	29	Luka 24:13-53
15	Luka 17:11-37	30	Yohane 1:1-28

May

<i>date</i>	<i>Scripture</i>	<i>date</i>	<i>Scripture</i>
1	Yohane 1:29-51	17	Yohane 9:1-41
2	Yohane 2:1-25	18	Yohane 10:1-21
3	Yohane 3:1-21	19	Yohane 10:22-42
4	Yohane 3:22-4:3	20	Yohane 11:1-53
5	Yohane 4:4-42	21	Yohane 11:54-12:19
6	Yohane 4:43-54	22	Yohane 12:20-50
7	Yohane 5:1-23	23	Yohane 13:1-30
8	Yohane 5:24-47	24	Yohane 13:31-14:14
9	Yohane 6:1-21	25	Yohane 14:15-31
10	Yohane 6:22-40	26	Yohane 15:1-27
11	Yohane 6:41-71	27	Yohane 16:1-33
12	Yohane 7:1-29	28	Yohane 17:1-26
13	Yohane 7:30-52	29	Yohane 18:1-24
14	Yohane 7:53-8:20	30	Yohane 18:25-19:22
15	Yohane 8:21-30	31	Yohane 19:23-42
16	Yohane 8:31-59		

June

<i>date</i>	<i>Scripture</i>	<i>date</i>	<i>Scripture</i>
1	Yohane 20:1-31	16	Méliméli icac ai 10:34-48
2	Yohane 21:1-25	17	Méliméli icac ai 11:1-30
3	Méliméli icac ai 1:1-26	18	Méliméli icac ai 12:1-23
4	Méliméli icac ai 2:1-47	19	Méliméli icac ai 12:24-13:12
5	Méliméli icac ai 3:1-26	20	Méliméli icac ai 13:13-41
6	Méliméli icac ai 4:1-37	21	Méliméli icac ai 13:42-14:7
7	Méliméli icac ai 5:1-42	22	Méliméli icac ai 14:8-28
8	Méliméli icac ai 6:1-15	23	Méliméli icac ai 15:1-35
9	Méliméli icac ai 7:1-29	24	Méliméli icac ai 15:36-16:15
10	Méliméli icac ai 7:30-50	25	Méliméli icac ai 16:16-40
11	Méliméli icac ai 7:51-8:13	26	Méliméli icac ai 17:1-34
12	Méliméli icac ai 8:14-40	27	Méliméli icac ai 18:1-21
13	Méliméli icac ai 9:1-25	28	Méliméli icac ai 18:22-19:12
14	Méliméli icac ai 9:26-43	29	Méliméli icac ai 19:13-41
15	Méliméli icac ai 10:1-33	30	Méliméli icac ai 20:1-38

July

<i>date</i>	<i>Scripture</i>	<i>date</i>	<i>Scripture</i>
1	Méliméli icac ai 21:1-16	17	Roma 4:1-12
2	Méliméli icac ai 21:17-36	18	Roma 4:13-5:5
3	Méliméli icac ai 21:37-22:16	19	Roma 5:6-21
4	Méliméli icac ai 22:17-23:10	20	Roma 6:1-23
5	Méliméli icac ai 23:11-35	21	Roma 7:1-14
6	Méliméli icac ai 24:1-27	22	Roma 7:15-8:6
7	Méliméli icac ai 25:1-27	23	Roma 8:7-21
8	Méliméli icac ai 26:1-32	24	Roma 8:22-39
9	Méliméli icac ai 27:1-20	25	Roma 9:1-21
10	Méliméli icac ai 27:21-44	26	Roma 9:22-10:13
11	Méliméli icac ai 28:1-31	27	Roma 10:14-11:12
12	Roma 1:1-17	28	Roma 11:13-36
13	Roma 1:18-32	29	Roma 12:1-21
14	Roma 2:1-24	30	Roma 13:1-14
15	Roma 2:25-3:8	31	Roma 14:1-23
16	Roma 3:9-31		

August

<i>date</i>	<i>Scripture</i>	<i>date</i>	<i>Scripture</i>
1	Roma 15:1-21	17	1 Korinti 11:2-16
2	Roma 15:22-16:7	18	1 Korinti 11:17-34
3	Roma 16:8-27	19	1 Korinti 12:1-26
4	1 Korinti 1:1-17	20	1 Korinti 12:27-13:13
5	1 Korinti 1:18-2:5	21	1 Korinti 14:1-17
6	1 Korinti 2:6-3:4	22	1 Korinti 14:18-40
7	1 Korinti 3:5-23	23	1 Korinti 15:1-28
8	1 Korinti 4:1-21	24	1 Korinti 15:29-58
9	1 Korinti 5:1-13	25	1 Korinti 16:1-24
10	1 Korinti 6:1-20	26	2 Korinti 1:1-11
11	1 Korinti 7:1-24	27	2 Korinti 1:12-2:11
12	1 Korinti 7:25-40	28	2 Korinti 2:12-17
13	1 Korinti 8:1-13	29	2 Korinti 3:1-18
14	1 Korinti 9:1-18	30	2 Korinti 4:1-12
15	1 Korinti 9:19-10:13	31	2 Korinti 4:13-5:10
16	1 Korinti 10:14-11:1		

September

<i>date</i>	<i>Scripture</i>	<i>date</i>	<i>Scripture</i>
1	2 Korinti 5:11-21	16	Galatia 2:17-3:9
2	2 Korinti 6:1-13	17	Galatia 3:10-22
3	2 Korinti 6:14-7:7	18	Galatia 3:23-4:20
4	2 Korinti 7:8-16	19	Galatia 4:21-5:12
5	2 Korinti 8:1-15	20	Galatia 5:13-26
6	2 Korinti 8:16-24	21	Galatia 6:1-18
7	2 Korinti 9:1-15	22	Efeso 1:1-23
8	2 Korinti 10:1-18	23	Efeso 2:1-22
9	2 Korinti 11:1-15	24	Efeso 3:1-21
10	2 Korinti 11:16-33	25	Efeso 4:1-16
11	2 Korinti 12:1-10	26	Efeso 4:17-5:2
12	2 Korinti 12:11-21	27	Efeso 5:3-33
13	2 Korinti 13:1-14	28	Efeso 6:1-24
14	Galatia 1:1-24	29	Filipai 1:1-26
15	Galatia 2:1-16	30	Filipai 1:27-2:18

October

<i>date</i>	<i>Scripture</i>	<i>date</i>	<i>Scripture</i>
1	Filipai 2:19-3:6	17	1 Timoteo 2:1-15
2	Filipai 3:7-4:1	18	1 Timoteo 3:1-16
3	Filipai 4:2-23	19	1 Timoteo 4:1-16
4	Kolosai 1:1-20	20	1 Timoteo 5:1-25
5	Kolosai 1:21-2:7	21	1 Timoteo 6:1-21
6	Kolosai 2:8-23	22	2 Timoteo 1:1-18
7	Kolosai 3:1-17	23	2 Timoteo 2:1-21
8	Kolosai 3:18-4:18	24	2 Timoteo 2:22-3:17
9	1 Tesalonika 1:1-2:9	25	2 Timoteo 4:1-22
10	1 Tesalonika 2:10-3:13	26	Tito 1:1-16
11	1 Tesalonika 4:1-5:3	27	Tito 2:1-14
12	1 Tesalonika 5:4-28	28	Tito 2:15-3:15
13	2 Tesalonika 1:1-12	29	Filemon 1:1-25
14	2 Tesalonika 2:1-17	30	Hebiraio 1:1-14
15	2 Tesalonika 3:1-18	31	Hebiraio 2:1-18
16	1 Timoteo 1:1-20		

November

<i>date</i>	<i>Scripture</i>	<i>date</i>	<i>Scripture</i>
1	Hebiraio 3:1-19	16	Hebiraio 13:1-25
2	Hebiraio 4:1-13	17	Yakobo 1:1-18
3	Hebiraio 4:14–5:14	18	Yakobo 1:19–2:17
4	Hebiraio 6:1-20	19	Yakobo 2:18–3:18
5	Hebiraio 7:1-19	20	Yakobo 4:1-17
6	Hebiraio 7:20-28	21	Yakobo 5:1-20
7	Hebiraio 8:1-13	22	1 Pita 1:1-12
8	Hebiraio 9:1-10	23	1 Pita 1:13–2:10
9	Hebiraio 9:11-28	24	1 Pita 2:11–3:7
10	Hebiraio 10:1-18	25	1 Pita 3:8–4:6
11	Hebiraio 10:19-39	26	1 Pita 4:7–5:14
12	Hebiraio 11:1-16	27	2 Pita 1:1-21
13	Hebiraio 11:17-31	28	2 Pita 2:1-22
14	Hebiraio 11:32–12:13	29	2 Pita 3:1-18
15	Hebiraio 12:14-29	30	1 Yohane 1:1-10

December

<i>date</i>	<i>Scripture</i>	<i>date</i>	<i>Scripture</i>
1	1 Yohane 2:1-17	17	Ac Saṇa 8:1-13
2	1 Yohane 2:18–3:2	18	Ac Saṇa 9:1-21
3	1 Yohane 3:3-24	19	Ac Saṇa 10:1-11
4	1 Yohane 4:1-21	20	Ac Saṇa 11:1-19
5	1 Yohane 5:1-21	21	Ac Saṇa 12:1-18
6	2 Yohane 1:1-13	22	Ac Saṇa 13:1-18
7	3 Yohane 1:1-14	23	Ac Saṇa 14:1-20
8	Yuda 1:1-25	24	Ac Saṇa 15:1-8
9	Ac Saṇa 1:1-20	25	Ac Saṇa 16:1-21
10	Ac Saṇa 2:1-17	26	Ac Saṇa 17:1-18
11	Ac Saṇa 2:18–3:6	27	Ac Saṇa 18:1-24
12	Ac Saṇa 3:7-22	28	Ac Saṇa 19:1-21
13	Ac Saṇa 4:1-11	29	Ac Saṇa 20:1-15
14	Ac Saṇa 5:1-14	30	Ac Saṇa 21:1-27
15	Ac Saṇa 6:1-17	31	Ac Saṇa 22:1-21
16	Ac Saṇa 7:1-17		